

ŽIVOT

O B S A H

Poslanec Dr. Josef Novák, Změna finanční a hospodářské politiky státu. Dr. Brait, Individualismus. K událostem v Rakousku. Dr. Krlín, Nynější stav katolické církve v Německu. P. F. Czermin, Příklad ciziny. K. Horalík, Nábor sv. Tomáše Akvinského na úrok z půjčky. J. Řezníček, Vývoj české rady katolíků před válkou a úsilí o organizaci všeobecných katolických sjezdů. Ing. C., Čsl. rozhlas po stránce národní a hospodářské. K. Reban, Myšlenková a pracovní orientace v současných otázkách. Poznámky. Život náboženský, kulturní a politický. Z literatury a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. února 1934. Ročník XVI. Číslo 1

Poslanec Dr. Josef Novák.

Změna finanční a hospodářské politiky státu.

Dvě zprávy z 15. února 1934: 1. Vláda odstoupila a v nové vládní koalici není zastoupena strana kapitálu, národní demokracie, 2. Ředitelství Národní banky (guvernér Pospíšil, vrchní ředitelé A. Novák a Kučera) odstoupilo. Novým guvernérem prý bude dr. Engliš.

V myslích občanstva Československé republiky panuje hotový zmatek, co si mysliti o měnových problémech, pro něž se rozešla koalice a odstupuje odpovědný sbor cedulové banky. Zmatek jest proto větší, že u nás o těžkých otázkách měnových se diskutuje v bulvárních novinách, jako by to byly otázky hned jasné a srozumitelné i prostému čtenáři, když po několik minut čte si svůj žurnál. Hesla: Deflace a inflace, zlatý obsah koruny a zlaté krytí, politika librová a politika franková, nadceněná koruna v cizině a škrcení výroby doma, úzkoprsá politika Národní banky a inflační touhy zadlužených atd. ... vše se zamíchává navzájem a valná část občanstva jest zcela zmatena. Ví určitě jen to, že se něco významného stalo ve finanční politice, když proto padla vláda a, což ještě významnější, i ředitelství Národní banky.

Pokusíme se v tomto článku redukovat celou změnu otázek na několik proudů, jimiž se valí celá plnost nynějšího hospodářského dění, hlavně ve státě našem.

Válka světová znamenala horečné vystupňování výrobní činnosti lidstva, byť hlavně pod zorným úhlem války. Výroba byla racionalisována do podrobností, lidé (hlavně kvalifikovaní dělníci) byli nahrazeni systémem mechanických automatů, chrlících výrobky. Širé lány nevyužitých půdy byly rozorány na pšeničné lány motorovými pluhy a džungle Javy i Kuby byly změněny na cukrové a kaučukové plantáže. Byly otevřeny doly měděné a vodopády elektrickou energií měnily horniny v hliník. Několik let po válce byl velký hlad po hospodářských statcích, dokud se nezaplnily sklady zbožím a dokud válčící Evropa nezměnila opět zanedbaná pole v úrodnou půdu. A tu nastupuje krize. Zboží se hromadí ve skladištích, oběh statků se zvolňuje a krize začíná! Nestačí intervence u obilí v Americe. Ceny se řítí dolů. Měď a kaučuk klesají i pod ceny mírové. Souběžně s tím stoupá jako následek — cena zlata. Peníze se stávají vzácnější, zdržují se, jest lépe zdržovat zlato (i bezúročně) než přicházeti o peníze v úvěrech při klesající hodnotě statků hospodářských. Do úzkých se dostává veškeré hospodářství, množí se úpadky. Trpí také státy, které nemohou snížit dostatečným způsobem své výdaje, jak se snižují státní příjmy. Státy některé uhrazují deficity na účet své měny, která ztrácí pak pevnost a klesá. Státy vývozní kalkulující a účtující na zlaté paritě stávají se příliš drahými. Vývoz klesá, nezaměstnanost roste.

První se vyprošťuje z tohoto útlu měnového Anglie a odpoutává svou měnu od zlata. Nemluví nic o snižování zlatého obsahu, nýbrž prostě kupuje všude za nové papírové libry zlato, ať ve formě kovu, ať ve formě devis zlatých států. Na burzách roste množství anglických liber a jejich kurs proto klesá až o třetinu. Za Anglií jdou stejným krokem státy severské. Anglie zvolila pro svou operaci šťastnou dobu. Ceny potravin a surovin, které Anglie dovážela, právě klesaly, a to více než klesal kurs libry. Proto v Anglii přes všechno znehodnocování měny dražota nestoupala, ale pokles vývozu byl zastaven a změněn ve vzestup. Anglie prostě vojnu měnovou vyhrála. Později zasáhla do své měny i Amerika, která provádí svou akci dosud na základě velice širokém. I tam pozorují se pozitivní výsledky. Valná část států evropských svou měnu snížila i když nikoli způsobem stejným jako Anglie a Amerika.

Část států s Francií jako reprezentantem tvořila blok tak zv. zlatý. V nich měna byla držena na zlaté paritě (za papírové franky se dostalo v cizině stejně zboží jako za zlaté). Pokleslý tok příjmů ve státech byl vyrovnáván redukcí výdajů, pokud to šlo. Do tohoto systému patřil i náš stát až do těchto dnů.

Zaujetí naší finanční správy pro politiku zlatého bloku se u nás projevovalo tak zv. deflací, která začala r. 1930. Koruna naše byla plně držena na zlaté paritě, t. j. Kč = 0,004458 g zlata. Když na světovém trhu jsme kupovali suroviny a zboží, tu jsme je dostali v korunách laciněji, ale když jsme své výrobky prodávali, tu jsme se stávali stále dražšími a ztráceli jsme odbytiště. (O stížení vývozu následkem kontingentního systému tu to nemluvíme.) Továrny ztrácely objednávky, zastavovaly výrobu, propouštěly dělníky, nevracely půjčené peníze, přicházely do vyrovnání i konkursu, poněvadž nemohly docílit, aby výdaje výrobní, t. j. mzdy, daně, úroky a různé věcné výdaje, snížily tím tempem, jak klesaly ceny v cizině. Deflační politika ve snižování hospodářských čísel se sice prováděla, ale jen nepravdělně. Něco se snížilo, ale ostatní nikoli. V zásadě nemohla se snížit (bez odhodnocení koruny) tíha dluhů, i kdyby se podařilo snížit ostatní položky výrobní. Stát ale, který participuje na režii továrny v rubrice ztrát — daněmi, dávkami sociálními a tarify železničními, prostě nemohl výrobě ulehčiti odpuštěním daní. Proto musela naše deflační cesta dojít přes překážky nepřekročitelné! Ztráty hospodářské (zničení živností) z této deflační politiky jsou nesmírné!

Zvláštní v naší deflační éře jest postavení státu. Stát má zmenšeny příjmy z poklesu výroby a zvýšené vydání na nezaměstnanost. Deflací následoval tím, že snižoval státní rozpočet, omezoval investice, snížil platy zaměstnanců, ale nemohl docílit rovnováhy svého hospodaření. Účetní uzávěrky státní byly pasivní r. 1932 částkou 2 miliardy a r. 1933 dokonce 3 miliardami. Peníze na krytí toho opatřoval si tak, že se bral kdekterý groš, který přišel do bank z hospodářského života. Na soukromé podnikání pak nezbývalo dostatek kapitálu a proto se stávaly peníze pro výrobu u nás ještě vzácnější.

Národní banka prováděla pak politiku deflační nejdůsledněji, přesně dle litery zákona o vydávání bankovek. Přísně dbala na to, aby bankovky vycházely z ní jako eskontované tříměsíční pohledávky, proti obchodním tříměsíčním směnkám opatřeným třemi podpisy. Zdráhala se poskytnouti úvěr na základě smének finančních, jež se pak stále obnovují, ale nesplácejí, i na lombard státních papírů, jímž si chtěly peněžní ústavy opatřit peníze k financování výroby. Ředitelství Národní banky přísně dbalo, aby vydávání bankovek se pohybovalo v rámci 30 % zlatého krytí a do počtu vydaných bankovek počítalo i sumy na zálohových účtech a bony z dřívějších operací ministerstva financí. Politika Národní banky byla důsledná dle statutu i určení cedulové banky, ale nedbala mimořádné doby, která žádá, aby byla postihnuta i měna.

Nový hospodářský plán měnový spočívá v těchto opatřeních:

Bude snížen zlatý obsah koruny o 750 tisíc miligramů zlata, což bude znamenati odhodnocení o 16.67 procenta. Tím se má vyrovnati naše vývozní disparita, že jsme dražší na světovém trhu.

Zlaté krytí koruny má býti sníženo na 25 %. Toto opatření jest celkem bezvýznamné pro hodnotu koruny, poněvadž slouží k tomu, aby byly vyrovnány platy do ciziny. Zde dokonce nastupuje zlepšení, poněvadž napříště budeme mítí plně 25 % zlaté krytí, kdežto dosud měli jsme krytí 15 % ve zlatě a zbytek v devisách, které se staly také méně zlaté.

Bude zřízena Akceptační banka, kterou povede Zemská banka. Účelem tohoto ústavu jest prováděti finanční operace, jež dle svého statutu nemůže prováděti Národní banka. Bude poskytovat bankám úvěry na směnky i lombard, bude upisovati bony a pokladniční poukázky státní, intervenovati na burse cenných papírů jako dříve konsorcium bank pro úpravu kursu státních půjček, eventuálně i pomáhat bankám při realitaci zamrzlých úvěrů. Tato akceptační banka dostane státní vklad 100 milionů a mimo to 500 milionů garancie. Peněžní ústavy budou nuceny u banky té ukládati část (5—10 %) svých nových přebytků.

Podívejme se, co znamenají pro rozmnožení oběživa tato všechna opatření. Národní banka má zlata za 2.400 milionů korun starých. V korunách nových (po snížení zlatého obsahu o 750 tisíc mg) bude to 2.800 milionů korun. Při 25 % zlatém krytí bylo by možno vydati bankovek na tomto základě v množství maximálně 11.200 milionů korun. Až dosud obíhá bankovek téměř 6 miliard. Bude tedy mítí Národní banka dosti volnosti, aby mohla poskytovat úvěry k oživení výroby. A sice úvěry podložené řádně směnkami, cennými papíry se všemi náležitostmi.

Otázkou jest, zda se podaří dostatečnou měrou docílit, aby ceny hlavních životních potřeb v republice nestoupaly. Tendence stoupající bude. U některých statků nebude lze asi zadržeti stoupání. Na př. textilní zboží jest nyní prodáváno pod výrobní cenou. Na trhu potravin nemusí dojít ke zdražení, poněvadž obilí jest u nás dost a v ceně proti cizině velice vysoké. Mimo to má vláda v rezervě 41.000 vagonů pšenice a žita skladovaných na účet intervenčního fondu, jimiž může potlačit každou tendenci zdražovací. Ovšem nálada vyšších cen tu už bude a ta bude asi podněcovat výrobce, aby se nebáli nyní peníze dát do výroby, čehož dosud nebylo.

Problémem o sobě jest situace pokladny státní. Nebude-li seškrtnán rozpočet ještě víc, nebo nestoupnou-li příjmy státní, hrozí nám letos kasovní manko 1 miliardy. Ta bude odebrána z peněžního trhu ve formě bonů nebo pokladničních poukázek. Kdyby nastalo čekané oživení výroby z rozmnožení oběživa, nemusela by tato částka působit příliš zle. To jest ale otázka příští doby.

Republika ve své měnové politice jde do nejistého terénu. Má horší poměry, než měla Anglie. Jest na strážcích státu, aby byli opatrní v každém svém kroku.

K událostem v Rakousku.

Už neplatí starorakouské: Bella gerant alii, tu felix Austria nube! Rakousko se topí v krvi občanské války.

Je to zajímavé. Kdežto nacionál Hitler provedl převrat v Německu celkem bez krveprolití, buduje křesť. sociál Dollfuss stavovský stát v krvi. Vysvětlíme si to tím, že Hitlerova politická moc v Německu byla nesporně početnější, kdežto křesť. sociálové neměli v Rakousku ani tolik, co soc. demokracie, která při posledních volbách dostala 42 proc. hlasů. Soc. demokracie v Německu byla diskreditována, kdežto rakouská soc. demokracie získala opozici více sebevědomí a mravních sil. U Německa konečně spolurozhodovalo ožebračení středních vrstev, pak mentalita poražené vrchnosti a touha po odvetě, což se v Rakousku ani tak nepociťovalo. Sociální demokracie rakouská konečně držela řadu let Vídeň a mohla si z ní vybudovat pevné posice.

Nyní se zápolí v Rakousku o moc. Řehtají strojní pušky, praskají ručnice, ruční granáty a hřímají děla. Dollfuss tvrdí, že bojuje proti pučistům, za nový autoritativní stát, socialisté tvrdí, že brání sebe a demokracii v Rakousku. Dollfuss dlouho kolísal. K činu ho dohnali heimwehři, kteří v Tyrolsku začali pučem a vyprovokovali soc. demokraty. Soc. demokraté nejsou také bez viny. Svého času jim prelát

kancléř Seipl upřímně nabízel spoluprádu nad Rakouskem, ale oni pyšně odmítli. Nyní opět nebylo ochoty ke spolupráci u křesť. sociálů, tlačných dopravu nacionální a selskou stranou.

Socialisté veřejně ohlašovali, že se budou bránit se zbraní v ruce. A zbraně skutečně měli. Nejen pušky obyčejné, i strojní, děla a letadla, jak se chlubil listy českých soc. demokratů. (Potvrzeno to není.)

Kdo to vyhraje? Těžko hádat. Zatím je návrhu vláda, ale zdá se, že jí sil ubývá, ač mobilisovala policii i vojsko. Heimwehři selhali. Dovedli dělat parádní průvody, ale do boje se jim nechce. Také sedláci nepřitáhli na Vídeň jako před měsícem. Dělnictvo opírá se o průmyslová střediska a brání se zuřivě. V mnohých domech bojovaly i ženy. Za takové situace stanné právo, vyhlášené hned na začátku boje, stává se neúčinným. Vyhraje-li vláda, bude mítí stále dost práce se zahlazováním krvavých stop boje. Její prestiž a úvěr před cizinou toto vítězství rozhodně nepozvedne. Stavovské zřízení by se zavádělo postupně a bez přechodné diktatury by to nešlo.

Kdyby zvítězili soc. demokraté (pravděpodobně to zatím není), vtrhli by asi do Rakouska říšští Němci — Hitlerovy hnědé košile — aby potřepli marxisty. Pravděpodobně zajistili by si též hranice Itálie a Jugoslaviie a pak by nastal také „casus foederis“ pro

nás. Čechoslováci by měli za povinnost udělat pořádek v obojích Rakouských severně od Dunaje a ve Vídni.

Zda by také Maďaři nevyrukovali, aby obsadili Burgenland, není jisto. Tohle by se patrně vše stalo a semlelo dříve, než by Společnost národů, ev. velmocí zakročily.

Je to podivné. Soc. demokraté prohlašují, že hájí dosavadní ústavu — demokracii a jejich úspěch by měl v zápětí takové intervence. Svět je protimarxistický, s tím se nutno smířit a s tím se musí počítat.

Nám by to nebylo milé, kdybychom měli zasáhnout do rakouských poměrů, ale stranou bychom těžko mohli zůstat.

Za takovéto situace bylo by tedy lépe, kdyby zvítězila vláda. Proti diktatuře Dollfussově by patrně nikdo neprotestoval.

Se stanoviska katolického není možno to, co se v Rakousku stalo, schvalovati. Dollfuss měl se pokusit o dohodu se sociální demokracií a zabránit krveprolítí. Vlasti ani víře tím neposlouží a není vyloučeno, že dělá místo jinému, který z konfliktu dvou největších stran bude těžiti. A na svědomí bude mítí krev...

Bude-li případ rakouský uváděn jako nový doklad úpadku demokracie, hlásíme se k těm, kteří vidí jen úpadek demokratů, ne demokracie. Sociální demokraté rakouští i naši dosti divočili v letech poválečných, ale to nutno říci, že zásady demokracie byly zhruba zachovány. Využívat úpadku těchto při všech chybách přece jen demokratických stran k povalení demokracie a nastolení pochybné diktatury — to podle našeho názoru není dosti rozumné, neřku-li křesťanské.

an—

Individualismus.

Něco jiného jest osobnost a něco jiného individualismus. Individualismus popírá společenství, pospolitosť, individualismus vidí jenom sebe a všechno ostatní pro sebe, ale nikde nevidí svoji povinnost k ostatním. Ostatní jsou jenom pro něho a on pro nikoho. Individualismus jest vypjaté jášství, které nechce žítí pravdě a podle pravdy, že jsme tu jeden pro druhého, že jsme navzájem závislí, že všichni čerpáme ze všech a že právě proto máme svoji povinnost ke všem, k onomu společenství, z něhož i my jsme vyrůstli, protože v každém ohledu hospodářském, právním i kulturním žijeme z tolika milionů jiných, z práce, snažení a porážek a zkušeností a vítězství tolika, s nimiž nás pojí dějiny, území, stav, život.

Něco docela jiného jest osobnost, která nestojí nepřátelsky proti společnosti, nýbrž z ní vyrůstá a do ní se vědomě vrací. Jest to naopak povinností jednoho každého, aby vypěstil, vychoval, rozvinul v sobě všechno, co mu bylo dáno do vínku, aby se stal dokonalým, plným členem společnosti, která jej zrodila a která mu dala tolik dobra a tolik možností do života. Společnost samé musí na tom záležeti, zda její členové jsou opravdu vyspělí a dokonalí, protože společnost jest taková, jací jsou její členové. Má sice svůj nastrádaný fond z minulosti od silných osobností, ale tento fond se lehko vyčerpá a má-li společnost plnit dále svoje poslání, jest třeba, aby její členové co nejvíce svých dokonalostí a zpracovaných hodnot do ní vnášeli, aby mohla dále žítí a dále růsti a dále plnit svoje poslání.

Společnost není jenom zájmová skupina lidí, kteří se sešli za určitým ziskem, za určitými pozemskými zisknými, třeba poctivě zisknými zájmy, nýbrž jest to seskupení v jedné myšlence, v jednom cíli, v jednom především ideálu. Tato společnost buduje na společnosti, na něčem duchovním, vnitřním, na vnitřní duchovní spojitosti. A právě čím vyšší myšlenka, čím vnitřnější spojení, tím dokonalejší společnost. Proto zůstává nejkrásnější společností společnost Církve, kde scházíme se všichni vytvoření jednou otcovskou láskou, jímž kyne všem jeden vznešený, nadpřirozený cíl, společnost Církve, která jest stmelena nejsvětějším spojením, nejdrazším a nejsilnějším pojátkem, totiž krví Páně. Krví Páně a vespolečným životem dětí Božích, který nám vytrysknul z této krve a z tohoto vykoupení. A tato společnost jest tím bohatší, čím více se v ní cítíme doma, a tím více z ní můžeme všichni čerpat, čím více má členů, kteří jsou skutečně plní a bohatí a dokonalí.

Čím více jest v Církvi osobností, ke kterým můžeme s klidem a důvěrou vzhlížeti, k nimž se můžeme utéci o ochranu a pomoc, ale s důvěrou a jistotou, tím silnější a radostnější a živější a pevnější jest pouto, které pojí s ní její členy, kteří v ní najdou skutečný domov.

Není ani třeba, abychom všichni o všech věděli, abychom je všechny znali, protože život Církve jest životem tajemným, který se odehrává především v křesťanských nitrech. My víme, že všechno v Církvi prochází Srdcem Páně. Z něho jsou jediné možné všechny dobré skutky. Protože však v tomto svatém Srdci se všichni věřící scházejí a z něho také vycházejí paprsky, kterými Ježíš zasahuje daleko stojící, ty, kteří ještě hledají, proto všichni, i ti, kteří ještě stojí před dveřmi ovčince Páně, jsou již účastní účinků a síly oněch velikých osobností ve svatém tajemném těle Páně. Každý pak náš dobrý skutek vrací se do tohoto Srdce Páně, vrací se ke Kristu, vrací se domů, protože vlevá se do mystického těla Církve, v jehož středu fluče srdce Páně, jež vede Hlava Páně, Kristus jako hlava. Proto ze všech zásluh, ze všech dobrých skutků, ze všeho sebezapření, ze všech dobrých slov a modliteb, ze všeho všichni čerpají, kteří jsou kdekoli na celém světě spojeni jedním poutem Církve.

Křesťanská osobnost pracuje na přetvoření celého svého nitra a celého svého života i vnějšího podle Krista, pracuje na rozvinutí všech schopností, všech hodnot, a především oné schopnosti nejvyšší, která nabízí nejvyšší možnosti, totiž: schopnosti dožrání dětí Božích. Nebylo nám dáno tolik milostí a především tato základní milost marně, nebylo nám dáno Tělo Páně a všechny ostatní svátosti a milosti zbytečně, nýbrž k tomu, abychom rostli v tomto svém dětství, jímž jsme byli přijati do přirozenosti Boží a do jeho svatého života. Boží život má v nás rozpučeti, Krista máme obléknouti, jak stále zdůrazňuje svatý Pavel. Máme dospěti až k plnosti věku Kristova, a máme dojít až k tomu, abychom nežili již sami, nýbrž aby v nás žil Kristus. To znamená osobnost, to znamená býtí křesťanskou osobností, která dokonale následuje Otce nebeského, protože této osobnosti byl dán nesmírný cíl jakožto její ideál, totiž připodobnit se k podobnosti s nebeským Otcem. Proto není nikdy zastavení v této snaze, proto osobnost křesťanská má napjat nejvyšší cíl, nejvyšší možnost, a nikdy nedojdeme, protože nikdy nevyčerpáme možnost přiblížení se k Boží dokonalosti, která jest nekonečná, absolutní. Všechno naše smýšlení, snažení a konání stále může růsti, se očišťovati, se odhmoťňovati, stále podle Božího vzoru Božích naprostých dokonalostí zdokonalovati. Tato křesťanská osobnost nikdy se neisoluje jako individualismus, protože chce následovati Boha, který dává vzcházení slunci na spravedlivé i nespravedlivé, jenž se stará o všechno, o lilie polní i o ptáče na střeše. Proto nikdy se křesťanská osobnost nemůže ztotožnit se sobectvím a ustrnutím v sobě, nýbrž právě křesťanská osobnost čím hlouběji sestoupí do sebe, tím intimněji se spojí s druhými, protože tím intimněji pocítí svoji závislost

a svoje spojení s druhými ve vůli Boží, která chce, abychom všichni se stali všechno všem. Právě křesťanská dokonalost pudí k tomu, abychom v zájmu druhých, v zájmu svých bližních, v zájmu společenství, v zájmu tedy své Církve a oné veliké pospolitosti všech v Bohu a v Kristově vykoupení, abychom se co nejvíce zdokonalili, abychom jim mohli co nejvíce prospěti, k nim se co nejdokonaleji přiblížiti.

Spojení s Církví, prožití onoho spojení s ostatními a s Kristem, nejdokonalejším, jako hlavou, pobízí nás k tomu, abychom právě v zájmu svatosti a života a víření jejího života stali se co nejdokonalejšími, co nejvýše vyrostli, abychom mohli co nejvíce obohatiti, co nejvíce naplniti ty, kteří jsou s námi spojeni. Myslím, že právě myšlenka společenství, společenství v Církvi mohla by se státí jednou z velkých pobídek ke svatosti, k upřímnému snažení se o to, abychom nebyli jen mrtvými údy, nýbrž abychom byli co nejplatnějšími údy Církve Boží, abychom se co nejvíce snažili druhé získati, a co nejblíže k Bohu a k Ježíši je získati. Tu se zase dotýkáme myšlenky Katolické akce, že tato starost o Církev, abychom pro Církev získávali ty, kteří stojí daleko od ní, musí se státí především snahou katolických laiků, že to chce Katolická akce, aby totiž i laici cítili spoluodpovědnost za Církev a snažili se jí pomoci, ji naplniti, a tímto naplněním druhé pro ni získati. Jestliže se laici naplní touto myšlenkou svého přičlenění k Církvi jako svatě a posvěcující, tehdy z toho nutně vyplyne prvý předpoklad Katolické akce, totiž vnitřní přimknutí k Církvi, vnitřní spojení našeho života s Církví, celého našeho života, celé naší snahy. Bude marné všechno mluvení o Katolické akci, jestliže katoličtí laici nepochopí tento základ vnitřní, toto životní připojení, přivtělení, lépe řečeno, celé bytosti jejich k Církvi. Z tohoto prožití jednoty a nás v jednotě a k jednotě teprve přijdou ostatní viditelné, vnější práce pro Církev, pro to, aby ji všichni lépe poznali, ji si zamilovali a s ní se spojili, anebo ještě více se k ní přimkli.

Proto jest třeba potírati individualismus všude a především v Církvi. Neboť individualismus jest největším nepřítelem osobnosti a jejího rozvinutí, a tím také největším nepřítelem společnosti. Individualismus jest sobectví, které nezná společnost, anebo ji zná jen proto, aby z ní čerpal. Takovými individualisty jsou tak zvaní katoličtí estéti, kteří vidí v katolicismu jenom gotiku a chorál a pevné filosofické koncepce a krásnou katedrálu bohovědy, kteří z toho všeho čerpají, tím se opíjejí, ale ničeho z toho Církvi nevracejí, kterým jest dokonale lhostejné, jaká jest Církev dnes, jaké má rány, jak trpí, jak mnoho lidí bloudí vedle a jak jest třeba ji přiblížiti i ostatním, jak jest třeba uchopit celý svůj život i život svého povolání jako prostředek posvětití se pro Církev, jako se Kristus posvěcoval pro nevěstu svou Církev,

jak praví sv. Pavel. Jest třeba potírati individualismus v Církvi těch, kteří chtějí z Církve nanejvýš těžiti, těžiti z jejího výjimečného postavení v srdcích ještě mnoha lidí, těžiti pro zájmy časné. Protože se tím porušuje rovnováha. Bratři z Církve její věci duchovní, aby se tím zajistily hodnoty hmotné a časné, zase pod rouškou a jménem slibovaných hodnot duchovních, jež ale zlaté oči, které je uvidí... Je to jakýsi druh simonie, který snad jenom neinteligence může omluviti, ačkoli, podle sv. Tomáše, i hloupost jest hříchem... Neboť tento individualismus nikdy nevrací toho, čeho načerpal. Nevrací kněze, kterých používá, nýbrž vrací je ochuzené o čas a duchovní rozlet, nevrací času v této práci ztráveného, protože lidi zaprážené a otrávené touto prací stále pudí k hledání a získávání věcí a statků tohoto světa.

Třeba potírati individualismus některých zbožných dušiček, které se chtějí jenom živiti v Církvi pro svoji soukromou potěchu, kteří mají náboženství jen pro svou osobní radost, kterým jest náboženství jenom pro útěchu a sladkost. Potřebí je vychovávatí tím, že se jim ukáže, že i druhým třeba lámati slovo pravdy, že nemožno se věnovati jenom těm, kteří mlsají duchovní přednášky, exercicie a články, jen pro sebe absorbující nebo chtějící absorbovati kněze, a kdyby to šlo, celou Církev. Jest jim třeba připomenouti, že náboženství není esca, není pokrmem, není desertem, že jsou povinni skutečně přinášeti ovoce svatých zpovědí, svatého přijímání, všech těch slov slyšených a čtených, a že Církev celá má právo na to, aby viděla větší ovoce, když více jim bylo dáno, anebo si prostě více vzali ze štědrého, stále otevřeného stolu Církve. Že jsou povinni růsti, více růsti pro Církev, když z Církve více přijali, aby celá společnost věřících byla jimi obohacena, když více přijali.

Osobnost roste organicky ze společnosti, jsouc jí poddána, řídíc se jejími potřebami a požadavky. Individualismus chce jenom býti příživníkem Církve, chce čerpati život z Církve, ale pak si ten život tak utváří, jak chce, tedy většinou, aby nikomu jinému, než jemu sloužil. Proto dlužno potírati individualismus těch, kteří nechtějí se řídití poslušně Církví, ačkoliv z ní chtějí žítí. Potřebujeme osobnosti, aby každý svých schopností, svých darů užil, aby každý svým způsobem čerpal z Církve, aby se v ní jevila ona rozmanitost údů jednoho těla. Nemůžeme potřebovati individualistů, kteří chtějí všeho a všech použítí, či, lépe řečeno, využití, aby nic nevraceli, aby žili sami, osamoceni, takže se pak ztrácí pro společnost tolik hodnot, jež jsou pro ni dány a jež z ní byly vzaty. Tedy osobnost dokonale z Krista a z Církve, protože kdo je v Kristu a v Církvi, obohacuje bratry a celé společenství, ale nikdy ne individualismus, který roste ze společnosti, ale ničeho jí nechce dáti..

P. Dr. Silvestr Braitto O. P.

Nynější stav katolické církve v Německu.

Po hitlerovském převratu žili katolíci v nejistotě, která byla na chvíli vystřídána klidem po podepsání konkordátu a v posledních týdnech se změnil tento klid v nejistotu větší, než byla před rokem. Události prosincové a lednové právem znepokojují, a to tím spíše, že ani mezi katolíky není ustáleného názoru na úmysly Hitlerovy. Papen, který je jistě přesvědčený katolík, i když jeho obzor je menší a uražená ješitnost veliká, dívá se na vývoj událostí optimisticky a není v tom ohledu sám. Vždyť ani řeč profesora theologie dra Adama, za kterou byl vládou poslán na nucenou dovolenou, nevzněla v pesimistický závěr. Ale přece se událo několik věcí, které právem znepokojují: zavírání kněží a vůdců některých organizací a složek katolického života, atentát na kardinála Faulhabera, zavření katolické ústředny v München-Gladbachu (Volksverein), snaha o rozpuštění

svazů katolické mládeže, to všechno jsou příznaky nejisté budoucnosti, a jak se někteří, hlavně cizí pozorovatelé vyjadřují, i kulturního boje. Nám nemůže býti toto vše lhostejné, neboť jsme katolíci, ani nemůžeme mítí zájem na rozvratu v sousední říši.

Není možno vysvětliti si rychlý vzrůst moci Hitlerovy bez versailleského míru, bez sociálních poměrů v říši, bez inflace a bez rostoucí nezaměstnanosti, kterou zle pocítuje i inteligence, katolické nevyjímaje. Bylo by zbytečné se hádat, zda bylo Německo trestáno spravedlivě či nespravedlivě, jisto je, že ztráta kolonií, síla nepřátel mu velice ublížily a nejvíce tím trpěla právě mládež, ať již poznamenaná válkou přímo či nepřímo. Těžce na ni rovněž doléhala korupce těch, kteří byli v moci. Strana Centra, jež byla účastna téměř ve všech poválečných vládách, často jsouc na místě nejodpovědnějším, byla radikálním mládím vi-

něna ze spoluúčasti na úpadku říše, ačkoliv — poslední soudy to výmluvně dokázaly — měla ruce čisté. Ale kritika se na ni snášela a byla velice ostrá. Brüning si jí byl vědom a snažil se setrást spolupráci se sociálními demokraty. Chtěl vládnout s Hugenbergem, ale toto úsilí nemělo úspěchu. Ve vlastních řadách mu vyvstal nepřítel v Papenovi, jednom odmítnutém, a pomáhal mu z vlády. Von Papen nebyl bez vlivu v katolickém táboře. Byl si jist sympatiemi několika mocných opatů a řádů, velké části mladé inteligence a konečně i části porýnského dělnictva, které tvořilo vždycky pevnou hráz Centra, na niž bylo spolehnouti. Centrum udržovalo sice ve volbách svoje posice, ale musilo samo přiznati, že ztrácí voliče v krajích katolických, získává je v protestantských, a poslední volby, jež ještě dělal Brüning, zarazily právě odlivem voličů z Porýnska. Nová sociální skupina, která se tam tvořila, vydávala i vlastní list a byla činná, se nefajila svou chladností k Centru. Organizace katolického dělnictva byly zakládány proti sociálně-demokratickým a nepřátelé Centra dovedli znamenitě využítí spoluvlád Centra se sociální demokracií ve veliký neprospěch prvních. Všechny tyto příčiny způsobily, že z katolického tábora přibývalo stále více lidí sympatisujících s nár. socialismem. Episkopát neměl sice radost z těchto sympatií, ale nemohl nic dělat. Věděl jistě, že národně-socialistické hnutí je hnutím protestantským, což nechtěli viděti četní katolíci. O tom nemůže býti snad sporu. Protestantismus se potřebuje vždycky opřít, a také se vždy opírá o moc. Ve vládách poválečných neměl valné opory. Sociální demokraté mu příliš nepřáli a Centrum, i když zachovávalo spravedlnost, bylo zbudováno na jiných, protichůdných základech.

Protestantismus vlivem racionalismu a jiných příčin po světové válce značně zeslábl. Ale nezeslábla jeho zášť ke katolické Církvi. Nesmíme zapomenouti, že v něm hlavní slovo měli bohatí statkáři a průmyslníci — Západ Německa si dovedl zde podati ruku s Východem, — kteří i financovali hnutí Hitlerovo od jeho počátků. V církevních protestantských radách se uplatnili, jak náleží, konečně se jich zmocnili, a když se Hitler ujal vlády, podali mu přímo církev s nadějí, že se o ni opře a jí bude vládnout. Takový byl stav před rokem.

Katolíci, hierarchie správně viděli manévry protestantismu a nečekali od Hitlera žádných darů. Jaké bylo tedy jejich překvapení z podepsání konkordátu, se lehce domyslíme. Věci se dály tentokráte velice rychle. Je sice pravda, že nuncius Pacelli sjednal již

konkordát s Pruskem, ale přesto podepsání konkordátu mezi Říší a Vatikánem bylo dílem několika dní, jednání postupovalo velice rychle. A tento konkordát zaručuje katolíkům práva, která nemohl dosíci Pacelli od Pruska. Je to velice důležité pro pochopení dalších událostí, a zvláště to zdůrazňuji: Podepsání konkordátu bylo východiskem i k boji proti katolíkům samým, ač jsou jim zaručeny veliké výsady. Proč?

Protestanté byli uzavřením konkordátu nemile dotčeni. Pripadal jim jako útok proti nejednotnému protestantskému táboru, který však osvědčil dosti vůle a ochoty spolupráce, ba otrocké poddanosti národně-socialistické vládě. Věděli sice, že je Hitler katolíkem, ale podceňovali jeho katolicismus. Jistě není katolickým nadšencem, ale protestantismus rád nemá. Katolíci zase byli na počátku konkordátem rozradostněni a uklidněni. Zdálo se, že jim odnikud nehrozí nebezpečí. Ale hrozilo jim od význačných protestantů v Hitlerově táboře, z nichž Goering je nejčelnějším, a od těch, kteří se v něm stali hlavami určitých složek hnutí. Jsou to buď protestanté nebo atheisté a národně-rasovou zástěrou přikrývají své pravé úmysly.

Nelze popírat, že Centrum mělo mocný vliv na celý katolický život v Německu. Na katolických kongresech byli slavnostními řečníky vůdcové a poslanci Centra, v čele strany stál v posledních letech prelát Dr. Kaas. Svazy katolických rodičů, kteří se tolik zasloužili o vítězství katolíků v otázce školské, zakládal jeden z vůdců strany, poslanec a pozdější kancléř, Dr. Marx. Ústředna „Volksvereinu“ v Münchenu-Gladbachu, veliké tiskárny byly financovány částečně Centrem. Není možno jen tak lehce hoditi tento vliv přes palubu. Toho jsou si dobře vědomi odpůrci katolíků ve vládě a národně-socialistické straně a tím i ospravedlňují své tažení proti katolickým osobám z řad duchovenstva i laiků a proti katolickým spolkům i mládeži, ve kterých byly tyto osobnosti činné. Jest obtížno zřici se jich, tábor za to trpí celý. Myslím, že právě optimisticky soudící katolíci zahlížíjí i tuto příčinu, přehlízejíce ovšem věci velice vážné, týkající se samých kořenů nauky, jakou je třeba sterilizační zákon, k němuž nemůže Církev dáti nikdy svůj souhlas. A v tom tkví největší nejistota pro budoucnost katolíků v Německu: aby vláda a hnutí vládní nevedly přímý útok proti nauce křesťanské. Pak by se skutečně schylovalo ke kulturnímu boji.

Dr. Krlin,

Příklad ciziny.

Loni jsem se seznámil ve strahovské knihovně u příležitosti jeho návštěvy s katolickým knězem z Anglie, konvertitou, který kdysi byl anglikánským duchovním. Od něho zvěděl jsem nejednu zajímavost o tom, jak katolicismus v Anglii vítězně si razí cestu, leč nejzajímavější bylo toto jeho sdělení:

„Kraj, ve kterém nyní působím, je pravzlátní svými — katolickými kněžími. Dvacet čtyři je nás, kteří tam působíme, a z těch dvaceti čtyř je bývalých anglikánských duchovních sedm a jen sedm je kněží, kteří od dětství jsou katolíky.“

Sedmnáct synů chladnokrevné Anglie, mužů zralého věku, zajištěného, váženého, společenského postavení zanechalo všeho a opustilo všecko a s těžkými obětmi a obtížemi, o nichž se nám ani nezdá, probíjalo se až k výšinám oltářů Církve Kristovy... Sedmnáct mužů v jediném kraji, od Říma kdys odtržené Anglie! A kolik, kolik je jich v celé Anglii! Jen za loňský rok konvertovalo 110 anglikánských duchovních.

Uvažte jen, co je mohlo vésti, co bylo příčinou toho, že opustili svá místa, že odešli s cesty, která vede

k hodnostem a počtům, že obětovali rodiny i tolikrát přátele, že přestoupili ke katolicismu a že se ani tímto přestupem neuspokojili — že se vrátí do školních lavic a po léta studovali katolické bohosloví, aby jako katolíci kněží byli pastýři Kristovými na tvrdé, kamenité půdě nesmírné diaspory anglické? Nevěděli snad, jak katolický kněz je nenáviděn, jak stín jednoho bývá vržen na všechny? Neslyšeli snad i o tom, že všude, i u nás, tolik, tolik kněží dalo vale katolické Církvi a že dnes v cizích službách ji tupí, ji hanobí? A nevěděli snad o tom, že byly doby velikých zkoušek v Církvi, kdy u samotného vesla jejího byli mužové nehodní toho, aby byli nástupci Petrovými?

Vše to vědělo oněch sedmnáct konvertitů a mnohem více ještě věděli. Jen jedno nemohl pochopiti můj loňský host, jak to bylo možné, že u nás byla tak „malá láska ke Kristu a k jeho Církvi“ — jsou to slova jeho — že tolik po převratě mohlo býti odpadů i kněžských! Vše ostatní, s čím se proti Církvi bojuje, věděli a dobře věděli, vždyť byli to mužové, kteří naslouchali přednáškám nevěrců a bludům věřících

profesorů na anglických univerzitách. Vždyť oni stáli uprostřed toho stálého zápolení v tisku i na kazatel-
nách chrámů i na oněch pod širým nebem, na schů-
zích a ve společnosti, uprostřed toho zápolení pro
a proti Kristu, pro a proti Římu, a nebyla jim nezná-
má jediná zbraň proti Církvi použitá...

A přes to obětovali všechno a podstoupili neko-
nečnou pouť nových obětí, jen aby se mohli stát kně-
žími katolickými. A tak jako znali kdejakou zbraň
proti Církvi použitou, tak stejně dobře věděli, že za
těmi několika slabochy a pokrytci stojí dav a veliký
dav svatých papežů nesmazatelně velikých činů a
obětí. Za několika darebáky viděli nepřehledný a ni-
kdy nekončící průvod svatých a světic, blažených
a blahoslavených, kteří Církvi duší a srdcem zacho-
vali věrnost a jen v záři milostí, stékajících s oltářů
Církve, se vnitřně tak zocelili. Oni viděli za Jidášem
a za zrádci všech dob věrné kněze, viděli mučedníky,
obětující radostně i životy pro věčné pravdy. A vi-
děli všechny ty od Otců církevních nebeskou moudro-
stí naplněných, počínaje až po prosté, pracemi ubité
a nervově vyčerpané kněze v duchovní správě, kteří
se stejnou láskou a se stejným odhodláním bránili
pravdy Církve jako to nejdražší, jako kapku Krve,
která o největším z pátku vytekla na Golgotě.

To vše viděli — a viděli a vidí v papeži Petra —
a Petr slyšel z úst Božích ta veliká všem věkům pla-
tící slova: Ty jsi skála a na té skále vzdělám Církev
svou, a brány pekelné ji nepřemohou!

Cím jsou oproti těmto sedmnácti kněžím-konverti-
tům, oproti stům druhům jejich všichni odpadlíci,
všichni posměváčci a tupitelé? Ničím...

A v té chvíli, co tyto řádky píš, co vy je čtete —
v kolika dalších srdcích anglikánských kněží bojuje
Kristus a svět, kolik duší trpí, nevýslovně trpí v zápo-
lení: Mám jít za Římem, kam mne volá pravda, pře-

svědčení, pravda, ta pravda, k níž každý musí dospě-
ti, kdo opravdově a poctivě ji hledá a jehož oko není
zkaleno hříchy, nebo mám zůstat tím, čím jsem, na
tom místě, kam mne postavilo moje povolání, rodina,
tradice, kde klidné budou zítřky, bez starostí o exis-
tenci, bez posměchu těch, kteří nepochopí, jak veliký
heroismus v tom je, obětovat vše pro — pravdu?

Takový je kurs katolicismu v té chladné, rozvázně
Anglii.

A u nás? Jak malá je víra naše oproti oněm za Ka-
nálem La Manche. A jak mizivě malá je i ta naše
láska, ta láska, o níž tak jedinečně psal svatý Pavel,
vzor všech, kdož za Kristem chtějí jít, v epištole mi-
nulé neděle. A hlavně — té lásky potřebujeme my
všichni, kněží i laici, vzdělaní i prostí, abychom tou
láskou přepilovali těžká pouta, která nám, našemu
katolicismu stále brání v radostném vzletu. V tom,
aby se i v národě našem stal tím, čím je Angličanům
a celé veliké řadě jiných národů. Jen a jen na nás sa-
močných záleží, kdy se tak stane a zda se vůbec tak
stane. K nespočítání je kolem nás těch, jejichž duše
hladoví nebo se sytí kalem ulic a stok. Kterí tápou
v temnotách. Kterí bloudí. Kterí malomyslní a zou-
fají. Kterí žijí po spravedlnosti a pravdě. Kterým
v trudných dobách životních nikdo neříká, že je je-
den Zdroj, z něhož prýští lék chorým duším i chorým
národům i celému v bolestech a nejistotách zmíta-
nému světu — Kristus a Jeho Řím. A všichni ti jsou
našimi bratry...

Příklad anglických kněží konvertitů měl by zapá-
liti každé srdce katolické u nás a pak bychom i my
vroucněji milovali a radostněji přinášeli oběti, aby
i u nás víc a více pronikalo vědomí, že jen v Kristu je
pravda, jen cesta za ním že chrání před blouděním a
jen v něm že je život!

P. Ludolf F. Czermin O. Praem.

Názor sv. Tomáše Akvinského na úrok z půjčky.

V dnešní době neprávem posílá se náboženství
jen do kostela. Jest sice pravda, že náboženský život
katolický soustřeďuje se do kostela kol Nejsvětější
oběti, ve zpovědnici, ale z kostela mají vycházet křes-
ťané, kteří by křesťanství v každodenním životě
uplatňovali všude a za všech okolností. Církev ne-
může se spokojit jen s výkladem evangelia po strán-
ce dogmatické, ona zasahuje do života každého jedin-
ce svým pozitivním učením morálním. Ona musí auto-
ritativně zasahovat do společnosti, do veřejného ži-
vota, expanse jest nutným jejím úkolem. Činí tak pa-
pežové svými encyklikami. Tyto jasně učí, jak ten či
onen problém, nešťastně řešený společností bez ohle-
du na právo přirozené a božské, jak má být řešen
s ohledem na uvedené základní zásady.

Jednou velmi ožehavou věcí, která hluboko zasa-
huje v hospodářský život společnosti, jest krise úvě-
ru pro enormně vysoký úrok z půjčky. Zde Církev
zasáhla, opírajíc se o doktrinu svatých Otců, jmeno-
vitě sv. Tomáše Akvinského. Je to z konce 18. století
encyklika papeže Benedikta XIV., začínající slovy
Vix pervenit, kde se zavrhuje jakýkoliv úrok z půj-
ček.

Jest jisto, že bourat peněžní hospodářství bojem
proti úroku jest věc předem ztracená, jak vidíme
z bojů u nás o snížení úrokové míry. Zrušením úroku
musel by se změnit celý hospodářský život. Konečně
jsou zde peněžní ústavy katolíků, ze kterých mají užít-
ek katolíci sami i podniky katolíků.

Účelem naší studie jest jen upozorniti katolickou
veřejnost, jak vážnou věcí svědomí jest bráti enor-
mně vysoký úrok z půjčky, jak velikým hříchem jest
lakomství, krádež, — vždyť lakomství jest hned na
druhém místě v sedmeru hlavních hříchů — a krádež
zakazuje sedmé Boží přikázání dekalogu, který jest
základem přirozené morálky.

Církev katolická přejala učení Andělského dokto-
ra za svou oficiální nauku, tedy oficiálním učením
Církve stává se nauka Akvínátova, pokud se týká
morálních zásad ve věci úroku z půjčky.

Tak Andělský učitel v Summē theologicke II. části
II. dílu v otázce 57. pojednává o právu. Ježto právo
na konkrétní případ aplikované jest spravedlnost,
pojednává o této otázce následující. V dalších pak
otázkách pojednává sv. Tomáš o hříších proti spra-
vedlnosti. Otázka 78. článek 1. až 4. má nadpis o hří-
chu braní úroku, který jest páchan při půjčkách.

Sv. Tomáš praví, že úrok jest odměna za užívání.
Ježto výnos kapitálu peněžního uložení v peněž-
ních podnicích ve středověku nebyl znám, složené
peníze byly neproduktivní, tu jest proti myslu teolo-
gů, že by zapůjčený kapitál měl nésti úroky.

Sv. Tomáš praví, že užívání peněz spočívá ve spo-
třebě těchto a proto nespravedlivé a nedovolené jest
přijímat něco za užívání peněz. To vysvětluje tím, že
půjčka jest vlastně dlouhodobý obchod, kde za da-
né peníze do vlastnictví po čase se tyto platí. Tedy
při platbě není možno žádati nějakou vyšší hodnotu,
než jaká byla dána. Jinak se prodává to, co vlastně
neexistuje. Dále to osvětluje: Některé věci mají tu
vlastnost, že jejich užívání spočívá ve spotřebě, jako
víno, obilí jsou statky spotřebitelné. Při těchto vě-
cech užívání od podstaty věci není odlučitelné. Při
půjčce těchto statků převádí se vlastně vlastnictví
těchto věcí. Tedy kdyby někdo chtěl prodávati víno
a užívání jeho, tutéž věc by prodával dvakrát, pro-
dával by to, co neexistuje, totiž užívání. Tím zřejmě
by hřešil proti spravedlnosti. Chtěl by totiž množ-
ství věci zastupitelných a odměnu za užívání jich a
odměnu za užívání, úrok.

Jiné věci jsou, jejichž užívání nespočívá ve spotře-
bě (to jsou věci opotřebitelné). Užívání domu spo-

čívá v obývání. Při těchto věcech reálně existuje prodej věci a jejího užívání. Někdo může předat vlastníctví domu a vymítní sobě užívání na čas; nebo někomu se dovoluje užívání domu za podržení vlastnictví majitelem. Zde se může brát odměna za užívání, ježto se tak děje smlouvou nájemní.

Dovolává se dále Aristotela, a praví, že peníze jsou směnná hodnota k tomu účelu, aby byly spotřebovány. Ježto pak peněžní půjčka jest odevzdání peněz ve vlastnictví a dále spotřeba, není to nájem, proto není možno požadovat úroky, t. j. odměnu za užívání. Proto člověk, jako má vrátiti nespravedlivě nabyté jiné statky, jest zavázán vrátiti úrok přijatý z půjčky.

Spravedlnost pak uplatňuje se občanskými zákony. Jestliže pak zákony k vůli lidské nedokonalosti beztržně přecházejí některé hříchy v případech, kde se jedná o veliký zisk a prospěch, tedy lidský zákon dovolil brání úroků, ne proto, že by to bylo spravedlivé, nýbrž aby se nebránilo prospěchu mnohých. (Kdo pak pokládá zákon lidský za dostatečnou normu svého jednání, nemusí se nikterak znepokojovat dle zásad Posvátného officia vydaných Piem VIII. a Řehořem XVI.) Proto se praví v právu občanském (římském) (Const. lib. II. tit. 4. De usufructu, § Constituitur), že věci, které se užíváním spotřebují, ani z důvodů přirozených ani občanských nemohou nésti užitek z užívání; proto senát neuzákonil výnos z těchto věcí (neboť nemohl tak učiniti), ale na místě výnosu (ususfructus) ustanovil z užívání úroky. Aristoteles z přirozeného rozumu praví (Polit. lib. 1. cap. 7.), že nabývání peněz úrokem staví se otevřeně proti zákonům přirozeným.

Tím ovšem, že by půjčka nenese úrok, těžko by se sháněl úvěr. Tuto námitku sv. Tomáš tuší a praví, že člověk není nucen dávat půjčku. Dáti půjčku patří jen mezi rody. Ale při půjčce otázka zisku patří pod

příkazání. Láska křesťanská neklade naděje v člověka, ale v Boha.

Jestliže sv. Tomáš vystupuje ostře proti stěžování úvěru úrokováním, co by asi řekl o provisích z opatřování úrokovaného úvěru, které tolik bují v naší době!

Na místo úroků jest stejně nedovoleno přijmouti něco, co by se dalo penězi zhodnotiti. Neboť jest to týž monetární úrok. Stejně tak nelze přijmout tělesný výkon, službu, neboť to vše jde zhodnotit penězi.

Jestliže sv. Tomáš vystupuje ostře proti ztěžování kovi ve formě, již lze subsumovati pod společenskou smlouvu, tento zisk jest spravedlivý, ježto především společník podržuje vlastnictví svých peněz a pak zde riskuje.

Platnost úroků má zde i užívání věci opotřebitelné, které lze zhodnotit penězi. Užívání takové jest nutno považovati za restituci kreditu.

Jestliže někdo užitím půjčených věcí spotřebitelných rozmnožil své statky jakýmkoliv způsobem, není povinen z tohoto výnosu cokoliv dávat, stejně tak nemůže býti požadována část tohoto zisku, ježto není to výnos reálný této věci, ale ovoce lidského přičinění.

Jen tehdy, když půjčující utrpěl škodu, které by se předešlo, jestliže by věřitel měl po ruce půjčenou sumu, tehdy vypůjčitel jest povinen nahraditi škodu.

Zisk z věcí opotřebitelných, jestliže byly půjčeny, má býti vydán zároveň s vypůjčenou věcí.

Zdají-li se nám dnes tyto eminentně křesťanské zásady paradoxní pro pravý opak stávajících za nynějšího hospodářského a právního stavu, zamysleme-li se nad tím, vidíme, jak staré jsou nyní navrhované léky proti hospodářské krizi a vyšly z lůna Církve katolické od jejích nejlepších synů. *Karel Horalík.*

Vývoj české rady katolíků před válkou a úsilí o organisaci všeobecných katolických sjezdů.

Příští rok bude se konati sjezd všech katolíků v Československu bez rozdílu národností pod protektórátem episkopátu. Program dosud nebyl stanoven, a to, co bylo otištěno v novinách, je vlastně iniciativní soukromý návrh s velmi vážnými nedopadřeními, jako je stavění Katolické akce vedle politických stran, a rozdělování československého národa na dvě sekce. Máme málo zkušeností s pořádáním národně nejednotných kongresů a proto přijde vhod vzpomínka na historii vývoje katolické spolupráce v českých zemích před válkou v práci pro společnou radu katolíků obou národností, české a německé. Loňského roku napsal o tom své osobní vzpomínky univ. prof. prelát dr. Hilgenreiner v revui „Zeitenwächter“. Je to muž na výsost povoláný, aby se v tomto ohledu ujal péra, protože stál v čele katolického německého života nepolitického před válkou několik let a účastnil se všech významných akcí.

Až do roku 1906 vyvíjelo se v Čechách katolické nepolitické hnutí obou národů zcela samostatně bez vzájemného kontaktu. Vyplynulo to z tehdejší orientace politické našich Němců, kteří byli až na výjimky centralisty a ústavověrnými, jimž rakousko-uherský dualism vyhovoval a kteří se bránili ze všech sil, aby se Čechům nepodařilo uplatnění české státní právo. Výjimkou v této izolaci v růstu organizací obou národů před r. 1906 bylo každoroční shromáždění bratrstva sv. Michaela archanděla, kde se referovalo německy a česky a r. 1905 ve dnech 14.—15. srpna uspořádaný mariánský kongres měl sekci českou a německou a ve společném shromáždění mluvili pak řečníci obou národů.

Myšlenka překlenouti národnostní propast, zaviněnou politickou orientací Němců v našich zemích, vyšla od německé konservativní šlechty. Byl to v prvé řadě dědičný princ Ferdinand Zdenko z Lobkowicz, majitel panství bílinsko-roudnického. Ačkoliv byl konservativce a federalista, dovedl svým jemným tónem, kterého se nevzdával, ani když s naprostou, až tvrdou rozhodností hájil zásadní linii své politiky, získávací si uznání a také přátelství v kruzích katolických německých spolků tehdy centralisticky zcela orientovaných. Bílinský pán byl ve Vídni neúnavným kazatelem nutnosti utvoření katolickou říšskou organizací všech katolíků z celého bývalého mocnářství. Nešetřil osobní námahy ani peněz, protože chtěl vybudovati silnou hráz proti liberalistické záplavě. Našel horlivé spolupracovníky, ale brzy bylo třeba konkrétně se zabývatí otázkou spolupráce národů německých. Ve Vídni byly totiž již centrální organizace Katolického školského spolku, Píova spolku, Katol. lidového svazu,

Leonovy společnosti, ale to byly německé spolky a nemohly naléztí proto u ostatních národů říše obliby a postavení, aby zachytily katolické hnutí. Při tom měli ostatní národové již své vyspělé organizace, které se o nějakou reprezentaci ve Vídni nebo o společnou centrálu s Němci nestaraly. Jen mezi slovanskými katolickými organizacemi udržováno přátelství osobními styky vůdců. Byla to spíše taková „entente cordiale“, která nepotřebovala pojíte, jako jsou stanovy a řády, a spokojila se slovanským pokrevenstvím.

Po přípravách došlo při katolickém rakouském kongresu ve dnech 18. až 21. listopadu 1905 k uskutečnění rámcové organizace všech katolíků v čele s princem Lobkowiczem. Vznikající útvar dostal označení „Nichtpolitische Organisation der Katholiken in Österreich“. Vyplnění tohoto rámce měly obstarati zemské organizace. V Čechách konala se v dubnu 1906 společná konference delegátů katolických organizací českých a německých. Sjezdovalo se 9. dubna v budově nynějšího senátu, utvořeny byly národní sekce a Češi i Němci pokračovali pak v poradách samostatně. Všichni biskupové v Čechách vyslali k poradám své zástupce, stejně všechny katolické organizace, u Čechů byli to však více méně jen důvěrníci organizací, protože nebylo dosud v českém katolickém táboře provedeno větší soustředění. Česká sekce se ustavila za předsednictví předsedy zemského výboru hr. Schönborna, německé předsedal opat Pammer z Vyššího Brodu. Předsedou společným oběma sekcím zvolen princ Zdenko Lobkowicz z Bíliny.

Sekce německá nesla s počátku označení „Deutsche Sektion der Katholiken Organisation in Böhmen“, později přejmenovaná na „Deutscher Katholikenrat für Böhmen“, protože česká sekce změnila své označení ještě dříve a nesla jméno: „Zemská rada katolíků v království Českém“. V čele jejím stáli hr. Schönborn, kanov. Vaněček z Vyšehradu, univ. prof. dr. Kordač a taj. Mourek.

Obě rady katolíků obesílaly pak zemské komitě, jehož předsedou byl princ Lobkowicz. Stanovy jejich byly schváleny „Centrálním komitétem rakouských katolíků ve Vídni“ (tak zněla nyní „nepolitická organizace...“), který změnil r. 1911 své jméno na „Katolickou unii v Rakousku“. Měla mít čas od času konference delegátů zemských organizací. Prof. dr. Hilgenreiner ve své studii podotýká: „Pamatuji se na tři. Byly obeslány delegáty většiny diecézí, jednalo se bez odporu v jazyce německém, ale často velmi živě. Zvláště moravští Čechové pod vedením Msgra Šrámka

z Brna bděli úzkostlivě nad úplnou samostatností jednotlivých národů a ztěžovali všechny společné podniky, zvláště společné rakouské katolické sjezdy, z nichž poslední byl 15. až 20. listopadu 1907. V budoucnu byly možné jen n e m e c k é katolické sjezdy v Rakousku, jako v Linci r. 1913." Taktika moravských katolíků byla správná, protože všeobecné kongresy měly vždy na venek i uvnitř ráz čistě německý a proto se na nich čeští katolíci musili cítiti jako přílepek. Aby se domohli rovnoprávnosti, nebylo za tehdejší německé orientace a mentality naděje.

Dík štědrosti zemského předsedy společného komitétu obou sekcí prince Lobkowicze mohly si obě sekce zaříditi v Praze své sekretariáty. V r. 1912 a 1913 měly se konati v Čechách katolické sjezdy českoněmecké, ale nekonaly se pro vídeňský eucharistický kongres a pro linecký německý katolický kongres. Zajímavou věc uvádí dr. Hilgenreiner z knihy protokolů německé rady katolíků, že totiž se její zástupci v „Katolické unii“, ve vídeňské oceloříšské centrále postavili koncem května 1912 proti ustanovení ve stanovách, že *všeobecný kongres katolíků v Rakousku mohl by se také konati v podobě současně konaných národních sjezdů katolíků na různých místech*. Toto ustanovení bylo však přes to přijato.

O tomto zasedání „Katolické Unie“ referuje dr. Hilgenreiner dále poněkud obšírněji. Tohoto zasedání ve dnech 29. až 30. května 1912 zúčastnili se za českou Radu katolíků univ. prof. dr. Kordač, hr. Schönborn, kanov. Vaněček, taj. Mourek, v zastoupení diecése královohradecké dr. Konečný, z Moravy z české sekce arcidiecése olomoucké šéfredaktor P. Světlík, brněnské prof. dr. Kupka (nyní biskup), za Všeodborové sdružení křesť. dělnictva zemský poslanec a prof. Jan Šrámek, ze Slovinců říšský poslanec dr. Korošec a dr. Krek. Vedle těchto delegátů zúčastnilo se jednání i více českých katolických osobností, jak uvedeme níže.

Při pozdravném večeru, jemuž předsedal princ Lobkowicz, promluvil prof. Šrámek. Podle vydané zprávy setkala se s pochvalou zvláště tato slova: „Doposud se nepodařilo naléztí organizační formu, která by byla schopna státí se organizační formou všech národů Rakouska. Nesmíme hledati naši organizační formu u jinak učených národů nebo států, musíme naléztí takovou, která je nutná pro Polyglotta Austrii, abychom mohli opravdu bráti účast na velkých katolických akcích, abychom jednou dosáhli konečné života schopného útvaru všech katolických organizací v Rakousku. Jsme pevně přesvědčeni, že se tak jen proto dosud nestalo, poněvadž se postupovalo příliš centralisticky a ne federalisticky a autonomisticky, protože se organizační forma hledala v katolickém Německu.“ Zde je vidět vykrystalisovaný Šrámek.

Při ustavujícím, hlavním shromáždění bylo zvoleno ústřední komitě s více jak 60 členy a 15členná exekutiva. Druhým místem předsedou byl zvolen olomoucký advokát dr. Mořic Hruban a 16 členů ze země koruny Svatováclavské bylo 10 Čechů: J. M. Kadlčík z Frýdlantu, prof. Kordač z Prahy, prof. Kupka z Brna, taj. Mourek z Prahy, kanovník dr. Reyl z Králové Hradce, šéfredaktor P. Světlík z Olomouce, hr. Schönborn z Prahy, prof. Šrámek z Brna, kan. Vaněček z Prahy a opat M. Zavoral ze Strahova. Po hlavním německém referátě zem. hejtmana z Vorarlberka Rhomberga promluvil česky a německy prof. dr. Kupka, německy Polák prof. Wicherkiwicz z Krakova a Slovinc dr. Krek z Lublaně a latinsky Ital, dómský probošt a říšský poslanec, dr. Faidutti z Parenzo (Istrie). Byl to projev pěti reprezentantů národů z Předlitavska. Z vývodů řečníků zaslouží si zvláště zmínky projev dra Kupky a dra Kreka.

Prof. dr. Kupka prohlásil m. j.: „I když jsou všeobecné katolické kongresy ideálem, myslím, že přesto musím projevit souhlas se zněním devátého článku stanov Katolické Unie, že mohou se všeobecné katolické kongresy konati také tím způsobem, že všechny národy, každý o sobě místně oddělen, mohou v téže době o témže programu se raditi a jej provést. Jednota místa se má jen tehdy stanoviti, je-li žádána jednomyslně delegáty všech národů. Neboť je skutečností, a já se odvolávám na výroky k tomu se vztahující zemského hejtmana A. Rhomberga při VI. všeobecném katolickém kongrese rakouském ve Vídni, když pravil, že

„v době přítomné jsou jednotlivé národy našeho císařství národní a politickými profiklady tak odděleny a bylo by osudným a těžkým následky provázeným omylem, toť si nepřiznati“. Je to zvláště idea národnosti, která národy od sebe oddaluje. Je skutečností, a bylo tomu tak vždy, že rozkladné živly zmocnily se vždy velkých ideí, že tyto živly přeháněním a špatným užitím ideí vybičovaly vášně mas k egoistickým cílům a strhly tak vedení mas na sebe. Jen znenáhla dosáhli rozumní vlastenci v lidu převahy a umožnili, aby myšlenka rozvinula v sobě skryté dobro. Nyní stojíme uprostřed divokého zápasu, jehož rozhořčení a devastace nemá v dějinách příkladu. V tomto okamžiku nezbyvá katolickým vlastencům než ukázati lidu, že *katolík může a musí býti současně dobrým vlastencem, ale že také při tom musí býti spravedlivý vůči jiným národům*. Musíme nyní, nechceme-li ztratiti důvěru lidu, zamítnouti jakékoli zdání internacionalismu... Tak doufáme, že katolíci různých národů Rakouska, nejdříve sousedící národy, dojdou k náhledu, a doufáme, že to bude v dohledné době, že budeme moci konati všeobecný katolický sjezd rakouský v té podobě, že by se sešli delegáti všech národů na témže místě.“

Podobným způsobem se vyjádřil i dr. Krek z Lublaně, který prohlásil, že se Rakousko teprve rodí, že jsou stále ve varu otázk: centralism, dualism, trialism nebo federalism. Nelze tedy centralisovati katolické hnutí, pokud jsou boje o ústavu, při nichž zastávají katolíci různých národů v Rakousku různé hledisko.

V generální debatě dožadoval se dr. Hilgenreiner, aby se stanov byla možností současně konaných národních kongresů jako součástí všeobecného kongresu na různých místech vynechána, ale po rozpravě upustil od tohoto návrhu. V debatě promluvil z českých zástupců ještě dr. Žurek z Nové Říše, který měl odlišný názor: rozdělení všeobecného kongresu katolíků podle národností, ale současně na témže místě. Zůstalo však při řešení, které bylo nejlépe vhodné. Na konec přijata resoluce, v níž se praví:

„U příležitosti prvního zasedání delegátů Katolické Unie dne 30. května 1912 ve staré radnici ve Vídni shromáždění katolíci všech národností v Rakousku prohlašují tímto jménem jimi zastoupených diecése a organizací, že jsou rozhodnutí vytvořiti jednotný svazek katolického života v Rakousku v Unii, v těchto dnech v život vstoupivší, který by umožnil, ve věrném přimknutí k biskupům, chrániti zájmy naší víry v jakémkoliv povolání, životním postavení a jakémkoliv zastoupení katolických zásad v životě veřejném i soukromém k blahu svaté katolické Církve a blahu společné vlasti Rakouska. Pověřili nyní ze svého středu zvolené ústřední komitě ve smyslu v punktaci (tak sluly stanovy) obsaženého programu, aby přistoupilo bez otálení k práci, uskutěčnilo společný postup a pokojnou spolupráci, hledělo vstříc všem událostem doby s bdělým okem a dopomohlo katolickým zásadám k vítězství v mocné, všechny katolíky jednotící organizaci.“

Prelát dr. Hilgenreiner k této části své studie o vývoji rad katolíků v Čechách podotýká: „Tenkrát rozcházelí jsme se s radostným přesvědčením, že jsme položili základní kámen k jednotnému katolickému Rakousku. Vývoj však šel jinak. Kdo však mohl tehdy předvídati rok 1914 až 187 Z Katolické Unie nezůstalo nic než úhledný pamětní spis „Unio catholica Austriae, generální zpráva o jednání I. konference delegátů Katolické Unie pro Rakousko“. Ale toťto jednání má ještě dnes pro nás mnohé naučení, chceme-li v jazykově smíšených státech ve znamení Katolické akce uspořádati společně, tedy vícejazyčně katolické sjezdy.“

Dísařel nerozvádí tuto myšlenku dále, ale je známo, že v německém táboře katolickém jeví se v určitých kruzích snaha v rámci katolického sjezdu v r. 1935 uspořádati samostatný sjezd německých katolíků, který by odpovídal představě citovaného odstavce stanov někdejší Unie Katolické. Je tedy nutné, aby se příprava ke sjezdu brala cestou vzájemného pochopení a úplného dorozumění. Bude k tomu zapotřebí lidí, kteří mají důvěru jak ve vlastním táboře, tak u katolíků jiné národnosti, opírají se o autoritu episkopátu a vidí před sebou jasný cíl. J. Rezníček.

Československý rozhlas po stránce národní a hospodářské.

Dnešní doba více než kdy předtím nutí každého, aby byl reálnější, počítal, kalkuloval a hleděl odhadnouti hospodářský úspěch svého podnikání. Na správném odhadu výsledku hospodaření závisí pak úspěch a budoucnost každého podnikání. A je opravdu dnes velmi svízelné kalkulovali tak, aby výsledek dopadl vždy příznivě, neboť sebe důkladnější a opatrnou kalkulaci často zhatí okolnosti, které nebylo naprosto možno předvídati. Jediná naše obchodní společnost, dokonce s ručením omezeným, má však výsledek svého hospodaření spočten ještě dříve, než započala svůj obchodní rok. Je to Radiojournal, čsl. zpravodajství radiotelefonické, společnost s r. o., Praha.

Abychom vás ušetřili dalších úvah, dokládáme hned svoje tvrzení, uchylující se k číslicím, jež ovšem nejsou žádným tajemstvím, neboť každý si je může snadno ověřiti. Naš rozhlas má dnes přes 570.000 platících posluchačů (k 1. lednu 1934 přesně 569.455), kteří měsíčně po desetikorunách odevzdají poštovní správě částku 5.700.000.— Kč. Z toho si pošta ponechá podle posledního návrhu úsporné parlamentní komise 65 proc. na stavbu vysílacích stanic a budov, jich udržování a provoz, za vybírání poplatků a pod. a 35 proc. odevzdá Radiojournalu, aby z toho obstaral programy všech našich vysílacích stanic.

Těch 35 procent, které dostává Radiojournal, reprezentuje pro rok 1934 nejméně částku 23.940.000 Kč,

tedy asi 2 miliony Kč měsíčně. A tu nastává Radiojournalu úkol, aby tuto částku rozumně utratil.

Bylo by opravdu zajímavé vědět, kolik z těchto peněz pohlít administrativní, t. j. osobní a věcná režie Radiojournalu, a kolik se vyplátí účinkujícím umělcům, autorům, hudebníkům, hercům, literátům a přednášejícím. To se však asi veřejnost nikdy nedozví, neboť dosud neslyšela nic ani o celkových výsledcích hospodaření Radiojournalu za minulá léta, přes to, že již slavil desetiletí své existence.

Mnohý z čtenářů se nás snad bude v duchu tázati, proč píšeme o samozřejmých věcech. Máme však příčinu. Chceme na těch několika číslicích ukázat, jak velké prostředky finanční jsou svěřeny našemu rozhlasu, aby mohl zdárně plnit poslání, jež je mu svěřeno na poli kulturním i hospodářském. O tom, jak toto své poslání plní, nehodláme se dnes šířeji rozepisovati a konstatujeme jen, že s ním mnohdy spokojeni nejsme ani po stránce náboženské, ani kulturní, ani vzdělávací a pod. Ale konstatování nespokojenosti nestačí. Je třeba, abychom mu věnovali zvýšenou a nestranou pozornost, neboť největší chybou dosud bylo, že význam rozhlasu byl mnoha činiteli podceňován, zatím co jiné složky kulturní a také politické vystihly jeho ohromný význam a zařídily se podle toho. Proto tak často slyšíme na př. hlásání marxistických teorií, které lidstvo zklamaly naprosto, představiteli naší levice jsme obšťastňováni vyprchalými hesly husitismu a z naší národní tradice — pokud se o ní mluví — vymýceno vše kladné, co tu zanechala církev katolická. Zaviňujeme to však v prvé řadě i sami svým nezájmem, neboť dosavadní podceňování významu rozhlasu nemůže nésti jiné ovoce.

Dnes pak po zavedení dvojího pražského progra-

mu pomocí vysílací stanice strašnické stojí v popředí zájmu i otázka národního charakteru našich vysílacích stanic. Ani jedna naše stanice není, a již dávno nebyla, výhradně československou, a od 15. ledna 1934 byla zavedena skoro dvojazyčnost. Víme z tisku, že ministr pošt dr. Franke, odpovídaje v parlamentě na požadavky našich Němců, slíbil rozšíření německých relací, ale že se to stane v tak hojně míře, jsme jistě nečekali a nedoufali v to snad ani naši Němci. Kdo jen poněkud uvědoměleji sledoval dříve činnost rozhlasu, musel se často stydět za národní vlažnost, s jakou jsme se tu shledali, a to jedině proto, aby se vyhovělo intencím kosmopolitických a mezinárodních snah určitých kruhů. Rozšíření německých a maďarských relací tím více budí pak obavy o národní ráz našeho rozhlasu a je také příčinou četných stížností národně cítilých československých posluchačů.

Dvojí program z Prahy, zavedený pro nové relace menšin, má však i důsledky finanční. Z časopisů jsme se dozvěděli, že v důsledku rozšíření programů bude také zvýšena kvóta Radiojournalu na rozhlasových poplatcích, a to z dnešních 35 procent na 40 procent se zpětnou platností od 1. ledna 1934. Má tedy v tomto roce Radiojournal za úkol utratit ne 24 miliony, jak jsme vypočetli nahoře, ale 27,360.000 Kč. To je tedy důsledek všech úsporných snah ve státní pokladně. Vše to opravdu nutí k přemýšlení.

Prožíváme těžké doby a hledíme s obavami vstříc budoucnosti. Je proto třeba, aby i činnosti i dalšímu rozvoji našeho rozhlasu byla věnována taková pozornost, jaké si svým posláním zaslouží. A vzbudit tento zájem v kruzích katolických je úkolem našeho dnešního článku.

Ing. C.

Myšlenková a pracovní orientace v současných otázkách.

Je faktem, že přítomnost je dobou, kdy se rodí budoucnost, značně různá a nová. Není frází slovo „krise“, přelom a pod. Jsme vskutku na rozhraní dvou odlišujících se od sebe nejen tváří, nýbrž i jiným duchem a jiným srdcem, jinými myšlenkovými názory a jinými city sympatie anebo antipatie.

Trpíme krisí sociální a hospodářskou; jsou to sice jevy hmotné, ale tkví hlouběji, v krisi duševní. Odhady a propočty odborných věd stejně jako vymoženosti techniky selhávají — skutečnost je jiná, než s jakou se počítalo.

Krise vysloveně ideové zachvacují politiku, kulturu, etiku individuální i společenskou, myšlenku autority státní, ideu národa a lidu. Rází se nová hesla, nastupují se nové cesty.

V otázkách, nejistotách a zmatcích je nutný pevný bod. Myšlenka hýbá světem k jeho spase i k jeho zkáze. Je nutno mysliti, ale také jednati. Proto se ptáme: Jaká musí býti myšlenková a pracovní orientace nás katolíků v kritické přítomnosti?

I. *Myšlenkovou orientaci* zůstane jednak *philosophia perennis*, zdravé, rozumné myšlení přirozené, jednak *Kristus*, jenž je Cesta, Pravda a Život v řádu nadpřirozeném.

Všechny dnešní otázky je možno a nutno měřiti těmito měřítky, lze je redukovati na *první otázky*, na jejichž zásadním řešení záleží rozřešení všech problémů, buďsi politických či sociálních. Jsou to otázky:

1. Jaký jest účel života? Je nějaký vyšší cíl než tento život zde sám? To jest: *Je Bůh*, je nadpřirozeno? A tento Bůh stojí nad lidstvem či je to pouhá myšlenka lidského nitra?

2. Kdo je *pramenem mravní závaznosti a právního řádu*: Bůh či člověk?

3. Třetí otázka obrací se od poměru Bůh — člověk

k poměru vzájemnému mezi lidmi a táže se, jaký je poměr *autority a svobody, jednotlivce a společnosti?* Kde jsou meze práv individua, kde kolektiva?

Věřícimu je jasno, že netřeba hledati jiné odpovědi k těmto základním problémům kromě té, kterou dává věková a zdravá moudrost lidstva a zjevná pravda Kristova.

Řešení tématu: Bůh a člověk, člověk a lidé — je dáno *spravedlností křesťanskou*, vycházející ze zákona: „Dávejte, co je Božího, Bohu, a co je právní společnosti, dávejte této —“ a *láskou křesťanskou*, jež formuluje svůj zákon: „Miluj Boha nade všecko, bližního pro Boha jako sebe samého.“

II. Nemusíme-li ani tváří ve tvář nejostřejší krisi měniti svou katolickou orientaci myšlenkovou, *musíme měniti orientaci praktickou, pracovní*, t. j. metodu práce obracející se k širším kruhům. Pí. tom:

A) V něčem nám může býti doba směrodatná.

B) V něčem musíme doplňovati její nedostatky, opravovati její vady.

Ad A) *Co dobrého má doba do sebe*, co tedy musíme rozvinouti a aplikovati, toť toto:

1. Dnešek domáhá se velmi rozhodně *jednoty vnější i vnitřní* — jednotného smýšlení a jednotného činu, by množství slilo se v jedinou celistvou kovově pevnou hmotu, produševněnou jednou společnou tendencí. Vývoj ubírá se od partikularismu k universalismu: od drobných skupin k celistvému táboru, od myšlenkových variací k jediné víře a jedinému vyznání (řečeno i o názorech mimonáboženských), provedenému do všech důsledků.

Nám katolíkům nemělo by býti třeba kázati universalnost, absolutní důslednost, plnou jednotnost. U nás musí býti tyto věci důsledkem jednoho Boha, jedné víry, jedné Církve. Padnou skutečně mezi námi partikulární zájmy a snahy více méně malicher-

ně, úzké, zeslabené? Zvítězí kompaktní jednoty? Oborů, kde by se tak mělo stát, máme více než dost — zle trpíme roztržičností — viz na př. různé katolické proudy duchovní, odborné, politické, tříšť organisací, tiskovou a podnikovou atd.

2. Po období přeplněném nekonečnými proudy slov bez skutků nadchází *éra činu*, rázně nediskutující aktivity. Nestáčí programy — volá se po činech. Kdyby to byly drobné, skryté činy, na př. drobná uvědomovací, zpevňující a přesvědčující práce v pracovních kroužcích, již to by znamenalo mnoho. Spolky nemohou se spokojit manifestacemi a schůzemi; těžiště posunuje se do skutečného života, do práce směřující ku praktickému naplnění zásad a teorií. Práce má být co nejširšího rozsahu, co nejhlubší a nejopravdovější svou intenzitou, co nejvyšší svými cíli a požadavky.

Křesťanství vždy bylo více životem než naukou; bylo pomocí, zlepšením, reformou a pokrokem — nikoliv knižní teorií. Dnes zvláště budiž tento rys zdůrazněn: „Po ovoci, po skutečích poznání je...“

3. Přežil se liberalismus, který se mazlil i se zločinci a zákonem chránil svobodu zákazonosných teorií. Dnes je doba *železné kázně, diktatury* jediného platného směru. *Vůdcovství* ideje a autority, *vůdcovství osobnosti*, která reprezentuje ideu, nestrpí soupeřství, nedělí se s nikým druhým o duchovní ani hmotnou moc.

Cosí sympatického je na této *kázni a vůdčí síle*, při neomezené svobodě rozpadá se společnost. Vše záleží na tom, bude-li moc, která se zmocní vlády nad dušemi a těly lidskými, *mocí pravdy a práva*, te-

dy mocí rozumnou a mravní, nikoli šilenstvím ani terorem.

Katolický princip je *princip autority*, avšak autority *odpovědné Bohu i lidem*, nikoli naprosto nezávislé ani té, která je diktována pouze prospěchem a užitečností dočasnou a relativní.

V tom se *časové proudy shodují s katolicismem*, jsou však také *propastné rozpory, nesmiřitelné protivy*. Tu musí církev opravovat, v čem lidská moc a společnost chybují v teorii i v praxi.

Ad B) *Co dává církev heslům naší doby?*

Zdravou protiváhu moci duchovní proti fyzickému násilí; diskretní vymezení pojmů, práv, činností. Proti slepému radikalismu, horečce a fanatismu hnutí sjednocujícího staví opatrnost, kritičnost, rozvahu, klid, šetrnost k cizím oblastem. — Proti vnějšímu násilnému ztotožňování a usměrňování — právo svobody všem formám dobra. — Proti násilnému scelování a brutální, tyranské moci staví církev vnitřní, organický rozvoj života: jestliže Bůh sám šetří svobody lidské a jestliže milost Boží nečiní přirozeností, nýbrž ji organicky, vnitřně zušlechťuje — potom nesmí žádná ideje a žádná instance hnát věci do krajnosti ani překročovat určité meze.

Ukazuje se, že i v novém řádu bude třeba *lepších morem*, správných ideí a *lepších, ideálních lidí*.

Výchova katolické církve směřuje ku vypěstování opravdových, pravdivých, celých *charakterů*, jakých nelze jinak docílit; ale za tímle a sjednocující sílu společnosti dává nikoli vnější, hrubou sílu, nýbrž vnitřní, živou a dokonalou *křesťanskou spravedlnost a lásku*, čímž i v dnešní krizi koná církev služby nesmírné.

P. Karel Reban

P o z n á m k y

Pastorace u mužů.

V jedné audienci J. Sv. Pius XI. užil k duchovním vůdcům Katolické akce slova: *Jděte k mužům!* Byla proslovena k Italům, ale měla by daleko větší platnost pro nás. „*Jděte k mužům!*“ znamená totiž poněkud změněný nástup. Téměř všude začínají duchovní a i jiní pracovníci apoštolát u žen. Je to snazší, a pak se při tom chce zdůraznit poslání ženy v rodině. Když se v určitých katolických nebo náboženských organisacích podaří shromáždit a působit na ženy, poslouží se tím, tak se aspoň soudí, apoštolátu. Čákové nazírání i prakti vidíme téměř všude a slova Pia XI., i když jich nezavrhují, zdůrazňují přece něco jiného.

Je jisto, že apoštolát mezi muži je pomalejší a těžší než mezi ženami. Hlavně v katolických organisacích jsou patrné následky tohoto zjevu: většina žen, menšina mužů. Ale právě proto jest i činnost organisací zmenšena. Naši nepřátelé, třeba sociální demokraté a komunisté, nezapomínají na ženy, ale celá organisace stojí na mužích. Proto je tak jistá, pevná a i agilní. Muž dává směr. Muž se stará o rodinu, a ve většině případech u dospívajících dětí proniká daleko mocněji vliv muže na děti, i když se s nimi málo stýká a matka je s nimi ustavičně. Je to skvěle vidět na obrácení různých lidí, takového Josefa Lotého, G. Papiniho, Ch. Peguyho a j. a j. Otec nevěřící, matka věřící, hluboce zbožná, a dítě žije bez Boha, vlivem otce.

Ale jde zde ještě o něco jiného: My dáváme přednost prostřednictví před přímým vlivem. Chceme dosáhnouti prostředí pomocí žen, ačkoli je lepší přímo je přetvářet. V tom je smysl Katolické akce i zakládání svazů katolické mládeže v továrnách, dílnách a pod. Jde o přetvoření prostředí jeho vlastní pomocí a ne prostřednictvím osob, jež nejsou s ním v přímém styku. Vývoj událostí určují mužové, když budou oddáni myšlenkám Kristovým — a napřed ji musí

být získáni a pro ni vychováni — rozšíří se rychle její blahodárný vliv.

Slova papeže Pia XI. by měla být kategoričným příkazem všem pracovníkům v katolickém táboře. Před několika lety — několikrát jsem zde již ta slova uvedl — řekl Pius XI. Největším pohoršením církve v tomto století jest, že ztratila dělnictvo. Jděte k mužům, volá nyní Pius XI. Mnoho žen dělníků věří, ale nepodaří se jim — příčin toho je tolik — ani obrátit muže, ani přivést k Bohu děti. Těžší sice, ale jistější by bylo zachytit ty muže, oni by si již dovedli volit pro život a zároveň by dovedli přeměňovat prostředí, v němž žijí, pracují a pohybují se. Katolická mládež, zorganizovaná v SKM, začíná již chápat tuto důležitost, a dá Bůh, že i v této akci povede, jako vedla v jiných. Nejde jen o tábor dělnictva, jde i o vrstvy zemědělské. Ve Francii a v Belgii po způsobu katolických jinochů dělnických, t. zv. jacistů, vytvářejí se v poslední době i spolky katolických mladých zemědělců, t. zv. jacistů — zemědělská katolická mládež. Je to v duchu doby a pro její dobro. Chceme-li ji pomoci, a nikdo nebude pochybovat o tom, že pomoci potřebuje, musíme volit prostředky nejvhodnější. A jistě apoštolát mezi muži k nim náleží. Opakuji ještě jednou: Je to těžší, vyžaduje to více námahy, ale ovoce bude krásnější. A my si musíme být vždycky vědomi, že připravujeme budoucnost.

Co bylo na počátku?

Racionalisace nezachvátila jen průmysl. Vítězně postupuje i v zemědělství. A tam (jako ostatně všude jinde) má dvoji tvář. Jednu, která je logickým důsledkem lidského snažení a pokroku, druhou, která je výsledkem protináboženské filosofie. Racionalisace nejsou jen traktory, umělá hnojiva a síla — racionalisace je také názor na půdu a na zemědělskou práci.

Nedávno přinesl agrární deník zprávu s pyšným nadpisem: Na počátku byl pluh. Církev říká: Na počátku bylo Slovo. Logos. Duch. Duch Boží, který se vznášel nad vodami a z jehož plnosti a síly bylo vše stvořeno. Církev nadřazuje všemu lidskému konání Ducha, agrární strana ve jménu moderního zemědělství chce učiniti bohem půdu, pluh, zbožšťuje první kamenné rádllo primitivního člověka a povyšuje tohoto člověka na vládce země.

Nikdy a nikde nebylo náboženství tak spjato s prací člověka jako na venkově. Staletá zbožná tradice víry a náboženství vykouzlila ve venkovském selském prostředí zvyky a obyčeje, které nelze zařadit jen k zajímavému folkloru, které vyplývají zrovna z podstaty venkovského člověka.

Máme právo dovolávat se v té věci paměti starých sedláků i paměti našich mladých let. Nebylo jednoho úkonu u nás na dědině, aby nebyla zdůrazněna víra — duch, Duch Boží, který vše řídí. Pomineme všechny ty liturgické obřady, které Církev zavedla k ochraně a důstojnosti venkovské selské práce, obřady a prosby o zachování a pozhánání úrody zemské. Lid, zbožný lid sám šel dále.

Dobytěk nevyjížděl na pole, aniž by hospodář či kdo jiný nebyl učinil před ním na zemi znamení kříže. Orat, sít, sklízet se jelo: S Pánem Bohem! O Božím Hodu velikonočním sotva které poličko zůstalo bez posvícených křížků, zrozených nábožně ze dřeva svčceného na Bílou sobotu. Pečení chleba bylo obřadem skoro náboženským; vezměte na svědectví spisovatele a spisovatelky od Boženy Němcové. Dříve než první prohršli obilí zapadlo do připravené země a dříve, než kosa smetla první snopek zlaté úrody, pokřizoval se hospodář nábožně. A v čase polních prací bylo by bývalo nedůstojno jíti kolem pracujících, aniž bychom nezvolali: Pomáhej Pán Bůh!

Jen namátkou připomínáme. Poctivý český sedlák nevěděl patrně, že na počátku byl pluh, ale věděl jistě, že počátkem všeho, počátkem jeho díla je Bůh. Proto také neznal svatého zákona půdy, přestává pokorně na svatém zákonu Božím. A proto půda, země nestala se jeho pánem, ale on sám, pokojný a klidný pod Boží oblohou a Božím duchem, byl jejím pánem, služebníkem Božím, který mu ji světil.

Nejde o ty traktory. Církev žehná i automobilům a všemu technickému pokroku, ale nepožehná snaze, která se odvrací od Boha, která místo Slova povýší na počátek pluh či jinou věc stvořenou. Materialistická racionalisace natropila mnoho zlého. Ani venkov ji nemá býti ušetřen. I venkov má býti její obětí. Někdy je nerozumné lkáti po starých časech. V tomto případě je nám upřímně líto, že staré časy mizejí. Tento pochybný pokrok nepřinese štěstí, tím méně bude východiskem z krise.

Zabití Logos, znamená vždy otroctví hmotě. Doba selského nevolnictví není tak daleká, aby nebylo trudných vzpomínek. Toto nevolnictví přinese důsledky ještě trudnější. Agrární strana ráda poukazuje na intelektuály, kteří zradili své poslání. Ona sama zrazuje venkovský lid a bere mu jedinou návlň jeho života.

František Hanzelka.

Stavisky a monsieur Durand.

Duševní struktura francouzského občana jest zajímavou složkou dvou prvků, absolutního individualismu a skromné touhy stát se rentierem. Tato črta galské mentality zůstává nezměněna od dob panování prvních Kapetovců až k nepřijemné historii besarabského Izraelity Staviského.

Naše dnešní reportáž má osvětliti poněkud vliv Staviských na život pánů Durandů, t. j. typů lidí pařížského ovzduší, v němž kvetla a bujela celá ta smečka lidí, kteří přivedli na mizinu tisíce a tisíce Durandů francouzského venkova.

Salony na Avenue Henri Martin v nádherných vi-

lách přepychové čtvrti Pessy rozhodně poslední dobou změkly, neboť „le coup d'Alexandre“ (rána Alexandrova) postihla nemilosrdně vždy uhlazené kavaliry právě těchto trapezuntů neb tabrizů, či jak se nazývají všechny ty výrobky perského přepychu, kladené na lesklé parkety. Kavalíři ukázali prašpatnou stránku svého grandseigneurství a nebezpečně otřáslí důvěrou malých občanů Durandů k programu materiálního výboje na úkor rozplyzlosti ducha (jak říkal pradědeček Voltaire). Zkrátka ješáci rodu Staviských znechutili se obyčejným Durandům a tyto bezohledně žádají zúčtování s příliš přematerialisovanými následovníky teorie buržoasního otce nevěrců.

Nedomnívejme se však, že salonní tvové, chladného rozumu, s blokem šeků některé spolehlivé banky na provincii, jsou příkladem francouzského ducha a mohli by sloužit za ukázkou moderní francouzské mentality životní. Monsieur Durand, dejme tomu, není příliš nakloněn ocenění duševních hodnot, ale jest bezesporně dalek býti stoprocentním materialistou, který povyšuje hmotu na oltář pohanského božství. Nikoli lidé, o nichž se vyjadřoval nebožtík Stavisky jako o předmětu machinací, ti velmi dobře rozlišují mezi silou ducha a zlodějstvím, vyplývajícím z přehodnocení rozumu, a hlavně úlohy kapsy, dnes energicky prohlašují, že program věčné hanby ve jménu bohatství musí býti zaměřen programem duchovních hodnot a řádné budoucí výchovy. Příklady, o nichž mluví francouzská veřejnost, jsou většinou postavy katolického života a o ctnostech těchto lidí mluví i tábory velmi blízké nevěreckému boji lóži. Uznávají prostě převahu morální mezi těmito lidmi, kteří se učili u veselého abbé nejzákladnějším principům, podle nichž musí každý občan žiti, má-li býti prospěšný sobě a kolektivu (mluvíme pouze o hledisku laickém).

Durandové říkají: „Kdyby tam byl náš pan farář, měli bychom všichni svoje vklady, ale dali tam Alexandry, a Alexandři, podle přímé zásady o prospěchu svého já, se zařídili — dnes pozdě plakat.“ Coť symfonie boulevardů i zapadlých vísek Bretaně neb Pyrenejí. Zpět k cirkvil řekl jistý mladý muž při demonstraci na prostorném náměstí Spornosti a byl za to zatčen. Na věci nijak nemění jeho zatčení, ale fakt, že tisícíhlavý zástup v Paříži hlasitě mu přizvukoval a dokonce si vymohl jeho okamžité propuštění, dokazuje, jak hluboce se rozešli Durandové s programem pokrokového racionalismu minulých let a jak hrdě se hlásí k ideovému programu, který by zabránil Alexandrům prováděti jejich zločiny, o nichž marně dnes hovoří mocní tohoto světa a které nemění utrpení milionů bedných, nýbrž vysmívajice se světům, ubíjejí obyčejné smrtelníky.

—mpa—

Výchova mladých k politice.

Mnoho se o tom v poslední době píše a ještě více mluví, jakým způsobem se mají mladí uplatnit v politickém životě. Uvádí se, že ve vědě i v umění došlo již k vystřídání generací a že mladí to jsou, kteří v ostatním světě i u nás jsou představiteli těchto oborů lidského snažení. Jenom v politice prý tomu dosud není. A ježto jest nesporným historickým a sociologickým faktem, že vývojová stadia umění a vědy projívuji se, třebaž o něco později než v těchto oborech, i v hospodářství a politice, snaží se všechny strany o to, aby zachytily mladé. Při tom ovšem nemyslí se konkrétně na ty, kteří by měli ihned dnes vystřídati dnešní vůdci generaci politickou, nýbrž mluví se k těm, kteří teprve začínají si uvědomovati, že vůbec existuje nějaká politika — ke dvacetiletým a jen o něco málo starším. Vědomě jest zde opomíjena generace, která jest organickou spojkou mezi jednotlivými generacemi. Nelze všeobecně říci, že tato taktika jest volena jen za tím účelem, aby dosavadní vůdcové udrželi se co nejdéle u moci, spíše jest to instinktivní

obava, aby jednotlivá politická hnutí nepřišla o své nejmladší rezervy. Proto také tak mnohé politické strany soutěží v demagogii o přízeň té nejmladší politické generace. Ze by to byla zdravá výchova, nelze ovšem říci. Právě ti mladí mají být vychováni ke kázni a odpovědnosti, věcnosti a opravdovosti.

Orma.

Návrat k otrockému státu?

„Budoucnost průmyslové společnosti a zvláště anglické společnosti, bude-li tato ponechána sama sobě, je budoucnost, v níž životní prostředky a bezpečnost

mají být zaručeny proletariátu, mají mu ale být zaručeny na útraty bývalé politické svobody a vešměním proletariátu do stavu skutečně, ač ne podle jména, otrockého. Zároveň vlastníci budou mít zaručeny své zisky, hladký chod celého výrobního aparátu a ona stálost, jež byla ztracena za údobí kapitalistického, bude zase nalezena.

Vnitřní napětí, jež ohrožovalo společnost za jejího kapitalistického údobí, bude uvolněno a vyloučeno a stát se usadí na oně otrocké basi, jež byla jeho základem před příchodem křesťanské víry, od níž jej tato víra odvykla a k níž se úpadkem této víry přitvořeně vrací.“

Hilarius Belloc: Otrocký stát.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Vůdce švýcarských katolíků zemřel. V Luzernu zemřel prelát Dr. Albert Meyenberg, jeden z čelných vůdců švýcarských katolíků. Narodil se r. 1861 v Zuğu, bohosloví studoval v Innsbrucku, r. 1885 byl vysvěcen na kněze. Působil nejdříve v duchovní správě, r. 1890 byl povolán za profesora morálky do kněžského semináře v Luzernu, kde působil až do smrti. Byl znamenitým řečníkem a k jeho kázání se scházela hojně inteligence, a to nejen katolická, nýbrž i protestantská. Jeho řeči na katolických sjezdech budily vždy zaslouženou pozornost. Jako spisovatel byl rovněž velice vážen a jeho dílo „Leben Jesu-Werk“ o 3 svazcích má v theologické literatuře velice čestné místo. Druhým významným jeho dílem jest kniha: „Homiletische und katechetische Studien im Geiste der Heiligen Schrift und des Kirchenjahres“. Meyenberg náležel k největším exegetům současné doby. Od r. 1900 až 1923 řídil „Schweizerische Kirchenzeitung“. Přispíval hojně i do katolických listů, hlavně do „Vaterlandu“.

Rozmach katolického tisku ve Španělsku. V pondělí dne 12. února posvětil madridský biskup novou rotačku deníku „El Debate“, nejrychlejší stroj v Evropě. Slavnosti se zúčastnilo vedle četných hostů přes 400 zaměstnanců tiskárny. Po aktu svěcení

byla rotačka spuštěna a tiskla zvláštní číslo listu o 64 stranách, věnované dílu katolické Církve ve Španělsku. V hodině bylo vytištěno 62.000 čísel. Při slavnosti bylo proneseno několik řečí, v nichž bylo zdůrazněno, že nový stroj bude pancéřem, rozsevačem ideí, vrhačem zdravých slov. Rotačka obdržela jméno Naší Paní Covadonské. Biskup madridský pozdravil personál tiskárny, který jest apoštolem svaté věci. „El Debate“, který byl založen Hiererou, nynějším ředitelem Katolické akce, jest nejlepším katolickým listem ve Španělsku. Byl dobře veden a proto byl socialistům a nevěrcům trnem v oku. Po vypuknutí revoluce byl i několikrát zastaven, poněvadž neohroženě hájil zájmy Církve, které byly socialisty napadeny. Za posledních voleb, které přinesly katolické straně vítězství, bojoval „El Debate“ velice úspěšně a všemi moderními prostředky.

Sbírka děl nejznamenitějších spisovatelů Tovaryšstva Ježíšova. Tovaryšstvo Ježíšovo vydává v Římě sbírku děl nejznamenitějších spisovatelů řádových. Program sbírky je velice bohatý a zajímavý. Mnoho krásných děl z minulé doby je rozebráno, jen tu a tam tlu v knihovnách. Mnoho děl jest i v rukopisech a jsou tak hodnotná, že zasluhují být vydána. Sbírka byla zahájena velice

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu

Ústřední záložna lidová

Praha II., Spálená č. 15

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují 31. prosince 1933 již 150 mil. Kč vkladů.

Každou knihu

kdekoliv vydanou, zvláště v časopise „Život“ doporučenou, obratem dodá Knihkupectví „U zlatého klasu“, Praha II., Karlovo nám. 5, filiálka České Budějovice, Lannova tř. 965.

šťastně vydáním dvou knih Bellarminových: Výkladu žalmů. Bellarmin, jenž byl před několika lety prohlášen za svatého, jest jistě z nejlepších apologetů řádových a jeho knihy úspěšně potíraly protestantský blud a mají velkou zásluhu, že neprošli ještě více do duší národů.

Z bolesti mexických katolíků. Přes opětovné sliby mexického prezidenta Gila, že se ustane v boji proti Církvi, jsou poměry stále horší a protikatolické zákony jsou praktikovány se vši přísností. Tak v celé zemi má jen 1024 kněží právo vésti duchovní správu. Katolíků je tam však 15 milionů na prostoru 1,671,704 km². Hlavně v některých státech je přísnost taková, že je to až neuvěřitelné. Zákony určily, že 1 kněz má připadati na 100,000 věřících, ale v Tabascu připadá na 224,168 věřících, v Chiapas jsou pro 528,634 dovoleni pouze 4 kněží. Jak nesmyslné jsou tyto zákony, je patrné z těchto faktů: V Dolní Kalifornii spravují 2 kněží území v rozloze 133,095 km², kdežto 4 kněží v Chiapas území 74,415 km². V Mexiku musí vykonávati duchovní správu sám staříský arcibiskup Msgr. Diaz, který má mimo to na starosti celou diecési. Katolické chrámy jsou státní mocí zabírány a proměňovány ve veřejné místnosti, sloužící k zbolševivování země. V Mexiku byl jeden chrám pronajat židům a druhý protestantům.

Z katolického života v Anglii. Podle „Catholic Directory“ na r. 1934 přibýlo v Anglii a Walesu za r. 1933 katolíků 34,250, takže počet katolíků lze odhadnouti na 2 a půl milionu. Světských kněží bylo o 110 více, celkem 3,179, řeholních o 30 méně, tedy 1629. Počet kostelů a kaplí se zvýšil o 20 na 2294. Ve Skotsku je katolíků 607,900. Příští sjezd anglických katolíků se bude konati r. 1935 v Cardiffu. Bude to sjezd jubilejní, neboť první se konal r. 1910 v Leedsu. Druhý r. 1914. Do válce byly sjezdy obnoveny a r. 1920 na sjezdu v Liverpoolu bylo usneseno konati sjezdy vždy po třech letech. R. 1932 sjezd odpadl, poněvadž byl mezinárodní eucharistický kongres v hlavním městě Irskem, Dublině. — V Irsku z 500,000 dětí chodí do katolických škol 95,5 % dětí. 230 katolických středních škol navštěvuje 80 % všech studujících irských jichž je 32,000. Většinou jsou tyto školy řízeny kongregacemi nebo farním duchovenstvem. Učební plán je schvalován státem a jest v něm zařazena i nauka o liturgii, křesťanské sociologii a církevní hudbě.

Katolický život v Rusku. Pastorační činnost kněží v Rusku je stále obtížnější. Zbývající kněží jsou zatýkáni a odvázeni na Solovjecké ostrovy. Jsou i zavírány chrámy. V Moskvě, kde je 20,000 uniátů, byly v poslední době zavřeny jejich tři chrámy. Pod ochranou francouzského vyslancetví žije v Moskvě jediný katolický biskup. Francouz rodem. Msgr. Never, a jeden uniátský kněz východního ritu, Sergius Solovjev, synovec slavného myslitele

ruského Solovjeva. Ovšem jest jim znemožněno vykonávati duchovní správu. Msgr. Never je pod přísnou kontrolou policejní. Solovjev je vážně churav. O kněžích zavřených v sovietských vězeních není přesných zpráv. V koncentračním táboře v Jaroslavi bylo před nedávnem ještě 68 kněží, většinou polského původu. Ačkoliv jest většina z nich těžce nemocná, jedná se s nimi bez milosrdenství a byli převáženi v zimě a mrazu chatrně oděni na Solovjecké ostrovy.

V Holandsku temné chvíle pro katolíky. O katolicismu v Holandsku se vždy mluvilo s velkým optimismem. Je pravda, že třetina katolíků má ve státě značný vliv, že z Holandska odchází do misí mnoho nadšených misionářů, že v těžkých letech poválečných chudě děti z různých krajů evropských byly přijímány do Holandska, odkud se vracely osvědčené a posílené, ale dnes i v této zemi zuří krize. Holanďané přišli o peníze, jež vložili do akcií mexických, argentinských, brasílských; japonskému dumpingu se znamenitě daří v Holandské Indii, a všim tím jsou postiženi i katolíci. Musili omeziti svoji dřívější obětavost a projevuje se to v mnohých směrech. Jako v jiných státech i v Holandsku byl veden po světové válce boj proti Církvi, byly tam založeny svazy bezbožníků a vzrostla i agitace některých disidentských sekt. Již několikrát si stěžovali biskupové v pastýřských listech, že smíšená manželství jsou pro církev hroznivým nebezpečím a jejich stížnosti jsou opět a opět potvrzovány skutečností. Velice často jsou tato manželství pro církev ztracena. Je sice pravda, že v posledních letech se zvyšuje počet konverzí, a to i lidí velice významných, jakými byli a jsou třeba Van Eeden, H. Borel, známý básník, nebo universitní profesori Valkenier Kipo, Grandré Mollière a j. a j., ale přece je více těch, kteří se od Církve vzdalují. Nebezpečím je rovněž neutralita katolíků. Dokud žila generace, která si byla vědoma těžkých zápasů s protestantismem ke konci minulého století, nebyla neutralita ve věcech náboženských možná. Nynější katolické generace vyrůstaly však již, když po oněch bojích nebylo ani památky a dává se proto strhnouti k nečinnosti, jež není nikterak zdravá. Působí i dlouhá nutná spolupráce s liberály, jejichž tisk je čten i v četných katolických rodinách.

Pout dětských modliteb do Říma. Obětavý apoštol myšlenky časného a častého svatého přijímání dětí. P. Frant. Strnad v Boskovcích, organizuje křížovou výpravu dětských modliteb do Říma o velikonočních letošního roku. Modlitbičky mají býti dětmi vlastnoručně napsány podle jednotného vzoru a zaslány do 19. března na Dětský apoštolát Krista Krále v Boskovcích, který také podá informace o této křížové výpravě českých modliteb do Říma.

Ž i v o t k u l t u r n í

Statistika misí. Úsilí J. Sv. Pia XI., aby Východ se obešel bez cizích misionářů a měl jen domorodé pastýře, jest korunováno úspěchy stále většími. Dom Martinus O. S. B. podává v londýnském „Universe“ statistiky, které jsou v tom směru velice potěšlivé. V r. 1922 bylo misijních obvodů, podřízených Propagandě, 332; v r. 1932 bylo jich již 466, a sice 10 arcidiecézí, 65 diecézí, 222 vikariátů, 100 apoštolských prefektur, 1 patriarchát, 57 misijních stanic, 2 opatství a 10 prelatur. Celkem bylo činnu v těchto misijních oblastech 13,000 kněží, z nichž bylo 5,000 domorodých, 5,000 bratří laiků, z nichž 1320 domorodých. Ctihodných sester domorodého původu přibýlo za 10 let 12,000, takže jich jest přes 28,000. Jim vypomáhá 50,000 katechetů, 40,000 učitelů a 25,000 jiných pomocníků. V těchto krajinách žije asi 15 milionů katolíků v 50,000 farnostech a misijních stanic. Katolických škol jest 31,000 a navštěvuje je asi 2 miliony dětí. Nemocnic jest na 10,000, sirotčinců 2,000, domů pro zanedbané 80. Veliké úspěchy vykazuje hlavně Čína, ačkoliv v ní zuří ustavičně občanská válka. Roku 1900 bylo tam 39 církevních provincií, r. 1931 jest jich již 110. Kněží v téže době bylo 942 a 2176, z nichž domorodých 445 a 1501. Katechetů bylo 3709 a 11,500, kostelů 4,348 a 12,000. Samozřejmě, že velice stoupl i počet věřících. Kdežto r. 1900 před krutým boxerským povstáním, ve kterém vykrvácelo za víru mnoho věřících, bylo v Číně katolíků 762,756, koncem minulého roku jich již bylo 5,600,000. Velikou zásluhu o přírůstek duchovenstva a o zvýšení počtu věřících mají semináře, jež jsou zakládány a vydržovány z podpor sebraných Spolkem sv. Petra Opus sancti Petri Apostoli. Nyní je tam 144 přípravných škol s 3777 žáky, 213 malých seminářů s 8420 studenty a 98 velkých seminářů se 2834 bohoslovci. K tomuto číslu je ještě třeba připočísti 500 bohoslovců jednotlivých řádů a kongregací a 2,000 aspirantů.

Paul Claudel — svědomím století. Veliký francouzský katolický básník Paul Claudel, se stává stále slavnějším. Nedávno bylo hráno v Luzernu ve Švýcarsku jeho krásné drama, i u nás provozované, „Zvěstování Panny Marie“ a ve „Vaterlandu“ se rozepsal kritik dr. K. Wick takto o autorovi a jeho díle: „Claudelis je básnická forma svého druhu. Claudelova řeč není ani verš, ani próza, je to rytmická próza, jež má své zvláštní zabarvení. Z děl básnických se ozývá kritický tón. Tím, že všechny věci odhaluje zase u samých kořenů, že lidstvo uvedl zase do všeobecného řádu,

dostává všechno docela nový slovní zvuk. Maurras to nazval kombinací Shakespeara a Bible. Překonání tragického vykoupením, zdramatizování vztahu duše ke světu a Bohu, zdůraznění mysteria bytí a tím podmíněný zvláštní způsob dramatického zření a čtení činí divadlo v daleko hlubší smyslu mravního ústavem, než tomu bylo u Schillera a ztělesněním životních tajemství. To jest podstata katolicity Claudelova umění. Claudel jako obnovitel francouzské literatury nemůže býti přeceňován z katolického ducha. H. Platz, srovnává je s Bourgetem, upozorňuje na neobyčejný pokrok, jež znamená Claudel proti slavnému romanopisci. Zatím co Bourget přes svůj katolický postoj jako umělec je zajatcem pozitivismu a svým dílem žije v náboženské oblasti, Claudel proniká přímo do metafysiky. Bourget potíral dekadenci všelijakým moralisováním a nedostal se nad sociologicko-pragmatické posuzování náboženských pravd, kdežto Claudel nabyl smysl pro podstatné reality náboženského života. Svou básnickou tvorbou tkví uprostřed katolické dogmatiky. Formálně umělecký princip dostal v Claudelovi podstatu metafysických ideí a nové duchovní hodnoty. Slovem Claudelovým je duše zase bezprostředně dotčena ve své vnitřnosti. Pruský básník von der Marwitz pocítil toto „neslýchané“ na básnické tvorbě Claudelově jako málokterý Francouz. Ale toto „neslýchané“ nespočívá jenom v řeči, v bezpříčné přesnosti výrazu, v shakespeareovské obrazivosti, nýbrž především v tom, že Claudel staví čtenáře nebo posluchače uprostřed vnějších skutečností před bytostné rozhodnutí. Ale ani to se neděje vnějšíkovým upozorněním, bezprostředním obrácením se na člověka. Claudel nemluví ani k lidem, ani k době, ale mluví bezprostředně k Bohu, a to stejně ve svých dramatech jako v ódách. V tomto velkém významu vězí nejvládnější tajemství umění Claudelova. Snad bude nebo stane se Claudel pro naši dobu tím, čím byl Dante své době, totiž „svědomím století“.

Katolické učitelstvo. Katolické učitelstvo v poslední době vyvíjí velice slibnou činnost. Bylo konáno několik kursů a nově se připravují, a to jednak kursy prázdninové a pak kratší kursy z různých vědních. Velký úspěch měla pout katolického učitelstva do Říma, takže zemský spolek katolického učitelstva v zemi Moravskoslezské se rozhodl v zájezdech za hranice pokračovati. Zemský spolek katolického učitelstva v zemi České pokračuje v četné navštěvovaných debatních večerech. Také počet členů spolků

neustále vzrůstá a je potěšitelné, že zejména mladí se hlásí k práci. Není u katolického učitelstva krise spolkového života, protože jedinci mají dosti možností a volnosti, aby se v rámci spolku uplatnili v tom neb onom oboru práce. Katolické učitelstvo si vypracovává svou práci už respekt všude tam, kde bylo donedávna ještě přehlíženo. Nové metody školské reformy jsou pilně studovány a jejich studium jistě bude plodné v dnešním reformním zmatku.

Vědou k náboženství. Dr. Herbert E. Cory, ředitel oddělení pro svobodná umění na státní universitě ve Washingtoně, byl přijat koncem minulého roku do katolické církve. V časopisu „Catholic Northwest Progress“ rozepisuje se Dr. Cory o svém obrácení ve článku: „Věda vede ku pramenům pravdy“, z něhož vyjímám několik vět. Již v mladých letech, jako úd kongregacionalistické sekty se rád obíral náboženskými problémy, ale brzy shledal, že

mu nemůže jistě odpovědět na žádnou otázku. I obrátil se na vědu. Pracoval intenzivně ve své laboratoři, doufaje, že přijde na stopu tajemství života. Čím více však pronikal v organické životní pochody, tím mu bylo jasnější, že je nemožno zachytit náplň života pojmy náhody a mechaniky, jak se domnívají pravověrní biologové. Říkal si, že vně viditelných životních jevů musí existovat ještě něco, co nepronikneme drobnohledem. Cetha nových přírodovědeckých děl ho utvrdila v tomto jeho přesvědčení a stávalo se mu stále jasnějším, že dnes je náboženství vědě bližší než bylo v minulých dobách. I astronomie a fyzika začínají chápat hmotu méně materialisticky. Podávají nám výklad hmoty, jemuž teprve tehdy porozumíme, budeme-li naň patřit pod zorným úhlem přítomnosti Boží. Věda nám popisuje svět, jehož nepochopíme, nechápeme-li ho proniknutí božstvím. Moderní věda nás vede daleko od materialismu.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Hospodářský plán, o němž se v poslední době mnoho mluví, projevil se zatím v konkrétním návrhu na snížení zlatého krytí naší koruny a tím umožnění uvolnění oběhů. Bylo by však třeba, aby již jednou byl připraven opravdový a široký hospodářský plán, který by pomohl oživit celý hospodářský život. Jednostranným dočasným pomáháním té neb oné složce, záchrannými opatřeními vždy jen ad hoc provedenými, nemůže se trvale spravit porouchaný hospodářský stroj. Věci ovšem musily by býti řešeny bez stranické zaujatosti a s ohledem na zájem té či oné strany, neboť v hospodářském životě se přílišné politisování zle vyplácí.

Změna vlády připravovaná vlastně již od loňského podzimu, zůstala omezena jen na výměnu několika resortů. Odchod národní demokracie z vlády zůstává více méně jen formální, neboť nově jmenovaný odborník-ministr vezl vlastně důvěrníkem národní demokracie. Jistě však, při vši účtě k tradicionalismu, veřejnost byla by u příležitosti změny vlády sympaticky přijala rozsáhlejší výměnu resortů i osob. Takto vlastně na venek se změna žádá neprojeví.

Slovenský problém není jen problémem na Slovensku, ale i v historických zemích. Mnoho se o tom mluví, ale méně pro poznání podstaty otázky i jejího řešení dělá. Zvláště u nás katolíků. Sociální a liberálové — v klubu „Přítomnosti“ uspořádali celou anketu o slovenském problému — začínají se o otázku slovenskou vážně zajímat, ale jak už u nás bývá, ze všeho hned musí být vytloukán politický kapitál. Z některých projevů dosavadních zapřísáhlých českých centralistů zazněly totiž takové divné tóny, které překonaly i nejradikálnější autonomistická hesla. S takovouhle hltací se problém nevyřeší. Věc jest příliš vážná, vážně se proto musí řešit. Především musíme naučit se dívat na věci objektivně a hledat napřed to, co nás spojuje, a ne co nás rozděluje. Jestliže však dnes leckde na Slovensku slyšíme ještě potírati koncepci jednotného státního národa československého jako představitele a udržovatele státní a národní výsosti naší vlasti, pak ovšem budeme se těžko dohodovati.

Pro budování organizace lidové strany. V době všeobecného sjednocování a soustředování malých celků ve veliké, ať se děje v cizině, či konečně i u nás doma, jest třeba, aby také hnutí politické sloužící myšlence katolické dokončilo svůj sjednocovací proces. V tom smyslu také poslední zemský sjezd čsl. strany lidové na Moravě učinil zásadní usnesení pro vybudování říšského ústředí strany a uskutečnění jednotné organizace lidového hnutí v celé republice. Ačkoliv současně na různých místech ozývá se volání po jednotě, nenalézá se pro ni všude dosti pochopení. Jak máme pak sjednocovati jiné, když to nedokážeme sami u sebe. Dnes jest příliš vážná doba, než aby byl čas na řešení různých partikulárních zájmů místních či osobních. Sluší proto uvítati projev poslance Al. Petra, předsedy křesťanských dělnických organizací v Čechách, který na výroční konferenci Ústředního výboru dělnických organizací 28. ledna 1934 prohlásil: „Se všech stran je slyšet volání po absolutní jednotě strany. Je jiným stranickým příslušníkem s podivem, že naše strana nemá dosud jednotného, do podrobností propracovaného programu, nýbrž že jsou čtyři zemské programy, v Čechách, v zemi Moravskoslezské, na Slovensku, na Podkarpatské Rusi, a že také ústřední výkonný výbor není vybaven takovou pravomocí, jaká by mu náležela vzhledem k určování taktiky strany, základních otázek politických a důležitých organizačních záležitostí, které mají dosah pro stranu v celém státě. Dělnictvo naše žádá vybavení ústředního výkonného výboru strany exekutivou a dožaduje se vytvoření instituce celoříšského sjezdu strany, který by řešil zásadní i sporné otázky.“

Lidová strana a křesťanské dělnictvo pro demokracii a proti diktatuře. V Brně 28. ledna konal se krajský sjezd lidové strany, na němž ministr Šrámek velmi důrazně připomenul, že lidová strana jest stranou demokratickou a zůstane jí. Současně týž den v Praze na poradách křesť. dělnictva promluvil o téže otázce poslanec Al. Petr, který konstatoval, že se po vzoru cizím u nás projevuje snaha o odsunutí demokracie na vedlejší kolej. Naše

dělnictvo stojí na půdě křesťanské demokracie, která se ještě nevyžila. Demokratické zřízení státní vhodné usměrněné a naplněné zásadami křesťanské morálky bude nejlepší formou pro zdravý vývoj našeho státu v budoucnu. Toto pojetí je úplně v soulahu s papežskými encyklikami. Snahy o uskutečnění stavovského státu u nás považujeme v rámci demokratického zřízení za neproveditelné. Toto zřízení uskutečnilo se jen v zemích, kde vznikla diktatura, kdežto podle encykliky Quadragesimo anno mají lidé na vůli vybrati si formu, kterou uznávají za vhodnou. Křesťansko-demokratický program čsl. strany lidové postavil již dávno požadavek hospodářského parlamentu na místo nynějšího státu. Taková změna ústavy stačí při naplnění naší demokracie duchem spravedlnosti sociální a hospodářské.

Národní demokracie v opozici. Nová vláda Malypetrova, z níž vystoupili národní demokraté, znamená nový hospodářský program republiky. Dosavadní cestou deflace, která vyhlídvala tovary a kanoečláře, snižovala soustavně ceny zemědělské výroby a zhodnocovala všechny dluhy, se už dále nedalo jít a proto vůdčí politické strany se rozhodly dáti se cestou jinou. Vše, co vládla teď učinila neb učiní, snížení zlatého obsahu koruny, snížení krytí Národní banky a dalšího opatření, má oživit úvěr, výrobu a hlavně vývoz, jak to podobnou metodou před námi provedla Anglie a Amerika. Libra a dolar byly základem hodnoty naší měny a proto nyní i koruna jde za nimi k těmž cílům. Dnes je obtížno předvídat, co se z těchto nadějí uskuteční, avšak uvnitř státu jistě stoupne časem cenová hladina, což pocítí všichni s pevným platem. Změna hospodářské politiky státní byla provedena po těžkých bojích s představiteli dosavadního deflačního kursu, Národní bankou, průmyslnicko-finanční skupinou Živnobanky a národní demokracií, která jejich věc vzala za svou. Proto při změně kursu neodstoupil jen národně-demokratický ministr obchodu, ale i guvernér Národní banky Pospíšil. Národní demokracie však na konec učinila své rozhodnutí více z důvodů politických, než hospodářských. Celý politický program národní demokracie, totiž se skládal a skládá prakticky z těchto čtyř věcí: 1. Nacionalismus, který chce vládnout bez Němců. 2. Zastupitelství úřednického stavu a rentiérů. 3. Obrana t. zv. Rašínova dědictví, jež spravuje duch Živnobanky. 4. Odpor proti uznání Sovětského Ruska de jure. Ve vládě však národní demokracie se vzdala už odporu proti Němcům a spoluvláda s nimi; úřednictvu byly několikrát za krise sníženy platy. A nyní došlo na další dvě základní věci: změna finanční politiky proti směru Živnobanky a Národní banky a tedy k formálnímu opuštění t. zv. Rašínovy tradice, a konečně vláda bude nucena provést (teď už po Maďarsku) uznání Sovětského státu de jure. Zdá se, že toto rozhodlo u dra Kramáře, který svou stranu vyvedl z vlády. V opozici se chce národní demokracie zrestaurovat ze svého politického sestupu a připraviti na blížící se volby parlamentní. Dnes však už i tento výpočet sotva se potká s úspěchem, neboť politická i myšlenková základna národní demokracie je velmi úzká, přestárá a leží v téže rovině jako strany ostatní. Je v ní mnoho sektářských tradic (sociálních i politických), než aby mohla býti nástupišťem nového, většiny politického pohybu.

Bytové zákony budou řešeny opět jen provisoriem, které částečně uvolní už i byty dvoupokojové. Jest to sice značné uvolnění bytového trhu, ale myslíme, že otázka ochrany nájemníků mohla býti již dávno vyřešena. Bylo by k tomu ovšem třeba odvahy a přimosti, aby se řeklo, že po 15 letech po skončení války nelze již držeti tento přežitek válečného hospodářství, všude jinde již likvidovaný. Zdá se, že hlavním momentem při řešení bytového problému jest dnes již jen ohled ke kritické situaci většiny stavebních družstev, jež úplným uvolněním bytového trhu ztratily by většinu nájemníků svých domů, jichž činže nejsou, až na malé výjimky, nikterak nízké.

„Lidové Listy“ jako ústřední orgán strany. Pod hlavičkou „Lidové Listy“ je označení: „Ústřední orgán čsl. strany lidové“. O tom, jak plní list toto své poslání, čteme v právě vydané zprávě ze zemského sjezdu čsl. strany lidové, konaného ve dnech 28. a 29. října 1933 v Brně, toto: (V rozpravě kulturní sekce): Insp. Milčoch z Uh. Hradiště navrhuje: Redakce „Lidových Listů“, které jsou

aspoň titulárně ústředním orgánem strany, ať jest vyzývána, aby věnovala větší pozornost moravskoslezským poměrům. — V tiskové části jednomyslně schválené resoluce se praví m. j.: „Sjezd ukládá zemskému výboru, aby uplatnil svůj vliv na ústřední orgán československé strany lidové v Praze „Lidové Listy“, aby věnoval též patřičnou péči straně lidové v zemi Moravskoslezské.“

Předseda úsporné komise Dr. Černý, poslanec republikánské strany, stal se ministrem vnitra a tím přestala jeho funkce v úsporné a kontrolní komisi. Jeho nástupcem má se státi podle zpráv listů republikánských poslanec Beran, faktický vůdce agrární strany. Mluví se již na podzim o jeho vstupu do vlády, ale jak se zdá, poslanec Beran raději chce býti ještě mužem v pozadí a vyčkati vhodnější doby k plnému uplatnění svých politických aspirací. Snad právě také v té souvislosti některé listy píší o nové Malypetrově vládě, že jest to vláda jen provisorní.

Naše žurnalistika. Ve srovnání se žurnalistikou cizí jsou naše noviny rozhodně nižší úrovně. Ukazuje se to zřetelně nejen při hodnocení událostí politických, ale zvláště při otázkách hospodářských. Ty globální metody, o jichž zavedení do škol byly činěny marné pokusy, dávno již zavedeny jsou ve valné části naší žurnalistiky. Zde nepomůže ani vysoká škola politických nauk, ani stále zostřování tiskových předpisů. Kořen jest hlouběji. Nutno si přiznati, že ideál novináře Havlíčkova typu, který dovedl bít se za myšlenku důsledně a až do konce, zůstává dnes opravdu jen ideálem. Novinářství není již svobodným povoláním, jest živností, řemeslem. Vínu na tom má zpolitizování celého našeho života a pokles odpovědnosti u těch, kdož noviny vydávají a tím také i u těch, kdo je pak dělají. Tím se také stalo, že do novinářství dostali se také lidé, jejichž mravní i osobní kvality zdaleka nestačí na úkol tvořiti veřejné mínění, ba ani na to, býti jeho prostým tlumočníkem. A dostávají-li se do novinářství i lidé, kteří mají za sebou slušně popsaný trestní rejstřík, jest diskuse o vychování našeho tisku marná. Ze otázky naší žurnalistiky jest velmi vážná, svědčí to, že nedávno na výkonném výboru jedné politické strany, jejíž tisk patří mezi nejrozšířenější listy, bylo o poklesu úrovně naší žurnalistiky velmi vážně hovořeno. Bohužel zůstane opět asi jen při rozhovorech.

Z a h r a n i č n í

Francie vrátila se opět k vládě středu a pravice. Miláček Paříže Gaston Doumergue převzal vládu, ačkoliv již před lety vzdal se politické aktivity. Po krvavých výtržnostech před francouzskou sněmovnou byla francouzská demokracie ve vážném nebezpečí a Doumergue byl jediným mužem, který mohl vzburčené vlny uklidnit. Volán vůli celého národa, Doumergue přijel a zvíťazil. Jeho vítězství pak číselně vyjádřené při hlasování o důvěře ve sněmovně 402 proti 125 hlasům bylo pak i formálně ověřeno.

Rakousko má býti přebudováno ve stavovský stát. Není však zcela správné, jestliže jest se při tom dovoláváno encykliky „Quadragesimo anno“, neboť ta netýká se naprosto politických zřízení, nýbrž sociálních a hospodářských. Stavovský stát nelze tak zříditi tak jednoduše a cesta demokracie jest k jeho realizování neschůdná. Vždyť minulý týden ministr dr. Ender, pověřený přípravami ústavní reformy, oznámil na veřejné schůzi v Bregenci, že „přechod do stavovského státu potrvá mnoho let a že v této přechodné době musí býti zachován diktatorský režim. Diktaturu však má vykonávat jen dr. Dollfuss.“ — Diktatura jest ovšem nebezpečný experiment, který může zhubiti na konci i jejího objevitele.

Německo dokončilo svůj vývoj k jednotnému státu. Třetí říše jest dnes opravdu něčím odlišným od císařství, kde vedle pruského krále, nesoucího titul císařský, spoluvládlo několik desítek regionálních králů, vévodů a knížat, liší se i od republiky z r. 1919, jež ještě zachovala individuální ráz a autonomii jednotlivých spolkových zemí, jest jednotlým státem. Podánilo se zlomům i odvěky autonomismus Bavorska.

Španělská republika se sice již konsolidovala, ale extrémní anarchistické a komunistické živly nepodařilo se ještě spoutati. Co chvíli hlášeny jsou z různých částí země menší nepokoje a výtržnosti, jež povětšinou namířeny jsou proti církevním institucím. Vláda však nechová se k těmto útokům blahovlnně, neboť konečně si uvědomila, že každý nepořádek a nepokoj jest i útokem proti vládní autoritě.

Z l i t e r a t u r y a č a s o p i s ů

Ještě o autora Následování Krista. Na otázku, kdo napsal „Následování Krista“, pokusili se již odpověděti mnozí badatelé a učenci. Jedni připisují toto veledílo asketické literatury kancléři pařížské university, Gersonovi, druzí Tomáši Kempenskému, Učený dominikán, P. Théry, přichází nyní s názorem, který jistě do spleť otázky nevнесе světla. Ve vienské knihovně nalezl nějaké rukopisy, které zaujaly jeho pozornost. Jejich autorem je mnich z opatství sv. Viktora, jménem Tomáš Gallus a žil v polovici XIII. stol. P. Théry, prostudovav rukopis, shledal nápadnou podobnost s „Následováním Krista“, ba v „Pojednání o kontemplaci“ jsou celé věty, slovo za slovem, jako v knize Kempenského. Je tedy možné, že Gallus sepsal i „Následování“.

P. Silvestr Braito: Církev. Zakladatel a redaktor náboženské revue „Na hlubinu“ pokračuje ve svém budovatelském díle započatém „Základy“, vydává tuto třetí sbírku svých myšlenek, jež jsou základy jeho náboženských konferencí tak četně navštěvovaných. Dílo „Církev“ v 31. kapitole chce nejen věřícímu katolíku, ale i těm, kteří nevěří, protože neznají, ukázati podstatu Církve Kristovy, Církve katolické. Spisovatel dotýká se všech moderních problémů ve vztahu k Církvi a otevírá svým duchaplným způsobem jasné a široké obzory zvláště těm mladým, kteří hledají. Již proto byla to myšlenka šťastná vydati tuto knihu, protože tolik mladých lidí hledajících Pravdu, podvědomě ji cítí, ale nezná k ní pravé cesty. Kniha, která vyšla jako první svazek nové knižnice náboženské četby „Živé zdroje“ nákladem Českoslov. akc. společnosti, zaslouhovala by více pozornosti a propagandy, než jí dosud bylo věnováno. ff.

Knihu o bl. Boskovi, velkém apoštolu chudých a opuštěných, jehož svatořečení jest již ohlášeno na letošní velikonoce, vydá v nejbližších dnech známý katol. publicista Dr. Josef Krlín. Kniha bude vydána v přístupné ceně, aby mohla býti rozšířena do všech vrstev. ff.

Nové vydání encykliky Quadragesimo anno vyšlo právě v Olomouci péčí a v překladu Dr. B. Vaška a nákladem Lidového knihkupectví v Olomouci (Masarykovo nám. 11). Nízká cena 3 Kč umožňuje masové rozšíření tohoto kodexu nového řádu společenského a hospodářského. Kdyby všichni katolíci znali vůli Církve a byli zcela naplněni jejím duchem, nebylo by na světě tolik bíd. Vína za ně jest také v nás katolících. Dovedeme sice krásně mluvit, s nadšením kázati a psát, ale zůstáváme na povrchu. Příznakem toho jest, pro nás tak charakteristické, neobdání papežských encyklik a ostatních projevů papežských. Jest třeba usilovati o pravého ducha Církve a úkol ten chápe nyní naše mládež, která studuje sociální encykliky a zakládá si studijní kroužky sociální. Profesor Dr. B. Vašek vyšel vstříc volání mladých po novém vydání encykliky „Quadragesimo anno“, znovu ji přeložil, jednotlivé odstavce opatřil titulky a číslováním, jež usnadní hledání i citování. Přáli bychom si, aby i druhé vydání encykliky bylo brzo rozebráno, a aby bylo třeba ještě dalších vydání. ff.

Vítězové: Blahoslavená Zdislava Berkova z pera P. Em. Soukupa O. P. jest název prvního životopisu z galerie světců, blahoslavených a ctihodných, které začínají vycházeti v nové sbíře vydávané olomouckými dominikány. Autor kreslí postavu blahoslavené slečtiny Zdislavy jako vzoru laického apoštolátu a Katolické akce. Vzor 13. století zůstává vzorem a vysokým ideálem i dnešní době, která tolik potřebuje účinného Apoštolátu modlitby, života i dobrých skutků. Současně v prvním sešitě sbírky začíná další životopis konvertitů bratří Ratisbohnů z pera Dr. Alfreda Fuchse. — Doporučujeme více tuto sbírku všem přátelům duchovní četby a zvláště mládeži. Sbírk „Vítězové“ vychází měsíčně v Olomouci, Slovenská ul. č. 7. Předplatné 28 Kč (kdož zaplatí do 1. března, pošlou pouze 26 Kč). ff.

„Na hlubinu“ zahájila opět šťastně nový —

již IX. ročník. Okruh spolupracovníků se opět rozšířil. S potěšením čteme zde jména Durych, Dacík, Klement, Merell, Soukup, Škrobal. Pozoruhodná jest studie o náboženském a duchovním životě v Anglii. Také letos pokračuje se v publikaci původních překladů některých částí Codexu. Postřehy a někdy i šlehy v „Pracovní“ dokazují, že lze posloužit dobré věci i kritikou a nesmlouvavou či omlouvavou spravedlností. Předplatné ročních 26.— Kč zůstává i letos, přes to, že rozsah listu byl značně rozšířen. (Administrace Olomouc, Slovenská ul. č. 7.) ff.

„Pax“. Po krásném úspěchu prvního liturgického týdne třeba budovati systematicky liturgické hnutí v našem národě. Jediným hlasatelem těchto myšlenek jest dosud stále jenom list emauzských benediktinů „Pax“. Také letošní ročník slibuje držet vysokou úroveň, jak svědčí již jména spolupracovníků prvních letošních čísel: Dr. Cínek, Dr. Beran, Hänsler, Albrecht, Dom Eug. Vandeur, P. Rehstock, Emauzy tolik již vykonaly pro liturgii, nemohly by dnes korunovati své dílo vydáváním levného liturgického listu pro lid, něco takového jako již vydává P. Klement pro ministryny? Liturgické hnutí musí se státi hnutím národním, aby rozplamenilo nejen několik vyvolených, ale všechny, i ty nejprostší a těm jest nejdříve pomáhati. ff.

Dr. Eduard Beneš: Reč k Slovákům. Nákladem slovenské odbočky Národní rady v Bratislavě vyšel soubor projevů účinných ministrem zahraničí Dr. Benešem na Slovensku v prosinci loňského roku. Projevy ty měly více význam zahraničně-politický, neboť velmi značná část slovenského národa na nich manifestovala před cizinou jednotnou vůli obou větví československého národa brániti nedílnost a samostatnost našeho státu. Knihu, jež jest vlastně soustavným zpracováním otázky československé jednoty, historie československého poměru, expeduje „Orbis“, Praha XII., Fochova tř. Stran 77, cena Kč 2.50. ff.

Vůdce duchovního života laické inteligence katolické. Druhá polovice m. stol. a léta stol., ve kterém žijeme, se vyznačují radostným návratem duší k Bohu. Návratem nedržíve inteligence, po němž jistě bude následovat a někde se již znatelně projevuje i návrat lidu. Nemíním tímto návratem konverze jinověrců, nýbrž duchovní, prohloubení života katolíků. Život jest usměrněn a i prohlouben a toto se děje kolem jednoho pevného středu. Každý růst předpokládá a vyžaduje tohoto usměrnění. Má-li osobnost lidská růst po stránce poznání, musí ve volbě býti určitá účelnost, řád, kázeň. A co platí o růstu ducha, platí stejně, ne-li více o růstu duše. Růst duše není myslitelný bez ctnosti, na její síle vše záleží. Ale ta ctnost musí býti zalévána, živena. Na cestě ctností potřebuje člověk vůdce. Právě díky tomu, že pochopili v minulém století pastýři lidí onu nezbytnost duchovního vedení, vdčíme za návrat inteligence, P. Jan Urban z řádu sv. Františka vydal právě náklad, Universum (Praha II., Karlovo nám. 5) knihu, která má vznešený cíl: Chce duchovně vésti inteligentní životem k Bohu, dáti mu střed, kolem něho soustředí všechny buňky snažení a růstu. Nazval svoji knihu: K Bohu a jako podtitul uvedl slova, jež vystihují její smysl: **Vůdce duchovního života laické inteligence katolické.** A hned prvá věta vystihuje poslání knihy: Duch je to, který činí vše dokonalým. Nikoli přirozená inteligence, ani získané vzdělání, nýbrž duch, který obě oživuje a proniká, činí člověka dokonalým člověkem. V stavu však, jaký nyní skutečně jest, nemůže býti člověk dokonalým, není-li v řadě nadpřirozeném. Proto Duch Boží je to, který zdokonaluje člověka a činí ho účastným nejdokonalšího života a přirozenosti božské. Kniha odpovídá na tuto zásadní otázku, vede člověka ku poznání Ducha pravdy, k vědomí dokonalosti, ukazuje cesty k ní. Nadpřirozený život! Nelze ho dosáhnout bez svátostí, autor o nich mluví. Roste zbožným obováváním obětí nejsvětější, P. Urban učí znát inteligentní, v čem tkví její podstata. Ale tím není vyčerpán obsah knihy, jež vede, učí, ale i podává modlitby. Život lidský je složen z řady dnů a řady skutků, dobrých nebo zlých. Nestačí vědět všeobecně, co je stoupání k dokonalosti, ctnostný život, nýbrž je třeba praktikovati tyto zásady na denní život, usměrniti v jejich duchu činy toho života, skutky proniknouti duchem Božím. Aby byl celý život krásný, musí býti krásnými dni, skutky, které jej tvoří. V tom směru je kniha Urbanova skutečně cen-

ným vademecum, ukazuje člověku, jak od Božího rána do pozdní noci zaříditi život a jak všechno konání i všechny modlitby mají člověka přibližovati stále více k vyčleněnému cíli. Učí ho žít s Církví, Matkou, s jejím životem, učí ho soustřediti všechno kolem církevního roku. Dává mu na rty modlitby žalmů, hymnů, diků, vede ho ke zpovědnici i ke stolu Páně. A když se bude říditi jejími radami, bude jeho život šťastný a bude takovou i jeho smrt. P. Urban napsal krásnou knihu, dej Bůh, aby se rozšířila co nejvíce. Je krásně vypravena, má dvojitý tisk, červený a černý, je tištěna na japonském papíře, takže i po stránce vnější způsobuje radost.

Kniha o dru A. C. Stojanovi. Osobnost olomouckého arcibiskupa dra Stojana, který zemřel před desíti lety, je stále více milována. Dokázaly to jasně i slavnosti, které byly pořádány loňského roku u příležitosti desátého výročí jeho smrti. A k tomu výročí byla vydána i kniha, zachycující život a dílo neúnavného apoštola. Její zpracování bylo svěřeno profesorovi teologické fakulty v Olomouci dru Františku Cínkovi, autoru hlubokého díla o mši svaté. Původně se pomýšlelo na vydání menšího díla, ale látky se během studia nashromáždilo tolik, že kniha dra Cínka čítá přes 1.100 stránek velkého formátu. Studium postavy velkého arcibiskupa není zrovna lehké. Vždyť to byl kněz, který vykonal úžasnou práci, a to ne pouze na jednom úseku činnosti. Další překážkou a obtíží při spisování životopisu byla právě veliká popularita Stojanova. Kolem jeho postavy se nakupilo mnoho legend a přes ně se musil Dr. Cínek dostat se k jádru. Nešlo mu však jen o seba-ní pramenů, a to již vyžadovalo nesmírně mnoho času. Teprve po přečtení knihy si uvědomujeme, jak plodným byl Stojan, i jak byl iniciativním. V tom ohledu je Cínkova kniha vyčerpávající a úplná, někdy snad až příliš, takže pod spoustou nanesených pramenů jako by se ztrácela duše arcibiskupova. Ale bylo třeba sebrání materiálu, poněvadž bychom bez něho nepochopili velikosti toho krásného kněze a během let by se stávala jeho pravá podoba stále matnější. Tedy dokumentární cena knihy Cínkovy jest značná a ocení ji každý, kdo má poněkud smysl pro dílo samé. Ale autoru nešlo jen o snesení látky. Jest sám knězem a tážal se, pokud růst osobnosti Stojanovy a jeho podivuhodná výkonnost mají vztah k oltáří. Lidé znají Stojanovu dobrotu, laskavost, štedrnost a vypravují si o nich věci téměř neuvěřitelné. Ale konečně to jsou

všechno přirozené přednosti a jistě má o ně zásluhu rod sám a pak jeho sestra, žena dobrá a statečná, která sama by zasluhovala životopisu. Tyto vlastnosti by nemohly vypovědět i zdůvodnit, v čem spočívá pravá velikost Stojanova. Nuže, není vysvětlitelné bez jeho kněžství. Stojan neprodával ořesů víry, neprošel pochybovačností, nevykupoval těžce pravdu. Byl ze zbožné rodiny a jeho život víry by bylo možno srovnati s hladinou rybníka, klidnou, jen nepatrně se vlnící. Ale pod tou hladinou pracovalo cosi, co ustavičně prohlubovalo, zčišťovalo, okrašlovalo každý akt. Život byl na venek klidný, ale uvnitř hověla láska, která mohutněla lety a ustavičným stykem s oltářem. Dru Cínkovi se skvěle zdařilo stopování této lásky, popis plamenů jejích a plodů jejích. Není možno čísti bez pohnutí o jeho činnosti jako kaplana, administrátora a faráře, rozumějícího dobře době, chápujícího plně nebezpečí moderní doby, znamenitě jim čelícího, poněvadž měl vysoké ponětí o povolání kněze, kterého Bůh posílá na svoji vinici, vysoké ponětí i o nesmrtelných duších, jež kněžsky miloval. A právě toto chápání kněžského povolání, právě tento vnitřní zápal vysvětlují jeho bezmeznou obětavost, jeho podivuhodnou agilitu, vynalézavost nových a nových cest apoštolátu. Stojan se stává duší cyrilometodějského hnutí, velehradské exercicie a pouťi mají v něm nadšeného pomocníka, Svätý Hostýn svého obnovitele. Vstupuje do politického života a jeho politická činnost není zase ničím jiným než apoštolátem obětavého kněze. Hloubka a opravdovost jeho apoštolátu zatlačují do pozadí „já“, u Stojana jako by nebylo žádného sobectví, žádné snahy po vyvýšení vlastní osoby, po získání slávy a ocenění lidského. Stoupal stále výše a výše, přibližoval se k Dárci vši milosti a svatosti. Dokonalost křesťanská, již se honosí světcí, spočívá právě v tom, že se přibližovali co nejvíce ke svému vzoru, jímž jest Ježíš Kristus. Dr. Cínek pečlivě dbá o to, aby po této stránce pochopil velkého arcibiskupa a podařilo se mu to. V tom spatřují hlavní sílu jeho objemného díla a nejintenzivnější jeho světlo a myslím, že by kapitoly, které se obírají tímto problémem života Stojanova, měly býti vřadány ještě zvlášť a rozšířeny co nejvíce. Vykonaly by krásný apoštolát. Láska ke Stojanovi by se prohloubila, zkrásnila by a lid by měl před očima nádherný příklad lásky kněžské, obětavosti kněžské. V dnešní době je takového příkladu třeba více než v jiných dobách.

Sdělení čtenářům.

Zahajující trochu opožděné letošní ročník, prosíme všechny spolupracovníky i odběratele, aby omluvili zpoždění. Rozvažovali jsme, zda v době tak živě volající po soustředění máme pokračovati ve vydávání listu, a naskytly se i různé technické překážky. Překonali jsme však tyto obtíže a právě u vědomí závažnosti a významnosti starého programu „Života“, který prvý razil nová hesla k soustředění katolické práce a aktivity, rozhodli jsme se list vydávati i nadále. Nechceme tříšiti, nýbrž sjednocovati, ale i v soustředovacím procesu uplatňovati své slovo. Chceme jako dosud systematicky všimati si otázek veřejných, sociálních, kulturních i náboženských a k tomu účelu chceme seskupiti kolem „Života“ všechny lidi dobré vůle, aby „Život“ stal se opravdu mluvčím všeho živého v českém i slovenském katolicismu. Chceme všimati si zvlášť také věcí slovanských a také zde sledovati a hledati jednotící linii. V tom smyslu neopomeneme sledovati i všechny pozoruhodné události v cizině, aby našim čtenářům dostalo se všeobecného a stručného přehledu i po ostatním světě. — Chceme ze „Života“ vytvořiti list, který by po vzoru jiných podobných listů v cizině stal se mluvčím všech kladných složek katolického hnutí v našem národě a v budování ze „Života“ časopis věnovaný všem aktuálním otázkám současné doby. Doufáme, že i v těch čtrnáctidenních lhůtách, v nichž bude nyní časopis vycházeti, bude nám možno obsáhnouti vše důležité, co den přinese. — Předplatné zůstává i pro letošní ročník stejné: Kč 30.—, pro studenty Kč 25.—. List bude vycházeti nyní pravidelně ve čtrnáctidenních lhůtách každého měsíce. Redakce zve všechny dosavadní přispívatele i všechny ostatní ke spolupráci. Administrace prosí pak o zaslání adres nových odběratelů a předplatných, které se jmenuje proto předplatným, že má býti placeno kupředu a nikoliv zůstávati v poloze má dáti nevyrovnáno několik let. Kdož dlužíte, rozpomeňte se a pošlete doplatky třeba ve splátkách! — Všecky dopisy řiďte na

redakci a administraci „ŽIVOTA“, Praha II., Spálená 15.

Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Číslo účtu u poštovního spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo nám. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

PhDr. Josef Novák, Dokončení výstavby lidového hnutí. Dr. Fr. Nosek, Stručný přehled dějin naší měny. My mladí. Po odchodu Dererové. Silv. Brait, Z psychologie ženy. J. Krlín, Fysiognomie blah. Jana Bosca. P. L. Fr. Czermin, Bez lásky. R. W. Hynek, Gilda sv. Lukáše. P. M. Klement, Kde je kořen? Vzdušný boj. Jen svobod. rozhodnutí jednotlivce, nikoliv diktát, může být podkladem stavov. zřízení podle zásad encykliky Pia XI. Poznámky. Život náboženský, kulturní a politický. Co život dal. Z literatury a časop.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 1. března 1934. Ročník XVI. Číslo

2

PhDr. Josef Novák.

Dokončení výstavby lidového hnutí.

V politickém hnutí lidovém začala diskuse o organizační struktuře politické strany. Od převratu jest lidové hnutí československých katolíků sice sjednoceno v jediném politickém táboře, ale sjednocení to není provedeno důsledně. Tak existují čtyři zemské výkonné výbory, které jednají a usnášejí se o politických i organizačních otázkách. Že se usnesení těchto výborů netloukla příliš navzájem, jak by bylo snadno lze očekávat, pochází odtud, že jednání a usnášení těchto sborů bylo víc rázu programového a propagačního a nevšímalo si konkrétních otázek politické taktiky, při nichž jest největší možnost různosti názorů. Jednotlivým sborem politickým byl ovšem ústřední výbor československé strany lidové. Ale ten neměl, vlastně neuplatňoval ingerenci v otázkách organizačních a byl svoláván, jen když bylo třeba zaujmouti pevné stanovisko v nejdůležitějších otázkách státních. Konkrétní taktiku politickou určovaly klub poslanců a senátorů buď jednotlivě, nebo ve schůzích společných.

K tomuto stavu se dospělo před 15 lety. Dříve byla roztržičnost katolického tábora politického ještě větší a zabíhala až k zjevům velice trapným. Netřeba nyní na to vzpomínati.

Logickým závěrem vývoje, ale hlavně ideovým cílem jest, aby sjednocení bylo provedeno úplně: aby byla jedna, jednotná politická strana lidová s jedním výkonným výborem centrálním, s jednotně organizovaným hnutím odborovým, hospodářským i kulturním, pokud s takovými má politické hnutí co činiti. Všechny velké politické strany provedly toto sjednocení už na počátku samostatného našeho státu. Mají nejen jednotné vedení politické, hospodářské a odborové, nýbrž i jednotně vybudovaný a spravovaný tisk i podniky tiskové!

Pouze lidové hnutí nedospělo ještě tak daleko. Dokonce se vyskytl plán, aby se šlo v tomto vývoji zpět. Aby byly uvolněny svazky vážící zemské skupiny polit. strany v jednotnou stranu a místo jedné, jednotné politické strany lidové byly tedy strany tři (nebo čtyři). Každá zcela samostatná organizačně i politicky, s vlastními výkonnými výbory, rozhodujícími na svém území zcela suverénně a nepodléhající pravomoci žádného ústředního výkonného výboru ani v otázkách politických ani organizačních. Zástupci těchto výborů měli sice tvořiti jakýsi sbor centrální, ale ten neměl mít autoritu ani v otázkách politických ani jiných. Mělo se tam „na společné radě“ jen dohodovati, nikoli rozhodovati. Onen sbor měl býti docela obdobou „rady společnosti národů“, kde se také nesmí majoritně rozhodovati, nebo obdobou starého sněmu polského neblahé paměti, kde jediný šlechtic mohl zmařiti svým vetem rozhodnutí všech ostatních.

Proti tomuto uvolnění svazků, kterým jsou spojení politicky organizovaní katolíci v republice, ozval se však v zápětí odpor. Křesťansko-sociální dělnictvo v Čechách na své valné schůzi vyslovilo se naopak pro těsnější sjednocení politického tábora a samo provedlo již dříve úplné sjednocení odborového svého hnutí se všemi odborovými organizacemi křesťanského dělnictva vůbec. Pro jednotnou strukturu celého lidového hnutí vyslovil se dále poradní sbor lidového peněžnictví, katoličtí učitelé a v posledních dnech výkonný výbor čsl. strany l'udovej na Slovensku. Jednotné jest i v republice Orelstvo a mládež buduje si též jednotnou organizaci.

Cítí se instinktivně, že by uvolněná struktura lidové strany byla neštěstím nejen pro stranu samu, nýbrž i pro katolickou věc v republice vůbec. Proč tolik zmohl Msgr. Šrámek v republice a proč odvrátil tolik zla od katolické církve? Protože všichni vedoucí lidé ve státě věděli, že za ním stojí věrně jeho politický tábor a že Šrámkovu posici nelze podvrátiti žádnými intrikami. Kdyby však místo jednoho ústředního výboru měla býti nastolena jen „dohodovací rada“ zemských skupin bez autority, pak by se se určitě stalo, že za katolický tábor mluvili by tři lidé, místo jednoho. Nesmí se totiž přehlížeti osobní moment při všech těchto věcech. Byla by pak dána odpůrcům vhodná příležitost k intrikám, mezi osobami formálně rovně postavenými, které by při této struktuře lidové strany měly velkou vyhlídku na úspěch. Nezapomeňme, že lidové hnutí stojí uprostřed mezi agrárně-demokratickou pravicí a socialistickou levicí. Svodů by bylo tedy dost. V jednání oně „rady“ by bylo nesčetně momentů k nejednotnému nazírání. Právě u ideově blízkých skupin z důvodů neideových dochází snadno k rozporům. „Dvě stejně nabitá elektrická tělesa se odpuzují.“ Při provedení nové organizační a politické formy v lidovém hnutí přestala by býti lidová strana pro budování státu hodnotou.

Zájem katolicismu v republice volá nutně po sjednocení politickém ještě užším, než jest dosud. Měla by býti provedena jednotná forma organizační, na které by se usnesl celostátní sjezd lidové strany. Ústřední výkonný výbor měl by být vybudován tak, aby se stal pracovním dle vzoru stran ostatních. I centrální se-

kretariát by musel být vybudován. Klub poslanecký, resp. senátorský jedná a rozhoduje včas v otázkách politických, ale není takového sboru ani pro otázky programové a organizační. Ústřední výbor lidové strany měl by v sobě zahrnovat i jednotu odborovou a hospodářskou, pokud by to bylo nutno v zájmu sjednocení, spolupráce a taktiky. Události poslední doby pro to mluví důrazně. Vždyť při dosavadních poměrech dochází k nerozvázným podnikům, které nezesilují důraznost politické akce. A pak by tu byl ještě veliký úkol, který nutno splnit. Provést jednotu tiskových podniků hnutí a speciálně tisku. Kolik zde sil duševních i hmotných přichází nazmar pro nedostatek jednotné organizace, jest přímo neodpovědné! Vždyť jest vydáváno celkem 7 deníků, což jest zbytečným plýtváním. Listy nemohou být dobře vybavené, nesledují často stejnou taktiku a pohlcují velké obnosy, jichž by při jednotné úpravě tiskové mohlo být použito na zdokonalení obsahové! A to ani není třeba připomínati, že ztráty z vydávání denních listů s malým počtem odběratelů ohrožují tiskárny, v jichž se tisknou. Při tiskové desorganizaci dochází dále k tomu, že tiskový doprovod politického postupu lidové delegace zní často naprosto falešně a liší se od toho, co jest intendováno odpovědnými činiteli lidové politiky ve státě.

Jest jistě tužbou valné většiny stoupenců křesťanského hnutí lidového, aby lidová strana byla „acies bene ordinata“, šik dobře organizovaný. Jen s takovým se počítá. Ale jest to také přímo nezbytnost státní. Zdá se, že v dnešním zmatku světa, kdy kol dokola byla potlačena demokracie, závisí i u nás v Československé republice osud její na osudu lidové strany. I u nás by byly chutě diktatorské! Byla by to ovšem diktatura jiné fačony než v Německu neb Rakousku, ale diktatura by to byla. Proto jest potřebí, aby v této nebezpečné době byl lidový tábor, který plně stojí za demokracií, také tak jednotný a silný, aby pevností jeho byla demokracie v Československu zabezpečena.

Dr. Fr. Nosek:

Stručný přehled dějin naší měny.

V jedné z četných diskusí, které se poslední dobou vedly o naší měně, vyšlo na jevo, že jeden doktor práv, prostředního věku a postavený v praktickém obchodním zaměstnání, měl naprosto nejasné pojmy jednak o tom, co je to zlatý obsah koruny, jednak o tom, co je to zlaté krytí. Bylo totiž patrné, že obojí považuje za jedno a totéž. Není tedy tento stručný přehled tak docela zbytečný, jak by se mohlo zdátí těm, kdo podstatu věci znají a jsou také obeznámeni s vývojem měny u nás.

První naše měna papírová.

Dějiny samostatné měny československé počínají známým odhodlaným zákrokem prvního ministra financí republiky Československé Dra Aloise Rašína. Papírové peníze vydané svého času Rakousko-uherskou bankou, pokud v určitý den byly na území republiky Československé, opatřeny byly zvláštními kolky a tím určité množství papírového oběživa označeno za peníze československé. Od té chvíle vývoj měny naší bral se samostatnou cestou, nejso už závislý přímo na osudu měn jednotlivých nástupnických států.

Nepotřebuje zajisté zvláštního důkazu, že tato měna československá byla typickou měnou papírovou. Bez jakéhokoliv zlatého krytí a také bez jakéhokoliv krytí bankovního vůbec. To znamená, československé státočky nebyly podloženy ani zlatem, ani zbožím. Obíhaly prostě proto, že to zákon nařizoval a že nějaké peníze být musily. Takováto měna papírová má tu hlavní vadu, že je, jak říkáme, nepružná. Když je větší potřeba peněz, nemůže takováto papírová měna stačiti zvýšeným požadavkům a když je potřeba peněz menší, není možno, aby přebytečné státočky hladce zmizely a přestaly být obtíží na peněžním trhu. Tady se právě dostáváme k základní otázce měnové vůbec.

Zesnulý Dr. Albín Bráf, profesor národního hospodářství na Karlově universitě v Praze, říkával svým posluchačům při různých příležitostech, že by bylo omylné domnívatí se, jako by různá zařízení moderního hospodářského života byla snad vznikla tak, že se jednoho dne ve Sbirce zákonů a nařízení objevil zákon, kterým taková, dříve snad neznámá instituce byla uvedena v život. Naopak, takové směnky, šeky, státní a komunální dlužní úpisy atd. zrodily se předem z potřeb praktického života a teprve později přichází zákonná norma, aby jednotlivé zvyklosti přesněji formulovala, pokud se týče unifikovala.

Počátky bankovek.

Tak ohledně bankovek máme historický vznik asi takový: V prvních dobách rozvíjejícího se peněžního hospodářství (XI. — XII. století), zejména v Anglii, máme případy, kdy majitel jistého množství drahokovu, zlata nebo stříbra, raženého nebo neraženého (zlato v hrubých kusech, tyčích a pod.), nemaje sám dostatečných zařízení pro bezpečné uschování těchto předmětů, požádal o úschovu některou zlatnickou firmu, která se zpracováním drahokovů řemeslně zabývala a která tedy také měla sklepy přiměřeně zabezpečené proti možným pokusům vloupání. Majitel firmy, který drahokov do úschovy přijal, vydal písemné potvrzení. Když držitel tohoto písemného potvrzení chtěl svůj uschovaný drahokov třeba z obchodních důvodů předati někomu jinému, napsal na příslušnou potvrzenku prostě stručný příkaz, aby uschované zlato bylo vydáno novému majiteli.

Tato původní manipulace předpokládá ovšem ještě, že uschovatel zná osobně deponenta, a že také zná osobně toho, kdo z příkazu deponentova přichází si vyzvednouti poukázaný drahokov. Nakolik uschovatel tuto osobu nezná, musí od ní žádati osobní průkaz, což ovšem může obchodní styk značně ztěžovati. *Nebylo tedy v praxi tak snadno přijíti na myšlenku, že uschovatel vydá potvrzenku, ve které prohlásí, že uschovaný drahokov vydá prostě každému, kdo se vykáže uschovacím lístkem, aniž by bylo potřebí zkoumati jeho oprávnění.* Nyní ovšem bylo věci deponentovou, aby úschovný lístek neztratil, anebo aby mu nebyl odňat nezákonným činem osoby třetí. Jinak nesl úplné risiko ztráty svého uschovaného drahokovu. Praktický život byl ovšem takový, že nebylo vždy potřebí, aby deponent převedl všechno množství drahokovu, které si byl u zlatníka uschoval, a proto nebylo snadno přijíti na myšlenku, že uschovatel vydá deponentovi větší počet poukázek, znějících na zaokrouhlené obnosy, větší nebo menší, nebo také různé číselné výše, jak právě praktická potřeba to vyžadovala.

Zlaté krytí.

V tomto stadiu historického vývoje bankovek byly tyto poukázky na určité množství drahokovu všechny skutečně kryty plnými 100 %. Zlatník, k jehož věrné ruce drahokov byl svěřen a který za tento drahokov vydal příslušné poukázky, byl za to soukromoprávně odpovědný, že bude hotovým drahokovem honorovati každou poukázku, která od něho byla vydána. Byla by to i trestně stíhatelná zpronevěra, kdyby snad zlato sobě svěřeného jinak použil a předložené stvrzenky honorovati nemohl.

Obchodní krytí.

Leč byly to zase potřeby praktického života, které vedly k tomu, že se počaly vydávat poukázky znějící na určité množství zlata i tenkrát, když drahokov sám složen nebyl, jen když byly složeny nějaké hodnoty, mající cenu drahokovu. Vidíme téměř jasně před očima, jak nějaký obchodník, maje v rukou tříměsíční směnku za zboží, dostavil se k zlatnické firmě a žádal, aby mu za tuto směnku dali na tři měsíce bankovkové poukázky na zlato, slibuje, že tyto bankovky proti vrácení deponované směnky za tři měsíce zase zaplatí. Zlatník začal při tom sice uvažovat, že zde vydává bankovky bez zlatého krytí, nikoli však bez „bankovního“ krytí. Při tom si uvážil, že kdyby všechny bankovky náhle se mu vrátily, že by je musil ve zlatě plně honorovat. V praktickém životě bylo však, když ne možno, tedy krajně nepravděpodobno, že by se všechny vydané bankovky naráz vrátily a že by bylo žádáno o jejich honorování. *Praxe ukázala, že stačí mít zásobu zlata třeba za polovinu vydaných bankovek, nebo jenom za čtvrtinu, nebo jenom za třetinu.* Ostatní bankovky že obíhají, aniž by se vracely se žádostí o honorování. Bylo to čistě věcí praxe a zkušenosti, odhadnouti, jaká kvota vydaných bankovek mohla by se vrátit a musila tedy být honorována drahokovem. Ohledně ostatních stačilo úplně, když jejich vydání bylo podloženo nějakou obchodní hodnotou. *V pozdější pak teorii rozeznáváme podle uvedeného: zlaté krytí a jemu rovnocenné krytí obchodní, souhrn pak tohoto obojího krytí zlatého i obchodního nazýváme úhrnným slovem, úhrada bankovní.*

Pružnost bankovkové měny.

V instituci obchodního krytí tak, jak si je praktický život vytvořil, je veliký instrument pro udržení pružnosti měny, to jest pro rozmnožení bankovek do takové míry, jak to obchodní život vyžaduje. Zároveň je tím dána možnost, aby bankovky zase bez jakéhokoliv offesu zmizely, když jich už na peněžním trhu není zapotřebí. Uvažme jen, co tu na příklad znamená financování cukerní kampaně. Kdyby nebylo možno opatřit si od Národní banky na tříměsíční nebo šestměsíční cukerní směnky potřebné množství bankovek, které Národní banka za tím účelem teprve vydá a o které se skutečně rozmnoží počet bankovek dosud obíhajících, pak staly by se peníze, které by jen v určitém, nerozmnožitelném množství byly k dispozici, velkou vzácností. Způsobila by se tíseň na peněžním trhu, započalo by stoupání úrokové míry, projevila by se nemožnost nových úvěrů atd. Jakmile pak po zlikvidování cukerního obchodu vracejí se zase peníze osobám, které si je na směnky vypůjčily, zmizí tyto bankovky zase u Národní banky, když ona svým směnečným dlužníkům směnky předloží. Národní hospodářství obejde se pak zase s tím menším množstvím oběživa, které mu stačí pro normální dobu. Kdyby se ukázala nějaká konjunktura v textilním oboru, mohla by Národní banka na nákup surovin, zejména bavlny, vydati na směnky příslušné množství bankovek, které by se jí zase od směnečných dlužníků vrátily, jakmile by oni po zpracování surovin obdrželi výtěžky za prodané hotové zboží.

Nyní nám může být jasno, proč bylo u nás usilováno tolik o to, aby se zase co nejvíce v obchodním životě používalo krátkodobých obchodních smének. Snahy ty byly tak intenzivní, že se dokonce i předložením zákonné osnovy usilovalo o to, aby i drobní živnostníci musili nuceně akceptovat směnky, jakmile hodnota zboží dodavatelem jim kreditovaného činí aspoň 5.000 Kč. Pro naprosté nepochopení širokých vrstev v národě nedošlo k uskutečnění těchto proposic, které opravdu mohly spolupůsobiti ke zlepšení našich valutárních poměrů.

Umořování stávkového dluhu.

Že skutečnou funkci měnovou mohou vykonávat jenom bankovky vydané ať už na základě zlatého krytí nebo na základě obchodního krytí a nikdy ne nepodložené stávkovy, je na bílé dni. Odtud také neustálá snaha vedoucích činitelů Národní banky československé, aby ona část oběživa, která je v podstatě jenom stávkovým dluhem, z naší měny vůbec zmizela. Odtud vyplývají příslušná ustanovení smlouvy mezi čsl. státem a Národní bankou o tom, jakými ročními částkami až do úplného odstranění stávkového dluhu bude stát Národní bance přispívat. O vhodnosti těchto opatření, pokud se týče o rychlejším anebo volnějším jejich tempu, ještě se zmíníme.

Zlatý dolar podkladem první naší zlaté měny.

Ideálem každé spořádané státní správy musí být přirozeně, aby svoji měnu měla v pořádku. Někdy při tom bývá přání otcem myšlenky a napomáhá se věci aspoň prostředky prestižními, když už není možno dosáhnouti vždy úpravy docela věcné. Odtud snahy, které se u nás od počátku uplatňovaly ohledně zavedení tak zvané zlaté měny, k jejímž pojmovým záležitostem patří především, aby bankovky byly kdykoliv na požádání skutečně směnitelné za zlato na pokladnách Národní banky. Tuto směnitelnost nebylo ovšem možno u nás proklamovat, a proto první stadium jakéhosi přiblížení se ideálu zlaté měny záleželo v tom, že se zákonem uložila Národní bance povinnost, aby ona papírovou korunu československou udržovala v určité zákonné relaci vůči zlatému dolaru severoamerickému. Bylo to v době, kdy bylo možno (snad trochu prostomyslně) se domnívati, že ten severoamerický zlatý dolar je něco, co se vůbec na věky nepohne. Poměr pak stanoven byl tak, že 100 korun československých nesmí státi méně než 2.97 dolaru a ne více nežli 3.03 dolaru. Náhorněji řečeno, znamenalo to asi tolik, že jeden dolar stojí 33 korun čsl.

Zlatá měna vlastní.

Zajímavo je pozorovat na příslušných statistických výkazech, jak tento zákonný kurs podánilo se poměrně dlouhou dobu skutečně udržovati bez jakýchkoli jen poněkud podstatnějších výkyvů na zmíněné zákonné relaci, a to vedlo zase k myšlence, že už by snad bylo možno odpoutat se od zákonného vztahu k severoamerickému dolaru a postavit se na vlastní nohy. Výsledkem těchto snah, ve kterých bylo hodně ohledů prestižních, je zákonná úprava československé měny z roku 1929, kdy obsah zlata v jednotce československé měny, tedy v koruně čsl., stanoven na 44.58 miligramů ryzího zlata, bez jakéhokoli vztahu ke kterékoli valutě zahraniční.

Zlatá měna neúplná.

Zlatá měna v pravém slova smyslu ani tenkrát zavedena nebyla, neboť nebylo možno prohlásiti směnitelnost československých bankovek za zlato. Ohledně zlatého krytí našich bankovek bylo stanoveno, že toto krytí nemusí být v pravém slova smyslu opatřeno v raženém nebo neraženém drahokovu, nýbrž naše měna je tak zvaná zlatá měna devisová, při níž místo drahokovu efektivního možno mít také směnky anebo zahraniční bankovky (devisy nebo valuty), znějící na drahý kov a zaň také skutečně směnitelné.

Zavedení zlaté měny vůbec, a ve formách, jak se uskutečnilo v roce 1929 zvláště, nestalo se u nás ovšem bez námitek. Proti proklamování zlaté měny bylo uváděno zejména, že ještě nemáme zabezpečenu rovnováhu státního rozpočtu, že budou různé naléhavé výdaje, kterým se stát nebude moci vyhnouti a nebude tedy moci plnit splátky na státní dluh, ke kterým se zavázal. Leč tyto a podobné námítky, jakkoli jim pozdější vývoj dal plně za pravdu, neobstály a k uzákonění zlaté měny došlo ve smyslu výše uvedeném.

Hospodářská krise vyvolává měnová opatření.

Z jara roku 1929 ukazovaly se už první příznaky pozdější světové hospodářské stagnace. Počínaje rokem 1930 až včetně do roku 1933 jsou roční účetní závěrky státní podstatně pasivní. Obdobně jako v jiných státech. Některé z těchto států vidouce, jak

klesají státní důchody a vidouce nemožnost provést deflační politiku v každém směru, sáhly k mimořádným opatřením měnovým. V čele těchto států šla přede dvěma lety Anglie, načež ji hned následovaly tři severské státy, Norsko, Švédsko a Dánsko, které pro úzkou souvislost svého obchodního života s podnikáním Anglie neměly žádné jiné možnosti, nežli se prostě přizpůsobiti jejím opatřením. Základní myšlenkou valutárních opatření anglických bylo to, že snížením hodnoty anglické libry dosáhne se zlevnění anglického exportního zboží. Tímto zlevněním se udrží dosavadní odbytiště, pokud se týče, získají se odbytiště nová. Zmíněný manévř se v celku podařil, pokud s ohledem na ostatní složky a součinitele světové hospodářské krise je to možno. Nutno však zcela mimořádně zdůrazniti, že měnová opatření anglická přišla do doby, kdy suroviny na světovém trhu (bavlna, guma, měď, železo) měly tendenci sestupnou. Jestliže tedy anglický importér za znehodnocenou libru následkem poklesu světových cen surovin koupil totéž jako dříve za anglickou libru, když ještě byla cennější, nebylo důvodů, aby se nějakým způsobem při produkci kalkulaci ceny zvyšovaly. Když anglický dělník za zlehčenou svoji mzdu koupil si i po valutární úpravě totéž jako předtím, nebylo potřeba, aby on a všichni jiní, odkázaní na mzdu nebo pevný plat, domáhali se nějakého zvýšení svých požitků, a nebylo zase tedy příčiny z tohoto titulu zakalkulovati do prodejní ceny zboží zvýšenou režií.

Zlaté modloslužebnictví.

Zajímavo je, že již v době anglické valutární úpravy vyskytly se i u nás hlasy, které začaly doporučovat, aby koruna československá byla upravena obdobně podle libry anglické. Ukazovalo se předem na to, že vzhledem k vyhraněným našim poměrům politickým a někdy také vzhledem k rozbujnělé demagogii nebude prostě možno provést deflací cenovou všude, kde by to bylo nezbytně nutno. Leč hlasy ty nenabýly takové síly, aby se jejich názor uplatnil už tenkrát zákonnou úpravou československé valuty. Z koruny čsl., a zejména ze zlatého jejího obsahu, učiněn byl v jedné části tisku jakýsi bůzek a někdy se prohlašovalo za zločin proti zákonu na ochranu republiky, když by někdo panující teorii opovázil se bráti v pochybnost. Jde tu o klasický příklad, který nám ukazuje, jak to může býti zhoubné, když místo věcných hledisek začnou se s úspěchem uplatňovati pouhá hesla. Vnitřní síla poměrů byla ovšem taková, že znenáhla rozptýlila legendu o nedotknutelnosti zlatého obsahu československé měny, třeba se to neobešlo bez vášnivých diskusí novinářských a bez těžkých zápasů politických.

Měnové opatření přichází dnes již trochu opožděně.

Je známo, že výslednicí těchto složek je nynější valutární úprava československá, podle níž zlatý obsah koruny snížen o jednu šestinu, se 44.58 na 37.15 miligramů ryziho zlata. Dalo by se mluvit o tom, zda tato úprava stačí. Bylo uvažováno v tom směru, že by nejpřiměřenější skutečným poměrům bylo snížení dvojnásobné, tedy o jednu třetinu místo o jednu šestinu. Poněvadž však v každém státě takové snížení valuty má docela automaticky za následek větší nebo menší náraz drahotní vlny, uvažovalo se u nás zejména těmi, kdož se považují za zástupce zájmů širokých vrstev dělnických, že by zdražovací tendence při větším snížení byly tak mocné, že by se jim těmi prostředky, které státní moc má po ruce, nedalo s výsledkem vůbec čeliti. Proto kompromisně sjednáno jenom snížení nižší, ohledně čehož lze doufati, že jeho zdražovací tendence podaří se přece jenom utlumit buď úplně, anebo aspoň tak, že to nebude moci způsobit žádné větší škody. *Situace naše je potud svízelnější, že tato svá opatření činíme značně opožděně oproti Anglii a severským státům, v dobách, kdy nejdůležitější suroviny na světovém trhu v ceně stoupají a kdy bude oříškem neobyčejně tvrdým vyřešiti otázku, jak tyto zvýšené ceny zakalkulovati do výrobních nákladů, aniž by se tím cena prodejní zvýšila.*

Pokud možno za těch několik dnů, které uplynuly od zákonné úpravy naší valuty, přehlednou, přešla věc ve vnitrozemí celkem klidně, a nedošlo nikde k nějakým větším nebo podstatnějším otřesům. Záleží nesmírně mnoho na tom, aby se široké vrstvy obyvatelstva nedaly znepokojovali všelijakými poplašnými zprávami.

Setrností ve veřejných výdejích třeba podepřít měnová opatření.

Jako žádný prostředek, tak ani poslední úprava valuty československé není sama o sobě žádným zlatým klíčkem, který by otvíral hluboké tajemství lepší hospodářské konjunktury, a také to není žádný kouzelný proutek, který by nás rázem vyvedl ze začarovaného kruhu a porušených mezinárodních obchodních styků. Je to jeden součinitel, který ve spojení s ostatními mohl by býti nápomocen k jistému ulehčení dnešních obtíží. Leč jednu věc je nutno v této souvislosti uvést a nelze ji ani dosti podškrtnouti. *Že totiž nepomůže nám ani snížení zlatého obsahu koruny, ani snížení zlatého krytí, ani rozmnožení oběživa, ani rozmnožení úvěrových možností, nebude-li učiněna přítrž pasivnímu hospodaření státu, jakož i korporací územní samosprávy.* Po té stránce ovšem zdá se, že pochopení neproniklo do širokých vrstev v národě, ale že si je neuvědomují ani také dostatečně mnohdy i vedoucí činitelé různých politických stran. Škrťati ve státním rozpočtu není už dobře možno. *Je však naprosto nezbytno, aby provedením různých reorganizačních opatření ve státní administrativě i ve státních podnicích došlo ještě k dalšímu dalekosáhlému snížení státních výdajů.* Kdyby se i vytvořily všechny předpoklady pro opětné osvěžení soukromého podnikání, kdyby však stát odčerpával, jako dosud, na úhradu svých běžných potřeb všechny prostředky na peněžním trhu, které by jinak byly k dispozici soukromému podnikání, pak jsou marny všechny snahy po nápravě a plané všechny naděje, které se k takovým snahám upírají. Této okolnosti musí si býti vědomi nejen vrchní činitelé státní správy, ale zejména také nejširší vrstvy lidové, které se nesmějí stavěti proti každé reorganizační snaze, jak toho byly podány v praxi početné důkazy.

Především tedy pořádek ve výdajových položkách státního rozpočtu a pak už udržení vnitřní hodnoty měny nebude činiti nepřekonatelných obtíží.

My mladí.

Hned s počátku připomínáme, že naprosto zavrhuje boj proti starší generaci v jakékoliv formě, neboť jest to proti lásce křesťanské. Ale apelujeme na touhu lásku křesťanskou těch, kteří mají moc, aby pomohli mladým. Mnoho řečí se vyplývá v rozpravách a lkáním nad naší morální a hmotnou bídou, ale málo je těch, kteří by podali ruku ku pomoci. Všem zde předkládáme naši bídu mravní a hmotnou, pátráme po příčinách jejich a prosíme o pomoc. Vážnou odpovědnost na sebe berou ti, kdož mají moc, odpovědní jsou za další osudy našeho státu, kterému vyrůstá slabá naděje, velmi málo idealistická inteligence, budoucí vůdcové.

Středoškolská studia začali jsme po válce. Vpadli jsme do fluktace ve středním školství, v dobu různých reforem. Touto reformou byla zasažena jmenovitě klasická gymnasia. Byla skorem úplně vyřazena řečtina a latina posunuta do vyšších tříd. Co přinesla tato reforma? Typ nemožného reformního reálného gymnasia. Skorem úplným vyloučením řečtiny a potlačením latiny ztratil se nám úplně obraz antického světa řeckého a římského, který dávalo klasické gymnasium. Dnešní absolvent střední školy neví, co je to Homér, Demosthenes, Plátó, Aristoteles. Z latinské literatury má jen chabý obrys a nenaučil se ani pořádně čísti.

Trapné jest někdy poslouchat na právnické fakultě citací pramenů práva římského, trapné jsou poznámky profesorů, ale měly by být adresovány původcům reform. Z ostatních předmětů na střední škole malá péče jest věnována moderní literatuře české, Z němčiny a francouzštiny neodnese si člověk ničeho z toho důvodu, že se vyučuje dle analyticko-syntetické metody, která málo dbá synthese v konverzacích. Hluboce dotkl se režim Habrmanův středních škol v otázce vyučování náboženství. Od sexty bylo náboženství zdobrovolné. Tehdy, kdy mladá duše má proniknouti hlouběji do pravd náboženských, kdy má dělat závěry pro život, tehdy náboženská výchova stává se nepovinnou. To jest největší hřích, který spáchal socialistický režim ve školství na mladé generaci. V době, kdy začíná mladý člověk dospívat, kdy pocituje existenci těla a jeho nedokonalost a sklon ke zlému, tu zbavuje ho možnosti nabýti pevné opory v těžkém boji proti tělu. Mladý člověk odvázně stává se tomuto proudění tváří v tvář, řeší si sexuální problém dle svého a ztroskotává. Neví, že katolická morálka praví: Mužné bojuj s ostatními pokušeními, ale pokud jde o sextum, přechej.

Má-li hoch dobré náboženské základy již z rodiny, najde si nepovinné náboženství. Ale to, co se probírá v nepovinném náboženství, jest žalostně málo. Chápeme dobrou vůli katechetů učinit hodiny nepovinného náboženství zajímavé, ale přáli bychom si: docela suše přednášet dogmatiku, morálku, neomezit se na dvě placené hodiny v týdnu, nýbrž pěstovat osobní styk. Mladý člověk skrývá se se svými boji. Přejeme si, když není možno v dohledné době, aby náboženství v osnovách učebních dostalo opět své prestantní místo, aby katechetové nebyli jen placení úředníci, ale otci studentů, kteří by je přenesli přes bolestné pády proti šestému přikázání, kteří by dali studentům do života zásady křesťanské, aby později neutonuli ve světě.

Jak tvrdíme, že jen hluboce žité náboženství šťastně přenese mladého člověka přes pády v dospívání, tak tvrdíme, že mladý člověk, který nežije nábožensky, zkrachuje na sexuálním problému. Který student je živý, bez ostychu povolí tělu, vrhne se v náruč všeho, co přináší chvilkové ukojení štvoucího sexu. Učení stává se přítěží, to se fackuje, jen aby se prolezlo, jinak pornografická literatura, alkohol, karty, nemírné sportování, kino, přehavé lásky, dcery domáček, prostitutky, flámy a zábavy, venерické choroby. To je v hlavních bodech výčet života dospívajícího studenta, který nežije nábožensky.

Dále studentstvo demoralisuje hrubý materialism, kterému, až na výjimky, holduje středoškolské profesorstvo. Student má všude oči a uši. Studenti samotáři, kteří nežijí nábožensky, oddáni jsou všelijakým tajným nečestem. Ať mi někdo nevykládá o nějakých vážných sklonech k vědecké práci středoškolského studenta. Mladý člověk jest ve varu, zkouší, hledá, jest výbušný, se vším se chce naráz vyrovnat. Tu nastává krásná a vážná povinnost vychovatelů nejen něco natlouct žactvu do hlavy, ale na prvním místě je vychovávat a vychová a pak teprve něčemu naučit. To se bohužel neděje, jen některý mladší katecheta překročil meze tak zvaného pustého kantorství.

Dívky bez dozoru rodičů stíhají tenký osud jako hochy. Ve vyšších třídách jsou středem vilných pohledů a sprostých vtípů spolužáků, jsou-li hezké. A tak následkem koedukace vycházejí nám ze středních škol ženy, mravně pokřivené, hodící se jenom do úřadu za podlízavé sekretářky starších pánů šéfů.

Ze středních škol vycházejí lidé nic neznající, vyžili, unavení světcí, otrávení kriticismem, ničemu nevěřící, jimž není nic svato.

Na vysoké škole užívá se volnosti dále. Akademický občan žijící kolektivně v koleji odcizuje se pořádknému životu, který se s posměchem nazývá měšťáctvím. Dříve vysokoškolské studentstvo žijící v rodinách tolik se neodcizovalo spořádanému životu společnosti. Vztekly pansexualism šve a rozežírá mladou duši. Bídne

jsou sociální poměry vysokoškolského studentstva. V rozpočtu státním pomalu na hřebce pamatuje se větší částkou než na studentskou sociální péči. Akademik je nucen hledatí zaměstnání, přivydělávat si. Hledá nějaké zaměstnání prostřednictvím politických stran. Politická činnost zabere akademikovi především mnoho času a stranickost pak vybijí se ve studentských spolicích k pohoršení celé veřejnosti. Snad si zde mnohý vyslouží místo. Ale ve studiích se zvolna postupuje, studuje se jen nahonem z vytáhů. Na tento desolátní stav inteligence působí nejasná budoucnost a špatné vyhlídky na uplatnění se v životě. Proto studentstvo vstupuje do extrémních pravicových a levicových organizací a stává se nebezpečným nositelem revolučních myšlenek. Když dokončil akademik studium, jde na vojnu. Zde zapomene mnoho, naučí se zahálčivému životu. Jestliže se mu podařilo najít zaměstnání po vojně, nestuduje dále, fackuje to, jen aby vyhověl povinnosti. Volný čas opět proflinkává po kavárnách, v různých láskách. Naučí se mondénimu životu světáka, upadá do dluhů, ze kterých si pomáhá ženitbou s bohatou dcerkou. Jak takové manželství vypadá, dovedme si představit. Jestliže je to trochu slušné děvče, určitě ji takový pan doktor zkazí a když taková hledá své, manželství ztroskotává. A tak nedůstojné inteligence žije, podprůměrně pracuje. Obvyční lidé je napodobují. Tím klesá úžasně morálka a měli by se nad tím zamyslet mnozí, kdož mají péči o blaho veřejné.

Na tuto beznadějnou situaci a úroveň inteligence působí špatné vyhlídky do budoucna. Snad povíte akademik studoval, bere život vážně a nyní po vojně nemá místa, kde by se uplatnil. Buď sedí starému otci doma, působí větší starosti než na studiích, nebo nedělá přiměřenou práci, přiměřené honorovanou. Takový člověk zatrpne na vše, propadá skepsi, napadáji mu všelijaké myšlenky. Co má soudit o společnosti, když vidí, jak na jedné straně je kumulace příjmů, on nemá co jíst, jak má se rodičům odvděčit? V dnešní době s poklesem morálky souběžně vybuchla hrabivost, chamtivost a požívačnost. Tyto vášně jsou příčinou kumulace příjmů a z toho plynoucí nezaměstnanosti. Jestliže kdo chce pomoci nezaměstnané inteligenci, musí nutně uhodit rázně na tuto věc. Mluví se, mnoho bouří se proti tomuto nezdramému zjevu, ale skutkem nikdo nezasáhne. Bylo by nutno rázně zakročit proti vysokým úředníkům, proti úředníkům nižším, proti učitelstvu. Žádná strana nechce se ochudit o hlasy tak zvané inteligence, která neví ani tolik, že druhému se chce také jíst, že tu má své místo ve společnosti, že tu má své úkoly. Kromě toho je to nepřítel vysoké byrokracie, která by jako stín provázela řádný úřední postup věci té které strany nebo exponovaného jejího člena. To jsou věci velmi nepopulární. Ale měli by si uvědomit ti, kdož mohou v tomto směru vyvinout úspěšnou činnost, že trpěním toho zla hřeší se na základních právech lidských a že jednou těžce se jim bude odpovídat za tuto machiavelistickou politiku.

Emancipace žen dosáhla práv mužů, ovšem povinností mužů tyto emancipované ženy na sebe vzít nechť. Prosíme, aby jednou přestalo obsazování mužských míst, hlavně kde se vyžaduje školského vzdělání, ženami, které pracují za každých podmínek, platu použijí jen na luxus a přivydělávají si k malému platu všelijakým způsobem, mnohdy nečestným. Takovou ženu těžko si kdo vezme, neboť jest jen samý požadavek, nemá smysl pro rodinu. Když nevstoupí žena výdělečně činná v manželství, žije ve faktickém konkubinátě. Tyto věci, kdo to myslí s nezaměstnanou inteligencí vážně, musí mít na paměti. Jsme ochotni přispět komukoliv v práci, kdo by chtěl pomoci zproletarisované inteligenci v tomto boji s lidskými vášněmi. I když bychom padli, padneme čestně. A kdo nám opravdu pomůže, ten bude mít naši vděčnost, neboť bída mnohé nás demoralisovala, ale mnohé zocelila v charakteru.

—Tis.—

Po odchodu Dererových.

Z ministrů, kteří se vystřídali v křesle ministr. školství, seděl Dr. Derer nejdéle. Plně čtyři roky. Dr. Derer je advokát a nerozuměl školským věcem. Proto mu výkonný výbor strany přidělil dva pomocníky, zem. insp. Pluhaře a soudr. Kepla ze státního nakladatelství. Tito dva, zejména Pluhař, dovedli si najít ochotné spolupracovníky a uvést do chodu celý resort, který za předchůdce (min. Hodžy) nečinně odpočíval. Vytvoření reformních komisí a celá řada výnosů a nařízení zůstane nesporně kladem ministrův Dererova, i když s duchem reformy nemůžeme souhlasit. Zejména docent Příhoda nebyl šťastnou akvizicí a zatížil reformní činnost doktrínářstvem.

Politicky narazil min. Derer záhy. Když pouhým nařízením chtěl provést reformu střední školy (posunutí latiny do tercié), narazil v ministerské radě na takový odpor, že hrozil demisi a musel se zavázat, že nebude tyto ožehavé věci řešit cestou nařizovací.

Derer, podporován svými spolupracovníky, chtěl t. zv. demokratisaci školy odstranit třídní rozdíly a udělat školu jednotnou, všem přístupnou. Proto přiblížil osnovy měšťanské a nižší střední školy a chtěl provést Příhodův plán jednotné diferencované školy.

Tento plán nebyl a nebude proveden, protože by znamenal ničelivaci vzdělání.

Pak se věnoval Derer Slovensku a zřizoval tu státní školy nejen z potřeby, nýbrž záměrně, aby vytlačil církevní školy. Ná-

vrh zákona na reorganizaci školské správy a nový způsob vydržování církevních škol měl odstranit tento typ škol a dekretovat v celé republice interkonfesijní typ školy, jak je v českých zemích. Tento atentát na církevní školy byl též odvrácen, aspoň na čas. Finanční tíseň postihla i školský resort a nedovolila mín. Dererovi pokračovat v unifikaci školské, která by kulturní a náboženský mír na Slovensku a Podk. Rusi rozvrátila.

Všecky reformy Dererovy mají laicizační tendenci. Pomalu, ale soustavně se připravovala odluka církve od školy. Sem patří také plán ministerstva zrušit učitelské ústavy a zřídit paedagogické akademie. Soukromých, katolických ústavů je totiž 15 (vedle 53 státních), což je číslo, které uráží zrak pokrokařů. Také tato osnova nebyla podána.

Pokrokové učitelstvo bylo přivržáno k reformní práci. Mělo své zastupce ve všech komisích a všechny návrhy byly dříve ověřeny souhlasem těchto socialisticky orientovaných spolků. Učitelům to zřejmě lahodilo, že pomáhají reformovat střední školy, že jejich zástupci spolupracují na řádu školním a vyučovacím, že s jejich vůlí byly sestavovány kvalifikační komise, zkušební komise inspektorská, jim vydan školský rozhlas atd. Soudruzi-účitelé se měli zkrátka dobře. Protekcionářsky kvetlo jenouž a zdálo se, že strany socialistických učitelů rostou do nebe.

A přece nerostly! Politické strany nebyly na nějaké velké reformy naloženy. Dererovo stranění Němcům vyvolalo odpor občanských stran, jeho socialistická a protináboženská tendence

našla v lidové straně zásadního odpůrce. Ani republikáni nebyli ochotni asistovat nějakému kulturnímu boji v obavě, že by je to na vesnici zle vyplatilo.

Změnil se zkrátka svět. Dnes není „pokrok“ ve floru.

Dorůstající mládež nevzbuzuje žádná nadšení a ukazuje se stále víc a více, že mnohé reformy nebyly zrale uváženy. Škola jest stálými změnami osnov, reformami a záměnami učebnic ve stálém neklidu, učitelstvo neví, na čem je a rodiče nestačí dávat peníze na nové knihy. Při tom trpí prospěch dětí, poněvadž zdárná školská práce potřebuje klid.

Stačí ukázat na úřední zavedení globální metody v Praze, aby byla ilustrována splašenost reformistů. Nestačilo jim, že se nová metoda čtení zkoušela na několika reformních školách. Zavedli ji na komando všeobecně, ač učitelstvo nebylo na ni připraveno.

Zde také neočekávaně narazili na odpor pokrokového jinak učitelstva pražského. To se postavilo proti globální metodě a žádá její odstranění, podporováno téměř jednomyslným souhlasem rodičů. Školní výbor pražský sice setrvává ve svém usnesení, ale tím přilévá jen oleje do ohně. Promluvíli univerzitní profesoři-filologové a lékaři a úsudek jejich nebyl pro globalisty (Příhoda et comp.) lichotivý. Příhoda se ovšem tváří, jako by jeho argumenty nebylo hnuto, ale spor prohrál. Odnosou to děti i učitelé strhanými nervy. Pochybujeme, že nástupce Dererův bude v podpoře reformních nápadů tak velice ochotný, jako min. Dr. Derer.

Škod natopili reformisté více a budou to opět učitelé, kteří na to doplatí. Tím nechceme nikterak zatracovat vše, co se za čtyři roky Dererova ministrování stalo. Ruch je lepší než hniloba, ale i reformátor má pamatovat, že „media via auius est“.

Jednu věc nemůžeme ministroví přičísti k dobru. Je to 2600

nezaměstnaných učitelů. Nadbytek učitelstva způsobilo ministerstvo školství, že přálo zkouškám externistů (absolventů středních škol) a zřídilo 3 pedagogické akademie, které ročně posílají do praxe přes 350 nových učitelů. Ministr chtěl vyvolat tento nadbytek, aby mohl rušit učitelské ústavy a zavést pedag. akademie. Tím chtěl vyhověti volání učitelů po vysokoškolském vzdělání. Toto ozývá se z řad těch, kteří na vysokou školu nepůjdou a sociální následky dlouhého a zbytečného studia neponesou. Návrh je pochybený od základu, neboť třeba hledět i v prvé řadě na prospěch dětí a ne na přání exaltovaných jedinců. Ve školách potřebujeme dobré vychovatele a ne učené experimentátory, kteří na konec nenaučí děti dobře ani trivial.

S ministrem odešli z úřadu jeho presidiální pobočníci Pluhař a Kepl.

Pluhař se vrátil do zemské školní rady a můžeme říci, že si odchne. Byl exponován jako soudruh a sloužil mnoha pánům. Nutno mu přiznat, že byl iniciátorem a pravou rukou ministrovou. Nepamatoval také na své hmotné zajištění jako jeho kolega, který ke svým 72 tis. Kč platu, přepychovému úřednímu bytu, úřednímu autu, by také z toho ministrování něco „trhl“, ač to není docela nic socialistické. Jako by se nakazili někteří od Johanise.

Bylo by záhodno, aby po odchodu ministrův byli odstraněni z institucí státních (rozhlasu) straníční příživníci, neuznávají-li za vhodné zmizet sami. Takoví Patzakové dělali docela nezslouženou kariéru na účet politické příslušnosti ministrův. Radíme to upřímně, poněvadž není záhodno vyvolávat zlé duchy v době, kdy v sousedství utíkají různí ti Glöckelové za hranice.

An.

Z psychologie ženy.

Žena, žena a žena jest thematem umění všech druhů, thematem hovorů, thematem starostí. Žena stojí ve středu starostí a zájmů.

Protože i když muž vynikne, i když strhne davy, když koná neuvěřitelné skutky veliké lásky bliženské, nezapomínejme, že za ním stojí vždycky nějaká žena, matka, sestra, žena či přítelkyně, která mu cestu připravovala anebo stále uhlazuje a buduje. Kdežto muži dostane se skoro vždycky uznání anebo aspoň úspěchu, když ničeho jiného, žena stojí dále v pozadí, dále neznámá a zapomenuta.

Právě proto žena zasahuje tak hluboko do všech mužových sfér, právě proto zůstává stále muži i sobě záhadou a hádankou. Jestliže dnes mluvíme o různých problémech a chorobách lidské společnosti, jestliže žena do všeho tak vnitřně zasahuje, můžeme mluvit o ozdravení lidstva, které by nešlo přes ženu. Proto jest velkým neštěstím, že se o ženě nemluví vážně, že mužové dnes jen vtipkují o ženě, jest jim žena jenom vítaným předmětem k vtipům dobrým i špatným. Špatně a hloupě psáti o ženě patří již k nejohrovenějším thematům nejstarší světové literatury. Tak známe již z 13. století román Jeana de Meung, „Růžový román“, který mluví s nejpustším opovržením o ženě. Jest to krutou nespravedlností a urážkou ženy, když se nemůže a neumí o ničem jiném psáti, než o ženském sexu. Proto tak vysoko stojí oceňování Kristovo ženy, když hájí její čest, když odsuzuje ty, kteří již myšlenkami dotýkají se nečisté ženy. Kristus tu odsuzuje onen běžný postoj muže k ženě, podle něhož žena jako by neměla jiného životního smyslu, než aby byla loutkou a zábavou mužovou.

Proto když Kristus vynáší panenství, tím vlastně nejenom že osvobozuje muže od pansexuálního blouznění, nýbrž i tím osvobozuje a pozvedá ženu od mužské tyranie a zvedá ji zároveň, když ukazuje, že žena má sama o sobě a v sobě již svůj smysl a že jej nenabývá teprve z mužovy milosti.

Proč jest tak těžko správně oceniti ženu? Protože většina úsudků pochází od mužů. Muž jest fatálně zaujat a usměrněn svým rázem, a že jsou v něm dokonce překážky, aby správně pochopil ženskou bytost. Žena jest oproti muži alespoň v jedné výhodě, že má totiž přirozený instinkt, přirozenou část jakési intuice, kterou vnímá hlouběji muže, kterým jej chápe, kterým jej vystihuje.

Ostrý rozpor se slovy takového Lunačarského, který prohlašuje, že se u nich nedělá s láskou žádný ve-

liký problém, že se to vezme jako sklenice vody, když máme žízeň.

Část naší mysogynské inteligence přidržuje se Schopenhauera, ale Schopenhauer byl zatrpklý, jenž se rozešel s matkou i se svou nejmilejší. Nikdy nepoznal lásky čisté a obětavé ženy.

Nitzche soudí poněkud příznivěji o ženě: vidí v ní její posvěcující síly, které nahrazují síly opotřebované, vidí v ženě princip uklidňující, princip vyrovnávající, třebaže dnešní žena jest mu nevyhovující. Vytyká dnešní kultuře, že zotročila ženu, ale přece přesto velebí ženu jako takovou, od níž přijímají lidé neustálou svého charakteru.

Humbolt podobně smýšlí o ženě, když praví, že jest v ní klid, vyrovnání, harmonie, tvůrčí schopnost, půvab a celistvost duchovní, čistší schopnost přijímací, odolnost větší...

A přehlédněme pohledem staletí a ptejme se Platóna. Ve IV. knize o ideálním státě dokazuje, že žena se hodí svou povahou pro všechna povolání.

Proti Platonovi staví Aristoteles ženu jakožto odrůdu jediného lidského typu, jehož plnost a dokonalost jest jedine v muži. Podle něho pak kráčel i Tomáš se svou slavnou, po Aristotelovi opakovanou definicí, kolikráte proti církvi vyzdvihoivanou, Mulier est mas accasionatum... To jest, žena jest vlastně muž podrobený okolnostem změnám. (O plození živočichů 23.) Výše oceňovali ženu stoikové.

Sem dáti oceňování ženy Kristem. Tomáš výslovně praví, že Kristus se narodil z ženy, aby ji pozvedl a povýšil. Jisto jest, že kult mariánský měl vynikající vliv na utváření chování k ženě...

Ženy a Kristus. Kristus se jich ujímá, je uzdravuje, děti jim vrací, dává si sloužiti od nich, na kříži ještě se jim věnuje, jim se prvý objevuje a ony poslední mu zachovávají věrnost, i když všechno Krista opouští. I toto jest krásný rys ženské psychologie.

V době, kdy se zdá, že všechny pozemské sny Mesiáše jsou ztroskotány, kdy se zdá, že se nedá již ničeho očekávat od Krista pro království Mesiášské, tehdy jediné ženy neztrácejí důvěru, nezrazují Krista, prvé ho vítají živého. I dnes zase jest to nápadným zjevem, že jsou to zase ženy, které zůstávají většinou Kristu věrné, i když dnes to není v módě a když se zdá, že je křesťanství definitivně ukřižováno na peň hanby a odsouzení nicoty a bezmocnosti.

Muž jest proti ženě jednodušší, takže není nástrojem dosti jemným a vlnitým, který by mohl dobře změřiti ženu složitou fysicky i duchovně.

Žena pak nerada mluví o svých hlubinách. To čeká právě na ženy filosoficky i psychologicky vzdělané, aby nám podaly rozbor hlubin ženské duše.

Co řekla mystik Terezie z Avily, u nás žen nevyzná se každý hned tak rychle, vyjádřil o dvě stě let později Kant: Žena neprozrazuje svého tajemství. Patří to jakoby k rysu ženské přirozenosti, že jest i fyzicky určena k tomu, aby chránila tajemství tvořícího se života fyzického.

Toto tajuplné právo dává ženě její sílu a její bohatství i její vnitřní sebejistotu. Toto napětí tajemství mezi mužem a ženou má svoje hluboké důvody, protože ono ustavičně přitahování a odpuzování zesiluje síly, vzájemně o sebe se namáhají a o sebe bojují.

O muži nebylo nikdy proneseno tolik protichůdných rčení, tolik názorů, které se vzájemně dokonale vylučují.

Tisk a kina mají velkou vinu na tom, že byl zkreslen, zúžen, znehodnocen anebo někdy přehodnocen obraz ženy. Pracují ve spolku a ústavě pro záchranu tak zvaných děvčat z ulice. Tak znám ženu s jednoho hlediska až na dno a bouří se všechno ve mně, že dovede hlťavost a hrabivost lidská použití docela beztrestně a docela cynicky ženy jakožto vnadidla a že žena s takovou lehkomyšlností zahodila svoji důstojnost a dopustila, aby ji muž tak surově a s takovou lehkomyšlností zašlapal doslova do bláta. Proč prostutuuje umění ustavičně ženu? Proč ji maluje a teší se ustavičně v nescíslných variantech? Ať si nikdo neříká, že se to děje z lásky k umění.

Věřu, jsem z těch, kteří si nepřipíší se pohoršovat, ale není to znamením naprostého nepochopení ženy, když ji slyšíme a veřejně před tisíce zraky stále a stále umísťují v galeriích a na fasádách nejposlednějšího obecního domku v zapadlé vesnici? Což jest jenom toto u ženy? Její tělo jako lakadlo a draždílo?

Materialismus nevidí než hmotu; proto ji na ženě, která má její krásné formy, zbožňuje. Liberalismus chce prosadit naprostou svobodu ve všech názorech. Proto chce také naprostou svobodu i v nazírání na ženu a na její poslání, na její tělo a na její lásku.

Velký význam má také pro nazírání na ženu rodina. Jestliže pozná mladý člověk v matce bytost, která jest sluncem, která jest oporou domu, která sebe obětuje tak, že se k ní možno vždycky ve všem s důvěrou obrátit, pak se u dětí tím budí důvěra k ženě.

Podobně působí na utváření názoru na ženu také povolání. Kněz, lékař, soudce mají nejsnadněji možnost utvořit si nejlepší názor na ženu. Tam, kde žena konkurenčně zasahuje do života, kde se staví proti muži, kde používá podobných zbraní, jenomže s větší rafinovaností než muž, tam se lehce dochází ke špatnému, zkreslenému chápání ženy.

Manželské spojení konečně zřetelně ukazuje, zřetelněji než cokoli jiného, co jest žena, a protože jestliže jest manželství opravdu spojením dvou v jedné duši, v jedné vůli, v jednom těle, není možné, aby se nepoznala hloubka té, která jest přece pasivnější a která jest přece jemnější a která se dává jistěji a bezmezněji než muž...

Různost muž a ženy ukazují na různost jejich úloh, na to, že oba jsou povolání, by spojením, aby rozváděním vlastní úlohy obou vytvořila se nadřazená jednota a spojení.

Jak bych zkrátka vyjádřil to, co bych chtěl dokázat? Vidím různost muže a ženy v tom, že muž chce růsti nad sebe, vyjít ze sebe, ze svého středu míří do světa, jež si chce podmanit. Proto muž je vládce politický i technický, muž dobyvatel, muž, který láme, překračuje a vítězí.

Žena spíše spočine v sobě. Její psyche jest uzavřena. Jest pokladnicí a zdrojem inspirace pro umělce. Žena se tak nerozbíhá v životě a přibližuje spíše celkově celou svoji bytost a soustřeďuje ji k životu. Proto je také širší její náboženská vložka.

Žena dává se celá, jde celá ke své úloze, neboť žena jest bližší instinktu než muž. Žena totiž má ještě velkou schopnost milovat to, co zří a čemu se stala tak blízkou.

Zvláštní schopností ženy jest její schopnost intuitivní. Intuice jest celkové zření skutečnosti vnitřním pojetím. Zření intuitivní není složitým, soudy sestaveným poznáním. Není to myšlenková synthesisa, ani zkratka, nýbrž jest to poznání, které jedním pohledem dává zřítí jakožto celek věc sebe složitější, jest duchovní uchopení objektu subjektivem, česky bych řekl, je to rozumění věci, je to intelektus, ono čtení uvnitř věci, ono dokonalé celkové uchopení věci, nejenom poznání, které se děje soudem.

Abychom ještě hlouběji porozuměli ženě, všimněme si jiné skutečnosti velmi vyvinuté u ženy, totiž instinktu, pudu a jeho spojitosti s poznáním. Poznání hledá, tápe, oklepává takřka skutečnosti jako slepec, abych tak řekl, kdežto instinkt vidí a jedná. Pud jest předchozím pomocným zařízením zření, instinktu. Pud jest určením jednostranným, určením přirozenosti, která čeká na usměrnění zařízením, určením vůli a rozumem. Podle Bergsona jest pud spojen se svým předmětem vrozenou aneb nabytou, ale skutečně existující sympatií. Rozum má za úkol tento pud vést ke zření, očistěním, vychováváním přivést k intuici.

Protože pak u ženy jest pud velmi silný, právě proto má tu zvláštní úkol také intuice, zření. Neboť žena jest více určena celkovým životním úkolem.

Tak bychom si stanovili tento postup: Biologická základna pudu, k němuž se pojí intuice jakožto duchovní zvládnutí věci, a rozum, který rozkládá a označuje a pomyslně vyslovuje zřené a pudem nahozené.

Když takto spolupracují intelekt s intuicí, docházíme ke smyslu věci, k jejímu určení, k její vnitřní hodnotě, dochází se k určení hodnot ostatních až k uchopení smyslu veškerenstva a života samého.

Ženě bylo dáno více z onoho bezprostředního uchopení věci a skutečnosti. Intelekt začíná třídit, hodnotit, rozkládat a skládat to, co poznání anebo zření mu podalo. A čím hlubší a bohatší jest tato předchozí práce, tím jest také bohatší potom činnost rozumová, tím lépe pak rozumí věcem a skutečnostem. Proto má tato stránka ženy nesmírnou cenu a důležitost, že tuší, postihuje to, co poznáním pouhým poznatelné není. Mnoho z problémů, které řešila filosofie úpornou snahou, bylo nadhozeno ženou a její vrozenou vnímavostí. Jejím zřením, kterým odkryla mnoho otázek, mnoho stránek a pohledů skutečnosti, jež si pak žádaly porozumění. (Pokračování.)

Silvestr Bratto.

Fysiognomie blahoslaveného Jana Bosca.

Blahoslavený Jan Bosco, který bude dne 1. dubna letošního roku prohlášen za svatého, patří k nejmožnější a nejkrásnější postavám celého devatenáctého století. Při povrchním pohledu zůstává nám ovšem ona velikost utajena, ale přece pro ni svědčí podivuhodné dílo, které v několika málo letech se rozrostlo do neuvěřitelné šíře. A není prostě myslí-

telno, aby takové dílo se zrodilo z mozku prostředního člověka, neboť prostřední člověk je schopen vytvořit věci leda podprostřední. Ale snad mnohým zakrývá pravou tvářnost Boscovu právě jeho nesmírná dobrota, která se stala legendární a o níž se vypravují příhody někdy až neuvěřitelné. Ostatně fakt, že poslední papežové, Pius IX., Lev XIII., Pius X.,

Benedikt XV. a Pius XI. mluvili a mluví o prostínkém turinském knězi slovy největšího uznání a pochvaly, z nichž často šlehají plameny lásky, je dosti výmluvným svědectvím o nevšední kráse zakladatele salesiánské kongregace.

Krásná, produševnělá tvář, široká hlava, dvě bystré oči, hustý nakadeřený vlas, takovým se zjevuje Don Bosco na četných obrazech. Oblečen jest v dlouhou černou suťanu a naklání se kupředu, jako by chtěl vykročit. Opravdu celý jeho život je činnost, skoro bychom v něm ani nenalezli odpočinku. Otec sirotků — a toho čestného názvu si zasloužil plným právem, byl neustále v pohybu a jen jeho pevné zdraví dovedlo odolat vysilující práci. Zákonem té práce byla láska a bolest. Tyto dva pojmy bývají často důvěrně spojeny a připadají jako dešť, jenž zavlažuje símě, a jako slunce, bez jehož tepla a světla není možný jeho růst a rozkvétání. Ve dvou letech ztrácí dítě otce a chudoba v rodině se zvyšuje. Byly tři děti a mimo ně musela se matka starat ještě o svoji tchyni, staříčkou a neduživou ženu. Dorůstající sirotek zažil trpkosti všeho druhu, poznal i tvrdost života, na němž si musí člověk namáhavě dobývat kousek chleba. Mezi ním a matkou, ženou hlubokou a zbožnou, vytvářela se však, díky oné životní tvrdosti, něžnost tak jemná, že by nám byla nepochopitelná, kdybychom nepřišli srdci matčinu prorockého tušení. Tato žena, o níž lze mluvit jen s úctou, rozsvítivši v nitru svého dítěte světlo víry, zažehla v srdci jeho i plamen lásky. Nemohly se rozhořeti, poněvadž žárlivý a hrubý nevlastní bratr, starší o deset let, Antonín, přiléval hned ledové vody, jakmile plameny vyšlehly. Ale právě proto mohly zvolna stravovat celé nitro dítěte. Devítiletý hoch připadá již jako výheň, v níž rozeznáváme klíčení touhy po kněžském povolání. „Snad se stanu knězem,“ pravil devítiletý hoch matce, vyjevuje jí podivný sen, v němž mu neznámá postava ukazovala na beránky, dodávajíc: „Vezmi hůl a žeň je na pastvu. Později pochopíš, co toto vidění znamená!“

Ideál kněžství mučí dětskou duši, ale zároveň ji vzněcuje. Začíná se učit latině, dochází k dobrému knězi do dalekého městečka, ale je za to bit od bratra. Přestává tam docházet, a nemá se lépe. A tehdy v mladém srdci se rozvíří jeden květ, bez něhož si nemůžeme představit ani vyložit ohromné Boscovo dílo: Květ naděje, důvěry v pomoc Boží a Panny Marie. Vyrůstá v protivenstvích, v beznaději a touhy po vznešenu. Desítiletý hoch si říká se svou matkou: Chce-li mne Bůh mít knězem, budu jím, i kdyby tomu kdekdo bránil. Koná skutky, které odpovídají jeho touze: Dává svoji dovednost, zručnost, své kouzelnické umění, jemuž se přiučil na trzích v Châteauneuf, do služeb apoštolátu. Shromažďuje děti, učí je katechismu, modlitbě, modlí se s nimi. Shromažďuje v nedělních a svátečních odpolednech dospělé, udivuje je svými kousky, ale jako vstupné požaduje dvě věci: Chtějí-li ho pozorovat, musí mu slíbit, že se s ním pomodlí i růženec, nebo půjdou na kázání. Idea povolání zapouští kořeny hlouběji. Mateřská láska, protivenství a dobrota ciselují jeho touhu a představu o ní. Usměvavý a veselý hoch trpí pomyšlením, že velební páni jsou zasmušilí a málo se stýkají s lidmi a dětmi. „Poslyšte, maminko, stanu-li se knězem, zasvětim svůj život dětem. Potáhnu je k sobě. Budu je milovat a získám si jejich lásku. Budu jim dobře radit a budu pracovat jen pro spásu jejich duší.“ V jeho ponětí o kněžském povolání proniká rys mateřské lásky, mimo přisnost otcovskou vkládá do něho i něžnost a teplo mateřské a jistě má o to zásluhu důvěrný poměr mezi dítětem a matkou, který jest posilován slzami. Hrubost Antonínova, která zasahuje i matku i bratra, nepřímou přispívá k jistému a vyhraněnému pojetí svatého povolání v duši dorůstajícího.

Vyvolení Boží láme všechny překážky, i kdyby byly ukovány z nezníitelného kovu. Jan může pokračovat ve studiu latiny a staříčský kněz, který ho učí, mu od-

kazuje na studia 6.000 franků. Chudý hoch má před sebou otevřenou budoucnost, odpor je přemožen. Ale ne, aby se stal otcem sirotků, musil na sobě zažít dokonce jejich úděl. Kněz umírá a patnáctiletý Jan, ač mu odevzdal před smrtí klíček od stolu, ve kterém byly schovány pro něho peníze, zřiká se dědictví. Nechce jít do života s nenávistí kněžských příbuzných. Dostává se sice na střední školu do Chiery, ale přináší s sebou pouze to, co si sám se svou matkou vyprosil. Měl trpký život, po hodinách ve škole prožitých musil pracovat v kavárně a teprve v noci při svíčke mohl otevřít učebnici a připravit se na druhý den. To trvalo celá středoškolská studia, čtyři léta. Byl nejpilnějším žákem a někteří profesori ho za to nenáviděli, protože pocházel ze zapadlé vesničky. Ale vystudoval, máje stále před očima krásný ideál. Byl stále veselý, ale jeho veselost, květ čistoty a svatě touhy, byla podložena vážností snahy po dokonalosti, již se sílil jeho přítel Comollo. V životě Boscově připadá důležitá role snům a náhodným setkáním. Setkání s Comollem, který vyrůstal, ač mlád, ke křesťanské dokonalosti, bylo nutné, aby hrst Boscova nevybočila z patřičných hranic a aby se přeměnila v pokoru. Pro nadaného, chudého studenta, který vlastní prací se probíjel k lepšímu životu, bylo nebezpečí pýchy jistě hrozné. Comollo ji svou příkladnou křesťanskou pokorou svedl v jiný směr: Obalil hrst obalem pokory a prokázal mu tím službu, na niž Bosco nikdy nezapomněl. V dalších dvou letech ve velkém semináři v Chieri, které prožili oba jinoši ve družném přátelství, byla tato proměna dokonána.

Rigorismus a jansenistický duch v semináři neodpovídaly nikterak čistě radosti a sdílnosti bohoslovce, ale tím více přispěly k utužení jeho názoru o mateřském srdci kněžském. Zkrátka, na všech cestách, po nichž milostivý Bůh vedl Bosca k cíli, nacházíme ostré trní, jež ho nutí zvolit si bílou stezku uprostřed a říká mu, aby nikdy nezapomněl na svůj sen z dětství a na správné chápání kněžského poslání v době, ve které jsou duše vystaveny daleko více než jindy suchopáru duchovní pouště. Zákazy představených o častém svatém přijímání činí mu Eucharistický Chléb žádoucnejším, živnějším a sladším. Nedostatek finančních prostředků, chudoba, která ho provází jako věrná družka všemi šesti lety pobytu ve velkém semináři, nutí ho k rozšíření duševních obzorů, k intensivnímu studiu, k prohloubení poznání. Svět vidí v Donu Boscovi jeho dobrotu, jeho lásku k dětem, chudým a opuštěným a zapomíná často, že jsou podmíněny silou poznání. Byl to duch udivující inteligence, který nezůstal na povrchu a právě proto byla jeho láska a dobrota tak úžasně plodná. Novosvěcenec, který r. 1841 přistupoval prvně k oltáři Božímu, měl pevné základy a jedině proto mohl vybudovat tak zázračné dílo. Bez nich bychom nepochopili ani monumentálnosti budovy, již vystavěl, ani její pevnosti. Stavitel, který nic neví, nemůže vybudovat nerozborného chrámu.

Když po první mši svaté ve své domovině se setkal se svou drahou matkou v prostínkém příbytku, pravila mu krásná, ale pravdivá slova. Seděli u stolu pod křížem, nabádala ho, aby byl dobrým, chudým knězem a dodávala: „Nezapomeň, drahé mé dítě, že každá mše svatá, kterou budeš sloužit, znamená zmnožení tvé bolesti!“ A poněvadž Don Bosco miloval své povolání celým srdcem, poněvadž chtěl býti a byl věrným služebníkem Božím, který podle slov Apoštola národů jest všem vším, rostla jeho bolest, pronásledování a utrpení do nedohledných výšin. Bez lásky ke kříži není světců, bez utrpení není možno se dostat do legií blahoslavených Páně. A když patříme na život a dílo Dona Bosca od r. 1841, kdy prvně přistupoval k oltáři, do r. 1888, kdy odchází od toho oltáře na zemi ke slavnému oltáři v nebesích, dvě mohutné hory, ztrácející se našemu zraku, znamenají a ztělesňují Dona Bosca: Hora utrpení, zklamání, slz a hora vroucí lásky k Bohu, kříži a nesmrtelným du-

ším, údolí mezi oběma těmi horami, údolí zeleně, tep-la, světla, slunce, radosti, jeho patronáže, jimž domi-nují nádherné chrámy, jím vybudované, byla připra-vena právě oběma horami, byla jimi chráněna a proto na nich vyrostla tak krásná a zdravá zeleň. Na to ne-smíme nikdy zapomenout, chceme-li pochopit Dona Bosca, jeho velikost a jeho dílo. A právě to, — Lev XIII. zahlédl tento důvod rozmachu díla Boscova ve-lice jistě — jest největší zárukou, že jest dílem Bo-žím, že si Bůh vyvolil prosté dítě z Becchi, aby jím učinil veliké věci v Církvi Kristově.

V Turíně pokračoval ještě dvě léta ve studiích v koleji Convillo Ecclesiastico. Na procházkách zahlé-dal věci, které rozbolestňovaly jeho srdce: Viděl o-puštěné děti, volně se potulující, otrhanou mládež, rouhající se Bohu a vysmívající se knězi, před kterým utíkala jako před zlem. Chtěl se s ní sblížit, ale ne-mohlo se mu to podařit. Je třeba je zachránit, uvědo-moval si ustavičně a trpěl nevýslovně svou bezmoc-ností. A když se mu konečně — bylo to na svátek Ne-poskvrněného Početí Panny Marie, podařilo sezná-mit se s jedním mladým vydělcem společnosti, a jeho prostřednictvím s jinými podobnými, jeho bolest se nezmenšila. Zvýšila se jeho práce, ale začínala i je-ho zklamání a shánění. Chudoba se zjevovala v po-stoji královny, nemilosrdné a přísné. Přibývalo ho-čů, bylo jich již 50, 100, 200, 300. Učil je psát, mod-lit se, stal se sám dítětem a mladíkem, aby pronikl do jejich duše a získal si jejich přichylnost, ale ti, kteří mu měli pomáhat, kněží, mu jeho práci ještě zne-snadňovali. Vinili ho faráři, že jim odvádí děti a mlá-dež, kteří náležejí do jejich farnosti, ačkoliv jich bylo mnoho z venkova a přicházeli do velkoměsta, aby v něm hledali živobytí. Je třeba poznamenávat, že mu počínání farářů způsobilo mnohý žal! A když líčil svoji budoucnost, kdy bude mít mnoho domů s ne-sčetnými mladými lidmi, které přivede k Bohu a u-činí řádnými lidmi společnosti, pokládala za vhodné zakročit i konsistoř a chtěli odvést přítele chudých do blázince. Musil se starat o sta svých dětí, obsta-rávat jim místa, bděl nad nimi, aby neutrpěly úhony na svých duších. Měl živobytí zajištěno, neboť byl spirituálem v jednom útulku, ale byl odtud pro-puštěn, neboť mu dělal konkurenci. Musil se stěhovat se svými s místa na místo, odevšad byli vyhazováni a děti přibývalo a mohutněla i jejich láska. Konečně najal několik místností u Pinardiho, z opuštěné kůl-ny udělal kapli a zápas pokračoval. Neměl nikdy ani haléře, byl po těžké nemoci, z níž jen zázrakem vy-vázl a založil internát. Povolal k sobě svoji matku a neměl ani tolik prostředků, aby jí najal povoz, takže 40 km musili tito dva dobrodinci chudých dělat pěšky.

Ale měl věrného pomocníka a děti měly oddanou a starostlivou matku. Rozšiřoval internát, rozmnožil počet večerních kursů, vystavěl chrám, zasvěcený svatému Františku Saleskému a dal se do stavby mo-numentální svatyně Panny Marie Pomocné. Děti bylo již 600, musily jíst, šatit se, v internátu jich měl ve dvou domech, které pro ně vystavěl, přes 150. Ne-dovedeme si ani představit, kolik hodin ztratil, shá-něje peníze na jejich zaopatření a současně na stavbu chrámu a nových domů. Chtěl, aby jeho dílo trvalo i po něm, snil o veliké kongregaci, která se rozšíří po celém světě: Budeme mít mnoho domů, mnoho kně-ží, mnoho pomocníků. Usiloval v Římě o schválení konstituci řádových a musil o ně bojovat plných 30 let, a mezi největšími jeho odpůrci byl arcibiskup turinský a vysocí preláti papežského dvora. A při této vysilující práci — měl již přes 600 jinochů — se

dal do stavby nového chrámu v turinské čtvrti, zpra-covávané protestanty a vystavěl jej. Vedl proti nim jedinečný boj slovem, tiskem, všemi dovolenými pro-středky. Vydal přes 120 svazků apologetických, po-lemických, zábavných, poučných i divadelních knih a almanachů pro křesťanské rodiny. Často ráno v 5 hod. odcházel do kostela přímo od psacího stolu. Na-psal tisíce prosebných dopisů, několikrát procesto-val Itálii, aby sehnal pomoc na své chrámy, na stavbu nových domů, na své děti. Pozdě do noci zpovídal, proslovil na tisíce kázání a konal mnoho duchovních cvičení.

Jeho nepřátelé rovněž nelenili: Protestanté, kteří v boji proti němu prohrávali, se ho chtěli zbavit ná-silím: Na Dona Bosco střídalo, byl často přepaden, někdy i zkrvácen přicházel do svého pokojíčku a druhého dne začínal znova svůj svatý boj. Úřady stát-ní, řízené zednáři a liberály, ačkoliv doporučovaly do jeho domů děti, mu působily nepříjemnost za ne-příjemností, nejednou byl jeho dům zpřevrácen po-licejní prohlídkou, hrozilo mu zavření domů. A co by si počaly jeho děti? Již to pomyslení drásalo mučivě jeho srdce. Zemřela mu matka, zvolil si za matku svých dětí Matku ustavičné pomoci. Založil kongre-gaci salesiánek a Jednotu kooperátorů, laických spo-lupracovníků. Desítky svých dětí a dcer poslal do mi-sionářských krajů. A s jakými námahami si je vycho-ovával! Vedl je od malička, učil je, pečoval o ně sta-rostlivě, a když je dovedl skoro k oltáři, mnozí mu u-prchli a ty, kteří zůstali, mu nechtěl arcibiskup vy-světit. Proti jeho patronážím byly šířeny pobuřující zprávy, voláno po jejich zavření. A Don Bosco ne-umdlél, prosil a prosil, stavěl a stavěl, dělal nové plány a prováděl je. Byl zástupcem Vatikánu při jed-nání s vládou, dovedl je šťastně ke konci, byl na něho vznesen těžký úkol, již na sedmdesátiletého téměř muže, vyčerpaného prací a nemocného, aby dobud-oval nádherný chrám Nejsvětějšího Srdce v Římě, kte-rý byl rozestavěn a nemohl být ukončen, ježto ne-bylo prostředků a Don Bosco i zde vítězí, cestuje po Itálii, Španělsku, Francii, sbírá peníze, zakládá no-vé domy a při tom jsou mu znemožňovány soukromé audience u papežů, aby nemohl dosáhnout schválení své konstituce. Této výsady dosáhl teprve čtyři léta před svou smrtí, když již byl se svými silami v koncích.

Věru, jest možno mluvit o hoře bolesti a o hoře lásky, vtělených v činy, v tomto podivuhodném ži-votě. Věřící matka Boscova plně pochopila dar nej-světějších obětí, jež její syn vroucně každého dne obětoval u oltáře Páně. Ale právě tyto oběti dávaly sílu jeho duchu. Kdybychom byli s to změřit inten-situ Boscovy modlitby a jeho rozjímání, propasti jeho dokonalosti, zvyšované naprostým sebeobětováním Bohu a duším, jeho lásku k Ukřižovanému, jeho bezmeznou důvěru v pomoc blahoslavené Panny Marie, kterou v něm všípila jeho dobrá matka, pak teprve bychom mohli pochopit jas a krásu toho-to jedinečného života a díla. Vyrostly na stromě Cír-kve Kristovy, byly zalévány jeho mizou a jen její mi-lostí jsou vysvětlitelné. Don Bosco jest z nejkrásněj-ších květů, vyrostlých v Církvi v minulém století, která, stavějíc ho na oltář, ztotožňuje se se slovy, která mu pronesl r. 1884 nesmrtelný papež, Lev XIII.:

„Církev Vás potřebuje, drahý, drahý Done Bosco! Miluji vás, miluji vás, miluji vás! Chci být vším sale-siánům, chci být prvním z vašich pomocníků. Kdo je vaším nepřítelem, je nepřítelem Božím, jsem o tom přesvědčen... Papež, Církev, katolický svět obdivují vás i vaši kongregaci.“

J. Krlín.

Každou knihu

kdekoli vydanou, zvláště v časopise „Život“ doporuče-nou, obratem dodá Knihku-peciví „U zlatého klasu“, Pra-ha II., Karlovo n. 5, filiálka Č. Budějovice, Lannova tř. 965.

Bez lásky.

V době, kdy útrapy válečné vyvrchovaly a kdy vlny nenávisti potopily půl světa, psal německý básník-konvertita Reinhard Jan Sorge své ženě z fronty: „Čtyři měsíce jsme se neviděli. U tebe přece zůstala nějaká bytost, naše dítě, které, i když to všechno ještě nechápe, přece dovede opětovat tvou lásku. Ty máš doma oko, které tebe zdraví, ruku, která tebe hladí. Já však po celé čtyři měsíce jsem nezachytil ani jediný láskyplný pohled, ani jednu ruku jsem nestiskl. Jediné štěstí, které mi zůstalo, a jediná láska je pohled kněze, je jeho žehnání...“

Snad — a myslím, že jistě — mají konvertité jemnější, vnímavější duši pro všechnu hloubku a krásu katolicismu, pro všechny jeho milosti, než je tomu s námi, — vždyť jejich srdce a jejich duše tolik se napásaly, než jejich rty s vroucností tak velikou po prvé vyslovily ve svaté přísaze naše katolické Kredo. A tak tomu bylo i s opuštěným mužem na frontě, který cítil všechnu tu něhu čistého dětství a svatou, čistou věrnost manželskou v pohledu kněze při Oběti nejsvětější, který přímo cítil, jak žehnající ruka kněze spočívá na jeho duši a jak z ní plaší starosti a bolestí touhu, zatím co my po léta jsme klečeli u oltářů, co tisíckrát se kněz k nám obrátil a přes nás se díval ve jménu Kristově a tak často nás žehnala posvěcená ruka kněze a my necítili tu žhavou lásku, která ze všeho k nám vane. Nezajeli jsme dosud na hlubinu našeho bytí, málo jsme milovali a proto i nám se dostalo tak málo toho poznání veliké, nesmírné lásky Boží k nám lidem.

Na slova básníka Sorgeho, na slova opuštěného muže jsem nejednou vzpomínal. A to při prazvláštních příležitostech. Na to jediné štěstí a jedinou lásku, která mu zůstala uprostřed velikého vraždění, uprostřed utrpení a umírání. A vzpomínal jsem slov jeho vždy tehdy, když jsem slyšel, jak za Kristem nesmějí ti, kteří Jej tolik, tolik potřebují, jak Kristus nesmí k těm, kterým by byl více než nám, poněvadž život jejich je trudnější, je beznadějnější, je chudší než je život náš...

Městský sirotčinec v Praze. Tolik v něm sirotků. Tolik dětí, které nepoznaly, co to je láska, která hory přenáší... Tak jsou ochuzeni životem. A ke Zdroji vši lásky, ke Kristu svátostnému, na mši svatou, ke sv. zpovědi — nesmějí. Pan ředitel toho prostě nedovolí. Ba, takové poměry byly po válce v onom městském

sirotčinci, že ředitel ve své protináboženské zášti a ve své všemohoucnosti odstranil jména dětí a děti byly volány číslem, ne jménem a také mezi sebou se měly číslovati a ne jmenovati.

Ubohé, ubohé sirotky, které nesmí za Kristem...

A jinde v Praze je ústav slepců. Ne katolický — ale přímo protikatolický. Podle ovoce poznáte je, řekl Pán. Sledujte náboženskou příslušnost jednotlivých členů učitelského sboru — a pak věnujte pozornost tomu, jakého vyznání jsou slepé děti. A takřka polovice jich — odpadla... Nebo — byly odpadeny.

V duši tělesně nevidomého zhasli poslední a jediné světlo, které mu pro putování tímto slzavým údolím zůstalo — světlo víry... Dvojnásob slepí jsou ti malí chovanci onoho ústavu nevidomých, slepí jsou na těle i na duchu...

Je to hrozná odpovědnost, tak veliká, že ji ani chápati nedovedeme, kterou na sebe uvalili a uvalují ti, kteří jsou příčinou toho strašného ochuzování duší vyděděnců. A kolik takových případů je, kolik je v Praze, kolik v celé republice je ústavů, v nichž se mrzačí a otravují duše, v nichž se opuštěným, zbědovaným a chudým břeť to poslední, co jim zůstalo, víra v Ježíše Krista se všemi proudy milostí a štěstí, radostí a útěchy, které vyvěrají z této víry!

Kterí nezachytí ani pohled kněze ani slast poženání jeho při mši svaté! Což teprv, aby směli k svatému přijímání!

Nestačí však jen odsuzovati. Kolik katolíků stojí stranou, dalo se znechutí poměry a zapomínají, že Pius XI. volal a volá na palubu lodě Petrovy k práci pro království Boží všechny. Jeho Katolická akce že má tak vznešené poslání, tak důležité! A poslušnost k Apoštolu. Stolicí a láska k těm ubohým, kteří tápou v temnotách a slitování nad nimi musí nás vést k tomu, abychom modlitbami dobývali nebesa a prací na vinici Páně, setbou Jeho slova krok za krokem se dopracovali zlepšení poměrů. Musíme býti milosrdnými Samaritány i pro ty sirotky i pro slepce, nad nimiž vládne bezbožecký systém mocných tohoto světa. A bylo by to málo, kdybychom jen těmi Samaritány chtěli býti — dál a výš musí vésti naše cesty.

Nad zlobou pekla a náhončích i za našich dnů i v našem národě musí zvítěziti láska Kristova!

P. Ludolf Fr. Czermín O. Praem.

Gilda sv. Lukáše.

(Lékařsko-stavovské sdružení v Rakousku.)

Jest téměř zvláštní výsadou stavu lékařského, že první z antické inteligence celým srdcem přidal se k nauce Kristově, že onen „lékař miléný“ (Kolos. 4, 14), sv. Lukáš, byl nejen nejhorlivějším druhem nejohavnějšího z apoštolů sv. Pavla, čímž se stal prvním historikem křesťanství ve „Skutcích apoštolských“, jím sepsaných, nýbrž dokonoe jedním z evangelistů samotných. Nadto pak tradice opředla jej uměleckou schopností malířskou, takže od něho prý pochází zázračný obraz Panny Nejsvětější v basilice Sta Maria Maggiore v Římě. Kým div tedy, že právem lékaři, zvláště středověcí, brali si jej za zvláštního patrona svého stavu a jeho jménem ustavili sobě své odborné, téměř cechovní sdružení pod jménem gildy sv. Lukáše.

Nuže, myšlenka tato oživila opět v zemích katolických plnou měrou za nejkrásnějším cílem stavu našeho, aby totiž lékař ve své eminentně dobrodějně činnosti sociální stal se touto právě svého druhu apoštolem Kristovým, nositelem samotného Krista při výkonu svého povolání vůči trpícím a potřebným. Nejen ve Francii, Itálii, ale i v Anglii atd. tato hluboká myšlenka, nad jiné šťastná praxe katolické akce, zapustila svoje kořeny a utěšeně se rozmáhá, ale především stalo se tak v sousedním Rakousku, a to v samotné Vídni jako středisku, kde toto sdružení katolických lé-

kařů nadmíru vzkvétá a má se k životu. Jest mi potěšením, že jsem se ocnul s ním v čilém styku.

Právě před rokem, na den sv. Tří králů, ustavila se tato společnost ve Vídni a nezůstalo jen při slovech. Předsedou stal se dr. Höfer, chirurg, dr. Flora Eiselsberg jeho náměstkem, dr. Carl Zawisch jednatelkou a fysikální rada dr. Pörner redaktorem skvostně vedeného časopisu téže společnosti, který vychází ve Vídni v IX. okrese, Michelbreuergasse 1a. Jest prozatím čtvrtletníkem, ale obsah jeho jest vybraný a s hlediska katolického lékaře nadmíru cenný.

Programem této gildy jest činné dílo charity a apoštolátu spojené s vědeckým proniknutím nábožensko-ethických otázek s medicinou souvisejících. A vskutku, jak prvý ročník ukazuje mají se tu čile k vytčenému dílu, jak již vědecká kvalifikace jejich význačnějších členů tomu nasvědčuje, zejména docent dr. Dittel, gynecolog, docent Kraul, zástupce přednosty I. ženské kliniky ve Vídni, univ. prof. neurologie a psychiatrie dr. Alex Pilcz, pak fysikální rada dr. Pörner, dr. Zawischová, asistentka na histologickém univ. ústavě, kteří vedle odborných lékařů: dr. Friedländer, dermatologie, dr. Höfer, chirurgie, dr. Strobl, dětské lékařství, atd., vykazují značný počet vědeckých prací a publika-

Kde je kořen?

Postní liturgie má svou klasickou ouverturu v E-vangelii svatého Lukáše na první neděli postní. Scéna v poušti. Kristus proti Satanu. Odehrává se zápas. Satan zkouší a pokouší. Neví, kdo je Kristus. Používá tedy metod, které se mu zdařily u člověka. Z kamení pouště měkký chléb. Smělé vypětí síly k šílenému pokusu nemožného. A věčně účinné lákadlo... toto všechno tobě dám, za jednu jedinou cenu, že padneš a budeš se mi klaněti... Moderní svět jak vyniká v rekordním běhu o závod za těmito hodnotami. Kamennou a tvrdou poušť světa proměnit v lahodnou hodnotu měkkého chleba. Ale není to možno. Závrtné pokusy o vyštívání lidských sil k nemožnostem v šílenství industrialisace a techniky za cenu životů. Vše s konečnými hodnotami nedosažitelných met. A to třetí hlad po majetku, který jako základní prvek sociálního rozvratu třesí v lidských srdcích. A vše leží na břiše před zlatým teletem a klaní se jemu. I samy komunistické ideje Staliny zvrací se v totěz, jen osobnosti se vyměnily. Na místě buržoasie aristokratické nastoupila buržoasie socialistická s krutější ještě bezohledností, zotročujíc ne několik desítek, ale stamiliony.

Zápas mezi Kristem a Satanem v poušti přesunuje se na zápas mezi Církví a Satanem. Neboť Církve je sociální Kristus. (Mystické Tělo Kristovo podle Pavla.) V tomto zápase se jedná o hodnoty Boží. Každé

slovo z úst Božích... Nebudeš pokoušeti... Jemu samotnému klaněti se budeš. Co mimo tuto linku jest, je z hříchu. Hřích je jediným kořenem krise.

Otevři čtyři stránky denního večerníku a sleduj s tužkou v ruce zprávy. A nenalezneš nic, než zprávy o hříchu. Od lakoty, až po smilstvo tisícibarevné, od zlodějství až po vraždy; od cizoložstva až po vyhánění plodů, od lži až po milionové podvody „en gros“. Hřích jako smrdohlavá tasemnice je vpíta v útroby lidské společnosti, nekonečnou řadou článků prolínající prohnílé nitro nakadešené a naondulované společnosti pod vrstvou pudru a šminku, pod fásadou rumělky, karminu a lampové černi, vystřebává veškeru zdravou sílu z fyzického organismu, rdousíc svého nositele svou sedmitvárnou hlavou sedmera hlavních kořenů viny až v hrdle k udušení.

V tom spočívá mysterium postu. Církve nemlčí. Buď svět bude opakovat s Kristem slavně: Odstup Satane, aby mohl sestoupit anděl. Neb zahyne na vlekou krizi z následků hříchů ve spárech pavoučího satanismu.

Kořenem dnešní světové krise mravní, finanční, hospodářské, sociální, politické, národnostní a jak se všechny ty krise jmenují, jest jen jediný. V plamenech zákona Božího desatera jeví se hřích.

Proto odstup, Satane... ať vejdu anděl.

P. Method Klement O. S. B.

ci. Z téhož důvodu jest práce jejich neobyčejně plodná a účelná, zvláště ve ventilování otázek naší veřejnosti působením monděních hesel a názorů na potraty, sterilisaci chorých, fakultativní neplodnost atd. atd. stále zaměstnávajících.

Ustavivši se společnost především navázala nejužší spolupráci s episkopátem a vřelý jest dopis díků J. E. arcibiskupa Innitzera této instituci věnovaný. A pak začla čile ve spolupráci s vedoucími teology pracovat na tak ožehavých otázkách jako Knaus-Oginova teorie možnosti neoplození, již věnován celý cyklus debat a přednášek, či „O souvislosti duše i těla vzhledem k lékařství a morálce“, kde lékařský referát docenta Kauderse doplněn byl po stránce theologické korreferátem P. F. Frodla T. J. Zajímavou statí jest essaye dr. C. Zawischové o poměru lékaře k zázraku, dotýkající se nejen Konnersreuthu, ale i sv. rubáše v Turíně, Lurd a pod. To jest jen několik ukázek zdařilé činnosti tohoto sdružení, které neustává vedle toho na př. exerciciemi udržovat v sobě čilého, nábožensky živého ducha, zkrátka a dobře, které pracuje! Které prostě součinnost lékaře v katolické akci pojímá vážně a skutkem. Nemají pak v Rakousku, kde idea křesťan-

ská nedávno i fysicky zvítězila nad rozvratem bolševickým, daleko k uskutečňování výstavby státu dle směrnic encykliky „Quadragesimo anno“. Nemají tak prudkých útoků proti duchu křesťanského světového názoru jako osnovou zákona o „euthanasii“, o netrestání potratů a jiných vymoženostech vrcholného marxismu a pokroku, jako u nás, a pracují.

Pracují vědecky, především interně, aby tím účinněji působili mohli externě: žurnalisticky, přednáškově, ve spolcích... Pracují proto, protože ne příslušnost politicko-stranická poutá je dohromady a inspiruje k práci za ideu, ale poněvadž jest to idea náboženství Kristova sama, nesená vpřed srdci pro ni zamilovanými... a to je nejhlavnější. Mámeť i u nás ustaveno snad něco obdobného: organizaci lékařů lidové strany, která, třeba před třemi lety ustavena, v nejprudším boji o euthanasii nedala o sobě mnoho vědět a slyšet, a která v boji o paragraf 144 kromě malého článku doc. dra Kulhavého naši veřejnost nijak nepoučila, nijak nezasáhla v tento skrytý, leč urputný kulturní náš boj, Smutné, ale pravda.

Dr. R. W. Hynčák

Vzdušný boj.

Jednou z nejdůležitějších složek státu jest naše letectvo. Jsme přímo povinni podporovati jeho rozvoj po stránce materiální i personální. Ať se kamkoliv podíváme v okolí, vidíme, že všechny státy letecké otázky věnují zvýšenou pozornost. Budují letectvo s velkými finančními obětmi, a ty, které nemají povoleno letectvo vojenské různými subvencemi a pod různými názvy, pěstují letectvo sportovní a dopravní zvýšenou měrou.

Taktéž otázky protiletadlové obrany je všude věnována velká péče a různé samaritánské korporace, hasiči atd. pěstují výcvik protiletadlové obrany. Různá města v cizině vlastními prostředky zřizují protiletadlové kryty, zajišťují protiplynový materiál pro obyvatelstvo a cvičí toto v protiletadlové obraně.

Nejlepší obranou proti letectvu jest zase letectvo. V prvé řadě letectvo stíhací, které svým útočným duchem zabrání nepřátelskému letectvu proniknouti na důležité objekty státu. Čím lepší duch a materiální kvalita, tím větší úspěch.

Boj ve vzduchu je boj muže proti muži, materiálu proti materiálu. Velkou otázkou vítězství v tomto boji hrají schopnosti pilota a mimo to rychlost a obratnost letounu. Výzbroj letounu musí býti bezvadná, má-li se dostavit úspěch. Proto je nutno již v míru školiti personál tak, aby všem požadavkům na něj kladeným v daném případě vyhověl. K tomu jest třeba výcvik a tuhou kázeň, že se to neobejde bez obětí na lidských životech. Jest pak zbytečno tyto nehody, zbytečně rozmazávat a hledati příčiny materiální nebo personální.

Světová válka dokázala, že jen ten jedinec ve vzdušném boji zvítězil, který bezvadně ovládal vzdušnou akrobacii a střelbu z letounu. K tomuto výkonu bylo zapotřebí dlouhé praxe a skvělých duševních a tělesných vlastností. Velkou výhodou pro střelce byla rychlost a obratnost letounu.

Proto také u nás ve vývoji stíhacího letectva věnuje se dokonalá péče a naše stroje jsou na výši doby. Personál sám s nevšední pilí pracuje na svém výcviku

ve vzdušné akrobacii, jejíž vrcholné výsledky jste mohli pozorovati o minulém leteckém dnu. Tyto výkony můžeme řadit mezi nejlepší z nejlepších na světě. Řada našich stíhačů proslavila naše jméno za hranicemi svými výkony jako škpt. Fr. Malkovský, škpt. Kňazíkovský, škpt. Ambruž, Dr. Zdeněk Lhota.

Letecká akrobacie je vyvrcholením leteckého výcviku. Stíhací pilot ovládající bezvadně střelbu z letounu je výbornou ochranou proti nepřátelskému letectvu ať bombardovacímu, zvědnému nebo stíhacímu. Dostatečný počet vycvičených stíhacích pilotů dobrých kvalit nahradí úplně protiletadlovou obranu, jak dokazují případy ze světové války, kde Fonck a řada jiných letců sestřelila až 100 letadel. Takovým

číslem nemůže se pochlubit pozemní protiletadlová obrana. Ne snad, že by nebyla nutnou, nýbrž nedostatečným vybavením (zaměřovací přístroje, protiletadlová děla) zaviněno bylo, že nedosáhla takových úspěchů jako stíhací letectvo.

Stíhací letec, který vhodným manévrem přiblíží se k protivníkovi a tím si jej do rány skoro nažene, musí mít úspěch. Tento manévra vyžaduje řadu různých evolucí (zvrát, souvrat, loping, vývrtku, toneau), které musí již v míru býti řádně nacvičeny, aby za války se daly plně využít.

Po této stránce můžeme býti úplně klidni, že naše stíhací letectvo je řádně připraveno své úkoly v případě potřeby vždy splnit do důsledků. **Ur.**

Jen svobodné rozhodnutí jednotlivce, nikoliv diktát, může býti podkladem stavovského zřízení podle zásad encykliky Pia XI.

„Sotva je potřeba připomenouti, že to, co Lev XIII. řekl o formě vlády politické, platí obdobně i o sdruženích stavovských; že totiž lidé mají na vůli vybrati si formu, kterou uznávají za vhodnou, jen když jsou zajištěny požadavky spravedlnosti a obecného blaha. Člověk se může svobodně rozhodnouti nejenom, chce-li utvořiti takové organisace, jež jsou rázu soukromého a náleží do práva soukromého, nýbrž má též volnost v nich „vybrati si svobodně takové státní a takový jednací řád, aby byly co nejzpusobnější a nejpružnější nástrojem pro účel, pro který jsou zřízeny“ (Rer. nov.). Podobně nutno zdůrazňovati svobodu ve zřizování sdružení, jež jdou za hranice jednotlivých stavů.“ — *Pius XI. v encyklice „Quadragesimo anno“.*

„Papež sám dává směrnice, aniž by dával přesné pokyny o prostředcích, jak tohoto cíle dosáhnouti. Zde mohou se odvolati na O. v. Nell Breuninga, o němž se všeobecně praví, že byl spolupracovníkem při přípravě encykliky. Ve svém komentáři „Die soziale Enzyklika“ píše on: „Encyklika omezuje se vědomě na pojednávání o základní stránce stavovského řádu ve společnosti a hospodářství, naproti tomu je úzkostlivě opomíjeno nějakým způsobem ovlivnití představu

uskutečnitelného stavovského řádu.“ Jak jest myšlenku papežovu konkrétně uskutečnit, závisí od poměrů a mentality lidu v různých zemích.“ — *Poslanec říms. katol. státní strany v Holandsku Aalberne, jako zpravodaj k návrhu zákona o závodních radách (zde je závodem míněn celek podniků téže kategorie).*

„Stavovský řád může býti vybudován jen tehdy, byla-li zavedena předtím skutečná demokracie. Stavovské zřízení je produktem svobodné vůle svobodné lidské osobnosti. Je tedy v protikladu ke všem stavovským útvarům a řádům, které byly uskutečněny původem, majetkem, mocí, fysickou nebo duševní převahou nebo podřízením se duševně slabšího; stejně je v rozporu se všemi útvary a řády, které se udržují pokrevním svazkem, děděním majetku a moci; stojí konečně v podstatném nesouhlase ke všem řádům, které zařazují jednotlivce bez jeho rozhodnutí a volby již pouhým narozením do jemu určeného stavu. Tedy vždy tehdy, když nějaký řád bez příčinění jednotlivce se uskutečňuje jako systém osobní a věčné odvislosti, nebo se již uskutečnil, nemůže se v něm uskutečnit stavovské zřízení.“ — *Býv. univ. prof. v Kolíně n. R. a vynikající katolický sociolog dr. Theodor Brauer v „Sudetendeutsche Arbeit“, t. 9, č. 3.*

P o z n á m k y

Ztráta demokracie znamená ztrátu duše.

Na schůzi v Prestonu prohlásil 14. února bývalý předseda vlády, lord předseda britské tajné rady a vůdce konservativců Stanley Baldwin: Ztratíme-li my Angličané své demokratické svobody a výsady, pro které naši předkové bojovali a trpěli, ztratíme svou individualitu, která nás charakterizuje, ba ztratíme svou vlastní duši. Ve velkém počtu zemí již tyto svobody zmizely a zdá se, že mají zmizet v další zemi, totiž v Rakousku. Ve Velké Británii jsme ohrožováni sleva i s prava, kde se dívají ne bez sympatie na země, kde demokratická svoboda, tak jak my ji rozumíme, zahynula. Nedávne události ve Velké Británii i v cizině projevily zřejmě známky, že ve světě vzrůstá nedůvěra k demokracii. Nevidím však ani v Mosleovi, ani ve Staffordovi, ani v Crippsovi (vůdcové anglických fašistů) muže, kteří budou velet revoluci v Anglii.

Tragická hvězda.

Krvavý masopust v Chebu ukončil životní pout jednoho z nejskvělejších válečníků 17. věku, Albrecht

ta z Valdštýna, vévody Friedlandského. Jaká ironie osudu! Muž, který stál s otevřeným hledím v nesčetných bitvách, který vládl za sténání a bohapustého klení své revmatické údy s věrnými žoldnéři celou střední Evropou, muž, který k smrti pokořil svého největšího protivníka Gustava Adolfa, muž, před nimž nebyla Viděň jista, umírá jako štěně ve vlastní komnatě skoro ještě za hřívých zvuků poblázněné masopustní noci. Ubodán ranami těch, na které spoléhal a kteří už dávno nebyli než bdělými a opatrnými najatými strážci ctižádostivého generála.

A jestliže je možno mluvit o zradě, tedy k tomuto příšernému karnevalu sešly se zrady dvě: zrádný vévoda umírá od zrádných vojáků. Čruchlivý los tak zářivého života! Historie pomalu se propracovává ke konečnému soudu nad osobností tak složitou. Nad směsí hrdé a nepoddajné vůle, odvahy, šílenství, sebezáporu a nad bláznivým rytířem pověrečné astrologie, který svůj osud spojuje s během hvězd. Ve Valdštýnovi spojuje se dravost moci s bledým strachem z Nadpřirozena. Světské i duchovní, nebeské i dábelské, čestné i podlé prolíná se v jeho bytosti a činí z něho postavu, která vysoko ční nad obvyklý průměr, s nímž by se historie mohla lehce vypořádati.

Kvítí ukázalo se v zemi naší.

Zpěvák Boží, „joculator Dei“, svatý František, zpívá rytířskému třináctému století novou píseň Božího jara. Hymnus nejčistšího a nejprostšího štěstí letí nad Evropou a jako kytice polního kvítí se náhle rozpadá a větry severu i jihu, východu a západu se dělí o jeho vůni a o jeho barvy a nesou je s úžasnou rychlostí k branám hradů i měst.

Nová je píseň jara a jen vyvolení rozumějí radostnost jejího napěvu, kde kličem, zahajujícím řadu not, jest chudoba evangelia. A brzo je dosti těch, kteří pochopili. Legie hnědých rostou a jejich kroky rýsují Evropě nové cesty. Milostiplná křížová výprava stříbrným tónem polnice volá a budí...

První slyší svatá Klára, potom Francie posílá mystické lilie svého trůnu se svatým Ludvíkem, Isabelou a Markétou, Portugalsko dává Helenu, Maďarsko Alžbětu a v Čechách čeká Anežka, jež právě vyhrává boj mezi světem a nebem...

Naše Anežka Přemyslovna. Veliká svatosti požehnaného věku. Právě před sedmi sty lety, roku 1234, jest v Praze dostaven „František“ a z Čridenta přichází pět prvních sester, pět sazeniček františkánské zahrady z Assisi. A z jara, v den Zvěstování, vstupuje do jejich středu Anežka a obléká se v tichou, chudou hněd jejich roucha. Avšak i ve františkánském rouchu zůstala dcera královská, jež se zpřimá, spravedlivým pohledem dívala na události králov-

ského dvora. S královskou štedrostí sebe samu rozdala; téměř půl století, 46 let jejího řeholního života jest kronikou lásky a svědectvím statečnosti ženské duše.

„Ke všem nuzným byla milosrdná a štedrá, k sobě však nadmíru skoupá a přísná. Živila jiné, hladovějící a s ústy od postu blednoucimi nad cizím hladem se trápivala... lahodou sladkého slova všem zarmouceným byla těšitelkou.“ (Podle legendy: Život slovné panny sestry Anežky řádu sv. Kláry z české Prahy ze XIV. stol.)

V uvedené legendě je Anežčina závěť, poslední řeč, kterou měla ke svým spolusestrám: „Nejmilejší mé dcerušky, zachovávejte se vším úsilím lásku k Bohu a bližnímu, poníženosti a chudoby, jakou zachovával a jak ji učil Kristus, následovati se vynasnažte, vždy římské církvi u nohou, po příkladu přesvatého otce našeho Františka a požehnané panny Kláry, kteří nám toto pravidlo života odevzdali, neboť jistojistě vězte, že jako jich milosrdný Pán nikdy neopustil, tak ani vás jeho sladká laskavost nikterak neopustí, budete-li úsilovně následovati jejich ustanovení a příkladů...“

Vzdálenosti století nezabývaly platnosti Anežčiny závěť. Kéž by její slova zněla nám v mysli právě v těchto dnech předjaří, kdy slavíme památku české „františkánské princezny“. Anna Formánková.

Ať už soudy lidské i božské jakkoliv naloží s mrtvým a jeho duší, nikdy nebudeme moci upříti zavražděnému, že jeho úsilí a boj proti severskému protestantismu zachránil naše země před novou virou a vrátil je svému božskému určení. Valdštýn je nástrojem Prozřetelnosti. A kdyby snad byl mohl splnit i druhou část svého programu, kdyby se byl stal českým králem, ani tehdy by národ nebyl přišel zkrátka.

Byl by nás osvobodil z moci Habsburské, vytrhl z tenat císařských licoměrníků, kteří nás zvolna ubíjeli celá staletí. Byli bychom se hráli v duchu jeho světlosti a prožívali svůj osud svobodně a plně. Nebyli bychom v obětech pozbyli samostatnosti.

Jeho zářivá hvězda zhasla snad zrovna na prahu těchto snů. Došli jsme jinými cestami k obnově státu, ale jeho jméno, i když se vzdáme všech nacionálních lichotek a nadějí, zůstane navždy spjato s naším národem, neboť, když už, tedy jeho zraky se upíraly k této české zemi jako k základně a podstatě nových hrdých výbojů. František Hanzelka.

Politika a politikářství.

Pozoruhodnou skutečností jest, že nedostatek vynikajících politiků a úpadek politické činnosti, která se zvrhla v přepolitizování a v záměnu činnosti politické v odporne intrikářství, chytráctví a „politiku úspěchu“, je důsledkem náboženského a mravního úpadku toho kterého národa.“

Dr. Bern. Skácel O. P., Politika podle zásad katol.

Zemřel král-otec.

Belgický král Albert I., který tragicky zemřel, byl velkým panovníkem křesťanským. Byl duší vpravdě zbožnou a z víry tryskala jeho síla, důvěra v největších dobách historie belgického národa a celá jeho velikost. Národ tvoří větší nebo menší rodinu, král Albert byl vzorným jejím otcem. Psali o něm, že to byl král demokrat; ať se již nazve jeho dobrota jakkoli, jistě vypěrala z vědomí, že ho Bůh postavil v čelo národa, aby jej moudře vedl, aby mu byl příkladem ctností, vzorem poctivosti a šlechetnosti.

Když ho r. 1909 nesmrtelný kardinál Mercier korunoval za belgického krále, ve své řeči vedle chvály zdůraznil odpovědnost a král Albert nikdy na ni nezapomínal. V tom jest jeho velikost, která tak krásně zazářila v tragických chvílích belgického národa. A není ani divu, že tato ušlechtilá duše měla ráda horry. Cítila se na nich jako kdysi kněz Ratti, nynější papež Pius XI., blíže Bohu „Stvořiteli všech věcí. Jako otec zůstal Albert vždycky se svým národem, s ním trpěl i radoval se, a s ním se i vracel do osvobozené vlasti. R. 1914, když musil opustit Brusel, prosil národ, aby co nejprůčasněji prosil Boha, o odvrácení zla. V tom byl celý král Albert, muž činu, ale i důvěry, pramenící z víry a lásky. Proto ho celý národ opravdově miloval a v něm celý rod. Nástupce Albertův, jeho syn Leopold III., který měl ve svém otci zářný vzor, je rovněž mužem hluboké víry a je si rovněž vědom veliké odpovědnosti za své činy před Bohem i před národem.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Smírná adorace za vedení Svatého Otce na paměť 1900 let první Večeře Páně. Výbor pro eucharistické kongresy v Itálii předložil Svatému Otci prosbu, aby 1900. výročí ustanovení Nejsvětější Svátosti oltářní a kněžství bylo mimořádným způsobem oslaveno. Svatý Otec rozhodl, aby ve čtvrtek před Květnou nedělí, 22. března, byla v svatopetrském domě v Římě slavnostní adorace, kterou sám zahájí.

Světová smírná adorace pro staleté urážky Nejsvětější Svátosti oltářní. President stálého výboru pro eucharistické kongresy v Itálii, Mgr. Angelo Bartolomasi, obrátil se na všechny kněze

bratrstva ustavičné adorace v celém světě, aby 15. března se shromáždili k eucharistické pobožnosti a slavnostním způsobem poděkovali za nezměrnou milost Nejsvětější Svátosti oltářní a zároveň aby vykonali smírnou pobožnost za všechnu zlobu a rouhání, kterých se po staletí Spasitelé ve způsobě chleba dostalo. Dne 18. března mají laikové celého světa holdovati Eucharistickému Králi podobným způsobem. Na Zelený čtvrtek mají na smírný úmysl přistoupiti ke Stolu Páně.

Druhý film o působení Katolické akce v praktickém životě. Caritaslichtbildgesellschaft (Calig) v německém Freiburgu vytvořila

hlímkem k práci Katolické akce. Látka byla vybrána za spolupráce s ústředním Katolické akce v různých zemích a zvláště v Římě. Ve filmu je snaha zobrazit theologické, duchovní a dějinné základy Katolické akce, její úkoly, výsledky práce a výhledy do budoucna. Zvláště je zdůrazněno apoštolské působení v denním všedním životě a při výkonu povolání. To je již druhý film z této ústředny. První nesl označení „Z duchovní správy“.

J. Sv. Pius XI. o povinnostech bojujících katolíků. Papež zaslal portugalskému patriarchovi List, ve kterém mluví o povinnostech bojujících katolíků v nynější době. Příčinou nynějších béd je z valné části nedostatek spravedlnosti a lásky mezi lidmi. Jest povinností katolíků v Katolické akci dobýti vítězství oněm dvěma opomíjeným ctnostem. Lid musí býti k nim vychován. Je třeba začít u dětí a u mládeže. Nejdříve je třeba vyučiti je pravdám katolické nauky, neboť náboženská nevědomost v současném lidstvu je příčinou toho, že mnozí lidé lehce podléhají svodům komunistických a bezbožských svůdců, kteří ještě více napomáhají rozkladu společnosti. Proto by měli katolíci býti katechety a pomáhati kněžím v jejich práci. A ještě na jednu věc klade papež důraz: Dnes znamená nesmírnost pro výchovu tisk, musí se tudíž státi katolíci šířiteli dobrého tisku. A zvláště vytyká velekněz, že všechna tato činnost musí státi a díť se nad politickými stranami a směry.

Krásné úspěchy misí v Holandské Indii. Úrodné a bohaté ostrovy tvořící Holandskou Indii, Java, Borneo, Sundské ostrovy, Flores, Sumatra, Celebes, měly na počátku války světové 60.000 katolíků, r. 1924 již 122.143 a dnes 313.966. Tedy růst podivuhodný, který vzbuzuje ještě větší naději pro budoucnost. Letošní rok je jubilejní, neboť před 125 lety přijeli do těchto holandských kolonií misionáři a zahájili svoji práci. Pravda, již ve st. XVI. zakotvily tam lodí španělské a misionáři obraceli duše k pravé víře. Později byli vyhnáni a zakázáno hlásání slova Božího. R. 1808 bylo dovoleno dvěma kněžím usídlit se na Javě, ale přísně jim bylo

zakázáno stýkat se s domorodým obyvatelstvem. V polovici XIX st. přijelo několik jezuitů, aby se věnovali duchovní správě mezi Holanďany. Byly tedy začátky nepochybné. Dnes je na ostrovech 12 církevních oblastí a misionářů je přes 2.000. Jsou to jezuité, kapucíni, karmelitáni, františkáni a j. Misionářská činnost mezi domorodci byla velice obtížná. Evropané, kteří byli katolíci, dávali jim velice často špatný příklad. Obyvatelstvo mluví mnohými dialekty, které se od sebe velice liší. Vláda nebyla vždycky misionářům nakloněna a ztěžovala jim jejich práci, jak jen mohla. Ale všechny tyto překážky rozněcovaly misionáře k ještě intenzivnější činnosti. Založili časopis a dnes vychází na Javě katolický deník „Koerier“, který skvěle hájí práva katolické Církve. Na ostrovech vychází mimo to 5 týdeníků, 1 čtrnáctideník, 6 měsíčních revuí a řada katolických listů psaných ve význačnějších nářečích. Nejkrásnější plody misionářské činnosti přináší ostrovy Sundské, svěřené kongregaci Slova Božího. Za 20 let jejich práce je tento výsledek: 299.949 věřících. Tento ostrov je tedy zván právem „perlou Východní Indie“.

O katolicismu v Itálii. Uplýnulo 5 let od podepsání Lateránské smlouvy a hojně se psalo při té příležitosti o postavení Církve v Itálii za posledních pět let. Lateránská dohoda uznává, jak je známo, svrchovanost papežovu v mezinárodním plánu a zároveň stanoví poměr Církve a státu v zemích. Církve, diecése, kostely a kongregace jsou uznávány jako mravní osoby, mající občanská práva. Stát se nestaví proti Církvi a četné její zákony, jako třeba o manželství, přejímá přímo z kanonického práva. Hlavně ve škole uznává stát práva Církve a za základ výchovy klade vyučování katol. náboženství učitelů, jež zplnomocňuje Církve. Pravda, docházelo někdy i k vážným sporům, jako třeba r. 1930, ale moudrostí Vatikánu i vlády byly tyto spory vždycky urovnány. Katolická akce má v Itálii úplnou svobodu a její působení je blahodárné nejen na poli náboženského vzdělání, nýbrž i na poli sociálním, kulturním, intelektuálním i národohospodářském.

Ž i v o t k u l t u r n í

Školství německých katolíků v Československu. Podle provolání, které uveřejnil „Hilfsverband für die deutschen Katolischen Bildungs- und Erziehungsanstalten in der CSR“ se sídlím v Litoměřicích, mají němečtí katolíci v Československu, v tomto svazu sdružených, 88 obecných, 28 občanských, 9 středních škol, 77 jiných pedagogických ústavů, nehledě k 85 školám. Pomocný svaz dává svým členům právní porady, zprostředkuje jednání s úřady. Pro vzdělávání katolického učitelstva jsou pořádány kursy, vydáván odborný list. **Řk.**

K zřízení evangelické theologické fakulty v Bratislavě. Říká se: Přej a bude ti přáno! Tímto úslovím se snad řídili lidoví poslanci, když v kulturním výboře i v plénu hlasovali bez námitek pro tuto předlohu, ač viděli, že ministerstvo školství má řadu námí-

tek, zejména rázu finančního. Proti osnově bylo možno oponovat také z jiných důvodů. Protestantů všech denominací je v republice jeden milión a mají dvě theologické fakulty jako katolíci. (Husova v Praze a nyní nová v Bratislavě.) Za chvíli si vzpomene Čechoslováci a budou žádat, aby jejich soukromá fakulta byla také uznána. Agrární a socialističtí poslanci vyzdvihovali státní význam fakulty a katoličtí poslanci si mysleli, že zřízením nové evangelické fakulty bude zmařen restriktivní plán úsporné komise. Nedomyslíli dobře. Evangelíkům se dal present, to je nesporné. Neměli si katolíci zjednat současně jasno v otázce bratislavské theologické fakulty, státem sice při universitě Komenského zřízené, ale pro odpor Vatikánu nerealizované? Nespoléhejme na benevolenci nekatolíků!

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Volba presidenta republiky koná se v květnu. Kandidatura sice žádná oficiální ještě vyhlášena nebyla, ale v zasvěcených politických kruzích uváděna jsou jen dvě jména: dosavadního presidenta T. G. Masaryka a Dr. Ed. Beneše. Pokud se týká kandidatury prvé, většina pro presidenta Masaryka byla by zajištěna, ale při druhé eventualitě nastaly by jistě komplikace. Agrární strana, u níž leží dnes těžisko situace, neohlásila sice svoji kandidaturu — po smrti Švehlově těžko by se také hledal vhodný agrární kandidát, přijatelný i ostatním stranám — ale zdá se, že má určité výhrady, o jejichž odstranění se pokoušejí národní socialisté upevňováním aliance agrárně-národně socialistické. Koo-perace těchto dvou stran jest vůbec v poslední době velmi nápadná, takže se opravdu zdá, že jest zde určitá souvislost mezi květnovým státním aktem eventuálně i s očekávanými na podzim sněmovními volbami.

Volební horečka zmocňuje se některých stran, zvláště těch, které donedávna ještě braly účast na vládě. Ve vymýšlení libových hesel a radikálních slov soutěží zde národní demokraté s politickými živnostníky. Jde se proti vládě za každou cenu, ať dělá něco sebe lépe, protože musí se schrániti již nyní materiál do volebního arzenálu. Určitý nepokoj začíná se zmočňovati i některých vládních stran. Dělať se také již předběžné kalkulace a bohužel, mnozí dávají již nyní na sebe působiti psychosou strachu z úspěchů krajních radikálů a dobrovolně vžívají se v příští neúspěchy. Zdá se však, že obavy jedněch i nemírné naděje druhých jsou neoprávněné a že podzimní volby, budou-li vůbec jaké, velké změny nepřinesou.

Novým guvernérem Národní banky jmenován byl profesor Karel Engliš, jeden z neaktivnějších našich národohospodářů. Mluvílo

se dokonce o tom, že Engliš má se státi ministrem financí a guvernérem Národní banky že by se v tom případě stal ministrem Trápl. Stejně však jeví se plná shoda mezi strážcem státního pokladu a nejvyšším strážcem měny. Veřejnost přijala změnu klidně a ujištění nového guvernéra, že chce pokračovati v tradici svého předchůdce a brániti naši měnu proti všelijakým experimentům, uklidnilo i ty široké vrstvy obyvatel, jež spíše se řídí instinktem než střízlivými výpočty. Od měnových opatření se očekává oživení hospodářského života, a tu čeká nového guvernéra úkol velmi obtížný. Ponenáhlu se projevující zlepšování na poli hospodářském, zvláště na západě, pomůže zmocí i ten obtížný úkol, který novému vedení Národní banky byl svěřen.

Také čsl. strana lidová na Slovensku pro vybavení ústředního výkonného výboru větší pravomocí a zřízení říšského sjezdu strany. Ve schůzi zemského výkonného výboru českosl. strany lidové na Slovensku, konané 15. února t. r. v Žilině, bylo učiněno usnesení o všech běžných otázkách. V publikovaném usnesení se m. j. praví (v překladu): Pokud se týče organizační struktury naší strany, vyslovujeme požadavek, aby cílevědomá práce naší strany byla, jako dosud, podporována všemi instancemi čsl. strany lidové. Tvořice jednotnou čsl. stranu lidovou v republice Československé spolu s čsl. stranou lidovou na Moravě, v Čechách a na Podkarpatské Rusi, žádáme, aby její organizace byla zdokonalena zvláště v tom, aby kromě ústředního výkonného výboru byl ještě celorišský sjezd strany, který by byl vybaven náležitou kompetencí. — Tak jen v Čechách brání se někteří páni, aby se jim někdo nepodíval při vaření pod pokličku a eventuálně nějaký ten zavánějící kousek neodstranil.

Deník „Lid“ přestal být formálně orgánem lidové strany? Pražský deník „Lid“, který po patnáct let nesl označení „Orgán Československé strany lidové“, vyšel 28. února jako „Denní list pro československý lid“.

Tempo, to je nejhlavnější znak politického života. Dva roky odborné komise, složené ze skutečných odborníků a ne packářů, pracovaly na přípravě osnovy zákona o úpravě pracovních poměrů soukromých zaměstnanců (kteří od r. 1911 volají a trpělivě čekají na účelnou úpravu svých práv) a opravě zákona o pensijním pojištění, jehož novelisace se stala naléhavou nutností. Práce těchto komisí skončila úspěšně již před třemi měsíci. A co se stalo? Nic se nestalo, materiál, na němž se všichni vzájemně dohodli, toto dílo kompromisu zájmových skupin a odborníků čeká a úpěnlivě prosí o vysvození ze šuplíků vládních činitelů. Proč se tak dosud nestalo, to by bylo marné vykládat a s ohledem na milou cenzuru to raději neučiníme. Už je to takové na tom světě a račí tempo bude patrně i nadále hlavním znakem nové vlády našeho státu.

Ušetříme, usměrníme, sjednotíme. To byla vedoucí hesla těch, kteří dělali novelisaci zákona o podporování nezaměstnaných dělníků a kteří zhoršovali gentský systém. Zhoršovali, protože to, co bylo připraveno, je polovičatost sama. Žel, že od 16. září, kdy se množilo oprávněné stížnosti na všechny, kteří sacionovali zákon, který přinesl zhoršení, marně čekáme na další jeho účinky, t. j. skutečné usměrnění, sjednocení řádů, podpůrných sazeb a důslednou šetrnost. Páni radové, to je ostuda, s jakou se u nás rodí jednatelné podpůrné sazby. Kde je vina? Tam, odkud má přijít náprava a změna. Nezaměstnaní, ti nebudou věřit, že má být provedena náprava, když vidí, jak se kupčí mezi odborovými organizacemi. Volá se po řádu, ano, dejte řád a základ všemu tomu, co jej potřebuje a udělejte to rychle, protože spravovat a řídit musí i v demokracii znamenat odpovědnost a důslednost a ne bláznivost.

Co to má znamenat? O Baťovi se říkalo, že měl správný čuch, když šlo o obchodní věci. Je to přirozené, když měl kolem sebe lidi opravdu schopné. Základ, který svou osobní solidností položil, byl ještě rozmnožen a proto jistě právem se může ptát, co má znamenat reklamní inserát Baťových závodů, jehož doslovné znění je toto: „Proti drahotě. Zlatý obsah koruny se snižuje. Tímto opatřením, jakož i dosavadním vzestupem světových cen surovin, stoupnou naše výrobní náklady o 25 %. Přesto budeme bojovat o udržení dnešní cenové úrovně. Zboží v prodejnách a skladech prodáváme za staré, na výrobcích vyražené ceny. Kdekoli jsou raženy ceny dvě, platí cena nižší. Pokud ceny požívatin zůstanou na dnešní výši, učiníme vše, abychom udrželi jakost i cenu lidové obuvi. Je příkazem národní kázně, aby ceny ostatních lidových potřeb nestoupily.“ Tohle je řeč hodně jasná. Zde to máme černé na bílém, co máme soudit o posledních událostech. Kdo umí číst mezi řádky, ten nepotřebuje další rozbor. Souhlasíme, že je třeba podporovat vládu v boji proti drahotě. Chceme tak účinně činit za předpokladu, že činy této vlády budou opravdu mužné.

Z a h r a n i č n í

Nový středoevropský blok jest asi smysl častých návštěv italského státního podsekretáře v min. zahraničí pana Suviche, v Budapešti a ve Vídni. Itálie již několikrát pokoušela se jednak rozrazit frontu Malé dohody, jednak vytvořit vedle ní nějaký

jiný útvar, který ovlivňován Itálií byl by protiváhou Malé dohody. Nechť Polska ke vstupu do Malé dohody byla vhodným podnětem ke zvyšování italských aspirací ve střední Evropě. Nyní zdálo se, že po rakouských událostech užší semknutí Rakouska s Maďarskem pod patronací Itálie skuteční již italský sen obnoveného Norica, ale přišly do toho ostatní velmoce a italské naděje byly opět pro tentokrát zmařeny. Jisto jest ovšem, že Itálie ve svých pokusech neustane, zvláště když po posledním ochlazení poměru s Německem může věnovat celou pozornost středoevropským otázkám, pokud se týče dunajských států, jež tolik se o její přízeň ucházejí.

Náš poměr k Polsku zasluhoval by větší pozornosti, než se mu se strany oficiální věnuje. Jediný pohled na mapu přesvědčí nás o nutnosti sblížit se s naším nejbližším sousedem. My však jako kdybychom měli oči stále zavřené a nechceme vidět, co už dávno viděl náš západní soused a což vyjádřil nedávným mezinárodním aktem přátelské smlouvy s říší Polskou. Tvrdí se, že v oně smlouvě jest také jakási zmínka i o nás, která jediná sama o sobě měla by nám stačit, abychom co nejrychleji změnili svůj poměr k Polsku. Naše zahraniční politika dopustila se několika chyb, ale jednou z nejtěžších jest — soustavné opomíjení Polska.

K událostem v Rakousku. Protože i v katolických listech vyskytla se mylná domněnka, že události v Rakousku byly vynuceny naprostou nemožností přimět sociální demokracii k pozitivní práci, zaznamenáváme tu projev, který učinil 9. února v zasedání městské rady vídeňské, která měla do násilného svržení heimwehry sociálně-demokratickou většinu, jako jediný řečník za opozici, vůdce křesťansko-sociálního dělnictva v Rakousku, posl. K u n s c h a k. Prohlásil: „Jako nejstarší vídeňský městský rada (je jím přes 20 let) a máje za sebou bezpodmínečnou důvěru svých přátel ve vídeňské obecní správě, mám právo a povinnost v této době říci většinu v tomto sále i mimo tento sál. Rakouský lid ve své duši jest hluboce vzrušen denními starostmi a hesly. Proto je příkazem hodiny volati všechny k rozvaze. Nejsem tak slepý, abych věřil, že někdy dojde k harmonii v názorech kulturních, politických a hospodářských. Strany budou vždycky. Nepřítelem našeho města, naší vlasti, našeho samostatného života je národní socialismus. Působiti proti němu, toť cesta, která je příkazem hodiny. Na této cestě jest společenství, které může vésti ke společné práci i přes mnohé rozpory. Vážným předpokladem jest čistá vůle a mravní síla vyhnouti se všemu, co nás dělí a vyhledávati všechno, co nás pojí. Kdo chce jinému vnutit svoje mínění brachiálně, toho nelze potřebovati při této službě lidu. Necht' dá Bůh, aby rozříštěnost mysli a duši byla našemu lidu a našim vůdcům brzy odňata. My, křesťanští sociálové, chceme dáti výraz svým chováním a hlasovati společně po boku se sociálními demokraty, od kterých nás dělí celý svět. Jde o to, udělati ve vážné hodině vážný čin. Ať žije Vídeň, ať žije Rakousko!“ Za dva dny byli marxisté vydrážděni k užší zbraní a následovalo krveprolití. Dollfuss by se býval mohl dohodnouti s marxisty o vládě, ale jen demokratické. Události je posunuly do tábora diktatury, se kterým nelze smířiti principy demokracie. Připomněli jsme zde projev Kunschakov jako doklad, že ve straně křesť. sociální přesvědčení o možném dohodnutí s marxisty bylo. Kunschak zná jistě lépe poměry ve své zemi, než u nás ti, kteří je znají jen z „Reichspostu“.

C o ž i v o t a

Patronát. „Venkov“ píše: „Jak obecní zastupitelstvo města Loun volilo děkana. V pátek 9. února t. r. konalo obecní zastupitelstvo města Loun volbu děkana. Tato volba jest svými výsledky velmi zajímavá a opravdu kuriosní. O místo byla podána jediná žádost, která byla později odvolána. Biskupská konsistoř v Litoměřicích doporučovala nejprve dva kandidáty, později jen jednoho, a to dra Josefa Mrázka. Při volbě celkem odevzdány 34 hlasovací lístky, z toho 8 prázdných. Obdrželi: dr. Josef Mrázek, doporučený biskupskou konsistoří, 11 hlasů, dr. Hanousek, bývalý lounský děkan, nyní farář v Chožově na Lounsku, 10 hlasů, dr. Weber, biskup litoměřický, 1 hlas, dr. Šelbický, gen. vikář biskupské konsistoře v Litoměřicích, 1 hlas, pater Primes, administrátor lounského děkanství, 1 hlas, představená sester v lounské nemocnici, abatyše Jana Vlčková, 1 hlas a advokátní úředník, předák komunistické strany, Čeněk Zeman z Loun také 1 hlas. Nebyl tedy zvolen nikdo. — Jak vidno, učinili někteří členové obecního zastupitelstva města Loun z volby děkana Kocourkov. Ke cti obecního zastupitelstva města Loun to jistě nepřispěje.

Valdštejn a Prokop Holý. „Proč se hlučně oslavuje Valdštejn a nic se neví o oslavách Lipan?“ — ptá se dr. Jan Slavík v „Nár. osvobození“. Valdštejn, Čech rodem, ale s českým národem necití, renegát přesvědčení národního i náboženského (kolika odpadlíkům moderním se ozvalo svědomí?), nezkrotný karierista, zradivší víru otců, jeden z největších horlivců pobělohorských. Pěkně Valdštejna Slavík nevykreslil. Přece však jeho hlas zanikl docela v záplavě vzpomínkových článků, poněvadž jde o zjev mimořádný. Dr. Slavík příliš odkryl své sektářské ledví. Mohl přece zachovat klid a přenést se přes to, že po Žižkově vykreslil Pekař postavu Valdštejnovu nejlépe. Že práci téměř čtyřicet let starou mohl Pekař otisknouti bez velkých korektur znova a že ji naložil

Melantrich, který dovede dělat svým knihám reklamu, je sice k vzteku, ale nemá hnout učencem ze zahraničního ústavu. Možná, že se Pekař smiluje také nad Prokopem Holým, ale bojíme se, že by z toho neměl Slavík radost, jako neměl radost ze Žižky. Proč tedy Pekaře provokovat? Snad stačí, když dr. F. M. Bartoš a Společnost Husova musea udělá v Nár. museu výstavku, vydá brožuru o Prokopovi Holém a žáčkové obecních škol se doveďou na obnovené Maroldovo panorama bitvy u Lipan. Slavíka mrzí, že Prokop Holý nevábí historiky jako vévoda Friedlandský. Husitský národ nechal prý přejít téměř bez povšimnutí dohodu o kompaktátech, která vzala svůj počátek v Chebu. To je, pane dr. Slavíku, jen spravedlivý trest za to převratové zneužití husitství k účelům nekalým. Lidé se toho naposlouchali o Husovi a Táborech tolik, že jim to leze z krku. Nevěří, že se jim podá něco hutného, bez falše a tendence. Slavík žaluje na rakousko-římsko-katolickou tradici ve školách. Ta prý vnučuje do učebnic Valdštejna a vymechává Prokopa Holého. Je to omyl! Husitstvím jsou naše učebnice přecpaný. Ale není možno mluvit o velikosti tam, kde ji nebylo. Prokop Holý byl krvavý diktátor. Mistr Příbram ho nenazývá jinak než krvavý tyran. V letech 30tých XV. stol. všichni Češi už touží po míru, ale Prokop Holý i po Chebu zuří dál. Soldateska ho nutí k dalším bojům. Obléhá marně deset měsíců Plzeň se 36 tisíci vojáky. Vojáci vyjedlí kraj tak, že venkovský lid žil se travou, listím, žaludy. Když se nezdařila výprava za špiží do Bavor, kde Jan Pardus dostal takový „pardus“, že se ze 1900 vojáků vrátilo čtyři sta umorěných trosek, povolila disciplína v táboře tak, že vojáci Pardusa svázali a když Prokop Holý mu přispěchal na pomoc, prostý voják Tvaroh uchopil těžkou lavici a udeřil ji Prokopa Holého po hlavě, až zkrvácen padl na zem. A nikdo Tvaroha nekáral, naopak Prokop byl uvezen a Tvaroh povýšen na velitele. Prokop odešel od vojska potupen

— vítěz u Ústí, Tachova, Domažlic, muž, před kterým se třásl Německo a církevní otcové v Basileji, když tam přišel obhajovat pražské artikuly. Vrátil se k vojsku, až když se chystalo k rozhodnému zápasu s Pražany a katolickými pány u Lipan. Tam také 30. května 1434 padl. Až tedy dojde čas, bude se v novinách psát také o Prokopovi Holém. Nedovedou-li jeho čtenelé vydati dílo podobné Pekařovu Valdštejnu, je to jejich hanba. Dr. Slavík místo nářků měl by se vypořádat vědecky se soudem dr. Chaloupeckého, který napsal, že bitva u Lipan nebyla tragédií, hrobem demokracie (jak řeční sen. Soukup a Klofáč), nýbrž očistným řezem, jímž se národ zbavil škodlivé hlízy násilně radikálního táborství. Tento soud zajisté nevyhovuje k nějakým okázalým oslavám. Je to soud kvalifikovaného historika a není daleko pravdy. Všichni současníci, jako: Jakoubek, Chelčický, Příbram, Křišťan z Prachatic, Mladenovic přáli si vyhlazení Táborů, protože země nesmírně trpěla tábořskou soldateskou a byla blízka zkázy. Jejich hněv proti Táboru byl tak veliký, že nesnesli ani učení tábořské a na sněmě kutnohorském a pražském jej v letech 1441—44 slavně zavrhl a potupili. Nemyslí Slavík, že ta re-

voluce česká trvala příliš dlouho a že proto byly její konce tak neslavné?
A. N.

Jak se šetří na české kultuře. Stížností na šetření v otázkách kulturních jest víc než dost. Oprávněně. Všimněme si při tom také, jak s tím značně omezeným penězem pro kulturní účely se u nás hospodaří! Příklad poskytne leckteré ministerstvo: kupují se knihy převahou z ciziny, a to knihy leckdys bezoenné, protože si je přeje vidět některý pan „ouřada“. Kniha se prohlédne, odloží a trčí v regále... V tomto směru bylo by pro veřejnost naší jistě poučné, jaké knihy a jiné pomůcky nakupují vysoké školy našeho státu, případně univerzitní knihovny, po přání pánů profesorů. Kolik milionů Kč uniká ročně do ciziny, především do Německa? Jsou to peníze z fondů veřejných a proto má veřejnost také právo znáti, co za ty miliony Kč se ročně kupuje a jakou ty knihy mají hodnotu! Tím spíš, když na nákup domácích knih není peněz!

Tisková chyba. V článku o vývoji české rady katolíků před válkou má znít v 1. sloupci na straně 7. druhý řádek zdola věta takto: „...spolupráce národů neněmeckých“.

Z l i t e r a t u r y a č a s o p i s ů

Počátkové dějepisů návodného na škole národní I. Lad. Horák. Nákladem Ústředního nakladatelství a knihkupectví učitelského v Praze. Cena 24 Kč. Lze sice v této příručce nesouhlasiti s některými články, lze konečně vinit autora z některých nepravd opravených již novým historickým badáním, ale nutno si všimnouti způsobu podání dějepisného učiva. Jsou to vybrané obrazy z českých dějin vhodně lokalizované s klasickým téměř výkladem vlastivědných pojmů. Z tohoto důvodu nutno knížku doporučiti zejména mladým učitelům.

KBH.

Svatá Anděla Merici. Na německém knižním trhu objevila se v německém překladu anonymní členky řádu svaté Voršily tato nová kniha slavné norské spisovatelky Sigrid Undsetové, nakladem Herderova nakladatelství ve Freiburgu v Breisgau. V proslovu k této malé, obsahem však velmi bohaté knížce, vykládá Undsetová různé svoje názory na ženu a ženskou otázku. Mezi tím uvádí ovšem věci, které jen tak každého dne nečteme a neslyšíme. Spisovatelka se domnívá, že ženám všeobecně přísluší více praktického smyslu pro správu soukromých i veřejných záležitostí, než se obyčejně má za to že příležitost v tomto směru se uplatňovat byla ženám poskytnuta vždy ve velkém formátu, když katolicismus ovládal obecné mínění. Vyvozuje, že by nebylo vlastně potřeba žádného ženského emancipačního hnutí, kdyby vývoj událostí s počátku novověku nebyl zlomil dřívější katolické tradice. Jako doklad toho uvádí život Anděly Merici, který ovšem jest skvělým dokladem její these. Tato žena by mohla žítí dnes, aniž by se musela jakýmkoliv způsobem změnit a byla by cele moderní jak svým katolickým názorem, tak svým posláním. Smysl pro skutečnost, který tak ceníme ve spisovatelce Undsetové, její bystrý postřeh pro vše, co se kolem ní děje anebo

co se rodí, osvědčuje se také v tomto jejím novém ličení, které si zachovává charakter přísně historický. Anonymní překladatelce podařilo se vyniknouti do díla takovým způsobem, že německý její překlad číni úplně dojem původní práce. Knížka tato vázaná stojí 2 Marky a opatří ji pro každého knihkupectví „U zlatého kluasu“, Praha II., Karlovo nám. č. 5, jehož péči bude, aby v krátké době pěkná tato práce vyšla také v rouchu českém.

Filosofická revue. Odborný čtvrtletník pro filosofii. Řídí dr. M. Habán s red. kruhem. VI. ročník, číslo 1. Předplatné 35 Kč (stud. 20 Kč). Administrace: Olomouc, Slovenská č. 14. Do šestého ročníku vstupující, zachovává revue pro křesťanskou filosofii svůj tradiční ráz a úpravu. Z obsahu uvádíme: dra A. Pavelky studie o metafysice a fysice, dra Patose z Nitry „Pojem života ve filosofii“ (prvá část), redaktor revue dr. Habán přispěl náčrtem duchovního rysu života lidského podle psychologie sv. Tomáše, generál dominikánského řádu M. Gillet má zde přeloženu část studie o intelektuální výchově u dnešní mládeže. Vedle článku dra Boškoviče „Umění a morálka“ je tu prvá část dra Bocheňského „Studie o pojetí a zásadách přičinnosti“. Z minulého ročníku přechází tu pokračování disertace inž. Pujmana o sv. Tomáši a moderním umění. Sborník obsahuje obvyklé literární glosy a recenze. Z hodnotných poznámek namátkou upozorňujeme na výstižný přehled dra Kosátka o stavovské organizaci společnosti. Dedukce o stavovské přestavbě podle připomínek Pia XI. v encyklice „Quadragesimo anno“ jsou správné. Opomenuto zde však uvést jedno z nejdůležitějších ustanovení encykliky, o svobodném rozhodování člověka pro myšlenku a zřízení stavovské. Bez tohoto volného momentu je stavovství ideál států s diktaturou. Zdárazněním svobodné vůle u člověka, chce-li či nechce-li

vstoupiti nebo vytvořiti stavovské organizace, odlišujeme zřetelněji myšlenku Svátého Otce od importovaného zboží, jehož obal je z reklamních důvodů označován i u nás etiketou papežské encykliky, ač jde zřejmě o fašism katolicky přičesávaný. Snad případ Rakouska promne oči mnohým lidem, osleplým bengálem zvůňných hesel.
dr. on

J. Krlín, Don Bosco. Nákladem knih Života. Kč 10, na lepším papíře Kč 20. Don Bosco, který bude prohlášen za svátého 1. dubna, jest z největších a nekrásnějších postav XIX. století. V této knize jest líčen jeho život i zachyceno jeho dílo. Autor sleduje svátého muže od jeho mládí až ke hrobu a činí tak prostě a poutavě. Doporučujeme tuto jeho knihu všem svým čtenářům. (Knihu expeduje autor: Dr. Josef Krlín, Praha-Vršovice, Barákova 10.)

Liturgická příručka pro ministranty. P. Method Klement z kláštera sv. Benedikta v Emauzích jde cílevědomě za svojí myšlenkou výchovy chlapců k liturgii. Po časopise „Legio angelica“, který spojuje dnes již velké bratrstvo hochů-ministrantů — počet členů Legio angelica čítá již půl druhého tisíce — přikročil k vydání své liturgické příručky pro své chlapce ministranty. Jest to roztomilá knížka čítající 130 stran liturgických textů mešních a podrobných předpisů obřadů mše sv. Latinský text liturgie doprovázen jest českým překladem všech mešních modliteb a obřad mše sv. znázorněn jest několika přehlednými schématy. Výklad mše sv. jest tak přehledný a podrobný, že knížka jest jedinečnou příručkou mešní pro každého laika. K podrobnému rozboru příručky se ještě vrátíme. — Knížku expeduje Opatství emauzské Praha II., 320, za pouhých Kč 5 a pro členy Legio angelica za Kč 3.—.

Vaše peníze jsou dobře uloženy v Ústřední lidové záložně, Praha II., Spálená 15

Sdělení čtenářům.

O kruh naše spolupracovníků stále se rozšiřuje, a tak doufáme, že podaří se nám dosáhnouti cíle, vytčeného v prvním čísle. Chceme věrně plnit úkol služby, ale od svých čtenářů žádáme podporu mravní i fysickou. Především pošlete nám včas předplatné. Jest stanoveno velmi nízko, právě proto, aby časopis byl dosažitelný každému. Pak prosíme ještě o jednu laskavost: Pošlete nám adresy Vašich známých, abychom jim mohli poslati „Život“ na ukázkou. List bude vycházeti pravidelně ve lhůtách 14denních, každého prvního a 15. dne v měsíci. — Veškeré dotazy, redakce i administrace se týkající, řiďte na časopis

„ŽIVOT“, Praha II., Spálená 15

Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Číslo účtu u poštovní spořitelny v Praze 7.994. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo nám. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

F. Zelenka, Zanikání samosprávy. Karel Vlček, Krystaly dolů z lásky práce a bolů. K. B. Hroch, Abychom nebloudili... O t. zv. přírodovědeckém názoru světovém. Kolem chebské tragédie. Jak Rusko dnes vypadá. P. Ludolf F. Czermin, Jubileum sv. Norberta. Dr. Silv. Braito, Z psychologie ženy. K. Komínek, Poznámky k osnově zákona o zprostředkování práce. Vil. Bitnar, Katolicita české kultury. Svědectví spřizněnců. „Quadragesimo anno.“ Život náboženský, kulturní a politický. Zrcadlo. Co život dal. Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. března 1934. Ročník XVI. Číslo

3

F. Zelenka:

Zanikání samosprávy.

Je-li dosavadní právní zásada o samosprávě platna, pak musíme říci, že dnes není samosprávy vůbec. Podle této zásady má totiž stát část úkonů veřejné moci přenechatí jistým svazkům k provedení vlastními orgány a finančními prostředky za kontroly státní. To má být samospráva. Po vydání organizačního zákona, jenž měl zreformovat správu, jest samospráva zemí a okresů k smrti ubita a kdyby byl býval zákon důsledný, byl by jistě v čelo obcí postavil ještě policejní prefekty. Ale nebylo toho třeba, neboť obce, hynoucí v nesmírných dluzech, nemají co spravovat. Mnohé z nich nemají ani, čím by zaplatily své právní závazky! Tak jest tedy velkomyslně ponechána jim samospráva, neboť se ví, že bez peněz nic dělati a spravovati nemohou. O okresích nechci mluvit; ty nemají ani peníze, ani samosprávu. Okresy dopadly nejhůře. Stará slavná samospráva okresů, kdy okresní starosta měl své jméno a kdy okresní výbor mohl stavět silnice, zvelebovat okres, ta jest již pryč a již se nevrátí. Samospráva okresních hejtmanů, byť i mnozí z nich se co nejvíce přičiňovali, nemůže nahradit skutečnou samosprávu starou.

Nás však zajímá nejvíce vyvrcholení samosprávy v samosprávě zemské. Zde podařilo se sice bdělosti odpovědných činitelů právě strany lidové, že zachována byla aspoň část moci výkonné v tom, že členové zemského výboru aspoň kontrasignují spisy a referují ve výboru a v zastupitelstvu. Podle organizačního zákona původně ani to nemělo být! Členové výboru měli být jakými správními rady, kteří budou hlasovat a poslouchat. Teprve podle prováděcího nařízení vsunul tehdejší ministr dr. Nosek rozhodující věty o skutečném úřadování členů zemského výboru. Ti tedy úřadují a mají zbytek moci výkonné, ovšem nepatrný.

Chci ukázat na příkladu, jak málo moci dnes takový člen zemského výboru má v oboru, kde jest dosud ještě největší zbytek. Jest to ve správě ústavů. Podle organizačního zákona spravuje přisedící za zemský výbor ústav. Jaká pravomoc mu však v této správě jest dána, jest zřejmo z toho, že do věci personálních mluvit nemůže, neboť to náleží do pravomoci zemského presidenta. Ten si může zaměstnance překládati, vyslyšati, zkoušeti, platiti, odměňovati a dávat do pense. Jest dobrou vůlí presidenta, jestliže oznámí to příslušnému přisedícímu, ovšem dodatečně, po provedení. Tedy v této nejdůležitější věci nemá přisedící žádného vlivu. Mám na mysli ovšem vliv úřední, opřený o zákon. Vliv soukromý ovšem mít může a za kurtoasního presidenta také má. Člen zemského výboru však nemůže rozhodovati ani ve věci finanční, neboť to náleží finančnímu referátu. A když totéž platí o věcech zdravotních, dodávkových, pak nezbyvá přisedícímu než to, že se smí do ústavu podívat a smí rozhodovat o věcech stavebních, jsou-li ovšem na ně peníze.

A krásné úřadování starého zemského výboru, odpovída-

Karel Vlček:

Krystaly dolů z lásky práce a bolů.

Práce nám život na půlky rozdvojila
Půl žijem na zemi rodninám
Půl žijem ve tmě u svého díla
Když pracujem ve dne
Večerní do krve zrudlé haldy tvoří nám červánky
Když jdeme z práce —
Když v noci rozsvěcujem kahan
Červánky nad námi na zemi zblednou
A tušíme je jen když jdeme domů za poledne

— — — — —
My máme život rozdvojený na půl

— — — — —
Když do štoly se spouštíš
A kahan tvůj ti strážným duchem je
Zda cítíš horníku
Jenž na čas se světem se loučíš
Že světa žal tam s tebou vstupuje
Že zhušťuje se nad tebou
A jako stoupa kosti tvoje drtí
Ó dobře víš že štóla jícen smrti
A ty jen červ jenž se jí vyhýbá
Ó horníci
Když s rachotem se země na vás zhroutí
A uhlí hořící se na vás sesype
Vy kteří nosili jste druhům svým krystaly
a teplo v prací ztuhlé dlani
Vy umíráte u uhelné žily
Na vše odhodlání
Vy umíráte nad svým kladivem
S kahanem
Jenž v těle vám už zháší

My neslyšíme vaše volání
My slyšíme jak duní zem
Varhany štól hrají
My vidíme jak vaše duše nad doly se vznáší
A krystalům jež hledali jste v zemi
Se leskem podobají
Ty k nebi do hvězd až se vznesou
A budou říkat těm co po nich zůstali
Že láska je pracovat pro jiné
Že láska je obětovat sebe
Že láska je vše.

jší době a potřebě, jest nahrazeno byrokratickým úřadováním kontrol a revisí. Jak, to nejlépe bude zřejmo z příkladu. Dříve, když nemocné dítě mělo býti přijato do ústavu, stačilo, aby přisedící v 10 hodin nařídil vypracování spisu a ve 12 hodin měl na stole k podpisu dva čistopisy: nařízení ústavu, aby dítě bylo přijato a vyrozumění rodičům, aby si tam dítě odvezli. Za tři dny tam dítě bylo a mohlo býti zachráněno. Dnes? O nařízení nelze mluvit, neboť přisedící může pouze žádat. Pak smí urgovat a když to dělá čtyři týdny, pak konečně dostane spis na stůl

a v něm jest vyřízení, že žádost vrací se zpět k doplnění domovským listem. Pod vyřízením je příslušný počet podpisů. Jest to reforma správy? Jest to zjednodušení? Jest pravda, že český zemský prezident dr. Sobotka všelicos usnadnil, zjednodušil a sám často upřímně lituje, že příkrost, jasnost i nejasnost zákona nedovoluje příznivější výklad. Nic na tom však nelze měnit, neboť jest to zákon a v něm vina zákonodárců, kteří svěřili stylisaci zákona byrokratům, kteří ovšem „zglajchšaltovali“ samosprávu tak, že — dnes — jí již není.

Abychom nebloudili...

Je to taková prostínká příhoda, ale mám ji neobyčejně živě před očima. Vidím se, jak zvědavě jako malý kluk číhám na Velký pátek, co bude maminka vařit k obědu a mám nesmírnou radost, když dává do modrého hrníčku vajíčko. Jen jedno? To bude jistě pro mne!

Ale očekávání nekulminovalo v libém pocitu z dosaženého. Vajíčko zmizelo a zbylo jen maminčino slovo:

„To není pro dnešek. To vajíčko sníme až na Hod Boží, aby z nás nikdo nebloudil. A kdyby přece, ne-dej Pán Bůh, vzpomene si, s kým jedl velkonoční vajíčko a přijde jistě na pravou cestu.“

Při této vzpomínce se ve mně ozvala podvědomá touha po takovém velkonočním vajíčku, které bychom na příklad snědli u jednoho stolu s bratry Slováky. Nesmělo by to sice býti leccaké vajíčko, musilo by býti uvařeno ve svěcené vodě a v kočičkách od loňské Květné neděle, ale bylo by nám připomínkou, abychom nebloudili. Připomínkou oboustrannou, neboť bloudit lze na západ i na východ, bloudit může učený i neučený, s kompasem i bez něho.

A kdybychom snad někdy zašli několik kroků křivě, byla by tu vzpomínka, s kým jsme seděli u jednoho stolu, s kým jsme jedli velkonoční vajíčko. Bylo by tu ztělesnění pospolitosti, byl by tu živý výkřik bratrství, který by nám víc než papírová smlouva mohl připomenouti povinnost nejít na vlastní pěst, sobecky, ale kráčet v šiku.

Dosud nic nepřemohlo slovanskou ležérnost zahrávat si s ohněm nesvornosti v dobách klidu a poměrné spokojenosti. Až zlé chvíle byly vždycky sjednotitelkami a obyčejně jen do odvrácení nebezpečí. Sotva vítr trochu protřhal mraky dýmu pozůstalého po boji, propukala stará nechuť jít v šiku.

Přemohlo by vrozenou neochotu po pracovních řadách a řádu v míru třeba — velkonoční vajíčko u společného stolu?

Ale nejen pro toto sjednocení potřebujeme vajíčka. Máme víc bolestivých míst. Jako katolíci vyžíváme svůj duchovní a duševní život nejen v Církvi, nýbrž i v četných spolicích, o nichž rovněž nemůžeme říci, že by šly ve svorném šiku. Bloudíme často, žalostně často a zacházíme bolestně daleko, až za hranice katolicity z příčin přecasto úžasné malicherných a skvěle osobních. Nehceme všechno stěsnati do jednoho uzlíčku. Nebylo by to zdravé a není to žádoucí. Nehceme, ba odmítáme jedinou šněrovačku, která by všem stejně tajila dech a všem stejně ne-

dovolovala ani žít ani umřít. Nejsme proti rozmanitým formám spolkového života, proti rozličným kadlubům k nalévání naší činnosti, ale musíme všichni toužiti, abychom nebloudili, abychom se neobraceli k sobě zády, nerozcházel se proto, že pro někoho je kadlub malý, pro jiného úzký, pro třetího tmavý.

Není potřebí při vši rozmanitosti spolkového života, kterou jsme svou věčnou nespokojeností vytvořili, ve jménu záští a žárlivosti opouštět i ty hlavní cesty *křesťanství*, a to v době, kdy jiní po dlouhém hledání je nalézají s radostí horlivého pastýře.

Ovšem přehojnost spolků i katolických má svůj dobrý význam, ukazujíc nesmírný rozdíl mezi dílem lidským a božským, a bylo by velmi dobře, aby ani ješitnost vůdců ani honosivé tituly spolků nechtěly se činiti důležitějšími než Církev, aby nebyla u nás vytvářena atmosféra, že snad jen příslušnost k jednomu, některému spolku katolickému otvírá bránu nebes, nebo že jen čtení tiskovin vydávaných jednou společností je důležitější než četba katechismu a zapalování kadidla oblíbeným řečníkům či vůdcům, že může nahradit adoraci před svatostánkem. Nesmíme bloudit a při každé zahálce si musíme uvědomiti, že jsme všichni bez rozdílu příslušnost k organisacím a bez rozdílu záliby v některém rouše či knih některé edice jedli společně velkonoční vajíčko.

A konečně i v rámci jednoho spolku nebylo by na škodu podělit aspoň vůdce čtvrtkami velkonočního vajíčka, neboť všechny krise, všechny těžkosti a potíže vnitřního spolkového života nepůsobí pravidelně členstvo, jehož jménem se operuje, ale několik ctižádostivců dobře maskovaných v pozadí. Jednou je jim příčinou k bloudění nespokojenost s malou činností, jindy s příliš velkou a neúměrnou, jednou volají po tužší kázni a v zápětí se nedovedou podrobiti ani v malém. Ten, kdo dovede se nebát nikoho, nemusí být ještě charakterem. Nebloudit! Velkonoční vajíčko by pomohlo.

Vajíčko společně snědené je symbol. Krásný symbol obětovaného života. Katolíky spojuje víc než vajíčko, víc než symbol.

Katolíci všichni bez rozdílu, Češi i Slováci, organisovaní přijímají u jednoho stolu sám — *Život*.

Zapomenou, s kým jedli u jednoho stolu? Budou bloudit? Ach, těžko říci, že nikoliv, když jsme všichni jen a jen lidé. Ale slibme si aspoň, že si vzpomeneme, s kým jsme jedli, s kým jsme přijímali *Život* své duše.

Karel B. Hroch.

O t. zv. přírodovědeckém názoru světovém.

Novými osnovami pro střední školy, podle nichž se počalo letošním školním rokem v některých třídách již vyučovati, zavádí se v přírodopise v druhém pololetí oktávy (resp. septimy na reálkách) jakási encyklopedie věd přírodních, či, jak se praví v osnovách, „synthesa poznatků o prohloubení vyučování v jednotný názor na přírodu“. Nikde, ani v obšírných poznámkách k osnovám se nepraví, co si je dlužno pod oním „jednotným názorem na přírodu“ představovati. Zdá se však, že se tu myslí na to, co se jinými slovy vyjadřuje jako přírodovědecký názor na svět.

Na první pohled se zdá, že je to věc zcela samozřejmá a že nelze vyučování přírodovědy lépe ukončiti, než

když se žákům závěrem podává výtěžek přírodovědy v ucelené synthese světového názoru, k němuž vedou poznatky z přírodovědecké práce plynoucí. A přece, myslím, že možno uvésti závažné námitky proti tomu, aby výuková funkce přírodní vědy na střední škole šla tak daleko, aby se žáku předložil k přijetí hotové t. zv. přírodovědecký názor světový, a to z toho prostinkého důvodu, že o nějakém jednotném přírodovědeckém názoru nelze vůbec mluvit. Uvažujme jen, co jest třeba si pod tímto pojmem představovati.

Cílem přírodních věd ve spojení s filosofií, již se konečně každá skutečná přírodověda nutně musí státi, je poznání podstaty hmoty živé i neživé a jeví ji sprovázějících. Od tohoto cíle jsme ovšem dnes ještě nesmírně daleko. Nicméně je dobře, když přírodověda jako i jiné vědy přehlíží čas od času výsledky své práce, odhadující, jak asi daleko má ještě k zmíněné poslední metě. V praxi se to dělá tak, že si z dosavadních poznatků sestavujeme úhrnnou bilanci, pokoušejíce se vytvořiti závěr, který je pak jakous provisorní náhradou skutečného pozitivního poznání oněch posledních principů, obsažených v konečném cíli. Je to lidské a ve všech vědách se to praktikuje. Duch v touze po konečném poznání předbíhá, dohaduje se něčeho více, než k čemu postačují dosavadní pozitivní vědomosti. Odborně se tomu v přírodovědě říká „budování přírodovědeckého názoru světového“. Z řečeného však vyplývá, že tento světový názor je nutně něčím provisorním, ba, jak ukáží hned, i něčím naprosto subjektivním.

Přihlédněme blíže, jaké jsou to poznatky, z nichž si přírodovědecký názor na svět budujeme! Ukažme si to třeba na konkrétním příkladě biologie. Naše vědomosti o životě jsou z menší části zjištěná fakta, z větší části t. zv. teorie či hypotézy. A je těch hypotéz tolik, „že bez nich nelze v ní (moderní vědě) ani kroku učiniti“, jak praví Rádl. Ne, že by to bylo špatné, nebo něco, co by biologii snižovalo. Je to prostě skutečnost a k této skutečnosti vede nutnost, vývoj i účelnost. Vždyť vlastně každá teorie — vzpomeňme třeba jen teorie vývojové — znamená pro vědu jistý přínos. Vzbudí při nejmenším úsilí teorii ověřiti, je tedy vzpruhou k intensivnější práci, udává program práce. A to vše už znamená velmi mnoho. A právě tyto teorie mají nezřídka rozhodující vliv na nazírání na přírodu v tom kterém období vývoje přírodovědy. Avšak teorie jsou jen jakousi polopравdou — sit venia verbo. Nejsou závazné a zhusta zklamaly. Jsou toliko provisorním řešením a o jejich přijetí u jednotlivých biologů rozhoduje zcela subjektivní vědecký cit. A ani u všech biologů, kteří určitou teorii přijmou, není toto přijetí stejné. Jedni tak činí s většími, jiní s menšími výhradami. Že pak souhlas či nesouhlas s určitou teorií biologickou má rozhodující význam pro názor na život u jednotlivých biologů, je zřejmé. A uvažme ještě, že jeden a týž problém vykládají nezřídka teorie dvě i více, které si někdy diametrálně odporují. Tak na př. teoretické řešení základního problému biologie, t. j. otázky po podstatě života, je dvojí. Teorie vitalistická přijímá životní princip či sílu hmotu ovládající, podstatně odlišnou od sil fyzikálně-chemických. Teorie mechanistická se naopak domnívá, že život budeme moci jednou vysvětliti co děj fyzikálně-chemický. Teorie tyto mají pak veliký význam pro celkový názor na život — či lépe přímo s ním splývají. A tak tu stojí příkře proti sobě dva názory — vitalismus a mechanismus. Že pak oba se hluboce uplatňují v celkovém nazírání na svět, to snad není třeba dokazovati. To jsou pak přece také dva zcela různé názory světové. A jakému se z nich bude učit ve škole? Věc je jasná — žáci přijmou světový názor profesorův. A přece cítíme, jak je to nepřírozené a falešné. Žák přijme něco, o čem třeba vůbec nebude dále přemýšleti, když se mu věc podá jako hotové dogma, jindy bude jeho další myšlení zatíženo něčím, co třeba naprosto odporuje založení jeho ducha a on se bude pracně probíjeti neúspěšným balastem. Věc je však i po jiné stránce choulostivá a nebezpečná. Nazírání na jednotlivé problémy se ve vědě rychle mění. To, co je dnes vědeckou pravdou, zítra nemusí už platiti. Mnohé vědecké názory jsou však zhusta těsně spjaty s jednotlivými generacemi. Konkrétní případ. Starší generace profesorů biologů byly vychovány v materialistickém pojetí života. Ten budou tradovat svým posluchačům, třeba dnes vanou již v biologii zcela jiné proudy. Ne snad, že by o nich nevěděli, nýbrž proto, že jich nepřijímají. Vždyť je dobře známo, jak tvrdošíjně se dovedou starší generace brániti všemu novému. A tu je nebezpečí, že v t. zv. světovém názoru na svět se budou na našich školách vykládati věci, které jsou pro vědu už dávno mrtvy. To pak nebude pokrok, nýbrž reakce. A to přece nové osnovy nechtějí.

Výuková funkce přírodní vědy na střední škole musí proto nutně spočívat v něčem zcela jiném, než v podávání „jednoho (který neexistuje) názoru na přírodu“, jak to žádají nové osnovy, nýbrž v tom, aby žák měl dostatek vědomostí a uměl přemýšleti tak, aby si mohl sám vlastní názor vybudovati. Žák musí býti schopen samostatného myšlení a proti tomu přímo pracujeme, vnucujeme-li mu v hotové formě to, k čemu on sám se má dopracovati.

drm.

Kolem chebské tragedie.

V den 25. února 1634 klesl ve vlastní krvi, proklán mečem od císařských, císařský generalissimus, kníže, vévoda Albrecht z Valdštejna, čím tento ohromil nejen české obyvatelstvo, ale i obyvatele všech rakouských držav a ostatní cizinu, především Švédy, Sasy, Francouze a s nimi českou emigraci. Není proto divu, že vedle pověstí o příšerné vraždě vyrostly se četné domněnky a dohady, že podávány byly důkazy, vzájemně soupeřící o průkaz, zda čin ten stal se po zásluze, či byl-li sprostou vraždou.

Letošní 300. výročí chebské tragedie dalo podnět nejen k novým pracím literárním, ale i k oslavám, které mají znovu připomenouti památku toho, jenž podle víry exulantů vztáhnouti měl ruku po královské české koruně a spojití domácí i zahraniční Čechi v jeden český stát, zbavený habsburského panství. Mohl Valdštejn splniti víru v obnovení českého státu a za jakých podmínek, za jakých obětí a s jakými mravními hodnotami?

Kavalír 17. století jest pravidelně osoba velice záhadná. Není to často kavalír v našem ušlechtilém slova smyslu. Víme již dnes, že pod firmou kavalíra skrývala se leckdy osoba minimálních duševních hodnot, někdy osoba výstřední v duševním i fyzickém směru. Náš Albrecht patřil také mezi kavalíry a tvořil v jejich společnosti s hlediska mravního spíše jejich spodinu než elitu. Byl spíše mezinárodním dobrodruhem, spějícím za nejasným cílem se všemi dosažitelnými prostředky. Byl dobrým vojákem, leč s hlediska náboženského a národního prostým cynikem a v otázce českého státu vždy podezřelým.

Připomeňme si proto pro objasnění několik okamžiků jeho ži-

vota, které pro lepší přehlednost rozdělíme si na odstavce: náboženský, národní, vojenský, státní a konečně všimněme si, co znamenala pro pobělohorskou Čechii smrt císařského generalissima.

Útlé mládí ztrávil mladý Valdštejn v rodných Heřmanicích (u Jaroměře, nar. se 14. září 1583), kde jeho otec Vilém věnoval se hospodaření na rodném zboží. Českobratrská víra a její pacifismus syna se vůbec nedotkly; třeba po smrti otce (12letý) přešel na Košumberk v poručnictví pánů Slavatů, čímž octl se v prostředí katolickém a pak i stejně v jezuitské koleji v Olomouci. Zůstával sice Českým bratrem dále a přešel pak na luteránská studia do Slezska a konečně do Altorfu blíže Norimberka, kde byl pro rvavost a mimořádnou divokost ze studií vyloučen. Přestoupení jeho ke katolictví stalo se patrně z materiálních pohytek. Neb stal se tehdy pážetem markrabě Karla z Burgova a tím se seznámil se dvorem Ferdinanda Tyrolského. Odtud balancoval pan Albrecht mezi českobratrstvím, luteránstvím a katolictvím. Tuto nejistotu nebo neurčitost sledovati můžeme pak po celé další jednání Valdštejnovo, třeba později se oficiálně přihlásil ke katolictví. Sám oficiální katolík udržoval stále styky s českobratrským křesťanstvím, svým švagrem. Styky jeho s přáteli v Německu ukazují zase k luterství. Ke katolictví přihlásil se otevřeně, když na český trůn měl nastoupiti Ferdinand I., ale o upřímnosti přestoupení můžeme pronést pochybnosti. Tenkrát na sněmu v Olomouci u přítomnosti Ferdinandově slíbil na př. jezuitům, že jim ve Vsetíně vystaví kolej (k čemuž

pak nedošlo), povolal na Moravu karmelitány a vystavěl jim v Lukově klášter. Stejně jako toto budi podiv jeho pout do italské Lorety. Již tenkrát působily na Valdštejna záhady astronomické a astrologické více než co jiného. Ale věřilo se v jeho upřímnost, věřili i jesuité, kteří se také v něm nejvíce zklamali. Astrologie a úžasná uzavřenost k celému okolí vypěstovaly v něm osobní velikášství a hnaly vpřed, vpřed za osobní kariérou za každou cenu, zničily v něm, jinak bystrém a pohotovém vojákovi, poslední autokritiku.

Národní otázka pro Valdštejna vlastně neexistovala. Když se v r. 1604 vracel ze studií a s cest po západní Evropě do domova, vracel se již jako pouhý cizinec, jemuž rodná země sloužit měla pouze za východisko kariéry. Proto neusadil se doma na otcovském statku, ale přešel (za pomoci Karla z Žerotína) do služeb císa. Rudolfa II., jehož zrádně opustil, a uchytil se jeho bratra Matyáše, aby v příhodný okamžik stejným způsobem přešel na stranu Ferdinanda I., jak jsem již podotkl. Sňatkem se starou paní Lukrecií z Landeka (sám byl 25letý) získal veliké jmění na Moravě, přijal byl mezi moravské stavy a vešel se v jejich důvěru tak, že jej pověřili zemskou obranou ve sporech mezi Rudolfem a Matyášem a pak znovu před bitvou bělohorskou. Ale zradil je také. Ba, nezastavil se ani po bitvě před vlastním příbuzenstvem v Čechách, jsa ochoten zmocnit se jmění příbuzenského rodu panů Smiřických ze Smiřic a zcela ožebračit duševně chorého posledního potomka Smiřických Jiříka. Touha po kariéře stupňovala v něm touhu po majetku. Zahrnut od císaře počtami a neslýchanou kořistí v konfiskacích, vytvořil si v Českém království nový stát — vévodství fridlandské. Zúčastnil se prací na Obnoveném zemském zřízení a pracoval horlivě pro zájmy dynastie, až do chvíle, když propuštěn byl jako generál ze služeb. V tom okamžiku proměnil se ve zrádce a když znovu přijímal velení nad veškerým císařským vojskem, činil tak v touze po pomstě, stupňující se až v chorobu. V tu chvíli byl snad také již odhodlán dát Švédům v šanc celé království, případně pomoci Švédům a Sasům sám vsadit si českou korunu na hlavu, třebaž zůstává dům stále záhadou, jak si české království vůbec představoval, když sám byl tehdy dosti nemocný, vysílený a bez dědice. Jeho

národní cítění vystihuje snad nejlépe přání, které pronesl při stavbě jičínské koleje: „Aby do ní nebyli přijímáni čeští pitomí Honzové.“ A stejně i jeho poměr k české emigraci, dosud nevyjasněný, budi spíše podezření, zda této jeho pomocníci a horlivé ve službách švédských a saských nebyli pouhými pomocníky ve vykonávání pomsty nad císařem. Jinak Valdštejn psal německy, pouze nadávky pepřil českými výrazy.

Otázkou národní dotkli jsme se vlastně již i otázky čes. státu. V Obnoveném zřízení zemském stál Valdštejn na straně císaře, pak zase podával českou korunu Švédům, aniž by se staral, jaký bude její další osud.

Zato nelze Valdštejnovi upřít vojenský význam. Divoká povaha, od mládí projevovaná, uplatnila se tu v plné míře a po prvé vyznamenala se v r. 1604, když táhl pod císařskými prapory jako fendrych do Uher proti Turkům. Byl to voják bezohledný, drsný, hově plně názoru své doby, voják, jemuž válka byla vším, mír pravým neštěstím. Valnou část života ztrávil na bojištích, aniž by byl plně ukázal své vojenské schopnosti a nadání. Uvažujeme však, jak by situace česká byla vypadala jinak, kdyby byl Valdštejn vedl válku se Sasy a Švédy rázně, oč by tím byl svou zemi ušetřil a jak by jí byl prospěl. Také válka sama nebyla by se protáhla na celých třicet let.

Za to vše přijal Valdštejn, tolik císařem vyznamenávaný, tragickou odměnu. A vina vlastní, vlastní míra utrpení za jeho zradu dolehla teprve na Čechy. Národ český znovu signován za zrádce, zařazen do nejnižší kategorie, k zániku odsouzené. Veškeré jmění zabráno pro odměnu věrným císařským generálům, jmění, které tvořilo celou čtvrtinu země České a celkem bylo odhadováno na 10,000.000 zl. tehdejší měny. Pro srovnání snad nám poslouží, že valdštejnský palác v Praze na Malé straně byl odhadnut tehdy na pouhých 50.000 zl. Jméni, mimo jiné, tvořilo 101 velkostatek a dvě knížetství (Zaháňské a Hlohovské), takže snad nechybíme, když jmění celkově odhadneme na nejméně dvě miliardy dnešních korun! To byla nejstrašnější konfiskace v Čechách, která sebrala jmění, získané otrockou službou, mamonem, jemuž keřtství za světové války zdá se pouhou malíčností.

V. Kt.

Jak Rusko dnes vypadá.

Ruská otázka opět v popředí.

Veliký úpadek našeho exportu a snahy po jeho opětném oživení posunuly otázku ruskou u nás do popředí veřejných zájmů. Není tak snadno utvořit si přibližně správný obraz o celém dosahu tohoto problému, jakkoliv informace, které v dalším uvádíme, pocházejí od osoby, která žila jako člen speciální mise delší dobu v Sovětském Svazu a měla příležitost bez jakékoliv zaujatosti informovat se o skutečném stavu věcí, pokud je to ovšem vůbec možno.

Problém našeho exportu do Ruska není otázkou novou, neboť byly již před dvěma roky znovu navázány kroky, které by měly vésti ke sblížení. Pro nás spočívá hlavní obtíž v tom, že Rusko má státní monopol dovozní, že tedy není možno jednat snad s jednotlivými soukromými importérskými firmami ruskými, ať už by to byli jednotlivci, anebo kapitalistické společnosti nebo svépomocné družstevní kooperativy. Vůči zástupcům ruského importu byla od nás uplatňována snaha, abychom pevnou smlouvou na delší řadu let dostali prostě zadánou určitou pevnou kvotu zboží přesně vyznačeného, nač z ruské strany nikdy nebylo přistoupeno. Vedle toho ruským zástupcům šlo vždy o to, aby při sjednávání importu získali především dlouhodobý úvěr, což ovšem znamená zase pro našeho exportéra dalekosáhlý problém, jak opatřit fi-

Uznání SSSR. de jure.

nanční prostředky. S otázkou případného exportu do Ruska souvisí ovšem také otázka tak zvaného uznání Ruska de jure, třeba by s ruské strany na toto uznání ani zdaleka nebyla kladena dnes už taková váha, jako tomu bylo až do roku 1925. K rozboru této otázky, uznání Ruska de jure, vrátíme se ještě zvláštní, samostatnou statí. Vzhledem k vnitropolitickým poměrům však musíme už nyní konstatovat, že nebyly správné informace, které tvrdily, jako by nastávající řešení této otázky spolupůsobilo na rozhodnutí národní demokracie, aby vystoupila z vlády. Dnes už otázka ta ani pro národní demokracii nezdá se býti tak bolestnou a možná, že by se i pro ni našla v tom směru vhodná, pokud se týká přijatelná formule.

Pravda o Rusku.

Zprávy a informace, které o poměrech v Sovět. Svazu pronikají na veřejnost, odporují si mnohdy velmi podstatně. Co o té věci bývá psáno z prostředí komunistického neb od informátorů, kteří s ním sympatisují, to vypadá namnoze jako líčení hotového ráje. Také různí evropští specialisté, kteří jenom krátkou dobu byli v Rusku návštěvou, podávají často úsudky velmi příznivé. Stejným způsobem počínají si také i různé dělnické delegace, které si někdy do Ruska zajedou, aby měly jasno. Naproti tomu však znalci Ruska vyjadřují se velmi opatrně a právě tak počínají si také dopisovatelé velkých evropských časopisů, kteří trvale žijí v Sovětském Svazu.

Jak se to vše dá vysvětlit? Ty příznivé úsudky, které nám podávají o současných poměrech v sovětském Svazu mimoruští odborníci a speciální znalci, kteří jenom nakrátko Rusko navštívili, mají svůj důvod v tom, že se Sovětské Rusko téměř pro každý obor může vykázáti nějakou reklamní institucí: znamenitě provedenou podle všech nejnovějších vymožeností moderní techniky. Tyto instituce však existují jaksí jenom jako museální nebo kabinetní ukázky bez jakékoliv skutečné souvislosti a bez organického zařazení k ostatním hospodářským jevům. Ony nám představují absolutní, ale jenom parciální uskutečnění ideálního plánu teoreticky zpracovaného. Když takový cizí odborník přijde, tedy se mu takováto instituce ukáže, a k tomu se podobně, že prozatím nebylo možno pro nedostatek času a peněz tento ideální model vtělit ve všeobecnou skutečnost. Přijdou-li zahraniční dělnické delegace, dostane se jim od oficiálních činitelů ruských zpravidla znamenitého pohostinství a ukážou se jim podobně, jako těm zahraničním znalcům, nějaká vzorná zařízení, která v některých případech skutečně existují, někdy však zase neliší se

ničím od známých Potěmkinových vesnic. Při tom dbá se pečlivě toho, aby cizí dělnická delegace nesešla se někde s lidmi vlastního jazyka a neměla snad příležitost domluvit se s nimi o skutečných poměrech. Velcí znalci Ruska pak, kteří časem podají nějakou zprávu o Sovětském Svazu, musejí být ve svých informacích velmi opatrní, poněvadž by jejich pobytu v Rusku bylo velmi nakrátko anebo nebyli by tam prostě při svém opětovném příchodu puštěni. To platí zvýšenou měrou také o dopisovatelích cizích časopisů. Běda tomu, kdo napíše něco, co je oficielním činitelům méně příjemné. Takový je bez rozpaků okamžitě vykázan.

Tak se stává, že všeobecně panuje úžasná neznalost skutečných poměrů v Rusku a že jenom málokdo ví, jak skutečné poměry opravdu vypadají. Jasného názoru na tu věc může nabýt jenom ten, kdo sám delší dobu prakticky v Sovětském Svazu byl zaměstnán a kdo také dokonale ovládá ruskou řeč.

Náš informátor byl třikrát v Sovětském Svazu. Po první návštěvou, po druhé a po třetí jako vedoucí v prakt. zaměstnání. Zkusil sám na sobě vliv příslušných dojmů, byl nadšen pro to, co se mu ukazovalo a věřil v uskutečnění všeho toho i v provedení pětiletky. Ze nabyl velké vášnosti, ano úcty ke všem těm ideálním motivům, které se zdály všechno pronikat. Když však při druhém a třetím pobytu měl už možnost nahlédnouti také trochu za kulisy, zmocnilo se ho nejprve zklamání a na konec přímo hrůza. Všimněme si nejprve situace dělnické vrstvy a postavení rolníků, přezkoumejme vnitřní hodnotu ideálních motivů na odív stavených a přihlédněme také konečně i ke kulturnímu životu, jak se nám jeví v architektuře, výtvarných uměních a v divadelnictví.

Mzdy průmyslových dělníků.

Dělníci a sedláci jsou považováni v Sovět. Unii za přední, privilegované stavy. Jak honorována jejich práce? Dělnictvo je zařadeno do mzdových skupin. Do první třídy náležejí osoby, přicházející do zaměstnání úplně nově bez jakýchkoliv předběžných znalostí tak, jak právě z venkova přišli do měst. Dostávají 35 kopějek za hodinu, při čemž měsíčně mají 168 pracovních hodin. Než se takový dělník dostane do třetí platové stupnice, musí se už tak zdokonalit, aby dovedl obsluhovat i složité technické stroje. Pak vydělává 60 kopějek za hodinu.

Do 3. a 6. platové stupnice náležejí přední dělníci, mistři a zahraniční specialisté. V této stupnici vydělávají zaměstnanci 85 kopějek až 1.10 rublu za hodinu. Je to též kategorie prvoř. techniků s platem 180 až 200 rublů za měsíc. Hodiny přes čas nejsou honorovány. Mistři dostávají 200—350 rublů za měsíc. Aby však někdo mohl dospět až k takovéto mzdě, musí být příslušníkem komunistické partaje. Mistřům jsou postaveni na roven dílenští technici, kteří mají dvouletá universitní studia. Má-li však kdo tři léta studií na universitě, může potom dostat 300—400 rublů za měsíc. Z této skupiny, která se skládá z bývalých dělníků, vybírají se také inženýři, kteří samostatně vedou velká oddělení, ve kterých je nejméně 1000 dělníků. Nad nimi jsou už jenom zvláštní přednostové, kteří přirozeně musí být vždycky spolehlivými členy partaje a kteří bdí nad podnikem. Taci dostávají 450—600 rublů. K tomu přistupují ještě zvláštní výrobní prémie, jakmile bylo dosaženo pracovního programu a pokud takový přednost k tomu dosáhl svolení vedení partaje. Nad těmito přednosty jsou už pak jenom ředitelé.

Postavení ředitelů.

Vždy jeden technický, jeden komerční a jeden „rudý direktor“, kteří všichni mají svoje sekretáře. Tito ředitelé dostávají 600—800 rublů měsíčně, mohou však dosáhnout i dvojnásobného příjmu svou poradní odbornou činností. Všechny výhody, jež má stát k dispozici, jsou také jim k službám, a to služební auto, naturální byt a zvláštní zaopatření ve vlastních klubovních místnostech. Podniky obzvlášť veliké mají v čele svého generálního direktora, který má 2.000 rublů měsíčně.

Kancelářští zaměstnanci jsou rozřídění do 3.—6. stupnice a jejich platy byly jim počínaje rokem 1932 podstatně zlepšeny. Podle nynější stupnice dostávají 85 kopějek až 1.10 rublu za hodinu. Počínaje 1. lednem 1933 sráží se ve všech mzdových stupnicích, které nepřevyšují 600 rublů měsíčně, plných 40 proc. ze mzdy stanovené mzdovou stupnicí. Naproti tomu platy přednostů a direktorů zůstaly těchto srážek ušetřeny.

Dělníků jest jenom 10 procent.

U nás má se mylně za to, že dělnická třída v Sovět. Rusku je procentuálně obzvlášť početná. Úřední statistika z r. 1931 zjišťuje poměry 160,000.000 celkového obyvatelstva Sovět. Svazu a ukazuje, že z toho jest dělníků a zaměstnanců jenom 18,100.000. Do toho je počítáno také dělnictvo a zaměstnanci zemědělství. Vlastní dělnictvo průmyslové, počítaje v to i nádeníky a domovní zaměstnance, činí podle této statistiky 15,400.000, a z toho je jenom 10,100.000 těch, kteří jsou skutečně činní v podnicích průmyslových.

Mzdy zemědělských dělníků.

Ostatní obyvatelstvo je zemědělské. Zručná zeměděl. dělnice dostává 50 rublů měsíčně. Její pracovní doba není zákonem omezena. (Měst. posluhovačka dostává také 50 rublů za měsíc.) Z tohoto platu činí se však různé srážky. Někdy jsou to průmyslové půjčky, na které se nuceně upisuje a upsaná částka nuceně sráží z platu, jindy jsou to zase příspěvky pro odborové organizace, takže po všech srážkách zůstane takové zemědělské dělnici asi 30 rublů měsíčně pro všechny její potřeby. Jeden rubl musí zaplatit denně za stravování v komunistické jídelně. Na ostatní potřeby, jako šaty, obuv a jiné běžné potřeby denního života nezbyvá už ničeho a nelze jinak, než si dopomoci k nezbytným prostředkům vlastně oklikou tím, že taková zemědělská dělnice část zemědělských výrobků neodvede a tajně pod rukou prodá. Mužský zemědělský dělník dostává měsíčně 75 rublů pro sebe a svoji rodinu. Poněvadž i zde se uplatňují různé srážky, zůstává mu okrouhle asi 50 rublů na celé živobytí. Mechanik na zemědělském kolchozu, tedy nejdůležitější osoba při technické racionalisaci ruského zemědělství, dostává maximálně 110 rublů měsíčně.

Poukazuje-li někdo na tyto poměrně velmi nízké mzdy, tu se mu se strany sovětské obyčejně namítne, že tito dělníci dostávají velmi levné poukázky, na které mohou si v určitých krámech koupit předměty denní potřeby za ceny mimořádně snížené. Così na tom je, ale jenom v míře velmi omezené, poněvadž ony krámy zpravidla nemají příslušného zboží. Jsou často případy, že dělníci velkých továren ani po celá léta nedostali žádných výhodných poukázek, o rolnících ani nemluvě.

Zproletarisování zemědělského stavu.

Jednou z vedoucích myšlenek Sovětské vlády bylo, že rovností mezi dělníky a sedláky lze dosáhnout tím, že se ze sedláků udělají dělníci. Nejprve rozptýlila tedy vláda velké sedláky a pak také drobné rolníky, které potom poslala do služby jako obyčejné dělníky na obrovské technické stavby, jako je Dněprostroj, nebo Magnitogorsk, aby tam robotovali za nepatrnou mzdou, někdy také za pouhou stravu. Důsledek toho

ovšem byl, že pro úpadek zemědělství a nedostatečné obdělání půdy v některých krajinách vznikl přímo hlad. V únoru 1931 měli zkolektivisovaní rolníci odvádět 50 proc. své žně, 25 proc. ponechat si pro vlastní potřebu a 25 proc. dát do volného obchodu za maximální ceny státem stanovené. Leč ani tento slib nebyl se strany sovětské vlády dodržen a výtěžky žní byly rolníkům namnoze úplně zkonfiskovány. Sedlák tedy nevěděl, z čeho by se svou rodinou měl vlastně býti živ. Kolektivisace, která pro první léta byla plánována jenom pro 30 proc. zemědělské půdy, pokud se týče pro 30 proc. mužických usedlostí, byla prováděna urychleným tempem, takže v krátkce dosáhla plných 62 proc. celkové výměry. Rolníci, kteří ještě hospodařili jako soukromí podnikatelé se svými starými tradičními cítě a smyslem pro soukromé vlastnictví svojí půdy, byli podle možnosti odstraňováni a nahrazováni osobami, které absolvovaly studium sovětského zemědělského hospodaření. Kde se tak nestalo, byli samostatní podnikatelé v zemědělství tak utlačováni daněmi a dávkami, že exekuční prodej následoval jeden za druhým.

Zásobovací anarchie.

Tyto pokusné manipulace uvedly zásobování obyvatelstva do nepořádku. Sovětská vláda se rozhodla, že odstraní maximální ceny na trhu a zavede volný obchod, a to pro ony rolníky, kteří odvedou státu onu část žně, která od nich bude žádána. Této výhody použila však jenom asi pětina všech zkolektivisovaných hospodářství, při čemž je zajímavé, že to nebyli ani kolchozy jako takové, nýbrž jenom jednotlivci jejich členové. Ostatní soukromí zemědělští podnikatelé byli tím ovšem doháněni k zoufalství, nepěstovali více, než kolik potřebovali pro sebe a prodávali na volném trhu, co vůbec mohli. Ovšem o tomto volném trhu nesmíme mít nějaké iluze. Na rohu ulice stojí několik sedláků, kteří prodávají několik hlávek zelí, nějaká vejce, jablka, houby, trochu brambor a snad nějaké kuře. Tady ovšem nemají platnosti maximální ceny státem stanovené.

Odměňování potravin.

Všimněme si zevrubněji, kterak je obyvatelstvo Sovět. Svazu zásobováno a vyživováno. Pracující člověk dostává měsíčně několik kilogramů moučných výrobků, obzvláště makaronů a 2 — 3 kg krupice nebo rýže. Ženy, které jsou činny jenom v domácnosti, dostávají málo. Děti vůbec ničeho. Chleba dostávalo se ještě před několika měsíci denně 600 gramů pro každého pracujícího člena rodiny. Pak už jen 300 gramů, pak zase 400 až 500 gramů a pro děti všeobecně na každé 200 gr. Chleba je z kukuřice a ze sojových bobů. Často jsou v něm i kousky dřeva, slámy a útržky z py tlů. Každého měsíce dostává pracující člověk přiděl 600 gramů cukru a 1 kg mýdla. To však je docela tmavé a tak bídné kvality, že si to mimo Rusko stěží dovedeme představit.

Ceny na volném trhu.

Poněvadž z těchto přidělů nikdo nemůže býti živ, nutno ostatek koupiti na volném trhu. Ceny pak jsou asi takové: 1 litr mléka 6 rublů, 1 vajíčko 1.50 rublů, bochníček chleba, který váží asi 3 kg, 12 — 15 rublů, 1 kg másla stojí 70 rublů i více, 1 kg krupice je za 12 rublů a 1 kg rýže za 20 rublů. 1 kg cukru stojí 35 rublů, 1 kg brambor 1 rubl, 1 kg zelí stojí 3 ruble.

Platy intelektuálů.

Máme-li před očima tyto ceny, pak si teprve uvědomíme opravdovou reální mzdu, která je vyjádřena výše uvedenými mzdovými stupnicemi. Uvážíme-li také, že ve svobodných povoláních lékaři a hudební umělci vydělají měsíčně 120—200 rublů, a to ještě jenom tenkrát, pracují-li na 3 až 4 různých místech, pak netřeba uvažovati o životní míře ruských intelektuálů. Profesor na akademii dostává 250 rublů, z čehož se mu však ve skutečnosti vyplácí jenom 215 rublů.

Bytové poměry.

Tak asi vypadají důchody ruských lidí. Jak jsou ubytováni? Původně bylo stanoveno, že pro osobu musí býti vyhrazeno 8 m² obytné plochy, což později sníženo na 6 m². Dnes jsou poměry takové, že ve městech obývá průměrem 5 osob obytnou plochu o 9 m². Ideálem je, aby aspoň příslušníci téže rodiny bydlili v jedné společné místnosti. Vedle rodičů a prarodičů bývají tam také mnohdy ještě příbuzní poboční. Skutečnost ovšem je taková, že mnohdy obývá i několik rodin v jedné místnosti. V bytě, kde jest 4—5 pokojů, kuchyň, kloset a koupelna, obývá průměrem 35 osob. Novostaveb, které měly odpomoci těmto neuvěřitelným poměrům bytovým, vzniklo jen tak málo, že to vůbec nepadá na váhu.

Důsledky nedostatku se projevují.

Poněvadž v zimě není topiva a obyvatelstvo je podvyživené, úplně přepracované a bytové poměry takové, jak byly vylíčeny, je nemocnost (morbilita) velmi značná. To má ovšem za následek, že všechen správní aparát je velmi často ochromen a někdy i úplně znemožněn. Následek těchto poměrů je, že rozmrzelost, ano zafalství mezi obyvatelstvem je velmi značné a že panující režim nemá už žádné důvěry. Také v uskutečnění nadějí kladených do druhé pětiletky nikdo nevěří. Nespokojenost pronikla už také hluboko do organi-

Kupní síla sovětských peněz.

sačního aparátu komunistické strany samotné. Tato nespokojenost šíří se ještě tím více, čím více přibývá tak zv. Torgsin-krámů nebo Torgsin-skladů. Torgsin-ruble jsou poukázky, které Sověty vydávají těm, kdož odevzdali stříbro, zlato nebo jinaké cenné předměty ve státních nákupnách zlata, anebo těm, k jejichž dobru cizina koná nějaké platy u státní banky. V podstatě jsou to tedy bony na cizí hodnotné valuty, a jejich poměr je k papírovému rublu takový, že 40 — 60 rublů papírových rovná se 1 Torgsin-rublu. Skutečná kupní síla rublu papírového je nějakých 40 — 50 haléřů československých. Ještě před rokem byl vždy jen je-

Obchody pro cizince.

den takový Torgsin-sklad nebo Torgsin-krám, a to ještě jen ve větších městech. Prodávaly se tam většinou cizincům umělecké předměty z doby starého režimu, pak, rovněž cizincům, potraviny a předměty denní potřeby a také tam kupovali zahraniční specialisté, v Rusku zaměstnaní. Dnes je v Moskvě i v Leningradě takových krámů plno. Téměř na každém druhém rohu ulice možno se s nimi setkat a kupovat tam může každý, kdo má Torgsin-ruble. Mnozí lidé ovšem jsou donuceni tam kupovat, poněvadž by se jinak nemohli vůbec vyživit. To jde tak daleko, že i příslušníci komunistické partaje musejí kupovat mléko pro své děti v těchto Torgsin-krámech. Zřízení a neustálé rozšiřování této instituce vedle volného obchodu podvrátilo úplně morálku obyvatelstva. Nastala totiž pravá honba za hodnotnějším Torgsin-rublem, pokud se týče za zahraničními valutami, a co to znamená, dovede posouditi ten, kdo prožil inflaci v některém státě, jenž byl

zachvácen zkázou měny po světové válce. Ruský stát, máje úžasné platební obtíže, chápe se každého prostředku, aby získal zahraniční valuty a neblahé poměry ještě zhoršuje. Ruská státní policie „GPU“, bývalá

Zdanění cest do ciziny.

„Črezvičajka“, vykonává dokonce mírný nátlak na ty osoby, které mají v ústech ještě zlaté zuby, aby si je dali vytrhat. Sovětskému občanu dovolují se cesty do zahraničí jen tehdy, když zahraniční přátelé za něj zaplatí 250 dolarů za občana, jenž pracuje manuálně a 500 dolarů za občana svobodného povolání. Chce-li však někdo Sovětskou Unii provždy opustit a trvale se odstěhovat, může tak učinit, jestliže nějaký dobročinný cizinec zaplatí za něho 1.000 dolarů. (Pokračování.)

Jubileum sv. Norberta.

Několik málo týdnů již jen uplyne a rozezvučí se v mohutném chorálu, v jásavé písni strahovské zvonů a s nimi zapějí chorál díky zvony četných premonstrátských kostelů v Čechách, na Moravě i na Slovensku. Osm set let bude tomu dne 6. června, co Hospodin povolal k sobě věrného a přehorlivého syna svého, svatého Norberta, aby z rukou nejvyšších přijal odměnu za oběti a práce svého života.

Německý severozápad byl kolébkou světcovou, dvůr německých císařů jej hostil v jeho jinošství, které v tak mnohém bylo vzdáleno oněch cest, které určil Hospodin. Pak obrácení jeho, kdy blesk mu připomněl, že cesty, po nichž kráčí, nejsou správné a nejsou cestami Božími — a obrácení naprosté, které z hlubin nedokonalosti a hříchů vedlo vzhůru k nejjasnějším výšinám naprostého sebeobětování se pro Boha a bližní. Francie byla jevištěm misionářské činnosti světcovy, francouzské Premonstré stalo se jako první klášter svatým Norbertem založeného řádu ohniskem jeho obrodných a výbojných snah a daleký, ještě tolik pohanský východ německý byl místem, kde po toliké práci a lásce i tomuto kraji věnované umírá ani ještě padesát let starý arcibiskup magdeburský, předčasně zlomený tíhou prací. A s ním odešel muž z největších své doby, který byl pilířem papežství a svou rozhodností a neohrožeností zabránil tomu, aby na prestol svatého Petra zasedl člověk nehodný svatého úřadu papežského, nebo aby došlo k rozvratu v Církvi.

Hrdý, zvukný titul kancléře Itálie byl udělen světcu, který i na půdě vzdáleného Říma stánu kdysi jako mladík a pak i jako svatý muž, aby upevněna byla moc papežská a hájeny zájmy Církve. A přece svatý Norbert, kancléř Itálie, primas východoněmecký a arcibiskup magdeburský, byl muž tak nesmírně pokorný a zůstal jím až do své smrti. K svatému Augustinovi mohli bychom ho přirovnat jeho životem, obrácením i horlivostí, k svatému Pavlovi neúnávností, s jakou cestoval, aby upevňoval základy Církve a vroucí, něžnou láskou k svátostnému Kristu, která mu vynesla jedinečný mezi světci titul světce Eucharistie, byl tak podobný svatému Janovi, miláčku Páně, který spočinul kdysi na Srdci Mistrově a slyšel jeho tlukot. Eucharistický kult a šíření tohoto kultu a úcta Rodičky Boží, z jejichž rukou, podle vyprávění legendistova, světec přijal bělostné roucho pro novou svou řeholi, byly odkazy, které zanechal duchovním, řeholním svým synům, a které mají markantní známku jejich práce.

A ani po smrti nenašel svatý Norbert definitivního pokoje v hrobce chrámu Panny Marie v Magdeburku. Jeden z největších opatů strahovských, Kašpar z Kvestenberku, muž velezasloužilý o rekatolisaci Čech, neznal klidu a odpočinku, dokud ostatky světcovy neměl ve svém opatském chrámu. Před sedmi lety vzpomínal Strahov třístého výročí onoho přenesení. A nejen že svatý Norbert patří ke skrovné družině svatých patronů českých, nejen že on po boku světců Václava a Sigmunda shlíží s tichou vroucností na monstranci ve svých rukou a na proudící davy na Karlově mostě, ale svatý Norbert mluví po staletí k duši českého národa a zasahoval do jeho dějin, sdílel radosti i strasti naší vlasti svými syny, kláštery

premonstrátskými a jejich řeholníky. A tak jako tomu bylo po staletí, tak je tomu i dnes a bohdá bude tomu i nadále; nejednou v dějinách byli to velcí opati premonstrátských kanonií, kteří hluboko zasahovali do osudů národa.

Strahov, roku 1140 založený, byl prvním sídlem premonstrátským v našich zemích. Král Vladislav a olomoucký biskup jasné paměti, Jindřich Zdík, povolali syny svatého Norberta z německého Steinfeldu k nám. Již rok nato vzniká první klášter premonstrátek v Čechách, kdysi tak slavné a dnes ještě tak něžně krásné — Doksany, které byly místem, kde v žáru lásky dcer svatého Norberta cele Bohu se zasvětila mladistvá duše veliké Přemyslovny Anežky. Roku 1149 přišli premonstráti do východočeského Želiva, a rok nato ujal se premonstrátka kláštera louňovického na Vlašimsku. Za husitských válek zničený klášter litomyšlský byl osídlen strahovskými kapituláry roku 1145. Pak nastal jakoby oddech ve vzrůstu kanonií premonstrátských v Čechách, až koncem století, roku 1187, byl založen klášter milevský a roku 1193 založil blahoslavený Hroznata mužský klášter v Teplé, zatím co jeho sestra Vojslava založila ženský klášter v Chotěšově kolem roku 1200. Tímto rokem končí definitivně era zakládání premonstrátských kanonií v Čechách.

Moravan, olomoucký biskup Jindřich Zdík povolal první syny svatého Norberta k nám a je více než pochopitelné, že jim uvolnil cestu i na Moravu. Klášter Hradisko u Olomouce, kterému právem se říká, že je to moravský Eskoriál, byl založen a osídlen premonstráty roku 1151. Škoda, věčná škoda, že ruka Josefa I. sáhla na tento klenot mezi moravskými kláštery a že zrušením tohoto velikolepého kláštera vzalo za své kulturní a náboženské centrum jedinečného původu. Díky Bohu, žije však dílo premonstrátů z Kláštera Hradiska dále v jimi vybudované překrásné mariánské poutní svatyni na Svatém Kopečku. A pohlédne-li kněz od svatokopeckého oltáře k chrámovým dveřím, pak vidí hluboko dole v údolí uprostřed Hané k snění odsouzený Klášter Hradisko, a je to pohled, který až duši jímá... Roku 1181 ujal se premonstrátka kláštera v Dolních Kounicích, devět let později byl založen velkolepý klášter v Louce u Znojma, rovněž Josefem II. zrušený, jehož slavnou minulost vždy hlásati budou překrásné ořechové skříně na knihy ve Filosofickém sále strahovské knihovny, zhotovené původně pro kanonii louckou. Nezapomenutelným učinil svůj klášter i loucký premonstrát Prokop Diviš, vynálezce prvního bleskosvodu, a byli to loučtí premonstráti, kteří položili základy k dnešní slávě Znojemska a první na svých pozemcích pěstovali slavnou raritu Znojemska, okurky. Dosud stávající a lepším zitrkům vsťící spějící kanonie novoříšská byla založena roku 1211 jako ženský klášter. Obřany u Brna, založené roku 1200, vzaly rovněž zrušovacím nařízením Josefa II. za své.

Od nás pak šířilo se dědictví světce Eucharistie dále na východ. Z klášterů na půdě dnešního Slovenska založených přežil bouře zašlých staletí Jasov u Košic, jehož vývoj hned v počátcích přetrhl vpád Tatarů, a jehož prvním známým opatem po znovuzaložení byl Albert roku 1257. Jasov má pak pobočku

Leč i k Polákům šířil se od nás premonstrátský řád, i do Rakouska, a z polských klášterů je nám nejbližší klášter premonstrátek ve Zvěřinci u Krakova, kde žil a pro velikost a slávu svého národa se modlil Boleslav Jablonský, zvěřinecký probošt a strahovský kapitulár Evžen Tupý.

Stačí, stane-li kdo v některém ze stávajících klášterů premonstrátských, aby pochopil, jak nesmírně milovali vše krásné a veliké synové svatého Norberta v zašlých staletích. A přece je vše to, co se zachovalo, jen zlomkem toho, co kdysi bylo a co by dnes

bylo, nebýti válek a požárů.

Bude-li svatého Norberta v prvních červnových dnech více vzpomínáno než kdy jindy, pak zejména čeští katolíci k němu vysílají budou prosby o přimluvu u trůnu Božího. Vždyť mezi nimi, na českém Sionu, na pražském Strahově odpočívá tělo světcovo, mezi nimi působí jeho synové, hrdí na slavnou tradici velké minulosti a odhodlaní k tomu, aby dědictví svého svatého zakladatele přivedli k největšímu rozkvětu!

P. Ludolf F. Czermin O. Praem.

Z psychologie ženy.

Žena nemá tolik schopností ani možností si vykládati ony záhady, které jí bijí do očí, ale dovede je konstatovati a dovede se k nim postaviti, protože žena musí se rychle orientovati, potřebuje se rychle rozhodovati, protože na ní tolikrát záleží všechno, když muž nevidí poznáním, když poznání selže. Až žena teprve podává skutečnost takovou, jak ji vidí, až ona nadhodí možnosti, teprve pak může o nich muž chladně uvažovati a může teprve pak dokonale situaci rozuměti.

S touto převahou zrění vytýká se ženě často, že v ní není logiky, že se logika velmi špatně snáší s ženským rozumem.

I žena má hluboký smysl pro logiku, třebaže to bývá logika jiná. Není to jako logika mužova, logika vypočítaná, daného, nýbrž jest to logika života, logika, t. j. co se děje, co se stává, co se tvoří.

Již Hegel svojí logikou poznání a rozumu otfásl základem upírání logiky ženě. Již staří scholastikové a mystikové znali trojí druh poznání a vědění: per motum rectum, helikoidálním a cirkulárním. Přímé a nepřímé poznání není jediným poznáním, není jedinou logikou, protože nejvyšší jest vlastně poznání hnutí cirkulárního, kdy se člověk celý, celá jeho mysl otáčí kolem předmětu, kdy jej vidí se všech stran, hledisek, kdy jej takřka absorbuje, že není již neznámého a cizího pro poznávajícího. Taková jest také logika ženská, která nejde přímo, ale která vidí s tolika hledisek, kolik jich žádá a stanoví život a skutečnost, protože ženská logika jest ovocem jejího převažujícího zrění.

Bylo by omylem domnívati se, že žena jest vedena pudem a citem ve všem. I ona usuzuje, i ona má logiku, třebaže logiku svou.

Fysické, psychické a metafysické předpoklady pro jiné duchovní utváření ženy.

Duchovní odlišnost ženy jest podmíněna její zvláštní fysikopsychickou stavbou. Rozličnost jeví se již v útvaru ženské buňky. Ženská buňka představuje buňku velkou a klidnou, kdežto buňka mužská jest menší a pohyblivější. Mužská celá znamená vydávání sil, ženská udržování sil. Z toho se pak jeví také podklad psychofysický růzností obojího pohlaví. Tak přísluší muži povinnost sháněti potravu, kdežto ženě přísluší stále přetvářeti rasu v tom, co jest dáno. S touto větší schopností přetvářející souvisí skutečnost potud zjištěná, že žena dovede spojovati a vyvolávati asociace. To mluví ovšem opět o jejím větším syntetisujícím nadání a nepřímě také o větší intuici.

Žena má ještě jedno: důvěrnější vztah k ideám. Tak jako vydává dítě, jakožto životní jednotku, také tak zpracovává všechny ideje, které má a které se jí dostávají, v jakousi jednotu. Analytická metoda mužova vytváří jenom zvolna myšlenky, kdežto syntetisující metoda ženina se vyznamenává rychlým vnímáním a rychlou reakcí na vnímané. Žena takřka uhodne to, nač muž nemůže přijíti po dlouhém hledání a hloubání.

Protože jest žena tak blízko celku a celistvosti a absolutnosti a intuici, proto jest tak blízko také sku-

tečnému duchu pravého umění. Právě svým prvkem zušlechťovacím jest blízka žena umění, a víme všichni, co znamenaly ženy pro duchovní díla umělců, co znamenala Vittoria Colonna Michelangelovi, Beatrice Danteovi, nesmrtelná milénka Bethovenovi, Mme Swetichine Lacordairovi atd. I kdybychom připustili, že mezi ženami najdeme málo geniality, každý musí připustiti, že skoro všichni geniové nesli na své genialitě znatelné stopy ženského vlivu...

Rozeberme si nyní intuitivní schopnost ženy. Tato schopnost zrění má veliký význam pro pochopení sebe i druhého. Intuice totiž proniká jednotu oné bohaté mnohotvárnosti, která jest v jednom každém z nás. Když se postavíme celou bytostí tváří v tvář této mnohosti, tomuto víru představ, pocitů a pojmů, tehdy si uvědomujeme životně jakousi jednotu v sobě, uvědomujeme si, že se toto všechno v nás sbíhá a srůstá v naprostou jednotu, která jest vyšší jednotou, než jest jednota domyšlená a pojmově složená v nás a z nás. Tímto pohroužením do vlastního usnadňuje se pak pochopení každého cizího „já“. Proto se hodí žena tak dobře k oněm úlohám, které žádají dobře poznání cizího nitra. Proto nikdo nenahradí matku a vychovatelskou ženu, protože žena vidí hlouběji do vlastního já a protože vlastní já jest nejlepším klíčem ku pochopení všech ostatních bližních, proto také žena s hlubokou intuicí, která dovede sestopuťi do svých hlubin, která dává prožiti a procítiti až do dna člověka v sobě, dovede se také vžiti a vcítiti do života a bytí ostatních, kteří nesou podobné a podobné bytí.

Onou intuicí jest ženě umožněno, aby uchopila smysl a cenu věcí. Jest třeba totiž nejenom sympatického pochopení, jest třeba i myšlenkově pochopiti a uchopiti věci a lidi. Toto myšlenkové pochopení jest teoretický akt, ve kterém pojímáme vnitřní souvislost mezi bytím a konem, ve vžití se do druhého člověka, v porozumění a pochopení jeho. Tehdy teprve chápeme dokonale člověka, jestliže chápeme spojitost mezi jeho životními projevy s jeho osobností. Takové souvislosti jsou málo přístupny analysujícímu jenom poznání. Žena, která jest více připoutána k bytí než muž, celou svojí bytostí, která míří spíše na podstatu věcí a na celek, ta dovede spíše uchopiti onu souvislost. Co nedovede pochopiti pouhý jenom počítající rozum, to dovede dokonale pochopiti a vystihnouti jedině zrění vnitřní ceny a celé její spojitosti se vším, co kolem věcí jest a do čeho jest věc zasazena. Scheler proto správně praví, že cena věcí musí býti vycítěna. To jest právě úkol zrění či intuice. Jenom žena dovede vytušiti, co chladný muž svým umem těžko se dopracovává, jakou cenu má láska, jakou cenu má oddanost, co znamená život, co znamená dítě, co znamená budoucnost, co znamená bolest, jakou to vše má cenu. A potom pro tuto cenu žena se rozhoduje a obětuje pak všechno. Teprve pomužštěním ženy a ztrátou této zřecí síly žena ztrácí také tento smysl pro vnitřní cenu věcí, a jedná jako chladně usuzující muž. Proto také jsou úspěchy ženy na poli pedagogickém větší, protože dovede oceniti lidskou, dětskou duši. (Pokr.) Dr. Silv. Braitto O. P.

Poznámky k osnově zákona o zprostředkování práce.

Na přímé vyzvání redakce uvádím zde ochotně několik poznámek k osnově „Zákona o zprostředkování práce“, jak ji upravil „Poradní sbor pro otázky hospodářské“. Má třicetiletá praxe v oboru veřejnoprávního zprostředkování práce dává mi k tomu plně oprávnění. Omezím se jen na věci zásadního rázu.

Hlavní a zásadní závaďu vidím v tom, že zřizování odborných oddělení ukládá osnova okresním (městským) zprostředkovatelnám práce. Naproti tomu mluví u zemských zprostředkovatelných práce pouze o „zemědělském oddělení“. Jinak vůbec ne. To neodpovídá ani skutečnému stavu veřejnoprávního zprostředkování práce, ani účelnosti. Na př. v zemi České, která má 30 let starou vzorně vybudovanou a v praxi vyzkoušenou organizaci zprostředkování práce, jsou pouze dva okresní ústavy, které mají odborné zprostředkovatelné práce (Most – salašníky, Podmokly – hostinský personál). Naproti tomu Zemský ústřední úřad práce v Praze, který bude tvořiti jádro budoucí zemské zprostředkovatelné práce, sestává, pokud se týče výkonného zprostředkování práce, jen z odborných oddělení. Tou dobou je to vzorně vybudované zemědělské oddělení, dále oddělení cukrovarnické, všeobecné, oddělení pro zprostředkování práce do ciziny, umístovací kanceláře pro ženská povolání vyšších kategorií, a to oddělení mužské i ženské. Opětovně vyjadřoval Zemský ústřední úřad práce o zřízení odborného oddělení pro hostinský personál a o přičlenění jiných bezvadně vybudovaných odborových zprostředkovatelných práce. Také jen u Zemské zprostředkovatelné práce lze napříště počítati s účelným zřizováním nebo přičleněním odborných oddělení, a to i v tom případě, připustí-li se snad výjimka, jako je na př. v Mostě. Odborné zprostředkovatelné práce jsou jen tehdy účelné, vztahuje-li se jejich působnost na obvod celé země, nebo na širší oblast. I kdyby mluvíly věcné důvody pro zřízení takového odborného oddělení mimo Prahu (pro větší oblast), nebo kdyby musila být v zemi zřízena pro určitý obor třeba dvě oddělení, byla by taková mimo Prahu zřízená odborná oddělení vždy součástí zemské zprostředkovatelné práce, nebo některé její expositury. V této otázce potřebuje osnova nezbytné opravy. V důsledku toho je potřeba bod g) § 3 osnovy vůbec vypustiti, rovněž poslední větu bodu 2. § 4. Pro okresní zprostředkovatelné postaći úplné jediný dozorčí výbor, v němž lze poskytnouti zastoupení všem, hlavně interesovaným odborům. Naproti tomu je potřeba doplniti v hořejším smyslu § 5, bod 2. případně 3. osnovy.

K bodu 6. § 5 uvádím, že nebude snad potřeba zřizovati u zemské zprostředkovatelné práce zvláštní poradní sbor pro otázky zprostředkování práce. Věci tam spadající může obstarati pro celý stát odborná komise při ministerstvu sociální péče podle § 6. Zato však bude potřeba zříditi podle potřeby u zemských zprostředkovatelných práce paritní zemské poradní sbory pro otázky, o kterých se ihned zmíním (spolupůsobení při ujednávání kolektivních smluv, resp. mzdových směrnic). V celé osnově není nikde ani z minky o spolupůsobení zemských zprostředkovatelných práce při ujednávání „kolektivních smluv“ nebo „směrnic pro úpravu mzdových poměrů atd.“, ba ani o ujednávání pracovních neb služebních smluv, kterých potřebuje organizace zprostředkovatelných nezbytně při výkonném zprostředkování práce. V prvním směru uvádím, že země Česká a Moravskoslezská mají od převratu své „Zemské poradní sbory pro záležitosti dělnictva zemědělského“, které ujednávají každoročně nejen celozemskou úpravu mzdových a pracovních poměrů v zemědělství, ale i během roku úkolové sazby pro jednotlivé sezonní práce, nebo žňové přídatky (jamí a podzimní řepní práce, obilní žně, sklizeň chmele atd.). Jen těmto opatřením děkuje choulolistvá výroba zemědělská za klid již tak potřebný ve všech poprevratových letech.

Pro průmysl cukrovarnický jsou v Praze, Brně a Bratislavě zřízeny zemské poradní sbory a z nich ustaven celostátní poradní sbor (se sídlem v Praze) pro ujednávání kolektivních smluv pro cukrovary z celé republiky. U zemských poradních sborů jsou zřízeny i paritní rozhodčí výbory pro rozhodování ve smluvních sporech. I průmysl cukrovarnický, rovněž snadno zranitelný, je mezi všemi průmyslovými odvětvími jediný, který má od převratu zaručen klid ve své výrobě.

Přejdu nyní k nejdůležitější zásadní věci, t. j. ke spolupůsobnosti odborových zprostředkovatelných práce. Hned v úvodu pravím: Uzná-li ministerstvo sociální péče za rovnocennou každou odborovou nebo obdobnou zprostředkovatelnou práci, splní-li podmínky uvedené v § 14 C 1–4, pak to znamená znemožnění nezbytného soustředění přehledu trhu práce. Nynější chaos potrvá i nadále. Uvedu zde podrobně svůj úsudek. Má-li zprostředkování práce v celém státu plniti zdárně svůj úkol a má-li býti dosaženo nezbytně potřebného a úplného přehledu trhu práce v obvodu celého státu, je bezpodmínečně nutné soustřediti veškeré zprostředkování práce v jediné organizaci. To může býti jen organizace nestranná a neutrální, tedy organizace veřejných zprostředkovatelných práce při paritní spolupráci obou kompacistentů, t. j. podnikatelů a zaměstnanců. Co se týče zprostředkovatelných práce odborových organizací, živnostenských společenstev nebo společenstevních svazů, revírních rad a hornictví, představuji si věc tak, že by bylo zachováno to, co je

dokonalé nebo alespoň velmi dobré, poněvadž by bylo hříchem rušiti to, co zdárně působí a chťti od základů teprve budovati, co je jinde již dobře vybudováno a vžito. Nedoporučoval bych se však, aby byly výše jmenované zprostředkovatelné, mají-li zůstati zachovány, prohlášeny pouze za rovnocenné a působily mimo rámec organizace, naopak je potřeba pojmuti je do organizace veřejného zprostředkování práce jako její články. Prvou podmínkou převzetí by ovšem bylo, že by taková zprostředkovatelná nesměla si podržeti ráz zprostředkovatelné určitého odborového svazu, nýbrž že by musila býti k dispozici příslušníkům všech odborových svazů bez rozdílu, ba i osobám neorganizovaným téhož odvětví. Věc není tak nesnadná, poněvadž dokonale působících zprostředkovatelných není tak mnoho. V odvětvích, ve kterých má řádně působící zprostředkovatelné několik svazů, musilo by nastati sloučení, jehož základnu by tvořila ta zprostředkovatelná, která nejlépe působí a která vykazuje největší počet umístění. Všechny takové zachované nebo sloučené zprostředkovatelné působily by napříště jako odborná oddělení příslušné zemské zprostředkovatelné práce. Udržovati spoustu menších odborových zprostředkovatelných práce nemá naprosto účelu a věci jen škodí, poněvadž tříští přehled trhu práce a má jen za následek, že se dělník místa nedomůže, i když je zde třeba místo volné, poněvadž se stává, že má jedna zprostředkovatelná uchazeče a druhá místa, aniž by o tom navzájem věděly. Je to také zbytečné. Nynější mimořádná nouze o místa nemůže býti směrodatna pro posuzování této otázky. Zákon se přece pracuje i pro poměry příznivější než pro nynější krizi. Nabídka a poptávka musí býti soustředěny na jediném místě, t. j. u příslušné veřejné zprostředkovatelné práce. Ta musí pak státi samozřejmě v neujšímu styku s odborovými organizacemi a tyto s ní a odkazovatí všechny uchazeče na ní. To, co zde uvádím o zprostředkovatelných práce odborových svazů, platilo by obdobně i o zprostředkovatelných práce živnostenských svazů. Zprostředkovatelné práce jednotlivých živnostenských společenstev, jichž je ostatně velmi málo, není vůbec potřeba a je v zájmu věci upravití přiměřeně toho se týkající ustanovení živnostenského řádu, jehož novelisace je právě připravována.

Oba druhy zprostředkovatelných práce (zaměstnanecké i zaměstnavatelské) musily by ovšem odstraniti svůj jednostranný ráz a státi se pokud se týče nestrannosti tím, co jsou veřejné zprostředkovatelné práce, do jejichž organizace by byly včleněny. Kdyby zůstalo při tom, co osnova navrhuje, jak by bylo na příklad možno vyhověti bodu 1. § 11? Zaměstnavatel má hlásiti místo veřejné zprostředkovatelné, příslušné podle sídla závodu, nebo „odborně příslušné zprostředkovatelné práce“. Která odborná zprostředkovatelná práce bude pro něho „příslušná“, když by jich bylo v některém odboru podle politického nebo zájmového hlediska třeba pět? Všem pěti, nebo které? Tomu všemu je přece potřeba předejiti a naznačil jsem cestu, jak se to může státi.

Se zřetelem nesmí býti puštěny též zprostředkovatelné práce různých spolků a společků, jakož i zprostředkovatelné práce určitých politických stran (v Praze na př. pro pomocnice v domácnosti). I ty je potřeba v osnově odstraniti. Roztříštěnost zprostředkování práce je na př. v Praze úžasná. Tak jen pro jediný obor obchodního a kancelářského personálu, dále pro úřednictvo a zřízení různých odborů působí v Praze mimo několik koncesovaných výdělečných kanceláří přes dvacet kondičních odborů různých organizací, svazů a spolků. Je ovšem samozřejmě, že souměrně s rušením přebytných nebo zbytečných zprostředkovatelných práce, dále zprostředkovatelné práce výdělečných musilo by býti veřejné zprostředkování práce postupně vybudováno tak, aby bylo s to ovládnouti celý trh práce. Odpadnou-li na př. v Praze postupně koncesované kanceláře nebo zprostředkovatelné práce v Praze, jichž se již dnes nedostává v nových rychle vzrůstajících částech města. Jednotlivé okresní zprostředkovatelné v okresech průmyslových s rozsáhlým trhem práce musí býti vyzbrojeny tak, aby byly s to státi se výhradním střediskem všeho zprostředkování práce na okresu. Obdobných opatření vyžaduje samozřejmě i postupné vybudování odborných oddělení při zemských zprostředkovatelných práce, ať již přičleněním nynějších odborových zprostředkovatelných, jak o tom vpředu píšu, nebo zřízením nových oddělení za zrušené různé spolkové zprostředkovatelné, nemající ráz odborových zprostředkovatelných práce.

Jednu důležitou věc postrádám v osnově vůbec, a to zřízení vrcholného článku celostátní organizace, t. j. „Státního úřadu práce“, který by měl řadu velice důležitých úkolů, z nichž mnohé jsou vyhrazeny v osnově příslušnému ministerstvu.

Jednu věc je nutno ještě změniti. Podle § 11, bod 3. osnovy nemají se vztahovati ustanovení o povinném hlášení volných míst i uchazečů na „zemědělské a lesní zaměstnance“. To je výjimka neudržitelná a marně se namáhám najíti důvod pro ni, poněvadž právě zemědělství má ze všech výrobních odvětví na př. v naší zemské organizaci zprostředkování práce o sebe nejlépe postaráno. U mnohých okresních ústavů je právě zemědělská agenda nejrozsáhlejší. Je samozřejmě, a také to nežádá ani bod 1. § 11, že zaměstnavatelé nemusi hlásiti potřebu sil, které si prostě

zavolají do běžné polní práce z místních lidí, nebo které si z nich najmou do služby. Jde hlavně o povinnost hlášení takové potřeby, kterou nelze upokojit bez cizí pomoci. Oprava onoho ustanovení je krajně žádoucí.

Naprostě nevyhovuje text § 15, bod 3. osnovy (dozor na živnostenské zprostředkování práce), jak jej upravil redakční komitét sociálně-politického podvýboru „Poradního sboru pro otázky hospodářské“. Okresní zprostředkovatelny práce, které nemají

výkonné moci, nesvedly by proti dohazovačům ničeho. S nimi mají těžkou práci i politické úřady. V tom směru je potřeba ponechat v platnosti to, co ustanovuje živnostenský řád, podle nějž jsou dozorčími úřady politické úřady první a druhé instance.

Tím bych uvedl své nejdůležitější připomínky. Osnova přijde nyní před forum nejkompentnější, před sociálně-politický výbor sněmovní. Snad bude možné prosadit ještě tam těch několik pro věc opravdu důležitých změn.

Vilém Bitnar:

Katolicita české kultury.

Schema přednáškového cyklu.

1. Katolictví působilo v československé kultuře již před jedenácti věky, což znamená, že kultura našeho národa počíná prokazatelně teprve zásahem křesťanství. Římské katolictví, jako světové náboženství, nezměnilo se v české kultuře vlivem národní osobitosti ve své věroučné a mravoučné podstatě. Proto dějiny této kultury lze v podstatě pojímat jako opěťované zápasy mezi neměnným živlem božským a reformujícím lidským živlem pozemským. Dějiny českého náboženského citu vykazují totiž od devátého století až po dnešní den téměř v každé generaci národa dvě křídla věřících duší, jedno uchovávací vyznání víry přísně pravověrné římské stylisace, druhé snažící se svým způsobem reformovat buď ideově, mravně či organisacně obrovitou výstavbu světového názoru katolického. Zprvu to byl zápas křesťanství s pohanstvím. Později v národě již zcela pokřtěném boj husitství a protestantismu s katolictvím. Jiné formy braly na se spory pravověrných a reformistů v lůně katolické obce samotné. To je dějinná dvojpólovost české duše náboženské, osudná pro kulturní vývoj národa v duchu katolickém. Kladná stránka této polaridy jevila se v živém duchovním proudění, jež vyvolávala. Bývala ostnem tvůrčího snažení katolických lidí a kulturní přínos katolictví závisel často od výsledků zmíněných zápasů. Konstantním zjevem celého dějinného vývoje kulturního je fakt, že v chaosu dob byl katolicismus vždy prvkem konstruktivním, slučujícím a jednotícím. I protireformační snahy o církevní jednotu doprovázelo přání posílit prestiž národa.

2. V století devátém jsou to tři generační období, v nichž se již projevil výše zmíněné určující složky katolicity československé kultury. Historickými fakty *prvního období* (800 až 863) je stavba kostela Svatého Jírmara v Nitře (830), přízeň Mojžíra Prvního ke křesťanství na Moravě a pokřtění čtrnácti představitelů knížecích rodů českých v Řezně (845). Jsou to příznaky vědomého hnutí vyšších vrstev slovanských kmenů, obývajících území rozsáhlejší než je dnešní republika, jehož cílem je dobrovolné *pokřtění* pohanského lidu československého. Pohanská oposice vyvolává nejstarší duchovní proudění v kmenech. Odpor, který bylo nutno novým křesťanům překonávat, vzbudil živou činnost ideovou i prohlubování citové, bez nichž nelze si představit možnost zakotvení nového učení. Setkáváme se tu po prvé s polaritou české duše náboženské. Ideové živly, jež musila pochopit, nebyly věru chudé a jednoduché. Uznání hříchy života a jedinou možnost jejich odpuštění najít v oddání se vykupitelskému Ukřižovanému. Přijmouti tajemný symbol eucharistie, sblížující již na zemi člověka s Bohem. A změnu citového poměru k ženě kultem mariánským a neslýchané učení o lásce k bližnímu... Jaké to přehodnocení celého životního názoru pohanského člověka! Současně s ním jde přival látkových motivů, jimiž se ideje i city projevují. Věřoučné i mravní poučky, biblické příběhy, činy církevních dějin, náměty mučednické. Celý tento poklad abstrakcí vtělovala církev římská v zevní formy všelikého lidského umění. Střed liturgického života, mše svatá, konala se v posvátné stavbě, na oltáři, v obřadních hávech, za čtení posvátných textů, za zpěvu římského chorálu gregoriánského. Působilo

se posvátným řečnictvím a čtením legend i výjevů z života Páně. Všechny oblasti výtvarnictví, hudby i slovesnosti braly podíl v duchovním dramatu, jež se počalo odehrávat v našich končinách. To byl počátek vlivu katolictví na naši kulturu a jeho prvky rozvíjely se pak i v dalších vývojových obdobích.

3. Generace druhého období (863 až 885) prožila *slovanskou reakci* proti prvnímu období německy orientované liturgie latinské. Mladé a svěží duše československých barbarů, oddaných již víře v jasného Krista, lačnily přirozeně po hlubším pochopení jeho učení, jehož nemohly dosáhnout od německy mluvících a latinsky celebrujících kněží bavorských. Proto i v Čechách ovlivnil německý apoštolát jen pomezí kmeny, nevnikl až dosud do jádra země a nezasáhl končiny východní. Než se tak mohlo stát, nastala v christianisaci pronikavá změna zásahem věrozvěstů Cyrila a Metoda. Křesťanský vévoda Rostislav, rozpoznáv i průvodní politické nebezpečí německých misí, požádal předem v Římě, pak v Cařihradě o věrozvěst slovanské (863). Byzantský císař Michal III. poslal mu bratry Konstantina a Metoda, slovansky orientované. Dějiny jejich působení jsou známy. Výsledky této *cyrilometodějské mise* byly nábožensky i kulturně nedozírný. Nástupce Rostislavův, Svatopluk Velkomoravský, rozšířil své panství i nad kmeny Čech, nad částí polských kmenů povislanských a ovládl i Panonii. V této první mohutné syntéze všech složek jihozápadního Slovanstva, ve Velkomoravské říši, otevřelo se arcibiskupu Metodovi široké pole působení. Nejcenějším faktem bylo získání východních kmenů Čech a pokřtění pražského vévody Bořivoje (874). Vychovav potřebný počet kněží slovanského rodu, skončil Metod své poslání smrtí na Velehradě (885). Vedle zisku náboženského přetrvaly jej i hodnoty kulturní. Křesťanství hlásáno *staroslověněštinou*, jazykem všem Slovanům srozumitelným. Slovancky byla sloužena mše svatá, pěny církevní hodinky a udělovány svátosti. I zevní formy liturgie obohaceny byly novými prvky umělecké kultury byzantsky slovanské. Odtud naší kulturou protéká prastará touha po zavedení Římem schválené *slovanské liturgie*, dosáhnoucí cíle v naší karolinské gotice a po převratě uplatnivší se aspoň v určitých kostelích a při určitých národních kultech. Je z tradičních zjevů československé kultury. — Cyril sestavil pro staroslověněštinu i nové *písmo hlaholské*, přeložil sám část knih bohoslužebných a Písmo svaté do staroslověněštiny, napsav je touto hlaholicí. Tak stala se řeč tato nejen liturgickou, ale i literární a v ní i Čechové mohou právem vidět počátky své národní literatury. Dosíci souhrnu Cyrilových překladů Písma svatého je rovněž jedním z vědeckých problémů dnešní naší filologie a tedy starobylou součástí kulturní tradice, sílící již od pradávna povědomí slovanské. — V neposlední řadě zůstala nám odtud dědicstvím i plodná idea *velkomoravství*, jež dnes ještě je heslem politických i kulturních snah sjednocovacích, podložených tradicí více než tisíciletou. V druhé polovici věku devatenáctého oslavy cyrilometodějské byly velkou vzpruhou našich obrozenských hnutí politických a idea *unionismu*, po převratu znova rozkvetší, je hnutím naší národní budoucnosti.

4. Třetí období (885 až 895) žilo v prostředí vy-

tvořeném první *srážkou* byzantsky slovanského východu s germánsky latinským západem. Nebyl to zápas o náboženství, jež bylo oběma stranám společno, bojovalo se o vliv politický a kulturní, o národní řeč kultickou. Desíletý úsek ovládá démonická postava benediktina *Vichinga*, dvorního kaplana Svatoplukova a později Metodějova sufragána, biskupa nitranského. Hned po smrti Metoděje jal se ničit jeho dílo, vyhnal z Moravy kněžstvo slovanské a volal na opuštěná místa kněze bavorské. Po takřka úplné slavisaci velkomoravské církve nastala její vědomá germanisace. Po smrti Svatoplukově (894) syn jeho Mojmir II. nedovedl ovládnouti svých bratří, a stálými zápasy podlomena byla síla rozlehlé říše. Vliv německý vzrůstal s rychlostí příliš očividnou, než aby nelekal prozíravější náčelníky podrobených kmenů. Byli to především Čechové ve středu země, v krajích na levém břehu dolní Vltavy, kteří se závčas moudře vytrhli z poslušnosti synů Svatoplukových. Křesťanští synové Bořivojovi, vévoda Spytihněv a údělné kníže Vratislav, přihlásili se za rok po smrti Svatoplukově v Řezně císaři Arnulfovi znovu k poslušnosti (895). To byl mezník historické důležitosti, neboť generace tohoto desíletí poznala konflikt kněží slovanských, prchajících z Moravy do Čech, kde počali houževnatě čelití vnikající sem teď liturgii latinské. Kulturně nebyl ovšem ani tento zápas neplodným. Snahy obou forem téže náboženské ideje po ovládnutí půdy přinesly mocné oživení zájmu o křesťanství a pomohly i v společném boji proti pohanství. Obě strany závodily v honosnějším obřadnictví, v pečlivějším pění liturgických písní, čímž se obohatily zevní formy kultické. Ale motiv rozporu obou liturgií, který je smyslem tohoto úseku, rozrostl se v budoucnu v uvědomělý antagonismus živlů slovanského a germánského, povahy nacionální, a toto dědictví je podnes složkou našeho existenčního boje. Církevně musila posléze římská forma po velkém schismatu Byzance zvítěziti nad vnějšími rozpory jazykovými.

5. V století *desátém* celkem čtyři generace vzaly svůj podíl na posílení československé katolicity. Století deváté bylo půdou, z níž vyrazila první vegetace všelikých ideových i citových motivů, vznikly formy umění spjatého s oslavou Boží. Ona tři vývojová ob-

dobí zasela svoje odlišné símě a v činnosti první generace desátého věku lze pozorovati, jak všechny nové zjevy nesou na sobě modifikované rysy etap předchozích. První údobí (895 až 921) charakterisuje *parallelism obou liturgií*, vynucený nepříznivými poměry politickými. Na počátku tohoto úseku objevují se na půdě Velké Moravy Maďarí, zpečetivší porážkou Mojmírovou u Bratislavě (907) osud Moravy i Slovenska. Zničen byl velký podunajský stát slovanský tak, že po celé století nebylo slyšeti o Moravanech, natož o Slovanech. Těžisko politické i kulturní přeneseno bylo do Čech, ale nadějně styky s řeckou slovanskou Byzancí zpřetrhány nadobro. Naši předkové byli poměry donuceni hledati opory v rodící se říši německé. Lze pochopiti, že slovanské kněžstvo moudře upustilo od útočnosti, pracujíc v drzavých knížaty jim vykázaných. Ale také Bavoři byli od Maďarů zatlačeni za Enži, ztratili možnost východních výbojů. Proto v tomto čtvrtstoletí lze zjistiti pomalý, ale jistý obrát i v taktice německých biskupů, pokud se jednalo o otázku misijní řeči. Němci pochopili, že k zdárnému rozšiřování víry Kristovy i k zdolání slovanské liturgie musí býti německý kněz vyzbrojen znalostí slovanštiny. Klášterní školy počínají na kněze vychovávatí bojarské jinochy slovanských kmenů polabských, řeči příbuzných kmenům českým. Tyto družce slovanských lidí počaly konkurovati s kněžskými výchovy cyrilometodějské již tím, že po vzoru německém zakládaly poblíž vévodských sídel školy zpěvu liturgického. Z těchto semenišť vycházely první generace rodověrných českých kněží latinské orientace, znalých gregoriánského chorálu stejně jako pění žalmů. Škola v Budči je toho dokladem stejně výmluvným, jako pozdější slavníkovská škola na Libici. Slovanská i latinská výchova kněží Václava ukazuje, jak se obě liturgie dělily o duchovní štěpnice země. Tento parallelismus zachovával klidnou hladinu jen zdánlivě. Pod ní to doutnalo a plameny, živěné politickými hořlavínami, vyšlehly posléze zavražděním kněžny Ludmily České na Tetíně (921). Slovanská koncepce Drahomířina nabyla na čas převahy nad Římu věrnou Ludmilinou. Kultická antítěse vyjádřila se politicky.

(Pokračování.)

Svědectví spříseženců.

(K literárnímu večeru básníků J. Seiferta a J. Zahradníčka v České Lize Akademické.)

Svědectví básníků o básnicích, mluva duše o duši, spájení citu s citem, symfonie stejného toužení, erupce radosti, bolu, vzdoru a pokory básníků — to jest poznání, to jest zpověď nadosobní, to jest přístih zítřku. A je-li odsouzeno kritikářství a ztracena funkce kritiky — jest třeba svědectví. Metamorfosa díla v osobu, krásky v nedostatek, pravdy v kolektivní rozhodování žádá stále více a naléhavěji kritiku novou, kritiku bez hvězdých rojů, bez zemitých dotýkání a chlebných příkazů. Jest třeba přímého svědectví bratří, vázaných přísahou vyššího údělu mluvy. Coť svědectví básníků o básnicích.

A pak jest to ta jediné přípustná kritika, vážící dílo a vychutnávající a změřující hloubku a výše, zaměřující do plánů rysy budoucnosti a úsvity jiter.

Básník o básníkovi.

Co byl literární večer Seiferta a Zahradníčka. Večer dvou svědectví — dvou básníků. A co na tom, že oba básníci našli hluboké prameny na různých místech, v různých dobách, mezi různými bratry lidství? Co na tom, že jeden zaryl své prsty, zkrivené bolestí a strádáním tisíců, do vlahých pramenů za velkých bouří a zmatků, za rozvratu duševního poznávání a ničení láskosti, a druhý, že vyšel do večera nebo do ranního šera sám, aby, dotýkaje se spadlé rosy, hledal prameny tak ostražitě samou Prozkoumatelností ukrývané jen pro člověka tichého a pokorného. Oba se sešli na společné cestě nejvyšší pravdy, aby pak žili, vydali práci a aby podali svědectví o těch, které poznali na své umělecké pouti.

A bylo to nejvyšší nutné, žádoucí a radostné, že Seifert svědčí, vázán přísahou umění a opravdovým přátelstvím o Jiřím Wolkerovi, že se ujímá jeho díla proti nepravdivým nánosům, proti Wolkeru znevažující aureole pozlátka a těžkosti nepochopení. Boj o Wolkeru je boj o celou generaci básnickou, jež vyrůstala ze stejných sandálů, jež nosila stejnou tíhu doby, jež znala stejně otce a měla stejná srdce, jež stejně chybovala, jako měla stejnou pravdu. Dnešní Wolker není tím Wolkerem, jakým býval, když tvořil, není tím chlapcem se srdcem na dlani, je to Wolker

jašelný, Wolker nepravdivý. Wolker byl a je krásný bez těch hvězd, bez skladu dokumentů, bez kritikářských sloupců. Měl chyby on, měl je i Seifert, měli je i ostatní. Těžko by Wolker nesl své „dílo“. Snad by je neunesl a padl by pod sugesci okolí. — Tolik o Wolkerovi. O poesii samé? — Doufali tenkrát všichni, když začínali tvořit, že pomohou, že bude mezi lidmi pohoda míru a spravedlnosti, že bude možno dáti poesii právo jediné lásky a zatím znovu jsou napnuty bubny a přiloženy polnice, aby hrozily do budoucna.

Chápeme svědectví, poznávajíc dílo, chápeme slovo, poznávajíc život. Svědectví Seifertovo doplňuje jeho dílo vlastní. Chlapec se proměnil, chlapec se změnil na klíně matčině, aby vyrostl a zmohutněl ve svědka umění, spřísežence poznání.

A bylo potřeba i svědectví Zahradníčkova a bylo by nutno svědčiti dále. Bylo to svědectví o čisté poesii, o poesii bez nánosu nepravdy zbažené infikovaností lidí, nechápajících vyššího úkolu člověka a jeho duše a bylo to svědectví a pravda o tasovském mistru a vyznavači — o Jakubu Demlovi.

Měl pravdu Zahradníček, když mluvil o genealogickém růstu básnickově, když se dotkl kořenů mocného stromu, nejvyšších haluzí a oblaků a nekonečného vesmíru a Čajemství. Co byl Zahradníček a jeho dílo, navazující na duchovní dědictví Otakara Březiny, na duchovní přátelství Jakuba Demla. Proto svědectví o Jakubu Demlovi, o „Hradu smrti“, o „anci smrti“, o „Mojí příteli“ a o „Míriam“. Nepochopení Demla je nemoc a úzkost literárních historiků, je to bezradnost a bojácnost, závat z doušky nové vody, bezradnost nad básníkem, jenž prochází svým rodným krajem a hovoří na místech, kudy chodí Časovští sousedé, kde vyrůstal on a jeho vlastní, kde se modlil a kam chodil na pout a kde dává mluvití svému srdci a květinám. Bezradnost nad dílem Jakuba Demla je odsouzením našich kritiků, chtějících oficiálně souditi. Zahradníčkovo svědectví o díle Jakuba Demla bylo velkým náberem do studní, jež posvítíl Otakar Březina. Pro váhavé je pak pochopitelné dílo básnickovo, když mluví o něm opět

básník. Podal-li Zahradníček pravdu o Jakubu Demlovi, dotkl se i strun, na něž hraje jeho toužící srdce. Touha po poznání vyššího, touha po blízkosti pravdy, po mystickém splnutí s ní vyznačují a terminují dílo Zahradníčkovo.

Tak svědčili dva básníci o dvou básnících. Zrození básníka jest zrozením přísahy pravdy. Po svědectví básníkův o jeho bratru přísazenstva poznáš básníka. Svědectví Seifertova a Zahradníčkova bylo nutné zapotřebí. Miloš Krejza.

„Quadragesimo anno.“

Svatý Otec Pius XI. o stavovské, sociální a hospodářské přestavbě společnosti.

Protože jsme zvláště v posledních dnech svědky toho, že zásady fašistického společenského a státního zřízení a jiná, více soukromá, nazírání jsou uváděna ve spojitost s encyklikou Svatého Otce Pia XI. „Quadragesimo anno“ a způsob, jak je v těchto pracích nebo projevech užíváno citátů z tohoto okružního listu, je s to mnohé, kteří jej neprostudovali podrobně, uvést i omyl nebo v pochybnosti o skutečných názorech Svatého Otce, otiskujeme tu z překladu encykliky místa týkající se stavovského zřízení:

„Stát i občané, a právě nejlepší občané, mají především o to dbát a k tomu směřovati, aby se překonala myšlenka třídního boje, a aby se probouzela a k rozvoji přiváděla svorná spolupráce „stavů“. Proto sociální politika se musí nutně přičiňovati o znovuvybudování „stavů“. — (Str. 33.)

„Avšak na dokonalou odpomoc (od rozervanosti společnosti třídním bojem, pozn. red.) možno mysliti jen tehdy, když zmizí ono nepřátelství a když údy společenského tělesa vytvoří dobře zřízený organismus, myslíme tím stavy, do kterých by se lidé včlenili ne podle toho, zda patří na trhu práce ke třídě té či oné, nýbrž podle různých úkolů sociálních, jež kdo zastává. Jako je přirozeno, že ti, kdo bydlí blízko sebe, tvoří obec, tak je rovněž přirozeno, že kdo pracují v témže stavu nebo povolání — ať již hospodářském nebo nějakém jiném — tvoří sdružení, nebo organizace jakési; proto pokládají mnozí tato samostatně se spravující sdružení když ne přímo za složku státu, tož aspoň něco přirozeného.“

„... pravý a přirozený společenský řád vyžaduje, aby různé údy společnosti byly spojeny v jedno. Tímto pojátkem jest výroba zboží nebo služby, které mají být prokázány, při čemž zaměstnavatel a zaměstnanec téhož stavu spolupracují společným úsilím, a dále ono obecné blaho, o jehož uskutečnění mají přátelsky společně usilovati všechny stavy, každý podle své úlohy. Toto sjednocení bude tím pevnější a účinnější, čím věrněji budou jednotliví lidé a stavy plniti své povolání a čím více se budou snažiti, aby v něm vynikali. — (Str. 34.)

„Z toho je snadno uzavřítí, že v těchto organizacích zájmy společné celému stavu zaujímají prvé místo, a mezi nimi vyniká, aby se co nejvíce měla na zřetel spolupráce každého stavu pro obecné blaho ve státě. O záležitostech však, které se týkají zájmů buď jenom zaměstnavatelů nebo jen dělnictva, nebo snad o ochraně těchto zájmů, bude moci každá z těchto dvou skupin odděleně, sama pro sebe, se raditi a kde je toho třeba, i učiniti rozhodnutí.“

„Sotva je potřeba připomenouti, že to, co Lev XIII. řekl o formě vlády politické, platí obdobně i o sdruženích stavovských; že totiž lidé mají na vůli vybrati si formu, kterou uznávají za vhodnou, jen když jsou zajištěny požadavky spravedlnosti a obecného blaha“ (enc. Immortale Dei z 1. listopadu 1885).

„... stačí zdůrazniti jen jednu věc: že člověk se může svobodně rozhodnouti nejenom, chce-li utvořiti takové organizace, jež jsou rázu soukromého a náležejí do práva soukromého, nýbrž má též volnost v nich „vybrati si svobodně takové stavy a takový jednací řád, aby byly co nejpůsobivější a nejpřehlednější nástrojem pro účel, pro nějž jsou zřízeny“ (Rerum novarum 44). Podobně nutno zdůrazňovati svobodu ve zřizování sdružení, jež jdou za hranice jednotlivých stavů. Ty však svobodné organizace, které již zkvétají a těší se z požehnané činnosti, ať si stanoví jako cíl a statečně ať o jeho uskutečnění pracují: v duchu křesťanské sociální nauky připravovati cestu oněm vyspělejšímu sdružením neboli „stavům“, o kterých jsme mluvili výše.“ (Str. 35.)

„... svobodná soutěž, ač v jistých mezích je spravedlivá a jistě užitečná, rozhodně nemůže býti nejvyšším ředitelem v hospodářském životě... Je tedy naprosto nezbytno, aby hospodářský život byl znovu podřízen správné a účinné vůdčí zásadě. Této úlohy jistě nemůže převzítí hospodářská diktatura, která v poslední době nastoupila na místo svobodné soutěže; neboť tato nadvláda je bouřlivá jakás síla a násilná moc, která musí dostati pevnou uzdu a musí býti moudře řízena, má-li se státi pro lidstvo pro-

spěšnou; a nemůže si sama býti uzdou a nemůže se sama řídití. Nutno se ohlížeti po vyšších a ušlechtlejších silách, aby onu nadvládu přísně a nestranně řídily: po sociální spravedlnosti totiž a po sociální lásce.“

„Sociální láska má býtí jako duší tohoto (právního a společenského řádu, vytvořeného sociální spravedlností, pozn. red.) řádu; státní moc má tento řád živě chrániti a jeho předpoklady a požadavky prosazovati...“ — (Str. 36.)

„Sama státní moc upravila odborovou organizaci v takovou právní osobnost, že jí propůjčuje jakési privilegium monopolu (t. j. fašistické korporace, pozn. red.), protože ona jediná — v této schválené formě — smí zastupovati zájmy zaměstnanců, po případě zaměstnavatelů, běží-li o organizaci zaměstnavatelů, smí jediné ona uzavřítí kolektivní pracovní a tarifní smlouvy. Každý má volnost přistoupiti k odborové organizaci nebo ne, a jen potud může tato organizace býti nazvána svobodnou; neboť i odborové příspěvky, i některé zvláštní poplatky se vybírají ode všech příslušníků stavu nebo povolání, ať již běží o dělníky nebo o zaměstnavatele, právě tak jako pracovními smlouvami, jež uzavřela právně uznaná organizace, jsou vázáni všichni.“

Je však pravda, že úředně je vyhlášeno, že tento zákonem uznaný syndikát není na závalu, aby nemohla existovati jiná sdružení příslušníků téhož stavu; ta však nejsou právně uznána. Ze zástupců obojí odborové organizace (totiž dělníků a zaměstnavatelů) téhož stavu nebo povolání tvoří kolegia neboli sbory, a ty jako nástroje a zařízení státu v pravém slova smyslu řídí odborové organizace a v záležitostech, na nichž má zájem obojí skupina, rozhodují. Stávka se zakazuje; nemohou-li se strany dohodnouti, je tu úřad.

To je krátký popis tohoto zařízení. Jaké jsou jeho vývody, snadno postřehne každý, kdo třeba jen maličko uvažuje: práce různých tříd zladěna; sdružení socialistická potlačena, jejich snahy flumeny, zřízen zvláštní úřad s usměrňujícím a pokoj udržujícím posláním. Nesmíme však ve věci tak důležité nic zanedbati a musíme vše uvéstí ve vztah se všeobecnějšími zásadami, jež jsme vypočetli výše, i se zásadami, které ihned ještě zmíníme. Proto jsme nuceni se přiznati, že je nám známo, že někteří lidé se bojí, že státní moc, které by mělo stáčiti, že by poskytlá nutnou a dostatečnou pomoc, zasedá na místo svobodné činnosti, že dále nový řád odborový a stavovský řád zavání jaksi přílišnou složitostí správy a politikou, že konečně (ač ochotně připouštíme ony všeobecnější hořejší přednosti) slouží spíše partikularistickým politickým cílům, než aby napomáhal k vybudování a pokroku lepšího společenského řádu.“

„Jsme přesvědčeni, že — má-li se dosíci tohoto druhého, opravdu velmi vznešeného cíle a má-li se obecnému blahu opravdu a trvale co nejvíce pomoci — na prvé místo a především je nezbytna pomoc milosrdného Boha, že dále všichni lidé dobré vůle musejí sduřiti svou práci za tímto cílem. ... onoho cíle dosáhne se tím jistěji, čím hojnější bude počet těch, kdož i svou technickou vyspělost i svou odbornou a sociální zkušenost jsou ochotni postaviti do těchto služeb a také (což má cenu ještě větší) čím více se zde uplatní katolické zásady...“

Co jsme řekli o vybudování a zdokonalení společenského řádu, to se jistě nedá provéstí bez nápravy mravů... (Str. 38, 39.)

Citováno podle I. vydání Vaškova překladu encykliky „Quadragesimo anno“.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Oslavy ke cti svatého Dona Bosca. Dne 1. dubna bude ve Svatopeetrské basilice svatořečen Don Bosco. Není možno ukončiti krásnější Milostivé léto, než svatořečením kněze, který se tak přiblížil k prameni vši svatosti. Ježíši Kristu, který tolik tisíc dětí a mladých lidí vychovával k lásce k Eucharistii a který sám a svou salesiánskou kongregaci zachránil nespočetné množství duší. Don Bosco, jenž patří k nejkrásnějším zjevům devatenáctého století, jest pro moderní dobu jasným vzorem v několika ohledech: láskou k mládeži, již vychovával, metodou, již to činil, láskou k chudým a opuštěným, jež nasycoval a zároveň zachraňoval, pochopením pro důležitost slova, tisku, knihy, které psal, rozšiřoval, a jimiž šířil Království Boží na zemi. Je tedy dosti důvodů k tomu, aby se všichni věřící zamyslili nad touto jedinečnou postavou a naučili se od ní něčemu. Aby ji uctili, poznali ji,

zamilovali si ji a napodobili ji. Oslavy, které se připravují v dubnu v Itálii a v celém světě — kongregace salesiánská jest dnes velice rozšířena — mají ten kladný cíl, ale mělo by jich býtí hodně pořááno i u nás. Kněz nejlépe poslouží Katolické akci a duším, když je seznámí se svatým apoštolem mládeže. Don Bosco byl divotvůrcem a nepotřebuje divotvůrce právě doba, ve které žijeme? U nás jsou Salesiáni ve Fryštáku u Holešova na Moravě. Vzpomeňte si na ně v tyto dny, umožněme jim založiti domy ve všech větších městech a vykonáte pro náboženskou obrodu národa spasné dílo. Budeme mítí mládež.

Sjezd říšskoněmeckých katolíků bude letos konati se v Hliviči v Horním Slezsku. Při kongresu bude současně konána výstava křesťanského umění.

Český misionář do Argentiny. V létě navštíví péči Spolku sv. Rafaela české krajiny v Argentíně Dr. P. Jáchym Procházka O. F. M. prokurátor františkánských misí v naší republice. P. Jáchym loňského roku navštívil naše krajiny v Dánsku a Švédsku.

„Biskup německého lidu.“ Předák moravské něm. křesť. soc. strany, zemský příseďící mor.-sl. dr. Linke, katecheta v Olomouci, stal se proboštem kol. kapituly v Mikulově na jižní Moravě a v neděli 4. března se loučil s německou katol. společností olomouckou. Na večírku promluvil též olomoucký světský biskup Msgr. Dr. J. Schinzel. Jako „biskup německého lidu“ vyzval opětovně dra Linkeho, aby mu slibil „poslušnost a věrnost“. Z kontextu řeči vysvitlo, že jde o jakýsi slib na cíonální. Nuže, musíme poukázat na omyl. Msgr. dr. J. Schinzel je tit. biskupem elusánským a pomocným biskupem pro arcidiecési olomouckou. Není tedy „biskupem něm. lidu“. Kam jej ordinarius za funkci pošle, musí jít. A sice podle ustanovení „Euntes docete omnes gentes“, které platí pro biskupy ještě více než pro kohokoliv jiného. Biskup Msgr. dr. Schinzel visitovává a břmuje i v českých farnostech, pokud to znalost řeči připouští. Onehdy světlí podjáhny, ne pouze německé, nýbrž i Čechy a Slováků a možná i nějakého Maďara. Proto označení „biskup německého lidu“ neodpovídá duchu církevnímu. Mimo to byl ten slib i zbytečný. Dr. Linke, jak jej známe, je přes všechnu svoji loyálnost a koncilantnost docela správný a nepochybný Němec. A pak jako nynější diocesan brněnský jest povinován „poslušností a věrností“ především svému biskupovi dru Jos. Kupkovi. Tudiž bylo to vymáhání slibu málo vhodné!

Museum v rodném domě Pia X. V příštím roce bude celý svět oslavovat sté výročí narození velikého papeže Pia X., který zemřel v prvním roce války, sražen bolestí nad bratrovražedným bojem národů. K jeho hrobu v basilice svatopetrské přicházejí ustavičné poutníci, neboť lid vidí v Piu X. světce. Narodil se 2. června 1855 v Riese v treviské diecési. Biskup z Trevisa užívá příležitosti stého výročí narození velikého syna diecése k tomu, aby rodné obci z domu, v němž Sarto spatřil světlo světa, bylo zřízeno museum a v něm shromážděny památky na dobrého Velekněze. Ten dům odkázal Pius X. obci. Jest v něm 7 místností, v nichž žili rodiče se svými 6 dětmi. Již dnes je v tom domě sneseno mnoho památek na nesmrtelného papeže. J. Sv. Pius XI. přeje úmyslu treviského biskupa a ve zvláštním listě projevil svoje uspokojení nad ním.

Krásné vlastnosti Seipelovy. Nedávno vyšel deník Msgra Seipela, bývalého rakouského kancléře. Vydal jej jeho přítel dr. Rudolf Blümel. Zjevuje se v něm v pravém světle krásná duše kněžská.

Msgr. Seipel v něm sděluje svá předsevzetí: Nikdy se nechce utrhnouti na lidi, kteří k němu přicházejí a hlavně s podřízenými musí jednat co nejmírněji. Skutečně s nimi tak jednal a oni si ho vážili jako otce. Nikdy nesmi zapomnouti, že je knězem: Za rok sloužil 367 mší sv., oddal 9 manželství, udělil 3 křty, zpovídal šestačtyřicetkrát. Za rok 1928 proslavil 229 přednášek. O jeho kráse svědčí jedno: Nemluví o tom, co vykonal pro druhé, o tom se zmiňuje vydavatel. Msgr. Seipel byl spirituálem v jednom ženském klášteře. Když dlel ve Vídni, plnil věrně všechny povinnosti, jež mu ukládalo toto jeho povolání. Všechno jmění rozdával, a žil sám velice skromně. Žil velice přísně a ani v nemoci se této přísnosti neopronevřil. Pro tyto jeho vlastnosti ho vídeňský lid nazýval mnichem a jeden chefredaktor velikého listu vídeňského, neutrálního, se o něm vyjádřil: Seipel je světec.

Apoštolský delegát v Japonsku. Msgr. Pavel Marella byl slavnostním způsobem přijat v soukromé audienci japonským císařem Hiro-Hito.

Katolicismus v Japonsku. Ke konci roku 1933 byl stav v katolických misích uspokojující, bylo vykonáno mnoho dobra na poli náboženském, kulturním, pedagogickém. Bylo daleko méně prostředků než v předcházejících letech, a přece lze všude znamenati vzrůst konverzí. V Japonsku je práce misionářů velice obtížná, ale i tam přibýlo věřících. Celé japonské císařství jest rozděleno na 13 církevních provincií, z nichž jedna je svěřena domorodému kněžstvu. Všeho obyvatelstva jest v zemi 65 mil., katolíků jest 100.491, jistě velice malé procento. R. 1927 bylo katolíků 87.581, r. 1933 již 100.491, proti roku 1932 vzrostl jejich počet o 2.360. Cizích misionářů jest 204, o 5 více než v roce předcházejícím, domorodých kněží 64 proti 59 v roce 1932, bratří laiků cizích 95 (88), domorodých 140 (120), ctihodných sester cizích 364 (351), japonských 328 (245). Bohoslovci v seminářích jest 307, oproti 290 v minulém roce. Rychlejší jest vzrůst katolické Církve na Koreji a Formose. Jsou rozděleny v 5 církevních oblastí a z celkového počtu obyvatelstva, jenž jest 25.848.167, jest katolíků 122.999. Jeden zjev jest v Japonsku zvlášť potěšující: Přiliv žactva do katolických škol a ústavů stoupl za rok o 30 %.

Styky mezi Vatikánem a státy se vyvíjely v minulém roce co nejlepše. V červnu a v červenci byly uzavřeny konkordáty s Rakouskem a Německem a ratifikován konkordát s Badenskem. Estonsko poslalo svého vyslance k Vatikánu, Vatikán svého nuncia do Estonska. J. Sv. Pius XI. přijal v soukromém slyšení hodné státníků a diplomatů, Macdonalda, Simona z Anglie, Papena a Goeringa z Německa, Dollfusse, kancléře rakouského, Valeru, premiéra irského, Goembesa a j.

Ž i v o t k u l t u r n í

Úsudek slavného vědce o vědě. Pierre Termier byl velkým francouzským geologem světového jména. Žil v letech 1859–1930 a po jeho smrti, r. 1933, vydala jeho dcera, Jeanne Boussac-Termier, dílo „Mélanges“, v němž shrnula názory velikého svého otce na různé problémy. Krásná jsou místa, pojednávající o poměru vědy k víře. Vědec Termier byl duší hluboce věřící a před nikým netajil svého náboženského přesvědčení. „Věda, říkal, je dcerou Boží, obrací se ke všem lidem schopným přemýšletí, mluví všem ve jménu Nekonečna a vede všechny na cestu tajemství.“ A na jiném místě čteme: „Věda! Geologie, ustavičný styk s největšími hádankami trvání života, hloubky zemské, znetvoření povrchu a zjevení podivuhodných hor. To bylo po čtyřicet let mým každodenním chlebem neskonale chutným a výživným. Byl jsem též velice rád, že jsem o tom mohl přednášet a popsat několik stránek, bílých ještě, duše svých mladých žáků. S tím, co jsem jim říkal, se setkají v životě a připomene jim to princip, že vědy jsou jako stupně tajemného schodiště, po němž kráčíme k Bohu. Každá věda vede k Bohu, poněvadž každá věda probouzí v člověku ideu Nekonečna a dává mu smysl tajemství. Mezi lidskými vědami je geologie z těch, které nejvíce zdůrazňují Nekonečno, otvírají nejširší obzory, dotýkají se nejdůvěrněji tajemství. V tom smyslu má geologie zvláštní apologetickou hodnotu. Země „vypravuje slávu Boží“ ještě výmluvněji než nebesa posetá hvězdami... Proto jí může křesťanství skvěle užít, aby posílilo víru a připravovalo pro ni lidi dobré vůle a kteří v nejtajnějších záhybech svého srdce hledají Boha.“ Studium a každodenní mše svatá, při níž přistupoval ke Stolu Páně, činily duši vědcevu tak krásnou.

Padesátka francouzského katolického hudebního pedagoga. V Paříži dožívá se 17. března padesátka profesor hry na varhany, varhaník u sv. Eustacha, Josef Elie Bonnet, rodák z Bordeaux, rytíř Čestné legie, řádu sv. Řehoře Velikého, vyznamenaný první cenou „Conservatoire national de musique de Paris“. Je mimo jiné čestné funkce i prezidentem francouzského gregoriánského institutu a členem společnosti varhaníků virtuosů v Londýně a New-Yorku, kde také působil. Jako skladatel vynikl četnými díly hudebními i historicko-pedagogickými. Řk.

René Johannet, polyglot, literární kritik, historik a sociolog. Sčítavě v Paříži a ve Fonds u Châteauroux žijící spisovatel René Johannet dožívá se 17. března abrahamovín. Je sekretářem „Soci-

été des Gens de lettres“, člen syndikátu novin, a asociace literárních kritiků. Je to literární spolupracovník četných listů katolických a katolíkům příznivých ve Francii, jako Fígaro, Temps, Echo de Paris, La Croix, i v zahraničí, jako berlínské Germania a madridské El Debate. Piše do předních katolických revues francouzských a s jeho příspěvky setkáváme se i v Revue des Deux-Mondes, Revue de Paris atd. Maje veliké linguistické nauání, věnoval se Johannet po doktorátu práv studiu filosofie, hebrejštiny, asyrštiny a s tím souvisejícím vědám epigrafii, paleologii a z moderních jazyků osvojil si angličtinu, italštinu, španělštinu a němčinu. První svou práci, studii o sociálním románu, vydal v 26 letech. Po válce zablouhal se hlavně do studia vynikajících katolických básníků, jako byli Sorel a Péguy, hloubal nad principy národnostními, napsal knihu o sv. Vincenci Ferrarském Msgr. Baudrillardovi, v letech 1918 až 1931 vyšla jeho Historie Třetí republiky, kriticky rozebral Anatole France, napsal v r. 1931 spis o Josefu de Maistrovi a předloni vyšla jeho Experimentální politika. Jeho chotí je přední francouzská spisovatelka a literární kritik Henriette Charasson, která má jméno jako laureát Akademie za sbírky básní, jako kritik, dramatik a vítaná spolupracovnice revues, deníků i odborných ženských listů. Řk.

Podprefekt vatikánské knihovny Msgr. Tisserant padesátníkem. V Nancy narodil se 24. března 1884 nynější podprefekt vatikánské knihovny Msgr. Eugène Tisserant, čestný kanovník katedrály svého rodiště, bakalář bohosloví, filosofie, matematiky a diplomem obdařený znalec pěti semitských jazyků. V letech 1908 až 1913 byl profesorem asyrštiny a zároveň až do r. 1930 konservátorem orientálních rukopisů ve vatikánské knihovně. Hlavní jeho spisovatelská práce obírá se texty a versemi Starého zákona a literaturou křesťanského orientu, zvláště habešskou. Chystá nyní s Msgr. Grébautem dílo Codices aethiopiici Bybliothecae Vaticanae. Pro své zásluhy byl vlasti vyznamenan rytířstvím čestné legie, válečným křížem a je velkorytírem Habešské Hvězdy. Řk.

Několik jubilanů katolického světa literárního ve Francii. Konservátor knihovny v pařížském Arsenálu Paul Deslandes slaví 21. března šedesátku jako archivář, paleolog i dobrý otec šesti dětí. Hlavní jeho práce (někdy podepsované pseudonymem Paul Fleury) týkají se dějin Církve katolické ve Francii, concilíí církevních v XVI. století, historii trinitářů a sociálních poměrů křesťanských otroků v Africe atd. — V Amiensu dožívá se 23.

března šedesátky kanovník Achille Lelieu, vynikající profesor bohosloví a vychovatel kněžského dorostu. Napsal několik pedagogických spisů. Drobnější práce podepisoval pseudonymem Aluel et Bayard. Rediguje revue Le Prêtre Educateur. — Také významný paleolog a archivář Eugène Ledos slaví letos životní jubileum. Dožívá se 27. března sedmdesátky. Z jeho četných děl jmenujeme aspoň Dějiny Říma a papežů ve středověku, životopis Lacordairův a výbor z jeho spisů, četné hagiografie, spolupracovníctví na Petitově všeobecné historii národů (napsal kapitoly o křížových výpravách a západní civilisace ve středověku). Spolupracuje v revues a ve vědeckých encyklopediích. Rk.

Dantův hrob v Ravenně stal se v posledních letech předmětem zvýšené pozornosti odborných badatelů. Milánský časopis „Corriere della Sera“ upozornil na vynikající publikaci anthropologa Fabia Frassetta, který vydal velké dílo „Dantis osa. La forma corporea di Dante. Scheletro, ritratti, maschere e busti. Studio di Fabio Frassetto. Bologna 33 Università, Istituto di anthropologia.“ Podnětem k tomu byla ta okolnost, že u příležitosti 600. výročí Dantovy smrti byl v říjnu 1921 hrob Dantův otevřen, ostatky jeho pietním způsobem v přirozeném uspořádání rozloženy na plátno, aby mohly být po čtyři dny řadou odborníků, mezi nimiž byli anthropologové Frassetto z Bologny a Sergi z Říma, nálezitě prozkoumány. Poté byly ostatky slavného básníka církevně požehnány a za slavnostního hlaholu zvonů zase znovu pochovány. O vykonaných badáních vydali zúčastnění učenci roku 1923 společnou zprávu v „Reale Accademia Nazionale dei Lincei“. Tato badání Frassetto později doplnil a doložil svým nálezem ohledně kostry Dantovy, podloženým pečlivým měřením a provedl srovnání se starými vyobrazeními Dantovými, jakož i s posmrtnou maskou, kterou počátkem století XIX. našel Bartolini. Frassetto uvádí výslovně, že by k dokonalé práci bylo potřeba ještě daleko více času, ale že již takto může bezpečně vyvozovat, že některá jeho pozorování a jeho vývoody jsou naprosto nevýratné. Sem patří především zjištění pro některé lidi velmi překvapující, že Dante ani po předcích nebyl příslušníkem některého severského národa. Poněvadž jeden z předků básníkových získal přídomek Alighieri sňatkem, napsal František Xaver Kraus roku 1897, že jméno to je nesporně původu německého, nikoliv však lombardského a že nutno předpokládat, že praotec básníkův náleží k nějakému rodu, který přišel ze severu. Ze se tak stalo asi nejspíše v ten způsob, že nějaký lenník anebo rytíř v průvodu německých císařů přišel do Itálie a tam se usadil jako mnoho jiných. To ovšem byla jenom ještě opatrná poznámka jednoho z hlavních badatelů Dantovských, ale již dvě léta

později napsal Houston Stewart Chamberlain, že Dante měl charakteristický germánský obličej a že také germánský původ Dantův jasně vyniká z celého způsobu životního jeho díla. A tak se stalo, že Alfred Rosenberg 1932 napsal již bez jakékoliv výhrady, „že Dante byl germánského původu, je dneska jisto mimo jakoukoliv pochybnost“. Proti všem těmto tvrzením jasně mluví odborná vědecká měření, která Frassetto na kostře Dantově vykonal. Frassetto shrnuje svůj úsudek takto: Obličej Dantův byl úplně ve shodě se zachovalými jeho obrazy, poněkud obdelný, čelo mocné, přímé a vysoké, důlky oční velké, orlí nos mocný a lícní kosti velké a předsunuté. Celá stavba kostry spojuje v sobě harmonicky ony rysy, ke kterým se obyčejně druzí tmavá pleť a černý vlas, vlastnosti to, které také Boccaccio zaznamenal. Podle těchto znaků náleží Dante bez jakýchkoliv pochybností rase středomořské, k této podivuhodné rase, a stojí jistě v řadě jejích nejslavnějších reprezentantů. S nemenší určitostí dá se na základě Frassettoových měření rozhodnouti také spor o pravosti Dantových obrazů. Je úplně jasno, že ani relief na Dantově hrobě v Ravenně, ani tak zvaná posmrtná maska, kterou vdova Bartoliniho darovala anglickému malíři Kirkupovi, neodpovídají skutečné podobě Dantově. Stejně je prokázáno, že ani proslavené poprsí v Národním muzeu Neapolském ani v jednohlavostech, ani v celku neodpovídá nálezu, který Frassetto vykonal na básníkově kostře. Zato však odpovídá skutečnosti hodně známá freska Giottova ve Florentinském Bargello a ještě více velká perokresba v Codex Palatinus ve Florenské národní bibliotéce. Jest s podivem, jak nejvíce se skutečnosti přibližuje bronzové poprsí, které teprve v XIX. století bylo vyhotoveno. Je umístěno v muzeu moderních umění v Turíně a pochází od Vely (1820—1891). Frassetto shledal sice, že jsou zde určité úchylinky od Dantova soceletu, ale zároveň konstatoval, že toto poprsí je nejpřesnějším a nejjemnějším výrazem Dantova těla i ducha. Všechny výsledky badání Frassettoových nasvědčují tedy tomu, že vedle františkánského kostela v Ravenně odpočívá opravdu Dante. Přijďme-li v Ravenně z hluchého shonu tamějšího Dantova náměstí do tiché Dantovy ulice, nečiní to na nás žádný povznášející dojem právě tak, jako náhrobek na konci této ulice, který je malý a umělecky málo významný. Ale v tomto zapadlém koutě vycítíme okamžitě slavnostní ticho starého města, jež se kolem rozprostírá se svými basilikami a paláci, v jejichž stínu trávil básník poslední léta svého vyhnanství. A při tom vzpomínáme, že k této nevzhledné hrobce již staletí svěťší i duchovní knízaž z říše vědy a umění s nadšením putovali, holdující velikosti nevyrovnatelného Dantova ducha a hrdému smutku jeho vroucího srdce. W.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

My a politika. Aby bylo jasno na všechny strany, pokud se týká našeho poměru k politice, zvláště k lidové straně. Náš list není vydáván lidovou stranou a rozhodně není vydržován z jejích prostředků, jak mylně se domnívají odpůrci (Právo lidu et sq.) i přátelé (Akord v č. 3.). Jsme listem naprosto politicky nezávislým, jak svědčí ostatně všechny dosud vyšlé ročníky časopisu — počtem XV — i různé reversy, které byly žádány na redaktořech katolického politického tisku i konečně různá opatření v tisku lidové strany, aby lidovci o našem časopise se nedověděli. Konstatujeme to prostě, aby bylo jasno na všech stranách, ale nedopustíme, aby naše nezávislost byla kýmkoliv brána v pochybnost.

Otázka spolupráce s luďáky, tak často ventilovaná v pražském lidovém tisku, byla projednávána již před třemi lety v ústředním výkonném výboru čsl. strany lidové a tehdy byl pověřen český senátor dr. Reyl, aby jednání s luďáky zahájil. Od té doby nebyla ústřednímu výboru čsl. strany lidové podána žádná zpráva ani o zahájení jednání, ani o průběhu nebo eventuálních výsledcích.

Proč dělnická Olympiáda? Skutečnost, že v létě má strahovská pláň být svědkem vystoupení dělnické mládeže soc. demokratické, je příčinou všetečných otázek, proč tedy právě letos dělnická Olympiáda. Případ rakouský, kde změřeny síly, zdůvodňuje tyto otázky. Ze by se snad jednalo o ukázkové předvedení síly mladých? Tomu nemůžeme věřit, když víme, že posice soc. dem. mezi mladými nejsou nejlepší. Soudíme, že toto vystoupení je pořádáno jen proto, že to je zjev periodický, který přichází s léty, dále proto, aby se před blížícími volbami ukázala síla ducha a těla politické skupiny, která jistě právem se obává volebních výsledků. Cena tohoto vystoupení je ovšem problematická. Budou-li Prahou pochodovat členové dělnických tělocvičných jednot v jejich nemožných úbořech, bude to i důkazem úpadku duševního, který se tělocvikářství jeví. Nestačí síla těla, je třeba průbojnosti ducha. To ovšem od Olympiády těžko můžeme očekávat.

Řečníci v demokracii. Ústava naší republiky, mající základním pilířem formuli, že veškerá moc pochází z lidu, zabezpečila na dlouhý čas instituci řečníků a tribunů lidu. Jest v dobré paměti, jaké škody napáchali nesvědčiteli lidé svými hloupými, lživými a demagogickými řečmi v prvních dnech po státním převratu. Lid, který většinou nemyslí, šel za těmi, kdož více slibovali. Ten, kdo to uměl lépe, ten také vyhrával. Veřejné schůze byly a

jsou bojištěm velmi pochybné ceny. Naprosto se zapomnělo, že demokracie musí být stálou školou života a vychovatelem lidu, že jsou a mají být jeho tribunové a řečníci. Jak by těmi vychovateli mohli být, když sami potřebují výchovy? Nevěříte? Jděte jen na nějakou veřejnou schůzi či poradu a poslouchejte vývoody řečníka. Užasnete nad skutečností, jak nevěcně a někdy i hloupě mluví. Poznáte ihned, že látku neovládá, že si pomáhá plytkými frázemi, vtipy a podobně. Tito lidé mají vinu na tom, že občanstvo odmítá chodit na schůze, že je otráveno slibů a frázemi řečníků, kteří dovedli nevybíravým způsobem vybičovávat lidské pudy do krajnosti. Náprava? Jen tak, že budou řečníci vychováni buď dobrovolně nebo nuceně. Demokracie má povinnost odřážet útoky a bránit se proti škůdcům. Je-li kdo škůdcem, pak to jsou řečníci, kteří buď hloupě nebo nesvědomitě svými poplašnými zprávami zneklidňují jedince a celou společnost.

Poslanec Hudec zřekl se díla, které budoval. Je stále více patrné, jaké nezdavře ovzduší je ve stranách, kde určitá nesvoboda názorů zaviněná vázanými kandidátními listinami umožňuje diktátorské rozhodování politických sekretariátů. Je to možné jen proto, že demokracie umožňuje oligarchii politických stran. Markantně tento problém znázorněn veřejností případem poslance Hudce, který, ač zakladatelem dělnických organizací strany národně demokratické, odchází ze svého místa jen proto, že nemůže souhlasit s politikou strany, která jde jinými cestami, než jak si představoval tento poslanec. Odchází pro dusné, nesnesitelné ovzduší, znemožňující volný život svobodného občana politika, který mnoho chtěl, hodně udělal, takže jistě právem odmítá sloužit v prostředí stranického klikaření. V době, kdy vážní činitelé političtí zjišťují stále důrazněji skutečnost, že strany se svými aparáty, obstarávanými zpravidla méně schopnými lidmi, zatěžují a znesnadňují současné poměry, je jistě případ posl. Hudce činem výmluvným. K tomu, aby se člověk veřejně zřekl díla, které vytvořil, je třeba více než jenom odvahy.

Nový elektrárenský zákon. Hlavní ustanovení této osnovy jsou: a) všeužitečné elektrické podniky jsou povinny předložití mín. veřejných prací na vyzvání veškeré doklady, nutné k posouzení možnosti snížení ceny elektřiny a nad takovým podnikem je možno uvalití mín. veřejných prací státní dozor, lze-li od tohoto opatření očekávatí snížení cen elektřiny, b) zjistí-li ministerstvo veřejných prací, že všeužitečný podnik může bez ohrožení své rentability snížití ceny elektřiny, může mu stanovití prodejní podmínky, za něž musí podnik elektřinu dodávatí. Důležitými jsou další odstavce jednající o platech zaměstnanců a možnostech

sloučení podniků. Jsou-li služební požitky některých zaměstnanců všeúčinného elektrického podniku nepřiměřeně vysoké, t. j. neodpovídají-li hospodářské nosnosti podniku, anebo vyžaduje-li to snížení cen elektřiny nebo jiný veřejný zájem, bude ministerstvo veřejných prací oprávněno tyto služební požitky přiměřeně upravit a služební smlouvy měnit. V zájmu veřejném může býti nařízeno sloučení několika elektráren v jeden podnik, bude-li tím dosaženo snížení režíru a lacinější výroby elektřiny. Pronikavě zasahuje osovna zákona do postavení místních elektráren, zejména obecních, kterým přináší výhody a práva používati pro jejich zařízení za pouhou uznávací činzi všech cestních, silničních, vodních a železničních pozemků, i pokud nejsou ve státní správě. Rovněž je pamatováno na to, aby jeden podnik druhému nekonkuroval. Bude zakázáno, z důvodu zamezení nehospodárnosti, provozovati na území jiného všeúčinného podniku elektrická zařízení za účelem dodávky proudu, dokud se o tom s tímto podnikem nedohodí.

Z a h r a n i č n í

Náš poměr k Polsku jest stále neujasněný a stále tak studený, jako by mezi oběma národy neexistovalo žádných užších svazků krve, jazyka, křesťanské a katolické kultury. V poslední době zase někomu na tom záleží, aby vzájemné vztahy obou států ještě více byly rozrušeny a hýbá se s přebolestnou již otázkou těšinskou. Těšín jest sice smutnou kapitolou v dějinách obou slovanských států, ale není třeba znovu otvírati tuto ránu. Budeme-li stále hledati jen to, co nás rozlučuje, nedojdeme k dohodě nikdy. Znovu se ukazuje ta stinná stránka slovanské povahy — analysovat, rozleptávat, což Slovanům již tolikráte v dějinách uškodilo.

Rakouští politikové diskreditují encykliku „Quadragesimo anno“. V rozhovoru uveřejněném 27. února v „Petit Parisien“ prohlásil vládní komisař Vídně Schmitz, že nová rakouská ústava není kopií ústavy italské, nýbrž je založena na papežské encyklice „Quadragesimo anno“. — Vznešeným myšlenkám o sociální a hospodářské přestavbě společnosti, uloženým v této encyklice nijak se neposlouží výše uvedeným tvrzením. Nikde v celé encyklice není slova o politické korporativní přestavbě státu. Svátý Otec ponechává na vůli občanů, aby se rozhodlo pro kteroukoliv formu státní. Ne forma, ale duch ústavy a vlády rozhoduje. Protože se v Rakousku nebuduje nový stát z vůle lidí, nýbrž oesou nařizovací se shora dolů, jako v Itálii, možno zde užiti obdobně slov encykliky, že tento řád stavovský „slouží spíše partikularistickým politickým cílům, než aby napomáhal k vybudování a pokroku lepšího společenského řádu“.

Rakousko sblížilo se po únorových událostech, jež doprovázeny byly z Maďarska blahopřáními a metály, s Maďarskem a společně s ním s Itálií. Jest to takový podivný paradox v dějinách poválečné

střední Evropy, že dnes Rakousku i Maďarsku, na nichž obou italská velmoc tolik vyzískala světovou válkou, že právě s ní tyto poražené státy se spojují spíše, než s poraženým Německem. Itálie chce míti vůdčí roli ve střední Evropě a vybrala si k tomu dva nemocné muže na Dunaji. Opravdu nemocné, neboť ani Rakousko, ani Maďarsko, ani samy o sobě ani společně nemohou hráti v evropském koncertu ani druhá místa. Itálie, chtějíc hráti prim, vzala za vděk tím, co se jí nabídlo. Posice Malé dohody jsou však ještě příliš silné, aby tato podivná aliance románsko-germánsko-maďarská mohla ji oslabiti.

Španělsko ocitlo se znovu v revolučním kvasu. Socialisté, poražení v posledních volbách, chtějí dobýti ztracené moci přežilými již prostředky kolektivního teroru, generální stávkou. Dnešní vláda jest však odhodlána tyto útoky proti mladé španělské demokracii potlačit a zaručiti zemi trvalý vnitřní mír a vrátiti zemi starou slávu.

Jugoslavie vrací se pomalu k ryze demokratickému státnímu zřízení. To, o čem se dozvěděla světová veřejnost z posledních schůzí skupštiny, jak otevřeně lze mluvíti v této zemi královské diktatury o korupci a pronášení kritiky o nejvyšších úřednících státu, to samo svědčí o tom, že nepřítel Jugoslavie nemají pravdy v tom, že v Jugoslavii není svobody slova. A svoboda slova jest prvním základem demokracie.

Německo pokračuje v budování své specifické koncepce totálního státu. Samozřejmě, že při tom jsou tísňeny všechny ostatní sociální organismy a přes všechna ujišťování se strany říšské vlády i organismus Církve katolické. Zde sice státní moc nemohla ještě tolik nalehnouti jako na evangelické církve, ale již dnes se ukazuje, že dobrodini konkordátu jsou více méně platonická. Totální stát nesnese vedle sebe žádný jiný sociální organismus. Příklad Německa jest poučením pro katolíky i jinde, že v totálním státě není právě nejzdravější půda pro rozvoj Církve.

Francie prožívá dny vzrušení jako v detektivním románu. Vyšetřování aféry Staviského se ztracením dokumentů, se záhadnými vraždami, detektivy amatéry, tajnými potvrzenkami a tajnými schránkami skvostí, toť celý detektivní román. Má ovšem silnou politickou vůni, které nesnel ani pan Daladier, předposlední minister, předseda, jenž dnes má velmi obtížnou roli jako svědek před vyšetřující parlamentní komisí. Francouzská veřejnost jest zvědavá na výsledek tohoto vyšetřování, ale zachovává za tím klid. Důvěřuje starému panu Doumerovi, který šťastně dovedl ve svoji osobě spojení naděje francouzských demokratů, takže ani ti nejzaprísáhlejší royalisté, ať už stoupenci Bourbonů či bonapartisté, nemohou mu vytknouti ničeho, čím by za jeho režimu byla poškozena národní věc Francie. I demokracie v těžkých dobách dovedla nalézt lidi bezúhonné a mravně silné, kteří impouují celému národu.

Z r c a d l o

Slovo vůdce?

„Jak velice jest chvalitebný vůdce, když dostojí slovu a žije poctivě a ne potměšile, každý chápe. Nic méně zkušenost našich dob učí, že ti vůdcové vykonali velké věci, kteří svého daného slova dbali málo a kteří chytré dovedli pomásti hlavy lidské a konečně přemohli ty, kteří spoléhají na poctivost.“ (Macchiavelli, *Il Principe*, Cap. XVIII.)

Láska se nedá zákonem vynutiti. „Není možno vylučovati kteroukoliv třídu z výhod, má-li svět sloužiti všem. Papež ukazuje na jiný lék, totiž na rozdělení lidstva ne podle tříd, nýbrž podle stavů a učí nejprve, aby se organisovaly tyto stavy a pak aby tyto jednotlivé stavy spolupracovaly... Nemožno ponechat toto uspořádání poměrů jenom libovůli, avšak toto zasahování veřejné moci musí býti spravedlivé, musí býti opravdu i okolnostem a jednotlivým případům úměrné. Spravedlnost musí vtisknouti ráz tomuto sociálnímu řádu, ale láska musí zůstatí jeho duší... Nikdo nepopře, že současný sociální řád potřebuje přestavby. Ale této sociální a hospodářské přestavbě musí předcházeti přestavba

duchovní a mravní. Všechno se nedá zákony vynutiti a láska již jistě ne.“
Braito, Církev, 160.

Duše lidské. „Duše lidské jsou jako malé děti, které potřebují mnohem více lásky mateřské než starosti otcovské. Lidé, kteří se věnují práci organizační a správní, podobají se jaksi otcům, kteří celý den shánějí živobytí a vykonávají všelijaké povinnosti, ale vlastního, živého styku s dětmi mají jen velice málo; úkolu mateřského prováděti nemohou. Naproti tomu je známo, že přemnohé matky samy vydělávají chléb svým dětem a zároveň je ošetřují a pěstují, stačíce vykonávati funkci živitele i matky. Touto matkou jest správa duchovní, které z její funkce duchovní má se dostávatí rozumu i rady, aby chránila nejen duši, ale dle potřeby i tělo, což se již mnohokrát dobře osvědčilo.“
Jaroslav Durych: Naděje katolictví.

Konverse. „Jisto jest, že se konverse dějí a mnohé z nich jsou velice potěšitelné. Potěšitelnější jsou ty, které se dějí s pokáním, pokorou a skrytostí, než ty, které se provádějí s okázalou pompou a s oznámením v novinách. Duše obrácená k Bohu je jako přesazená květina; dosud potřebuje pouze vnitřního života, diskrétnosti a skrytosti; hlásí-li se hned o slovo na veřejnosti, jest to svědectví povrchnosti, která se dříve či později vymstí tak či onak.“
Jaroslav Durych: Naděje katolictví.

C o ž i v o t a l

Informace k ustanovení Msgra Ciriachiho nunciem v Lisabonu, jak byly již po druhé podány denním tiskem, nejsou úplně ve shodě s objektivní skutečností. Stále opakování, že nunciové lisabonské opouštějí toto místo obvykle v hodnosti kardinálské, je legenda, která podle zprávy „Deutsche Presse“ vznikla tím, že jeden z nunciů lisabonských jmenoval se rodným jménem „Cardinale“. Ještě roku 1922 byl však diplomatickým zástupcem Svaté Stolicе u portugalské vlády pouhý uditore (nižší diplomatický zástup-

ce). Byl to Msgr Filippi, který teprve později přišel do Mexika v hodnosti nuncia. O postavení diplomatických zástupců papežské kurie v Lisabonu vyjádřil se tenkrát tak, že mu mohou každé chvíle býti doručeny jeho diplomatické papíry s vyzváním vlády, aby Lisabon ihned opustil. Tať informace činitele nad jiné povolného zapadá tak docela do celkového rámce neuspořádaných poměrů portugalských, kde, jak známo, vojenské portugalské „junty“ uspořádaly pro zpestření veřejného života za 10

let jenom 16 revolucí. Jestliže tedy nyní portugalský list „A Voz“ přikládá své portugalské vlasti čestné epitheton „nejvěrnější“ s hlediska nábožensko-církvního, pak je to patrně jenom básnická nadsázka, vzpomeneme-li, jak brutálním způsobem provedlo Portugalsko r. 1908 rozluky církve od státu.

Matriky civilním úřadům? Mezi jinými věcmi, jež navrhuje národně socialistický tisk, aby se pomohlo nezaměstnané inteligenci, jest, aby byly zrušeny duchovenstvu matriky, učiněna přiměřená srážka z kongruy a zaveden úřad státních matrikářů. Nevím, který z pánů redaktorů to navrhoval, ale velmi rád bych mu dopřál, aby se stal tímto státním matrikářem za těch podmínek a okolností, za nichž je dnes duchovenstvo. Tak v zapadlém venkovském městečku v horách na Moravě ve volné chvíli vždy jsem navštěvoval svého přítele kaplana. Pro křestní list se přišlo o polevní, kdy byl kaplan u oběda, nebo když sedal na motocykl, aby jel do vesnice na katechesi, nebo po osmé hod. večer. Po napsání nezeptal se nikdo, co za to. Obvykle kaplan byl nucen dáti ještě na kolek. Nebo žádost o napsání křestního listu byla záminkou žádosti o větší peněžitou podporu nebo půjčku. A ze zkušenosti vím, jak vypadá vedení matrik jiným než duchovenstvem na Slovensku. Chce-li dostat člověk seriózní výpis nebo informaci, musí stejně na faru. Zkrátka, je to demagogie národně sociálního tisku, ve které si tato strana náramně libuje.

O pochlebnících, jejichž řádění zvláště ve stranách politických tolik se rozmohlo, píše „Nové Směry“: „Pochlebníci jsou vytrvalí zalevači ješitnosti, ke které vzrůstá naše náklonnost úměrně s vyšší poslání, povolání nebo moci. Věší nám dozadu a dopředu trefky a ocásky lživých slov, spékají verše v přesladyk moučnických lichotek a vyplivují ze svého lakotou vymazaného hrdla tóny hymen a dithyrambů. Pochlebníci prostírají na zem falešný purpur před každé Veličenstvo, jichž neubývá revolucemi a změnami režimů. Převzali úlohu potulných pěvců středověku a potulují se od moderních hradů a pevností: redakcí, rozhlasu, biografů, spolků a nabízejí svůj chraplavý hlas tomu pánu, který za pochlebensství dá více stříbrných... Někteří si popletli Církev se spolkem a myslí si, že by jim i zde mohla kvést pšenice. Písmo svaté před nimi varuje případnými slovy: „Lépe jest od moudrého býti trestánu, nežli bláznů pochlebováním zklamánu býti!“

Zubní lékaři o zubní technice. Opět se dostaly tyto dvě kategorie tak blízkých a přece tak odlišných povolání na denní program sněmovních prací. Zubních techniků jest snad o něco více než zubních lékařů a tak podle toho dopadá také jednání v parlamentě. Vyjde se vstříc těm, kterých jest víc a kteří to budou dělati

laciněji a lékaři zase prohrají, jako již tolikrát. Mohou se za to poděkovati především své Ústřední jednotě, která místo odborové práce politizuje a stará se jen o prospěch několika vyvolených. Aspoň mnoho lékařů tvrdí, že jest jim nepohoditelné, kam mizí ty značné částky peněz placených do této „odborové organizace“, která vlastně žádnou odborovou práci neprovádí. Nelze přece pokládati za odborovou práci — ty nemožné smlouvy s nemocenskými fondy a pojišťovnami, které jsou jen ke škodě nemocných a k ostudě lékařského stavu. Příležitost novelizace zákona o zubním lékařství, pokud se týká techniky, znovu ukázala, jak málo platí u nás — ve všech stranách politických — inteligence a jak její nivelování a bagatelisování utěšeně pokračuje k — primitivismu. Už jenom schází, abv byl vdan zákon o zvláštní živnosti kořenářské a felčářské — jakým obřastně bylo Německo.

ff.

Střípky. Po jednodenním pokusu vycházeti jako „Denní list pro československý lid“ vychází pražský „Lid“ opět jako orgán čsl. strany lidové. — Inserát katolického listu na Slovensku v postě: „Do preflámovanej noci najlepším liekom je Cigelka, jódová liečivá voda“. — Jeden český katolický list agituje pro rozšíření tisku pod heslem „Bílý březen“. Po bílém týdnu obchodníků s látkami, vyskytl se v Praze i bílý týden u „vtipných“ řezníků, na bílý měsíc v tisku došel vývoj teprve nyní. — V listě mladých: „My mladí na venkově měli bychom rádi na každé schůzi, konferenci, kursu a sjezdu a spoň je d n o h o m l a d é h o, který by rozpálil“. — Týž list má rubriku „Co hrát v postě“, kde doporučuje hrát vážné kusy nebo veselohry, ale s vyšším cílem. V praxi to vypadá tak, že organizace, o jejíž list jde, hrála téměř pod okny svého ideového tvůrce a zakladatele za vyšším cílem foto: „Maminka se starala, děti se trápily a jak vše dopadlo, dozvíte se ve veselohře „V sedmém nebičku“. Linie musí být.

Staronový program.

Drobná práce? Tu nahradí hesla. Změna bavi — řekli si u vesla — stačí napsat nebo šilhat okem, spasíme stát zase novým blokem. (Že teď nejde? Nač si lámat hlavu, jde jen o to, líbí se ti davu.) Učme mladé všechno prokopávat, hodně mluvit, korouhvemi mávat, podkuřovat poloprázdné hlavy, ctít stáří, oporažovat stavy a když hodně naděláme zmatku — můžeme přece začít od začátku.

Z k n i h a č a s o p i s ů

„Probuzení“, list vydávaný obětavou a čistou skupinou mladých lidí sdružených v akci „Naším na Volyni“ a vedených neúnavným Jindřichem Duškem, vyšel již v čísle 3., které jest cele věnováno propagaci myšlenky pomoci našim bratrům v cizině. Tomu účelu sloužil také dobročinný volynský večer, pořádaný 4. března v Praze, který se velmi pěkně vydařil a získal nové přátele ušlechtilé myšlenky. Pomozte těm mladým nadšencům svými modlitbami, dary chrámových potřeb, knih i peněz. (Redakce časopisu „Probuzení“ jest v Praze XII., Záhřebská 15.)

Listy Otokara Březiny Anně Pammrové. Vydal Jakub Deml v Tasově na Moravě s podobiznou Březinovou podle kresby Františka Bílka z r. 1905. Kč 40.—. Jako motto dopisů Březinových čteme na titulní stránce tato slova velkého básníka: „Píšeme, abychom si ujasnili své vidění, tiskneme knihy, abychom zavolali příbuzné bytosti z dálky. Dosáhneme-li takové síly slova, že se dovedeme vyjadřovati prostě, při-

jdu.“ Jakub Deml, vydávaje tyto listy, odhalující něco z tajů Březinovy duše, jedná v duchu slov, vyjádřených krásným citátem: abychom zavolali příbuzné bytosti z dálky. Básník odešel, jeho dílo zůstalo a dále se rozvíjí spojení mezi jeho duší a dušemi neznámých čtenářů. Apoštolát krásna protéká jako vlna věky po básníkově smrti. V jednom listě, napsaném Pammrové, vystihuje Březina tvářnost toho apoštolátu velice pěkně: „Věřím, že člověk roste k duchovní něze, kdy bude pocítovati každé utrpení kolem sebe jako část své viny; kdy se silou, o níž dnes nemáme tušení, bude si uvědomovati nádhernou jednotu života, své tajuplné spojení s miliony bytostí na zemi a mimo zem, své účastenství ve vesmírném díle, v němž každý slouží svým životem a svou smrtí a mnohý snad více svou smrtí než svým životem. Dýchá našich ubohých nadlidí, v hrdé osamělosti snících své královské sny a opovrhujících davem, který je živí, bude se jednou jevití lidem jako se nám jeví pohřební slavnosti pravěku, kdy kolem plápolající hranice mrtvých knížat

obětováno bylo tisíce zajatců, aby doprovázeli duše mrtvých v královském průvodu do říše snů.“ Březina si byl vědom svého tajuplného poslání a právě proto jsou jeho listy tak krásné, produševnělé, a bohaté na vnitřní sílu. Vidíme v nich básníka, sklánějícího se nad díly jiných básníků a lidí a hodnotících je pod zorným úhlem Věčného a tajemství a vyšší zákonitosti. Jediné proto možno o knihách i dopisech Březinových užití slov, jež sám napsal paní Pammrové r. 1925: „Nejhlubší naše poznání jsou ovšem nesdílitelná, ale kdyby z knih, které píšeme, zbyla jediná zářící stránka, a snad jen jediná věta a slovo, schopné inspirovati k lásce a tvorbě duchy našeho rodu, nežli jsme docela marně.“ Četba těchto dopisů, psaných v letech 1905—1925, obsahuje takových tvůrčích vět mnoho a bylo by si proto jen přát, aby bylo co nejvíce těch, které by oblažila. Styk s básníky duchu Březinova je vždy radostí a povzbuzením a útěchou.

J. K.

Vaše peníze jsou dobře uloženy v Ústřední lidové záložně, Praha II., Spálená 15

Sdělení čtenářům.

Přikládáme k tomuto číslu složený listky Poštovní spořitelny a prosíme o zaslání předplatného. Kdož si ponechá toto číslo, budou pokládáni za odběratele. Příští číslo vyjde před velikonočními svátky. Dotazy a reklamace řiďte na:

Časopis „ŽIVOT“, Praha II., Spálená 15

Návštěvy v redakci (Praha II., Spálená 15, dvorní budova III. p.) každé úterý a pátek od 17—18 hod. Úřední hodiny administrace denně, kromě soboty a svátků od 17—18 hod.

Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo nám. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: František Hanzelka, Kleofáš Pistorius, Dr. J. Doležal, Dr. Š. Trochta (Z dějin českého salesiánského díla), Dr. Josef Novák, František Skácelík, V. Bitnar, JUDr. Frant. Nosek, P. Dr. Silv. Braitl O. P., Bedřich Slavík. — Poznámky. — Zrcadlo. — Život náboženský, kulturní, politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

V Praze dne 1. dubna 1934. Ročník XVI. Číslo

4

Předpoklady československo-polského sblížení.

Nedávný pakt německo-polský a usilování oficiálních kruhů obou států o sblížení ve všech směrech zasáhlo také do poměru československo-polského. Nechceme hledat souvislosti a nechceme připisovat episodám většího významu, než jaký mají, ale nutno si přece všimnouti, že právě v této době nepřátelé dohody obou slovanských národů zvýšili na pohraničí svoji činnost a provedli několik kousků, které stěží lze nazvat mostem ke spolupráci.

Tradice styků československo-polských nepřipouští pesimismu. Nicméně řada okolností nasvědčuje, že v dané chvíli byla podniknuta — a je podnikána — široce založená akce, která má mentalitu polského národa naladit proti nám. Jsme ujišťováni, že tuto akci nevedou osobnosti, které by měly váhu a politický či kulturní význam v Polsce. Tím hůře, neboť těmto lidem bude velmi málo záležeti na výběru prostředků a pod rouškou falešného nacionalismu lze páchat hříchy velmi těžké.

Ale i tato chvíle má své nesporné klady. V takových okamžicích sblíží se věrní přátelé, kteří nad chvilkovou politickou či kulturní orientací neztrácejí přesnou a jasnou linii danou společným slovanským původem, společnými boji, zkrátka tradicí. A tato tradice není jen projevem citu, ale je podložena zdravou úvahou a rozumovou.

Nelze se míchat do politické linie státu, byť by nám byl sebe dražší a milejší. Politická svrchovanost jest právě v době poválečné noli me tangere na obou stranách. Každý zná důvody své a každý nejlépe cítí, kde jej pata tlačí. Národy — právě osvobozené jsou nedůtklivější k radám — i dobře míněným — nežli staré politické útvary, jejichž státní svrchovanost nebyla přerušena. V této věci snad málokdo najde dostatek faktu a pochopení, aby mohl s úspěchem zakročit. Pokazít se dá lehce.

Přes to právě z toho důvodu nutno budovat pevné svazky, které by nebyly odvislé od denních proměn politických, od výhod a záruk, smluv a paktů, jejichž smysl je vždy dán spíše určitou situací než obecnou linií budoucnosti. Svazky, které by ovšem neměly jen významu akademického, ale které by v dané chvíli mohly usměrňovat politickou linii, když by potřebovala ozvěny svého změněného a okolnostmi vynuceného postupu.

My, kteří jsme byli přáteli Polsky po léta, v letech klidu, pokoje, rozmachu, vidíme svůj úkol dnes ne jako marný, nebo zbytečný, svou práci jako odmítnutí, ale cítíme tím více odpovědnost neutíkat od díla, které není osobním, ale o jehož praktické ceně jsme přesvědčeni. Dostalo se nám poučení a jsme za ně vděční. Toho poučení bych vyjádřil asi tak: pěstovali jsme polonofilství s přílišným zdůrazněním akcentu citového. I když jsme operovali číslicemi, expor-

Kleofáš Pistorius:

Noviny z země České

Statečnému a urozenému

pánu Voldřichu Tetavovi z Tetova,
seděním na svobodném dvoře
v Rakvicích,

příteli mému milému,

list tento budiž dán.

Službu svou povolnou vzkazuji a abyste se dobře měli vinšují z gruntu srdce rád. Dle slibu svého posílám noviny, kteréžto se času nedávno minulého v Praze sběhly a přeji Vaší Urozenosti, abyste je v plném zdraví přečísti ráčil.

Nedávno pominulé dny staly se proměny v předních ouřadech zemských, item na dvoře Jeho Milosti krále a pána našeho, neb, jak nějakou vědomost a zprávu máte, ráčila Jeho Milost osazovati místa předních ouředníků zemských, kteřížto zároveň jsouce consiliarii intími Caes. Maiestatis, svůj plac v radě královské moci svých ouřadů mají a také se na paláci hradu Pražského v blízkosti Velebnosti královské zdržují.

Avšak všechna šlechta nařiká, že v ouřadech zůstali vesměs pánové a rytíři rodův sice vzácných a starožitných, ale věkem znamenitě sešli, oudův drkotavých, neb drahně let — už od začátku panování krále Jeho Milosti při ouřadech sedí, jsouce k dílu hbití co starý plot. Jest zajisté mnoho lidí urozených v květu mládí svého, vzdělaných, kteříž nejeden rok na cizích akademiích pobýli, cizí země zrejzovali, latině, vlašsky, německy, francúzsky mluví, ale ti to za mdlými a neduživými starci, kteřížto stěží, a to ne všichni, hrdla svá latinův malíčko propálkli, po léta trpělivě čekají, kdy Pán Bůh milý kterého z pánů starožitných s tohoto světa k sobě povolá. Nad to nařikají mnozí poctiví Čechové, že do ouřadův sazení

řem, importem a jinými věcmi hrubě reálnými. Tomuto se ostatně nevyhne ani přátelství na jiných frontách. Stejných chyb se dopouští u nás už rusofilové.

Ale přátelský poměr československo-polský není vůbec poměrem mileneckým a nemůže jím být. Je to poměr rozumného (a někdy i trochu suchopárného) manželství, v němž ty dva nedrží ani tak projevy citové lásky, jako společný životní program. Také romantika, ale nejsme na ni zvyklí, neboť romantika skoro vždy předpokládá konečný nezdar po mnohých dobrodružstvích.

Proti akci, která je namířena k znepokojování obou národů, je možno postavit jen důvody zdravého rozumu. O to jde a to bude nyní naším úkolem. Přátelství československo-polské vyrůstá a musí vyrůstati jen jako plod rozumu. Toto neznamena, že můžeme zavíratí oči před nerozumnými útoky z té či oné strany, že bychom se měli vzdátí práva kritiky. Ale kritika musí být budována na cti a věrnosti. Přátelství dává jiné možnosti vzájemného styku nežli jen nahodilé a časem omezené sympatie.

Fronta československo-polského dorozumění musí býti stavěna systematicky a musí být využito všech předpokladů, které tu jsou. V tom smyslu nutno znova vyzvednouti spolupráci katolickou. Podmínky jsou velmi výhodné, ale nelze zůstávat jen na povrchu. Vedle osobních styků jest nejvyšší žádoucí přistoupení k praktickým potřebám. Ani není třeba vypočítávat všeho, jen namátkou jmenuji, že by bylo jistě možno realizovati filmovou dohodu československo-polskou na podkladě katolickém. Bylo by třeba zříditi také společnou novinářskou službu. V Polsku mají již svůj KAP, snad by bylo možno ji přizpůsobiti společnému úkolu. Na poli kulturní spolupráce katolické je tolik motivů, že by bylo třeba jen systematicky je zpracovávat. Je prostě třeba programu, který by ovšem musel býti tvořen katolíky obou národů. Programu, který by nutně působil svou přitažlivostí zvláště v širokých vrstvách lidových, neboť jde o to, abychom jednak zpracovali lid a jednak inteligenci.

Psychologie obou národů je dost rozdílná. A nelze si představit dobrou práci, nebudeme-li s tímto faktem počítat. Je třeba přizpůsobení na obou stranách tím spíše, že rozdílnost v psychologickém nazírání má své výsledky právě ve vytváření politických poměrů.

Doposud jsme považovali za schůdnou jediné cestu Praha—Varšava. Ale bude třeba také úsilovné práce na pohraničí. Mnohé kalné vody mají tam své prameny. Naše polská menšina musí být získána pro československo-polskou spolupráci. My se své strany učiníme vše, co jest v našich silách, abychom se dorozuměli i na pohraničí. Předpokladem této dohody jest zapomenout všeho, co bylo. Toto poznání jest nutno neustále zdůrazňovat, neprohřešovat se proti němu.

Netajíme nikterak, že sblížovací práce mezi oběma národy bude těžká. Neboť nejde jen o tyto dva národy. Jest příliš mnoho vlivů vnějších. To už známe z historie. Důvěrnější sblížení slovanských národů vyvolávalo vždy nervositu na různých stranách, neboť ono konec konců vždy znamenalo vůli k moci. Na druhé straně jsou tu příznivé podmínky v bezprostředním styku, v jedné západní kultuře, v jednom náboženství, které jsou s to vyvážit všechny překážky. Práce na poli vzájemného poznání zůstane ovšem vždy základnou, na níž bude budováno.

Této práci má sloužiti i naše revue a chce jí sloužiti oddaně a bez postranních úmyslů. Není-li dosti dobré vůle, bude naším úkolem ji tvořit. Bude naším úkolem vytvořit ovzduší, v němž by bylo možno přátelsky odstraňovat všechny spory, klidnou úvahou řešit problémy, nedat se zvíkat nahodilými nesnázemi a nepřiznání doby.

Příklad sv. Vojtěcha, misionáře, jehož těžkosti jsou dosti známy nám i Polákům, a jehož oba národy stejně vroucně uctívají, budiž nám pobídkou, jeho přímluva posilou naší práce. Každého jednoho, neboť úspěch je pouze v individuální pozitivní práci, v obětech, ve vytrvalosti a v neúnavnosti.

František Hanzelka.

byli opět Němci národu a jazyku českému odporní, ba, co dím, jmenován jest na ouřad i zeman z král. Uherského pochodící, kterýž si ještě podle zřízení zemského třetího kolena v stavu rytířském nevyseděl. Však — grave est iudicium contra potentes.

Stěžují však sobě zvláště páni stavové pod jednu, že staří páni sobě praktiky s pikarý a luterány oblíbili, takže zvlažněli, nadarmo staří předkové neříkali — okolo močidla chodě neujdeš náčty, mezi sebou se prú a za nic se sjednotiti nechťi, dávajice přednost světské cti, panování a nevidí, žeť upadli do sítě, z níž je časem podobojí co štokfiše vyloviti v oumyslu mají. Zdaž katolická víra k zrostu přichází, zdáť se, hrubě nedbají a k jakým koncům vše povede, se zajisté všichni dočkáme. V okolních zemích králové a knížata skůro vsude dominium absolutum zavedli a Bůh nedaj, stane-li se tak i u nás, víra katolická se vinu starých pánů, kteřížto svornosti nedbají, k počepí a pádu nachýlí.

Já — jsúce pozauněřem v službách Jeho král. Milosti, poznal jsem takměř všechny pány ouředníky zemské, neb

jsem jim k libosti na rozkázání královské muteta poctivě trúbil i také viděl jsem je v hůci do kostela sv. Víta jíti a s nimi do oratoře královské šel i J. Mst. král náš milostivý. Po mších všichni ti nejvyšší ouředníci zemští v kapli svatého Václava přísahy jsú skládali králi, stavům, i vši obci král. Českého.

Podávám tuto vejpis nejvyšších ouředníkův zemských:

Nejvyšším purkrabím stal se pan Petr z Rožmberka, pán neduživý, kterýž dnů, nemoci panskú již léta jest sužován, takže mu doktor Guarinoni-lejbmecus J. Msti královské všecko tučné maso zapověděl, takže ubožec jen ptáky indiány, koroptvemi, mladými kuřami, sladkými konfekty bídně se živiti musí a tyto krmičky jenom viny vlašskými zalejvati smí, neb vína domáci, rakúská a rejnská mu melankolii a těžké života nadejmání způsobují.

Nejvyšším hofmistrem jest učiněn pan Beneš z Černé Hory — rodu původem moravského. Jest v umění literárním znamenitě zběhlý, zná všeliké poetvorné jazyky všech možných národův europejských a v potřebách krále stále v cizích zemích rejzuje, nové punty

s potentáty strojí, staré rozvazuje dle toho, v jaké podobě královští hvězdopravcové hvězdy na nebi spatřují.

Nejvyšším maršálkem král. Českého jesti pan Jaroslav ze Šternberka dictus Černeř, kterýžto tento ouřad podědil v dávné době spolu s dcerú nebožtíka pana Ladislava Šlevice ze Šlevic, blahé paměti. Jelikož jestoustavysatečné, oudův hřimotoých, nestadež, že v tomto ouřadě ještě lidský věk setrvává, zajisté ku blahu této vlasti a k obzvláštnímu potěšení mladých, ať už stavu panského nebo rytířského.

Nejvyšším komorníkem zemským stal se pan Tas Račický z Plokenštejna a spolu mu svěřena pokladna královská, kteráž od mnoha let pustá a prázdná jest, takže zajisté ouřad jest pln cti, ale málo oučinku. Jehožto Pán Bůh všemohúci rozumem, fortely a nápady obmyslíti račíž.

Nejvyšším sudím zemským učiněn jest pan Ištván Derež de eadem et Sárköz, pán rodu uherského, jehož otec byl přijat za obyvatele král. Českého a ouda stavu rytířského rodů mladších s tú vejminjú, že se mezi rody starožitné tříti a nad ně vejšiti do třetího ko-

Holandský episkopát vede katolický lid.

Ve schůzi Klubu lidových poslanců dne 7. března 1934 mluvil p. předseda ministr Šrámek velmi vážně o tom, jak nejen u nás, ale i jinde nutno bránit se cílevědomou prací proti těm různým snahám směřujícím k odstranění demokracie a nastolení diktatury, třeba by se při tom někdy ukázale vyvěšovaly demokracie korouhve. Mimo jiné ukazoval na to, jak i v takovém Švýcarsku se vzpínají fašistické proudy, jak o tom podávají občas zprávu „Neue Züricher Nachrichten“, nebo i v Holandsku, které přece nebylo přímo postiženo světovou válkou. Upozorňoval, že v Holandsku katolický episkopát zasáhl do myšlenkových zmatků dvěma pastýřskými listy, jichž obsah dá se aplikovati mnohdy na poměry naše.

Vzhledem k tomu obrátili jsme se ihned po klubovní schůzi telefonicky na p. exprovinciála P. prof. Dra Škarka S. J. s prosbou, aby nám buď od otců jesuitů na katolické universitě v Nimvégách anebo jinak opatřil ony dva listy. Stalo se a již pod datem 10. března poslal pan P. František Šilhan S. J. oba žádané pastýřské listy, připojiv ve svém dopise tuto poznámku o svém pozorování o současných politických proudech v Holandsku:

„Mám právě po ruce jeden exemplář pastýřského listu holandských biskupů o (a proti) fašismu, který se také zde úžasně rozmáhá, teď má jistě už přes 40.000 organisovaných členů a každým týdnem jich stá a stá přibývá.

I katolíkům (zejména jižních provincií) se leckterý bod „velkorysého“ programu zamlouvá. Biskupové tedy dosti umírněně, ale jasně promluvili. Podobně vydala vláda nařízení, podle něhož je zaměstnání v státní službě a příslušnost k straně nac.-socialistické (= fašistické) neslučitelné. Vůdce, Ing. dr. Mussert, se vzdal svého úřadu ve vodostavebním oddělení provincie utrechtské.

Katolická státní strana organisuje poslední týdný rozvětvenou obranu proti fašistické záplavě.

Přikládám také loňský pastýřský list proti liberalismu (zaměstnavatelů), socialismu a komunismu...“

Překlad laskavě obstaral známý znalec jazyka holandského, pan P. Ant. Číhal, duchovní správce věznic v Praze na Pankráci.

Uvěřejňující prozatím první list, prosíme čtenáře, aby si laskavě všiml zejména také otevřené mluvy do řad holandských katolíků ohledně nezbytné jednoty a povinností volebních.

*

Pastýřský list nizozemského episkopátu proti liberalismu, socialismu, komunismu a pro jednotu katolíků.

Arcibiskup a biskupové nizozemští svěřenému duchovenstvu a věřícím spásu v Pánu.

Poněvadž My, arcibiskup a biskupové, nizozemští jako vaši duchovní vůdcové máme bezpečně bdít nad vaší věrou a vaším náboženským životem, myslíme, že jsme zavázáni ve svědomí, abychom vám, drazí věřící, ukázali s největší vážností vaše povinnosti, pokud se týkají života spolkového.

Připomínáme tu dvě věci.

Jest naší povinností povzbudit vás, abyste vstupovali do spolků katolických. A hned vedle toho vás snažně varujeme, abyste se zdržovali spolků, ať si mají ráz neutrální nebo liberální, socialistický nebo komunistický.

Všechno, co My vám, milovaní věřící, v tomto pastýřském listě o spolkovém životě předkládáme, vztahuje se stejně na spolky žen jako mužů, jakož i spolků smíšených, sdružení mládeže a klubů.

lena nebude. Leč již druhé koleno získalo ouřad a čest v této zemi.

Nejvyšším kanclířem ustanoven byl pan Václav Bechyně z Lažan, pán, který se u dvoru velké milosti těší, neb v mládí svým byl pážetem a dvorním truksem u Jeho Milosti krále nám nyní milostivě panujícího. V těch časech bejval povahy aneb natyry nepokojné, lépeji kordem a jinými instrumenty válečnými než latíně vládl — než i v této zemi platí, ba více, než kdekoli jinde — komu Pán Bůh, tomu i všichni světi. Věztež také, že byl z famílie chudé, neb kromě starého, rezivého kordu si ničeho ke dvoru nepřinesl.

Nejvyšším písařem zemským jmenován pan Vít Šenkér ze Šulhořu příjímám Škriptorálek, nejvyšším podkomořím zemským jest opět pan Dobeš Hodáč z Břekyně. Jiných pánů neumím vypsat, leč toliko dodám, že panu Lvovi z Rožmitála, jenž slove Bradatej, oddáno jest purkrabství hradu Karlštejna a to za stav panský, kdo za rytířstvo bude, neumím pověděti. Znamenitá novina jest, že kněze Jindřicha Sekmára, probošta kapituly u sv. Víta na hradě Pražském, vyvolil si Jeho Milost král

dvorním kaplanem a spolu zpovědníkem. Bude-li ouřad zastávat k prospěchu strany pod jednu, těžko říci, protože to známo o něm, že za příklady uherských prelátů v plechovém klobúku aneb šturmhauzu, brni a plechových rukavicích chodí, po rejtharsku s rapírem po boku jako obrist arkebuzírů si hrdě vykračuje. To o něm do statek svědomí, že s uherským opatem Havlem Linkayem si listy opovědné vzájemně poslali, proti sobě dokonce vojensky s lidem válečným vytáhli, šarmice a bitvy provodili. Což milý Pán Bůh co nejdříve napraviti račí, neb časové jsou hrubě nejistí a pro náboženství katolické nebezpeční.

Tyť jsou novinky, které se tyto dny nedávno pominulé staly.

Pán Bůh rač při Vaší Urozenosti vždycky bejti.

Dáno a psáno na ochozu věže hradu Pražského, jež slove Bílá, ten čtvrtek po neděli Quadragesima léta Páně 15..

Kleofáš Pistorius,
pozaunér aneb lejbmuzikus ve službě
J. Msti královské
zůstávající.

Vilému Bitnarovi k šedesátce.

Když let dosáhneš šedesát,
je dobře chvíli zůstat stát
a zadívat se zpátky
na počátky.

Kus práce řádný vykonán,
kde úhorem ležíval lán.
Zvlášť bojováno perně
na moderně.

Pak úkol cenný nejvíce:
prozářit krásy tradice,
co lidu chtěli říci
katolíci.

Nymb světců krve spřízněné,
gotiky blesky vztyčené...
Zvlášť spočinout dal oku
na baroku.

Byl dalším cílem vášně kus,
sesbírat všechny zásky Mús
a projev jejich žití
zachytiti.

O jiných psal, je sledoval,
jim cesty hledal, pěchoval —
sám čeká (do skonání?)
na uznání.

Máť smutný úděl literát.
Víc často, co je nouze, hlad
a je-li katolický,
ví to vždycky.

Především vám připomínáme hojně promluvy našich důstojných předchůdců, kteří neustále naléhali na to, aby katolíci podporovali a posilovali katolický spolkový život.

Od jejich odchodu s tohoto světa nejsou doby o nic méně vážné.

Otec v Kristu nás všech, papež Pius XI., považoval tíseň doby za tak vážnou, že ve svém okružníku „Quadragesimo anno“ vydal nejen ke katolíkům, nýbrž k celému světu provolání, aby se vrátili k učení evangelia, protože jedině návrat ke křesťanským zásadám může učiniti konec rozvratu lidské společnosti.

Nepotřebujeme zdůrazňovati a zdůvodňovati, že přede všemi spočívá na dětech katolické církve povinnost, aby uposlechly výzvy svého Otce v Kristu. Této povinnosti, spolupracovati na obnově sociálně-hospodářského řádu podle křesťanských zásad spravedlnosti a lásky, budou však moci dostáti náležitě jen tehdy, když se zorganizují v mohutné katolické spolky a svazy. Vždyť jedinec jest bez moci. Ale pomocí silných organizací můžeme na křesťanský rozvoj lidské společnosti vykonávati mocný vliv. Zdáli bude lidská společnost v budoucnosti ovládána zásadami, které hlásal Kristus, bude větším dílem záviset na způsobu, kterým katolíci vykonají svou povinnost, aby se vůbec zorganizovali v katolických spolkách, a ty aby byly odpovědné za úkoly, stanovené jim církevní autoritou a obzvláště papežským okružníkem „Quadragesimo anno“.

Proto, milovaní věřící, připomínáme vám znovu důrazně, že se máte organizovat v katolických spolkách a svazech. Máme tu na mysli přede všemi jinými sociální organizace, zejména stavovská a odborová sdružení, protože se dnes zvláště na poli sociálně-hospodářském vede veliký zásadní boj. Tyto sociální organizace budou také mít největší důležitost a veliký vliv na vytvoření a rozkvět veřejnoprávních korporací a podniků, které podle papeže jsou mimořádně významným prostředkem, aby byl vytvořen lepší společenský řád. Katolíci jsou proto zavázáni, aby stvořili co možná nejsilnější organizace nejenom co do počtu členstva, nýbrž ještě více co do pevného přesvědčení, s nímž členové lnou ke svým katolickým zásadám, je vyznávají a prakticky uskutečňují.

Kdo zůstává mimo sociální spolky, které jsou určeny pro jeho stav, dokazuje, že nechápe vážnosti doby.

Ještě vážnější chyby se dopouštějí ti katolíci, kteří se stávají členy spolků nebo klubů, jimž se říká neutrální, které jsou ve skutečnosti svobodomyšlné, nebo socialistické, nebo komunistické.

Ti páchají nejenom politování hodné opomenutí tím, že se nepřihlašují ke katolickým sdružením pro ně vhodným, nýbrž počínají si nadto ještě zvráceně tím, že posilují nepřátelské spolky nebo kluby, jejichž členství přináší nebezpečí pro víru a křesťanský život a jež jsou zdrojem různých převrácených náhledů na poli náboženském, mravním, kulturním, politickém a sociálně-hospodářském.

Co pak se týká tak zvaných neutrálních, ve skutečnosti liberálních čili svobodomyšlných spolků, plyne toto nebezpečí jednak z ducha, který tyto spolky ovládá, to jest: z jejich bezzásadovosti, nebo ještě hůř: z jejich protikatolických zásad a nauky, na nichž fakticky jsou založeny. Jednak přystí toto nebezpečí ze škodlivého vlivu na víru, mravy a náboženský život, který vykonávají na smýšlení a počínání katolíka akce těchto spolků, psané a mluvené slovo jejich vůdců a styk s jejich členy.

V mnohých pouze na oko neutrálních spolkách podléhají katoličtí členové tomuto škodlivému vlivu nenápadně a pozvolna, ale pevně a jistě, aniž se tomu ubrání, na týž asi způsob jako katoličtí čtenáři tak zvaných neutrálních listů po kapkách ssají jed. Rychleji, nežli si pomyslíme, přichází chvíle, kdy celá jejich neutralita jest rozrušena a dostává se jako nezbytný důsledek lhostejný, vlažný, ba přímo nekřesťanský život.

Mnohý tak zvaný neutrální, svobodomyšlný, liberální spolek přidržuje se bludu církvi sv. opětně odsouzeného, že katolík má uskutečňovati své zásady toliko v soukromém životě, ale že tyto zásady nemají co činit s účelem jeho spolku a neplatí pro život společenský, spolkový, politický a veřejný.

A tak vyrůstá z členství v takových organizacích až příliš často jako trpké ovoce druh polovičatých katolíků, kteří sice žijí ještě podle své víry ve své komůrce, také ještě, ale již slabě a vlažně v kostele, ale nemají již odvahy znáti se ke svému přesvědčení veřejně a uplatňují je také na venek činně.

Že se snažíme katolíka odvrátiti od členství v těchto zdanlivě neutrálních, ve skutečnosti však liberálních čili svobodomyšlných spolkách, musí pochopiti každý, kdo jen trochu přemýšlí. Stejně musí každý nahlédnouti, že katolík se má straniti nejenom organizací sociálně hospodářských, nýbrž i těch, které sledují jiné účely, ať je to na kterémkoliv poli, jako v oboru tělesné nebo duševní kultury, společenského, spolkového nebo politického života.

Co se týká stupně hříšnosti členství v těchto pouze zdanlivě neutrálních spolkách, milovaní věřící, o tom vám musíme říci toto:

Čím větší jest nebezpečí pro víru nebo mravy, které hrozí z tohoto členství, a čím osudnější jest vliv určitého spolku na veřejný život, tím těžší jest také povinnost, která vám ukládá, abyste se takového sdružení stranili.

S druhé strany jsou snad výjimečné případy myslitelné, kdy pro zcela zvláštní okolnosti nebylo by členství v určitém spolku možno nazvati nedovoleným. Prohlašujeme však při tom výslovně, milovaní věřící, že, když někdo se domnívá býti v takovém výjimečném postavení, jest jeho povinností, aby se o tom napřed poradil se zkušeným duchovním vůdcem. Vždyť by se mohlo státi lehce, že by jeho vlastní úsudek o povaze dotyčného sdružení a o okolnostech, které ho k členství vábí, nebyl zcela správný.

Jak často se již stalo, že se někdo stal členem t. zv. neutrálního spolku, poněvadž v tom neviděl naprosto žádného nebezpečí, ale později přece ke své škodě a hanbě musel doznati, že se ve svém úsudku zmýlil, nebo ještě hůř: že členstvím mu byla způsobena nenapravitelná škoda na jeho víře a mravech.

Co pak se dále týká socialistických a komunistických spolků nebo klubů, milovaní věřící, členství v těchto organizacích jest tak nebezpečné pro víru — podle nabytých smutných zkušeností, — že My moci svého pastýřského úřadu musíme prohlásiti: Kdo se vystavuje tak velikému nebezpečí, dopouští se hříchu tak závažného, že jest neschopen a nehoden přijímati sv. svátosti.

Proto máme za svou svatou povinnost, abychom ohledně členství v socialistických a komunistických organizacích učinili přísná opatření, a prohlašujeme, že svaté svátosti, a jestliže se nenapraví, při smrti církevní pohřeb musí býti odepřen katolíkovi, který

1. jest otevřeným přívržencem socialismu nebo komunismu s jejich výslovně bojovnými protináboženskými a nepřátelskými zásadami na poli náboženském nebo mravním. Přirozeně platí to stejně a z těchto příčin i pro katolíka, který se veřejně přiznává k liberálním nebo-li svobodomyšlným zásadám na poli náboženství a mravů;
2. jest členem socialistického nebo komunistického spolku, nebo spolku, který snahy toho druhu podporuje skutkem;

3. aniž je členem socialistického nebo komunistického spolku, pravidelně čte socialistické nebo komunistické časopisy a listy, nebo se zúčastňuje socialistických nebo komunistických schůzí, neboť jeden i druhý jest v dobrovolné blízké příležitosti ztráty své víry.

Kdyby však, milovaní věřící, někdy někdo se domníval mítí důvody, aby přece byl nebo zůstal členem takových organizací, pak — uvaž to dobře — že v tomto nanejvýš výjimečném případě musí býti jisto, nejmenom že je vyloučeno nebezpečí ztráty víry, nýbrž zároveň že jen nejnaléhavější příčiny nutí k členství.

Je samozřejmé, milovaní věřící, že katolík, který dbá vážně zájmů své duše, v takové závažné věci nikdy neučiní rozhodnutí, aniž se poradí u zkušeného duchovního vůdce.

Myslíme, že musíme ještě přičiněti poznámku.

Když se mluví o spolcích, které byly zavedeny vrchností světskou, bude v zemi, kde nacházíme více životních a světových náhledů, samozřejmě, že se v nich budou odrážeti a ztělesňovati různá stanoviska v životních otázkách. Tak budou veřejné korporace a instituce zřízené státní vrchností samo sebou odrazem různých proudů na poli sociálně-hospodářském.

*

Milovaní věřící, My prosíme Boha Ducha svatého, aby ráčil osvětliti rozum vás všech, abyste nahlédli správnost našeho projevu, a aby ráčil pohnouti vaše srdce a vaši vůli, abyste těchto našich pastýřských výstrah a nařízení ochotně uposlechli. Vydali jsme je v zájmu vašeho duchovního života a vaší věčné spásy.

A budiž tento náš společný pastýřský list čten po prvé v neděli druhou po Devítniku toho roku a dále každoročně o čtvrté neděli adventní ve všech k naší církevní provincii náležejících kostelích a ve všech kaplích, při nichž jest duchovní správce, při všech pravidelných mších sv. obvyklým způsobem.

Dále, milovaní věřící, vybízíme vás, abyste v posvátné době postní pilně se modlili za našeho svatého Otce, papeže, a za Její Veličenstvo, naši váženou královnu, a abyste nepřestávali úpěti k Bohu v pokání a modlitbách, aby se národy obrátily ke Kristu, v němž jediném jest spása.

Na konec, milí věřící, nutí přípravy k nastávajícím volbám Nás jako pastýře duší, abychom se obrátili na všechny katolické voliče s tímto zvláštním vážným napomenutím.

Důvěřujeme, že ani jediný z našich oprávněných katolických voličů nezanedbá své volební povinnosti; a že všichni svůj hlas odevzdají tak, aby za svůj čin před Bohem a svým svědomím mohli odpovídat.

Přenecháváme rádi všechny otázky praktické politiky úsudku a svědomí našich katolických státníků, ale přece můžeme a musíme bdíti nad tím, co by nikoliv bez velkých duchovních škod mohlo býti ztraceno. Proto, drazí věřící, prosíme vás co nejsnažněji: zachovejte jednotu.

Rozštěpením zanikne i to, co bylo nejmocnější, jak učil náš božský Mistr: „Každé království proti sobě rozdělené zpusne, a dům na dům padne.“ (Lukáš 11, 17.)

Což nepraví nám radost našich protivníků, kdykoliv u nás hrozí nebo začíná rozštěpení, nic? Neukazují-li vám nad slunce jasněji, co někteří z našich se nezdají chápat, že rozkolem by byla zlomena naše moc?

Věru, trpká vážnost doby, žádá po nás naléhavě, aby naši lidé drželi dohromady, aby v lásce a pokoji nastoupili v zápas o vysoké duchovní statky, které jsou v sázce.

V neocenitelném dobru jednoty jest každý přesvědčen, ale... pak třeba též uvážit, že takové dobro žádá si obětí, ale že je také obětí hodno.

Každý ví, že při konkrétním přizpůsobování zásad jsou často různé cesty možny. Ale když mínění byla důkladně uvážena, když při vážných úradách řekla své slova zralá zkušenost, pak musíme k vůli jednotě býti hotovi k oběti a dáti se vésti. Ovocem obětí jest síla nezlomné jednoty. Amen.

Vydán 1. února 1933 v Utrechtu.

(Podle oficiálního vydání přeložil Ant. Číhal.)

O novou organizaci národních politických sil.

Čtyři základní bloky československé politiky.

Několikaletá těžká hospodářská krise a vážná zahraniční situace republiky, způsobená především novou velmocenskou aktivitou německého kmene, sjednoceného pod diktaturou Hitlerovou a Dollfussovou, vyvolává v československém veřejném mínění úvahy a snahu po lepší organizaci politických sil národních, po užší národní solidaritě, tak jak to právě vyžaduje vnější i vnitřní situace státu, teprve 16 let zakresleného na nově mapě Evropy, stvořené válkou 1914—18.

Systém politických stran, organizace to politických sil národních, neať totiž nikdy a nikde účelem sama sobě, nýbrž prostředkem, jak nejúčinněji mobilisovati sociální, hospodářské, kulturní i politické moci v národě k vrcholnému účelu národní společnosti. Tento úkol se v různých historických obdobích mění a proto se mění i systém politického života, v demokracii systém politických stran. Nástroj, který se opotřebuje nebo už nestačí na nové poměry, národ přirozeně odhodí a opatří si nový.

Vrcholným úkolem současně národní společnosti československé je udržení a rozvoj po staletích dobyté národní samostatnosti Čechů a Slováků a mladá generace československá chce nyní, aby organizace politických sil, systém demokracie československé, se utvořil nejúčelněji k tomuto výsostnému úkolu a poslání žijící generace národní.

Tradice a systém dnešních politických stran.

Nežijeme ve vzduchoprázdne prostoře, nežijeme ve stratosféře, nýbrž na zcela určitém, nepřenositelném místě v Evropě a v určitém duchovním, hospodářském i nacionálně státním sousedství a proto mladší generace česká a slovenská, pozorujíc současnou Evropu, chce provést strategické rozložení politických sil tak, aby v duchu minulých generací československých nejlépe takticky uchránila a posílila dílo jejich a společnou naši věc vůči dnešní a v dnešní Evropě, hledě ke všem proudům a směrům, jak právě současná Evropa jimi je utvářena.

Tak tomu bylo vždy i ve třech generacích českých, jak se dílo jejich vršilo na sebe od roku 1848 do vítězného boje za svobodu. *I my jsme měli kdysi jedinou politickou stranu českou, Staročechy s Palackým, Riegrem, Braunerem. To tehdy národ, jazykově a kulturně se již ustavivší, uvědomil si kolektivně svůj spo-*

večný politický cíl. Před ním mizely všechny rozdíly a v něm se sbíraly a sbíhaly všechny naděje a tužby národa v jediném ohnisku, v jediném řečišti.

Když toto vědomí prostoupilo celý národ od vsi k městu a všechny jeho vrstvy (slavná doba táborů), byla historická funkce jediné národní strany skončena a český lid *rozdělil se na dvě politické strany, Staročechy a Mladočechy, a to ve sporu o cestu, o taktiku, jak nejlépe* (právě vzhledem k současné potřebě národa a jeho silám kulturním i hospodářským) *dojít k společnému politickému cíli, který se nezměnil.* Mladočeství zvítězilo a jeho velikým dilem byla *především organizace české samosprávy, tato bezpodmínečná škola zralé a konkrétní politiky, kterou musel národ projít, aby mohl sám sebe spravovat.* Až do války byli mladočeští starostové typickými figurami českých měst (měšťani, lékárníci, advokáti a svobodní podnikatelé) a ještě dnes ve správě měst vliv těchto osobností (ve straně národně demokratické) je daleko větší, než by odpovídalo počtu jejich straně odevzdaných hlasů, třebaže s nimi dnes leckde úspěšně konkurují osobnosti vzešlé ze stran socialistických.

Koncem minulého století složily se analyticky české politické síly hlouběji a šíře podle obrazu současné Evropy, a to kulturního, sociálního i hospodářského. Nastává diferenciací národní společnosti, jejich snah a sil podobně jako v celé středoevropské oblasti politické a někdy v kritice (realism) vůči ní.

Vzniká *hnutí sociálně demokratické*, dynamický projev uvědomení nového stavu průmyslového proletariátu; v nacionální reakci proti němu *národní socialisté*; v kulturní reakci proti socialismu strana *křesťansko-sociální* mezi dělnictvem a drobnými vrstvami a proti liberalismu ze staročeství vzešlá strana katolicko-národní (na Moravě). Zemědělská krise už tenkrát se projevující, spojená s liberalismem (Alfons Šťastný), vyvolává v život *stranu agrární*. Tak se jednotná dříve politická vůle česká dělí a štěpí kulturně, sociálně i politicky, a mladočeství zachraňující část inteligence měst, svobodného podnikatelstva a rostoucího peněžnictví sesychá se v malou stranu, v níž však přece tradice minulosti uplatňuje vliv i za vlastní hranice.

Toto rozdělení a tento základní systém českých stran projevil se životně v definitivním tvaru za bojů o všeobecné právo hlasovací a ve volbách roku 1907 a 1911 z něho vyšlých.

Základní rozdělení sil z oné doby trvá v podstatě dodnes, zakladatelé těchto politických stran předválečných ve staré monarchii vedou československý stát dodnes i v 16. roce republiky — už více než třicet let — a to za úplně změněných poměrů v Evropě a zejména ve středoevropských státech sousedních, kde soustava oněch stran padla ke dnu — pro nové cíle těchto států, jimž už nevyhovovala.

Nová generace československá.

A tu je nutno říci a chápat: Mládež československá, jak od roku 1918 její nejmladší ročníky vstupují do života (dnes občané od 20 do 35 let), nemá už společného jmenovatele své životní snahy a vůle ve zkušenosti zakladatelů dnešních stran, nýbrž v obecné potřebě společné svobody, společného státu a společné touhy se uplatnit. Současnou situací čsl. demokracie neměří rozdílem a pamětí toho, co bylo před válkou, tedy nikoli životní zkušeností zakladatelů a vůdců dnešních stran, nýbrž svou životní potřebou, srovnáváním své víry a touhy s prací demokracie stranické, srovnáváním dnešní Evropy s poměry doma.

Vůdce státu a stran, dnešní vedoucí národní generace má nesmírnou životní výhodu: velikou, ojedinělou zkušenost svého života. Dožila se naplnění ani nesněného snu a vyžívá proto svou moc do poslední kapky, žije v dnu sedmém. Avšak neuvědomuje si, že nemá právo sklidit všechno ovoce práce tří generací minulých a eskotovat a lombardovat štěstí svobody i za generaci příští. A toto nebezpečí tu je. Vládnoucí generace má velikou moc a velikou autoritu životního díla, které skončilo (nikoli jen její zásluhou) splněním staletého snu v jednom z nejvyšších předělů národních dějin. Ona z opoziční tradice utvořila za 16 let určitou tradici státní politiky zahraniční a vnitřní a její zkušenosti v každém směru, zejména v užívání moci, jsou nesrovnatelně vysoké.

Pro všechny tyto příčiny nová generace československá, ty ročníky od 20 do 35 let, projevila jedinou formou svůj nový pohled na svět, svou kritiku, svůj málo intimní poměr k 30letému systému stran: politickým nezájmem, malou politickou aktivitou, neutralitou. Její nepolitičnost, toť forma společného vzdoru a odporu ke skutečnosti, že z ideálu demokracie, jako vlády lidu, lidem a pro lid, stala se spíše vláda stran, skrze strany — a co nejhoršího, pro strany. Strany, které mají úkol dynamický, staly se organismy často samoúčelnými, duchovní život v nich ustrnul a nedostatek vnitřních obrodních a živých sil nahradila centralisace, bezduchá disciplína sekretariátů a oligarchie.

Co nejvíce dnes připadá jako přežitek minulosti, jest veliká roztržičnost stranická, která československou demokracii zatěžuje a brání nejúčelnější organizaci národních sil podle dnešních potřeb národa a k nejvyššímu jeho cíli. A tu je pravda, že t. zv. nepolitičnost mladé generace je jen rub dobrého zjevu: že čínské hradby stranic se v přicházejícím pokolení snižují, drtí a že v názoru na stát a život rozhodují zjednodušená hlediska zásadnější. *Společným znakem mladé generace je její větší, uvědomělý státní nacionalismus, za druhé živý sociální cit, namířený proti panství finančního kapitálu nad prací a nad člověkem, a za třetí větší kulturní snášlivost, to jest uznání základní hodnoty křesťanství v životě národním i v kultuře a společenství evropském.* To odpovídá duchovnímu vývoji Evropy, kde od války nacionalismus, odpor proti kapitalismu a uznání ceny křesťanství pro život národů stále více hledá svůj výraz ve vyšší synthese.

Československý národ je bytostně demokratický. Nemáme vrstev, které jinde povalily demokracii, jsouce samy již dříve povaleny. Demokracie československá, toť dědictví a odkaz generací a její vítězství splývá v jedno s jedinečným dějinným vítězstvím národa. Demokracie československá je silná, nemusí se nikoho bát. Avšak co je nutno, aby se nestala rezervací přežilých duchovních a životních forem, které v Evropě hynou z vnitřních svých vin a bludů. *Hospodářský liberalism, materialistický atheism a třídní lučavina sociálního egoismu* (marxism u dělnictva, dravé finanční kořistnictví u kapitalistů) *jsou mrtvy po světě a nemohou žít u nás.*

Ne ovšem vylévat dítě s vanou: s liberalismem samozřejmě práva svobodných občanů v demokracii; s marxismem samozřejmě právo dělnictva a nejnižších sociálních vrstev na vyšší život duchovní i hmotný v jednotné národní společnosti; s internacionalismem samozřejmě snahu o zabránění kulturní evropské izolaci.

Positivně to znamená: synthesu nacionalismu, křesťanství, sociální spravedlnosti a politických svobod v demokracii.

To je společný jmenovatel hlavních národních sil duchovních i hmotných, to je společný pocit nové české generace a také základna nové organizace politických sil.

Souhlasím proto plně s tím, co napsal senátor Vraný: „Československá vládnoucí demokracie — toť musí být synthesisa lidových hnutí, živých velkých ideami.“

Jak je v praxi československé politiky provedena tato synthesisa?

Dnešní soustavu stranickou, množství a roztržitost stran není už možno nazvat nejúčelnější organizací národních politických sil vzhledem k současným velikým úkolům státním. Každý národ si volí uvnitř takovou metodu vlády a takovou organizaci dílčích politických vůlí vnitřních, která mu umožňuje maximum sil obrátití navenek k obhajobě státně mocenských cílů, které jsou pro samostatný národ životně nejdůležitější. V době mimořádných nebezpečí vnějších nastupuje u zdravých národů i pevnější semknutí sil uvnitř a kdo by chtěl popírat, československá demokracie, obklopená se všech stran diktaturami a ohrožená revisio-nistickým pohybem států ve válce poražených, se nenachází v takovéto mimořádné situaci?

Soustava dnešních stran vyplynula před třetinou století z jiných předpokladů a k jiným účelům a necítí-li toho pořád ještě zakladatelé těchto stran, stojící více než čtvrt století v čele české politiky, uvědomuje si to tím živěji mládež, nezatížená tradicí stranických sporů a jejich historií. Strany jsou přece prostředkem demokratické politiky a nikoli jejím cílem.

Nový čas vyžaduje zjednodušení stranických poměrů ve státě a je zájmem demokracie i státu, aby toto životně nutné zjednodušení dělo se organicky, přirozeně a postupně a nikoli překotně, což by jistě nastalo, kdyby stranické byrokracie kladly těmto zjednodušujícím tendencím v cestu násilné překážky. Díváme-li se na dnešní čl. strany ať historicky nebo funkčně a účelově z aktuálně politického jejich programu a cílů nynějších, máme tu stále vlastně čtyři skupiny, vkořeněné hluboce v národní, kulturní i hospodářský život československého lidu: skupinu agrární, katolickou, socialistickou a národně-městsky-středostavovskou. Tyto čtyři skupiny, chcete-li bloky, jsou výrazem základních politických sil čl. demokracie.

Blok agrární.

Páteří všech čl. vlád od počátku republiky jest „republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu čl.“, strana agrární. Je vrostlá v životně nejmocnější pocit a zájem člověka pracujícího na půdě a tím v sám základ národní existence. „Idea půdy“, půdy otcovské, má v sobě něco sekulárního ve smyslu nejen hmotně přirozeném, ale i v tradici a historii české. Kulturně je agrární strana stranou liberální, ale složitěji než toto slovo v typickém smyslu znamená. Hybnou pákou jejího zrodu byla zemědělská krise minulého století a kulturní liberalism, ale strana byla a je i dnes schopna různých proměn v tomto ohledu. V některých krajích (chudých) je její voličstvo konservativní, v jiných (v bohatších, v krajích řepy, chmele, pšenice) vědomě liberální. Mohou v ní býti na předních místech katoličtí kněží, stejně tak jako jsou liberálové husitské tradice, evangelíci (čeští i slovenští) i lidé bez vyznání, církve československé a volné myšlenky. Kulturně odpovídajíc českému aktivně nenáboženskému průměru, tkví strana agrární konstruktivně jen v zemědělství, jsouc vědomým reprezentantem jeho zájmů ve státě z poloviny zemědělském, z poloviny průmyslovém. Na uspokojení a síle zemědělství záleží vnitřní odolnost státu za všech mezinárodních pohybů a na rozmachu průmyslu bohatství, a politická intensita národně státní moci v Evropě.

Agrární strana osvědčila během let velkou přitažlivou sílu na skupiny jiné. Především od počátku zakotvila jednotnou organizaci na Slovensku, což se stanoviska státně československého má velký význam a pronikla svou mocí (byť nevybíravě a škodlivě často uplatňovanou) na Podkarpatskou Rus. V zemědělském programu dosáhla úzké a trvalé spolupráce s německou stranou agrární, což opět státně je prospěšné. Avšak nejen na zemědělské základně se jí podařilo koncentrovat politické síly. Vývoj, který vedl agrární stranu od revolučně domovníářského údobí přes provedenou pozemkovou reformu k stabilisaci a převaze t. zv. statkářské vrstvy, učinil ji reprezentantem a ochráncem všeho majetku i ve městech. Tak splynula s agrární stranou frakce čl. domova (majitelů domů), pro něž vymáhala zrušení ochrany nájemníků. A sem patří i dlouhá kooperace agrárníků se stranou živnostenskou, kooperace mocenská ovšem, neboť vnitřní nesourodost konečně obě skupiny zase rozloučila. Agrární strana se cestou průmyslu zemědělského zmocnila i vlivu v podstatně části těžkého průmyslu, a svým družstevnictvím a drobným peněžnictvím ve finanční politice státu. Jejím dílem zde je nedávná devalvace čl. měny. Je to strana živelné vůle k moci a jak na jedné straně tato vůle zaručovala kontinuitu vládní moci, tak přemíra její zase vedla nejednou k záměně suverenity státní se suverenitou strany, panující po léta bez kontroly v určitých odvětvích státní správy, a nedostatek vůdcovských osobností (za nemoci Švehlovy) byl těžkým nedostatkem a škodou celých vlád a státu. Strana agrární bude i v budoucnosti, ne-li vždy vedoucí, tedy vždy mocnou součástí a silou čl. demokracie; bylo by však škoda pro stát, kdyby na trvalo demokracie česká disponovala jen touto jedinou vůdcovskou možností.

Blok socialistický.

Ke skupině stran socialistických patří národní socialisté, sociální demokracie a komunisté. Pro praktickou spolupráci nepřicházejí komunisté dnes už vůbec v úvahu a žijí jen z neshody stran o tom, která z nich by byla dědicem větší části jejich svršků, kdyby zákaz komunistické frakce byl proveden. I u nás však nemůže věčně trvat komunistická strana jako jediná rezervace tohoto hnutí mimo sovětské Rusko. Nejenom v diktaturách, ale ani v žádné velké demokracii (Amerika, Anglie, Francie) není této straně popřána volnost rozvratu a politické činnosti a blíží se velmi čas, kdy této zásadně a všestranně negativní skupině bude i u nás vzata možnost otravovat mladou dělnickou generaci a dělat propagandu proti státu. Straničtí auguři nebudou se zde moci dlouho vzpírat hlasu obecného mínění a vůle mladé české generace. Socialistický blok mohli by vytvořit proto jen národní socialisté a sociální demokraté. Vnitřní vzdálenost stran není velká, ale ovšem vadí zde úzkému spojení nejedna překážka. Sociální demokracie byla po celé Evropě velmi oslabena a kolem nás v žádném státě už neexistuje. Byla-li ona vůdčí stranou socialistickou po převratě, v době, kdy pod dojmem sovětské revoluce a sovětského Ruska šla socialistická vlna Evropou, nemůže mítí toto postavení dnes, kdy marxism prohrál na světě a státy se organizují nacionálně, a to nejen diktatury.

Těsnému spojení se soc. demokracií budou se proto dnes zase z politických důvodů bránití národní socialisté, zdůrazňující vlivem doby svou nacionální tradici a státní funkci, nikoli socialistickou.

Avšak pád čl. soc. demokracie k bezvýznamnosti je v čl. demokracii vyloučen. Tato strana od předválečných let se vyvíjela od internacionalismu k úzké kooperaci celonárodní. Vnější znakem toho byl boj o autonomii proti centralistům a za války přesun strany na frontu celonárodní, vyznačený pádem Šmeralovým. Vládní praxe pak po rozchodu s komunisty už nebyla marxistická, státně negativní a tak byl i vytyčen nový

program z roku 1929, který uznal malé soukromé vlastnictví, ztlumil stanovisko třídního boje a vřadil se ve frontu demokracie československé i teoreticky jako její součinitel. Nesmí se zapomínat dále, že v řadách průmyslového dělnictva (a stát čsl. je z větší půle státem průmyslovým) žádná jiná strana nemá ještě dnes onu politickou sílu, umožňující přitažení nejširších mas lidu k státní myšlence v souzvuku se sociálními zájmy těchto mas. Obecný evropský vývoj oslabí ovšem asi úměrněji čsl. sociální demokracii, ale její funkce v čsl. politice tím nebude odstraněna. I u této strany její hodnota se slovenskou stranou soudružskou je faktorem státotvorným a nelze podceňovat ani její akční sdružení s německou sociální demokracií, a to jak politicky — z důvodů spolupráce s menšinami, tak psychologicky, když v německých státech tato strana byla násilně vyhubena.

Politicky nejdůležitější místo v socialistickém bloku má však nyní strana národně socialistická a to jak svou nacionální tradicí a nedogmatickým socialismem, tak osobností svého vůdce, ministra Beneše, nejsilnější politickou osobností socialistického bloku; svým životem i vůlí zásadně vázaným k vedení státu a tím kooperaci s ostatními skupinami politickými.

Součinnost socialistického bloku proto sotva by se mohla uskutečnit spojením obou organismů socialistických stran v jeden (nějaká forma splynutí stran), nýbrž jednotným parlamentním vedením a v jednotě politických akcí. Straně národně socialistické je zde za dnešní evropské i vnitřní situace určeno co do odpovědnosti vůdčí postavení.

Národní blok měst a středního stavu.

Neexistuje dosud ani v politické praxi ani ve vědomé koncepci skupin, které k němu patří. Vůdčí složkou jeho je čsl. národní demokracie, patří k němu Liga, živnostenská strana a roztržštěné skupiny tak zv. fašismu, který u nás postupem času resignoval na převrat a vzal na sebe charakter radikální nacionální a protisocialistické akce.

Stačí ovšem jen vysloviti vůdčí jména těchto frakcí: Dr. Kramář, Stříbrný, Najman, Gajda — aby byla vidět zmatená roztržštěnost vrstvy českého měšťanstva, nacionalismu, středních vrstev výrobních a úřednických.

Býti soustřeďující silou v této vrstvě městského obyvatelstva, všude jinde značně politicky uvědomělé a vyspělé, ne-li vedoucí, bylo by přirozeným posláním národní demokracie. Ale právě tato strana trpí sektářským duchem jako žádná druhá. Z každé přeorientace posledních let vyšla hubenější než před tím. Je to pravý opak atrakční síly strany agrární a v neposlední řadě vinou svého vůdce. Výlučné názory Kramářovy a sektářská autorita ve straně nejsou schopny přitahovat k sobě nové politické skupiny z kruhu jinak přirozené působnosti strany. Vědomí českých měst neexistuje, jejich vůdčí vrstva je rozbita a bez vlivu. Něco panský odpuzujícího ostatně je v národní demokracii. Přemíra vlivu Živnobanky, izolované stanovisko Kramářovo vůči hospodářským stykům s Ruskem sovětským, neúspěšná obrana studovaných vrstev ubírala straně stále stoupence a žádné nové nepřiváděla. I nacionální mládež šla a jde vedle.

A přece je v zájmu české politiky soustřediti k aktivitě tyto vrstvy městské inteligence, drobných výrobců a měšťanů obchodníků, úřednictva, vrstvy velkého kapitálu vzdělanostního i osobní pracovitosti, vrstvy vřelého, živého citu nacionálního, které nemůže získat ani myšlenka zemědělská, ani socialistická, ani katolická, protože v těchto vrstvách žije, byť často jen ve formě akatolicství právě ona druhá půle české tradice, než je tradice katolická.

Fašism u nás nemá žádnou půdu růstu i kdyby měl v čele osobnosti většího politického formátu a rozhledu, než je Gajda a jeho zjev sám je důkazem temného hledání nového výrazu nacionálního myšlení, když národní demokracie nacionalism spjala tak úzce s finanční prestiží Živnobanky. Ani Stříbrného Liga by neměla v Praze ten úspěch, kdyby byla národní demokracie schopna hledat svou základnu sociálně o něco níže než je majitel radikované lékárny, továrník a sekční šéf. Zatím zrovna nedávno odešel z této strany tvůrce národního sdružení (dělnického), zjistiv marnost nadějí, že strana české inteligence může býti něčím více než sektou. Ani strana živnostenská — tento podivný květ českého stranictví — by nemohla trvale odolát spojení se stranou městských národních vrstev, kdyby národní demokracie byla zralá politicky ke koncentraci těchto vrstev.

Vývoj však přes to půjde v mladší generaci, v mladších voličských ročnících k zjednodušení národních sil politických i v těchto prostorách. Strana, která za jediné poslední volební období ztratila své spojence podkarpatské, slovenské i v národním sdružení bude strachem před zánikem donucena vyjít ze svého ghetta. Tato koncentraci ovšem provedou až noví lidé.

Blok katolický.

Katolický blok československý existoval hned na začátku republiky v prvním voleném národním shromáždění v jednotné česko-slovenské straně lidové (ludové), která společně šla do voleb a měla pak ve sněmovně i společný parlamentní klub. Avšak ne na dlouho. Slovenští poslanci odloučili se od českých pro různost taktiky (navenek pro nesplněný požadavek čtyř katolických slovenských gymnasií), ale později se ukázalo, že příčina rozchodu nebylo různé tempo obrany i útočné akce ve věcech církevně politických, nýbrž důvody národně politické. Slovenská strana ludová, jediná ze všech slovenských stran, postavila se na stanovisko odlišnosti a svébytnosti slovenského národa od českého, vznesla požadavek autonomie hraničící na dualism a volila k propagaci těchto svých názorů taktiku, jejíž divoký temperament by nemohla lidová strana česká uměsti bez nejtěžších škod pro katolickou věc v národě převážně husitsky a protikatolicky naladěném. Proto se rozhodl Šrámek, jenž nikdy nechtěl odložit linii katolické strany od úhrnné linie celé národní a státní politiky, rozšířil vlastní stranu celostátně i na Slovensko, kde vystoupila roku 1925 vedle strany ludové.

Vítězství občanských stran v těchto volbách a nová občanská vláda z voleb vzešlá přivedla vstup jak lidové, tak ludové strany do koalice a tím i sblížení obou katolických stran a jakousi druhou fází volnějšího bloku jejich, který se znovu osvědčil ve vedení státu. V této vládě byla i německá strana křesťansko-sociální a tak tato zemědělsko-katolická koalice po prvé připoutala německou menšinu k pozitivní spolupráci v republice, což mělo jak pro demokracii ve státě, tak vzhledem k zahraničně politické situaci republiky význam nemalý.

„Volby svatováclavské“ roku 1929, předčasně vyvolané, vrhly zase všechny katolické strany zpět a mocenským důsledkem toho bylo, že katolický blok v celku do vlády nové vstoupiti nemohl. Odchod ludové

strany do opozice zesílil znovu všechny odstředivé síly v ní, obnovil mocně autonomistické tendence, hospodářskou krizi ještě zesíleně a oslabil silně i spolupráci se stranou lidovou, která zůstala sama z katolických stran ve vládě.

Nyní na sklonku volebního období, po čtyřech letech hospodářské krise, po mocném oslabení socialismu (marxismu) v Evropě a za vzestupu národních tendencí v celém národě zraje opět politicky čas k užšímu semknutí katolických stran a snad nyní již hlubšímu a trvalému po zkušenostech minulých. Zraje doba i k určitým korekturám protikatolických opatření minulých ve školství a celé tendenci úřední praxe, tak jako v celé Evropě. Jsou tu tedy všechny věcné podmínky nové úzké spolupráce stran českých a slovenských katolíků a to v souhlase jak s myšlenkovými změnami v měřítku evropském, tak ve svrchovaném zájmu státním. Ukázalo se ostatně už nyní, že vyloučení lidové strany z vlády (vlivem sociální demokracie) bylo v době revisionistických kampaní škodou státní. Tak i na katolické frontě československé z vnitřních kulturních i státních důvodů připravuje se zvolna pevné seskupení, směřující k zjednodušení stranické roztržitosti a velkorysejší a plodnější organizaci národních politických sil.

*

Zjednodušení stranického systému, lépe řečeno, *vedení roztržitých sil na zásadnější a vyšší jmenovatele politické*, je nutné v nové generaci už proto, že jedině ono může vychovati nové vůdce státní politiky. A strany v demokracii, ať se o tom nikdo nemýlí mají budoucnost a životní oprávnění jen tak dlouho, dokud této vyšší služby národní jsou schopny. *Dokud z nich vycházejí a mohou vycházet vůdcovské hlavy celku, nejen těch stran.*

Stranický systém u nás ztuhl, méněcenné stranické byrokracie zúžovaly čím dál více pole duševního a politického pohybu a růstu svých členů a proměňovaly se v sekty — v pravém protikladu k tomu, po čem touží nová mladá generace národní, která odpovíděla na tento prokrustovský režim stran svou zdánlivou nepolitičností.

Zjednodušení stranické (zatím akční, nikoli hned organizační) umožní také nové vydechnutí stran, uvolní jejich zkosnatělou vazbu volnějšímu životu vnitřnímu a dá spíše vyrůst osobnostem, tíhnoucím k skladbě a celku než lidem omezené stranické výlučnosti. Vana se musí přizpůsobit rostoucímu dítěti, které se v ní koupe, nikoli dítě vaně. Přestárlý, partikularistický systém stran, věčně tíhnoucí ještě k dalšímu dělení a štěpení, musí se funkčně změnit podle základních životních potřeb státu, který k větší vnější aktivitě a obraně bude čím dál vyžadovat jednotnější politické vůle uvnitř. To je přece smysl demokracie, že stupňuje a pokud stupňuje národní síly k vyšší účinnosti mezi národy ostatními. Kde tomuto úkolu systémy demokratické nevyhověly, tam padla demokracie, nikoli stát.

Připravovati a uskutečňovati vyšší jednotu základních politických sil československých, toť demokratický úkol nastupující politické generace národní.

Dr. Jos Doležal.

Z dějin českého salesiánského díla.

Nepovažuji se právě za nejpovolanějšího psát o českém salesiánském díle. Činím tak teprv po opětovné vybitce p. redaktora tohoto časopisu. Důvody mého otálení jsou pochopitelné. Zřejmě celá řada lidí, kteří mají velké zásluhy o vývoj tohoto díla a přináleželo by snad spíše jim informovati českou veřejnost o výsledcích své práce a pak v informativních člancích dlužno jmenovat osoby a věci, a to by mohlo být na úkor ducha skromnosti, který by měl být třeba příkladem Don Boska vždy jednou z nejkrásnějších charakteristik jeho synů.

Jinak však to byl právě Don Bosko, který na rozdíl ode všech dřívějších světců informoval pečlivě veřejnost o každém novém kroku; představoval svým příznivcům již předem své plány do budoucna a vybízel je k spolupráci. Nazývají ho proto také světce reklamy a katolické propagandy. Užil se s úspěchem každé moderní vymoženosti ke konání dobra a rozšiřování své záchranné činnosti. „Kdekoli se jedná o čest a slávu Boží a spásu duší, tu chce být Don Bosko prvním průkopníkem pokroku,“ opakoval, a dodával: „Naši dobrodinci a spolupracovníci si toho zaslouží, aby byli informováni o každém našem počínání; obětují-li peníze a práci pro naše dílo, tu je třeba, aby se s námi také radovali z výsledku společné práce.“

A opravdu salesiáni nepovažují nikdy své podniky za práci čistě osobní, naopak jsou si plně vědomi, že nejsou než nástrojem Božím a správci dobročinného jmění, které křesťanská láska věnuje s pochopením a zájmem na záchranu a křesťanskou formaci našich mladých generací. Podobně musí uvažovati i čeští salesiáni, neboť rozvinulo-li se během několika málo let české salesiánské dílo tak podivuhodně, stalo se tak přispěním a společnou prací mnoha dobrodinců a uvědomělé katolické veřejnosti. Tato láska české katol. veřejnosti k velkému apoštolu mládeže a jeho dílu se projevuje hlavně letos, v roce jeho svatořečení, neboť, jak vidno, katolický tisk nešetří místem, ani obdivem, kdykoli se jedná o Dona Boska a v hlavních městech republiky se připravují zvláště příčiněním studentstva důstojné oslavy tohoto velkého přítele mládeže.

Ať jest tedy milovníkům Don Boskovým těchto několik řádků o českém salesiánském díle povzbuzením a díkem zároveň.

*

Je až zarážející, jak málo se vědělo v českém národě o Donu Boskovi a jeho díle ještě před dvaceti i méně roky. Příčinou toho byl snad rakouský národnostní soutvar, který nebyl přízniv samotnému podnikání jednotlivých národů. Jestliže se zatoulali někteří synové českých matek do salesiánských ústavů v Itálii, stalo se tak náhodou ve spojení se salesiánským dílem německým, maďarským nebo polským. Toto poslední nalezlo u Poláků náležitě pochopení hlavně vstupem polského šlechtice knížete

Augustína Czartoryjského mezi syny Dona Boska, neboť zemřel v pověsti svatosti a zahajuje se o něm již proces blahorečení. Tedy s Němci a Poláky a později se Slovinci dostalo se do salesiánských ústavů několik Čechů. Tito však byli roztroušeni po celém světě, působíce po převratě jednak v různých ústavech v Evropě, jednak v misiích a na vytvoření samostatného českého díla bylo jim prostě nemožno pomýšlet. Doma upozornil několikrát na salesiánské dílo v tisku Mgr. Dr. Augustín Štancí a v Čechách hlavně vdp. Chlumský, vdp. prof. Dr. Vajs a pan Goldschmiedt, ale hlas jejich byl dlouho hlasem volajícího na poušti.

Lépe na tom byli slovenští salesiáni. Těchto bylo již za Rakouska přijato do maďarských salesiánských ústavů značný počet a zdržovali se ponejvíce pohromadě a proto začali pomýšlet, jakmile vznikla republika, na uvedení salesiánského díla i na Slovensko. Takové pokusy se udály v Polsku, Turíně i v Římě a jakmile akce dostoupila takových rozměrů, že opravňovala k nadějším na zdárný vývoj, byl uvolněn v roce 1920 pro slovenské chlapce salesiánský ústav v piemontském městečku Perosa-Argentina, kdež byl předtím poskytnut útlek pro vídeňské válečné sirotky. Slovenští salesiáni zahájili cílevědomou propagandu mezi Slováky doma i v Americe, takže jejich ústav vzkvétal a brzy poslal mnoho studentů do noviciátů a do misionářských ústavů. Se slovenskými salesiánskými ústavy navázal brzy styky Mgr. dr. Štancí, sekretář katolické mládeže dp. Chlumský a po něm také obětavý dp. Klement, známý pracovník mezi mládeží, a podařilo se jim umístiti v slovenském ústavě v Perose Arg. asi dva české studenty.

Sám jsem ovšem o tomto zájmu na české straně ničeho nevěděl. Se slovenskými salesiány jsem se setkal osobně v roce 1921 o prázdninách v Trnavě na nějaké náboženské slavnosti, a byl jsem dojat jejich laskavostí a ochoťou, s níž mne informovali o velikosti a všestranné činnosti salesiánského díla. To mne přimělo k tomu, že jsem začal pomýšlet vážněji o vstupu k salesiánům. Pro rodinné poměry jsem nemohl svůj záměr hned uskutečnit, ale udržoval jsem písemné styky se slovenskými salesiány po celé dva roky. V roce 1923 náhlou změnou poměrů, kterou přičítám Prozřetelnosti, jsem se mohl konečně odebrat do Itálie. Jaké bylo však mé překvapení, když jsem se tam setkal s třemi jinými Čechy, kteří nevědouce o sobě navzájem, téhož roku se přihlásili k synům Don Boskovým. Poněvadž jsme měli všichni již kousek studentského života za sebou, byli jsme povoláni okamžitě do noviciátu ve Foglizzo u Turina jako čekatelé, kde jsme si měli v prvním roce osvojit hlavně italštinu.

Foglizzo se stalo vlastně takovým zárodkem českého salesiánského díla. Pozorujíc vzrůst a nadšení pro salesiánské dílo u jiných národů, pustili jsme se svorně a s nadšením do práce, plni naděje, že musí Don Bosko i mezi Čechy zakotvit. Psací sto-

Pán vpravdě vstal. Aleluja!

Kěž byste poslechli dnes hlasu jeho:

»Nezatrzuje svých srdcí

jak v Hádce, jak v Pokušení na poušti,

kde vaši otcové pokoušeli mne,

zkoušeli mě, ač vidali skutky mé.«

'Aleluja!

»Čtyřicet roků mrzel jsem se

na to pokolení a řekl jsem:

»Lid je to myslí stále bloudící!«

Oni však nechťeli znáti mé cesty,

takže jsem přísáhl ve svém hněvu:

»Nedojdou odpočinku mého.«

Pán vpravdě vstal. Aleluja.

Z Matutina Hodu Božího velikonočního.

lek každého z nás byl vlastně takovým malým sekretariátem. Navázali jsme především styky se dvěma českými studenty v Perose Arg., s našimi obětavými přáteli v republice, v jejichž přední stál hlavně Mgr. Dr. Aug. Štancel, vldp. Klement a vldp. Mgr. Dr. Kulač, nyní kanovník u sv. Víta. Tito první spolupracovníci českého salesiánského díla konali práci opravdu obětavou: budili zájem, sháněli prostředky a povolání. Mimo to jsme dopisovali plyně do různých časopisů, pokoušeli se o překlady, hledali české salesiány po celém světě, modlili se a studovali. Věděli jsme totiž, že se bude v r. 1924 stěhovat slovenský salesiánský ústav na Slovensko do Šaštína a naši tužbou bylo získati uvolněný ústav pro české studenty. Mohli jsme sice i se Slováci do republiky, i tak se mohlo české salesiánské dílo rozvinout, ale našim přáním a hlavně přáním hlavních představených bylo odchovati první české salesiány čirým duchem salesiánským přímo u kolébky Don Boskovy. Ze tento krok, při němž nám pomáhali naši obětaví přátelé z republiky, byl správný, dokázala pozdější skutečnost, neboť nám přitáhl české salesiány z okolních států a hlavně prvního neocenitelného ředitele českého salesiánského díla, dp. Ignáce Stuchlého, bez něhož by byl zdárný vývoj prvního salesiánského českého ústavu asi nemyslitelný.

Vzpomínám si vždy tak, jakoby to bylo dnes 8. prosince 1924. Navečer měla přijíti z Prahy první výprava českých studentů, vedená obětavým vldp. Dr. Kulačem a nebylo ještě českého kněze, který by ji přijal. Byl jsem tenkrát telegraficky zavlán z Foglizza do Turína, abych je šel přivítat do Turína na nádraží, a abych byl jejich tlumočníkem. Přijela pestrá směsice 25 mladíků věkově velmi rozdílných, od dvaatřiceti let dolů. Někteří měli fraky a tvrdé klobouky, jiní, malí moravští Slováčci budili pozornost svými národnostními kroji. Při přechodu ulic budila zájem i smích tato karavana — mně bylo však spíše do pláče, při pomýšlení, že nemáme, kdo by se o ně staral. Tyto z daleka přišlé ovečky měly jít do uprázdněného ovčince v Perose a pastýře ještě nebylo. V té smutné chvíli zatelegrafoval tehdejší generální představený vldp. Ignáci Stuchlému, tenkrát hospodáři velkého salesiánského ústavu v Lublani, aby opustil svůj dosavadní úřad a přijel ihned do Perosy ujeti se nového stádoce. Zatím byl poslán do Perosy Slovák vldp. Jan Hlubík, nyní ředitel salesiánského ústavu ve Sv. Benediku. Ustaraný „Don Stuchlý“, který prožil již skoro čtyři desítky let v cizině, přispěchal okamžitě s malým balíčkem nejnoutnějšího prádla, breviářem a latinskou gramatikou a pustil se s důvěrou v Boha do nového druhu práce. Ty počátky byly opravdu heroické: vyučovali tyto hochy věkově, nadáním i vzděláním tak rozdílné, z nichž mnozí přišli hledati zcela něco jiného než spásu duše, živiti je, vydržovati ústav, sháněti prostředky daleko od vlasti, to všecko bez zvláštní pomoci Boží je vůbec nepochopitelné.

Takový byl Betlém českého salesiánského díla. Opravdu, nutný a přece tam byl v Perose takový hřejivý duch rodinný, že ještě dnes po letech na ty hrdinské doby s dojmem vzpomínáme. Velká díla mívají mizivé počátky. Bohu se líbí přesvědčovati lidi, že k šíření jeho podniku je třeba především hluboké víry. Nám nezbyvalo opravdu nic jiného, než ta víra. Ale víra je světlo Boží a v Božím světle se vidí všecko jinak, světlo Boží rozptýluje ty

nejhustší mraky. Počínaly se trhati mraky i nad mladým salesiánským dílem. Požehnání Boží ho provázelo někdy tak podivuhodně, že by bylo bývalo hříchem málomyslněti. Brzy byl povolán na pomoc z Krakova dp. Václav Šebek, tenkrát ještě bohoslovec, který zasvětil všechny své mladé síly i zručnost vyučování a propagaci, a po roce přišel i dp. Josef Šiška, který působil dříve jako misionář v Palestině. Vydatně pomáhal také neumorný pan František Hlaváč, první český sal. student v Itálii vůbec přišlý již jako septimán a začínaly se hlásiti k práci i mladé generace. Poslední rok bylo již v Perose přes 60 studentů, jiní byli v noviciátě nebo na řemeslech.

Ústav náš se stal milým dostaveníčkem různých návštěv z vlasti. Každá taková návštěva byla pro nás velikým svátkem a povzbuzením. Náboženské svátky a vycházky po alpských horách, ach, toť kouzlo k nepopsání! Také s našimi zahraničními úřady byly udržovány velmi srdečné styky. Vždyť údolí chisonské se ozývalo často českými písněmi a na národní svátky vlál nad ústavem československý prapor. Italové poslouchali rádi české zpěvy a hudbu, ba chodili i na naše divadla a akademie.

Přes to obtíží bylo stále mnoho. Studovalo se dle čl. učebné osnovy, ale při tom bylo třeba ovládati i italštinu a přizpůsobovati se italské osnově, jelikož po noviciátě se studovalo již jen italsky. Také finanční potíže rostly, poněvadž vzrůstáním italské valuty naše peníze pozbyvaly na ceně. Studentů se hlásilo mnoho, bylo tedy třeba pomýšleti na návrat do vlasti. V té době nás navštívil náš dobrý přítel Dr. Hynek Dostál z Ameriky, a vida obtíže s nimiž nám bylo bojovati, přičinil se o to při své cestě Moravou, aby nám nyníšší nejd. pan arcibiskup olomoucký Dr. Leopold Prečan připravil nějaké hnízdo na Moravě.

Tenkrát musely nepřízní okolností poprevratových opustiti cti. sestry sv. Františka svůj klášter ve Fryštáku. Ustavní kaple měla připadnouti čl. církvi, ústav měl býti v dražbě prodán. Tu se zasadil olomoucký pan arcibiskup, aby tento ústav, budovaný kdysi s velkými obětmi katolíků nebyl odcizen svému účelu. Společným úsilím jeho a vdp. Mgr. Dra. Štancela byl za přístoupnou cenu zakoupen a v r. 1927, právě na svátek sv. Václava se do něho nastěhovali sal. chovanci. Poslední ročník, který znal již italsky, zůstal v Itálii, ostatní hoši byli převezeni do Fryštáku. Vzpomínám si s pohnutím na ten okamžik. Na nádraží v Břeclavi na nás čekal náš starostlivý pan ředitel Stuchlý, který odjel do vlasti o několik týdnů dříve, aby provedl potřebné přípravy. Vtělali jsme se všichni v Holešově do jednoho autobusu. K Fryštáku jsme se blížili s utajeným dechem a mnohemu skanuly po lících slzy radostného dojetí. První naše návštěva platila Ježíši svátostnému. Odpoledne byla pořádána veřejná akademie na počest sv. Václava. To bylo zároveň naše uvítání.

Ve Fryštáku nastal nový boj. Bylo třeba zaříditi ústav a zaplatiti dluhy. Bylo naším štěstím, že nám byl poslán na výpomoc z Itálie vldp. Josef Coggiola. Tento neohrožený, mladý kněz, který řídil po několik roků velké řemeslnické dílny v Turíně, znaje s dostatek ducha Don Boskova, věnoval se vnitřnímu vedení ústavu, a tak bylo umožněno panu řediteli Stuchlému podnikati okružní apoštolské cesty a sháněti neúnavně potřebné prostředky, jichž se vždy nedostávalo. Dne 3. června 1928 byl ústav slavnostně samým nejd. panem arcibiskupem otevřen a posvěcena socha té, která je zvláštní ochránkyní salesiánů, Panna Maria Pomocnice. Tato svolávala i na české salesiánské dílo hojnost požehnání a bude mu zajisté žehnat i nadále.

Další vývoj českého salesiánského díla je znám, poněvadž měl každý příležitost sledovati o něm zprávy v denním tisku. Nastíním jenom krátce dnešní jeho stav a upozorním na jeho cíle. S pomocí Boží, byl fryštácký ústav s velkými obětmi rozšířen o dobrou třetinu. Nyní v něm studuje nižší gymnasium na 120 studentů. Každoročně skládají veřejné zkoušky na arcib. gymnasium v Kroměříži. Mimo to je ve Fryštáku 47 kleriků studujících filosofii a asistentů, 3 koadjuťori a 6 kněží. Na bohoslovci v Lublani, v Turíně a v Římě dle 16 bohoslovců. Mimo to počítá české salesiánské dílo 5 řemeslníků, 12 misionářů (mezi nimiž 2 kněží), a 1 cti. sestřička P. M. Domocné. Připočítáme-li k tomu hodně přes 200 osob, které dle v salesiánských ústavech na Slovensku (Šaštín, Sv. Benedik, Bratislava), musíme říci, že apoštol mládeže Don Bosko dosáhl v naší republice opravdu velkých úspěchů, a že se jeho dílo pro nás hodí. Nejvíce se však musíme obdivovati velkým obtížím a chudobě, jimiž se muselo s námahou probíjeti. Zde je prst Pro-zřetelnosti Boží přímo viditelný, a právě proto, že na sobě cítí tak čitelné požehnání Boží, jde české salesiánské dílo s mladistvou odvahou vstříc i každé nejisté budoucnosti.

V roce svatořečení velkého apoštola mládeže se pouští čeští salesiáni do nového velkého díla. Uprostřed průmyslových čtvrtí Mor. Ostravy má vzniknouti nový kostel a velký salesiánský ústav s prostranným hřištěm, společenskými místnostmi a vším, čeho vyžadují moderní pastorační požadavky, aby byl co největší počet ohrožené mládeže zachráněn a získán Kristu. I tento nový podnik, který má býti nejdůstojnější oslavou sv. Jana Dona Boska odporučují salesiáni jako vždy přízni a dobročinnosti katolické veřejnosti, jisti, že nebudou zklamáni, vědouce, že nepracují na díle svém, nýbrž Božím, na díle, které má všeobecný křesťanský význam.

Kolem tohoto nového podniku soustřeďuje nyní české salesiánské dílo veškeré svoje modlitby a síly, aby se mohli pustiti, jakmile nabude toto vlastní samostatné životnosti, do dalších výbojů, třeba v matičce Praze, či kdekoli jinde: prostě všude tam, kde na lásku Otce sv. Jana Boska čekají zástupy trpící, bojující a milující mládeže.

19. III. 1934.

Stavovský řád a třídní boj.

Jedni o něm mluví a píší s entousiasmem, druzí jej odmítají. Ale ani z řeči ani z novinářských článků nelze získati jasného názoru, jaké základní ideje má směr, dle něžž má býti přebudována lidská společnost. Bohužel ani v katolické literatuře jsme se nedostali dále než k agitačním článkům a zběžně psaným brožurám. Správná orientace — pokud za pramen máme jen domácí spisy — jest ztížena tím, že v úvahách o stavovském řádě jest naházeno do jednoho pytle s tímto pojmem plno pojmů jiných, které navzájem jsou zaměňovány jako rovnocenné. Tak stavovské zřízení, stavovský stát, korporativní ústava italská, systém „Treuhänder der Arbeit“ atd. a což nejpovážlivějšího, jsou tyto pojmy uváděny v souvislost — jako správně odvozené — s encyklikou „Quadragesimo anno“, aby dostaly tím pro katolíky autoritaci církevní.

Nutno vyjít od encykliky „Quadragesimo anno“. Svátý Otec Pius XI. v ní praví: „... *poměry sociálního a hospodářského řádu jsou takové, že ohromnému počtu lidí jsou největší překážkou v péči o jedno potřebné, to jest o věčnou spásu.*“ (Překlad dr. Bedřicha Vaška, str. 51.) Encyklika vytýká příčiny tohoto smutného stavu a navrhuje dva prostředky k zlepšení: *odproletarisování proletariátu (zlepšení poměrů majetkových a spravedlivé úpravy poměrů kapitálu a práce) a pak reorganisování společnosti ve formu „stavovského řádu“*. Oba požadavky jsou tu těsně spojeny: *odproletarisování proletariátu lze plně provésti teprve ve společnosti stavovsky organisované a stavovský řád (který mimo zlepšení poměrů proletariátu má ještě úkoly další) není možno vybudovati, pakli nebude první velký postulát encykliky splněn.*

Z toho plyne, že nebude už aktivován pojmově stavovský řád tím, když některý diktátor vnutí občanům vnější formy stavovské, aniž by podstatně překonal hlavní charakteristický doprovodný zjev stávajícího hospodářského řádu — *třídní boj*, vzešlý z nespravedlivě malého podílu širokých vrstev dnešní společnosti.

Společnost přirozeně organisovaná rozpadá se na řadu funkčních skupin (zemědělství, věda, průmysl, školství atd.), z nichž každá přispívá svým podílem k úkolu, ježž má společnost plniti: *uskutečňování obecného blaha*.

Společnost má, což jest jejím posláním, ba skutečným oprávněním existenčním, *uskutečňovati obecné blaho svých členů*. A právě při tomto uskutečňování vznikají rozpory a tvoří se třídy.

Jedna skupina zúčastněná v nějakém dílčím úseku cítí se utlačena a seskupuje se ve třídu a druhá, domněle utlačující, tvoří třídu též. Neblahý směr liberalistický a socialistický způsobily, že rozpory ty, které budou vždy stávat, se prohlubovaly tak, že *dnes třídní boj jest organisačním a vedoucím principem dnešní společnosti*. Odborové organisace dělnické bojují s odborovými organisacemi zaměstnavatelskými o mzdu bez ohledu jeden na druhého. Stát jest pak spravován tak, že dění v něm namnoze jest výslednicí zápasu třídně organisovaných skupin. Otázka každá, ať sociální, ať hospodářská, neposuzuje se sama pro sebe tak, jaká jest, nýbrž vždy jen vzhledem k jednotlivým třídám. „*Nehledá se nejprve království Boží, t. j. pravda, aby to ostatní, t. j. všeobecný prospěch, bylo všem přidáno.*“

Třídní boj (t. j. směr smýšlení a metody posuzování otázek veřejného života) úzce jen s hledisek určité skupiny může být ukončen jen tehdy, když konkrétní otázky veřejného blaha, na př. výše mzdy, úprava sociálních poměrů, nebudou řešeny jen s hlediska, kdo co si na druhém vynutí, nýbrž když bude všechny na řešení súčasnně ovládati myšlenka všeobecné spravedlnosti. Názor, že Hitler odstranil v Německu třídní boj tím, že zakázal třídní odborové organisace a nadiktoval k ochraně práv dělnictva tak zv. „Treuhänder der Arbeit“, jest mylný. Jest to vlastně jen jiný projev třídního boje. Až povolí hospodářská krise a uvolní se diktatura, vynoří se staré třídní bolesti opět.

Hlavním neštěstím dnešní společnosti jest, že přirozené funkční skupiny jsou rozpoltěny třídní propastí a že valná část úsilí jedné i druhé (kapitál — práce) se promarní ve negativní práci: bojem proti druhému. Výjimky jsou, na př. systém Bařův, který v závodě skutečně odstranil třídní boj a slil všechny zúčastněné v jednotné těleso. Ale vidíme právě na tomto případě, že právě závodů záleží nejen na „kapitalistickém“ úspěchu, nýbrž stejně (lépe řečeno vůbec) na úspěchu všech zúčastněných na společném díle. (Touto charakteristikou nechceme říci, že Bařův systém odpovídá ve všem zásadám encykliky).

Úkolem nového řádu bude tedy, aby členové jednotlivých funkčních skupin společenských (název stav zdá se v češtině trochu úzký) cítili živě přináležitost k určité skupině a vědomí, čím mají v této skupině přispívati obecnému blahu. Aby nepatřil ve smýšlení dělník v továrně jiné myšlenkové i organisační skupině než účetní anebo ředitel či majitel podniku.

Aby nesrovnalosti týkaly se jen konkrétních zjevů a nebyly vyvolávány, živeny a řešeny dle síly tříd, do nichž jeden neb druhý patří. Že na třídní rozpocenosti má hlavní vinu nesprávné rozdělení majetkové a proletarisace velkých vrstev, jest vidno z toho, že u zemědělců nenastaly tak příkré rozpory jako v průmyslu a že slabší třídní boj lze pozorovati jen na velkých případech, které přejaly způsob vedení dle industrie.

Podaří-li se zesílit stavovskou příslušnost a stavovské vědomí, pak bude možno organisovaným stavům svěřiti i část veřejné moci, jako měly cechy ve středověku. Třída, i kdyby se zorganizovala, nemohla by tuto moc dostati, poněvadž posláním „třídy“ jest uchvátiti část veřejného blaha, nikoli k němu přispívati. Třída může provozovati jen diktaturu a útlak ostatních.

Stavy, z nichž se bude skládati příští společnost, budou prostředníkem mezi státem a jednotlivcem, jichž jest tolik potřebí. Pomocí a prostřednictvím stavů bude jednotlivec cítiti daleko demokratičtěji než nyní, poněvadž bude na správě celku v úseku stavu blíže, než jest dnes v třídní společnosti. Bude daleko více chápati problémy státní, poněvadž „in nuce“ a v malém bude na řešení jich zúčastněn ve své organisaci stavovské, nadané určitým dílem státní moci.

Stát neztratí tím, že část své pravomoci předá organisovaným stavům. Případně mu důležitý úkol, aby reguloval všeobecně případy (pracovních) rozporů v jednotlivých funkčních skupinách stavovských. Třídní rozpory budou vždy. Bude stanoviti na př. pracovní normy v obchodu, zemědělství atd. Až dosud byly tyto rozpory řešeny jen třídně bojem mezi třídními odborovými skupinami zaměstnavatelů a zaměstnanců. (Malý pokrok ve smyslu stavovského zřízení lze už cítiti, když se kolektivní smlouvy sjednávají za účastenství státní správy.)

V budoucím stavovském zřízení dojde svého uplatnění zásada hlášaná křesťanskými sociology již dávno: Co může vykonati funkční skupina stavovská, do toho nemá stát zasahovati. (Mohou-li autonomní zemědělské organisace družstevní splniti určitý jim uložený úkol, na př. regulaci cen obilí v rámci cen stanovených státem, tam nemá stát zasahovat svou výsostnou organisací — monopolem. Stát má přistupovati k hospo-

dárským i sociálním úkolům jen subsidiárně, když úkol některý přesahuje síly stavovských organizací. Encyklika „Quadragesimo anno“ nikterak se neztožňuje proto se systémem italským, kde neexistují svobodné stavovské skupiny s částí veřejné moci, nýbrž jen organizace státní cele a výhradně podléhající státní exekutivě jako státní orgán výkonný. Tím, že státní moc bude odlehčena, tím, že organizované stavy převzou velkou část úkolů, jež nyní musí plnit státní orgány, bude moci státní moc lépe a účinněji vésti, hlídati, podporovati neb brzditi hospodářské proudění než dnes, když se od ní žádá vše. Autorita státu bude větší. Orgány stavovské budou svým věcem lépe rozuměti než nyní orgány státní, které mají rozuměti všemu. V řízení veřejných otázek uplatní se víc hlediska věcná než nyní, kdy často hlavním jest rozhodnutí formální.

Dle encykliky bude největší úlohou naší doby obnoviti stavovský řád společenský — ještě důsledněji řečeno — přirozený společenský řád.

„Stát i občané, a právě nejlepší občané, mají především dbáti a k tomu směřovati, aby se překonala myšlenka třídního boje a aby se probouzela a k rozvoji přiváděla sporná spolupráce stavů.“ (Encyklika. Dr. Vašek, str. 33.) Již z této formulace encykliky jest patrné, že sv. Otec dobře zná obtíže a zdlouhavost změny společenského řádu a že nabádá k trpělivé, obětavé práci nejen k přeměně formální, nýbrž hlavně k přeměně myšlení. Nestací jen pouhá forma — diktátem vnucené řady s označením stavovským. Bude nutno vyjít od třídně organizované společnosti nynější tak, jak jest, t. j. od odborových organizací, od hospodářských podniků třídních a přeměňovati je vytrvalou uvědomovací prací na orgány nového řádu. Ani jinak to není možné, nechceme-li provést sociální revoluci a pak prodělati dlouhé tápání a hledání. Konkrétně řečeno: Nutno pracovati k tomu, aby dosavadní třídní odborové organizace dleč byly čím dále tím více zainteresovány pro společný úkol ve funkční skupině, k níž patří. Právě krise velice pomáhá k tomu, že se dělníci sbližují se zaměstnavatelem, že společně s ním podnikají akce — vše, co jest již příznakem nového systému stavovského. Továrník, majitel, ředitelé, úředníci, dělníci; všichni cítí, že jsou na jedné lodi, když přišlo zle. Třídní rozpor byl zapomenut. Jest třeba tuto mentalitu udržet i pro doby lepší. Aby onen přechod dál se hladce, musí stát tak dirigovati hospodářský život, aby nebyly zesilovány příčiny třídního boje: nerovnoměrné podíly z národního důchodu, přičítící se požadavkům sociální spravedlnosti. Do toho patří omezování velkých bezpracných důchodů, jako jsou dividendy kapitálových podniků, působení k lepším mzdám tam, kde toho hospodářský stav dovoluje atd. Každý takový čin státu a občanů zeslabuje třídní boj.

Bude tedy třeba vyjít od stávajících odborových a hospodářských organizací, ježto tam bude nejvíce ochoty k slyšení nového evangelia. Zdá se mi, že nejvíce jest připravena půda u funkční zemědělské skupiny stavovské, poněvadž tam třídní boj byl nejslabší. Též v systému peněžnictví došlo se již velice daleko. Zákon z r. 1924, 1932, 1933 vytvořily peněžní organizaci se statutem odpovídajícím zcela ideám hlášeným v encyklice. Poradní sbor čsl. peněžnictví jest organizace přímo stavovská. Každý peněžní podnik musí být jejím členem a přizpůsobit se stavovským jejím normám. (Zákon o nekalé soutěži.) Jest svobodná, rozhoduje autonomně, stát má jen dozorcí právo, ovšem výsostné. Podobně útvarem nového stavovského řádu s atributy, jež přikládá nové organizaci encyklika, jsou u nás komora advokátní, komora lékařská a celá řada komor či polooficiálních organizací, jež třeba jen zařaditi jako jednotky nového stavovského systému.

Tak zvané stavovské systémy, jež byly nastoleny v Itálii, Německu a snad budou v Rakousku, které rozdrtily odborové organizace (byť některý rázu třídního, ale některé i bez třídního charakteru), jsou převážnou měrou jen útvary politickými. Zdá se mi, že jejich nastolením nebude urychlena přeměna třídní společnosti na stavovský řád. Ony systémy neměly svůj vznik u utlačovaných, nýbrž u utlačovatelů. Zákazem odborových organizací a nastolením nucených syndikátů státních, bez vlastní iniciativy a pravomoci a svobody nebyl odstraněn třídní boj. Vnějšími prostředky vůbec není možno třídní boj odstraniti, nýbrž jen dvojitou cestou: splněním spravedlivých požadavků po stránce hmotné a křesťanskou výchovou po stránce ideové. Třídní boj doutná pod útlakem diktatury i v Německu i v Itálii a nelze upříti jisté správné rozpoznání komunistickému pozorovateli, A. Kurellovi, který napsal, že pod povrchem diktatury fašistické v Itálii lze rozpoznati budoucí diktaturu bolševickou. Nebude-li překonán třídní boj spravedlností, vypukne opět a nositeli jeho budou třeba v Německu činitelé nového řádu Hitlerova. Dnes jest skutečný stav zkrakován nesmírným útlakem hospodářské krise, která brání dělnictvu projevit své smýšlení. Nejenom v Itálii a Německu, nýbrž i u nás.

Přeměna dosavadního třídního řádu na řád stavovský bude proto trvati dlouhá desetiletí. Formy společenské a hospodářské přecházejí v jiné jen pozvolna. Též cechovní zřízení rostlo zvolna a v té míře, jak si křesťanská nauka podmaňovala národy. Kdo se dívá na problém ten jen politicky, že jde o to, aby byli poraženi marxisté, ten je na povrchu úkolu. Žádnými vítěznými volbami nebude nový řád zabezpečen. Nový řád bude růsti, jak budou mizeti reální nespravedlnosti mezi „třídami“ a jak bude křesťanské učení opět nabývatí podvlády v duších členů jednotlivých tříd.

Karel Purkyně.

Na první pohled je jasno, že malířské dílo *Karla Purkyně* je knihou, v které autor píše jen o vlastních objevech. Nedejme se mýlit: i obrazy — jinak snad i dobré — mohou býti kompilacemi jako tolik učebních knih.

To je právě nejvzácnější na díle Karla Purkyně: zní z něho originální hudba pramenů teplých vulkanickými hlubinami, z kterých vytékají.

Karel Purkyně náleží k malířům, kteří umírají dřív, než se dočkají úspěchu. Debutuje plně skoro teprve za šedesát let po své smrti, sto let od svého narození, které nám ho letos připomíná. Zemřel v 34. roku svého věku a jak viděti, nebyl by se dočkal uznání, kdyby byl dožil i vysokého stařectví.

Poučná při tom je jedna věc: že ten debut vyno-

ruje se až v době, kdy doznívá u nás obdiv impresionismu, který směr se zdál pouze možným výrazem moderní výtvarnické duše, „Volným Směrům“ za redakce F. X. Šaldy a všem dobrým krajinářům z první doby spolku Mánesa.

Ale Karel Purkyně byl svým dílem dále než tito. Viděl v Paříži při práci Maneta, pouze o dvě léta staršího, zažil diskusi o Courbete, Degase, Daumiera, ale nenalezl ničeho jak na nich tak na akademiku Conturovi (k němuž na učení ho poslal jeho geniální otec), co by zařadil jako nové malířské poznání v svět svého vlastního jasnozření.

Karel Purkyně nesl v sobě tragiku geniálnosti: měl jistě schopnost malovat konvenčně galerijním me-

dově zářivým tónem. Jeho náčrtníky dokazují zřejmě, že byl dokonalým kreslířem — ale nemaloval tak, dávaje se raději nedoceňovati Nerudou, Kolářem i příbuznými a přáteli. Dar prudkého uchopení vnějšího světa citlivými smysly měl od Boha, dovednosti rozvášlivého rozložení výtvarnických prvků na ploše obrazu živým štětcem, naučil se u starých mistrů, které si sám vybral. Jest jistě zajímavé, že mu byl hlavním inspiračním pramenem Velasquez a vůbec staří velikáni španělští, u nichž hledali východisko i francouzští impresionisté, hlavně Manet, ale přes to nemaloval K. Purkyně nikdy jako Manet, z kterého vybírali plnými hrstmi analogie i kompilace naší pozdnější impresionisté.

Tím si ovšem vysvětlíme snadno Purkyňovo zvláštní postavení mezi současnými malíři českými. Byl osamělý vzdáleností, kterou předběhl svou dobu. Nechtě, vystihl to osamocení bratr Karlův Emanuel v jednom ze svých dopisů: „Jaké postavení mezi pražskými malíři zaujímáš? Jsi takovým jako Pepi Mánes, jenž nedělá nic než skizy... Byl bys s to, abys při všem svém barevném nadání vymaloval obrazy jako Petr Maixner?...?“

*

V Umělecké Besedě byla stavěna právě výstava díla Petra Maixnera. Stačí letmý pohled Alšovou síní a chápete, jaký to byl omyl Riegrův i Nerudův, stavěti tohoto malíře i jako kreslíře nad Mánesy a Purkyněho.

Jaké to tragické nedorozumění vyčítat Purkyňovi, že není jako Petr Maixner? Korrektnost portretův Maixnerových je umělecký průmysl proti svobodné tvůrčímu umění portretů Purkyňových, který jako Carrière maluje hlavně ženu, děti, příbuzné, vždy vlastně zprostředkovaně školních střevíců. Říkají mu, aby maloval přírodu a aby ji vyhledával. Je prý v ní složitost a grandiosnost. Ale mladý Karel odpovídá sebevědomě, že příroda je všude, jen ji umět najít a je stejně veliká i složitá na lidské tváři, v lidském zrazu jako v skalních průrvách, moři i lesích. Tato rekonvenční poznání činí pouze duch v silném pocitu niterné síly, talent počínající vyspělostí, který začíná tam, kde škola končí a proto se v ní nikdy necítí doma.

*

Kdyby nám byla popřána schopnost nahlédnouti intimně do krátkého odstavce života Karla Purkyně od chvíle, kdy na něm vstoupivším do světa spočinul po prvé laskavý pohled čekankových očí jeho geniálního otce, kdybychom mohli hledět v dobu jeho veselé tékavosti jinošské a v údobí rozhodného uvědomení uměleckého až k hrdinnému zápasu s temnými problémy, které tíží dospělého ducha — snad bychom dovedli plně pochopiti, proč tento zasmušilý i kousavě veselý muž cítil se tak osamělý a nepochopený na výši, kterou jeho současníci pokládali za nedokonalost a kterou vidíme strměti nad zenitem teprve po odstupu let. — Oněch 50 obrazů, které se skupila *Uměl. Beseda* na výstavě r. 1889 a které jsou skoro celým jeho životním dílem, značí stálou, vědomě umírněnou cestu k novým malířským objevům. Volaly marně svým šedo-černo-zeleným studeným akordem české diváky. Zůstávaly nepochopeny kritikou i kupci, kteří ve výlučném užívání štětce malířem viděli zhoubnou revolučnost proti uhlazené malbě uznávaných akademiků. Ale K. Purkyně má svůj vkus diktovaný hlasem své výlučně malířské povahy. Maluje vždy po svém.

*

Kdo navštívil *Uměleckou Besedu*, tomu utkvěla jistě v mysli řada vlysových olejových obrazů v začernalých rámech visících ve dvoraně.

Jsou to návrhy k slavnosti *Shakespearovým* r. 1864 a jsou dokladem, že u K. Purkyně šíře ducha odpovídala jeho hloubce. Visí pod Černoorskou svat-

Vilém Bítmar:

Výsada měsíce dubna.

Výsadou dubna je poutnictví, a pozorujte, jak tomuto zákonu nevymkla se ani říše světců božích, jak i někteří vzácní patronové našeho národa, ochránci vlasti a její dědicové skončili v dubnu pout svého života pozemského. Prozřetelnost Boží obmyslila český duben znamenitými výsadami poutnickými. Dne 6. dubna skončil na Velehradě svou pozemskou pout veliký apoštol československého národa, Svatý Metoděj. Poutnictví bylo mu souzeno úradkem božím. Volán k záchraně slovanských duší konal od mládí daleké pouti od moře své otčiny k mořím, jezerům a řekám končin slovanských. Veliká a svým dosahem nesmírná byla pout od končin Velké Moravy. Propuloval celou říši Mojmirovu i Svatoplukovu s křížem a knihou v ruce. Putoval odtud do Říma a vracel se posílen zase do duchovně zafetých koutů naší otčiny. Jeho pouti nebyly jen lahodnými vycházkami misijními, často býval ohrožován nejen barbary pohanskými, ale někdy ještě hůře barbary německých křesťanských kmenů. A jedna jeho pout vedla i do krutého vězení bavorského... Posléze v dubnu, za rozběsku jara, vydal se na pout nejdelší, z níž se k nám již tělesně nevrátil. Vrací se zato po tisíc let v oslavení národního věrozvěsta!

V jarní den 23. dubna skončil svou pout slovanského věrozvěsta i veliký Slavníkovec, druhý český biskup, Svatý Vojtěch Pražský. Svatý Metoděj odešel k Bohu jako Vyznavač, Svatého Vojtěcha povolal si Bůh k sobě jako Mučedníka. Poutnictví bylo smyslem celého života tohoto jedinečného muže našeho desátého věku. Vojtěch byl prvním Čechem, jemuž jeho otčina nestačila. Již jako dítě opouští knížecí dům slavníkovský a odchází do Magdeburku studovati svať Pisma, posvátné vědy a chorál gregoriánský. Vrací se do vlasti, aby tu přijal nejvyšší hodnost, již mu mohl národ nabídnouti, stolec biskupský. Ale stesk po dálkách odvedl jej na jih do Říma, do benediktinského Montekasina. A dospívaje k břehům jižních moří, byl zachvácen nesmírnou touhou po pouti na východ, do Jerusalema, města Kristova. Nemoha nasytiti touhu svou touto poutí, odchází na západ k hrobu Svatého Martina v Toursu, navštěvuje císařské dvory svého přítele Otty III. A na poslední pout se vydává do slovanských Prus, kde jej umučili pro Krista a pochovali v polském Hnězdě. Ale ani pak nekončí se jeho putování. Bohatýrský věvoda Břetislav s rytířským biskupem Šebířem Pražským vypravili se za ním s velkým vojskem do Polska a nenasyčený ten poutník boží putoval z Hnězda do své stoliční Prahy, aby svou přítomností vedle Svatého Václava posílil duchovní kastel svato-vítský.

Hned následujícího dne 24. dubna oslavuje církev mučedníkou smrt Svatého Jiří. To je také jeden z vášnivých poutníků božích. Svými výpravami rytířského bojovníka císařského získal si slávu pohádkovou. V roznicené obrazotvornosti dávných křesťanů vyjižděl na svém koni a s kopím k záchraně pohádkových princezen, ohrožovaných draky. Hle, takto si za časů vévody Spytihněva vyjel bohatýrsky i do neznámého a mlhavého království Čechů, jejichž princezna, mladíček křesťanství, trpěla drápy draka pohanství. Opanoval kamennou tvrz kostela proti později zbudované svatovítské rotundě a vyjižděl odtud do pohanských krajů země za dobrodružstvími duchovních záborů pro Krista. Na rytířských poutích vztýčoval své praporce na četných tvrzích božích a ovládl i mytický pahorek Říp. Je všude tam, kde se objeví oř Svatého Václava, ve všech bojích za právo národa. A národ z vděčnosti povyšuje rytíře Jiřího mezi paladiny své země.

Výsadou měsíce dubna je poutnictví Veliké příklady táhnou a český lid má poutnickou touhu v krvi. Soustředíme tento vzácný živel konečně již také v odhodlání putovati po duchovních lázních své otčiny, kde by duše utýraná ozdravěla v pramenech křesťanského obrození! Rozhořme se i touhou po duchovních hernách vlasti, v nichž se rozhoduje o osudu posmrtného žití! Neboť ne světové lázně těla, ne světové herny, lákající svým hmotným zlatem, zachrání nás od zlého. Unikneme pouti za Kristem a jeho světci pomíjejícímu světu k břehům věčnosti!

bou Julia Čermáka, pod portretem Purkyňova slavného otce od Petra Maixnera a portretem prvního starosty U. B. od Karla Purkyně. V tomto generačním sousedství upoutávají oko vždy s takovou strhující živostí, že je sleduje jako pohybující se průvod. Veselost, tragika, romantika, pohledy do zákulisi skutečnosti — to vše, co vyznačuje Shakespeara — zdá se v nich i osnovou osobnosti Purkyňovy. Tyto obrazy, které prorážejí svým vzruchem horizontály rámu je uzavírajících, jsou jen náčrtý, ale prezentují tvůrce vysoce kultivovaného literárně i výtvarnický. Postavy z Cymbelína, Zimní pohádka, Bouře, hrdinové slavných charakterových tragédií: Hamlet, Lear, Macbeth, Coriolan kráčí tu v procesí tragických postav Timora, Perdity, Florizela, Prospera,

Calibara, Hermiony zároveň s malířskými, tvůrčí vůní prochnutými *vzpomínkami na velké mistry španělské*. A českým okem viděno, tradičním pohledem Uměl. Besedy: je tu kus historie této první svépomocné české akademie umění, je tu epocha Národního divadla s talenty, které objevila — a po stránce osobního osudu Purkyňova je tu mánesovské i alšovské české výtvarnické irgenium, které roste v přirozený uvědomělý Purkyňův patriotismus, vnukající mu jako redaktoru „Květu“ volání po národní hrdosti a vydání Mánesových *ilustrací* k Rukopisům, a „Orloje“, je tu společná práce s Pinkasem a Barviťusem a přímý zásah k vytvoření uměleckého střediska českého, kterého si vyžadovaly mocně se roz-

pinající uvědomění národní a kterým se stala Umel. Beseda — jsou tu zárodky ilustrací k donu Quijotu, satyrické obrazy i články v „Humoristických Listech“ — je tu zkrátka obětavá práce českého intelektu v oblasti veřejné práce pro zabezpečení a prestiž vlasti, práce, která zanechává hlubokou stopu i po krátkém životě přerванém v začátku mužných let. Je tomu 100 let, co se K. Purkyně narodil. Uctíváme jeho památku, jsouce vděční Prozřetelnosti, která nám ho dala ve své době pro naši dobu, a která uložila v jeho nitro tolik pokladů, že mohl býti proti všem sám sobě učitelem nejlepším, zanechávaje dílo, kterým se můžeme chlubit.

F. Skácelík,

JUDr. František Nosek:

Československý reeskontní a lombardní ústav.

● Funkce cedulové banky.

Cedulové banky jednotlivých států vznikly historicky jako peněžní ústavy pro opatřování úvěrových potřeb zásadně krátkodobých. Celá struktura těchto ústavů, jejich stanovy a praxe skutečně také vycházely z tohoto původního jejich poslání a nebyly by se asi vyskytly proti tomu žádné zásadní námítky, kdyby nebyly nastaly doby naprosto mimořádné. Jedním z takových běžných ustanovení, které se vyskytá v různých obměnách snad ve všech statutech cedulových bank, je také ta norma, která celkový souhrn zápůjček, poskytnutých cedulovou bankou na zástavu cenných papírů, činí závislou na celkové sumě eskontovaných směnec, stanovíc, že úvěr lombardní nesmí překročit úvěr směnečný. V dobách mimořádné hospodářské tísně úvěr směnečný podstatně klesá, zato tím víc však projevuje se zájem o úvěr lombardní. Naše Národní banka, zachovávajíc přesně jednak svoje stanovy, jednak svoji tradici, považovala za svoji povinnost neuchýlit se od těchto směrnic ani v dobách mimořádných. Ne snad proto, že by její směrnatní činitelé nebyli si toho vědomi, že jsou zde nové hospodářské problémy, které žádají řešení, nýbrž proto, že podle jejich mínění nebyla Národní banka povolána k řešení těchto problémů a protože se také celou svojí strukturou k řešení těchto problémů nehodila.

● Obtíže lombardu a reeskontu u Národní banky.

Stalo se ku př., že velký, dobře fundovaný peněžní ústav, aby nemusil chovati milionové hotovosti a ztráceti velmi mnoho na úrocích, aby však zase mohl vyplatiti okamžitě třeba i několikamilionové vklady a tak čeliti případným projevům nedůvěry, žádal od Národní banky příslib, že mu dá kdykoliv k dispozici potřebnou částku, dostane-li sama do zástavy asi 30 milionů československých státních papírů. Jindy se stalo, že velká venkovská spořitelna v průmyslové krajině, která měla asi 62 milionů jmenovité hodnoty čl. státních papírů, žádala marně o lombardní zápůjčku u Národní banky, aby mohla vypláceti svým vkladatelům úsporné částky. Národní banka nepopírala svými vedoucími činiteli, že by nebylo potřeba tyto těžkosti řešiti, poukazovala však na to, že ona není k tomu, aby pomáhala peněžním ústavům vypláceti úsporné vklady jejich komitentů. Postižené ústavy poukazovaly pak zase na to, že Národní banka pro nedostatek schopnosti přizpůsobiti se, působí hospodářskému životu zbytečné obtíže a znemožňuje poskytování úvěrů i v těch případech, kde by tento úvěr byl i rentabilní i dobře zajištěný.

Z tohoto rozporu vyrůstalo pak v široké hospodářské veřejnosti čím dále tím mocnější přesvědčení, že je nutno úvěrovou politiku Národní banky učiniti pružnější a přizpůsobiti ji více oněm potřebám hospodářského života, které s sebou přinesly zostřené formy hospodářské stagnace. Toto mínění bylo po prvé v červenci 1932 formulováno v ten způsob, že by se přímo při Národní bance samé měl zřídit zvláštní výbor pro přezkoumání žádostí o úvěry, které dosavadní orgány Národní banky odmítly, jakási odvolací instance v lůně Národní banky samotné. Úvěry bankou odmítnuté byly by přezkoumávány znovu v tomto zvláštním výboru a kdyby ten shledal, že úvěr je možno povolit, musela by tak banka učiniti, i když jej původně zamítla.

● Hospodářská nutnost zřízení zvláštního Reeskontního ústavu.

Kdyby došlo k uzákonění tohoto námětu, byl by se tím dostal všem opozičním činitelům do rukou velmi účinný argument, že se zde sahá na podstatu Národní banky samotné, která nebude již moci chrániti vnitřní hodnotu československé měny, jako činila až dosud. Z toho důvodu začalo se pomýšlet na to, aby vytvořen byl nějaký, třeba samostatný bankovní útvar, který by se mohl zabývat poskytováním úvěrů dobře zajištěných i rentabilních, které však svoji povahou přece jenom se vymykají úvěrovému rámci Národní banky. Když některá banka financovala nějakou stavební firmu, která potom, pro odkládání kolaudace, třeba i státní budovy, nemohla dosíci zaplacení, pak nemohla tato financující banka příslušné směnečné akcepty, i když by byly opatřeny dostatečným počtem podpisů, eskontovati u Národní banky, poněvadž bylo na první pohled patrné, že směnky ty nebudou proplaceny po třech měsících, ba ani po dalších třech měsících, na které by snad byly prolouhovány. Stavitelská firma, nemohouc obdržeti dalšího úvěru, musela namnoze činnost svou omeziti, po případě i zastaviti. Banka pak, majíc v takovémto úvěru, jak se obecně říká, „zamrzlé peníze“, nemohla poskytovat nových úvěrů firmám jiným, což zase znamenalo další brzdění hospodářského života. Tato potřeba úvěrová, která není ani krátkodobá a také ne dlouhodobá, v tom smyslu, že by trvala 20 až 30 let, nýbrž je potřebou úvěrovou jakéhosi středního trvání, 4—6 let, měla by právě býti obstarávána takovýmto novým ústavem, když již tuto novou formu úvěrové potřeby není možno zařaditi do tradičních forem úvěrních obchodů Národní banky.

Leč i tato myšlenka úplně samostatného úvěrního ústavu byla opuštěna a uvažováno o tom, zda by tato nová instituce neměla býti organicky spojena s Poštovní spořitelnou, která čím dále tím více je budována jako velká státní banka. Leč i tu byly vyslovovány obavy, že by takové úzké spojení nového ústavu se státní Poštovní spořitelnou, při všeobecné dnešní nedůvěřivosti vedlo k domněnkám, že nový institut bude, třeba zastřené, sloužiti především potřebám stísněné státní pokladny. Proto volena forma jiná a zákon přičlenil nový reeskontní a lombardní ústav k Zemské bance, která je dnes velkým peněžním ústavem charakteru veřejno-právního, nikoli však přímo ústavem státním.

Z uvedeného vyplývá, že forma, která nynějšímu reeskontnímu ústavu byla dána, je jenom historická forma a jenom jednou z většího počtu možných forem.

Byl to tedy zájem na stálosti měny, jak praví důvodová zpráva k vládní osnově, jenž tomu bránil, aby výše označených cílů (uvolnění úvěrů a opatření potřebného oběživu) bylo dosaženo příliš štedrou úvěrovou politikou cedulové banky. Proto bylo účelné zbudovati v nějaké formě zvláštní peněžní ústav, který by s hmotným přispěním státu a všech peněžních ústavů s některými skupinami pojišťovacích ústavů posiloval likviditu jednotlivých peněžních podniků, používaje k tomu hotovosti společně nashromážděných a zvyšoval takto jejich bezpečnost.

● Období Reeskontního ústavu v cizině.

Jisto je, že by v normálních dobách nebyly zde příčiny pro zřízení Reeskontního ústavu a nebylo by zde také ani jejich důsledku, tedy Reeskontního ústavu samého. Že tento ústav není jenom nějakou československou specialitou, ukazuje ta okolnost, že obdobné hospodářské nesnáze v cizině vyvolaly v řadě států v život podobná podpůrná zařízení. Tak ku př. v Itálii byla v listopadu 1931 zřízena zvláštní banka, nazvaná „Istituto mobiliare Italiano“, která byla oprávněna vydávati zvláštní obligace a opatřovati si tak prostředky, aby mohla poskytovat průmyslu úvěr střední doby trvání, t. j. do 10 let. Tento institut byl přičleněn dříve už existující obchodní bance „Banca commerciale“, která při této příležitosti byla roku 1931 reorganizována. Leč opatření to nestačilo a proto zřízena zvláštní „Societa Finanziaria Industriale Italiana“, která měla svého kapitálu 300 milionů Lír a která měla podobně jako Istituto mobiliare odlehčovati mateřskému ústavu Banca commerciale při zamrzlých úvěrech. Ale ani zde nebylo dosaženo plně žádoucího cíle, a proto založen další, tentokrát už přímo státní ústav, zvaný „Istituto per la ricostruzione industriale“, který měl poskytovat průmyslu dlouhodobé úvěry do 20 let a tak doplňovati činnost Istituto mobiliare. Dalším úkolem tohoto institutu pro rekonstrukci průmyslu bylo převzítí činnosti „Istituto di Liquidazione“, který byl zřízen 1926 při cedulovém ústavě italském „Banca

d'Italia". Úkolem jeho bylo, aby nyní na širším základě likvidoval nehospodárné podniky. Istituto per la ricostruzione industriale smí vydávat obligace s 20letou oběžní lhůtou, při čemž za tyto obligace až do výše 400 milionů Lir převzal italský stát úrokovou i umořovací záruku. Provozovací kapitál 100 milionů Lir dostal tento ústav jednak od státního podniku „Cassa Depositi“ jednak od dvou pojišťoven charakteru veřejnoprávního. Jedna z nich je „Národní pokladna pro sociální pojištění“ a druhá „Národní pojišťovna ústav“. Používá se tu tedy rezerv sociálního pojištění ku podpoře průmyslu, což znamená záměrné spojení zájmu podnikatele i dělníka. Přihlédneme-li k analogickým ustanovením našeho zákona o Reeskontním ústavu, tu vidíme v jednotlivých normách shodu až nápadnou, z čehož je patrné, že stejné potřeby a stejné obtíže vynutily si také stejný způsob řešení. Vyplyvá to z následujícího:

● Úkoly Čsl. Reeskontního ústavu.

Účelem ústavu u nás jest, aby peněžním ústavům, a to budiž zvláště zdůrazněno, že jen s peněžními ústavy a nikoliv tedy s jednotlivci bude náš ústav vstupovati ve styk, poskytovat nebo zprostředkovat úvěry směnečné a lombardní. Ustanovením tím vyhovuje se přímo oně potřebě, na kterou výše bylo poukazováno, že potřeby hospodářského života vynucují si eskont ne jenom obchodních, nýbrž také finančních směnek a že je nutno otevřít zase možnost úvěru lombardního.

Dalším úkolem našeho Reeskontního ústavu je spolupůsobit při úpravě trhu státních papírů a účastnit se státních úvěrových operací. Každému je jasno, že nejen stát, nýbrž i široká veřejnost má zájem na tom, aby kurs státních papírů udržován byl na slušné výši. Věc ta je nesmírně důležitou, zejména také s hlediska výše všeobecné míry úrokové. Jestliže 5 % státní papíry klesnou na kurs 80 a znamená-li to potom prakticky zúročení 6 1/4 %, je pochopitelné, že kursy státních papírů jsou velmi nepříjemným, ale také velmi mocným součinitelem pro všeobecné stupňování míry úrokové. Bude tedy úkolem Reeskontního ústavu, aby intervenoval na burse cenných papírů, zejména v těch případech, kde by se ukázaly větší položky, jež by byly s to nebezpečně snižovat kurs. V podstatě to znamená, že Reeskontní ústav má převzít úkol někdejšího „Konsorcia pro regulaci kursů státních papírů“, které po určitou dobu vykonávalo národnímu hospodářství československému velmi platné služby. Dále bude moci ústav obchodovati s cennými papíry, pokud to souvisí s úvěrovou jeho činností.

Jako další úkol Reeskontního ústavu stanoví zákon, že ústav může se svolením vlády, — žádá-li to veřejný zájem — provádět likvidaci peněžních ústavů nebo jiných podniků, anebo při ní spolupůsobit. V dějinách svého peněžnictví likvidovali jsme už 3 banky. Likvidaci Pozemkové banky prováděla Zemská banka, likvidaci Banky Bohemie prováděla Česká hypoteční banka a likvidaci Moravsko-slezské banky prováděla Moravská hypoteční banka. Pro každý konkrétní případ stanoven byl likvidátor zvlášť, kdežto nyní vyřešením podobných otázek, zejména také pokud by šlo o likvidování průmyslových podniků neschopných života, stanoví se zákonem jednotná instituce.

● Sanační intervence vyloučeny.

Zajímavo je, že zákon vymezuje poslání Reeskontního ústavu po jedné stránce také negativně. Právě se totiž doslova: „Poskytovat peněžním ústavům a jiným podnikům podpory k odčinění jejich ztrát jest z působnosti ústavu vyloučeno...“

Ustanovení to nebylo by se do vládní osnovy a později do zákona samého nikdy dostalo, kdyby před aktivováním Reeskontního ústavu nebyla, třeba slabě, vyskočila v některých časopisech zase stará nevěcná kampaň proti tak zvané sanaci bank. Svědčí to o jistém nedostatku odvahy postavit se zřejmě na odpor proti heslům dne, třeba by ta hesla byla někdy velmi účinná. Z důvodů dobře uvážených, aby byl zachován smysl širokých vrstev v národě pro úsporné tvoření kapitálů, vypěstovali jsme a prakticky zřízením zvláštního a všeobecného fondu peněžních ústavů skoro uzákonili zásadu, že u nás nikdo nesmí přijít o své úsporné vklady, i když příslušný peněžní ústav se hospodářsky zhroutil. Naši střádalové byli téměř úplně zbaveni rizika, které však na druhé straně z hospodářského podnikání naprosto nemůže být vyloučeno. Kdybychom půjčil soukromě a přímo třeba mladému nově se zařizujícímu truhlářskému mistru určité peníze, mohl o ně z části nebo úplně přijít nejen v dobách všeobecné krise, nýbrž i mnohdy v poměrech normálních. Uložím-li tytéž peníze do záložny, která pak financuje úvěr téhož truhlářského mistra, přesune se riziko ztráty na peněžní ústav, od něhož já však budu svůj vklad žádat 100 % zpět. Poněvadž při větším počtu ztrátových úvěrů žádný peněžní ústav nemůže z vlastních prostředků odčinit všechny ztráty, které ho stihly, obzvláště v nynější době, je samozřejmo, že musí mu ztráty někdo nahradit, žádá-li od něho, aby vklady sobě svěřené 100 % vyplácel. Věc je tak prostá, že by se dalo předpokládat, že také bude každému jasná, a přece tomu tak není, jak tomu nasvědčuje u nás tak perhoroskované slovo: sanace bank. Sanujeme stagnující nebo ztrátový průmysl, tedy dlužníky bankovní, a nebudeme muset mluvit o sanaci bank. Ze by se tím něco změnilo na věci samé, zejména že by se to dalo provést bez bolestných obětí státu samého, o tom lze podstatně pochybovat.

● Finanční organizace ústavu.

Prostředky potřebné k provádění dalekosáhlých úkolů našeho Reeskontního ústavu opatří se především základním jméním Kč 100.000.000.—, které opatří stát svým vkladem. Toto jmění ručí především za všeliké závazky ústavu. Důležitější však je, že druhá, daleko větší složka potřebných prostředků opatřena bude z povinných vkladů peněžních a pojišťovacích ústavů takto:

Všechny peněžní ústavy, jak banky, tak i ústavy tak zv. lidového peněžnictví, spořitelny, záložny, okresní záložny hospodářské, raiffeisenky, kampelicky atd., povinny jsou uložit si u Reeskontního ústavu celkem 5 % onoho obnosu, který je u nich uložen na vkladní knížky, vkladní listy nebo pokladniční poukázky, nikoliv však na běžné účty. Nějaká spořitelna má ku př. 8.000.000.— vkladů a 2.000.000.— mimo to ještě činí souhrnné saldo jejich běžných účtů. Celkově svěřené prostředky činí tedy Kč 10.000.000.—. Musí si však uložit 5 % jenom z 8 milionů, tedy celkem částku Kč 400.000.—. Částku tuto nashromáždí si tím způsobem, že bude až do jejího úplného splacení odvádět na tento svůj povinný vklad 10 % svého ročního přírůstku na úsporných vkladech. Dejme tomu, že ji na těchto vkladech v době od 1. ledna do posledního prosince 1933 přibýlo 500.000.—, odvede tedy 50.000 Kč a kdyby v roce následujícím činil přírůstek Kč 1.000.000.— odvede 100.000 Kč. Téžto 10 % ročního přírůstku vkladového bude odvádět tak dlouho, až 5 % z celkového svěřeného jmění, neboli 1/20, bude uložena na vázaném vkladu u Reeskontního ústavu. Poté ovšem odpadne už povinnost odvádět plných 10 % ročního přírůstku, nýbrž bude nutno odvádět jenom 5 % ročního přírůstku a tak udržovat vázaný vklad na zákonné výši.

● Výchova k udržování mobility peněžních vkladů.

Při této konstrukci může být každému jasno, že tu jde v podstatě o zákonné zavedení vázaných vkladů peněžních ústavů u Reeskontního ústavu. Je to, abychom tak řekli, další doucování peněžních ústavů, aby si určitou část prostředků sobě svěřených zachovaly pohotově. Jestliže už dosavadní praxe ministerstva financí, revísní jednoty bankovní a zákonných revísních svazů byla taková, že statutárním orgánům peněžních ústavů bylo všemožně doporučováno, aby udržovaly aspoň 15 % likviditu, pak se nyní normou zákonnou jenom pokračuje v této základní myšlence a ukládá se peněžním ústavům, aby vedle zmíněných už 15 % chovaly ještě dalších 10 % svých prostředků likvidně uložených u Reeskontního ústavu. Úplně volná dispozice těmito 10 % je ovšem omezena. Tento vklad je zásadně trvale vázaným vkladem, ale pro případ skutečné potřeby, obzvláště nějakého runu, je pamatováno na uvolnění těchto peněz už v zákoně těmito slovy:

● Nejde o žádnou konfiskaci.

„Klesne-li u peněžního ústavu stav vkladů napřed uvedených pod stav k 1. lednu 1934 a prokáže-li takový ústav naléhavou potřebu pohotových prostředků, lze mu vrátiti zcela nebo z části jeho vklad na dobu, pokud tato potřeba trvá.“

Oposice a její tisk napadaly velmi prudce toto ustanovení o vázaných vkladech, mluvíce jednoduše o konfiskaci. Při tom se stalo i to, že někteří poslanci většinových stran, kteří osnovu nečetli, ale své informace čerpali z „Dobrého listu“, mluvili podobným způsobem. Ze konfiskace znamená odnětí vlastnictví, mohlo by být obecně známo a o něčem podobném nelze přece vzhledem k vylicenému strukturu těchto vázaných vkladů ani mluvit.

● Jde jen o solidární práci všech peněžních ústavů bez rozdílu.

Vedle všech ústavů peněžních v užším slova smyslu jsou ještě dále povinni přispívat ke shromáždění prostředků Reeskontního ústavu ústavy pojišťovací, a to tak, že Ústřední sociální pojišťovna v Praze a Všeobecná pensijní ústav v Praze budou u Reeskontního ústavu ukládati 10 % přírůstku svého jmění trvale uložitelného tak dlouho, až jejich celkový vklad u Reeskontního ústavu dosáhne 5 % úhrnného stavu jejich jmění trvale uložitelného. Všechny ostatní životní pojišťovny (nikoliv elementární) jsou povinny ukládati u Reeskontního ústavu 15 % přírůstku svých premiových rezerv, vztahujících se k přímému tuzemskému obchodu tak dlouho, až jejich celkový vklad u Reeskontního ústavu dosáhne 10 % úhrnného stavu těchto rezerv.

Ústřední sociální pojišťovna a Všeobecná pensijní ústav v Praze jakožto ústavy veřejnoprávní jsou povinny odvádět jenom 10 %, soukromé pojišťovny však celých 15 %, a to z toho důvodu, že obě veřejnoprávní pojišťovny mají už nyní zákonem stanoveno, k jakým účelům obecně prospěšným musejí používat, přesněji řečeno, půjčovat své jmění volně uložitelné. Ukládá jim totiž zákon poskytovat půjčky fondu silničnímu, fondu elektrizačnímu, melioračnímu, vodooceštnému atd., kterýchžto závazků u pojišťoven soukromých není.

Nemůže přirozeně ani v nejmenším překvapit, že se jak peněžní ústavy, tak pojišťovny uzákonění povinnosti udržovat vázaný

veklad u Reeskontního ústavu silně bránily. Přání tomu nebylo však možno vyhověti ze dvou zásadních příčin: Především šlo o to, aby snad Reeskontní ústav neopatroval si potřebné prostředky jenom lombardem cenných papírů u Národní banky, anebo reeskontem finančních smének u téhož ústavu. Státem poskytnutých základních 100.000.000 Kč nemůže přece vyhověti všem těm potřebám, jinak dobrých úvěrů, které dosud nemohly být honorovány, a je tedy nutno, aby nějakým způsobem byly svedeny do rukou Reeskontního ústavu i ony peněžní prostředky, které celému národnímu hospodářství jsou k dispozici, které však nemohly do úvěrového hospodaření být zařazeny vzhledem k tomu, že jednotlivé peněžní ústavy musily chovati mnohdy odůvodněnou obavu, že i při dostatečné svědomitosti svého dlužníka budou moci u něho utrpěti ztráty z příčin ležících mimo něho. Stalo-li se tedy ve veřejnosti známým, že tu a onde u některých peněžních ústavů ležely někdy i stamilionové částky na tak zv. žirovém účtě jediné z toho důvodu, že nebylo pro ně spolehlivého uložení, pak bylo povinností zákona, aby těmto penězům, které se řádně zrodily v hospodářském životě a které také znamenají bankovky řádně kryté, dopomohl k rychlejšímu a bezpečnějšímu oběhu, a nikoliv aby peníze ty nechal v jejich úkrytu a na místo nich natiskl nezaložených nových státovek. To je tedy hledisko zásadní, které znamená, že Reeskontní ústav má zásadně při své úvěrové činnosti vyjítí prostředky, které už jsou národnímu hospodářství dnes dány k dispozici, a že jenom přechodnou špičkovou potřebu úvěrovou krytí má kontrahováním svých úvěrů u Národní banky. Leč i k tomu nutno přihlížeti, že úhrn vkladů u jednotlivých peněžních ústavů činí ve svém celku částky tak značné, že je naprosto nemožné některou složku z toho vypustiti, jak nejlépe vyplývá z této tabulky:

Vklady na knížky a pokladniční poukázky v milionech Kč:

Označení peněžního ústavu	1931	1930	1929
Akciové banky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku	9.094.8	9.899.0	8.988.9
Banky bez akc. kapitálu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku	1.744.9	1.263.2	1.137.4
Akciové peněžní ústavy na Slovensku a Podkarpatské Rusi	2.922.4	3.173.1	3.028.1
Spořitelny v ČSR.	19.799.5	18.065.6	16.586.0
Záložny podle Schulze-Delitzsche v Čechách, na Moravě a ve Slezsku	12.735.8	12.139.5	11.069.0
Kampeličky (raiffeisenky) v Čechách, na Moravě a ve Slezsku	5.374.3	5.246.3	4.904.8
Okresní záložny hospodářské v Čechách	4.065.4	3.807.8	3.464.9
Úvěrní družstva na Slovensku a Podkarpatské Rusi	791.5	736.0	597.9
Celkem	56.526.6	54.330.5	49.777.0

Vzpomeneme-li podle výše uvedeného, že tyto peněžní ústavy jsou povinny uložiti celkem 5 % svých vkladů na vázaný veklad u Reeskontního ústavu, znamená to podle stavu ke konci roku 1931 peněz 2.826,330.000.— Kč, tedy částku velmi značnou, která Reeskontnímu ústavu tímto způsobem bude dána k dispozici pro jeho zákonné účely.

Zajímavé je přihlídnouti také k tomu, jak velkými částkami přispějí obě veřejnoprávní pojišťovny k úkolům Reeskontního ústavu. Měly totiž v tisících Kč koncem roku

	1932	1931	1930
Ústřední sociální pojišťovna	4.154,838	3.603,873	2.999,775
Všeobecný pensijní ústav	3.314,298	3.021,624	2.609,791
Dohromady	7.469,136	6.825,497	5.609,566

Vezmeme-li za podklad svých úvah stav koncem roku 1932, pak činí 5 % jakožto vázaný veklad obou těchto pojišťoven u Reeskontního ústavu značný peněz Kč 373,456.800.—.

● Mobilisace 4 miliard Kč.

Celkový stav volně uložitelného jmění jednotlivých životních pojišťoven nepodařilo se nám prozatím zjistiti, ale pro posouzení významu vázaných vkladů také těchto ústavů budiž uvedeno jenom tolik, že přírůstek všech rezerv a fondů u našich pojišťoven akciových, vzájemných a u tuzemských filiálek cizozemských ústavů činil za rok 1931 plných Kč 356,467.000.—, z čehož 15 % znamená 53,570.050.— Kč. Podle tohoto přírůstku za jediný rok dá se aspoň zhruba usuzovati, že také souhrnný povinný vázaný veklad těchto životních pojišťoven u Reeskontního ústavu bude činiti částku velmi značnou, takže se nedopustíme asi příliš velké chyby, odhadneme-li konečnou úhrnnou číseli všech prostředků, které Reeskontnímu ústavu budou k dispozici, na 4 miliardy Kč.

Je to celkem peněz velmi značný, kterým by bylo možno postupně vykonati velmi mnoho dobrého pro celé naše hospodářství a přispěti podstatně k jeho zlepšení. Bylo by však osudným omylem, kdyby se někdo domníval, že se zde otevírá studnice, ze které by bylo možno čerpati živou vodu pro vzkršení všelijakých hospodářských mrtvol. Úvěr, který už dnes je úvěrem špatným, nemůže se státi úvěrem dobrým v rukou Reeskontního ústavu, jehož poslání je, aby ze svých prostředků napomáhal úvěrové činnosti a hospodářskému podnikání všude tam, kde při dosavadní organizaci našeho peněžnictví a zásadním zachováváním statutárních povinností Národní banky nebylo to možné.

Může se státi, a vláda i zákonodárné sbory byly si toho jasně vědomy, že by ani činnost Reeskontního ústavu nezlepšila podstatně dnešní hospodářské stagnace. Není to prostě dáno do lidských rukou, aby s naprostou jistotou mohly vynalézt prostředky za všech okolností neomylné. Každému objektivnímu pozorovateli však musí být při dobré vůli jasno, že se na tomto úseku práce vykonalo, co vůbec lidsky za dané situace bylo možno. Jaké budou skutečné výsledky, to ukáže teprve budoucnost, snad ne už příliš vzdálená.

Z psychologie ženy.

Dokončení.

Ženská zřecí schopnost a schopnost lásky.

Intuíční schopnost ženy nechce jenom chladně osvětliti skutečnost, nýbrž chce prožiti obšťastňující skutečnost zřetelnou a chce státi se plodnou na tom, co viděla láskou naplněným působením. Ovšemže tato láska zase dává nové světlo poznávanému, protože co milujeme, do toho víc a hlouběji vidíme, to se nám jeví v docela jiném světle. Láska tato jest onou silou, která by chtěla obejmouti dobré, je zdokonaliti. Láska chce sdělit to, co má, a ukazuje se především jako dobrota, přátelství a věrnost. Ona tvoří právě přátelství v manželství i mimo manželství.

Láska používá i eros ke svému lidskému vyjádření. Eros naplňuje, jakožto tvořivá, dopředu se deroucí síla, lidská srdce svojí silou a snaží se spojit souzvukem zpřízněná, zachycená srdce. Eros má velikou roli v manželské lásce a dovede sexus vésti ke skutečnému lidství. Sexus musí být spojen s erosem a

s láskou, protože jinak by neměl ani oprávnění a stal by se něčím čistě zvířecím.

Má nyní žena jakési plus ohledně lásky? Jaké jsou podklady tohoto plus? Udávají, jakožto jeden z podkladů tohoto plus, větší stydlivost u ženy. Dr. Sticker praví, že pocit studu nemá vlastně ani mravního ani náboženského podkladu v první linii, že jest to prostě docela přirozená brzda mezi láskou a živočišným ukájením pudů. Tato stydlivost má být hrází proti bezuzdné smyslnosti. Obklopuje sexus jakýmsi tajemstvím, mysteriem. Mantegaza tvrdí, že stud a stydlivost jsou nejprve výplodem lásky pravé, ale s druhé strany, že také ochraňují onu lásku. Jest to účta před láskou, která nechce, aby byla brutálně zneužita.

Stud ženy, který jest vyvinutější než u muže, znamená ochraňovati vlastní slabost, přitahovati svou tajuplností muže, a přece jeho pak chrániti před bezuzdností. A právě toto trojí podmiňuje lásku. Nemožno milovati, co drtíme, nemožno milovati, co jest vulgární a nemožno milovati, co bychom znásilňovali brutálností.

Dalším podkladem větší schopnosti ženy pro lásku jest její větší rys altruistický. Nezištnost, obětavost přitahují k milování. Muž je spíše sobecký, muž jest spíše individualista. Vidíme to již z pohlavního života, kdy muž myslí především na svoje vlastní nasycení, kdežto žena jest si již jista svou tělesnou strukturou odpovědnosti, kterou bude mít před plodem a eventuálně budoucím životem. Tato okolnost má také svůj veliký vliv na to, že žena se cítí zvláštním způsobem zavázána společností, celku, že cítí svoji zvláštní povinnost péče a lásky a proto otvírá šířeji a upřímněji, když otvírá svoje srdce. Není to jen chvilkové vzplanutí citu.

Toto jest úkol ženského altruismu, aby zušlechtovala, zjemňovala a zdokonalovala tam, kde jest tvrdý egoismus, který není ani sebeláskou, protože jest ustrnutí v sobě, jež jest nedostatečné. Žena ale musí dávat pozor na to, aby ve své lásce nebyla příliš marnotratnou, protože by mohla pokaziti muže, jak často se děje, kdy žena svým altruismem jenom podporuje třeba i nevyslovené přesvědčení mužovo, že kolem něho se musí celý život otáčet. Důkaz tohoto altruismu jest veliká ženina obětavost. Jest okolnost, že ošetřování nemocných jest skoro výhradně sloučeno a uloženo do ženských rukou a že býti ošetřovánu mužským rukama není věci nijak a dvakrát většinou příjemné. Projevem altruismu jest také veliká ochota ženy ke sloužení, a sice ke sloužení opravdu nezištnému, protože často vidáme ženu sloužiti za nejubožejších a nejnesociálnějších podmínek. Žena snadno přes tuto službu sroste s rodinou. Žena dovede snadno otevřítí svoje já a přijmouti do něho i cizí já, které učí ji pak sebou samým, povyšuje na vlastní já. Tato služebnost není vždycky vypočítavostí, co vynese tato služebnost, nýbrž jest prostě výsledkem ženina altruismu, který dovede prožiti jednotu bytí a života svého i cizího. Toto jest podkladem altruismu, živé přesvědčení, že si nejsme cizí, že jsme navzájem všichni si zavázáni, srostlí, a že jedni druhým jsme povinni dáti a pomoci. Toto uvědomení jednoty všech se všemi jest u muže vzácnější než u ženy, která dovede se nadchnouti k soucitu, k pomoci. Proto také dobročinnost a výchova k dobročinnosti jest skoro výhradně jak v rukou ženy, tak také v rukou vychovatelky, protože muž z toho snadno může učiniti spolek anebo sport. Žena svým způsobem dobročinností, prostě totiž pomoci potřebným, ukazuje, že chápe toto spojení, a onu závislost všech na všech, že ji chápe životněji a bezprostředněji než muž.

Proto ženy tak rády slouží velikým myšlenkám, proto jejich, někdy až zvrácené, následování velikých mužů a velikých myšlenek.

Proto jest si přáti, aby tento altruismus pronikl co nejvíce národ, proto nepovažují za správné volati ženy nazpět k vařečce, nýbrž právě v dnešní době, která není altruistická, směla jí býti než kterákoliv jiná doba, že potřebuje bezprostředního zasahování ženy altruistické do všech složek a oborů života, aby je všechny očistila a rozšířila...

Na tento altruismus přimyká se těsně mateřský smysl ženy. Mateřství jest více než pudovost samičky, která opatruje mládě jako část sebe, jako něco, co jest jejího, co vylíhla. Mateřství ženy totiž nezastavuje se u dítěte fyzického, nýbrž touží po tom, aby vdechla dítěti svoji duši, aby něco ze své duše, ze svého tepla, ze své lásky rozlila a jaksi zvěčnila.

Toto mateřství chce dobývati, ale mocí vnitřní, duchovní, ne zbavující, nýbrž mocí a silou druhé obohacující. Mateřstvím se totiž v ženě ukazuje ona vnitřní spojitost všeho života a bytí, panvelká jednota života. Proto jest mateřství tvořivou vlastností, obohacující vlastností, protože zřetelně vrací ty, které obohacuje, k jednotě všeho bytí. Žena proto se obětuje a proto hýčká láskou to, co tvoří a opatruje, protože cítí třeba v podvědomí svou velikou úlohu na rozdělování onoho jednoho života, onoho jednoho bytí, jež muž přivádí nové členy.

Mnoho mužů bylo utvářeno i ve své geniálnosti ženami. Milující člověk stává se tím, co miluje, nikdo více než žena nedovede se tak dokonale státi tím, co miluje. Žena prožije v hloubi svého nitra to, co miluje, zcela se s tím ztotožní a všechno obětuje a učiní, aby to, co miluje, bylo dokonalé. Při tom dovede státi dokonale v pozadí. To ovšem znamená mnoho již pro muže, který často trpívá vnitřním rozvratem a vnitřní rozháraností. Žena a jenom žena bystře uhodne, co jest v muži dětského, co v něm potřebuje, aby bylo podepřeno, aby bylo zahřáto, žena vystihne, co má v muži probuditi, co v něm má rozplameniti.

Toto mateřství jde v ženě ještě dále. Právý mateřský cit neomezuje se jenom na vlastní rodinu, nýbrž jde dále, přemáhá vlastní já, trhá hráze mezi vlastním životem a mezi životem cizím, pravému mateřství pomalu přestává býti všechno cizím. Tak máme onen typ žen, které opravdu rozdávají svoji mateřskou péči, ne jako dobročinné dámy, což jest nejhnusnější typ žen na světě, nýbrž jako neviděné milosrdné sestry, ať již oblečené anebo žijící ve světě za docela normálních rodinných poměrů. To jest láska, která rozšiřuje svoji rodinu a vidí ve všech potřebných, ubohých vlastní svoje děti. Tyto mateřské duše prožívají onu velikou jednotu všech se všemi tak, jak ji ustanovil Kristus. Dalším dokladem této větší schopnosti lásky jest větší schopnost ženy trpěti. Již svojí přirozeností, svým určením a postavením k rodícímu se životu v bolestech jest žena k tomuto plus bolesti určena. A ze zkušenosti všichni víme, že žena tuto zkoušku většího požadavku bolesti nese statečně tam, kde kolísají mužové, kteří dovedou nevíme jaká hrdinství přinášeti, tam nezkame tak snadno žena. Žena jest v celku trpělivější i v nemocech, trpělivější i v neštěstí, ona neztrácí hlavu v neštěstích, ona jediná kolikrát za hrozného rozvratu zachraňuje rodinu z trosek, dovede potlačit vlastní bolest, dovede z bolesti, které neunikne, najíti novou sílu a zdroje nesmírného odhodlaní. Protože žena jest tak komplikovaná ve své bytosti, proto snáze si najde východisko ve spleťtých a hořkých situacích. Žena dovede trpěti, protože již svou strukturou tělesnou vnímá, že všechno veliké se dobývá obětí a bolestí. Protože žena dovede milovati, co tvoří, to jest, dovede vycházeti ze sebe a budovati druhé, proto také dovede více trpěti. Dovede obětovati. Tím nabývá žena nesmírné moci, třebaže vnitřní, protože ten, kdo drazé platí, kdo obětuje, kdo dává neomylně, samočinně takřka dobývá si vlády i moci. Bylo by si přáti, aby ženy pochopily, kde je jejich vláda a kde je jejich moc, že jest to především moc lásky, moc podpírající síly a lásky. Dovedly by míti na muže onen vliv, který jest vlivem tvořivým, kterým roste nejenom muž, nýbrž i žena.

P. Dr. Silvestr Braitto O. P.

Jak Rusko dnes vypadá.

Dokončení.

Rudí povýšenci.

Všeobecná morálka je dále podvrácena tím, že se v posledních letech velmi rozmáhá panství všelijakých povýšenců. Zatím co se dělnictví sráží 40 procent jeho mzdy, zůstávají platy vedoucích činitelů neztenceny. Důchod lidových komisařů pak již vůbec nikdo neomezuje. Mezi chudobným, hladovým a mrznoucím lidem projíždějí se nyní veliké vozy zahraničního původu, náležející povýšencům a miláčkům Štěstěny, kte-

ří bydlí ve svých nových venkovských vilách a stravují se ve vlastních restauracích, kde nejsou obtěžováni závistivým pohledem malého člověka.

Bankrot hospodářských plánů.

Pochybená agrární politika a ukvapená industrialisace země, která vyhnala rolníka s půdy, aby naplnila velká města, způsobila v nich často nepopsatelné přelidnění. V poslední době pak začala se i v Sovětském Svazu ukazovat nezaměstnanost jako důsledek světové krise a mnoho továren zastavilo práci. Na druhé straně ukázalo se nade vše pochybnost jasněji, že kolchozy a velké státní domény nejsou s to obyvatelstvo vyživit a že nezbývá jiného, nežli zase znovu zavádět soukromá hospodářství jednotlivých rolníků. To se nějakou dobu provádí již i násilně, poněvadž se sedláku prostě poručí, že se musí vrátit zase zpět a začít od počátku. Poněvadž takový novokolonista nedostane od státu ani obilí ani dobytek, je jeho postavení mimořádně svízelné. Přesto však obléhá množství rolníků jednotlivá nádraží, kteří s trochou svého majetku v uzlíku čekají jenom na to, až se jim naskytne příležitost vydati se zpátky na venkov.

Odlidnění velkých měst.

Ale ani to nestačí. Od 1. dubna 1933 provádí se docela systematicky evakuace velkých měst, obzvláště Moskvy, Leningradu, Charkova, Stalingradu a Nižního Novgorodu. Z Leningradu samého bylo takovým způsobem již odstraněno 800 tisíc lidí. Poněvadž Sověty nechťejí se k nezaměstnanosti oficiálně přiznat, obviní městského dělníka z nějakého přestupku a propustí ho bez pasu. Na něm pak je, aby se staral, jak se někde na venkově se svou rodinou obživí, třeba by to bylo od větších měst vzdáleno i na 1000 km. Nepodaří-li se mu, aby byl přijat do některého kolchozu, pak nemá vůbec žádné možnosti, aby si opatřil prostředky výživy. Tím je donucen, aby se vůbec někde uchytil zase jako samostatný malorolník, což ovšem podle toho, co jsme výše uvedli, je námaha téměř beznadějná. Je vůbec těžko představit si všechny ty lidské oběti, které si již vyžádala nesprávná agrární a evakuační politika Sovětů. Znalci tu mluví o celých milionech.

Návrat k buržoasním zvykům.

Stalin velmi dobře postřehl, že krise začíná doléhat, a poněvadž neměl, co by lidu dal k jídlu, uvolnil zase všechny ty různé zábavy, které dříve jako „buržoasní“ byly dány do klatby. Tak dovolen byl zase přístup do restaurací, vyhrazených dříve jenom cizincům, povolen zase tanec a na konec učiněna celá řada ústupků také v oboru umění. V divadelnictví již se nepěstují jenom agitací díla, která by tendenčně propagovala komunistickou myšlenku, a tak mají v Rusku zase velké opery i balet carské doby, a poněvadž v tom směru má Rusko znamenitou tradici, neztratilo nynější ruské divadlo ani na krásu, ani na lesku vnějšího provedení ničeho proti minulosti.

Fakta více než theorie.

V museích začali svého času všechny vystavené předměty znova úplně pořádati. Všechno mělo být ukázáno jenom s hlediska marxistické nauky. K tomu se přidružilo ještě veliké množství nápisů, které měly osvětlovat každý jednotlivý vystavený kus jako klasický příklad třídního boje. Teď nechali již i toho. Ta „etiketage“, jak tomu Rusové říkají, upadá stále více, zato však se kolportuje výrok lidového komisaře pro lidovou osvětu Bubnowa: „Kde fakta jsou v rozporu s teorií, tam musíme faktům dát přednost.“

Konec „proletářského umění“.

V oboru výtvarných umění byla rozpuštěna „Organisace proletářských umělců“. Jejím úkolem bylo, aby propagovala „nové smýšlení“. Velká „retrospektivní umělecká výstava“ v Leningradě: „Patnáct let sovětského umění“ dává dosti dobrý přehled o tom, čeho na tomto poli bylo dosaženo. Stát dal do klatby každé individuální umění. Vynucoval jenom optimistické propagační malířství a také takovou plastiku. Chtěl mít znázornění mladých komunistů silných údů, kteří vítězně postupují boj se životem, chtěl mít zobrazeny zcelené dělníky v nějaké velké póze, sedláky, kteří se propracovali k novému životu, obstarávají traktor, sedí u radia anebo mají na uších telefonní sluchátka. Vyžadovalo se, aby umění bylo „pochopitelné“ nebo „srozumitelné“ tak, aby mu také jednoduchý člověk mohl rozumět. Nejlepší osobnosti uměleckého světa musily se těmto požadavkům podrobit a řídit se přáním sovětské vrchnosti, aby vůbec nějakým způsobem obhájily životy. V novější době ukazuje se zase snaha změnit směr. Portréty, krajinomalba a zátiší začínají se zase ukazovat.

Stavitelství.

Velký elán sovětské architektury uvázl docela v písku. Jen ojediněle a úplně cize trčí sem tam několik velkých dokumentů moderního evropského stavebního stylu ve velkých městech. Je to poštovní a telegrafní úřad v Moskvě, redakční budova Izvěstí, několik tak zv. kulturních domů, nepatrný počet obytných domů v Moskvě, v Leningradě a Charkově a konečně obrovská budova těžké industrie také v Charkově. Velké plány „socialistických měst“ zůstaly právě jen pouhými plány a na místo nich byly zřízeny jen ubohé nouzové baráky. V hlavních střediscích vrátili by se nejraději zase ke klasicismu. Kterémusi cizímu architektu, který měl v Moskvě postavit hotel, nebylo dovoleno provést jeho fasádu. Nyní ji provede kterýsi ruský stavitel ve slohu Alexandra I.

Jediný pevný bod: G. U. P.

V tomto státě, jehož občané žijí v hladu a v bídě a většinou ztratili již naději a jakoukoliv pracovní energii, stojí ještě dva sloupy, a to: rudá armáda a „GPU“. Armáda je přímo výborně oděna a dobře živena, také se nešetří nákladem na její ubytování. Ženám důstojníků i vojáků je dovoleno nosit zahraniční šaty i prádlo. Zvláštní, speciálně jen pro ně určený dům je zásobuje. Přes to však není možno přejít přes faktum, že poddůstojník rudé armády pochází z venkova, že tam má rodiče a příbuzné mezi sedláky, kteří hynou hladem. Spolehlivější je tedy „GPU“. Ta žije ještě z tradic staré carské státní policie a její existence jest spojena se Sovětským Svazem na život a na smrt. Také ta má všechny jenom myslitelné výhody a je také zásobována ze svého vlastního obchodního domu. V čele státu stojí vášniví fanatikové, kteří se navzájem špehují a mezi sebou o moc a vliv bojují. Vědí, že by konec jejich režimu byl také koncem jejich života a proto zarputile bojují o každou píď půdy.

Obr na hliněných nohou.

Je možno dohadovat se nějakým způsobem toho, jaká asi bude budoucnost tohoto státu? Dnes je obecně známo, že Sověty značně zbrojí, kupují i na cizích trzích válečný materiál. Zrak Evropy i ostatního

světa obracejí se k ohnisku možné války na Dálném východě, jež by vzešla ze střetnutí se zájmy zmodernizovaného, zracionalizovaného a také trochu přelidněného Japonska a Sovětského Svazu, jenž by chtěl obhájit celou územní državu, kterou převzal po carském Rusku. Zdá se ovšem, že by taková válka vysadila život dnešního Sovětského Ruska úplně z kolejí a že by se při tom mohla rozpoutat velká agrární revoluce, na kterou ruský sedlák čeká, aby zas dostal do soukromého vlastnictví svoji půdu. Nesmíme zapomínat, že také říjnová revoluce z roku 1917 byla v prvé řadě revolucí agrární v tom smyslu, že elementární snaha ruských mužiků, dostat půdu do vlastnictví, vytvořila příznivé prostředí pro komunistické uchvatitele moci, kteří příslibem půdy dovedli naráz získat sympatie širokých vrstev ruského venkova. Že si rozhodující Sovětská činitelé zmíněného nebezpečí jsou docela dobře vědomi, ukazuje nejlépe ta jejich snaha, obětkať se celou sítí paktů o neútočení. Této mírové ochrany bude Rusko potřebovat ještě na dlouhá léta, aby mohlo zachránit především svoje zemědělství a učinit je opět výnosným, aby mohlo poskytnouti obživu vlastnímu obyvatelstvu. Dokud se to vládcům Ruska nepodaří, zůstane toto Rusko zase jenom takovým obrem na hliněných nohou, jakým bývalo za carské vlády v době předpřevratové.

Vilém Bitnar:

Katolicita české kultury.

Schema přednáškového cyklu. (Dokončení.)

6. Generace druhá, *svatováclavská*, náleží k nejstaršímu období našich dějin. Vyplňuje je osmiletá vláda vévody Václava Svatého (921 až 929). Církevní paralelismus vyplňoval i tuto fázi, ale latinská liturgie nabývala převahy zároveň s vlivem císařské říše římské. Vyznělo to opět mučednickou smrtí, zpříšerněnou krvavým leskem bratrovraždy. Ale to byla také poslední významná oběť těchto zápasů. Vladař zavražděný pro ideál světové závažnosti, to byla příliš obudná věc i pro tehdejší barbarsky citící Evropu, a nebylo ji lze napříště opakovat. Latinská liturgie, majíc v Čechách svého mučedníka, zřejmě posílila své posice. Slovanské liturgii nemohl tento čin prospěti, byť byl motivován politicky, a církev staroslověnská neměla na něm viny. Pro naše kulturní dějiny má epocha vlády Svatého Václava význam nesmírný. *Umělecká kultura* rozvila se u nás po prvé v září až potom nebývalé. Stavba kostela Sv. Víta, do níž získal drahocennou relikvii od samotného císaře, všelike výtvarné součástky obřadnické, zavedení církevních hodinek latinských, služba četného kněžstva, obecně se ujmající liturgický zpěv na dvorech knížecích, záplava rukopisů, toť obraz, o němž mluví legendy řečí jasnou a přesvědčivou. — Zvroutnění náboženského citění, projevující se již i u nás v touze po splnutí duše s Bohem, bylo plodnou ideou kulturních snah této generace. Vyrůstal z ní důsledně i pasivní motiv utrpení a žádosti *mučednické smrti* pro Krista, ovládající napotom celé desáté století. Již kněžna Ludmila zachvátila touha po „sladké smrti mučednické“ a u Václava objevila se ještě uvědomělejší. Tento psychologický živel měl svůj odstín nacionalistický. Rodil se tehdy v duších mladých barbarských národů, snažících se touto formou zápolení vstoupiti jako stejně cenný člen do společnosti starších kulturních národů, honosících se již dávno slavnými svěťci. Tento mocný rys kulturní snahy doprovázela upřímná touha po kázni a odříkání, po křesťanský přísném životě těla. To byla idea mohutného reformního *hnutí klunyského*, šířícího se již od druhého desíletí věku z burgundského kláštera benediktinského, jehož první opat Berno byl současníkem Václavovým. Hnutí zasahovalo lavinou všechny tehdejší vzdělance, kněze, řeholníky, šlechtu i panovníky. I mladičká vévoda pražský přijal odtud ideál svého života. Takto chápaná askese a dobrodružnost byla tehdy žilem ryze kulturním a jeho čeští významáci právě jím byli na vyšší osvěty evropského západu. — Vyplynulší z ní smrtí vévody Václava vstřípena byla *tradice svatováclavská*, která svým tisíciletým vývojem stala se nejdrahocennějším kulturním statkem národa. Ujmajíc se hned po jeho umučení, stala se oštnem snažení všech nesčetných generací následujících staletí, nesmírnou mravní silou pokolení a pokladem jistoty národní. Obměňujíc se v nesčetných motivech, žila tato tradice v století devatenáctém mo-

tivem „blanických rytířů“ stejně jako holdem „koruně svatováclavské“ a „jazyku svatováclavskému“, v rozhodujících pak letech válečných touhou po obrodě politické i v akci legionářské. Dnem 28. září 929 nabývá česká kultura rysu osobitého, jemuž není rovného u jiných národů. A vděčný lid projevil Svěťci svou věrnost za jeho věrnost památnými dny mileniiovými 1929.

7. Kulturně i politicky značí tedy kratičké období svatováclavské žulový základ celé další tisícileté existence národní. Všechny další generace ve všech státech realizují podněty této epochy, obměňují je v nesčetných útvarech své kultury, neztrácejíce nikdy zřetel ke zdroji všelike snahy, prýstící z jasněho učení Kristova. Je-li Václav Svatý českým symbolem římského katolicismu, je důsledně katolicismus onou vírou národní, nerozlučně se pojící k českému nacionalismu všech dějinných úseků. Podnítilť zajisté ono plodné období pokání za bratrovraždu (929 až 973), v němž vévodí postava skvělé abatyše Mlady, za níž zřízeno bylo pražské biskupství (973). Inspiroval velkého světce světového formátu, Svatého Vojtěcha Slavníkovce, vyznavače „*ottonské renesance*“, k vstřípení benediktinské kultury na mladý strom české vzdělanosti. Století *jedenácté* vidí sice zánik slovanské liturgie, vyšlehnulší naposledy velikými postavami Prokopa Sázavského a Božetěcha, ale upevňuje své kulturní posice dílem velkých biskupů a svatovítského probošta Marka v řádném ustavení pražské kapituly při nově zbudované basilice svatovítské. Století *dvanaleté* připojuje k své rozvířené literatuře náboženské prózu kronikářskou, zahájenou skvělým Letopisem Kosmovým, po jehož smrti byla pěstována jeho pokračovateli až do vyhasnutí doby románské. Nevyhnila se vlivům velkých hnutí západu, lze v ní odlišiti plody románské kultury benediktinského okruhu Sázavského, nyní již latinského, od vlivu prózy, ovlivněné bernardovskou mystikou cisterciáckou. A souběžně s dějepisectvím cítíte i závan benediktinské poesie hymnické, z níž tvorba Abélardova, Hildegardina i Alžběty Šenavské inspirovala české lidi k zbásnění prvních latinských hymnů officií Svaté Ludmily.

8. Století *třináleté* tvořilo již v ovzduší protepleném jitrní gotikou františkánského serafinství. Vyrůstají mohutné postavy abatyše Anežky České a svatovítského děkana Víta. V teple jejich přízně rozvila se u nás nádhera františkánských rýmovaných officií, působící nejen na vznik prvních gotických hymnů o Svatém Václavu, ale ovlivňující i raně gotické legendy, skvělou „*Oriente iam sole*“ a „*Ut annuncietur*“. Latinišší kronikáři okruhu Přemysla Otakara II. podléhají „*sladkému jhu*“ Chudáčka z Assisi rovně jako veršující kronikáři cisterciáci na Zbraslavi. Výsadou tohoto věku byla touha po obohacování života vnitřního, nežádajícího si reprezentačního za-

kládání nových kostelů. Proto duchovní vláda dala u nás konečně vypuštění i prvním spanilým květům duchovních písní v české mateřštině. Z nich zejména jsou to první tři strofy onoho věkovitého výkřiku české duše k milovanému patronu národa v dobách zlých, *píseň svatováclavská*. Ta prolomila ledy, pouťující ji latiny a vyvolala brzy za sebou nejstarší kroniku, veršovanou ryzi češtinou, v níž anonymní Dalimil zhodnotil dosavadní běh osudů svého národa.

9. Karolinská gotika *čtrnáctého* věku rozpučela ve věncích benediktinské mystiky panenských klášterů, působením visionářských děl Gertrudy Veliké a Mechtildy Hakebornské. Byla jimi ovívána stejně uměnilovná abatyně Kunhuta Přemyslovna, jako její začka, královna Eliška Česká. Vznícený kult světců zdědil po matce i císař Karel IV. a jeho okruh, k němuž náleželi postavy významu Arnošta z Pardubic a Očka z Vlašimě. Císař vyživá se v stavbě gotické katedrály Svatovítské, v jejíž stínu vyrůstá první český pišící filosof Tomáš ze Štítného. A pak jsou to proudy mystiky kartuziánské a dominikánské, jež inspirují Jana z Jenštejna k zbásnění hymnáře a jeho generálního vikáře Jana z Pomuku k heroické smrti mučedníka za Krista.

10. Na prahu věku *patnáctého* stojí dvě postavy mistrů bohovědy katolické, mrtvý Jan z Pomuku a Jan z Husince. Husinecký rozpoutává obrovitou bouři, v níž těžce ochuraví peň pultisícileté náboženské kultury české. Nepomucký spěchá jako lékař k vyhojení neduhu. A vskutku, když se v důsledcích husitských bouří posléze poznalo, že chaos ve věcech náboženských dospívá výše ohrožující samy kořeny národní existence, probouzí se na samém prahu století *šestnáctého* katolický kult Svatého Jana, rozvíjející se spolu s renesancí katolicismu k novým útvarům kulturním. Opření o grandiosní dílo Tridentského koncilu čeští katolíci vydávají se do boje o sjednocení národa v staré svatováclavské víře. První období jesuitské protireformace přetváří již v tomto věku kulturní situaci zejména kritickým dílem Václava Šturma, odhalujícím věroučný chaos českobratrský. Vlastní dílo protireformační přichází po tragické bělohorské v století *sedmnáctém*, ve věku podceňovaném a nenáviděném, ačkoliv dal národu jednu z jeho nejzajímavějších kultur, jeho *barok*. Jesuita Bohuslav Balbín, nedoceněný dosud předchůdce našeho národního obrození, zachytil v své legendě svatojanské všechna vlákna tradice, vyvíjející se již půl druhého století, a jeho žáci podjali se námahy, vstřípiti vedle starobylé úcty svatováclavské novou světovou úctu *svatojanskou*, která by nejen posílila katolicství, ale rehabilitovala i náš národ v očích ciziny.

11. Teprve věku *osmnáctému* zdařilo se toto dílo, vyvrcholivší kanonisací v Římě (1729). Stal-li se Svatý Jan spolupatronem rodící se české nacionality, byl

bezděky iniciátorem rozlehlé české kultury umělecké, o jejímž rozsahu nejsme podnes dostatečně poučení. Všechna odvětví velkého umění výtvarného i drobná umění řemeslná, hudba, divadlo i písemnictví rozvíly se v „svatojanský barok“ často tak libezný, že si bez něj nelze představití půvab lidového umění, pýchy našeho obrození. Byl-li označen příhanou „temna“, stal se dnes pýchou českého katolicství a jeho rehabilitace patří k živým složkám současného programu katolické akce.

12. S vyživajícím se barokem skončila perioda růstu katolicství. Osvícenství josefinské vrhalo stíny nevěry nejprve ve společnost šlechtě, vysoké byrokracie a bohatého měšťanstva, později zvlažněla i značnou část kněžstva. Zatím co rekatolisace baroku provedla veliké dílo sjednocení celého národa odstraněním náboženských zápasů, rodící se osvícenství počalo znovu komplikovati těžce dosažený mír duší. Generace posledních desítek let osmnáctého věku zasazeny byly nepevností a rozkolísaností náboženského přesvědčení a umělecky nevydaly ničeho.

13. Reakce dostavila se až na přelomu let dvacátých a třicátých *devatenáctého* věku. Snahy po rekatolisaci společnosti odchované josefinismem soustředily se v kulturním díle *sušilovském* na Moravě, majícím v Čechách souběžníky ve Vlnářickém a Štultovicích. Teprve po půlstoletém vývoji vyrůstá z tohoto hnutí generace devadesátých let, tak zvaná „katolická moderna“, která ovlivněna jsouc družinou lumírovců, vychovala první básníky i essayisty, otevírající daleké obzory staré i současné evropské literatury katolické.

14. Hodnotíme-li rekatolizační snahy družin sušilovských jako válečné přípravy v arsenále, katolicismu modernu jako boje v zákopech, jeví se nám poválečný katolicismus *dvacátého* věku dobou útoku. Mládež popřevratová, využivši všech forem moderní kultury, snaží se rekatolisovati bez kompromisů, jenom vysokou hodnotou své práce. Vedena básníkem světového formátu, Jaroslavem Durychem, soustřeďujíc se v malé okruhy literární i vědecké, posilována četnými laiky samotáři, provádí kulturní akci katolickou metodami, jež zároveň vytvářejí kladné hodnoty celonárodní kultury československé.

Poznámka. Předchozí odstavce podávají stručný, do podrobností nezabíhající náčrtek výstavby celého cyklu přednášek o tématu stále ožehavém. Je to syntetická zkratka jednacího století vývoje národní naší kultury katolické a jednotlivci mohou si dle ní individuálně vypracovati libovolnou řadu (témat „staletí“, „hnutí“ či „osob“ historických. Ze první dvě staletí jsou podrobněji podána, než mnohem bohatější věky pozdější a než živá současnost, odůvodněno okolností, že v nich kladený byly základy takřka ke všem kulturním hnutím budoucích dob, dnešek nevyjímaje. Vyhnul jsem se tím zborcení vývojové linie celku nadměrným hromaděním podrobností. Na dotazy věci se týkající rád odpovím.

Boj proti úroku z půjčky.

Úrok z půjčky, jakožto bezprácný zisk, přičil se mravnímu cítění myslitelů všech dob. Autor článku „Názor sv. Tomáše Aquinského na úrok z půjčky“, uveřejněného v 1. čísle „Života“, uvádí důvody, pro něž sv. Tomáš, jehož nauka se stala oficiálním učení církve katolické, prohlásil za nespravedlivé a nedovolené přijímání čehokoli za půjčování peněz. Proti úroku psali všichni církevní Otcové jak sv. Ambrož, tak sv. Hieronymus, sv. Basilius, sv. Augustin nazývají brání úroků „ars nequitiae“, uměním darebáků, dočetli bychom se však odsouzení úroků i u Aristotela, Plutarcha ba dokonce i u Cicerona. Z papežů to byl poslední Benedikt XIV., jenž ve své encyklice „Vix pervenit“ praví, že podstata lichvy záleží v tom, že si někdo dává více platit, než půjčil a doslova píše: „Proto každý zisk tohoto druhu je nedovolený a lichvářský.“ Mezi odpůrce úroku možno zařadit skoro všechny i moderní katolické sociology. Tak známý rakouský sociolog Vogelsang říká, že úrok otrávil celý hospodářský život, rozvrátil sociální morálku a na tento hřích že společnost zajde. Vogelsangův žák a věrný pokračovatel Dr. A. Orel bojuje proti úroku, poněvadž bere chléb práci a dává jej lichvářům. Hospodářský teoretik P. H. Pesch T. J. ve svém spise „Neubau der Gesellschaft“ konstatuje: „V dnešní praxi nechce církev potírati mírný úrok,

aniž by však odvolala svoje původní učení o úroku.“ Byli ovšem i mezi katolickými mysliteli ti, kteří hájili úrok a možno jmenovati P. Viktora Cathreina T. J., jenž jest znám i jako velmi důsledný a nekompromisní obhájce naprosté nedotknutelnosti soukromého vlastnictví.

V celku možno říci, že církev katolická se vždy stavěla a dosud se staví odmítavě k brání úroků z půjček. I když v poslední době páni národohospodáři přiznávají, že úrok přestává být tím ideálním regulátorem hospodářského života, ba dokonce, že působí zrovna protichůdně než jak by to bylo žádoucí, jest boj proti úroku vůbec skoro beznadějný. Úrok jest kolébkou celé moderní kapitalistické soustavy a stal se plicími celého dnešního hospodářského života. Správně upozornil autor článku o názoru sv. Tomáše na úrok, že zrušením úroku musel by se změnit celý hospodářský život. Jest zajímavé, že se vskutku našel katolický sociolog, jenž se chce pokusit postaviti celý hospodářský život na nové, mravnější finanční základy. Dr. J. Ude, štyrskohradecký universitní profesor, mnohonásobný doktor a proto pán velmi všestranný, katolický kněz až bezohledně písný vůči sobě i vůči okolí, nespokojuje se tím, aby jeho spisy pouze věrně zrcadlily současné sociální a hospodářské poměry, nespokojuje se pouhým

poukazováním na chyby a nedostatky, ale snaží se i ukázat a dokázat jak důkladně sociální a hospodářské vztahy společnosti musí být zreformovány, aby odpovídaly zásadám absolutní etiky. Sociální a národohospodářské zásady, tak jak nám je prof. Dr. Ude předkládá ve své četné sociologické literatuře, jsou vesměs psány pod zorným úhlem filosofie perennis a logicky vyvozovány ze zásad absolutní mravnosti sv. Tomáše Aquinského. Proto spravedlnost a láska k bližnímu musí být jedinými hnacími silami společnosti, jak ji chce Dr. Ude přebudovat v duchu zásad sv. Tomáše. Ti, kteří praskají nad Církví stále bičem zpátečnictví, z našich mladých, jimž jsou názory katolických myslitelů málo radikální, konečně všichni ti, kteří milují radikální postoj a nekompromisní podání, nechť sáhnou po některém ze spisů Dr. J. Udeho. Rozhodně ne bez užitku bude každý číst Udeho „Sociologii“, opatřenou předmluvou biskupa Dr. A. Scheiwilera a provázenou pochvalnými uznáními i několika nejvyšších církevních hodnostářů. Chci upozornit na některé sociálně-reformní myšlenky prof. Udeho, jednak proto, abych ukázal, jakou volnost v těchto oborech myšlení ponechává Církev katolická svým kněžím (všechny spisy Udeho mají „Imprimatur“ a jsou opatřeny předmluvou zmíněného biskupa Dr. Scheiwilera) jednak také proto, abych ukázal odvahu tohoto katolického myslitele tím více vynikající v době tak málo iniciativní a v době, kdy i nejradikálnější socialisté ze své nenávisti ke kapitalismu slevili všechno.

Prof. Dr. Ude ve své „Sociologii“ pokládá za charakteristické pro kapitalismus, že jest hospodářským systémem vybudovaným na úroku. Kapitalistické hospodářství jest pro Udeho hospodářstvím úrokovým. „Kapitalismus ist Zinswirtschaft“. Kapitál jest pak prostředek, přinášející úrok. Úrok, jakožto zisk z půjčky musí být za všech okolností označen jako lichva. Úrok jest bezpracný zisk, proto kapitalismus, jakožto po výtce úrokové hospodářství jest sám o sobě nemravnou hospodářskou soustavou. Úrok jest největším škůdcem hospodářství. Není ničím jiným, než plodem práce vykonané dělníkem, jež tomuto dle vůle Boží náleží. Kapitalista odmítá dělníkovy úrok bez protihodnoty. Nemá-li placen přiměřený úrok, pak se peníze nedají k dispozici hospodářství a dostavuje se deflace se všemi strašnými následky. A proto staví Ude tento kategorický požadavek: úrokové otroctví musí být zlomeno. A úrok nezmizí, dokud nezmizí dnešní peníze. Dnešním penězům musí být vzata jejich schopnost zadržovací a za druhé musí jim být vzata jejich schopnost vydírat úroky. Dnešní peníze mohou být svými držiteli zdržovány od oběhu, jejich cena neklesá, naopak roste. Ti, kteří vlastní zboží nebo mají k dispozici pouze svoji schopnost práce, musí prodat za každou cenu. Držitelé peněz mají tedy určitou výhodu proti majitelům zboží a práce. Místo dnešních „trvalých peněz“ (Dauergeld) vybavených schopností zadržovací a schopností vydírání úroků musí být dle Udeho zavedeny tak zvané „volné peníze“ (Freigeld, Schwundgeld), jimž dáme „pevnou hodnotu“ (Festwährung). Musí být dosaženo za všech okolností toho, aby vždy v hospodářství tolik peněz obíhalo a kupovalo, kolik je zboží k dispozici. Nabídka a poptávka si musí vždy odpovídat. Zboží musí mít stále a stále odbyt. Potřeba musí být stále kryta. Ale váznutí se nutkavě ihned dostaví, jakmile klesnou ceny. A tomu je tehdy tak, je-li v hospodářském oběhu málo peněz a poptávka po zboží je příliš slabá. Peníze vyplňují svůj úkol jen tehdy, když obíhají v hospodářství a kupují. Musí tedy být dány pod povinnost obíhací. Zadržování peněz ke škodě hospodářství musí být trestáno. Inflaci a deflaci musí být za všech okolností zabráněno. Kupní síla peněz nesmí kolísati. A to vše poskytují „volné peníze“ s „pevnou hodnotou“. Těmito dvěma pojmy je zajištěna pevná měnová politika.

Volné peníze, jak je prof. Ude navrhuje, jsou nekrytými papírovými penězi, zákonem vyhotovenými časově omezeným právidelným mizením. Musí na příklad každý měsíc, ode dne ke dni, za celý rok postupně ztratit 5—6 % své hodnoty. Tedy žádné trvalé peníze, ale mizející. Kdo má peníze ještě v zákonem stanovený den mizení, musí nésti tuto ztrátu. K dosažení plné hodnoty peněz musí jich majitel státem vystavené „známky mizení“ kupovati a na bankovky přilepiti, anebo se peníze po zapravení kvoty z mizení okolkují. V důsledku zákonem stanoveného mizení odejme se dnešním kapitalistickým, trvalým penězům jich podvojně mocenská postavení. Neboť mizející peníze nelze více beztrápně zadržovati, ztrácejí i schopnost vynucování úroků. Jakožto mizející, jsou peníze pod tlakem oběhu, každý kdo ty peníze má a čím více jich má, bude se snažit jich se zbavit přede dnem mizení, aby nemusil „mizení“ nésti. Opatří si za své peníze ihned

zboží, potřeby, zaplatí své dluhy a daně a přebytečné peníze velmi rád půjčí, i když dostane nízký nebo vůbec žádný úrok. Bude dost „laciných“ peněz. Jich zadržování, ať již soukromníky, bankami nebo spořitelny, trestá sebe samo v důsledku nuceného mizení peněz. Následkem toho, že peníze jsou zákonitě zatíženými mizením, bude vyráběné zboží ustavičně skupováno, neboť vše se k němu uchýlí. V důsledku toho bude nutno stále vyrábět nové zboží. Laciných peněz k stále nové výrobě jest dosti k dispozici. Čím rychleji jsou peníze nuceny k mizení a čím více zboží se vyrábí, tím více dělníků nutno zase najati. Volné peníze tedy odstraňují nezaměstnanost přímo, z donucení. Čím více budou dělníci hledáni, tím více budou také stoupati jejich mzdy. Dělníci sami nabudou zase kupní sílu, kupují a napomáhají jakožto spotřebitelé k dalšímu rozkvětu hospodářství. V důsledku větší poptávky po pracovních silách budou stoupati mzdy. Tak bude i tak zvanému „malému člověku“ možno nabývat zboží spotřební a ukládati úspory, neboť u „volných peněz“ bude v důsledku pevné jejich hodnoty šetření teprve možné. Úspory v různých bankách a spořitelnách ustavičně porostou. Nastrádané volné peníze odevzdáme do státem zřízených spořitelen. Ve spořitelních knížkách zapsané peníze nepodléhají mizení, nenesou však také úroky. Spořitelna bude musit uložené peníze dáti zase ihned dále, neboť hotové peníze mizejí v rukou majitele, nedá-li je před termínem mizení dále. Tak budou stále k dispozici velké obnosy, v hospodářství bude tolik přebytečných peněz, že úrok vůbec vymizí. Úrok bude v množství úspor a přebytečných peněz utopen. Úrokové otroctví jest tedy volnými penězi zcela nuceně zlomeno. Volné peníze zcela nuceně zvednou blahobyt. Co dnes při našich trvalých penězích plyne do kapes několika málo kapitalistů, zůstává při volných penězích v rukou pracujícího člověka, v rukou sedláka, dělníka, řemeslníka atd., ve Švýcarsku na příklad ročně 3 miliardy franků, v Německu ročně 25 miliard marek. Volné peníze tedy zvyšují příjem dělníka dvojnásobně. Nyní ještě mi zbývá ukázati, jak si představuje pan prof. Ude zabezpečení pevné hodnoty své pevné měny. Zde se prof. Ude opírá dnes již o velmi mnohými uznávanou skutečnost, že dnešním zlatem a stříbrem, jako krytem, nelze dosáhnouti pevně kupní síly peněz. Zlato jako bankovní kryt má vždy za následek deflaci a bývá mimoto finančními králi užíváno k tomu, aby vyneslo na úkor pracujícího lidu ohromné spekulační zisky. Proto prof. Ude jakožto přívrženec volného hospodářství odmítá zlaté krytí, jako vůbec každé krytí musí zmizeti, choeme-li opravdu dáti penězům pevnou kupní sílu. Již ta okolnost, že nálezy zlata závisí na náhodě, ukazuje, že jest přímo šilenstvím peněžní měnu slučovati se zlatem. Měnový úřad volné hospodářského státu bude mít za úkol množství a oběh peněz tak regulovati, aby množství a oběh peněz odpovídal vždy stávajícímu množství zboží. Při stoupajících cenách, když jest v hospodářství příliš mnoho peněz, musí býti tolik peněz staženo, až ceny zase klesnou na žádanou výši. Při klesajících cenách, když je tedy příliš málo peněz v hospodářství, musí býti do téhož uvedeno tolik peněz, až ceny zase dostoupí žádané výše. Neomylným znamením, že jest v hospodářství příliš mnoho nebo příliš málo peněz, jest tak zvaný velkoobchodní index. Jest to ukazatel průměrné ceny všeho zboží velkoobchodu. Tento velkoobchodní index jest velmi citlivý a dá se snadno zjistit, neboť peníze cedulové banky vplývají do velkoobchodu, v němž vystupují jako poptávka. Vplývá-li příliš mnoho peněz, pak ceny velkoobchodní klesají, stoupající velkoobchodní ceny oznamují inflaci. Tato indexová měna, poctivě řízená, deflaci a inflaci vyloučí, bude to pevná měna ve smyslu stálé kupní síly.

Uvedl jsem v nutném sledu myšlenek, pokud možno, stručně zásady prof. Udem propagované „volného hospodářství“, v němž úrokové otroctví, tato hlavní opora kapitalismu, bude zlomeno, a jež proto by nejlépe odpovídal podle thomistických zásad uspořádanému hospodářskému systému. Odvážnost návrhu profesora Udeho překonává všechno, co o měnové reformě bylo kdy řečeno a navrhováno. Tak daleko, jako prof. Ude, se neodvážili jíti ani ti nejodvážnější z odvážných národohospodářských reformátorů. Proto myšlenky prof. Udeho zůstanou pouhým plánem, byť sebe pečlivěji propracovaným a slibujícím ty nejkrásnější výhledy těm, kteří budou mít odvahu jej uskutečnit. My, kteří žijeme v době velkých slov a malých činů, budeme se muset smířit s vědomím, že ještě dlouho se budeme muset vyrovnávat s úrokem jako s nutným zlem.

R. P.

Létání v mlze a za úplně temných nocí.

Z pozůstalosti ř štkp. letectva Frant. Malkovského.

Už od prvních začátků letectví byl problém létání v mlze a za temných nocí nad terénem bez světél jedním z nejobtížnějších, které mu byly položeny.

Piloti, nemajíce na palubě svého letounu žádných kontrolních a měřících přístrojů, řídili se při letu jen svým citem a udržovali letoun v novověké poloze podle viditelného obzoru, míst na zemi a podle obrysu mraků. Nemohli však bez nebezpečí vlétnouti do mraku nebo mlhy, aniž by, ztrativše výhled na zemi, neztratili i smysl pro stabilitu letounu.

Ještě i dnes, kdy letectvo je vybaveno množstvím palubních přístrojů, je odváděna ročně krvavá daň, zaviněná nepříznivými povětrnostními podmínkami: mlhou, sněhovými vánicemi a pod.

Podle francouzské statistiky bylo v roce 1926 33 % nehod způsobeno ztrátou viditelnosti země. V roce 1927 stoupl procento těchto nehod na 45 %, kdežto nehod způsobených požárem letounu kleslo se 36 % v roce 1926 na 13 % v roce 1927.

Nehody zaviněné nespolehlivostí motorů nejsou

už dnes tak četné jako dříve a málokdy vyžádají si oběti na životech zkušených letců, kdežto nehody, při nichž letci ztratili smysl pro stabilitu letounu při vlétnutí do nízkých mraků, do mlhy nebo do sněhové vánice, končí obyčejně zkázou letounu a posádky.

Letoun se řítí nezadržitelně k zemi, aniž by pilot věděl, jakým způsobem jej uvést do normálního letu. Když se konečně objeví v bezprostřední blízkosti země, není již možnosti letoun vyrovnat a v příštím okamžiku se třísť drahocenný materiál a v jeho troskách hynou lidské životy.

Takových případů se stalo u nás několik, ale daleko více se jich stalo v cizině, a to jak na letounech vojenských, tak dopravních.

*

Abychom si učinili představu o nynějším stavu řízení letounu bez vnějšího vidění, uvedu příklad výcviku ve škole Farmanově, prováděný všemi piloty, kteří byli ve výcviku během posledních let.

Výcťik je teoretický a praktický, na zemi a ve vzduchu.

Teoretický výcvik pozůstává ze cvičení na cvičném zavřeném pilotním sedadle na zemi, z popisu a rozboru jednotlivých přístrojů, z vyučování o praktickém provádění navigace a pod.

Výcvik na zemi:

Přístroj, připomínající část trupu letounu, představuje pilotní sedadlo letce. Mohou v něm usednouti za sebou dvě osoby: žák a učitel. Žák, sedě na sedadle úplně zakrytém mléčným sklem, aby nemohl viděti ven, má před sebou v přiměřené vzdálenosti řídicí páky a palubní přístroje upravené tak jako v letounu.

Učitel, sedě vzadu, může postavením různých pák způsobiti, že přístroje udávají různé polohy letounu, v nichž se může octnouti při letu v mlze nebo v naprosté temnotě.

Žák musí podle údajů palubních přístrojů znovu uvést letoun do normální polohy pohybem řídicích pák ke kormidlům, což učitel překontroluje.

Chyby, kterých se žák dopouští, jsou s počátku velmi četné, stávají se však stále řidší a řidší, rychlost vyrovnávání letounu do normální polohy se stále zvyšuje, až konečně žák reaguje na údaje přístrojů právě tak rychle a mechanicky, jako při normálních reflexích za skutečného letu. Po několika hodinách cvičení na tomto přístroji nastane školení za letu.

Výcvik za letu:

Děje se na dvojsedadlovém letounu s dvojím řízením. Obě palubní desky, jak u žáka, tak u učitele jsou opatřeny týmiž přístroji. Jsou to: otočkoměr, výškoměr, dobře vykompenzovaný kompas, rychloměr a konečně speciální přístroj, mající ukazatele stoupání nebo klesání letounu, naklonění vpravo nebo vlevo a stáčení do leva nebo do prava.

Sedadlo žákovo je úplně zakryto kupolí, která má okénka z matného skla, propouštějící světlo, ale nedovolující výhled ven. Žák v něm pracuje za týchž podmínek, jako kdyby letěl v mlze nebo ve sněhové vánici.

Start provede učitel, mající volný výhled a vyzve žáka telefonicky, aby převzal řízení stroje.

První pokusy v tomto výcviku byly konány se staršími, zkušenými dopravními piloty jako žáky.

Při prvním letu nepodařilo se ani jednomu z nich udržeti letoun v normální poloze a po několika málo okamžicích dostal se stroj do polohy, která by bez zasažení učitele byla zavinila těžkou havárii.

I když učitel uvedl letoun do normální polohy a předal řízení znovu žákovi, dopustil se tento nové chyby, snaže se sám vyrovnávat stroj, a to proto, že se řídil hlavně svým *citem*, i když se snažil přizpůsobiti se údajům přístrojů.

Teprve asi po půlhodinovém letu podařilo se žákům udržeti stroj v normální poloze a teprve asi po 3—5 hodinách výcviku za letu byli všichni piloti s to v úplně zakrytém sedadle pouze podle údajů přístrojů dáti se předem určeným směrem, kroužení nad ujednaným bodem a vrátiti se k místu startu.

Tyto výsledky byly konstatovány na několika traťích a u všech pilotů. A aby konečně piloti ztratili dokonale důvěru v cenu svého citu, beztak již dokonale zviklanou, a naučili se ceniti si údajů přístrojů, bylo přikročeno k těmto pokusům:

Pilot byl posazen do úplně uzavřené, temné kabiny bez řídicích pák a přístrojů a byl mu dán úkol znamenati si všechny manévry, které prováděl s letounem pilot-učitel.

Ten provedl několik zatáček, stoupání a klouzavý let. Po každém manévru uvedl stroj do normálního vodorovného letu. Uzavřený pilot poznal jen málokteré pohyby.

Pokus byl opakován, ale manévry následovaly rychle za sebou. Uzavřený pilot nemohl definovati ani jediný provedený pohyb. Tento pokus byl opakován ve všech piloty a dal vždy týž výsledek.

Uvážíme-li všechny učiněné zkušenosti, můžeme tvrditi:

Jakmile pilot nemá výhled z letounu ani na zem ani na oblohu a řídí se při pilotování pouze svým *citem*, neudrží letoun v normální poloze a nedovede ani definovati žádnou polohu, kterou jeho letoun zaujal, čili pilot necítí svůj letoun. Tím bylo dokázáno, že neexistuje tak zv. letecký šestý smysl.

Pro řízení letounu potřebuje pilot bezpodmínečně výhled na zem a nebo se musí řídit jen údaji svých přístrojů.

I v našem vojenském letectví byly již konány podobné pokusy a výcvik v létání podle přístrojů provádí se dnes v Praze, na kbelském letišti na zvlášť upraveném stroji s moderními přístroji americkými.

Akce amerických katolíků za očistu filmu.

Evropský tisk poměrně málo referuje o obraně amerických katolíků proti špatným obrazům, divadlům a filmu, ač si tento boj zaslouhuje plné pozornosti celého katolického světa. První zprávy o tomto boji pronikly do Evropy počátkem ledna t. r., ale byly většinou nejasné a zmatené a prošly celkem bez velkého zájmu. Na základě přímých zpráv ze Spojených států můžeme uvést o velkém boji amerických katolíků proti špatným filmům podrobnější informace.

Počátek akce.

V srpnu r. 1933 konána v Chicagu národní konference Kolumbových Rytířů, na které bylo též jednáno o špatných (rozuměj nemravných) obrazech, divadlech a filmech. Bylo usneseno, že se zahájí veliká

akce proti. Ve dnech 7. až 11. října r. 1933 konána konvence Národní Rady katolických žen (National Council of Catholic Women) v St. Paul, Minn. Na této konvenci mluvila předsedkyně slečna Mary G. Hawksová o nebezpečí nemravných filmů a velmi ostře odsoudila způsoby americké filmové produkce. Právila, že jest nutno chopiti se akce proti těmto nemravným filmům, ale akce skutečné. Její slova, „Pokud my jen mluvíme a nic proti špatným filmům neděláme, tak dlouho též i výrobci filmů nic neučiní, aby filmy byly ušlechtlejší,“ měla veliký ohlas. Vyzvala všechno členstvo k rázné akci a k bojkotu filmů nemravných. Přednáška sl. Mary G. Hawksové byla vydána tiskem a rozšířena v mnoha stích tisících výstiscích v celých Spojených státech severoamerických. Nalézala všude ohlas a zanedlouho nato konaná kon-

vence Národní Rady katolických mužů (National Council of Catholic Men) připojila se k akci.

Katolická hierarchie v čele.

Katolíci nezůstali v tomto boji osamoceni. Mimo těchto třech velkých organizací katolických (Kolumbovi Rytíři, Rada žen a Rada katol. mužů) připojily se k této akci všechny ostatní katolické organizace bez rozdílu národností.

Katoličtí biskupové, arcibiskupové a kardinálové v počtu 83 konali ve dnech 15. a 16. listopadu r. 1933 svoje výroční shromáždění ve Washingtonu, kde předmětem jednání byla také otázka znemravňujících filmů. J. J. Contwell, biskup z Los Angeles a San Diego, prohlásil ještě před schůzí amerických biskupů, že snahu katolíků, aby film byl očištěn od nemravných obrázků, bude všemožně podporovati i na konferenci biskupů. Toto jeho prohlášení se rozneslo po celé západní Americe a způsobilo přímo zděšení jak v Hollywoodu, tak i v jiných filmových střediscích. Proto se také zástupci filmového průmyslu neprodleně vydali do Los Angeles, aby s ndp. biskupem Contwellem jednali. Přišli však pozdě, neboť den předtím již nastoupil cestu k oné biskupské konferenci. To filmové producenty tak poděšilo, že vsedli neprodleně do letadla, aby byli na místě dříve nežli biskup Contwell a mohli s ním jednati ještě před biskupskou konferencí. Jak bylo dne 30. listopadu m. r. z Los Angeles, Cal., také oznámeno a jak zprávy z Hollywoodu potvrzují, slíbili zástupci filmové industrie učiniti všechno, aby závady ve filmech byly odstraněny.

Jak jest z usnesení amerických biskupů patrné, nespokojili se títo jen pouhým slibem filmových producentů a ustavili stálou komisi ze svého středu, která by učinila patřičné kroky proti špatným filmům a získala také v tomto směru spolupráci katolických biskupů v Evropě. V této komisi jsou títo pp. biskupové: Msgr. John J. Contwell, biskup z Los Angeles, Msgr. John T. McNicholas, arcibiskup z Cincinnati (Ohio), Dr. John F. Noll, biskup z Fort Wayne, a Hugh C. Boyle, biskup z Pittsburgu.

Akce rozšířena po celé Americe.

Původně zahájená akce se vztahovala pouze jen na Spojené státy severoamerické, ale dnes jest již rozšířena i v Kanadě, Texasu a v jiných státech Jižní i Střední Ameriky. Akce jest všeobecná a jest prováděna velmi důsledně. Všude tam, kde se objeví film s nemravnými obrázky, jest zahájen bojkot katolíků,

Bedřich Slavík.

Vilém Bitnar jako redaktor Studentské hlídky.

K 60. narozeninám spisovatelovým.

Dne 1. listopadu 1907 otiskl v Našinci (XLIII., 127) L. Zamykal, tehdy kaplan v Německých Libinách, stať „Mezera v katolickém časopisečtvu“, v níž vyzval redakci „Nového Věku“ k založení studentské hlídky: „Ale když už se nemůžeme zmotati na samotatný časopis studentský, tož přicházím s jiným návrhem snadněji proveditelným. Náš pražský nový časopis „Nový Věk“, neodvislý to katolické týdeník, který se dosavadními čtyřmi čísly tak důstojně reprezentoval svojí bohatostí, objektivností a všestranností — upřímně řečeno, takového časopisu jsme ještě neměli — nechť zavede novou rubriku, která by sloužila výhradně zájmům dorostu katolické inteligence laické. Za redaktora této rubriky navrhuji zrovna přítele p. dra Josefa Kratochvíla. Redakci pak „Nového Věku“ snažně prosím, aby se návrhu ujala a jej realizovala.“ (V. Bitnar, Jubileum Zamykalovo LL 11, 1932, 151.) Bitnar přetiskuje výzvu v Novém Věku (I, 6) a slibuje, že v příštích číslech zavede rubriku speciální. Zamykal se ihned hlásí k spolupráci (Bitnarovi z Něm. Libin dne 11. XI. 1907) a Bitnar ho žádá již pro č. 9. o úvodní článek pro studentskou hlídku a o stálé příspěvky (Zamykalovi z Prahy dne 19. XI. 1907). Úvodník „Při prvním kroku!“, psaný pozdě v noci (Bitnarovi 22.

ke kterému se připojují i organizace nekatolické, protestantské i občanské.

V Seattlu na příklad není dnes možný žádný film, který by obsahoval nemravné obrázky. Ustanovená tam obranná organizace pod jménem „Catholic Layman's League for Cleaner Films“ dosáhla takového úspěchu, že všichni katolíci jsou zajedno v tomto boji. Petice proti špatným filmům obsahuje 7.500 podpisů předních katolických osobností. Její fotografie byly poslány význačným filmovým činitelům do Hollywoodu. Pomocný administrátor (nejvyšší státní úředník v městě), když mu byla petice předložena, neprodleně poslal všem firmám a společnostem i jednotlivcům ve filmové industrii protest proti nemravným filmům a zdůraznil, že v budoucnosti budou požadovány jen filmy bezvadné.

V Cincinnati vyhlásilo boj proti špatným filmům Sdružení katolického studentstva. Taktéž v Piqua, a každý student a studentka se zavázali tento boj prováděti nejen v místě svých studií, ale i jinde, a zejména ve svých rodištích. Filmová představení nebudou navštěvována do té doby, dokud v této zemi nebude znatelný návrat k bezvadným filmům, tak prohlášeno v lednovém čísle „The Shield“, orgánu to „Catholic Students“ v Piqua.

Katolíci se dožadují státní censure pro Hollywood.

Boj amerických katolíků za očistu filmů od nemravných obrazů nelibě nesou filmoví producenti, kteří se stále oháněli tím, že si lid přeje nemravné scény a proto že je musí vyráběti. Nyní se ukázalo, že si je přejí jen filmoví financiéři a že mnohdy i herci se vzpouzejí sehráti scény, které jsou proti dobrým mravům, ale často jsou k tomu financiéři donucováni i terorem. Katolické organizace prohlašují, buď že filmy budou očištěny od nemravných obrazů, a nebo že do Hollywoodu bude zavedena stálá státní censura. Z té mají američtí producenti veliký strach. Největší filmový koncern americký, t. zv. Haysova organizace, zahájila také již potřebné přípravy k odstranění závadných obrazů, resp. aby v nových filmech nebylo nic závadného. Nepodařilo se nám dosud zjistiti, pokud jest to myšleno opravdově a doufáme, že v brzké době bude nám možno podati přesné informace.

Nejde však jen o to, aby ve filmech, které se natáčejí, nebyly závadné obrazy, ale také o to, aby byly odstraněny i z filmů již hotových. Uvážíme-li, že roční výroba amerických filmů jest 600 až 750 kusů, bude to veliké číslo filmů, vyrobených jen za posledních 5 let, a což za léta předcházející.

C. Ar.

XI. 1907), zdůrazňuje působnost centripetální, organizační křesťanské, rozvoj křesťanského demokratického socialismu a získání středoškolského studentstva. (Nový Věk I, 1907, 9.) Otázkou časopisu akademiků zabývá se Zamykal v příspěvku „Akademická příloha při Museu“ (Nový Věk I, 1907, 10), postup politický naznačuje v stati „Studentstvo a politika“ (ibid. 16), máje na mysli výlučně činnost politicko-agitační (Bitnarovi dne 30. I. 1908). O významu rubriky promluvil Bitnar na pražském přátelském večírku na rozloučenou s chorvatskými katolickými akademiky (srv. Nový Věk I, 1908, 41), Hýskova referátu o moravských časopisech i Museu sympaticky si všímá Zamykal (ibid. 44), který posílá Bitnarovi (4. VIII. 1908) poznámky „Bohoslovecká akademie na Velehradě“ (Nový Věk I, 1908, 45). Z Postřelkova a jako budoucí redaktor „Severní Moravy“ děkuje Bitnarovi za zprávu o založení Studentské hlídky a slibuje, „dle možností vám budu nápomocen“ (Bitnarovi 27. I. 1909).

Dne 18. ledna 1909 oznamuje Bitnar policejnímu ředitelství a státnímu návladnictví, že katolický studentský spolek „Česká Liga akademická“ usnesla se vydávati měsíčník pod názvem Studentská hlídka: „Program listu jest ryze kulturní, obsah

jest věnován záležitostem studentského i středoškolského s vyloučením politiky. Měsíčník bude vycházet pravidelně vždy 25. den každého měsíce. Číslo 1. vyjde 30. ledna, tedy 10 dní po tomto oznámení. Objem jeden tiskový arch. Roční předplatné 2 K. Majitel listu jest „Česká Liga akademická“. Za vydavatelstvo odpovídá inž. Vilém Bitnar, Praha VIII., 444. S redakčním kruhem řídí V. Bitnar.“ (Opis oznámení z archivu Bitnarova.) Obsílku na policejní komisařství dostává 26. I., na státní zastupitelství 4. II. Výnos zemského soudu je datován 16. II. 1909. Zatím již vyšlo 1. číslo Studentské hlídky, k němuž několik slov „úvodem“ napsal J. Kratochvíl (srv. J. Kratochvíl, Založení Studentské hlídky v „Česká liga akademická 1906–1916“, str. 16). O redakční práci mně píše Bitnar: „Celou organizační redakce, výstavbu rubrik, získání spolupracovníků a úřední vedení listu provedl jsem sám, ježto studenti neměli tehdy ve věci zkušenosti. Moje spolupráce omezila se na noticky v „Hlídce kulturní“, bez šifer a podpisu, a na bibliografii, ježto musilo býti udrženo zdání, že list řídí studentsko samo a já jsem jen redaktor „odpovědný“. (Slavíkovi 21. III. 1934). V Bitnarově archivu je řada poznámek k rozvržení organizační práce mezi spolupracovníky (Hronek, Sedlák, Kratochvíl, Zamykal, Drobný, Masák, Mazanec, Vlnář, Nosek, Resl a j.). Uvedeny jednotlivé rubriky, na př. Věstník vysokoškolský, středoškolský, slovanský, rozhledy kulturní, směr, bibliografie, ženská hlídka, jimž měly předcházeti články programové, vědecké, umělecko-kulturní, beletristické i básně. Uzávěrka stanovena k 18. každého měsíce. Bibliograficky zaznamenány i časopisy polské, na př. Prad a Świat Słowiański. Dne 17. II. žádala ČLA zaslání výměru policejního ředitelství, dne 5. V. přednášel v ní Bitnar o „Juliu Zeyerovi, českém předrafaelistovi“. K 5. číslu Studentské hlídky byla přiložena „Výroční zpráva ČLA za rok 1908–1909“, kde za významný bod činnosti uznáváno založení časopisu, „s odpovědným redaktorem p. inž. Bitnarem, který se vzácnou obětavostí přispěl nám svoji radou i pomocí“ (ibid. str. 5). O podnicích ČLA uveřejňoval Bitnar zprávy i v Novém Věku (srv. ibid. str. 13). Pod Bitnarovou redakcí, organizačně školenou „Novým Věkem“ a „Meditacemi“, vyrostla „Studentská hlídka“ ihned v prvním ročníku v důležité středisko katolického studentského Československého. Zprávy redaktorovy a bibliografie jsou orientovány všestranně a aktuálně.

Jako v prvním ročníku soustředila „Studentská hlídka“ pracovníky z různých oborů, tak i v novém ročníku zdůrazňovala co nejširší spolupráci. Ideový program zůstal nezměněn, dvouarchových čísel vyšlo šest. V čísle 3. zavedl Bitnar štoček „Rozhled“ vypůjčený z Meditací (Studentská hlídka II, 80). ČLA ho zve „jako průkopníka katolických ideí a našeho příznivce“ na IV. valnou hromadu (Bitnarovi dne 28. IV. 1910). V závěru 6. čísla otiskuje „Na sklonku II. ročníku“ (SH II, 192), v němž věcně uvádí rozdíly proti svazku prvému: „Dorovnáme-li vedle sebe oba ročníky „St. Hl.“, musíme přiznat, že stal se tu pokrok. O tom svědčí i to nesčetné množství dopisů, zaslanych nám i z kruhů studentských i z řad jiných přátel našich. Snažili jsme se poctivě dát do rukou

našeho studenta časopis, k němuž by se uchýloval zemřelý a znaven denní práci, aby v něm našel občerstvení, poučení. Kolem časopisu našeho kupí se vedle starší inteligence stá. středoškolských studentů. Oproti ročníku prvému je také pokrok v čilejším dopisování do „St. Hl.“, jak jest z četných dopisů v středoškolském věstníku patrné. Pestřejším obsahem chtěli jsme vyhovět všem kruhům čtenářstva. Vedle článků hospodářských, apologetických, literárních recensí, přinášíli jsme články beletristické, besídky, dále přílohy „Poesie“. Ročník třetí bude jen pokračováním práce započaté.“ Tento však již Bitnar neredigoval. Zpráva jednatelek na valné hromadě potvrdila veliký význam časopisu, zpráva pokladní konstatovala v tiskárně pohledávku 400 K (Výroční zpráva ČLA za rok 1909–1910, 5, 10). K finančním poměrům píše mně Bitnar: „List jsem redigoval úplně zdarma a nepřijal jsem nikdy ani haléře honoráře.“ (Slavíkovi 21. III. 1934). K změně redakce v novém ročníku: „Během vycházení druhého ročníku houstly výtky pokrokových studentů, že katoličtí akademikové dávají si list svůj stavovský redigovati od nestudenta a literáta, jako by sami nebyli schopni takové činnosti. Proto jsem se po dokončení druhého ročníku dohodl s přítelem Janem Bartošem o resignaci, sestavili jsme spolu koncept dopisu, který mi byl 17. X. ČLA zaslán a já jsem sdělení to písemně potvrdil, aby se mým listem mohli prokázat při eventuelních příštích výtkách.“ (Slavíkovi dne 21. III. 1934). Přípis ČLA informuje Bitnara o rozhodnutí výborové schůze ze dne 16. října 1910 a vzdává mu „nejvšelejší díky za vaše obětavé a nezištné vedení redakce „Stud. Hlídky“ v přesvědčení, že jen Vaší pomocí bylo umožněno vydávání časopisu. Avšak nemohli jsme stále nadužívatí Vaší dobroty a proto rozhodli jsme se vybrati redaktora z našich řad, pohnuti k tomu též výtkami pokrokových kolegů, že se se svým časopisem skrýváme za redaktora nestudenta.“ (Bitnarovi dne 17. X. 1910.) Za ČLA je podepsán předseda Jan Bartoš a jednatel Vojt. Vičánek.

Přátelský poměr k „Studentské hlídce“ potrvál u Bitnara až do jejího skončení. ČLA ho žádá dne 12. XII. 1917 o studii „Náboženství v literárním díle F. X. Šaldy“ (Bitnarovi 12. XII. 1917), Bitnar oznamuje, že studii rád zašle „bohda, že ještě během ledna“ (ČLA dne 28. XII. 1917). ČLA příspěvek znovu žádá k blízkým se Šaldovým padesátinám (Bitnarovi dne 8. I. 1918). Bitnar nemohl napsati žádaný essay: „Pro obtíž vojenské služby psal jsem jen něco nepodepsaných notioek...“ (Slavíkovi 21. III. 1934). Proto zůstal jenom při žádosti ČLA: „Vůbec měli bychom Vás velice rádi v řadách svých přispívatelů, zejména pro obor literárních essayů.“ (Bitnarovi 10. VII. 1918.) Tomuto požadavku plně vyhověl Bitnar jako spolupracovník Života, v který se později „Studentská hlídka“ změnila.*

* Příspěvek vznikl laskavým zapůjčením vyčerpávajícího materiálu z osobního archivu p. inž. V. Bitnara, za který mu co nejupřímněji děkuji. B. S.

Na nové cesty

Studentské spolky se ocitají ve svízelných situacích, takže v mnohých případech možno hovořit o živoření. Příčin je mnoho a jsou velmi různé. Je nutno si uvědomit psychosu dnešního akademika a poznat sféry jeho zájmů. Dnešní způsob spolkové práce a její výsledky nemohou uspokojit průměrného studenta. Není-li sám dosti iniciativní a aktivní, vzdaluje se spolkaření, takže docházíme k závěru: Organizace bez organismů, nebo jinak de iure organizace, de facto papírová matrika. Spolky zkostratěly a zůstávají na niveau velmi nízkých. Chybí zde pružnost, která se dovede přizpůsobit všem situacím. Většina dnešních akademiků spatřuje ve spolcích nutnost, se kterou eventuálně musí počítat, aby udělali zadosť své stavovské povinnosti, nebo se jim vůbec vyhýbá. Dělá se tak z mnoha důvodů. Část neuspokojuje ideová náplň organizace, mnozí nesouhlasí s metodami, jiní neuznávají vedoucí činitele za schopné a způsobilé. Zkrátka: Nenalézá, co hledá. Je samozřejmé, že všem není možno vyhovět na 100 procent, ale je faktem zase na druhé straně, že je možno vyhovět kompromisně na takových 60 procent.

To jsou důvody, které nutí k řešení těchto otázek. Ze ovšem na prvním místě musí začít každý sám od sebe, je samozřejmé. Každá skupina, ať je to stavovská organizace, či kulturní společnost, chce-li získat členstvo pro určité myšlenky, chce-li jim vpravit určité zásady, musí tak dělat fair play a lidmi na svých místech. Je těžko svěřit takové úkoly lidem, kteří z nich vědomě nebo nevědomky dělají pašvil a kteří ustrnuli na starých „osvědčených“ metodách. Je zde nutná evoluce, a to ve všem.

Dnešního studenta tangují hlavně tři zájmové sféry: náboženství a nacionalismus, buď jako klad negace a problém generační jen ve svém kladu. Potom jsou to zájmy, které mohou být prostředkem k dosažení předchozích, totiž: zábava, sport.

A teď vezměme si takovou organizaci, kde se „jede starým tempem“. Stereotypní přednášky se stejnými lidmi každým rokem, žádné pochopení pro nové myšlenky, s kterými je nutno se vypořádat. Ale to ne. Tak to chodilo, dejme tomu, před deseti lety, dvaceti lety a dnes to může jít zase tak. Za takové situace by nemohl ovšem zvolat Mazzini, že věří ve věčný pokrok života ve tvoru božím, a ve věčný pokrok myšlenky a činu. Jest jisté, že jen taková zařízení, která mají v sobě dost síly, aby znova a

znova promýšlely potřeby doby a odvrhly, co se přežilo a doplňovaly ve svém programu to, co vyžadují změněné doby, — jen taková pružná zařízení s lidmi na svých místech mohou požehnaně sloužiti životu. Co je v životě institucí, které byly kdysi dobrým pro společnost, ale tvrdohlavě se nechtěly přizpůsobiti a teď se diví, že život neví, co s nimi počítati a že vedou jen cizopasný život. Bůh dal lidem rozum na to, aby promýšleli své úkoly a cesty k nim a když se takoví lidé a společnosti zpřonevěří této své povinnosti a lenošně chtějí, aby minulost myslila za ně, pak za takovou vinu musí nutně přijíti těžký trest. Dr. Vašek ve své Sociologii píše, že Bůh života a ne ztrnulosti a lenosti! Je jisté, že ty funkce, jež měly organizace dříve, mohou býti uspokojeny jinak. V prvé řadě je k tomu zapotřebí schopných iniciativních lidí, kteří jsou si vědomi svého právoého poslání. Čím vyspělejší jsou individuality, tím výše stojí celek. A to má být snahou všech Spolků a organizací, hlavně ovšem akademických a katolických. Dát národu celé, kvalitní a charakterní osobnosti, které by byly prostředkem k výchově národa uvědomělého nábožensky i národně.

Prostředky k dosažení tohoto úkolu jsou různé. A zde je právě ten háček. Musí býti voleny tak, aby byly způsobilé, zainteresovaly nejširší kruhy čili aby zde byla ona pružnost a kvalitativní, které jsou předpokladem úspěchu. A jestliže se o to pokoušejí některé organizace katolických akademiků, jest nutno kvitovati tuto snahu s povděkem. Neboť mládí se svým entusiasmem, se svou vírou ve věc dobrou a správnou může hledati nové cesty a dej Bůh, aby je také našel!

JUST. Vojt. Kott.

Č. L. A.

Praha II., Spálená 15/I., nápi.: Česká Liga Akademická. Stojíme před sídlem nejstarší a z největších organizací katolických akademiků. Česká Liga Akademická ve své 28leté činnosti mezi katolickými vysokoškolskými má za sebou kus veliké práce, která dala katolickému životu mnoho zdatných a celých osobností. Její tradice je spjata se vším katolickým životem, její druh odpovídá zcela všemu náboženskému, mravnímu.

Proto musíme s povděkem konstatovat, že ve svém působení bylo umožněno Lize, aby mohla tlumočit své ideály a zájmy širší katolické veřejnosti. Je to opět starý Lígou založený časopis „Ži-

voť“, který se stane znovu tribunou všech katolických akademiků, kteří to myslí s katolicismem upřímně a kteří jsou odhodláni stát se apoštoly katolického světového názoru mezi studentstvem.

Sdružení katol. lékařů u nás je třeba

K článku Dra R. W. Hynka v 2. č. „Života“.

Dosud z čelnějších států evropských jen českoslovenští katoličtí lékaři nemají co říci lidu a vědě o ožehavých problémech, jako eugenice, potratnictví, euthanasie a j. Z novin jsme se asi dvakrát dověděli, že klub lékařů lidové strany v Cechách měl valnou hromadu a jednou, že věnoval na volební fond strany 100 Kč, víc nic. Byl prudký boj o § 144 a neozval se oficiálně nikdo. A máme lidi, kteří by dovedli a mohli zasáhnout velmi účinně, chuť úplně liberální a mnoze protináboženském. Mnohým medi-

Nejde jen o tu zevní stránku. Naše fakulty jsou vedeny v duchu úplně liberálním a namnoze protináboženském. Mnohým lékařskou morálkou a vědou a kněží mnohdy k jejich objasnění nestačí. Máme též vědce praktické katolíky, máme i universitní profesory, kterým tyto konflikty nepůsobí obtíží. Na příkladu boje o § 144 jasně bylo vidět, že nám v boji proti němu chybí vedle citových a dogmatických argumentů daleko více. A těch příkladů by byla celá řada.

Ve francouzské Société nationale des Médecins catholiques předseda Dr. D. Pasteau vytkl úkoly sdružení asi takto (jsou velmi instruktivní a jen s nepatrnými obměnami se dají aplikovat i na nás):

studium stýčných otázek mezi medicinou a etikou, zvl. náboženstvím a odstranění všech nemorálních a protináboženských teorií z lékařství a celé veřejnosti; plánovitě pěstování vědy a pomáhat schopným k akademickému povolání; vzdělání lidu

v základních otázkách hygieny a morálky v katolickém smyslu; úvodní přednášky mladým seminaristům, výchova katol. ošetřovatelek a ošetřovatelů jak pro Francii, tak i pro misi; vypracování jednotné metody pro mezávadnou výchovu sexuální; zakládání a vedení sanatorií pro kněze; podchyťtí nově přicházející medicy a ovlivňovat jejich výchovu v náboženském smyslu; spolupůsobiti v sociální péči charitativní; býti na stráži při nově tvořených zákonech, hlavně v oboru trestního práva...

Sám hned dodává, že k tomu všemu je třeba jen pevné organizace a účasti vynikajících lidí.

Není třeba víc více rozvádět. Každý z nás lékařů sám nejlépe cítí, co nám v tomto směru chybí. Byl již učiněn slibný počátek, ale ztroskotat: exercicie pro lékaře a medicy v Hlučíně. Těžko říci proč, ale začato bylo správně. Klub lékařů při lidové straně v Praze by mohl ustoupiti s úzké teritoriální, národní a politické základny a mohl by být základem. P. J. Schikora z Hlučína má již určité zkušenosti z exercicií a z osobního styku s německými kolegy v ČSR., kteří svou organizaci katol. lékařů již mají.

Chcete-li vzory v cizině, pak organizace katol. lékařů již mají: Francouzi, Němci, Poláci, Maďaři, Rakušané, Španělé, Italové a jistě že ještě i jiní. V Německu mají dokonce i organizaci lékařů misijních, kteří mají ve Würzburgu kolej pro výchovu misijních lékařů z vlastními laboratořemi. Uvažujte!

MUDr. A. M.

Zemědělskou kolonisací k odstranění nezaměstnanosti?

Mám před sebou obrázek z Německa: Za pluhem, řízeným zkušeným oráčem, jde asi deset mladých mužů, jimž se demonstruje řádné orání. To jsou ti nešťastníci, které si město vychovalo, ale nedovedlo jim dáti chleba. Pro ně se nyní zřizují selské usedlosti, které by stačily k jich obživě s rodinami. Min. Schuster ve své přednášce upozornil také na tuto snahu obrátiti proud vystěhovalectví z měst na venkov a tak nahraditi venkovskou imigraci do měst.

Věc jest i u nás důležitá, neboť i při plném zaměstnání výroby budeme mít (vzhledem k racionalisaci = klanění se hmotě!) na 300.000 nezaměstnaných jako trvalou sociální otázku. Vidíte stovky mladých mužů, jak si všelijak shánějí po ulicích chleba: kravaty, ovoce, „deset papírů a obálek“, různé „novinky“, a hlavně také ty rozmanité hudební produkce. Co všechno jsou však efemerní možnosti obživy. Co bude dále? Ti lidé odvyknou práci. A co s nimi bude až sestárnou? Postačí sociální instituce a ústavy?

Stát vydává miliony, stovky milionů na neproduktivní podpory. Proč nepříkročí ke kolonisaci? Pár korců půdy a prozatímní dřevěný domek, jaká to možnost, postarat se člověku o celé zaopatření! Ovšem, dříve zaveďte řádné vyškolení. Jen, prosím vás, žádné školy! Přidělujte ty mladé lidi na hospodářství, aby se naučili zemědělské práci, aby

se naučili myslet, jako zemědělec. Místo podpory jim pomozte vpraviti se do nového života. Ukažte jim, co dokázali přidělenci po převratě. Ukažte jim, že ti, kdož měli nějaký strych pole a domek, že ti (třebas ztratili zaměstnání ve městě) udrželi se přes všechnu bídu jako lidé. Sebe i své rodiny!

Místo podpory předlužených zbytkářů a zázabných majitelů vilových paláců pomozte těmto lidem. Vždyť to jest budoucí národ. A nezachytíte-li ty mladé, jak bude, až skutečně budou odkázáni na veřejnou dobročinnost.

A kdyby to nešlo jinak, zařídte pracovní tábory pro všechny mladé lidi, kteří jsou bez práce. Pro dělníky i intelektuály! Zaveďte tábory, v nichž zdravý duch ve zdravém těle by se mohl cititi člověkem, tvorem platným a uplatňujícím se!

Čen obrázek svrchu zmíněný jest velice výmluvný. Rukou počíná se práce rolníková; ale jest to symbol počátku každé práce. Naučte mladé lidi orbě, naučte je vědomí, že jsou platnými členy společnosti a zachránili jste jejich tělo i duši!

Ne takové zkušenosti, jako vidíme na pražských kolonkách. Ale vážné a rozumné zaměstnání těla i ducha. Co snad budeme čekati donekonečna, volat marně. Proč? Vždyť i to by bylo agitačním prostředkem. Plný žaludek, pánové, je méně rebelantský, než prázdný!

—Bka.—

P o z n á m k y

K ukončení Milostivého léta.

„Já jsem chléb živý, který s nebe sestoupil... Kdo ji má tělo a pije mou krev, živ bude na věky...“

„Až budu povýšen, všechno k sobě potáhnu.“

„Komu odpouštíte hříchy, odpouštějí se jim, komu je zadržíte, zadržány jsou.“

Letošní Milostivé léto na památku devatenáctistého výročí vykoupení se chýlí ke konci. Vystavala v něm před naším zrakem Kalvarie, zjevovalo se Ve-

čeřadlo, a zpřítomňovali jsme si kněžství. Celé Milostivé léto bylo ve znamení Kříže a ve znamení Hostie. Co jest Vykoupení? Vrácení člověka životu. Tak Bůh miloval svět, že Syna svého dal, aby kdo věří v něho, nezahynul, ale měl život věčný. Nikdy si snad nepotřebovalo lidstvo tak důtklivě uvědomiti tento dosah Vykoupení, jako právě v moderní době, v níž jest boj dobra se zlem, světla s tmou, života se smrtí, vystupňován. Jubilejní Milostivé léto bylo hlasem všemu lidstvu, hlasem života a lásky. Nemůžeme při

pohledu na Kříž a při přijímání nebo adoraci Hostie nemyslet na lásku. Byla zákonem největšího aktu na světě.

Od prvního otevření svatých bran v římských hlavních basilikách, zahledáme ve dnech Milostivého léta podivuhodně stoupání. Projevuje se po stránce vnější stále větším přílivem poutníků z celého světa a po stránce vnitřní stále hlubší vroucností pobožností. Jest prozařováno jako záblesky světla překrásnými slavnostmi. Mnoho věrných služebníků Božích bylo blahorečeno a mnoho blahoslavených bylo svatořečeno. Světce si nelze představit bez lásky ke Kříži a Eucharistii. Bez utrpení a bez nasycování Chlebem Eucharistickým. A jistě úmyslně stanovil Velekněz na konec Milostivého léta svatořečení Dona Bosca. Když jeho stařícká matka, jež pomáhala svému synu, Janovi, starat se o sta děti, klesala, nebo byla rozlobena jejich neposedností a chtěla odejít do své rodné visky, sv. Bosco, nepromluviv ani slova, pohleděl na Kříž a to stačilo. A v celém životě tohoto mohutného sociálního světce jest láska k Eucharistii, září tak intenzivně krásou, že by nám byl bez ní nepochopitelný život jeho i zázračné jeho dílo. Kříž a Hostii musíme hledati ve všem velikém, co vytvořila církev Kristova.

Kříž — Hostie — Kněžství. Když svatý Don Bosco po své primici přišel k večeru ke své matce, zbožné a čisté duši, děla mu — seděli u stolu pod křížem — „Dítě drahé, nikdy nezapomeň, že začínati mši svatou znamená, začínati trpět.“ Hostie — Kříž — Kněžství. Život Boscov ověřil tuto vzácnou pravdu více než jasně. Nad oltářem se týčí svatý Kříž.

J. Sv. Pius XI. ustavičně zdůrazňoval tyto pravdy při audiencích poutníků a dal jim výraz i příkazem dvou adoračních hodin, kněží i věřících v předposledním týdnu Milostivého léta. A zdůrazňuje je i posledním svatořečením v něm. J. K.

Láska je vynalézavá.

V kterémsi moravské farnosti slavil nedávno tamní pan děkan životní jubileum. A tu chtěli spolubratři

z děkanství přece nějak uctít toho tolik milého, pečlivého a horlivého svého pana děkana. Leč — jak? Pan děkan je skromnoučký až, až, pro sebe nemá kromě té neúnavné práce od rána do noci žádných požadavků. Dlouho přemýšleli spolubratři, čím pana děkana uctít. Že groše nemá, že všechno rozdá, to věděli všichni. Ale čím by mu mohli způsobiti obzvláštní radost, to stálo přemýšlení.

Ale přišli na to. Každý ze spolubratří z děkanátu přinesl panu děkanovi, který před dlouhými lety již si vymohl na konsistoři, aby výstav nesvětější Svátosti v jeho farnosti byl konán v den jeho narozenin, k jeho sedmdesátinám — sedm stříbrných desetikorun. A tak způsobem jedinečně milým a láskyplným uctili bohatost jeho životního díla kněžského v uplynulých sedmi desetiletích jeho života a umožnili té věčně štědré ruce pana děkana, aby mohla rozdávat zvýšenou měrou...

Sedmdesátiník — a tolik přifařených obcí — a pan děkan je sám tam! Kaplana mu vzali, jiného mu poslati při nejlepší vůli nemohou, psali mu z konsistoře. Jen jeden by přicházel v úvahu, ale to je souchoťinář, a ten potřebuje se šetřiti, aby nebylo hůř. „Co si přece na svědomí nevezmu, toho chudáčka nemocného sem tahati do hor, kde je drsné podnebí a tolik chození do vzdálených škol, to by mohla býti pro něho smrt, však Pán Bůh mi už pomůže, abych všechno zastal!“ Čak usmířoval se se svým osudem náš pan děkan. Než kterýsi spolubratr namítal: „Pane děkane, u vás byli kdysi dva kaplani a nyní jste ke všemu sám, napište panu arcibiskupovi ještě jednou, že to je moc pro vás, že jste starý a se zdravím že to také není dvakrát valné!“ Pan děkan však se nedal. S rozhodností, která nepřipouštěla dalších debat, řekl: „Já znám poměry ve své farnosti a znám je v děkanství, ale neznám je v celé arcidiecési. Čy zná pan arcibiskup a když ten mi napíše, že kněze nemá, tak to musí býti pravda.“

Kolik to víry, pokory, a synovské oddanosti ve smýšlení, ve slovech i jednání staříckého kněze onoho!

František Maria Horák.

Z r c a d l c

Rady Macchiavelliho,

kteří jsou již po chuti takovým povahám drzým, již několik zemí a království ve psi daly, a ještě dají, ba i samému tomu zločinnému knížeti Borgiovi, kterému byly připsány a podle nichž se spravovati musel, záhubu přinesly, jak vysvitá z italských dějin.

Bohuslav Balbín: „Obrana jazyka slovanského“.

Katolická akce a hospodářské podniky. Ony katolické spolky, které pěstují zájmy hospodářské a stavovské, musí býti ve věcech, které patří do pracovní sféry Katol. akce, bezpodmínečně jí podřízeny a sloužiti křesťanskému apoštolátu. Pro čistě hospodářské záležitosti mají míti vlastní pracovní metody a za ně také samy odpovídati. Pius XI. 6. listopadu 1929.

O lidské stránce životů svatých. Svatí jsou důkazem, že Kristovo učení možno vyplniti, že je možno dokonale žiti podle Krista, že Kristus nehlásal nemožnosti, že jeho cesta je přece jen přístupná. Byli lidmi jako my, byli podrobeni týmž obtížím, i v nich Adam zhřešil, i oni se chvěli podobnými slabostmi. Jistě legendy vzdálily svými šablonovitými nechutnostmi svaté do končin, kam za nimi rozhodně nemůžeme. Jistou dobu ve středověku totiž byly životy světců a pasionály jedinou literaturou, nahrazovaly i dnešní romány a tak se stalo, že byli nám světci odcizení. Nemyslíme

snad vypravováním zázraků. Nechoeme býti skeptiky a hledati svou dnešní povýšenost nad středověkem v historické kritičnosti ohledně nadpřirozeného. Ale jedno zazlíváme těm dobrým pisatelům starších životů svatých, že nekreslili světoe podle skutečnosti, že neviděli jejich boje, že neznali jejich obtíží. Nikterak tím však nezvýšili Boží velikost. Právě poctivým vyličením bojů svatých se sebou a se světem, s chybami, s vášněmi, vynikla by síla milosti, vynikla by Boží všemohoucnost. A my bychom měli posilu a uklidnění, že, jestli ti, kteří již přijali korunu, bojovali jako my a vždy že se jim dostalo Boží milosti a Boží síly, že se jí dostane také jistě i nám. Silv. Braito O. P.: Zákklady.

Co je Věčné v dějinách. Popaťte na pilíře našich domů. Kolik generací proudilo tudy v okamžicích snad jejich nejlepších pocitů jako vlny proudu oblouky mostu. Táhly mimo a přijdou jiné, které se dosud nezrodily. Stály mlčky tyto pilíře v zátopách lidstva a jsou dnes tím, čím byly před staletími. Tak stojí základní pilíře náboženství a etiky v dějinách, tyto jdou mimo, omývají je, narážejí na ně a omílají je, nemohou však jimi otrásti, neboť jejich stavba není dílem lidí, nýbrž Boží stánek, o nějž se doba smekne a při němž zanikají všechny malomocné pokusy o útok. Josef Görres, Aphorismen 1822

Co není na prodej. „Prosté, přímé, srdečné slovo je účinnější než bombastické, květnaté fráze. Slavobrány, bombast, fráze, to vše možno si opatřit ledajak. Prosté, přímé, srdečné slovo, toť něco co není na prodej.“ V. Dyk v „Čes. Demokracii“, r. 1917.

Děkujeme všem

kdo vyrovnali nedoplatky a zaslali předplatné. Prosíme i ostatní čtenáře, aby zapravili předplatné poštovní složenkou Ústřední lidové záložny v Praze č. 83480. Poznamenejte laskavě na střední díl složenky „Život“.

Noví blahoslavení a svatí v Milostivém létě. Dne 30. dubna roku 1933, tedy v prvním měsíci Milostivého léta, byla blahorečena Marie Eufrasie Pelletier a 7. května sestra V. Gerosa. 14. května kořalo se blahorečení Gemmy Galgani, 21. května Josefa Pignatelliho, 28. téhož měsíce Kateřiny Labouréové. Prvním svatým Milostivého léta byl Ondřej Fournet, který byl svatořečen o svatodušních svátcích 4. června. Druhá část beatifikačních a kanonizačních slavností byla zahájena 8. prosince, kdy o svátku Neposkvrněného Početí Panny Marie byla svatořečena Bernadetta Soubirousová, pasačka lurská, k níž Panna Maria pronesla před 70 lety velikou zvěst: Já jsem Neposkvrněné Početí. Sestra A. Thouréová byla prohlášena za svatou 14. ledna. Blahorečení amerických mučedníků bylo provedeno 28. ledna. V postní době bylo slavností blahorečení a svatořečení mnoho. Na druhou neděli postní byla za svatou prohlášena sestra Michaela od Nejsvětější Svátosti, na 4. neděli sestra Ludvika de Marillae a na svátek sv. Josefa sv. Cottolengo, Pompilius Pirotti a Terezie Rediová. Posledním aktem Milostivého léta před uzavřením bran ve čtyřech basilikách je svatořečení zakladatele kongregace salesiánské, Dona Bosca. V červnu bude svatořečen německý kapucín, bratr-laik, Konrád z Parzhamu.

Zpustlá kaple sv. Kláry v Troji, „Na vinici“, nad trojským záměkem, vysvěcená roku 1683, byla usnesením vlády ze dne 5. března r. 1924 propůjčena i s přílehlou částí třešňového sadu ve výměře asi 4 metrů na dobu 50 let spolku „Družina sv. Kláry“ v Praze s tím, že spolek se postará o opravu kaple a její udržování a že tato kaple v době bohoslužeb bude veřejně přístupná. Jednání o tuto věc táhla se téměř plná tři léta, až byla zkoncována naznačeným způsobem. Kaple je barokní a Družina sv. Kláry za součinnosti ctihodných sester Voršilek a spolu „Dílo bl. Anežky Přemyslovny“ a za vedení a podle pokynů Státního památkového úřadu postará se o její zabezpečení. Od kaple je jedinečný, pražské veřejnosti velmi málo známý pohled na Prahu, který je obzvláště půvabný, když celý sad „Na vinici“ a okolní zahrady, zejména také zoologická zahrada a sady kolem trojského zámku, jsou v plném květu. Družina sv. Kláry obdržela darem už také velmi pěkný obraz sv. Kláry, který ovšem bude musit být svěřen péči a zkušeným rukám odborného restaurátora. S příslušnými pracemi bude započato hned po svátcích velikonočních. Přátelům církevních památek, jakož i podporovatelům snah o zavedení pravidelných bohoslužeb na pražské periferii naskytuje se zde další příležitost, aby naznačenou činnost podpořili i hmotně. Příslušné dary možno složit u pokladny ústřední záložny lidové, Praha II., Spálená 15, která také na požádání ochotně pošle příslušnou složenku Poštovní spořitelny.

Prof. Dr. Hromádka návštěvou u Dominikánů. Nedávno přišel si prohlédnouti dominikánský klášter prof. Hromádka s posluchači Husovy fakulty. Mnozí příslušníci československé církve spustili veliký pokřik. Jako pozorovatelé můžeme ujistit pravověrné husity, že se posluchači nikterak nezkažili. Prof. Hromádka je nám velmi sympatický pro své osobní zájmy vlastnosti a hlavně proto, že v dnešní záplavě racionalismu, falešné mystiky a naturalismu zachraňuje víru a vůbec nějaké náboženství. To ovšem nelze říci o těch, kdo na něho pokřikují. Jedno je jisto. Správa dominikán-

ského kláštera jistě by nepřipustila do kláštera ty, kteří se tolik starají, aby posluchači Husovy fakulty nevzali mravní úhony návštěvou kláštera. Proč, plyne z předchozího. —Tis—

Crescendo Církve. Poslední svatořečení: Třetí neděle postní byla prohlášena za svatou Michaela od Nejsvětější Svátosti. Ludvika de Marillae byla svatořečena v neděli Laetare a o svátku sv. Josefa J. Sv. Pius XI. prohlásil za svaté tři blahoslavené: Terezií Rediovou, Pompiliu Pirottiho a Josefa Cottolengoa. Svátek sv. Josefa slaví celá Církve zvláště slavnostně, je to svátek I. třídy. Cottolengo měl Pěstouna Páně svým patronem. Pirotti byl a jest duchovním synem sv. Josefa Kalasantinského. Terezie Rediová byla duchovní dcerou sv. Terezie z Ježíše. A jistě v každý, čím byl sv. Josef sv. Terezií. A o největším svátku v roce, v předvečer ukončení Milostivého léta v basilice svatopetrské bude svatořečen Jan Bosco. Tento světec umíral a tážal se ho, co odkáže svým dětem. Odpověděl tato slova: „Rekněte jim, že se těším na shledání s nimi v ráji. Ať milují Tělo Páně a Pannu Marii Pomocnou.“ Církve svatá na Hod Boží velikonoční se nemůže nasytit slavnými: Alleluja. Crescendo Církve.

Katolický život ve Španělsku. Pronásledování posílilo vědomí španělských katolíků. Základem Katolické akce jest mládež, a v tom ohledu v krátké době mnoho vykonáno. Během roku stoupl počet členů, ale i výkonnost: ze 450 místních skupin jest jich dnes již 900 a v nejbližších dnech bude založeno 102 nových skupin. Téměř ve všech skupinách jsou pořádány týdenní studijní kroužky, které se obírají hlavně sociálními problémy. V několika měsících bylo vykonáno 140 exercicií mládeže a 6.000 členů přistou pilo při nich ke stołu Páně. Měsíční svaté přijímání jest pravidelné v 500 skupinách, ve 300 týdních. — Několik let se již nekonalý známé velkopáteční průvody. Letos se všude zaručila vláda za klid.

Poslání Katolické akce v dnešním Německu. Frýburský arcibiskup dr. Konrád Gröber napsal úvodem k právě vyšlé knížce jezuity P. J. Willa, „Handbuch der Katholischen Aktion“, tato charakteristická slova o poslání Katolické akce v dnešním Německu: „Přelomem doby dostalo se Katolické akci zvláštního významu pro celé Německo. Dříve se spíše pokoušelo ponechat její úkoly spolkům a svazům a jí používat jen jako neživé střešky, která by se nad nimi tyčila. Dnes je principem přerodu, sjednocení, včlenění také dosud zdánlivě různorodých věcí a aktivování četných sil, které vyvírají pro jednotlivce a společnost z bohatství katolické víry a církevního pramene milosti. Dříve domnívali se někteří tu a tam, že Katolická akce bude žít a zemře se svým apoštolským tvůrcem a kladlo se jí skoro za chybu vyloučení politického momentu. Dnes víme, že jest dobročinným velkým darem Božské Prozřetelnosti, aby náboženským sdružováním, zvňtřením, uspořádáním života a katolickou aktivitou dosáhla nového zformování naší katolické části obyvatelstva. Záleží nyní na tom, abychom ji nesměšovali s tím starým a života neschopným, nýbrž poskytl jí v samostatnosti rozvoj, který by odpoutal její přirozené a nadpřirozené hodnoty k prospěchu Církve a lidu, diecésně i nadiecésně. Katolická akce je katolickým úkolem přítomnosti.“

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Krise literatury a kultury. Dnešní literatura naše neví si rady. Krise způsobila i krizi na knižním trhu. Kromě dvou či tří pražských nakladatelství jest pozorovat určitou stagnaci. Přihlídneme-li blíže, poznáme určité zajímavé věci. Koho se dotkla krise? Jistě ne boháčů. Ti z ní ještě větší zisky. Ale krise postihla střední vrstvy a vrstvy nižší. Tedy je jisto, že buržoazie nechce, tedy ani nekupuje. Ale i když snad přejde krise a bude lépe, krise na knihkupeckém trhu potrvá. Ovšem jest vinu hledati i v literatuře samé. Stejně jako jinde ve světě i u nás literatura stala se věcí jen intelektuálů. Je to samý criticism, mysticism a freudovský naturalism. Literatura se vyhýbá každodennímu životu, je to jen spleť řešení problémů životních, problémů filosofických, řešení jen lidského poměru k absolutnu. V literatuře jako nikde jinde vidíme nevěru. Člověk se potácí, chce si problémy vyřešit sám a prchá před Bohem a jeho prozřetelností, snaží se sám, abychom mluvili slovy Masarykovými, vytáhnouti se do výše za vlastní kčtici. Ale člověk nevykme se z ruky Boží i když proti Bohu otevřeně se staví. Ztroskotá, zle končí. To jsou ti moderní hrdinové, kteří končí sebevraždou nebo v náručí ženy. Ale to je celý život? To je jen život intelektuálů, nevěrců. Vždyť kromě této třídy jsou ještě u nás i jiní lidé. A těmto se literatura naše vyhýbá. Proto kromě překladů a starších věcí neškolení lidé nečtou oficiální literaturu. Je to těžké pro jejich chápání. Kromě této literatury, řešli bychom racionalistické, vyrábí se u nás literatura naturalistická. Dárá se v nízkých pudech, na vše hledí sub specie sexus, kterému povoluje uzdu. To je literatura „lidová“; pornografií se vychovává lid. Bylo by jednou na místě, aby se někdo z katolíků začal této věci věnovati a zhodnotit s hlediska katolického veškeru naši tvorbu literární. Neboť mnohdy i katolíci chválí a doporučují věci, které nesou třebas i nejvyšší uznání, ačkoliv dílo má antikatelické tendence. Nemusíme se bát slova reakcionář, neboť jednoho jest potřeba... —Tis—

Poslání katolické university. V katolických listech italských jest uveřejněna studie rektora katolické university v Miláně, P. Gemelliho, o poslání katolických universit v současné době. P. Gemelli chtěl již r. 1907 založiti universitu, svezil se se svým plánem kardinálu Mercierovi, ale doba vítězícího liberalismu nebyla vůbec vhodná k uskutečnění. Teprve po válce mohlo býti přikročeno k realizaci krásné myšlenky a r. 1923 byla v Miláně založena universita Nejsvětějšího Srdce, která je dnes i uznána státem. Původně šlo hlavně o hájení katolické pravdy proti různým filosofím a bludařským teologiím, jichž se objevovalo velké množství v celém světě. Ostatně vědecká činnost katolických vědců předválečných měla všeobecně apologetický ráz. Ale již před válkou, a ještě více po ní, pozitivistická věda se hroutila, moderní filosofie dostávala stále větší trhliny a mnoho vzdělaných lidí se obracelo ke katolicismu a křesťanské filosofii, hledající v nich záchranu a útěchu a hlavně jistotu, když všechno ostatní ztroskotalo. Katolické university měly ukázati sílu křesťanské myšlenky a staly se skutečně vědeckými středisky, která všude šířila světlo. A to jest nejdůležitějším jejich posláním v moderní době, kdy ve vědě, filosofii i sociologii je tolik nejasností a tápání nejistého.

Vysoká odměna knězi-učenci. Největší cena belgická, udělovaná vždy po několika letech, sluje cena Francqui, a obnáší 500.000 franků. Předsedou komise, jež cenu uděluje, jest profesor pařížské Sorbony a člen Francouzského Institutu, Langevin, a ucházejí se o ni nejvýznamnější světoví učenci. Letos byla udělena belgickému knězi, Jiřímu Lemaitrovi, profesorovi na katolické universitě v Lovani a usnesení komise bylo jednohlasné. Sám Einstein se přimlouval, aby byl odměněn veliký astronom, fysik a matematik, jehož vědecké dílo znamená netušený pokrok v těchto vědách.

D o m á c í

Presidentské volby konají se budou v druhé polovině měsíce května. Československé strany budou mít jediného kandidáta, kterého budou voliti i německé koalici strany, Dra T. G. Masaryka. Volá-li se stále po autoritě, bude právě presidentská volba příležitostí, ukázat sobě samým i cizině, jaké pochopení máme pro princip autority. Vynořily se různé zprávy o volbě presidentské na Hradě pražském ve Vladislavském sále, ale zprávy ty byly úředně prohlášeny za předčasné. Myslíme, že by trochu více obřadnosti naší více méně šedivé demokracii neškodilo a že právě jeden z největších státních aktů — volba nejvyššího úředníka a reprezentanta republiky — měl by býti co nejslavnostnější. Vhodný ceremoniel musil by ovšem býti řádně připraven a nejen historicky podložen, ale odpovídati i dnešní době, aby, jako se nám často stává, když chceme něco obzvláště slavnostního, z toho nezůstala jen prázdna, nic neříkající a někdy i na samotném okraji vážnosti se pohybující — forma.

Návrh na novou politickou soustavu československou podalo několik mladších spolupracovníků „Demokratického Středu“ a v Lid. Novinách dal H. Řipka tomuto návrhu „demokracie řádu a činu“ doporučující širokou publicitu. Návrh žádá oddělení hospodářské a politické oblasti úplně novou výstavbou dnešního senátu v hospodářskou komoru. Navrhuje, aby první hospodářskou komoru jmenoval zcela prezident republiky a dle zkušenosti by pak byl vypracován definitivní její status. Správným orgánem hospodářské komory (jako vláda nad parlamentem) by byla nejvyšší hospodářská rada. Návrh žádá, aby vládu jmenoval prezident podle svobodné své úvahy a výběru. Ministři mohou býti, ale nemusí členy sněmovny a hospodářské komory, ve všech resortech ať jsou státní tajemníci, jmenovaní z odborníků prezidentem republiky. Počet ministrů ať je snížen; v ministerstvu doprava buď sloučena doprava železniční, automobilová, letecká. V ministerstvu národního hospodářství pak min. veř. prací, zemědělství, obchodu a zahraniční obchodní politiky. Návrh chce obnoviti rovnováhu mezi svobodou a autoritou, žádá registraci a právní ústavu politických stran, zrušení vázanosti kandidátních listin, při zachování poměrného zastoupení. Prohlašuje se pro národní stát Českoslováků, proti autonomii Slovenska, ale i proti centralismu českému. Podává návrh, jak zaměstnati nezaměstnanou armádu mladých a vyzývá mládež československou, aby se k návrhu připojila a za něj bojovala. V tomto návrhu je leccos dobrého, ale zásadně je tu příliš mnoho víry, že obrát k lepšímu lze dosáhnouti novými institucemi, zatím co je jisto, že mohutné veřejné mínění a především tlak nové generace určitým směrem by i z dnešních institucí učinil pro stát více, než činí se dnes. Dnešní senát je zbytečný plagiat sněmovny a od počátku dílo rozpaků a kompromismu stranického. Proměnit jej v hospodářskou komoru je požadavek už skoro obecný. Také funkce státních tajemníků by velmi pomohla politické pohotovosti ministrů a lepšímu provozu centrálních úřadů. Možnost jmenovat ministry svobodně má však podle ústavní listiny prezident republiky i dnes, a to i neposlance. V praxi to bylo uskutečněno na úřednických vládách, když strany se vzdaly přímé vládní odpovědnosti a jinak jmenováním úředníků odborníků. Nic nestojí v cestě, aby prezident, opíraje se o veřejné mínění, omladil kabinet postupně novými osobnostmi ze stran i mimo ně. V celku návrh vzbuzuje dojem, že chce provést suchou cestou a institucionálně to, co je vždy organickým výsledkem mocného pohybu lidové vůle, tlaku veřejného mínění a nových politických osobností, tímto tlakem vynesených. Správný je požadavek nové správní organizace s osobní odpovědností vedoucích i nižších funkcionářů a účelnější spojení úřadů vzhledem k novým potřebám státu, obklopeného údernými diktaturami, které dlouho nediskutují, ale jednají.

Tím se mladým nepomůže. V určitém tisku stále se mluví o pomoci mladým. Ovšem jen se mluví, ale nic se nepodnikne. Ježto pak jiného nejde dělati, jen mluvit, tu se mluví také o tom, jak zařídit to, aby mohli se mladí sexuálně vyžít, když není možno mladému muži založiti si rodinu pro nízké mzdy a platy. Mluví se tedy o manželství na zkoušku. Zalichocením sexu chce se zastříti nemohoucnost socialistů. My ovšem máme názor na to takový: Člověk není jen sexus a velmi divně vidí socialisté do budoucna, když doporučují polyandrii a polygynii. To že je pokrok? To je diluviální morálka! Či nestačí škody napáchané na národu uvolněním manželství? —Tis—

Budeme mít domobranu? Na sjezdu zastupitelstva socialistické Čs. obce legionářské byl vysloven v resoluci také požadavek, aby z legionářů se vytvořilo jakési elitní vojsko. Resoluce praví doslova: „S radostným zadostiučiněním vítáme návrh doplnění a zdokonalení vojenského výcviku všech vojenské služby schopných legionářů, který umožní seznámit se s dnešní bojovou technikou a s používáním druhů zbraní. Předvýchvík bude nejvhodnější přípravou legionářských sil pro případ nepřátelského útoku a mobilisace.“ K tomu několik slov. Nejmladší legionáři jsou dnes v nejkrasším případě asi 36letí. To je ale jen malé procento. Většina je starší čtyřiceti let, což podle vojenských předpisů představuje druhou zálohu. V případě nepřátelského útoku a mobilisace bude bránit vlasti především vojsko aktivní a první záloha. Teprve pak mohlo by dojít k povolání druhé zálohy do zbraně. Ovšem v prvé řadě k službě v zápolí. Protože v resoluci

se mluví o bojové technice a užívání zbraní a hned v té souvislosti o přípravě legionářů pro případ útoku nepřítele, vypadá to, jako by socialističtí legionáři podceňovali naši armádu a přeceňovali sebe a proto by chtěli stvořiti snad nějakou „elitní trupu“. Pokud jde o výcvik sám, je postaráno u nás o všechny důstojníky a poddůstojníky v záloze na každoročních kursech. Mužstvo má volný přístup. Branný zákon připouští také dobrovolnou účast na vojenských cvičeních, které by ovšem legionáři musili absolvovat podle směrnic nynější aktivní služby. Nebylo by k prospěchu věci, aby se vojáci republiky dělili na legionáře a nelegionáře a aby při povolávání do zbraně tvořily se nějaké útvary, které by snad chtěly gloriolou minulosti mistrovati ostatní. Jde-li Čs. O. L. o pěstění branné myšlenky mezi legionáři, je to chválné. Nelze však pominouti mlčením snahy vyvolati v život něco takového, jako jsou rakouské heimwehry, protože by se u nás mohl také vyskytnouti nějaký ten Stahrenberg. Naše demokracie v tlaku diktátorských tendencí sousedů mohla by mít pak krátký život.

Z a h r a n i č n í

Polsko. O nutnosti sblížení mezi námi a Polskem píšeme na jiném místě. Nenecháváme se myliti dočasnými rozmíškami mezi Varšavou a Prahou, či spíše mezi Krakovem a Těšínem, což jsou ještě ony neblahé zbytky společné naší výchovy v bývalé monarchii, a chceme zkoumati všechny podmínky trvalé spolupráce obou národů a států. Třeba ovšem býti objektivními a hledati příčiny nejen u druhého, ale především i v nás samých. A tu nemůžeme nevzpomenouti toho, že nebyla dosud oddělena naše indolence z roku 1920, kdy Polsko očekávalo od nás ne snad přímo pomoc, ale aspoň blahovůli, když bolševiky sevřené Varšavě byly poslány přes naši republiku zbraně z Francie a tyto místo zasáhnutí v boje ležely nečinně na naší hranici. Další chybou bylo, když vyslanecví naše ve Varšavě obsazeno bylo diplomatem snad jinak výborným — Drem Jirsou, ale nikterak zvláštním obdivovatelem Poláků. A přichází-li tento vyslanec ze Sovětského Ruska, jest pochopitelné, že Poláci nejsou nijak nadšeni, obzvláště když i vnější úprava budovy našeho vyslanecví na Koszykové ulici přímo dráždí svou červenou barvou, takže jinak se jí neříká než — rudý dům. Toť jen namátkou několik maličkostí, jichž by se našlo více. Maličkostí, ale veliké následky bývají z malých příčin.

Rakousko buduje se na stavovský stát. Prozatím se to jeví jen v tom, že definitivně odstraňuje se označení státu jako — republiky, a že politický parlament jest nahrazen cizími novými institucemi: státní radou, kulturní radou, hospodářskou radou a spolkovou radou. Tyto instituce mají však jen hlas poradní a vláda jimi sesazena býti nemůže. Místo republiky jest tedy v Rakousku diktatura. Snad se někomu líbí proto, že má ráz křesťanský, ale my nemůžeme než nedůvěřovati dlouhému trvání tohoto režimu. Stahrenbergovy oddily stávají se totiž stále více útočnými a reklamují veškeru moc pro sebe. Podaří-li se pak buď panu Feyovi nebo Stahrenbergovi — aspirace oba na to mají — zmocniti se Dollfusova křesla i žezla, nelze věřiti tomu, že by Tito pánové dělali nějaký křesťanský režim. Platí tedy znovu „Cui prodest“?

Jihoslovanská zahraniční politika v poslední době ztlačně více orientovala se k Německu. Jsou to především zájmy hospodářské, ale po římském paktu i politické, neboť Jugoslaviie přeje si sice žít se svými sousedy v míru, ale mír ten chce mít zaručen. A smlouvá-li se Itálie tak otevřeně s Rakouskem a Maďarskem, zcela moudře snaží se Jugoslaviie pro svůj vnější mír využití rozladění a izolovanosti Německa. Vskak také Italii se námluvy německo-jihoslovanské nikterak nelíbí.

Itálie přece dosáhla svého cíle — hrátí prim v Podunají. Zatím má základnu jen v Rakousku a v Maďarsku, ale ani Bulharsko není vyňato z vlivu italského, jak ostatně svědčí to, že nepodepsalo stejně tak jako Albanie, ač jsou země ryze balkánské — balkánský pakt. Itálie římskými smlouvami zajistila si sice vliv na středoevropské otázky, ale zároveň zneprátelela si Německo a ještě více odčizila se Francii. Pro naši zahraniční politiku naskytá se těžký oříšek k luštění. Jsou tři, či vlastně čtyři cesty: přiblížiti se ještě těsněji k Francii — vadí zde však přílišná vzdálenost území — přiblížiti se k Německu, jíti do Říma či dohodnouti se s Polskem. Tato poslední cesta zdá se nám nejlepší, neboť posílení přátelství s Polskem, můžeme bezpečněji vydati se případně i na některou z ostatních cest. Jde totiž o to, abychom na té cestě zůstali na živu a celí. A to, zdá se, vedle Malé dohody může nám nejspíše zajistiti Polsko, které má stejné protirevisionistické zájmy jako my. Polsko, připojivši se k Malé dohodě, získalo by tím konečně také i samo, neboť stalo by se samo vůdčím činitelem ve střední a blízké východní Evropě, reprezentující blok států — s 80 miliony obyvatel.

Novému spolku.

Zase máme nové volné ženské sdružení proti fašismu i válce.

Nový lék zas proti — mateřskému soužení, nový spolek — na zahálce.

Delta.

Křesťanská odborová internacionála proti zabavování dělnického majetku. V důsledku posledních událostí v některých státech rozhodlo se předsednictvo křesťanské odborové internacionály (t. zv. utrechtské) na schůzi v Basileji svolati mimořádný kongres na 1. a 2. červen do Montreaux (Švýcarsko) s programem: „Křesťanské hnutí odborové a právo sdružovací.“ Předsednictvo chce, aby na tomto kongresu bylo konstatováno, že je nutno zachováti svobodu sdružovací a že normální pojetí práva vlastnického žádá, aby peněžní prostředky, sebrané pro dovolené cíle odborových organizací z darů a příspěvků jejich členstva, nemohly býti nikým zabaveny a že ti, jimž jsou svěřovány, jsou povinni opatrovati je jako depositum, spravovati je jako otcové rodinný majetek a míti je k dispozici pro pravoplatné vlastníky. Zmíněná reklamace nezcitelnosti majetku, našetřeného z dělnických peněz, týká se asi v prvé řadě zániku křesťanských odborových organizací v Říši. Bylo by asi velmi svízelné, kdyby za přítomnosti rakouských křesťanských odborů urgovala se tato zásada i pro zabavený majetek rakouských socialistů. Do té doby však budou asi rakouské křesťanské odborové organizace přeměněny ve státní syndikáty a utrechtská internacionála, která ztratila silnou oporu v německých odborářích, bude ještě více oslabena.

Jak se vyrábí historie. K 84. narozeninám presidenta Masaryka vydalo poštovní nákladatelství „Orbis“ ve sbírci „Veselá mysl“ „Malé historky o velkém muži T. G. M.“ Anekdoty a črty dokreslují nejlépe osobnost, nesmí však kovit původ takových historek jině než ve skutečnosti. Vedle některých anekdot, je tu i příběh, který svou požtřokářskou didaktickou formou ukazuje na autora, známého dra Jana Herbena. Te ve své knížce o presidentu napsal kdysi tento „příběh ze života“: Masaryk jako sextán přestal věřit katolictví (?) a protože mu byla nesnesitelnou pětvářka, šel ke katechetovi a oznámil mu, že nebude chodit do náboženství. Katecheta jej přemlouval, pak poslal k řediteli, který prý sextánu Masarykovi udělal kázání komiči upozorněním, aby si dělal, co chce, až bude dospělý. On sám (ředitel), že páterským hokusům nevěří, ale že je státní úředník... Do toho prý skočil sextán Masaryk: „Kdo jedná proti svěmu přesvědčení, ten je šuft.“ Ředitel se dopálil, chtěl studenta uhodit, ale Masaryk skočil ke kamnům, popadl pohrabáč a postavil se proti řediteli: „Neopovazujte se.“ Po této scéně dostal pokyn, aby šel studovat na jiný ústav. — To je příběh, jaký převzal do sbírky T. G. M. od otce mladý Herben. Není to však historka, nýbrž klep, jakési „okřídlené slovo“, které tak rádi vyrábějí sateliti velkých osobností. Protože si pana presidenta vážíme, je nám líto, že takové historky se roztroušují, když on sám, v hovorzech s Karlem Capkem, líčí celý případ docela jinak. V I. díle Hovorů s T. G. Masarykem čteme na stránce 70. příběh s pohrabáčem takto podložený vlastním vyprávěním pana presidenta: Bylo to v kvintě (tedy ne v sextě). K bytně Masarykově docházela návštěvou švagrová, děvčátko stejného s ním věku. Byla z toho čistá, studentská láska, na kterou pozdější velikán rád, jako každý na chvilky svého mládí, si vzpomínal. Ve škole se dověděli o tom, že kvintán Masaryk (byl tehdy ovšem věkem starší než spolužáci) chodí s dívkou a došlo k výslechu v ředitelně. V „Hovorech“ stojí doslova: „Zavolal si mě ředitel a mluvil osklivě o té mé lásce, jako bych tropil nějakou nemravnost. Mne to tak urazilo a rozčlilo, že jsem o sobě nevěděl; když si na mne přivolal školníka, popadl jsem pohrabáč a křičel, že nenechám sobě ani tomu děvčeti tak křivdit. Tož proto jsem dostal to consilium abeundi pro vzpurnost; jinak mně nic neudělali, protože ten ředitel sám musel cítit, že nebyl v právu“ (str. 71). — Z tohoto studentského příběhu vykonstruoval si „historik“ Herben výše uvedenou nepravdivou verzi, která putuje školními knihovnami, kantorskými řečnickými pokusy, možná že i čítankami, a při tom ti lidé nenajdou morální povinnost přecísti si vlastní slova Masarykova a vyrábějí „historky“. Myslíme, že je tu na místě citát výroky Jaroslava Durycha (Rozmach, r. V., str. 398): „Přehlízíme-li řadu „přátel“ T. G. Masaryka, jest nám ho líto mnohem více, než když přehlízíme řadu jeho nepřátel.“

Ústřední deník německých katolíků v ČSR vstoupil do desátého ročníku. „Deutsche Presse“ ústřední deník německých katolíků v ČSR, vycházející v Praze II., Na Slupi 12—14, vstoupil 25. března do jubilejního ročníku desátého. List vydává tiskové družstvo Egerland, které vlastní tiskárnu Vitu v Praze, má nakladatelství a knihkupectví v Chebu a některých pohraničních místech. Zajímavé je, že „Deutsche Presse“ není oficiálním orgánem strany, nýbrž politiku německé křesťansko-sociální strany pouze podporuje. Neslouží osobám, které mohou udělati v politice vážné chyby, nýbrž pracuje pro věc. Tato přednost umožnila velký rozvoj listu, zvláště když redakce je na výši, složena z uvědomělých katolíků a dobrých novinářů. „Deutsche Presse“ je opravdu list reprezentativní. K jubileu dostalo se mu připisů zvláště od správce nunciatury v Praze Msgr. Panico, od arcibiskupů pražského, olomouckého, královéhradeckého, velmistra něm. rytířů, od strany, dělnictva, mládeže atd. My se připojujeme.

Zubní lékaři o zubní technice. K této zprávě v minulém čísle „Života“ došel nás tento dopis: „Článek zmíněný tvrdí, že zubních techniků jest snad o něco více než zubních lékařů a že pracují laciněji, a proto že snad jim naši zákonodárci vycházejí vstříc, pokud se týče jejich požadavků. Zde není zřejmě učiněn rozdíl

mezi zkoušenými zubními technikami a jejich pomocníky, kteří se též zubními technikami, ač ovšem podle zákona úplně neoprávněně, nazývají. Odborných zubních lékařů a lékařů provádějících zubní práci při své praxi všeobecně jest v celé republice asi 1.900, zkoušených zubních techniků (kteří jediní na tento titul mají právo) jest v celé republice 1.500. Ze by pracovali zkoušení zubní technické laciněji než zubní lékaři, ovšem ještě nikdo a nikde nedokázal, ač ovšem zubní technické tohoto tvrzení velmi rádi a často užívají. Pokud se týče činnosti ústřední jednoty čsl. lékařů, která jest v jmenovaném článku vylicena jakožto paškvil odborové organizace, jest ovšem pan pisatel na velikém omylu. U. J. Čsl. L., která v sobě organizuje 6.620 lékařů, což jest 93 % všeho lékařstva české národnosti v republice, jest nejen jedinou organizací lékařstva republiky, nýbrž i organizací tak vážnou, že její delegáti zvaní jsou ke všem důležitým jednáním o všech otázkách zdravotnictví v ČSR. se týkajících, a to jak od úřadů centrálních, tak od všech nositelů sociálního pojištění. Ze ovšem ani nepolitizuje, poněvadž jest organizací podle svých stanov ryze nepolitickou a nestará se jen o prospěch několika vyvolených, jak ve zmíněném článku se tvrdí, nepotřebují snad ani odůvodňovati. Vytýká-li někdo ústřední jednotě čsl. lékařů, že sjednává s nositeli sociálního pojištění nemožné smlouvy, „které jsou jen ke škodě nemocných a k ostudě lékařského stavu“, pak odkázal bych pana pisatele na tvrzení nemocenských pojišťoven a léčebných fondů, které stále ještě sjednávají smlouvy s organizacemi lékařskými považují, pokud se honorářových požadavků týče, za příliš vysoké pro svoje pasivní finanční hospodářství a stále pokoušejí se o jejich snižování. Ze pak každá smlouva jest obrazem nemocenských poměrů dvou smluvních stran, nelze ovšem přičítati za vinu pouze U. J. Čsl. L.

Dr. Bedřich Khunt.

Statistika. Maďarské listy vytýkají, že při posledním sčítání lidu v naší republice ubylo Maďarů, a to plných 7 %. Sama však maďarská úřední statistika udává, že počet Slováků v Maďarsku od r. 1920 do 1930 klesl o 26.14 %. Neměli bychom Maďarům měřiti jejich mírou, nebo aspoň mírou jiných jejich sousedů? Pak by snad si nás více vážili.

Střípky. Četli jsme v jednom listě: „Demokracii musí prováděti strana ovlivněná a to nadstátnickou politikou pro stát.“ Hodláme organizovati lidi, kteří takovému slovičkářství rozumí. Příslušnost ke straně ovlivněné neklademe jako podmínku. — Podkarpatoruští autonomisté, Kurtyákovci, požádali písemně jedného pravoslavného duchovního správce, aby s kazatelny ohlásil, že v jejich sekretariátě se dostane laciné umělé hnojivo. Agrárníci se nad tím pohoršují, zapominajíce, že tyto metody zavedli na východě republiky sami. — Z memoranda jedné živnostenské organizace: „My žádáme... usilujeme... domáháme se... Nejde nám jen o sobeckosternické zájmy.“ Ostatní zájmy zachyceny obvyklou dvouřádkovou frází. Kdo by od těch lidí čekal takovou upřímnost, že se přiznáje beze všího ke svému sobectví! — Vrátil se mladý muž z vojny do podniku. Adresa v redakci. Napřed zjišťoval zaměstnavatele, je-li povinen jej vštíti a pak se rozhodl, že musí se něco pro ty mladé udělat. Dal výpověď pensistovi, který si přivydělával za fixní plat bez srážek a bez pojištění. Toto místo s libeznou tváří nabídl mladému, přičemž sociálně citící a stavovsky orientovaný zaměstnavatel nepomněl mu nabídnouti plat o 25 procent nižší, než měl ten pensista. Takových příkladů našlo by se více, ale charakteristické jest, že jsou to vždy takoví zaměstnavatelé, kteří by se horováním pro mládež strhali. — Agrární zelená internacionála má dnes členstvo jedině v Československu. S vůdci hnutí z ostatních států stýká se v emigraci nebo v ilegality. Hrob formální demokracie byl všude také hrobem agrární strany. To konstatuje soc. dem. list „Útok“. My také. — Aby političti vězové v Německu duševně nezakrneli nebo neměli rupy, nařídil říšský ministr spravedlnosti, aby všechny vězeňské knihovny byly vybaveny hakenkrajclerskými spisy. Od tohoto duševního přilepšení, podle jiných zhoršení trestu, očekává se velký úspěch. Dobrodiní režimu je nezměrné: černá řípa, kopance úderníků, nějaký ten výstřel na útrku a nyní hakenkrajclerské spisy účinně se postarají, aby útrmost nepřátel třetí říše se zvětšila. — Odjakživa se říkalo praporům různých řemesel prapory cechovní. To však asi jen omyl, protože jsme se dočetli v seriosnější osobnosti, že to jsou prapory stavovské, ovšem s nezbytným epithetem ornans „zaprášené“. — V souvislosti s tím ukázka, jak se mluví: „Nebudeme oživovat slávu cechovníctví, to jest pro nás již dávno zaslé — mrtvé, ale myšlenka ta není mrtva a s tou půjdeme neohroženě vpřed.“ Řeč se mluví...

Udavači a ti druzí.

Staletá pravda, žiti sůl:
Udavač jest jen lumpa půl,
i když je velká naděje,
že na celého vyspěje.

A kdo je lumpa druhá půl?
Ten, kdo mu skýtl žold a stůl.
Kdo denunciací sbírali,
zůstali vždycky jen — kaprály.

Informační listy lidové. Měsíčník o politických, sociálně-hospodářských a kulturně-církevních událostech doby. Vydává Ústřední politická kancelář čsl. strany lidové v Brně, Běhounská 22. Stojí ročně 15 Kč. — Je to časopis kvartového formátu, který má spíše ráz novinový. Byl to původně list s organizačními pokyny pro pracovníky strany. Soudě podle prvních dvou čísel snaží se Informační listy lidové zachytit jednak vnitropolitický život se zřetel k zákonodárné práci lidových zástupců v N. S., jednak přinášeti poučení pro práci jednotlivých složek strany v zemi Moravskoslezské a podati zvláště souhrn daňových, hospodářských, speciálně zemědělských aktualit. Je to ovšem, předpokládáme, vývojová etapa listu, který teprve hledí dostati jednotící linii, aby se nestal jen organizačním periodickým zpravodajem. il.

Občan a škola, dobrý informativní list o školských zákonech a škole vůbec. Administrace měsíčníku jest v Přerově, Blahoslavova ul. 41. Roční předplatné Kč 16.—.

„Ve službách Královny“, věstník mariánských družin českoslov., vychází letos opět v pěkné typografické úpravě za osvědčené redakce P. Pelikána T. J. Poslední číslo (č. 3.) oznamuje, že letošní zemský sjezd mariánských družin českých koná se v Plzni 17. června. Celofišský sjezd marián. družin bude se konati r. 1935 v Praze.

„Orel“, ústřední list Čsl. Orelstva, věnuje v poslední době zvýšenou pozornost otázce výchovy k národní brannosti, kterou Orel prvý začal propagovati a prvý ujal se iniciativy uspořádáním kursu pro vedoucí této výchovy. Poslední číslo (4.—5.) přináší pozoruhodnou studii Dr. A. Schuberta o Katolické akci a Čsl. Orlu. Správně pisatel poukazuje na to, že naše Katol. akce jest příliš komplikovaná a ještě komplikovanější situace by byla, kdyby Katol. akce počala opravdu pracovati.

„Hlasy Svatohostýnské“, dobrý měsíčník pro lid, vychází péčí Otců jesuitů na Sv. Hostýně již XXX. ročník. Roční předplatné Kč 12.—.

Časopisy našich německých katolíků. K poznání myšlenek a tužeb našich německých katolíků přispěje četba, event. odebrání jejich časopisů. Choeme zvláště upozorniti na některé. „**Sudetendeutsche Arbeit**“ je čtyřikrát ročně vycházející revue pro křesťanskou sociální reformu. Řídí Hans Schütz, říšský předseda křesťanských německých odborářů v ČSR. Časopis vychází ve Svítavách, Melzgasse 17, ročně Kč 20.—. Schütz je vynikající osobnost křesťanského tábora německého u nás a svou skvělou teoretickou přípravou a zkušenostmi praktického organizátora je povoláním průkopníkem křesťanské sociální reformy společenského řádu. Kolem revue, která vstoupila již do 10. ročníku, seskupil školené spolupracovníky na poli kulturním, sociálním, hospodář-

ském i politickém. — List vyrovnané linie katolické inteligence, zvláště kleru, je „**Katholiken Korrespondenz**“, redigovaná prelátem, univ. prof. drem Hilgenremerem. Časopis vychází také s hlavičkou „**Zeitenwächter für gebildete Katholiken**“ (Praha II., Na Slupi 12/14, měsíčník, ročně Kč 25.—) a najdeme v něm články elity katolického života našich Němců, zvláště profesorů pražské university. Má pravidelnou hlídku kulturní, registruje literaturu a přináší přehledy kulturně-politické z pera redaktora „**Deutsche Presse**“ PhDr. Fr. Lorenze. Redaktor revue vtiskl časopisu klidný, vědecký ráz. Zmíníme se dnes ještě o dvou časopisech mladých. Jsou to především „**Stimmen der Jugend**“ (rediguje dr. Rud. Schreiber, Praha III., Tomášská 6, měsíčník, ročně Kč 10.—). Časopis byl původně hlavičkový list stejnojmenného orgánu mladé katolické německé inteligence v Říši. Kruhem spolupracovníků reprezentuje mladší akademickou generaci, která však zve do sloupců svého listu i pracovníky starší, takže je tu soulad a kontinuita generací. V listě zaujímána jsou stanoviska k problémům kulturně-náboženským i otázkám veřejného života u nás i v zemích obývaných Němci. V otázkách menšinových jsou úvahy položeny smířlivou rozumností. — Německá katolická mládež (naše SKM) má měsíčník „**Jugendsturm**“ (Liberec, Birgsteingasse 44), řízený sekretářem mládeže H. Schubertem. Vedle stručných organizačních zpráv jsou tu přílohy skautů a různých jiných organizací, v nichž svérázu si Němci libují. Ideové články vyznačují se stručností, výstižností a dokonalým slohem. Cena ročně Kč 15. Doporučujeme všechny tyto listy české katolické inteligenci a všem, kdo jeví zájem o život našich katolických Němců.

Veliké dílo o blahoslavené Anežce České. Františkán dr. Vyskočil vydal před rokem latinské dopisy, vyměněné mezi svatou Klárou a Anežkou a již tehdy oznámil, že vyjde veliké dílo o životě veliké naší Blahoslavené. „**Universum**“ (Praha II., Karlovo nám. č. 5) je právě vydalo. Je to kniha skvěle upravená, se zdařilými reprodukcemi a po stránce vnitřní hodnotná. P. Vyskočil namaloval výstižně obraz prostředí, doby, v nichž vyrůstala Blahoslavená. Opíraje se o přísné prameny, vylíčil je jak v ohledu náboženském, tak politickém, kulturním a sociálním. Ukazuje všechno vršení doby, nešťastí, jež se sypala na naši vlast a v tom prostředí postavil královskou doeru. Její život znamená sebeobětování, jehož synonymem jest heroism. Vzdala se všeho, poněvadž ji strhl františkánský ideál chudoby, založila u nás františkánský řád a sama byla nejpokornější sestrou v klášteře. Milující chudobu, milovala chudé, potřebující a trpící. Vystavěla špitál a sama byla nejoddanější ošetřovatelkou. Byla to žena lásky a žena vzácného rozhledu a veliké inteligence. Dr. Vyskočil klade na to právem zvláštní důraz. Blahoslavená Anežka jest v jeho díle mohutnou postavou po všech stránkách. Tolik se mluví o touze, aby byla

svatořečena a tak málo se zná. Kniha dra Vyskočila učí poznávati její velikost a její krásu, poznáváním vznícuje lásku a mělo by býti proto toto dílo hojně čteno. J. K.

Arcibiskup Jan z Jenštejna jako věrný stoupenc legálního papeže Karla VI. Nákladem filosofické fakulty Komenského university v Bratislavě vyšla monografie mladého historika prof. Rudolfa Holinky: Církevní politika arcibiskupa Jana z Jenštejna za pontifikátu Urbana VI. (stran 147, vel. osmerka, Kč 24.—). Je to dílo psané s láskou k předmětu a se vzácným pochopením pro objektivitu v tak důležité epoše církevních dějin českých a papežských vůbec. Holinka na základě již sebraného a publikovaného materiálu i vlastní píli vyhledaných dokladů kreslí nádherný portrét arcibiskupa pražského Jana z Jenštejna jako kancléře svatě říše římsko-německé a státníka, který byl hoden tradice Karla IV., ale nemohl přiměti jeho syna Václava IV., aby zvedl hlavu od pohodlnosti života pozemského a čistě český malých poměrů a aby řídil evropskou politiku jako Otec vlasti. V této monografii můžeme sledovati diplomatické umění Jenštejnovo, které mělo dva veliké cíle: prosaditi v celé Evropě poslušnost k římskému papeži Urbanu VI. a přiměti avignonského vzdoropapeže Klimenta VII. k resignaci. Druhý cíl vyplynul z kancléřského úřadu: přiměti Václava IV. k římské cestě a jako korunovaného císaře postaviti v čelo mohutné říši, která by stála na strážích a ochránila Církev. Spis zachycuje hlavní životní momenty mladého Jenštejna (rod, výchova, studie) a ukazuje na to, jaké akce rozvíjel Jenštejn k dosažení cíle. Dílo je rozděleno na tři části. V první je vylíčen život a práce jako kancléře, ve druhé energetický postup proti stoupencům Klimenta VII. v českých zemích a ve třetí traktátové boje o otázce legitimacy Urbana VI., zvláště proti Vojtěchovi Raňkovi z Ježova, mistru pařížskému. Holinka přišel svým spisem cenný příspěvek k objektivnímu posouzení českých církevních dějin předhusitských.

Katolický satirický a kritický list ve Francii. Před rokem založil v Paříži mladý katolický spisovatel Pierre Dumaine, dramatik a žurnalista, satirický časopis „**Le Sel**“ (sůl). List se brzy vžil a soustředil kolem sebe slušný okruh spolupracovníků, jako je redaktor „**Vie catholique**“ a „**Vie Intellectuelle**“ Maurice Brillant, literát Paul Cazin (oba nyní 53letí), Jean Morienval (vlastním jménem Henri Trévenin), redaktor „**L'Aube**“, dále 31letý Grégoire Leclos, dramatik a vůdce umělecké družiny „**Grégoireva prkna**“, Marguerite Bourgetová a mladý slibný talent Jean Marceau. List vycházel prvních 10 měsíců jednou měsíčně, od 1. listopadu 1933 vychází dvakrát za měsíc. Vedoucí redaktor a zakladatel listu Dumaine chápe potřebu slušného humoru a jeho pokus setkal se s úspěchem. Zájemcům sděluji adresu: „**Le Sel**“, Paris 4, rue Férou, près St. Sulpice. Předplatné 15 franc.

Každou knihu kdekoli vydanou, zvláště v časopise „**Život**“ doporučenou, obratem dodá Knihkupectví „**U zlatého klasu**“, Praha II., Karlovo n. 5, filiálka Č. Budějovice, Lannova tř. 965.

**Továrna
"SANA"**
akc. spol.
Praha

vyrábí tyto známé tuky:
SANA
čajový margarín
AXA
stolní margarín
POLARIN
100% pokrmový tuk a jemné šmolce

SANA
SANA
SANA
SANA
SANA
SANA
SANA

Jakub Deml, Šlépěje XIX. Vydal Jakub Deml v Tasově na Moravě. Kč 19.—. Poslední Šlépěje Demlovy obsahují 17 menších prací, z nichž hlavně tři je třeba uvést pro jejich zvláštní hloubku, posvěcení a určení. První jest přednáška Demlova při zahájení výstavy Sdružení českých výtvarníků TÓK ve Vídni, pronesená 3. června 1933 a nazvaná: Dík umělci. „Jaké oči asi měla Tvoje matka! A co se jí zdávalo před Tvým narozením! Co Ti asi šeptávala o půlnoci do kolébky, zač Tvou duši prosila, z čeho se Ti zpovídala, a co znamenaly její vzdechy a co Ti chtěla říci dlouhým úsměvem, když jsi otevřel oči, nebo ladil svou křehoučkou tvář k pláči?“ „Tak jako pro Boha, ani pro Tebe není rozdíl národů, pohlaví, věcí a stavů, také Tvé slunce svítí na dobré i na zlé, spravedlivé i nespravedlivé, všem dáváš, všem přeješ, všechny lituješ, ve všech trpíš...“ Druhou je přednáška českým studentům: „Katolický student! Bože, dej, aby to byla pravda! Nosi-li se rytířské brnění nebo skautský kroj, toť celkem vedlejší... Chcete-li řevnití a chcete-li se měřit, řevněte a měřte se s člověkem hodným toho jména, poněvadž, jsa Bohem, vzal na sebe způsobu služebníka, je Alfou i Omegou, jediným smyslem stvoření, úhelným kamenem každé stavby, která nechce být dětskou hrou nebo šilenstvím!“ Třetí je Duchovní žeh: „I ta nezaměstnanost je problémem skrz nasrzk duchovní, a kdo tomu rozumí jinak, ten tomu vůbec nerozumí. Ani Ženeva, ani Brusel, ani Berlín nerozřeší evropských otázek a rovník, ale rozřeší je Řím. Či zdá se vám, že ještě jinde než v katolické Cirkvi se dostane lék na lenost a zbabělost? Zbabělost je nečestí knížit, lenost nečestí davu.“ Z těchto slov nejlépe vidíte ducha těchto posledních Šlépějí Demlových. A napovídají jej i přetlumočené verše Salesiovy, Mallarméovy, Rilkeovy, Claudelovy, Péguyovy. Tito básníci jsou Demlovi blízcí, až důvěrně blízcí, rozumí jim a s pochopením je tlumočí.

Katolický tisk na Slovensku. Na Slovensku je nyní přes 40 katolických časopisů v celkovém nákladě za měsíc 350.000. Informační články uveřejňuje o tom v 2. č. Časopisu katolického duchovenstva V. Bucko. Z nepolitických nejstarší je „Královna sv. Ružena“ (v Stankovanech, náklad 20.000, zal. r. 1888), současně vyšel „Důtník“ (1888

do 1900 a od 1923, v Trnavě, 12.000 exemplářů), „Posol B. Srdca Ježíšova“ (Trnava, od r. 1897), „Svätá Rodina“ (od 1908, náklad 16.000). K těmto předpřevratovým měsíčníkům patří r. 1915 založené „Hlasy z domova a misií“ (náklad 10.000). Pro katolické ženy založen r. 1920 „Katolícka jednotá“, kromě toho osmkrát ročně „Listy rodičom“ pro členky Katolíckej jednoty žien a „Veniec“ pro dívky. Orelstvo má od roku 1920 „Tatranský Orol“, „Orlík“ a „Stráž Tatier“ (9.000 exempl.). Terciári a cticelé sv. Františka odbírají „Serafínský svet“ (r. 1921, náklad 5.000), měsíčníkem mládeže jsou „Slovenské kvety“ (od r. 1923, náklad 2.500). Pro děti „Priateľ dieťok“ (11.000 ex., od r. 1924), pro družiny mariánské „Mariánská kongregácia“ (2.000 exempl.), od r. 1928 vychází orgán šíření víry „Katolícke misie“ (jako příloha Posla B. S. J.), od r. 1928 tiskovým orgánem Katolíckej akce je týdeník „Náš priateľ“ (18.000 odb.), od r. 1929 ústřední orgán charity na Slovensku je „Caritas“ (2.500 odb.). Pro příznivce salesiánů vychází „Don Bosco“ (9.000 odb.), Sdružení katol. mužov vydává od r. 1928 leták (4 str., měsíčně) „Apoštolat“. Studentstvo má „Rozvoj“ (od r. 1923), „Skaut“, „Stanislavovské hlasy“. Pro všechnu mládež (jako v Čechách „Dorost“) vychází od 1. ledna 1934 čtrnáctideník „Plameň“ (mimo prázdniny), pro vysokoškoláky ve Svoradově vychází dvojměsíčník „Svoradov“. Jedinou slovenskou katolickou literární revue je „Kultúra“ (zal. 1929, nákl. 2.000 odb.). Odborné listy: učitelů „Slovenský učitel“, kněží „Duchovný pastier“ s přílohou „Katol. kázne“. Cetné farnosti mají své farní věstníky. Z politického tisku slovenských katolíků vychází orgány čl. strany lidové (dr. Mičura) denně „L'udová Politika“, týdně „L'udový chýrnik“, měsíčníky „Slovenský gazda“ a „Slovenská gazdina“. L'udáci vedle deníku „Slovák“ mají tři týdeníky, jeden dvojtýdeník a dva odborové listy pro dělnictvo, železničáře a zemědělce. Mládež, hlavně autonomistická inteligence, vydává čtrnáctideník „Nástup“. Maďaři mají 20 listů, německé neudány. Mäs—

Dietzenschmidt. Naši němečtí katolíci mají význačného krajana-umělce v osobě berlínského dramatika Dietzenschmidta (vl. jménem Franz Anton Schmidt, pseudonym utvořen připojením příjmení chotí roz. Die-

tzové), rodáka z Teplic-Šenavy, který 21. prosince min. roku dožil se čtyřicítky. V našich kruzích oficiální kritiky je celkem málo znám, i když jeho „Malá otrokyně“ byla hrána před lety a „Milý Augustin“ v r. 1931 na pražském českém Národním divadle. Dietzenschmidt prodělal umělecké počátky jako každý literát v jeho době. V zápolení se záchvěvy erotismu a naturalismu se zdravým instinktem hloubavého myslitele zvířel duch a Dietzenschmidt opustil inspirace pudové, zahloubil se do pokladu náboženských postav, zvláště proslavil se krátkými symbolickými hrami, které s oblibou hrají katolíčtí akademici i mládež. Z jeho tvorby uvádím (z doby odklonu od naturalismu a přilnutí k Bohu) „Noci bratra Vitalise“ (drama), „O milém Augustinu“ (lidová veselohra s hudbou, zpěvem a tancem), tragedii Jidášovu vloženou do hry „Zrádce Boha“ (ukázky z dosud neotištěného rukopisu předčítal autor před časem v Praze), „Christofer“ (legenda ve hře), drama „Regiswindis“, „Mariina sedmá nádhra“ (mysterium podle středověké nizozemské předlohy z 15. století), o bláznův Čiřmnohodobě atd. Dietzenschmidt, který je také dobrý novelista, probíjí se těžce hlavně z hmotných důvodů, protože jej inflace v Německu ožebračila. Obsáhlý spis vyšel o něm nedávno v nakladatelství Eduarda Schlusche v Lomnici u Rýmařova, sev. Morava, z pera dra Jana Tschacha, mladého literárního kritika a básníka z Teplic-Šenavy, pod názvem „Dietzenschmidt, ein Dramatiker der Gegenwart“ (stran 132 s fotografií portretu Dietzenschmidta). Cena vázaného výtisku Kč 10. Není to kritická studie, spíš básnická kresba milovaného mistra, v jehož šlépějích s netajenou pietou dr. Tschach pozorně kráčí. — Dietzenschmidt dostal r. 1919 za svého „Christofera“ cenu Kleistovu a r. 1928 čl. státní cenu za literaturu.

„Kultúra“, časopis Literárne-vedeckého Odboru Spolku svätého Vojtecha. Vychází měsíčně v Trnavě za redakce dra Štefana Zlatého. Pro nečleny Odboru 100 Kč. — Když před pěti lety obnovena byla „Kultúra“, byl to spíše literární magazín bez valného smyslu pro aktuálnost, hybnost, prostě revuálnost. Vývojem se časopis zlepšil a je opravdově cenným přínosem. Ročníku šestého vyšla dosud dvě čísla. Jsou co do obsahu

rozdělena vždy ve tři části: úvahy, beletrie, literatura, kde v této třetí skupině jsou původní příspěvky i recenze. V prvním čísle otištěny jsou projevy zástupců SSV na jubilejní schůzi Matice Slovenské (Msgr. Hlinky a dra K. Krčméryho), Jan Mihál dokončuje studii o badateli ve slovenské gramatice a jejím tvůrci Martinu Hattalovi, jenž svými gramatikami ustálil slovenský spisový jazyk. Senátor Koválík-Ústianský otiskuje tu básně „Čakám, čakám...“ s lyrickým námětem tužby po bratrství a lásce v lidstvu a zvláště Slovanstvu. Ke studiu Trňovského „K rečovej otázke Slovákov s Čechmi se vrátím. Měkká a s volnějším rýmem, ale obsažná je básně Jána Haranty: Po svätom prímaní... O polonofilstvu a studentských kroužcích Štúrovců otiskuje tu výňatek ze své knihy dr. Wladyslav Bobek. „Návrat“ je kritika fiaska moderní filozofie, která nutně žene myslící duchy k návratu k tomismu. Františkánskou poesii dýchá básně R. Dilonga „O božom pevcovi“. Z nitranských oslav je tu otištěna řeč prof. dra Ďurčeka o poměru katolíka ke státu. Kromě črty beletristické „Pod platanom“ od Brezovského stojí za upozornění na historicko-místopisný článek dra Spesze

„Križom — kražom Rímom“ a studii o E. Hellovi od J. Felixe. Následují literární poznámky. — V druhém čísle „Kultúry“ je úvodem „Stará pieseň“ o potřebě katolického dobrého tisku, aplikována na poměry na Slovensku. Trňovský pokračuje v rozboru Vlčkových dějin literatury slovenské „O tristoročnom panstve češtiny u nás“ (oceníme zvláště), příspěvek k monografii Fr. Šujanského podává P. Petič. Jsou otištěny dopisy a poznámky k této osobnosti z předválečného katolického Slovenska. Komentářem opatřen je překlad studie Fr. Rouvaina o hlavních úlohách filozofie Stylem lidového popěvku zachycuje lurské zjevení básně Ivana Javora „Bernadetka“. J. Mihál otiskuje puristický článek filologický, zahrocený proti těm, kteří kárají invenci nových slovenských výrazů. Následuje Lomského studie o Paul Claudelovi, veselá črta J. Čajky „Zašomral na úctu k Moyzesovi“, sociální motiv, inspirovaný důlní katastrofou přináší A. Furjelova „Smutná pieseň“, Št. Tokarčík píše o mládeži v SSSR. (velmi podrobně a statisticky doprovázeno). J. K. Šmálov zpešťuje druhý svazek venkovskou črtou o „Zenbě“ (ženitbě) a Polakovič kritikuje článek Hilbinův o René

Descartovi. Zajímavá je studie o příčinách nedostatku archiválního materiálu na Slovensku (značka Ercé). Literární poznámky zakončují druhý sešit (sešity jsou po 64 stránkách). Doporučujeme čtenářům, zvláště katolickému učitelstvu a všem, kdo mají zájem o slovenský katolický život, aby se stali odběrateli „Kultúry“. Mäs—

P. Dr. Silvestr Braitto: Za příkladem svého velekněze. Nová kniha neúnavného našeho náboženského spisovatele, jest sbírkou hlubokých myšlenek pro kněžské exercicie a obnovy. Autor — sám zkušený exercitátor, dobře vidí do duše lidské a duše kněze jest mu tím bližší a dovede k ní opravdu ze srdce promlouvat. Ukazuje velikost povolání kněžského a dává směrnice jak uchováti v sobě žár lásky, oběti a obětování, jímž jest podle vzoru Kristova život kněze. Třeba však varovati se také lidských chyb, kterých ani kněz jako člověk není ušetřen. Jest třeba stále studovati, úzkostlivě dbáti cti a varovati se toho nejmenšího pohoršení, neboť právě náš národ tak přísně se dívá na kněze a na všechny jeho skutky. Knihu vydalo Lidové knihkupectví v Olomouci. Rozsah knihy: 116 stran, cena Kč 9.50.

Hospodářská síla zvysuje náš vliv ve státě i společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu

Ústřední záložna lidová

Praha II., Spálená č. 15

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice četně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují od 31. prosince 1933 již 150 mil. Kč vkladů.

Sdělení čtenářům.

Všem svým přátelům a čtenářům přejeme radostné a požehnané velikonoce. Připojujeme prosbu o vyrovnání předplatného. Složní listky byly přiloženy v minulém čísle. Kdo platil ještě starými vplatními listky, mohou býti bez obav, ježto staré naše konto u Poštovní spořitelny jsme nezrušili. Kdož nedostali některé číslo, nechť reklamují nefrankovaným lístkem, v němž však buď uvedeno, které číslo se reklamuje a přesná adresa odběratele. — Příští číslo vyjde dne 15. dubna.

Redakce a administrace „ŽIVOT“, Praha II., Spálená 15

Jednotlivá čísla Kč 1.50. Toto číslo stojí v drobném prodeji Kč 3.—.

Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 434-73. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo nám. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: K. Doubravský, B. Benetka, Dr. Š. Trochta, J. Král, Vilém Bítmar, Josef Nepřaš, Ludvík Šafránek. Život náboženský, kulturní, politický. Co život dal. Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. dubna 1934. Ročník XVI. Číslo 5

Proti fašismu — pro demokracii.

Dne 22. března t. r., ve čtvrtek před Květnou nedělí, konala se v přednáškové síni Emauzského kláštera výroční valná hromada Klubu katolického duchovenstva, na které po referátu pana ministra Dra Šrámka jeden ze starších pánů účastníků pozastavoval se v zahájené debatě nad tím, že prý pan ministr vykládal příliš mnoho o věcech holandských, zatím co účastníci očekávali nějaké informace o poměrech domácích. Pan ministr poukázal ovšem správně na to, že ve své řeči o politických proudech v Holandsku ukazoval vlastně na analogické poměry u nás, čemuž každý čtenář ihned přisvědčí, jakmile si přečte níže uvedený text pastýřského listu holandského episkopátu proti fašismu a nacionálnímu socialismu. Kdo jen poněkud zná naše poměry, ten při četbě tohoto listu vidí před sebou nejen rozvíjeti se zdejší myšlenkové proudy, nýbrž vidí přímo defilovati i jednotlivé osoby, proudy ty představující.

Do svých vlastních řad mohli bychom s dobrým svědomím řici stručně: Nekoketujte s fašismem a nezahrávejte si s ním, co v podstatě znamená ztrátu všech občanských svobod a co znamená především porobení katolicismu. K tomu není potřeby zvláštního rozhledu, abychom si řekli, že my bychom nebyli ti, kteří by u nás prováděli diktaturu, po které i mezi námi někteří, a zejména také i mezi duchovenstvem, někdy pošilhávají. Na zmíněné schůzi Klubu katolického duchovenstva tvrdil jeden řečník velmi rozhodně a výrazy málo uváženými, že prý u nás na základě zákona na ochranu republiky zavírají se pořádní lidé a podobně. Na to pan ministr Šrámek odpověděl trefně, že kdyby řečník uvedl jenom desetinu

toho, co svobodně promluvil u nás, na některém místě, jež podléhá pravomoci jím tak velebeného hitlerismu, že by byl již dávno býval v koncentračním táboře. Jindy se zase stalo, že na jisté konferenci po zevrubném výkladu o celé struktuře a poslání nového reeskontního a lombardního ústavu řekl kdosi, že on tomu všemu nevěří, že to je zase jenom nějaký nový švindl, a když ne švindl, tedy nové koryto pro ty, kteří se dosud ještě k ničemu jinému nedostali. Tato atmosféra nedůvěry, podezřavosti, negace a nekřesťanského smýšlení je živnou půdou pro šíření všelijakých nedemokratických novotářských hesel, ze kterých pak vzniká prostředí úplně preparované, aby se stalo předmětem nějakého absolutistického režimu, ve kterém potom všichni ti dřívější negativisté zakoušejí na vlastních zádech otrokářskou knutu, která nad nimi sviští každé chvíle na číkolí zlomyslné udání, bez jakéhokoli řízení a bez jakéhokoli vyšetřování. V takových poměrech mohl by pak třeba špendlíkem vyhrabávat zase starý režim, pro který neměl v době plných občanských svobod nejmenšího pochopení, nejmenšího uznání a nejmenšího záchvěvu vděčnosti ve svém srdci. Nejedno z čtenářů se při těchto slovech posupně usměje. Budiž, je těžko v dobách mimořádně svízelných prostředky pouze lidskými rychle vytvořiti atmosféru, která by byla pro všechny přijatelnější. Zůstává však neochvějnou povinností všech svědomitých mužů, aby činností svou, napomínající včas i v nečas, snažili se odvrátiti od svého národa neštěstí, které vždycky znamená nekontrolovatelná a neodpovědná diktatura jednoho člověka, nebo několika málo lidí.

Arcibiskup a biskupové nizozemští svěřenému duchovenstvu a věřícím spásu v Pánu

● Šíří se nové státně-polické zásady.

V nynějších vážných a pohnutých dobách slyšíme denně přetřásati otázky společenského a politického rázu. Nové zásady, hlášené na našem území a jindy také již prakticky uskutečněné, zachvátily široké vrstvy obyvatelstva, zejména mladší pokolení. Vyrůstá zřejmě nový řád, který by bylo lze v mnohém ohledu vítati, protože přináší osvobození od individualismu a materialismu; působí nám však také starosti, poněvadž hrozí zabřednouti do jiných bludů. Máme na mysli směry, které bývají označovány jmény fašismus a národní socialismus a vzhledem k nimž není jistě zbytečno opakovati slova papeže Lva XIII.: „Považujeme za nejvýše důležitě, aby nové náhledy o státu byly srovnány s učením křesťanským.“

● Před právem státním stojí právo Boží a právo přirozené.

Ne že by katolická církev dávala přednost té neb oné státní nebo vládní formě; také se nezastává nějaké zvláštní politiky, určitého politického směru. Avšak žádá od každé vládní formy, aby nebyla ovládána zásadami, které ohrožují práva daná od Boha církvi a přirozená práva každého člověka. Žádá proto, aby svůj vznešený úkol mohla vykonávati naprosto svobodně; a zároveň aby každý systém, má-li býti církvi přijat, měl ohled na požadavky

pravého lidského štěstí, jak jsou obsaženy v katolické věrouce.

● Církev a stát.

Papež Lev XIII. praví ve svém okružním listě „Immortale Dei“: „Bůh svěřil péči o pokolení lidské dvojí vrchnosti, duchovní a světské, z nichž první jest ustanovena nad věcmi božskými, druhá nad lidskými.“

Dvě moci tedy, církev a stát, se zabývají, třeba s různého hlediska, lidským štěstím. Jest proto nadevše jasno — tak učí týž papež — že „občanská společnost, zřízená pro obecné dobro, chce-li je správně opatřiti, musí tak pečovat o své občany, aby nejen nic nekladla v cestu docílení a získání nejvyššího a nepomíjejícího dobra, nýbrž aby je také všemožně podporovala“.

Přirozené blaho jest podřízeno nadpřirozenému, a proto nelze úkolů státu a církve, třebaže se na ně můžeme dívati odděleně, ve skutečnosti nijak od sebe odloučiti. Neboť i když mají oba svoje vlastní, navzájem nezávislé pole působnosti, jednak má vyšší duchovní život pro svůj normální rozvoj zapotřebí pozemských prostředků, jednak křesťanské učení o úplné, věčné blaženosti člověka usnadňuje správné chápání přirozeného blaha a působí na ně různými svými prostředky.

Jest proto zcela pochopitelné, že církev má právo i po-

innost zkoumati podle svých zásad určité problémy společenské a politické. Tyto všeobecné zásady byly opětovně rylozeny v papežských encyklikách.

● **Právo Církve na svobodu.**

Především jest to bezvýhradný požadavek, aby nadpřirozená činnost církve samé byla naprosto svobodná a zabezpečena tak, aby církev mohla mravní život věřících a všechno, čeho jest pro duchovní spásu třeba, jako život manželský a rodinný nebo výchovu mládeže, spravovati zcela svobodně podle křesťanských zásad. Z toho plyne, že církev musí požadovati svobody, které přispívají k dosažení jejich cílů, jako svou samostatnou školu, náboženská sdružení, svobodný katolický tisk a různé instituce veřejného církevního života.

Když církev klade tento požadavek, činí tak nejen proto, aby zabezpečila svá práva, nýbrž také pro dosažení pravého štěstí každého člověka, k čemuž mezi jiným náleží svoboda samostatné osobnosti, správně chápaná. **Církev byla, jak prohlašuje papež Lev, nejsilnější ochránkyní pravé občanské a politické svobody**, protože hájí učení, že vrchnosti nesmějí nikterak vládnouti podle své chuti a libovůle, nýbrž že všechno lidské zákonodárství musí hledati svůj původ a základ v právu přirozeném a ve věčném zákoně Božím.

Podle sv. Augustina není v lidském zákoně nic spravedlivého a legálního, než to, co se odvozuje ze zákona věčného.

● **Přirozená práva člověka jsou popřena v totálním státu.**

Nuže, rozum učí — a Zjevení to potvrzuje — že člověk má osobní práva. Tato práva existují od přírody i beze státu. Stát jich nestvořil a nejsou také snad jen pouhým výronem státních úkolů nebo národních zájmů, nýbrž souvisí s osobním určením člověka. Protože tedy tato osobní práva předcházejí každý státní řád, musí je stát respektovat, třebaže musí býti uspořádána, to jest uvedena v soulad s právy jiných. Zcela jistě jsou tento osobní zájem a volnost, kterých požaduje, podřízeny veřejnému zájmu, ale neztrácejí se v něm. Neboť veřejný zájem nemůže býti konec konců nic jiného, nežli spořádané blaho všech a na něco, co naprosto přechází zájmy osobní, tedy na př. rozvoj rasy nebo národa, velikost a moc státu samého o sobě. „Veřejná moc jest zřízena pro dobro těch, jimž vládne.“

To pak, čemu se říká „totální stát“, jest, přesně vzato, s těmito zásadami v naprostém rozporu.

Zajiště jest péče o správné pochopené národní blaho něco velikolepého a vznešeného; jest proto úkolem a povinností všech občanů, aby na něm spolupracovali. Také nemá nikdo tak jednostranně usilovati o své osobní zájmy, aby byla tím ohrožena rovnováha celku a tím blaho jiných. Spíše jsme jako vlastenci a jako sociální bytosti určeni a povoláni k tomu, abychom součinností se všemi svými spoluobčany všech tříd a stavů přispěli svou troškou k rozkvětu celku a blahu všech. Než toto blaho všech jest blahem svobodných osobností s vlastním určením. Tomu by se nenapomáhalo, nýbrž ničilo by se, kdyby stát byl považován za jediný zdroj práva, morálky a svobody. Bylo by zničeno každým systémem zbožnění státu nebo národnosti, každou naprosto nevázanou diktaturou. Spořádané blaho všech jest jistě zaručeno jedině uznáváním samostatnosti osoby lidské v mezích sociálního řádu. Proto skýtala církev svým učením vždy nejlepší základnu pro spravedlivé uspořádání společenských poměrů. „Tím, že se uzavírají dveře tyranii a vrchnosti se nedává do rukou neobmezená moc, zajišťují se nezkrácená práva svobodných občanů,“ praví papež Lev.

● **Biskupové varují před ideologií „totálního státu“.**

Pokud pak jde o zvláštní poměry v naší zemi, jest při mlhavosti teorii, které se zde hlásají, nesnadno určit, jak dalece různé fašistické nebo národně socialistické proudy u nás přijímají „totální stát“. Přes to jsou biskupové jako pastýři duší a strážci spásy svěřených věřících povinni, aby také vymezili své stanovisko k tomu, co se zde doma

děje. Neboť i když politické otázky samy o sobě nespádají do pravomoci církevních vrchností, má církev nicméně povinnost bdíti nad duchovními zájmy, které s nimi mnohými způsoby souvisí. A třebaže je snad pravda, že fašistické a nár. socialistické strany v naší zemi se nevyslovují otevřeně pro „totální stát“, přece musíme ukázati na mnohá veliká nebezpečí, kterých jest se obáhati od těchto stran.

Předně uvažme, že tyto směry u nás, třeba že nyní ještě nestojí na zhoubné zásadě státního absolutismu, dříve nebo později podlehnou zcela jistě zbožňování státu a národa. Velké myšlenkové proudy ve světovém dění působí navzájem ponejvíce neodolatelně a při tom lidé přijímají tak lehce zplna myšlenky těch, kteří by dovedli snad uskutečniti zlepšení, v některých bodech žádoucí.

Dále nebudíž zapomináno, že vůdcové radikálních hnutí nezůstávají vždy skutečnými vůdci, nýbrž že bývají sami mnohdy vedeni a strkáni jinými, kteří chtějí plně důsledky teorii, o něž se hnutí opírá, uskutečniti v praxi. Určitá umírněnost vrchního vedení není proto ani nejmenší zárukou pro budoucí vývoj nějakého hnutí. A i když také někteří vůdci v naší zemi prohlašují, že nestojí na stanovisku „totálního státu“, nezmenšuje to nikterak nebezpečné povahy hnutí. Nikdo nemůže říci, jak daleko půjdou důsledky zvrácených teorií, až by hnutí jednou zvítězilo.

● **Práva a svobody holandských katolíků fašismus nezaručí.**

Nadto jest víc nežli pravděpodobno, že každý fašismus a národní socialismus v Nizozemí bude trvale ovládnán skupinou osob, které ve své většině nesdílejí našeho světového názoru. Tím bude dána přímo neobmezená moc do rukou několika lidí, kteří neskýtají a nemohou poskytnouti záruk, že budou plně respektovány oprávněné požadavky katolických zásad; tím se dává přímo nebo nepřímo v sázku všechno, čeho naši otcové dosáhli za zřejmého požehnání Božího tvrdým zápasem díky své nezlomné víře a své nikdy neumdlévající horlivosti. Stav našeho katolického školství, našeho tisku a našich organizací, svoboda pro naši Katolickou akci, dílo našich klášterních řádů a mnohé jiné útvary našeho náboženského a církevního života, to vše, co bylo získáno po staletích útisku, závidí nám mnozí národové a bylo již vícekrát J. Sv. papežem s uspokojením dáváno za příklad a vzor jiným národům a zemím.

Nuže, všechno to nemůže obstáti bez záruky svobodných občanských práv poddaných, bez uznávání zdravé samostatnosti osob a individuí. Kdyby v zemi se smíšeným obyvatelstvem, jako u nás, nějaká nekontrolovatelná moc vším vládla a neuznávala práv jiných, nemohl by naprosto nikdo předvídat, kam by to, možná i proti úmyslům samých vůdců, mohlo dospět a kolik dobrého by dokonce i při krátkodobém trvání takové vlády mohlo býti znemožněno nebo přímo navždy zničeno.

K tomu přistupuje ještě toto: každý chápe, že naše vážné doby přinášejí obrát do myšlení a činění lidské společnosti. Jest potěšitelné, že se lidé počínají odvracet od individualismu, liberalismu a socialismu. Ale budování hospodářských a sociálních otázek, které jest při tom dotčeno, nemůže naprosto býti odloučeno od křesťanského životního názoru; blaho přirozené a nadpřirozené jsou úzce spjatý.

● **Katolíci musí svými vlastními šiky hájiti svá práva.**

Proto se nemůžeme postavit za žádný politický systém, který vážně ohrožuje vliv katolického světového názoru, na řešení těchto otázek. Pro horoucně žádané blaho našeho národa jest především nutno, aby náš důrazný hlas byl slyšen, a aby katolická část našeho národa skutkem vykonávala vliv, který zde může mít, zůstane-li pevně se-mknuta. To není snad jen speciálně katolický zájem, nýbrž je to zájem celého našeho národa. A kdo svévolně porušuje jednotu, kdo touží po vzrůstu a zmohtnutí strany fašistické nebo národně sociální, ať jakkoliv orientované, kdo jest jejím stoupencem nebo ji propaguje, ten si není dostatečně vědom své svaté povinnosti vůči pravému národnému zájmu.

● **Chvályhodné snažení katolíků o postupnou nápravu.**

Víme velmi dobře, že se pronášejí různé stížnosti proti nynějšímu státnímu zřízení, proti různým stranám a také proti katolické státní straně. Není nám neznámo, že také mnozí lidé dobře smýšlející žádají si pronikavých opatření k obnově celého našeho společenského života. Nynější politická soustava není nikterak nezměnitelná na věky. Jest nás také daleko, abychom tvrdili, že se na mnohém poli nedá nesmírně mnoho zlepšit a změnit. Falešný pojem o svobodě vedl k nevázanosti tím, že přiznal práva i myšlenkám a názorům hodným naprostého odsouzení. Autorita v celém společenském životě, počínajíc rodinou, jest podryta a oslabena; společnost se ještě neosvobodila od zlohubných zásad, které na ni za posledních století neomezeně působily; ohavný egoismus v oboru hospodářského života vedl často k pohoršlivým zlořádům.

● **Chyby demokracie nejsou důkazem její nemožnosti.**

Pozdravujeme proto s velikou radostí oživení lepších citů a svatou horlivost, s kterou mnozí z našich zahajují neohrožené boj proti vážným poruchám. Než musíme přece ukázat na to — a ti, kteří jen pohodlně kritisují práci politických stran, nechť to zejména uváží — že mnohé z nynějších problémů jsou mezinárodní a že nemohou býti vyřešeny pouze vládou určité země. Mimo to znamená obnova lidské společnosti odkřesťaněné liberalismem a socialismem vznik nové periody dějin, která může pracovat zrovna tak pomalu, jak pomalu v dřívějších dobách křesťanství obnovovalo pohanickou společnost. Ale poslední věci by byly horší prvních, kdybychom z nedočkavosti řešení oněch problémů vložili prakticky do rukou vůdců a učitelů, kteří jsou našeho smýšlení velmi dalecí; kdybychom byli nejkrajněji kritičtí vůči našim a stejnou měrou nekritičtí vůči cizím, ve slepé důvěře v jejich dobrou vůli a schopnosti, ohrozili bychom vše, čeho již bylo dobytý a co je nadto nezbytným předpokladem dalšího rozvoje.

● **Jest však nezbytně třeba jednoty katolíků.**

Dále pak, milovaní věřící, pochopte laskavě: co dobrého strany, kromě mnohých, pro vás nebezpečných a nepřijatelných thesů, velebí jako něco nového a jako vysvobození, není ve skutečnosti nic jiného, nežli výplod naší katolické státní a společenské nauky, ba nezřídka náš po dlouhá léta kladený požadavek. My pak nemůžeme také učiniti nic lepšího, nežli pracovati v jednotném a nerozborném svazku pro uskutečnění těchto svých požadavků. Jejich náležitého uskutečnění nedocílí se nikdy bez silného katolického vlivu. Avšak silný jest náš vliv, stejně jako v minulosti tak i v budoucnosti, jedině tehdy, když se bude moci účinně uplatňovat mohutnou a jednotnou organizací. Bez této jednoty zůstane nadále většina našich přání a snah nesplněna. Opět a opět jsme proto věřící již vybízelí, aby také v politice zůstali jednotni, v přesvědčení, že

jedině zachováním jednoty jsou naše svatá práva a svobody dostatečně zaručeny.

● **Těžce se proviňují, kdo porušují jednotu katolíků.**

Není úkolem vaší církevní vrchnosti, aby hodnotila politické zásluhy některé politické strany. Také nezavazuje církev jen tak beze všeho k určité politické organizaci. Vše, co činíme, jest, že ve jménu velikých duchovních zájmů, kterých se tyto otázky dotýkají, a vzhledem k historickým poměrům a k dnešnímu stavu vás povzbuzujeme a nepřestaneme povzbuzovati k neochvějné jednotě také na poli politickém. Varujeme vás proto před nevyhnutelným nebezpečím jak rozbití katolické jednoty, tak sdružování se v nestranických svazích a stranách.

Důrazně zde ještě přidáváme, že táž výstraha vztahuje se také na katolíky, kteří se sice neorganizují u fašistických nebo národně-socialistických stran, ale kteří chtějí mezi svými souvěrci uvést v život zvláštní, samostatné hnutí, které má představovati idey a úmysly oněch stran. I ti se proviňují porušováním katolické jednoty. Takové hnutí vyrosté časem jistě v novou stranu anebo se připojí k trvajícím již fašistické nebo národně-socialistické straně, protože by jinak nemělo vlivu.

● **Biskupové zakazují kněžím a katolickým pracovníkům členství ve fašistických a nac. socialistických sdruženích a agitaci pro ně.**

Veliká závažnost těchto věcí ospravedlňuje úplně vystoupení vaší církevní vrchnosti, která by se zpronevěřila své povinnosti býti pastýřem duší, kdyby v tom nebo onom směru ponechala věcem volný průchod. Kdo pak přes tato naše výstražná slova se domnívá, že musí své náhledy prosadit, nechť ví, že bere na sebe těžkou odpovědnost a že bude muset před Bohem a svým svědomím odpovídat za svou krátkozrakou opovážlivost. Biskupové nemohou a nebudou nadále trpět, aby osoby, které zastávají funkce, které jsou více méně přímo podrobeny jejich pravomoci, anebo mohou býti považovány za zástupce a představitele Katolické akce, horlily pro fašismus nebo národní socialismus nebo se k některé z těchto skupin připojovaly. Jak členství, tak agitování zakazujeme proto svým kněžím a duchovním osobám, členům kostelních nebo chudinských výborů a správ, představeným katolických organizací nebo katolických institucí, jakož i všem těm, kdož jsou činní v našich katolických školách, pokud jsou podrobeni biskupské pravomoci.

● **Obnova národů a světa — v Kristu!**

Se vším důrazem povzbuzujeme věřící, aby dnes více než kdy jindy posilovali své řady a byli neustále činní pro obnovu společnosti lidské v Kristu, která nám všem tolik leží na srdci. Kéž takto přijde brzy království Boží!

Modlete se vroucně v této posvátné době postní a prosťte nebesa o útechu, aby Bůh byl těžce zkoušenému světu milostiv a aby jeho slitováním opět se k nám vrátil pokoj a štěstí.

Bděte a modlete se! Modlete se zejména za svatou církev a jejího velekněze, J. Svatost papeže, stejně jako i za své vrchní duchovní pastýře. Modlete se i za naši drahou vlast, za naši uctívanou a milovanou královnu, za všechny ředitele osudů země, aby moudrost a síla Boží je podporovala v jejich těžkém úkolu.

Co nejsnažněji vás vybízíme, abyste si všichni navzájem obětavě pomáhali pro lásku Kristovu, abyste žili vážně a prostě, vybízíme vás k čistým mravům a k vzájemné lásce, k úctě před vrchnostmi a k důvěře v Boha, našeho Otce v nebesích, který všechno řídí k dobrému.

Dáno v Utrechtu na svátek Panny Marie Hromničné 2. února 1934.

† J. H. Jansen, arcibiskup v Utrechtu.

† P. A. W. Hopmans, biskup v Bredě.

† Dr. J. H. G. Lemmens, biskup v Roermondu.

† A. F. Diepen, biskup v Hertogenboschu.

† J. D. J. Aengenent, biskup v Haarlemu.

Podivná dělba práce.

U nás byla zavedena podivná dělba práce: jedni pracují a druzí sklizejí. Tento způsob racionalisace se neobvykle rychle ujal. Nemáme prostě míry pro vyjádření rychlosti vzrůstu. Máme jen příležitost pozorovat, že v úřadech, ve spolcích, v politice — zkrátka všude — je tato dělba práce domovem a všude dělí obec pracujících na dva tábory: tábor opravdu pracujících a tábor klidících.

Mezi nimi nemůže být smíru, jako není možný smír mezi pravdou a lží. Každý, kdo se pokouší o kompromis, buduje most bez pilířů, bez jakékoliv opory.

Chápeme, že ti, kdož honosivě tvrdí, že jsou povoláni kliditi, mají radost z této dělby práce, že si přejí, aby tak tomu bylo stále a vždy. Přišli nevědomky ke cti státi něčemu v čele, objevili se najednou na špici, daleko dříve, než sami doufali. Po příchách poctivé práce by se tam tak rychle nedostali, zejména kdyby se jim stalo totéž, co bylo provedeno jejich předchůdcům: že by za polovinou cesty byli klidně svrženi dolů rukou v nějaké elegantní rukavičce, docela bezohledně, jako se sfoukává s oken prach.

A tak se všude, kde tato dělba práce je zavedena, objevuje čas od času „homo novus“, který v krátké době všechno poučuje a vlastní si legitimaci rozsvěcení kdejakou pouliční lucernou. Záhy dosáhne hodností, neboť, jak se zdá, byly uschovány právě pro něho. Všechno před ním byly plevy. Musely být sfouknuty. Teď se našel pravý. Ó, jásej, Izraeli!

Ve starém Římě termin „homo novus“ měl alespoň hanlivý přízvuk. Hudba naší současnosti se oprostila od předsudku existence nějakých disharmonií. Dnes už pomalu všichni věříme, že když nás muzika přímo rve za vlasy, že je krásná, libozvučná. Stejně dnes věříme, že „homo novus“ je světlo znenadání se objevivší, světlo k zastínění ostatních.

Lidé toho druhu se dovedou postarat o reklamu. Poctivý pracovník nikdy si nedělá sám reklamy. Neplatí si ji. Raději dře. Čas, který jiní věnují úsměvům, získávání přátel, věnuje opravdový pracovník práci.

Zatím jeho protivníci vyrábějí články. Oslavují v nich sami sebe, nebo César Pompeje a Pompejus Crassa. Říkají si, a tvrdí to bez uzardění docela vážně, že mají oheň, že všechno, co ostatní až dosud vykonali, je úžasně málo, ohružují nad tím pohrdlivě nos a plakávají na nárožích, ve schůzích i v časopisech. Námí nastává teprve nová éra na světě. Námí teprve oživne spolek, strana, Církev. My omládíme udýchané dědečky vytrvalé práce, my jim ukážeme, jak neofyté dovedou všechno rázem sfouknouti.

Nikdy ještě tito noví sadaři se nepřihlásili k práci ve štěpnici, vždycky jen k česání. Žádný z nich nechce sloužit, každý chce být principálem, aby mohl pimprlové divadlo spolku, strany atd. roztočit po svém.

Perfidie těchto samozvanců nekončí však uchvácením hodností, obsazením vedoucích míst pod zámkou vnesení nového ohně. Ča jde dále a vysmívá se odstrčeným: Přece jste nepracovali pro nějaký titul, pro odměnu. Co byste ztratili odměnu v nebi.

Tito neofyté, tento zveličelý a ve stech kusech dodávaný „homo novus“, sklizejí za vás jen proto, aby vám zachránili odměnu v nebesích, rozumíte, vy plesnivi dřiči, vy zpohodlněti tatici, vy chásko sázející všechno na věrnost. Žádnou věrnost nepotřebuje ani Bůh, ani společnost. Přebihejte s místa na místo, říkejte tomu faustovský nebo ahasverovský problém, měňte legitimace spolků a stran, vychutnejte všechny číše filosofie a pak přijďte k nám. My na vás tak toužebně čekáme a všechna hlavní místa vám rezervujeme. My jsme prostě bez vás nemožní. My máme ve svých řadách jen samé hloupé lidi, hloupé proto, že žijí podle náboženství. Vy v tom dovedete jinak chodit. Vy přinesete oheň a za ním už se ledacos skryje. Vy se nebudete ohlížet na dekalog. Vždyť jste neofyté a jdete nás obrodit. Vy nebudete žít po katolicku, vy budete všechno jen slovy maskovat a budete našimi vůdci.

Neodplivneme si. Škoda slín. Řekněme si jen tolik: Křesťanská spravedlnost žádá, aby ti, kdož pracují, měli úměrný podíl na výtěžku práce. Morálka katolická praví, že těžce hřeší ten, kdo věrně nerozděluje obecná dobra. Nejen proti spravedlnosti podílné, po případě i proti spravedlnosti směnné, když udílí úřad veřejný nehodnému, pominuv hodných.

Žádné klíčování neuteče z kruhu těchto slov. Především my, katolici, jsme povoláni k tomu, abychom uskutečňovali spravedlnost, když Bůh, jemuž chceme sloužit, je spravedlnost sama. Především tedy my musíme odstraňovat každou nespravedlnost, a především z našich spolků a stran musí zmizeti monstrum podivné dělby práce.

A nemáme-li nadbytek ohně nadšení pro neofyty, prosíme, aby nám nebylo zazlíváno. Není to z žádné pohodlnosti, z žádné obavy. Je to jen proto, že Církev celou svou praxí od prvních dob v katakombách až k událostem v Rakousku nás učí — opatrností. Nechceme této ctnosti rozuměti lépe než Církev.

Provedte kolonizaci nezaměstnaných na státních statcích.

Několik odborníků přišlo s návrhem na zemědělskou kolonizaci, jako prostředkem k odstranění určitého počtu nezaměstnaných. Byl to v jádru dobrý nápad, pokud nikdo nežádal, aby byl také proveden. Když se mluvilo o jeho realizaci, tu byla řada námitek, není peněz, není půdy komu vyvlastnit, aby mohla být provedena kolonizace, a ještě jiné námitky. Finanční prostředky, které stát poskytuje na jednoho nezaměstnaného ročně, činí přibližně u dělníka, podporovaného podle gentského systému 2.400 Kč, ve stravovací akci částku ovšem nižší. Kdyby stát býval začal s kolonizací již před třemi roky a poskytl každý rok kolonistovi onu částku, kterou mu věnuje ve formě podpory, bylo tím umožněno vytvoření nových hodnot, na místo obyčejného konsumování státních pod-

por, jako tomu je dosud. Půdy je u nás dosti a je volná; jsou to v první řadě zkrachovaní majitelé zbytkových statků, kterým republika dala to, co jiným vzala, kteří čekají na ten okamžik, kdy budou moci opustit půdu, která pro ně byla nevýnosnou i tehdy, když vlády státu v potu tváří agrární politiky prováděly zabezpečovací práce cestou zákonodárnou především pro tyto zbytkáře. Ale, ponechme stranou i tuto půdu, na kterou by mohlo dojít až později, při dalších plánech zemědělské kolonizace. Zůstaňme pouze u půdy, kterou vlastní stát. Podle stavu z 1. ledna 1933 obhospodaruje stát celkem 1.104.180 ha zemědělské a lesní půdy. Čistě zemědělské půdy je 146.025 ha, rybníků a rybníčních hospodářství 10.201 ha, lesní půdy 925.400 ha a zbytek je půda stavební, neplodná

a daně prostá. Na zemědělské půdě, náležející majetkově státu, která by mohla být poskytnuta bez náhrady kolonistům, mohlo by být okamžitě umístěno 100.000 nezaměstnaných. Při prvé kolonizaci přicházeli by v úvahu nejdříve ti, kdož utekli z venkova do měst, a jsou proto schopni vykonávat práce zemědělské v plné pracovní výkonnosti. Účelným rozdělením jednotlivých státních statků na dílce při zachování možnosti jednotného obdělávání a využití strojů, poskytla by i menší výměra půdy dobrou obživu rodině dnes nezaměstnaného dělníka. Bylo by lze využít pro společné užívání i budov hospodářských. Šlo by tudíž jen o stavbu účelných místností obytných, při použití materiálu dřevěného (státní lesy), jako nejlacinějšího vůbec, aby náklady na kolonizaci nebyly značné. Státní hospodářství lesní a zemědělské je takřka pasivní a poskytuje obživu 4.191 stálým za-

městnancům a několika tisícům rodin dělnických, o jejichž účast na kolonizaci by se muselo nejdříve jednat. Nutno ovšem upozornit, že by větší část těch zaměstnanců našla i na dále obživu na státních statcích, kde také až dosud pracují.

Kolonizace nezaměstnaných na zemědělské půdě státní byla by dílem opravdu jedinečným a znamenala by návrat k půdě pro ty, kteří ji z donucení nebo i bezdůvodně opustili. Dala by základ k novým pracovním možnostem, i když by znamenala snížení životních čísel o určitá procenta na dlouhý čas, ne-li na trvalo. To by konečně nebylo také marné, když víme, že vývoj věcí půjde tím směrem. Zemědělská kolonizace je dílo smělé a odvážné a musí být provedeno lidmi neziskuchtivými, aby se neopakovalo kritické období provádění pozemkové reformy, z něhož by kořistily politické strany.

P. S.

Bořivoj Benetka.

Náš poměr k Polsku.

Podepsáním římského paktu změnil se i formálně politický obraz Evropy. Dvě otázky byly pro veřejnost na programu římských porad: 1. samostatnost Rakouska, 2. hospodářské oživení v Maďarsku a v Rakousku. O příčinách a důsledcích této trojspolkové kooperace nechci však dnes mluvit, neboť teprve budoucnost ukáže, zda odumřelé přístavy v Terstu a Rjece oživnou rakousko-maďarským transitem a zda ochráná ruka Duceho bude tak mocná, aby stráž kufsteinské pevnosti odolala tlaku Hitlerova režimu. Trojspolek však vynutí si nové orientace i v sousedních státech po stránce politické.

Polsko jest naším sousedem na dlouhé linii východní. Je pravda, že částečně jsou to hranice ustálené nebo nesporné. Ale nedávno byli jsme svědky podrážděnosti našich slezských sousedů v Těšíně. Bylo naznačováno, že to jest čistě místní, z Krakova podněcované (a myslím, že staré) nepřátelství. Ale proti této docela místní podrážděnosti jest tu přes 20 milionů Poláků katolíků, stojících pod ochranou Panny Marie Czenstochowské. A ti to polští katolíci jsou si i dnes (ba zejména dnes) plně vědomi, že od pokřtění knížete Mieszka (996) jsou spojeni s námi, jedinými Slovany západního obřadu (jako celek). Tato pospolitost byla často zdůrazňována, méně však uplatňována.

Důvody, proč po obnovení obou států nedošlo ke spolupráci, nemusíme hledat daleko. U nás hlavní slovo vedli politikové, jímž Poláky representovali oportunističtí poslanci polští. Spor o Těšínské knížectví (zatím co vlastně se mělo hledět na Horní Slezsko společně) byl prvou krvavou epizodou. Že rána byla hluboká, toho jsme byli svědky nedávno. A zase původce třeba hledat ne ve Varšavě, ale v Krakově, kde už dávno zapomněli na sv. Václava na Wawelu!

A když došlo k polsko-ruskému konfliktu a sovětská vojska se projížděla před Varšavou, zase to bylo u nás, kde místo sympatií padla slova, která vlasteneckého Poláka nemohla uspokojit. Od té doby pak nebyl podniknut ani jediný krok ke sblížení. Vzpomeňme jenom na ty rozmanité výstražné hlasy, abychom si s Polskem nic nezačínali: nemá zajištěnou hranici ani ruskou ani německou. Pilsudčáci zavedou stát na pokraj rozvratu. A ještě řada jiných více méně „opodstatnělých výstrah“. Zatím však v Polsku pracovali na takové konsolidaci, že už návštěvníci poznaňské výstavy byly překvapeni. V této práci se však pokračovalo.

Pokračovalo se tak, že o Rzec pospolitou se zajímali oba sousedé: východní SSSR. a západní Německo. Titíž, o nichž se nám mluvilo, že nejdříve se vrhnou na Polsko (třeba i společně), aby provedli nové dělení Polska. Leč zájem byl trochu jiný. Moskva potřebovala krýtí svoji západní hranici (viz aspirace Poláků na Kyjev!), aby na východě měla volnost akce. Nový režim v Německu, jemuž záleželo spíše na úpravě alpského problému, pokusil se dohodnout se s Polskem. Také i zde *soused* nabídl se Polsku garancím paktem zajistití hranici. Důvody, proč právě Hitlerův režim přišel s garancí hranic, nejsou tak nepochopitelné, jak by se zdálo. Prestiž Třetí říše vyžaduje sjednocení Němců. A bolavá místa (podle jejich představ) jsou Rakousko a Saarsko. Je pravdou, že Pilsudský byl na straně ústředních mocností, třeba i on okusil německého vězení. Je známo protiruské, ostře a snad i oprávněné stanovisko maršálovo. Ale to všechno plně neopodstatňuje ochotu, s jakou bylo přikročeno k podepsání garančního paktu.

Polské diplomacii nebylo tajno, že Francie, která představovala se světu jako ochránkyně středoevropského pořádku, že tato Francie docela klidně vstupuje do velmocenské aliance, která otevřeně prohlásila se za rozhodčího v evropských otázkách. Ostatně: rozdělení zájmových sfér mezi velmocemi není v zahraniční politice novinkou. Polsko, nemělo-li zůstat izolováno, *muselo* se ohlížeti po takových politických dohodách, které by je z připravované izolovanosti zachránily.

Proto jsme byli svědky okázalých projevů politického (*i vojenského*) přátelství Varšavy a Moskvy. Proto také Polsko zprostředkovalo mezi Moskvou a Bukurešťí v besarabské otázce. A když bylo patrné, že zatím ani Hitlerův režim nemá chuti zbrání řešení polsko-německé problémy, vyplynuvší z Versaillského míru, rozhodl se maršál přijmouti pravici Hitlerovu. Za deset let mnoho se změní v komunikační síti Polska a také národnostní problém nezhorší se v neprospěch státního národa. Dodejme, že snad i my do té doby zmoudříme.

Nuže, za patnáct let nemáme před sebou zchátralý, rozvrácený stát, ale silný, vlivný, a co i dnes platí: jedinou slovanskou velmoc! Stát veliké budoucnosti, netušených možností. Je to však i nejnáchodnější stráž západní kultury. Západní kultura pak vyrostla z kultury římské, katolické. Proto Poláci tak vášnivě a houževnatě lpěli na své katolické víře. To jest skoro synonymum: Polák = katolík. Proto právem můžeme říci, že Polsko jest státem *katolickým*. Konkordát to jasně a srozumitelně potvrzuje už úvodními články.

My, Čechové, byli jsme dosud rusofily. Největší „nacionalisté“ (př. Kramář i Stříbrný) přijímají (ač jsou liberalisty) pravoslavlí, hledí na Poláky pokřiveným zrcadlem haličských politiků. Účast polských legií po boku ústředních mocností platila u nás za těžké provinění. A že liberální politikové vedli i po pře-

vratě u nás politiku (přejali jsme rakouské polit. strany!), nedal se čekat obrat náhle a bez vážné příčiny. I činitelé naší zahraniční politiky byli příliš západnický orientováni, než aby prolomili led lhostejnosti. Náš nezáměr na slezské otázky se nevyplatil při řešení těšinského problému.

Tento nezáměr na tom, co se děje za dlouhou východní hranicí, ovšem byl ještě jiný. Dotkl jsem se katolicity Polska. U nás pak katolické bylo identické s méněcenným, podřadným, nekulturním! Nenaučili jsme se elastické politice anglické, která vždy včas pochopí, jak se má přizpůsobit vrtkavému duchu času a ze zdánlivých ústupků ssát med pro velikost a moc a dobro britské veleříše.

Rímský pakt jest poslední výstrahou. Splendid isolation, které nám chystají v Palazzo Venezia, ještě možno prorazit. Cestu pak musíme ukázat my, katolíci. Neboť jedině my máme ještě řadu pout, která dosud pevně drží. Sám jsem doma i ve světě poznal co to znamená, řeknu-li, že jsem Čech *katolík*. Na Oravě i v Rakousku, v Římě nebo v Rakousku, na povlašťovaném Lošinci i v poitalšřované Gorici. Všude jsem měl lepší „kvalifikaci“, přidal-li jsem k jménu Čech „diskriminační znaménko“ katolík. Nuže, není to s tím jménem tak zlé, jak se nám namlouvá. Naopak. My katolíci máme před sebou veliké možnosti. Ovšem musíme se chopit iniciativy. Nesedět u kamen. Promluvit zřetelně. Zadat zřetelnou odpověď. Doma i za hranicemi.

Byli jsme svědky všelijakého koketování s Rakouskem. Myslím, že mnohem plodnější by bylo obrátiti zřetel k Polsku. To jest *katolická a slovanská* země. Jediná velmoc na světě o níž se můžeme opřít. Před dvěma léty oficiosus zahraniční politiky (dr. R. Procházka) nebál se říci, že budeme součástí svatě říše národa německého. I jemu bylo jasno, že orientace na Balkán není trvalou. Razíme-li proti tomu heslo: budme hlasateli těsné spolupráce polskočeské, víme, co činíme. Mluvíme jako Slované a jako katolíci.

Jako Slované dělejme politiku slovanskou, což je totéž co rozumnou. Nehorujme o neznámém slovanském Rusku, když za humny je slovanská velmoc. Neotravujme se rozmanitými diskusemi o cizích politických záležitostech, ale jako katolíci mluvíme otevřeně: nám nejbližší stát jest polská republika.

Jako katolíci *musíme* tedy v této velmi vážné době rozvinouti účelně a programově otázku česko-polskou. Politika českých katolíků musí mít vzor v katolicích na Slovensku, kde už dávno není toho chladu a nepochopení. Ovšem: takové věci nelze dělati amatérsky, jak se u nás všechno dělá. Ne lesklými frázemi, ale řadou promyšlených akcí. Snad poslední události ukáží i našim politikům zahraničního úřadu, že sblížení s Polskem jest naší životní otázkou. My katolíci pak se utěšujeme, že tam ve Varšavě máme dobrého přítele: nuncia Marmaggiho, který zná naše poměry. Kdybychom snad jeho si vyvolili za prostředníka, nebyl by to špatný tah. Jest to bývalý nuncius z Prahy a my nikdy nedovedeme takových styků využít!

Don Bosco vychovatel.

Při příležitosti svatořečení Dona Bosca bude se také mluvit mnoho o jeho vychovatelské činnosti. Ve vychovatelském poslání tohoto světce je vyšší zásah tak zřejmý, že dívaje se na jeho práci přirozeným okem, nemůžeme Dona Bosca vůbec pochopiti. Klíčem jeho vychovatelské metody je jeho první sen, lépe vidění. Předvádím jej tak, jak jej Don Bosco sám zapsal ve svých pamětech.

První sen:

„Asi mezi devátým a desátým rokem jsem měl sen, který mně zůstal hluboce vtištěn v paměti po celý život. Zdálo se mně, že jsem nedaleko domu na prostranném nádvoří, kde bylo shromážděno množství mládeže, která si hrála. Někteří se smáli, jiní si hráli, ba mnozí i kleli. Zaslechnuv kleň, vrhl jsem se mezi ně a chtěl jsem je ranami i slovy umlčet. V tom se zjevil cítí hoříný Člo v e k, mužného věku, vznešeně oděný. Bílý plášť zahaloval celou postavu, tvář jeho se skvěla, že jsem naň nemohl pátiti. Zavola! na mne jménem a kázal, abych se postavil v čelo těchto mladíků a dodal: „Ne bítím, nýbrž vládnu a láskou musíš získati tyto přátele. Začni je hned poučovati o ošklivosti hříchu a o ceně ctností.“ — Zmate! a zahanben jsem namítal, že jsem chudý a nevědomý chlapec, neschopný mluvit o nábožnosti takovým hochům. Tu hoši přerušili hádky, ustali v křiku a kleň a obklopili tajemného mluvčího. Mimoděk jsem řekl: „Kdo jste, že mi poručíte nemožnosti?“

„Právě proto, že se ti to zdá nemožným, musíš je umožniti poslušností a nabytím vědomostí.“

„Kde a jak nabytí potřebných vědomostí?“

„Dám ti U č i t e l k u, pod jejímž vedením se můžeš stát moudrým a bez ní je každá moudrost hloupostí.“

„Kdo jste, že se mnou tak mluvíte?“

„Jsem Synem té, kterou tě učila matka zdraviti třikrát denně.“
„Moje matka mi zakázala stýkati se bez dovolení s těmi, jichž neznám. Povězte mi tedy vaše jméno.“

„Na moje jméno se otaž mé matky.“

Tu jsem zpozoroval po jeho boku Paní velebného vzhledu, oděnou pláštěm, který se skvěl odevšad, jakoby každý jeho bod byl blýskavou hvězdou. Pozorujíc mě rozpaky, pokynula, abych přistoupil k ní, dobrořivě mne chopila za ruku a pravila: „Po-hleď!“ Ohlížím se a vidím, že všichni hoši zmizeli a místo nich jsem spatřil spoustu kozlů, psů, koček, medvědů a mnoho jiných zvířat. — „Hle, toto je tvé pole, na němž máš pracovati. Staň se pokorným, statečným a silným, a to, co se nyní před tvým zrakem děje s těmito zvířaty, ty musíš učiniti s mými dětmi.“

Rozhlížel jsem se, a hle: místo divoké zvěře spatřil jsem tolik krotkých beránků, kteří skotačivě pobíhali kolem, jakoby chtěli oslavovati onoho Člověka i onu Paní.

Nato, ale stále ještě ve snu, jsem se rozplakal a prosil Paní, aby mluvila srozumitelně, poněvadž jsem nechápal, co to má znamenat. Tu mi položila ruce na hlavu a pravila: „V pravý čas všemu porozumíš.“ Na ta slova mne probudil jakýsi šramot a vše zmizelo. Byl jsem zcela vyděšen a zdálo se mi, že mne bolí ruce od ran, které jsem uštědřil, a že mne bolí líc od políček, kterých se mi dostalo od těch uličníků. Onen Člověk a Paní a to,

co jsem slyšel a povídal, tak zaměstnávalo moji mysl, že jsem té noci již nemohl usnouti.

Ráno jsem vypověděl úzkostlivě sen nejprve svým bratrům, kteří se tomu vysmáli, a pak své matce a babičce. Každý si jej vykládal po svém. Bratr Josef pravil: „Budeš pastýřem koz, ovcí, nebo jiných zvířat.“ Moje matka: „Kdo ví, zda nebudeš knězem.“ Antonín s hrubým pošklebkem: „Snad bude z tebe vůdce loupežníků.“ Ale stařenka, která se vyznala nejlépe v theologii, a při tom neuměla čísti ani psát, promusla konečně rozsudek: „Na sny netřeba dbáti.“ I já jsem smýšlel jako babička, ale přece jsem nemohl z mysli vyhladit onen sen. O všem jsem mlčel — a moji příbuzní mu nepřipisovali žádné důležitosti. Když jsem se r. 1858 odebral do Říma, abych vyjednával u Sv. Otce o salesiánské kongregaci, nechal si podrobně vyprávěti vše, co mělo i sebemenší zdání nadpřirozeného. Tehdy po prvé jsem vyprávěl svůj sen. Který jsem měl jako devítiletý chlapec. Papež mi poručil, abych jej dopodrobna a doslova napsal a zanechal k povzbuzení symům své kongregace, která byla cílem mé cesty do Říma.“

(Lemoine M. B. V. I. pag. 123—126.)

Vysvětlení:

Tento sen je jedním z mnoha snů, které zpestřují život Dona Bosca a musejí býti důležitým předmětem pečlivého studia těch, kteří chtějí pochopiti dokonale Dona Bosca a jeho poslání. Svými sny viděl Don Bosco jako „per speculum in enigmate“ celý svůj budoucí apoštolát, osud své společnosti, misie a osoby, které budou státi v čele salesiánského hnutí. Mnozí by chtěli nazývat tyto sny raději viděními, které nebývaly řídícími v životě světce. Jakkoli tomu jest, ponechejme úsudek budoucnosti — tolik však musíme přiznat dnes, když vidíme většinu Don Boscových snů v uskutečnění, že v tom byl prst Prozřetelnosti.

Zvláště první sen Don Boscov je nanejvýše zajímavý tím, že dnes můžeme pozorovati v salesiánských ústavech tisíce divých zvířat obrácených v tiché beránky, neboť v něm vidíme určeno předčasně celé poslání sv. Dona Bosca na poli výchovném a v hlavních rysech vyjádřen jeho výchovný systém.

Především jest zde určeno široké pole vychovatelské působnosti Don Boscovy: množství chudé a opuštěné mládeže. Jest zde poukázáno rovněž, jakým způsobem se má k nim přiblížiti, aby se mohl státi jejich zachránce. „Postav se v čelo!“, pravil tajemný muž, ale zároveň mu dá vyzkoušet, že ti hoši měli býti uvedeni na cestu nápravy spíše příkladem a činy, než předpisy a slovy.

Za tím účelem bylo třeba vyzbrojiti se něžnou laskavostí a vzdáti se veškerého fyzického, intelektuálního a mravního násilí. „Nikoli bítím, nýbrž vládnu a láskou musíš získati tyto přátele“, tak abys spoutal jejich srdce sladkým poutem docela, aby ti věřili jako nejlepšímu příteli. Až budeš pánem jejich srdce, pak je můžeš začít i v náboženství poučovati a přesvědčovat. Ale nejprvnější a nejzákladnější vyučování musí jednati „o ošklivosti hříchu a o ceně ctností“, totiž nestačí pouhá náboženská výuka, nýbrž musí směřovati k mravnímu zdokonalení člověka.

Jak dojemně a dramaticky je znázorněno uplatnění těchto zásad ve výchově. Hoši ustávají od hádek, křiků a kletí a všichni se shromažďují kolem mluvícího tajemného Muže: naslouchají sladkým slovům božského Mistra.

Ale devítiletému Jeníkovi se to zdá nemožným, dosáhnouti mezi svými kamarády toho, co bylo rozkázáno. Božský Učitel mu určuje prostředky, jimiž má být ukol umozněn: poslušnost a vzdělání, a nad to je mu přislíbena Učitelka pravé moudrosti, Panna Maria, rozdatelka nejněžnějších mateřských ctností. Tato něžná Matka, jejíž jméno je v rozmluvě třikrát připomínáno, se stává opravdu bezpečnou vůdkyní a učitelkou Don Bosca po celý život.

Vystoupením Panny Marie v duševním divadle Dona Bosca — scéna se stává vždy zřetelnější. Místo množství chlapců objevuje se množství rozličných zvířat, která svojí různotvorností zosobňují právě různé vlastnosti dobrých i zlých povah chlapců. A nestačí shromáždit a získati tuto povahovou směsici, divoká zvířata musí být trpělivou a vytrvalou láskou přeměněna na krotké beránky. Aby dosáhl vychovatel této proměny, k tomu bude vždycky potřebovati nezbytných ctností, které byly ozdobou všech rozhodných i tichých pracovníků Kristových: pokora, statečnost a síla. — „Staň se pokorným, statečným a silným!“

Sen malého Jeníka nebyl výrazem pobouřené fantazie hochů, který touží po velikých věcech. Ano, Jeník je do té míry tímto podivným snem překvapen, že mu vůbec nerozumí a pln dětských rozpaků se dá do pláče. Prozkoumatelnost boží však, která řídí kroky svých služebníků, připojuje slova útěchy: „V pravý čas všemu porozumíš.“ Vzácné napomenutí pro všechny, kteří se připravují na výchovatelské povolání. I oni vidí již v budoucnosti svoji bohatou činnost, avšak ty představy jsou tak neurčité a nejasné. Aby nabraly konkrétnější formu, totiž aby se jejich sny proměnily v blahou skutečnost, musí jejich výchovatelské povolání dozrát opravdovou vírou a trpělivým očekáváním.

I rozhoditý závěr snu je velmi poučný. Úzká veřejnost, která rozumí o Jeníkově snu: babička, matka, bratr Josef a nevlastní bratr Antonín svými rozličnými úvahami jsou jakousi předzvěstí pozdějších úvah, kritik a výkladů, jimiž veřejnost přijme Dona Bosca, jakmile začne svoji výchovnou činnost na sebe upozorňovati. Těch špatných úsudků bylo v prvních letech opravdu více, nežli těch správných. Jen blah. Josef Cafasso, sv. Jan Cotto-lengo a lidé jemu podobní, odpovídali: „Nechte ho podnikat.“

Dnes se dívá pedagogický svět na něho ovšem jinak. Oceňujíce praktické výchovné výsledky tisíců ústavů salesiánských, zpívají mu chvály i ti, kteří nemají s náboženstvím nic společného.

Nás ovšem, kteří známe cenu mladé duše, a vyhýbáme se tudíž na poli výchovném každému nebezpečnému pokusnictví, chťejíce budovati na zaručených základech, již „a priori“ zajímá spíše podstatný zásah Prozkoumatelnosti boží, jímž chtěla prostřednictvím prostého, zdravého, venkovského hochů oživit a prosadit starý zaručený systém evangelia. O nadpřirozeném zásahu zde nemůže být pochybnosti. Nemůžeme přece předpokládati, aby mysl devítiletého hochů byla schopna via naturali takových snů a hlavně takových vývodů, o jaké se pokusil svým dílem sv. Don Bosco. Tolik však dlužno míti na zřeteli, že Don Bosco v tak útlém mládí měl již pravou představu, třeba ve formě elementární svého budoucího povolání a způsobu, jímž postupovati. V devíti letech, v okolnostech prostého venkovského, vzdáleného od města a od školy, nemůžeme přece o něm tvrditi, že by byl ovlivňován v předčasné formulaci výchovného systému od osob, kázání, poučování a četby.

A přece od tohoto prvního snu začíná vpravdě jeho výchovatelská činnost; začíná shromažďovati kolem sebe venkovské pasáčky a ovlivňuje je blahodárně, že se tomu staří sousedé až podivovali a místní pan farář kroutil nad tím hlavou. Nejedná se o fantastické sny, ani o chvilkový zápal. Od oné chvíle si počal Don Bosco všimati s nevšedním zájmem a vytrvalostí osob, povah, mravních i hmotných potřeb mládeže, studoval, četl, vzdělával se a veškeré jeho studium směřovalo k tomu, aby ten tajemný sen mládí nabyl konkrétnější formu. Ačkoliv na venek, díky jeho velké pokoře a skromnosti, se zdálo, jako by nepřikládal tomu snu velkého významu, v nitru svém nemohl nevěřiti, že to byla boží výzva. A proto spolupracoval vytrvale s milostí boží, aby vyplnil podmínku Bohem mu položenou: N a b ý t i v ě d o m o s t i. Později napsal, že jeho výchovný systém se zakládá celý na náboženství a rozum a v pravdě v žádném vychovateli nedosáhl princip nadpřirozené a přirozené činnosti tak úzké spolupráce. Hlásá to i nepochopitelný rozmach a prostá logičnost jeho díla. Joergensen to vyjádřil následujícím způsobem: „Don Bosco dovedl za dnů našich dokázati nepřesvědčivěji základní pravdu, že křesťanství a kultura jsou jedno a totéž.“

V spleťtém bludišti výchovných metod šel samostatně a přimocane, při tom však neopustil nikdy základního směru, daného evangeliem, kterým dospělo k něbi již tisíc světů. Tento komentář k prvnímu snu sv. Don Bosca se mi zdá důležitý, abychom se vyhnuli mylným uzavěrům a abychom nehledali Dona Bosca tam, kde ho nemůžeme najíti, znetrovujíce jeho výchovný systém, tak pružný a dokonalý při vši jednoduchosti. A proto také chťejíce přikročit k rozboru jeho systému, nesmíme zebrať o vysvětlivky u jiných, ale pojďme přímo za ním.

Nejvyšší hlava křesťanství prohlásila již slavnostně před celým křesťanským světem, že sv. Don Bosco, největší zázrak milosti boží posledních let, může být uctíván jako světec, a že se k němu mohou všichni i veřejně ve svých těžkostech o přimluvu utíkat.

Křesťané popatří na obraz oslavenců a uvidí prostého kněze s dobráckým úsměvem na tváři, obklopeného věncem mládeže,

B. Benetka:

V čem nám dnes sv. Vojtěch může pomoci?

Každého roku svátek druhého pražského biskupa, sv. Vojtěcha, vyvolává v duši řadu vzpomínek a myšlenek. Vždy možno je připojiti k nějaké aktualitě našeho života na důkaz, že světcí odstupem doby nestárnou. Letos nejen doma, ale i za hranicemi se přetřásá otázka českopolská. Nám sice už byla aktuální mnohem dříve, ale události posledních měsíců jí daly nový a velmi vážný výraz.

V době, kdy Poláci vězeli ještě v okovech pohanství, česká země už rozkvétala květy křesťanské víry. Jeden z nich byl přesazen i do polské země. Katedrála hnězdenská byla vystavěna nad hrobem českého biskupa z nejprednějšího rodu českého. A víme, že z tohoto pramene Vody živé pily a pijí desítky polských generací. Hnězdo vedle Čenstochové jest hlavní tvrzí polskou, tím význačným bodem v celé Polse, kol něhož se točí politický i kulturní život dnes jedině velmoci slovanské.

Svatý Vojtěch i po své smrti byl apoštolem. Tím, že spočinul v zemi bratrské, národu svému nejbližší, snad tento zachránil před zničením národní samobytnosti. Čechové kdysi kajicně vydali se na válečnou pout za svatým tělem svého biskupa. Kronikář nám krásně vyličil tu chvíli, kdy po vážné, zbožné přípravě odnášeli si pozůstatky sv. Vojtěcha domů, do vlasti. A přece nevykořenili jeho účtu ze srdcí polských!

Dnes s jistě strany napínají se všechny síly, aby mezi námi a Poláky došlo k vážným nedorozuměním. Je to pověstná klika krakovská (kde už dávno zapomněli na kostel sv. Václava na Wawelu) a dobří dědicové „křikáků“. Tam germanofilská, zde vědomě germánská akce, jichž nešťastnými nástroji mají se státi někteří poliákové polští. Akce odvážná zejména v této chvíli, kdy svět chystá se k nové přestavbě v odporu k liberalismu, třeba maskovanému všelijakými novými křiklavými hesly! Svatý Vojtěch byl tím prvním jednotlivcem činitelem národů tak blízkých. Proto v oklávě jeho svátku třeba rozvinouti akci modlitby, aby svou přimluvou u Boha vyprosil s námi oběma národům darů Ducha sv., jimiž by oba národy a státy byly přivedeny nejen v jednotu víry, ale v jednotu srdcí.

Byla to ruka pohanských Prusů, která přinesla palmu mučedníka sv. Vojtěchu. Dnes dědicové těchto zgermanisovaných Prusů znovu vztahují ruku, aby zamezili, nebo aspoň odsunuli bratrské dorozumění. Víme, že vina na vzájemném nepochopení je i na naší straně. Ale — to nepochopení bylo umělé, zastíněné domácími poměry. Najde-li však k a t o l i c k ý národ polský a československý k sobě most v osobě sv. biskupa Vojtěcha, potom i to ostatní bude nám přidáno. Neboť i polským politikům m u s í b ý t i b l i ž í k a t o l i c k ý, slovanský soused, než zpohanštělý Pragermán. K tomu poznání přiveď na prosby naše, sv. Vojtěše, bratry Poláky. Jsí jich víry kamenem úhelným, buď i nyní znamením lásky oběma národům!

která k němu lne dětinsky a s důvěrou k němu upírá zraky a spiná ručky.

Uvidí ho i ti, kteří se obírají mládeží, rodiče, učitelé, vychovatelé, kněží, a budou se o něho zajímati, budou ho prositi va svých těžkostech a budou se snažiti zvědět, co tento kněz pro mládež vykonal, aby ho mohli následovati. Jejich zájem vzroste, jakmile se dovědí, že tento apoštol mládeže nejen tisíc duší mladých ke Kristu přivedl, ale že dovedl docela novým způsobem vzkřísiti k novému životu starý, osvědčený systém evangelia, jímž možno ohroženou mládež snadno zachycovati a zachraňovati Kristu. Doufám, že přimluva a zářný vzor tohoto apoštola mládeže, světce, bude i pro naši národní výchovu mnoho znamenati a pobídne nás k obětavější práci o záchranu naší ohrožené mládeže.

Dr. S. Trochta.

Vývoj náboženských poměrů v Německu.

„Jsme velice uspokojeni odvahou, již projevujete ve své víře a myšlením, opravdu nadpřirozeným, jímž jste oživení proti propagandě nového pojetí, vzdalujícího se Krista a vedoucího k pohanství. Zůstali jste věrni své přísaze lásky a věrnosti Spasiteli a Církvi. Jste tak ještě více oddáni svému národu a své vlasti. Chcete ji důvěrně sloužit jako v minulosti. Známe jako Pastýř postavení německé katolické mládeže a víme též, že působí i starost vašim biskupům. Nechť si jsou vaše sdružení vědoma, že věc vaše jest Naši věcí. Budeme vás otcovsky chránit pod prapory kříže, který září na vašich standardách a udělujeme vám, vašim vůdcům a vašim nejbližším Apoštolské požehnání, pramen síly a nezměnitelné víry.“
Pius XI. k německé mládeži.

Zprávy, docházející o Německu jsou dosti zmatečné. Je to zaviněno tím, že tisk německý z Říše nemůže referovat podle pravdy, a zprávy cizích dopisovatelů jsou vždy poněkud zabarveny. Ale i přesto můžeme plným právem mluvit o vážnosti postavení různých náboženských konfesí, hlavně katolické.

Vývoj v Německu má něco podobného s vývojem v Itálii, když se ujal vlády Mussolini. Itálie se tehdy topila v anarchii, kterou znamenitě podporovalo Rusko a svou slabostí a nerozhodností sociální demokracie. Liberálové byli již velice oslabeni a Lidová strana — Partito Popolare vzrostla příliš rychle a neměla ani potřebné zkušenosti ani potřebné autority. Mussolini zdolal anarchii a byl nucen mnohé nováčky, včera ještě nepřátelské, včlenit do stávajících nebo nově se tvořících formací, a zavést řád. Minulost vůdcova byla též divná, bylo v něm mnoho neklidu a teprve moc ho utvářela ve směru proti založení a činům minulého života. Ovšem, tato moc posílila i jeho pýchu, která chtěla všechno schvátit. Proto docházelo k častým sporům se Svatou Stolicí, jež vyvrcholily vydáním rásné Encykliky Pia XI. A ještě jednu věc bylo tehdy vidět v Itálii, kterou zhlédáme i v dnešním Německu: Moc Vůdcova měla četné obhájce ve filosofech a myslitelích, kteří uměli dovedně a někdy hodně sofisticky ospravedlnit zásahy a podnikání vlády. Jest snad největším činem Mussoliniho, že nad nimi zvítězil.

Hitler méně četl a studoval než Mussolini. Měl dravost, kterou mohl i uplatnit i vystupňovávat, hnán přímo událostmi a poměry v Říši. Sedmdesátí milionový národ nevolil sice Hitlera, ale ve velké části s ním sympatisoval, poněvadž se považoval za ponížena a Hitler mluvil mstou pruských vládců. Staří dělali politiku často podivnou, ale mládež hořela pro Hitlera. A jistě měl silnou podporu ve svém růstu politickém v tom, že rady protestantských církví mu byly nakloněny. Nejdříve to byl jen laický jejich prvek, složený většinou z bohatých statkářů a mladé inteligence, ale během doby se připojovali i duchovní. Protestantism nelibě nesl vládu kancléře Centra a sociální demokracie a ve vzájemném kompromisu nebylo hledáno dobro pro vlast, nýbrž úmysl oslabit ji. Hitlerovým vítězstvím byla tedy část protestantských církví vyvýšena, posílena, ale zároveň se dalo očekávat jisté tažení proti katolíkům. Pravda, byl uzavřen konkordát, ale nebylo odstraněno nepřátelství. Až do nedávna jakoby nynější vládcové měli jen metodu pozorovací. Běželo o to, poznati pravý stav, změřiti síly. Ostatně, někteří hierarchové a opati se netajili svými sympatiemi k novému režimu a část katolické mládeže rovněž ne.

Nyní, jak se zdá, nabývá vrchu falešná ideologie racionalistická (ozývá se Hegel) a ultragermánská. Hlásá se etatism a čistota rasy. Protestantism není těmto ideím cizí, protože jimi byl hodně dlouho zpracováván. Ale katolicism nepodlehli ani kantismu, ani hegelismu, ani modernismu a v tom tkví jeho velká síla a je v tom třeba i hledati příčinu odporu. Je v sázce pravda a jsou v sázce nesmrtelné duše. Rosenberg se mylí, domnívá-li se, že jde katolické hierarchii o moc, jde jí o záchranu duší, která jest ohrožena hojnou literaturou, již je nasycována i katolická mládež v řadách Hitlerových úderníků. Tento fakt přinutil kolínského arcibiskupa, kardinála Schulteho k vážnému protestu, proslovenému před měsícem s kazatelnou kolínského domu, a určuje i hlasy ostatních pastýřů německých. Měli ostatně předchůdce v sa-

mém Náměstku Kristově, Piu XI., který teprve tehdy promluvil, když bylo sáhnuo na výchovu mládeže, jež měla být vedena v nesprávném duchu. Církvi, když běží o mládež, nikdy neběží o politiku, a stejně je tomu v Německu, Itálii, jako ve Francii, Španělsku nebo Československu.

Vůdcové hitlerovské mládeže se holedbají, že jsou tolerantní, poněvadž nechávají v zemi vůdce Centra a četné pracovníky ve dřívějších katolických organizacích. Chtějí tím i dokazovat, že dříve byly organizace katolické mládeže spolitisovány, a byly jen jaksi avantgardou politické strany. Ze byla i Církev spolitisována a bouří se, když má být odpolitisována. Proto jest prý ochotna vzbuditi zdání pronásledování a mučednictví. Tak se potírá třeba i dílo kardinála Faulhabera, arcibiskupa mnichovského, v němž přece není pranic politického, v němž jsou sneseny jen doklady theologicko-vědecké, potírající ovšem úspěšně ideologii Rosenbergů a jiných hlasatelů nového náboženství.

Příčiny nynějšího útoku proti katolické Církvi a jejím představitelům jsou tedy dvojího rázu: Jednak jde o výchovu mládeže, jednak o podrytí zjevného náboženství, jež má být nahrazeno podivným křesťanstvím germánským, ve skutečnosti starým pohanstvím, jak správně vytkl J. Sv. Pius XI., když děl, že nejde jen již o blud křesťanský, nýbrž o vnesení pohanství do národa. Důvody politické, které jsou uváděny odpůrci katolicismu, jsou výpomocí z nouze a neupřímností. Pius XI. a Řím promluví i na ochranu mládeže i pokud se týče myšlenky. Z adresy Jeho Svatosti katolické mládeži vane duch otcovské starostlivosti, lásky, ale i přísnosti. Tak mluví Otec všeho křesťanstva jen v případech velice vážných a ve chvílích rozhodujících. Kongregace římská, odsoudivši zásadní díla nových hlasatelů germánského náboženství a učinivši tak v krátkém čase po jejich objevení se na knižním trhu, zdůraznila též dosti zřetelně vážnost věci.

Zatím se zdá, že ideologie, která je nesprávná a nezdravá, vítězí nad zdravým rozumem politických vůdců. Zvítězí úplně? Nebo bude odkázána do svých mezí, jako kdysi v Itálii? Možno býti spíše pesimistickým než optimistickým. Protestantism sám není schopen klásti větší odpor, poněvadž ztratil mnoho ze své naukové čistoty a větší část mládeže zorganizovaná v Hitlerových svazech, jest prodchnuta zápallem pro nové směry, které snadno přijímala, poněvadž od malička byla často pastory malé víry na ně připravována. Ale existují již i v německém protestanismu skupiny pastorů, které se hrozí, kam to dospěje. Jsou to jednak ti, kteří jsou organizováni v „Hochkirchen“, jednak údové, t. zv. „Unionskirchen“. Snad z jejich řad vznikla i ona myšlenka, proběhnuvši denním tiskem, že 600 pastorů chce vstoupit do katolické Církve. Katolický cizí tisk to prostě zaznamenává, jako zaznamenává každou zprávu bez komentářů a počíná si jistě správně. Oficiální list Svaté Stolice „L'Osservatore Romano“ o tom mlčí.

Každým způsobem jest vývoj v Německu v náboženském ohledu velice spletitý a lze očekávati spíše přístřeší než obroušení hrotů, neřeknu nepřátelství, nýbrž jen napětí.

J. Krlín.

Konec vše napraví.

Sekera, špalek kdysi v záhlaví.
Přízemním plazením za dlouhých válek
ztracena sekera, zbyl jenom špalek.
Fama dří, konec že vše napraví.

Hmota a duch v sovětském státě.

Již základní principy nauky komunismu dávají zřejmě přednost kultu představy hmoty před nespočetitelným pojmem ducha. Celý pak život státu sovětského veden jest v otevřeném boji s nadpřirozeným významem duše a duševního života vůbec. K tomu se zcela nepokrytě sovětský režim hlásí a ve všech ideologických projevech, ať již to jest ústy předních pracovníků polbyro, armády neb veřejného života, toto zdůrazňuje. Přechodný význam tak zv. živé církve jediné potvrdil tento fakt a smích, kterým doprovází každé citění duchovní obrody na území SSSR., sovětská tak zv. třída intelektuálů, nemomylně dokazuje, že sovětský systém jest výhradně hmotářským a pevně připoutaným k zemi.

Svého času toto jasně vyhranil dnes již zesnulý komisař osvěty Lunačarskij, když při kterési příležitosti pravil:

Naše výchova není laická, jak tvrdí o způsobu výchovy bez náboženství kapitalističtí racionalisté, nýbrž absolutně materiální. Bez omluv a vytáček můžeme položit rovnítko mezi výchovou ateistickou, jak si ji představuje nějaký měšťan s důkladně opuchlým břichem v západoevropské zemi, a výchovou, kterou snaží se sovětský režim vybudovat novému pokolení. — Nebudeme se dnes v naši státi dotýkat otázky protináboženského boje v SSSR., neboť tato jest již jen projevem a důsledkem duševní struktury hmotářského nazírání na život podle nauky následovníků Vladimíra Iljiče.

Hmota jest sovětskému mysliteli naprostým základem a nutným předpokladem všech jeho dedukcí. Poznáte to nejlépe v rozhovoru s mladými lidmi, sovětskými školami odchovanými, třeba by přišli na buržoasní západ se v praxi doučovat. Nikoliv, snad s bolševiky našich krajů, vždyť tito jsou v jistém opoždění u svých soudruhů ze státu Leninova; ale jediné takový opravdový komсомолец, který ukončil všeliké ty rabjaky a poligramotnyje kursy, s tím celým zmatkem pojmů, znalostí i dohadů, ten jeví se jako sloup, na který možno ukázat — ejhle, výkvět hmoty. Marně by se někdo domýšlel, že snad dnešní Kreml odpovídá ještě představám, které si rýsoval zesnulý Uljanov.

Kdesi, při vzpomínkách na jeho úmrtí, četl jsem, že to byl jediný tovaryš Stalin, který, uchovávaje pevný odkaz Leninův, dovedl přiblížit ideu hukotu motorů a syčení milionů kotlů. Není snad většího paradoxu nad toto tvrzení, neboť byl to právě Stalin, který vůbec vyhladil ze zbytků slávy kolektivismus, všechnu ideálnost, a prostě, postaviv se za stůl horotátora, údery kladiva popohání bez myšlenky pracující roboty, rudé galery. Světovou revoluci již dnes žádají z maximalistů si nepředstavuje jako vlnu ideje, která svým burácivým tempem pravdivosti zvíťazí, nýbrž jako skoro kupecky vypočítaný úspěch hospodářského „přetrumfnutí“. Dohnat a předejít — heslo pětileté, naprosto zatlačilo do pozadí všelikou ideovost Leninových snů. Zůstává jen cvrkot koleček, hučení turbin a generátorů — když se však kolečko poláme, a to bývá dosti často, náprava děje se zručnými zásahy, náhražkami ideálu — vintofkami orgánů G. P. U.

Průměrnému měšťákovi, který zvláště si potrpí na titul pokrokový člověk, mnohdy velmi zatočí jeho hlavou tento úspěch řevu mašin a hesel lidí, kteří pádnost svých argumentů dokazují špinavou košilí a nemytým krkem. Póza vede a potom vidíme, že celý paradox boje kapitalismu a kolektivního proletariátu vrhá se na nejhorší frašku kontrastů — milionářů-bolševiků a věčně hladovějících lidí, kteří snad právě pro svůj vrozený cit k čistému limečku a kartáčku na zuby jsou odsouzeni ploužit se světem s opovržlivým epithetem — buržuji.

Toto malé extempore uvedli jsme na vysvětlenou našeho dalšího uvažování o poměru hmoty a ducha v SSSR. Uvedli jsme, abychom vysvětlili ten mnohdy čistě ideový prý obdiv pro věci sovětské. Idea dávno usnula v knihovně překrásně zařízené, v níž trávil své neutěšené večery ke konci svého života Iljič Uljanov. Zato ale hesla, jako vystřižená na případ potřeby dokázat, že se žije ve jménu ideje, ta může každý čísti načmáraná na skoro každém domě matušky Moskvy i ostatních měst Svazu. Dnes prostě vedou ideologii kluci, poněvadž jest lepší napsat na zeď nějaký citát z bukvaru sovětského rašení, nežli, jak bylo odvěkým zvykem pánů kluků, všelijaké malby, příkladně Vaňka Kossoj — durak bolšoj. Ostatně však vede se idea pouze a jediné v intencích technického výboru pětileté — no, a to budiž mi dovoleno upozornit, že jest naprostou negací veškeré duchovnosti — ideje.

S tímhle to, tovaryši, nevyhrajete — prohlásil svého času sovětský lékař Dr. Kostěnkо, poukazuje na řady venerických onemocnění, tubery i rostoucího kretenství mezi mladým pokolením — a byl za tato slova suspendován. Idea předpokládá též schopnost snést kritiku, a, bohužel, všude tam, kde končí idea, síla myšlenky, tam nastupuje diktát, censura a v so-

Vilém Bítar:

Duben Svaté Mechtildy.

Svatá Mechtilda z Hakebornu byla dcerou starého hraběcího rodu a žila od dětství v benediktinském klášteře v Helpedě, kde její starší sestra byla abatyší. Svatá Gertruda Veliká, dcera jiného vznešeného rodu, stejného stáří s Mechtildou, žila s ní v hlubokém přátelství, jež spojovala stejná touha mystická. Přicházejíce skoro neustále v stav vytržení ducha, vstoupily novy kultu chrilistologický, účtu k Nejsvětějšímu Srdci Páně. Svaté Svaté Mechtildy připadá na 10. dubna a v jarní den dubnový hovořila Svěťce s Kristem o neklidu a nejistotě své milující duše.

Jedenkrát při mši svatě řekla k Pánu: „Ó, nejmilejší, nauč mne lépe chválit tě!“ A Pán, poznávaje potřebu lidské její duše, odpověděl: „Viz mé Srdce!“ A ejhle, překrásná pětiletá růže vypučela ze Srdce Ježíšova, celá prsa mu pokrývající. A Mechtilda pochopila. Vedena vnučením svého Pána, vyšla, aby poznala květy země v jejich intimních vlastnostech, jimiž nepřestávaly chválit Stvořitele. Vnímajíc krásu přírodních zjevů všemi pěti smysly člověka, zcela v duchu serafinského Chudáčka z Assisi, poznala úmysl Pána, který jí ukázal na svou přírodu. Žila sladkým opojením smyslu mezi záhony klášterní zahrady helpedské a na louce, běžící od kláštera k lesu... I počala chválit Boha všelikými vjemy smyslu a jala se své zkušenosti psát do knihy jedinečné krásy, již sama nazvala „Liber specialis gratiae“. Na stezce, vyhlášené Svatým Františkem z Assisi, učinila další tajemný krok k chválení Pána pokornou přírodou.

A takový byl i zásah Svaté Mechtildy do české kultury duchovní. Kniha vidění a rozjímání, již napsala, šířila se v rukopisech i do českých končin právě v době, kdy na prestolu abatyše svatojiřských benediktinek v Praze seděla kněžna Kunhuta, žena kulturně příliš vyspělá, aby jí unikl takovýto květ mystické zahrady vlastního řádu. A jeho vůně opojila i její chovanku, pozdější královnu, Elišku Českou. Kult přírody, oslavující svými tvary, barvami, vůněmi a gestem svého uklánění Krista Pána, vnikal dílem Mechtildiným do českých veršů, legend, do meditační prózy a ozářil zejména ona bohatá rozjímání mariánská, která v době Karla IV. a arcibiskupa Arnošta z Pardubic napsána byla pod názvem „Psalterium de Laudibus Beatissimae Virginis“. Nad stránkami tohoto starobylého rukopisu, psaného Čechem v nejslavnější době katolické gotiky, jako by vanul duch Svěťce, zjemňující drsné duše krásou přírody!

Jestě po třech staletích, když jesuité Balbin a Ferus Plachý vydali rukopis „Psalteria“ v Praze tiskem, učinivše dílo přístupným širším kruhům národa, působil apoštolát Svaté Mechtildy na utváření české duše protireformační. Květena znovu se rozzářila v písničkách i modlitbách toho věku, v litaniích, v kázáních doby. Vůně z Helpeda zavanula silněji do prostínek zahrádek českých barokových skladeb, šířila se jimi až do obrození, a ještě dnes, po šesti věcích, užívající květin k slovesné chvále Boha Stvořitele, můžeme právem vzpomínat počín Svěťce, jež dovedla okoušet s neslýchanou vroucností v barevných a vonných květech krásu božství. Takové je dubnové poselství Svaté Mechtildy k českému národu!

větském Rusku ještě trestní pobyt na severu se všemi příkrasami sovětských vězení.

Tak tedy roste a pochoduje mládež sovětského Ruska, žije se bez duše, jak říká Loščenko, a při tom megafony hlučí do mrazivého dne i noci ruské — idea vítězící, idea, která je schopna porazit Boha,

není duše, jest jediné tělo, chrám člověka, a tento dokonalý tvor podle rudého názoru filosofického jsou na jejich území velikou většinou ubožáci, kteří svým zjevem (tělesným) právě jsou velmi vzdáleni vši dokonalosti.

Některé naléhavé sociální otázky.

Dosud velmi málo bylo zdůrazněno, jakými těžkými cestami bedných poměrů výdělkových prošly některé kategorie dělnické u nás. Mluva číslic je strašlivou. Tak v textilu činil ještě v roce 1928 průměrný výdělek 7768 Kč u muže a klesl na obnos 4854 Kč, t. j. o plných 38 % průběhem tří roků, až koncem roku 1933 činil u střídavě zaměstnaného textiláka 3931 Kč. Sklář měl 1929 výdělek 7522 Kč, který mu postupně klesal tak, že konečně r. 1933 se pohyboval mezi 10—30 Kč týdně. U kovodělníka činil výdělek r. 1929 ještě plných 15.960 Kč, načež nastal rychlý pokles o plných 66 % na obnos 5427 Kč v r. 1932 a později další pokles o 15 %. Truhlářský dělník měl možnost dobrých výdělků i tehdy, když nebyla v platnosti kolektivní smlouva a jeho mzda činila r. 1929 průměrně 17.843, během doby poklesla tak, že činila u kvalifikovaného dělníka v r. 1932 pouhých 11.214 Kč, t. j. o 37 %. Nejhuře ze všech na tom je dělník kamenický, který v r. 1929 vydělával denně průměrně 65—75 Kč, aby později měl mzdu pouhých 30 Kč a koncem r. 1933 necelých 10 Kč denně, čili pokles o plných 80 %. Tento pokles je největším ze všech, protože postihl odbor, který byl vždy dobře zaměstnan. Pokles výdělku u stavebního a pomocného dělnictva, jeví se rovněž kriticky, ježto tyto dvě kategorie postupem krise byly úplně vyřazovány z možnosti výdělku vůbec. Zde nelze ani průměr stanovit, ježto pomocným dělníkem v době krise stávají se i dělníci kvalifikovaní, kteří se spokojí i tou nejhorší prací, bez ohledu na to, že jejím výkonem znemožňují si návrat do svého povolání. Tehdy, až nastane zlepšení v odvětví, jehož jsou kvalifikovanými vyučenci. Máme na mysli některé zvláštní obory, jichž výkon vyžaduje jemné ruce, ohebnost a jiné podmínky, které mizí, musí-li dělník vykonávat z důvodu kriseových jině povolání.

Je, přirozené, že úžasný úbytek výdělku přinesl na druhé straně podstatný pokles koupě schopnosti na domácím trhu, kde nakupovány pouze ony potřeby, které pomáhají život nezaměstnaných pouze udržovat za předpokladu minimálních požadavků.

Obtíž krise jeví se u nás tím zřetelněji, čím jednostranější byla naše obchodní a vývozní politika, která utloukla domácí průmysl a honila se za chimerickým heslem soběstačnosti, jehož oběti se stalo přes 3 miliony obyvatel státu. Naše průmyslová a výrobní kapacita je zařezána na zásobování plných 100 milionů občanů a zatím, vidíme pravý opak toho. Ta poslední odbytiště ztrácíme a počínáme si při tom tak, jako by se vůbec nic nedělo. Krise byla způsobena porušením hospodářské rovnováhy mezi výrobou a spotřebou a proto musí naše snaha jít tím směrem, aby tato rovnováha byla sjednána. Zařadit miliony nezaměstnaných do výroby a poskytnouti jim účast na spotřebě, to je nejdůležitější problém dneška. Bylo by mylné se domnívat, že oživení přijde z nových investic. Opak je pravda, oživení může přijít z nového uspořádání potřeby a úpravy výrobního plánu. Československo nemůže nikdy hospodářit soběstačně, protože surovi-

ny, jichž většinu odebíráme z ciziny, můžeme zaplatit jenom vývozem našich hodnotných výrobků. Je tedy požadavek odstranění nesrovnalostí ve vývozní a dovozní politice státu a zrušení všech závad celné a obchodně-politických jednou z kardinálních povinností vlády státu. Je to také jediná cesta k znovuvybudování našeho i mezinárodního hospodářství. Jako přirozený důsledek jeví se požadavek státního usměrňování výroby podle hledisek mezinárodních, aby tak zamezen byl chaos a všechny jiné zmatky, které průmysl a výroba prodělala jen proto, že z hlediska mezinárodního i státního nebylo činitelů, kteří by zákonem omezili svobodu podnikání a znemožnili přímo zrušné výsledky. Jen je žádoucí, aby i tak zvaní křesťanští podnikatelé a silní jedinci pochopili, že nelze se řídit v dobách technického pokroku starými zásadami svobodářství ve výrobě, protože porucha vznikla jen z toho, že bylo jednostranně zneužito vynálezů, a pokroku k obhacování silných jedinců, aby na konec došlo k úplnému bankrotu.

Jeví se proto jako samozřejmá nutnost řádu různých sociálních reforem, které musí přijít, nemá-li po přechodné době zlepšení nastati daleko tragičtější doba hospodářského úpadku. Snížení pracovní doby je jednou z prvních otázek, kterou společnost musí zodpovědět kladně. Občanů jednotlivých států přibývá, aniž je noměrně přibýlo i množství výdělkových. Musí se proto provést nové rozdělení pracovních možností, snížení pracovních hodin tak, aby nových 15 % čekatelů obdrželo práci. Znamená to zvýšení počtu důchodců i za cenu snížení živoří, úrovně druhých o určité procento. Je to vyrovnání hospodářských čísel přirozeným způsobem. V některých kategoriích průmyslu již dnes jeví se zbytečnou 40 hodin pracovních týdně. Bude nutno počítati s dalším snížením na pouhých 32 hodin. Námitka, že nelze jít tak daleko pro velká sociální břemena, může být pouze z části oprávněnou, ježto stejně musíme znovu řešit problém sociální péče u nás a říci si zcela otevřeně, že některá naše sociální zařízení jsou proto drahá, že nejsou účelně vytvořena. Naše sociální instituce jsou dělány podle zájmových požadavků stranických, bez praktického zřetele k potřebám těch, kterým mají sloužiti. Naříká-li se u nás na drahé sociální pojištění, je tomu tak jen proto, že je vybudováno na nemožných základech malých ústavů, které nemohou poskytnouti takové péče při menších nákladech, jak by bylo žádoucí. I to je problém, který se musí rozřešit kladně co nejdříve, nemá-li se zřízení sociální státi paskvilem. Racionalisace výroby a průmyslu vytvořila kolem nás úžasně divy, technika jednostranně využita, nerušila zastaralou správu do té míry, že dnes marně hledáme cesty z bludiště, které nebezpečně ohrožuje staré zázklady a na nich chafné vybudované sociální vymoženosti doby, neschopné chrániti tehdy, kdy sobeckost lidská spojená s technickou dokonalostí učinila z člověka otroka stroje i silného jedince.

Josef Nepřaš.

Nařízení o t. zv. umělých tucích.

Jestliže při projednávání vládní osnovy o reeskontním a lombardním ústavu vytýkala oposice, že projednání děje se ukvapeně, bylo možno po pravdě poukázati na to, že meritorní obsah osnovy byl znám již dobu značně dlouhou a že osnova sama tedy není leč konečnou redakcí věci celkem jasné. Naproti tomu nebylo by možno tvrditi něco podobného o vládním nařízení z dne 12. března 1934 č. 51 Sb. z. a n. o některých opatřeních, týkajících se výroby a prodeje umělých tuků. Nařízení to bylo vydáno podle § 1 zákona ze dne 9. června 1933 č. 95 Sb. z. a n. o mimořádně moci nařizovací a vzhledem k jeho obsahu lze míti důvodně za to, že kdyby bylo bývalo předloženo ve formě vládní osnovy parlamentu, nebylo by asi prošlo v nezměněné formě.

Každé zákonodárné opatření mívá obvykle svůj speciální důvod, pro který vzniklo. Něco takového je přirozené tedy také v konkrétním případě. V posledních letech, kdy ve všech oborech podnikání bylo možno sledovati stálý úpadek, vidíme v oboru výroby umělých tuků zvláštní zjev, že potřeba jejich stoupá a že dosavadní podniky sotva stačí vyhověti stále rostoucí poptávce. To ovšem platí o průmyslu umělých tuků jenom všeobecně; neboť konsum kvalitnějších umělých tuků silně upadá, takže z tohoto dvojího fakta docházíme k zřetelnému závěru, odpovídajícímu zcela klesající životní míře širokých vrstev obyvatelstva: konsum tuků odvrací se všeobecně od kvalitnějších, ale dražších tuků zvířecích k tukům umělým a mezi tuky umělými jsou vyhledávány stále zvýšenou měrou druhy levnější.

Korespondujícím protějškem ke stoupajícímu konsumu umělých tuků jest stále zhoršování odbytu zemských tuků zvířecích. Situace pak zhoršuje se ještě stálým tlakem tukového trhu

zahraničního, speciálně malodohodového, který podporován konstelací politickou, hrozí dalším rozmnožením zvířecích tuků na našem trhu, čímž ovšem vzniká nebezpečí úplné cenové deřuty.

Konjunktura na trhu umělých tuků měla pak za následek překočné zakládání nových výroben a do jisté míry tedy výrobní anarchii. Za takové situace nemůže nás zajistit vůbec překvapit, že se přichází s myšlenkou státní reglementace v oboru výroby umělých tuků. Nakolik by to znamenalo znemožnění nových, jenom konjunkturních podniků, zabezpečení potřebného množství pro konsum a pro výrobce zabezpečení odbytu, rozumný zásah do politiky cenové, chránící konsum před neodůvodněným zdražením a produkci před ztrátovou výrobou, nebylo by lze proti tomu ničeho namítati, naopak bylo by jen opatření to vítati, poněvadž by zapadalo do celkového rámce dnešního státního i hospodářského vývojového procesu.

Nařízení o umělých tucích vychází ze základní myšlenky, že je nutno omeziti výrobu umělých tuků, aby konsum se obrátil k tukům zvířecím. Zde nám ovšem hrozí velké nebezpečí ve dvojím směru: jednak, že omezením výrobního množství umělých tuků ukáže se jejich citelný nedostatek na trhu, jednak v tom směru, že obmezený konsum umělých tuků nebude se moci pro nedostačnou koupěschopnost obrátiti k tukům zvířecím a že se tedy nepodaří zvýšiti odbyť těchto výrobků u našeho domácího producenta.

Tomuto nebezpečí snaží se nařízení o umělých tucích čeliti tím, že v § 5 odst. 2. slibuje učiniti opatření, aby nezáměrným spotřebitelům byl zabezpečen odběr druhů, pro ně určených. O provedení tohoto opatření bylo jednáno v tom smyslu, že za levné umě-

lé tuky považují se ony, jejichž cena v detailním prodeji až dosud nepřevyšovala 9.— až 10.— Kč. Nárok na odběr těchto levných umělých tuků měl by vládním nařízením být přiznán jen určitým, méně zámožným vrstvám obyvatelstva, to jest oněm, jichž základna pro vyměnění daně důchodové nepřesahuje určité výše a celá věc pak prováděna vydáním zvláštních legitimací, opravňujících k odběru levných umělých tuků. Dosavadní konsumenté levných umělých tuků, kteří by podle tohoto nařízení pro budoucnost nespádali pod pojem nezamožných spotřebitelů, byli by takto nuceni obrátit se ke spotřebě tuků zvířecích. O možných výsledcích tohoto opatření nelze si učiniti žádně bezpečně představy pro naprostý nedostatek jakýchkoli dat statistických.

Omezení dosavadní spotřeby umělých tuků ve prospěch tuků zvířecích má být, mimo jiné, dosaženo také tím, že v živnostech řeznických a uzenářských nesmějí se umělé tuky jedlé ani prodávati, ani se jich nesmí při výrobě používat, že se používání těchto umělých tuků jedlých zásadně zakazuje při výrobě v závodech cukrářských, v továrnách na cukrovinky a jím podobné výrobky. Nejdůležitější však normou, směřující k omezení konsumu umělých tuků jedlých pro tuzemskou spotřebu je ustanovení § 4, kterým se celková přípustná roční výroba umělých tuků jedlých pro tuzemskou spotřebu stanoví, počínajíc rokem 1934, ročně na 4.800 vagonů. Odhadujeme-li, že dosud bylo vyráběno asi 6.500 vagonů, znamená to podstatné snížení o plných 26 procent dosavadní výroby. Stanovený kontingent 4.800 vagonů může být ministerstvem obchodu, v dohodě s ministerstvem zemědělství, financí a sociální péče zvýšen nebo snížen, nejvýše o 10 procent.

Skoro by se dalo říci, že v tomto ustanovení spočívá celé těžiště vládního nařízení o umělých tucích a záleží tedy nesmírně na tom, jakým způsobem toto nesnadné ustanovení prakticky bude provedeno. Jedině správný způsob je ten, že by výrobní množství jednotlivých továrén bylo lineárně, tedy v všech procentuálně stejně sníženo o tolik, o kolik v procentech byla snížena celková tuzemská produkce. Jedině toto ustanovení je norma, pro kterou máme objektivní měřítko. Jedině toto opatření je opatřením, jehož provedení mohou státní orgány s výsledkem kontrolovati. A jediné toto opatření je objektivně spravedlivým vůči všem dosavadním výrobcům, ať již by za základ redukčních výpočtů vzal se průměr celkové produkce v jednotlivých závodech za léta 1931—1933, anebo jenom za rok 1933, což samo o sobě je již méně správné, poněvadž by se tu zachovávaly při životě také konjunkturní podniky na úkor starších výroben, které musily investovati velmi mnoho do svého zařízení i do svého pokusnictví, nežli se jim podařilo dospěti k určité kvalitní výrobě. Jedině aplikace této

normy umožnilo by také poměrně hladké provedení ustanovení 2. odst. § 4, podle něhož stanovené výrobní množství má být každoročně rozděleno na jednotlivé podniky s určením druhů odbytových obvodů a množství pro jednotlivá časová období. Integrované výrobny byly by zde totiž přivedeny k tomu, aby si vzájemnou dohodou vytvořily distribuční kancelář, která by mohla pracovati na základě všeho toho, co až dodnes průmysl umělých tuků vybudoval. Je zajiště jasno, že dosavadní zařízení se jednotlivých podniků na výrobu určitých druhů, vyhledání jednotlivých odbytišť a množství výrobní, připadající na jednotlivá časová období, nevznikly žádnou libovůli soukromo-podnikatelskou a také ne momenty spekulacními, nýbrž jenom skutečnou potřebou obyvatelstva, t. j. skutečnou potřebou trhu, jemuž bylo se průběhem doby nutno přizpůsobit, někdy opatřeními velmi nákladnými a vybudováním celé prodejní organizace.

Kdyby nemělo být použito zásady lineárního snížení výrobního množství jednotlivých závodů, pak se lze právem obávat, že by zde mohly hrát úlohu vlivy velmi nežádoucí. Centrální úřady, rozdělující vzájemnou dohodou povolený kontingent, těžko by hledaly objektivní normu, jsouce vydány zájmovému tlaku různých výrobních skupin, které by se přirozeně hleděly zabezpečiti různými vlivy, které nezaujímají vědecky věcného hlediska. Bylo by zde nebezpečí i značných svodů rázu korupčního a na kolik by se s výsledkem domohly určitého kontingentu i podniky, které dosud umělých tuků nevyráběly, anebo nakolik by se domohly kontingentu vyššího, než kolik odpovídá dosavadnímu výrobnímu množství, pak je tu nebezpečí, že by tyto kvoty byly za úplaty postupovány podnikům jiným, způsobily by realizovati, což by ovšem byl způsob řešení krajně nežádoucí.

Shrňme-li stručně stanovisko k danému problému, nutno stručně říci, že to je opatření nouzové, vyplývající z obtíží doby. Naproti tomu však možno v něm vidět první opatření, aby zabráněno bylo dosavadní výrobní i odbytové anarchii a konkurenčnímu podbízení v oboru výroby umělých tuků, aby i toto odvětví za stálého reglamentování výsostně státní moci mohlo si pod státní patronací autonomně říditi vlastní svoje záležitosti, jak se k tomu dospělo již v některých jiných velkých odvětvích výrobních. Ze takovýto proces, nemůže se obejít bez různých úrazů, je samozřejmo. Záleží jenom na tom, aby úrazy ty nebyly veliké, nebo dokonce smrtelné a proto záleží mnoho, ba přímo všechno na tom, bude-li věc vyřešena tak, aby všem povolaným činitelům byl při této věci vymezen úkol, jak povaze jejich odpovídá: Státu všeobecné normování a dozor, podnikání samému pak autonomní a odborná správa vnitřních jeho záležitostí.

O mládeži dělnické.

Dnešní dělnická mládež prožívala své mládí za smutných dob světové války. Otec musel na frontu a matce zbyla starost o četné nedospělé děti, neboť dělnická mládež rekrutuje se po nejvíce z četných řemeslnických a dělnických rodin. Průvodními zjevy každé války jsou hlad, bída, nemoce. A tohoto trojího zakoušela dělnická mládež hlavně ve městech dost a dost.

Rodiny, z jejichž středu odešel živitel, braly podporu od státu, ale ta byla nedostatečná i porovnání s cenami nezbytných prostředků úkojných. A tak dnešní mládež dělnická nejkrásnější okamžiky prožívala v podvýživě, v nedostatečných cärech místo oděvu, v zimě, bez dozoru matky, která po celé dny sháněla, co se dalo, k výživě. S podvýživou dostavily se různé nemoci.

Válka měla zhoubný vliv na mravní stav celku. Mnohdy děti staly se svědky nevěry matky. Různé obrazy ukládaly se do podvědomí dětské vnitřní psychy. Nedostatek paliva v zimě, nedostatek učiteckých sil, nemoci, nedostatečný oděv, obuv, to vše bylo příčinou nepravdělné návštěvy školy.

Po válce přišli z fronty otocové vyčerpaní, mnozí jako mrzáci. Děti byly svědky starostí o zpusťosený, zadlužený majetek i čtyřletou nepřítomností hospodáře. Často musely pomáhati při úporné práci uvést vše do normálního pořádku a chodu.

Tak se vyvíjelo první dějství tragédie starší generace dnešní mládeže dělnické.

Mladší generace dělnické mládeže rostla již na výsluní naší svobody. Ježto pak pod slovem svoboda každý si něco jiného představuje, tedy tak zvané občané pokrokové zavedli po převratu svobodné potlačování všeho náboženského, pokud to neneslo punc českého sektářství. Pokroková část učitelstva tuto „svobodu“ zanesla do škol a školských úřadů a nastal ve školách demokratický, svobodný, vědecký, pokrokový kurs husitismu. Janů z Domuku a Nepomuku, Temna a jeho Koniášů, Jezovitů. S radostí se pokrokové učitelstvo chytlo vědy o původu člověka z opice a ještě nyní vidíme, že se jí drží nebo se s ní nerado loučí. Co nesmyslů a rozporů bylo naseto do dětské duše. Dobrou sebu katechety dusila koukol rozsívaná pokrokovým učitelstvem. Socialistická éra školství náboženství ve školách hodila přes palubu a snažila se je nahradit ve vzduchu visící laickou morálkou, jakýchsi to autonomních norem slušnosti. Přišli Záhořové, kteří docela chtěli kazit mládež plánovitou sexuální výchovou. Povinná účast na filmech a přednáškách, při kterých se musely červenat i mladší učitelky, měla za účel připravit děti o stud, který je zván předsudkem. Tak ďábelská zavilost pokroková usilovala dostat od svých spárů dětskou duši. Děti byly čím dál tím více odváděny z dozoru rodiny naháněním do Sokola, účasti na výletech, kteréžto věci velmi rády kolidovaly s nedělními bohoslužbami. Tím ztrácí dítě dobrou výchovu v rodině s rodinnými tradi-

cemi a dostává se do rukou mnohých vychovatelů pochybných pedagogických kvalit. Ovšem vina jest na straně rodičů, kteří si to nechají líbit a neuplatňují vliv na školní výchovu svých dětí, na kterou si musejí platit. Takoví rodiče berou si těžkou odpovědnost na svědomí, když se nestarají o to, jak jest jejich dítě ve škole vedeno. Chyba ovšem byla, že mnozí katechetové nedovědli se vzpamatovat z bláhých chvil nic nedělání za starého Rakouska, nevšímali si pilněji mládeže mimo školu a nechali mládež otravovati. Nikomu se tak nevěří jako učitelé a nikdo nedovede více této důvěry zneužít jako mnohý učitel. Pokrokové učitelstvo napáchalo mnoho a mnoho zla docela vědomě. Zdá se, že Bůh je za to rasil tragickou, hrůšnou hloupostí, když se jim nedostalo oslišího žernova na krk a pohroužení do mořských hlubin. Jsou pryč ty časy, kdy při odchodu ze školy líbala se ruka učitelé. Za to positivní má zaplacono a toho vychování je velmi málo, aby za to zasloužil zvláštního vděku. Vyjímáme čestné výjimky, které se nyní objevují u učitelů, praktických katolíků.

Shrňme-li stav dnešní dělnické mládeže, na kterém se nacházela při dosažení dospělosti, konstatujeme: Starší generace, válečná, dosáhnuvši dospělosti, byla tělesně slabá následkem války a co s ní souvisí. Duševně stěží dosáhla základů obecného vzdělání. Na tom neměl nikdo viny. Byla to válka, vis maior. Poválečná mládež po stránce tělesné nebyla tak vydána bídě, ale po stránce duševní byla pokrokařstvem mnohých učitelů otrávena, rozpolcena. Nedostatek smyslu pro autoritu u válečné mládeže zavinila nedostatečná výchova rodinná, u poválečné špatná výchova ve škole.

Po dosažení dospělosti — 14. roku — začíná druhé dějství tragédie dělnické mládeže.

Hoší jdou na řemeslo. Střední vrstvy řemeslnické jsou zbědovány a jejich výrobky zatlačovány velkovýrobou tovární. Dnes již neplatí průpovědka ze starých, zlatých časů: Řemeslo má zlaté dno.

Učeb musí dělat služku, ve stravě jest odbýván jen zbytek. Jest daleko od rodiny a není nikoho, kdo by se ho zastal, komu by si postěžoval. Proto prchá z nenáviděného domu mistrova, naučí se od starších kamarádů toulání po noci, pití a běhání za děvčaty. Přechod ze školy do života je velmi náhlý. Při dobrě vůli mistrů, myslím, že by dobře šlo zaříditi to tak, aby život nebyl servírován skoro ještě děťat tak tvrdě. Jmenovitě starším dělnickým katolíkům naskytá se zde vhodná příležitost, aby uplatnili své zásady o křesťanské lásce a ujali se takového mladého zajíce. Především musí zde být kontinuována v náboženském výuce, aby mladému člověku křesťanství přešlo do morku a kostí, neboť všichni mají míti svou viru zdůvodněnu rozumem. Mladý člověk potřebuje pomoci v boji proti sobě, aby nepropadl hříhům proti šestě-

mu přikázání, když všude se nyní naskytá tolik příležitostí ukójit sexus. Mladé dělnictvo, pokud jest v továrnách, dostane se do společnosti starších dělníků, kde se nijak nebere ohled na mládí. Mluví se všelijak, nadává se na práci, v zaměstnavatelovi vidí každý nepřítele, který ho okrádá. To je mentalita socialistického dělnictva, kterému nesvědcomiti štváči vzali radost z práce. Touto mentalitou otrávil mladému člověku starší dělníci práci, berou mu radost ze života. Když dělník počne vydělávat, žije úměrně svojí materialistické ideologii. Jen zábava, toulání se s dívkami, práce je otrava, a jelikož jest zdrojem jeho příjmů, tak ji nějak fackuje. Všeho užít, dopřát si, jak to vidí ve filmech, kde se předvádí život bujně buržoasie a snaží se ji napodobit. Na ženu hledí dnešní mladí dělníci jen jako na sexuální protipól a také tak o ní mluví. Mezi mladým dělnictvem povážlivě se rozšiřují pohlavní choroby. Ženou mládež dělnická jest na tom ještě hůře. Strašné sociální poměry, hlavně u švadlen, jsou hroznou obžalobou necitelné společnosti a důkazem neschopnosti socialismu, který si jich nevšímá, natož aby se snažil jim pomoci. Malou pozornost věnují kompetentní korporace služebným. Je to strašné a k pláči, když vidíme, že švadleny a služebné z 90 % propadají ve městě prostituci.

Tragedie mladého dělnictva vrcholí v nezaměstnanosti. Tolik sil nevyužitkováných leží ladem. Mladý člověk chce si svoji mzdu zasloužit, almužnu ve formě podpory v nezaměstnanosti ho snižuje. Beznadějná budoucnost nejvíce deprimuje mladého člověka. Mezi mladými dělníky jest přesvědčení, že býti mladým jest největší hřích, neboť člověk nemá právo vůbec na život.

Resumujeme-li, můžeme o mladém dělnictvu říci: Tělesně po-

měrně slabé, proto při těžších pracích podléhá tuberkulose. Po stránce duševní jest jeho stav ubohý. Společnost připravila mladého člověka o náboženství, mladý dělník nemá pevného bodu, o který by se opřel v boji proti tělu, v bouřích a ranách života. Socialistická mentalita vzala mu radost ze života, radost z práce, kterou mu svými nesmyslnými teoriemi znechutila. Mladé dělnictvo velmi málo věnuje času sebevzdělání. Čte se jen bulvární tisk, divoká a pornografická literatura. Dělnictvo ztratilo zdravou tížadost dostat se dál. Jest mezi nimi velmi málo individualit, dělníci podléhají davu. Proto jest tolik mezi nimi bezpáteřných příkrčenců. S úpadkem náboženské výchovy rozmáhá se mezi mládeží také povážlivě zločinnost. Takový mladý člověk je velmi málo vyzbrojen na tvrdo kázeň vojenskou. Když se na něho někdo na vojně křivě podívá, hned sahá k sebevraždě. Při rozpravě o sebevraždách v armádě padla slova v parlamentě: Sebrali jste jim náboženství, pevný bod, o který se možno vždy, za všech okolností opřít.

Úkolem naším jest: Co nejvíce do našich spolků mládeže přitáhnout mladého dělnictva. Zde sledovat jejich sociální poměry, pomoci účinným zásahem. Největší pozornost věnovati náboženské hlubší výuce, náboženskému životu. Při tom třeba dbáti, aby se mládež naučila i slušně pobavit. Neboť zpívají se všelijaké písničky, hrají pochybné divadelní kusy, mluví se všelijak. Rozhodně by se mělo zabránit, hlavně v katolických spolicích, tomu aby to nebylo jen scházení se s dívkami a tancovačky. Kněží, studenti, praktičtí katolíci mají zde veliké, otevřené, vděčné a záslužné pole působnosti.

—Tis—

Ludvík Šafránek.

Pomohl kontingent českému filmu?

Již dva roky máme u nás zaveden kontingent na dovoz cizích filmů, jehož účelem bylo:

a) ochrana domácí výroby před záplavou cizích filmů,

b) faktická podpora při výrobě českých filmů.

Výsledek tohoto zařízení není však příliš potěšitelný pro český film samotný. Jest si nutno uvědomiti, že známé heslo „soběstačnosti“ na filmovém trhu nemůže býti uplatňováno tak, jako v jiném oboru hospodářského a průmyslového podnikání. V r. 1933 bylo censurováno celovečerních filmů v ČSR. celkem 214, z čehož jest českých 43 a dovezených z ciziny 171 filmů. V Praze samotné bylo v r. 1933 uvedeno 191 nových filmů, z nichž plných 82 %, t. j. 158, bylo filmů cizích, a z těchto pak plných 49 %, t. j. 78, bylo původu německého. Jsou to čísla jistě poučná po mnohé stránce. Přes 2.000 kin v Československu nemůže býti odkázáno jen na nepatrnou výrobu filmů domácích a proto kontingent může býti jen částečnou ochranou domácí filmové výroby. Nutno ovšem přiznati, že v zájmu ochrany domácí výroby jest nutné takové opatření, aby trh nebyl zaplaven úplně cizím zbožím.

Více nežli od ochrany domácí výroby, bylo si slibováno od podpory domácí výroby pomocí kontingentu. To jest otázka, která není příliš potěšitelná.

Jest sice potěšitelným zjevem, že v r. 1933 bylo vyrobeno 33 původních českých filmů, 5 filmů české výroby v německé verzi a 5 českých němých filmů synchronisováno. Potěšitelnějším by však bylo, kdyby všechny anebo velká část filmů české výroby, byla také kvalitní a přáli bychom si — hodně kvalitní. Leč není tomu tak.

Jednou z hlavních příčin nedostatečné kvality či znehodnocení výroby českého filmu a úpadku obsahu i provedení jeho — jest právě kontingent.

První závadou kontingentu je, že podpora české filmové výroby se děje jednostranně, vlastně podporuje ateliery na Barandově. Jest to velice krásné, že za rok 1933 bylo v atelierech A. B. investováno do výroby českých filmů 30 mil. Kč. Ale za tyto peníze mohly býti vyrobeny filmy kvalitnější. Obnos 30 milionů není tak malý. Výroba na Barandově je drahá. Kč 35.000 denně. A. B. má monopolní postavení a v samotném min. obchodu, jak bylo již mnohokrát zdůrazněno, se vše usměrňuje tak, jak to tato společnost může potřebovati.

Neříkám, že špatnou kvalitou českých filmů jest vinna společnost A. B. Nikoliv. Zde jest vinen systém — kontingent, neboť každý, kdo hodlá cizí filmy do ČSR. dovážeti, musí také český film vyrobiť. K výrobě jsou tak nuceni často lidé, kteří buď českému filmu nepřejí, anebo kteří filmové výrobě nerozumí. Jak může dopadnouti film, kde šéfem produkce je člověk, který výrobě nerozumí a od těch, kteří tomu rozumí, si poraditi nedá, ale naopak sám do všeho mluví. Dobře to vyjádřil před časem jistý majitel pražské půjčovny: Já mám vyrábět film? Vždyť tomu nerozumím, nikdy jsem to nedělal a jak to jest na mně možno žádat? A druhý z Brna pravil: „Vyrábět filmy? To na mně nikdo nemůže žádati. Jsem obchodník a nemohl bych s dobrým svědomím dělati to, čemu nerozumím.“ Oba jsou lidé, kteří si přejí úspěch českého filmu.

Jsou ovšem lidé, kteří „dovedou“ všechno a tudíž i sřušovat film. Dovede-li někdo prodávat losy anebo dělati z krupice kaviár, tím není ještě řečeno, že dovede udělati film. Taktéž dobrý romanopisec anebo reportér nemusí ještě vytvořiti film, který by měl úroveň i úspěch.

Výrobce nikdy nemá příliš veliké risiko s českým filmem a proto na tom nezáleží jak dopadne. Co prodělá nebo nevydělá na českém filmu, to vydělá anebo má alespoň naději, že vydělá, na cizích filmech sem dovezených. Kdo však na to doplatí jsou kina. Ministerstvo obchodu sice před časem vydalo nařízení, že kontingent nebude přiznán nikomu, kdo předem nepředloží příslušný námět, jež má býti podkladem filmu. Jest to plácnutí do vody. Ani z libreta, ani ze scénária nemůže nikdo bezpečně posouditi, jak film dopadne. Vždyť z dobrého námětu může býti film podřadný, a naopak z námětu podřadného může býti film slušný. Vše záleží na propracovanosti jak režiséra, kamermana, herců a všeho ostatního, co s tím souvisí.

Kontingent však napomáhá ničiti také malé půjčovny a monopolisuje výrobu českých filmů jen pro půjčovny veliké, které mají dosti kapitálu. A jest přece

Ti naši demokrati.

Demokratů houfec plný
diktatury choutky bourá.
Po očku však při tom mžourá,
zda má bera n dosti vlny.

dostatečně známo, že ty největší půjčovny nejsou českého původu, že jsou to často cizinci, kterým se pomocí kontingentu umožňuje nejen dovoz cizích filmů, ale také výroba filmů českých, zatím co půjčovny českých lidí, půjčovny malé, živoří a hynou. Každý

monopol jest zjevem nezdravým ať již monopol výrobní nebo obchodní.

A tak vidíme, že prospěch z kontingentu pro český film není veliký a jest nejvýše na čase, aby po této stránce nastala nová úprava.

Snadno a rychle.

V denním tisku objevila se anonce, nabízející jakousi učebnici latiny, která každému umožní, aby snadno a rychle naučil se latinské do té míry, že bude brzy dobře rozumět knězi u oltáře. Kdo jen poněkud ví, co je církevní latina, učiní si o této nabídce svůj střízlivý úsudek. Jinak ovšem vzpomínáme, jak před třiceti lety vycházely v Praze, nákladem Bačkovského, Vymazalovy učebnice velikého počtu jazyků, které vesměs měly nápis: „Snadno a rychle“. Bylo jich celkem 27. V prospektu, doporučujícím Vymazalovo „Maďarsky snadno a rychle“ uznal autor za vhodné aspoň poněkud vysvětliti veřejnosti, jak dospěl k takové úžasné znalosti různých jazyků, že může dokonce psát i příslušné učebnice. A tam stála mnohoslibná věta: Maďarsky jsem se učil od Khewenhüllerových husarů. Toto prohlášení úplně usmířilo nás, kteří jsme se různými jazyky, kterých ovšem nebylo ani zdaleka 27, neučili ani snadno ani rychle, nýbrž jen velmi zvolna a s obtížemi. Kouzelné „Snadno a rychle“ působí však také v jiných oborech, nežli zrovna při jazykové gramatice a syntaxi. Různá „domácí učení“ slibují, že za takový zimní semestr dá se docela dobře nahradit několikaleté školní studium. Místo svízelné práce, která by kursanty uváděla pozvolna k poznání základních pojmů určité nauky a metodicky je vedla od snazších věcí k těžším, nedbajíc čených nezdarů a zklamání, místo propracování základních pojmů určitého oboru vědního, na kterých potom daly by se provádět solidní dedukce, napíše se v nauce o stavovském státě, tedy ve věci jistě velmi nesnadné, v úvodu toto: „Společnost lidská jest složena z příslušníků nejrozličnějších stavů, povolání a tříd. K hájení zájmů všech svých příslušníků je povolán stát. Podle toho, kdo a jakými prostředky státní moc vykonává, mluvíme pak o demokracii anebo diktatuře. Vidíme, že politici často zasahují nejenom z moci mandátu jim svěřeného, ale i k vlastnímu prospěchu, do peněžních věcí, že bankéři určují směr politiky a konečně, že v hospodářských věcech svými podniky konkurují si vzájemně stát, obce i soukromí podnikatelé. O tom, že dnešní hospodářské i společenské poměry jsou naprosto neudržitelné, není již zastížit žádného sporu.“

Smutným důsledkem takovýchto výchovných method „snadno a rychle“ je ta okolnost, že absolvent takového domácího učení má sice plnou hlavu všelijakých zmatených a neujasněných pojmů, přes to však se domnívá, že již věc suverenně ovládá a že také v jiných oborech bude si moci také tak snadno a rychle získati příslušné vědomosti a pak na základě těchto svých vědomostí uplatňovati svoje zvýšené nároky vůči společnosti. Když potom jeho domnělé vědomosti někdo nechce uznati, cítí se utlačeným, neuznaným atd. a když se takováto mentalita potom šíří v celých zástupech mladých lidí, stává se to zjevem společensky velmi povážlivým.

Bylo by osudným omylem, kdyby se někdo domníval, že kouzlu formule „snadno a rychle“ podlehli jenom méně zkušení lidé. Podmanivá síla tohoto hesla je tak veliká, že je nutno, aby každý velmi pokorně měl se na pozor, aby mu nepodléhal. Upozorňujeme tedy na příklad mimořádně poučný: Byl to známý arcibiskup Mechlinský, kardinál Mercier, který v první době poválečné rozvinul velké snahy, směřující k tomu, aby došlo k uskutečnění unie mezi církví anglikánskou a církví římskokatolickou. Byla to jistě koncepce důstojná ducha tak mimořádného, jako byl právě kardinál Mercier a svědčí to jistě o jeho velké apoštolské horlivosti a vroucí lásce jeho k „una sancta“. Základní myšlenkou těchto jednání bylo, že by na základě jednání, vedených směřovatelnými činiteli církve katolické a reprezentanty církve anglikánské, došlo k hromadnému přestupu všech anglikánů ke katolicismu, nebo přesněji řečeno, ke splynutí církve anglikánské s katolickou. To jest tak zvaná metoda psychologická a znamená to, že by široké vrstvy anglikánské, vidouce postup svých nejvyšších institucí, o věci prostě mnoho neuvažovaly a zařídily se tak, jako všichni ostatní. Anglikáné, neuvažující žádným způsobem o dogmatických rozdílech, stali by se katolíky prostě proto, že se jimi stali ti ostatní. Nelze zatajit, že jistě zachvěny hesla „snadno a rychle“ jeví se nám i v těchto snahách, jímž přece nelze ani v nejmenším upřít vnitřního přesvědčení a nejlépečetnějších motivů. Proto je příznačné, že oficiální kruhy kuriální neprojevily svého souhlasu s podnikáním kardinála Merciera a nedaly se žádným způsobem, abychom tak řekli, zlákat nadějí na takový jedinečný úspěch,

jakým by bylo připojení anglikánské církve ke katolicismu, ač by to, theo-eticky mluveno, znamenalo jistě jednu z největších událostí v dějinách světových. Při tom nelze přece ani v nejmenším pochybovati o tom, že by kurii nezáleželo nesmírně na tom, aby ke sjednocení došlo. Přes to nastupuje ona svízelnou cestu, tak zvané metody dogmatické, podle níž vyhledává každého anglikánského věřícího zvlášť, vychovává a poučuje jej a teprve, když svobodně, prost jakéhokoliv nátlaku a všeho toho, co by mohlo vypadat jako hromadná psychosa, vysloví před duchovním římsko-katolické církve svoje „Credo“, přijímá toto jeho prohlášení. Methodou stejně obtížnou a zdoluhavou půjde do pouště moderního života hledat každou tu další ovci, která se byla ztratila. Těžko si představití zřetelnějšího odmítnutí metody „snadno a rychle“.

Po únorových událostech ve Vídni vydala československá sociální demokracie leták, ve kterém mimo jiné uvádí zejména, že opravdovými oporami popřevratové demokracie byly v Itálii Sturzovi „popolari“ a v Německé říši „Centrum“. Je to jistě veliký pokrok pro nás, kteří známe způsob nazírání právě sociální demokracie na politické formace katolického hnutí z doby popřevratové. Zde tedy se něco změnilo, ač všichni víme, že to nešlo snadno a rychle. Pro naši thesi je však příznačné, že se pisatelé nedovedli osvobodit od svých předsudků vůči papežství. Těmito předsudky svedení na falešnou cestu přepisují hodně prostoduchým způsobem zejména nynějšímu sv. Otci Piu XI. krajně nedemokratické tendence, vykládající, že sv. Otec při každé příležitosti podporoval protidemokratické převraty, zejména v Německu a nyní také v Rakousku. Mladší stoupenci sociální demokracie jsou již méně ovládáni tímto omylným názorem, za to však starší generace nevybaví se již asi ze svých omylů a nedojde nikdy k poznání, že otec veškerého křesťanstva má za svoje dítky národy celého světa právě tak, jako sám Otec nebeský má také všechny lidské syny za své děti, třeba by plánům jeho odpovídalo, aby mu každý sloužil podle těch zvláštností, které do individuality jeho byly vloženy. Těžko jim bude učiniti srozumitelným oficiální stanovisko církve, že žádná vládní forma není absolutní, a že každá může podle času a místa býti příslušníkem příslušného státu ku prospěchu nebo ke škodě. Těžko jim bude chápat, že papežská kurie principiálně nezasahuje do politického dění v jednotlivých státech prostě proto, že to není její poslání a protože království její není z tohoto světa.

To heslo „snadno a rychle“ ukáže se nám nově v dením tisku, když zprávička o tom, že v Rakousku zavedeny byly ve školách zase povinné nedělní a sváteční bohoslužby pro školní mládež, nadepíše se zvuknými slovy „Rakouská mládež vrácena Bohu...“ Ke skutečnému provedení vnitřního obsahu těchto slov je potřeba ještě něco víc, než jenom zavedení povinných školních bohoslužeb, poněvadž jsme je za bývalé říše po celá desetiletí skutečně měli a přes to asi málokdo by se odvážil tvrdit, že mládež na školách bývá rakouské říše by byla tak cele Bohu náležela. Sem patří také hesla, jako je ku př. ono, s nímž mladá generace má jíti do voleb „Za zdravý a silný národ...“ Bylo by to velmi jednoduché, kdyby k dosažení tohoto jistě velikého a ušlechtilého cíle stačilo uspořádati několik schůzí a přednésti na nich několik řečí, třeba sebe plamennějších. Zde může vésti, nikoliv však snadno a rychle k dosažení cíle jenom poctivý a těžký zápas o zdokonalení vlastního nitra s řadou zklamání a bolestných pádů. Nebezpečí těchto hesel je v tom, že kdo si na ně navyká a kdo jim věří, dovede vypestovat v životě nanejvyšší snad ještě záhon ředkvičky, kterou možno už za šest neděl trhat, nevypěstuje však nikdy vysokokmeny ušlechtilých druhů jabloní, na něž by musil čekat nějakých 30 let a dokonce už nedovede pěstovat palmu datlovou, s níž ovoce se bude sbírat teprve po nějakých 80 letech.

Konečně nutno upozorniti i na to, že víra v heslo „snadno a rychle“ odnímá nezbytnou vytrvalost, bez níž žádné, jen poněkud solidnější dílo nemůže býti zbudováno. Jakmile se dostaví první překážka, už se od ní utíká, aby se nastoupila pochybná cesta za nějakým jiným efemérním zjevem, který se zase opustí, jakmile se narazí na první odpor. Ze z takovýchto vyznavačů hesla snadno a rychle nemůže být nikdy „acies bene ordinata“ — šik dobře uspořádaný — leží na bíledni.

✱

mu dojíti nechceme jednati. Nám jde spíše o organizaci podniku. Kdo bude pozván? Jistě všechny hospodářské, průmyslové, výrobní, spotřebitelské, zaměstnanecké korporace s celého státu. Půjde tedy o to, zda to budou jediné odborníci, či také politikové. Jsme rozhodně pro to, aby na této národní hospodářské konferenci měli slovo jen odborníci a poli-

Národní hospodářská konference.

Dobré heslo v neklidných dobách státu a jeho hospodářství. Jde nyní o provedení. Čím se zabývat nejdříve, zda jíti do hloubky či jen zůstat na povrchu, to jsou otázky, na které musí býti dána jasná a srozumitelná odpověď. O programu, cíli a cestách, jak k ně-

tikům aby se řeklo, že musí ustoupiti do pozadí. Víme přece, jaký má průběh velká debata hospodářská v parlamentě. Jak se mnohdy mluví z oken pro ulici. Hospodářská konference musí najíti své lidi, kteří by měli odvahu říci názor bez ohledu nalevo i napravo a nebáti se mluvit i tehdy, když by ulice nesouhlasila. Když se tak často mluví o potřebě přebudování státu a provedení hospodářské demokracie bez politic-

kých stran, pak jistě právem se domníváme, že politické strany, všechny bez výjimky, odtáhnou ruce od této slibné akce, která může skončiti úspěšně jen tehdy, nebude-li předmětem licitace politických zájmů tak zvaných odborníků. Bojíme se, aby průběh jednání nebyl zatížen klikáním politických sekretariátů, které by mohlo zavinit topornost průběhu a naprostý debakl výsledků.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Druhé Milostivé léto. Dne 2. dubna bylo slavnostně ukončeno Milostivé léto Vykoupení zavřením svatých bran ve hlavních čtyřech římských basilikách. Ale jen málo z věřících celého světa mohlo putovati do Věčného města, aby dosáhli milosti Milostivého léta. Proto J. Sv. Pius XI. zvláštní Apoštolskou konstitucí rozšířil Milostivé léto na celý katolický svět, aby ovoce jeho mohlo požívat co nejvíce věřících. V Bulle jsou zároveň stanoveny podmínky, pro dosažení odpustků, které lze obětovati za sebe i za duše v očistci. Zároveň jest rozšířen i úmysl. Účastníci se mají modliti na úmysl Svatého Otce, totiž za pokoj a mír mezi národy, za návrat odloučených křesťanů do mateřské náruče Církve svaté, za zdar misijnářského díla, za svornost a za ukončení dnešních hrůz. Biskupové diecézí vyhlásí pro diecése a jednotlivá města a místa podmínky, které musí věřící splnit, aby odpustků dosáhli. Svět potřebuje nadpřirozené síly, neboť přirozenými silami není možno zdolat nesčetné hrůzy moderní doby. A proto Otec všeho křesťanstva v lásce k lidstvu rozšiřuje Milostivé léto na celý svět.

Weirichův kříž, nejkrásnější dílo slavného, ale opomíjeného českého umělce, Ignáce Weiricha (1856—1916), došel vzácně cti umístěním na hlavním oltáři nového benediktinského kláštera San Girolamo v Římě. Kříž jest vysoký tři metry a byl věnován klášteru samotným Sv. Otcem Piem XI., jehož štědrostí byl nový kláš-

ter vybudován. Tak dostalo se dílu velkého umělce uznání aspoň v Římě, když na něho vlast zapomněla.

Katoličtí redaktoři polští sešli se před velikonočními svátky ve Varšavě pod předsednictvím biskupa Msgra Adamského a za účasti kardinála Kakovského. Jednáno bylo o spolupráci katolických listů polských s Katol. tiskovou kanceláří (KAP) a vztahu radia k Církvi, spolupráci katolických listů navzájem atd. Doradám byli přítomni zástupci katol. tisku polského ze všech diecézí.

Pascha Rusinům. Je-li u nás zle, nedovedeme si ani dobře představit jaká bída jest na Podkarpatské Rusi. Bolestně zaznívá hlas prosby arcipastýře Rusinů Msgra Alexandra Stojky, biskupa mukačevského, který obrací se vždy o Velikonočních do našich zemí s prosbou o pomoc jeho hladovějícím ovečkám. Velikonoční sbírka českých a moravských katolíků pro sjednocené naše bratry Rusiny na nejvýchodnějším konci naší republiky, vžila se sice již dosti, ale jest třeba, aby se stala opravdovou manifestací náboženské jednoty i národní a slovanské solidarity. Dárkem pro hladovějící bratry na Vrchovině manifestujeme praktické pochopení myšlenky slovanské vzájemnosti a myšlenky unionistické zvláště. (Dárky přijímá Řeckokatolický biskupský úřad v Mukačevě.)

Ž i v o t k u l t u r n í

Památky české slávy a umělecké schopnosti nám stále hynou. Jsou to památky světské i církevní a v našem národním zájmu jest, aby byly zachovány budoucím generacím. V minulých dnech konala valnou hromadu Společnost přátel starožitností čsl. v Praze, která po 46 let propaguje zájem a porozumění k těmto dokumentům. Zpráva jednatele prof. J. Pelikána zaznamenávala přede řadu úspěchů v minulém roce a cílost spolku viděti i z 1752 vyřízených dopisů. V nových volbách zvolen dosavadní výbor. Předsedou Dr. Zd. Wirth, jednatelem prof. Jos. Pelikán. Mimořádně navštívená schůze potrvála až do půlnoci, při velkém zájmu přítomných o spolkové otázky a přednášku o Valdštejnském paláci (jeho stavbě a umělecké ceně). Zdá se, že dnešní společenská krize přivádí inteligentní vrstvy od politiky zpět k vážné práci. V každém případě jest to potěšující. —p.

Ministerstvo financí šetří. V nové budově archivu země České v Dejvicích uloženy byly v prostranném sále katastrální mapy. Pamatováno na ně i zvláště upravenými kovovými tresory, aby nebyly ničeny přelamováním, prachem nebo snad požárem. Leč ministerstvo financí dalo rozkaz převésti mapy k úřadu finančnímu a uložit je, ale kde? S bídou sebrány odlehlejší místnosti, berním spráвам nařízeno odvésti odložený inventář(!); a tak do vyřazených rozbitých dřevěných skříní uloženy mapy a s tím zřízen i nový úřad, v jehož čele stojí vrchní odborový rada. Je to snad úspora?

Film. V dnešní filmové produkci jest opravdu těžko vybrati si nějakou hodnotnou věc. Domácí produkce utěšeně klesá, díky

štědrému mecenášství, jak o tom píšeme jinde, a cizí není o mnoho lepší. Čas od času najde se však slušná věc, která má aspoň dobrou výchovnou tendenci. Tak film „Nahý jako Adam“ s Jirím Mítonem v hlavní roli, který předvádí v těchto dnech bto Avion, má aspoň to dobré, že ukazuje falešnost naříkání na krizi a učí odvaze a chuti k práci a k boji o existenci. Prostými efekty, jež někde jsou až příliš prostomyslné, pobaví i vychová. Titul je sice tak trochu divoký, ale v obsahu není nic, co by mohlo ohrožovat mravnost. Pruderie určitého tisku, který určitě otisknouť insertní anonci, bylo tedy úplně zbytečná. Jest sice pravda, že než něco pochválím nebo odporučím, musím věc viděti, ale stejně, platí i o odsouzení. Tato nejzákladnější záruka soudní i úsudková není ovšem u nás příliš respektována ff.

Nové hluboké dílo Maritainovo. Známy francouzský filosof, prof. na Katolickém Institutu v Paříži, Jacques Maritain vydal právě nové dílo „Du régime temporel et de la liberté.“ (v. Desclée de Brouwer), které jest pokračováním předcházejících „Primaute du Spirituel“ a „Trois Réformateurs“ a jejich doplněním. V prvních kapitolách mluví o filosofii svobody, potírá různé bludné názory, hlavně Kantův, Hegelův, a vykládá nazírání sv. Tomáše A. Křesťanské pojetí svobody vede k vyrovnání filosofii politické, nesnažící se jen o dobro hmotné, nýbrž usilující i o dobro mravní. Druhou část knihy tvoří problém kultury a náboženství. Vymezuje pojem kultury a civilizace, která se odvozuje od řádu časného a náboženství, které navazuje na řád duchovní, na království Boží. Vrátime se ještě k této knize, dnes jen udáváme její stručný obsah.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Chleba i ducha je třeba mladým. Největší základní potřebou mladé generace československé jest dostati zaměstnání a práci. Na to má právo a to je povinnost starých a celku vůči mladým. Povinnost mladé generace československé naproti tomu (jsou to už ročníky mezi 21. a 40. rokem) jest obnoviti ducha demokracie v souhrně základních politických sil a jednotě plánu ideového i taktického. V „Nár. Osvobození“ na tuto nutnost vzájemné rovnováhy položek má dáti a dal ukázal V. Osvald: „Ano, ideového, neboť chleba mladým nestačí. Aby vyhráli, musí mít také myšlenku, ideu. Také proto, aby byli víc než biologickým shlupek ročníků, aby byli generací. Generace znamená příslušnost k společnému programu, k společné víře. Pokud není takového programu, nemá nastupující generace ideí, ve jménu kterých by se domáhala vedení veřejných věcí. Tu jsme u kořene problému mladých. Roste v nich nový společenský konsensus, nutný předpo-

klad každé rekonstrukce? Lze odpovědět zatím jen přibližně. V mládeži roste odpor proti nevzdělanému politikaření, prudká touha po nové, aktivní a průbojně demokracii. Je v mládeži přesvědčení, že zemřel liberalismus, hluboký odpor proti anarchickému a kořistnému kapitalismu, a to nejen u socialistů, ale i agrárníků a lidovců. Je v ní odpor proti atomismu straníček, touha po koncentraci velkých bloků, odpor proti mechanismu, touha po stranách, jež by byly znovu vyjádřením velkých hnutí ideových a lidových. Plní touhy po aktivitě vzpomínají mladí znovu legii. Jsme přesvědčeni, že znovu ožívá velký revoluční příklad boje o naši svobodu a že doba čtyř let krise tvrdě aktualisovala jeden z odstavců prohlášení prvního sjezdu legionářů z roku 1921: Ideál národní solidarity a bratrství je dalek svého uskutečnění tam, kde nemajetným vrstvám není umožněn přístup k výrobním prostředkům, zatím co jejich držitelé majíce sami, čeho potřebují, bez naděje na zúrobení a na zisk odírají podnikateli a vyráběti pro národ, hynoucí nedostatkem.“ V této řeči, pronesené na druhém břehu, není nic, s čím bychom nemohli

i my souhlasí. Toho, co spojuje v jednotné úsilí všechnu mládež svobodného Československa je rozhodně víc, než toho, co ji dělí. □

Branná výchova národní a — stranická. Veškerá činnost socialistů spočívá v tom, že se úzkostlivě ohlíží napravo, nalevo a pokřikují na každého, kdo jest odvážnější. Tak „Orel“ otevřeně prohlásil se pro výchovu k brannosti, ale hned pokřikuje národně socialistický tisk. Ze tím katolicismus sleduje útočné cíle, hlavně od zkrúsení sociální demokracie Dollfussem v Rakousku prý se zvýšila pile ve vojenské výchově v Orlu. Pokud víme, národně socialistická strana má jakousi Stráž svobody, docela uniformovanou. Již název by ukazoval na jakýsi Schutzbund. Ale to nás nezajímá. Nás zajímá, proč křičí. Asi se bojí, proto si pískají v lese. Ale vždyť jsme v demokratickém státě, tedy nemusí mít strach, i když u sousedů kolem nás byl marxistický socialismus zkrúsen. I když jim připustíme, že strach nemají, tedy z celého toho pokřiku máme dojem, že jedinými vlastenci a demokraty u nás jsou jen národní socialisté. Tolik by si přece troufali neměli, neboť známe své pappenheimské. —Tis—

Z a h r a n i č n í

Všichni přátelé Francie sledují vnitřní události v této zemi s napjatou pozorností. „Celé Československo,“ řekl o tom ve velkonočním projevu v „Paris Soir“ prezident Masaryk, „chová upřímná přání, aby se vnitřní situace ve Francii rychle upevnila.“ Hlava státu už nemohla vyjádřit své úzkostlivé obavy více a důrazněji, než přáním po rychlém upevnění vnitřní situace Francie, jejíž rozháranost pocítujeme i ve vztazích zahraničních. Aféra žida Staviského, který během let podplatil řadu veřejně činných vysokých osob, zkompromitoval ministry, poslance, novináře, vysoké úředníky i soudce, který dělal špionáž proti Francii a prodal plány východních opevnění do Německa... tato aféra ukázala strašnou vnitřní hnilobu určitých kruhů francouzského života veřejného a ukázala také velkou účast zednářstva na této rakovině morální i finanční. Zednářstvem prožraná největší strana francouzská zkompromitovala tak důkladně francouzskou demokracii, že evropské diktatury mají čím utěšovat své občanstvo, o svobody olupené. Francie však aférou Staviského nebyla jen těžce ochromena uvnitř, ale dotčena byla i její prestýž zahraniční. Ukázalo se tu zase jasně, jak podmínkou váhy zahraniční jsou zdravé poměry vnitřní. Národní vláda Doumergueova podniká sisyfovskou práci, aby potrestala viníky a zničila i pod-

C o ž i v o t d a l

F. X. Šalda v posledních číslech svého zápisníku, listu kritisujících glosy a glosujících kritik, přemýšlí jako vždy, značně neurčitě o vztahu poesie k politice a za nejgeniálnějšího českého básníka pasuje K. Havlíčka. Je to sice jen ohřívání staropannských citů realistů, ale individualita kritická má právo i k soudům historickým. Na tom tedy nezáleží. Hůře je, co F. X. Šalda z Havlíčka cituje, aby dokázal jeho genialitu. Dvě blasfemie o církvi katolické a eucharistii, kterými mluví Havlíček jako příliš poddajný syn své doby, jako bezděčný mluvčí úpadkového voltairiánského liberalismu otravného pro českou slovanickou duši laičnickou po duchové stravě zcela jiné. Krátce řečeno: z blasfemií citovaných F. X. Šaldou nemluví nic osobitého, co právě je snad podmínkou geniality, Havlíček je tu spíše reprodukčním činitelem a ne právě šťastným. Záhadou by mohlo pouze býti, proč si F. X. Šalda vybral k citaci právě ony zmíněné blasfemie, které uvádějí v posměch právě to, co F. X. Šalda kdysi za živých dob na církvi katolické zvláště chválil. Napsal: „Katolická církev, toť instituce nejsociálnější, nejzorganizovanější. Přemýšleli jste již někdy o té síti pevné, všeobjímající organizace? Všichni členové souvisí spolu nejen v životě, nýbrž i za jeho prahem. Živí pomáhají modlitbami mrtvým, a vítězní mrtvým. Grandiosním dojmem působí tyto ideje... Katolicismus, jenž nepřipouští pohyb, diferenci, jenž je hnán ideou jednoty a universálnosti, musí býti věřící duši stálým velkým hodem radosti a pokoje... Neznám v jádře a pojmově sociálnějšího umění než je katolické.“ Toto ovšem napsal F. X. Šalda v Literárních listech z r. 1897, tedy skoro před 40 léty! Od té doby prodělal „přibližuje se stále sám sobě“ mnoho změn. Příští generace se budou ptát: v kterém z těchto všech různosměrných tvrzení byl Šalda svůj, kdy promluvílo skutečně jeho vlastní já svou vlastní pravdu? Každou svou metamorfosou dal Šalda něco některému směru nebo některé generaci, takže přijde doba, kdy generace budou potírat F. X. Šaldu F. X. Šaldou. Řekne se: nebyl vyhraněnou osobností! Ale od stáří se žádá moudrost a žádná moudrost není verbalistní, je pouze věčná a věčnost netrpí přemetů. Havlíček řekl: kdo má rád všechny, nemá rád nikoho. To platí hlavně o idejích. Liberál má rád všechny. A F. X. Šalda si snad ani neuvědomuje, že ráz jeho talentu je ulekavý liberalismus. S,

Vývoj. Pan Valerij Vilinskij, známý dostatek katolické veřejnosti, vstoupil v těchto dnech do redakce „Lidových novin“. Ještě nedávno byl spolupracovníkem „Lidových Listů“ a jiných katol. časopisů.

Krise. Co už zla natropilo toto slovíčko, kterým s oblibou nahraňují se argumenty, anebo vlastní bezradnost. Pravda; jest sice

Pro své čtenáře získali jsme sníženou cenu knížky, jediné v české literatuře:

SLUŽEBNÍCI A PŘÁTELÉ BOŽÍ V ČESKÉ ZEMI

Napsal Bořivoj Benetka, ilustr. Břetislav Štorm

Obsahuje životy sv. Cyrila a Metoděje, sv. Ivana, sv. Ludmily, sv. Prokopa, bl. Hroznatý, bl. Anežky Karla IV., sv. Jana Nepomuckého, arcibiskupů Arnošta z Pardubic a Jana z Jenštejna.

Autor nabízí při přímé objednávce obyč. výtisk místo za Kč 35,-, pouze za Kč 18,-. Má ještě několik výt. (s podpisy autorů po Kč 40,-. Vyžádejte si složenku, dostanete pak svůj výtisk vyplaceně. Při objed. 10 expl. i zdarma!

A d r e s a B. BENETKA, PRAHA-BRANÍK

Revue Na Hlubinu (III, 9) napsala:

Kniha je typograficky a umělecky vzorně vypravena. Svati jsou tam podáni s vroucí láskou a hrdoostí katolika a Čecha.

houbí, z něhož vyrostl Staviský, ale jde jí to velmi těžko. Povinnosti nás, přátel Francie jest přáti jí co nejrychleji likvidaci celé aféry a vnitřní nápravu, ale také nezatajovat obavy, které pohled na hluboce proniklou mravní rakovinu v nás všech vzbudil. □

Dojde k zfašisování Rakouska? Vyslovili jsme na těchto místech vážné obavy, že t. zv. křesťanský režim Dollfusův v Rakousku bude jen přechodem k nastolení čistého fašismu. Ukazuje se stále zřetelněji, že obavy ty byly a jsou podstatné, jak svědčí poslední projev rakouského místokanceláře, vůdce úderných oddílů, mjr. Feye, který na schůzi v Pressbaumu dne 8. dubna prohlásil: „Cíl je jasně vymezen: Fašistické Rakousko!“ — A pan Fey nepatří k lidem, kteří spokojí se jen pouhým heslem a slovy.

zle, ale bývalo ještě hůře — vzpomeňme jen války, kdy nebylo co jísti, vzpomeňme bídy horských tkalců a rusínských horalů, — ale zhatil se nám smysl života. Zařídili jsme se všichni na maximum životních požadavků, opustili střední cestu a proto to všechno dnes tak bolí. Jest však ještě hlavní příčina dnešních těžkostí: příliš brzo a rychle ztratili jsme optimismus, důvěru a trpělivost. Zásledu mají o to především noviny a různí ti táboroví řečníci, kteří radovali se z nového hesla a lovili jím ve zkaleňných vodách. Překonal jsem období poklesu konjunktury poměrně snaze než všude jinde, a mohlo by býti ještě lépe, kdyby se místo velkých slov o krisi, začalo intenzivně šetřit ve státních výdajích, aby odlehčeno bylo soukromému hospodářství a povzbuzena jeho důvěra. My ovšem musíme si všechno otrávit, znechutit si navzájem život a pak trčíme bezradně, zatím co jiní už pracují.

Učitelův sabath. To už tak bývá: když je někdo v kleci, hledá všemožné cestičky z ní. I mnozí učitelé jsou nespokojeni neustále se svou denní a všední prací, pořád hledají něco vyššího, něco lepšího, nějaké sváteční požitky, koncerty sabathu, zkrátka záminky k útěku od té drobné práce denní. A přece dobře napsal Durych, že všední den jako neděle má stejně daleko do nebe. Ba, zamysleme-li se nad životy svatých, poznáváme, že všední den má se svým utrpením a starostmi blíže do nebe, než sabath, který je proto drahý a milý, že před ním trud je a trud za ním. Ale také jen tenkrát, když před ním trud je a zase trud za ním... KBH.

Střípky. Autonomistický „Nástup“ přinesl zprávu, nad níž povážlivě kroutíme hlavou. Referát o bratislavské akademii na počest budoucí sedmdesátky Andreje Hlinky začíná: „Můj první dojem po přednášce dr. Alfréda Fuchsa bol ten, že nám objevil Hlinku.“ Tento objev potvrzuje celé dlouhé pojednání, v němž bude ještě pokračováno. — Zurnalistický slovník po rekonstrukci vlády doznává další a další rozmach. Na schůzích oposice zuří „uragan potlesků“. Jinde zas přísouzen přívlastek „velká“ práce nanejvyšší důvěrníkům. Za to zná veřejnost „pronikavé, cítěvdomé, energické a na kořen věci jdoucí působení ministra X“. Čtli jsme to v článku, který nebyl psán na řádky. — „Národní Osvobození“ z 5. dubna ocitovalo si naši poznámku o pokusu vytvořit ze socialistických legionářů jakousi domobranu. Doprovod obstaral p. Cháb k všeobecné nespokojenosti. Z našich výtek nebylo vyvráceno nic. Skutečnost, že katoličtí legionáři se vyslovují pro brannou povinnost, na věci nic nemění, protože ti to skutečně myslí provést pro blaho státu to, co v manifestě žádají. — Podle slovenských listů chce jeden slovenský továrník financovat čl. let do stratosféry. Vědeckí pracovníci, jichž jméno listy úzkostlivě tají, se dohodli, že bahon dosud fašně konstrukce musil by do-

sáhnouti výše aspoň 40.000 m, aby překonal všechny rekordy. Projektu na závalu jsou prý už jen technické důvody. Jak zřejmě, jde spíše o tajemku velikononočního zajištění, nebo o soustavu rovníc o čtyřech neznámých: financier, vědci, konstruktéři balonu a výsledek. Podaří-li se nám vypočítati tu první neznámou, poradíme panu továrníku, kam s penězi.

Povzdech nad plivníkem.

Je to křž s tou generací,
zvláště, když si zataláci.
Plivník? Ten se nevyplácí...
Golem dělá špatnou práci!

Z k n i h a č a s o p i s ů

„Raná setba.“ Šťastná ruka prof. Jana Hrubého T. J. dovede vždy vybrat dobrou knihu pro dospívající mládež. Teď právě ve sbírce vydávané nakladatelstvím dobré knihy „Universum“, vyšly jednak povídky zdalekých krajů „Za hvězdou“ od Bohumila Podjesenického a folkloristická studie ve formě krátkých povídek „Z českých pověstí o kříži“ od Antonína Šorma. Kniha „Za hvězdou“ jest sbírkou čtyř misijních povídek z různých končin světa. Propagační tendence myšlenky misijní jest však nenápadná a děti strhne poutavý způsob vyprávění. Šormova sbírka pověstí o kříži dovede také upoutat dětskou mysl, a i ti starší rádi si přečtou o historii úcty ke kříži v naší vlasti.

Dr. J. Krlín: Svatý Don Bosco. Jedna z největších postav náboženských dějin minulého století, apoštol chudých a opuštěných dětí, nejmodernější paedagog — František Sal. Jan Bosco, v závěru milostivého léta byl prohlášen svatým. Jako by církev znovu chtěla světu připomenouti, že učení Kristovo jest stále živé, a že svatost není něco neživotného a pomyslného, nýbrž že svatí žijí mezi námi. Dr. J. Krlínovi podařilo se ve stručném životopise Svatého Dona Bosca znamenitým způsobem zachytiti tu velikost postavy i díla svatého kněze. Prostými, ale tím účinnějšími slovy popisuje autor životní běh světoce, který svou láskou k ubohým koná skutečné divy. Zasluhu o tento směr světoceva života má jeho matka Markéta, která byla věrnou pomocnicí na apoštolském díle synově. Ji také autor věnoval nejkrásnější kapitoly životopisu. Kniha čítající 110 stran jest pěkně vypravěna podle návrhu prof. Pařízka a tiskem Č. A. T. v Praze. Cena knihy, kterou vydal autor svým vlastním nákladem, Praha-Vršovice, Baráková 10, jest Kč 10.—, na lepším papíře Kč 20.—. Vše doporučíme všem čtenářům Dona Bosca a příznivcům jeho salesiánského díla.

Jiří Sahula: Bitva u Lipan. Na 30. květen letošního roku připadá 500. výročí bitvy u Lipan, v níž likvidována anarchie, v níž rozlilo se po smrti Žižkově radikální husitské hnutí a jež těžce sužovalo zemi českou. Dávali jsme se dříve na bitvu u Lipan příliš sentimentálně, ale dnes už víme, že Lipany zachránily vlastně náš národ i stát. Na lipanském bojišti jen ukončen byl bratrovražedný zápas trvající patnáct roků, neboť od počátku hnutí husitského vedeny byly neustálé šarvátky mezi jednotlivými strana-

mi a jimi nesmírně trpěl lid i země. Tak mnohé jako by se dnes opakovalo a autoru knížky náleží dík za to, že knížku napsal nejen objektivně, ale s plným pochopením významu bitvy u Lipan a jejího výstražného příkladu i dnes!

Tradice. Svaz českých úředníků a zřizenců na panství knížete ze Schwarzenberku začal vydávati zajímavý časopis. Jest to jednak orgán spolku a jednak reprezentační list panství. Osoba redaktora Dr. Ant. Markuse dovedla z listu, jemuž vhodně dáno jméno „Tradice“, zcela něco nového v našem časopisectví. Jest to něco mezi historickým slovníkem a revu. Odborné články historické i hospodářské mají vysokou úroveň a při tom konají dobrou a nevtíravou propagandu schwarzenberskému ekonomátu. Čtvrtletník stojí ročně Kč 15.—.

Základní příručky čsl. dějin vydává ve své Knihovně Společnost přátel starožitností čsl. v Praze (Vršovice, Třebízského č. 3.). Knihovna jest určena nejen odborníkům, ale v prvé řadě laikům, kteří mají jakýkoliv vztah k našim dějinám, aby tu našli na vědeckém podkladě populární výklad. V duchu celého programu Společnosti vydán již zajímavý výklad univ. prof. Hrubého „Úvod do archivní teorie a praxe“, výklad o tom, jak má být archiv organizován; s potřebnými statemi o paleografii, heraldice, sfragistice, genealogii, numismatice, o vývoji městské správy. Zvlášť věnován zřetel chronologii, kde vedle širokého výkladu vlastního přílohou uvedeny seznamy všech: římských císařů, čes. králů, všech čsl. biskupů a arcibiskupů (i těch, jejichž sídlo jest nyní mimo ČSR, na př. ve Vratislavi, Ostřihomí), až do nejnovější doby. — II. sv. Knihovny tvoří 9 dílů „Historického místopisu země Moravskoslezské“, založeného podle historických krajů (Jihlavský, Znojemský, Brněnský, Hradištský, Olomoucký, Přerovský, Opavský, Těšínský a generální rejstřík k celému dílu s připojením historických map jednotlivých krajů). Autor profesor Dr. Lad. Hosák (Jihlavský kraj právě vyšel a kraj Znojemský vyjde v půli dubna) vychází od historických celků — bývalých panství, které podrobně popisuje, načež v abecedním pořadí vykládá děje měst, vsí, klášterů, hradů, tvrzí, samot a zaniklých osad. Ke každému dominiu přidává výběr další literatury a cituje prameny v archívech. Není pochyby, že takto založený Historický místopis bude hledanou pomů-

kou studijní, informační, turistickou, bez níž se neobejde moderně pracující inteligent, zvláště když kniha založena jest na současném studiu a namnoze přímo na archivních pramenech. Celé dílo vyjde do dvou let, načež zahájeno bude vydání podobného díla pro Čechy a pak pro Slovensko a Podkarpát. Rus. Redaktor Knihovny prof. Jos. Pelikán překvapí nás v dohledné době vydáním Dra Kamila Krofky „Dějiny českého sněmu“ a pak od téhož autora „Ústavních dějin českých“. Dr. Wirth a Dr. Matějček vydají tu svou učebnici „Dějiny čsl. umění“, asi se 150 obrázky. — Solidně a svědomitě připravené práce zaslouží si plným právem našeho zájmu a podpory.

V. Kvě.

„Nástup“. Druhým ročníkem vychází v Bratislavě, Palisady 61, čtrnáctidenní časopis „Nástup mladej slovenskej autonomistickej generácie“ redakci Dra Ďurčanského, syna ľudového senátora. Je zároveň vydavatelem. Roční předplatné Kč 35.—. Mladí radikální ľudovci zaujímají v „Nástupu“ stanoviska ke všem aktualitám kulturně-politickým, pokud se týkají Slovenska. Články politické, psané tónem vášnivých opozičníků, jakými dovedou být jen mladí, a prosycené nadsazováním ať v pohledu na současné události nebo v autonomistické propagandě, jsou stálou pastvou modré tužky censorovy. „Po konfiškácii nové opravené vydání“ je na každém čísle. (Mimochodem poznamenáváme, že psátí tak, aby to bylo zabaveno, není žádné umění.) List si píšou mladí, kteří tvoří nejradikálnější křídlo ľudové strany. Je psán mladými pro mladé a jeho obsah včetně vybilovaných ploch se autonomistické mládeži líbí. Nikdo z vůdců strany do obsahu listu nemluví, dosah působnosti radikálů není přeměřenosti se nekontroluje. Budou to mít vůdce ľudové strany jednou pěknou práci, až vstoupí do vlády a neukázněně bouřliváky budou mět učit také kladné politické práci. Po stránce formální je mezi spolupracovníky několik dobrých per, i když jsou často v listě příspěvky, které slohem i obsahem ukazují zřejmě, že autoři nedávno teprve opustili školní lavice, pokud v nich ještě nesedí. — „Nástup“ je barometr nálady t. zv. autonomistické mládeže a není tedy divu, že ručička stále ukazuje jen na bouřlivo, nanejvýš proměnlivo. Kdo se zabývá studiem slovenské otázky, nalezne v „Nástupu“ pramen citění mladých, ovšem místy zakalený.

Mäs—

Vaše peníze jsou dobře uloženy v Ustřední lidové záložně. Praha II., Spálená 15

Sdělení čtenářům.

Přikládáme do dnešního čísla složenky Pošt. spořitelny a znovu prosíme ty, kdož dosud nevyrovnali předplatného, aby nám zaslali celoroční předplatné Kč 30.—. Kdož nemohou ihned celou částku zaplatiti, ať pošlou aspoň část a zbytek nechť laskavě poukáží nejpозději k 15. květnu. Těm, kteří zaplatili, děkujeme a prosíme, aby složenky uschovali si pro příští ročník. Kdo nechce list odebrati a předplatiti, nechť obratem zašle zpět došlé mu číslo. Reklamace nedošlých čísel se nefrankují. Úřední hodiny administrace denně — kromě soboty — od 15—17 hod. Telefon 467-00. Příští číslo vyjde 1. května.

Redakce a administrace „ŽIVOT“, Praha II., Spálená 15

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ustřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo nám. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. S. M. Brait O. P. — Dr. J. O. Martinovský. — K. Reban. — J. Svítal-Karník. — B. Benetka. — Zrcadlo. — Život náboženský, kulturní, politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 1. května 1934. Ročník XVI. Číslo

6

Církev a proletariát.

„Jedním z největších pohoršení katolíků poslední doby jest, že masy dělnictva se odcizily náboženství.“ Vím, nejpohodlnější jest svaliti vinu na agitaci, ale jak by bývala mohla agitace tak hluboko proniknouti, kdyby víra měla skutečně hluboké kořeny? Čím se nijak nepohne touto otázkou. Proč jest nám odcizena masa dělnická? Chceme vrátiti svět Kristu, voláme o Kristu Králi, ale jak chcete dobýti pro Krista svět, když proletariát — a ten tvoří dnes většinu světa — jest mu v takovém počtu odcizen?

Někteří křesťané si problém proletariátu náramně zjednodušovali. Říkávali: „Jest již v Písmě svatém, že chudé budete míti vždycky s sebou.“ To nikdo nepopírá, ale my rozlišujeme chudé následkem neštěstí, stáří, nehod a podobně. Čito chudí budou vždycky v Církvi, budou vždycky mezi námi a musíme se o ně starati. Ale tato slova se jistě netýkají těch, kteří poctivě vloží celý svůj život do své práce, a přece zůstávají po celý život chudí, přece jim jejich mozoly nefruktifikují více než na uhájení velmi bídného života. Proč? Hledáte příčiny nevěry. Já jednu z nich vidím právě v tomto zbídačení proletáře, který od rána do večera se plahočí, stará, aby uhájil holé živobytí. A tak, jako platí „Inter arma silent musae“, nedívte se, když člověk snižený na dobytče, na součást stroje, se nepovznese k ničemu vyššímu, nemaje na to prostě času, že se tím odcizuje všemu náboženskému. Proč se tak znesvěcuje neděle? Protože zproletarisované dělnictvo i písařstvo z kanceláří, jež není ničím jiným, než lépe oděným proletariátem, ubité, vyčerpané, jediné v této neděli si fyzicky oddechne. Když pak neumíme jíti za svými lidmi a čekáme, až ovečky přijdou, když za nimi nedovedeme jíti jako Sonnenschein, apoštol Berlína, nedívejte se, že naše kostely zejí žalostnou prázdnotou.

Žalostný osud proletariátu jest otevřenou obžalobou systému a přítomných hospodářských podmínek. To ukazuje docela jasně, že někde jest zřejmě porušena rovnováha a spravedlnost, že tu není tak zapotřebí charity, jako primitivní lásky, která aspoň dává každému, co jeho jest, totiž spravedlnost. Studujeme-li Zjevení a dějiny Církve, setkáváme se s jednou skutečností, totiž s opravdovou péčí o chudé, o malého člověka a se skutečnou přísností vůči bohatým.

Již před tisíciletími, když začalo Zjevení upravovati vztahy mezi lidmi, již tehdy se ukazuje ono zasahování ve prospěch malých a utlačovaných. Mojžiš běže ve svou ochranu vdovy, sirotky a chudé — proletariát oné doby. V jejich prospěch byl zákaz půjčky na úrok. Čtrvalé pak ochuzení a zotročení bylo znemožněno tak zvaným zákonem jubilejním, že totiž sedmého roku vše muselo býti vráceno.

Proroci po Mojžišovi ustavičně zdůrazňují, že Bůh trestá hrozným způsobem veškeré křivdy, které se dějí na malých a slabých. Jejich hrozby, na příklad takového proroka Ámose, nezadají si nikterak s hrozbami, jež vedou roztrpčení revolucionáři dnešní proti tvrdosti a bezohlednosti těch, kteří vládli, šlapajice po malých.

Strašná jsou slova Jeremiášova, která ukazují, že i tehdy již byli lidé bez srdce a svědomí. „Běda těm, kteří staví své domy nespravedlností a svá patra bez práva a kteří nechávají pracovati svého bližního bez mzdy.“ O těchto hříších již tehdy prohlásil Hospodin, že volají k Němu o pomstu.

Kristus také slavnostně metá svoje kletby proti bohatcům, kteří přilnuli celým svým srdcem k majetku, kteří v něm našli svoje nejvyšší štěstí a jsou proto schopni všechno učiniti, jen aby si svůj majetek zvětšili a rozmnožili.

Bohatství samo svádí k této bezcitnosti, jak se ukazuje tolikrát v Evangeliiu, takže Kristus razí onu překrásnou paradoxu: Snáze projde velbloud uchem jehly, než boháč do království nebeského.

Běda vám, bohatí, neboť máte svoji útěchu, běda vám, kteří jste nyní nasyceni, neboť budete hladověti. Běda vám, kteří se nyní smějete...

Chudí jsou za to ale nesčíslněkrát opěvováni v Novém zákoně. Již Maria Panna ve svém Magnificat vzpomíná esurientes implevit bonis et divites dimisit inanes.

Svatý Jakub povstává proti bohatcům, praví jim: „A nyní k vám, boháči! Plačte, propukněte ve štěkaní při pohledu na bídě, které přikvačí na vás. Vaše bohatství jest shnilé, vaše šaty jsou prožrány červy. Vaše zlato a stříbro je rezavé a jejich rez vydá svědectví proti vám... Hromadili jste poklady v posledních dnech. Hle, jak křičí proti vám mzda, které jste zbavili dělníky, kteří žali vaše pole, a křik ženců, jenž vešel ve sluch Páně...“ (Sp. Jakub 5, 1—6.)

Apoštol odsuzuje jako Kristus bohatství pro jeho křivdy. Tu předpovídá apoštol vykořisťovatelům lidské bídě to, co se stalo r. 1789 a r. 1917! Mluví se jenom o hrůzách revolucí, ale o hrůzách bídě a slz a úteků těch, kteří byli revolucemi smeteni, se mluví již méně.

První Církev se skládala většinou z chudých, malých lidí. Proto bylo nutno pro ně ustanoviti jáhny, kteří by sloužili chudým. Čito chudí byli považováni první Církvi za klenoty Církve, jak ukazuje krásná legenda

svatého Vavřince. Protože Církev skládala se v prvních dobách hodně z otroků, i v tomto ohledu měla nesmírné zásluhy, že totiž stále hlásala naprostou rovnost a svobodu před Bohem těch, jež starověká mentalita učinila nevolníky. Dlouhý byl boj proti otroctví a musíme slavně prohlásiti, že to byla Církev, která jej dobojovala vítězně.

Nejvíce na tomto poli vykonala misionářská myšlenka, která potírala otroctví ještě v nedávné době způsobem, který opravdu budí úctu a respekt všude, kde lidé jen trochu myslí a chtějí se i o takových věcech dověděti.

Velkým sociálním dilem bylo rozhodně zakazování půjčování na úrok. Dnes díváme se na to s neporozuměním, protože celý moderní bankovní a úvěrní život jest vybudován na úroku, ale středověký zákaz lichvy a úroku budoval na zásadě, že půjčováním na úrok se bez práce, bez námahy, tedy nespravedlivě rozmnožuje statek bohatého a že se tím chudý dostává do stále většího područí bohatých.

Byli theologové, kteří chtěli tento zákaz omlouvat, ale když přihlídneme k dnešní prodlouženosti všech na všech stranách, vidíme, že tento zákaz byl nejen pro svou dobu, nýbrž i pro mnohé jiné doby velmi moudrý, že to byl nesmírný sociální čin. Byl to čin prostě na ochranu slabých a malých.

Třetím velkým dobrodíním Církev v ohledu majetku jest její oficiální potlačení pověry o absolutnosti soukromého majetku. Když v poslední době vystoupilo více katolických theologů, jako Horváth, Orel a jiní, byli nazýváni theology romantiky anebo dokonce byla podezírána jejich pravověrnost.

A tak jsme vděční encyklice *Quadragesimo anno*, že i v této věci promluvila jasně. Majetek nemá jenom funkci individuální, majetek jako každá hmota, která stojí ve společnosti, má přímý závazek ke společnosti. Známe tak přesný názor Církev, limitující dále soukromý majetek tím, že uznává právo státu, tak zvané *dominium latum*, moderovat soukromý majetek a jeho užívání tam, kde toho vyžaduje veřejný zájem.

Když boháči naříkají, že masy a revoluční nauky neuznávají i soukromého majetku a soukromého práva majetku soukromého, můžeme skoro vždycky odpovědět, že tomu předcházelo neuznávání kolektivní, obecné povinnosti k celku tohoto soukromého majetku.

Lev XIII. a Pius XI. ostře protestují ve svých encyklikách proti tomu, aby se majetek hromadil v rukou několika lidí. Sv. Otec Pius zdůrazňuje potřebu správněji proto rozdělit statky a hodnoty, právo i proletáře na soukromý majetek. Sv. Otec Pius XI. požaduje docela důrazně tak zvanou rodinnou mzdu pro dělníky. Číž papež prohlašuje, že určité statky přímo po tom volají, aby byly, jak se dnes říká, z kolektivizovány.

Papež jde ještě dále a navrhuje řešení, ve kterém by bylo zrušeno zřízení a rozdělení na třídy bohaté a chudé a navrhuje zřízení podle stavů, čímž by dělníci nabyli svého místa jako skutečně činná a životná složka.

A přece: nemělo by smyslu zapírat si, že nastala dnes veliká roztržka, že zeje velká propast mezi Církví a mezi proletariátem. Vytyká se jí docela, že jest spřežena s kapitalismem.

Prvou příčinou toho jest, že katolíci nedovedli poslechnouti svých papežů a že nehlásali dosti anebo dosti čistě a věrně, co sociální encykliky učily. Když vystoupil Lev XIII. se svými encyklikami, nemohli mu pobožní francouzští průmyslníci a royalisté přijíti na jméno. I duch tak bystrý a daleko vidoucí, jako Léon Bloy, nazývá Lva XIII. Le pape socialiste.

Katolíci jako by se kolikrát styděli za oficiální nauku Církev o sociálních otázkách. Co se již nadebatovali někteří katoličtí theologové, aby zakryli hanbu, jak se domnívali nad tím, že ve středověku chránila Církev malého člověka zákazem lichvy.

Jiný příklad: Jakou disputaci vyvolala kniha zmíněného Horvátha, mého profesora, který dokazoval přesně, že boháč má přisnou povinnost vše, co mu zbývá, věnovatí dobru společnosti, ať už jakoukoliv formou se to stane. Zastánci absolutního práva vlastnického vyřítili se na něho takovým způsobem, že Horváth znechucen vrací se zase ke svému čistě profesorskému povolání.

Osservatore Romano pravilo na tuto adresu ostrá slova: „Jestliže necháme v bidě chudáky, my, ve kterých oni vidí učedníky Kristovy, budou oni posuzovat Mistra a jeho učení podle našich činů a odvrátí se od nás.“

Jestliže nesmíme hlásati nauku užívání brutální moci, musíme podepřítí spravedlivé požadavky a nesmíme dopustiti, aby byli chudí oloupení o pozemské statky ve jménu statků věčných.

Neboť katolická morálka jest v této věci velmi jasná, že majetek má přisnou kolektivní funkci, že z toho, co zbývá od přiměřeného života, nutno dáti vše pro dobro společné. Někteří katolíci by ještě rádi hlásali liberalistické pojetí absolutního práva soukromého majetku. V době, kdy se dělník tak těžko ohání, najdou se lidé, kteří hájí absolutní právo toho, jenž vůbec nepracuje. Nedá se přece hájiti, aby kapitál mrtvý fruktifikoval více než pot a život, jež dává dělník zároveň do práce. Čoto nepřináší kapitalista do práce. Na to se často zapomíná, že dělník dává svoje mládí, svoje síly, svoje zdraví... Boty, které nosíme od Bati, jsou placeny nejlepšími silami naší Moravy. Na to skoro nikdo nevzpomene, v kolika letech jsou Baťovci vyřazeni z práce?

Čeho jest třeba, učiniti známým učení Církev? Učiniti známými papežské encykliky a ovšem pak je prováděti v životě. Neboť příčinou odpadů mnohých od katolictví byl nemožný život těch, kteří nejvíce se jím vychloubali.

To, že nepochopili dobu a šli s mocnými tohoto světa, ač ti mocní jimi dále pohrdali a jich užívali jen jako dobrých nástrojů, jest druhou příčinou. Nešťastné směšování náboženství s politikou dává připočítávati na vrub všech katolíků a celé Církev, co vykoná jeden člověk anebo několik lidí, kteří mimo to mají ruce svázané politickými kompromisy.

Další příčinou nenávisť jest jmění Církev. Někde představuje velké sumy. A požehnáním není všude. Tam, kde byla Církev ožebračena, tam všude povstal nový život, v řádech, kde nelze nalézt kousek slušného chleba, jest všechno obsazeno, jako u nás v Olomouci, u Františkánů atd. Majetek Církev? Či je vlastně? Nalijí vám čistého vína: správců a nájemců atd. A co zůstává, z toho žije kolik ústavů, kolik sirotčinců, nemocnic a podobně. Užasli byste, kdybyste jednou vzali do rukou statistiku všeho toho, co katolická Církev koná v ohledu charitativním. A to jest pravá funkce církevního jmění.

Největší ale příčinou jest — neznalost. Neznají náboženství, neznají jeho nauky. Mají o tom lidé jenom zmatené pojmy, zmatené pojmy o věrouce i o mravouce i sociologii katolické. Poznejme se navzájem, poznejme svoje bolesti i svoje snahy, jak těmto bolestem odpomoci. Vrcholem takového nepochopení jest, že slova o svobodě, rovnosti a bratrství, tedy slova tak eminentně křesťanská, jež mohla povstati jen, až když přišlo křesťanství, že mohla státi jako hesla proti Kristu a jeho křesťanství.

Naším nejvyšším příkladem, jedinou obhajobou a odpovědí jest příklad Jeho, jenž řekl: „Jest mi lito zá-

stupů; pojdte ke mně vsichni, kteří pracujete a obtížení jste. Neohlízejte se na to, jak kdo z křesťanu neplní slova Kristova, nýbrž jen na to se dívejme, že žije dále vpravdě tato Láska, že jest na nás, abychom uskutečňováním tohoto příkladu v konkrétním svém životě si podali ruce a připravili jiný život.

P. Dr. Silvestr M. Braitto O. P.

r. J. O. Martinovský:

Astrologie a jiné moderní bludy proti vědě.

Těm, kteří se učili vědě z německých učebnic a čtou německou literaturu vědeckou, jistě imponuje exaktnost, s jakou se v této zemi vědecky pracuje. A přece, ku podivu, tato země, která produkuje nesporně na množství i procentuálně — a budme spravedliví — i kvalitně nejvíce vědců (Němci mají v říši 22 a v cizině 7 universit), překvapila v poslední době některými tak nečekanými událostmi — řekli bychom — vědeckými bludy, že to stojí za vážné povšimnutí už proto, že se toto německé zboží importuje i k nám. A nejpodivnějším na celé věci je, že jsou to právě vědy nejexaktnější — medicína a vědy přírodní, které jsou nejvíce postiženy. Tak na nedávném sjezdu německých „přírodních lékařů“ („přírodní lékař“ německý je asi tolik co náš „mastičkář“ nebo „kořenář“) promluvil říšský ministr Hess řeč, která byla vlastně obhajobou tohoto libivého fušerství, které ovšem svým pohanským „návratem k přírodě“ dobře hovoří intencím národního socialismu. A jak už u dnešního německého režimu není daleko od slov k činům, oznámil ministr účastníkům, že je přichystán zákon o zrovnoprávnění „přírodních lékařů“ se školenými mediky a že při třech největších universitách německých v Berlíně, v Mnichově a v Kolíně n. R. bude zřízeno tříleté studium pro výchovu přírodních lékařů.

Jiný, v Německu neobyčejně rozšířený zjev, je proutkařství (vyhledávání pramenů a rudních ložisk pomocí proutku, léčení proutkem atd.). Vyskytly se takové extrémy, hraničící na jedné straně s hloupostí, na druhé s darebáctvím, že bylo třeba v mnoha případech zakročení úřadů. V Německu dnes vychází taková záplava proutkařské literatury, že ani dobře nelze jedinci všechno to přechísti. Ovšem dnes už to není „věda knižní“, nýbrž je mnohonásobně aplikována v praktickém životě. Proutkaři léčí nemoci, jmenovitě rakovinu, činí pomocí proutku diagnózy, vyrábějí se ochranné aparáty proti záhadným paprskům z podzemních vod (Äbschirmgeräte, Entstrahlungssapparate).

Konečně obě — přírodní lékařství i proutkařství — má svou starou tradici, a vlastně vedle vědy nikdy nevymizelo. Že však přijde do květu něco ve světle moderní vědy tak nesmyslného, jako je astrologie, to přece nikdo neočekával. Bohužel, tato pavěda, třebaž v Německu je nejrozšířenější, není jen německým specifikem, nýbrž se nebezpečně šíří i u nás. Nejen v Německu, nýbrž i u nás jsou astrologické ústavy, vycházejí astrologické brožury, „nejpokrokovější“ naše noviny uveřejňují horoskopistům inseráty, a tak schází jen ještě, abychom si zavedli německé „astrologische Heiratsecke“ a „astrologische Eheanbahnung“ — neexistují-li už ovšem u nás také. Věc je však vážnější, než se na první pohled zdá. Jesuita Schmidt ve svém článku o astrologii v „Natur und Kultur“ píše: „So droht die Astrologie zu einer geistigen Macht zu werden. Das gilt nicht nur von der populären Astrologie, der sogenannten Zukunftsdenkekunst, sondern auch von der wissenschaftlichen, die die Astrologie nach modernen wissenschaftlichen Methoden neu aufbauen und sie als Arbeitshypothese in die Wissenschaft einführen will. Die letztere ist ziemlich belanglos, da sie eben eine philosophische Meinung neben den vielen anderen ist, wie sie in letzten Jahrhundert wie Pilze aus dem Boden schiessen. Ihr Schaden besteht darin, dass sie die Atmosphäre für die praktische Astrologie schafft mit all ihren Auswüchsen eines wilden Aberglaubens.“ Třebaže tato slova Schmidtova jsou myšlena pro Německo a u nás přece jen tak daleko nejsme, jsou nicméně i pro nás výstrahou.

V širokém slova smyslu astrologií nazýváme vše, co souvisí s domněnkou, že hvězdy mají rozhodující vliv na osudy jednotlivců, národů i lidstva. Jen zvláštním výrazem tohoto bludu je horoskopie, v jejíž podobě se astrologie i u nás velmi nebezpečně šíří. Rozumí se pod tím pojmem předvídaní osudu člověka z konstelace v hodinu jeho narození. Sama o sobě má astrologie čestné místo v historii vědy. Ze starověké astrologie nesporně vyrostla astronomie. Snaha odhalit předpokládaná tajemství uložená ve hvězdnou oblohu vedla k pilnému zkoumání, a tak pomalu klíčila a rostla vědecká astronomie, asi tak, jako ze starověkého kořenářství vyrostla vědecká botanika. A úměrně s rostoucími poznatky astronomickými klesal též význam astrologických pověr. Přece však se vyskytly periody dočasného rozmachu astrologie. Takovou dobou byl i pohnutý věk 16. a 17. století. Tehdy to byla pouze církev, která se jala energicky potlačovati toto hnutí. (Mnozí lidé dosud nemohou zapomenouti Církvi, že houževnatě potírala čarodějnictví a podobné zlořády.) Je vůbec rozšíření všelikých pověr doprovodem zlých dob.

A konečně je třeba zamyslet se nad tímto bludným zjevem v naší době. Zdálo by se neuvěřitelným, že se něco takového může vyskytnouti ve století, které má těžit z ovoce věku právě minulého, kdy nesporně vědy přírodní netušeně rozkvetly. Místo toho vidíme pravý opak — negaci věd přírodních, jejich vymožeností, pracovních metod atd. Mohli bychom to také nazvat jakýmsi vědeckým sektářstvím, žijícím z vědy proti vědě, právě tak jako sektářství náboženské. Kde je vina? Na vědě? To by byla, tuším, naprosto falešná odpověď. Věda přírodní a s ní i medicína obohatily naše poznání svými výzkumy a objevy v posledním století vskutku velkolepě. Vina však přece leží jen velmi blízko. Věda ovšem jako neosobní obor duševní práce není vinna. Avšak tuto vědu dělají lidé a ti vedle svých vědeckých objevů přinášejí do vědy i své osobní názory a teorie a toto osobní dědictví vědců může být stejně výborné jako nebezpečné. A takovým choulostivým dědictvím přírodovědy, které naše století převzalo od přírodovědeckého století 19., bylo přecenění funkce přírodovědy v duševním životě jednotlivců a společnosti. Toto přecenění bylo ideou, v jejímž znamení se udál zmíněný rozmach přírodních věd. Darwinismus a jeho německá forma haeckelismus staly se jakýmsi duchovními diktátory kulturního života. Ba zdálo se jednu dobu, že zákonodárství, krásná literatura, theologie, historie, sociologie, filosofie, pedagogika a náboženství budou napříště jen jakousi praktickou a odbornou aplikací přírodovědy. A toto přecenění funkce přírodovědy v kulturním životě nese zlé ovoce, které snad nejzhooubněji se projevuje tam, kde ve jménu vědy a speciálně přírodovědy bylo vytlačeno náboženství křesťanské. Jsme-li pozorní, zjistíme, že nejde snad už jen o astrologii, proutkařství a mastičkářství, jimiž se hřeší proti moderní vědě. To jsou jen tři články z velkého řetězce ostatních bludů, jimiž je na př. také nesmyslné a pověřivé amuletářství, rozkvět spiritismu, tajnůstkářské klepaření a celá řada ostatních zjevů, jež tak jasně charakterisují duchovní úpadek moderního člověka. Ukazuje se jasně, jak falešnou je domněnka, že v duševním životě lze pozitivní náboženskou víru nahraditi vě-

dou. Zdá se to býti otřepaným kazatelským heslem, ale je to pravdou, že vezme-li se člověku náboženská víra, nahradí ji pověra — náboženský i vědecký blud. Vezměte člověku s krku symbol náboženské víry — kříž, pověsí si tam bezvýznamnou třetku, čtyřlístek, opici, prasátko, srdíčko pro štěstí a kdoví co ještě.

Že vskutku jsme touto analysou u kořene věci, dosvědčuje poznání, které vrstvy jsou zmíněnými moderními pověrami nejvíce infikovány. Jsou to vrstvy t. zv. vědecké polointelligence, vrstvy, jimž se sice dostalo určitého vědeckého vzdělání, které však z tohoto chleba žijí dále, aniž by se snažily vlastní prací si pro svůj duševní život něco přivydelati a aniž by hledaly ještě jiné zdroje duševní potavy. Tato duševní lenost vytváří pak mravně mělké, duševně povrchně žijící lidi, vnitřně slabé, na venek však nezřídka průbojné povahy, které nedostatek vzdělání nahrazují chvástavostí. V duševních projevech této polointelligence se pak stává věda tím, čím je křehký motýl v ruce svévolného uličníka. A největší neštěstí je v tom, že tyto nedonošené parazity vědy bývají nejčastěji tlumočníky vědy ve veřejnosti. A tyto kolísavé a slabé povahy, jež jsou příliš povznešené nad prostou víru lidu a příliš duševně lenivé a nemohoucí, než aby se dopracovaly hlubší víry náboženské a osvojily si solidní základy vědy, plodí zmatek v řadách těch, kteří jim důvěřují a při každém novém líbivém bludu zbaběle podléhají a selžou. V Německu tato polointelligence, nábožensky lhostejná a vědecky nedodělaná, stala se nositelem těchto vědeckých bludů, právě tak jako zkrachovala v politické zkoušce. U nás nemáme naprosto slibnější perspektivu, neboť právě této výbojné a chvástavé kastě připadlo už před válkou a téměř oficiálně po válce vedení kulturního života na venkově i ve městech.

Vraťme se však ještě k astrologii a zhodnotíme ji se stanoviska Církve. Jest jistě bludem velmi nebezpečným, jsouc nepřímým popřením svobodné vůle. Je v ní kus pohanství a proto jistě správně hodnotí toto hnutí Schmidt, praví-li, že nebezpečí jeho spočívá v tom, že se z něho vytváří jakési nábožensko-etické snažení a světový názor jakožto náhrada náboženství a křesťanství. To není ostatně ojedinělý případ, kdy Církev se stává bojovnicí za kulturní statky proti sklonům k jakémusi novodobému barbarství tam, kde věda resignuje. Boj, který se právě odehrává v Německu a který hrozí propuknouti v prudký boj kulturní, není vlastně ničím jiným, než zápasem Církve s něčím, co je jakýmsi konglomerátem bludů náboženských i vědeckých.

My lidé už jsme takoví, že si začínáme vážit zdraví, až když jsme nemocni. V duchovním zmatku nové doby význam Církve ukazuje se vždy jasněji. V Německu zklamala věda, selhaly církve, ale nezklamala a nesehlala Církev. Vrtošivý „osud tomu chtěl“, že pro nás Čechoslováky nepřišlo toto poznání cestou přímou, ani přes slovanské Rusko, nýbrž — ku podivu a nečekaně — až přes Německo. Nic zajisté nemohlo tak dokumentárně usvědčit ze lži u nás tak oblíbené heslo o zpátečnictví Církve, jako události německé. Tato země vědy upadá duchovně v barbarství, z něhož druhdy byla Církví vyvedena. Kde jest v tomto boji věda? A zvláště přírodověda by měla v rasovém blouznění promluvit. Stačí listovati současnou vědeckou literaturou přírodovědeckou a přesvědčíme se, jak nedůstojně otročí ideám Třetí říše.

P. Karel Reban.

Charakteristické znaky současného života katolického.

Tážeme-li se po stavu, v němž je soudobý život katolický, může hned býti prohlášeno, že tento život vskutku žije plně a tvořivě, že je ve znamení rozmachu. Tento vnitřní i vnější vzrůst je hlavně produktem vnitřních životních sil, při čemž však nelze zneužívat, že k jejich uplatnění značně přispívá celková situace světová, vystupňovaná nad to ještě některými příznačnými okolnostmi, jež přímo volají po zúrodnění a naplnění životem katolickým. Věřící katolík ovšem zahledá pod tímto vnějším světového dění ještě vyšší a hlubší příčiny a síly nadpřirozené, totiž řízení dějin světových Prozřetelností a záměrností Boží.

Některé, a to nejnapadnější příznivé situace, které přispívají k duchovnímu a mravnímu rozmachu katolictví v dnešním světě, jsou na př. všeobecné tendence po sjednocení lidstva v náboženské jednotě, jak se jeví také ve snahách církví mimokatolických na půdě křesťanské (t. zv. pokusy o církev ekumenickou na základě společných základů víry, neb aspoň vnější jednoty), dále poznatek o relativitě vědy v nejvyšších problémech životního názoru, deprimující zkušenosti s myšlenkovým chaosem a morální rozpoutaností všude, kde pevné a závazné náboženství bylo podkoseno, dės z prázdna, abychom tak mluvili s básníkem, všude tam, kde vymizely pojmy transcendentní, rozklad sociální, úpadek kulturní a jiné a jiné zjevy, jež úhrnem i jednotlivě uvažovány vynucují si přesvědčení, že je v zájmu morálního i duševního zdraví lidstva zrestaurovati studnice života náboženského, mezi nimiž nepopíratelně nejvýznačnější místo zaujímá právě Církev katolická. Ostatně není to jen zájmové tvrzení, jež z praktických a užitkových důvodů volá po návratu k náboženské víře. Proniká ve vědách samotných vždy jasněji poznatek, že jsou vrcholy poznání a síly, jež musí zůstat posvátnými a vyhrazenými nejvyšším pravdám a zákonům náboženství nadpřirozeného.

Jednotlivci i celky mění svou orientaci směrem k náboženství. Je to charakteristické pro naši dobu, že tím bude vždy označována jako doba náboženské obnovy. Typ naprostých nevěrců, pozitivistů a materialistů, jakož i hrubých rouhačů opravdu vymírá a celkový poměr k náboženství a k církvím je dnes naprosto jiný, než jaký byl ještě před válkou světovou, ačkoli již tehdy byly znatelné předzvěsti náboženského vzkříšení (sr. knihu Dra Bedřicha Vaška, *Moderní člověk*, Olomouc 1919, kdež pro to sneseny důkazy z nejrozumnějších duchovních a sociálních oborů). Dnes jenom takové končiny, které se vyřadily z kulturního života, na př. sovětské Rusko, dovedou býti zuřivě protináboženské a proticírkevní.

Nasloucháme-li nejvnitřnějšímu volání země a doby, slyšíme hlasité a sténavé volání po velikých jednotách lidstva a jeho práce, po bezpečnosti a pokoji, po spravedlivém řádu sociálním a národohospodářském, po zvniternění a zduchovnění kultury, po zabezpečení mravnosti. Prožili jsme totiž velmi živě na vlastním těle a na vlastní duši bídu bezbožectví a negace. A všechno to, po čem doba volá, dává právě život katolický svou Církví jednou a obecnou s její autoritou mravů a práva, s jejími posvěcujícími živly. Nedivno, že duchovní moc a působnost katolického života má sílu mohutně vzestupnou.

V soudobém katolictví, pozorovaném na základech nejširších, všeobecných a světových — třebaže i ve hranicích našeho prostoru státního více méně pozorujeme totéž — jsou jmenovitě tři velké síly, působící kladně na život přítomný i budoucí. Jsou to:

- I. síla organizace *církevní*,
- II. síla katolické *spirituality* a
- III. síla katolické *aktivity*.

Všimněme si jich jednotlivě!

I. Myšlenka a útvar církevní.

Mítí jakousi religiozitu náleželo již dříve bezmála ke kulturnímu minimu, avšak myšlenka a forma církevní byla mnohým nesympatická. Tvořilo se křesťanství nedogmatické a necírkevní, které chtělo být čistě vnitřním. Dnes jednak naše oči naučily se hledět hlouběji až na kořeny věcí, jednak zkušenost prokázala bezcennost teorií, kterými existence církve měla být vysvětlena nekalými vlivy, zvláště sobectví a duchovního tyranisování se strany nositelů církevní moci. Tomu se dnes průměrný inteligent usměje a kdyby i byl dosud vzdálen katolické víry v nadpřirozený původ Církve Kristem založené, přece je sobě vědom toho, že vnější organizace stejně smýšlejících není preludem, nýbrž opodstatněným požadavkem rozumu, citu i řádu a čímsi, co je psychologicky velmi dobře vysvětlitelné jako zjev přímo nutný a důsledný.

Tomu, kdo počítá s holými fakty, je prokázána existence Církve katolické jejím stále stoupajícím vlivem mezinárodním, kulturním, morálním a sociálním. V době, která trpí krizí na život a na smrt, je vítána každá duchovní moc a součinnost všech podobných činitelů. Byla-li jaká krize církve, byla krizí těch, kdo se k církvi blížili neb od ní se oddalovali, méně však krize duchovního pojmu samotného. Dnes naopak jsou vítány všechny prostředky scelující, ukázněující a vychovávající a tomuto požadavku vyhovuje plně v mezích oprávněnosti katolická církev. Každá velká idea potřebuje pevného vnějšího útvaru, který jest ochranou jejího obsahu, a organismem, v němž tají se obrodné její síly a kořeny její činnosti. Tak i církev — nehledě k nadpřirozenému původu a určení, přijatého z vůle a osobnosti Kristovy — je vlastně záštitou osobního náboženského života a zároveň projevem plné religiozity, která musí zaujímat ducha i hmotu, nitro i vnějšek, jedinec i společnost. Oceňování Církve vzrostlo zvláště u jejích vlastních dětí. Dnes je poměr katolíků k Církvi daleko hlubší a vřelejší než jak tomu bylo někdy dříve. Dogmatické prohloubení názorů o Církvi vymýtilo značně bývalý liberalismus u katolíků a nejnovější dějiny Církve v její slávě, činnosti i utrpení dobývají jí nejhlubších sympatií u jejích členů. Zjišťujeme rozkvět církevního vlastnictví a loyality, rostoucí soucítění s Církvi i lásku k Svatému Otci, a to nejvíce v zemích ohrožovaných odpady a rozkoly. Co však dlužno nad to neskonale více hodnotiti, toť vnitřní proměna a vytržení pojmu, jaký si katolík o Církvi tvoří. Od pojetí prostě organizačního, v jehož světle jevila se církev jako pevně ohraničená společnost, ovládaná pronikavou autoritou, pronikáme dnes k pojetí sakrálnímu, posvátnému, v jehož paprscích zjevuje se nám církev netoliko jako veliká juridická jednotka, nýbrž jako pokračování života Kristova, jako Jeho mystické tělo, jehož jsme mu údy. Zvláště v životě liturgickém prožíváme s obnovenou svěžestí a hloubkou církev jako rodinu Boží a svou duchovní matku. Tak pociťujeme nejen církevní autoritu jakožto strážkyni práva a morálky, nýbrž i jako zdroj intenzivního náboženského života, a to jako takovou tím více, že toto je zkušeností donedávna jenom málokomu povědomou. Z toho vzniká radost z Církve a láska k ní.

II. Katolická spiritualita.

Od Církve jako takové důsledně požaduje každý, ať přítel či nepřítel, aby vyhovovala dvěma požadavkům: Musí žít vnitřně a musí tvořivě působiti i navenek. — Vizme, zda katolický církevní život odpovídá oběma požadavkům.

Duchovní život katolický je dnes nesporně na vysokém vzestupu. Co ještě donedávna považováno za výsadu askese řeholní, stává se dnes vlastnictvím obecným: prohloubení a zvnitřnění náboženského života. Předchozí krize rozumové i pouta náboženskosti pouze návykové a vnějškové, jež byla nemalou měrou následkem nespokojenosti Církve, vázané různými zřeteli veřejnými, jako na př. poměrem k moci státní, připravovaly půdu jiné, daleko vroucnější a živější religiozitě, jejíž jaro prožíváme i u nás.

Naučení mladému politickému zákopníkovi

Redakci došel v těchto dnech příspěvek, po jehož přečtení jsme usoudili, že byl určen jinému časopisu a nám zaslán záměnou. Neznáme odesílatele, nemůžeme tedy příspěvek vrátit. Nevíme také přesně, i když to tušíme, kterému listu byl určen. Odhodlali jsme se jej tedy ořísknouti, protože jeho autorem je patrně některý z čelných starších pracovníků politického hnutí. Příspěvek se skládá z úvodu a tučtu praktických lekcí. Vyjímáme z úvodu některé odstavce:

„Budoucnost patří schopným mladým a schopným starým. Stáří musí chápat mladé a buditi zdání, že je zdrojem velikých myšlenek a slynoucí pracovitosti. Tomuto ideálu my odpovídáme a na adresu těch druhých platí slova mladých: „Vážme si krunýře zásluh, pentlí a věnců, kterým se obalili, ale ať nechťejí, aby jim mladí denně pochlebovali, lichotili, aby skandovali, že jsou nepostradatelní, aby škemrali, aby se hrbili. Zásluh, jenom zásluh, nebudou rozhodovat! Mladí chtějí, musejí a budou rozhodovat o sobě a své budoucnosti. Když jim toto právo nebude přiznáno, tak si ho vydobudou!“ — Mluví nám z duše. My jim

k tomuto cíli dopomůžeme. Je ovšem zbytečné, aby smělé mládí se hrbilo a škemralo při studiu foliantů knih, které obsahují vše, co dala člověctvu vzdělanost. Netřeba se hrabat v nánosu minulosti. Všechno, co zanechal k prospěchu potomstva přední myslitelé, naleznete v projevech svých osvědčených vůdců, kteří předčili vše, co tu vůbec kdy bylo. Čtěte naše orgány a časopisy, které naši linii myšlenkově připravovaly. Věřme, že po nezadržitelném rozmachu naší generace zavlaží na stězny prapory vítězství a vy mladí, jako stráž naši staroslavné říše, budete stříci slavné odkazy naší přítomné minulosti. Chceme vám snadno a rychle výstižným způsobem poskytnouti vše, co budete jako vůdce potřebovat. Není toho mnoho. O školách a knihách jen zaslepení tvrdí, že vybrušují charakter. Podívejte se na nás, kolik nás bez takového zatížení dosáhlo vysokých míst, která — hned podotýkám — spravujeme jen jako místodržitelé, až vy, naše naděje, naši blaničtí rytíři, protáhnete své údy, zdřevěnělé čekáním na naši smrt, a převezmete z pokleslých rukou maršálskou hůl a povedete národ k dalším metám a vítězstvím.

Na důkaz toho, jak málo námahy a práce stačí k politickému školení, přinášíme vám velmi cennou pomůcku „Naučení mladému nastávajícímu politickému zákopníkovi“. Je

to „něco“, co tu ještě nebylo, na co ještě nikdo nepřišel, což jistě potvrdí vynikající na výsost odpovědní činitelé i mimo naše řady stojící. Jsou to především živá slova, nejvhodnější úryvky z řečí a písemných projevů našich vynikajících a neúmorně pracujících vůdců. Jejich vyjadřovací schopnost zanechá pomník kovu trvalejší, protože bude žít ve vás. Znalost našich cílů umožní vám netušené úspěchy. Jistě si na naši skromnou práci vzpomenete, až budete na řečništi slzeti dojetím nad ovacemi, obklopeni jásajícími přáteli, až tonouce v záplavě květů, které něžné dívky v národních krojích budou vám házet v ústrety, zadujete mocně do rohů nadšení posvátný chorál budoucnosti, která patří sjednocené frontě schopných mladých a schopných starých! Budete zpíjet davy lahodou svého hlasu i prostotou svých myšlenek!

To nestačí. Musíte si uvědomit, že nelze nadšení mas, které na vaši schůzi vaši zásluhou trysklo spontánně ze všech náder, nechat zapadnouti. I jiní musí vědět o tom, že hnutí roste lavinovitě a že zakrátko celý kraj hořel nadšením. Musíte o tom napsati článek do novin. Známe těžkosti, s jakými často zápasíte. Jak často přišedše domů ze schůze, která opravdu znamenala historický krok, usedáte těžce za dubový stůl, rukou, která se ještě chvěje od bouřlivých stisků, jimiž vás vyznamenal lid, otíráte

Chceme-li aspoň v hrubých obrysech nastínit tento vývoj duchovního života katolického, nesmíme opomenouti rozkvětu křesťanské filosofie, který se datuje hlavně od doby Lva XIII., velkého obnovitele jejího. Není to pouhá repristinace teorií, náležejících minulosti, co koná novothomismus, nýbrž kritické vyrovnání se s problémy nejmodernějšími a nejobornějšími a snaha pokročit na základech „philosophia perennis“ hlouběji do světa vědeckých záhad. Vědy theologické dnes prožívají období velice produktivní, vyznačující se nejen kvantitou literární tvorby ze všech polí theologických, nýbrž i stále rostoucím rozsahem vědeckého materiálu a stále se zdokonalujícími metodami vědecké práce. Úroveň této práce vynucuje si uznání ostatních věd a také popularizační literatura obsahem i formou je taková, že snese přísná měřítka. S této strany bylo by lze jistě mnohemu, vážně uvažujícímu duchu, je-li ochoten poctivě studovati církev a její poslání, vejíti „do království Božího“, do života víry.

A zase je silně příznačno, že mezi všemi obory theologickými měrou vynikající pěstují se dnes *asketika* a *mystika* teoretická i praktická, což by nebylo možno, kdyby skutečný život neměl o ně zájmu, jako naopak vážné pěstění těchto věd je příslibem, že skutečný náboženský život půjde po správných drahách. Všimněme si jenom u nás Čechů v posledních několika letech objevivší se duchovní literatury a najdeme vedle drobností také věci velmi cenné.

Dalším příznakem a zároveň budičem náboženského života jest t. zv. *liturgická obnova* (liturgické hnutí), jehož první náznaky pozorujeme již i u nás a jež v cizině má již hluboké kořeny, podmaňujíc sobě zvláště inteligentní mládež a vtiskujíc jí zcela nový ráz života náboženského. Proti přemíře subjektivity v modlitbě a styčích duše s Bohem vracíme se — opět ve shodě s děním v širším duševním soudobém životě — k objektu, ku podstatě a k jádru věci a dáváme prostě na sebe účinkovati velikým a základním faktům Zjevení Božího a silám, jichž zdrojem jest oficiální katolická liturgie. Neběží pouze o změnu, o střídání slohů náboženských zkušeností, nýbrž zcela o návrat ku původním pramenům a vlastnímu životu Církve, jímž tato prožívá oslavu Boží a posvěcování duší zprostředkováním milosti. Liturgická zbožnost je nejkratší a nejvěcnější cesta k sblížení se Boha a duše a přináší osobní zbožností zúrodnění nejvyššími prvky nadpřirozenými, chrání se přílišných individualistických složitostí a mechanismů v náboženském životě. (Pokračování.)

J. Svítal-Karník:

Mariana Zdziechowského rozchod s Čechy.

Jméno dr. Mariana Zdziechowského není u nás neznámo. Jako universitní profesor byl před válkou horlivým hlasatelem slovanské myšlenky mezi Poláky a hlavou Slovanského Tovaryšstva v Krakově. Prošel v mladosti krutou školou ruského útisku, chápal slovanství ovšem jinak než naši rusofilové. Viděl budoucnost slovanské vzájemnosti v hesle: rovní s rovnými, volní s volnými — nikoliv jako panrusismus s pravoslavnými podle představy ruských slavanofilů. Jako spolupracovník „Slovanského Přehledu“ dostal se do bližších styků s Čechy, které poznal za několika zájezdů do Prahy i studiem literatury, z něhož vyrostla v letech devadesátých pozoruhodná kniha „*Mácha i byronism český*“, přeložená do češtiny Janem Voborníkem. Jsa horlivým katolíkem, napsal tehdy článek „*Idea katolická ve společnosti polské*“, který v překladu Jos. Vraštila vyšel r. 1902 v *Novém*

životě. Cituji tu jeho začátek, odnášející se k postavení polského národa na přelomu století a charakteristický pro smýšlení autorovo:

„... Jsme národ ze všech na světě nejnešťastnější, nejvíce trpící. Se dvou stran (ruské a pruské) hrnou se na nás rány obou nejmocnějších vlád, jež se spojily za tím společným cílem, aby shladily s tváře země jméno Polska... Ohlasy lítostného soucitu hynou beze sledu, a bratři Slované nám nejbližší jen tehdy jsou s námi, když se na nás žene Pručák (rozuměj: podceňují polský útisk pod moskevskou knutou). Leč právě proto utrpení naše je nemalou chloubou: mocností proti nám spojené zosobňují ducha zlého v dějinách, násilí před právem; my pak, nejsouce toho hodni, představujeme ideu spravedlnosti v politice, věc naše je věc Boží a království Božího.“

knót petrolejové lampy a s hlavou v rukou snažíte se, zdeptání, usebratí se k napsání článku o manifestaci, již jste byli zároveň svědky a spolupůvodci. Tělesná únava doléhá na vyčerpanou mysl a tam, kde má jaro hýřit květy, je suchopár. A nyní?

V našem „Naučení“ najdete zásobu novinářských obrátů, které lze oddělit v samostatnou část, „kompletní frazeologický lexikon žurnalistických adeptů referujících o spontánních manifestacích s frenetickým potleskem“. Nezaměňujte s konkurenčním novinářským slovníkem Karla Poláčka, protože tam je to semitská snůška prostoduchých slovíček, kdežto u nás naleznete hodnotné dílo, v němž je přihlíženo k naší stranicko-politicko-stavovsko-národní svojskosti.

Jak zacházeti s „Naučením“? I dítě se to hned naučí. Naš heslář si rozřeže na čtvrtky. Uvědomíte si, zda chcete promést řeč plamennou, mající bušit na srdce zatvrzelá, nebo máte jen leťmo se dotknouti něžných srdíček. Najdete tu šimlíčka, jak máte referovat a upoutávat pozornost, jaké výroky vynucují potlesk, nechce-li shromážďení dokumentovat neseřípsní otupělost. Bude-li s dostatek zájemců, dáme nahrát na desky některé řečnické vzorné pasáže, aby modulace vašeho hlasu byla úspěšná a jednotná.

Po krátkém úsilí nabudete cviku, hbitě

vyberete příslušnou lekci, přidáte včelo lístek z tituláře, podle toho, komu je řeč určena. Pak jste bez práce! I kdybyste lekci náhodou zaměnili, nestane se neštěstí, protože naše pomůcky jsou tak výborné, že je můžete míchat jako karty a vždycky po sejmutí máte tu pravou řeč. Lidská srdce jsou jako klavír. Kmitající ladička vašeho nadšení rozezvučí vždycky nějaký ten tón, i když to není vždy komorní áčko. A my jsme spokojeni, když se nám vůbec někdo ozve.

Tolik jsme potřebovali předeslati našemu „Naučení“ a připojujeme první tučet lekcí. Mějte trpělivost, jděte touto svéráznou, vykázanou cestou, vězte, že stačí jistě jednou zemrou a pak budete tu jediné vy, mladí a vzdělaní nositelé naší politické tradice, kteří jste ssáli politickou moudrost přímo z živých pramenů.“

Úvod je ještě rozšířen o kapitoly podle jednotlivých stavů, na př. naučení lesnickému mládenci, jak vypracovati přednášku o stavovském státě se zvláštním zřetelem ke stavu, jemuž náleží a jiné hlavolamy. Z lekcí prozatím otiskujeme jen první. Ostatní na přání čtenářů otiskneme postupně. Bude-li s dostatek zájemců, vyjde slovníček jako separát a splní tak své, anonymem určené poslání. Stejně ochotně postoupíme materiál tomu listu, jenž se přihlásí a prokáže, že mu byl příspěvek určen.

I. lekce. Schůze.

blok = chystaný blok je prozatím jen nadějí, jistě že opodstatněnou a nikoli planou, ale rozhodně nadějí velkou.

doba = dnešní doba je těžká, doléhá na nás mladé, rodí se v ní nové myšlenky, řády a poměry.

hlas = jest jen litovati, že v době tak vážné je náš hlas podezírán, podceňován, umlčován a takřka označován za poškozování národní věci.

horalé = šli tři hodiny pěšky bez jídla, aby vyslechli vývody svého poslance-krajanu a po zdařilé schůzi plakali.

iniciativa = z naší iniciativy vyšly četné popudy, které se staly nejen středem diskuse, ale náměty, o jejichž realizaci se počíná pokoušeti i konkrétní politika.

liberalismus = je prohmilý, vegetuje.

lid = volá po ozdravení poměrů, je netrpěliv, je syt prázdných hesel a slibů a naší povinností je, poslechnouti jeho hlasu.

memorandum = vytváje směrnice další práce, tlumočí požadavky, důstojně se řadí k projevům, které z lůna naší mladé generace dosud vyšly.

mezek = my mladí starým mezka dělat nebudeme.

mile = mile působí, že do našeho středu zavítal náš nej....

M. Zdziechowski je dnes velkou postavou mezi Poláky jak pro široký rozhled vědecký, tak pro živou účast na osudu národa a morální váhu své osobnosti. Výmluvně o tom svědčí fakt, že r. 1926 maršálek Piłsudski ho vyznačil na druhém místě jako kandidáta prezidentství polského státu. Nemůže nám tudíž býti lhostejno, jestliže z osobnosti takového významu a druhdy horlivého čechofila stane se příkrý odpůrce československé součinnosti. Příčinu této pro nás dojísta bolestné metamorfózy dlužno hledati ve dvou momentech. Jedním jsou otevřené nebo zakuklené sympatie čes. intelektuálů k bolševictví, v němž Zdziechowski přesvědčeně vidí síly ďábelské, zůstává jeho nesmířitelným odpůrcem od výbuchu po dnešní den. Druhým byla naše škodolibá „neutralita“ při útoku rudých hord r. 1920 na Varšavu. Od té doby odvrátil se od nás někdejší vůdce slovanské myšlenky polské a stal se vášnivým obhájcem a přívržencem Maďarů, našich úhlavních soupeřů, nemohoucích zapomenout, že Slovinci z jejich járma vysvobození jsou rovnoprávními občany našeho státu.

Loňského podzimu, kdy z vládních kruhů varšavských začal k nám vanouti nepříznivý vítr, vydal Zdziechowski, toho času rektor university ve Vilně, soubor svých literárních a politických statí „*Wegry*

i dookola Wegier“. Tato kniha zaslouží mnohem bedlivější pozornosti, než jak ji odbyl pražský tisk. Nezapomeňme, že to není dílo bezvýznamného pisálka nebo podplaceného agitátora a že i v československém rozporu platí zásada: *Audiat ur et altera pars!*

V úvodní stati vykládá autor stručně své politické i mravní Credo. Už z něho poznáme, že nemůže být nadšen vším, čemu my holdujeme.

„Všecko, co tu piší, je nečasové, tyto črty otevřeně bojují proti dnešku... Čím větší je moje osamění, tím výrazněji slyším vnitřní hlas, rozkazující jít proti dnešnímu světu... Od sovětského Východu postupuje barbarství. Ale není ani Batorych ani Sobieských, kteří by se odvážili postavit proti mocnostem tmy. Barbarství nás fascinuje tím, že je barbarské, že vypovědělo boj ideji Boha, že zdeptalo náboženství, mravnost, rodinu... a při tom kdykoli jde o holdování moskevským katům, všechna stranictva jsou vespolek v dojmavé shodě, všechna se předstihují v ponížení a podlosti.“

Jedinou vydatnou hrází proti bolševickému nebezpečí, řítícímu se na evropský Západ byla by dle Zdziechowského — společná hranice Maďarska s Polskem. Ovšem — na náš účet. (Pokračování.)

Několik slov o letecké plynové válce a obraně proti ní.

Tak, jak vypadá dnešní situace odzbrojovací konference, vidíme, že veškeré snahy odzbrojit pomalu, ale jistě mizejí. Jeví se snaha, co nejlépe býti připraven na eventuální překvapení, ať se projeví v jakékoliv formě. Jednou nejpravděpodobnější eventualitou jest použití bojových plynů, jejichž složení dnes neznáme a které budou určitě použity na zázemí a zásobovací centra, stanice žel., továrny a pod. Dopravu tohoto plynu obstará bombardovací letectvo denní a noční. Noční nálety obzvláště budou nepřijemné; jednak několika nočními nálety vyčerpávat budou obyvatelstvo a za noci těžko bude možno rozeznati, zda se jedná o útok plynem nebo pumami ostrými. Plynové pumy budou značně přizpůsobeny ostrým, aby výbuchem (zvukem) se od ostré nelišily. Za dne pouze barva kouře při výbuchu prozradí, o jakou pumu se jedná a dle toho se zařídí ochrana. Každý dopravní letoun po malé adaptaci jest výborným

bombardovacím letounem o únosnosti od 500 do 1000 kg váhy pum, akční radius 1000 km až 1600 km 4 až 8 hodin letu.

Technika orientační umožňuje naprosté zjištění cíle i za noci méně příznivé. Pokroky radiogoniometrie umožňují létání za mlhavého počasí, personál vycvičený v létání podle přístrojů splní požadavky letu i za špatné viditelnosti a v jakékoliv době denní, bez rozdílu dne a noci. Zde vidíme zřejmě, jakou výhodu mají státy s velikou leteckou dopravou civilní. Tato doprava jest výbornou průpravou pro dálkové lety bombardovací.

Zřejmě vidíme, že i státy, které nemají vojenské letectvo, mohou sobě vycvičiti kádr dobrých bombardovacích pilotů.

Tomu dá se čeliti jen dobrou protiletadlovou obranou a to jak pasivní, tak aktivní. První podmínkou pro tuto obranu jest dobrá organizace hlášené služby,

mladí = jsou nejprůbojnější a nejpodnětnější složkou strany, žádají, navrhnou domáhají se, aby..., apelují na staré, staří na mladé, čili jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.

my první = (Ize říci o každé věci, protože to lidé beztoho nekontrolují; při psaní však pozor, číhají zavilí nepřátelé!)

nadbytek = je nápadný nadbytek velkých radikálních slov.

obzor = má býti širší než myšl.

počet = účastníků byl hojný, přijeli šediví otcové s mozočnými rukama, dále iniciátoři velkolepého plánu, dále..., dále...

potlesk = hlučný, spontánní, bouřlivý, neutuchající, frenetický... (dá se i kombinovat, jako neutuchající, frenetický a pod.) — sálem bouřil uražen potlesku.

práce = naše práce je nabita nadšením, idealismem, nenáročnou obětavostí a nesmírným strádáním (jen pro štíhlé řečníky).

předseda = je čestný, skutečný, zemský, sám pan..., předseda byl energický, na vyšší doby, řídil schůzi s jedinečným rozhledem.

působení = našeho milovaného vůdce, jak naše veřejnost dobře zná, je pronikavé, cílevědomé, energické a na kořen věci jdoucí.

republikáni = jsou strana mocná, přirozeně...

rozklad = našich nepřátel plní nás nadšením, sebedůvěrou a sebevědomím.

řečník = mluvil se zápalem, temperamentně, probral všechny aktuality, vypořádal se se všemi námitkami, nadchl přítomné k potlesku (viz toto).

senátor = náš oblíbený, obětavý, ve svých funkcích neúnávný.

serie = můžeme uvést celou serii vážných jmen (viz toto), jež naši myšlenku přijala.

schůze = vždýcky zdařilá a manifestáční, má velkolepý průběh, vývody řečníků přijímá s nadšením a je další etapou v boji.

slovo = o slovo, myslím, nikdy nouze nebýla.

socialisté = skrývají se pod šosy agrární strany, budou poraženi, v myšlenkovém zápase se s nimi nedá počítat.

soudnost = našich směšných nepřátel padla mezi patu a podešev.

staří = nepochopili, že nové myšlenky, nové směry a názory nesou a provedou mladí, nerozumí jim, nemohou spoléhat na zásluhy, které nerozhodují, jen schopní staří mohou spolupracovat se schopnými mladými.

státní moc = podle toho, jakými prostředky se vykonává státní moc, mluvíme o demokracii, nebo o diktatuře; my jsme pro to, co chce většina národa.

úspěch = manifestace byl dokonalý, nečekaný, lidé slzeli, objímali se atd.

vážný = vážná jména (viz serie), vážná doba (viz toto), vážné slovo ve vážné chvíli, myslíme to velice vážně, vážné slovo v rozhodné době, naše pokusy jsou vážně míněny atd.

věc = jsem na kořen věci, věc nutno suverenně ovládati.

většina = choeme to, co chce většina (viz státní moc).

vítězství = zvítězíme, protože zvítězit musíme, vítězství je naše.

vlastenectví = musí býti nesenou na velikém duchovním štítě, mluvení o vlastenectví je málo, prakticky tedy vede nás k živému a naléhavému přání k součinnosti se všemi.

ženy = třímejte, ženy a matky, hrdě váš prapor jako kotvu, o kterou se opírá celý náš tábor.

živnostníci = jsme psanci ve vlastním státě.

Poznámka autora: Do zdolání této látky učte se u všech přívlastků stupňování, protože se v praxi užívá výrazů silnějších časťěji, na př. nejpronikavější, nejoblíbenější, nejmilejší atd. Nikdy se však nedopouštějte chyb, jako: nejpředseda, nejpráce, nejsmích, nejúspěch!

kteřá nás dobře informuje o cestě náletu nepřátelských letounů. Toto hlášení podá co nejrychleji pozemní obraně proti letadlům, která se dle toho zařídí a připraví se k zničení nepřátelských letounů. Vlastní stíhací letectvo zničí letouny skupin bombardovacích, rozprášené protiletadlovým dělostřelectvem. V noci za spolupráce se světlometry snaží se sestřelením osvětleného letounu zabránit bombardování cíle.

Obyvatelstvo musí projevit vzornou kázeň, aby bezhlavým útekem a zmatkem neztěžovalo práci ochranných sborů.

Účelně a dobře vybudovanými protiplynovými

kryty zabrání se zbytečným ztrátám mezi civilním obyvatelstvem. Předpokládám, že každý občan bude vybaven dobrou plynovou maskou, jejíž výrobu měl by stát zmonopolisovati. Tímto by se dosáhlo kvalitního výrobku za přijatelnou cenu pro všechny vrstvy obyvatelstva. Neutralisaci bojových plynů ve městech po bombardovacím náletu musejí prováděti ochranné čety se speciálními přístroji a výcvikem pro tuto službu. Jen tak zabráníme panice, zbytečným ztrátám na životech obyvatel postiženého města. Mějme na mysli, že i ten nejzdařenější bombardovací nálet lze zredukovati při dobré disciplíně na minimum, jak to dokazuje světová válka. *Ur*

O mimopražském katolickém českém tisku.

Katolícky český denní a týdenní tisk mimopražský zasluhuje také, aby mu jednou bylo aspoň trochu pozornosti věnováno. Jde tu především o tři deníky: „Hlas Lidu“ v Českých Budějovicích, „Den“ v Brně a „Našinec“ v Olomouci. Pak přicházejí v úvahu týdenníky: v Plzni „Český západ“, v Hradci Králové „Štít“, v Ml. Boleslavi „České listy“, na Moravě v Zábřehu „Severní Morava“, v Přerově „Právo“, v Kroměříži „Pozorovatel“, ve Valaš. Meziříčí „Noviny z Pod Radhoště“, v Mor. Ostravě „Ostravský kraj“, v Opavě „Naše Slezsko“, v Úher. Hradišti „Slovácké noviny“ a v Třebíči „Stráž“ (splýnula se znojemskou „Ochranou“). To je tak asi všechny náš politický katolický tisk v Čechách a na Moravě, odhlížíme-li od listů všeho druhu v Praze vycházejících a od brněnských týdeníků, určených pro jednotlivé složky odborové, resp. stavovské (na př. „Selské Hlasy“, „Venkovské Noviny“, „Náš Věk“ atd.).

Když tak na tento náš novinový aparát hledím, tož musím říci (upouštím arciž od úvah, do kterých bych se mohl s nejrůznějších hledisk pustit), že v lecčems od Nového roku stal se pokrok. Některé listy projevily snahu a úsilí přizpůsobit se trochu více požadavkům doby. Jinak v tom ohledu jsme konservativní až běda. Na př. s radostí nyní beru do ruky královéhradecký „Štít“ i „Český Západ“, který dostal jinou úpravu, jiné rozdělení materiálu a pod. Je nyní bohatější a pestřejší. Jedním z nejlépe redigovaných týdeníků je však trebičská „Stráž“, která také vychází pod titulem „Ochrana“ pro Znojemsko. Je velmi svěže redakčně dělana. Má zejména dobré přehledy politické a nábožensko-kulturní a hned na vše ve svém kraji reaguje. Též valašsko-meziříčské „Noviny z Pod Radhoště“ dávají si od Nového roku velmi záležeti na redakci a snaží se být co nejaktuálnější a ke všem význačným věcem doma a ve světě přihlížejí. Ke svému prospěchu také volily novou úpravu.

Ostatní listy jedou více méně ve vyjeté koleji. Některé (na př. „Pozorovatel“) libují si v sáhodlouhých článcích. Neohlízejí se na to, že oko dnešního čtenáře hledí na šedivě plochy kompresní sazby, nezapomenuté titulků, skoro zoufalé. A pak, dnes dlouhé úvahy vůbec vyšly již z módy. To je ta nejméně čtená část novin. Dnešní čtenář má docela jiné požadavky než měl, řekneme, před válkou. Proto nelze trvat na tom předválečném typu týdenního novinářství. Je to anachronismus. Nejdříve ze všech týdeníků to pochopilo přerovské „Právo“, ale zase to někdy na úkor přehlednosti a uspořádanosti přehání.

Druhým nedostatkem některých našich listů je, že se nechávají svými tiskárnamí odbyti velmi nedbalou typografickou úpravou. Po té stránce by se také naše listy mohly zvelebiti.

Pokud se týká našich tří deníků, též nejpronikavější reformu provedl letos „Našinec“. Upravil svůj formát na formát většiny českých deníků. Tím asi získá úsporu na papíru, který nemusí dávat si zvláště vyráběti, ježto má formát skladový. Zmenšení rozsahu nahrazuje petítovou sazbu. Též obsah svůj skoro z gruntu změnil. Už tolik váhy (však to bylo zbytečné) neklade na politickou část. Nyní všechnu zahraniční politiku shrnuje do mosaikových přehledů, které jistě mají více obliby než dlouhé politické zprávy, které obyčejně se vyrábějí korespondenčními kanceláři podle pravidla: mnoho křiku pro nic. Tím, že podává se nyní v „Našinci“ celý materiál světový ve zkratkách, může být mnoho věcí zaznamenáno a zachyceno. „Našinec“ také zavedl obrázky, čímž neobyčejně získal. Církevní rubriku, která mu tolik dobrého jména přinesla, vede dále pečlivě. Jenom by ještě měla redakce dohodnout se se svými spolupracovníky, aby ji neposílali zbytečně dlouhé články. Krátký, výstižný, obsažný článek se rád přečte, a také svědčí o mistru. Výhodou při „Našinci“ je, že ze sebe nedělá nějaký světový orgán a v rámci svých provinčních možností snaží se své čtenáře co nejlépe obsloužit. Co mu chybí, je část sportovní a vůbec tělovýchovná. Ta je odhývana macešsky. Ovšem chť jí zavěsí znamenalo by asi zvětšení dvou čísel v týdnu na šest stran, když by všechno dosavadní materiál v listu se měl uplatnit. Též kulturní rubrika by potřebovala zdokonalení. Má přece „Našinec“ po té stránce velmi záslužnou minulost. Co však je při dnešní úpravě „Našince“ největší výhodou, je včasné vycházení v poledních hodinách, takže my v Brně dostaneme poštu „Našince“ ještě též den odpoledne. To je jistě pro odběratele „Našince“ na celé střední Moravě neocenitelnou výhodou. Zkrátka řečeno: „Našinec“ dobře začal se reformovati, ať v tom po-

kračuje, není u konce se vším, co by k svému prospěchu udělat mohl. Ovšem také bez snížení ceny v drobném se to neobejde.

Porádnou, tvůrčí a své věci znalou redakci potřeboval budějovický „Hlas Lidu“. Místní činitelé z dvojtydeníku udělali deník a udržují jej, šlo by tudíž o to, aby tento malý deníček byl co nejlepší. Předně je nutno si uvědomiti konec konců velmi dobrou posici je d i n ě h o českého denního listu v městě se 44.000 obyvatelů a s velkým zázemím. Kdyby to na mně záleželo, tož bych z „Hlasu Lidu“ udělal list především českobudějovický. Dnes se však z „Hlasu Lidu“ o životě jihočeské metropole, biskupského sídla, střediska značného školství a hodně vyvinutého ruchu kulturního dovíte velmi málo. Jako by se tam nehrálo divadlo, nepočítaly koncerty, výstavy, jako by se tam neschůzovalo, jako by tam nebylo centrum náboženského úsilí pro celý kraj atd. O dokonale místní reportáži policejní také není v „Hlasu Lidu“ ani stopy. Samy Budějovice by byly přece s to takový deníček materiálem zaplniti a udržeti. A kde je ten ostatní český jih, plný takových krás a historických památek a volající hlasitě o povšimnutí a pozornost. Já bych z „Hlasu Lidu“ udělal poledník, který by především městu a kraji se věnoval. Vnitřní politiku a zahraniční události by mohl sledovati v přehledech, vždyť přece nemůže konkurovati pražským raníkům, které asi do Českých Budějovic mohou jít i se svým II. vydáním. Myslím, že by se dal také z „Hlasu Lidu“ vybudovati dobrý regionální deníček, který by získával oblibu a rozšíření. Ovšem na to by nestačil jeden jediný člověk s primitivním redakčním zařízením. (Jeřichu Lipanský, poutníče Boží, hořejší řádky nečelí proti vám, vždyť jste v Č. Budějovicích chvíli. Až si jihočeské město zamilujete jako svatou horu Athos, jistě všechno budete hledět provést.)

Náš brněnský deník „Den“, dle mého názoru, také vychází docela zbytečně jako raník. Kdybych mohl, tedy bych jej zreformoval asi takto: vymýtil bych průměru článků. Ty jsou pro každý menší list balastem, ne-li zabíjakem. Stačí jeden článek, nemusejí být hned dva nebo i tři. Uzávěrku z večerních hodin bych přeložil na hodiny polední, řekneme na jednu hodinu s poledne, aby mezi druhou a třetí hodinou mohl být „Den“ už venku, v prodejnách, na nádraží atd. Stačí se postaviti odpoledne před brněnské nádraží, aby se vidělo, kdy je největší obchod s novinami. Tisíce lidí se rozjíždí z Brna a každý si koupí nějaký ten odpoledník brněnský. Tento poledník „Den“ by měl všechny zprávy, které má dnes jako raník, ČTK. pracuje od půl osmé hodiny ránní do půl jedné hodiny s poledne. Celý tento materiál ve zkratkách by bylo lze zachytiti. Od jedné hodiny až do 7 hodiny večer ČTK. zprávy nevysílá a nevysílá a právě v tuto zpravodajsky nejneproduktivnější a jalovou dobu se redakčně „Den“ dělá. Z večerních zpráv dodávaných od 19. hodin zachytí už jen nepatrný zlomeček anebo někdy vůbec nic. Vždyť tolikrát se stalo, že o velké události, která se stala kolem osmé nebo deváté hodiny večerní, neměl raník „Den“ vůbec nic. Teď, kdy dochází „Našinec“ do Brna ještě též den, srovnávám jeho materiál s materiálem ranního „Dne“ a konstatuji skoro denně, že z 80 procent má poledník „Našinec“ nadběh před raníkem „Dnem“. A těch 20 % tvoří zprávy, které ČTK. dodala mezi 11. a 1. hod. polední a pak nějaké telefonické relace z Prahy. Ale to všechno by se v poledníku, jenž by měl uzávěrku v 1 hod., mohlo být také (ovšem ne politické informace z Prahy, pozn. red.). To, co by „Den“ ušetřil na večerní a noční práci, mohlo by se dát na zvelebení a eventuální zlacnění listu. „Den“ jako raník v konkurenci s jinými raníky neobstojí, ale jako odpoledník by se skvěle v brněnské tlačenici mohl uhlájit. Touto úpravou by jeho dnešní čtenáři o nic nepřišli a měli by tu výhodu, že by své noviny četli ještě též den večer, neboť z Brna je odpolední spojení všemi směry přímo ideální.

Tak tedy rozdávám rady na všechny strany, ovšem nevím, zda kdo bude o ně státi. Ale myslím, že o našich tiskových otázkách musíme mluvit docela prakticky. Těch slov teoretických, byť se be honosnějších, vzletnějších a nadšenějších, namluvilo se a natisklo už více než dosti. A nebylo to nakonec k ničemu. Dnes nepomůže samé povzbuzování a samé citáty, co kdo o významu a důležitosti tisku řekl, to je už nepůsobivá dekorace. Dnes platí jiná věc. Jako panimáma, která kupuje kilo pomerančů, každý tříkrát ohmatá, než je vsune do tašky, tak i čtenáři ohmatávají očima noviny. A nepomůže, než jejich přáním a gústům hledět vyhověti. Není přece nemožnost dělat dobře, svižně, časově, hbitě,

rychlé a všechno zachycující noviny a při tom je dělat i naprosto katolicky, k prospěchu dobré a svaté věci. Jde to, ale musí se na to jít s fortalem, musí být tiskárny jak se patří vybudované, a ne mít mašiny na rozsypaní, musí k tomu být praví lidé, charakterní a zásadoví a pak se nesmí vydávat a redigovat noviny bez peněz! To je nonsens! Hřích proti zdravému rozumu!

Poznámka redakce: Otiskujeme tento počátek dubna zaslaný věcný příspěvek jako podnět k diskusi, která může mít vliv na zlepšení našeho tisku.

Na stězni vlaje trikolora.

**„Přiznat barvu!“ Výzva od Peroutky
ochladila fašistické choutky.
Periculum hrozí-li in mora,
rychle na žerď stoupá trikolora.**

O studentských organizacích.

Studující mládež se organizuje z mnoha důvodů. Vůdčím motivem jsou to zájmy rázu odborového, sociálního a nebo jest to konečně idea, myšlenka, určitý světový názor a také stranická ideologie, která je jednotícím elementem v organizování studující mládeže.

Nejčastěji se setkáváme ovšem s organizacemi budujícími na platformě určitého světového názoru ovšem současně i s funkcemi sociálně-charitativními. Ovšem je nutno přiznat, že i takové organizace, které zdůrazňují svou odborovost, nebo užívajíce titulu institucí sociálně-charitativních, jsou v myšlenkové sféře určité ideologie. Ta zde vystupuje případ od případu zřetelněji nebo méně zřetelně.

V celku můžeme hovořit o dvou skupinách studentských organizací, které hrají ve studentském životě největší roli. Je to Ústředí katolického studentstva a Svaz československého studentstva. Oba svazy jsou budovány na odlišných principech, nebo lépe řečeno: na zdánlivě odlišných principech. Svaz má organizovat studentské organizace na podkladě odborovosti, zatím co u Ústředí katolického studentstva jest to myšlenka, idea, která je tmelem celého hnutí. Vedle těchto centrálních skupin existuje řada neorganizovaných skupin, jmenovitě studentské odbory a kluby jednotlivých politických stran. Ústřední svaz čsl. studentstva organizuje nyní 86 skutečných členů. Členy jsou zde jedno-

tlivé fakultní spolky, jako na př. Všehrd, Spolek posluchačů inženýrství, Spolek mediců atd. a jednotlivé krajinské spolky. Celkový počet organizovaných studentů je 12.000. V Ústředí katolického studentstva jsou soustředěna sdružení katolických středoškolačů a akademiků v jednotlivých městech a potom tři spolky katolických vysokoškolačů: Česká Liga Akademická, Liga Čsl. Akademiků a Moravan. Celkový počet organizovaných studentů zde je 4500. Nepočítáme slovenské katol. studentstvo, zatím v cifře Svazu jsou zahrnuti i Slováci.

Srovnáme-li obě tato Ústředí co do početnosti, pozorujeme, že Ústředí katol. studentstva je početně slabší, avšak vezmeme-li jako měřítko činnost, musíme konstatovat, že zde velmi silně vede katolické studentstvo.

Důvod je zde na snadě. Katolické studentstvo a inteligence, u které je náboženství rozhodujícím momentem, má právě v náboženství pevný základ k budování hodnot mravních i kulturních. A to je ten živelný elán, který nutí k aktivitě. Tím si vysvětlíme také neustálý vzrůst členstva v našich organizacích. Vezměme příkladem jen Českou Ligu Akademickou, která i po stránce početnosti dosáhla letošního roku svého maxima.

Tyto potěšitelné fakty jsou znamením nového zdravého ducha v myšlenkovém hnutí studentském. Je to fakt, s kterým nutno počítat a který opravňuje k větším nadějím. Vojtěch Kott.

Dobudujeme lidovou stranu?

Tak nadepisuje v posledním čísle „Informačních Listů Lidových“, měsíčníku strany na Moravě pro pracovníky, svoji úvahu F. M. Žampach, čelný funkcionář strany a historiograf katolického politického hnutí u nás. Navazuje na diskuse vedené v minulých týdnech o nutnosti dobudování strany vytvořením jednotného organizačního řádu, vymezením větší pravomoci ústředního výkonného výboru, který by byl volen na generálním sjezdu. Mimo jiné zdůrazňuje: „Dnes už žádá z velkých československých stran celostátních není tak zastaralé organizování jako strana lidová. Všechny strany: agrárníci, soc. demokraté, nár. socialisté, polit. živnostníci, nár. demokraté i komunisté jsou organizovány centralisticky. Strany tyto mají jen jediný ústřední výkonný výbor a jen nár. demokraté mají ještě zemské výk. výbory s místně omezenou kompetencí. A přece i tyto všechny strany rostly podobně jako čsl. strana lidová, z menších územních útvarů, ze stran zemských, které se vývojem sloučily v jedno těleso.“ Po vyličení vývoje katolického politického stranictví až do r. 1918 připomíná Žampach, že po sjednocení strany v Čechách docházelo k jakýmsi náběhům nového tříštění (okolí „Čecha“). Oposice v Čechách chtěla mít stranu radikálnější, postupem času zmizela nebo se ztratila „v podivném politickém proudění v Čechách, které se projevilo fašismem a podobnými extrémami. Některé z těchto živlů se do strany vrátily a jejich působení ve straně je nyní zdrojem určitých diferencí v názorech na některé otázky.“

O nynějším stavu organizace strany píše: „Čsl. strana lidová v ČSR je stranou formálně celostátní, ve skutečnosti však volným sdružením čtyř autonomních zemských stran. Ústřední výbor není volen celostátním sjezdem, nýbrž jen delegací zemských výkonných výborů. Strana nemá instituce celostátního sjezdu, nemá ani společného jednacího řádu, ba ani nemá jednotného společného programu.“ Ústřední výk. výbor má sice jednací řád, ale protože není ostatních zmíněných celostátních institucí, je nedostatečný. Prováděcí sankce stanoveny nejsou, „dodržování ustanovení je jen věcí politické cti, čili více méně věc papírová. Vážou jen

toho, kdo chce být zavázán a kdo chce být loyální“. Z toho plyne trvalá nemožnost, aby Ů. V. V. o nějaké věci, zvláště o věcech ožehavých, vůbec rozhodl. Je neudržitelná námitka, že by bylo možno přehlasovat některou zemi. Za těch okolností musil by se postavit zájem strany nad zájem země. Reorganizace strany, jak výše navrženo, nebyla by těžká, kdyby se k ní přistoupilo s nejlepší vůlí a ohledem na zájmy strany a všechny ostatní ohledy, kdyby se nechaly před dveřmi poradní síně“

Ještě jedné pozoruhodné věci dotýká se red. Žampach ve své obsáhlé studii. Na Moravě nemají ve výkonném výboře přímého zastoupení organizace nepolitické. Ani tisk je nemá. Všechno zastoupení jde prostřednictvím Lidových jednot. Na Moravě neměl nikdy Orel přímého zastoupení ve vedoucích orgánech strany.

Bylo by na čase, aby u nepolitických složek v rámci lidového hnutí, které jsou také organizovány podle zemí, začalo se už jednou s velkorysou akcí koncentrací. Žampach připojuje přehledku dosavadního stavu. Ukazuje na známé již věci, že vedle odborových organizací dělníků a zaměstnanců, které jsou v celostátní odborové centrále, jsou ještě některé menší při zemském sekretariátu strany v Praze, že tamtéž vedle celostátní organizace řepařů tvoří se jakási česká řepařská organizace v Praze a hned podotýká, že je to ukázka, co se při nedostatku sjednocení může stát.

Po výpočtu celkového stavu všech organizací katolických, které by měly najít nebo už mají celostátní ústředí, podotýká autor, že každý sečtenější stoupencem dobře ví, jaké organizace a jaký tisk mají naši protivníci a jak jsme tedy za nimi pozadu. A také si dovede sám zdůvodnit nutnost, abychom už jednou naši organizaci a tiskovou domácnost v celém státě si dali do pořádku a udělali z celého našeho hnutí jeden mohutný celek, řízený jedním duchem, jednou vůlí sebevědomých katolických občanů, mohutný to a působivý instrument katolické politiky v životě moderního státu.

Zpolitisovaný nacionalismus.

Těžko sice jdou ta slova z pera, ale — třeba nazvat věci jich pravým jménem. Národní Fronta proklamovala svůj ideový program. Řada vážných osob je podepsána na této domnělé deklaraci nacionalismu. Až, co je tam fráze, nemožných věcí, že plným právem se může Stříbrný usmívat nad těmi ubohostmi.

Už úvodní věty o „vzniku státu“ („Stát náš vznikl a může se též udržet jen dohodou a svornou vůlí Čechů, Slováků a Podkarpatorusů“) jsou zmatené a proto vývody nemohou být lepší. Hesla

*) Stát český nevznikl 28. X. 1918, nýbrž byl obnoven v plné ústavní formě!

o autonomii (samozřejmě se v nich podkuřuje neznámým bohům) jako dělaná pro maďarskou revisionistickou propagandu! Oh, ano, pánové z N. F. a ostatní hypervlastenci: uděláme nově Rakousko, Uhersko a Bosnu. Jaké to vábné! Potom se ufikne to, co je za Moravou a zůstane nám v hrsti okleštěná koruna svatováclavská! Dnes Čechové nemají (jako ji neměli v Paříži!) odvahu vztyčít prapor svatováclavský. Neznají slávy a cti české říše. Proto ty fráze!

A to ostatní, co má být „náplní“, ale je sbírkou ohavných věcí! Plácá se o stavovství, čištění v úřadech, v hlavách i údech. Co se dovídáme? Rada neuskutečnitelných věcí! To nás socialisté krmí-

li mnohem lepšími pokroutkami, nechceme-li se vrátit až k slavným dnům komunistické žurnalistiky doby revoluční! Naši revolucionáři však nejsou jim ani po kotníky!

Proč věnujeme těm věcem pozornost? Nadpis to naznačuje. Shrnujeme totiž u příležitosti tohoto slavného svolání z 7. IV. všechny ty žonglery, ať už jsou v kterémkoliv hnutí či straně. Neboť jich výklady jsou stejně pestré, v téže tónině. Tihle starešinnové předkládají národu v nepravý čas a hodně popletené svůj program čili testament. Kšaft, který nevyvolá slzy v oku! Sumou: Manifest Národní Fronty prokázal malost, ubohost a — nešikovnost, jaká vládne všade, kde mají vystaven „nacionalism“ jako nejkrásnější kus výbavy. Stavovství? To nejsou zpuchřelé ce-

chovní prapory, cechovní hospody a modré pondělky, ale odvaha provádět distribuci práce účelně a bez vzájemných podfuků. O tom, jak k zmoci tento úkol, o tom Manifest nepovídá nic kloudného. Neřekli nám to však ani jiní profesionálové žurnalistiky, jichž oblíbeným tématem se stavovská organizace stala. Několik frází není ještě systém!

Česká říše byla a bude vážným politickým činitelem v Evropě. Otázkou však jest, zda je zdrávo bouřit národ nedonošenými hesly, za tím co už lidé padají hladem (jak si to s gústem v novinách otiskují). Tyhle věci nejsou otázkou paměti, ale svědomí. Svědomí však je živo jen v duši křesťanské. Tu-li probudíte, ostatní bude vám přidáno! —Bka—

P o z n á m k y

Krise.

K ničemu se svět tak ochotně nepřiznává, jako ke svým krisím. Krise je nemoc. Krise je neštěstí. Neštěstí nechodí po horách, ale po lidech. Ocitli jsme se v krisi, říká se správně, ne zavinili jsme krisi. Buď vzdán dík filosofickému jazyku, že nám půjčil toto slovo, do něhož můžeme ukrýt svou zbabělost, nepoctivost a lenost. Ocitli jsme se v krisi. Jaká pomůcka pro lidi, kteří se odvrátili od Boha a pohřžili se v bahno neštěstí. Prožívají mravní krisi, praví se o nich soucitně. Hříšníci jsou vlastně trpitelé. Se zločinci se musí jednat jako s pacienty. Hřích je krise. Člověk se ocitne v krisi — ani neví jak. Kdyby člověk spáchal hřích, musil by buď hořce plakat jako Petr, nebo se oběsiti jako Jidáš. Prožívá-li však mravní krisi, obskakují ho psychiatrii, sugestori, psychoanalytici a psychopatologové a sotva se ráno probudí, přejí mu dobrý den a táží se ho, jak se ráčil vyspat.

D. Pecka: Skryté paprsky.

Legio Angelica.

Z emauzského benediktinského kláštera vzešlo již hodně krásných podnětů i činů pro obrodu liturgie v našich krajích. Chci si všimnouti jednoho, který je takový pěkný a milý, a na němž mnoho záleží. Sdružení ministrantů a časopisu pro ně vydávaného „Legio Angelica“. Zakladatelem a duší jest P. Metod Klement. Ministrant přislужuje knězi při mši svaté a je to pro něho veliké vyznamenání. Je to chlapec, čistý ještě, a jde o to udržeti jeho čisté srdce. Aby přislужoval důstojně, musí vědět, co se děje na oltáři. „Legio Angelica“ a příručka, kterou nedávno vydal P. Klement, ho tomu naučí.

„Ale to není vše. Při četbě časopisu a ze znalosti počínání P. Klementa mezi ministranty mám dojem, že tento kněz, který si vykračuje nesmírně přísně, a jehož jarost zahlédáte teprve, když se začne smát, nebo když ho uvidíte mezi mladými, má ideální metodu a opět a opět si při ní musíme myslet na Dona Bosca, kterého Církev svatá na Velikonoční Hod Boží zařadila mezi svaté a svěťce Boží. Vychovatel žije s mládeží. Nepřichází k ní, jak se u nás tak často děje, aby proslavil kázání nebo třeba přednášku, poslechl nebo přehlédl protokoly výborových schůzí, a pak se zase vrátil za měsíc nebo za dva, podle toho, kolikrát ona organizace schůzi svolává. To se s mladými lidmi nežije. Viděli jste P. Klementa mezi dětmi? On se s nimi veselí, raduje, hraje šachy i hopsá a vyvádí při tom roztomile, sleduje každého z nich, pro každého má úsměv a dobré slovo, a když pokárá, činí tak, jako by hladil, však ono to působí mocněji. Je takovým i v časopisu, kde naleznete všechno, co zájímá nynějšího hochy. Nescházejí v něm ani nevinné čertovinky a nikterak nemaří působení vznešeného cíle. Děti jsou posilovány v dobrém tak, jak jim nejlépe odpovídá, aniž je zmenšována jejich veselost, touha po skotačení, bezstarostnost, zábava. A to jest velice důležité a tím si dobývá P. Klement úspěchů. Vypravoval mi jeden kněz, jak byl udiven, když užíval Klementa mezi dětmi. Musil se smát i divit, jak to

s nimi umí a dodával: „Ony by daly za něho život.“ Ten doslov není marný. Kde je láska, tam je důvěra, a tam se krásně zasévá.

Ze zkušeností jak vlastních, tak i jiných pracovníků mohu říci, a neřikám toho s radostí, že naše mládež má málo zájmu o problémy duševní a duchovní. V místě jest několik spolků mládeže, ale na kulturní přednášky přijdou dva mladí lidé. Možná, že je tato nevšímavost zaviněna tím, že jejich vůdcové nechápou jejich mladistvých zájmů, nechají je žít odloučeně a pak je nemohou přivést ani k vážnějším věcem. Často nedovedou užít ani těch divadel, aby se s nimi sblížili. Byla by proto prospěšnou našim kněžím a těm, kteří mají co dělat s mládeží četba „Legio Angelica“. Pověděla by jim mnohé, čeho potřebují a učinila by užitečnější jejich činnost, v níž nelze pochybovat ani o dobré vůli ani o lásce k mladým duším, ale přece jí něco schází.

J. K.

Huř než ve Francii.

Typickou zemí katastrofálního nedostatku duchovenstva je Francie. Příliš málo bylo tam již před válkou kněží, než aby mohli stačiti na vše, co moderní pastore po knězi vyžaduje, a poměry tyto se válkou ještě podstatně zhoršily.

Mluvíme a píšeme o francouzském nedostatku kněží a zapomínáme, že u nás poměry mistry jsou horší než ve Francii. Časní průměr dvou tisíc věřících na jednoho kněze připadajících je překonán diecézí litoměřickou, kde je nedostatek duchovenstva ze všech diecézí největší. Jaké nedozírné škody pro duchovní život tímto nedostatkem vznikají, chápeme nejlépe, uvážíme-li, že v zemi kvetoucího katolicismu, v Belgii, na jednoho kněze připadá pouhých sedm set věřících.

Než nejen Litoměřice vykazují katastrofální nedostatek kněžstva, ale všechny naše diecése kromě olomoucké trpí tímtež nedostatkem. V olomoucké arcidiecézi připadá totiž na jednoho kněze 1281 věřících, číslo, přirovnáno ke katolické cizině, sice stále ještě veliké, leč v poměru k ostatním diecésím nízké. Vždyť ani to katolické Slovensko není na tom tak dobře jako Olomouc, ba Trnava blíží se k odstrašující číslu francouzské s počtem 1888 věřících na jednoho kněze! A při tom nesmí se zapomínati na tu okolnost, že pastore na Slovensku je vůči oně v historických zemích ztížena tím, že národnostní rozvrstvení je tam mnohem nestějšší než je tomu u nás.

Poměry se v poslední době sice levší, než do tohoto vývoje zapadá rušivé hospodářská krise. Semináře se plní, leč biskupové jsou v takové finanční situaci, že nevědí, z čeho vydržovati semináře a bohoslovce. Jsou u nás biskupové, kteří kromě své residence nemají, kde by hlavu sklonili — a ti biskupové, kteří vlastní statky, nejsou při dnešní nevýnosnosti těchto statků na tom lépe než nemajetní hierarchové. — A nejen o vydržování seminářů a bohoslovců jde, ale i v celé řadě případů nevhovují ani budovy seminářů, a tu je nutno je rozšířiti. Leč z čeho?

To jsou starosti, které však nesmí tísniti náš episkopát, ale které musí býti i starostmi našimi. Před

nedávnm byl sveden boj o Videa, o rudé paláce, které byly centry austromarxismu. Čekla krev vládních činitelů i vzbouřenců, a k tomu všemu došlo jen proto, poněvadž bylo málo dělníků na vinici Páně, že tito nestačili zameziti vzrůstu plevle. Že pastýři nestačili hledati zbloudilé ovce a chrániti stáda proti dravým vlkům. Velkolepý plán dra Luegta, vybudovati všude na periferii kostely i spolkové domy, ztroskotat pod náporom liberálů a nenašel se druhý muž takové prozíravosti a lásky, jakým byl dr. Lueger. A poněvadž se nebudovaly kostely, byly budovány rudé tvrže a poněvadž nebylo kněží, kteří by byli bývali promlouvali o království, které není z tohoto světa. Tam tkví kořen krvavého letošního února vídeňského.

Co, že stále ještě jsou rozjítřeny rány, zasažené Církvi odpadovým hnutím a že nedostatek duchovenstva u nás místy je větší než ve vyhlášené Francii, musí všechny katolíky vésti k tomu, aby ze všech sil pracovali na odstranění tohoto nedostatku. Modlitbou, upozorňováním a finanční podporou je nutno podporovati dílo, na němž nesmí záležeti jen episkopátu, ale všemu katolickému lidu. —fmh—

Pozdní pokání Mělnických.

Postavili pomník svému rodákovi: Obdivuj se, osle, tomu Bodláku!	Za živa se směli páni konšelé: Mrtvému však hráli hodně vesele!
---	--

B. Zub.

Tedy přece 13. května odhalí pomník Viktoru Dykovi pod mělnickým zámekem. Vidíme už tu parádu a řečování o překot. A kolik je to let, co si trpce stěžoval básník na směšnou komedii s čestným občanstvím? Opakuje se však stará česká pravda: za živa tupen, po smrti slaven. Jen některým se dostává toho obráceně.

Snažil jsem se upozorniti v jistém deníku na tuto absurdnost. Ale věc se hodovala do koše. Zmínili-li se ještě dnes, skoro post festum, káže mi tak krajanský cit a láska k básníkovi rodného kraje. Vim, že je směšné mluvit o svědomí. Vim, že moje slova jsou komičtější, než nejpodivnější věty Don Quijota. Ašpoň nyní, až přijdu na Mělník, budu vědět, kdy a kde zavřítí oči, abych se zbytečně — „nerozčiloval“. Miloval jsem to město z plna srdce, třebas kolébka moje stála

trochu blíž Řípu. Miloval jsem je také proto, že v „podhradí“ narodil se Viktor Dyk. Byl naší láskou i když jsme to nedali vylepiti po rozích.

Od těch dob, co podobně jako Pražané i zdejší konšelé zbořili na náměstí krásnou kašnu, strojili úklady soše Karla IV. a konečně od té chvíle, kdy moudří otcové odmítli zajímavou většinou poctiti Dyka čestným občanstvím, od těch dob nebylo nevhodnější myšlenky, než posmrtná pocta básníka Polabí. Jsou jiní (i choť básníková), kteří o takových věcech rozhodují podle zákona. Ale přece třeba i s jiné stránky vrhnouti světlo, aby pozadí bylo zřetelnější.

Básník národní víry (či spíše národní básník!) má konečně pomník v rodném kraji. Snad bude živým svědomím mnoha lidí. Národ však postaví básníkovi jiný, lepší a na lepším místě, kde nebude parád a pozlátka všemožných řečníků a fančlíček: ve svém srdci!

B. Benetka.

Věčné prvky katolické politiky.

Katolicismus zavrhuje revoluce, nedělá je, ale bere je na vědomí jako přirozené samopotrestání zbytečně zvůle svrchu nebo zdola. Katolicismus chce udělati stát přirozeným řádem společnosti; nevtačuje sklony lidu do umělých forem a ohrad; nikoliv, chce svobodný vývoj a účast občanů pod vlastní odpovědností. Katolicismus přihlíží k vlastnostem v uspořádání veřejných záležitostí a poměrů. Miluje podle svého způsobu velké obzory, pojetí a koncepce v politice, universalitu, ale miluje a uznává také národy jako Božskou prozřetelností určené nositele a nádoby lidstva, v nichž dějiny uctívají plány Boží. Dovede vždy zprostředkovati mezi lidským a národním stanoviskem a s tímto i zájmy korporací i jednotlivců. Katolicismus dává lidu dosažitelnou míru svobody, které dává opravdovost místo prázdnoho heslování a všude přikazuje obětovati nároky sobeckosti společnému blahu. Takto se přibližuje katolická politika plně a bohatě jako život všem eventualitám života lidstva národů i jednotlivců s jistou mírou svého úsudku a spásnosti svých činů. Takové politiky nemají se spravedlivé vlády co obáhati.

F. J. v. Buss r. 1858 o zásadách katolické politiky.

Z r c a d l o

Český znak.

„Znak Čechů, lev onen dvouocasatý, což jiného znamená, než statečnost válečnou a udatenství v přemáhání obtíží, v útoku na Milán a v potírání nepřátel říše? Není lev ten udělen a do štítu dán, jako erby některých jiných krajín a říší, buď náhodou, buď podle některé ozdoby země, buď podle řek, nebo pouhou milostí panovníků, nýbrž zjednan jest statečností a hojnou krví.“ (Bohuslav Balbín: „Obrana jazyka slovanského zvláště českého.“)

Poslání Církve všem národům. Byla poslána ke všem národům. Ale ne aby je politicky vedla, ne aby strhla na sebe ve svých kněžích moc, nýbrž aby je mohla přetvořiti, aby jim dala Krista, aby učinil jeden každý národ národem svatých, národem čistým a dobrým. Toto jest nejlepší služba národů, kterou vůbec mohla Církev prokázati. Silv. Braitto O. P.: Církev.

Katolická akce. Katolická akce jest duchovní a mnohotvárná spolupráce laiků s kněžstvem k rozšíření a upevnění víry a zásad Kristových do lidstva v úplné závislosti na svatě Církvi. Jest duchovní, tedy pouze v oboru náboženském a tryskající z pramenů duchovního života, nikoliv pouze z mechanické organizace. Katolická akce jest podstatně duchovní, ale vyžaduje a má také vnější útvar podle potřeb různých diecézí a farností. Proto není doslova Katolickou akcí samostatná činnost jednotlivců, nýbrž ta, která se děje pod vedením nebo se souhlasem církevních představených. Jest tedy dnes potřebou doby, aby všechna náboženská práce byla v ní pokorně sjednocována.

P. Jan Urban OFM.: K Bohu.

Film a kostel. Najde se v Praze denně 50.000 lidí, kteří by šli na půlhodinovou mši sv. Nebo na kázání? V Praze sedí denně asi 50.000 lidí před bílým plátnem a hra, kterou prožívají zároveň, ne-

trvá malou půlhodinku, nýbrž plně dvě hodiny! Snad není tento příklad příliš přílehavě volen. Ale tažme se poněkud jinak: Nalezne těchto 50.000 lidí jednou týdně chvilku, aby četli knihu — rozumí se, že cennou knihu — nebo navštívili každý jednou týdně vzdělávací přednášku, koncert, divadlo? Sotva. K tomu současně „nemá čas“. Nač číst román, když jej lze spatřiti zfilmovaný bez zabíhání do věcí duchovních? Ale oo říkal Jean Paul o knihách, platí ještě více o filmech: „Nemůže-li nás film udělati zcela dobrými nebo zcela špatnými, lepší nebo horší nás přece udělá.“ W. Formann v „Sudetendeutsche Arbeit“, r. 10, č. 1.

Křesťanská solidarita. Nad lidský ideál, přímočarý, sebe více zářící a plný, je křesťanský ideál. Lidská solidarita od nás žádá milovat naše bratry jen jménem lidství, jež je v nich jako v nás. Křesťanská láska od nás nadto žádá milovat je ve jménu Božství, na němž mohou mít všichni účast tak, jako my. Lidská solidarita vyžaduje od nás, abychom pomáhali jiným k uskutečnění ideálu čestného člověka v nich. Křesťanská láska nás zavazuje přispívat k tomu, abychom učinili z nich nejen lidi, nýbrž bohy. Lidská solidarita nevede svých požadavků za pozemské obzory a dychtí jen po vítězství člověka nad zvířecími nátlaky. Křesťanská láska nám otvírá perspektivy nebes a chce, abychom přidali k tomuto vítězství člověka v nás a v našich bratřích triumf Boha.

M. S. Gillet, velmistr O. P.: Výchova charakteru.

Ctížádost. Dosáhne-li sebeláska vysokého stupně, změní se ve zbožňování sebe samé. To se děje, když člověk všechno sobě přičítá, sobě se podivuje, sobě ve svých vlastnostech se líbí, uznání a slávy ode všech žádá a cílem všech svých skutků činí zvelebování sebe sama. Ctížádost zaměstnává se hlavně budoucností, bažic po chvále a uznání, vlivu a vysokém postavení. Přejí si větších schopností, aby se mohla více lesknouti a jiné zatemnit. Sní

o slávě a maluje si obrazy budoucí velikosti. Kuje plány a vymýšlí podniky; odstraňuje překážky a strojí cesty. Odstraňuje soupeře, jedny zatlačuje, jiné vzdaluje, tyto zastrahuje, oněm dává cítiti svou převahu. Touží vždy výše; žádná mez nezdá se jí

nepřekročitelnou, žádný cíl nedosažitelným. Jak mnoho lidské krve prolila již lidská cizádost, kolik se dopustila nespravedlností, lstí, násilí na jednotlivcích i na celých národech.

Adolf v. Doss S. J.: Myšlenky.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

ARCIBISKUP DR. FRANT. KORDAČ zemřel ve čtvrtek 26. dubna v nemocnici Milosrdných bratří v Praze ve věku 82 let. Ježto zpráva došla při uzavěrci listu, omezujeme se jen takto kratičkou zprávou, vzpomínajíc s vděčností zásluh zesnulého o záchranu českého katolicismu v popřevratových dobách, i však jeho prací a snah o obrození náboženské, o politické uvědomení českých katolíků, vzpomínáme ho vděčně i jako vůdce katolické mládeže akademické. V příštím čísle vrátíme se k ocenění osobnosti i práce zesnulého arcipastýře. R. i. p.

Apelace bratislavských Němců a Maďarů do Říma. Bratislavští němečtí a maďarští příslušníci katolické náboženské obce podali do Říma stížnost, opatřenou asi 800 podpisy, proti výsledkům posledních voleb do náboženské obce, v nichž byli bývalí vládcové a dnes strana stížností vedoucí poraženi. Stejně poškodili špatně, když byl podle klíče jmenován zbývajcí zlomek představenstva. Stížnost je naladěna na teskný akord dumky o osudu katolické výchovy v Bratislavě, jako by katolíci českoslovenští nebyli zárukou jejího zabezpečení. Ve Vatikáně asi stížnost nepořídí. Bratislavští mohli by s tím už jednou přestat. Poslední rekurs z roku 1929 leží ještě v Římě nevyřízen a myslíme, že i tentokrát dojde stížnost jen podací číslo.

Světový eucharistický kongres v Buenos Aires. Letošní již 32. světový eucharistický kongres bude se konati v Buenos Aires ve dnech 10. až 14. října t. r. Přípravné práce, které byly již zahájeny před rokem, řídí arcibiskup hlavního města Argentiny, které zvoleno pro letošní světový hold Svátostnému Kristu. Do nejzajímavějších vesnic Argentiny pronikla již propaganda kongresu. Podle úspěšných dosud konaných diecézních eucharistických kongresů v této rozsáhlé zemi je všeobecně přesvědčení, že kongres světový bude velkolepý. Zkušenosti z menších kongresů jsou sbírány. Při diecézním kongresu v Tucumanu bylo na př. společně sv. přijímání vojska v Cordobě, která nese označení „argentinští Řím“, bylo přes 60.000 dětí při sv. přijímání, v městě Rosario byl opět velkolepý noční pochodňový průvod atd. Místní výbor v Buenos Aires se skládá ze Španělů, Francouzů a Italů a pracuje velmi agilně na vypracování tradičního programu celé slavnosti. Thema kongresu bylo určeno: „Sociální království Kristovo a jeho vztahy k Eucharistii“. Technické přípravy byly rozděleny různým komisím a subkomisím. Pro velké slavnosti v rámci kongresu bylo vybráno velké náměstí, do kterého ústí čtyři prostorné ulice. Na náměstí se vejde 350.000 lidí.

700. výročí svatořečení svatého Dominika. Letos 13. července bude tomu 700 let od svatořečení sv. Dominika. Svatý Otec zaslal 6. března list generálu řádu kazatelského P. M. Gilletovi, v němž oceňuje veliké zásluhy sv. Dominika v boji proti bludařům jeho doby (Albigenským), dále zásluhy, jichž si získal založením kazatelského řádu, čímž si zachoval věčnou památku v celé Církvi po všechny časy. V dopise hodnotí Svatý Otec význam sv. Dominika a jeho řádu pro současnou dobu. Také v dnešní době rozšiřují se, jako ve 12. století, bludné nauky, proti nimž nutno bojovat modlitbou a uvědomováním, se zvláštním přispěním Katolické akce terciářů sv. Dominika, apoštolát slova a příkladem. V užším spojení jubilea řádu a zakončení Svatého roku Spasení vidí Svatý Otec krásný symbol: řád pěstuje jako základní prostředek k posvěcení modlitbu sv. růžence, která získává z rozjímání tajemství našeho Vykoupení tak záračnou sílu a rozšiřuje ji s plamennou horlivosťou. Zde připomíná svatý Otec katolickým rodinám starý křesťanský zvyk modlit se denně společně sv. růženec a vidí v tom požehnání prostředek, aby se dostalo jednotlivci, rodině, společnosti v nejoboatší míře ovoce Vykoupení. Dopis končí apoštolským požehnáním všem třem větvím řádu: dominikánům, dominikánkám a terciářům sv. Dominika.

Všeobecný německý katolický kongres, který se měl letos konati v Hlívici, byl v důsledku napětí mezi katolíky a režimem v Říši odřeknut. Je to po prvé po válce, že se kongres nekoná. První byl r. 1848 a další konaly se každoročně s výjimkou let za světové války.

Padesát let encykliky proti zednářství. Mezi encyklikami, jimiž Lev XIII. buroval usínající svědomí katolíků, měl svůj mocný zásah i okružní list „Humanum genus“ z 20. dubna 1884, tedy před padesátí lety, o nebezpečném působení tajných společností, zvláště zednářů. Papež dotkl se již před tím tohoto problému v encyklikách „Quod Apostolicis numeris“, „Arcanum divinae sapientiae“ a „Diuturnum illud“. Okružní list „Humanum genus“ je věnován zcela činnosti zednářstva proti katolické Církvi, zásadám náboženství, mravnosti, rodině a společnosti. V encyklice připomíná papež všechny dosud vyšlé skutečnosti a okružní listy o této otázce od Klementa XII. až po Pia IX. Jejich sedm „Pokolení lidské,“ píše Svatý Otec, „odpadlo pro závisť ďábla od

Boha a rozpadlo se ve dva sobě protivné tábory: jeden bojuje stále za pravdu a ctnost, druhý za vše, co se pravdě a ctnosti příčí. Jeden tábor jest říší Boží zde na zemi, totiž pravá církev Kristova, druhý jest říší satanovou. Tyto dvě říše bojovaly spolu ve všech stoletích, různými zbraněmi a různým způsobem, ačkoli ne vždy s tímže záplem. V přítomnosti však zdá se, že přívrženci zla se dohodli, že poženou útokem, s veškerým úsilím jsouce vedeni a podporováni společností zednářů.“ V listě uvádí, že jsou různé tajné společnosti, ale že mají jediný kořen a tím je zednářství. Ukazuje na zhoubnou činnost, která usiluje o zničení církve a společnosti. Snahy zednářů ve svých důsledcích vedou k odstranění všech náboženství a vši mravnosti, ohrožují hlášením mamselské rozluky společnost a stát. Proti tomuto moru tajných spolků doporučuje Svatý Otec modlitbu, vstupování do Třetího řádu sv. Františka a vybízí episkopát k poučování lidu o zednářství. — Připomínáme aktuálnost encykliky pro naši dobu. Situace se nezměnila. Nepřítel se přestrojuje všelijak. A v nestřežených okamžicích vidíme jeho stále stejnou ohydnou tvář — jak při Staviského aféře v Paříži.

Svaz katolických lékařů Polska a svobodného města Gdanska. V minulých dnech po schválení stanov polskými úřady došlo ve Varšavě k ustavení Svazu katol. Polských lékařů. Činnost zahájena byla společnou mší sv., při níž zakladatelé Svazu přistoupili ke stolu Páně. Účastníci pak byli přijati ve slyšení kardinálem Kakowským, který jejich pracem udělil své požehnání. O poslání katolických lékařů podali pak referáty profesori theologické fakulty varšavské university. Účelem Svazu jest: organisovati katolické lékaře na principech katolické morálky, prohlubovati jejich život náboženský a pracovati na poli sociálním podle učení Církve. —f.

1000 let slavného poutního místa Maria Einsiedeln ve Švýcarsku. 6. května započnou ve švýcarském klášteře Maria Einsiedeln jubilejní slavnosti na paměť 1000 let trvání kláštera a skončí 14. října. Je to obrovský klášter, který dnes čítá 113 kněží, 10 kleriků a 51 bratří-laiků. Založen byl proboštem štrasburským blah. Eberhardem na místě, kde bývala poustevna sv. Meinrada, později od lupičů zničená. Díky přízni papežů i německých císařů rostl klášter velice rychle. Ve vědách, umění a klášterním životě byl nový klášter mladším bratrem staroslavného kláštera St. Gallen. V einsiedelském klášteře byl mnichem sv. Wolfgang, pozdější řezenský biskup i syn vévody švábského sv. Adalrich. Po roce 1100 nastoupila pro klášter doba krušných bojů se světskou přemocí, zvláště když se stal klášter střediskem mnichů jen z vysoké šlechty. Dětkrát byl klášter zapálen lupiči. Těsně před reformací hrozilo nebezpečí, že klášter se rozpadne a vymře. Je zajímavé, že tenkrát působil v Einsiedeln pozdější reformátor Zwingli, ale jako světský kněz, protože v klášteře byl nedostatek klérů. Po zrušení nesmyslného privilegia, že klášter přijímá jen šlechtice, nastal za přispění mateřského kláštera St. Gallen nový život. Až do francouzské revoluce měl klášter pověst disciplinované pospolitosti a ve světě vědeckém měl podíl několika velmi významnými učenci. Francouzští revolucionáři sice na tři léta mnichy z kláštera vypudili a ti utekli do proboštsví St. Gerold ve Vorarlbergu. Soldateska vydrancovala klášter, srovnala se zemí kostel i poutní kapli. Politické změny odvrátily ničivý proud od úmyslu strhnouti a zničit i obrovskou klášterní budovu. Po návratu r. 1801 čekala mnichy těžká práce s obnovou chrámu, kaple i pobořeného kláštera. K tomu přistoupily i obtíže působené zrevolučenými Švýcary, kteří škrtnutím pera na př. zrušili kláštery St. Gallen, Wettingen, Fischingen a Rheinau. V téže době vznikly v Americe tři kláštery, jako odnože einsiedelské. Klášter ožil hlavně po zrušení jezuitských kolejí, kdy mohl více rozšířiti své klášterní školství, až se dostalo jejich škole státního uznání jako gymnasium. Dnes má 320 žáků. Skoro 50 procent abiturientů odchází do klášterů a seminářů. Klášter má ještě jedno gymnasium v Asconě (kant. Tessin) a zemědělskou školu ve Pfaffikonu na curyšském jezeru. Einsiedeln je starodávné poutní místo. Jednak je tu hrob sv. Meinrada, jednak v celé střední Evropě známá kaple Matky Boží, která je švýcarskou národní poutní. Před válkou putovalo sem ročně přes 200.000 lidí.

Katolický anglický tisk. Hospodářskou krizí trpí i katolický tisk. Proto se v Londýně sešli předáci v katolickém hnutí, aby uvažovali, jak zlepšiti nynější stav. Výsledky konference byly uveřejněny a uvádím obsah hlavních referátů. Dr. B. Grimley uvádí jednu z příčin neúspěchů, že tisk jest majetkem jednotlivců a ne katolické obce. Pravda, ti katolíci vydavatelé přinesli veliké oběti, a není možno o nich říci, že by neuposlechli církevní autority, nebo dokonce poškozovali katolickou věc. Ale současně vycházely listy, vydávané některými katolickými společnostmi, jakéžsi oficiální listy. Dochází k určitému napětí, které jest ještě zvyšováno nynější krizí. Dostává se konkurence. Není možno, aby katolíci kupovali všechny listy, poněvadž na to nemají prostě prostředků. Některé listy nemohou prostě existovat, tím spíše

vyrábí tyto známé tuky:

SANA
čajový margarin
AXA
stolní margarin
POLARIN

100% pokrmový tuk a jemné šmolce

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

ne, že jen asi polovina katolického obyvatelstva podporuje katolický tisk. Někteří navrhuji, aby katolický tisk byl oficiálním, ale je otázkou, zda by to bylo zdravé. Soukromý tisk, který je lepší, nemá zase podpory hierarchie. Řešení celého problému záleží nejvíce na vzájemné lásce a na taktu.

Němci usilují o uskutečnění katolické rozhlasové vysílačky. Katolický švýcarský týdeník „Die Schildwache“ přinesl před časem programový článek o významu rozhlasových vymožeností pro náboženský apoštolát katolické Církve. Nyní týž list povzbuzen s vyšších míst, přinesl výzvu k založení fondu pro katolickou vysílačku, pro všechny katolické Němce, na paměť jubilejního roku Vykoupení. Nadace má nésti označení „Erlösungs-Gedächtnis-Stiftung 1933/34“. V provolání se m. j. praví, že je naprostou nutností uskutečnit takovou pomocnici v pastoraaci pro katol. apoštolát v aetheru k povzbuzení daleko roztroušených katolíků v diaspore, v menšinách a pod. Od uskutečnění této vysílačky slibuje si akce mnoho pro pastorační prohlubovací práci mezi Němci.

Katolický tisk v Rumunsku. V Rumunsku začal vycházet katolický deník „Farue Noue — Nový maják“. Uvažujeme-li, že jest v Rumunsku přes 2 mil. katolíků, pocnopíme hned jejich radost z prvního jejich deníku i jeho potřebu. Již po válce usilovalo několik inteligentů, hlavně Carada, o založení denního listu, ale podařilo se jim založit jen týdeník „Albina-Vöela“, který však pro nepochopení dlouho nevycházel. A tak vlastně jediným katolickým časopisem byl list, který vydával katolický biskup v Jase, Msgr. Gaber, a nazvaný „Dacis Crestina — křesťanská Dacie“. Ale na všech katolických shromážděních se mluvilo uctavičně o nutnosti deníku a byli v tom zajedno římsí i katolíci i uniati, ovšem myšlenka zůstávala stále neuskutečněna. Msgr. Gabor konečně rozhodl: Navrhl nověnu modliteb za zdar díla a současně vyzval kněze, aby po celou nověnu zdůrazňovali zvlášť nutnost katolického tisku „Craniel-Posel“, ale jen krátce vycházel tento list. Po několika dnech se objevilo první číslo „Majáku“.

Ž i v o t k u l t u r n í

Kulturní autarkie. Po politické a hospodářské přichází i na kulturní autarkii. Provádějí ji především totální státy, které raději pěstují byť někdy podprostřední tvorbu domácí, než by připustily, že jiný národ vydává ze sebe také hodnotné věci. „Regime fascista“ 4. dubna t. r. uvádí z posledního čísla „Index translationum“ (vydáváného pařížským mezinárodním ústavem pro duševní spolupráci) data o počtu knih přeložených z cizích jazyků za poslední čtvrtletí v různých státech Československo 56, Dánsko 64, Francie 165, Německo 60, Velká Británie 62, Itálie 256, Norsko 24, Polsko 110, Španělsko 91, Spoj. státy 67, Švédsko 37, Maďarsko 87, SSSR 164, při čemž se pozastavuje nad neobyčejně vysokým číslem u Itálie. Vinu na tomto stavu, který podle listu nutno napravit mají jen částečně nakladatelství, více již časopisy (jejichž literární kritice často věnují dlouhé sloupce cizímu braku), nejvíce však čtenářská obec, která dává zbytečně přednost zahraničním výtvorům před domácími. — V totálních státech nedaří se tedy ani kultuře.

Devadesátka slovenského kněze-buditele. Bratislavský kanovník Msgr. Pavel Blaho dožil se 26. dubna devadesátky. Narodil se v Uherské Skalici 26. dubna 1844, kde bylo vždy silné národní povedomí, díky osvíceným kněžím. Studoval v Trnavě a Ostrihomě, kde se účastnil aktivně činnosti slovenských bohoslovců. Byl zde dva roky předsedou „cirkevno-literárnej školy slovenskej“, založené r. 1862 čtyřmi bohoslovci (mezi nimi Andrej Kmet, Bezák),

rozpadla se v devadesátých letech. Z bohosloví dopisoval P. Blaho do „Cyrila a Methoda“, „Sokola“, do „Deštubudinských Vedomostí“, sestavil almanach „Pamätník slovenských poslucháčov bohosloví tisícročnej oslavy sv. Cyrilla“. Kněžské svěcení přijal r. 1868, po kaplanovských štacích ve Sv. Ondreji u Budína a v Holíči, byl farářem v Dojči, Brodsku a ve Gbelích. Jako holičský kaplan zasahoval velmi účinně do slovenského národního a katolického života. Redigoval týdeník „Katolícke Noviny“, po sedm let řídil homiletický list „Kazatel“ (později „Kazateľňa“). Kus průkopnické práce vykonával zakládáním potravních a peněžních družstev, pořádal kursy po okolí o intenzivním hospodaření. U něho se soustřeďoval uvědomělý klerus z celého kraje a na každoročních schůzkách o hodech přicházeli významné osobnosti, jako Scotus Viator, Dr. Alojz Kolisek. Hlavně slovenští bohoslovci v Ostrihomě a pak mladí kněží těšili se přízni, radám a podpoře P. Blaho. Z těchto schůzek vytvořil se „Literárno-sociálny krúžok mladých slovenských knazov“, jehož členové platili roční příspěvky a vypisovali soutěže na literární díla a nověnové články. Pavel Blaho byl spolu s Drem Okánikem mecenášem kroužku. Když rokem 1904 začali se Slováci politicky více uplatňovat a sháněla se 11.000 korunová kauce na politický týdeník „Katolícke Noviny“, které tehdy odevzdal Martin Kollár mladší generaci, doplnil tento obnos značnou částkou Pavel Blaho sám. K zlatému kněžskému jubileu r. 1918 dostalo se P. Blahovi vzpomínkového sborníku od přátel. Při této oslavě nashbí-

raných 3.500 korun stalo se na přání jubilanta nadací „Osvaldova základina pre vysokoškolačkov slovenských“. (Fr. R. Osvald nar. 1845, zemřel 1926, význačný kněz-buditel slovenského lidu.) Po převratě stal se P. Blaho kanovníkem v Bratislavě a čestným papenským komořím. U katolického lidu slovenského těší se láskou a vděčností. Je čestným členem Spolku sv. Vojtěcha, pro jehož rozkvět dlouhá léta pracoval. Spolek vydal také Blahovy črty ze života slovenského lidu v knize „Slabí a mocní“ (2. vydání). Celé katolické Slovensko vzpomíná devadesátky svého slavného syna. Katolíci z českých zemí vzpomínají a blahopřejí s nimi.

V. prázdninový kurs katolického učitelstva v Náchodě. Přípravy k V. prázdninovému kursu katolického učitelstva jsou v plném proudu. Kurs se koná letos v krásném Náchodě od 2.—15. srpna. Úspěch všech dosavadních kursů zaručuje, že i tento jubilejní kurs bude dobře navštíven a že se stane skutečně dobrou školou katolickému učitelstvu. Právě dnes, kdy je ve školství tolik zmatku vlivem různých překojných a nedomyšlených reforem, je třeba, aby katolické učitelstvo mělo před sebou pevnou cestu a dovedlo ve škole ne pouze věčně reformovat, ale také pozitivně pracovat. Pátý kurs má zajištěnu již řadu významných docentů. Jsou to zejména prof. dr. Fr. Cinek, dr. Honl, dr. S. Braito, prof. dr. Trochta, spisovatelé Albert Vyskočil, Jan Cep, dr. Jan Herl. Historický seminář povede dr. A. Neumann, přírodovědecký dr. Karel Závadský. V psychologicko-pedagogickém semináři přednášejí zejména dr. Habán, odb. uč. A. Krejčíř, odb. uč. E. Vejvodová, učitelé Slezáček a Kunec, odb. uč. Jančařík, říd. učitel Ducháč a prof. dr. Reban. Kromě toho se ještě s mnohými řečníky o přednášky jedná. Také program společenských a rekreačních bude velmi pěkný. Kraj sám, který oplývá tolika přírodními krásami, láká k vycházkám a výletům. Bude jich několik. Vykonána bude také pout' do Svatoňovic. Už z toho krátkého náčrtu je zřejmé, že i tento kurs přinese jistě hojně ovoce a že bude středem zájmu katolické veřejnosti. Informace o kursu podá Jan Kunec, správce školy, Popůvky u Kojetína. —ka.

Slovenská kniha o Československu se 100.000 nákladem. Jak se dovídáme, píše správce Spolku svätého Vojtěcha v Trnavě, Msgr. Ján Pöstényi-Kysucký knihu o Československu, která vyjde jako podíl pro členstvo SVV o nákladu 100.000 exemplářů. Kulturní středisko trnavské koná význačné poslání. nejen mezi našimi Slováci, nýbrž je v živém styku se Slováci v zahraničí jmenovitě v Americe.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Úsporná komise byla nyní jaksi vyřazena z aktivity, a konají-li se ještě občas porady tohoto kontrolního parlamentního výboru, jsou to již jen poslední pokusy o udržení této instituce při životě. Zdá se, že vláda měla obavy, aby z kontrolní komise nestal se takový „výbor obecného blaha“, který by na konec měl více pravomoci a snad i popularity a obecné důvěry než vláda. Proto kompetence úsporné komise byla stále omezována, až stihne ji asi stejný osud jako úspornou komisí číslo jedna.

O katolický blok. Zdá se, že dohovory mezi odpovědnými zástupci čl. strany lidové a slovenské strany lidové (Hlinkovy) mohly by přinésti vyjasnění v poměru česko-slovenském. Otázka jest však komplikována stále neujasněným poměrem Bratislavy a Ružomberku, kteréžto směry v lidové straně vykládají katolický blok jako jednotu všech katolíků v republice. V tom směru jest charakteristické stanovisko „Slováka“, který v čísle 92. z 22. dubna t. r. „Slovák“ tvrdí, že lidová strana do žádného „čechoslováckého“ bloku nepůjde, nejvýše jen do katol. bloku, v němž budou nejen Češi a Slováci, ale i Maďari a Rusíni, Němci a Poláci. Věci nejsou tedy tak jednoduché, jak se zdá některým nadšencům a bude jistě ještě nějakou dobu trvat, než se v otázce té zcela vyjasní.

Sjednocení křesťanských odborových organizací. Ve středu 25. dubna 1934 konala se v Praze možno říci historická plenár. schůze Říšské odborové rady křesť. dělnictva. Zdůraznil to také její předseda a zakladatel odborového hnutí českého křesť. dělnictva Msgr. Šrámek, který ve svém projevu poukázal na to, že myšlenka křesťanských odborů právě dnes prokazuje svoji největší životnost a uplatnění. Historickým faktem pak zůstává to, že do Říšské odborové rady vstupuje jako řádný člen svitavský Svaz něm. křesť. děl. organizací a dále Svaz slovenských křesť. odbor. organizací. Přijatý organizační statut upravený vzhledem ke změněným poměrům a společně prohlášení všech v Radě sdružených křesť. odborových ústředí ukazují, že sjednocení křesť. odborů stojí na solidním základě a že může přinésti prospěch nejen katolickému dělnictvu a zaměstnanectvu, ale celé katolické věci.

Rozšíření zmocňovacího zákona? Uvažuje se již nyní o delším prodloužení plných mocí vládě, ale znovu se činí pokusy plnou moc rozšířiti i na věci politické. Snahy ty došly vyjádření i v oficiální „Prager Presse“, jejíž úvaha o politických aktualitách dává vůbec tušiti, že chystají se určité dalekosáhlé změny v celém uspořádání věcí politických. Před prezidentskými volbami sice k tomu nedojde, ale po nich nepochybně — ještě asi před letními

Racionalisace překladů českých děl do cizích jazyků. Při pražském PENklubu se ustavuje překladový odbor, jehož účelem je zracionalisovat překládání českých děl do cizích jazyků. Podle „Rozhledů“ jsou členy odboru čtyři členové výboru klubu PEN a odborníci, vyslaní institucemi, jež jsou ochotny zúčastnit se této práce. Odbor si také vytkl zásady, podle nichž se mají překládati do cizí řeči jen hodnotná moderní díla, která by podle úsudku cizích znalců mohla mít v jejich zemích úspěch. Má se to týkat děl autorů dosud v cizině neznámých. Literární odborník dal by dobrozdání nebo bral účast na překládání do určitého jazyka. Při tom by na př. pro Francii rozhodl Francouz a pod. Po stránce finanční má být překlad objednan pokud možná v dohodě s nakladatelem, který jeví ochotu vydávat české přeložené věci. Záloha na překladatelský honorář nemá být vyšší než Kč 100 za tištěný arch střední osmerky. — V podstatě jde o velmi důležitou věc. V cizině z našich žijících spisovatelů znají snad jen dva, tři. Hlavně je to Capek, díky svým velkým konexím. Durychovo „Bloudění“ je první krok soudobého katolického literáta do cizí literatury, o což se nezištně přičinil Paul Eisner. Akce PENu, i když je nesena duchem více méně komerční racionalisace literatury, může vykonati velmi cennou práci pro slávu českého jména.

Z dílny německých katolických spisovatelů. U nás dobře známá Gertrud von Le Fort pracuje na románu z císařského středověku „Die drei Krenen“. Dílo vyjde na podzim. Franz Johannes Weinrich, který se proslavil románovým životopisem sv. Alžběty Durynské, píše biografii sv. Filipa z Neri. Jakob Kneip chystá soubor svých veršovaných povídek z vesnického života a dokončuje druhý díl trilogie „Porta Nigra“.

Salcburská mysteria. Reinhardtovo inscenování Hoffmannsthalova mysteria „Jedermann“ na prostěře před salcburským domem proslavilo duchovní divadlo v přírodě a dalo podnět k mnohým následovním. U nás na př. v Hejnicích, Chomutově a v Plzni u katolických Němců, český překlad pořídil básník Fr. Večeřa-Střížovský. — Letošního roku chystá Salcburk návštěvníkům jiné divadlo. Přední členové městského divadla přijali již úlohu v Max Mellově hře „Nachfolge-Christi-Spiel“, která má být provedena ve velkých rozměrech s použitím přírodní scenerie, zvláště starého opevnění na Mönchsberku, která poskytnou vhodný rámec. Salcburk očekává v důsledku provádění této duchovní hry značnější příliv návštěvníků.

prázdninami sněmovními — dojde k nějakým změnám. Snad i ve vládě, ale jistě v aranzmá věci legislativních.

Hospodářský parlament stal se heslem dne, ale zapomíná se na to, že přeměna senátu v tuto novou instituci nešla by jinak než změnou ústavy. A změna ústavy není tak jednoduchá. Jakmile by se hnulo jen její některou částí, vyskytl by se tolik pozměňovacích návrhů i na ostatní její části, že by ústava se otfásla v samých základech. Ke všem dnešním hospodářským i politickým potížím přibýlo by tak jen nová starost. Hesla se snáze vyhláší, než se provádějí.

Z a h r a n i č n í

Sověty a Japonsko pozorně se střeží a přes všechna oboustranná ujišťování o mírumilovnosti, celý svět hovoří již o blízkosti vojenského konfliktu mezi oběma státy. Japonsko vyhýbá se sice přímé válečné provokaci, ale jeho tlak na východní sovětskou hranici a zájmové území sovětské, bude musiti jednou najít ventil. Proto sověty znamenitě zesílily svou východní hranici a jsou stále připraveny. Sovětská armáda Dalekého východu má nyní celkem 150.000 mužů, zahrnuje v to asi 10.000 jezdců přes 50 těžkých děl, asi 500 polních děl, stejný počet lehkých hmoždířů, 300 až 400 lehkých tanků, několik těžkých tanků, 400 až 500 strojních pušek a 300 až 400 letadel. Vedle toho nachází se tam divise zvláštních oddílů OGPU. A Rusko má také k dispozici nejméně jednu divisi jízdy v Mongolsku. Také celé zázem sověty zásobily válečným materiálem a válečným průmyslem V Irkutsku vybudována velká letecká základna, v Komerovu velká továrna na otravné plyny atd.

Návštěva francouzského ministra zahraničí Barthoua ve Varšavě a poté v Praze, charakterisuje zájem, jaký Francie má o Polsko i konečně o nás. Polsko-sovětský pakt a brzo po něm následující pakt s Německem, znepokojily Francii, že by mohla ztratiti tohot nejvýhodnějšího svého spojence. Když pak došlo k napětí mezi námi a Polskem, musela již Francie projevit o obě země větší zájem, než dosud. Jistě že francouzská návštěva ve Varšavě i v Praze přinese vyjasnění i v otázce československo-polské, ale především přinese zisk Polsku, jemuž oficiálně dostává se se strany francouzské uznání jako Polska velmoci.

Kdo propůjčí čelist?

Utí ruky, když tě pohoršuje...
Recept na nás kdos doporučuje.
Kdo citáty z Písma kouty smýčl,
necht vzpomene čelist na osličí.

Dějiny lidstva jsou jako mohutný nános moře času. Když se do této téměř nepřehledné spousty drobných i velkých dění a událostí zahledíte, spatříte mnohdy v hromádce domněle bezcenných muší jednu nebo i více, v nichž jsou ukryty perly. Úkolem historiků jest nalézt v tomto dějinném nánosu cenné hodnoty, oprostit je od přílepků, které by mohly zástínit významnou událost neb osobnost. Prvotní prací historiků je nalézt skvosty dějů minulých, a další fáze, neméně důležitá, žádá z nalezených výrazných momentů sestavit pokud možno přesný obraz doby asi tak, jak se z různých kaménků skládají mozaiky. A přece jest ještě nutno, aby se tyto obrazy zpřítomňovaly individuálními zpracováními, zdůrazňovaly se významné události, skoro doslova „oprašovaly“ se portréty doby a lidí a lidstvu se stále sdělovalo, co krásného i odstrašujícího, úchvatného i vroucné lidského chovala v sobě ta či ona doba a její lidé. J. G.

Hospodářská špionáž jest stejnou vlezradou jako špionáž vojenská. V poslední době odhalena byla v Praze rozsáhlá špionáž hospodářská, prováděná zasilatelskou firmou Schenker, která dodávala své berlínské centrále podrobné zprávy o našem obchodu a pohybu zboží našich dovozců i vývozců. Při vyšetřování aféry objevilo se na scéně několik velmi významných jmen našeho hospodářského a peněžního života, které s touto firmou koeperovaly. Nejsmutnější pak na věci jest, že při tužlání aféry ukázala se zase neodvislost nejradikálnějších novin. Firma platila některým listům tisícové částky za mlčení.

Klasický doklad úpadku jazykových znalostí naší žurnalistiky, která staví ráda na odív, že dovede přelouskat titulků anglických a francouzských novin, a při tom neumí přeložit nejjednodušší výraz z němčiny: „Pfarrernotbund“ je svaz říšskoněmeckých pastora, kteří se nechťejí dát ve věcech víry znásilňovat biskupem, dosazeným Hitlerem. Tento svaz překládá, jak ČTK, tak všechny i samostatně zpravodajsky vybavené listy, jako „svaz farářů v úzkostech“ Předně die Not není úzkost a za druhé: přeložil by tento výraz tercián jako nouzový svaz a smyslem je to svaz na hájení práv, čili obranný svaz. Při takových jazykových schopnostech se nedivíme, že někdo si přeloží větu „Hitler wohnt im zweiten Stock“ jako „Hitler bydlí v druhé holí“.

Lidové listy dělají reklamu Českému Slovu. Když některé odpůřčí listy všimly si našeho časopisu a citovaly z něho, bylo v listech lidové strany velmi názorně naznačováno, v čí asi jsou službách takové projevy, když odpůřci si je mohou s pochvalou ocitovati. Tak už u nás poklesla morálka, že se bez jakéhokoliv zkoumání, již napřed, a priori pochybuje o dobré vůli toho, kdo nepropadl úplnému politickému sektarství. Jsme už jenom stranníky, a zapomináme, že jsme také lidmi. Jak směšně pak vypadají všelijaké takové „zásady“ dokazují jejich nositelé sami, neostýchajíce si citovati socialistické ba i zednářské listy (Demokratický střed). Nejsměšnější pak jest, když ústřední list lidové strany dělá reklamu ústřednímu listu nás. soc. „Českému slovu“, které z té pochvaly udělalo dokonce hezký inserát ve velikonočním svém čísle. (Viz „Č. S.“ č. 76, str. 4. poslední sloupec dole.)

Katolický americký „Hlas“ přinesl 10. dubna článek o sjednocení katolických táborů politických v Československu a apel, aby v Americe došlo ke spojení obou katolických slovanských větví. Článek je psán nadšeně a slohem, který prozrazuje autorství, jednoho novináře z ČSR. Článek není podepsán jménem, nýbrž jen značkou XY Víme proč. Jednak jsou tu už líčeny věci jako hotoové, ačkoliv je nutno, aby ještě zrály a pak hlavně proto, že jsou tu obvyklými frázemi vychvalovány domnělé zásluhy. Pro informaci našich čtenářů, zvláště v Americe, kteří nemají možnost přesvědčiti se o pravém stavu věci, podotýkáme, že jednání o spojení lidové strany s l'udovou slovenskou dalo se z iniciativy říšského

předsedy strany p. ministra dra Šrámka a sice přímo s vůdci l'udové strany. O jednání nebylo do veřejnosti vydávány žádné zprávy, věc je na dobré cestě a uskuteční se. Zatím co jedni psali, manifestovali a vychvalovali, Šrámek mlčel a jednal. Sic ut erat in principio.

Střípky. „Slovák“ oznámil, že na večírku v Bratislavě „prehovori B. Stašek, poslanec N. S. na téma: „Stavovské sriadenie a katolícka politika v Československu. Po prednáške tanec.“ Jiný kraj, jiný zvyk. — Z Moravy do Čech je při dnešních technických vymoženostech čtvrt roku cesty. Nevěříte? Jeden větší pražský deník, odebraný také na Moravě, přiměl v čísle z 5. dubna zprávu: „Olomoucký deník „Našinec“, řízený redaktorem Ladislavem Zamykalem, vstoupil letošním rokem do sedmdesátého roku svého vycházení.“ To je kvartální pohotovost. — Malé děti, když si jich nikdo nevšímá, cupou, tahají maminku za sukně, křičí a všelijak na sebe upozorňují. Tento dojem máme, čteme-li v listě psaném starými pro mladé v několika číslech články s tímto titulem: „Vážné slovo ve vážné době. Myslíme to velice vážně. Vážné slovo v rozhodné chvíli.“ Co je to platné, když to nikdo, pokud to přechte, vážně nebere. — Sousto z otýpky úředního šimla: Před třemi čtvrtletími roku byla v Brně úředně zastavena činnost Svazu proletářských bezvěrců (kom.). Nyní dostaly místní organisace tohoto Svazu úřední výzvu, aby do 8 dnů oznámily adresy valnou hromadou nově zvolených funkcionářů! Soudruzi v tom vidí provokaci. Je to lajdáctví, že jeden a týž úřad neví vůbec, co dělal před půl rokem. — Jiný střípek: V Bratislavě zemřel jistý Schiemens, který městu věnoval 220.000 Kč. Berní úřad předeepsal městu z toho 500.000 Kč dědičné daně. Obec prý to asi nevevze. A ten úřední šiml ne a ne dostat ozhřívku! — Není hold jako hold. Obvyčejně je to důstojný projev úcty nějaké osobnosti nebo myšlence. Dnes se toto slovo užívá s oblibou pro oddávání se nějaké výstřednosti. Mezi takové patří i tak zv. třídni umění. Na loutkařské výstavě při letošní dělnické olympiádě bude „Hold Kašpárku DTJ. III. Dělnické olympiádě“. — Okresní nemocenská pojišťovna v Českém Brodě při každé příležitosti vyvěšovala vedle státního praporu také rudý prapor. V těchto dnech konečně ÚSP. v Praze českobrodské pojišťovně toto rudé vyznání víry zakázala.

Tisková oprava. Ve zprávě uveřejněné dne 15. března 1934 v čísle 5. tohoto časopisu na stránce 45. pod nadpisem „Biskup německého lidu“ není pravdou, že na večírku pořádaném na rozloučenou s proboštem Dr. Linkem olomoucký světec biskup Msgr. J. Schinzel jako „biskup německého lidu“ vyzval opětovně Dra Linkeho, aby mu slíbil „poslušnost a věrnost“. Pravdou jest toliko, že se Msgr. Dr. Schinzel na konci své řeči tázal Dra Linkeho, zachová-li též v Mikulově svým krajanům ze Severní Moravy a ze Slezska svou lásku a věrnost. Není tudíž ani pravdou, že z kontextu řeči vysvítlo, že jde o jakýsi slib nacionální, nýbrž jest pravdou, že Msgr. Dr. Schinzel nepožadoval od Dra Linkeho nijakých nacionálních slibů, a že se toliko se svým krajanem (oba jsou totiž z okresu krnovského) srdečně rozloučil.

Prosbá. Katolická rodina s několika nezaopatřenými a nedospělými dětmi, postižená těžkou nemocí svého živitele, obrací se na katolickou veřejnost s prosbou o pomoc. Situace rodiny, jak ověřil nám farní úřad, jest opravdu kritická. Kdo můžeš, pomoz a pošli dánek přímo těžce zkoušené rodině: Marie Ondrová, Štrhaře č. 40, p. Lomnice u Tišnova.

Suum cuique.

„Audacem fortuna iuvat,
staré bylo přísloví.
Ale řekli osloví:
„Nehýkej, křič na nás vivali!“

B. Zub.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Příručka Katolické akce. U Herdera ve Freiburgu vyšla nedávno kniha jesuity P. Josefa Willa: *Handbuch der katholischen Aktion*. Stran 137, váz. v plátně, cena 38.— Kč. Autor je profesorem na řádovém učilišti v Inšpruku a v otázce Katolické akce požívá ve vatikánských kruzích veliké vážnosti. Jeho kniha o Katolické akci (Biblické a dogmatické základy) vyšla německy, italsky a španělsky. Úvod k právě vydané příručce napsal freiburský arcibiskup dr. Konrád Gröber. Citovali jsme jej ve 4. č. „Života“. Willova příručka má tuto kostru: Katolická akce, její význam a nejdůležitější výroky Sv. Otce, základní otázky K. A., zásady K. A., Cesta k ní, Pius XI. jako ukazovatel cesty K. A. Na konec soubor pramenů. Přehlednost je předností tohoto spisu.

Časopis katolického duchovenstva, o jehož šťastném vstupu do 100. ročníku jsme psali

v posledním čísle minulého ročníku t. l., projevuje podle prvních tří čísel letošního ročníku neobyčejnou hybnost a aktuálnost. V prvním čísle otištěna studie univ. prof. dra Bedřicha Vaška, našeho nejlepšího sociologa: „Totální stát a křesťanství“, která byla přednesena v Praze a zasloužila by si co největší publicity. V témže čísle zahájil Dr. Vincenc Pořízka studii „Syn člověka v největší exegesi“, která pokračuje v č. 3. a je rozvržena ještě na několik pokračování. Zvláštního významu, který činí časopis potřebným i v kruzích katolických laiků, je důkladná práce prof. dra Jos. Šímy, „Právo konkordátní a konkordáty po světové válce“, která vychází na pokračování a vyjde, jak se dovídáme, ještě s jinými pracemi autora z církevního práva jako separát. Bude mít nesporně úspěch. Z druhého čísla upozorňujeme na přednášku prof. Garigou-Lagrange, pronesenou v Praze na Aka-

demickém týdnu o „Druhém obrácení“, dále prof. dra Bartola Kutala rozbor politické, náboženské a hospodářské situace dnešní Palestiny, který byl na př. zaznamenán v Lid. Novinách. V 3. č. otiskuje prof. dr. Cibulka „Korunovační řády středověké a Karla IV. korunovační řád králů českých“. Všimá si věci zvláště s hlediska liturgického. Dr. Al. Spesz z Košic píše o dnešním stavu konnersreuthské záhady. Velmi cenné jsou v každém čísle rubriky: Drobné články, literatura, pokyny pro duchovní správu, nová ustanovení a rozhodnutí, události z katolického života atd. — Ročně předplatné Kč 40.—. Administrace v Praze IV., čp. 58.

Dr. Josef Pejška: Církevní právo se zřetelem k partikulárnímu právu československému. Sv. I.: *Ústavní právo církevní*. Stran 254. — Uvážíme-li dnešní situaci, kdy se

právo vykládá bez zřetel k církevním normám a při tom se církevní nárok soustavně popírá, tím jest nám potřebnější pomůcka, kde bychom se mohli informovati o rozmanitých otázkách s hlediska církevního práva. Dr. Pejška, sám profesor kanonického práva na theologickém ústavě v Obořišti, zabývá se církevním právem po řadu let. Nyní máme v ruce slibný začátek v prvním dílu, který ukazuje, že konečně dostane se nám žádoucí díla. Autor si rozdělil celou látku do několika kapitol. Vykládá o pojmu církevního práva a jeho studiu, dějinném vývoji (dekretech, sbírkách, dekretůlek, reformě na sněmu tridentském, kodifikaci, vnikání a uplatnění se jeho v zemích českých), o církevních zákonech a právních zřízeních zprostředkujících jejich závaznost. Pak přechází k veřejnému právu církevnímu, které dělí na právo vnitřní, poměr k nekatolíkům a právní poměr církve ke státu. Na konci otiskuje ústavní listinu našeho státu a modus vivendi. — Jak z letmého náčrtu vidno, jest kniha bohatá cenným poučením, potřebným jak kleru, tak laikům při studiu a výkladech textů a při rozhodování v závažných otázkách.

Osnovy a praxe. Těmito slovy je dobře vyjádřen věcný rozdíl mezi teorií a praxí, mezi kadlubem slov sestavených do předpisů a žhavou litinou činů. Aby nalévání a zpracování se mohlo ve škole dít co nejsnadněji, vydává Státní nakladatelství pod tímto názvem sbírku příruční literatury. Celkem vyšlo až dosud 20 svazků, nesporně nejdůležitější a rozličnější poslání. Některé mají úkol býti informatory a zprostředkovat styk mezi slovem osnov a učitelem, jiné mu podávají pomocnou ruku, ukazují a vedou po cestě konkrétních ukázek, opět jiné se snaží prohloubiti jeho vzdělání a nahraditi osamoceným venkovským učitelem debatní večírky vyčerpávající beztak to, co již bylo, nebo co nejdříve bude napsáno. Ve sbírkě jsou též věci, se kterými lze debatovati, ale v celku si zaslouží doporučení. Udělejme jí v kantorském notýsku našem jedničku. Uvidíme, zda se nepohorší. KBH.

„Kultura.“ Březenové číslo této slovenské katolické revue obsahuje úvodní článek o potřebě Katolické akce, literární studii o Juraji Fándlym, významném knězi buditeli, studii o sv. Cyrilu a Metodovi s hlediska filologického, pokračování polemiky o vlivu češtiny na slovenský literární život předobrozenecký (kapitola o husitech na Slovensku), vzpomínku k sedmdesátému výročí narození kněze-vynálezce Jozefa Murgaše. Cenné je otisknutí trnavské přednášky dra Wladislawa Bobka o vztahu Stúrovců a polské literatury. Je tu několik literárních studií, beletristických příspěvků a básní. V glosách se praví o neuskutečněném spojení „Přehledu“ a „Života“. „Ale že nestalo se tak, můžeme len schvalovat.“ „Život“ mal svoj vyhranený smer, ktorý ťažko by vedel uplatňovať. „Přehled“ — Dubnové číslo přináší zvláště pohled na dobu a osobu Dona Boska, překlad úvahy Fr. W. Foerster o nebezpečnosti technické kultury, J. Pöstényiho jubilejní vzpomínku na 90letého Msgr. P. Blaho, kritiku našich výtvarníků v službách národního umění od J. Siváka, kde je mnoho oprávněných výtek. Pramenný význam má recenze J. Pöstényiho o sbírcce lidových písní na Slovensku z r. 1625. Je to sešit melodií s textem. Písní všech je 230, čtyři písně jsou polské, 68 je pravděpodobně slovenských. Tento pramen znal Kollár a převzal z něho několik písní do svých Zpiewanek. K. Trňovský pokračuje ve své polemice proti Vlčkovým dě-

jinám článkem o literární činnosti v XV. století. Vedle črt beletristických a básní je tu pravidelně rubrika časopisů, z katolického světa, umění a divadlo i film a radio. Mäs—

Filosofická revue, r. VI, č. 2. Z obsahu: Křesťanská filosofie a soudobé myšlení (R. Jolivet), Životní a vypěstěná síla v lidském životě (P. Habán), Studie o pojetí a zásadě přičinnosti (dokončení, Dr. I. M. Bochen-ski), Stabilitní prvky přírody anorganické (dr. A. Pavelka), Intelektuální výchova u dnešní mládeže (dokončení, S. M. Gillet), Psychologie a problém duchovosti (dokončení, dr. J. Hruban). Co jest barok? Goethe ve světle katolickém. Základy filosofického práva. Kritika. Poznámky.

Katolické konservativní dědictví. U Herdera vyšla nedávno kniha „Katholisch-konservatives Erbgut“ od Emila Rittera, kdysi ředitel ve vzdělávacím odboru svazu katolické mládeže v Německu (Düsseldorf), spisovatele v oboru lidovýchvy a zvláště divadelnictví, nyní šéfredaktora Papenovy „Germania“ v Berlíně. (Stran 413, malé osmery, váz. v plátně 52.— Kč.) V knize jsou stručné životopisy a soubor citátů z děl těchto vynikajících katolických spisovatelů německé národnosti z minulého století: Fr. Schlegel, Adam Müller, Fr. v. Baader, Jos. v. Görres, Fr. v. Buss, Kolping, biskup Keteler, Vogelsang a Hitzte. Dílo má podrobný věcný rejstřík. Ve výňatcích mluví tu katoličtí myslitelé k problémům katolické politiky, státovědy, sociálního poslání Církve, o státu a stavovském zřízení, o liberalismu a socialismu, o rozluce církve od státu, o problémech katolicismu v Německu a o j. otázkách, které se hodí plně pod označení účelu knihy „výbor pro přítomnost“. Úkolem knihy je v prvé řadě uká-zati současněmu proudění v Německu, že katoličtí předáci v minulosti měli smysl pro všechny otázky dnes zpřítomnělé, že razili tyto myšlenky, třeba s menším zdarem, než vůdcové totálního státu. Je kniha proto především apologetikou německého katolicismu, který v současné době ve formě politické musí ustoupiti hákovitému kříži. Má dokumentovati perцепční schopnost katolicismu pro všechny myšlenky, jsou-li prostudovány a domyšleny katolicky. Dnešní režim by asi sotva připustil vydání knihy, psané někým z této doby, která by obsahovala požadavky katolické politiky. Proti citátům se však censura neodvázá, zvláště jsou-li zabaleny do krásných loyálních slov úvodu benediktinského opata Herwegena z Maria Laach (je haken-krajclerského smýšlení) i autora samého, který chce knihou také přiblížiti katolické veřejnosti, zvláště mládeži, zásady, podobné těm, na nichž se buduje Třetí říše. Při tom ovšem dobrým a po stránce věcné i rejstříkem usnadněným, srovnáváním rozezná-jí se snadno věcně platné zásady katolické politiky od extrémů NSDAPD. Tak vykoná kniha oboje poslání: obhájí katolické konservativní dědictví a získá mládež pro nový způsob myšlení, ovšem za uchování katolických prvků veřejného života. To je poslání velmi významné. Příležitostně ocitujeme v „Životě“ některé výroky uvedených reprezentantů katolické konservativní školy.

Autonomistické požadavky. Dvojčíslo „Nástupu“ mladé autonomistické generace z 1. IV. přináší úvodní článek pod tímto názvem. Jako autor podepsal se „Dý“, což je zkratka dra Đurčanského, exponenta radikální mládeže slov. strany Ľudové. Praví se tu m. j., že autonomní zřízení Slovenska je

dnes snad věci evoluce. Bylo by velmi mylné domnívati se, že „nejakým přitahnutím Slováků na ministerské kreslá uspokojí sa naše požiadavky“. Jaké jsou to požiadavky, píše níže: „V centrální vládě vyloženého exponenta Slovenska, v označení „Ministra pre veci Slovenska“, ako riadneho člena kabinetu, ktorý má byť designovaný vždy z najväčšej politickej slovenskej skupiny. Obsadenie tohoto kresla nesmelo by byť nikdy pojaté do kalkulácie tvorenia vlády so strán a malo by byť posilnením slovenských záujmov v kabine. V rezorte tohoto ministerstva žiadali by sme si vytvorili tolko oddelení, koľko rezortov má centrálna vláda. Úradníctvo tohoto ministerstva tvorili by výhradne Slováci! Ministerstvo toto by malo na starosti všetky záležitosti a) legislatívne, b) rozpočtové, c) personálne, týkajúce sa Slovenska a Slovákov. Šlo by o záležitosti, ktoré by sa týkali Slovenska a Slovákov v štátnom celku! Toto ministerstvo by však nemohlo plniť svoje poslanie vtedy, keby nemalo oporu v ostatných rezortných ministerstvách. Preto je našim ďalším požiadavkom, aby v každom rezortnom ministerstve bolo zriadené „slovenské oddelenie“, výhradne sa slovenskými úradníkmi, ktoré oddelenie by sa zaoberalo len veciami legislatívnymi, rozpočtovými a personálnymi, nakoľko by interesovali Slovensko a Slovákov!“ To ovšem pisateli ještě nestačí. Chtějí ještě „kardinální požiadavky, aby v každém rezorte vedla politického ministra, po-ťážne vedl'a ministra-úradníka sedel aj jeden štátny tajomník Slováka, politik, po-ťážne úradník, ktorého pozícia je viazaná k osudu kabinetu. Povinnosťou a právom tohoto štátneho tajomníka by bolo, aby bez ohľadu na byrokráciu, zastával záujmy Slovákov a Slovenska.“ Při tom je tu projev názor, aby ministr Čech měl takovým tajemníkem Slováka a ministr Slováka tajemníka Čecha, s výjimkou ministerstva „pre veci Slovenska“, které by musilo být „výhradně a vždy len v rukách slovenských“. To by bylo v Praze. Další serie požiadavků týká se Slovenska. Především rozšíření pravomoci zemského presidenta (jak?) a přeměnu zemského zastupitelstva na „krajinský snem“, který by ze svého středu volil krajinského (zemského) presidenta a sněm by navrhoval prezidentu republiky jmenování vicepresidentů. Notáři, policie a četnictvo, které dosud podléhá ministerstvu vnitra, musili by mít své ústředí na Slovensku a podléhati pravomoci zemského presidenta, stejně Krajinská školská rada. „Generálne finančné riaditeľstvo“ má býti v určité právní závislosti na zemské správě slovenské, zvláště co se týče otázek personálních a správně-technických v samosprávě a jejich financích. Od tohoto splnění požiadavku očekává navrhovatel úpravu otázky celních úřadů a pohraničních finančních stráží, kde je málo Slováků. — To je obsahově všechno, co redakce „Nástupu“ otiskuje jako „priespe-vok, ktorý by mohol slúžiť za prepočítaný k ďalším úvahám“. Tyto požiadavky jsou doprovovzeny ovšem obvyklým tónem, jakým se naučila mluvití bratislavská jeunesse dorée za poslední rok. Nehodláme zde rozebírat tyto požiadavky. Čtenář již při zběžné úvaze uvidí, kam by asi jejich splnění vedlo. Mäs.

Sudetendeutsche Arbeit. Z prvního čísla 10. ročníku revue, na niž jsme již upozornili: H. Schütz: Odborové hnutí ve víru politiky, W. Simon: Znovuzaměstnání uvolněných dělnických sil, dále studie o problému poklesu porodů, o katolících a filmu, přehledy politické a výklad spolkového zákona.

Vaše peníze jsou dobře uloženy v Ústřední lidové záložně Praha II., Spálená 15

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo nám. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: P. Em. Soukup O. P. — Method Klement O. S. B. — A. Novák. — Bořivoj Benetka. — P. Karel Reban. — Dr. Viktor Šauer. — J. Svítal-Karník. — Poznámky. — Život náboženský, kulturní, politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. května 1934. Ročník XVI. Číslo

7

P. Em. Soukup O. P.

Neschopná demokracie?

Lidská společnost byla ovládána rozličnými způsoby, rozmanitými útvary absolutismu a monarchismu i demokratismu. Před sto lety bylo proti absolutistickým vládním útvarům naukově pěstováno vysvobozující heslo o demokracii, když se skoro na všech stranách ukazovala neschopnost dosud zkoušených vládních útvarů. Napřed byla naukově hlášána demokracie, pak byla uvedena ve skutek a skoro sotva byla uvedena ve skutek, začalo skutkové potírání demokracie, a zdá se, že v našich dnech začíná naukové potírání demokracie vůbec, jakožto nemající autoritativní moci, nebo potírání aspoň určitého útvaru demokracie. V tom smyslu bylo u nás v těchto dnech napsáno: „Chceme dokonalý demokratický řád. Chceme vládu rozhodných mužů činu, nikoli vládu hlasovacích automatů.“ Jisté je, že nejnovější naukové potírání demokracie proniklo skutečně až ke kořenům problému, když považuje demokracii za neschopnou pro nedostatek autoritativní vládní moci.

Křesťanství se vytýká, že nemá co říci do těchto neujasněností. Chtěl bych ukázat, že křesťanská filosofie ve své státní části má co říci k věci; že má přesné a průhledné zásady, dokonce jednoduché zásady, které ukazují, že schopnost nebo neschopnost určitých vládních útvarů neleží v samé jejich povaze, nýbrž docela jinde. Že jsou to věci, kterých musí dbáti každý vládní útvar, a na jejich nedbání také každý vládní útvar musí ztroskotati. Na okraji pak se může ukázat, jak sv. Tomáš Akvinský má, co by nám pověděl do žaru denních zápasů, že není jen sekčním šéfem filosofie u středověkého zeleného stolu, jak bylo také nedávno u nás řečeno.

Naukové hlášání demokracie vzniklo v době, kdy se považovalo za povinnost osvíceného člověka potírati každý vliv nadlidské moci na řízení lidských záležitostí. Demokracií se rozumělo asi toto: lidmi vybraný počet občanů, jako nositelů státní moci, která jim byla dána právě tím vybírajícím lidem; tou mocí vykonávali rozhodující vliv na vedení správy státních záležitostí. Je to výměr velmi mlhavý, který mohl dostačovati právě tak do začátků. Jaké zkušenosti se udělaly, ukazuje výměr demokracie z roku 1933, že je demokracie myšlenka organizace společností vztahů k dosažení zásadní mravní odpovědnosti všech za blaho všech. Ale i tento výměr je velmi nejasný. Otázkou se jen: Komu odpovědnost? Jakými prostředky má dosáhnouti zásadní mravní odpovědnosti? Co náleží podstatně a proto nezbytně k těm společnostním zájmům, a co ne?

Zde jest jedna základní příčina dosavadního neosvědčení demokracie, že se nemohlo přesně odpověděti na tyto otázky, které se užíváním demokracie jeví stále naléhavějšími. Jestliže demokracie bytostně předpokládá mravní odpovědnost, leží v samém pojmu odpovědnosti, že jest vůči něčemu vyššímu, co jest nejen mimo demokracii, nýbrž co je přímo nad ní. Nikdo neví, co je to. To jest, chtějí to věděti všichni, ale každý jinak. Společnostní vztahy určuje nějak věda, duch umění, duch lidu v jeho životních projevech a zvyklostech. Ale společnostní vztahy ve své úpravě společnostní, to jest společnosti vyhovující, vyžadují skoro vždy odborných znalostí a také jistým způsobem hrdinského vzruchu duše. V takových záležitostech se pravidelně nikdy nedosáhne toho pravého, to jest pravdy, většinou, protože množství nejvíce podléhá jako celek citu, kdežto se tu vyžaduje duch. Jestliže je demokracie diskusí v tomto smyslu, pak musí býti určité všeobecné zásady, které jsou nad všechnu diskusi, a rovněž taková dobra a takové povinnosti. Dosavadní demokracie často dávala do diskuse prostě všechno a proto se musilo stát, co se stalo, že skutkové potírání demokracie zase prostě všechno vzalo z diskuse.

Do takového stavu věcí může promluvit křesťanství — ne svou věrou, nýbrž svou rozumovou filosofií. Vše, co bude dále řečeno, je ze sv. Tomáše Akvinského jako odpověď na tuto společnostní otázku dneška.

Celá státní věda svatého Tomáše stojí na konci na aristotelské zásadě: „Multitudo subaudit unitatem“, množství není myslitelné bez jednoty, bez jednotky, ani nemůže vzniknouti množství, ani se nemůže jako množství v celku udržeti. V samé povaze lidské bytosti, v jejím přirozeném založení vidí důkaz, že ani lidské množství není myslitelné, ani nemůže obstáti bez jednotky, která by množství jedinců držela a vedla k cíli. Jakost této jednotky jest určována právě tímto cílem. Cíl pak ze samého přírodního zákona jest věsti k dokonalosti, určitým způsobem věsti jedince nad něho samého.

U člověka se vidí výjimečné postavení: „Člověk potřebuje lidské pomoci, poněvadž od přirozenosti je společností bytost, právě proto, že sám sobě k životu nestačí“ (Theol. Sum. 2. II. 129, 6. k 1.). Z toho důvodu není účelem společnosti ani jen právní ochrana jednotlivců, ani společnost sama není sobě účelem, nýbrž účelem společnosti jest jen jedno: aby z jednoty se dostalo všem takových životních okolností, které do-

stáčí k životu každého, i celku jako takového. Aby nejen mohl býti udržen život, nýbrž i veden k největší své možné dokonalosti.

Dokonalost života je dána trojí složkou člověka, tělem, rozumem a vůlí. Kdyby organizace lidské společnosti byla jen pouhou pozdější dohodou lidí, mohlo by platiti, že tíž lidé byli při této dohodě oprávněni, a že také později při každé organizační dohodě znova jsou tvůrci určitého společen. útvaru oprávněni stanoviti, který z těch prvků má býti společností útvarem pěstován a také, jakým způsobem má býti třeba každý z nich pěstován. Ale tento předpoklad jest dosud stále nejen nedoložená, nýbrž i potíraná teorie, kdežto zase je nevyvrácené, že společností určení jest dodnes v každém člověku, jako bylo v prvním člověku, ježto nezbytně potřebuje ke svému životu pomoci od celku. Proto nemůže určování těchto věcí záviseti na žádném okolnostmi a dohodou daném ustanovení, nýbrž musí míti své základy a své zásady mimo lidské usnášení, to jest nad ním. Proto jest účelem společnosti ve sdružení organisovaném pečovati o podmínky dobrého života rozumového, dobrého života mravního. To jest pojem obecného dobra v křesťanské státovědě, to obecné dobro tak pojaté jest jediný zákon společností organizace, všechno ostatní mohou býti jen prostředky k tomuto cíli a ke splnění tohoto zákona.

Je snad jasné, že při tom nemůže býti rozhodujícím činitelem to, čemu se říká vůle všech nebo vůle většiny. Požadované podmínky trojího dobrého života musí odpovídati a vyhovovati požadavku trojího dobrého života u všech jedinců. Proto se musí v těch podmínkách odrážeti jednotnost a jednotka nějaká; neboť člověk ve své trojí základní složce také jest jednotný, stejný všude a za všech okolností životních. Ale vůle všech nemá žádného jednotného obsahu sama o sobě, jsouc jen shlukem jednotlivých a odlišných a protichůdných požadavků hmotných, rozumových a vonných, jak je pomáhají utvářeti jedinečné okolnosti každé lidské bytosti. Ale rozhodující přece musí býti nějaká vůle, neboť uskutečnití výhodné podmínky celku znamená omezovati podmínky, žádoucí jedinci v jedincových případech.

Ta vůle jest autorita, společností moc, která tudíž svým pojmem zase má býti jen prostředek dosažení cíle nejvyššího zákona společnosti, obecného dobra v trojím dobrém životě. I skutečnost jest nezvratným důkazem nutnosti autority, protože žádný společností útvar dosud neopominul autoritu nějak ustaviti a vykonávati, nebo aspoň jen vykonávati.

Jest ovšem samozřejmá nauková otázka, jakým právem se tato moc ustavuje, oč se opírá při řízení, to jest omezování jednotlivců. Aby mohla prokázati své právo, musí míti své sankce, řekněme obecně, trestní ustanovení, volající k povinnému dodržení řádu. Jsou nezbytně nutné sankce, aby bylo účinně překonáváno sobectví jedincovo, aby život jednotlivců byl uveden do podřízenosti dobru celku. Kdyby šlo jen o hmotné dobro, ještě by nejspíše obstál názor, že společností moc jest z dohody nějakého celku. Ale neobstojí, když se jedná o druhý a třetí článek obecného dobra, o dobrý život podle pravdy, o dobrý život vůle, to jest o mravní život, závazný pro celek a každého jeho jedince.

Pravda totiž znamená podrobení rozumu, ježto vyžaduje souhlasu; dobrý život mravní znamená výběr ve chtění. Žádná moc, která by se opírala o trestní ustanovení, vyšlá výlučně z lidských dohod, bez ohledu na zásady vyšší, všeobecně platné, nemůže býti oprávněna a proto ani schopna splniti úkol, který ve společnosti má. Rozum a vůli člověka totiž lze přivést ku podrobení jednak násilím; ale to není autorita, neboť autorita sice předpokládá podrobení rozumu a vůle, ale podrobení povinné se strany podrobeného. Lze také rozum a vůli člověka podrobiti přemluvením, ale to též není autorita, protože přemlouvá rovný rovného. — Ježto tedy autorita předpokládá podrobení povinné se strany podrobovaného, musí míti za sebou autoritu, které jest povinen každý člověk se podrobiti svým rozumem a svou vůlí, to jest ve své rozumové i mravní složce.

Přesně v duchu myšlenek sv. Tomáše a křesťanské státovědy napsal O. Katann ve své knize Aufbau: „Jen křesťanství poskytuje nejvyšší sankci.“ (Tedy jedinou možnou oporu společností autority, když praví se svatým Pavlem, že všechna moc jest od Boha.) „Neboť zasáhne člověka v nehlubším jádru jeho osobnosti, totiž v jeho nesmrtnosti.“ Když totiž praví, že jak autorita, tak poddaní autority jsou odpovědní Bohu, a že při tom stojí v sázce věčný život člověka. „Organisovaná vůle celku neposkytuje o sobě žádné záruky, že orgány ji zastupující budou vždycky jednati ve službě mravní myšlenky.“ vyhledávající dobro obecné v jeho trojím článku tak, aby působilo skutečné obecné dobro. „Pro jednotlivou osobnost, která má moc, nenáleží žádná sankce pro moc, kterou má, ona potřebuje nějaké nad ní stojící moci. Při roztrhanosti naší kultury, kdy naše ateistická etika jest jako stavba babylonské věže, jest nemožné postavit zásady, které by mohly účinně vázati svědomí. Odpovědnost před dějinami nedostačí, aby vedoucí přiměla k povinnému držení mravních zásad, zvláště když jich jen málo vejde do dějin. Jen odpovědnost před vlastním svědomím a nad ním před mocí, která je dosti absolutní, aby za všech okolností přivedla ku platnosti odpovědnost člověka, odpovědnost před Bohem, to dovede.“

Takový je smysl křesťanské státovědy, že společností moc jest od Boha. Jest od Boha tvůrce, jenž jako první příčina učinil člověka takového; jenž mu dal povinnost zdokonalovati lidskou bytost vlastní v její cestlivosti; jenž stanovil zásady všeobecně platné pro všechny, jichž se musí bezpodmínečně dbáti na cestě k všeobecnému dobru, má-li ho býti dosaženo ke zdokonalení jedinců, jichž proto také jest povinna dbáti autorita ve vykonávání své moci.

Každá autorita, která jich dbá, je schopná dostáti úkolu autority společností. Stejně každá autorita jich nedbající, je neschopná, ať má útvar jakýkoli. V křesťanské státovědě není hlavní otázkou: KDO je nositelem společností moci, nýbrž OD KUD je tato moc, a ovšem i důsledky toho. Odpověď křesťanské státovědy je skutečně odpověď vysvobozující. Neboť ve společnosti nerozlučně patří k sobě pojmy autority a svědomí. A to na obou stranách, ovládající autorita, vedená svědomím, to jest podrobením pod zásady vyšší nežli všechno lidské, a jednotlivec, podrobující se autoritě, a třeba ustavující autoritu, podle zásad svědomí, podle svrchovaných mravních zásad, vedoucích všechny a každého k účasti na trojí složce obecného dobra.

Z těch důvodů jest církevně zavržena nauka, že autorita, či moc, je výlučně v lidu a z lidu, bez ohledu na Boha. V tom smyslu učíme, že autorita jest od Boha: totiž Bohu podřízena a v poslední instanci Bohu odpovědná. Určovati způsob reprezentace autority jest ponecháno svobodnému rozhodování lidské společnosti, to jest svobodné dohodě. Ale aby toto svobodné dohodnutí nalezlo pravou cestu, musí voliti jakýkoli útvar podle svědomí, totiž v podřízenosti zásadám Tvůrce a Zákonodárce všeho, zásadám pravdy a spravedlnosti.

Není tedy demokracie sama o sobě neschopná, jako žádný jiný útvar společností moci není neschopný. Ale každý útvar společností moci jest neschopný, jakmile není řízen takovým vědomím odpovědnosti. A na té cestě je řešení všech tak nejasných problémů.

ZA PRVÝM ARCIBISKUPEM REPUBLIKY

Arcibiskup Dr. František Kordač:

Arcibiskup Dr. Kordač byl po dlouhé a dlouhé době zase prvním knězem na stolci sv. Vojtěcha, k němuž s úctou a sympatiemi pohlížel celý národ takřka bez výjimky a dokonce i ona část, která v kulturním boji popřevratovém povstala přímo proti dědictví katolickému mezi Čechy. Byli jsme svědky, jak o něm — jako o Stojanovi — psali i socialisté, kteří nemohli neuznat mravní a sociální pathos křesťanství Kordačova, který před encyklikou Quadragesimo anno ve svých sociálních projevech zhuští její smysl a její lítost nad ztrátou dělnictva pro církev tak monumentální řečí. Jako filosof Kordač viděl odvrát od Boha nejdříve v inteligenci a pak teprve v masách proletariátu, tak prvotní vinu za rozklad společnosti moderní a třídní zápasy viděl správně zase v kapitalismu a jeho sobeckém honu za ziskem, který je pákou kapitalistického hospodářství. Nevěru bohatců ukazoval za příčinu nevěry proletářů. On nebyl z těch, kdo vidí jen na jedno oko. Pozoruje s hrůzou krv sociální revoluce, viděl a chápal v ní i šarlat jejich příčin a hříchů, jež volaly do nebe. Marně není na začátku desatera za příkazem víry v Boha hned jeho doplněk: nevezmeš jména mého

nadarmo! I revolucemi varuje svět a lidi Bůh zástupů. Tento hluboký cit, lépe řečeno živel spravedlnosti křičel ze sociálních projevů starce arcibiskupa, jenž na konci života pronikal ad radicem, ke kořenům ještě příměji a kratěji než dříve. Zvedl zase z prachu minulosti slavný odpor církve proti cizopasným útokům a v něm proti nadvládě finančního kapitálu nad prací a smyslem výroby; připomněl staré zařízení židovského státu o vyrovnání křivd a majetkových hrubých rozporů v každém padesátém létě milosti; spojil hluboký český smysl spravedlnosti životní s učitelskou autoritou církve katolické v organickou, živou jednotu. Čas, jenž se vzdaluje stále zvětšujícími se kroky od místa a chvíle, kdy velký duch prvního arcibiskupa svobodného státu opustil věchou a už jen tím duchem udržovanou schránku slabého těla, tento čas, jenž srovnává a nově převrací nižiny i vrchy v životě každého mrtvého, nebude umenšovat, nýbrž zvyšovat postavu spravedlivého tohoto, který svému národu a odvráceným od církve jeho masám znovu připomněl, že chudým se evangelium zvěstuje.

myslitel

Všichni, i nekatoličtí spisovatelé se shodují v tom, že zesnulý pražský arcibiskup Dr. Frant. Kordač, byl hlubokým mužem, vysoko vynikajícím nad české prostředí. Jeho charakterová síla, která se častokrát projevila, pevnost jeho vůle, vědomí a jasný pohled po událostech, jejich zapříčinění v následcích svědčily o inteligenci tak mohutné, že opravdu se zdála v českém prostředí téměř osamocena. Bez té inteligence by nebyly dosáhly všechny vlastnosti a čnosti Kordačovy rozmachu tak velikého.

Dr. Kordač studoval v Římě. Byl bohoslovcem v Germanicum a filosofii i teologii poslouchal v Gregorianum. Z domova si odnášel houževnatost, lásku k práci a touhu po vzdělání. Již jako jiných měl úctu k myšlence a ta úcta ho šlechtila po celý život. Léta osmdesátá minulého století byla v kulturním světě velice bouřlivá. Materialistický pozitivismus byl na vrcholu své slávy. Věda, umění, literatura, zkrátka vše jako by existovalo toliko s jeho laskavým svolením. Bylo v tom hrozné nebezpečí pro společnost a pro myšlení. A právě toto nebezpečí vyvolalo nejdříve v Římě a v Itálii, po nich v ostatních zemích zvýšenou pozornost katolických myslitelů pro filosofii sv. Tomáše Akvinského. Když mladý český bohoslovec přišel do Říma, přišel i do středu zájmu rostoucího zájmu pro křesťanskou, thomistickou filosofii, a na Gregorianum byl ten zájem zvláště živý. Ostatně je třeba říci, že ve druhé polovině minulého století jesuité závodili s dominikány na tomto poli a toto závodění bylo pozhledné. Dr. Kordač, vnitřně student, si nedal ujít žádné příležitosti a pronikal stále hlouběji k jádru thomistické nauky. Když již byl arcibiskupem, opět a opět pročítal přísně filosofická díla a v jeho knihovně

jich bylo skutečně mnoho a byla to díla nejlepších znalců thomistické filosofie.

Jesuité, kteří byli jeho profesory v Římě a kteří zůstali po celý život svými vědeckými pracemi jeho přáteli, se ovšem nespokojovali jen studiem středověké filosofie, nýbrž hodnotili podle jejích zásad filosofické soustavy moderní. Aby je mohli spravedlivě hodnotit, studovali je důkladně a tuto důkladnost vstřípli i Dru Kordačovi. Jeho studie, jeho přednášky na fakultě, jeho řeči i jeho kázání vynikaly přísnou konfrontací moderní filosofie s filosofií křesťanskou, kterážto konfrontace dopadla vždy správně, protože Dr. Kordač ovládal dokonale látku. Nebylo u něho povrchnosti, která u českých myslitelů bývá velice častou, ale sestupoval vždy k samým kořenům myšlení. Měl ku pomoci výbornou paměť, již se stával ve vědeckých polemikách odpůrcem opravdu obávaným. Možná směle tvrdit, že po této stránce neměl u nás soupeře. Vždy všichni jeho odpůrci na pražské universitě neznali nic z filosofie thomistické, kdežto on, ovládaje ji, znal dobře i filosofie moderní, jichž se oni tak často dovolávali. Proto dopadly vždycky debaty s nimi vítězně pro profesora Kordače.

Msgr. Dr. Kordač měl ještě jednu přednost před ostatními: myšlenka nebyla mu jen pěknou ozdobou, nýbrž i základnou života a konání. Opravdovost, jež znamenala všechny činy, se rozvíjela nejkrásněji právě v této poslušnosti myšlence, která byla pravda a měla právo určovat kroky života. A je-li ndp. arcibiskup vzorem svou láskou k inteligenci, jest ještě zářnějším vzorem svou opravdovostí, jež byla věrná myšlenka až do konce. — J. K.

řečník

Chvilky života ztrávené před kazatelnou neb řečnickým pultem arcibiskupa Kordače patří k oněm vzácným a posvátným okamžikům, které se nikdy nezapomínají. Vyrývaly se. Když chodil již jako profesor a ředitel semináře v Litoměřicích do Mladé Boleslavi do svého konviktu, který již tehdy tak prozíravě založil (a z něhož dnes již ničeho nezbylo), poslouchali jsme jako chlapci s posvátným úžasem. V řečnických pokusech exhort školních (v konviktě jinak nebylo ničeho, ani exercicií ročních) nebylo pro nás duševní pastvy žádné, a všechnu námahu tehdejších činitelů odbyli jsme uličnickými poznámkami. Ale když přišel Kordač, a zvláště po obnově kostela piaristického péčí tehdejšího ředitele Davídka, a s kazatelnou začal do nás vlévat svého ducha nejsil-

nějšími akcenty svého umění, ač snad jsme ani sledovati nestačili spád jeho vždy těžkých filosofických thesů... tu jsme zůstali tiši, poslouchali jsme bez hnutí až do posledního Amen. A dojem této jeho řeči z chlapeckých let zůstaly v celé grandiosnosti a teprve léta pozdější vyvolávala další a hlubší reminiscence, když jsme se s ním zase sešli v Praze na fakultě, v parlamentě, kostele sv. Klimenta a na Žofíně. Byl naším učitelem a v řečnictví mistrem.

Dojem bezprostřední jeho řeči lze označiti jediným krátkým slovem *úžas*. Zaujal, strhnul, zalil jistotou pravdy a přesvědčení. Nenechal vůbec času k nějakému rozebírání ocelově řezaných vět. Podal je s takovou silou produševnělého slova a takovou přirozenou a vášnivou silou nehledaného gesta, že nezby-

valo nikdy ničeho k pochybování. Jestli kdy bylo na místě hledatí obraz mluvícího apoštola národů svatého Pavla, tak musel jistě Pavel mluvit tak, jako mluvil Kordač. Byl také svatý Pavel jeho zvláštním průvodcem v řečnických dokladech z Písma.

Je-li řečnictví umění slova a gesta k přesvědčení a strhnutí posluchače, pak Kordač je toho dokonalým dokladem. Slovo jeho se modelovalo v ústech tvrdě a volně. Věty byly stavěny krátce, břitce. Logika vázala celek železným řetězem neúprosné důslednosti. Gradace řečnická postupovala s majestátní velkolepostí posvátnosti. A jeho ruce pracovaly spolu. Právě tak tvrdě, jako slovo se dralo z nitra. Kordačovské gesto... tak jsme to označili, a trvá to jako označení pro zcela určitý pojem gesta v moderním řečnictví. Právě v tomto gestu byl Kordač průbojně moderní. Odvrhnuť prostě veškeru starou tradici gesta, která měla až do nedávna na školách svoje místo. Určité předpisy, kdy s rukou vpravo, kdy vlevo. Kdy se ruka obrací dlaní vzhůru, a kdy ne. Předpis pro gesto potvrzující a gesto zamítavé atd.... Gesto u něho vyvěralo tak přirozeně z pohybové náplně jako pramen ze zřídla a přiléhalo k slovu a myšlence tak plasticky jako přesně nacvičené gesto herce k básnickému slovu, ne uměle, ale přirozeně. Musíme litovat, že nemáme řečnickou individualitu Kordačovu pro výchovné účely dalších bohoslovců zachycenou aparaturou filmu. Vždyť u něho i jeho výrazná hlava pracovala s sebou a při jeho řeči zvláště charakteristický pohyb výrazného obočí, které hluboce clonilo oční

důlky, dodával řeči jeho rázovitosti obzvláštní.

Přesvědčoval. Strhoval. Unášel. Nikdy nerozplakal. Při jeho řečech nebylo možno plakat. Ale dovedl klasicky utěšovat. Klidně a velebně. Nezapomenutelnou zůstane v srdcích jeho věrných posluchačů řeč na Žofíně, pronesená o svatodušním sjezdu katolíckým v r. 1919. Tedy krátce před tím, než stihla do Prahy zpráva, že bude arcibiskupem. Po oněch hrozných dnech, kdy na Smíchově a v Represenčním domě odbývaly se strašlivé schůze kněžské s přípravou církve československé. Kdy jsme se chvěli a plakali. Hrůza a děs zachvacovalo všecko. Tehdy vystoupil Kordač na řečníště na Žofíně a rozvinul klasickou řeč útěšnou a upokojující na thema slova Kristova řečeného Petrovi: „... *et tu conversus confirma fratres tuos*...“ Věta za větou linula se do rozeštvaných a úzkostných duší jako olej útěšný a posilující. Byla to řeč hodinová, která posluchače přikovala k místu. A po jejím vyslechnutí bylo dobře.

Slyšeli jsme mluvit sílu božího slova. Slova, která měla pevnou ozvěnu Petrovy skály... jak kovově se nesla tichoučkým prostorem železně recitovaná slova ústy Kordačovými... „*ty jsi skála... na té skále vzdělám Církev svou... a brány... pekelné... ji... nepřemohou*...“

Pak jsme ho viděli na svátek svatého Šimona a Judy v den výroční samostatnosti křesťev v katedrále pod páskami bílými, které ovinovaly jeho hlavu svatými oleji pomazanou na biskupa pro stolec Vojtěchův. Byli jsme klidni. *Method Klement O. S. B.*

Ā. Novák:

K 500. výročí bitvy u Lipan.

Názor na Lipany je celkem ustálen. Bylo třeba skončit revoluci, která celých 15 let v krvi ztápěla zem. Valná většina národa odhodlala se k smíru s církví obecnou a rušitele zemského míru — Táboře — donutila mocí k pokoji. To byly Lipany, kde se proti tábořským záškodníkům svorně sešli katoličtí pánové, husitská šlechta a utrakvistická Praha.

Palacký, jak známo, viděl v Lipanech porážku demokracie. Jeho názor byl dávno opuštěn a Pekař ve svém Žižkově formuloval jasně moderní názor historiků na tuto věc. Prof. Chaloupecký jde dokonce tak daleko, že mluví o vředu a očistném řezu, který v zájmu národa musel býti učiněn.

Slavík snaží se vzkrísit starý názor. Je to známý glorifikátor revolucí, kterého neodradilo ani to, že se v názoru na ruskou revoluci jak se patří pořeal. Ve svých úvahách o Lipanech v N. O. chce dokázat, že husitství bylo hnutím po vítězi sociálním, méně náboženským. Chce polemizovat s Pekařem, že husitství bylo hnutím veskrze pokrokovým a že proto národ musí sympatizovat s hrdiny lipanskými.

Slavík si věc velice zjednodušil. Vyloučil jednoduše odpůrce Táborů z národa. Pokládá-li zmatené názory Táborů na eucharistii za pokrokové a myslí-li, že liberál XX. století a Táboři XV. stol. mohou se v otázce na tuto základní otázku srovnávat — musíme dr. Slavíka politovat, že se dal zářem polemiky tak daleko zavést. Kdyby tatík Žižka vstal, nabídl by Slavíkovi palcátem, jako to udělal tábořskému knězi Antochovi.

V názoru na husitskou revoluci a Lipany se patrně nikdy neshodneme. Tolik je jisto, že Pekařovi nedovedl dosud nikdo čelit a Slavík je tak opatrný, že ani Pekaře nejmenuje, ač ve svých statích výhradně s ním polemizuje.

Pekař nesnižuje husitství. Prostě ukazuje také stinné jeho stránky. Jeho názor, že od husitství vedla přímá cesta na Bílou horu, je sdílen i Kroftou, který doznává (v přednášce o Komenském), že mezi Bílou horou a hnutím husitským je přímá souvislost. Ne-

zapírá též, že husitství mělo některé stinné stránky a některé následky nepříznivé pro náš národní vývoj. Revoluční pokus našich předků byl nad síly malého národa. Byl nebezpečný jak těm, kdo jej podnikli, tak těm, proti nimž byl namířen, protože ohrožoval autoritu církevní i světskou a celý společenský řád. Národ náš ocitl se ve zvláštním poměru k ostatnímu světu. Byl vykřičen jako byli a jsou dosud vykřičeni bolševici. Z toho vznikaly mu vážné obtíže i v životě osvětovém. Nebylo možno beztrápně se vymknouti z duchovní jednoty s jinými křesťanskými národy, zvláště když teprve od dob Karla IV. jsme se dostali do salonů evropské společnosti.

O tom, jak jsme byli vykřičeni v Evropě, svědčí list, který diktovala Panna Orleánská, r. 1920 za svatou patronku Francie prohlášená, svému tajemníku Pasquerelovi 23. března 1430.

Psala kacířským Čechům, kteří pod Prokopem Holým ohrožovali celou střední Evropu, toto:

Je tomu již dávno, co mně, dívce Janě, došly zprávy a pověsti o tom, jak jste zrušili, stavše se z pravých křesťanů kacíři a podobnými Turkům, pravě náboženská a bohoslužbu, přijali zločinnou a hanebnou pověru a jak ji bráníte a rozšiřujete tak horlivě, že není hnusnosti ani ukrutnosti, abyste se jí neodvážili. Otrásáte církevními svátostmi, na kusy trháte články víry, rozvrácíte chrámy, rozbíjíte a pálíte obrazy, vytvořené pro svaté vzpomínky, a vraždíte křesťany proto, že prý nemají vaší víry. Jaká to zběsilost, jaké šílenství a jaká zuřivost vás to posedla? Tu víru, kterou Bůh všemohoucí, kterou Syn, kterou Duch svatý vzbudil, zřídil, povzněl a tisícovým způsobem a tisícovým zázrakem oslavil, vy pronásledujete a hledíte vyvrátit a zahladit. Vy, vy slepci a ne ti, kdo nemají zraku a očí. Což myslíte, že ujdete trestu? Ci nevíte, že Bůh proto nebrání vašim zločinným podnikům a nechává vás bloudit v temnotách a bludu, aby vám uchystal tím větší trest a muka, čím více budete zuřiti v zločinech a svatokrádežích? Já, abych pravdu řekla, kdybych nebyla zaměstnána válkami s Angličany, věru bych již dávno byla přišla na vás na návštěvu. Ale opravdu, nedozvím-li se, že jste se napravili, nechám asi Angličany a vytrhnu proti vám, abych, nemohu-li jinak, mečem vyhladila tu vaši hloupou a tvrdšíjnou pověru a zbavila vás buď kacířství nebo života. Chcete-li se však raději vrátit ke katolické víře a k dávnému světlu, vyšlete ke mně posly a povím jim, co musíte udělat. Pakli však nechcete, nýbrž budete tvrdšíjně vzdorovatí ostnu, vzpomeňte si, co jste napáchali škod a zločinů.

a očekávejte, že všem vrchovatě odplatím svrchovanými silami lidskými i božskými."

Hrubé manifesty, které posílali Táboři do Němec, nemohly u slušných lidí vzbudit sympatie s hnutím, které se stále ohánělo Bohem a Písmem svatým, ale skutky jeho byly zlé, násilné a hrubé.

I kdybychom nerespektovali to, co si o nás tehda myslela Evropa, musíme respektovat mínění většiny národa. Hrozila nám kulturní izolace a zakrnění. Rozvrat mravní, společenský a politický, jakož i nesnesitelné poměry hospodářské, zaviněné patnáctiletým ničivým bojem, nutily umírněnou část národa k tomu, aby hledala smír s ostatním křesťanstvem. Kompaktáta byla přes všecku svou kompromisnost přece jen velkým úspěchem a po ně musela být moc nesmiřitelné strany tábořské zlomena — v zájmu obecném. Nebyl to boj za náboženskou svobodu, ani za demokracii, byl to boj za pořádek a mír v zemi.

Věroučně byli Táboři přemoženi již před Lipany, Příbramem a Chelčickým. Zejména Chelčický je dobře odhadl, nazvav je pikarty pod kalichem. Táboři vinou některých kněží (Kániš, Marhozld, Martínek, Němec, Biskupec) propadli částečně nevěře v přítomnost Krista ve Svátosti, držíce se Viklefa. Zakrývali to různými floskulami, ale Chelčický a později Příbram s Rokycanou jim strhli masku.

Po porážce u Lipan r. 1434, kdy moc Táborů zůstala omezena na města Písek, Vodňany, Sušici, Klatovy a Zatec, hledali Táboři cestu k Zikmundovi a dali si od něj za uznání potvrdit náboženské výsady. R. 1441 dali se Táboři na sněmu čáslavském pohroutit k tomu, že uznají Rokycanu za arcibiskupa. Mělo se tak státi na kněžské synodě v Kutné Hoře. Ale Táboři se opět vzepřeli.

Plaček z Pirkštejna, reprezentant moci světské, poslal jim púhon, aby se očistili z bludů a srovnali se s kněžími pražskými podle kompaktát. Táboři se odvolávali na kompaktáta a privilegium Zikmundovo. Byli tedy oběsláni po třetí do Kutné Hory v dubnu 1443. Táboři však odpověděli, že neuznávají nad sebou žádné duchovní vrchnosti. Jsou však ochotni za ochrany krále uherského nebo polského dostaviti se na nestranné místo. Do Kutné Hory se posleze přece dostavili, poněvadž celá země byla na ně rozelená a nakloněna vrhnouti se na tábořská města. V Kutné Hoře byli po dlouhém hádání Táboři přemoženi a donuceni se podvoliti usnesení synody a sněmu obecného.

Zajímavé jest usnesení sněmu. Zavražení víry Táborů se odůvodňuje mimo jiné tím, „že jsou některá naučení v církvi svaté skrytá, kterýchž dosahati i kněží nesluší a proto sněm zakazuje, aby nižádný kněz nekázal těch věcí o těle božím, které nejsou k vzdělání víry, ale více k urážce a kteréž jsou pro hlubokost a vysokost nepochopitelné, ale bez jichž seznání mohou sprostní spasení býti". Tábořští kněží hloubali o tajemstvích, upadali do bludů a zaváděli do nich sprostný lid. Proto byli poraženi pikharti nevěrní — poznamenává letopisec.

Kutná Hora — to byly druhé Lipany. Táboři se sice dále ohrazovali, dále kličkovali, dokonce ujišťovali, že nechtějí kaziti mír a jednotu v zemi, budou-li ponecháni při svých obřadech a zvycích, ale nebyl pokoj, dokavad Jiří Poděbradský kněze tábořské nepozavíral. Stalo se to r. 1452. Jiří donutil město Tábor, aby mu vydalo Biskupce (Mikuláše z Pelhřimova); Engliš (Petr Payne), Martina z Klatov a Korandu ze Žatce. Biskupce s dvěma jinými byl uvězněn v Poděbradech, Koranda na Liticích a tam v žalářích husitského krále umořeni.

Odbočili jsme poněkud od Lipan. Udělali jsme to proto, abychom ukázali, že s Tábořskými nebylo možné jednat po dobrém. Zejména ne s kněžími. A Prokop Holý byl také kněz. Bylo by vůbec zajímavé popsat úlohu kněží v tomto hnutí. Byla to vlastně revoluce kněžská, kněžími vedená. Proto byla tak vášnivá a krvavá. Jaký je tu paradox! Husitství brojilo

Jazyk sv. Jana Nepomuckého, živý jazyk národa českého.

Dnes slyšíme kolem sebe nejčastěji slovo národ a jeho odvozeniny. Stalo se módou. A tím ztratilo hodně na svém pravém, jasném tónu. Zevšednělo. Byly však doby, kdy v české zemi slovo český národ téměř vymizelo. Bylo to dědictví z dob, které i dnes mnozí nazývají slavnou dobou českého národa. Ale jazyk, řeč, živý doklad jsoucnosti národa, ten se krčil a tlačel. Zapomenut.

Byl to nepřijatelnější (pro jistě vrstvy předválečné české společnosti) panovník habsburského rodu, Josef II., který věřil, že selský jazyk zavoral kdesi u Slavkovic, vyorav tam několik brázd. Ale snad právě ta země, která se pod tím rádem vyvalila, byla nová, radostná, oživující celou českou zemi.

Poslední projev jsoucnosti národa chtěla „duchovní dvorská komise“ znemožnití zákazem putovat na památná a posvátná místa. V Praze uzavírány brány před svatojánskými poutníky a vůdcům vyhrožováno tresty. A tak ke hrobu světce putovalo se jen kradmo, v malých hloučcích. Ale putovalo se. Poněmčila Praha i tak viděla, že jsou dosud Čechové, skuteční, vroucí, zbožní.

Hrob sv. Jana na hradě Pražském skrýval v sobě tajemství života. Lid ve svém srdci rozuměl tomu tajemnému, záračnému uchování neporušeného jazyka sv. Jana. Zbožně uctíval tuto zástavu Boží lásky. Lid, prostý, poddaný lid, katolický lid uchovával tradici národního bytí. Proto tak miloval a ctil sv. Jana.

Jak směšno jest posmívati se světcům „temna"! On, lux in tenebris, on jako svíce na kbelci osvětluje dobu útlaku českého národa. Jediný vyslanec národa v celém světě, jediný hlasatel bývalé slávy. Ano: byl známější, slavenější než jiný Jan. Ale ta jeho sláva čekala na svůj čas. Neboť i zrno vloženo v zemi, vzejde v příhodný čas. Treba je k zemi přitlačit, aby nezetlelo na povrchu. Osvícenství přitlačilo národ, těšilo se, že nevstane z hrobu. Vždyť třeba jednoho jazyka a tím bude jazyk osvícenství: němčina. A římský papež? Není i on překážkou rozmachu, osvícenství? Není i jemu třeba vykázati místo takové, jaké připravili českému národu? Málem by byl Josef II. předešel dnešní Teutony v Třetí říši.

A tu povstává z hrobu sv. Jan. Generální vikář pražský vystupuje z hrobu, jeho živý jazyk láká, povzbuzuje poutníky, aby vzdor všem šikanám putovali na Hradčany k pomníkům české slávy.

V jak podivuhodné shodě vystupuje tu církev katolická a český národ. Ruku v ruce přicházejí ohlásiti dočasným vládcům, že spánek není smrtí. Spánek je poslou. Generální vikář Jan z Nepomuku svolává ke stolci sv. Vojtěcha a pod praporec svatojánské orlice Čechy a katolíky. Tam u sv. Víty je tvrz, kterou dosud osvícenství neokupovalo. Zvon Zikmund svolával po širém kraji věrné Čechy, sv. Jan k nim promlouval a Církev ve svých kostelích utvrzovala víru, že přijde Vzkříšení. Slavné a veliké. Vzkříšení katolického národa českého!

Podíváme-li se dnes kolem, vidíme, že v této době třeba znovu a vroucně volati k sv. Janu, aby stál při svém národu. Jako ve století XIX. falešní proroci zmocnili se vítězství katolického národa, tak i dnes obcházejí stejní hlasatelé falešných nauk. Ale poznáte je snadno. Zeptejte se jich, zda cti a milují sv. Jana Nepomuckého. Ustrnete nad jejich odpovědi. Zaradujete se však, neboť budete mít jistotu, že i dnes sv. Jan chrání český národ. Chráni nás před novým nebezpečím. Proto až letos budete k němu se modliti, až budete věnčiti jeho sochy, prostě jej, aby byl s námi. Aby v těchto dobách zase byl na přední stráž. A potom v p r a v d ě s ním zvítězíme jako národ katolický, národ český.

Bořivoj Benetka.

proti světskému panování kněží (to je dnes politika) a končilo to kněžskou vládou. Ještě jedno srovnání se vrtírá. Je jisto, že Lipany a Kutná Hora byly reakcí na „demokratické“ výboje měšťanstva a nižší šlechty. Za 15 let se páni (vysoká šlechta) vzpamatovali a pomocí válečných zbohatlíků (rozkraden byl církevní majetek) porazili Táboře, kteří odrazili útoky nepřátel a chtěli patrně podíl na zisku.

My jsme nedávno také prodělali revoluci. Lid se dostal k moci, ale nyní zvedají hlavu po převratu utlačené vrstvy a útočí na vymoženosti demokracie. Kdyby se do tohoto zápasu přimíchaly konfesijní boje jako před 500 lety, došlo by i u nás k těžkým zápasům a možná k druhým Lipanům. I tak dojde k boji těchto dvou táborů. Bude to zápas o demokracii, třebaže se povede ve jménu pořádku, autority. Budou-li se demokratické strany socialistické izolovat jako Táboři, prohrají boj. Agrárníci nebudou hrátí úlohu Táborů. Hledají jen svého Jiříka.

Nejsme stoupenci reakce. Nechceme, aby jí katolíci pomáhali. Tenkrát, před 500 lety, se katolíci přidali k pánům pod obojí, ale nábožensky nic nezískali. Lépě jíti s lidem než s pány. Lid je věrnější náboženství a to je pro katolíka rozhodující.

Charakteristické znaky současného života katolického.

Zájem o duchovní život a probouzející se obroda liturgická není nikterak pouhou hříčkou. Důkazem toho je pronikavě zintenzivnělá *pastorace*. Není to sice dosud všeobecným pravidlem, ale zásadou obecně přijatou, že pomoc, kterou duchovní správa katolická přináší věřícím, aťsi dětem či mládeži nebo inteligenci nebo proletariátu v nejrůznějších situacích duchovních a mravních, musí se díti naprosto jinak, než jak ustrnula v dřívějších desetiletích. Dnes hledáme mnohem opravdověji duše než jindy, dnes chceme vskutku konati apoštolát ve své kněžské práci. Snažíme se rozuměti době, lidem, i věcem a budovati království Boží na půdě změněných poměrů myšlenkových i sociálních. Nesmíme měřiti hned úspěchem či neúspěchem tyto snahy, nýbrž vyčkati, až sítě přinese úrodu. Dnešní péče o duše má rozměry daleko větší: míří ku výšinám duchovního života a ctností křesťanských, rozšiřuje své pole na všechny duše, všímajíc sobě hlavně nevšimavých, odcizených a vzdalujících se a jde do hloubky pomocí daleko vydatnějších prostředků náboženských, než jaké znala doba minulá. Život eucharistický, instaurovaný zvláště papežem Piem X. svatě památky, a kult Božského Srdce Páně zapalují ohněm horlivé duše a vlévají jim nadpřirozený život z Boha samého. Exerciční hnutí stává se něčím ne již mimořádným, nýbrž samozřejmým v životě jednotlivců i celých stavů. A budiž zdůrazněno, že tyto proudy nového náboženského života nosí v sobě nikoli stáří, nýbrž mládí a dětství, jež dnes je zcela jinak pastorováno, než jak tomu bývalo. Jestliže dříve duchovní správa hleděla udržeti poměry v mezích slušnosti, prostřednosti, spokojujíc se tím, že nedocházelo k nejsmutnějším pádům, dnes je devisou křesťanství integrální, maximální program duchovní a morální beze všech kompromisů.

Ony, téměř již nescíslné beatifikace a kanonisace, jichž svědky jsme v letech přítomných, tvoří nejen důkaz o nevadnoucí vnitřní posvětné síle katolické, nýbrž jsou příznakem také onoho hledání Boha a spojení s Ním, které znamenáme dnes nápadně výrazněji než kdykoliv jindy. A každá taková událost, když Církev svým dětem vzdává vrchol úcty, jakou jim prokázati může, zanechává nehlubší brázdu v duších, osetou plodnými semeny nových a nových ideálních duší a hrdinů ctností.

III. Katolická aktivita.

Je-li radostný pohled na probouzející se duchovní život katolický, je neméně krásným pohled na probíjející se katolickou aktivitu, pro niž doklady tvoří jednak vnější činnost, jednak impulsy, jež z katolicství vycházejí a vyvolávají v život mnohotvárná a užitečná zřízení jiná. Nespokojili bychom se s ideou, která by byla neschopná života, kdybychom třeba musili jí přisvědčiti v teorii. Je tedy potvrzením a ověřením katolické spirituality soudobé, že se dává poznati po skutcích, po žni dobrých skutků na všech polích života.

Zosobněním této aktivní stránky dnešního katolicství je sám nynější Svatý Otec Pius XI. Stačí vzpomenouti jeho encyklik, které bývají událostí světovou a vyvolávají nejen množství úvah, nýbrž i praktické úsilí po realizaci. Myslíme na encykliku o manželství a rodině, o výchově, o otázkách sociálních a o míru uvnitř národa i mezistátním, o křesťanské charitě, a máme tím dány hlavní obory pozitivní katolické práce soudobé. Již to je čin a dílo lásky a milosrdenství, že právě dnes v době rozvrácené a krajně napjaté Církev ujmá se slova, učí a řídí činnost ve všech bolestných otázkách: či nepotřebujeme pevně, jistě, orientující pravdy, necítí se potřeba vedení? Nezůstává však Církev při svém: „Řekla jsem...“, chápe se díla a posílá katolíky ke kladné práci. Dovede se vžívat do duševního rozpoložení intelektuála i dělníka, muže či ženy v manželství i mládeže dospívající a neztrácejíc času marných hořekování a negativní kritikou naléhá na činy, jimiž by bylo pomoheno. A co je nejvíce ohroženo, to dochází též největší vůle a ochoty ku pomoci u Církve. Jest to rodina, výchova, sociální řády, bída hmotná i duševní, rivalita národů, států a ras. Volání Církve nezní marně. I když nutno nesmírně více vykonati než již vykonáno, přece vidíme zjevné stopy vlivů katolických v řešení otázek duševních, mravních a zvláště sociálních. Jestliže šli někde katolíci až do politického života a vytvořili si politickou stranu jako nástroj svého náboženského a kulturního života v demokracii, je to jenom jeden ze mnohých důsledků a souvislostí mezi zásadou a činem. Nejsilnější charakteristikou katolicství soudobého je čin z víry neboli *Katolická akce*. Není to heslo na několik dní, není to oportunismus, nýbrž vlastní život katolický, do důsledků provedené poznání, že co je vskutku hodnotné, musí všeobecně býti prováděno. Je to dále živý podíl a součinnost laiků na tvořících se dějinách Církve a světa, je to zcela přirozený důsledek víry v dobro nejvyšší a lásku nejkrásnější: tyto ideály nesmí zůstat v říši možností, nýbrž musí dojíti svého naplnění. Život je pole, které čeká na osení, klíčení, zrání a žně. Katolictví jest živel naprosto aktivní, vždyť je to provedení myšlenky Boží: Bůh je život sám a tak život katolíkův musí býti tvořením dobra, životem šířícím dobro. Ať jsi státníkem či umělcem či vysokým úředníkem, matkou či prostým děvčetem, boháčem anebo chudásem, vždy máš mnoho, nevyčerpatelně mnoho ve své víře a v milostech Božích: jdi, rozdávej, pracuj, obětuj se a tak čin svět a život v něm denně krásnějším, blaženějším, božtějším... Tak je Katolická akce posvěcením života, pokřtěním nejhlubších jeho základů a oduševněním jeho duchem Ježíše Krista. Až překonajíc sobectví a úzké, malicherné zájmy stranické rozšíříme svá srdce, až se dáme proniknouti silou pravdy a mocí lásky Kristovy, až z hlubí a z duše Církve naplníme se životem Božím, potom budeme svými skutky, prostíčkými, drobnými skutky příležitostně konanými po jednotlivu, i velikými, plánovitými činy zasahujícími široké kruhy, psáti dějiny nové doby a soud dějin ještě po staletích přízná této době název doby znovuvzkvátajícího katolictví a Katolické akce. Život již čeká: bída duší i těl je nesnesitelná a odnikud není naděje než z věčných zdrojů Kristových skrze Církev. Nebojme se této činnosti — doba již k ní dozrává a dychtí po ní toužebněji než si myslíme.

Bipolarita katolického života, který má své východisko ve zvýšené spiritualitě a konečný svůj projev v Katolické akci neboli v činném katolictví, vyhovuje dokonale všem zákonům myšlení, etiky i praxe. Katolický život dnešní má svou vnitřní intenzitu i vnější extenzivní cíle: pro jedince přináší svatost a vnitřní zdokonalení a právě tím celé společnosti přináší apoštolát pravdy a lásky. V tom je vše.

Nejsme však slepi a jsme si vědomi překážek a sil opačných.

Namítne se, a to hlavně v domácích našich poměrech, že katolictví početně ztrácí. Podle sčítání lidu z r. 1930 je v RCS celkem 10,830.423 římských katolíků; k tomu přistupuje 385.406 řeckokatolíků. Proti r. 1921

přibýlo sice římských katolíků o 447.440, avšak poměrně klesl jejich počet o 3 proc. R. 1921 připadalo na 1000 obyvatelů 763,0, v r. 1930 735,0 římských katolíků. Nehledíme-li ku vysvětlení danému profikatolickou agitací, jejíž hlavní nápor byl až po sčítání r. 1921, musíme říci, že číslo není důkazem vzestupu ani úpadku. Více než počet znamená jistě kvalita, intenzita, životaschopnost. A ta jest nejen u světového, nýbrž i u českého katolicství vytrvale stoupající. Statistická data nepříznivá měla by býti mementem, zda se u nás ofázký náboženské řešily tak seriosně jak toho vyžadují.

Ve světě pak — a to je novým potvrzením životní síly katolicství — roste počet katolíků, hlavně zásluhou čilého hnutí misijního a unionistického.

Jiné, vážnější a nebezpečnější stíny vyvstávají katolicství v jeho vlastním lůně. Bude dobře, upozorníme-li na ně, budeme-li toto nebezpečí bráti vážně a chrániti se před ním. Tito vnitřní nepřátelé katolicství jsou:

Liberalismus a indiferentismus. I když v celku jsou překonány, přece jich nebezpečí trvá. Duchovní vývoj nebývá vždy přímočarý a tak jednoduchý, by vylučoval recidivy a komplikace. Vstřebali jsme do svého duševního života až příliš světského a liberalistického a nebylo by divu, kdyby někde ožily tyto zbytky. Tím by jistě slibný vývoj hlubokého a živého katolicismu byl částečně zastaven a cíle bychom nedošli. Je nám třeba přímo vášně po nadpřirozenému, chceme-li rozhodně a úplně se rozejíti se vším kompromisním a více méně lidským živlem.

Jiným nebezpečím pro katolíky je to, co bylo nazváno „heresí činu“. Míní se tím jednostranně vnější činnost, při níž nitro zůstává prázdné. Úmysly a záměry se poznávají kalí, láska k Bohu vadne a průžinou bývá přirozená láska, zaujatost, stranicství. Tím vším ovšem duchovní práce trpí, protože všechna její účinnost pramení v milosti Boží a v čistotě hluboké pravdy. Kde však pro vnější shon a hluk je vnitřní život znemožněn, tak není již pravého života, nýbrž pouze jeho stín.

Třetím nebezpečím byla by mravní neoprávněnost, dvojí život v tom smyslu, že by někdo slovy horlil pro ideály náboženské a mravní, ale vlastními skutky byl zajatcem hříchu. To by bylo osudné pro působení království Božího na zemi, kdyby mělo takové zastánce a šířitele.

Chceme se vyvarovati uvedených nebezpečí a pracovati co nejpoctivěji o ryzí náboženský život u katolíků, by naši, lidskou vinou nebyl zlatý obsah života církevního znevážen. Tomu, kdo je dobré vůle, naskytuje se v zájmu vlastním i pro dobro obecné možnost působiti nesmírně mnoho dobrého. Chceme:

žítí s Církví živou věrou, životem plynoucím přesně a věrně v duchu Kristovy mravouky a církevních zákonů,

žítí duchem a tak překonati nebezpečí zplanění a změlčení moderního života,

žítí činy neboli z duchovního života vyvážit pravou Katolickou akcí, která je znamením a spásou doby.

(Dokončení.)

Dr. Viktor Šauer:

Vývoj názorů o konci světa.

Nauka křesťanská i nauka přírodní se shodují v tom, že nastane den, kdy svět zajde. Kdežto v evangeliu sv. Jana je jednou pro vždy řečeno, že svět se jde ohněm, vykazují názory přírodovědecké kolísání.

První domněnku, na pozorování založenou, podal Švéd Celsius. Pozoroval trvalé opadání mořské hladiny u domácího pobřeží a názor, který mu z toho plynul, zněl: vody v moři ubývá, příčina vězí ve stoupání teploty zemské a tudíž svět spěje ke konflagraci, ke vzplanutí. Pak se ale ukázalo, že nikoliv mořská hladina klesá, nýbrž Skandinávie že se zdvíhá.

Nato nastala doba slávy domněnky Kant-Laplaceovy. Oba se dověděli o zářivých mlhovinách ve vesmíru a o prstencích Saturnových a z toho stvořili názor o vzniku naší sluneční soustavy. Hmota její byla prvotně též zářivou mlhovinou, ta se pak soustřeďovala a houstla v plynnou kouli, sáláním tepla ochladla v kouli tekutou, z nějakého důvodu jala se točit kolem své osy, rotováním se splošťovala při pólech a na rovníku se jí utvořil nádor, který se od praslunce oddělil, roztrhl, sbalil v kouli, odletěl do vesmíru a tak vznikla první oběžnice. Tímže pochodem vznikaly oběžnice nové, z oběžnic měsíce a dalším chladnutím nabývaly pevné kůry, zatím co mohutné slunce trvá ještě ve stavu tekutém. Prstence Saturnovy nám zachovávají vzácné vývojové stadium a k jejich roztržení nedošlo proto, že měly všude rovnoměrnou tloušťku. Poněvadž chladnutí slunce trvá, nabude též jednou tuhé kůry, přestane svítit a hrát a na naší zemi zajde život mrazem. Tak jsme se tomu učili my a tak se tomu mládež už naposledy učí.

I v době platnosti této domněnky se ale připouštěl též jiný konec světa. Dráha země se křížuje s dráhami několika komet a není vyloučeno, že nedojde ke srážce. To by byl konec teplou cestou. O vydatnosti takové srážky lze si učiniti slabou představu z pádu dvou kometových trosek, meteoritů, které se udály v historické době.

V Arizoně byl objeven kráter, ale ku podivu nebylo v něm stopy po sopečné hornině. Okolní Indiáni mluvili o velkém světle, které padlo na zemi. Geologové byli brzo doma, že jde o velký meteorit. Poněvadž takový předmět se skládá především z železa a niklu, chopili se věci podnikatelé a přikročili k těžbě. Vyhloubili důl do hloubky 400 m a přišli na železníkovou moučku, ale k vlastnímu meteoritu se nedostali. Mohutnější pád se udál v oblasti sibiřské stanice Tajgy. Železničáři spatřili na dálném severu nezvyklý záblesk a rachot. Do kraje se vypravila komise geologů a zjistila: vyvrácený prales o ploše Korufan, v zemi kilometry dlouhou rýhu a ve dvorci, vzdáleném desítky verst, usmrcení všech živých tvorů. Dráha tohoto meteoritu šla tedy šikmo.

Srážka s kometou závisí ale přece jen na náhodě, kdežto zmrznutí bylo podle Kant-Laplacea jisté. Zatím však vyvstávaly poznatky, které jejich domněnkou otřásaly, až ji na konec ubily.

Už před válkou se poukazovalo na zpětný oběh (od západu na východ), po případě silný sklon drah měsíců Uranových a Neptunova a na skutečnost, že Phobos, vnitřní měsíc Marsův, má kratší oběžnou dobu než Mars sám. Prstence Saturnovy se prokázaly nikoliv celistvými, nýbrž jako shluky kamení a balvanů až několikakilometrových. Geofysikové pak tvoření prstenců pokládají vůbec za nemožné. Studium kosmických mlhovin je v proudu a o několika se zjistilo, že představují náš zemský vzduch. Jeho zářivost pak nepochází od žhavosti, nýbrž od ionizace, působené blízkými stálicemi. S dalšími námitkami vystoupili geologové, neboť se prokázalo, že podnebné pásy (tropický, mírný, polární) trvají od prvotních zkoumatelných dob a že samo zemské radium stačí na to, aby se země neochlazovala.

Aniž toto všechno bylo známo, postavil Chamberlin r. 1906 proti zmíněné teorii nebulařní teorii novou, planetesimální. Jméno jí dal po planetesimálech, jak nazval původní zemětvorné meteority. Sluneční

soustava se podle něho skládala původně ze slunce a planetesimalů, z nichž shlukováním, srážením a vzájemným přitahováním vznikaly planety. To by byl vznik země studenou cestou, ale nepraví se nic o jejím konci. K autorství vývodu, který uvedu, musím se hlásit sám.

Je obecně známo, že na zemi dopadají meteority. Kromě nich i kosmický prach, pozorovaný na věčnosněžných pláních Gronska a zvaný kryokonitem. Tím vším zemská hmota roste.

Horským turistům je povědomo, že ve výšinách je vzduch chladnější než v nížinách. To proto, že je pod menším tlakem. Vzestupný vzdušný proud se ochlazuje, ježto se dostává do oblastí nižšího tlaku. Sestupný vzdušný proud se zase vlivem zvyšovaného tlaku otepluje, a to o 1° C na každých 100 m poklesu. Tlak budí teplo.

Poněvadž tedy zemská hmota roste, roste i tlak

na vnitřní část zemské koule a tím stoupá jejich teplota. Ta v zemském středobodě se odhaduje na 5000 až 8000° C. Stoupne-li náležitě, musí to vést k prožhnutí zemské kůry. A zánik života nastane, stoupne-li teplota povrchu zemského na míru postačitelou ke zničení rostlinstva.

Vycházíme-li z Chamberlina, pak Jupiter už toto stadium překročil. Na jeho povrchu se pozoruje rozsáhlá skvrna s neměnnými obrysy, která rotuje, jinak nežli Jupiter. Wegener z toho činí závěr: skvrna je tuhý kontinent, který klouže po horce plastickém podloží.

Slunce ztrácí denně spoustu hmoty, která se přeměňuje v jeho paprsky. Ale je otázka, zdali tato ztráta není převážena příjmem meteoritů, o němž netřeba pochybovat. A co z toho plyne! Zvyšováním hmotnosti, zvyšovala by se jeho zářivost i přitažlivost a jaké z toho důsledky pro zemi?

J. Svítal-Karník.

Mariana Zdziechowského rozchod s Čechy.

Společnou hranici Polska s Maďarskem představuje si Zdziechowski tak, že by ČSR. obětovala Maďarsku Podkarpatskou Rus. Je zajímavé sledovat, čím získali Maďaři sympatií prof. Zdziechowského. Romanticky založenému Polákovi především imponuje rys odvahy, zděděný po dávných divokých nájezdcích, jaký se dosud zračí v maďarské povaze i fyziognomii. Na výstavě uherského malířstva svého času uviděl Zdziechowski mezi portréty „výrazné typy dravých ptáků, spouštějících se s oblak na kořist“. Předkové Maďarů, stepní jezdci, měli nesmírně živé vědomí, že jsou jedna velká rodina — a proto všichni sobě rovni a volní. To je pevný základ maďarské povahy podnes. Její silou je tradice křesťanská, náboženská, i politická, opírající se o věrnost monarchismu. Naproti tomu nám vytyká, že česká politika je zednářská a blízká bolševictví. „*Stojíte pod mezinárodním, socialisticko-židovsko-zednářským jařmem*“.

Imponuje mu u Maďarů, kterak toto nečetné plémě, usadivši se v oblasti kol dokola cizími a nepřátelskými kmeny obklopené, dovedlo se udržet a stvořilo mocný stát. Vypěl v kulturní národ s výraznou individualitou a s velkou přitažlivostí. Jsou na to právem pyšní, že „první v Evropě si dovedli zařídit konstituční stát na základě souladu zájmů národních i královských. Podnes projevují skvělou schopnost v oboru státotvorném“.

V maďarské národní duši hluboko utkvěla Herderova předpověď o příští velikosti Slovanstva, v níž Maďaři zaniknou jako ostrůvek v moři. Tato úzkost osamocené rasy stala se nejenom hybnou pákou jejich odnárodňovací politiky, ale také zdrojem jejich trvalého zájmu o Polsko, které už před světovou válkou svým obranným a nezbytným odporem proti carskému Rusku bylo hlavní překážkou, aby ideový panslavismus, jehož se Maďaři bojí jako čert kříže, nezměnil se v mocenský panrusismus. K té věci cituje autor úryvky z řeči hr. *Jul. Andrassyho*: „Už tím, že Poláci nestáli ve službách panslavismu, prokázali Maďarům jednu z největších úsluh, jakou se cizí národ může zavděčiti... Jest proto všemožné o to pečovat, aby se Poláci nepostavili proti nám na stranu panslavismu, vedle něhož není pro nás místa na mapě.“

Sympatické vlastnosti maďarského národa i jeho odvážné vztahy k Polsku, zpečetěné za společné výpravy proti Turkům smrtí dvou společných panovníků, Vladislava nad Varnou a Ludvíka u Moháče, vedou autora k ukvapenému závěru, že jest dějinným úkolem Poláků i Maďarů, „aby domohouce se společné hranice, mohli bránit křesťanství a duchovou kulturu proti krvavým nástupcům Ivana Hrozného“.

Čím shovívavější je Zdziechowski k Maďarům, tím

přísnějším soudcem je proti Čechům. Pominouce nehoráznosti, jako by Slovensko bylo k našemu státu připojeno přes protest Slováků, jakož i lichého obvinění, že prý usilujeme Slováky násilně počestit — o tom, že Maďarům byla by se nelidská maďarisace Slováků bez světové války už dost brzo podařila, ani slůvkem se nezmiňuje — seznámíme se tu stručně se vším, co Zdziechowski vytyká naší povaze i naší politice.

„Politika česká je Janus o dvojí tváři, jedna je obrácena k Rusku, druhá k Němcům, takže v nutnosti naší války s jmenovanými státy Češi nepůjdou s námi, nýbrž proti nám.“ Na doklad svých slov, cituje výrok nám nepřiznivého francouze A. Doriena: „Češi uzavírají železnou sovětskoněmeckou obruč, která dusí Polsko.“ (Z brožury vyšlé r. 1921.)

Nejvážnější příčinou československého rozporu podle Zdziechowského není Těšínsko — antagonismy politické i ekonomické bylo by snadno zmírnit a odsunout — kořen leží hlouběji, sahá až do duše národa, a tu žádný národ od rána do večera nemůže změnit. Nejhlubším přívlastkem české národní duše je idea slovanská — avšak obecnou důvěrou v pochybnou pomoc ruskou *zvrhla v čirý rusofilismus*. Pro svoje horké rusofilske slovanství staly se Čechy nejzápadnější hlídkou Ruska. Z téže příčiny vyvěrá česká nechuť vůči Polákům, zuby nehty se bránícím před rozplynutím v ruském moři. „Proto se česká fronta obrací proti nám jako zrádcům slovanské myšlenky.“ Zde nasadil páku své činnosti Zdziechowski před válkou, navazuje přátelské styky s Čechy i Jihoslovany, aby jejich výlučné rusofilske slovanství obrátil směrem k Polsku. Byl a je přesvědčen, že každý slovanický národ, jakmile se jednou spojí s Ruskem, podlehne v pravoslavi poruštění.

Tyto své úvahy podepírá epizodou ze sjezdu slovanských novinářů v Abazii r. 1905. Když za přítomnosti ruských delegátů počal Zdziechowski, sám předseda tehdejšího sjezdu, mluvit o útisku, kterým carská vláda vytrvale pronásleduje slovanský národ, bezohledně usilujíc o poruštění Poláků — byl přerušen Čechem, sekretářem sjezdu, Fr. Hovorkou, jenž přeče náležel mezi přátele Polska, poznámkou: „Do politiky se nepouštějme. Dost! Nechceme více slyšet!“

„*Prostřednictvím slovanské myšlenky unikl do krve i kosti českého národa kult Ruska, Ruska jako velmoci, bez ohledu na to, jaká je to velmoc — carská či bolševická.*“

Na mnoha místech své knihy dotýká se Zdziechowski osudných událostí z r. 1920. Cítuji doslovně aspoň část závěrečné stati:

„Zatím co delegace maďarská (na mírové konferenci), odříznutá od světa a téměř uvězněná, čekala na výrok smrti, který měl padnouti v Trianoně, rudé hordy se hnaly na Polsku. V srpnu stály už před Varšavou. Evropa nepochybovala, že dni Varšavy i Polsky jsou už sečteny, a v očích evropských státníků bylo to přímo šílenstvím se strany Polsky, že místo aby se poddala a prosila bolševiky o milost, snažila se ubránit. Jinak smýšleno v Uhrách. Tam od března 1919 továrny horlivě pro nás připravovaly válečný materiál. Vzhledem k tomu, že situace naše čím dál byla nebezpečnější, dne 8. července 1920 nařídila uherská vláda muniční továrně, aby všechno, co měla v zásobě, reservovala pro Polsku. Zároveň prohlásili, že jsou ochotni poslat nám na pomoc maďarské vojsko. Francie k tomu svolovala, avšak kladla podmínku, bude-li souhlasit také Rumunsko a Československo. Odpověď české vlády byla bezohledně zápornou. „*Právo lidu*“, list vládní strany, psalo: „Snese se raději strašné břímě války, než bychom propustili přes naše území hordy Horthyho. Nechceme proti Rusku hrát roli katů.“ Současně zakázána přes Československo doprava vojenské výzbroje jak z Francie, tak z Uher. Za příkladem Československa šli Němci, Rakousko i Gdansk. Oklikou přes Rumunsko došlo teprve 12. srpna s měsíčním zpožděním přes 20 milionů nábojů poslaných z Maďarska. Stačilo na ten čas a díky tomu mohlo polské vojsko zvítězit, Varšava obhájena. Když jsme hned nato přešli do ofensivy, Maďarsko vytrvale posílalo munici.“

Na jiném místě píše: „Zároveň s Austrií položil se do hrobu austroslavismus. Rusko opanovali lidé, kterým je absolutně cizí jakákoliv slovansky zabarvená ideologie. A přece, ať si to zní paradoxně, ruskoslavismus trvá dál. Zatím co Jihoslované a zvláště Srbové s jich dynastií v čele obracejí zrak nazpět k carské Rusi, Češi prokázali mnohem menší vnímavost vůči různosti, dělicí Rus dávnou, carskou a dnešní bolševickou. Jakže výmluvné bylo jejich postupování roku 1920! Tehdejší anglický vyslanec v Berlíně, *d'Abernoon*, byl svou vládou v osudném roce vyslán do Polska. Všecko, co tehdy viděl, popsal svědomitě v knize vydané po 12 letech. On pochopil, čeho nedovedli chápat všichni, že „pádem Varšavy zůstala by střední Evropa dokořán otevřena komunistické propagandě a sovětské invasi. V mnohých dějinných situacích — píše *d'Abernoon* — byla Polska ochrannou hradbou Evropy proti nájezdům z Asie. Avšak v žádném dřívějším momentě zásluhu Polskou vybojované nebyly tak veliké jako r. 1920, nikdy předtím nebylo nebezpečí hroznější.“ „*Před touto hrůzou — pokračuje Zdziechowski — Češi zavřeli oči a v ohromné většině stanuli po boku bolševiků.*“

Nelze se sblížovat s rusofilskými Čechy, „jelikož bolševické Rusko je pro Poláky mnohem nebezpečnější než Rusko carské, hrozí otrávením národního ducha. Jedinou spásou by byla liga všech konservativních elementů ve všech státech a narodech Evropy, namířená proti barbarství postupujícímu z Ruska. Ale to je nemožné. *Národům i státům evropským*

je milejší býti smečkou rozeštvaných a navzájem se hryzoucích psů.“

Na jednom místě v knize svých protičeských filipik rozpomíná se autor na svou někdejší přízeň k Čechům a přiznává: „Trudno, velmi trudno je mi vystupovat proti Čechům... Během řady let byl jsem hlasatelem sblížení se Polsky a Čech, mnohokrát jsem navštívil Prahu, znám mnoho zdatných Čechů a rád na ně vzpomínám. Stojí přede mnou *Ed. Jelínek* a z *žijících Adolf Cerný*, šlechtěný lyrik a dlouholetý redaktor „*Slovanského Přehledu*“, který ochotně přijímal všechny moje žaloby proti krutosti rusifikační politiky v Polsce. Ale to všecko se dalo před vojnou. Mým úmyslem tehdy bylo odvracet Čechy a západní Slováky od carské říše, hatit šířící se mezi nimi ruskou propagandu. Přál jsem si užšího spojení Čech s Rakouskem, sympatisoval jsem s českými požadavky v mezích Rakouska, směřujícími k přeměně státu dualistického ve federativní. Austroslavismus nebyl sice slavismem, po jakém toužili Slované, leč buď jak buď, přece jim zaručoval svobodný rozvoj kulturní — a toho by jim nikdy nedopřál onen rusoslavismus, kterým inspirovaná politika Ruska přivedla to tak daleko, že bylo Polákům lhostejno, poruší-li Varšavu Rusové nebo ji zgermanisují Němci.“ Na dotvrzenou opěťované předchůzky o české nespolehlivosti pro náš vžitý rusofilismus i ohledy k Němcům cituje tu *Zdziechowski* jiného nám nepřiznivého Francouze, *Jeana Desthieux*, jenž propaguje thesi, že pro Francii bylo by bezpečnější oporou na východě Polsko s Maďarskem než Československo, „hotově k zrádným úmluvám se sovětskou Rusí i Německem“.

Očekávám, že čtenář tohoto klasobraní, který nepředpojatě se rozhlíží kolem a ví, že co je české, nemusí všecko být zrovna hezké, dovede v žalobách *M. Zdziechowského* rozlišiti zrna pravdy od plev hněvného rozčilení. Že je těch zrn hojnost, pochopí především čeští katolíci. Koho prudek invektivy polského autora vyruší z duševní rovnováhy, ať si vzpomene na český protějšek této knihy. Mám na mysli pamflet pražského novináře *Jaroslava Vozky*, vydaný Volnou Myšlenkou r. 1932 a drze urážlivý už svým vyzývacím titulem: „*Polsko, žalář národů, nebezpečí pro světový mír.*“

Ruku na srdce — a zpytujeme svědomí! Vzhledem k stanovisku rudozelené koalice k ohrožené Polsce r. 1920, vzhledem k názorům části naší vládní kruhů blízké, publicistiky, jež roku loňského velmi nerozvážně se vyslovovala o polském koridoru, konečně s ohledem na *Vozkův* pamflet, o němž kritik „*Lidových Novin*“ napsal, že ačkoli je to spis nicotný a většina naší veřejnosti se neztotožňuje s jeho názory, nicméně *zůstane skvrnou, která úsilí o českopolskou dohodu bude působit značné nesnáze* — můžeme se považovati za úplně nevinné a vyčítavě volati do Polska veršem *Xav. Dvořáka* („*Zvon*“ č. 31): „Po tvém boku vždy jsme věrně stáli, nebylo v nás nikdy lsti ni zrad“?

(Dokončení.)

Objednávky, reklamace
a čísla na ukázkou zašle

● ČASOPIS „ŽIVOT“
P r a h a 11., S p á l e n á 15

Zločin, který by měl býti stíhán.

(Sebevražda národa.)

Sotva usnul zápas o novelisaci potratářského zákona, přispěchaly socialisticky a pokrokově smýšlející ženy s novým návrhem. Založily spolek „Zdravotní ochrana ženy“, v němž si podaly ženy všech politických stran až na stranu lidovou ruce a za podpory Čsl. červeného kříže a Zemské péče o mládež chtějí pracovat na ochranu zdraví a životů žen — preventivními prostředky. V Praze ustavil se Svaz pro kontrolu porodů, jehož členkami staly se ženské sekce strany republikánské, soc. demokratické a nář. socialistické, dále Sdružení čsl. lékařek, Svaz spolků sociálních pracovníků, Spolek péče o zdraví venkova a téměř všechny ženské organizace nepolitické.

Spolek vedou: Karpíšková, Poppová, Jurnečková, Wetterová-Bečvářová, pí Vašatová, pí Kozáková, pí Votřebalová, Rosembergová a j. Svaz chce řešit otázku porodů po stránce sociální a etické. Chce vyvolat kampaň pro zlepšení pohlavní morálky, chce zamezovat narození neschopných, aby přibývalo místa a prostředků pro zdravé a zdatné.

Když se provolání tohoto spolku objevilo v novinách, zarazila nás zejména účast žen republikánských. Ale otisknutí provolání ve „Venkově“ vyloučilo každou pochybnost, že jde snad o neodpovědné a pokoutní vybočení z řady a ne o oficiální stanovisko strany.

Třebaže se v provolání píše, že tendence Svazu není protipopulační, přece obsah jeho nenechává nikoho na pochybách, že jde o pokračování boje o § 144, t. j. o beztrestné přerušování nebo znemožňování těhotenství.

Betty Karpíšková v „Právu lidu“ doznala ostatně jasně, kam míří činnost nového spolku. Chce v nejširších vrstvách lidových rozšířit poučení o nezávadných způsobech ochrany před nežádoucím početím. Za tím účelem zamýšlí Svaz vybudovat síť poraden, v nichž by lékařsky školené síly nemajetným ženám radily a po př. poskytl zdarma prostředky před nežádoucím těhotenstvím. Také bude postaráno o odborné provádění potratů. Sociální pojišťovny, které pokoutní potraty stojí mnoho peněz, jsou ochotny těmto poradnám platit ochranné prostředky.

Nebudeme v tomto listě dlouze vysvětlovat, že všechno toto počínání je mravně scestné a hříšné. Pro křesťanské ženy platí,

že každé přerušování těhotenství nebo umělý potrat je těžký hřích, poněvadž i nenarozený člověk je člověk a potrat je vraždou. Nedávno dokazovaly lékařské kapacity, že od početí je nutno pokládati embryo lidské za hotového člověka.

Kdyby spolek snažil se výchovou širokých vrstev napomáhat i k větší odpovědnosti v pohlavním životě, u mužů i u žen, kdyby vyzdvihl význam pohlavní čistoty, jak ji propagoval Masaryk, kdyby vyvracel předsudky o škodlivosti pohlavní zdrženlivosti, mohli bychom tuto akci pochváliti, i kdyby se neopírala o náboženské příkazy. Takto můžeme jen projevit podiv, že mezi socialistickými ženami (jsou tam dvě židovky) ocitly se i ženy občanských stran, zejména strany republikánské. Věříme, že by se 80 % republikánsky volících žen uplivlo, kdyby se jim vysvětlilo, k čemu pí Vašatová dala souhlas.

Jde o beztrestné omezování porodnosti. To nám nikdo nevymluví. Je to zločin na národu. Směšné je tvrzení, že se má zamezovat narození neschopných, aby přibýlo místa schopným a zdravým. Kdo ví, které z dětí bude nadané? Zda první nebo poslední. Nebo zdravé?

Nadepsali jsme původně článek slovem Sebevražda. O tu zde skutečně jde. Sebevražda národa. V desetiletí 1923—32 bylo uzavřeno průměrem 132 tisíc sňatků a rodilo se 341.446 dětí. Roku loňského narodilo se však dětí jen 287.454, t. j. o 53.992 méně. R. 1923 se narodilo 379.808 dětí, r. 1933 jen 287.454, tedy o 92.354 méně.

To jsou strašlivá čísla. Nenahradí to menší úmrtnost. V roce 1923 připadalo na tisíc osob 12.22 přírůsteku narozených. V uplynulém roce jen 5.50, což znamená pokles populace o 55 %.

Volá-li se za tohoto stavu po omezování porodů, je to zločin, který by měl býti stíhán.

Nedávno vypočítával min. Beneš, kolik budeme mít obyvatel r. 1950. Za 20 let se prý číselný poměr Čechoslováků (Rumunů a Jihoslovánů) příznivě změní ve srovnání s Němci, jimž nepřibývá obyvatelstvo. Nebo vzpomeňme na pyšné holedbání Poláků, že jsou velmocí vzhledem ke svým 30 milionům obyvatel!

My patrně nemáme tíživost udržet samostatnost. Jinak bychom socialistické a pokrokové divoženky rázně zakřikli.

Venkovská mládež.

Nejzdravější a nejnadějnější složkou mladých u nás jest mládež venkovská. Mládež venkovská nebyla vydána tolika otřesům jako mládež ve městě, ať studentská nebo dělnická. Na venkově panuje určitá stabilita studentů. Za války venkovská mládež netrpěla podvýživou. Byl zde jen nedostatek šatstva. Venkovská mládež jest zdravá, neboť od malička se pohybuje na zdravém, venkovském vzduchu, v přírodě. Již od časného mládí musí děti pást husy, dobytěk. Na venkově je jednoduchá strava a výživná, hlavně mléko. Od desátého roku mládež musí pomáhat již při polních pracích; rolnická práce na zdravém vzduchu mladému člověku velmi prospívá. Ve škole mládež je sice vydána „působení“ učitelstva, ale kde je venkov katolický, hlavně v horských krajích, musí se učitel přizpůsobit. Výstřelky pokrokového působení vyskytují se jen v obcích, kde za učitelem stojí silná složka politická, t. j. agrární.

Venkovské rodiny jsou daleko četnější než rodiny v městech. Do vyjití školy děvčata chodí na službu do měst. Jak jsme posledně ukázali, jejich osud ve městech je smutný. Propadají následkem zacházení úpadkového měšťáctva prostituci, nebo podlomeny, otřeseny, mnohdy s nemanželským dítětem v náručí vrací se domů. Na takové děvče se prstem ukazuje, kolik ústrků takové děvče zakusí. Nejstarší ze synů obyčejně zůstává na gruntě. Ostatní synové chodí na řemeslo kovářské, krejčovské a pak se usazují na vesnici. Nyní, kdy řemesla jsou zatlačována tovární výrobou, pracují z jara doma. V létě jezdí na polní práce na větší statky u nás nebo do Jugoslaviie. Na podzim, v době kampaně, jezdí se do cukrovarů, do vinohradů, na chmelnice. Mladí, kteří hospodaří na gruntech, s velikou chutí navštěvují zimní hospodářské školy.

Na venkově s velikou radostí lze pozorovat působení kněží. Vyučování náboženství na venkově obstarávají mladí kaplani. Tito uplatňují nové směry v katechetice, pěstují individuální styk, dovedou si mládež získati. S radostí člověk pozoruje v neděli plnou kaplanku mladých lidí, kterým kaplan vydává katolický tisk, půjčuje knihy. Venkovská mládež katolická v Čechách je organizovaná v nepolitických spolcích SKM a na Moravě v Omladinách. Zde kněz vidí větší pochopení pro svoji práci, je zde více dobré vůle, proto raději se věnuje těmto, než mládeži v Orlu, kde je tolik osobních bojů, kritik, neochoty a velmi se přeceňuje tělovýchova, která se dostává na první místo, ačkoliv má býti jen prostředkem.

Venkovská mládež daleko více čte než mládež městská. Dá se to také vysvětliti tím, že mládež ve městě má více zábav, kina, divadla, sportovní podniky. Na venkově mládež ráda hraje divadlo. Když se hraje divadlo, to je hotové povstání na vesnici. Na

venkově jsou pověstné taneční zábavy s krvavými zápasy soků mají počátek různé lásky, které pokračují na tajných místech a končívají nemanželským dítětem, které obyčejně bývá legitimováno potomním manželstvím. Všechny tyto věci mizejí hlavně tam, kde se uplatňuje katolická mládež.

Venkovská mládež je také dobře orientovaná v politice. Dove-de vyvinouti úspěšnou agitaci tiskem, schůzemi. Velmi dobře se dovedou mladí uplatnit v samosprávě.

Ovšem v bohatých krajích v Čechách na Podřipsku, Polabí, na Moravě na Hané většina mládeže je organizována v agrární straně. Život této mládeže je uměrný materialismu této strany.

V krajích, kde se ještě zachoval kroj, vidíme, že mládež tento opouští a začíná se odívat městsky. Je to pochopitelné. Kroj přes svoji malebnost a svéráz jest nákladný a nepraktický. Není čeho litovat. Na moravském Slovácku ženský kroj v mnohých polohách vypadá docela neesteticky. Proto falešné je, myslím, nařikání nad mizejícími kroji a nevkus je, když při slavnostech se městské slečinky navlékají do krojů, kterým nerozumějí. Kroj patří dnes do musea.

Venkovská mládež je nejzdravější složkou naší mládeže. Je průbojná, všimá si hospodářského dění, má zdravý smysl pro politickou přítomnost. Je snaživější a v náboženském životě opravdová. Práce mezi venkovskou mládeží je radostná, hlavně když nese ovoce.

—Tis—

Praha — Warszawa.

Na všechno musí být diplomat,
který ví, jakou vzít karku.
Když bratru nechce rozumět brat,
přiletěl z Paříže Barthou.

Při sváru dvou ve hře (o knoflík)
vybírá třetí si pinku.
Zaveďte brzy již, bez oklik,
z Prahy do Varšavy linku!

Nezdařený výstřel zákopníka.

Jdem svou cestou. Praskot v křoví!
Zápach jako sanjtrovy.
Chyba lávky! To jen, hopky!
zajíc strachem ztrácí bobky.

Sjezdy katolíků republiky československé.

I. sjezd katolíků republiky československé má se konati v Praze ve dnech 28. až 30. června 1935. Jde o pátek, sobotu (svátek sv. Petra a Pavla) a neděli.

Hlavním tématem sjezdu bude „Obnova světa v Kristu“. Na první slavnostní schůzi bude jednáno o „Křesťanství jako záchrana světa rozvráceného sociálně, kulturně a hospodářsky“. Druhá slavnostní schůze bude na heslo „Škola a rodina základem obnovy světa i čsl. národa“. Ostatní problémy, týkající se školy, rodiny a tisku budou projednávány ve schůzích odborových. Třetí slavnostní schůze bude věnována mládeži.

Sjezd začal by už ve čtvrtek 27. června večer. Na všech pražských kostelích by se vyzvánělo a u sv. Víta by bylo úvodní kázání a Veni sancte. V pátek ráno by byla pontifikální mše sv. a po ní slavnostní shromáždění všech odborů sjezdu, volba sjezdového předsednictva a vítání hostů. Následovaly by pak ustavující schůze odborů. Odpoledne bylo by první slavnostní shromáždění s tématem už shora zmíněným. Večer by byl eucharistický průvod. V sobotu (sv. Petra a Pavla) byla by ráno opět pontifikální mše sv. se společným sv. přijímáním. Po ní pracovní schůze odborů. Odpoledne druhé slavnostní shromáždění. Večer představení v divadle. Neděle by znamenala vyvrcholení sjezdu. Ráno by se konal velký průvod městem, jenž by zakončen byl slavnostními bohoslužbami s kázáním. Odpoledne by bylo třetí (závěrečné) slavnostní shromáždění. Večer sv. požehnání, kázání a Te Deum.

V rámci sjezdu konaly by se: a) výstava katolického tisku, b) výstava katolického školství, c) výstava katolické charity, d) výstava církevního umění, e) výstava zahraniční péče duchovní, a f) národopisná akademie.

Za místa pro schůze a shromáždění přicházejí v úvahu stadiony (Strahovský a Dannerův) a pak velké a menší sály (Lucerna, na Slovanském ostrově, sál v Plodinové burse, v Uranii a j.).

Organisace sjezdu tohoto i všech ostatních budoucích sjezdů všekatolických pro naši republiku spočívá v první řadě v rukou „stálého výboru“, který se podle rozhodnutí konference episkopátu čsl. z r. 1932 sešel a ustavil dne 16. března 1933 v Olomouci a který měl svoji druhou schůzi dne 13. srpna 1933 v Brně, jejíž usnesení byla pak předložena říjnové konferenci čsl. episkopátu z r. 1933, tam schválena a olomouckému arcibiskupovi Dr. L. Prečanovi, jako předsedovi stálého výboru, svěřena k realizaci. Provedení sjezdu samého bude úkolem „přípravného výboru“

a „pracovních komisí“, jež se proponují: a) pro program a řečníky, b) pro církevní slavnosti a pobožnosti, c) pro veřejná vystoupení a průvody d) pro vítání hostů a pro čestné hosty, e) pro tisk a propagandu, f) pro dopravu, g) pro ubytování, h) pro finance, ch) pro uměleckou část (divadla, koncerty, výstavy atd.), i) pro styk se zahraničím a j) pro odbory sjezdu. Sjezdové odbory byly by asi tyto: 1. školní, 2. literární, umělecký a vědecký, 3. tiskový (katol. vydavatelstva), 4. katol. žurnalisté, 5. charita, 6. eucharistický, 7. ženy, 8. zemědělcí, 9. dělnictvo, 10. gáziště (železničáři, poštáci, elektrikáři atd.), 11. třetí rady, 12. unionisté, 13. misie, 14. mládež (dorostlá, školní a studentsko), 15. sdružení katol. rodičů, 16. pro zahraniční čsl. katolíky, 17. pro jednotlivé stavy: právníky, lékaře, techniky a pod.

Problém národnosti má být na I. sjezdu katolíků čsl. vyřešen takto: „Přípravný výbor“, jež můžeme nazvat **pražským**, bude se starati jen o sjezd český. Slovinci, Němci, resp. Rusíni, Poláci a Maďaři budou pozváni, aby v téže době konali v Praze v rámci sjezdu své sjezdy **vlastní**. Tedy by byly vlastně zřízeny zvláštní jakési sekce: slovenská, německá, ruská, maďarská a polská, které by měly své zvláštní výbory přípravné. Protože Slovinci, Němci, Rusíni atd. by se zúčastnili některých hlavních společných náboženských slavností (zahájení, ukončení a obou velkých průvodů) společně s Čechy, budou mít vyhrazeno zastoupení v přípravném výboru pražském. Počítá se s tím, že příští sjezd by byl na př. v Bratislavě a tu by zase hlavní ráz sjezdu byl **slovenský** a ostatní národnosti by se včlenily. Kdyby sjezd byl třeba v Lemberku, ráz jeho by byl **německý** s paralelními schůzemi ostatních národností. Kdyby byl v Užhorodě, tedy by byl zase ráz **rusínský** za účasti všech ostatních národností. Má se za to, že při dobré vůli obejdou se tyto všeobecné sjezdy bez třenic a že vyzní vždy jako mohutné manifestace všech katolíků ve státě.

To jest v hrubých rysech struktura vnější i vnitřní I. sjezdu katolíků republiky československé. Teď asi co nejdříve dojde k řádnému ustanovení „přípravného výboru“ pražského se všemi jeho početnými komisemi a odbory, jakož i ke jmenování přípravných výborů jednotlivých národností. V kruzích praktiků a organizačních katolických pracovníků jsou však vyslovovány vážné obavy o uskutečnění prvního sjezdu vůbec, ježto skutečně přípravné technické práce dosud nebyly vůbec zahájeny, ačkoliv sjezd má se konati již za rok.

P o z n á m k y

Sjezd SKM v Litomyšli.

Sjezdy naši katolické mládeže — dříve to bývaly jen valné hromady — odlišují se od podobných akcí složek jiných. Už vnější rámec jest odlišný. Zahlédáme zástupce mládeže všech složek: mozočnaté ruce jedněch ukazují na venkov, ale hned vedle venkovských jinochů a dívek sedí synkové a dcery dělnických rodičů a ve stejné řadě mladý úředník nebo student. U všech je však milou svěžest, prostota, tichý, ale důvěrný pohled, nelíčený úsměv. Co vidáme málokde, a pro lidi, kteří jsou hned zde, hned onde a kteří mohou nahlédnouti do různých prostředí, jest osvěžením hodinka prožítá mezi těmito většími dětmi. I ta vážnost přednášených referátů, návrhů a protinávrhů ztepluje jaksi v tomto prostředí.

Letos se naši chlapi a dívky sjedou 27. května do starobylé Litomyšle. Je to krásné město, v němž skoro z každé ulice mluví duše dávných dob, radostnějších a pokojnějších než naše doba. Pravda, i v minulých staletích měli lidé těžké starosti, ale měli i blíže k úsměvům. Dnes odvála ten úsměv do vzdálených končin bída a ještě více neschopnost k boji proti ní. Tolik reformátorů, národohospodářů, politiků se namáhá, jak bídu zdolati. A poněvadž jest ji zbabováno srdce radosti a lásky a místo nich je zabírá černý pesimismus a nenávisť, Církev-Matka neoprávdověji hledá cestu, po níž by se radost a pokoj vrátily do příbytků lidských. Obrací se nejdříve na svoji mládež, aby pomáhala spravovati tu cestu, srovnávati údolí a vyvýšeniny, odvalovati kameny, vyrovnávati protivy. Na usměvavém mládí, poněvadž jest čisté, žádá, aby vláhou té své čistoty umožňovala růst lepšího příští. Lásky a spravedlnosti! Kolikrát čtete ta dvě slova v Kodexu křesťanského řešení sociální otázky, v encyklikách „Rerum novarum“ a „Quadragesimo anno“.

„... mezi nimiž je rozpětí 40 let! A když budete srovnávati východisko z r. 1891, kde spatříte subtilní a při tom mohutnou osobnost Lva XIII., a úsek z r. 1931, nebo r. 1934, na kterém se nyní pracuje, shledáte, že bylo vykonáno mnoho krásného a že bez těch dvou hlasů Velekněží by byla smrt bližší vítězství.“

Litomyšlský sjezd mládeže má sociální charakter. Bude na něm jistě častokrátě prosloveno jméno Lva XIII. a Pia XI. a řečníci budou se dovolávat „Rerum novarum“ a „Quadragesimo anno“. Vy, mládí, kteří jím budete naslouchat, nezapomeňte při vážnosti pronášených vět, že jste voláni, abyste byli dělníky na výstavbě cesty, která má býti řečištěm, jímž bude prouditi tok radosti. V tom jest vaše poslání, pěkné a výsostné poslání. Aby bylo splněno, je třeba, abyste byli ve svém srdci ustavičně čisti, abyste svým duchem, rozumem, poznáním získali sílu, schopnost vybrati vždy nejlepší kámen, jímž má býti vydlážděna cesta, a dali jej na patřičné místo. Spravedlnost i láska, které scházejí modernímu světu a proto byl porušen řád, vyžadují od vás, dělníků, poznání. Vaši vůdcové vás jen proto svolali na nedávný sociální kurs do Prahy a budou jistě svolávat i na další, protože si jsou vědomi, že bez poznání byste nepřetvořili ani jednoho člověka, a teprve ne prostředím.

Katolícká mládež, SKM., jest potěšením všech, kdož pracují na vinici Páně, ať již jako mistři, ať již jako prostí dělníci. Bere vážně své poslání, nekřičí, nehartusí, nepovídá mnoho zbytečných řečí, neporádá anket, neopakuje stále v obměnách stejných frází. Ale má eucharistické kroužky, pořádá sociální kursy, je tichá a obětavá a nenáročná. Pro velké myšlenky obrody, jaké hlásají encykliky, jest nejúrodnější půdou mlčení. A v době, ve které se tolik mluví, jest úrodnost mlčení zákonem.

Bylo by si přáti, aby se do starobylé Litomyšle sjelo mnoho a mnoho naší mládeže a aby se z Litomyšle vraceli s vědomím, že jest nejkrásnějším vyznamenáním pro mladého katolika pomáhat milující Matce Církvi, která má i mnoho bloudících dětí, zachraňovat je.

J. K.

Jehličkův boj proti maďarofilům.

(Groteska? Ne, skutečnost před 30 lety.)

Zbytkem slovenské maďarofilské emigrace, která se neštítí žádného prostředku k podpoře svých snah o odtržení Slovenska od českých zemí a připojení k Maďarsku, je bývalý prof. bohosloví dr. Fr. Jehlička, kdysi poslanec revolučního Národního shromáždění v Praze. Nechceme tu kreslit portret kněze, který bude mít brzy co činit s církevními soudy pro útoky na slovenský episkopát. Chceme jen ukázat na historickém dokladu, že to, co nyní Jehlička dělá, je typická ukázka charakteru, zkaženého maďarským předválečným prostředím, v němž rostla slovenská kněžská generace, kolisající mezi vniternou láskou k porobenému lidu a mezi štědrou rukou a slibů panstva maďarského. Videňské Pazmaneum vychovávalo nadané bohoslovce, kteří po dosažení doktorské hodnosti měli se vypracovati k vědecké dráze. Ze slovenských kněží vyšli odtud mimo jiné i Dr. Juriga, pozdější poslanec na peštském a po převratě do roku 1929 v československém parlamentě a Dr. Frant. Jehlička. Nynější správce „Spolku svätého Vojtecha“ v Črnavě Msgr. Ján Pöstényi zachytil ve svých dějinách Spolku charakteristický obraz přerodu Jehličkova z cholerického vlastence na chlebaře, který bez ohledu na svůj národ, v záři přízné maďarských církevních kruhů bez výčitek svědomí opustil národ pro tučnou pomazaníku.

Jeden z buditelů slovenského katolického lidu Martin Kollár vydával a psal sám plných 24 let časopis „Katolícke Noviny“. Juriga i Jehlička po vysvěcení psali Kollárovi do jeho listu, který hájil v prvé řadě poslání „Spolku svätého Vojtecha“ jako vzdělávacího a lidového vydavatelstva. Msgr. Pöstényi píše, že Jehlička ve své horlivosti pro Spolek až přeháněl a ve svých článcích ostře útočil na „hrobaře Spolku“. Nevybíravým způsobem útočil na slovenské kněžstvo maďarského smýšlení — psal ovšem pod pseudonymem Fr. Rudolfský — a pro jeho články hrozila Spolku úřední persekuce. V zmíněném časopise z 5. srpna 1904 pod nadpisem „Obrana Spolku sv. Adalberta (Vojtecha), ač žaloba na jeho hrobařov, venovaná J. E. arcibiskupovi K. Vaszarymu, primasovi-kardinálovi“, útočil na „kastu zpcnštělých kněží, která chodí mezi lidem, nosíc v posvěcených hlavách celé hory nevědomostí, jako Nabuchodonosor před svým pádem“ a jinými těžko vypsitelnými výrazy častoval kněžstvo, ať skutečně nebo domněle liknavé. Svými články docílil pravého opaku. Lid, který má zdravý smysl, nevěřil ve správnost tohoto způsobu boje za svatou věc a kněžstvo pochopitelně pro tyto urážky vzdalovalo se ještě více práce ve Spolku.

Martin Kollár předal k 1. lednu 1905 Jehličkovi vedení „Katolíckych Novin“. Jehlička udělal z nich týdeník, který se odcizil svému určení a přestal být financován Spolkem. S touto přemrštěnou horlivostí v národním ohledu vydržel Jehlička jen 3 roky. Pak vyměnil „trnitou cestu boje za práva Slováků za po-

hodlný život maďarského profesora“ (Pöstényi l. c. 52). Jehlička dal svůj talent vědecký zcela do služeb maďarských a v rodném jazyce vydal jen 3 málo významné brožurky. Je to dobré připomenouti, zvláště když Jehlička stále dělá „vynikajícího slovenského pracovníka“ za hranicemi.

Charakteristické je, že metody politického boje a novinářských polemik dra Jehličky se za těch třicet let téměř nezměnily. O nynější jeho činnosti publicistické lze říci totéž, co napsal Pöstényi o tehdejších jeho člancích v Katolíckych Novinách, že „mají tón náruživého člověka a jejich tendence je jasná, znepokojit, rozdráždit, rozhněvat i těch několik málo pracovníků katolického slovenského života“. Tento destruktivní živel, národně nespolehlivý, nemohl se státi vůdcem slovenského lidu. Zatížení pohodlím v minulosti a stálá touha po hrncích masa maďarského panstva přivedly po krátkém čase po převratě Jehličku tam, kde je. Frázovitě horování charakterizuje ostatně celou Jehličkovu generaci, která bez zkušenosti bojovala často slovním a písemným bombastem, místo aby si hleděla drobné, neúnavné práce. Potěšitelný je nyní odklon, alespoň u části mladých Slováků, od těchto chyb minulosti. Mäs—

Svátek matek.

Čak už je to tu zas. Páni třídni se vyzývají, aby promluvíli ke svým žákům o významu matek nebo o t. zv. svátku matek. Předtím to byl mír, šetrnost, Komenský, Hus, Lotyš, Estonci, Poláci, Francouzi, samá hezká themata, jenom když se stále vracejí a opakuji. Prosim vás, poradte mi, co se má vlastně stále nového mluvit? Nemyslíte, že už to asi ty děti ani nebaví poslouchat? Ostatně jak k tomu přijdou, aby místo češtiny, dějepisu a jiných předmětů měli něco jiného, co ovšem při stálém opakování nemůže být ani nové; v republikánské škole stále se jen mluví. Nedopadla by leckterá oslava důstojněji, kdyby se při ní mlčelo? Může takového primána (těch malých je většina!) bavit, když se mu předčítají celé půlhodiny filosofické spisy oslavencovy? Můžete ho trestat, když z dlouhé chvíle vyhovazuje si při tom čepici ke stropu? Co tedy říci takovým septimánům, abych se neopakoval. V novinách si už jistě povšimli, kde mají zakoupiti květiny, kterou knihu atd. Ovšem ta oběť plyné zas jen na účet rodičů. Nás dříve nikdo nepoučoval o svátku matek, nebylo ho zapotřebí. Črebas byla doslova plná pec dětí, dárek neviděly jak byl rok dlouhý, ale vždycky bylo dostatek výprasku za každou nezbednost, a přece se bez dáreků a svátků matek nebo otců měli všichni rádi, rodiče se ctili, netykalo se jim; urážkou by bylo, řeklo-li se jen on, ona, místo otec, matka. Je příznakem doby, že se dnes musí oficiálně ve škole vám připomínat, abyste ctili matku. Kdybyste se každý den modlili „Cti otce svého i matku svou“, naše výzva by byla zbytečná a také nedostatečná. Každá matka mívá také svátek, měla svou patronku, nejčastěji Pannu Marii, o jejím svátku šly děti do kostela, i mimo domov, i tehdy, když už nežila. Dnes ovšem děti bez vyznání se nemodlí, tak tedy aspoň jednou za rok přinášejí domů kytičku. Může to nahraditi denní hlasité vyznávání úcty a poslušnosti? Katolíkům se novým „svátkem“ nic nepovídá, ti vědí bez básniček a kytiček, co je jejich povinností. Čak by měli účinněji oslavovat i ti ostatní!

Dr. O. Š.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Rozmach eucharistického hnutí katolické mládeže v českých zemích. K 1. dubnu zaznamenává Eucharistický sekretariát v Praze II. Ječná 2, celkem 8.341 eucharistiánů, z nichž je bez příslušnosti k některému spolku mládeže jen 209 a zbývajících 8.132 eucharistiánů patří do Orla, SKM a SKOmladiny. Orel jich má 4.098, SKM 3.121 a Omladina 913, která je teprve v začátcích organizování eucharistického hnutí. Kde je aspoň 8—10 eucharistiánů,

tvorí se eucharistické kroužky. Bylo jich k 1. dubnu t. r. 249, a to: při Orlu 118, při SKM 81 a při Omladině 50. Z celkového počtu 8.341 eucharistiánů je Ligistů, t. j. aspoň jednou měsíčně svátostí maždůje se u hrobu české svěřice k svému pracovnímu sjezdu, jednou týdně (a více) 1146. Přihlášky chodí denně, zvláště po exerciciích. Je vidět, že duchovní život u nás mezi mládeží slibně kvete. 8.341 eucharistiánů je už slušná armáda.

Dojde konečně k soustředění veškeré katolické mládeže v Čechách a v zemi Moravskoslezské? Sdružovací snahy SKM v Čechách, Omladiny na Moravě a obou s Orlém budou mít brzy právo na vlastního historiografa. Ideová spolupráce mládeže z obou zemí je dávno. Opírá se o vlastnosti katolických organizací mládeže vůbec. Pokud o organizační semknutí ústředí těchto organizací bylo již několik, ale zdarem korunovány příliš nebyly. Roku 1929 o Svatováclavských dnech orelských v Praze byla na Slovanském ostrově společná schůze katolické mládeže z celé republiky. Zvolil se celostátní přípravný výbor, v němž byl i zástupce Slováků, ale více se nestalo. Tento výbor se nikdy nesešel. Až v roce 1931 byla naděje, že věc se připraví ke konečnému vyřešení. 6. září sešli se zástupci SKM a SKO v Čes. Třebové, aby vytvořili Svaz organizací katolické mládeže v českých zemích. Zvolen výbor, předseda tohoto vrcholného Svazu (Omladinář) a stanoven minimální společný pracovní program. Svaz měl vydávat společnou statistiku členstva a činnosti pro úřady, veřejnost i zahraničí. Měl se dohodnout o společném vydávání pomůcek k organizační činnosti, vzdělávacích brožur pro pracovníky i mládež. Svaz měl jménem katolické mládeže vystupovat veřejně v otázkách, které se dotýkají zájmů mládeže, měl podporovat katolickou výchovu, pořádat a soustřeďovat exercicie a eucharistické hnutí mládeže. — Do tohoto Svazu přihlásili se později studenti, katoličtí skauti a lidoví absolventi hospodářských škol. Když se takto zainteresovala mládež neorelská o společnou akci, jednalo se s Orlém, aby i on přistoupil k vytvoření jednotné fronty katolické mládeže v ČSR. Za účasti delegátů Orla a ostatních jmenovaných spolků mládeže konala se 24. ledna 1932 společná porada opět v Č. Třebové, na níž se usneslo vytvořit Ústřední výbor svazů sdružujících katolickou mládež. Výbor se dodnes neustavil. Ustavující schůze sice svolána, ale pak zase odřeknuta. V Čechách se vytvořila praktická kooperace všech spolků katolické mládeže i Orla. To vše připomíná duch. rádce SKM P. Nesrovnal v „Dorostu“ a ukazuje na to, že má brzy dojít k nové poradě, kterou má svolati Orel, jako tak učinil v lednu 1932. Je ovšem nutno, aby této společné poradě svazů mládeže a Orla předcházela porada neorelských svazů, aby dosavadní jejich výbor byl rozšířen o dosud nezastoupené organizace. Rozumí se výbor zvolený v Č. Třebové v září 1931. Pak by bylo možno se zástupci Orla vytvořit Ústřední výbor svazů, který by vypracoval společný program a organizační statut. Moravští lidoví absolventi výzvu uvítali v „Obzoru mládeže“ velmi radostně. Při dobré vůli mohlo soustředění být už dávno hotovo. Doufejme, že k tomu dojde letos.

Německá katolická mládež pro učení blahoslavené Zdislavy. Německá katolická mládež koná o svatodušních svátcích v Německé Jablonné sjezd, který má být holdem katolické mládeže blahoslavené Zdislavě, jejíž svátek je 30. května. Je jistě sympatickou událostí, že německá katolická mládež z diecése litoměřické shromáždí se u hrobu české světice k svému pracovnímu sjezdu. Na svatodušní neděli jsou předporady a večer adorační pobožnost, kterou povede J. M. litoměřický biskup dr. Weber. V pondělí svatodušní po mši sv. se společným sv. přijímáním bude v tělocvičně slavnost s promluvou nejdp. biskupa a přednáškami: „Eucharistie a mládež“, „Blahoslavená Zdislava“ a „Katolická akce a mládež“. Odpoledne bude na hradě Lámbergu slavnost, na které předvede mládež duchovní hru „Die Werber Gottes“. Na slavnost byla také pozvána česká katolická mládež.

Katolická aktivita v radiu. V minulých dnech konala se v holandském Hilversunu výroční konference Mezinárodního katolické-

ho radiofonického ústředí. Za předsedu byl zvolen zakladatel katolické rozhlasové společnosti v Holandsku P. Perquin z Amsterodamu. Bylo rozhodnuto vydávat speciální rozhlasový časopis, jehož redakci pověřen byl P. A. M. Speet, ředitel Společnosti katol. rozhlasu v Holandsku. Kancelář ústředí byla přenesena z Kolína do Düsseldorfu.

Prezident polské republiky zúčastní se průvodu Božího Těla v Krakově. Jak se sděluje z Krakova, zúčastní se letošního průvodu Božího Těla v Krakově také prezident polské republiky Ignác Mosčicki s diplomatickým sborem a členy vlády.

Organisace katol. mládeže v Německu podle statistiky, kterou uveřejnil předseda mládeže v Düsseldorfu, v loňském roce zaznamenaly další vzestup. Proti 4.360 organizacím, jež byly v roce 1929, bylo loni 6.110 organizací. Počet členstva však poklesl v tomto období s 387.000 na 35.000 členů. Pokles ten jest důsledkem všeobecného populačního úbytku čtyř válečných ročníků, který se ostatně také citelně projevil v úbytku žactva na školách.

Vůdce hitlerovské mládeže v konkordátní komisi. V Berlíně se pokračuje v jednáních o provádění říšského konkordátu po svízelných počátcích v Římě. Ze strany církevní jsou členy společné komise arcibiskup dr. Gröber z Freiburgu a biskupové dr. Bares z Berlína a Berning z Osnabrücku. Všichni jsou nakloněni dnešní vládě v Německu, i když oba první ostražitě hájili práv a zásad katolických, zvláště dr. Bares. Berning byl státním radou, Göringem ustanovený. Překvapuje více složení delegace vlády. Je to dr. Buttman, který vedl již jednání v Římě, pak vůdce Deutsche Arbeitsfront dr. Ley a 27letý vůdce hitlerovské mládeže Baldur von Schirach. Schirach je znám jako nesnášenlivý totalista, který se již několikrát pokusil znásilnit katolické svazy mládeže v Německu, čítající dosud asi 110.000 příslušníků. Jeho účast v jednání, které dosud nezahájeno, má vyřešit otázku katolické mládeže, která v konkordátě má mocnou oporu jako útvar Katolické Akce. Bude to problém samostatnosti katolické mládeže, který bude nejtvrdějším oříškem celého jednání.

Katolíci tvoří ve světě 19 %. Ve vatikánském obrázkovém „Illustrazione Vaticana“ je otištěna statistika světových náboženství. Katolíků je ve světě 348,5 mil., z toho v Evropě 202, Severní Americe 52, Jižní Americe 72, Afrike 5,5 a Asii 17. Nekatolíků-křesťanů je celkem 337,5, z toho v Evropě 234, v obou Amerikách 85,5, v Africe a Asii po 9 mil. Nekřesťanů 1148,5 mil., z toho v Evropě 31, obou Amerikách 22,5, Afrike 125 a v Asii 970 mil. Ze světadílů je nejzajímavější katolicita Jižní Ameriky. Proti 72 mil. katolíků stojí jen půl milionu jiných křesťanů a půldruhého milionu nekřesťanů. Percentuálně rozdělena náboženská vyznání tvoří tuto škálu: katolíci 19 procent, konfuciani 16 procent, mohamedáni 13 procent, hindové 12 procent, buddhisti 10 procent, protestanti 9 procent, rozkolníci 7 procent, pohané 6,5 procent, bez vyznání 4 procenta a Židé necelé 1 procento. — List podotýká, že 350 milionů katolíků patří z větší části k národům, které jsou na určité kulturní výši a patří mezi nejpokrokovější na světě. Přesto vztahuje se katolický apoštolát také na světadíly, které nejsou dosud proniknuty křesťanskou kulturou. V Číně je ročně 60.000 obrátců, v Indii činí přírůstek obyvatelstva 10 %, přírůstek katolíků 25 %. V Britské Africe loni přibýlo 80.000 obrátců, v již. Africe za posledních 10 let činí přírůstek katolíků 250.000. Velmi silně jsou konverze v Anglii, až 1000 případů měsíčně. V minulém roce bylo v Anglii posvěceno 50 nových katolických kostelů.

Ž i v o t k u l t u r n í

Slovenský rok jubilejí 1935. Při Slovenské Lize vytvořil se „Jubilární výbor na rok 1935“, jehož úkolem je připravit tři velké oslavy. Na ten rok připadá 1050. výročí smrti sv. Metoděje, 300 let založení university na Slovensku (v Trnavě) a 150. výročí narození básníka Jána Hollého. Slováci užijí této příležitosti také k vyzvednutí kulturního poslání, které jim bylo dáno dávno před vpádem asijských pozdějších jejich utlačovatelů.

Knihy o arcibiskupovi-mučedníku. Před desíti lety se vrátil ze sovětských vězení do Polska arcibiskup Msgr. Cieplak, který opravdu jen zákrakem unikl smrti. Po krátkém pobytu ve Varšavě odcestoval do Říma a odtud odejel do Spojených států, aby se stal hlavou milionů katolických Poláků, žijících v Americe. Odtud se vrátil do Vilna, kde i zemřel. Nyní vydal jeho přítel a spolupracovník, kanovník Fr. Rutkowski, knihu: „Arcibiskup Jan Cieplak“, v němž nadšeně píše o životě a činnosti arcibiskupa-mučedníka. Prameny, jichž užil, pocházejí z různých archivů, sbírek a hojně jest sneseno i dopisů, svědčících o ušlechtilé povaze velikého kněze. Poláci milují upřímně arcibiskupa Cieplaka a kniha Rutkovského ještě více tuto lásku rozšíří.

Mnich členem Egyptské Akademie. Katolický misionář, karmelitán, byl jmenován členem Egyptské Akademie, která čítá jen 20 „nesmrtečných“. Jmenuje se Petr Marini a narodil se v Bagdadu, roku 1866. V 15 letech byl již ustanoven profesorem arabštiny v Bessore v Mesopotamii a psal první vědecké studie pro časopis vydávaný jesuity v Beyrouthu a pro jiné vědecké časopisy.

Když mu bylo 21 let, vstoupil ke karmelitánům a po theologických studiích se vrátil do Bagdadu, aby pokračoval ve svých vědeckých pracích. Jeho snem bylo založit východní bibliotéku pro studium islamismu a podařilo se mu to. Již před válkou čítala 11.000 svazků, z nichž 2753 velice vzácných manuskriptů. Za války se musil vystěhovat do Caesareje v Kapadocii. Jeho knihovna byla částečně zničena, a když se vrátil, zbývalo již jen 2.000 svazků. Opět ji doplnil a shromáždil v ní četné vědce, jimž byl obětavým rádcem a věrným vůdcem. Jest členem několika akademií a ústavů vědeckých.

Nové dílo Meštrovičovo. Jihoslovanský sochař Meštrovič dokončil své poslední velké dílo „Historie Chorvatů“. Jest to velká socha ženské postavy z dalmatského Záhoří, jež drží na kolennou zlomek starochorvatského pomníku s glagolským nápisem a starochorvatskými ornamenty. Socha byla zhotovena pro zahradu královského paláce v Dědině, na přímou objednávku královu.

Katoličtí básníci němečtí. V Německu jest katolická poesie na krásném vzestupu, a snad má o to nemalou zásluhu náboženská obroda, která je ve Francii tak radostná právě mezi umělci, básníky a spisovateli. Na letošní rok při některých jubileích shromáždí se katoličtí básníci, k nim se připojí jejich druhové z Rakouska, aby porokovali o důležitých problémech uměleckých. Lze doufat, že hakenkreuzleři, kteří rozhánají sjezdy katolické mládeže, budou moudřejší, když půjde o umění.

D o m á c í

Volba prezidenta republiky bude vykonána ve Vladislavském sále, který se k tomu účelu zvláště upravuje. Navazuje se tak na starou tradici, kdy národ volil svobodně své krále. Naše demokracie pochopila konečně smysl a sílu symbolů a obřadnosti. Lze to jen vítati, neboť demokracie bude mít z toho jen prospěch. Zapomíná se však ještě na jednu, a to nejdůležitější věc; že totiž autorita světská musí být ověřena a jaksi i posvěcena autoritou duchovní. Jako staří Čechové po volbě Jiříka z Poděbrad za hlavu státu českého zpívali ve sněmovně *Te Deum* a nejprve do Týnského chrámu vedl národ svého panovníka, tak i dnes slušelo by se, aby důležitý státní akt oslaven byl především dikůčiněním Prozřetelnosti. Snad i tato samozřejmost bude jednou uznána.

Katolický blok se ještě neuskutečnil, fronta proti němu už ano. Výsledek diskusí a plaidoyerů pro katolický blok a stavovské zřízení je zatím ten, že proti neuskutečnění bloku katolickému se uskutečnilo pevnější semknutí dvou hlavních stavovských stran: agrárníků a socialistů. Že sociální demokraté jsou přirozeně pro toto zájmové rozdělení vlivu — vláda dělníků a sedláků — je pochopitelné a tím spíše po tom, co se stalo a děje všude kolem nás. U soc. demokratů uskutečnil tuto užší spolupráci ministr Bechyně při devaluaci Kč a vyslovil se pro ni jak Hampl, tak Soukup i tisk strany. V agrární straně pak pochopili rychle, že úzká spolupráce se soc. demokraty a nár. socialisty získává straně agrární maximum dosažitelného vlivu, bezkonkurenční volnost v zemědělské politice, plnost moci na venkově i v nadstavbě průmyslové-finanční. Není proto nic náhodného v tom, že jinak veliký bijce socialistů senátor Vraný uskutečnil k 1. máji znovu starou koalici z roku 1911 a 1919. Napsal totiž ve *Venkově*: „Mlčeli nebo jen zdrženlivě jsme psali o „katolickém bloku“, o spojení lidovců s lidovou stranou. Kdo zná dobře politické zákulisí, věděl, že takové spojení se nepodaří. Dnes píší i listy, které vykládaly, že katolický blok je hotovou věcí, že i pokus 1934 selhal. Nebude u nás do nových voleb žádného spojení lidovců s luďáky, obě strany půjdou do příštích voleb odděleně.“ Tentýž člen presidia republikánské strany napsal dále in margine stavovské ústavy rakouské: „Čteme-li v různých časopisech (také u nás) o zřízení stavovském, tu se nám zdá, že zřízení takové má za účel, aby nejdůležitější stav — zemědělství — byl zatlačen do pozadí četnými stavy ostatními. (V Rakousku: zemědělství, průmysl, řemesla, peněžnictví, obchod, svobodná povolání, veřejná služba a kulturní služba.) Neboť jaký je to stav „svobodná povolání a jaký stav je veřejná, nebo kulturní služba. Umělé rozbití lidu na stavy, které stavy vůbec nejsou, protože nikdy žádného stavovského citění tu nebylo, má zeslabit vliv dvou nejdůležitějších stavů na státní správu: sedláků a dělníků.“ Jak vidět, stačil už sám příznak katolického bloku a stavovství, aby nepevnější politicky organizované dva stavy ve straně agrární a socialistické se semkly — právě proti chystanému bloku katolickému. Za národní socialisty senátor Klofáč rovněž odmítl tvoření bloků pro premierské nároky a pevněji přimkl svou stranu k straně agrární. Tento vývoj ovšem se dal čekat a kdo se domníval něco jiného, pohyboval se ve vzduchoprázdňé prostora abstraktního sčítání čísel, nikoli v reálném světě hodnocení politických sil. — Katolický blok, jak je připravován, nemá ovšem těchto výbojně mocenských cílů, nýbrž cíl státní, jak je samozřejmé ve státě Čechů a Slováků, a cíl kulturní, jak je přirozené u katolických stran. Zatím však nechť k němu z důvodů národně politických

a teď i předvolebních jest — jako od počátku — především na straně slovenské.

Autonomia proniká úspěšně do Prahy. Pražská politická veřejnost seznamuje se se slovenskou otázkou s různých hledisek a začíná uznávat, že slovenské věci mají svůj zvláštní charakter a že nutno je proto také zvlášť řešiti. Heslo autonomie, není však už dnes onen divoký válečný pokřik, nýbrž klidná mluva rozumných lidí a přesných či nepřesných čísel. Diskuse vede se již argumenty a číslicemi, rozumem a ne pouhým citem. V tom právě tkví naděje i úspěch reálných a oprávněných požadavků Slovenska. Nesmějí ovšem do věci míchat se opět křiklouni a vyjednávaní musí vésti osobnosti dosti silné, aby odolaly pokušení demagogie.

Stavovský stát či zřízení? Pokřik se stavovstvím již umkl a doufejme, že na problém bude nyní hleděno zcela objektivně a nikoliv jako na politické heslo. Jest třeba znovu zdůraznit rozdíl mezi stavovským státem, který jest zván také státem totálním a představován diktátorským režimem v Itálii, Německu a Rakousku, a stavovským zřízením, jako organizačním principem sociálním a hospodářským. Odmítáme stavovský stát, ale stavovské zřízení, jehož hlavním účelem podle encykliky „*Quadragesimo anno*“ jest — odstraniti dnešní rozdělení lidské společnosti na bohaté a chudé — jest cílem snah katolíků. Jest to však věc příliš vážná, aby se z ní mohlo dělati politické heslo a traktovati ji neodpovědně na ulicích a rotačkách. Jde o nový řád, ale na starých základech. A především my jsme povinni napřed zkoumati, co na tom starém jest dobré a co může býti kameny základními nové stavby. Hlavně pak musíme si uvědomiti, že ten nový lepší společenský řád musí předcházeti mravní obroda, obnova křesťanského ducha (Enc. *Quadr. anno*, ve vyd. Dr. B. Vaška 127), neboť jinak stavěla by se budova nikoliv na skále, nýbrž na uhýbavém písku (tamtéž). V tom směru čeká nás práce ještě mnoho. Nemylme se, že by stoupající sympatie ke katolicismu znamenaly již samy o sobě důkaz o obnově náboženského ducha a přetvoření samé podstaty bytosti lidské. To dá ještě mnoho práce, zvláště u nás.

Žádná změna ústavy. Rozprava o nutnosti změn lidového zastoupení zatím ustala. Zjištěno bylo, že jest třeba sice změn, ale především v lidech samých, než v zřízeních ústavních. Tak se zdá, že po změnách ústavy nejvíce volají ti, kteří přejí si více zmatků, aby z nich mohli těžiti. Nebude tedy žádné změny ústavy, ale učiní se pokusy o zlepšení a zdobornější zákonodárných prací. Jest potřeba ducha a ne litery. V tom směru lze snad aspoň něco očekávat od změn ve vládě, jež budou provedeny po presidentských volbách.

Z a h r a n i č n í

Rakousko dostalo k 1. květnu novou ústavu, která nastoluje autoritativní režim. Již zpečetěn byl osud politického parlamentu v Rakousku, který dokonce sám nad sebou vynesl ortel smrti.

Pacifikace Balkánu úspěšně pokračuje. Dorozumění mezi Bulharskem a Jugoslavií jest nyní již úplné a bude stvrzeno novou smlouvou o zaručení míru na Balkáně. Stranou však jaksi stále zůstává Albanie, kde, zdá se, uplatňuje se ještě vliv Italie, který stále jest sice slabší, ale přece ještě tolik silný, aby Albanie mohla troufatí si dělati samostatnou zahraniční politiku.

C o ž i v o t p o l i t i c k ý

15 let od prvního poválečného sjezdu katol. studentstva. Jest tomu již patnáct let, co konaly se první sjezdy katol. studentstva, v době poválečné. Byl to především slavný sjezd olomoucký, sjezd v Ružomberku a v Kroměříži. Byly to podniky na dobu tu velmi odvážné, neboť katolického studentstva v té době horečky revoluční téměř nebylo. Drobnou agitační a organizační prací podařilo se však na tyto první poválečné podniky katol. studentstva soustřediti pozornost katol. veřejnosti a drobnou osobní propagandou získati pro ně i velikou účast katolického studentstva. A tak položeny první základy novému růstu hnutí katol. studentstva, jež dnes patří k jedné z nejlepších organizací nejen v našem hnutí, ale ve studentském hnutí vůbec. A studenti to tehdy byli, kteří první dali iniciativu k sblížení českých katolíků s katolíky slovenskými, nejen iniciativu slovy, ale i činem. S několika nadšenými slovenskými, tehdy ještě středoškolskými studenty (Sidor, Holý, Način, Přidavok) již v roce 1919 pracováno na založení organizace katol. studentstva i na Slovensku a jejím spojením v celostátním národním ústředí katol. studentstva československého. Pokusy však přes nejlepší vůli ztroskotaly, ačkoliv osobní a z části i organizačně reprensační styky mezi oběma studentskými organizacemi. — Slováci totiž brzo založili svoje vlastní studentské ústředí v Ružomberku — byly udržovány i nadále. Připomínáme tyto počátky našich styků se Slovaky proto, aby i širší katolické veřejnosti bylo patrné, že věci poměru česko-

slovenského nejsou tak jednoduché, jak se někdy v novinách líčí a že takových nadšených vzplanutí zažili jsme již dosti, abychom byli poučeni. Každého cíle dosahuje se jen drobnou a vytrvalou i trpělivou prací. Ten dobrý příklad naši studenti již dali. —ff.

Mládí naděje národa. Pod tímto titulem uvažuje brněnská „*Hlídká*“ o beznáboženskosti dnešní mládeže a poznamenává: „Jest-li pravda, že se ta mládež o náboženství už nestará, nuže — ona se, jak vůbec známo, nestará též o jiné věci, po př. povinnosti, o něž by se pilně starati měla. Tím se tedy chlubit nelze, je to prostě smutné. Mládež, zvláště mužská, si potpří na pózu, a jest otázkou paedagogickou, má-li ji tisk dávat k tomu příležitost. Ze se v tom hrává především o náboženství, jest už prastará „písníčka česká“.“

Tituly. Mnohohybné jsou fortele, jak působiti na mladé lidi a jedním z nich je propůjčování titulů. Ovšem takových, které zvučně znějí. Na př. tajemník. Dnes už to není vůbec nic tajemného, naopak lidé s tímto titulem nic neztají a proto se jich s oblibou užívá k donášení a vytrášení všelijakých klípků, jimiž si patroni oslazují život. Pokrok však se ani zde ještě nezastavil a tak založili-li si pět lidí odbor pro oprávnění starozitnosti a zásluhu okuřovaných vůdců, je jedním z nich již tajemník. Tajemné je

asi jen to, co vlastně má dělat. Jiný takový ouklad bezelstnému mládí hrozí opičením po institucích velkých organizačních podniků. Je na místě, má-li politická strana vedle předsedy zaměstnaného státními pracemi úřadujícího místopředsedu. (Jinde se to dělá tak, že je čestný předseda, pak předseda a už nic.) Čteme-li však v článku, který píše mladý člověk, řekněme akademik, označení „úřadující místopředseda“ toho a toho spolku, je to k smíchu. Ledaže by mladý předseda dělal jinou práci a ve spolku dělal jen kurátora. Jak se u mladých kandidátů politických kariér ty tituly rozmohly a jaké epické šíře dosahují, dočtli jsme se nedávno ve „Venkově“. Napsal tam cosi jako článek „František Vomastek, úřadující místopředseda kulturního odboru Okresní jednoty republikánského dorostu Velké Prahy“. Laťníci říkali: „Titulus non vitulus“. Čili: titul, ne tele.

Locus communis. „Máš-li ideál, máš-li myšlenku, pak nevěř, že ji druhý udělá lépe než ty; nevěř, že ji vůbec kdo udělá, neuděláš-li ji ty sám. Věže ve svou myšlenku, věř také ve svou povinnost uskutečnit ji, prosadit ji a věsti ji, pečovat o ni a hlídat ji, bránit od příživníků, od konjunkturálních přívrženců, které do tvého tábora nepřivedlo stejné myšlení a citění, ale spekulace a chytrost příživníků, vystihujících situaci.“ (Nár. stát.)

Záložna Velehrad konala svoji valnou hromadu ve znamení dalšího rozvoje. Tento svépomocný podnik katol. mládeže přes všechnu nepřízeň doby i lidí zaznamenává letos další potěšitelný vzrůst. Stav vkladů vzrostl o více jak půl milionů Kč a dosáhl již částky 2,658,289 Kč. Jsou to povětšinou drobné vklady členů Sdružení katol. mládeže, kteří i když už odešli ze Skupin stále udržují spojení se svojí záložnou. Podniku měla by si více všimnouti i ostatní katolická veřejnost a i skutkem dokázat zájem o dobré a poctivé snahy mladých.

K diskusi o tisku. Věcný a konkrétní návrhy plný článek v minulém čísle „Života“ o mimopražském katolickém tisku vyvolal pochopitelný ohlas. Redakci došlo a je ještě ohlášeno několik replik, jejichž autoři jsou zárukou, že se nebudou mlátit prázdná sláma, nýbrž že diskuse bude věcná, bez příkrasných frází a proto může z ní vyjít mnoho pro nápravu dosavadních chyb. Nikdo se nebudě diviti, dostane-li redakce také příspěvy, které podrážděným tónem považují status quo za nedotknutelný vrchol dokonalosti. Jistě nebudou jich autory osobností, které tisku

rozumějí a mají širší rozhled. Pro nával látky budeme otiskovat příspěvky postupně.

K článku „Z dějin čes. Sales. Dila“, uveřejněném v „Životě“ 1. dubna 1934, pisatel po důkladnějších informacích dodává, že cti, sestry sv. Františka opustily fryštácký ústav z vnitřních pohnutek a potřeb kongregace, budovaly jej s velkými obětmi, hlavně vlastními prostředky a dobrovolně jej postoupily Salesiánům, aby byl účel ústavu, totiž výchova katol. mládeže, zachován.

Střípky. Podle propočtů prof. dra Kolářka je nejvíce bezdětných rodin v Československu u úředníků státní a veřejné služby. Plných 49 procent, což znamená, že téměř každá druhá úřednická rodina je bezdětná. Na venkově u zemědělců je bezdětnost jen 18procentní. — V bulvárních listech je stálý insert věštyně: „Z křišťálu váš osud vyčte, vše, co vás čeká, poví, před zlem varuje...“ To je teorie. Tato fenomenální věštyně byla před čtrnácti dny zeptat se jednoho našeho známého profesora gymnasia, jak se jí učí kluk a byla překvapena, když zjistila, že je na propadnutí. To je věštění v praxi. Kampak na kluky s křišťálem! Od toho je řemen. — Z mouze čert peče oplatky a proto brněnská redakce Pol. Listu pořádá o svatošedních svátcích zájezd autokarem do poutního místa Maria Zell. Kdo by to byl řekl do partaje, která se specialisovala na honění nunciů! — Začíná nová éra československého válečnictví v duchu pohusitské tradice. Jako za Bratrstva ocitají se naši vojáci v cizích službách. Nedávno jel generál Klecanda s důstojníky dělat generalissima do Kolumbie. Teď pojede do Bolívie v téže funkci gen. Pláček s 5 důstojníky. Nic bychom se nedivili, kdyby se v Jižní Americe mezi sebou prali Češi. Průpravu z domova by měli. — O kulturní potřeby v Praze je postaráno. Karolinum je sice na spadnutí, ale zato ve Velké Praze je 1954 hostinců, 236 vináren, 172 kaváren, 199 výčepů lihovin a 348 jiných příbuzných odvětví. To ovšem nestačí a proto v minulém roce zjištěno ještě 434 případů pokoutního čepování piva, což vyneslo Společensvu na pokutách 65 tisíc Kč. — Doklad směšné nápodobivosti z jednoho listu: „Březnový „Lid“ vydal „bílé březno pro katolický tisk“. Sestry průkopnice! Vydávám heslo „bílé rok průkopnic 1934!“ Jen, aby z toho nebylo „bílé milenium“. — Typicky agrárnícká odpověď byla dána na návrh kteréhosi senátora, žádajícího, aby přebytky obilí ve výměře asi 40.000 vagonů, nebyly kaženy, nýbrž rozdány nejuznějším nezaměstnaným. Agrární list nadepsal posměšnou odpověď: „Darmodal umřel.“

Z k n i h a ě a s o p i s ů

Jitro, časopis středoškolských studentů katolických zakončí letos XV. ročník. Jest to opravdu vzácný zjev, aby studentský časopis vydržel vycházeti celých patnáct let a aby ještě právě ke konci XV. ročníku byl snad nejlepší z celé doby trvání. Jitro má v posledních letech vysokou úroveň a některé studie v něm mají trvalou hodnotu. Při tom doprává se dostatek místa mladým literárním snaživcům v prose i básni. Dobře vedená kulturní a literární hlídka ukazuje okruh zájmů dnešního studenta a pestrá organizační hlídka dává pohlednou do bohaté spolkové činnosti našich studentů v celé republice. Jitro jest časopis, který by měl být v ruce každého našeho studenta. A profesorům náboženství jest dobrým pomocníkem v jejich výchovné i výukové práci. Jen se ho včas chopit!

Rozvoj. Měsíčník slovenského katol. studentsva „Rozvoj“ (ročně 15 Kč pro studenty, 28 Kč pro ostatní) je pečlivě redigován mladým slovenským spisovatelem Konštantínem Čulenem. Ač třicátník, žije redaktor stále duchem se studentskou mládeží a proto „Rozvoj“ je tak svěží a má vůdčí slovo. V kulturní hlídce uplatňuje se osvědčený již J. E. Bor (vl. jménem Arnošt Zato), jehož kritické postřehy „Poezia povojnového Slovenska“ vydalo nedávno „Ústredie slovenského katolíckeho študentstva“ jako 5. svazek edice „Prameň“. Před tím, jako 3. svazek, vyšel Borův „Návrat k minulosti“. Ke kritickým jeho statím o poválečné slovenské poesii se vrátíme. „Rozvoj“ nezůstává nic dlužen svému jménu.

Plameň. Spolok sv. Vojtecha v Trnavě začal letošním rokem vydávat pro slovenskou mládež čtrnáctidenní časopis (nevychází v červenci a srpnu) „Plameň“. Za list, řízený devítičlenným redakčním kruhem, odpovídá V. Vnuk, tajemník SSV. Ročně 12 Kč. — Svým rázem odpovídá „Plameň“ částečně bývalému způsobu uspořádání „Dětského světa“ nebo „Malého čtenáře“ a částečně

„Dorostu“. Slovenská mládež nestudentská neměla dosud takového listu. Obálka i ostatní listy jsou kvartové ze stejného papíru narůžovělého nádechu. Tisk obálky je u každého čísla jiné barvy. Je to obrázkový list výchovného obsahu se zábavně-poučnou tendencí. Najdete tu ideové články, básně, cestopisné čtrty, reportáže z celého světa sloven i obrazem, drobné zajímavosti, zprávy z katolického hnutí, zvláště z Orla, mládeže, ochotnických kroužků, praktický radiokoutek, zábavnou část, hádanky, sportovní přehledy, šachy, odpovědi na zasláné dotazy o čemkoliv, slovník cizojazyčných slov a slovenská synonyma atd. Jako příloha na skládání jsou otiskovány jednak Pravidla slávnosti, jednak románek „Hviezda Horská“ s mariánským námětem. — Za první čtrty měsíce vycházení získal časopis 13.891 odběratel. Všeobecně se líbí a je naděje, že devisa vydavatelstva, včele s Msgr. Pösteným, aby list ještě letos dosáhl 25 tisíc odběratel, se dobře splní. Dosavadní tempo (na př. od 15. dubna do 1. května přes 1200) přílivu odběratel je velice slibné a po prázdninách bude možno podniknouti dobrou agitaci, zvláště při zahájení školního roku. Rozvoj „Plameň“ je dokladem úspěšnosti seriózního podnikání. Jistě však v prvé řadě záleží na kvalitě nabízeného časopisu. V tomto ohledu obsah listu plní, co jeho jest. Doporučujeme i naši mládeži.

MAS—

Věstník jednot duchovenstva brněnské a olomoucké v právě vyšlém čísle 5. věnuje serií článků památce velikého našeho historika Dr. Jana Sedláka, známého autora spisu o M. Janu Husovi. Jest to především článek Dr. J. Jančíka o Dr. Sedlákově sociologu, dále článek Dr. Neumanna o historické práci Dr. Sedláka, F. Stupky o jeho práci jako středoškolského profesora a studie F. K. o zásluhách Sedlákových v době poválečných náboženských zmatků. Osoba Dr. Sedláka, jehož 10. výročí smrti jsme 8. května vzpomínali, zasluhuje té pozor-

nosti a piety, s kterou katolická Morava uctila jeho památku.

Vychovatel, číslo 8.—10. roč. 48. za redakce prof. P. Josefa Hronka přináší m. j. pokračování obsáhlé studie o křesť. filosofii od prof. Dr. Jaroslava Beneše a práci Dr. Balouna o pravé výchově náboženské (vyučování ve škole). Zajímavý jest článek a statistika Dr. Uhla o řádu sv. Benedikta.

K Hvězdě. Program a cíl nové družinské práce. Sestavil Adolf Pelikán S. J. Stran 132. Cena Kč 5.—. Nákladem sekretariátu Mar. družiny, Praha II., Ječná 2; rozesílá knihkupectví U zlatého kluasu, Praha II., Karlovo nám. 5—6. Československé Mar. družiny sjely se posledního léta na posvátný Velehrad, aby vytyčily jasně cíl a úkoly Družin v dnešní době. Nejlepší naši pracovníci-kněží mluvili tu hluboce, jasně a prakticky. Referáty jejich jsou velmi cenné. V této knížce, která obsahuje v pestré formě hlavně tyto referáty, mluví k tisícům jiným. Mají význam i pro jiné organizace, vůbec pro všechny, kteří se ohlížejí po správné orientaci na poli organizačním a v laickém apoštolátě. Cenné jsou články: P. Alberti-Dokoupila o dnešní náboženské situaci, Dra Ant. Koláře o výpomoci laiků v duchovní správě, P. Chytila C. S. R. o katolické charitě a zejména P. Jos. Hlouchy o palčivé otázce získání odpadlíků. Články P. Kubička o eucharistické výchově v dětských besídkách, P. Dospělá o poměru k různým spolkům, P. Al. Kopala o duchovní správě mužů a jiných doplňují dílo. Knížku pěkně vypravenou sestavil ředitel Mar. družin P. Adolf Pelikán a dlužnou konstatoval, že práce velmi obtížná — sestavit ze sjezdových referátů dobrou propagační příručku — znamenitě se mu podařila. Knížku rádi uvítají, kdož potřebují rady a směrnic v obrodné náboženské práci, již znamenitým pomocníkem jsou Mariánské družiny. Publikace obsahuje také v tom směru vhodné směrnice i praktické organizační

pokyny, jak zakládati Mariánské družiny. Knihu vřele doporučujeme.

Orgán historické vlastivědy čsl. Redakci prof. Josefa Pelikána vychází již dvaadvacátý rok „Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze“. Z obsahu 1. čísla: 60 let Josefa Susty od J. Kliky, Městské Valdštejnské paláce před jeho výstavbou (s plánkem situace r. 1622) od C. Merhouta, pokračování o klášteře vilémovském dra Samaše, Severočeské pohraničí po Bílé hoře (pokrač.) od dra Müldnera, Pán a poddaní v Jiřikovcích u Šlapanic r. 1601 od J. Tenory, K výrobě habánské keramiky v Brtnici u Jihlavy od V. Richtra. Kromě osobních, památkových a literárních zpráv je tu přetištěna ukázka z Hosákova historicko-topografického slovníku z Moravy. Obrázková část: Sustova fotografie, portret Adama z Valdštejna, foto rynečku za valdštejnským palácem, dveře z trčkovského domu v paláci valdštejnském. — Členům Společnosti zdarma. Příspěvky členů: přispívajících 16 Kč, plus 1 Kč za porto k zaslání poukázky, zakládajících jednou pro vždy 200 Kč, spolek 300 Kč. Veškerá korespondence na prof. Jos. Pelikána, Praha-Vršovice, Třebízského 3.

Dvě knihy slovenských novel. Ve sbírce „Dobrá četba“, vydávané Spolkem sv. Vojtecha v Trnavě, vyšly dvě významné sbírky novel. Autor prvé je nedávno devět křížků oslavivší prelát Msgr. Pavel Blaho. Začal psát vzpomínky na pokyn svých mnohých přátel až po dosažení osmdesátky. Neznali byste to, kdyby to sám v úvodě nenapsal. Tak je svěží souhrn drobných příběhů, charakteristik ze života slovenského lidu, maďaronů i panstva! Je to 50 novel a črt, někdy kratičkových, jindy delších, ale je při tom zachována míra, že dobrá myšlenka nesmí se utopit ve slovech. Novelky jsou rozděleny do oddílů podle hříchů, proti nimž se nejvíce hřeší. „Sedem hlavních“, „Devět cudzích“, „Desaťero“ a na konec charitativní „Milosrdenstvo“ a celek nese název „Slabí a mocní“. V každé je nevtravé morální naučení. Stylisticky jsou črty velmi svižně prosycené humorem a někdy i jemnou ironií, která je zahrocena proti renegátům a těm z mocných, kteří utiskují slabé. Pro české čtenáře, kteří ve své lásce k Slovensku a snaze po jeho poznání nechtějí ustrnouti jen na čtení novinářských polemik a pochybných referátů v českých listech, byla by Blahova knížka nejlepším in-
troitem k soustavné četbě slovenských knih.

— Budeme zde na některé upozorňovati. J. C. Hronský je uznávaný katolický novelista na Slovensku. Jeho sloh má sociální zabarvení, podobá se realistickým vysto-
vám pracem Kukučínovým. Intimní jeho vztah k vesnici, kterou zná jako dlouholetý učitel dobře, mistrná drobnokresba a svě-
rázný způsob vyjadřování činí z jeho prací opravdu požitek. Nákladem téhož SSV. a v téže edici vyšli Hronského „Tomčíkovci“, sedmáct novel z vesnického života, které dýchají teplem rodinné lásky a jsou věrným obrazem života, jaký nepoznáte z výletů, protože se často odehrává jen mezi čtyřmi stěnami. Pro poznání duše Slováků, zvláště jejich sociálních a rodinných poměrů, je Hronského kniha cenným pramenem. — O-
bě knihy jsou vázané v plátně a stojí každá 30 Kč. Odebíráním a čtením slovenských katolických knih prospíváte katolické věci na Slovensku a obohacujete své poznání zajímavým studiem života našich bratří.
MÁS—

38. Zinkova aukce z knihoven starých a nových konala se v Praze ve dnech 14.—16. května. Na podzim chystáno jest několik větších aukcí. Informace podá Karel Zink, knihkupec a antikvář, Praha II., Ječná 43.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu

Ústřední záložna lidová

Praha II., Spálená č. 15

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čteně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují od 31. prosince 1933 již **150 mil. Kč** vkladů.

Sdělení čtenářům.

Neobdržíte-li číslo do 5 dnů po jeho vyjití, reklamujte! Reklamace, označená zřetelně jako taková, se nefrankuje. Prosíme o zaslání předplatného, jež činí ročně 30 Kč. Pošlete nám adresy vašich známých, jimž bychom mohli poslati číslo na ukázkou!

Redakce a administrace „ŽIVOT“, Praha II., Spálená 15

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spojitelný 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akc. tiskárna v Praze II., Karlovo n. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: P. Stankovský, F. B. Vaněk, Dr. Gilbert Doubrava, Karel Doubravský, P. Ludolf Czermin O. Pr., Jan Janoušek, Jos. Chudáček, Dr. E. Zavadil, Dr. Jan Bartoš, Josef Chybík. - Poznámky. - Zrcadlo. - Život náboženský, kulturní, politický. - Co život dal. - Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 1. června 1934. Ročník XVI. Číslo **8**

P. Stankovský,

Vznik slovenského autonomizmu.

Slovenský autonomizmus nevzniknul vlastne na Slovensku, ale ani nie v Maďarsku, ako si to mnohí neinformovaní ľudia v Čechách nesprávne myslia, lež v Amerike počas našej oslobodzovacej akcie, vedenej americkými Čechmi a Slovákmi, a hoci sa to zdá byť dnes trochu divným, ba paradoxným, Slováci doma i v Amerike považujú za iniciátora slovenského autonomizmu nikoho menšieho, ako prezidenta Masaryka. T. G. Masaryk prišiel na jar 1918 do Ameriky a hneď nadviazal styky s tamojšími Čechmi a Slovákmi. Dňa 30. mája navštívil Pittsburgh, kde bola v ten samý deň osnovaná známa Pittsburghská dohoda, ktorú autonomistickí Slováci považujú za Magnu Chartu slovenskej slobody. Pittsburghskí Slováci prijali profesora Masaryka s obrovským nadšením. Zpráva Tlačovej kancelárie Slovenskej ligy o jeho návšteve (uverejnená v „Jednote“, časopise katolíckych Slovákov dňa 5. júna 1918) nazýva ho „najväčším Slovákom“, „otcom“ a „vodcom“. V pittsburghskej Exposition Hall bolo veľké ľudové shromaždenie, na ktorom hovorili Česi, Slováci i Američania. Hovoril aj profesor Masaryk. Podľa citovanej zprávy Tlačovej kancelárie Slovenskej ligy vrel, hovoriac o pomere Slovenska k Čechám v novom, rodiacom sa československom štáte, že keď sa ho niekde spýtajú, aký bude pomer medzi Českom a Slovenskom po vojne, on všade odpovedá: *Bude slobodné Česko a bude slobodné Slovensko. Na Slovensku politické vedenie, školy, súdobníctvo a všetko iné bude slovenské, v Čechách bude české. Boli by sme pošetilí, keby sme smýšľali ináč, alebo keby sme si nežili jeden druhému. Rečovej otázky medzi nami niet a nesmie byť, veď druh druhu rozumie a viac nechceme. O českú majoritu netreba sa báť. Tá bude v Čechách. Na Slovensku bude slovenská. Každá vetev bude pánom v svojom dome.*

Zpráva T. K. Slov. ligy dodáva k tomu: „Snáď ešte žiadna reč nemala na amerických Slovákov a krajanov taký účinok, aký mala táto. Obecenstvo prijalo slová svojho vodcu s takým oduševnením, akého sme ešte nikdy neboli svedkami.“ Účastníkov na tejto schôdzi bolo vyše desať tisíc, väčšinou Slováci, Čechov bolo, ako vraví zpráva, len „neveľká kolónia“.

Po skončení tohoto manifestačného ľudového shromaždenia bola, ako hovorí ďalej zpráva T. K. Slov. ligy, iná schôdza v miestnosti Moosof na Penn Ave. „Bola to dôverná porada Slovákov s otcom Masarykom.“ Táto schôdza bola dôverná, a preto je aj zpráva T. K. S. L. o nej veľmi kusá. Uvedieme z nej len pasus, ktorý nás katolíkov môže zvlášť zaujímať: „Na otázku pána Jančeka (neskoršieho republikánskeho poslanca; † 1933), ako bude zriadená na Slovensku náboženská otázka, prof. Masaryk odpovedal, že v československom štáte bude panovať úplná sloboda náboženstva a náboženského presvedčenia.“

„Na druhý deň, 31. mája — hovorí ďalej zpráva — zasedala v tej samej miestnosti Česko-Slovenská Národná Rada. Prof. Masaryk dostavil sa temer prvý a vykonal dielo, ktoré v dejinách Čechov a Slovákov bude mať navždy nehybný historický význam. Dielo toto pozostávalo z novej dohody medzi Slovákmi a Čechmi. Novú dohodu napísal sám profesor Masaryk a ona ustáľuje pomer medzi oboma vetvami. V smysle tejto dohody Česko-Slovensko má byť republikou, v ktorej Slovensko bude tvoriť úplne samosprávnou časť so slovenským hlavným mestom, so slovenským snemom, so slovenskými školami, so slovenským súdobníctvom a verejnou správou.“

K vôli českej verejnosti, ktorej je táto „nová dohoda“ málo známa, alebo vôbec neznáma, prinášame jej doslovné znenie:

„Česko-Slovenská Dohoda, uzavrená v Pittsburghu, Pa., dňa 30. mája 1918. Predstavitelia slovenských a českých organizácií vo Spojených štátoch, Slovenskej Ligy, Českého Národného Sdruženia a Svazu Českých Katolíkov, porokovali za prítomnosti predsedu Česko-Slovenskej Národnej Rady prof. Masaryka, o česko-slovenskej otázke a o našich posavadných programových prejavoch a usniesli sa nasledovne: Schvaľujeme politický program usilujúci sa o spojenie Čechov a Slovákov v samostatnom štáte z Českých Zemi a Slovenska. Slovensko bude mať svoju vlastnú administratívu, svoj snem a svoje súdy. Slovenčina bude úradným jazykom v škole, v úrade a vo verejnom živote vôbec. Česko-slovenský štát bude republikou, jeho Konštitúcia bude demokratická. Organizácia spolupráce Čechov a Slovákov vo Spoj. štátoch bude podľa potreby a meniacej sa situácie, pri spoločnom dorozumení, prehlásená a upravená. Podrobné ustanovenia o zariadení česko-slovenského štátu ponechávajú sa oslobodeným Čechom a Slovákom a ich právoplatným predstaviteľom.“

Na Pittsburghskej dohode sú podpísaní: 1. so strany českej: T. G. Masaryk, Karel Pergler, dr. L. Fisher, B. Šimek, J. J. Zmrhal, Vojta Beneš, dr. G. Pecival, Hynek Dostál, Rev. O. Zlámal, Rev. J. Kestl, Jan Stra-

ka a J. Martinek; 2. za Slovákov: Albert Mamatev, J. Janček, J. Bielek, J. Pankuch, M. Bosák, G. H. Mika, Ig. Gessay, Rev. J. Murgaš, Rev. J. Kubašek, J. Hušek, A. Schustek, Rev. L. Karlovský, Rev. P. Šiška, J. A. Ferienčík, J. Daxner, M. Getting a M. Gazdík.

Po uzavretí Pittsburghskej dohody „viac niet príčin k žiadnym obavám, k žiadnej predpojatosti, k žiadnej nedôvere“ — píše citovaná zpráva T. K. S. L., a pokračuje: „Odo dnes nesmieme hovoriť o ničom, čo by nás delilo, bo takého, čo by nás delilo, niet. Odo dnes napnime všetky sily a pracujeme na dosiahnutí jedného veľkého a svätého cieľa, ktorým je: oslobodenie Česko-Slovenska!“

V predošlých odstavcoch čítame výraz „nová dohoda“. Prečo bolo treba tejto „novej dohody“? Vysvetľuje to Albert Mamatev, bývalý predseda Slovenskej ligy v Amerike († 1924) v „Novom Slovensku“ (Cleveland, O., r. I., č. 1., str. 5, 24. VI. 1918): „Profesor Masaryk prezrel si dôkladne našu Clevelandskú Dohodu a vidíac, že skutočne nie je ona v niektorých podrobnostiach „up-to-date“, napísal dohodu novú, v ktorej veľmi zkrátka, stručne, ale cele jasne načrtnul pomer Čechov a Slovákov v tejto našej oslobodzovacej akcii a potom v tom nádejnom Česko-Slovenskom štáte.“

Na vysvetlenie okolností, že Dohoda nesie datum 30. mája, hoci sme sa zo zprávy T. K. S. L. dočítali, že ju profesor Masaryk osnoval až 31. mája, poznamenávame, že Dohoda bola dojednaná na spomenutej schôdzi u Moosofa na Penn Ave., ale azda z technických príčin — pre nedostatok času alebo pod. — osnoval ju prof. Masaryk až nasledujúceho dňa. *Podpísaná* bola Pittsburghská dohoda až o niekoľko mesiacov neskôr. Na schôdzi Československej národnej rady ju totižto prof. Masaryk načrtnul tužkou, prečítal a všetci prítomní ju jednoducho prijali. Potom bola kaligraficky prepísaná a dňa 14. novembra 1918 ju T. G. Masaryk podpísal vo Washingtone, krátko pred svojím návratom do Európy, už ako revolučným Národným zhromaždením zvolený prezident Československej republiky.

Takýto je teda pôvod a základ slovenského autonomizmu. Pittsburghská dohoda je aktom pre naše oslobodenie veľmi významným, lebo bez nej sotva by boli americkí Slováci mali dôveru v rodiaci sa československý štát a sotva by boli podporovali akciu Československej národnej rady, ba pravdepodobne boli by pracovali proti nej. A v tomto prípade, kto vie, či by celá akcia bola mala taký výsledok, akému sa dnes všetci tešíme.

Na Slovensku sa ovšem počas prevratu a ešte niekoľko mesiacov po ňom nevedelo o Pittsburghskej dohode. Nový štát začal sa zriaďovať bez ohľadu na toto ujednanie, a až keď sa americkí Slováci dozvedeli o rôznych prehmatoch štátnych orgánov, o bezohľadnom protináboženskom postupe exponovaných českých činiteľov, vypravili americkí Slováci na Slovensko delegáciu, ktorej jeden člen, rev. P. Šiška, doniesol fotografickú kópiu Pittsburghskej dohody.

Dohodu si potom osvojila Slovenská ľudová strana ako hlavný programový požiadavok, a tak vyrástol slovenský autonomizmus, ktorý vôbec nemusel nadobudnúť takých foriem a rozmerov, aké má dnes, nebyť spomínaných prehmatov a nespravodlivostí českých ľudí na Slovensku. Ľudová strana slovenská, ktorá sa od začiatku dovoľávala pre slovenský národ prirodzeno-právnej suverenity národnej či ľudovej, ktorá je posledným zdrojom skutočnej štátoprávnej suverenity všetkých moderných štátov, požadovala splnenie záväzkov, obsažených v Pittsburghskej dohode. Žiadala predovšetkým, aby Slováci ostali aj naďalej Slovákmi a Česi Čechmi. Žiadala rozšírenie právomoci ministra s plnou mocou pre správu Slovenska, uvedenie ľudom voleného autonómneho sboru administratívneho a školského. Toto považovala Slovenská ľudová strana ešte v r. 1921 za predbežne dostatočnú požiadavku reálnej slovenskej politiky.

Všetky tieto požiadavky narazily však na principiálny odpor vlády, čo Slovenskú ľudovú stranu vháňalo do stále ostrejšieho radikalizmu. Postupne vzniklo v ľudovej strane niekoľko návrhov na autonómiu Slovenska: návrh Tukov (ktorý strana nikdy neprijala za svoj), Jurigov a Labajov. Ľudová strana bila sa za rovnoprávnosť slovenského elementu v štátnej správe, v úradoch, slovom vo verejnom živote, ale stretávala sa s naprostým nepochopením nielen so strany vlády, ale aj zákonodarných sborov, hlavne však byrokracie.

Jej urputnému zápasu podarilo sa niektoré požiadavky, hlavne, čo sa týka čiastočnej decentralizácie správy, uvedenia slovenčiny do úradov a do škôl, ztupenie ostria protináboženského boja a pod., presadiť via facti, bez zákona a bez zmeny ústavnej listiny, bez vtelenia Pittsburghskej dohody do ústavy, čo je postulátom všetkých autonomistických programov. To však ľudovú stranu neuspokojuje, ona chce mať aj zákonité garancie a chce práva Slovenska rozšíriť. Sústavnej kampani veľkej časti českej tlače podarilo sa presvedčiť českú verejnosť, že autonomizmus je vynálezom maďarským a že smeruje k rozbitiu jednoty Republiky. Ľudovej strane zas chýbalo porozumenie, a hádam aj prostriedky a možnosti, aby sama informovala českú verejnosť o svojom stanovisku, a preto vznikla medzi nami Slovákmi a Čechmi značná ideová priepasť. V posledných časoch sa situácia na oboch stranách trochu zmenila — in bonum. České uši už nie sú tak zatvorené pre slovenské slovo, a Slováci — myslím slovenských autonomistov — prichádzajú do Čiech, aby povedali, čo vlastne chcú. Počuli sme tu Hlinku, Tisu, Rázusa, Sokola. O tom, ako formulovali ťerajšie autonomistické požiadavky, poviem si na budúce.

F. B. Vaněk,

Sjezd litomyšlský před 40ti lety.

Redakce t. l. požádala mně, účastníka litomyšlského sjezdu, abych o něm napsal článek. Váhal jsem, protože mně politické pero v poslední době hodně zrezivělo, ale když už po druhé žádala, nemohl jsem odepřít a začal proto vzpomínat, jak to všechno bylo před 40 lety.

Redaktor Jos. Jiroušek a dr. R. Horský, tehdy kaplan v Ořechu, dopsali mi, abych se ujal funkce „vrchního stenografa“ na chystaném jejich kongresu, vypomáhati že budou ještě stenografové z Litomyšle. Představa vrchního stenografa prvního křesť. soc. sjezdu byla pro bohoslavce II. roku dost lákavá, takže jsem, ač nikoli bez rozpaků, svolil a do města Smetanova a Jiráskova se rozjel. Ale nimbus „vrchního stenografa“ se rázem rozptýlil, když se mi pořadatelé začali omlouvat, že místní stenografové jeden po druhém odepřeli, a že všechny řeči dvoudenního sjezdu musím stenografovati sám a sám. Celé prázdniny r. 1894 jsem pak stenogramy přepisoval, arch po archu posílal do Prahy, kde vyšly rok nato v knize (vydala Vlast) o 144 stranách: „Protokol prvního sjezdu katol. dělnictva československého“, na kterýžto interesenty odkazují.

Dnes, v době rozkladu marxismu, nesnadno se budou čtenáři vžívat do mentality delegátů, jichž se sjelo 111 z Čech,

Moravy, Slezska a Vídně. Byli vysláni nikoli politickými našimi organisacemi, kterých tehdy nebylo, ale vzdělávacími spolky katol., jako spolky katol. tovaryšů, sv. Josefskými jednotami a j. Bylo to v době prudkého vývoje marxismu, pod jehož náporom se chvěla celá Evropa a v ní především Rakousko, a který hnal útokem své stoupence, až fanaticky věrně, spíše na hradby církve než kapitalismu.

Něco se musí stát, říkalo se sice u nás celé čtvrtstoletí, ale o bezstarostnosti a bezradnosti povolaných mohlo se pomalu napsati: Deliberante Roma, periit Saguntum.

Vydávala už sice Vlast v Praze týdeník „Dělnické Noviny“, pro něž získala Jos. Jirouška; v sopečné Mor. Ostravě se snažil kaplan Tom. Kubíček svými „Zájmy dělnictva“ shromažďovati čtenáře a stoupence, ale nikde ještě nebylo možno pozorovat známky hnutí, jež by bylo schopno života a kolektivní práce.

Teprve když čtyřicetiletý kaplan dr. R. Horský, ohnivý tribun lidu, se vrhl na studium sociologie a strhoval jak svými přednáškami, tak i podmaňujícími články zájem bohoslovců a mladých kněží o sociální otázky, začaly svítat na obzoru červánky nového života, začaly se zapalovat doutnající jiskry důvěry v nové, křesťanské, lidové hnutí. I my, bohoslovci v Čes. Budějovicích, založili jsme si sociální kroužek a v něm jednou týdně probírali systematicky dělnické a časové otázky. Pomůckou bývaly nám různé sociologické spisy a také časové články Horského, Vrby a Žáka. Náš zápal dodal nám odvahy, že jsme na sjezdu bohoslovců v Praze docela žádali, aby byla sociologie zařazena mezi učební předměty theologických ústavů. Takovým osmělujícím krokem, jakoby po špičkách, vcházelo křesťansko-sociální hnutí do našich měst a dědin. Bylo to roztroušené prvky, které teprve v celek slil roku 1894 dne 8. a 9. září sjezd v Litomyšli.

Připravil jej dr. R. Horský s T. Jirouškem a položili na debatní stůl otázky:

Kterak smýšlí křesťanský dělník o národnosti. (Sjezd zamítl internacionalismus.)

Křesťanský dělník a společnost. (Resoluce uznává stejnou oprávněnost všech tříd, tedy náš křesť. solidarismus.)

Dělnictvo a náboženství (život, stát budtež vybudovány na principech křesťanských).

Otázka pracovní doby vyvolala dlouhou debatu. Žádán klid nedělní (tehdy ještě neuzákoněný), a to 36hodinový; v průmyslových podnicích 8hodinová doba pracovní, v živnostech a řemeslech maximální 10hodinová; dále zákaz práce žen ve velkoprámyslových závodech. O práci akordní zatím nebylo docíleno shody.

Otázku mzdy řešil sjezd dle encykliky Lva XIII.: taková má být, aby dělník vyživil rodinu a mohl ještě úsporami pamatovati na smutné doby, zvláště na stáří. Řemeslnou práci nechť smějí konati jen vyučení řemeslníci a jen ti to své výrobky prodávati. Minimální mzdu nechť určují zástupci předárců se zástupci dělníků.

Sjezd žádal dále pro dělnictvo sociální pojištění jak nemocenské, tak i úrazové a starobní, kterýžto požadavek splnila teprve poslední naše doba.

Otázka politických práv dělnictva vyvrcholila na sjezdu požadavkem všeobecného hlasovacího práva (tehdy ještě rakouskou vládou obávaného), počínajíc od 24 let. Jestli dnešní doba chce zredukovati volební právo z 21 let na 24, patrně, jak bystře řešil sjezd všechny tyto palčivé otázky. A končil požadavkem, aby každý stav volil pro sebe jistý a to spravedlivý počet poslanců, tedy v zásadě byl žádán princip zřízení stavovského, tolik dnes přetřásaného.

Základy nejen křesť. hnutí dělnického, ale i politické strany katol. položeny.

Delegáti rozjeli se do svých domovů a spolků s živelnou chutí do práce, hodné i obětí. Požadavky sjezdu a nového křesť. soc. hnutí nejen že utvrzovaly stoupence, ale otvíraly oči objektivním protivníkům, neboť nemohli už viděti v tomto programu nástroj kapitalismu na zotročení dělnictva, jak dříve podezírali červení, ale zdravé, obrodné hnutí, s nímž nutno vážně počítat. Soc. demokracii vyvstal první soupeř (tehdy ovšem nár. socialisté a komunisté ještě se nezrodili).

Úspěch každého hnutí není jen otázkou programu, ale i osob. Nové hnutí bylo tak šťastné, že postavil se mu v čelo dr. R. Horský, tehdy obdivovaný a milovaný nejen českým klérem, ale i dělnictvem. Delegáti neshledávali žádné demagogie v konečných jeho slovech, kterými se loučil se sjezdem:

„Pocházím z dělnické krve, sám jsem celý život ztrávil mezi dělníky, v studiích hladu a bídy dost zakusil a lnule tedy k dělnickému hnutí celým srdcem, poněvadž znám jeho spravedlivé tužby i nedostatky. Lidu dělnickému zasvětil jsem svůj život, jemu věnuji všechny své schopnosti a vědomosti, za něj dám vše, co mám, i své zdraví, a bude-li třeba, i svou krev.“

Jeho zájezdy do jam Ilových, Kladna, do Mor. Ostravy, kde debatoval na ohromných soc. demokratických táborech dokazovaly, že stojí za svými slovy také svým životem.

Na sjezdu se vystříдалo celkem 40 řečníků. Dnes jsou skoro všichni na pravdě Boží, až na T. Jirouška a několik jiných.

Pochybuji, že na kterémkoliv jiném katol. sjezdu našem se mluvilo s takovou vážností a tak věcně, jako v Litomyšli. Byl to dělnický parlament, ale účtyhodně úrovně a historické důležitosti. Tam položeny první základy strany a je třeba dosvědčiti, že to byli dělníci, kteří je kladli; po nich teprve přišli katol. zemědělci a po nich ostatní.

Od 8. a 9. září r. 1894 vychází tedy naše hnutí z přítmi na světlo, roztroušená armáda se organizuje, dostává ve svém programu bitevní plán.

Sjezd litomyšlský zasluhuje, aby ho bylo všemi námi letos, po 40 letech, vděčně vzpomínáno.

Církev a trest smrti.

V přítomné době jsme často svědky, že justice se vyhýbá rozsudku trestu smrti a jeho vykonání. Víme, že platí páté přikázání dekalogu, ale také víme, že přece někdy umírají zločinci na popravišti. Jak tedy církev hledí na trest smrti, když na druhé straně zdůrazňuje: Nezabiješ!

Církev katolická vždy uznávala stát jako organizovanou světskou společnost, která se stará o potřeby svých členů zákonodárstvím, správou a justicí.

Pohanský, totální stát držený diktaturou krvavých císařů zdál se prvním křesťanům svojí nespravedlností a šlapáním po právu — zlem. Nikterak se ne-

divíme maximalistovi Tertullianovi, který vida potoky krve prolévané ve jménu absolutistických císařů, nazval stát výplodem ďábla. Ale první křesťanství i v teorii uznávalo stát. U sv. Pavla v listě k Římanům v kapitole 13 čteme: Každý buď poddán moci vyšší; neboť není moci leč od Boha. A dále se praví, že vládce nosí meč, že jest sluhou Božím, mstitelem k vylištění hněvu na toho, kdo páše zlo.

Meč jest zde symbolem moci vládní i trestní, moci nad životem a smrtí poddaných. Po vyjití církve z katakomb nastává kooperace církve a státu, která trvala až do počátku nového věku.

Středověký stát převzal mnohé instituce z římského práva. Převzal také v zásadě trestní právo římské, které se během času značně zosťřilo, i co do sankce i do procesu. Proto u starších spisovatelů církevních nevyskytují se nějaké zvláštní spekulace o trestním právu a trestu smrti. Teprve sv. Tomáš Aq. zabývá se touto otázkou na mnoha místech Summy theologické.

V Summě theologické v 1. části 2. dílu, v otázce 90., článku druhém pojednává se o tom, zda zákon směřuje k dobru společnému. Zde se praví, že stát jest *communitas perfecta*, jejímž účelem jest blaženost, kterou zajišťují zákony. A v následujícím článku stojí, že společnost nebo osoba veřejná, t. j. představitel státu, má moc donucovací, může trestati. Z toho patrně, že sv. Tomáš uznával organisovanou státní justici.

Andělský učitel, když mluví o trestu, zločince vždy nazývá *peccator*, t. j. *qui peccat, peccata committit*. Hřích pak jest skutkem proti přirozenému zákonu, proti rozumu a zákonu Božímu. (1. qu. 63. a. 1.) A na mnoha místech zdůrazňuje, že hřích jest *voluntarium*, provedený úkon vůle. Tedy zvláště při trestu nepojednává o otázce viny. Vina plyne z pojmu *peccator*.

Moderní pozitivistická kriminalistika vytýká t. zv. absolutní teorii trestní, že zdůvodňuje trest větou, *quia peccatum est*. Trest prý jest sám sobě účelem. Zde jest patrna materialistická mentalita, která nezná terminologie a obsahu termínů katolické morálky.

Sv. Tomáš uznává trest smrti a různým způsobem jej motivuje. Tak ve druhé části II. dílu, v otázce 25 ad 2 praví, že takoví hříšníci, od nichž se spíše očekává škoda druhých, než jejich polepšení podle zákona božského i lidského, mohou i smrtí trestáni býti. Soudce tak nečiní z nenávisti k nim, nýbrž proto, že dává přednost obecnému dobru před životem soukromníka. Smrt určená soudcem prospívá k smyti viny, obrátí-li se zločinec, nebo k ukončení viny, poněvadž se mu odnímá možnost dále páchat zlo. Tedy mají se trestati smrtí jen nepolepšitelní, zatvrzelí zločinci. Patrný jest v těchto slovech sociální motiv trestu, ježto má se dávat přednost blahu obecnému před životem jednotlivce.

Církev nad nikým neláme hůl, nikoho neposílá do pekla. Vina trestem smrti se shlazuje, obrátí-li se vinník, t. j. lituje zlého činu a trest smrti podstupuje jako zadostiučinění za zločin. Ve slovech, že se odnímá možnost dále páchat zlo, jeví se zřetelně teorie prevence, a sice prevence generální.

Že nijak neodporuje trest smrti učení církve, to do svědčují slova dále v otázce 64., článku 2., kde se praví, že spravedlnost lidská musí odpovídati spravedlnosti božské, ježto původ moci a státu jest v Bohu.

Vinníky jest nejen dovoleno, ale i nutno trestati, jsou-li ke zkáze a nebezpečí společnosti. Dál. užívá sv. Tomáš srovnání zločince s nakaženým údem lidského těla. Jako nakažený úd se odřezává, aby neutrvalo škody celé tělo, tak musí být zločinec eliminován ze společnosti, třebas i smrtí. Z těchto slov jest patrna vrcholná teorie trestní, t. zv. teorie ochrany, neboť účelem trestu jest ochrana společnosti a jejích právních statků.

Mnoho se vytýká středověké inkvisici. Ale inkvisice sledovala jen dobro společnosti. Užívala sice mnohdy procesního prostředku tehdy obvyklého, tortury, ale státní procesní právo bylo daleko krutější (ordalie atd.). Inkvisice byla především orgánem státním, kde soudci byli duchovní. Pátrala především po bludařích.

Bludaři ohrožovali obecné blaho jak církve tak i státu. Hlásali namnoze podvrtné nauky (komunismus, komunismus žen). Součástí kultu všech středověkých sekt byly sexuální zvrácenosti a orgie. Kdo se přiznal a zřekl bludu, s tím inkvisiční soud nakládal mírně. Inkvisice svůj úkol skončila u zatvrzelého a

K ČERNÉMU MOŘI s Českou Ligou Akademickou ve dnech 14. července — 13. srpna 1934

pro studenty Kč 3 neděle pobyt ve Varně • 3 dny

980

pro naše příznivce
nestudenty Kč

1390

v Sofii, romantická cesta po Dunaji

Maďarskem, Jugoslavií, Rumunskem a Bulharskem •

Informace a přihlášky do 15. června.

ČESKÁ LIGA AKADEMICKÁ, Praha II., Spálená ulice 15.

nathematismem. Státní zákon zatvrzelé kacířství trestal upálením. Ale ani na hranici neopouštěla církev kacíře. Ještě před zapálením hranice dávala se odsouzení příležitost bludu se zřici a zachránit se tak od bolestné a potupné smrti. Ostatně žizka se nijak nemazlil se sektou Adamitů. V Lužnici nad Nežárkou dal je pobít a upálit. Takoví Albigenští, Kataři, proti nimž kázal ve XIII. stol. sv. Dominik a bojovala hrabata z Monfortu, byli krajně nepřátelští státu komunismem žen, usmrcováním starých lidí a šířili své učení ohněm a mečem stejně jako u nás husiti. Jako každé věci jde zneužít, tak se někdy stalo, že se dostal nějaký nešťastník před přísný inkvisiční soud jako oběť msty nesvědomitého udavače. Na inkvisici nutno hledět očima středověku. A což v nové době nejsou případy justiční vraždy?

Sv. Tomáš praví, 1. 2. qu. 13, že člověk jest od přirozenosti svobodný, má ničím nedeterminovanou svobodnou vůli a tím se liší od zvířat. Toto jest nutný předpoklad záslužnosti dobrých skutků a trestání skutků zlých.

Moderní kriminalistika pohybuje se v začarovaném kruhu při otázce spravedlnosti trestu, jmenovitě trestu smrti. Naráží právě na problém svobody lidské vůle, kolísá mezi determinismem a indeterminismem.

Klasická škola učí, že lidská vůle jest svobodná, že člověk mohl jednati jinak, než špatně, kdyby chtěl. Proto trest stíhá špatně jednajícího, že vědomě, ač mohl jednati dobře, nebo vůbec nejednati, jednal špatně.

Škola moderní vychází z determinismu, učí, že jednání lidské jest výslednicí motivů působících na lidskou duši. Mezi tyto motivy a před jich výslednicí klade protimotiv, zákon s trestní sankcí, který má přimět člověka, aby jednal dobře. Takto psychologicky stavěný trest jest prostá metoda odstrašovací. Záslužnost dobrého skutku pak nemá místa, neboť člověk dobře jednat musel, poněvadž vnější okolnosti jej k tomu nutily.

I tak však toto pozitivistické pojetí trestu je vlastně apelem na svobodnou vůli člověka. Nemá-li člověk svobodnou vůli, nepomůže ani protimotiv, pohružka trestem, neboť dle pevného zákona kauzality, nemá-li člověk svobodné vůle, jednat špatně musel. Logicky nutným důsledkem determinismu jest beztrusnost zlého jednání. A jestliže se zlé jednání trestá, třebas i trestem smrti, trestá se záměrně zlá vůle, úmyslnost, záměrnost zlého skutku, dolus, což vše předpokládá svobodnou volbu mezi jednáním dobrým a zlým nebo vůbec nejednáním.

Tento determinism jest patrný svými důsledky v našem zákonodárství o podmíněném odsouzení, v upuštění od potrestání, trestání mladistvých a v snahách o zrušení trestu smrti.

Sv. Tomáš dále praví, že člověk zlý není přirozeně rozlišen od spravedlivých, tedy veřejným soudem musí být dokázána vina.

Jen vládcové a soudcové mohou trestati smrtí. Ja-

ko lékař uřezává nakažené údy, tak jen vládce má právo eliminovat špatný úd společnosti. Má k tomu moc plynoucí z úřadu, který zastává a vykonává na místě Boha.

Dr. Gilbert Doubrava.

Karel Doubravský:

„Ich dien.“

Může-li se mezi československými katolíky mluvit, že pan A. je ve službách pana X., literát B. že slouží skupině pana Y., a může-li se nechápat nebo docela vysmívat pan C., že se opovází přispívat do časopisu pana Z. i pana Ž., kteří jsou oba katolíci, jenže právě hledí na sebe skrze prsty, pak jsme zapadli do nějakého nezdravého bahna, jehož rozdupáním povstala atmosféra, zabráňující nám ve zdravém vidění.

Sloužíme osobám či Bohu?

Je pravda, vynikající osobnost dovede býti magnetem přitahujícím četné jedince, podléhající tak zvanému kouzlu osobnosti, vynikající vůdce spolku nebo i politické strany dovede být silou způsobující příliv nových stoupenců, ale není-li tento vliv dosti silný a způsobitý přetvořit vztah k osobě na vztah k myšlence, k obecnému dobru, k Bohu, pak stoupenci odpadají jako piliny od papíru, za kterým přestal působit magnet, jako vlny mořské od pobřeží za odlivu.

U nás nemáme ani v katolických spolcích kulturních ani v politických stranách katolického lidu tak vynikající osobnosti, která by dovedla působiti svým mimořádným kouzlem a značnou přitažlivostí na většinu čsl. katolíků. U nás máme skupiny větší nebo menší s vůdci většími nebo menšími, jichž vliv pravidelně je omezen na několik více méně závislých lidí, kdežto ostatní stoupenci a příslušníci hnutí jsou mimo sféru osobních zájmů tak zvaných vůdců. A musíme říci „bohudíky“. Je to kádr starších pracovníků, kteří viděli již mnoho těch vůdců přicházet a odcházet, je to starší generace, která vyrovnaně se dívá na život a jeho boje, jsou to lidé, kteří se naučili být více režiséry než herci a jejich příslušnost ke spolku nebo straně nikdy nebyla a nebude službě osobě, nýbrž službou myšlence, jednotící ideji.

Proto masy katolíků čsl. zůstávají celkem chladny k nějakému hašteření mezi skupinou pana X. a pana Y., čtou o tom s nevolí a nechutí a nic by je tak nedeprimovalo, jako kdyby se dozvěděli mnohé zákulisní klepy a klipky. Jakobych slyšel slova staršího pracovníka: „My se tu dřeme, tisk rozšiřujeme, každý hlas s námahou a pracně sháníme, haléře jsme za to od nikoho nevzali a páni u vesla nemají tolik cti, aby se mezi sebou neháдали a neškorčili?“

Tento fakt může býti ke cti katolickému hnutí, neboť je svědectvím neobyčejné politické vyspělosti čsl. katolíků, kteří svou ohromnou většinou slouží ideji a ne osobám. Je zárukou, že po vykvašení všech nedorozumění dozraje tato masa uvědoměle a oddaně sloužící Bohu k vládě jakožto složka státu kulturně nejvyspělejší.

Boj se tedy vede o mládež a intelektuály. Nikdo se totiž ještě nestal vůdcem bez intelektuálů a mladých. Proto to vzájemné přetahování, proto budování organizací proti organizacím, odtud pramení i zloba proti těm, kdož nad službu osobám postavili službu myšlence.

Právě tito lidé, kteří dovedou abstrahovati od osob, kterým nezáleží na kaceřování a posměchu, kteří vytrvale slovem i pismem, řečí i činem nepřestávají dokazovati, že nejen lidové masy, ale i tak zvaní vůdci nebo ti, kdož jimi chtějí býti, si musejí vzít za své heslo krále Jana Lucemburského „Ich dien“ a sloužiti ne svému osobnímu prospěchu a ctižádosti, nýbrž Bohu a jeho plánům, že státi v čele některého spolku neznamená nic jiného, než býti prvním a nejobětavějším a nejoddanějším služebníkem myšlence, kterou jest vyjádřen účel toho spolku, tito lidé jsou nejnebezpečnější všem postranním úmyslům, všem snahám o zbožnění hliněných veličin, všem snahám o diktaturu.

Tito lidé jsou neznámi často a přece nejprospěšnější budovatelé a zabezpečovatelé demokracie.

Vezměme do rukou již jednou doopravdy životopisy svatých a učme se z nich! Komu sloužili? Snad svým zájmům? Snad zájmům svých příbuzných, svých přátel? Komu sloužil velký reformátor sv. Karel Boromejský? V čí byl službě, když prosil papeže Pia IV., aby se mohl vrátiti z Říma do své diecése? Komu sloužil, když se podrobil papežovu rozhodnutí, setrval v Římě a psal generálnímu vikáři: „Prosím Vás laskavě, abyste celou svoji lásku přenesl na toto stádce...“? Komu sloužil, když se přičinil, aby z konklave r. 1566 vyšel papežem kardinál Michael Ghislieri, přítel rodiny Caraffa, která s rodinou Borromeů žila v jistém napjetí? Sám o tom píše: „Měl jsem na zřeteli jen dobro všeobecné Církve a nikoliv zájmy osobní.“

V tomto duchu jest potřebí kázati intelektuálům a mluvit k mládeži.

Tyto dvě složky katolického hnutí musí býti v zájmu služby Bohu oproštěny od malicherného službičkování té či oné osobě, od povinnosti dělati nosné a podpěrné sloupy lidské slávy a vráceny zcela na místo, kam patří, totiž službě ideji, Bohu.

„Prosby za zájmy království Božího“ (knížka „K Bohu“ od Dra Urbana) obsahují tato slova: „Rozlití silné proudy osvětlení na lidská srdce i jejich vůdce, aby uznávali a přijímali vládu Tvou do svých duší... Vzbud v Církvi své Ducha, který by naplnil věrné tvé apoštolským zápallem a silou, aby nezištně, pokorně, obětavě a poslušně... pracovali, majíce na zřeteli jedinou touhu. Službu tvé Pravdě a Lásce.“

P. Ludolf Czermin O. Praem.:

Světec Norbert.

Loňského roku stěžovaly si dokonce i „Národní listy“ na povážlivý zjev, že český lid tak přamalo ví o svých svatých patronech. Šlo o konkrétní případ — u sochy svatého Václava na Václavském náměstí stanuli venkované v čele s pražským jich průvodcem a zajímali se o to, koho představují sochy věnčící světce. A milý Pražák, takto inteligentní člověk, to nevěděl.

Má se to tak se všemi svatými patrony našimi a samozřejmě

netvoří žádnou výjimku mezi nimi svatý Norbert, světec, jehož osmisté výročí smrti nyní oslavujeme. Ba naopak, on je na tom ještě hůř než většina ostatních svatých patronů našich tím, že celý svůj život prožil mimo území naší vlasti, že nebyl v přímém osobním styku s našimi předky a tím tak účinně se nevěpsal do duše národa, jak by se byl býval zapsal, kdyby byl býval mezi námi dílem a působil.

Není světce, jehož působení a úcta by byly specialitou jednoho a jediného národa, a je to zajiště nejvyšší správné. My v posledních letech jsme byli svědky úžasného rozmachu kultu svatě Terezie Ježíškovy, onoho jedinečného přímo dobývání celého světa, a ačkoliv šlo o svěťci francouzského původu, která za hranice své vlasti se dostala jen u příležitosti římské poutě, je kult její u všech národů tak vroucí a ani sebe ostřejší nacionalistická dikta-tura v Německu nemůže zamezit tomu, aby se svěťci neklaněli i Němci a ji nevzývali. Všemi jazyky hovořili apoštolové o prv-ních křesťanských Letnicích, všem národům shromážděným tehdy v Jerusalemě zvěštoval svatý Petr slovo Boží a ke všem národům nastoupil pak on a ostatní apoštolové pout. A tato universalnost Církve v hlásání Slova Božího je pak i v kultu těch, kteří svým životem, svými obětmi, svou láskou nebo i mučednickou smrtí si vybojovali místo u trůnu nebeského.

Není posláním tohoto článku, aby vypočítal detaily ze života jubilujícího patrona našeho, svatého Norberta, ale chci zachytit jen několik stěžejných pilířů jeho životního díla. Proč a čím právě svatý Norbert je tak blízký nám a naší době a našim bédám i úkolům, že zvěčnělý arcibiskup dr. Kordač po velmi bedlivém jistě uvážení jej učinil patronem Katolické akce pro arcidiecési pražskou.

Norbert, kterému se dostalo výchovy tak pečlivě a řádně, od-cizil se výchovným ideálům svého dětství. Zlákal jej lesk císař-ského dvora, podlehł svodům světa, je mezi těmi, kteří svým ži-votem jsou mimo cesty stanovené mravními normami křesťanský-mi — ale přece, když se mu dostalo milosti obrácení, probouzí se vše to, co v dětství jeho zaseto bylo do jeho duše, k novému, ne-tušeně radostnému a plodnému životu. Podobnost Kristovo o-údelu jednotlivých zrn padajících na skálu i mezi trní a v půdu úrodnou tane nám při tom na mysli, životní cesty svěťce Augu-sťina vidíme oživeny v žití Norbertově, ale nade všechno jasné září zde jedna pravda — jak nesmírný význam má výchova rodin-ná pro život a duši dítěte. Může se státi — a není to náhoda vzácný případ, že se člověk zpronevěří zásadám, v nichž byl vy-chován, ale od-cizil-li se pravdě, pak milost Boží nepřestává bu-šiti na brány jeho srdce a ve chvíli, kdy nejméně by toho tušil, nadejde hodina svatého poznání! V této tolikrát osvědčené prav-dě spočívá hluboká útěcha pro tak mnohého otce nebo matku. Snad desetiletí to trvá, jako to trvalo svatě Monice, než dítě svoje uviděla na kolenou.

Svatý Norbert, svěťce tak universalní, že rodný severozápad Německa i sousedící Francie a Belgie a německý východ i da-leká Itálie byly jevištěm jeho velikých činů, je živým, plamen-ným výkřikem proti povýšenosti lidské. Proti pýše, která jako zhoubná epidemie zuří v řadách lidstva a která je příčinou toli-keré nevěry nebo náboženské lhostejnosti. A krutý byl Norbert ve svém pokání i v tom, co požadoval po svých řeholních bratřích. A doprovozil-li Bůh jeho životní cesty tak velikými úspěchy, byl-li svatý Norbert jedním z největších mužů své doby a pra-vým krystalizačním bodem obrody a pořádku, pak po požehnání Božím všechny tyto úspěchy měly nehlubší svoje kořeny v tom, že nelnul k časným věcem. Jak směšné to asi připadalo xantenský-m maloměstákům, když rodáka svého, kterého znali jako v blaho-bytu vyrostlého potomka staroslavného hraběcího rodu, viděli jako muže zcela jiného způsobu života. Když viděli, jak všechno se zřiká a vše rozdává, aby nic jej a mysl jeho netížilo při vzletu k nejvyšším metám! A naše doba a právě ona více než která-koliv jiná potřebuje muže ražení Norbertova, muže v přeneseném slova smyslu „čistých rukou“, jejichž ideálem není získání pomí-jejících hodnot a statků, ale kteří tím, že slouží vyšším věcem a vznešenějším zájmům, zcela jinak dovedou zahohřeti pro sprá-vedlivou věc a mnohem úspěšněji dovedou budovat než ti, kterým takový ideál je cizí!

A mužové takoví dovedou pak, jde-li o zásadu, býti nekompro-misní, jak jím byl svatý Norbert. On dobře věděl, že proti sobě popudí všechny mocné své arcidiecése — on věděl, že jeho snažení bude mít následky snad nedozírné, a přece s celou vehemencí snažil se zjednatí nápravu a zjednal ji také, když bojoval o vrá-cení šlechtou za slabých předchůdců jeho uchvácených statků! Tak daleko to došlo, že vraždami měl býti odstraněn, ba utéci musel z residence a po celou noc se skrývali ve věži katedrály před revoltujícími, svedenými davem — a on přece nepovolí. Ze

sideálního města svého musel odejít a klatbou je stíhati, než ko-nečně odpůrcové jeho pochopili, že jsou v nepravu, že Norbert, žádá-li, aby arcibiskupovi magdeburskému opravdu patřilo, co jeho jest, neshání majetek pro sebe, ale pro chudé, pro zbědo-vané, jichž tolik našlo pochopení a účinnou pomoc u něho! Který jiný muž by se byl býval v kraji cizím s takovou neohrožeností postavil proti všem mocným, proti vlastní dómské kapitule a ži-vot dal nejednou v sázku? To dovedou jen mužové sloužící vyš-ším a nejvyšším zájmům, kteří nepachtí po chvilkovém potlesku, po úsměvu, který již zítra se změní může v úšklebek, mužové, jímž jejich vlastní „já“ je vedlejší věcí a kteří znají jen jednu cestu, onu práva!

Magdeburk přemohl svojí neohrožeností jako předtím katoli-cismu vrátil Tanchelimové bludařství propadlé Antverpy a celé Flandry. Co před ním bylo pokusů, aby blud byl vyhlazen — a všechny selhaly a zkomplikovaly již tak jak tak obtížné poměry, až přišel Norbert. Síla jím hlásaných zásad byla podepřena silou jeho osobnosti, a to rozhodovalo vždy, kdykoliv svěťce zasáhl do vývoje politického i církevního.

Titul „arcikancléře italského“, propůjčený svěťci Norbertovi, byl jen malým uznáním a oceněním jeho velikých činů politic-kých. Uvážíme-li, jak obtížné v oné době bylo cestování, kolik musel překonat překážek a obtíží, než z Magdeburku se dostal do dalekého Porýní nebo do Francie, a přistupuje-li ještě jistota, že Norbert byl svědomitým arcipastýřem své velmi rozlehle arci-diecése, pak jsou tím obdivuhodnější oběti, které svatý Norbert přinesl, aby upevněna byla Církev, aby se předešlo rozvratu v ní, aby odstraněno bylo zlo dvou papežů a aby pravý, slušící úřadu a poslání důstojný papež nebyl ve svých rozhodnutích závislý na vůli nebo zvůli světských vladařů s německým císařem v čele. Svatý Norbert cele pochopil nesmírný význam papežství, tohoto základního pilíře katolicismu, té záruky jednoty a pečete pra-vosti Církve. Na pranyř jej postavili stoupenci vzdoropapeže, celý boj točil se vlastně kolem osoby Norbertovy, která se stala krystalizačním bodem, ale vědomí, že hájí pro dnešek i pro bu-doucnost nejzákladnější pramen rozvoje Církve, bylo jemu vodi-tem. Tak nesmírné důvěry německého císaře Lothara se těšil, že ho učinil svým pravoplatným zástupcem na koncilu remešském, že jeho rádcem byl, že jej konečně uposlechl a postavil se za pravého papeže — a přece, když později v Římě Lothar po papeži žádal odměnu za vše, co pro stolec Petrův i jej, papeže, byl uči-nil, a to ve formě výsad při jmenování biskupů a při obsazování významných míst v Církvi a papež stejně jako vedoucí rádcové jeho žádosti chtěli vyhověti, tu stává se Norbert proti císaři a stává papež před zrak osudné důsledky, jaké taková odměna může mít pro svobodu papežovu, pro vnitřní vývoj Církve. Málo jen je v dějinách mužů tak veliké, vše obětující lásky k stolci Petrovu, jakým byl svatý Norbert a našemu národu obzvláště po této stránce by on měl býti vzorem a příkladem!

A zdroje Norbertovy síly a pramen velikých činů i zázraků, jímž si pak vydobyl místo mezi svěťci? Eucharistický kult... Bez monsternice, bez Eucharistie jsou nemyslitelné sochy a obrazy svěťcův. Tak malovala jej staletí minulá, tak ctí jej naše doba, tak patřiti bude všem budoucím věkům. Eucharistie — pokrm všech velikánů na cestě k nejvyšším metám byl i pokrmem Nor-bertovým, byl jeho posilou, byl duší jeho duše a srdcem jeho srdce.

Bez Eucharistie je život náš pouští. Není nám katolikům od-cizenějších krajů nad ony, v nichž svatostánek s ciboriem jen málokdy při mši svatě se octne v kněžských rukou. Jediná vláha, která život může dát beznáboženským pouštím v našich vlastech, je Eucharistie...

A úcta Rodičky Boží, ten něžný květ, který vyrostl na luzích nejvroucnější víry? Bez této úcty není jediného opravdového a vroucně věřícího křesťana. Mariánská úcta — toť ideál všech velikých, zanicených duší. A tak v životě velikána Norberta ma-riánská úcta měla stěžejní místo a měla a má jej i v působení řeholních jeho synů, v poslání, které on jim dal a určil.

Svěťce Norbert, odpočívající uprostřed nás na půdě tak drahé, na místě tak krásném a památném, na pražském Strahově, je tak jasným, tak ušlechtilým vzorem všem, kdož za Kristem chtějí jíti za našich dnů, osm set let po smrti svěťcův!

Dr. Sa:

O středoškolských profesorech.

V Lidových Listech ze dne 25. dubna napsal „bývalý středoško-lák“ článek, v němž velmi nepříznivě kritizuje své bývalé středo-školské učitele. Ku kontroverzi, která se projevila, tuším, již ve třech replikách, přihlásili se profesoři, kteří z největší části výtky odmítají.

Kritika, kterou tu pronesl abiturient nad svými učiteli, není lichotivá a přesto, že je v ní i několik drastických a nespravedli-vých vět, myslím, že je to věc příliš vážná, než aby ji bylo lze s druhé strany odbýt několika podrážděnými slovy. Pravda, mladí jsou mladí, radikální, přehánějí atd., nicméně mladí mívají také nezakalený zrak, a přirozený nepokažený jemný cit, takže vystihnou velmi dobře skutečný stav věcí. A kdo konečně je po-volanější, aby mluvil o špatné botě než ten, koho tlačí.

Nejsem sice starým profesorem, ale také ne z těch nejmlad-

ších a osud mi „popřál“ nahlédnouti do řady sboroven. A není k tomu třeba zvláštního umění, stačí trochu pozornosti, abys pro-hlédl, jak se pracuje. Bohužel — třebas nesouhlasím s bývalým středoškolačkem na sto procent, musím mu dát v mnohém za pravdu. Nemá smyslu, abychom si z nějaké stavovské ješitnosti zapírali své chyby.

Na chyby a nedostatky středoškolských profesorů nelze se však diviti, jak to činí bývalý středoškolaček, z úzkého hlediska a vy-píchovati je, jakoby to bylo nějaké specifikum jen a jen středo-školského učitelstva. Kořeny jejich jsou hlubší a všeobecnější. Ve škole (ovšem nejen ve střední!) se projevují nejokatejší a ovšem také nejbolestnější. Přece nikdo nebudě chtít tvrditi, že středoškolské profesoři jsou nějakým podřadným elementem, kte-rý svou práci koná špatně, zatím co jiné stavy ji konají lépe, svě-

domitěji atd. Profesori a potom i škola, jsou obrazem současných poměrů. Profesori v nich žijí, v nich byli vychováni tak jako kdokoliv jiný a dle nich pak také působí! Mluví-li se o duchovní krizi střední školy, pak v tom nelze spatřovati nic více než speciální úsek — pravda, velmi choulostivý — povšechné duchovní bídě naší inteligence vůbec. A v čem tato krize spočívá, je jasno: v materialistickém názírání na život. Tím, že inteligence odhodila duchovní ideál, ať už v jakékoliv formě se projevující, tím okamžikem se vzdala svého vůdcovství, vrátila se do masy, již je nyní nemilosrdně vlečena. A masa opovrhující zbabělou chlebařskou inteligencí, dá se poháněti demagogií. Pohled kolem, doma i za hranicemi přesvědčuje, že je tomu vskutku tak. To je rámec, do něhož nutno zasaditi dnešního středoškolského profesora středních a mladších generací. Nemusím snad zvlášť zdůrazňovati, že mluvím všeobecně.

Zásadně nemohu dáti bývalému středoškolákovi za pravdu v tom, že středoškolská profesori nejsou schopni naučiti. To není pravda. Už ovšem pravděpodobněji zní — že střední škola málo naučí. To však není, alespoň přímo nikoliv, vinou profesorů. Ve svém celku jsou středoškolská profesori — pokud se vyučování týče — stejně svědomití, jako kterákoliv jiná kategorie státního úřednictva. Odezírajíc od několika ojedinělých příkladů, snaží se profesori poctivě naučiti. Odborné vzdělání, jehož nám poskytuje vysoká škola, je dostatečné a osnovy konečně nejsou a nemohou být ani tak nicotné, aby se podle nich nedalo učit, vždyť vlastní náplň tvoří si v osnovách profesor sám. Nepopírám ovšem, že žáci si odnášejí ze střední školy vědomosti dosti chatrné, nikoliv však zase tak chatrné, jak nám to chtějí namalovati ankety. Vina však je na žácích, na jejich životě mimoškolském a na celém systému, jenž do našich škol v posledních letech zahrnul pod řadou libivě znějících, vskutku však falešných hesel, hledících žactvu středoškolské studium všelijak usnadnit na úkor vědomostí. Počiná to přijímání zkoušek na střední školu a končí maturitou. A ani na tom nenesou profesori viny. Reformovalo se bez nich a často proti nim. Chyba jejich byla nejvýš v tom, že, ač nesouhlasili — nedovedli se důrazně ozvat. V tom jest učitelstvo živlem daleko čilejším a radikálnějším. Jedině v čem bych připustil vinu středoškolských profesorů na špatném prospěchu žactva, je to, že se profesori nezajímají o mimoškolský život žactva, který ovšem má velmi zhoubný vliv na prospěch, což je dostatečně známo. To však už souvisí s jinou věcí, totiž s výchovou mládeže a tu je třeba zcela otevřeně říci, že co naši středoškolská profesori žactvu neposkytují je výchova a nejbolestnější se to jeví v nedostatku výchovy mravní a v uvědomění národním. Obalujeme si to sebe krásněji, jsme-li dosti upřímní — doznáme — že na střední škole se sice učí, ale nevychová. Zkusme jen položit abiturientům otázku, jak na ně výchovně působila střední škola, kde a jak získávali hodnoty, z nichž si budovali své mravní, náboženské, sociální a národní zásady životní. Jistěže se vyskytnou mnozí, kteří vděčně budou vzpomínati toho či onoho profesora, to však — bohužel — budou výjimky.

Snad mně bude mnohý kolega v duchu oponovati, snad se i vyjádří v tom smyslu v tisku — a bude dobře, bud-li se o věci hodné přemýšlet a psát, neboť předmět za to stojí. Analýzou zla počíná cesta k lepšímu.

SKM a Orel.

Z mnohých míst z Čech i Moravy stále živěji volá se po spojení organizací sdružujících katolickou mládež v jeden mohutný šik. V časopise katolické mládeže „Dorost“ v č. 9. píše též P. F. Nesrovnal S. J. o dosavadních výsledcích spojovacích.

Za jeden z hlavních předpokladů spojení organizací katolické mládeže považují vyjasnění poměrů mezi Orlem a SKM v Čechách a mezi Orlem a Omladinou na Moravě. Jak si to mezi Orlem a Omladinou vyřídí na Moravě, je jejich věcí. Chtěl bych zde dnes jen nastíniti žádoucí spolupráci mezi SKM a Orlem v Čechách.

Obě organizace (Orel i SKM) mají stejný účel: vychovávat za mládeže praktické a uvědomělé katolíky. Obě organizace chtějí vnést do katolického života obrodného ducha a propagují hnutí eucharistické a exerciční.

Orel vedle kulturního programu považuje ještě tělocvik za prostředek k cíli a snaží se býti protiváhou pokrokového Sokola. Členstvo jeho rekrutuje se povětšinou z měst a organizuje všechny bez rozdílu věku — od dětí až po starce.

SKM naproti tomu snaží se připravit mládež více pro praktický život a pečuje též o její stavovskou zdatnost. Zřizuje k tomu účelu odbory pro mládež zemědělskou, dělnickou a divčí. Ve skupinách SKM organizuje se jen mládež od 14 do 30 let, přispívajících členů je sotva 6—7 procent. Pro záchranu dětí organizuje SKM dětské besídky, jimž s důvěrou svěřují své děti i rodiny socialistické a liberální. Ostatní zvláštnosti a přednosti té či oné organizace nebudu dnes vypočítávat. Orel i SKM byly založeny před válkou, takže dostatečně pevně zapustily kořeny v rámci našeho katolického hnutí a oba mají svoji tradici. Proto chtějí spojení těchto dvou složek dokázat přes noc je nemožné.

Při otázce, který z uvedených spolků založit tam, kde ještě není, nutno předně uvážiti, který z obou je pro tu či onu farnost neb osadu prospěšnější. Tať otázka byla dosud při zakládání nových jednot Orla a skupin SKM ponechána samým pracovníkům a ústředím spolků. A že každé ústředí má snahu vlastní odbočky zakládat a získávat je jasně.

Příčina — proč střední škola nevychováva — jest jednoduchá. Naznačil jsem to nahoře. Profesor se cítí pouze úředníkem. Tak jako jiný si vyžije v kanceláři akta, tak i on přednáší žactvu příslušné lekce. A že by jeho práce měla spočívat v něčem více, to mu sotva přijde na mysl. Pravdou ovšem také je, že vysoká škola k výchově mládeže připravuje praubozce. Teoretické učení pedagogickým formulím, dějinám pedagogiky, pedopsychologií, to ještě nelze přece nazvati pedagogikou. Ale to bych nepokládal za zvlášť těžkou závaďu, vždyť pedagogická příprava starších generací profesorských nebyla o nic lepší a přece nás vychovávaly a dobře vychovávaly. Hlavní příčina je v materialistickém názírání na život. Zdůrazňuji znovu, že není proč by měli býti profesori v tom ohledu horší, ovšem také lepší, než kterákoliv jiná skupina naší inteligence, téměř všeobecně zamořené materialismem. Ovšem u profesorů (totéž platí i o učitelích) se tento materialismus projevuje pronikavě na objektu, s nímž pracují — totiž na duši dětí, kterou mají vésti a vychovávat. A že profesor materialisticky založený nemůže býti dobrým vychovatelem, je-li nějakým vůbec — o tom není třeba, myslím, debatovati. Materialismus nutně vede k egoismu a výchova vyžaduje sebeobětování. Což může z tohoto materialistického pojetí života a tedy i funkce ve škole, vyplynouti něco jiného, než názor, který mámoděk vyslovil zcela mladý profesor ku svému kolegově, připravujícímu se na zkoušky: „Buďte rád, že máte ještě co dělat. Až budete hotov, čeká na vás už jen strašná otrava ve škole.“ Což může vedle materialismu růsti láska k cizímu dítěti? A bez této lásky je veškerá sebeučenější pedagogika ilusorní; je to potom řemeslo a žádne umění.

A vydatně celému tomuto směru materialistické výchovy hovoří i naše osnovy, v nichž se vesměs stále více a více zdůrazňuje utilitaristická tendence a sice naprosto v duchu hrubého materialismu. Střední škola se stává pouze branou do „praktického“ života, nikoliv do života vůbec. Jakoby se život vyčerpával jen a jen v honbě za chlebem. A tak už ta dnešní naše střední škola svým duchem přímo vnucuje svým odchovancům názor: ten lépe žije, kdo si obratněji a chytřeji umí vydělati peníze. Nelze jinak ovšem ani očekávat, když je svěřována ve své hlavě lidem, jimž materialismus je politickým programem. Pravda, on to je resorť, kde není velkých dodávek atd. Ze však se jedná o duševní zdraví našeho národa, na to naši puncování vlastenci ještě nepřišli.

Dnešní střední škola je názorně naprosto roztržitěná a výchovná tendence, je-li nějaká — vůbec není jednotná. Jeden profesor propaguje trampingu, druhý sportovní fanouškování, třetí sokolování a tak, jak komu co hovoří, to vštěpuje do mladých duší. Hodnoty se nerozlišují, jedna druhou potírá a to vše plodí zmatek v duši mladého člověka, který střední školu opouští a neví, čím je, k čemu by se hlásil, a tak do života vchází mladí lidé mravně nedodělání. Výchovně je naše střední škola chaos. Oč větší cenu pro národ má taková dobře vedená škola konfesijní tolik osouvaná a proskribovaná. A takové už to u nás je: než náboženská výchova, raději žádná.

Musíme se tedy připravit, že mladí lidé nás budou souditi stále častěji a že kritika jejich bude stále nepřijemnější, půjde-li naše střední škola cestami, jakými se ubírá dnes.

V Čechách daleko přes 60 procent všech jednot orelských vzniklo ze skupin katolické mládeže, takže se u vedoucích orelských funkcionářů a často i kněží ustálil názor, jako by SKM bylo přípravným provisorním spolkovým útvarem pro Orla. Zde jsme u kořene věci. Už specificky odlišné úkoly, na něž jedna organizace upraveně nestačí a rozdílnost prostředí a poměrů, opravňují existenci organizací různých, tedy jak Orla tak SKM.

Musí proto obě bratrské korporace přinést pro spolupráci stejné dobré vůli a nesmí viděti v tom, když pracovníci z SKM se brání přetvořování skupin na jednoty orelské, již nepřátelské zaujetí proti Orlu. V zájmu co nejužší spolupráce Orla a SKM je třeba si ujasnit a dodržovat tyto zásady:

a) V místech, kde je již Orel i SKM, vynasnaží se obě organizace žiti v míru a lásce, budou se podporovat a doplňovat v činnosti a nebudou chtít likvidaci jednoho či druhého, leč by to vyžadoval prospěch katolické pastorace ve farnosti, podle názoru duchovní správy.

b) V místech, kde je již činná skupina SKM, nebude se zakládat Orel; rovněž kde je činna jednotka Orla, neustaví se skupina SKM.

c) V místech, kde je nečinná skupina SKM neb jednotka Orla, je možno založiti neb obnoviti kterýkoliv druhý spolek.

d) V případě přeměny neb likvidace kteréhokoliv spolku připadne jmění ústředí, ke kterému odbočka náležela. Podle stanov spolků.

e) Spolupráce obou složek budiž prováděna podle zásady: „Rovný s rovným.“

Snažil jsem se naznačiti možnosti užší spolupráce SKM s Orlem v Čechách. Ovšem bude záležeti též na brněnském ústředí, kde někteří vedoucí nechápou někdy dost dobře postavení a organizaci českého SKM.

Spolupráce a vyjasnění poměrů mezi Orlem a SKM je v zájmu katolického hnutí nejvýš žádoucí. Pracovníci z SKM i z Orla jistě rádi uvítají společnou schůzi vedoucích, na níž by jednali o tom, co je spojuje a snažili se překlenout, co je rozděluje.

Dokázali-li v desítkách jednot a skupin (kde jsou v jednom místě) v lásce spolupracovat, zúčastnila-li se v r. 1933 svými vystoupením na sjezdu katol. mládeže též orelská župa Bedřicha Pospíšila a připravují-li pro rok 1935 DSKM České Buděj-

ovice a orelská župa Jirsíkova společný sjezd mladých katolíků z diecése budějovické, proč by to nešlo v celku? Vpředu uvedené zásady však musí zůstatí základem jednání a dohody.
Jan Janoušek, tajemník SKM.

Jos. Chudáček:

Sdružení katolických rodičů.

Odbor katolického učitelstva v Plzni při své činnosti v dobách popřevratových stále pocítoval, že nutně potřebuje doplnění své činnosti jinou organizací, totiž rodičů, kteří posílají své děti do školy, bez nichž mnohá jeho akce zůstávala málo účinná, po případě bezúčinná. Pořídil si tehdy adresy katol. rodičů, kteří posílají své děti na katol. náboženství a začal pro ně vydávat místní časopis „Rodina a škola“, v němž je seznamoval s organizací školní a se vším, co se týkalo výuky a výchovy dětí. Pokrokaři ihned pochopili, jaký veliký význam pro otázky školní mají uvědoměti katol. rodiče a proto začali ihned v témž roce 1921 vydávat proti našemu časopisu svůj časopis pod divným názvem „Naším zítřkům“, jenž však pro nepochopení po několika číslech zanikl.

Záhy se však ukázalo, že jest nutno z této místní organizace katol. rodičů vytvořit věc na mnohem širším základě spočívající. Proto na podzim r. 1922 založeno na podnět nynějšího kanovníka vyšehradského, poslance Boh. Staška Ústřední sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy, jež dle stanov svých začalo zakládati odbory v mnohých farnostech. Poněvadž bylo nutno vydávat pro ně i časopis, usneseno místní časopis plzeňský přenést do Prahy jakožto orgán Ústředního sdružení katol. rodičů. Chtěli jsme podržeti starý název časopisu „Rodina a škola“, ale tohoto názvu chopili se na Moravě a začali vydávat přes naše protesty časopis s tímto názvem. Pro náš časopis volen tedy název „Šťastná rodina“.

Byla to tehdy práce radostná, neboť místní odbory Sdružení katol. rodičů se všude zakládaly, měli jsme štěstí, že jsme našli v pensionovaném katechetovi P. Fr. Svatkovímu, jenž se této práci zcela věnoval. Nalezli jsme mimořádně vřelý po-

chopení i u zemřelého arcibiskupa Dra F. Kordače. Zdálo se tudíž, že vznikne nám vsutku významná organizace katol. rodičů, která si bude plně vědoma svých práv a která dovede tato práva hájiti. Předsedou Ústředního sdružení katol. rodičů zvolen p. senátor JUDr. Jos. Karas.

Ale netrvalo dlouho a zemřel dp. Fr. Svatek, jenž byl tajemníkem Sdružení. A tu brzy nastává úpadek veškeré činnosti. Nevím, jestli předseda Dr. Jos. Karas si nebyl vědom důležitosti tohoto Sdružení katol. rodičů či pro jiné práce se mu nevěnoval, ale faktem zůstává, že činnost ústředí ustala úplně. Nutno přiznati, že to byla velká chyba. Také iniciátor celé této akce, kanovník a poslanec B. Stašek na tuto organizaci zapomněl. A tak dnes vidíme, že trvají dosud místní odbory, ale ústředí jest bez jakékoliv činnosti.

Mezitím se stalo, že ministerstvo školství nařídilo takřka povinná sdružení rodičů, vydává pro ně časopis, čili jinými slovy, to, co jsme my začali dělati před 13 lety, dělá nyní školní správa sama.

Rozumí se samo sebou, že naše práce jest tím velmi znesnadněna, ale jak vidíme z činnosti některých místních odborů, dá se konati dále. Jen jest nutno, aby Ústřední sdružení katol. rodičů a přátel křesťanské výchovy začalo pracovati promyšleně a soustavně. Nevěřím tomu, že by se nenašli lidé, kteří by ochotně v této práci nepomohli. Nutno doznati, že tato práce jest namáhavá, velmi často takřka neviditelná, ale jistě mnohem cennější, nežli konání všelijakých parádních schůzí, z nichž nic naprosto není.

Dr. Emil Zavadil:

Studium katolického právníka.

Na otázku, jaká musí býti myšlenková a pracovní orientace katolíků v přítomné době, odpovídá P. K. Reban,¹ že je třeba v první řadě rozřešiti „první otázku“, a to:

1. Jaký je účel života? Je Bůh, který stojí nad lidstvem?

2. Kdo je pramenem mravní závaznosti a právního řádu: Bůh či člověk?

3. Jaký je poměr autority a svobody, jednotlivce a společnosti?

Jestě na další úkoly upozorňuje P. Reban, ale pro naši úvahu stačí všimnouti si těchto uvedených základních otázek, jimiž se obírá philosophia perennis. Druhá a třetí otázka zde naznačená spadá do oboru právní filosofie a obě jsou tudíž vědním polem pro studium katolického právníka. Uvedený náš stín dělby práce od P. Rebana svědčí o jeho neobyčejném postřehu pro potřeby katolického života u nás a zařazení mravní závaznosti právního řádu spolu s poměrem autority a svobody na tak čelné místo, ukazuje na důkladnost, s jakou bylo o myšlenkové orientaci uvažováno a o významu, jaký je dnes na právní filosofii kladen. Stačí všimnouti si jen bohaté literatury, uvedené v Sociologii Bedřicha Vaška,² abychom poznali, jak mizivě procento děl z právní filosofie připadá na naši zemi.³ Však ten, kdo prošel nebo studuje na právnické fakultě, poznává sám, jak — vyjma právnické fakulty brněnské⁴ — jest právní filosofie pěstována způsobem naprosto nedostatečným. Ovšem velkou vadou tohoto odvětví vědecké činnosti jest nejednotnost v chápání samého pojmu „právní filosofie“. Zatím co jednomu slouží ke zjišťování forem právního myšlení,⁵ žádají jiní, aby se za-

bývala i jeho obsahem.⁶ Rozlišuje se formální a hmotná filosofie práva,⁷ která se opět podrobují zkoumání s hlediska normativního a kausálního. Při tom ovšem nevádí, aby autoři se nedovolávali jednoho a téhož filosofa.⁸ Je-li chudá literatura z oboru právní filosofie u nás vůbec, není ani jediného díla týkajícího se tohoto tématu a opírajícího se o křesťanskou filosofii.⁹ Jak si asi povzdech! prof. Vašek při studiu vzácných děl jinojazyčných tohoto oboru se týkajících, když nemohl z českého uvést ani jediného. A odtud ona důkladnost, s kterou P. Reban upozorňuje na tento dosud u katolických právníků pomíjený obor působnosti.

Vždyť tento obor vědeckého poznávání, spočívá-li na chybných základech, má dalekosáhlé účinky pro praksi a celý veřejný život sice přijatelné, ale ve svých důsledcích katastrofální pro lidstvo. Tak tomu je na př. u zakladatelů teorie normativní,¹⁰ která vede k absolutní státní supremacii, k zbožnění státu jakožto jediného a nejvyššího pramene „práva“. A tak se děje všem vědeckým sborům, které vyrostly z filosofické půdy materialistického subjektivismu, v němž mravní immanence vede k mravní autonomii a jednotlivec stává se na tomto světě, který pro něho neexistuje, úplně osamoceným. Ve styku s ostatními je pak on nejvyšším soudcem i zákonodárcem, a poněvadž není práva a jest jen nejvyšší autonomní zákon každého jednotlivce a poněvadž přece nějak musí lidé vedle sebe žít, užívá se násilí.

Jinak se však má otázka, vycházíme-li z metafy-

¹ Radbruch: Grundzüge der Rechtsphilosophie.

² Weyr v č. Naše doba (1917).

³ H. Kelsen i jeho odpůrce Fritz Sander opírají se a dovolávají Kanta.

⁴ Snad jen nepřímou sem spadá od K. Mikláška: Kniha o dobrém zřízení státu a nedávno vyšlý I. díl Církevního práva od Pejšky, Sv. I. Ústavní právo církevní.

⁵ H. Kelsen, Fr. Weyr a j.

¹ Život r. XVI., č. 1., str. 9.

² Díl I. Stát, str. 204 a násl.

³ Viz tamtéž.

⁴ Dík prof. Weyrovi a Kallabovi.

⁵ Weyr, viz jeho Základy právní filosofie.

siekého řádu bytí věcí, jímž získáváme základnu závažného životního řádu; neboť praktická a vůdčí filosofie života pochází právě z metafysiky. Jednotlivce není pouhým číslem ve státě, nýbrž samostatnou a podstatnou složkou, které slouží kolektiv. Metafysický řád nezná násilí, nýbrž rozumné poznání zákona a poznání, že jest nutno podle něho jednat, jakož i poznání, že ten, kdo ho nechce šetřiti, musí zce-~~la~~ samozřejmě k tomu býti přiveden, a to nikoliv na principu násilí, nýbrž na základě práva, plynoucího z objektivního, platného zákona metafysického a tedy všechny zavazujícího, ať chtějí, nebo nechtějí. Po-

přením tedy nejvyššího zákona, který má právo vázat všechny lidi, popírá se i právo na výkon spravedlnosti.

Toho musíme uchrániti národ i sebe. Budeme snad míti možnost vícekrát se ještě zabývatí právní filosofií. Zatím upozorňujeme, že si tohoto oboru již všimla Filosofická revue¹¹ a že otázce právní filosofie bude věnováno též několik přednášek na II. akademickém týdnu v Praze.¹²

¹¹ R. VI., č. 2.

¹² Bude uspořádán první týden v říjnu t. r.

Boj o metodu.

Kdyby byla někdy před desíti lety Madame de Thèbes si zaprorokovala, že v letech 1933-34 vzruší celou československou veřejnost vášnivý boj o metodu vyučovací, byli by se i ti, kteří věštkyním věří, nedůvěřivě poušmáli a byli by si pomyslili, že tento kus věštby se nepodařil. A přece by byla skutečnost překonala veškeré očekávání.

Byli jsme svědky, že se metodou elementárního čtení zajímali universitní profesori stejně pečlivě jako učitelé venkovských škol, novináři právě tak jako hygienikové, okresní výbory i inspektoři — těmto to ostatně přísluší nejdříve — ale — což bylo do té doby neslyšáno — i rodičové dětí. Jindy klidní občané, kteří se o školní metody přestali zajímat, tím dnem, kdy si nesli poslední vysvědčení v kapse, najednou začali sháněti poučení o metodách elementárního čtení.

S podivem začali se dovídati z jistého druhu denního tisku, že jejich i nejlepší učitelé vlastně nic neuměli a ničemu nerozuměli, že ve škole, jež v jejich retrospektivě zůstávala přec jen místem pěkných vzpomínek, byli moření a duševně mrzačení. Že se tu vlastně naučili čísti práci, která se dala v odporu se všemi přirozenými zákony duševními, a že ty slabikáře, které kdysi brali do rukou s posvátnou úctou, poněvadž je uváděly do světa lidské kultury, byly podle Jp v Českém slově pouhé slátaniny, které ohrožovaly jejich duševní zdraví.

Největší zmatek nastal v učitelstvu.

Přicházela nová metoda. Každý takový nový host v pedagogické domácnosti bývá podroben nedelikátním otázkám, než se mu vykáže místo. Tento však přivedl do rozpaků i nejrutinovanější poradatele. Na otázku: odkud? dověděli se, že z Ameriky, která teď udává tón. Ostatně anglosaská kultura má dnes, jako měla vždycky, dobrý zvuk. Impresáři nově přichozí byl universitní docent, tedy vědeckost tu byla nade vše pochybnost zaručena, a my té vědě vždycky tak rádi a tak stepě věříme! A potom to kouzlo novosti! Nové přece nemůže býti tak špatné jako staré. Jak by také mohlo být, když se u nás právě tolik věří tomu pokroku do nekonečna! A pak nepodléhají jen dámy kouzlu nové módy. Dnešní svět mužský je po této stránce stejně slab, ne-li slabší.

A tak nová návštěvnice byla uvítána s nadšením — to my umíme! — a vykázano jí místo skoro více než čestné. Nechybělo zajisté v jistých kruzích ani nezbytného opojení, ani dvorných ctitelů.

Nedůvěřivci, za něž mluvil Kubálek, byli poctiví málo lichotivými názvy zaostalců a lidí, nad kterými bylo nutno z důvodů národní i mezinárodní prestiže vyřknouti vědeckou klatbu.

V pedagogické domácnosti však uvítací recepce bývají velmi krátké a noví hosté bývají brzy uváděni do prací všedního dne. A je to tak jistě správné. Na to přece neuvádíme do pedagogiky teorie, abychom se jim klaněli, ale abychom jich použili k zdokonalení výchovné i vyučovatelské praxe.

Tomuto starému a strohému zákonu života nemohla se vyhnouti ani globální metoda, která žádala, aby se děti hned od počátku učily čísti celá slova, nikoli jako dosud napřed hlásky, potom slabiky a slova.

Podrobil ji zkoušce nejprve E. Strnad a poznal, že je sice tato metoda dobrá k obdivu, ale že se nehodí k naší školní práci v I. školním roce. Po půl roce ji vykázal ze školy a sklídl ovšem výtku impresária Dra Příhody, že měl býti trpělivější a vytrvat. A tak vina metody byla svalena na jejího ctitele a jednoho z prvních omámených, ale i prvního z vystřízlivělých. Nebylo jich s počátku mnoho, protože jiní ctitelé prokázali věrnost své milé, ne sice až do hrobu, ale až za hranice rozumné míry. Globali (a mnozí z nich ještě globou) do ztrhání a své neúspěchy zakrývali maskovanou radostí dětí, až přemluvíli (ono je to snadnější než přiznati omyl) svůj zdravý rozum k nerozumným projevům a zmátli tak i rozum a klidnou rozvahu těch, kteří je vlastně měli při zdravém rozumu udržovat. Inspektoři, kteří měli na okrese globalisty, hrdě dmuli prsa, mnozí z těch, kterým se neobjevovali přirozeným tempem, uměle si je nasazovali, a ti kteří ani to nedovedli, aspoň se dušovali, že jsou teoreticky pro globální metodu, ale s praxí prý nutno nespěchat, protože poměry hospodářské nesnesou tak náhlé změny knih a pod. Zdálo se, že títo poslední to zcela prohrají, neboť najednou se objevily nové slabikáře a s nimi noví horliví propagátoři globání. Zdálo se, že stará metoda ztratila boj docela a že Sluníčko (knížka elementárního čtení podle nové metody) probouzí nový, neskonale radostný den naší elementárky, v němž učiněn bude konec všelijaké dřině učitelů i žáků a v radostné hře proběhne počáteční učení čtení.

Když se tedy zdálo zřejmé, že nová metoda je psychologicky oprávněná, vědecky bezpečná a v praxi radostná, co mohlo brániti tomu, aby byla přese všechny záruky svobody metody zavedena povinně? Mohlo se to státi ovšem nejprve v Praze. Tu nemohly totiž tomu překážeti důvody hospodářské, poněvadž hlavnímu městu státu nemůže přece chybět několik mizerných desetitisíc na takovou věc, která má při jistém úspěchu školním i morálním může pojistiti ještě i slávu prvenství ve věci tak eminentně důležité, jako je národní vzdělání.

Nic se nedbalo hlasů sýčků, kteří věštili smrt té vzácné dámy, která se zrodila v dalekých krajích s jiným podnebím a pro niž pokládali naše podnebí za vražedné. Snese je — nesnese? Znalci se rozdělili na dva tábory. První vedl Příhoda — druhý Kubálek, jehož prohra se zdála zprvu více než jistá, poněvadž za Příhodou, který je přec jen universitní kapacitou, stál věrně Zlín s Vranou, autoři globálních učebnic a jako tichý společník Dérer jako správce ministerstva školství a tím už i do jisté míry úřední aparát, a nadto se těšil i mimořádné přízni veliké části odborného tisku učitelského. Proti globální metodě však kromě

Kubálka a Strnada promluvalo brzy měření některých výsledků vyučovacích. Shledalo se totiž, že ty skutečné výsledky vyučovací zůstávají při této nové metodě velmi daleko za sliby. Přes úsilí, jež se globálnímu čtení věnovalo i na úkor některých předmětů — někteří globalisté, pokud bylo lze zvědět, čtli před vyučováním, v prvouce, v tělocviku a po vyučování — nebylo možno porazit ty, kteří učili starou skládací metodou bez zvláštního vypětí sil. Je známo, že se dělaly závody ve čtení tak, že trenovaným globalistům byli dáni jako odpůrcové nahodile a nenadále určené syntetické, a přece nebylo je lze porazit. Není tudíž divu, že v odborném tisku začaly proskakovat hlasy nedůvěry.

Hledala se chyba.

Poukazovalo se na lepší fonetičnost a na jednoduchost našeho pravopisu, při němž hláskování a slabikování jsou cesty naprosto přirozené, schůdné a bezpečné k snadné výuce čtení. Avšak námitky ty pokusil se v zápětí vyvrátit Příhoda vědeckým důkazem, že rozdíl mezi fonetičností našeho jazyka a anglického je nepatrný, ba i nadto bezpečně prý zjistil, že délka našich slov rovná se délce slov anglických, a byl by snad v tom zápalu výkumné a v té oddanosti své „lásce“ hoťov dokázati, že čeština je vlastně jenom jakýmsi nářečím anglickým.

Červ pochybnosti však již hlodal v nitru učitelstva a bylo těžko jej vyoperovati.

Trzení Příhodova byla již brána v pochybnost a nepokoj v učitelstvu vzrůstal. Mimo to upozornil na sebe i povolání znalce jazyka a Kubálek, který byl s počátku v nevýhodné situaci jako autor jednoho z dosavadních slabikářů, dostal posilu. Jazykozpytcové poukazovali na skutečné a velmi pro čtení důležité rozdíly anglické výslovnosti a anglického pravopisu (Chudoba, Weingart); praktické pak (Havelka, Prostějovští) poukazovali na slabé výsledky, neúměrné nebývalému namáhání v počátečním čtení. C. Stejskal — kterého by bylo těžko vřadit mezi odpůrce globální metody — se přiznal, že byl zděšen, když hoch ke konci svého třetího školního roku neuměl číst ani psát a jiný četl po jednotlivých slovech, těžkopádně, s velikými přestávkami a tichými rozběhy tak, že si napřed předříkával po slabikách. Odpor rostl zvláště od té doby, kdy pražskému učitelstvu byla tato metoda vnucena a ono tím zbaveno metodické svobody, jejíž ztrátu těžko neslo. Zamítavé jeho stanovisko bylo upevněno pražskou veřejností a podporováno i denním tiskem.

Bývalí útočníci na dosavadní čtecí metodu se pojednou ocitli v obraně. Nutno jim přiznat, že neopomenuli ničeho na záchranu potěmkinovské iluze.

Aby zachránili situaci, začali globální čtení v II. pololetí doplňovat rozkladem slov — někteří tak či-

nili dokonce i dříve — a byli hotovi každého, kdo v diskusi o metodě počátečního čtení se zmínil o slově, prohlásiti za pravověrného globalistu. Tak se v počtu příznivců globální metody ocitl i Dr. Rostohar, který se od samého začátku a vytrvale stavěl na stanovisko velmi kritické. V obraně se zapomínalo na dřívější velmi vážné míněné vědecké these. Velkoměsto, které kdysi v Racionalisaci prohlásil Příhoda za pařeníště kultury, ocitlo se pojednou za poslední Lhofou, neboť jeho staré učitelstvo je prý příliš konservativní, veřejnost příliš netrpělivá, žákovské prostředí nevhodné — zkrátka všechno je tu špatné, jen ta metoda je dobrá, protože je psychologická.

Ale i tento sloup na konec podminoval Dr. Rostohar, když v posledních Školských reformách poukázal na to, že ta Příhodova psychologie čtení je vlastně fyziologický pochod, jehož podstata je určena pohyby očními, a že ten, kdo má při čtení na mysli jen pohyby oční, není vůbec oprávněn mluvit o psychologii čtení.

A tak jsme v poslední době svědky vystřízlivění velmi rychlého. Přispěla k němu vedle zmíněných už bojovníků a obránců metod přirozenějších našemu jazyku nemálo i sama Praha tím svým nadiktováním globální metody a sáhnutím na učitelskou svobodu v práci školní.

Celkový facit tohoto zápasu je zajímavý, neboť se především potvrdila stará pravda, že není všechno pro všechny. Globální metoda, kterou nutno učiti nejen počátečnímu, ale i jakémukoliv čtení vůbec v angličtině, kde se nelze opřít ani o hláskování ani o slabikování pro ten podivný pravopis, proti němuž tak nelichotivě se vyslovil kdysi Wells, nehodí se pro náš jazyk a naše čtení, kde poměr mezi hláskami a jejich grafickým vyjádřením je docela jiný než v angličtině, kde se jedna hláska vyjadřuje šesti až osmi způsoby, a kde těmuž znaku grafickému náleží zhusta nestejná výslovnost.

Dále se podle prof. Weingarta odhalily slabiny jednoho z nejzbožňovanějších směrů naší pedagogiky a jejich vyznavačů, totiž vědecká nepřesnost, mezery ve vědomostech, elementární metodické vady té nynější české pedagogiky, která bývá vydávána za jedinou pokrokovou vědu o výchově a těžila vydatně z podpory brutální politické moci!

K tomu bychom mohli přidati naprostou nesamostatnost a příliš jemný čich některých inspektorů, kteří ucíťvše ten nový vítr vanoucí na „výšinách“ honem se ohýbali.

Tak zvaný pokrokový učitelský tisk hnál se touž necestou a sváděl na ni své neorientované čtenáře.

Tisk katolického učitelstva dovedl se závčas k této novince postaviti kriticky a ukázal se na výši situace.

A to je pro nás z té bilance nejradostnější. *Ákr.*

Útěk od mučednictví?

Mučednictví pro víru je stálým průvodcem osudů lidstva. Jen forma pronásledování je jiná podle mravů a kultury prostředí a doby. A vždy, když bylo útočeno na stálost víry, útočilo se vedle prostředků děsivých a krvavých nabízením sladkosti tohoto světa, dobrého bydla, přístřeší, zaopatření. Útoky nešly jen na fyzické tělo přímo. Ohrožovala se existence vypuzováním z domů, hospodářství, ničením úrody na polích i pálením zásob. Dějiny násilné reformace zvláště v Anglii byly by dostatečným rejstříkem své doby. A netřeba choditi tak daleko.

Ještě v době současné a nedávno minulé jsou hojné případy útisků pro náboženské přesvědčení. Žel, nekryje se vždy pojem náboženské přesvědčení s životem víry. Útisk, který doléhá tlakem na vyjádření postiženého člověka, rozřeší problém velmi rychle. Život podle víry vede k heroismu, k mučednictví, pouhé přesvědčení končí apostasií, nebo se mění milostí Boží v poznání pravého stavu věci a tak i zde nastoupěna bývá cesta mučednická. Desetiletí nadvládly socialistického teroru vyznačovala se útlakem katolíků. Starší pracovníci v katolickém hnutí mohli by vyprávět mnoho o tom, kolikrát byli vyhozeni z práce, protože se nechťeli nechat organisovat a platit příspěvky socialistickým spolkům. A zde šlo jen o přesvědčení politické. Nešlo ještě o odpad od víry. O apostasií. O to, co staré křesťany napl-

ňovalo hrůzou a strašlivou lítostí. Arény plné krve a rozdívočných šelem, kříže s přibitými křesťany, živé pochodné jako svědectví plamenné lásky ke Kristu, otrocké roboty na plantážích a jedno z nejohroženějších míst, doživotní přikování do dolů rudných a solných... to vše bylo vysvědčením stálosti u víře. Žádná myšlenka ve světě nemá takového svědectví jako křesťanství.

Náboženská otupělost a chlebařství zbavilo mnoho lidí privilegia mučednictví. Vidíte to denně a jsou to případy, nad kterými je nutno zaplákat. Zvláště ve městech, kde se neztrácí víra vždy útlakem, nýbrž vyhledáváním příležitostí, prodléváním ve zkaženém prostředí. Pokles mravů nese s sebou korespondující úpadek víry, takže změna náboženství za bezvěří v křesťanském listě, ohlášená na úřadech, je jen formalitou, vnějším obrazem dávné změny v srdci. Takoví apostaté necítí potřebu „sentire cum ecclesia“. Mají, co chtějí: práci, plat, dobré obydlí v socialistických domech. Tak tomu bylo na mnohých místech a zvláště v rudé Vídni. Obecní domy, s plným komfortem, předpokládaly bezvěří, nebo náboženskou apatii. Našly se desetitisíce lidí, kteří pro byt s koupelnou vyhodili z bytu kříž a svaté obrazy, kteří vystoupili s rodinami z Církve, a to vše jen proto, že mají dobré bydlení a práci u města. A po ideálu mučednictví ani stopy. Stejně tomu bylo v zaměstnáních, v podnikcích, kde rozhodovali bezvěrci. Pro

víru hlad? Nedostatek trpět, být bez práce a přístřeší pro sladký poklad víry? Být mučedníkem pro přesvědčení? Ne. Apostasie, odpad! Akt, který hrůzou naplňoval vždy křesťany, dokud světská rozmarlost nezachvátila i mnohé, kdož měli být svíci plamennými.

A teď se podívejte na to, co dělají takoví moderní apokalyptičtí. Změní se kurs. Porážena nadvláda socialistů a je tu konjunktura náboženství. Se stejným klidem začal nával návratů do Církve, jako bylo kdysi tempo odpadů. Chceš bydlet v obecních domech socialistických? Buď socialistou a odpadni! Stalo se. Chceš bydlet dále v domech, které teď patří režimu, který podporuje náboženství? Vrať se do Církve. Stalo se. Na venek je to v mnohých případech jen předepsaná cesta na farní úřad, svědectví dvou lidí, pak o tom nabubřelý novinářský článek, v bytě se pověsí místo Marxe kříž nebo obrázek svatých. Uvnitř? Jak často jen nový šat na starém člověku, Nikoho nezastracujeme. Lid soudí spravedlnost Božská a její odlesk spravedlnost světská. Nezdá se nám však srovnatelné se svědomím, napíše-li český katolický list o těchto kvasi-konvertitech:

„Lidé ti bývali katolíci, někteří snad více, jíní méně horliví. Šlo jim ale o zaměstnání a o příbytek, a to obojí již od převratu do značné míry záviselo ve Vídni — u nás je tomu dosud tak — od sociálních demokratů. Kdo chtěl pracovat a bydlet, mít chléb a

přístřeší, musel štěkat se psy a výt s vlky. Pustým terorem donucování ti ubožáci k vystoupení z Církve. Odejmuty jim prostě osobní výkazy a odhlášení z Církve provedeno, ať chtěl nebo nechtěl.“

To odnětí osobních výkazů je velmi slabý důvod pro trvalou apokalyptiku do doby, než změní se konjunktura. Takové omluvy nelze pro odpad od víry připustit, nechceme-li doznati, že opouštíme maxima a jdeme pod minima. Je to filosofie zkřivené páteře, argumentuje-li někdo, že „kdo chtěl pracovat a bydlet, musel štěkat se psy a výt s vlky“. Musili bychom se stýdět před dvoutisíciletou tradicí křesťanství, před statisíci mučedníky, před svým svědomím a před Tím, který lidstvo spasil, kdybychom kompromisně omlouvali odpady pro pohodlí a lepší byt. Pro odpad není omluvy, jen návratu a pokání!

Vidíme v křesťanských řadách útěk od mučednictví. Nedegraduje víru na stupeň politického přesvědčení, kde není maxima, nýbrž jen minima a celá politika se pohybuje na této nižší kompromisní hranici! Máme-li soustrast s odpadlíky, máme ji i s konjunkturálními konvertity. Budeme-li však naslédlymi slovy omlouvat odpady, bude katolické hnutí podobno moři, v němž je stálý příliv a odliv podle toho, vyplácí-li se víra nebo bezvěří.

J. Z.

Dr. Jan Bartoš:

Jsou i nové knihy hezké?

Musili byste být hluší, abyste už stokrát neslyšeli, že to nové umění nestojí za nic, ať už jde o hudbu, malířství, stavitelství či o nové slovesné dílo. A nebývají to jen starší lidé, u nichž je to skoro přirozený názor, velmi často tak usuzuje povrchně a unáhleně i leckterý mladší člověk, třeba i školami prošlý. Tak jsem na př. četl v nějakém časopise, že ani takového mladšího profesora češtiny nemohou potěšit knižní novinky, že je odkládá rozmrzen a utíká se k starým knihám a k starším spisovatelům. Nedivme se pak, že tím méně najdou záliby v novém umění čtenáři prostší a věkově usedlejší.

Z toho všeho je vidět, že je tu nějaké nedorozumění, jež může vážně poškodit zájem o umění vůbec. Příčina? První je ta falešná a zejména v širokých vrstvách diváctva i čtenářstva rozšířená domněnka, že vše, co někde někdo namaloval nebo sepsal, je to nové umění. A tak podle několika případů generalisují a zavrhnou vše. Kategoricky prohlásí: „Mně se to nelíbí, nestojí to za nic! Dříve, to byli malíři, to byli spisovatelé!“ Druhá příčina je ta okolnost, že na umění si troufá každý, bez studia, bez škol a hlavně bez mnohaleté zkušenosti pronáší o něm soudy, jaké by se neopovážil tak rychle a směle tvrdit ani odborný kritik. Kolik už na př. podvrhů oklamalo i znalce; jak byste tedy chtěli vy být nad ně?

Chválit staré je velmi snadné, neboť o nich mínění a umělecký soud je už dávno ustálen, jejich díla mnohokrát prodávána. Také se tehdy snáze našel mistr tvůrčí, když výkonných umělců bylo tak málo u každého národa. Bylo asi snazší objevit v minulém století našeho Mánese nebo Smetanu nežli dnes, kdy maluje jenom u nás tisíce lidí. Nelze se přece domnívat, že to jsou samí umělci, o nichž se bude mluvit v dějinách umění, že životopisy všech těch pisálků i dost populárních octnou se jednou ve školských učebnicích. Zapomíná se v širších kruzích, že ti noví adepti umění nesmějí skládat, psát a malovat jako ti starší, jejich umění musí být jiného rázu, musí být vskutku nové, jejich dílo musí spít po svérázných cestách k ideálům krásy, pravdy a dobra. Většina jich tu cestu hledá, ale nenalézá. Ty jejich cesty jsou

jiné nežli dosavadní, ale nejsou pravé. Jen málokterý, třeba jen jeden z tisíců tu novou cestu najde. Čím jde o většího umělce, tím ta jeho cesta je srážnější a neschůdnější. Jenom obzvláště nadaný kritik může jim tu cestu usnadnit, ovšem o takové veliké kritiky je stejná nouze jako o velké umělce.

Nelze přece vážně usuzovat, že by mezi mladšími nebyl ani jeden dobrý spisovatel, ani jeden slibný talent výtvarný, že by ani jedna nová kniha nebyla hezká. Vždyť tato historie nebo spíše takové bláhové tvrzení a nedorozumění bylo odjakživa i za časů velkých umělců a spisovatelů! Dnes by si každý obyčejný posluchač přál, aby ta nová opera byla jako Prodaná nevěsta, té rozumí každý venkovan nebo služka, přicházející po prvé do Národního divadla. A přece se tehdy hned nelíbila, i Smetana měl odpůrce, jeho hudba se jim tenkrát zdála také těžká a cizácká! Skutečně nové dílo umělecké je pro současníky tak nové, že ho ani nepoznávají. Proto tak často velcí umělci umírají v bídě a neúspěchu! Takové klasické dílo Máchovo Máj musilo čekat desítky let, nežli byly objeveny jeho přednosti, nebyl chápán Neruda, roztrpčeli Zeyera. Ba nechtěli před válkou slyšet ani o tak průhledném a srozumitelném Baarovi!

Proto musíme být opatrní i dnes, abychom si nedávali vysvědčení zaostalosti a pohodlnosti, když bychom tvrdili, že nemáme dobrých spisovatelů, že není dobrých knih, jež by stály za přečtení! Uznávám, že mezi těmi tisíci novinek, jež u nás vyšly jenom v době poválečné, je těžko se okamžitě vyznat. Jsou však mezi nimi díla, s nimiž můžeme předstoupit i před cizinu. Jak svérázným zjevem je básník Jakub Deml, u nás oficiálně stále zneuznávaný. Jak dlouho to trvalo, nežli ti na druhém břehu objevili Jaroslava Duřacha, neboť zatím už napsal vrcholná díla. Ale i mezi mladšími vynořují se slibné talenty, spisovatel Jan Čep, básník Jan Zahradníček a jiní. A přece ani o těchto vybraných jménech neslyšíte jen samou chválu, ani jejich knihy nenalézají milosti u všech čtenářů, i takový mladší profesor tvrdil o Bloudění, že je nemohl číst a podobně. (Pokračování.)

Josef Chybík:

Blíží se chvíle reorganisace zemědělských rad.

Mluví-li se o zřízení hospodářského parlamentu, je nezbytno poohlédnout se po podmínkách takového zřízení, je oprávněno uvést na přetřes a zformovat spodní organizace, z nichž by vycházeli členové t. zv. hospodářského parlamentu, ať už volení

(což je žádoucí v zásadách demokracie), ať už jmenovaní (což by bylo v zásadách diktatury).

Ale je nutno pohovořit také o tom, zda je občanská veřejnost a hlavně mladá generace, která tyto reformní zásady hlásá, při-

pravna, odborově uschopněna a dosti zpraocována přijati a bez potíží stráviti nové národohospodářské ideje, aby se mohl očekávat praktický úspěch a spása od toho, co zatím ještě leží na hranicích moderního hospodářského života. Jde tedy hlavně o to, aby v hlavách některých intelektuálů připravované velké pokusnictví národohospodářské mohlo být provedeno s nadějí na kladný výsledek.

Zatím co republika rakouská mohla s klidem pomýšlet na novou, zvláště hospodářskou koncepci svého státu, zejména proto, že brzy po rozpadu rakouské říše uvedla v život na příklad zemědělské komory, na jejichž základě mohla stavět dále předpoklady stavovského státu, zůstalo naše hospodářské zřízení ve stavu několika let před a po roce 1900. Nejen ve výrobních vrstvách zemědělských (45 % obyvatelstva republiky), ale i v jiných. Živnostnictvo domáhá se již dlouho reorganizace živnostenského řádu z r. 1907 a živnostenských rad a vidí vinu v tom, že dosavadní živnostenské korporace málo na ni naléhaly. Je ovšem zcela přirozeno spatřovat ji ve vlivu vystupňované politické váhy a politického myšlení (v stranickém slova smyslu) určitých vrstev již dříve, ale i v našem státě, které se zmocnily rozhodování v těchto institucích, i když tím byl stírán jejich hospodářský (nechodem-li říci stavovský) ráz a účel.

V organizaci výrobních vrstev zemědělských u nás a v zemi Moravskoslezské zvláště mohli bychom vidět typický doklad. Hospodářské korporace (Císařsko-královské hospodářské společnosti s filiálkami) se základnou hlavně osvětovou rostou na Moravě již od let šedesátých v minulém století, vrcholí zřizováním zemědělského školství a končí ustavováním hospodářských spolků na okresech, Vede Brno, Olomouc, Haná vůbec, ale i Bystřice n. Pern., Boskovice a j. Vrcholné organizace se jim dostává zřízením zemědělských rad na Moravě a ve Slezsku. Ale plného uspokojení potřebám zemědělství nepřinášely od počátku.

Uhrnný výraz této nespokojenosti a snahy po reorganizační zemědělských rad je možno spatřovat ve spisku Selské knihovny rolnických přednášek, vydané Katolickým spolkem českého rolnictva na Moravě, za redakce předsedy Josefa Šamálíka, rolníka v Ostrově, pod titulem: O závazných hospodářských sdruženích. Je velmi zajímavé, že reorganizační normy hlásané Katol. spolkem českého rolnictva na Moravě v r. 1904—5 lze srovnati s tím, co provedlo nové Rakousko, a podkládají široce dnešní zásady reorganizace zemědělských rad v závazná okresní zemědělská sdružení a nadřazené zemské zemědělské komory, jak je hlásá Svaz lidových zemědělců čsl. ústí ústřed. jednatele Ing. Rost. Sochora. O těchto později, o oněch z r. 1905 nyní.

Podle zásad Katol. spolku českého rolnictva měl být ze zásadních důvodů členem závaz. hospodářských sdružení každý, kdo obdělává pozemky, na nich pracuje a výtěžkem z nich se živi, tedy každý rolník, každý zemědělec.

Účel „nučených“ zemědělských sdružení byl zemskými zákony v rámci říšského zákona (vypracovaného za ministra hr. Ledebura sekčním radou drem Scheinpflugem) stanoven v osnově § 2: Účelem zemědělských sdružení je zlepšení mravní i hmotné poměry hospodářů pěstěním stavovského ducha, vzájemným poučováním a podporou, udržováním a povznášením stavovského vědomí, hájením stavovských zájmů členů, jakož i podporou hospodářských zájmů, čili: vybudováním řádných sdružení stavovských, starati se o duševní povznesení, hospodářské zesílení a osamostatnění rolnictva.

Prostředky uváděl § 11. osnovy: zprostředkování nákupu hospodářských potřeb (hnojiva, stroje), prodeje zemědělských výrobků (zásobování vojska), dávati podnět k zakládání skladů, mlékáren a podporovati hospodářské družstevnictví, zakládati a podporovati sdružení pro zvelebení hospodářských poměrů rolníků a lesníků, zakládati a sdružovati peněžní podniky, spolupracovati při uzavírání hypotekárních, nevypověditelných, amortizačních povinností podléhajících půjček mezi hypotečními bankami a sdruženstvím, zprostředkovati změnu půjček vysoko úročitelných za níže úročitelné, vypověditelných za nevypověditelné, spolupůsobiti při správě plodinových burs a zabezpečiti rolnictvu vliv na stanovení obilních cen, jakož i vysílati zástupce do bursovních rozhodčích soudů, pečovati o pojištění rolnictva (životního, úrazového, invalidního, proti škodám a pohromám), pe-

čovati o rolnické vzdělání (školy, kursy), obstarávati zemědělskou statistiku, zprostředkovati práci a starati se o úpravu smluv s hospodářskými dělníky, kontrolovati semena a zaváděti dobré druhy ve styku s pokus. stanicemi, opatrovati členům právní ochranu, smířím soudem urovnávati spory mezi hospodáři a čeledi, mezi členy, mezi členy a sdruženstvím, dávati podnět a podporu při seelování a melioracích pozemků. Sdruženstvím bylo dáno právo podávati dobrá zdání a návrhy na úpravu zemědělských poměrů cestou zákona nebo cestou nařizovací. V záležitostech rolnických byl by tedy na prvním místě slyšen hlas rolnictva.

Nucená sdružení měla být okresní a zemská. Nebylo pouze jasno o nejspodnější organizaci sdružení. Zemskému zákonodárství bylo ponecháno, zda se mají zřídit také místní sdružení nebo, podle některých návrhů, pouze místní důvěrníci. Katolický spolek českého rolnictva vyslovil se vzhledem k tomu, že jenom okresní sdružení nestačí, aby, nebudou-li sdružení obecní, byla tato zřízena aspoň ve skupinách obcí (farnostech). Takové skupiny byly by prostřednictvím mezi sdruženstvím okresním a jednotlivými členy.

Podle návrhu Českého odboru zemědělské rady byl by členem sdružení za smyslu osnovy a říšského zákona každý majitel a poživatel zemědělských a lesních nemovitostí, který platí 8 K daně. Ani v této otázce nebylo jasno. Sdružení jsou zřízením stavovským podle názoru Spolku a jejich účelem je shrnutí všech příslušníků stavu zemědělského, ale pouze tyto. Z toho vyplývá, že sdružení měla být sdružením hospodářů, kteří se zemědělstvím výhradně nebo aspoň částečně živi, že určitý předpis pozemkové daně nemůže být nuceným základem pro členství. Do sdružení je nutno zahrnout i ty, kteří se živi z nájmu pozemků. Na druhé straně jsou lidé, kteří platí pozemkovou daň, majitelé pozemků, ale při tom zemědělci nejsou, ba jsou i odpůrci stavovsko-zemědělských snah. Členem sdružení má být každý skutečný zemědělec (třeba i pachtýř, nemyslí se ovšem zemědělský dělník).

V otázce poměru členstva národnosti české a německé se poměry značně změnily.

O poměru velkostatkářů k zájmovým sdruženstvím pravil ř. zákon § 3. odst. 3.: Zemské zákonodárství může stanoviti, že vlastníci úžitků a poživatelé komplexů statkových, které překročí určité maximum plošné výměry nebo výnosu, mají tvořiti zvláštní sdružení. Zemskému sněmu bylo tudíž ponecháno, aby velkostatkáře zařadil do okresních sdružení nebo jim ponechal, aby si utvořili zvláštní sdružení velkostatkářská. Tu se správně Katolický spolek českého rolnictva přimlouvá za to, aby byli velkostatkáři pojeti do rolnických sdružení, poněvadž jejich hospodářské zájmy jsou s rolníckými stejné a protože ulehčí drobným zemědělcům při placení příspěvků, stanovených tehdy na 2—5 % zem. přírážky. Součinnost jejich byla žádoucí také k vyjasnění vzájemných sporů.

Od závazných sdružení neočekávalo rolnictvo, že by všechny své úkoly hravě provádělo, ale aspoň tolik žádalo, aby sdružení byla skutečně sdružením, která budou zájmy zemědělské, nikoli zájmy té či oné strany, zastávati, hájiti a podporovati. Už tehdy od nich rolnictvo žádalo aspoň odstranění vyděračného překupnictva mezi výrobcem-rolníkem a spotřebitelem.

Rolnictvo od nich skutečně mnoho očekávalo, protože si jich přálo. Na četných schůzích vyslovilo se pro nucená zemědělská sdružení, ačkoli v anketách, pořádaných při zemědělských radách, chtěli někteří delegáti, aby byl před schválením návrhu osnov podán důkaz o nutnosti nahraditi dosavadní rolnickou organizaci novou. V Českém odboru zemědělské rady však vyslovil se 41 delegát pro a jen 7 proti nuceným sdruženstvím, hospodářské spolky byly 37 hlasy pro, 4 proti a hospodářská družstva 14 hlasy pro a 1 proti. Celkem bylo tedy 92 mínění pro a jen 12 proti.

Očekávání rolnictva nebylo splněno. Dnes bychom mohli oslaviti 30leté jubileum reorganizačních snah, 30 let konservatismu vůči českému sedláku, 30 let nedostatečnosti a nedemokratičnosti zemědělských rad a pohodlnosti těch, kteří je politicky ovládají k nenapravitelné škodě československého zemědělství a národohospodářství.

mpa:

Komunismus na hlavu poražený.

Bělehrad, květen 1934.

Vzduch Balkánu zdál se svého času dosti příhodným rejdu agentů třetí internacionály a také tito uvedení oblast Evropy zasypávali důkladně svojí pozorností. Jaké však bylo překvapení celé kominterny, když výsledky této činnosti stále více a více roznaly se nule a nebylo vůbec možno docílit sebe-menšího úspěchu. Přemýšlelo se dosti, svolávány porady expertů balkánských poměrů, vyháženo mnoho a mnoho milionů (o které ochuzen byl lid na Rusi) a výsledek zase žádný.

Důkladným studiem místního obyvatelstva dojde se teprve k rozřešení této snadné, pro komunistické kruhy velmi těžké otázky. Lid balkánských států nebyl ještě ve svém kořeni zachvácen jedním racionalistickým civilisací, která budující svoje předpoklady na mylném názoru, vítězství lidského mozku, dovedla jedině rozdělit city mnoha milionů na dvě skupiny, skupinu čistého sobectví a naprosté nedůvěry, oddělované ethickým nedostatkem vyspělosti mozku nad city. Zde žil a žije člověk přímým a nepotřísněným životem, spojeným snad dle úsudku některých západních povýšenců s primitivismem, ale zdravost

úsudku zůstala mu nedotčena „vyspělost“ a „pokrokem“, tak jak dovedly tyto podmanění si západního člověka a učiniti z něho otroka touhy po modernosti a přemoudřelosti, končící v nezdravé atmosféře nenávisti a otravující závisti.

Nepředvídajíc tyto vlastnosti širokých vrstev balkánských, započala i zde propaganda třetí internacionály pracovat se známými prostředky, hlášením třídního boje a vzájemné vražedné chtivosti. Ale právě tato taktika našla u prostého lidu úplné nepochopení, ba vzbudila odpor a komunističtí agenti odkázání patřičným způsobem do mezí slušnosti se zacházením s cizím lidem. Navraceli se a stále znepokojovali svým šepotem slov plných nenávisti a touhy po krvi. Lid tedy s nimi účtoval mnohdy takovým způsobem, že bylo nutno, aby úřady je vzaly v ochranu, nemělo-li dojít k pohřbům...

Po těchto „lázních“ a zkušenostech odvrátili svoji

tvář vládcové „duchovních“ pozůstatků Karla Marxe a Vladimíra Iljiče-Lenina od Balkánu a dnes, kde mohou, tedy prostě jen uštěpačně se zmiňují o lidu balkánském. Jich snahy skončeny naprostým fiaskem a jich akce výpraskem.

Odešli tedy, zanechávající pole bitvy opuštěné a jen někteří se přiznali k ranám, jež utrpěl „skvělý“ program kolektivismu na poloostrově balkánském. Nebylo ani třeba zásahů úřadů, lid se s nimi seznámil sám a sám jim dal poznati zdravost úsudku, nepředpokládá vymožeností a rafinované polointeligence, nýbrž čistotu srdce a nezkaženost mysli.

Balkánský komunismus může býti směle nazván na hlavu poraženým a smutným hrdinou, který doveďe hnáti v tak zvaných přecivilisovaných státech nevinné lidi na bodáky ochránců zákona, zatím co sám se krčí kdesi v koutku salonu chráněného diplomatickou exteritorialitou!

P o z n á m k y

Balada o české demokracii.

K Bílé hoře se tvrdošíjně vrací kacířský národ každého roku skoro jako urah na místo svého činu. Letošní má spatřuje tutéž část národa rozhorlenou, s husitskými kalichy, podivně rozvášněnou starou nenávistí a zase emfaticky rozbolněnou na cestě k Lipanům. Po pěti stech letech na cestě, která prý byla poslední cestou české demokracie.

Nelze zapírat, že doba je velmi vhodně volena. Demokracie je na ústupu, tu a onde úplně zničena a ani u nás nechybí těch, kteří škodolibě pozorují těžký zápas o dědictví francouzské revoluce. Lipany mají býti mementem. Přísnou, protestantsky přísnou připomínkou ztraceného myšlenkového průkopnictví národa, který vedl, vedl Evropu k demokracii. Sám proti všem. S kacířským znamením psance. Vyobcovan z křesťanské rodiny států a národů. Pálen na hranici. Bit křížáckými vojsky. Mistrován římskými doktory a papežskými legáty. Lid polem pracující, sedláci, zemané a vůbec drobný český člověk zdůrazňující své právo, hlásající: všechna moc pochází z lidu, tento lid v boji proti mocným tohoto světa. Proti církvi i proti svatě říši římské.

Věru, obraz nabitý tragikou, dynamicky průbojný, divadelně efektní a skvělý, ohromný myšlenkou, vlastenecky bezvadný a poučný, lidsky sympatický — který národ vedle nás?

Ano. Kdyby totiž tento obraz byl pravdivý. Kdybychom neměli tolik sklonu, rodinného, dětského sklonu k legendě. Rukopisy nebyly a nejsou prvním naším omylem bona fide v zájmu velikosti národní historie. Čuto v rozkošný májový den se sluncem a květy, s vláhým deštěm a ve vůni lizavého větříku, v takový den, kdy se ani myslet nechce s májovou přírodou, raší a bují překrásná legenda o Lipanech.

Balada o knězi Prokopovi a jeho věrných, o poraženém lidu a zpupných pánech, o černých zrádcích, o poslední vozové hradbě, která se kácí a v níž s výkřikem k národu a k budoucím — umírá, hyne první česká selská princezna demokracie.

Podivno, že se nám nechce plakat s husitským národem, že se oči neperli slzami s písmáky věrných českých chaloupek, že se ruka netetelí hrůzou při

psaní této glosy. Zůstáváme podivuhodně klidni. My, kteří jsme byli vždy vyhlásováni za mystiky, za nepřátelskou chásku černé magie, která utíká před pravdou a skutečností, my jsme dnes strašně střizliví.

Neboť u Lipan neumírala česká demokracie. Nebylo jí. Lipany byly epizodou jako celé husitské hnutí, očistným tezem, jak říká Pekař. Nemůžeme věřit této precitlivěle lipanské legendě, i když v ni věří tak nevěřící lid, jako jsou volní myslitelé. Dali jsme se odzbrojit historickými fakty, ztratili jsme víru v legendu studiem suchých historických dokumentů. Chcete nás proto bit?

Nepochodíte. Neboť i naše demokratická citění se obrací proti této domnělé tábořské demokracii. Demokracie, která páli a loupi? Která ničí kulturní statky s chiliastickou rozkoší? Která v sadistické vášni boří města a vsi? Jejímž řemeslem je hrubá a nesmyslná vojančina? Která přetrhává všechny svazky s kulturním světem a s dědictvím věků? Která nastoluje vlastně žoldáckou, rozvášněnou diktaturu?

Nemluvme, prosím, o takové české demokracii. Nechtějme ve jménu této demokracie hájit naši československou demokracii. Mějme trochu úcty k sobě a k našemu dějinnému poslání. Nedelejme z Lipan nechutnou komedii. Konec legendám a baladám. Na těch mladý stát nevybudujeme.

Chceme pozitivní práci a jestliže nám něco Lipany říkají, tož jen to, že národ se musí obrátiti — a doveďe to — proti všem, kteří mu hlásají kulturní izolaci a rozvracejí jej nesmyslnými boji.

František Hanzelka.

Spravedlivost základem veškeré moci.

„Iustitia regnorum fundamentum“ hlásají netoliko nápis na bráně vídeňské, ale i dějiny světa všechny; a „remota iustitia, quid sunt regna, nisi magna latrocinia?“ ptal se již sv. Augustin. Kde panuje v poměrech státních a v ústroji říšském nespravedlivost, tam uhostí se ona tím rychleji a valněji také v soukromých poměrech společnosti občanské.

Františka Palackého „O roztržce v národu českém z roku 1875.

Z r c a d l o

Přesvědčivá síla krve. „Lid není prozřetelný. Nerozlišuje mezi komediantem, jenž prolévá slzy potůčkem, a mezi mučedníkem, jenž volá slova utrpení i naděje; mezi gymnosofistou, jenž se naparuje před obecenstvem, a mezi křesťanem, jenž umírá za svou víru... Jedna z největších slabostí lidských jest, že lidé nemohou přesvědčiti, aniž býti přesvědčeni rozumem. Proto třeba bráti útočiště k přesvědčivé síle krve. Jen naše rány a naše krev,

ty jedině mohou mluvíti k světu, přinutí k pochopení ty, kteří jsou schopni a moudří, a dotknouti se prostého lidu.“

L. Bertram: Krev mučedníků.

Mlčení, které je hříchem. „Strach před ironickým odseknutím a před zesměšněním ve společnosti a před svědky bývá takový, že lidé, ba i kněží mlčí tam, kde takové mlčení je hříchem tak

těžkým jako mlčenlivá účast na přípravách k vraždě. Pro záchranu duše, za níž Spasitel se nechal ukřižovat, jest už nutno v některých zřejmých případech snést nějakou nepříjemnost, ironii, zlé slovo, posměch a třeba i facku. Ovoce takové oběti bývá někdy skvělé; a nepomůže-li to právě u té osoby, aspoň ten, kdo se poctivě pokusil o záchranu, nemá viny... Každý opravdu Bohu poručený podnik má úspěch, třeba ne vždy a hned na tomto místě; kdo chce zachránit lokaje a zatím zachráni krále."

Jaroslav Durych: Naděje katolictví.

Nutnost účasti křesťanů ve veřejném životě. „Společnost dnes určuje zákony. Ty zákony zasahují hluboko do života duševního a proto jest svatou povinností křesťanů vykonati své, zúčastnit se činně a horlivě veřejného života ve společnosti lidské, aby této obrovské moci dobře užili, aby nebyly vydávány zákony, které odporují mravnosti, které odporují dobrou vyššímu, které odporují Bohu a Kristu a jeho svaté pravdě. Nejvyšší povinnost křesťanů všech dob v tom ohledu způsobila již mnoho zla."

P. Silv. M. Braito O. P.: Život.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Celostátní sjezd katolíků republiky Československé v roce 1935. V „Deutsche Presse“ z 19. května vyšel článek řed. Josefa Zaka o významu celostátního katolického sjezdu. Následujícího dne vyšel podobný článek Dra J. J. Rückla, výkonného předsedy stálého výboru pro sjezdy katolíků v Československu. Oba články zdají se míti stejný pramen, neboť celé partie znějí doslovně stejně, ale nedávají odpovědi k otázce, jak dalece pokročily technické přípravy sjezdové. Nebudíž nám zazlíváno, jestliže znovu vyslovíme své obavy o zdar tohoto podniku, neboť technické přípravy nedají se improvizovati v posledních dnech předsjezdových. Nejde jen o dokonalou přípravu referátů a koreferátů, ale i o čistě organizační věci dopravní, ubytovací a stravovací, zajištění přednáškových místností atd. Máme již přece určité zkušenosti ze svatováclavských oslav, abychom věděli, že čím větší podnik, tím dříve a déle musí býti připravován.

Sdružení katolické mládeže v Čechách konalo poslední květnovou meděli svoji výroční valnou hromadu v Litomyšli. Průběh její i všech podniků s ní spojených byl velmi pěkný. Co zvláště nutno zdůraznit, jest vysoká úroveň všech řečí a projevů, které všechny nesly pečeť opravdovosti a byly prosty frází, jichž dnes tolik lze slyšeti. Mládež chápe své poslání a vědoma si jeho, jde důstojně za splněním svých ideálů. Obrazem této opravdovosti jest neustálý růst náboženského života jak ve skupinách, tak i jednotlivců. Po stránce statistické jeví se dnes organizace SKM v Čechách takto: celkem ve 473 skupinách je organizováno 11.503 členů činných a 748 členů přispívajících. Připočteme-li ještě dorost SKM (mládež z besídek) v počtu 3.574, čítá SKM k 1. lednu 15.825 příslušníků.

Katolická mládež na Slovensku organizuje se na způsob českého SKM. V časopise slovanských bohoslovců „Museum“ v č. 4 píše ctp. Juro Macák z Košic o potřebě organizovati katolickou mládež. Vyzvedá velmi výstižným způsobem poslání bohoslovců a kněží v pastorační mezi mládeží. Připomíná, že je nutno připravovati se už v bohosloví na to, aby kněz se opravdu stal duší katolického spolku. Úvaze, ve které zhodnotil důvody, proč máme

organizovati zvláště mládež, předdeslal upozornění, že nejdř. biskup košický Cárský již loni shromáždil začátkem srpna mládež z okolí do Košic, aby sám i ústy svých pověřenců poukázal na nutnost organizovati se ve spolcích náboženských a nepolitických a informoval mládež o chystaném založení Slovenského SKM na východě, které již pomalu pracuje na západním Slovensku. Autor statí upozorňuje, že „SKM v Čechách může nám sloužit za vzor“. Přineseme o tom podrobnější zprávu.

České salesiánské dílo v Mor. Ostravě. V Mor. Ostravě dokončuje se stavba salesiánské ústavu „Don Bosko“. Slavnostní vysvěcení ústavu, u něhož bude zbudován i kostel pod ochranou sv. Josefa, jest zamýšleno na 17. červen. Po prázdninách pak zahájí by ústav již pravidelnou činnost. Pomozte budovati české salesiánské dílo a pamatujte na ně svými dary. (Šekové čísla 114.450.)

Nová bezbožecká propaganda bolševiků na poštovních známkách. Sovětská vláda hodlá přece vydati serii bezbožeckých poštovních známek. Mezinárodní sdružení filatelistů vydalo proti této snaze ostrý protest, který byl zaslán světovému poštovnímu kongresu do Kahýry. V protestu se připomíná, že již koncem 1933 byla světovou veřejností velmi rozhořčeně odmítnuta snaha Sovětů vydati v roce 1935 asm druhů poštovních známek, které urážejí náboženství a propagují bezbožectví. Sdružení filatelistů, které se utvořilo na kongresu 6. července 1933 ve Vídni, upozorňuje, že vydání bezbožeckých propagačních známek a jejich připuštění k mezinárodnímu provozu znamenalo by úplný převrat ve světovém poštovníctví. Na známkách, kde bývají vždy osobnosti nebo významné obrazy z historie nebo z krás přírodních, mají se najednou objeviti kresby, které urážejí nejposvátnější city. Sdružení ohlašuje v případě, že k vydání známek přece dojde, nejostřejší bojkot. Mezinárodní sdružení filatelistů, kterému náleží sběratelé ze 14 států, mezi nimi i z Československa, obrací se v protestu také na sovětskou vládu se žádostí, aby známky nevydávala, zvláště však ne pro mezinárodní styk.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Za Zdeňkou Braunerovou. Odchází jeden za druhým z generace, která budovala a v nejhroších dobách udržovala národní vědomí a národní hrdost. Zdeňka Braunerová nejen jako dědička jména v české národní politice již proslaveného, ale i svou vlastní uměleckou individualitou patřila ke generaci národní, již patří čestné jméno — obrozenecká. V náporu všelijakých modernismů nejen uměleckých dovedla Zdeňka Braunerová zůstatí věrna tradici národní, ale i v duchu jejím tradici náboženské. Zůstala katoličkou a její přesvědčení bylo tak bezprostřední a tak živelné, že strhávala s sebou vše. Třebas svou upřímností a přímostí mnohé mocné si znepřátelila, zůstávala věrna svým zásadám až do konce. A do srdcí českých katolíků trvale se zapsala svým podílem na Svatováclavské výstavě, kterou s láskou a nadšením pomáhala realizovati. Její pilné ruce, ochotné vždy pomáhati něčemu velkému, odpočívají již na vyšehradském hřbitově uprostřed těch, kteří v práci pro národ a víru byli jejími učiteli. Pokoj a mír duši její.

Kulturní rozmach Matice Slovenské. Podle zprávy Matice Slovenské za uplynulý rok stoupl počet členstva na 22.500. Jen v mí-

nulém roce přibýlo 8.000 nových členů. Matice připravuje rozsáhlý pracovní program. Literární sekce bude vydávati sebrané spisy Hurbana Vajanského, dokončí „Bibliografii slovenského písomnictva“ od L'udevíta Riznera (1849—1913), připravuje druhý svazek spisu Jozefa Škultétyho „O Slovákoch“, pak antologii slovenské poesie. Knižnice Slovenských Pohládí ohlašuje kolekci sedmi děl atd. Jazyková sekce, převzavši puristický list „Slovenská reč“, vydá nové vydání slovenského pravopisu, pracuje na terminologii vědecké. V nejbližších dnech vyjde od J. Lédényho anatomická terminologie. Historicko-geografické oddělení Matice nemohlo dosud přikročiti k vydávání nashromážděného materiálu, národopisné se může pochlubit úspěšným filmem „Zem spieva“, který nalezl cestu i za hranice. Ve folkloru v Pováží, Oravě a jinde bude pokračováno. Pedagogická práce v Matici soustřeďuje své poznatky v novém listě „Pedagogický sborník“. Umělecká sekce chystá m. j. cenné dílo známého znalce dra Vl. Wagnera: „Profil slovenského tvořivého umění.“ Od tétož autora vydal před časem Spolok svätého Vojtecha v Trnavě skvěle vypravenou monografii „Dejiny výtvarného umenia na Slovensku“, kterou vřele doporučujeme.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

D o m á c í

Václav Myslivec mrtev. Raněn srdeční mrtvici, zemřel ve stáří 58 let redaktor Václav Myslivec, člen poslanecké sněmovny N. S. Vynikající řečník, obratný žurnalista, čelný — třebaž již v poslední době více v pozadí stojící — představitel české katol. politiky. Od svého mládí věnoval své síly službě katol. politice a právě letošní litomyšlské jubileum mělo v něm nalézti slavnostního řečníka, neboť Myslivec byl jedním z posledních žijících účastníků sjezdu. Nedočkal se ho již a odešel předčasně jako tolik již našich pracovníků, kteří službě strany a katol. hnutí obětovali všechny své síly. Zemřel tribun, který dovedl strhovati masy, který

dovedl zapalovati oheň nadšení, ale který také svým náboženským životem dovedl dávatí živý příklad. Neuslyšíme již jeho temperamentní projevy, nebudeme již čísti jeho články, nebudeme vidati ho v pražských kostelích, Václav Myslivec jest mrtev. Za vše, co dobrého pro katolickou věc vykonal, vzpomeňme duše jeho ve svých modlitbách. Tak nejlépe jistě i podle přání zesnulého uctíme jeho památku. Requiescat in pace.

Volba presidenta republiky konaná se zvýšenou obřadností ve Vladislavském sále na Hradě pražském vynesla po čtvrté profesora Masaryka k nejvyšší hodnotě státní. Přes jeho vysoký již věk zástupcové národa znovu a manifestačním počtem odevzdali mu své hlasy, neboť právě dnes potřebuje národ na odpovědných

**Továrna
"SANA"**
akc. spol.
Praha

Vyrábí tyto známé tuky:

SANA
čajový margarín

A X A
stolní margarín

POLARIN
100% pokrmový tuk a jemné šmolce

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

místech lidí zkušených a odpovědných. Lze proto jen uvítati, že presidentská volba v těchto dobách politických i hospodářských zmatků odbyla se bez politických licitací. Naši demokracii to jen prospělo.

Letošní politické prázdniny přijdou asi trochu později než jindy. Zbývá ještě mnoho věcí k projednání, leč není o nich dosud dohody a dosah některých předloh jest tak dalekosáhlý, že vláda nechce je vyhlásiti pouze na základě svých plných mocí. Jest to mimo jiné otázka zajištění odbytu letošní sklizně, jež má býti usku- tečně zavedením obilního monopolu. Jeho uskutečnění zname-

nalo by jen další krok na cestě k státnímu socialismu a jest s po- divem, že právě strany, které hájí princip soukromého vlastnictví, se pro takové řešení zemědělské krise exponují. Už toto samotné svědčí o horečné náladě v kruzích koalice a o blízkosti volební kampaně. Jest to již jen hledání hesel k podzimní volební kampa- ni. Proto jest tak obtížné každé jednání o novou zákonnou osnovu a proto letošní politické prázdniny přijdou později než jindy. I když snad parlament odejde o něco dříve, podaří-li se prosaditi prodloužení a rozšíření vládních plných mocí, vládě zbude toho ještě tolik, že snad ani žádné prázdniny mítí nebude. Zvláště do- jde-li ještě na podzim k parlamentním volbám, jak se vážně mluví.

C o ž i v o t d a l

Salesiánské dílo v naší republice začíná se slibně rozvíjeti. Také čeští synové sv. Boska spoléhají zcela na Prozřetelnost Boží a dobré srdce lidí. Obracejí se dnes i na naše čtenáře s prosbou o pomoc. Věnujte trochu pozornosti přiloženým letáčkům a slo- žným lístkem pošlete dárek na dokončení ostravského ústavu.

Co předkládá k věření svému členstvu „Věstník spolku českoslo- venských profesorů“: „VI R(yba): Politické stranictví v našem školství? Brožura vydaná Dělnickým nakladatelstvím A. Svěco- něho v Praze (za Kč 1.50) provádí důkaz, že za ministra Dra Dérera neprovádělo se obsazování míst na základě soc.-demokra- tické legitimace a že ministr zachovával podle svých sil (! — náš vykřičník red.) nestrannost, takže jeho činnost snese každou ob- jektivní kritiku.“ Pro takovéto věci má náš lid pěkné pořekadlo o psu a holi, ale také jedno ještě trefnější a drastičtější.

Videňští Češi bez zastoupení na radnici. V novém 64členném jmenovaném zastupitelském sboru ve Vídni není ani jeden Čech. Za starého socialistického režimu byli dva Češi, oba sociální de- mokráte. Bylo chybou, že většina vídeňských Čechů přikláněla se k socialistům. Ti dovedli využít situace a za mandáty českým lidem dostávali skoro všechny hlasy české menšiny. Naši vídeň- ští katolíci, ačkoliv byli k vládě vždy loyální, jsou úplně režimem opomíjeni. Jsou-li vládě jiní Češi nepřítelni, proč nejmenovala takové osoby všeobecné vážnosti, jako je na př. dr. Karlický? Totální režim rakouský, zdá se, půjde ve šlépějích Luegerových.

Tiskové chyby. U sazečského šotka existuje prý zákon serie. Přesvědčili jsme se o tom v posledním čísle „Života“. Prosíme čtenáře, aby si laskavě opravili tyto důležitější chyby: Články o charakteristických znacích současného života katolického a

Mariana Zdziechowského rozhod s Čechy jsou již dokončeny. V životě náboženském doplňte si vypadlou řádku o rozmachu eucharistického hnutí tak, že bude znít předposlední věta takto: „Z celkového počtu eucharistiánů je Ligistů, t. j. aspoň jednou měsíčně svátosti přijímajících, 7195 a Rytířů sv. Václava (příji- majících aspoň jednou týdně a více) 1146.“ V politickém životě v lokalce o katolickém bloku má v poslední větě nechť býti správně nechuf. O katolické mládeži v Německu máme samostat- nou zprávu. Udělali jsme opatření, aby tiskařský šotek při příštím řádku nás laskavě — vynesal.

Přetiskovati drobné zprávy ze „Života“ je dovoleno jen s udáním pramene. Otištění větších zpráv a článků musí předcházeti svo- lení redakce „Života“.

Střípky. Prostředky k pokřesťanění národa si různá doba a růz- ní lidé představovali a představují různě: slovem, mečem, podle některých politických legitimací, ale nejméně se dbá na nejučin- nější prostředek, jakým je praktický příklad vlastního života. — Není pravda, že před pěti sty lety byli u Lipan vybiti Široťci, nýbrž je pravda, že ještě žijí, že tuční a mají se dobře. Jsou to agrárníci, kteří si dosud nezvolili předsedu strany, ačkoliv je švehla už hezky dlouho mrtev. Stačí jim asi úřadující místopřed- seda, protože má stále více lidí naděje, že snad jednou oni budou tím předsedou. — Nebožtík Baťa měl smysl pro vtip a četl každý plakát a inserát, než přišel do veřejnosti. Po něm se to už tak dů- kladně nedělá. Kdyby byl Baťa teď živ, přivedl by jej jistě do ná- ručí smrti insert na jeho letní „baťovky“. „Letní obuv je pohodl- ná, když se kupuje pohodlně.“ Insert sice již zmizel z novin, ale zde jej na věčnou paměť zachycujeme. — Každá sebe menší veličina se snaží schmatit si k osobní štafáži trošku studentů a

nedbá na starou, Kiplingem takto formulovanou pravdu: Není na světě nic, co by tak přinášelo neštěstí, jako lichotiti dětem do očí. Takové děti má i novoapečený agrární chránělec p. Čuřík. Jeho akademici mají páte evangelium: „Abychom odrazili útok některých pánů, že inklinujeme ke křesťanskému komunismu, vyslovujeme svoje zásady jako svoje evangelium.“ Necitujeme to evangelium. Je tak prázdné jako Čuříkovská politika. Prozatím je známo, že to není křesťanský komunismus, nýbrž materialistický agrarismus subvenčně nakadeřený, kam Čuříkovi inklinují. — Bezvěrcům u nás nesvědčí. V jejich orgáne stýská si dopisovatel z Julianova, že na valné hromadě místní Unie svob. myslitelů měli důležitou debatu o tom, jak zabránit úteku členstva z organizace. Loni jich vystoupilo 70 a pohřebnímu fondu dluží členstvo již 1700 Kč. — Jedna pěkná bezvěrecká perlička. Na téže schůzi útočili bervlíci na svobodné myslitele, kteří ještě jsou v jiných, nekatolických církvích. Jednatel našel toto ori-

ginální kredo: „Když jsem vystupoval z církve, měl jsem na mysli zbavit se církve a kněze a nikoliv však Boha, ve kterého věřím tak pevně, jako když mám pecen chleba na stole.“ — Dopisy za čas, kdy náboženství nebylo lidem jen školním vyučovacím předmětem, nýbrž potřebou a programem životním, začínaly křesťanským pozdravem a končily „S Pánem Bohem“. Naše spolkové stranicky, zájmové a pod, rozlezlá doba vynechala toto záhlaví a končí dopisy: „S bratrským, soudružským, kolegiálním, přátelským, bezvěreckým, sportovním atd. pozdravem.“ Ještě, že děti nepiší: „S dětským pozdravem pá.“ — V jednom časopise pro politické mladoturky u nás čteme tyto definice demokratické vlády: „Demokraticky vládnout znamená předvídat věci budoucí a na ně se připravovat zvýšenou aktivitou. Demokraticky vládnout je rozumně diskutovat.“ Těch diskusí má naše demokracie už dost a o tom předvídání raději mlčet. Naše demokracie potřebuje práci a ne nadouvání.

Z k n i h a č a s o p i s ú

Hrst vzpomínek z I. orelské pouti r. 1933 do Říma. Agilní jednatel Středočeské orelské župy Pospíšilovy red. V. A. Nesnídal zpracoval feuilletonovým způsobem orelskou pout v jubilejním roce 1933. Knižku o 90 stranách malé osmerky vydal Osvětový sbor župy. Cetné obrázky fotoamatérů-účastníků. V čele svižně psané reportáže otištěn projev Sv. Otce Pia XI. k orelským poutníkům o poslání Orelstva, o němž m. j. řekl: „Nazýváte se Orli. A Orel není jen pouhé jméno. Orel znamená boj, a sice boj o vítězství křesťanské myšlenky.“ Knižka bude orelskou a katolickou veřejností jistě dobře přijata. Cena Kč 5.—. Expeduje kancelář zmíněné župy, Praha II., fara u sv. Štěpána, Štěpánská ul.

Slovenské čítanky: Otčina IV. a V. lze vzít do ruky s naprostým uspokojením. Mají nejen ministerské schválení, ale i doporučení Katolické školské rady, neobsahují zcela nic závažného a nad to mají krásné články ze života národních světů a patronů Slovenska, obrázky opatřené články o Božím Těle, birmování a pod. Ba i krásný článek vybízející ke kněžskému povolání v nich najdeme. Vydány jsou a pečlivě vypraveny Grafickou unií. Doporučujeme k zakoupení do školních knihoven jako zajímavý a jeden z historický doklad nesteréžného měření katolíkům, doporučujeme i do knihoven našich dětských besidek, které mohou pomocí těchto čítanek vykonati slušný kousek práce na sblížení Čechů a Slováků. Konečně tyto čítanky měl by pročíst každý katolík v Čechách a na Moravě a srovnati s čítankami našich dětí. Pak by snad činy vypadaly jinak. KBH.

Katolícke Slovensko. Byl to pamětihodný čin, jakým oslavil Spolok svätého Vojtecha v Trnavě loňské výročí 1100. založení prvního křesťanského chrámu v Nitře. Vydal monografii o katolíckém životě na Slovensku, výpravné dílo, na jaké se čeští katolíci dosud nezmohli. Je to veliký foliant o 652 stránkách formátu 22x29 cm. Vše, co hýbe katolíckým Slovenskem, je tu zachyceno. Dílo uskutečněno z iniciativy nitranského biskupa dra Kmeťky a nemenší zásluhu má v našich sloupcích už dříve vzpomenuť, agilní správce SSV. Msgr. Ján Döštényi. Sborník po úvodním slově správce SSV. a biskupa M. Blaha z B. Bystřice obsahuje nejprve římské kalendárium a stručnou charakteristiku funkcionářů kurie. Autor starší Msgr. dr. Karol Körper, bývalý redak-

tor „Kultúry“, sestavil velmi podrobnou statistiku diecési na Slovensku. Je tu vždy historie diecése, osobní údaje o ordináři, seznam hodnostářů, profesorů bohosloví a podrobně všechny děkanáty, fary, všude jména kněží, patronát, počet věřících, pošta atd. Je to velmi cenná pomůcka. Jsou tu i fary, které patří ordinariátům do jiných zemí, ale samy leží na Slovensku. Velmi hodnotná je mapa rozvrstvení katolíků podle diecési dle sčítání lidu z r. 1930, tabulka náboženské statistiky ve všech slovenských okresích, informativní články o všech řádech a kongregacích mužských i ženských na Slovensku. Všude připojeny snímky řádových domů. Čeho zvláště jest si vážit a proč právě by se tato kniha měla rozšířit v naší veřejnosti, jest obsaženo v další části o katolíckém školství na Slovensku. Je tu šest článků a podrobná statistika všech katolíckých škol na Slovensku. V následujícím oddíle věnována pozornost památkám a kulturnímu dění katolíckému. Jsou tu články z historie Pribinovy, ze stavitelského umění kostelního, o tisku slovenském i maďarském, o modu vlivu, o Katolícké akci a všech spolicích, které pod její ochranu a vůdcovství spadají, o misijním ruchu atd. Naších několik řádek, vyměřených recensím, nestačí k zachycení podrobného obrazu tohoto díla. — Skvělý tisk, dobrá fotografická a obrázková reprodukce. Vazba celoplátěná nažloutlé barvy s modrým tiskem. Kniha má propagační význam, obrací se také k jiným národnostem. Vzadu jsou stručné obsahy díla v řečech: latinsky, německy, maďarsky, francouzsky, anglicky a italsky. K slovům blahopřání slovenským bratřím k vydání tak cenného a jedinečného díla připojujeme přání, aby české katolícké kruhy, zvláště inteligence a klerus, do svých knihoven zařadili tuto monografii o katolíckém Slovensku. Spolkové knihovny katolícké neměly by postrádati tohoto díla, které stojí, přihlídneme-li k výpravě, jen Kč 200.— (již vázané). Možná splácejí měsíčně. Doporučujeme všem. Mäs—

Němečtí katolíci v Československu. Nejen katolíti Slováci, nýbrž i naši Němci nás zahanbili vydáním monografie o svém katolíckém životě. Podnikavé nakladatelství Ambrose Opitz ve Varnsdorfu vydalo právě za redakce prof. bohosloví Msgr. dra Donata z Litoměřic knihu: „Die deutschen Katholiken in der Tschechoslowakischen Republik.“ Sborník o 360 stranách zachycu-

je v přehledných rysech celý náboženský, kulturní, školský a spolkový život německých katolíků v Československu. Úvod napsal litoměřický biskup dr. Weber. Dějinný obraz a dnešní situaci německé menšiny se zřetelem k potřebám katolíckým osvětluje zde prelát dr. Hilgenreiner, o tisíciletém podílu Němců na vytváření naší kultury referuje docent dr. Winter. V denních listech byla již připomenuta, před vyjitím celého díla, cenná statistická práce chefredaktora dra Albrechta o číselném poměru katolíků německých a českých vzájemně a k ostatnímu obyvatelstvu. Jsou tu podrobné údaje, které nebyly dosud nikde uveřejněny. Státní statistický úřad dal výsledky svého šetření k dispozici dru Albrechtovi, který pro počty provedl. Dílo celé vyniká učením a jsou tu cenné vědecké práce. Univ. prof. dr. Schlenz má tu studii o církevní-politickém zákonodárství v CSR., dr. Franzis o školském zákonodárství, přehled činnosti německých příslušníků různých řádů a kongregací v našich zemích podává dominikán P. Scherzer z Olomouce, jsou tu články o otázce kněžského dorostu, o Katolícké akci, o díle sv. Bonifáce, o katolíckém německém školství, o charitě, o misijní činnosti, o náboženských spolicích, hnutí liturgickém a exercičním, abstinentsm a podrobně zachycen tak rozmanitý život spolkový, pokud spadá pod Katolíckou akci. Dílo má nepolitickou tendenci a na konec je připojen článek dra Hilgenreinera o politice katolíckých Němců v republice. Cenná je také stať o německých katolíckých na Slovensku a Podk. Rusi. Podrobný rejstřík činí knihu velmi užitečnou každému, kdo hledá informace o německém katolíckém životě u nás v kterékoliv fázi. Na konec připojeny dvě mapky s hranicemi diecésními a jazykovými. K nim podotýkáme, že národnostní hranice jsou nepřesné kresleny, asi podle více jak deset let starých předloh. V mapce o Slovensku není zakreslena Spiš. Kniha stojí vázaná Kč 85.—. Doporučujeme. —K.

S tiskem jen výš.

**S našim tiskem spějme výš, jen výš,
nad bulvární skandálové hordy.
Prakse: Kolikrát list přeložíš,
tolikrát, i víc, tu najdeš mordy.**

Vaše peníze jsou dobře uloženy v Ústřední lidové záložně, Praha II., Spálená 15

Příští číslo vyjde 15. června.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akc. tiskárna v Praze II., Karlovo n. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. Bedřich Vašek, Karel Doubravský, P. Tomáš Dittl O. P., Dr. Jan Urban O. F. M., Dr. T. Trochta, Dr. Plocek, Bořivoj Benetka, Dr. Jan Bartoš, Vilém Bitnar. - Poznámky. - Zrcadlo. - Život náboženský, kulturní, politický. - Co život dal. - Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. června 1934. Ročník XVI. Číslo

9

Dr. Bedřich Vašek:

Mužové v katolické akci.¹⁾

„Jsou-li s tebou mužové, máš vše ostatní; jsi-li bez nich, nemáš nic nebo skoro nic“ (Gontier, L'apostolat des Homes, 1912, 4). Tato zásada pro všechna velká myšlenková hnutí platí i v Katolické akci. Každá velká všeobecná akce, v níž chybí mužové nebo v níž jsou až na místě podružném, je něčím nepřírodným a trvalého úspěchu může docílit jen za zcela mimořádných poměrů. V tom vidím jednu z hlavních příčin, proč se výboje katolicismu v posledních desetiletích v některých zemích — i u nás, tak povážlivě zvolnily: mužové prováděli „náboženský abstinentsmus“, stranili se náboženství, a náboženské potřeby se pokládaly převážně za záležitost žen. Také pastorační některých kněží byla taková, že mnohem více času bylo věnováno ženám než mužům. Mužové s tím ve mnohých krajích zcela souhlasili. Tak na př. u častějšího sv. přijímání ve mnohých farnostech mužové proti ženám tvoří jen dvacetinu! Někdy ani tolik ne! Jak ochromoval tento chorobný „feminismus“ náš náboženský život! Chyběla nejzákladnější složka rozmachu — muž! Pak víc a více v mužském světě se rozmáhala zamítavá, ba někdy až opovrhlivá nálada: „Co je po náboženství, když je dobré jen pro ženy a pro děvčata?“ A v tom vidím také příčinu, proč i rodiny z velké části tak katastrofálně zklamaly ve svém náboženském poslání: osudně se vymstilo, že muž nebyl v rodině pro náboženský život tím, čím býti měl. Zpronevěřil se v rodině své náboženské úloze hlavní činitel — nutně se pak zpronevěřila svému poslání i rodina. A v čím větší míře zachvátil tento mor, tato náboženská smrt anebo aspoň náboženská vlažnost mužskou složku obyvatelstva, tím labilnější je tam posice katolického principu, tím prudčeji odumírá nábožensky celý národ.

Období, v němž těžiště katolicismu se přesunulo s mužské složky obyvatelstva na skupinu ženskou nebo dokonce již jen na dětskou, je jen průjezdní stanice, ve které se vlak na chvíli zastaví. Ale hned zas odjíždí dál, s neodvratnou osudovostí: k *všeobecnému* úpadku náboženskému, i u žen a dětí...

Proto u všech bystrozrakých pozorovatelů života, dívajících se nikoli na laciný a pohodlný blízký úspěch, nýbrž na zisk trvalý a bezpečný, je heslem: Získat muže! Nelekejme se toho, že získat muže je mnohem těžší než získat ženy! Nenechejme se odradit tím, že ovoce naší práce se neukáže hned, nýbrž až v budoucnosti: velké věci potřebují časy, aby uzrály!

Proto u Katolické akce musí býti hlavním cílem vytvoření velikou armádu mužů, kteří odhodlaně jdou za ideály Katolické akce. Kdyby to se nepodařilo, zůstala by Katolická akce větším, nemocným invalidou.

Které jsou důvody této rozhodující převahy mužů nad ostatními složkami obyvatelstva?

Muž je předně představitelem zdravé rozvahy, vyvrátěného úsudku, síly, ukázněnosti. Mládí jest ještě nevyrovnané; chybí životní zkušenost, chybí ovládání nálad, chybí vyrovnanost mezi silami nižšími a vyššími, tajícími se v každém jednotlivci: odtud bouřlivá činnost, nestálost, jednostrannost. U ženy převládá velmi často citovost a náladovost. Střízlivý temperament mužský svou větší chladnokrevností, jež chrání rozum, aby se nestal tak snadno zajatcem citu a nálady, svou zkušeností, která počítá i s ostatními činiteli v životě, svou vůlí, která umí prosadit i proti překážkám svůj plán, svou vytrvalostí, která nechce býti pouhým ohněm ze slámy, nýbrž houževnatě jde za cílem — snadno nabývá převahy nad skupinami ostatními.

Je zde dále autorita, které průměrný muž požívá v manželství, vůči dětem, ve společnosti. A kdyby stokrát byla odhlasována naprostá rovnost ženy a muže, je zde přirozený zákon, že muž a otec jest hlavou rodiny, že mnohé funkce jsou takové svou podstatou, že se pro ně hodí muž lépe než žena. Zdravující většina rozhodujících funkcí ve veřejném životě jest v rukou mužů; jaký sociální vliv nutně vychází z této nesčetné armády mužů na vedoucích místech ve sněmovně, v úřadech, v obcích, v průmyslu, v obchodě!

Když tento rozhodující činitel se staví k náboženství odmítavě nebo aspoň nefečně, pak není divu, že dítě, které ve svém dětství i rodiči je ještě jakž takž přidržováno k náboženským úkonům, že toto dítě, sotva se mu rozumek začíná rozvíjet, najednou pocítí úder otázky: „Tož náboženství je jen hračka pro děti? Je to provisorium, které se odkládá s ostatními ilusemi dětství? A bude to provisorium; vždyť můj tatínek a pan učitel a ostatní mužové atd.“ Když prostředí mužů v úřadech, továrnách, vůbec v životě jest náboženství odcizeno, pak musí nutně docházeti k bankrotu vyučování náboženství na střední i obecné škole, k bankrotu náboženské péče v katolických spolcích mládeže; příklad odrostlých mužů smeže tu práci, jako žací stroj poráží stojící obilí na roli. „Organisace, která zasáhne toliko mládež, jest očividně bezmocná. Aby se udržela mládež, musí býti nad ní příklady vyvrátěných mužů“ (Gibier, Les Devoirs de l'Heure Présente. Aux Hommes. 1907, 293).

¹ Výňatek z knihy dr. Bedřicha Vaška: „Katolická akce.“ Výzva Boží k laikům. Kniha (asi 170 stran formátu Braitovy „Církve“) vyjde na podzim.

Náboženské hnutí, které by slabošsky obcházel tuto skutečnost důležitosti mužské složky, bylo by nutně odsouzeno k bíděnému živoření. Když chce náboženské hnutí opravdu pronikavě zasáhnouti do života, musí z mužského živlu udělati nejdůležitější nerv, mozek, osu své práce. To není náhoda, že Kristus při své náboženské práci tak převážnou měrou se věnoval výchově mužů...

A proto i Katolická akce, má-li provést své veliké a požehnané dílo, musí bezpodmínečně budovati zvláště na mužích. Proto také Pius XI. při svém bystrozraku vidí ve sdruženích mužů v Katolické akci „p á t e ř“ Katolické akce...

Je pravda, obtíže jsou při tom veliké. Jsou veliké zvláště tam, kde po léta se bezmyšlenkovitě a tupě hřešilo proti principu, že nejintenzivnější pastorační péče musí býti věnována mužům.

Mužové jsou dřevo, které se nezpracovává snadno. Jejich přirozená samostatnost úsudku je činí těžko přístupnými ovlivňování. Poznání, jehož se jim dostalo, zkušenosti, jichž v životě nabyli — i když jsou to často poznatky a zkušenosti velmi jednostranné — jsou jim jakýmsi subjektivním ubezpečením, že jejich dosavadní životní směr je správný a že představovat výhybky a rozjetí se po jiných kolejích by bylo zlem. Často se vytvoří i u muže jakýsi druh neomylnictví, jakási forma pýchy, která nesnese, aby si přiznala nebo dokonce na venek projevila, že dosud žila v omylu a že se musí přeučovat. Jsou zde osobní návyky, jež odložití je mnohemu skoro až nemožno. Je zde dále sociální tlak: vliv lidí, s kterými se muž denně stýká, tisku, ježž odebírání a čte, politické strany, v níž je členem, odborových organizací, do nichž si patří a od nichž snad hospodářsky závisí. A jsou i příčiny jiné.

Bývá někdy velmi těžko konati úspěšné misie u pohanů, když se naráží na tvrdou nepřístupnost duší. Bývá kolikrát ještě obtížnější získati pro náboženský život duše mužů v prostředí, ve kterém žijeme. Ó, to bývá mnohdy práce, jako bys ve tvrdé skále oral!

Ale vykonána ta práce býti musí!

Karel Doubravský:

Toto všechno tobě dám...

Bůh má jednu velkou nevýhodu: jest Pravda sama. Nemůže sebe ani nás klamat. A to se nám svrchovaně nelíbí. Kam s tím: my jsme zvyklí klamat své bližní a počítáme a priori s tím, že budeme též klamáni.

My chceme být klamáni. Lidová moudrost to vyjadřuje úslovím: Svět chce býti klamán. Toužíme nevidět kolem sebe upřímných tváří, toužíme neslyšet pravdivých slov. Je nám tak dobře ve lži a klamu, v přetvářce a lichotnictví, v pochlebnictví a nadouvačnosti.

Klameme své bližní a rádi bychom také klamali Boha. Šíleně rádi bychom z něho udělali podplatné monstrum nám podobné a životem bychom byli ochotni zaplatiti radost z okamžiku, kdyby se nám podařilo převrátiti řád stvoření. Bůh nás učinil k obrazu Svému a chce na nás, aby Jeho dokonalost nám byla vzorem, my pak bychom si rádi vytvořili Boha sobě podobnému a svou dokonalost mu laskavě propůjčili za vzor.

Tento fakt neexistuje jen ve slovech. Laická morálka i její modifikovaný výhon v občanské nauce i výchově našich škol zachází s Bohem přesně podle této definice. Lidská kalokagathia je postavena na vrchol a pod ním stojí pro ty, kdož se bez toho nemohou obejít, nějaký bůh, stvořený z lidských pomyslů, bůh, kterého si pryč vždycky lidé vymýšleli a všelijak představovali podle nestejných stupňů kulturního vývoje, až se došlo k této vyhovující představě: bůh pod vrcholkem lidské dokonalosti.

Osobní Bůh byl jako cizinec nedůtklivě obce našeho svědomí vykázán za periferii hradeb myšlení. Ať jde a hledá si, kde by měl domovské právo...

Đábel má proti Bohu jednu jedinou obrovskou výhodu: jest Lež sama. Proto nám tak dobře rozumí, po Bohu nejlépe, proto my mu tak dobře rozumíme, lépe než Bohu. Poněvadž je ďábel lží, nemá nikdy svou pravou podobu. Đábel je maska a svět je pro něho maskarní síní. Jednotlivé díly světa jsou její rozličné vyzdobené části, a proto ďábel se přizpůsobuje jako nejzdvořilejší společník všech věků. Jinak vypadá ďábel na př. americký, jinak evropský. Jediné, co oba spojuje, je lež. Masky, pod kterými přichází ďábel k evropskému člověku a nabízí mu: Toto všechno tobě dám..., vyrostly z evropské kultury. Proto ho cítíme všude, ale nevidíme nikde. Racionalistům to stačí a neracionalistů pomalu není.

V pseudoantickém úboru rozprahuje antický ďábel své náruči do augustovského postoje zbožných císařů:

Všechno, co ve vědě vymyslíš a co budeš považovati za pravdu, je tvé. Úskočnost je dovolena a Macchia-veli patron těch, kteří chtějí něčeho dosáhnouti. Úskoky, lsti, někdy i obrátným podvodem odstraňuj si s cesty všechny, kteří jsou ti nepohodlní... Peníze získané průmyslem a obchodem jsou tvé a nakládej s nimi jako se svým naprostým majetkem. Použij jich k vyvolání nových peněz a až jich budeš mít mnoho, vrhni je směrem největšího svého odpůrce. Odhoď ctnost, žij přirozeně. Do společnosti nos frak, do baru lepší spodní prádlo. Celý dočasný život tobě dám...

Poněvadž směrem k severu ubývá myšlenkové horkokrevnosti, zaujal ďábel pózu reformátora, přísného vyzáběho, jak se zobrazují:

Věř jen tomu, co neodporuje tvému rozumu. Nic není ohavnějšího nad hierarchický systém. Zpřetrhej jej neboť jeho služebníkem. Služ jen svému rozumu. Vzdělaný člověk se nepodrobuje jiné autoritě než autoritě svého rozumu. Nevěř svatosti, není žádné. Je jen povrchní svatouškování, tebe nedůstojné. Celou oblast tvého rozumu ti dám, jestliže...

Jinou masku bylo potřeba vzít na venkov. Tam přece jen lidé tuší Boha a nelze jich najednou od něho odělit. I řekl si ďábel: Donechám jim boha neosobního, hračku, loutku, která se o svět nestará, která je lhostejná k lidem, k jejich utrpení. Není potřeba věnovati této loutce více pozornosti, než jaká se prokazuje dětským hračkám.

Osvícenský ďábel přinesl pitevní nožik a rozpáral poslední švy lidských nadějí v nadpřirozeno. Našel jen v záhybech šedé kúry sídlo nějakého rozumu a prohlásil člověka za autonomní bytost v oblasti rozumu i morálky.

Rozum od dob antiky hýčkaný jako miláček stává se osvícenstvím a Kantem fenomenálním jedináčkem. Co on poznává, to existuje, nic jiného není. Není Boha, poněvadž ho nelze pochopiti. Rozmazlený jedináček odmítl...

Comte nemusil již mnoho dodávati. Co není ve smyslech, není v rozumu. Jen co mohou dotěrná tykadla

našich nedokonalých smyslů ohmatatí, může být předmětem našeho poznání, jehož horizont byl zúžen na minimální světelnost.

Materialismem se stal hýčkaný jedináček vládcem. Samovládcem, diktátorem. Ti, kteří mají v ústech tolik demokracie, že nemohou ani mluvit bez ní, jsou vnitř nejprohnanějšími fašisty kořícími se rozumu a hmotě. Obě jim splynulo v nové božstvo. Bezzákonnost se stala zákonem lidí svedených maskou ďáblou.

Tisíce, ba miliony se jich vrhá na zem po slovech: Toto všechno tobě dám, jestliže padna, budeš se mi klanět.

Adorují nahé paže atletů a borců, fraky kapitalistů, mozoly zemědělců, haleny dělníků, slzy žen a dětské oči. Adorují největšímu lháři všech století.

Končím slovy Chestertonovými: „Nejnebezpečnějším zločincem je úplně bezzákonný moderní filosof.“

Sedmisté výročí kanonisace sv. Dominika.

Dne 13. července letošního roku bude tomu sedm set let, co papež Řehoř IX. vydal bullu „Fons sapientiae“, již oznamoval církvi, že zařazuje mezi světce zakladatele Bratří kazatelů Dominika. Stalo se tak necelých třináct let po jeho blažené smrti. A jako tenkrát vyvolalo svatořečení milovaného Otce nesmírný jásot dominikánské rodiny — stačí jenom všimnouti si nadšení zprávy, kterou o tehdejší náladě mezi bratřími podává bl. Jordán Saský, nástupce svatého Patriarchy v řízení řádu — tak i nadcházející jubilejní rok vyvolá jistě radostnou odezvu nejenom mezi členy řádu, nýbrž i mezi všemi jeho ctiteli a příznivci, nadšenými pro jeho poslání a pro jeho práce ve světě vůbec a v naší vlasti zvláště.

Dominik byl hrdinou Pravdy v úporném zápasu s bludem. Jeho doba, začátky to třináctého století, byla velmi vážná. Nová a nebezpečná odnož manichejská ohrozila tehdy křesťanskou Evropu. Byli to Albigenští. Svatý Patriarcha vystihl brzo veliké nebezpečnosti jejich bludné nauky, tím větší, že bylo podporováno velikou náboženskou neznalostí lidu. Viděl jeho bída v ohledu náboženském, když jako kanovník řeholní kapituly v Osmě povýšil svého biskupa na dvou cestách do jižní Francie. Tyto cesty ho utvrdily v názoru, že ubozí pobloudivci mohou být získáni jenom apoštolským kázáním a příkladem odříkavého života. A tak začal nejprve se svým biskupem a potom sám pracovat na jejich obrácení. V městě Toulouse založil u kostela sv. Romana sdružení kazatelů a dosáhl koncem roku 1216 potvrzení nového řádu papežem Honoriem III.

Jak samo jméno naznačuje, je vznešeným úkolem Dominikova řádu veřejně hlásati a osvětlovati křesťanskou nauku. Předpokladem úspěchu tak vznešeného úkolu je však úzké spojení s absolutní Pravdou, modlitba a ustavičné rozjímání božských pravd, předcházející a provázející apoštolskou činnost. A živnou půdou takového rozjímání je studium svatých pravd. Proto dal Dominik svému řádu do vínku společný řeholní život s jeho mnišskými zvyklostmi, dal mu také slavnou modlitbu chórovou, jak se tomu

naučil jako řeholní kanovník, ale uložil mu také ustavičné studium posvátné pravdy. Proto také první kláštery svého řádu založil ve městech universitních, jež byla známými vědeckými středisky tehdejší doby.

Tyto úkoly a cíle, jež dal svatý Zakladatel svému řádu, nikdy se nezměnily, a moderní řádové konstituce, před dvěma roky vydané, jsou „jenom jakýmsi výkladem starých, přizpůsobených novým poměrům, takže lze říci, že povaha a ráz samým Zakladatelem řádu vtisknuté se za tak dlouhé časové období nikdy nezměnily.“ (Apoštolský list J. Sv. Pia XI., vydaný 6. března t. r. k sedmistému výročí kanonisace sv. Patriarchy Dominika.)

Proto se obrací Svatý Otec Pius XI. tak vřelými slovy ke všem členům řádu, aby šli stopami svého Otce a zbožně a bedlivě plnili jeho moudré zákony a stanovy, jež doporučuje dlouholetá praxe a příklad tolika moudrých a svatých řádových členů.

„V dnešní době právě tak jako v dobách minulých vyhledává Církev muže apoštolské, aby se věnovali zvláště studiu božských pravd i hutné zbožnosti a vykládání slova Božího, vynikající při tom sami v svrchované míře neporušeným a nevinným životem. Právě tak jako ve dvanáctém století i dnes se šíří na všechny strany mnohé a neblahé bludy o náboženství a mravnosti, a nezdůvěry zjevně a veřejně pohrdá naše doba samým právem božským i přirozeným. Skoro všude jsou lidé vybízení nesčetnými lakadly a zábavami, aby si cenili to, co je nestálé, jsou povzbuzováni, aby hledali dobra křehká a prchavá, jako by takovéto pozemské putování bylo opravdovým a věčným životem.“ (Apošt. list shora citovaný.)

Proto je třeba, aby i dnes starý a vždy svěží ideál sv. Zakladatele došel pochopení u mladých duší, jež se chtějí zasvětit apoštolátu podle tužeb Církve, hledající muže apoštolské, kteří dovedou i dnes ukazovati směr k nadpřirozenu. Přivede jubilejní rok, do něhož v červenci vstupujeme, svatému Patriarchovi Bratří Kazatelů nové syny, kteří se s milostí Boží rozhodnou pro jeho řád?

P. Tomáš Dittl O. P.

Pravá totalita.

Teprve po časovém odstupu podivujeme se někdy, pokud jsme schopni tohoto poznání, účelu některých událostí. Před osmi lety se vzpomínalo v celém světě v určitém světovém klidu osobnosti svatého Františka z Assisi. Bylo to jevem čistě náboženským a osamoceným. Tak se zdálo. Než vzpomínka zapadla ne-li do srdce, tedy do pozornosti mnohých. — A František vyvstal svým duchem na místech, kde by se nejméně čekalo, na místech kontrárních svému postavení, hospodářských, politických, peněžnických.

Proč?

Kdo by kladl jádro spojení mezi ducha Františka a otázky hospodářské do jeho ducha *chudoby*, jakožto nejvýznačnějšího rysu jeho osobnosti, nebyl by na dně jeho určení.

Jádro jeho bytosti jest v tom, po čem dnes hladově toužíme, nedostatkem čeho hyneme a popíráním čeho sílíme: v úplnosti jeho vidění.

Jsme tak přeplnění dojmy množství věcí, že nechtějíc snad a domnívající se, že vidíme všechno, vidíme jen výsek. Domnívali se v minulém století, že vnesením úplného názoru mechanického do světa a života vidí vše. Domnívali se předtím, že naprostým subjektivismem našli formulkou poznání všeho. Domnívali se nedávno, že poznání jest jen intuicí a problémem, a podle těchto extrémních formulí řídili svůj poměr ke všemu. Domnívají se dnes, že vnější moc může řídit celý život jednotlivců i společností.

Nuže, to jsou různé *totality*: dnes ve veřejném životě, ale v principu v životě jednotlivce. A přece jsou to jen extrémy, vylučující střed i extrém protivný.

Ukazují se v tom, řeší-li se ku příkladu krise lidstva jen hospodářsky, nebo jen politicky, nebo jen mravně, nebo jen hmotářsky. A extrémny popírající druhé skutečnosti nejsou úplně, nemohou být totální.

Tu, myslím, jest reflex, který připravilo jubileum Františkovo. On uměl vidět život v celku, nic nevynechal, nezavíral oči před ničím, viděl totálně. Neviděl v životě *pouze* život pozemský, neviděl v něm a v přírodě *pouze* život nebeský, neviděl jenom slzavé údolí ani jenom radosti života... řekli bychom dnes: neviděl v prodeji obilí *pouze* konjunkturální příležitost a otázku obchodní, neviděl ve věrnosti k programu politické strany *pouze* otázku jejího vzrůstu a moci, neviděl v křesťanském životě *pouze* manifestační projevy náboženské příslušnosti, neviděl ve věrnosti k Bohu a církvi bezohledný boj proti jejich nepříteli...

Viděl *ve všem věc a Boha*.

Viděl *ve všem pravdivou skutečnost a Boha jest pravou totalitou*. Jest proto úplnou skutečností. I jiní světci uměli vidět, ale to je Františkovo, že nepřezíral při pohledu na Boha jeho dílo, že je nepopíral z touhy po umrtvení, nýbrž že se přiblížil, jak myslíme, jak na něm milujeme, jak nás to v něm přitahuje, že všech nejvíce *skutečnému středu mezi Bohem a přírodou*, tvorstvem, mezi duchem a tělem.

To jest teprve totalita: i v životě jednotlivcově, i společnosti, státu. Vyloučením jednoho nastává neúměrnost, výklon od skutečnosti, tím od života, tím i bolest jako při vykloubení...

Jdeme do živého: Jsi příslušníkem podniku: jeho prosperita vyžaduje věčného, obchodního postupu. Ale tento postup není totální otázkou, nýbrž jest doplňován, pronikán Bohem, t. j. potud totální, pokud řízen poctivostí a spravedlností. Při jednoduchém obchodním jednání, jakých jest desítky denně, funguje tato úplnost, porušíš-li ji, jsi nedokonalým obchodníkem nebo křesťanem.

Jsi příslušníkem politického směru: vyžaduje snahu o vzrůstu moci a vlivu strany. To však není nejvyšším pravidlem, nýbrž musí být regulováno zákonem pravdy, poctivostí v boji a lásky, úmyslu službě Bohu, nebo jsi špatným straníkem nebo křesťanem.

Dr. Viktor Šauer:

Geologické převraty v budoucnosti.

Není tomu dlouho, co geologové ještě učili, že se země ochlazuje. V prvohorních vrstvách na Špicberkách byla nalezena květena tropického rázu a u nás přestalo tropické podnebí až koncem doby třetihorní. Závěr z toho činěný zněl: Ještě v prvohorních umožňovalo vlastní teplo země tropické podnebí po všem jejím povrchu a tvoření pásů mírného a polárního je důsledkem chladnutí země.

Prozkum jižní polokoule však zvrátil tuto domněnku. Ukázalo se, že její prvohorní vrstvy se skládají z části z usazenin ledovcových, t. zv. tyilitů. Později byly tyilty zjištěny i z jiných geologických dob, a to v různých končinách zeměkoule. Tak se seznalo, že ledové doby jsou častějším zjevem a měla-li Evropa do konce třetihor trvale tropické klima, byla příčina v tom, že ležela v pásu tropickém, čili že póly se stěhují.

Samo stěhování pólů však nestačí k vysvětlení ledových dob. V diluviu bylo v Evropě (a též v Severní Americe) zalednění čtveré, při čemž 4 ledové doby (glaciály) se střídaly s dobami meziledovými (interglaciály) s podnebím podobným dnešnímu. Toto střídání nelze vysvětlovat pohyby pólů, neboť jejich stěhování se neděje tak náhle.

Tak se pátralo po příčině vlastní a ta se zjistila v kolísání ekliptiky, v kolísání výstřednosti zemské dráhy a v precesi. Kolísání ekliptiky záleží v tom, že

Jedná-li tak neb onak strana a vyjede z kolejí svého určení, jest buď špatnou stranou, nedrží-li se svého úkolu a chce být totální ve všech směrech, nebo jest špatnou ve svém poměru k Bohu, nerespektujíc jeho zákon.

Jsi otcem rodiny, živnostníkem, řemeslníkem, zaměstnancem, kteréhokoliv oboru: snažíš se jako takový pečovat o blaho rodiny, o postup, o zisk. Než to není *jediným cílem*: Jsi-li věřící katolík, musí mít vedoucí slovo v těchto povinnostech a snahách *Bůh*; tedy nikoliv jako lidé bez víry, zisk, úspěch, vlastní blaho za každou cenu, všemi prostředky, lži a nepoctivostí, nýbrž i za cenu pozemské škody dbáš zákona Božího. To jest teprve *úplné vidění, t. j. totalita života*.

Především ovšem to platí v přímém poměru k Bohu: kdo chce být nebo říká, že jest katolíkem, dokazuje to příslušností, řečmi i činy, a vidí své katolictví *pouze* v těchto projevech, nedbaje, zda jest v milosti Boží, zda jeho projevy, řeči a činy neodporují duchu Kristovu, tomu schází podstata, jádro katolictví a jest slupkou bez jádra. Jde-li v tomto případě o spolky, strany, noviny a tisk, kdyby si stavěli v čelo sebe silněji název „*katolické*“, nemají-li především *direktivou ducha a zákon Kristovy pravdivosti, spravedlnosti a lásky*, nepomůže zesílený titul katolického, aby se slupka stala jádrem.

Svatý František jest tím všeobecně uznaným *učitelem života*, nikoliv jednostranným kazatelem slova, věštcem, milovníkem přírody.

V tom jest jádro jeho osobnosti i věčné poslání. V tom jest i jádro jeho chudoby, která není pozitivní, nýbrž jest *dokonale viděnou cenou všeho pozemského*. Viděl-li ve všem jasně Boha, viděl-li jeho místo ve věcech, nepopíral jich a nezamítal jich, nýbrž jim dával tolik lásky, kolik jí příslušelo, právě jako dával Bohu tolik lásky, kolik mohl.

A vše správně vidět znamená i vše správně milovat. Tato láska jest pak nejposlednějším jádrem Františkovy chudoby i celé osobnosti a jest i cestou k pravé totalitě života jednotlivce i státu.

Dr. Jan Urban O. F. M.

obratníky se současně a pravidelně stěhují mezi 21. a 27. stupněm šířkovým během 40.000 let. Přiblíží-li se obratník raka 21. stupni, má severní polokoule chladnější léto a ledová kápě polární se posune na jih. Je známo, že země, obíhající kolem slunce opisuje mírmou elipsu a že slunce nestojí v jejím středu, nýbrž mimo něj. Proto se mluví o výstřednosti zemské dráhy a ta zase není stálá, nýbrž pravidelně roste a zmenšuje se během asi 90.000 let. Bod na zemské dráze, kde je země slunci nejbližší, se jmenuje přísluní, opačný bod odsluní. Jarní bod je na zemské dráze místo, kde pro severní polokouli nastává jaro. Následek precese je, že tento bod putuje a vrací se na původní místo vždy až za 25.000 let. Proto má severní polokoule jednou léto v přísluní, po druhé v odsluní. Je-li země v odsluní, zajisté nepřijímá od slunce tolik tepla jako v přísluní. Probíhá-li země odsluním, když má severní polokoule léto, je to léto chladnější a letní chlad se stupňuje tím více, čím více roste výstřednost. Chladné léto je rozhodujícím pro vznik ledové doby. Ono zbraňuje, aby neroztál sníh a led, který se v zimě tvoří, i nyní. Je vypočítáno, že postačí, aby teplota poklesla o pouhých 5 stupňů C a už nastane ledová doba. K takovému poklesu dojde, sejdou-li se řečené tři okolnosti: posune-li se rovina ekliptiky k 21. stupni, případně-li

severní léto na odsunutí a dostupuje-li výstřednost zemské dráhy svého vrcholu.

Toto poznání umožňuje i vážnou předpověď pro budoucnost, totiž tu, že ledová doba zase nadejde, protože příčiny jejího vzniku nezmizí. A lze ji čekat už za 20.000 let. Je pozoruhodné, že glaciály trvaly déle než interglaciály, jejichž doba se odhaduje na 100.000 let pro každých. Dnes jsme vzdáleni 80.000 let od posledního glaciálu a podnebí se už zhoršuje. Nejteplejší podnebí, t. zv. klima optimum, bylo před 8.000 lety. Nastane tedy opět doba, kdy velká část Evropy bude pokryta ledovcem, jaký dnes zahluje Antarktidu a Grónsko, a je nyní otázka, kudy půjdou jeho hranice.

Za svého největšího rozšíření sahal severoevropský ledovec po ústí Temže, Rýna, vystupoval na úpatí německo-českých Středohor, tlačil se k Liberci, zakrýval Ostravsko a u Hranic zasahoval do údolí Bečvy. V posledním glaciálu však, za změněné police pólu, probíhal okraj ledovce od Magdeburku přes Lužici nad Vratislav, odtud do jižního Polska, pod Kijev a k Voroněži.

Naše vlast nebude tedy postižena zaledněním, nicméně uplatní se jeho důsledky. O nich možno si učinit přibližnou představu. Uloženinou ledových

dob je v nižších polohách spraš, totiž prach vyvátý větry z prostor zbavených rostlinstva. To znamená, že podél ledovcového okraje se táhl široký pruh, který pro velký chlad znemožňoval rostlinný život a byl mraznou pouští. V naší spraši se už rostlinstvu dařilo, jak dokazují její kapiláry, ale nebylo to rostlinstvo vysoké. Ze všeho pak vyplývá, že se naše země změnila v tundru, jaká dnes lemují břehy Severního ledového moře. Bude na ní možný život, ale jen pro pastýře subpolárního dobytka a civilisace ustoupí do Středomoří.

Tento velký převrat nezpůsobí náhlé stěhování severoevropského a severoamerického lidstva na jih. Zhoršování podnebí bude tak pozvolné, že za lidský věk se nepozoruje změna. Jen odborníci, mající po ruce staré knihy, budou moci sledovat přeměny. Zato se ale bude znát přesně postup zaledňování pro budoucnost, neboť nelze pochybovat, že tato vážná věc nebude budit zájem. Není-li to propočítáno už dnes, pak vězí příčina v tom, že teprve nedávno byly dokončeny propočty pro minulost. Budiž poznamenáno, že jejich autorem je profesor bělehradské univerzity Milankovič a o celém problému že jedná kniha *Die Klimate der geologischen Vorzeit*, kterou sepsali Köppen a Wegener.

Dr. Č. Trochta:

Styky sv. Jana Bosca s vynikajícími lidmi své doby.

Kdo si představuje Don Bosca zabraného jediné ve výchovnou činnost svých učňů, ten by měl velmi chudý pojem o jeho všestranné úžasně činnosti, již čelil soustavně vzrůstající se sociální a mravní zlobě. Don Bosco byl světem eminentně sociálním a věděl dobře, že má-li vítězit dobro, tu je nutno žít v dobré shodě též s mocnými tohoto světa, i když nesdílel ve všem jejich názorů. Ostatně sociální činnost tohoto světe netkví jediné v praktické obhajobě a pomoci chudákům, nýbrž i urovnávání a zmírňování nepochopitelných vztahů mezi vládou a ovládanými a k takové činnosti musel nalézt všude dveře i srdce otevřená.

Nás, kteří se chceme naučit od Dona Bosca politice svatých v prosazování dobra, zajímají jistě velice jeho styky s vládními kruhy té doby. Všude v jeho jednání zdvořilost, pokora a poslušnost, všude upřímnost, odvážnost, cílevědomost až zarážející — a proto vítězství.

Nanejvýš zajímavý je jeho prozíravý postoj prostředníka mezi Viktoriem Emanuelem II. a Piem IX. v trpké záležitosti boje o papežský stát, církevní statky a sjednocení nové Itálie. Uměl napsat každé straně s prostotou muže Božího stoprocentní pravdu a při tom si zjednal ještě větší důvěru. Avšak o této velezájemavé přehrávě vatikánského paktu bude třeba někdy napsat zvlášť, jakož i o jeho rozmluvách o výchově a náboženském vyučování ve školách s liberálním ministrem Rottazziem. Tolik snad sluší podotknouti, že ten Rottazzi, který měl největší zásluhu na promulgaci církevní nepřátelských zákonů v savojském parlamentě, na zabírání církevního jmění, vypovídání biskupů a rušení řádů, ten samý ministr se přičinil, aby v té neklidné době byla nově založená společnost Salesiánská státem uznána a sám radil Don Boscovi, jakým způsobem má vypracovat stanovy kongregace, aby vyhovovaly státním i církevním požadavkům zároveň.

Italské „risorgimento“ vidělo celou řadu výtečných a současně nekřesťanských a nespravedlivých politiků. Vincenzo Gioberti, Antonio Rosmini, Rottazzi, Cavour, Francesco Crispi, prostě všechny italské vládní špičky měly co činiti s Don Boscem a každému dovedl říci do očí s vlností jemu vlastní „verba veritatis“.

Když se stal Gioberti členem ministerstva zvaného Gabrio-Casati, byl nejpobornějším mužem v Itálii. Dle jeho jména byla pojmenována náměstí, ulice, spolky, kavárny. Příčinou té popularity bylo jeho protijesuitské a protipapežské smýšlení. Jeho kniha „Gesuita moderno“ (moderní jezuita) byla v rukou všech a jméno autora měl každý na jazyku. Don Bosco se však odbojně počínání Giobertiho krajně nelíbilo a pokoušel se učinit vliv jeho osobnosti neškodným. Aby se vyhnul bezúčelným veřejným polemikám, navštívil ho osobně. Gioberti přijal svého někdejšího přítele a ředitele oratoří velmi srdečně a řeč se rozepřela. Dovolil si však několik poznámek o Piu IX., které se zdály Don Boscovi málo zdvořilé. Don Bosco hájil Pia IX. a když opustil jeho byt, otázán známými, co soudí o Giobertim, pokroutil pochybně hlavou a vyklouzla mu slova: „Gioberti skončí špatně!“

V roce 1849, dne 30. května, odsoudila kongregace indexu „Moderního jesuitu“ a Don Bosco považoval za vhodné navštívit Giobertiho znova. Byl zvědav, s jakým srdcem přijal autor své odsouzení a je-li naděje, že by se o něm mohlo říci jako o jiných: „Humiliter se subiecit.“

Ale Gioberti zůstal zatrpklý. „Moje odvolání bude spočívat v tom, že na to vůbec neodpovím. Ať postačí mé mlčení,“ pronesl

chladně Gioberti. Avšak ani mlčení nedovedl. Jeho mlčení bylo tak řetivní, že si dovolil později napsati: „Censura z Gaety (tam se zdržoval kdysi Pius IX.) mi zapříčinila dávení i smích. Měl bych výčitky svědomí, kdybych se tím obíral. Interdikt z Gaety je příčinou mého tloustnutí.“ Jak vidno, slova nejsou příliš vznešená. Kdo se octl jednou na nakloněné rovině, tomu je již těžko se zastavit. Vždyť tentýž Gioberti napsal kdysi před smutnými událostmi: „Budu považovati Itálii za kulturně vykoupenou tenkrát, když ji spatřím celou katolickou a pyšnou na to, že chová ve svém středu sídlo náboženství a slávu křesťanského pontifikátu.“ Slova Don Boscova se splnila. Gioberti skončil špatně.

Je všeobecně známo, jak vysokou úctu měl k Don Boscovi ministr Urban Rottazzi. Don Boscova obětavá činnost mezi opuštěnou mládeží, jeho odvážné rozmluvy o výchově a podařená vycházka s delinkventy turínských polepšovny je sblížily a Rottazzi počal Don Bosca milovat i obdivovat.

Během doby počaly ministry vnitřní nekřesťanské zákony přece jen nějak nepohodlně tlačiti ve svědomí. Zašel si osobně k Don Boscovi a tázal se ho, zdali upadl jako čelně zúčastněný ministr na promulgaci církevní nepřátelských zákonů do církevního censur. Don Bosco odvětil, že mu dá definitivní odpověď až po zralé úvaze.

Po několika dnech navštívil Rottazzi znova Dona Bosca. „Nuže, jsem vybočován z cirkve?“ tázal se Rottazzi, sotva ho spatřil.

„Excelence. Studoval jsem vaši záležitost svědomitě a přičiňoval jsem se všemožně, abych vám mohl oznámiti, že jste neupadl do církevních trestů, avšak nenalezl jsem ani jednoho autora, který by vás omlouval.“

„Bravo, Don Bosco!“ zvolal Urban Rottazzi. „Byl jsem jist, že mne neobelstíte. Děkuji vám za vaši otevřenost.“

Přímé, otevřené, leální povahy vítězí a imponují všude, i na protějším břehu.

Slavný italský státník Camillo Benso di Cavour se setkal častěji s Don Boscem a byl jeho velikým obdivovatelem. Jejich styky nebyly právě sentimentální. Jednou poctila státní policie turínskou oratoř důkladnou perkvísií. Don Bosco se rozhodl zakročit osobně u ministra vnitřní Fariniho, s nímž se seznámil na Strese, v domě filosofa Rosminiho. Don Bosco si stěžoval trpce na neodůvodněná podezřívání a necivilní počínání policie v jeho výchovné ústavě. Byl totiž obžalován, že píše do časopisu „Armonia“, který byl znám svojí oddaností Sv. Stolicí, a že je ve styku s „nepřáteli vlasti“. Za nepřátele vlasti byli tenkrát považováni ti, kteří citili s papežem. Delikt byl tedy veliký.

Don Bosco se setkal s Farinim v ministerské kanceláři. Rozmluva byla spíše živá, tak živá, že vzbudila pozornost lidí zdržujících se v okolních místnostech. Cavour byl tenkrát ministerským předsedou a vedl ministerstvo zahraničí. Upozorněn na ostrý rozhovor mezi Farinim a Don Boscem, rozkázal okamžitě, aby byl s otcem sirotků zacházeno ohleduplně: „Přál jsem vždy Donu Boscovi, a přeji mu ještě dnes. Podívejme se, nedala-li by se záležitost urovnati přátelským způsobem.“ A když mu Don Bosco vyřčil stav věcí, Cavour se pokusil uklidnit soupeře, přes to, že považoval některé stížnosti na Don Bosca za odůvodněné, „Buďte klidní, drahý Don Bosco,“ pravil veliký státník, „a pře-

věděte se, že vám žádný nemíní ublížit; někteří lidé však nadřizili dobroty vašeho srdce, přinutivše vás k politice, která vede ke smutným následkům. Vy jste s papežem a papež je proti vládě. Tedy vy jste proti vládě. Zde není jiného východiska.“

Argumentace Cavourová nebyla silná. Don Bosco k ní připojil nutnou distinkci, již znehodnotil silogismus Cavourův.

„Ve věcech náboženských,“ pravil, „jsem s papežem, ale při om chci zůstat dobrým občanem, neboť se nemíchám do politiky a proti vládě ze zásady ničeho nepodnikám. Je tomu již dvacet let, co žiji v Turíně. Veřejně jsem psal, mluvil i jednal, ale učinil sázku s každým, kdo by byl odhodlán citovat mi jedinou řádku, slovo, či skutek, který by si zasloužil censuru vedoucích šinitelů.“

A jelikož mu ministr Farini nadhodil, že nemůže nikdy dokázat, že sdílí názory současné vlády, odbyl ho Don Bosco vítězně podotknutím, že v dobách takové svobody, jaká je hlášána současnou vládou, by bylo absurdním obviňovat občana, myslí-li privátně, jak se mu nejlépe líbí.

S ministrem Františkem Crispiem měl častější styky. Od doby, kdy se uchýlil jako vypovězenec v Turíně a zápasil s okolím o uznání svých záměrů, až po dobu, kdy se stal předsedou vlády, setkal se s ním častěji při různých okolnostech. R. 1874 se odebral Don Bosco k ministru Viglianimu, aby s ním projednal záležitost více než sto neobsazených biskupských sídel v Itálii. Pro napjaté poměry mezi vládou a Vatikánem nebylo možné přímé jednání a proto byl zvolen pro tuto nadmíru choulostivou záležitost Don Bosco, který se těšil důvěře všech. Jeho jednání vedlo opravdu k úspěchům. Sto nových biskupů mohlo být jmenováno, všichni navrženi sv. Janem Boscem byli Sv. Otcem potvrzeni a vládou uznáni.

Don Bosco, chtěje mluvit s ministrem, musel se odebrat do místnosti v parlamentní budově. Mnozí poslanci, dozvěděvše se o tom, obklopili otce sirotků, aby se mohli přesvědčit, jak praví sám ministr Crispi, „co je to za zvíře ten Don Bosco“.

Při příležitosti konklavy, z níž vyšel zvolen velký sociální ideolog a přítel Slovanstva, kardinál Joachim Pecci, jako papež Lev XIII., Don Bosco byl pověřen Vatikánem, aby vyšetřil úmysly vlády. Ministr Mancini ho přijal ledově. Crispi s ním jednal s počátku velmi zdrženlivě, ale po krátké výměně slov ukázal všechny své uměle skrývané sympatie k Don Boscovi a uchopiv světce za ruku, zvolal: „Ujistěte se mě strany kardinály, že vláda se přičiní, aby konklave nebyla znucována a že veřejný pořádek nebude ani v nejmenším porušen.“

Potom posadil vzácného hosta a mluvil se poněkud důvěrněji. Crispi znal dobře Don Bosca již od r. 1852, kdy tento státník pronásledován osudem nepochopených novotářů musel často měnit místo pobytu, aby se nikde delším pobytém nestal obtížným nepřátelům. Don Bosco vidá lidi nešťastné a potřebné zapomínal na jejich přesvědčení a pomáhal. Zavolał Crispiho na oběd a poskytoval mu velkomyšlně pohostinství po dobu skoro dvou měsíců. Ano, jelikož znal jeho úkryty, posílal mu často oběd, peníze, jednou dokonce nový pár bot. Po čtvrt století dobrodinec a obdarovaný se setkali. Obdarovaný držel ve svých rukou oštěp italské vlády v dobách nanejvýš pohnutých a před čtvrtletím darované boty zajistily klid volby nového papeže.

„Nevzpomínáte si,“ tážal se František Crispi, „že jsem přicházel někdy zpovídat se k vám do oratoria?“

A Don Bosco: „Nepamatuji se, ale přejete-li si, jsem ochoten ryzpovídati vás i nyní.“

Jak je vidět, byl Don Bosco při své prostotě mistrným diplomatem. Dovedl vytrvat v těžkých podjetích, zakrýti, zamluvití nepřítelny věci, dovedl být jediným prostředníkem dvou nejvyšších mocí, jednáje s nejpřednějšími lidmi italského povstání. Uměl udržeti ustavičnou vládu nad sebou, vždy klidný, vždy přirozený a prostý ve svých projevech. Nejkrásnějším svědectvím pak pro Dona Bosca je, že dovedl každou rozmluvu okořenit nadpřirozenou myšlenkou a v čisté lidské šachovní tahy politiky vnášel zájmy Boží. Don Bosco si pamatoval při každé rozmluvě, že je především knězem. Jako kněz mluvil s každým slavným a mocným tohoto světa. Popisovatí jeho všestranné styky nemělo by konce.

V r. 1882 prošel triumfálně přední města Francie. Všude byl nadšeně aklamován. K nohám „turinského Světce“ házeny květy a kytičky. Všechny pařížský tisk věnoval pohnuté stránky „muži Božímu“, „divotvorci 19. století“, „italskému sv. Vincenci de Paoli“. List „Univers“ z 4.–5. května psal: „Paříž je plna úžasu nad pohnutím, které bylo vyvoláno v jejím středu příchodem pokorného turinského kněze, na kterém není nic, co by budilo přitažlivost světských očí. Je nízkého původu a jeho hlas již neproniká

k sluchu početného posluchačstva. Jeho krok je již nejistý, jeho zrak oslablý. Proč za ním běží davy lidu? Jak to, že jedinou starostí Paříže v těchto dnech je spatřiti a přiblížit se k Don Boscovi?... Tyto ovace patří vlastně oslavě Boží. Největší chrámy pařížské sv. Magdaleny, sv. Sulpicia, sv. Klotyldy nepostačují pojmuti věřící, kteří chtějí být přítomni mše sv. sloužené Don Boscem, modlíti se s Don Boscem, obdržeti požehnání od Dona Bosca.“

A nebyl to jen obecný lid, který se přišel poklonit Don Boscovi. Osoby nejekvalitnější ráže se zaradovaly, že jim bylo dopřáno setkatí se s Don Boscem: kardinálové Savigerie, Guibert Richard, Bonnechose, Mermillod, Caverot; slavný Msgr Dupauloup, biskup orléanský, otec Picard, generální představený asumpcionistů, otec Pernet, představený Malých sester P. Marie nanebevzaté, Leone Harmel, obdivuhodný „Bon Père“ z Val-des-Bois. Z věhlasných spisovatelů francouzských sluší jmenovati alespoň Viktora Huga a Pavla Berta. S každým tímto jménem jsou spojeny zajímavé epizody, které je nemožno prozatím rozvádět. Přece však si zaslouží povšimnouti alespoň rozmluvy Dona Bosca s liberálním spisovatelem Viktorem Hugo. Po delších dvou rozmluvách, které měly velmi pohnutý, ba dramatický průběh a při nichž se Viktor Hugo, hraje úlohu stoprocentního neverce, nedal Don Boscovi poznati, ukázal svou visitku a dodal zřejmě dojat: „Nejsem tou osobou, za niž jste mne asi považoval. Byl to takový můj žert. Namáhal jsem se hrát úlohu neverce. Jsem Viktor Hugo a prosím vás, abyste byl mým dobrým přítelem. Věřím v nadpřirozeno, věřím v Boha a doufám, že zemru v rukou katolického kněze, který odporučí mou duši Stvořiteli.“ (Z osobních zápisků Dona Bosca.) Když volal, podle svědectví osobního lékaře spisovatelova Dra Vulpiana, na smrtelném loži Viktor Hugo po knězi, jeho „přítelé ho sice nepřipustili“, avšak nějaký kněz prý mu přece udělil absoluci s balkonou protějšího domu.

Kolik zajímavostí by bylo třeba uvést v životopise Dona Bosca. Dvanáct velkých svazků, které napsal současný jeho životopisec Don Lemoyne, nevyčerpává ani zdaleka jeho všestrannou a mnohorysoru působnost. O Don Boscovi se nedají psati vyčerpávající životopisy, Don Bosco je bibliotéka. O každém lidském problému v souvislosti s životem tohoto světce dá se psati rozsáhlá studie. Bývá-li nazýván Don Bosco světcem moderním, tož nejen proto, že užil každé vymoženosti moderní ke konání dobra, nýbrž i proto, že na každém úseku lidského snažení a počínání najdeme v něm skvělé poučení a příklad. Pro tuto všestrannost a modernost byl také v očích světských velkým a obdivuhodným. Před tváří Hospodinovou byl velkým pro svoji svatost a pokoru.

Když se navrátil z oné triumfální cesty po Francii a vyprával ctihod. sluhovi Božímu Don Boscovi o všech těch setkáních s velkými lidmi, kteří mu přišli složit hold, dodal s pokorou: „Kdyby všichni ti lidé věděli, že tak oslavuji chudého sedláka z Becchi! Eh! Žerty Prozřetelnosti Boží!“

Avšak tentýž sedlák z Becchi byl povolán i do Rakouska na hrad Frohsdorf k loži hraběte de Chambord, který těžce onemocněl. Tento francouzský šlechtic, který odepřel věrnost trikolóře francouzské revoluce, aby zůstal věren dětem Ludvíkovým, jeden z posledních běženců francouzských, kteří si osobovali právo na trůn sv. Ludvíka, chtěl mít ve svých bolestech Don Bosca u sebe. A Don Bosco k němu přispěchal a svolával s nebe zázrak uzdravení, poněvadž tam, kde bylo třeba vykonati nějaké dobro, bylo vždy jeho místo. Don Bosco neznal hranic, dělicích státy a národy, poněvadž práce zmírnění bolesti lidstva nesmí být omezoována milníky hranic. Mohl by být patronem Společnosti národů, kdyby tam o to stáli, poněvadž byl zjevem nejen mezinárodním, nýbrž nadnárodním. A při tom jeho výchova formovala každému státu dobré občany, každému národu vřelá vlastence.

Nepoznal ani rozdíly společenských tříd. Znal sice dobře nedostatky sociálního rozvrstvení moderní společnosti, ale nikoliv proto, aby se přiklonil k té či oné skupině, nýbrž aby třídní propasti překlenul křesťanskou láskou a obětavostí. Dával-li někomu přednost, tož to byli chudí a opuštění. Avšak všechny obímal s horoucím pocitem víry a lásky. Svatý muž, který se potuloval zapadlými ulicemi, hledaje své drahé „uličníky“, nepřicházel vůbec do rozpaků, měl-li se setkatí se státníky a velkými muži svého století. Se všemi mluvil touž mluvou upřímné lásky, která jímala prostá i vznešená srdce. Všichni, velcí i malí, cítili se počtění jeho přítomností, poněvadž všichni cítili živě, že mluví s mužem Božím, který prochází světem, aby rozséval dobro. V tom bude Don Bosco vždycky vzorem časovým a bude štěstím pro národy a státy, nalezne-li všude mnoho nasledovatelů.

Dr. Plocek:

Rozvoj a specialisace vědní na universitě Karlově.

Universita Karlova jest dnes v popředí zájmu. Zájem tento není nahodilý. Karlova universita jest prostě dnes tak významnou složkou národního života, že pozornost jí věnovaná je zcela přirozená a že je s podivem, že si jí veřejnost nezačala všimati již dříve.

Rozdělení university 1882.

V roce 1932 vzpomínala naše veřejnost 50letí osamostatnění university Karlovy. Zákonem totiž z 28. února 1882 č. 24 ř. z. bylo

stanoveno, že od počátku zimního půlletí 1882/3 budou v Praze dvě university, totiž „německá universita Karlo-Ferdinandská a česká universita Karlo-Ferdinandská“ a že na německé universitě bude jediným jazykem vyučovacím jazyk německý, na české pak český vedle ovšem jazyka latinského v některých kolegiích. Vzpomínka tato jest důvodem, aby byl vyzdvížen nejen historický a národní význam této skutečnosti, nýbrž abychom se zamyslili i nad rozvojem, který právě v uplynulém 50letí naše nejstarší universita zaznamenala. Universita Karlova dovršila 585. rok své-

ho trvání a také toto jakési jubileum je důvodem, pro který možno její činnost přehlédnouti a její rozvoj a specialisaci sledovati alespoň podle nejmarkantnějších znaků zevních, když sledovati její rozvoj v plném rozsahu jeví se skoro nepostižitelným. Aby pak rozvoj tento ještě více vynikl, bude dobré předeslati i několik dat o jejím počátku.

Universita Karlova byla zřízena památnou zakládací listinou Karla IV. ze dne 7. dubna 1348, když předtím papež Kliment VI. dne 26. ledna 1347 vyhověl žádosti, aby v Praze smělo býti zřízeno studium generale o všech fakultách. Čtení zahájilo pak ihned pět profesorů na fakultě theologické, zajištěny přednášky o právu kanonickém a o medicíně. Věhlasní učenci povolani na Karlovo učení z ciziny i z řad domácích sil zaručili této universitě v brzkou zvučné jméno, takže na ni přicházeli studenti z Německa, Uher, Polska, Lombardie, Francie i Anglie. V letech 1372—1389 bylo snad na 10 000 studentů a byla to tehdy doba největšího vzrůstu a rozkvětu. Data tato uvádíme jako počátky rozvoje našeho vysokého učení a současně budou i měřítkem srovnání jejího počátečního stavu se stavem v posledních pěti desetiletích. Specialisace vědy na universitě tradovaná vynikne pak srovnáním dnešních kolegií na ní přednášených s disciplinami ohlášenými na ní v letech 1784/5. Teprve doba josefinská totiž vydává tištěné seznamy přednášek a ani seznamy psané nemůžeme sledovati k počátkům university, nýbrž takto do stol. 16. Předtím ohlašoval každý docent přednášky samostatně zvláštními vyhláškami v síních kolejních. Ohlášky tyto jsou dnes cennými historickými dokumenty.

V tomto studijním roce se konaly na právnické fakultě přednášky o právu římském, o právu církevním, o německých dějinách, o právu přirozeném, o všeobecném právu státním, o německém právu státním, o vědách politických (věda finanční, správní) a o naukách trestně a civilně právních. Všechny přednášky bylo tenkrát pouze devět. Na fakultě lékařské byly pak přednášeny tyto discipliny: chemie a vědy lékařské, o soustavě Linnéově, o chirurgii s pitevními cvičeními, o nemocích očních, o fyziologii, o lékařství, o pathologii, zvláštní přednášky z věd přírodních, o porodnictví a o léčení zvířat. V celku bylo oznámeno 16 přednášek. Na fakultě filosofické byly pak ohlášeny přednášky z logiky, z matematiky obecné i aplikované, geometrie a algebry, z všeobecné přírodovědy, obecných dějin, výběr z klasiků (pouze dvě přednášky), z diplomatiky a numismatiky. Celá fakulta vykazuje v tomto roce pouhých 12 přednášek. Zvláštností v této době jsou mimořádné přednášky pro všechny fakulty: o morále, o hvězdářství, o meteorologii a matematický a fyzikální zeměpis. Počet přednášejících byl v tomto roce tento: na fakultě právnické 8, na fakultě lékařské 10 a na fakultě filosofické 8.

Vědní obory tradované na vysokých školách směru universitního nepodléhaly ve své zevní formě tolik změnám vyvolaným buď pokrokem doby nebo jinými momenty jako obory na mladších vysokých školách směru technického. Zatím co se vývoj věd technických zračí v zevní struktuře těchto škol, resp. v jejich odborech, není specialisace vědy na universitách na prvý pohled tak zjevná. Její obory zůstávají formálně ve stejném stavu, v jakém byly před desítkami, po př. staletí. Její studijní řady již ve svých datech mají ráz konservatismu a stejně tak i její řady zkušební. Srovnáme-li však poněkud discipliny a vědní obory na jednotlivých fakultách nyní tradované se stavem časově jen poněkud vzdálenějším, poznáme teprve, k jakým změnám zde došlo jen za jedno desíletí a jak rychle postupuje specialisace, zejména v disciplinách praktických. Se specialisací souvisí pak jak vzrůst tradovaných kolegií, praktických a seminárních cvičení, vývoj vědeckých ústavů, knihoven atd., tak i vzrůst počtu učitelských osob.

Ze světých fakult fakulta *právnická* byla dotčena specialisací snad nejméně: její studijní a zkušební řád, vydaný zákonem ze dne 20. dubna 1893, č. 68 ř. z. a řád rigorosní ze dne 15. dubna 1872, č. 57 ř. z. diktují v podstatě stejně nyní jako kdysi tradovati discipliny předepsané těmito řády. Právo římské, právo kanonické, právo občanské, právo trestní a všechny ostatní discipliny zkušebními řády postížené jsou tradovány stejně dnes, jako tomu bylo v prvním semestru po rozdělení university ve studijním roce 1882/3. Avšak i tu malá specialisace je jen zdánlivá. Zatím co v zimním semestru v r. 1882/3 reprezentovalo tento vědní obor 10 profesorů a 2 docenti, zvyšuje se tento počet o 10 let později na 12 profesorů, 4 soukromé docenty vedle 1 docenta honorovaného, v r. 1902/3 na 14 profesorů, 8 soukr. docentů a 1 docenta honorovaného, v roce předválečném 1913/14 již na 21 profesorů, 9 soukr. docentů; tento stav v prvním roce poválečném 1918/19 velkých změn nedoznal, zatím však od tohoto roku až do našich dnů je vzestup učitelských sil velký a dnes má fakulta dohromady 40 učitelských sil. Při tom povstaly po převratu dvě nové university s plně vybavenými právnickými fakultami, kterým dala své učitelské síly mateřská universita Karlova. Zatím co v zimním semestru roku 1882/3 bylo ohlášeno na této fakultě celkem 25 kolegií, ohlašuje fakulta po 50 letech již na 80 kolegií a počet seminárních cvičení zvyšuje z 5 původně ohlášených na dnešních 20. Konané přednášky daleko pak neomezují se na discipliny studijními a zkušebními řády předepsané, nýbrž z disciplin těchto odštěpují materií, které bud doba vtiskla pečeť důležitosti, anebo jejíž důležitost vyslovil pokrok vědního oboru (přednášky o sociální politice, o právu pojišťovacím, o právu dělnickém, o mezinárodním právu soukromém a p.). Přes teoretickou povahu studia právnického vynutí si rozvoj i účinnější školení praktické; vedle vědeckých institucí seminářů ukazuje se potřeba praktického školení právnického dorostu jako průprava ~~to~~ k praxe a ovšem také jako průprava k vědeckým pracím seminárním. Na

Poselkyně Boží lásky z České země v dánské luhy, bl. Dagmar.

Podivno v dějinách českého národa, že právě v dobách, kdy zaznamenáno nejvíce zpráv o krveprolévání, nesvornosti a politických pletkách v české rodině královské, vykvétá tolik krásných postav ženských: Ludmila, Anežka, Blažena-Wilhemina, Marketa-Dagmar.

Tyto květy nejen vyrůstají a kvetou na české, domácí půdě, ale bývají i přesazeny, vštěpeny do cizí, daleké země, aby i tam okouzlovaly duše a potešovaly srdce. Jakmile nevěsty překročily meze České země, tu již historie česká ve svých letopisech nemá pro ně místa. Ale čím řidčeji doma se o ně zajímají, tím radostněji býváme překvapeni, když cizí letopisy a podání jich vzpomínají. A jsou-li to pak letopiscové, zaujatí nepřátelé Slovanstva, kteří o těchto přesazených květech dovedou napsati jen krásné vzpomínky, jaké světlo se asi rozlévalo kolem, aby oslnilo zrak zaujatého kronikáře?

Dánská země má dvě nejslavnější jména, jichž sláva po tolik století nemohla vyblednouti. Valdemara a Dagmar. Vyslovíte-li ta dvě jména, ihned jako ozvěna se vám ozvou: vítězství a láska, síla a dobrota, rekovnost a zbožnost. Není v tom nic protichůdného. Naopak jsou tu snoubeny nejkrásnější lidské ozdoby, jež mohou krásiti muže a ženu. Za Valdemara II., nástupce Knuta VI., rozsah dánského království dosáhl největšího rozmachu. A přece té severské zemi chybělo slunce, aby celý národ se mohl radovati z moci a slávy svého krále. Národní písně dosud zpívají o té krásné panně, která „přijela ze slavné České země“.

Z České země přivezlo si slavné poselstvo dánského krále Valdemara II. dceru Přemysla I. a jeho první manželky Adlěty Míšeňské. Co krásné poesie nakupila lidová píseň kolem slavného zasnoubení! Dcera vypuzená královny přijímá poselstvo výkvětu Dánské země: Strange Ebbeson v čele, vedle něho pan Limberk, Olaf Likke, učený biskup Petr Seeiandský, Petr Glob a Albert Eskeldö, toť poslové, jichž jména si historie dánská podnes uchovávala v paměti. Vedle skvělého poselství vzbudila pozornost i jiná zajímavá epizoda: posel královský hrou v šachy s princeznou tuto poráží a tak získává pro svého krále. I tato drobnůstka je charakteristická. Neboť není sebemenší podrobností, která by Dány nezajímala při jejich královně.

V nádherném průvodu nastoupila Marketa cestu do nové vlasti. V Lubeku slavena r. 1205 svatba. Tak na trůn Dánský dosedla dcera českého krále. Přinesla svému lidu lásku, nesla mu vstříc své srdce.

Proživši trpké mládí po boku zapuzené své matky, poznala rub života i pravé jeho podobě. Ne jen dvorské radovánky, ale i strádání, ne jen radostné písně, ale i slzy poznala česká kněžna sama na sobě. Nedivme se proto, že lidová píseň vkládá do úst nešťastné královny Adlěty Míšeňské napomenutí dceři, aby, jsouc pamětlivá své dřívější bídě, nezapomínala, až bude mocnou královnou: „Bud' ctinou a počestnou, nedopusť na rolníka daň, by vyzval milost tvou.“ Podle této písně prý první prosba ke králi měla zníti: „Od daně osvobodě pluh, propusť vězeň z kovu.“ Marketa však znala i to, kdy v rodině samé je ukryto hodně bolesti. Prosí za osvobození strýce králova, biskupa Valdemara, který na Oringsburce už třináct let v okovech odpykával si trest za svůj pokus pro sebe se zmocniti koruny královské. Král nemohl své krásné, jasné paní odepřiti splnění těchto, prý jitřních proseb. A místo skvostných darů slíbil splniti prosby jako jitiřní dar.

Jak se odvděčili ti, na něž královna pamatovala? Stará, odvěká historie se opakovala. Strýc, propuštěn z vězení, pokusil se o vzpouru. A lid českou kněžničku si přejmenoval na Dagmar, paní denní, jasná a krásná jako den. Z cizí země přišla, ale přezášený květ neuvadl. Krásou naplnil dánskou zemi, oblažoval, pomáhal, těšil. To vše po staletí lid si uchovával v živé paměti. Mané nám zatane na mysli Anežka Přemyslovna, která z lásky k národu zůstala mezi nim, aby pomáhala, těšila a sílila.

Pročítáme-li ty dochované dánské písně, zdá se nám, že Dagmar je stále ještě mezi lidem, stále ochraňuje, stále se modlí. I v Dánsku zvítězila reformace jako odpor germánské duše proti románské duši Církve. Co však se podnes chová v úctě jako vzácná památka na královnu Dagmar? Křížek byzantské práce, který si přivezla z vlasti. Taťto skvostná památka pak stala se v nesčetných napodobeninách takřka národním klenotem. Nezdá se nám, že to je na přímluvu blažené královny, příslib, že jednou také tento národ, odcizený Církví, znovu se dostane pod vládu Kříže?

Dagmar sice zemřela osm let po svém příchodu do nové vlasti. Ale ta léta plně stačila, aby pro staletí se stala nejkrásnější postavou dánského národa. Věru, těžko si představití pro královnu větší pocty, než když splyne s duší národa v národní písní. Na náhrobku stojí jen: Dagmar regina. Ty národní písně nám však poví, jak Peterson praví, více: při zvuku jejího jména se rozraduje srdce každého Dána. Připomínáme si její památku 18. června. Či spíše měli bychom v ten den je prositi za přímluvu i v naší bídě.

Bořivoj Benetka.

Karlově universitě nebyla tato praktická činnost sice vyslovena zvláštní normou, jak tomu bylo u mladé university Komenského (nařízení vlády R. C. S. ze dne 11. srpna 1921, č. 276 Sb. z. a n. o zavedení praktických cvičení jako podmínce ke státním zkouškám), byla však praktikována různými repetitorii a před-

iaškami pomocnými. Zde nutno vytknouti i praktická cvičení ektorská na této fakultě do nedávna neobvyklá, jež mají býti aksi podporou práce vědecké. Vedle vědeckých seminářů vystupá pak dokonce i vědecký ústav kriminologický a realizují se zvláštní kursy kriminologické pro širší okruh zájemců, než je kruh posluchačů fakulty. A při tom pravíme, že tento vědní obor specialisace tolik nepostihla, jak tomu jest u oborů dalších.

Na fakultě lékařské zahajuje přednášky na rozdělené univerzitě v zimním běhu 1883/4 (fakulta lékařská zahájila svoji činnost o rok později než fakulta právnická) pouze 9 docentů s celkovým počtem 16 přednášek, rok nato má tato fakulta 10 profesorů, 2 suplenty a 3 docenty, v r. 1892/3 má již 22 profesorů, 2 suplenty a 9 soukr. docentů, v roce 1913/14 37 profesorů, 1 suplenta a 30 soukr. docentů, přibližně též stav zůstává i v prvním roce novověčném, v r. 1932/33 má však fakulta již přes 110 sil učitelských. A zase zde nutno zdůrazniti, že učitelské sbory nově zřízených universit Masarykovy a Komenského tvoří členové mateřské universit Karlovy. Tyto učitelské síly ohlásily v zimním běhu 1932/33 celkem 187 přednášek a cvičení vedle příslušných paralelek a samostatných ústavních a klinických prací. Při celkovém počtu 18 zkušebních disciplín zkušebním řádem předepsaných jest již tento počet přednášek důkazem specialisace proti počtu, s kterým fakulta svoji činnost po rozdělení zahájila. Vypočítavati pak řadu speciálních oborů nyní tradovaných ani dobře nelze; obory, jako jest balneologie, klimatologie, epidemologie, imunologie, kardiologie, foniatrie atd. jsou jen náznakem specialisace. Právě na této fakultě jest zajímavé, že právní norma sama bude brzdit specialisaci a že již dnes jest pravděpodobné, že to bude specialisace, která právní normu donutí k ústupu. Habilitační řád universitní ze dne 11. února 1887, č. 19 ř. z. vyslovil totiž příkaz, že habilitace je přípustná pro samostatný obor vědní aneb alespoň pro jeho značnější úsek, který možno pokládati za uzavřený celek a nikoliv pro jeho některou libovolně omezenou část. Vývoj však vnitřní praxi mírnější a dnes odrobeniny vědních disciplín základních používají se již za samostatné obory vědní ku př. lékařská propedeutika odrobená od lékařství vnitřního, orthopedie od chirurgie; v konkrétních případech odrobeniny základních oborů šly ovšem ještě mnohem dále, jako radiologie, roentgenologie, urologie, ftiseologie a pod.

Stejně fakulta filosofická zaznamenává v době posledních padesátiletí velký rozvoj, u ní dokonce později zákonem zabráněný: kdežto v r. 1919/20 stála zde ještě fakulta jediná, setkáváme se v r. 1920/21 místo této s fakultami dvěma, filosofickou a přírodovědeckou. Zástupcové nominálních oborů přírodovědeckého směru, vyslovili totiž jaksi revolučně svoje osamostatnění, takže zákonodárce je musel dodatečně pokárati za jejich horlivost nařazenou ze dne 24. června 1920, č. 392 Sb. z. a n., jímž bylo vysloveno, že zřizování fakult jest možné jen zákonem. Ovšem akademické úřady nevyslovily svým krokem nic jiného, než co uvnitř bylo již dávno provedeno: že totiž specialisace v disciplínách fakulty filosofické nutně žádá její rozštěpení. Ostatně tento zákonný krok po provedené specialisaci nesměřoval proti specialisaci samé, již by ani zastaviti nemohl, nýbrž byl jen kritikou formy, jakou se specialisace provedla a měl býti korektivem a brzdou proti násilným zásahům do organizačních struktur fakult.

Sledujeme-li jen pozdější čistou filosofickou fakultu v uplynulém padesátiletí, zaznamenáváme neobyčejný rozvoj a specialisaci. Počet původních 20 profesorů, 1 suplenta a 10 soukr. docentů vedle 3 lektorů a 1 adjunkta, s kterými fakulta jde do své samostatnosti v zimním půlletí 1882/3, zvyšuje se po 10 letech

na 30 profesorů, 12 soukr. docentů, 8 lektorů a 1 adjunkta, v r. 1902/3 má fakulta 35 profesorů, 1 suplenta, 23 soukr. docentů a 9 lektorů, v r. 1913/14 49 profesorů, 40 soukr. docentů a 17 lektorů. S přibližně stejným počtem jde do prvního roku poválečného r. 1918/19. Redukovaná fakulta v prvním roce svého trvání r. 1920/21 nemá počet příliš snížený, vykazují 38 profesorů, 21 soukr. docentů a 24 lektorů, a dnes, ve stud. roce 1932/33, má již 53 profesorů, 1 suplenta, 31 soukr. docentů a 39 lektorů. Podobně jako fakulta právnická a lékařská, vybavila i fakulta filosofická nové university Masarykovy a Komenského vědeckým personálem. Původních 64 přednášek v r. 1882/3, z nichž jest 28 přednášek z oboru přírodovědeckého, stouplo okrouhle na 300 přednášek a cvičení v zimním běhu 1932/33, což jest rozvoj skutečně neobyčejný. A zatím co tato fakulta na počátku svého osamostatnění v zimním běhu 1882/3 traduje discipliny oboru filosofického, historického a filologicko-literárního, setkáváme se na téže fakultě v zimním běhu 1932/33 nejen s rozšířenými a specialisovanými obory stejnými, nýbrž ještě s dalšími jich oddrobeninami, jež jsou vlastně již obory samostatnými: tak filosofie je obohacena o psychologii, sociologii, esthetiku, srovnávací vědu náboženskou, vědy historické, o archeologii, o umění výtvarné, o ethnologii, vědy filologicko-literární, o filologii indickou, semitskou, tureckou a novoperskou, ugrofinskou, o egyptologii, o fonetiku atd. Sledováním jednotlivých kolegií bychom teprve poznali, kam až rozvoj a specialisace na tomto vědním úseku postoupila. Pro konstatování specialisace jest velmi významným rozvoj lektorátů na této fakultě. Fakulta má dnes lektoráty nejen pro francouzštinu a angličtinu, jichž má na desítky, nýbrž i pro portugalštinu, katalánštinu, arménštinu, semitsčinu, turečtinu atd., atd., pro katalogisaci, pro stavební památky, pro organizaci a techniku duševní práce a pod.

Ještě mohutnější rozvoj můžeme sledovati na fakultě přírodovědecké, resp. na přírodovědeckých oborech původní fakulty filosofické. Rozmach učitelského sboru jsme sledovali až do ustavení samostatné fakulty přírodovědecké. Fakulta tato vcházela v život ve stud. roce 1920/21 s 23 profesory, 17 soukr. docenty a 4 lektory. Původně v zimním běhu v r. 1882/83 ohlášených 28 přednášek v oboru přírodovědeckém zvyšuje nově ustavená fakulta v zimním běhu 1920/21 na 112 přednášek a seminárních cvičení, vedle ovšem cvičení praktických a lektorských a v zimním běhu 1932/33 na 240 přednášek a seminárních cvičení, vedle samostatných prací a cvičení lektorských. A jako byl u filosofické fakulty vyzdvihnout rozvoj a specialisace tradovaných disciplín, nutno i zde poukázat na tuto skutečnost, která na fakultě přírodovědecké vystupuje ještě markantněji. Fakulta filosofická zařadila v zimním běhu 1882/3 do svého seznamu přednášek discipliny matematické a discipliny věd přírodních, odloučená fakulta rozšiřuje tyto obory v zimním běhu 1920/21 o vědy filosofické, vědy fysikální a chemii, které byly právě v důsledku specialisace vedeny jako skupina samostatná, stejně i zeměpis. Rozvrstvení toto bylo zachováno až na dobu nejnovější s tím rozdílem, že v zimním semestru 1932/33 setkáváme se s novými oddrobeninami disciplín základních, o nichž vlastně již nelze mluvit jako o oddrobeninách, nýbrž o disciplínách samostatných. Tak fakulta zařazuje do svého seznamu přednášek přednášky o pedagogice, o školské hygieně, zvláštní cyklus přednášek oboru farmaceutického a j. Na této fakultě jest zajímavý také vzrůst cvičení lektorských, ačkoli na ní, stejně jako na fakultě právnické, lektorská cvičení domovem nebyla.

(Pokračování.)

Dr. Jan Bartoš:

Jsou i nové knihy hezké?

(Dokončení.)

Je jisté, že každá kniha se spisovateli nezdaří, i když po každé poctivě hledá a zápasí na umělecké liše. Každá kniha má být jiná, třeba všechny dohromady mají charakteristické známky jen jemu vlastní. Ovšem rozhlédněte se kolem sebe, úroveň lidstva stoupá, nové objevy, nové pokroky vědy, všude čím dál tím větší požadavky. Proto i nové umění předpokládá nové, vyspělejší čtenáře, neboť i sloh je těžší nemluvic o komposici a pojetí celého díla. Epika ustupuje lyrice, jak to vidíme na př. ve všech románech Durychových. To ovšem je něco docela jiného, nežli Rais, Jirásek! Jednotlivé kapitoly jsou nádhernými básněmi, jež tvůrčí fantasie ztělesňuje na papíře; každá stránka promítá tu směle stavy duše a evokuje nádherné obrazy a vidění minulosti. Taková četba je ovšem těžší Jiráskova a proto se nedivme, že od ní staří, pohodlní a nepovolání čtenáři utíkají! A přece jde o muže, jenž začíná už pronikat i do ciziny. Jak teprve může chápat tuctový čtenář jemné náznaky symbolismu básní a pros Jakuba Demla? Podobně i u takového Čepa, pišícího povídky, pravá

cena spočívá v jeho lyričnosti. Kdo to dovede jako on, aby vykouzil tak dojemné a jemné obrázky z tak všedních věcí na vsi, kolem nichž my ostatní netečně chodíme! Takové knihy nejsou pro každého! A tu běží jenom o prosu.

Avšak mnohem hůře jsou na tom knihy básní, řada nechápajících čtenářů mocně roste, básně se čtou mnohem méně. Kolikrát jste byli na rozpacích nad knihou básní, zejména když jste ji na př. dostali darem a máte se vysloviti o její ceně atd. Vždyť to mohou být i také jen pouhé rýmováčky, neprozrazující nic nového. Kolik už lidí opěvalo lásku, jaro, víno a podobně. Snad ani není možno už o tom napsat něco nového. Přítel stojí bezradně i nad poslední sbírkou Jeřáby od Jana Zahradníčka, jež byla odměněna u nás dosti vysokou cenou peněžitou. Kde tam má hledat tu krásu a tu novost? Ztrácí se mu v mlhavé těžkosti, nemůže ji nalézt. Je jisté, že mladičká básník nemůže hned všechny verše podat dokonalé, že ani všechny básně sbírky neuchvátí. Vezměme si báseň s nějakým známým tématem, na př. o srpnových žních. Je horko, kosí se obilí. To už zbásnilo mnoho básník-

ků před Zahradníčkem. Srovnejme, zdali se neopakuje, zdali v jeho básni najdeme něco nového. Po-
všimněme si, jaké obrazy se kupily v duších několika
básníků při představě srpna.

Jaroslav Vrchlický: Breviř moderního člověka: O žních.

Ženci to je jedno, ten již všecko skosí,
klasy plné zrní, svlačec plný rosy.

Kosu nabrousí jen, již to šikem padá,
jedna zlatá vlna jsou ta širá lada.

Do topolu s'ínu v poledne jen sedne,
svlaží rty a zdřímne, než se k práci zvedne.

A zas již to lítá, svlačec plný rosy,
klasy plné zrní, žnec ten všecko skosí.

Smrti to je jedno, na vyhublém koni
lítá celým světem, kosa stále zvoní.

Ani nebrousí ji, času nevšímá si,
nejí o poledni, večer nezdržímne si.

A jen stále jezdí, a jen stále kosí
klasy plné zrní, svlačec plný rosy.

Tak vždy myslit musím, když se octnu v kraji,
klepání kos v písni cvrčků když se tají.

Kdy žnec pot si utře, proudem jenž se leje. —
Ni té chvílky klidu Smrt si nepopřeje!

František Odvalil: Černý koráb: Srpen.

Po době květů pučících a vítězného zrání
doba vůně těžké, vůně zatuchlé.
K zemi, z které rostl, těžký klas se sklání.
Kosa šelestí a dává rány nahluchlé.

Bylo by to drsné, bylo by to teskné —
ale je to silné, kruť radostné!
Bez reflexí kosa vražedná se leskne.
Každý chce být živ — i ten, kdo sel a žne.

Počkáme rádi na mládí nové a na příští krásu.
Je z čeho síť. I máky rudě zahoří zas.
K modrookým chrpám padá tlum snědých klasů
a o život teskní — hluchý je klas.

František Kašpar: Mír neděl: Žně.

Je horký červencový den a započaly žně.
Jak v rýžovištích zláta lidé pracují
na polích. Mužů gesta rozsévání podobná
v žen křivkách doznívají, jak se skloňují.

Horečně všecko pracuje, i veševace kol.

I Kristus u cesty, jenž ruce ve kraj rozpíná,
horoucí práci zaměstnán je potichu:

by v sladší ovoce než jinde pro tento kraj zrál,
kde horký život jest. Jak Mojžiš ruce své
nad tímto lidem drží, mamonu by nepodleh'
v krajíně krásné, která k zduchovnění zve.

Karel Toman: Měsíce: Srpen.

V zahradu uzavřenou světu
šum klasů zavívá a voní živným chlebem.
Pokojná píseň zní jde po polích
a pod ohnivým sluncem
blažený pot si stírá člověk.

Z daleka slyším vrata dusných stodol,
jakoby skřípal zuby.
Neviditelná ruka loupežná
se podepřela o kalenec
a čeká.

A přece mlčím, nevykřiknu v ticho.
Nad námi hlavy naklánějí bdíce
hodiny samot našich, slunečnice.

Jam Zahradníček: Jeřáby: V srpnu.

Pach horkých mandlí z olší vane,
drsnatý výdech země rozprýskané

se v stéblech tetelí a písnot komárů
se nad bařinou ztrácí v bílém požáru.

Pod strašným burácením slunce, světla tíží,
hle, krajiny jak ovce jdou teď k stříži
a zlaté rouno pšeníc, ovsy stříbrné
ohnivá ocel ženců rozhne.

Cesta se ztrácí do vesmírné trati,
řinčení řebřinových vozů do závratí
mě zní a praskot loukotí a skřípot os
zas pod plností stěná, mluví hudba kos.

Žasnoucí tesklivost ty často zmáhá,
kdo venku jsou, když zmizí noční vláha.
Kovový šelest třese lupením,
brání se klasy zasyčením zlým.

To chvíle ta, kdy v žáru lásky bílé
praskají masky pýchy zarputilé,
kdy v nehybnost se mění božský vír,
třeskutá něha sálá na vesmír.

To chvíle ta, kdy úpím v stejném tlaku
vysokých pecí krajín bez oblaků,
pod dechem strašlivého Pána žhnu,
sám vydávám se ke stříži svých snů.

To chvíle ta, kdy hvězdy vzdálené jsou,
od obzorů se žhnoucí vánky nesou,
co ve mně plytké, čeho jenom půl,
ať rozruší těch žárů oheň, sůl.

Již odešla ta spanilá lilie bílá,
jež slávou chladivou mě čelo ověňčila,
nemilosrdí žárů zlých jsem vydán na pospas,
bych naposled v myšlenku ztuhl, vydal klas.

Jak každý snadno pozná, každá ta báseň srpnová
je hezká a přece je každá jiná. U Vrchlického nejmo-
cněji působí představa symbolu smrti — žnečky s ko-
sou, u Odvalila rodí se naděje na nový život, na nové
mládí, Kašpar připadne na Krista, aby vlastníky
plných stodol chránil před mamonem. Tomanova bá-
seň, psaná v úzkostech o národ, stává se složitější
a jaksi modernější svou tajemnou náповědí o nevidi-
itelné ruce loupežné, ale Zahradníčkova báseň jest
určitě nejosobitější, nejsložitější a také nejkrásnější,
jak se to u nejmladšího samo sebou rozumí, má-li mít
právo na existenci. Jaký je to uchvacující a moderní
obraz, že krajiny jak ovce jdou teď k stříži a básník
sám se vydává ke stříži pod dechem strašlivého Pá-
na. Zřiká se všeho polovícatého a plytkého, proto se
nebojí účtování. Tady máte před sebou skutečného
básníka, jenž je zřejmě ovlivněn představou křesťan-
ského pojmání života. Vhodný je i onomatopoický
rámec řinčení řebřinových vozů a skřípot os... Snad-
no mu pak odpustíte některý výraz nepřiléhavý —
drsnatý výdech, burácení slunce, že v některém ver-
ši to ještě trochu zaskřípe; musíte se také sami na-
máhat, jak si vysvětliti tu spanilou lilii bílou. A tako-
vých pěkných básní je v Zahradníčkově vyznamená-
né knize několik.

Také nevádí, setkáme-li se s některým místem ne-
jasným, jemuž rázem neporozumíme, nebo které si
můžeme vysvětliti několikerým způsobem. U skuteč-
ného umělce nebývá takový zjev neznám, aspoň vy-
volá u leckterého čtenáře nový obraz a oficielní ně-
jaký výklad vlastně by takovou báseň ochudil v její
působivosti. Na tomto příkladě ze Zahradníčkových
nových básní vidíte, jak nutno postupovat, máme-li
dojít bezpečného úsudku: nejjistější je srovnávání
s osvědčenými básníky, zejména když použili stej-
ného námětu. Zvučnost a plynulost veršovou roze-
známe nejlépe, když si ty verše třebas několikrát za
sebou přečteme nahlas. Na konec můžeme si o po-
všimnutí štěpnosti rýmů a skutečného rytmu atd.
Jen takovouto poněkud zdlohouvou a bezpečnou ces-
tou dospějeme k správnému názoru o pravé ceně kni-
hy básní. V prose ovšem usuzuje se rychleji. Mohli
byste tudíž ještě tvrditi, že mezi mladými není uměl-
ců, že nové knihy nejsou hezké?

Filosofický essayista katolický.

Dne 12. června dožil se 65. narozenin ThDr. Alois Lang, jeden z nejvýznamnějších českých učenců katolických. Ačkoliv oficiální obcí universitní přezírán, získal si uznání vybrané družiny přátel, mezi něž náležel i velký básník Otakar Březina. Narodil se dne 12. června 1869 v Držovicích u Prostějova, 1880 počal studovat na gymnasiu v Kroměříži, kde 1888 maturoval a vstoupil pak v Olomouci do semináře. Na kněze byl vysvěcen 1892, působil jako katecheta na měšťanských školách v Moravské Ostravě, v září 1897 stal se výpomocným učitelem při matičním reálném gymnasiu tamtéž, a když byl 1898 promovován v Olomouci na doktora bohosloví, jmenován záhy profesorem téhož ústavu. Teprve 1904 přešel na vyšší státní reálku v Moravské Ostravě, kde působil až do svého pensionování 1930. Žije svému studiu v Králově Poli u Brna, je vyznamenán titulem monsignora.

V české literární tvorbě náleží Lang mezi *filosofické essayisty*, v nichž vědecký badatel šťastně se sloučil s rozeným básníkem. Jeho psychologické portréty světových básníků a myslitelů jsou u nás zjevem vynikajícím. Lang počal pracovat v oboru filosofie náboženské již jako bohoslovec od 1891, přihlížeje s oblibou k orientálním vyznáním a vydal v tomto oboru i knihu „Buddhismus“ (1904). Obíraje se moderní literaturou, zachytil *profily* současných zjevů ve svých statích, otiskovaných kolem 1900 v „Ostravském Deníku“. Vyšel z Julia Zeyera, vysvětlil podstatu díla Gabriela d'Annunzia v essayi „Dítě rozkoše“ (1899), napsal hlubokou studii „August Strindberg“ (1900), kritickou poznámku „Stanislav Przybyszewski“ (1901), studii „Problém Krísta u Rossegéra“ (1908) a o náboženském vývoji Jindřicha Heine stať „Lidský dokument“ (1909), všiml si již i nejmáladšího ruského romanopisce Arcybaševa v studii „Sanin“ (1909).

Stěžejní význam Langova díla tkví v jeho studiích o *filosofii a poesii mystické*. Zahájil je básnickou meditací „Ekstatické umění“ (1899) a věnoval se zprvu mystice *italské*, z níž zpracoval náměty „Po stopách svěťce z Assisi“ (1901), „Světlo z Assisi“ (1902) a vyvrcholil studii o františkánském básníku „Jacopone da Todi“ (1906, po druhé 1922). Středověkou mystiku *německou* studoval v knižní monografii „Úvod do německé mystiky“ (1909, po druhé 1922), v knižní edici „Jindřich Suso“ (1911, po druhé 1923) a mystiku německé romantiky v knize „Náboženský problém Novalisův“ (1919). Středověk *francouzský* vylíčil v essayích „Abélard“ (1901) a „Heloisa“ (1903). Mystiku *starokřesťanskou* vyložil v studii „Dionysius Areopagita“ (1908) a obzvláště podrobně v profilu „Otec pouště Svatý Jeroným“ (1920). Sem ná-

leží i monografie o moderní *ruské* duši, „Dostojevskij a křesťanství“, z níž ukázky přinesla revue „Akord“, jejíž celek však tkví dosud v rukopise.

Původní tvorbu doplňoval Lang dokonalými *překlady* z několika literatur. Záhy jal se překládati z písemnictví ruského (Dančenko 1893, Sologub 1902). Z literatury italské přeložil františkánskou „Píseň tvorů“ (1901), lyriku Jacoponovu (1905, 1906 a 1922), ukázky „Kvítků Svatého Františka“. Z němčiny přeložil ukázky ze Susa (1901), z Mistra Eckeharta (1906), Angela Silesia „Poutník cherubinský“ (1909) a Novalisovy „Hymny k Noci“ (1919). Ze středověké latiny přeložil a v rukopise chová k tisku připravený duchovní román „Listy Abélarda Heloise“. Z literatury starokřesťanské přeložil „Areopagitův traktát „O mystické teologii““ (1908), Jeronýmův „Život Svatého Pavla Poustevníka“ (1920) a četné ukázky z díla Svatého Jeronýma vůbec.

Vedle svých četných literárních *posudků* a recensí pracoval i v *homiletice*, v níž vynikl hluboce založenými exhortami k studující mládeži (1905 a 1907). Langa však musíme hodnotiti i jako původního *básníka*, písničku silnou básnickou prózou. Napsal syté krajomalby moravských měst, diptych „Ostrava a Vítkovice“ (1899), cestopis „Po Dunaji na Krym“ (1902), zeyerovskou „Legendu o sestře Beatrice“ (1902), šest „Epitafů římských křesťanů“ (1920) a dlouhou řadu básní prózou, jimiž proložil epiku svých essayí.

Lang je mistrem svého jazyka a skvělým stylistou. Podrobné studium básnických obrazů prózy Langovy ukáže, kterak specifickým rysem jeho stylistiky je *apercepce antiteticá*, objevující se jak ve skladbě celých odstavců, tak i v podobnostech metafor a figur. Staré umění české antitese barokové, jak ji známe z písní Michnových a Břidelových, vykvetlo znovu v Langových portretech básníků v nové slávě. Na pozadí velehor a propastí, oslňujících jasů a temných soumraků maluje pobledlé tváře vznícených středověkých mystiků stejně působivě, jako dovede zhusťiti svou antitese do aforismu, který jako tvrdé jádro vězí v šťavnatém mase periody, jakou je třeba „našel *vysoké* hory *ozářené* červánky a našel *hluboká* údolí, ponořená *do stínu*“ Antitese je určujícím živlem jeho umělecké povahy.

Přejeme velikému našemu spisovateli k jeho životnímu jubileu dobrého zdraví a svěžesti, aby mohl dokončiti dílo dle svých přání a dle vybraného vkusu, jímž se stal drahým všem přátelům skutečné kultury. Sursum corda!

Organisace německých katolických učitelů v Československu.

V naší republice mají němečtí katoličtí učitelé svou vlastní organizaci „Dr. Otto Willmannbund“. Úsilí o soustředění katolických školských sil datuje se již před sto lety. V letech 1834 až 1864 vycházela ročenka „Jahrbuch für Lehrer, Eltern und Erzieher“ o nákladu 4.000 výtisků v Litoměřicích. Domněle katolicismu příznivé poměry v Rakousku nebyly v prvních letech druhé pol. devatenáctého století vhodným ovzduším pro vytvoření organizace katolických vychovatelů z těchto počátků. Až losvonromistické tažení probudilo i německé katolické učitelstvo v Rakousku a v českých zemích byl založen r. 1897 „Katholischer Lehrerverein „Austria“ für Deutschböhmen“ v severních Čechách. Mezi podporovatele spolku a vůdce vedle duchovních německých hodnostářů byl otec hnutí katolického německého učitelstva u nás kněz dr. Otto Willmann. Spolek měl odbočky v Kraslicích, Ústí n. L., Stříbře, České Lípě, Liberci a Broumově. Na Moravě založen r. 1901 „Katholischer Lehrerverein für Deutsch-Mähren“. Oba uvedené spolky vydávaly pro své členstvo „Sdělení“ a odbíral se katolický učitelský list, vydávaný ve Vídni. Početně měla „Austria“ průměrně 30 učitelů, 20 učitelek, 80 katechetů a kněží. Na Moravě bylo hnutí slabší. Katolické učitelky založily si v Praze r. 1911 „Wohlfahrtsverein katholischer Lehrerinnen“ a vlastní časopis „Sdělení“, který vycházel čtrnáctidenně. Tyto „Mitteilungen“ se pak rozšířily i do jiných než českých zemí v Rakousku. V r. 1914 měly učitelky v organizaci 308 členek. Kroužky byly v Chebu, Litoměřicích, Liberci, Chomutově, Teplicích, Ústí

n. L., Filippsdorfě a také v severní Moravě a Slezsku. Organizace, hlavně díky dru Willmannovi, byla dobře budována a r. 1912 včleněna do katolického světového pedagogického svazu. Rozešla se 1919 a utvořen „Deutscher christliche Lehrerinnenverband“. „Austria“ učinila totéž. O soustředění všech katolických učitelů a profesorů přičinil se záhy po převratě nynější poslanec Erwin Zajiček, t. č. odborný učitel ve Valticích u Břeclavě. Dr. Willmann zemřel 1. července 1920 a již 28. srpna téhož roku dohodnuty v Bohosudově hlavní zásady pro vytvoření učitelské odborové organizace. Po přípravě konala se 22. srpna 1922 předběžná a čtyři měsíce nato ustavující schůze svazu katolických německých učitelů „Dr. Otto Willmannbund“. Prvním předsedou zvolen E. Zajiček. Svaz učitelek se jako odborová skupina připojil k Willmannbundu a jejich časopis „Die Lehrerin“ změnil se od 1. července 1922 na „Willmann-Blätter“, které teď vycházejí čtrnáctidenně v Chebu za redakce odb. učitelky W. Grünesové. Jako naši učitelé mají prázdninové kursy, pořádají jejich němečtí kolegové t. zv. Willmann-Wochen každoročně od r. 1923. Tyto týdny vedle odborných přednášek mají pravidelné třídní exercicie. Při čtvrtém z těchto týdnů r. 1928, konaném na hoře Matky Boží u Králík, zasvětil se svaz Božskému Srdci Ježíšovu. Svaz má také vlastní právní poradnu. Odboček je 20, několik i na Slovensku. Svaz má speciální odbory. Členstva asi 1.000. Pokrokový německý učitelský svaz má jich 14.000.

K diskusi o mimopražském tisku katolickém.

Den a Našinec.

K námětu o mimopražském katolickém tisku dovoluji si několik poznámek, pokud se týče našeho denního tisku na Moravě. Nesouhlasím jako dlouholetý čtenář a odběratel „Dne“ i „Našince“ s názorem pisatele zmíněné statí. Pozorují sice také, že „Našinec“ od zmenšení formátu na rozsah normalisovaný věnuje

bystřejší pozornost aktuálním zahraničním zprávám, které umísťuje výrazně pod různá záhlaví, stále se měnící. Zde však, podle mého skromného mínění, není váha katolického listu. Ta je v části poučné a obranné. Církevní zprávy činí nám „Našince“ velmi milým listem a myslím, že pro ty se jediné udržuje. List však má také povinnosti k ostatnímu čtenářstvu. To by předpokládalo přebudování listu na hbitý časopis aktuální, který by nezanedbá-

val informace z domácího veřejného života. Zde právě vidíme onen protiklad, že zprávy z ciziny jsou, třebaž zkrácené, v listě uveřejňovány ihned, zatím co zprávy domácí jsou opožděny, snad proto, že redakce a technické zařízení tiskárny nemohou zmocit za dopoledne všechnu látku. Pak ta první stránka by měla být nesporně lepší. Každý dlouhý článek se nehodí za úvodník, a třeba statistika spotřeby syra v uplynulém roce za článek na dva sloupce na první stranu. Myslím, že první strana novin je jako fasáda domu. Ať je vnitřek sebe lepší, vnější vzhled odradí. Zavedení obrázků v „Našinci“ chválím. Využívá výhody tisku na rychlost.

Autor prvního článku správně připomněl velkou kulturní tradici „Našince“. Vychází v městě s velkou kulturní prací, v minulosti i přítomností. Je tu velké středisko katolického života vědeckého i náboženského, mají tu naši umělci „Archu“ a své středisko. Zde by měli páni z vydavatelstva učiniti spolu s redakcí krok, aby se kolem listu sešli opět takoví pracovníci, kteří by list pozvedli. Je smutné vidět zastrčenou kulturní hlídku někde mezi hospodářskými zprávami. A podčárník? Ten je tak kvartálem. A zavedení sportovní hlídky? To není pro kádr čtenářů.

„Našinec“ má právo na život, velké možnosti a cíle. Najdou se lidé, kteří by kromě rad pomáhali také skutkem, peněží?

Co se srovnání „Našince“ se „Dnem“ týče, mohu říci bez nadsázky, že oba listy žijí z tradice, nebo je na ně pohlíženo očima tradice. Tradice je „Našinci“ doporučím, u „Dne“ se stalo jeden čas zvykem na něj hubovat a od studentika, kterému netiskli zprávičku, až po veterány hnutí byla s ním nespokojenost. Proč? Technické a jiné překážky vynucují si u „Dne“, aby vycházel brzy večer. Nelze však tvrdit, co napsal autor zmíněného článku, že by neměl více zpráv než „Našinec“, který vychází v poledne. „Den“ má více novějších zpráv, ale mívá je často zastrčeny někde mezi inserty na třetí stránce a pak se stává, že zpráva na této straně vyvrací třeba zprávu na straně jiné. Potom má z Prahy vlastní politické relace z parlamentu i jiné, kterých se dostane čtenáři „Našince“ o den později. Vidím i u „Dne“ určitou snahu po zlepšení a myslím, že nezůstane při snaze. Jen ty naše brněnské poměry jsou vývoji málo příznivé.

Málo šťastnou a spíše málo promyšlenou nazval bych radu, aby „Den“ vycházel v odpoledních hodinách a prodával se po ulicích. Autor nemá asi dobré informace o kolportáži. Mluvil jsem nedávno v Praze s informovanými činiteli a ptal jsem se, zda učinili již v Praze pokus s katolickým tiskem, který je technicky lépe vybaven, aby jej prodávali po ulicích. Bylo mi řečeno, že se pokus stal, ale nevydělalo se ani na režii. Lidé kupují raději sensační listy, krváky, a tak nízké katolické listy nikdy nepůjdou. Tím je jejich prodej v konkurenci ostatních listů ztížen. U nás „Moravská Orlice“ přinese vymyšlené nebo zkombinované zprávy a lidé ji kupují. Vybudování takových novin také pěkně peníze a zde jsme u hlavní příčiny, proč náš tisk je ve srovnání s jiným pozadu. Není peněz na vydávání, redaktori jsou špatně placeni a dopisovatelé dostanou zřídka co. Mám v tomto ohledu určité zkušenosti.

„Den“ by potřeboval, podle mého pozorování, dobře organizovanou a početnější redakci. Měl by vycházet později večer, aby přestaly nářky, že má málo nových zpráv. To se dá snad bez velkých obtíží udělat. Pražský „Lid“ je také, podle mých informací, v tutéž dobu hotov a má dost zpráv, i když s ním už tak nejsme spokojeni. Málo teď věnuje pozornosti moravským věcem, pěstuje podkuřování pražským veličinám a jindy zase závodí s pouličním tiskem. Namátkou tu uvádím nadpisy článků z jednoho čísla: „Přes okraj hrůzy. Vražda novorozence v Bráníku. Po zpronevěře obecních peněz oběsil se v lese. Lupičská romantika. Pověstný kasař měl již před svatbou“ atd. Takové šatnaté zprávy, popisy vražd, zamazávání stop pachatelů, podvody mladistvých a jiné sensace, to kazí jen mládež. Nemusím podtrhovat, že takové noviny mládeži do rukou nedám. Nedivte se, že s tím takto vypraveným nemají kněží chuti kolportovati. Řekněte to tam v redakci.

Těch několik slov, bylo jich snad více, než rozsahu časopisu je milo, napsal jsem jako jiný pohled na náš moravský katolický denní tisk. Katolické hnutí v zemi Moravskoslezské je tak silné, že by mohlo mít tři dobré deníky. Stačí, když postavíte na nohy stávající dva.

(Dopis z Brna.)

České osady na Volyni v Polsku.

Velmi mnoho hovoří se v poslední době o poměru čsl. polském a o menšině polské v ČSR. a Čechách v Polsku, kteří sídlí ve východní Polsce při hranici sovětského Ruska. Všech je kol 40.000 a podle polské statistiky kol 30.000. Na Volyn přišli Češi před 70 lety, v době houfného stěhování do Ameriky, a usadili se kol měst Dubna, Rovna, Zdolbunova, Křemence, Lucka. Jejich počátky byly velmi těžké, přesto, že vláda ruská dávala kolonistům četné výhody proti domorodému obyvatelstvu. Za první obydli sloužily kolonistům tak zv. „zemlušky“ z hlíny a dřeva. Ale česká vytrvalost a pracovitost překonala počáteční obtíže, pusté pastviny proměnila v úrodné lány a dopravovala se v dobách předválečných i značného blahobytu, zvláště v době konjunktury chmele. Čechové přinesli na Volyn nového ducha, který znamenal revoluci v primitivním hospodaření domorodců, a dodnes hospodářsky na Volyni vedou.

První českou starostí bylo, když se vzpamatovali z bědných počátků, mítí svoji českou duchovní správu. Většina kolonistů byli katolíci (přes 93 %) a vláda se s počátku jejich přesvědčení neprotivila, ačkoliv měla již plán připravený, jak učiniti Čechy pravoslavnými. Vůdcům volyňským, zvl. Fr. Příbylovi, se podařilo získati ve staré vlasti tři katolické, již skoro odpadlé kněze, kteří pro svůj život měli být z církve vyobcováni a títo stali se správci katolického českého stáda na Volyni. Byli to Hrdlička, Sáska a Kašpar.

Hned po svém příchodu založili tak zv. církev husitskou, která měla být mostem k pravoslaví. Avšak neměla dlouhého trvání. Každý z pastýřů hledal jen svůj osobní prospěch. Názoři na církev u nich byly tak rozdílné, že první stal se protestantem, druhý pravoslavným a třetí starokatolíkem. Když to viděla vláda, zrušila české farnosti a kněze zbavila úřadu. Lid však přes všechny třenice, které vznikaly na Volyni, zůstal v jádru katolickým. Po zvyklosti staré vlasti scházel se ke svým tradičním pobožnostem u křížů a kapliček, a tam ve své opuštěnosti duchovní nacházel ve zpěvu českých nábožných písní, co byl odchodem ze staré vlasti ztratil — totiž novou lásku k ní i k Bohu.

Po rozpadnutí se církve husitské nastalo násilné potlačování katolické víry. Vydán byl zákon, podle kterého žádný katolík nesmí nabývatí půdy, pravoslavným baťušům dávána byla odměna za každou získanou duši, katoličtí šoltýsové byli vypovídaní a j. Tak podařilo se osamocený český lid získati pravoslaví, mezi tím co se četné rodiny přestěhovaly do jižní Evropy. Pravoslavných bylo v roce 1884 jen 37 osob a roku 1921 po návratu mnohých do katol. církve ještě 17.679.

Světová válka přinesla Volyni příslušnost k polskému státu a i náboženskou svobodu. Dnes je již katolíků na 10.000 se třemi kostely, avšak bez jediného českého kněze. Evangelíků je kol 5.000.

Dnešní situace volyňských Čechů není nejlepší. Jako menšina nemají žádného práva a jsou odkázáni na milost polské vlády, jelikož nikde v gmině (okresu) netvoří 25 % obyvatelstva a mezinárodně nejsou chráněni. Z bývalé rozsáhlé samosprávy z dob Ruska nezbylo ničeho. Poměry poněkud upravuje čsl.-polská smlouva z roku 1925. Českých obcí na Volyni jest přes 120. Osvobozovacích našich bojů zúčastnila se Volyn velmi čestně.

Většinu volyňské české větve tvoří rolníci a Čechům náleží celkem 18.000 ha pozemků. Většinou jsou to drobní rolníci a jen 11 jich má více než 100 ha. Všude český rolník vyniká mezi polským a ukrajinským obyvatelstvem. Obce české vynikají výstavností, jsou obklopeny sady, upravené návsi a na první pohled již z dálky pozná se česká vesnice. Četné hospodářské podniky svědčí o české zdatnosti. Českých řemeslníků je na Volyni 1687. Jsou dovední, vážení a vyhledávání.

Za carského Ruska měla Volyn 32 českých škol. Změny režimu a vlád znamenaly úplný zánik českého školství. V současné době jest na Volyni 13 soukromých škol českých, vydržovaných Českou matiči školskou v Lucku. Dále je na Volyni asi 36 škol, kde se vyučuje češtině jako předmětu. V celé řadě českých obcí se vůbec česky nevyučuje. Středoevropského vzdělání má na Volyni 59 Čechů a akademického 14. Stav tento je velmi žalostný. V posledních dvou letech dostalo se českým školám podpory od

státu v částce 500 zlotých. Polská vláda reklamuje u nás práva polské menšiny, která má velmi příznivé podmínky, ale svých povinností vůči velké menšině ukrajinské ani české nekoná. Česká matice, která se starala o školy české, má na Volyni 65 svých odborů.

Vedle Matice pracuje na Volyni 12 sokolských jednot českých, v každé obci je hasičský sbor s polskými stanovami, 10 hospodářských spolků, několik družstev a kempeliček. V poslední době radostně počíná pracovat na Volyni Sdružení české křesť. mládeže (SKM), které má již na 20 Skupin mužských a ženských a několik Besídek. Časopisy na Volyni jsou tři. Týdně vychází „Hlas Volyně“ v Kvasilově, měsíčně „Náš Buditel“, „Probuzení“ (v Praze XII., Záhřebská 15). Katolický duch znovu začíná na Volyni oživovat a zvláště mládež radostně pracovat v duchu svatováclavském.

O českou Volyn budi zájem časopis „Probuzení“ s pracovním okruhem Akce „Naším na Volyni“, která za necelé tři roky vykonala značný kus práce pomocné i sblíživací s národem polským. Zájezdy, které ona pořádá na Volyn, jsou manifestace, které velmi slouží k sblížování polsko-českému, a práce, kte-

rou Akce tato koná, prospívá velmi českým osadám a připravuje pole budoucím českým kněžím na Volyni.
J. B. Dk.

VIII. přikázání.

„Zbývají ještě dvě třídy lidí, kteří lhaní své ospravedlňují: jedni říkají, že lžou ze žertu, druzí, že to činí pro užitek, jelikož prý by dobře ani nekoupili, ani neprodali, kdyby si nepomáhali lži. Obojí musí se jejich blud vyvrátiti. Ony první od té nepravosti odvrátí duchovní pastýř, když je poučí, jak velmi častým lhaním rozmnožuje se návyk tohoto hříchu, a když jim vštípi, že „z každého slova prázdného musí se jednou vydávati účet“. Ty poslední pak ostřeji pokáře, neboť v jejich omlouvání obsahuje se přetěžké sebe samých obviňování, jelikož se prohlašují, že nepřikládají víry a váhy oněm slovům Páně: „Hleďte nejprve království Božího a spravedlnosti jeho a ostatní vše bude vám přidáno.“

Katechismus tridentský: O osmém přikázání Božím. Kap. IX., ot. XXIII.

Z r c a d l o

Světcí, kteří nic nenapsali. Jsou lidé, kteří působí na lidskou duši zvláštním dojmem. Když člověk, jehož se takto obdiv zmocnil, něco napsal, když zanechal po sobě věrohodné svědectví, někde zaznamenané, a když se takto podává svému čtenáři, zjev, jež zjišťují, nemá nic překvapujícího. Neboť každý čtenář ožívuje v sobě a pro sebe autora, jež žádá o chléb, a který dále mluví po mnoho věků po své smrti. Ale když muž ten něčeho nenapsal, když jeho příběh, velice vzdálený, nebyl jím samým vypravován, když se k nám neobrací žádným vnějším slovem, když neuložil ducha svého do nějaké knihy, jaký pak má důvod naše tajemná volba, když si jej bereme za ochránce, nebo za přítele, nebo za učitele, nebo kohokoliv podobného? Kdo ví, zda tato volba, vykonaná námi, nebo spíše v nás, není oznámením nějaké vůle Boží, která určuje muže této volby ke zvláštní slávě? Kdo ví, není-li tato volba v jisté míře ozvěnou volby nejvyšší, již Bůh na tomto muži vykonal, ozvěnou jeho předurčení?

E. Hello: Podobizny svatých.

Obcování se světem. Ne abychom slepě v proudu světa plavali. Ne abychom lenošně se světu podivovali. Ne abychom chabě za čest si pokládali, když svět nám hodí svůj úsměšek: ale abychom dovedli do toho světa vrhnouti své, čisté, vyšší ideje, abychom dovedli mu být solí... kvasem... světlem. Ne abychom skákalí rovnýma nohama do světa, ale abychom dovedli vyzkoumati pravý čas a místo, a pak abychom jej ovládli, zušlechtili, ne pro sebe, ale pro Krista!

Dr. F. X. Novák: Pohledy do života bohoslovců a kněží.

Pravé vyznání víry. „Jsme povinni vyznati Krista, ale ne vyznáváti ho vyzývavě. Varujeme se okázalého mluvení i jednání. Není třeba tragické nafouklosti. A zvláště ne výtržnosti.“

Sw. Cyprián.

Církev jako matka. „Člověk povrchní nezná svou bídu, stejně jako nezná to, co není temností. Země jest mu skoro skryta jako nebe. Proto Církev nečeká, až množství lidu řekne: Žizním. Čekala by věčně. Ona je předchází, jako matka. Ona oznamuje, přitahuje, prosí. Řeklo by se, že ona má potřebu lidí, kdežto jsou to lidé, kteří jí potřebují. Opakuje slovo svého Zakladatele: „Žizní-li kdo, ať přijde ke mně.“ Přeměňuje a množí důkazy přízně dle dob a časů ročních. Nezapomíná, že jsou květy. Zná čas, kdy růže dostala rozkaz, aby rozkvetla.“

E. Hello: Měsíc Červen.

Katolické učení o poměru Církve a státu. I Církev i stát jsou od Boha zřízeny. Církev je od Boha zřízena přímo a nadpřirozeně. Stát je od Boha zřízen nepřímo a přirozeně. Církev má od Boha svůj zvláštní obor působnosti a rovněž tak jej má i stát. Církev má se starati o blaho společnosti nadpřirozené, stát o přirozené. Tyto dva obory, nadpřirozený a přirozený, nepřekážejí si navzájem, nýbrž doplňují se a vzpírají. V oboru sobě vlastním je každá z obou mocí naprosto neodvislá, neboli suverénní. Stát je suverénním ve věcech čistě přirozených a Církev je suverénní ve věcech nadpřirozených. Ovšem od Boha jsou odvisly i stát i Církev. Ve věcech smíšených, o které i stát i Církev zároveň se zajímají, přináleží přednost Církvi. Dr. F. X. Novák: Církev a stát.

Co je křesťanské umění? „Těmito slovy „křesťanské umění“ nerozumíme umění církevní, umění specifikované předmětem, účelem, s určitými pravidly, kteréžto je pouze zvláštním a vznešeným příkladem aplikace umění. Křesťanské umění chápeme jako umě-

ní, které v sobě nese charakter křesťanství. V tom smyslu není křesťanské umění nějakým určitým druhem umění; neříká se křesťanské umění, jako se říká umění malířské nebo básnické, gotické nebo byzantské, mladý muž o sobě neříká, že se věnuje křesťanskému umění, jako by o sobě řekl, že se věnuje zemědělství, není školy, ve které by se dalo křesťanskému umění naučit. Křesťanské umění je definováno subjektem, v němž se nalézá, a duchem, z něhož vychází, říká se umění křesťanské nebo křesťana, jako se říká umění včely nebo umění člověka. Je to umění vykoupěného lidství. Je zasazeno v křesťanské duši, na břehu živých vod, pod oblohou teologálních ctností, mezi závaný sedmi darů Ducha Svatého. Jest přirozeno, že nese ovoce křesťanské. Náleží mu všechno, světské jako posvátné. Je doma všude tam, kam až sahá vyrábění a radost lidská. Symfonie nebo balet, film nebo román, krajina nebo zátiší, libreto k loutkové hře nebo k opeře, v tom všem se může jevit stejně tak jako v okenních malbách a sochách kostelních.“

Jacques Maritain: Umění a scholastika.

Každý křesťan má šířiti království Boží. „Dost lidí má možná přesvědčení, že dost udělali, když ve svém soukromém životě dali příklad dokonalé věrnosti... Každý křesťan je povinen, aby více nebo méně šířil okolo sebe zář Boží. Zvláště v našem věku, kdy se po celém světě tak čile vyměňují myšlenky a skutky mezi jednotlivci a dokonce i celými národy, nemůže zůstatí opravdový učeník Kristův, uzavřen jako ve věži z kosti slonové. Tak jako, obyčejně to tak bývá, kdykoliv klesneme, zhřešíme neblahým vlivem svých bližních, podobně, když se stáváme lepšími, po každé je to vliv blízkých nebo i vzdálenějších duší; ovšem my o tomto vlivu mnohdy ani nevíme.“ P. Lhande S. J.: Otčenáš.

Podmanivá síla obětavé lásky po všechny věky. „Jsou pravdy v říši neboli oblasti rozumového poznání i mravního jednání, které platí stejně a beze změny za dob pohanských i dnes. Za doby sv. Václava bylo také $1 \times 1 = 1$, kg bylo kg, i když zde nebyl název kilogram, část byla menší nežli celek a j., totéž platí i dnes. A v oboru mravním neboli vůle naší zrovna tak dnes jako kdysi v dávném věku byl a je rozdíl mezi dobrým a zlým; i dnes platí pravidlo: „Co nechceš, aby ti jiní činili, nečiň i ty jiným.“ Úkon lásky obětavé a nezištné má u normálních lidí — o blázních nemluvíme — svou podmanivou moc po celém světě; oběť, obětavost, šlechetnost svůj zlatý zvuk.“

PhDr. Felix Hoblík úvodem k překladu „Trojí pouto rodiny“ od P. Josefa Dassonvilla S. J.

Nový Macchiavelli.

Sliby nic nestojí,
svědomí netlačí,
a kdo se nebojí,
tak ať si pytláčí.

Kdyby snad náhodou
zklamal nás rozpočet,
udrží nad vodou:
každého umlčet!

Nový list Svatého Otce o Katolické akci. V „Osservatore Romano“ z 30. května t. r. je otištěn list Svatého Otce episkopátu v Kolumbii o Katolické akci. V něm obsažené výroky mají však všeobecnou platnost. Tedy i u nás. O poslání katolických laiků v Akci se m. j. praví, že „všichni dobří katolíci mají pociťovati povinnost, aby přistoupili k svatě milici Katolické akce, jejímž účelem je prameny spásy božského Vykoupení co možno hojně a daleko rozšířiti a mírovou říši Krista Vykupitele upevniti“. Katolická akce není ničím novým, ale v dnešní době má novou podobu a nové úkoly, odpovídající moderním potřebám. Musí ve svých řadách semknouti mládež i dospělé oběho pohlaví, různých sociálních působností (dělníky, studenty, akademiky, úředníky, učitele atd.) a mít speciální pracovní programy. Hlavní úlohou Katolické akce je především v oddělech mládeže a, pokud je třeba, i ve skupinách dospělých pečovat o správnou a zcela náboženskou morální a sociální výchovu na podkladě pravé zbožnosti, osvědčené poctivosti, veřejného chování, planoucí lásky k Cirkvi a papeži, protože účinná, velkorysá spolupráce s hierarchickým apoštolátem je možná jen u lidí neposkvřněného křesťanského života. Základem pravého a důkladného duchovního vzdělání, především křesťanského života samého, je odpovídající základní znalost božských věcí. Je nutná pro všechny, bez rozdílu věku. Mládež, zvláště studující, musí býti předmětem zvláštní otcovské péče episkopátu, aby se shromažďovala kolem kněží a katechetů plna lásky, duchovně a vědecky vyškolená a všemi prostředky, které dovede horlivost duše vynalézti, prohloubena a prozářena v katolické víře. Pro toto vychování je třeba již ve vyšších třídách schopných kněží, se zvláštními sklony pro vedení mládeže. Tato volba vychovatelů mládeže je zvláštním úkolem episkopátu. S pomocí Boží podaří se vychovati nové pokolení úplných křesťanů a pravých vojinů Kristových. Katolická akce nemá nastoupiti na místo hospodářských a zaměstnaneckých svazů, které slouží bezprostředně časným zájmům různých tříd dělníků hlavou a rukou. Tyto musí si uchováti svou samostatnost a vylučnou odpovědnost v technickém ohledu, stejně jako politické strany, tvořené katolíky, musí zůstat ve svém okruhu neodvislé a ve své práci sobě samým odpovědny. Katolická akce musí státi mimo a nad stranami a nemůže nikterak vzít na sebe odpovědnost hospodářskou nebo politickou, aniž se vystaví proměnlivosti a možnostem změn u stran. Protože budoucnost leží v mládeži, zvláště studující, musí se užíti nejvyšší pečlivosti, aby se v ní přiměřeným poučováním a náboženskou činností vzbudilo ono přesvědčení a nadšení, které jednou zaručuje samo ochranu a záchranu v žaru mladistvého vyvrcholení a Katolické akci zabezpečuje v budoucnu výborné vůdce a bojovníky k dobytí budoucnosti.

Svatí a národové. Podle seznamu dosud nevyřízených procesů blaho- a svatořečení, vydaného r. 1931 kongregací ritů, je v proudu 271 procesů z Itálie, 116 z Francie, 55 ze Španěl, z Německa jen 6, z nichž už Albert Veliký a Konrád z Parzhamu stali se světcí a zbývají čtyři, z nichž jsou dva muži a dvě ženy. Z ostatních vyřízeno také již asi 20. Němci chystají nové návrhy. „Kath. Korrespondenz“ uvádí augustiniána P. Pia Kellera a jesuitu P. Jakuba Renna. My jsme chudší. Máme jen dva procesy: svatořečení blah. Anežky a blahorečení 14 pražských františkánských mučedníků z r. 1611. Neznamená to však, že by v českém národě nebylo lidí svatého života. Nevíme často o nich, žijí nepoznání a rozmnožili a rozmnožují sbory svatých, ale jejich okolí si jich za živa skoro nepovšimlo. „Schönere Zukunft“ připomíná, že by mělo býti jedním z úkolů Katolické akce plánovitě zajímati se o zbožný život vzorných křesťanů, věnovati pozornost velkým křesťanům a dbáti o to, aby se světcí životem, ne však dosud kanonisovaní, stali zjevnými světu a aby se jim dostalo oltářní úcty.

Katolické abstinentní hnutí v Československu není organizováno u Čechů, nýbrž jen mezi německou mládeží. Podle zprávy, kterou podává profesor Schlössinger, ředitel Charity z Ústí n. Lab., tvoří německé katolické abstinentní hnutí říšskému spolků „Weisses Kreuz“ sekci „Katholisches Kreuzbündnis“. Pro mládež vydáno propagačních brožur a letáků v celkovém nákladě 56.000 exemplářů. Z organizací mládeže jsou přísnými abstinentními útvary „Staffelstein“, „Quickborn“ a „Pfadfinder“. Společný sekretariát veškerého německého abstinentního hnutí v Československu Bílý Kříž je v Brně a spolupracuje velmi aktivně s katolickými abstinentními spolky. Ministerstvo zdravotnictví poskytuje hnutí stálou menší finanční podporu. Hnutí má v čele dosti kněží. „Staffelstein“ má již 42 a bohoslovců-abstinentů 85, v „Quickborn“ je 10 kněží a 20 bohoslovců-abstinentů, takže má hnutí postarano o duchovní vedení. Přinášíme tato data, připomínáme velkou práci zesnulého P. Jana Tagliaferro, českého kněze ve Slezsku, na jeho velké úsilí vybudovati abstinentní hnutí zvláště v zamořených hornických krajích. Potřeboval by ještě dnes apoštolského následníka.

V pražské arcidiecési je čínn 214 kněží starších šedesáti let. Podle nového katalogu cleri na r. 1934 bylo k 1. březnu t. r. v aktivní službě v pražské arcidiecési celkem 795 světských kněží (bez Kladska), a to 477 farářů a samostatných duchovních správců v ústavech, 115 profesorů a katechetů a 24 v jiném církevním úřadě. Podle věku docházíme k těmto cifrám: dvacet až třicetiletých kněží je 41, třicet až čtyřicetiletých 97,

čtyřicet až padesátiletých 194, padesát až šedesátiletých 249, šedesát až sedmdesátiletých 156, sedmdesát až osmdesátiletých 53 a přes osmdesát 5. Je tedy v čínné službě kněží starších přes šedesát let 214, mladších šedesátky 581. Užijeme-li padesátky jako rozhraní, je mladších kněží 332 a 463 starších. Tento nedostatek kněžstva bude se stupňovati ještě v dalších letech, protože letos bude svěceno asi 16, příští rok asi 19 bohoslovců. Úmrtnost kněží je však 26 až 30 ročně. Bude třeba ještě více dělníků na vinici Páně.

Katolický list pro nezaměstnané. V New Yorku je vydáván „The Catholic Worker“ (Katolický dělník) jako list pro katolické nezaměstnané. Časopis přináší zprávy a články, které jsou důležité pro všechny dělnické skupiny a povolání. List je redigován kroužkem složeným z kněží i laiků a prodává se u zprostředkovatelů práce za výrobní cenu. Hned první čísla byla radostně uvítána a prodej listu stále stoupá.

Německá katolická mládež v Říši má přes všecken teror ještě 1.100.000 členů. Minule jsme zaznamenali statistiku düsseldorfského svazu katolické mládeže, která nyní čítá 350.000 (ne jak omylem vysazeno 35.000) příslušníků. To je však jenom jeden svaz, a sice organizace mužské mládeže na způsob našeho SKM. Ve všech dnes ještě existujících svazech mládeže katolické v Německu, jejichž činnost namnoze zastavena, ale svazy nerozpuštěny, protože je chrání Katolická Akce a ustanovení konkordátu, je celkem 1.100.000 členů (ne jak omylem minule vysazeno 110.000). Tím svou zprávu doplňujeme.

Sto let obnovení lovaňské katolické university. Stará universita v belgické Lovani, založená Martinem V. 9. prosince 1425 a otevřená 2. října 1426, stala se záhy známým vysokým učem, zvláště svou bohosloveckou fakultou. Stejně významné byly fakulty svobodných umění a medicínská, kde působil m. j. zakladatel moderní anatomie Vésale. Rozkvět university byl přerušen císařem Josefem II. r. 1788, kdy byly fakulty přeneseny do Bruselu. Stalo se tak z trestu, protože lovaňská universita stála v čele odporu proti despotickému režimu. Fakulty se sice vrátily do Lovaně úmrtím Josefa II. r. 1790, ale po dobytí země francouzskými vojsky bylo uzavření škol od r. 1797 trvalým zjevem. V červnu 1814 ztroskotat pokus obnoviti učení. Holandská vláda restaurovala r. 1816 universitu jako státní ústav, ale odpor proti zásadám vládního režimu nebyl příznivý vzrůstu národního uvědomení, které r. 1830 osvobodilo Belgie. Biskupové nového království rozhodli se r. 1835 uskutečniti sice neoficiální universitu, ale soubodnou a určeno jí původně sídlo v Malines (Mechelu). Dapež poslal jim v odpovědi na jejich exposé velmi povzbudivý projev. V lednu 1834 rozeslal episkopát oběžník kleru i věřícím, aby pomohli uskutečniti pět fakult: bohosloví, práva, lékařství, filosofii a vědy přírodní. 10. června 1834 arcibiskup malinský a pět biskupů s plnou mocí Svaté Stolicе přistoupili k založení fakult v Malines a slavnostní instalace se pak konala 4. listopadu. Příští rok dalo město Lovaně katolické universitě k dispozici místnosti bývalé university a zbytek její knihovny. 1. prosince 1835 přestěhovala se universita z Malines do Lovaně, kde je dosud. Kardinál Mercier stál jí před válkou před svým vyvolením v čele a s ním jiní ještě učenci ji proslavili. Po válečných útrapách, kdy byla knihovna Němci zničena, roste učení a je vyhledávaným učilištěm.

Vyhýbavé stanovisko anglických fašistů ke katolické Cirkvi. Zvláštní zpravodajská služba solcberské „Universitas“ přináší zprávu, že britská fašistická Unie, vedená známým sirem Mosleyem otiskla veřejné vyjádření o stanovisku hnutí ke katolické Cirkvi. Tento krok byl vyvolán některými projevy čelných exponentů fašistického hnutí, které vzbudily na katolické straně určité zneklidnění. Zmíněné vyjádření přiznává katolické Cirkvi svobodu a slibuje především katolickému školství neomezenou možnost vývoje a ochranu. V anglických mravoučně důležitých otázkách, jako je regulace porodů a sterilisace, odmítá fašistická Unie říci poslední slovo. Pak se zdůrazňuje suverenita státu a odmítá se jakýkoliv pokus Cirkve vměšovati se do politiky. Nejčtenější londýnský katolický týdeník „The Universe“ navazuje na toto vyjádření významným komentářem. Nejprve zdůrazňuje úplnou svobodu každého katolíka ve volbě svého politického stanoviska a odmítá v onom vyjádření uváděnou domněnku, že katolická Církev odmítá demokracii. Positivní postoj fašistické Unie k náboženství je uznáván, ale na druhé straně se poukazuje na nebezpečí, jaké má nedostatek jasného rozhodnutí v určitých morálních věcech pro stranu, která usiluje pro sebe získati jedinou autoritu ve státě. Kdyby tohoto postavení jednou dosáhla, mohly by okolnosti vyžadovati rozhodnutí, a kdyby toto nebylo ve smyslu katolickém, neměli by titi na rozdíl od možností v demokratickém státě příležitosti probojovati své odlišné mínění. Tak je sice zdůrazňována plná svoboda pro katolíky, aby vstoupili do fašistické Unie, ale takovému rozhodnutí se doporučuje předchozí zpytování svědomí.

Katolické pokroky ve Skotsku. Skotsko bylo považováno ze všech anglosaských zemí za nejvíce protestantské. V posledních desetiletích vzrůstá zde však katolicism velmi potěšitelně. Před 80 lety tvořili katolíci mezi obyvatelstvem jen necelých 5 % a nyní

je jich již 14 %. Tento vzrůst je tím potěšitelnější, že ostatní obyvatelstvo, jak o tom svědčí zpráva rady skotských protestantských církví, z více jak jedné třetiny je bez církevní příslušnosti.

Zvětšení počtu katolíků ve Skotsku dlužno přičísti z velké části přistěhovaleckému proudu z katolického Irska.

Ž i v o t k u l t u r n í

Rozmach slovinské katolické nakladatelské činnosti. Červnové číslo slovenské „Kultúry“ přináší původní článek slovinského dopisovatele V. Smoleje o tiskovém slovinském spolku „Družba sv. Mohorja“, který má funkci našich Dědictví: rozšiřovat mezi lidem levné katolické výchovné i zábavné knihy. Spolek byl založen r. 1852 v Celovci v Korutanech a v r. 1919 měla „Družba“ celkem 95.000 členů, což je z celkového počtu Slovinců 1.900.000 velmi pěkné procento. Hned nato v důsledku poměrů v Itálii i Rakousku, na jejichž území zůstala značná část Slovinců, poklesl počet členstva na polovici. V Itálii si Slovinci založili vlastní Spolek sv. Mohorja. R. 1931 dosáhl zmíněný spolek mezi Slovinci, kteří jsou ve vlastním jihoslovanském státě, 61.848 členů v oblasti, v níž žije celkem jen 1.060.000 Slovinců. Hospodářská krize ohrozila i tento spolek a projevil se r. 1931 úbytek členstva, kterého je teď asi 50.000. Spolek vydává knihy řádné a mimořádné. Řádné (u nás t. zv. podřady) dostává členstvo za roční poplatek 20 dinarů, což je asi 10 Kč. Knih bývá pět až šest ročně. Mimořádně vydané knihy se platí zvlášť. Vedle těchto knih vydává spolek kalendář a rodinný časopis „Mladiki“ (Dorost). Řízení nakladatelské činnosti a časopisu převzal letošním rokem mladý básník a kritik dr. Jožo Pogačnik.

IV. salcburský vysokoškolský týden. Ve dnech 7. až 15. srpna t. r. koná se v Salcburku čtvrtý vysokoškolský týden. Každý den je ráno missa recitativa, večer je kompletát. Přednášky tvoří tři velké skupiny: 1. bohosloví a náboženská věda, 2. přírodní vědy, 3. pedagogika. Každá skupina vedle přednášek má pracovní semináře. Z programu uvádíme: v oddělení bohovědném prof. dr. Hofbauer S. J. z Celovce o stvoření a nejstarších biblických dějinách, prof. dra Dillersbergera ze Salcburku o Idei Logos v evangelii sv. Jana, prof. dr. Premm o Bohu jako tvůrci. Zvláštní před-

nášky o germánských náboženských dějinách. Pešťský prof. dr. Schütz o Bohu a dějinách a j. V oddíle přírodovědném: doc. dr. Allers z Vídně: „Základní pojmy přírodních věd“, prof. dr. Petritsch z Vídně o přírodovědném obrazu světa v přítomnosti, prof. ThDr. Mitterer o základech přírodní filosofie. Mezi přednášejícími je i rektor milánské univerzity Božského Srdce P. dr. Agostino Gemelli OFM. Promluví o krizi přírodních věd. Také pedagogická skupina má dobré obsazení. Podle přednášejících zahraničních hostů jsou tu také zastoupeny univerzity lovaňská, amsterodamská, frýburská ze Švýcar, Mety, Pešť a j. Závěrečná slavnost za účasti rakouského prezidenta Miklase bude 15. srpna. Účastníci mají na rakous. drahách slevu 25 %, studenti a abiturienti 50 %. Přihlášky ohledně ubytování, stravování, legitimace na dráhy atd. zašle: Kanzlei der Salzburger Hochschulwochen, Salzburg, Dreifaltigkeitsgasse 12. Poplatek pro účastníky týdně je 24 šilinků, pro studenty jen 12 šil. Společné ubytování v prostorných sálech jeden šilink za noc, zvláštní světnice pro jednotlivce 2.50 až 5 šil. Stravování, třikrát denně, za 3 nebo 5 šilinků. Kromě uvedeného programu konají se po skončení dvě týdenní studijní cesty. Kdo by se zajímal o týden, necht' si napíše na adresu kanceláře. Dostane prospekt podrobný zdarma.

Školské porady německých katolíků. Ve dnech 3. až 7. července t. r. bude se konati v Liberci zasedání školské německé katolické centrály u nás „Hilfsverband der deutschen katholischen Erziehungs- und Bildungsanstalten in der CSR“ se sídlem v Litoměřicích. Čtvrtletník tohoto svazu „Die katholische Schule“ zabývá se v červnovém čísle kromě chystaného sjezdu také otázkou volby povolání u dívek, vyučováním zpěvu ve škole a j.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Politisující mládež. Všechny politické strany z obavy o svou budoucnost pěstují svoji politickou mládež. Jsou to jacísi pretoriáni, kterým jest ve stranách dovoleno mluvití hodně radikálně a bojovně, a od odpovědných činitelů politických více se jim slíbí, než pro ně skutečně udělá. Ale i ty sliby starší pracovníci ve straně nelibě mesou, neboť oni, kteří snášeli břímě dne i hor-ka, jsou stále víc a více odstrkáváni mladšími, z nichž ti nejmladší projevují právě největší dravost. Avšak ani ty mladé všechno lichocení a hýčkáni od vedení strany nedovede uspokojiti a čas od času mladí se bouří. Dožadují se splnění slibů ať výslovně nebo mlčky učiněných a hrozí pomstou mladých. Co chvíli dochází k různým excesům a secesím. V těchto dnech byli jsme toho svědky u mládeže strany národně-sociální, jež donedávna byla pokládána za nejdisciplinovanější. Došlo zde k vzpouře proti vedení strany a ani nejradikálnější protipatření vedení strany nemohlo rozkol již zažehnati. Podobné procesy odehrávají se i v jiných stranách; jejich vedení však úzkostlivě tají před veřejností tyto úspěchy mladých. V jedné občanské straně vydali si mladí bouřlivácký časopis, v němž se vzájemně vychvalili a obořili na politické starce. Vedení strany se včas podařilo skupiti celý náklad. Znovu se ukazuje, že politika není hračka pro děti.

Uznání sovětského Ruska de jure se strany naší republiky stalo se skutkem. Současně s námi uznalo sověty také Rumunsko, Jugoslavie učiní tak později. V Rusku kvitován tento formální akt s uspokojením; zvláště se zdůrazňuje, že obnovení normálních diplomatických styků s Ruskem znamená další posílení míru ve východní Evropě. U nás pak jediné Dr. Kramář a Národní listy odmítají uznání Ruska, ostatní veřejnost však přijala je jako nutnou politickou i hospodářskou skutečnost. V určitých výrobních krizích — železářský a strojní, textilní a chemický průmysl — očekává se od lepších politických styků i zlepšení hospodářských a obchodních vztahů mezi oběma státy a vzestup našeho exportu do Ruska.

Agrární krize vyřeší se asi sama. Katastrofální sucha zničila nejen krmení pro domácí zvířata, ale ohrozila i vývoj obilnin, takže obecně očekává se menší úroda. U nás jest odhadován pokles letošního sklizně o 20—30 procent. V Americe ztráty na pšeniční sklizni odhadují někteří až na 50 procent: Jak už v Písmě sv. psáno — po letech tučných přijdou leta hubená. A možná že nám přijdou ještě velmi vhod uskladněné zásoby obilí minulých sklizní.

Zmocňovací zákon bude prodloužen na další rok a snad i rozšířen. Současně má být znovu novelován zákon na ochranu republiky a zákon tiskový. Novinkou bude zákon na ochranu proti hospodářské špiónáži, který má chrániti výrobní i obchodní tajemství našich hospodářských podniků.

Z a h r a n i č n í

Válečné nebezpečí. Časté návštěvy státníků, diplomatů i hlav států ukazují, že jedná se o vážné věci. Stejně tak před balkánskou a pak světovou válkou jezdili hlavy států navzájem se navštěvovati a obecně se návštěvy uváděly v souvislost s následnými válečnými zápletkami. Ani nyní nemůžeme se zbavit dojmů, že válečné nebezpečí jest blízko. Nejen snad na Dálném východě, ale i v Evropě samé. Horečné zbrojení všech evropských států, vzrůstající imperialismus a konec konců i hospodářská krize, či spíše podle některých právě pro její odstranění, to vše nasvědčuje tomu, že lidstvo jest opět v nebezpečné blízkosti nějakého nového krvavého dobrodružství. Od moru, hladu a války vysvobod' nás, Pane!

Rakousko jest stále neklidné. Socialistické živly byly sice důkladně zastrašeny, ale teror hakenkrajclerský zdolati se vládě nepodařilo. Denně jest z Rakouska hlášena celá serie teroristických činů a atentátů hakenkrajclerských úderníků. A zpravidla se úřadům nepodaří pachatele dopadnouti. Kryjí je asi jejich příznivci i ve vlastním státním aparátě administrativním. Uklidnění mohlo by přinést jen urovnání poměrů s Německem. Snad rozvražděné sousedy podaří se smířiti Mussoliminu, který se má sejíti v nejbližší době s Hitlerem. Zase tedy budou rozhodovati jiní o budoucnosti Rakouska.

Rooseveltův experiment hospodářské přestavby Severoamerické Unie jest stále více ohrožován nepochopením se strany dělnictva, jež obává se dalšího zhoršování svých životních podmínek. Co chvíli jsou hlášeny velké stávky a jen s největší námahou daří se Rooseveltovu důvěrníku, gen. Johnsonovi, odvracet těžké škody, jež by hrozily provedením všech ohlášených stávek.

Puč na Litvě. Po Bulharsku a Lotyšsku dostali chuť na diktaturu i na Litvě. Puč, který měl silně vojenský charakter, se však nepodařil, nebo byl odložen, jak se dá souditi z uvěznění bývalého diktátora Voldemara a současné demise Tubelisovy.

Španělsko jest stále zmítáno zmatky, jež tentokrát vždy jsou vyvolávány levicí. Průbojnost její však i její revoluční avantgardy — dělnických syndikátů — jest značně oslabena, takže vláda poměrně snadno a bez většího krveprolití všechny revoluční i teroristické pokusy vyřídila. Vláda energicky snaží se o udržení pořádku a její dobrá vůle o uskutečnění sociální a hospodářské spravedlnosti pomáhá jí získávati stále větší důvěru občanstva. V příštích volbách nepochybně zvítězí pravice a katol. střed ještě více.

Valná hromada ústředí katol. studentského ústředí. koná se letos na Velehradě ve dnech 29. června do 1. července. — 4.—9. července konají také slovenští katol. studenti svůj jubilejní sjezd v Ružomberku.

Kongres Pax Romana, mezinárodní organizace katol. studentského ústředí, koná se v příštím roce ve dnech 31. srpna do 8. září v Praze.

II. Akademická konference v Dalečíně pořádaná správou Sušilovy koleje v Brně pro akademickou mládež, koná se letos ve dvou skupinách, a to od 2. do 30. července a od 2. do 30. srpna. Na kursech přednáší: Dr. Chudoba, Dr. Peřich, P. Dom. Pecka, Dr. Voříšek, Dr. Krejčí, Dr. Habáň, Ing. Sokol, Vyskočil.

Americké kriminální jako salony. Dominikánský převor z Leicester, P. Edwin Essex, měl možnost prohlédnout si pověstně newyorské vězení Sing-Sing, o němž u nás koluje mezi pubertální mládeží bojovně ufnukaná písnička. Převor prohlásil, že je to parádní kriminál. Má vlastní bio, nemocnici, operační sál, stálý sbor lékařů, nádhernou kapli. Má-li trestanec dost peněz, může si udělat z vězeňské cely pěkný salon. Právě, že když viděl procházet se „obyvatele“ (slovem „trestanec“ se tu opovrhuje) po chodbách, kouřící a rozmlouvající, měl dojem, že je na oceánském parníku v první třídě. Všechno jde tu společensky vyžehleně. Při popravě elektrickým proudem sedí na lavici dvanáct svědků, kteří se na popravu oblékají jako na společenskou událost. Není divu, že máme o americké spravedlnosti všelijaké pochybnosti, vzpomene-li si na poslední případ Insullův a vidíme-li, s jakou účtů byl tento křidaťák dopravován do vězení. U nás, zaplať Pán Bůh, tak daleko v napodobování Ameriky ještě nejsme.

Přes 45 a půl milionu odborově organizovaných na celém světě. Mezinárodní federace odborová v Paříži vydala ročenku, v níž se pokouší zachytit přehled všech odborových organizací na celém světě. Uvádí, že koncem r. 1932 bylo v 53 zemích 42,114,766 odborářů, což není číslice přesná (bez Itálie). Mezinárodní úřad práce v Ženevě odhaduje tento počet na 45,5 mil., v čemž už je Itálie zahrnuta. Podle jednotlivých světadílů je odborářů: v Evropě 33,7 mil., Americe na 4 mil., Asii na 2 mil., Australii a ostrovech 319,000 a v Africe jen 70,000 osob. Překvapuje malý počet v Americe. Evropa tvoří plných 85 % všech odborářů. Data jsou zpracována podle jednotlivých ideových směrů. Dnes mají tyto číslice jen cenu historickou, protože události v Německu a Rakousku změnila obraz dokonale. Ve skupině konfesijního odborového hnutí, kam statistika zařadila katolické i početně slab-

ší evangelické odboráře, je počítáno 1,939,573 členů, z toho bylo v Německu na 700,000, Rakousku asi 100,000, Holandsku 327 tisíc, Belgii 239,000, Polsko 180,000, Československo na 120 tisíc, z mimoevropských je na př. Kanada s 25,000, Hol. Indie s 319 křesť. odboráři.

Střípky. Citát z polemiky jednoho týdeníku: „Pan -II napsal o jednom bývalém novináři v T., že prý někdy myslel i tou částí těla, na níž se sedává. Dejme tomu, že tomu tak bylo, jak si to pan -II představuje, ale pak i v tom případě byl onen novinář ve výhodě, poněvadž měl v té části těla, na níž se sedává, více rozumu, než ho má pan -II v hlavě.“ — „Své vlastní neznače běh, jsi-li ty Čech?“ ptá se vyčítavě Jungmann v jedné ze svých mála básní. Společnost přátel starožitností v Praze vydává výběrň Hosákův „Historický mistopis země Moravskoslezské“. Odběratel má více z Čech než z Moravy. Není to ostuda pro zemi, která měla své Bartoše a Sušily? — Hloupost lidská je nevyčerpatelná. Po bílých týdnech textilních výrobků, pražských řezníků — nehledě ovšem k bílému měsíci tisku a bílému roku průkopnic — dostali jsme se k „bílému týdnu kreseb“, některých českých kumštýřů, jako Frinty, Holého, Kotíka atd. Při tom, jak v Ásu, jednotné ceny za kresby 50, 100 a 150 Kč. — Židovská organizace mládeže v Michalovicích na Slovensku „Brif Trumpeldor“ žádá o připuštění k vykonání dobrovolného výcviku ve zbraních v čsl. armádě. Nejde ovšem o žádné branné nadšení pro obranu čsl. státu, nýbrž, podle jednoho slovenského listu, chystá se prý tato organizace na výboj proti Angličanům a Arabům v Palestině. Interpelace v londýnském parlamentě ještě o tom nebyla. — Ve Vršovcích zemřel jeden sportovec. O jeho cestě do Něznama(?) promluvil nad hrobem místní československý farář tak sportovně vystižným způsobem, že „Pol. List“ referoval, že „tak krásně odůvodněnou řeč dosud od našich sportovních veličin neslyšel, tím více to překvapilo, že byla pronesena ústy kněze církve československé, jež nám všem přítomným zůstane dlouho v upomínce.“ Podle slovosledu nevíme, týká-li se ta upomínka čsl. církve nebo slov kazatele, ale proč by nebyli taráři této církve sportovně vyspělí, když mormonští misionáři jsou přeborníky ve volleyballu? — Stále se uvažuje o různých způsobech, jak by se daly ušetřit státu výdaje. V parlamentě v době zasedání jezdí tři paternostery hned vedle pohodlných schodišť. Při tom trekvevence na těchto důmyslných vyťahovadlech je tak slabá, že by si u nich žebrák nevzdělal ani na polévku. Ten peníz za spotřebovaný elektrický proud by mohl pomoci slušnou měrou k úsporám na naše zákonodárné sbory.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Sv. Norbert od P. Ludolfa Czermína O. P., populární sepsání životopisu Sv. Norberta vydané k norbertinským slavnostem na Strahově. Autorem podařilo se znamenitým způsobem podat nejen život světcův, který patří od dávných dob mezi české zemské patrony, ale zajímavě vypsati i historii premonstrátského řádu v našich zemích, která počíná již brzy po smrti svatého zakladatele r. 1140 založením Strahova. Knížka je i dobrou propagační bilého řádu mezi studující mládeží.

Svatá hodina přátel Božského Srdce Páně. Praktická příručka pro pobožnosti k Nej-světějšímu Srdci Páně vychází již ve druhém vydání. Knížka o str. 26. vydala a za Kč 4.— expeduje Družstevní nakladatelství v Hradci Králové, Adalbertinum.

T. G. Masaryk: Moderní člověk a náboženství. V Laichterově nakladatelství vyšly jako 68. svazek sbírky „Otázky a názory“ Masarykovy články, psané v letech 1896 až 1898 v „Naši době“. Cena svazku Kč 39.—, str. 407. Soubor článků rozdělen ve tři oddíly: Moderní sebevražednost, moderní filosofie a náboženství, moderní titanismus. V druhém z těchto tří částí probral Masaryk ve svém osvětlení zakladatele skepse (Hume), kriticismu (Kant), pozitivismu (Comte), historismu (Spencer), humanitu jako filosofického termínu (Aug. Smetana). Články nejsou kompletní práce, je to torso, které asi nebude nikdy dokončeno. Vydání uspořádal Vasil K. Skrach, který v tomto souboru vidí typické Masarykovské dílo. Je to první knižní vydání citovaných článků.

Gunnar Gunnarsson: Jon Arason. Ladislav Kuncič ve své edici „Kozoroh“ uvádí k nám nového severského autora, jehož zvláštní

způsob vyprávění dovede strhnouti již na prvních stránkách této pohnuté historie posledních dnů katolické církve na ostrově islandském. Jon Arason, poslední biskup sjednocený s Římem, jest hlavní postavou Gunnarssonova románu. Má své chyby tento muž vyšší z prostého rodu až k nejvyšší hodnosti Církve, ale vlastní hlavou dovede ručiti za věrnost Církvi, když i na Island přiválila se vlna reformace. Bojuje proti ní, ale na konec přece jen podléhá a jeho hlava padá pod popravčí sekerou. Děje líčí autor tak dynamicky, že čtete jej plni vzrušení, popisné partie pak nálad a krajů jsou mistrovským kouskem. Kniha pěkně vyprávěná jest trochu předražena. Kč 42.— jest přece jen dnes peníz značný.

Abiturientské číslo „Jitra“. 10. číslo studentského časopisu „Jitra“ vyjde se zvláštní přílohou pro abiturienty, kteří chtějí studovati na vysokých školách. V příloze najde absolvent přesné informace o studiu na vysokých školách, o zápisu, o kolejkách, sociálních institucích, stipendiích, i akademických spolkůch v Praze a v Brně. Cena přílohy bez časopisu Kč 1.— a s časopisem Kč 1.50. Pokyny pro abiturienty obsahuje také kalendář katolického studentského ústředí vydal SKA Moravan v Brně. Objednávky na přílohu Jitra i kalendář řiďte na tiskový odbor ÚKSCs., Praha II., Spálená 15.

Časopis katolického duchovenstva. Z čísel 4. a 5.: Prof. dr. Cibulka pokračuje o korunovačních řádech středověkých a Karla IV. korunovačním řádě králů českých. Rektor a prof. dr. Beran: „Který byl první svátek mariánský v římské liturgii“, dr. Pořízka pokračuje v rozboru „Syn člověka v nejnovější exegesi.“ Dr. Šima o právu konkordátním a konkordátech po světové válce (vydá

separát), dominikán dr. Dacík píše o posvěcující milosti. V obou číslech zajímavé drobné články a poznámky.

Kultúra. Z 5. čísla upozorňujeme na: Dra Trňovského „O literární činnosti v XV. století“, „Hodnotenie křesťanstva v dnešnom Nemecku“, Jozefa Baráta „Bélova charakteristika Slovákov“, K. Čulena polemika s drem Pražákem „Boly Slovenské Noviny maďaronské“. Několik beletristických prací, obvyklé přehledy.

Plameň, obrázkový čtrnáctideník slovenské katolické mládeže, vydávaný Spolkem sv. Vojtěcha v Trnave, dosáhl jedenáctým číslem prvního svého ročníku 14,381 odběratel. Blahopřejeme.

Stimmen der Jugend, orgán německé katolické akademické mládeže v Československu, o jehož poslání jsme již zde referovali, změnil redaktora. Dr. Rudolf Schreiber, který list vybudoval, předal řízení časopisu dr. Erichu Hofmannovi a Fr. Weiserovi. Ve směrnicích listu nebude změna. Dosavadní redaktor se uvolnil pro přípravu k vysokoškolské dráze. Ve dvojčísle 7.—8. (duben-květen) píše prof. dr. Winter o duchovním podkladě českoněmeckého vyrovnání s katolickým hlediskem, O. Waldburn o uvědomení našich Němců, inž. Pfob o problematice stavovské myšlenky, dr. Šimon o „stavu“ podle Quadragesimo anno atd. Drobné zprávy a situační referáty.

Maďarský katolický tisk na Slovensku. Nejstarší popřevratový list maďarských katolíků na Slovensku je patnáct let vycházející náboženský týdeník „Új Szív“ (Nové srdce). Rediguje dómský kaplan Augustin Hladík

v Bratislavě. Časopis je nepolitický, sleduje tendence výchovné a brání katolické zásady. Pro děti vydává list měsíční přílohu „Szivgardista“ (Gardista Srdce). Katolický klerus má výborný měsíčník „Katholikus Lelkipásztor“ (Katolický duchovní pastýř), rediguje dr. Jozef Köhgyi. List má kazatelskou přílohu „Eucharisztikus Apostol“ (Eucharistický Apoštol). Tyto oba náboženské listy vznikly záhy po převratě. Postupně vznikaly tyto listy: „Szűz Maria Új Virágos Kertje“ (Panna Maria, zahrada květů), měsíčník, původně v Nových Zámcích, nyní v Komárně, redigovaný farářem Jozefem Király a benediktínem P. Lucián Biró. Je to orgán mariánských družin a spolupracuje

dobře s „Új Szívem“. Úředním orgánem Katolické akce maďarských věřících je rožňavský „Krisztus Királysága“ (Kristus Král), redigovaný drem Juliem Priviczky. V Nových Zámcích vychází list katolických profesorů a učitelů „Világosság“ (Světlo), v němž jsou dobře glosovány pedagogické aktuality. Tlumočnickem mladé katolické inteligence je košický měsíčník „Új Élet“ (Nový Život) za redakce Eleméra Rádyho. Články vysoké úrovně a přehledy z celého katolického života. Komárenský měsíčník „Katholikus Nő“ (Katolická Žena) je listem vzdělávacím a organizačním katolických žen. Rediguje Šára Schalkházo, sociální sestra. Katolický skaut a mládež mají svůj

měsíčník „Tábortűz“ (Táborový oheň). Misijský Dom Matky Božej v Nitře vydává pro maďarské katolíky obrázkový misijní měsíčník „Világposta“ (Světová pošta). Katolický tisk je dobře doplňován četnými tiskovými věstníky, z nichž jsou nejlepší košický a komárňanský. Politické katolické týdeníky jsou: v Rožňavě „Sajó-Vidék“ (Náš Kraj), v Nitře „Nyitrai Megyei Szemle“ (Nitraný Přehled), v Bratislavě „Érsek-Ujvár“, „Magyar Neplap“ (Maďarský lidový list), a v Užhorodě „Hétfői Újság“ (Pondělní noviny). Maďarští katolíci nemají na Slovensku svého denního listu.

Más—

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu

Ústřední záložna lidová

Praha II., Spálená č. 15

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice čte u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují od 31. prosince 1933 již 150 mil. Kč vkladů.

Objednávky, reklamace
a čísla na ukázkou zašle

● ČASOPIS „ŽIVOT“
Praha II., Spálená 15

Příští číslo vyjde 1. července.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akc. tiskárna v Praze II., Karlovo n. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. J. O. Martinovský, P. Stankovský, Dott. Marko Weirich, B. Zub, Vilém Bítar, Dr. Khunt, Karel Vlček. — Poznámky. — Zrcadlo. — Život náboženský, kulturní, politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 1. července 1934. Ročník XVI. Číslo

10

Uskutečněte myšlenku sv. Prokopa, stavte most dle jeho plánů.

Úcta světců v českém národě v době přítomné jest cosi nezáživného. Neboť průměrnému člověku jest světec jakýmsi odvážlivcem, který z pouhé svévole proti obecnému řádu chce na sebe upoutati pozornost zbožnými úkony. Co je tak představa obecná, že nelze vůbec se nad ni pozastaviti. Víme a vidíme kolem sebe, že i dnes několik světců požívá zvláštní pozornosti. Ale přihlédneme-li blíže, setkáme se spíše s módou a egoismem, než s láskou a pochopením pravého poslání těchto přátel Božích.

Proto nikterak nezarazí (třebas zabolí), když český člověk docela nic neví o těch květech Cirkve, jež vydala jeho vlast. Bývaly ovšem časy, kdy byli jsme hrdi a pyšní na své národní světce, ale to vše jest zapomenuto v legendách a zbožných písních. Tehdy totiž ještě národ žil a zpíval.

Svatý Prokop je dnes také jedním z těch pomíjených světců. Jeho úcta zachovala se ještě nejspíše mezi horníky, jichž jest patronem. Ale marně byste jeho jména hledali v matrikách. Moderní dítě nepotřebuje ochránce a přimluvce. A přece, kolik zajímavého nám vypravují legendy a staré paměti o tomto podivuhodném knězi-poustevníku! Kolik krásného by o něm mohla vypravovati matka svému dítěti, jež by ozdobila jménem Prokopovým?

Svatý Prokop byl českého původu, od Kouřimě. Za jeho života dohasínala na území kdysi velkomoravské říše slovanská liturgie. Sémě zaseté svatými věrohvěstami bylo sice udušeno náporom ze západu, ale jest jisto, že spojení mezi troskami „starověrců“ v českých zemích a dosud existujícími kláštery v Uhrách za života světce nebylo ještě zcela přerušeno. A tak Prokop znal už z domova východní ritus slovanského jazyka obřadního. Nejprve byl světským knězem. Ale rozhodl se záhy, že věnuje se cele Bohu a odešel na poušť do lesů nad Sázavou. Leč těžko se utají světlo, třebas bylo ukryto. A tak i poustevník Prokop z přízně knížete Oldřicha shromažďuje kolem sebe rodinu mnišskou a podřídív se s bratřími reguli svatého Otce Benedikta, založil klášter slovanského obřadu. V té době ještě nebylo tolik klášterů, aby založení nového nerozhlásilo se po celé zemi. I přízeň knížecí zajistí k tomu přispěla. Proto stal se nový klášter při kostele Panny Marie a sv. Jana Křtitele (to nám připomíná obvyklé patrony kostelní na Východě) záhy milým a touženým útočištěm duším, které v úplném oddání se Bohu viděli svůj křesťanský ideál.

Jest, zdá se, mylným tvrzení, že slovanský klášter na Sázavě jest uměle vypěstovanou květinou, předurčenou k zániku. Klášter byl vyvolán jistě naléhavou potřebou, a že my odbudeme tak důležitý moment z dějin domácích frází, nesmí nikoho překvapiti. Účast, ba skoro spíše naléhání Oldřichovo, aby Prokop shromáždil kolem sebe rodinu mnišskou, to potvrzuje spíše opak. Ještě v době Oldřichově nebyla trvale ustálena politická a kulturní orientace českého národa. Vzpomeňme, že svatý Vojtěch byl docela cizí v českém prostředí. Proto zavedení slovanské větve benediktinské prostřednictvím svatého Prokopa bylo pokusem, věrme, že cílevědomým, ze střediska kultury — kláštera — vzkřísiti východní obřad a tak postaviti protiváhu kultuře šířené z Němec. Není to ostatně nic divného, neboť toto dozrívání zápasu objevuje se v českých dějinách ještě několikrát, jako jiskry doutnající pod popelem. Že nezachvátily ohněm český národ, to spíše tkví v jeho povaze, než v nemohoucnosti myšlenky.

Sázavský klášter byl a zůstane zajímavým a, myslím, také důležitým úsekem českých dějin. Svatý Prokop svým vědomým navazováním na domácí tradici a oživením styků s kláštery na Východě naznačil českému národu cestu, kudy musí se ubírat, chce-li v dějinách Evropy skutečně udržeti to místo, jež mu jeho zeměpisná poloha předurčila.

Přivtělením Slovenska k českému státu byla část tohoto Východu vpočtena do sféry západní kultury. Podkarpatská Rus jest potom tím mostem, po němž musíme přejíti na druhý břeh, chceme-li splniti program svatoprokopský. Neboť jest frází myšlenka slovanská, když nemá pevných pylonů most, který by spojoval dva rozdílné světy. Plány k této stavbě byly zakopány v rozvalinách sázavského kláštera. Obnovený český stát, posunuvši hranici svoji daleko na východ do sféry východního obřadu, na štěstí s převahou sjednocených Slovanů, jest nyní povolán, aby použil tohoto starého plánu, aby vyhledal mezi sebou dovedné stavitele, zručné pracovníky.

Čoto století, které začínalo dozríváním liberalismu a všech jeho zplodin, toto století bude zase stoletím Ducha. Národové, znechucení odpornými žonglery, budou hledati náplň svého poslání ve věcech vyšších, než v třídní nenávisti. Národové Evropy, mají-li býti zachráněni před hrozícím nebezpečím Východu, bu-

dou donuceni ke skutečně svatě alianci, kde Slované budou mít hlavní slovo. Nejen proto, že jsou na pomezí žlutého nebezpečí, ale také proto, že tento veliký národ dosud se nevyžil. Ani kulturně nesplnil docela svého poslání. Proto most, jež i zrakům okolních národů představují naše země karpatské, proto tento most musí se stát branou, kterou Slované z Východu nejen přejdou do tábora Evropy, ale také přijdou jako svatí mudrcové z Východu ke kolébce křesťanstva. Toto století bude stoletím víry. Zbožné víry a lásky. Slované pak mají tolik pokladů, jež mohou přinést Božskému Dítku, že s úžasem na ně bude patřit celý svět.

Svatý Prokop ovšem očekává, že národ, který má v rukou velké tajemství, jak otevřít bránu, že tento národ nezkłame. Dosud mohl jen pochybovat. Nedopusťme, aby nad námi nařikal, jako nad marnotratnými syny.

Bořivoj Benetka.

Dr. J. O. Martinovský:

Z historie rasového badání.¹

Biologické dějiny lidských plemen jsou skutečnými a základními dějinami států. Válečné a duchovní skutky států buďtež vykládány z fyziologických zvláštností a z nerovností plemen, žijících v těchto státech.
(Ludv. Woltmann: Politische Anthropologie. Cit. z Rádlových Dějin výv. teorií.)

Opakuje se tu stará historie. Francouzský mozek zplodil geniální myšlenku, jejím matrikovým otcem a pestounem stane se však mozek německý.

Francouzský diplomat M. A. de Gobineau vydal r. 1853—1855 čtyřsvazkové dílo „Essai sur l'inégalité des races humaines“ („Pojednání o nerovnosti lidských ras“), jež je považováno za počátek rasového badání. Gobineau se snažil dokázat, že nositelem kultury jsou aristokratické vyšší vrstvy, uchováující ušlechtilou rasu. Neštěstím pro národ i lidstvo je křížení ušlechtilých plemen s rasami méněcennými, které se na neštěstí vždy více děje. „Sprostý pes jest dosud nejkrásnějším výsledkem křížení. Za týmž ideálem míří také lidstvo,“ píše Gobineau. Bylo v tom nepochybně i hodně zatrpklosti k oběma revolucím u tohoto jistě geniálního muže, když se nerozpakoval dále napsat, že nebude-li zavčas učiněna přítrž pronásledování a vymírání šlechty, stane se francouzský národ i lidstvo ospalým lidským stádem jako přežvykující bůvolové v hničících pontických bažinách.

Francie v minulém století vždy — i za přechodných císařství — plná revolučních ideálů — neměla ovšem pochopení pro takovéto nedemokratické učení. Zato však v Anglii a v Německu našlo dílo Gobineau-ovo mohutný ohlas, ovšem také proto, že ideál rasy spatřoval v severských národech. V Anglii spisovatel Houston Steward Chamberlain (zeť Wagnerův) ve své „Filosofii dějin“ horlivě se obírá rasovou otázkou a „rozmarný osud“ tomu chtěl, že rčením: „Každá rasa musí zaniknouti, která svou krev obětuje rasovému smíření,“ vyšla z úst anglického státníka Benjamina Disraeliho — židovské národnosti.

Pravou vlast však našlo studium rasových otázek v Německu, kde mají dosti universit a nadbytek trpělivých, pilných, horlivých a důkladných universitních profesorů-učenců, jakých právě rasové studium — tolik budující na statistikách a měřeních — vyžaduje. Na německé půdě vykvetla v t. zv. „Germanentheorie“ vrcholící ve velení nordické rasy, o níž se Němci domnívají, že je to původní rasa starých Germánů a v níž spatřují výkvět lidských plemenů.

Znamenité pomoci dostalo se rasovým teoriím v zavedení kranologie (měření lebek), kterou pracoval švédský anthropolog Retzius. Jmenovitě t. zv. délkošířkový index hrál své doby v anthropologii význačnou roli. Tímto indexem se rozumí poměr stonásobné největší šířky lebky k největší lebečné délce, tedy $\frac{\text{šířka} \times 100}{\text{délka}}$, z toho vyplývá, že čím je

lebka delší, tím má nižší délkošířkový index a naopak. Dle indexu rozlišujeme dolichocephaly či dlouholebce s indexem pod 75, mesocephaly či středolebce s indexem od 75 do 80 a brachycephaly či krátkolebce s indexem nad 80.

Tento index byl svého času téměř jediným a výhradním vodítkem v rozlišování ras a Němci si nesmírně zakládali a zakládají na tom, že mají největší procento dlouholebců. Tvrdilo se a někteří rasoví extremisté němečtí dosud hlásají, že rasa mající dlouhé lebky je vývojově nejvyspělejší, ostatní jsou méněcenné. Francouzský anthropolog Laponge, který svými názory znamenitě hrál Němcům do noty, napsal: „Skoro všichni velcí mužové patřili dlouholebému plemeni blondýnů, i když se zdá, že byli příslušníky docela jiného národa, a nedivil bych se, kdyby světlo, které jiná některá plemena rozšířila, mělo se přičísti tomu, že k jejich líné hmotě jest přidáno něco živlu světlého, dlouholebého, který však jest zakryt neprůhledností doby. Světlé, dlouholebé plémě dodalo asi vůdčí kruhy Egyptu, Chaldaei, Assyrii. Věc je skoro jistá v Persii a v Indii a možná snad i v staré Číně. Její význam jest skoro jist v civilisaci řecko-římské, a dnes jest význam národů skoro docela úměrný množství dlouholebých blondýnů, kteří jsou v jejich vůdčích třídách. K tomuto plemeni patřili prvkové galští a frankští, kteří založili Francii a její lesk; jsou to titíž lidé, kteří v Němcích dodávají davům života a pohybu“ (cit. z Rádlových Dějin).

Z uvedeného vysvítá, že nynější rasový radikalismus německé národně-socialistické ideologie není naprosto jejím majetkem a vynálezem. Je to pozdní sirotek po vědeckém materialismu a darwinismu z druhé poloviny minulého století, jemuž se nad očekávání dostalo vřelého pěstouna se strany nesnášenlivého šovinismu. Kdežto druhdy materialismus se stal úhelným kamenem marxismu, rasová teorie, tak alespoň, jak je v Německu národně-socialistickými teoretiky chápána, produkt materialismu, stává se jedním z pilířů zdánlivého protikladu marxismu — šovinismu. Vskutku, je to jen další doklad, že obě hnutí mají společné kořeny, či lépe, jsou napájeny z téhož pramene — totiž z materialistického nazírání na život. Či není materialismus tam, kde kultura je určována počtem dlouholebců? Kde to, co jest vlastností dlouholebců, je eo ipso vynikající, pravdivé, dobré a mravné? O tomto směru rasového badání plně platí slova vynikajícího německého rasového badatele Merckenschlagera, jež napsal v knize „Rassen-sonderung, Rassenmischung, Rassenwandlung“, že je to pohrobek materialistické epochy, ač se zdá býti velmi antimaterialistickým.

Psychologicky ovšem heslo kultu rasy znamenitě zapadá do národně-socialistické mentality, která burcuje v politice „zbědovaný“, „pokořený“, „poní-

¹ V serii několika článků vyličím čtenářům „Života“ vznik, vývoj a stav badání některých zajímavých rasových problémů, které vlivem událostí německých vstoupily nyní v popředí zájmů širší veřejnosti. Články budou tvořiti samostatné celky, aby smysl jejich nebyl čtrnáctidenními, event. delšími intervaly rušen a čtenář měl vždy před sebou uzavřené pojednání.

žený“ a „vyssávaný“ národ, našla v rasové teorii ještě také „degenerovaný“, nebo alespoň „ohrožený“ národ tělesně a duševně míšením s cizími, méněcennými rasami. Tento pesimismus politický, hospodářský a rasový, z něhož národně-socialistické hnutí se stávalo jako jediný vysvoboditel, ukázal se ovšem, jak známo, heslem velmi působivým. Již ostatně před válkou byly německými šovinisty nároky německého imperialismu takto ospravedlňovány. V poválečné hospodářské bídě, kdy našli národní socialisté psychologický moment, kdy stará hesla dosáhla zvláštní působivosti a přitažlivosti. Také antisemitismus, který už dlouho před válkou doprovázel ex-

trémní rasové hnutí, našel po válce živou půdu v korupci židů, kteří dovedli kořistiti z politické konjunktury v poválečném Německu.

Skuteční vědečtí rasoví teoretikové němečtí jsou ovšem daleko umírněnější a kritičtější, jak bude jinde uvedeno. Bohužel tak hluboce německému duchu zakoreněná solidarita žádá podřízení se třebas i pravdy násilí. A tak vidíme, že žádný německý vědecký pracovník se proti hrubostem výstředního rasismu neozve. Ta slavená německá věda ukázala, že její morální váha u vlastního národa je velmi slabá. Mnozí z vědců se dali úplně do služeb nového režimu, jiní mlčí. To už ruská věda obstála čestněji.

„Duch vane, kde chce...“ *Sw. Jan.*

(Ke dvacátému výročí smrti Josefa Kotka.)

Nevyzpytatelné jsou cesty Boží milosti k lidskému srdci. Najednou zavane jak živý vítr z nadpozemských sfér a rozjasní rozum a zachvěje vůli člověka, střese se stromu našeho všedního života suché a prázdné plody a dá vypuštění nebeským, věčným.

Vrcholem moudrosti křesťanské jest: pozemským pohrdati, nebeské milovati. K těmto vrcholům dospívají někdy konvertité náhle a za cenu trpkých obětí, jindy — po těžkých bojích duševních.

Konverzitou vsutku zajímavým v historii českého boje za obnovu samostatného státu českého a československého jest redaktor Josef Kotek, rodák z Plzně, kde se 17. června 1883 narodil. Jeho otec byl zaměstnan ve Škodových závodech. Povoláním byl Kotek soustružníkem; k tomuto řemeslu se připravil školou měšťanskou a pokračovací průmyslovou. Politicky byl organizován ve straně nár. socialistů. Poněvadž byl člověkem velmi snaživým a odborově činným, stal se redaktorem prostějovského časopisu „Pokrok“.

Na schůzi potravního spolku ve Smržicích u Prostějova řekl Kotek několik vět o válce, o rakouské monarchii a českém právu na vlastní stát. Byl udán někým z přítomných, zatčen a odveden do Mor. Ostravy k polnímu soudu, souzen a 23. prosince 1914 odsouzen k trestu smrti pro pobuřování proti monarchii.

Po vynesení rozsudku hledal vojenský soud pro Kotka kněze, ač Kotek byl bez vyznání. I v tom jest zvláštní řízení Boží. Byl volán kněz z vojenské nemocnice, ale nemohl přijít, poněvadž byl maďarské národnosti. Druhý opět byl řeckokatolický Rusín. Až konečně našel soud kněze rodem Čecha z Mikolajic od Opavy, pátera Hoblíka, který během dvou měsíců byl již u třetí popravy. Páter Hoblík byl upozorněn hned při svém příchodu obhájcem doktorem Radlewským, Polákem, soudním radou ze Lvova, že odsouzenec jest v přízemí a že jeho žena je s ním a čeká na kněze, aby šla s knězem prositi o zrušení rozsudku smrti. Kněz bez váhání šel s Kotkovou za generálem Matuschkou. Ale generál Matuschka přijal jen kněze, Kotkovou nikoliv. Žádost kněze bráskně odmítl. Po návratu do cely redaktor Kotek požádal kněze, aby ho vzal do Církve zpět a aby jej i církevně sezdal s přítomnou ženou, Marií Průšovou. Kotek byl od-

hlášen z církve a úředně-civilně oddán s Marií Průšovou v Plzni 11. ledna 1911. Kněz vyhověl jeho přání, přijal jej do církve a po svatě zpovědi redaktora Kotka ve vězeňské cele oddal. Tak to kněz Páter Hoblík vykládal v Ostravě v prosinci 1914 a v Pulji v roce 1915. Prostějovský „Ječmínek“ přinesl o konverzi zprávu v lednu 1915.

Zcírkvenní sňatku je podle předpisů církevních poznamenáno v křestní matrice Kotkově v Plzni i v křestní matrice Marie Průšové v Jičíně. Kdyby se byl Kotek vrátil do Církve před rozsudkem, bylo by nasnadě podezření, že chtěl tím získati pro sebe soud. Ani mu však nešlo o majetek a o dědické právo, poněvadž byl už oddán civilně s Marií Průšovou v roce 1912. Zbývá tedy jen jediná možnost, že Kotek se vrátil do Církve z vnitřního a pevného přesvědčení. Stál před branou věčnosti. Viděl, jak se řítí před ním vše do propasti. Poznal, jak nespravedlivým soudcem umí býti člověk a jak zlomyslným a ďábelským tvorem je — udavač. Kotek byl poctivým přítelem chudého lidu. Zastával právo českého národa na vlastní stát. Státní právo české má v Kotkově svého legionáře, který položil v den před Štědrým dnem svůj život pozemský jakoby za vánoční dar českému národu.

Kotek musil býti přesvědčen, že Bůh je nejvyšším pramenem spravedlnosti v životě národa i jednotlivců a že Bůh musí všechny účty vyrovnati na onom světě. Tím vysvětlíme si Kotkovu zbožnou smrt. Modlil se po celé cestě až ke kůlu popravnímu. Umíral podle vypravování kněze s modlitbou na rtech. Černožlutý katolicismus, lokajské podkuřování nahoru a surovost dolů nenáviděl, ale měl důvěru ke knězi, v němž vycítil opravdového sluhu náboženství a nikoliv sluhu režimu, který ho odsoudil na smrt. Věřil v Boha, jenž neopustí nikoho, ani popraveného redaktora dělníka, ani jeho národa.

Cizina hledí na náš stát někdy jako na nový útvar, světu cizí a neznámý. Nejsme od včerejška, poněvadž zákony přirozené též nejsou od včerejška. Konvertita Kotek vzdal čest věčným zákonům božím a zpečetil jejich platnost pro sebe a pro svůj národ svou vlastní krví, přiřadiv se čestně k těm, kdo už před věky dovedli prolévati krev svou za československou vlast.

Dr. V.

*P. Stankovský**

Vývoj slovenského autonomizmu.*)

Zmienili sme sa o príčinách, ktoré daly vzniknúť slovenskému autonomistickému hnutiu. Intolerantná pokroková kultúrna politika, nerešpektovanie slovenských nacionálnych, rečových a povahových od-

lišností a neskrývané presvedčenie mnohých českých ľudí v Čechách i na Slovensku, že Slovensko má byť koloniálnou zemou obnoveného českého štátu (čo neskôr český publicista dr. J. Pluhař napísal v Ottovom

* Viď autorov článok „Vznik slov. autonomizmu“ v 8. č. Života.

Obchodnom slovníku doslova takto: „Ani v době největší persekuce převážná většina neslevila ničeho z maximálního českého programu, jehož jádrem byl suverenní stát *český* z Čech, Moravy a Slovenska... *Slovensko bude naší koloniální zemí*, je mylným názorem, jako by snad koloniální země nesměla s mateřskou hraničit. Příklad je Rusko se Sibiří.“) a v neposlední míře aj na sto procent pochybená, egoistická a stranícko-protekciónárska personálna politika pražských centrálnych úradov, ktoré po tejto stránke spravodlivé požiadavky Slovákov ignorovali — a dodnes ignorujú alebo sabotujú, — boli by pravdepodobne bývaly podnetom pre založenie radikálneho slovenského hnutia na obranu náboženských, kultúrnych, národných a regionálnych záujmov Slovenska aj bez Pittsburskej dohody. Okolnosť, že rev. P. Žiška doniesol na Slovensko text u nás dosiaľ neznámej Dohody, len urýchlila vznik tohoto hnutia a učinila Slovákov, povedal by som, rozhodnejšími, lebo im quasi ukázala, že slovenské špeciálne požiadavky sú písomne garantované nikým menším, ako prezidentom-osloboditeľom. Pittsburská dohoda vlastne dodala agresívnosťou českého centralistického živlu (reprezentovaného hlavne socialistami, ktorí, ako vieme, mali vtedy v štáte rozhodujúcu moc) priamo konšternovaným a zastrašeným Slovákom odvahy, a ukázala im, čo môžu a čo majú žiadať.

Slovenskí ľudáci vedeli, že so svojimi požiadavkami musia vystúpiť na parlamentnej pôde. Ale kto mal ich požiadavky právnický formulovať? Strana nemala človeka, ktorý by sa bol vyznal v štátnom práve (z jej prívržencov-právnikov, praktických advokátov, si nikto na takúto dôležitú vec asi netrúfal). Preto jej prišiel veľmi vhod profesor bývalej maďarskej Alžbetinej univerzity v Bratislave, dr. V. Tuka, ktorého objavil istý kňaz, hrajúci dodnes v slovenskom ľudovom hnutí dosť význačnú rolu. Dr. Tuka ako univerzitný profesor a k tomu právnik mohol byť považovaný za schopného a kompetentného zostaviť odborný elaborát, shrnujúci slovenské požiadavky. Nemám naeraz možnosti zistiť, či dostal na to poverenie od strany, alebo či konal z vlastnej iniciatívy (prípadne z iniciatívy niekoho iného, mimo Slovákov stojaceho), ale dosť na tom, že takýto elaborát — návrh autonómie Slovenska — v roku 1921 vypracoval. Medzi stúpenci Slovenskej ľudovej strany však tento radikálny dualistický návrh nikdy nezískal sympatií, vedenie strany ho odmietlo a preto ani nikdy nebol podaný v parlamente. Mohli by sme preto bez ďalšieho prejsť cez tento návrh, lebo praktického významu nemal, ale chceme čitateľstvo oboznámiť s vývojom autonomistického hnutia a preto ho skrátené uvádzame.

„*Návrh zákona o autonómii Slovenska*“ — takto znel titul elaborátu dra Vojtecha Čuku — obsahoval jednak text navrhovaných zákonných opatrení, jednak ich odôvodnenie. Podľa tohoto návrhu Československo bolo by sväzovou republikou, pozostávajúcou z dvoch republikánskych štátov: štátu českého a štátu slovenského. Obe dva tieto štáty by úplne a neodvisle požívaly svoju najvyššiu štátnu moc, tak vo vzťahoch vnútorných, ako aj zahraničných. Vnútrošný život každého z oboch štátov bol by úplne samostatný. Každý z oboch štátov mal by svoju vlastnú ústavu i zákony, svoje orgány zákonodarné, vládne, správne a súdne, vlastné štátne občianstvo, štátne územie, štátnu reč, ba i štátne znaky a prapory.

V medzinárodnom práve a politike vystupovali by oba štáty tiež úplne samostatne. Každý bol by zvlášť členom Spoločnosti národov, samostatne by uzavíral a menil medzinárodné smluvy, len s tým omedzením, že by nemohly viesť samostatne vojnu a uzavierať smluvy vojenské a mierové.

Spoločenstvo oboch štátov prejavovalo by sa dvojakým spôsobom: tým, že by určité veci boli upravené jednotne sväzovou listinou a tým, že by boli zriadené určité spoločné orgány, a to: 1. prezident

republiky, volený na štyri roky, striedavo: raz Čechi, raz Slováci; 2. generálny štáb, a 3. ministerstvo zahraničných vecí. Toto by však bolo spoločným orgánom len dotiaľ, kým by sdružené štáty, buďto každý osobitne, alebo svorným usnesením nedohodli sa na inom opatrení.

Každému je jasné, že takúto autonómiu, ktorá by zo Slovenska bola urobila zdanlivé štát, vo skutočnosti korisť susedov, Slovenská ľudová strana chcel nemohla a nechcela. V časoch, keď tento návrh uzel svetlo sveta, bol som práve abiturientom gymnázia. Je známe, že stredoškolská mládež tých čias bola politicky hodne exponovaná a radikálna. A pamätám sa, aké sklamanie vzbudil v nás *takýto* návrh autonómie Slovenska. O tom, že Andrej Hlinka takúto autonómiu pre Slovensko nikdy nežiadal, a že by ju ani dnes neprijal, myslím, bolo by zbytočné reči šíriť.

Po vypracovaní Tukovho návrhu na autonómiu Slovenska teda Slovenská ľudová strana ešte vždy nemala podľa vlastného želania formulovaného súhrnu autonomistických požiadaviek. Poverila preto svojho poslanca, ružomerského advokáta dra L'udevíta Labaja, aby vypracoval *nový návrh* autonómie Slovenska. Dr. Labaj návrh vypracoval a 25. januára 1922 ho podal v poslaneckej snemovni N. S. (tlač č. 3403) ako „*Návrh na zmenu ústavnej listiny Československej republiky zo dňa 29. februára 1920, ktorým sa uzakonnuje samospráva Slovenska*“. Podpisali ho všetci ľudoví poslanci s Hlinkou na čele, a aj nemeckí kresťansko-sociálni poslanci. Tento návrh je plný formálnych i vecných nedostatkov, nesvedčí nijak o zvlášťnej právnickej kapacite autora, ale je o mnoho miernejší, než návrh predošlý, s ktorým nemá nič spoločného. Základom Labajovho návrhu nie sú dva samostatné štáty, ale jednotná Republika československá so spoločnými najvyššími orgánmi. Slovensko by podľa tohoto návrhu tvorilo nedielnu súčasť Republiky, malo by širokú politickú autonómiu, ale pokiaľ by určité veci neboli vyhradené slovenským zákonodárnym a správnym činiteľom, centrálnemu zákonodárstvu a centrálnym úradom by aj naďalej zasahovali na Slovensko.

Podívajme sa aj na tento návrh zblížša. Návrh je formálne návrhom na reformu ústavnej listiny. Je motivovaný okolnosťou, že v ústavnej listine z 29. februára 1920 nebolo uplatnené samourčovacie právo slovenského národa, a že revolučným Národným zhromaždením prevedené riešenie položenia Slovenska v ČSR. nezodpovedá ani záujmom Slovenska ani záujmom Republiky. Rozoznáva špeciálne (vnútorné) záležitosti Slovenska a spoločné záležitosti celej republiky. Špeciálne (vnútorné) slovenské záležitosti podľa návrhu sú: administratíva, školstvo, kultus, obchod, pravosúdie, orba, verejné práce, sociálna pečlivosť a na tieto sa vzťahujúca financie a zákonodarstvo. Spoločné záležitosti celej Republiky sú: štátne občianstvo, vojsko, veci zahraničné, verejná doprava, verejné právo, voľba prezidenta a na tieto veci sa vzťahujúce financie a zákonodarstvo.

Zákonodárnú činnosť pre celé územie Československej republiky vykonávalo by, podľa Labajovho návrhu, Národné zhromaždenie, v ktorom by zasedali aj poslanci a senátori zo Slovenska, a pre zvlášťne slovenské veci bol by zriadený jednokomorový slovenský zákonodarný snem, ktorý by sa skladal z toľkých poslancov, koľko poslancov a senatorov volí Slovensko do Národného zhromaždenia. Obe dve snemovne volily by sa na šesť rokov. Slovenský zákonodarný snem mohol by suspendovať platnosť zákonov na území Slovenska, ak by sa proti niektorému takémuto zákonu ohradil dvojtretinovou väčšinou. Voči zákonným usneseniam slovenského snemu mal by prezident Republiky právo suspenzívneho vetá. Keby sa však na zákone slovenského snemu, ktorému prezident odoprel svoje schválenie, slovenský snem znovu usniesol trojpätinovou väčšinou, stal by sa zákon právoplatným.

(Pokračovanie.)

Thomas More vyznavačem římské jednoty.

Veliký anglický spisovatel Hilaire Belloc, autor děl *Evropa a víra*, *Marie Antoinette*, *Kardinál Richelieu* atd., napsal do časopisu *L'Illustrazione Vaticana* delší studii o anglickém mučedníkovi Tomáši Morovi, kancléři anglické říše za Jindřicha VIII., z níž vyjímáme ve výňatku následující nejdůležitější zajímavé poznatky. Thomas More narodil se v Londýně 7. února 1478. Byl jedním z prvních advokátů v Londýně a r. 1510 jmenován podšerifem. R. 1518 král ho jmenoval členem Privy Council a 25. října r. 1529 nastoupil místo velkého kancléře anglické říše po Wolseyovi, který upadl v nemilost. R. 1534 parlament odhlasoval zákon o potvrzení sňatku Jindřicha s Annou Boleynovou, jež požehnal arcibiskup Cranmer přes protest papežův a odpor Tomáše Mora. Tento se zdráhal složit novou přísahu a 6. července r. 1535 po dlouhém věznění byl stať. Thomas More byl plodným spisovatelem, zvláště je známa jeho kniha *Utopia* a úchvatné jsou jeho dopisy z vězení. Byl spřátelen s Erasmem z Rotterdamu.

V dějinách anglických mučedníků Thomas More zaujímá místo samo pro sebe. Mučednictví Morovo nebylo výsledkem nadšené obhajoby náboženství proti velikému pronásledování se strany všeobecné herese, nebylo ani zářivým příkladem člověka, který vedl jiné do velkého boje. Mučednictví Morovo bylo izolovaným skutkem, skutkem, který tehdy se zdál excentrickým, a představuje pro nás a pro celé naše budoucí pokolení veliké poučení: *Svatost svědomí*.

On zemřel pro jediný bod z celé katolické nauky, bod, který tehdy byl nanejvýše nejasný pro lidi takového vzdělání, jaké měl More, zemřel v okamžiku, kdy jeho skutek se zdál spíše politickým než náboženským, kdy jeho vlastní obdivovatelé to pokládali za excentrický skutek.

Co je ještě pozoruhodnější: on zemřel pro bod katolické nauky, proti kterému sám dříve dokonce horoval vědeckými argumentacemi. A zemřel úplně osamocen, aniž by dostal slova útěchy od někoho ze svých bývalých obdivovatelů. Je to skoro jedinečným případem v dějinách mučedníků vůbec a jediným případem v anglických dějinách. Co ještě dává více vyniknouti jeho mučednickému skutku, je okolnost, že se věc udála už v předvečer kontroverzí o papežský primát v okamžiku, kdy lehký kompromis, jen krátký odklad mu mohl zachránit život. Mohl udělati to, co udělali mnozí jiní lidé jeho vzdělání, jako Gardiner, mohl přijmouti přerušení styků se Sv. Stolicí jako přechodní děj, který se vůbec netýká základů víry.

Přece raději šel do smrti, která nabývá dále zvláštního významu, když se uvažuje, že More nebyl naprosto konservativním živlem, naopak byl nadšeným zastáncem obnovy katolické církve, ne menším než Erasmus z Rotterdamu a dokonce s větší odvahou než Erasmus. Odlišuje se také od celé řady mučedníků protikatolické zběsilosti, kterými se může chlubit zvláště irský národ: More byl velmi národním, snad nebyl nikdo větším Angličanem, než byl on.

Rozlišování mezi katolicismem a anglikanismem a vůbec protestantismem je dnes pro nás jasnou věcí: spočívá v uznání supremacie Svaté Stolice jako nutné záruky jednoty církevní. Hlava Morova padla r. 1535 a minulo dvacet let, než v Anglii všechny vzdělané osoby byly přesvědčeny, že oddanost k papeži byla znakem katolicismu.

Za života Morova tyto poznatky nebyly ještě jasné. Především bylo třeba 150 let k diskusi o mezích papežské autority, která utrpěla po schismatech a po politických zásazích tak, že obecně autorita koncilů byla pokládána za vyšší papežské autority. — V Anglii, kde mravní zkáza v církvi byla mnohem menší než kdekoli jinde, církev byla dlouho spíše pod řízením civilní moci, nové monarchie, než pod řízením ústřední duchovní autority v Římě. Přes to, že církev byla považována v teorii za autonomní instituci, běžné záležitosti zdály se Angličanům jako otáz-

ky rozhodnuty ve skutečnosti anglickou vládou, ovšem vždy shodně se Svatou Stolicí, v případech rozporu po dlouhých jednáních se Svatou Stolicí. Mimo to Jindřich VIII., o kterém se v mládí zdálo, že se stane canterburským arcibiskupem, měl úplně ortodoxní víru nad běžný průměr, studoval v mládí bohosloví a skutečně obhajoval katolickou nauku a zvláště práva papežova proti luteránům. Byl silným odpůrcem reformačních snah, které se už objevovaly na pevnině a kterým zabránil přístup do Anglie.

Rozpor s papežstvím tedy neměl původ v náboženských záležitostech, a to je důležité. Vznikl spíše jako politická aféra, komplikovaná předchozími skutkovými okolnostmi druhořadými a pravidly kanonického práva, kterým obyčejný člověk nemohl rozumět. Rozpory mezi anglickou korunou a Svatou Stolicí zdály se všem, jako by neměly co dělati s katolickou naukou. Také nátlaky na Svatou Stolicí se strany anglické vlády byly spíše politického rázu a není přeháněno, říci, že i po divulgaci zákona o supremaci, podle které Jindřich se stal nejvyšší hlavou církve v Anglii, pro mnohé byla novinkou čistě politickou, poněvadž se v ničem nedotkla ani klášterů ani obřadů atd. Stejně Jindřich neměl ani v úmyslu ustanovit lokální papežství, což se mu zdálo groteskní, spíše se mu jednalo o zajištění následnického práva pro dceru Anny Boleynovy. Pro Mora to bylo jen nahodilé, že byl požádán odmítnouti papežskou supremaci ve spojitosti s uznáním nového sňatku Jindřicha s Annou Boleynovou, a v tom tkví zvláštní odvaha a neohroženost Thomase Mora, které není rovno: byl nakloněn uznati i nové následnictví na trůn, také anglický zákon takový, jakým byl, a v důsledku toho také legimititu dcery Alžběty, narozené z Anny Boleynovy, a také legimititu ostatních synů, kteří se mohli naroditi; jediná věc, ve které však nechtěl ustoupiti, byl princip, že papež, a jenom papež je viditelnou hlavou církve na zemi. Ani universální církev, ani národní církev nemohly připustiti v duchovních záležitostech, aby laická moc byla vyšší než papežova. Muselo tak dojít ke schismatu, a dokladem schismatu bylo odmítnutí spojení s Petrem.

V tomto jediném bodě, přes to, že se to zdálo nerozlučně spojeno, Thomas More se ohradil ustoupiti, ačkoliv věděl, že to má za následek smrt. Také biskup Fisher neustoupil, ale on byl biskupem, který svou morální autoritou chtěl dáti příklad. Ale More byl laikem, který zastával nejvyšší funkci ve státě jako kancléř.

A byl sám... Nebylo přátelského hlasu, který by ho nadchl anebo povzbudil, nebylo nejmenšího ohlasu ani ve veřejném mínění. Nic nebylo pro něho než studený, izolovaný příkaz svědomí. A toho příkazu Thomas More uposlechl. Kolik skutků toho druhu může najíti v celých dějinách lidského heroismu? A této síle charakteru odpovídala duševní serenita, byl šťasten a dobré nálady během procesu, takovým zůstal v dlouhé době ve vězení a s lehkým srdcem šel pod guillotinu, zjev, u kterého se čas zastavuje, a zdá se, jako by byl z dnešních dnů: vyjma snad v tom, že dnes se nenajde oddanost tak absolutního rázu.

Dott. Marko Weirich.

Honba za řády a vyznamenáními.

Chybu udělal náš mladý stáť,
šlechtictví že zrušil demokrat.
Každý přec — a nejen jubilanti —
za stužkou a řádem se jen fantí.
Ještě že lze jinde za groše
získat rytíře erb nebo panoše.
Moh' i stáť svou ztuzit existenci
výráběním pseudoexcelenci.
Douška dí, že trochou parády
zakryjí lze všechny neřády.

O Václava Beneše Třebízského.

Padesáté výročí smrti Václava Beneše Třebízského vyvolalo v tisku řadu článků. I po tak dlouhé době nedověděli pochopití mnozí a mnozí klecanského kaplana. Někteří učeně rozebírali jeho dílo, aby na konec usoudili, že dnes je hromadou potlaštěného papíru. Druzí ohráli si při té příležitosti svoji zkslou polivčičku. Odesla to Církev, již byl knězem. V těchto věcech nedovedeme býti ani po tak velkém odstupu aspoň trochu objektivní. Nejsme schopni přiznat pravdu, třeba při tom porouchá se trochu čára podle našeho pravítká kreslená.

Dědictví Svatojanské vydává zajímavý soubor povídek Třebízského. Vezmete-li do ruky ty svazčky a čtete, budete čísti pozoruhodně a nepodivíte-li se na titulní list, neuvěříte, že tyto svěží, živé povídky jsou z pera Třebízského. Neboť autor, který se skutečně horečným chvatem pracoval, nestačil zásobovat časopisy svými povídkami. Hromadil proto myšlenky, často jen načrtl, napověděl, co by potřebovalo propracování, rozvedení nebo zase zhuštění. Hle, toť jedna z tragédií českého spisovatele. Stal-li se módním autorem, netrhnou se dveře prosebníků. Každý nakladatel, každý list chtěl by se honositi módním autorem, neboť — to nese peníze. Dokud neměl tuto gloriolu lidské slávy, dávalo se mu to znát na všech stranách, že je z milosti trpěn. Že se sice tiskne, ale spíše k jeho potěše, než k užtku nakladatelovu, ke slávě časopisu. Obrátili se karta, pak je ovšem jinak.

A tak žadatelé příspěvků honili také Třebízského. Pod nejrozmanitějšími záminkami a úskoky vynucovali si příspěvky. Přikročili-li nyní, po takovém odstupu let, bystrý třicidí a výběře z hromady nakupených povídek a obrázků jich celé náručí, vidíme, že možno oddělit i dnes ještě zrno od plev, že toto zrno ještě je schopné zaseti, může dát dobrou úrodu. To, myslím, že je po padesáti letech dobrá žen.

Nyní ještě několik slov o knězi Václavu Beneši a jeho husitských povídkách. I tady se měřilo podle toho, kdo o tom mluvil. Kdo četl kdy moje články o Jiráskovi, ví, jaké mám stanovisko k jeho historickým románům, zejména pokud se týče náboženských dějin. Napíše-li pan Arne Novák, že dílo Třebízského nebylo dílem básnickým, že bylo psáno docela bez intuice, a na druhé straně se koří básnickému duchu Jiráskovu, jistě to nemyslí doopravdy zde, ani tam. Třebízský jako kněz prožívá právě dobu, kdy vlastnictví stává se živou vzpruhou národu. Kdy každý se snaží povzbudit, oživit vlasteneckého ducha. Proto i on sahá

do té doby pro své povídky, která, podle tehdejšího názoru, byla nejslavnějším rozmachem české slávy. Hledá v té době to, co by bylo jeho srdci nejbližší. Nemůže svému zraku zastřít všechny ty potoky krve, všechny ohně a požáry, všechny zničené chrámy a drahé památky... Ale najednou před jeho očima se objeví vojenský průvod, před nímž kněz nese monstranci. Slyší promlouvati o Božích bojovnících, k jeho sluchu doléhá nejkrásnější vojenský hymnus, jaký kdy bojovný duch kteréhokoliv národa vypíval. Rázem zapomíná na ty černé a chmurné průvodce husitské slávy. Místo toho jeho horečnému zraku se zjevují horlitelé za Boží čest a slávu. Bojovníci za právo českého národa hájiti českou víru proti cizáckému útoku. Nevídí už boj zbraní, ale zápas o českou víru. To se bojuje s celým světem o to, aby český národ nebyl vylučován z katolicity. Aby český národ nebyl vyhozen na smetiště, přede dveře chrámů jako prašivinu stížený...

To všechno nastavila klecanskému kaplanu doba. To všechno mu ukázala ve svém zrcadle. A on, naplněný láskou k vlasti, ale i horlitel pro Boží slávu, on sedá ke stolku a nechá promlouvati své srdce. To rozezvucí se tisícovými tóny, rozehraje se v bezpočtu nových a nových černých znamének. A tento básník nemá intuice, nemá nic z toho, čím přioděl rhapsoda husitství?

Výročí Třebízského přišlo v době, která neumí hodnotiti. Tato doba dovede měřiti podle kapsy a podle kabátu. Nezná jiného měřítka. Neslyší nikde o srdci, neví ničeho o pravém nadšení o skutečné lásce. Proto ani nemůže rozuměti klecanskému kaplanu.

Vybili jsme sice Karlštejnské havrany, ale dosud marně hledáme, co bychom do této tvrže českého národa nasadili. Snad asi vybere se někde několik sýčků a kulichů, kteří jen za noci budou houkati v pustině tmy. Ale to bude tak daleko od našich paláců a vil, že docela nebudeme vědět o jich existenci. A přece budeme také mít ptáky, kteří nejsou oškliví a odporní jako Karlštejnští havrani.

Doba, která stojí před dveřmi i našeho národa, potom provede už prohlídku našich účtů. Nebude-li všechno tak, jak mělo být (a my víme, že nebude), zajistí i účet kaplana Václava Beneše bude znovu přepočítáván. To, co bylo odtud tajně přeneseno na jiné účty, bude navraceno na své místo. Neboť ani po knězi nikdo beztrápně neohrnoval nos, když si z jeho práce nadělal peníze.

B. Zubí.

Vilém Bitnar:

Třanovský a Rozenplut.

K 300. výročí Cythary Sanctorum.

Před třemi stoletími dokončil v Liptovském Svatém Mikuláši rukopis svého kancionálu „*Cithara Sanctorum*“ slezský emigrant a evangelický farář slovenský, Juraj Třanovský (1591 až 1637). Tisk sborníku protáhl se v impresi Vavřince Brewera v Levoči až do roku 1636 a za rok nato, dne 29. května 1637 Třanovský zemřel. Pro rodověrné Slovensko je to kulturní i národní událost prvního řádu, ale ani Čechové nemohou přejíti klidně toto výročí, které spíše než o jiného skvěle dokumentuje staletou jednotu obou bratrských národů i v době rozkvětačího baroku. Ani námitka luterské orientace tohoto kancionálu nemůže odvrátiti katolíky od uctění památky této klasické knihy, která v jistém smyslu náleží i jim. Třanovský při výběru svých čtyř set písní, jež první vydání kancionálu obsahuje, nevyhýbal se ani zpěvům sborníků katolických, z nichž mnohé zařadil mezi své překlady a své písně původní. Jest úkolem této stati poukázati aspoň letmo právě na tuto okolnost, na niž *nebylo dosud* vůbec upozorněno žádným z literárních badatelů.

O výjimečném významu „*Cithary Sanctorum*“ pro slovenský národ není ovšem sporu. Dlouhá řada znalců národní kultury slovenské vyslovila se o vlivu písní tohoto kancionálu i o jejich literární hodnotě slovy srdečného uznání. Z nich Pavel Dobšinský praví doslova: „*Reč* dosahuje krásy a často pravej básnické vzletnosti. Náboženský cit vyznačuje se pravou vrúcnou oddaností Bohu, mysl' jejich neobmedzenou, až heroičnou důverou v riadenie božie a vo večné vykúpenie Kristovo. Poklad to i čo do všestrannosti a rozsiahlosti či počtu píesní, rovnak i čo do vnútornej ceny náboženskej neoceniteľný. Ale ani nebude evangelického slovenského domu bez neho: otcovia a hospodári slovenskí na najvzácniejšie miesto odkladajú si ho v príbytkoch. Matere nevydávajú dcéry bez neho. Domáci všetci shromažďujú sa k nábožnosti kol neho i stolu i kozúbka svojho. V sborech oduševněných znej slovo týchto duchovných píesní. *Nebude od cudzený ľud náš od nábožnosti, ani od svojej reči, dokiaľ kol'vek a kdekol'vek vo vášnosti Transocius*“ (Slovenské Pohľady 1885).

Při studiu textů duchovních písní našich katolických kancionálů z doby baroku srovnával jsem znění jejich i s písněmi sborníků utrakvistických, luterských a česko-bratrských. Jaké bylo moje překvapení, když jsem v luterském kancionále Třanovského, v jeho „*Cythaře Sanctorum*“, zjistil i několik písní, převzatých z katolického kancionálu moravského, který v Olomouci roku 1601 vydal augustiniánský probošt šternberský, Jan Rozenplut ze Svar-

cenbachu. Písně, o něž tu jde, jsou z části původním majetkem Rozenplutova sborníku, novinkou odjinud před ním neznámou. Je mezi nimi i píseň „O velebné Svátosti Oltářní“ (Rozenplut 285), již Třanovský přetiskl:

Otče Bože všemohoucí,
jenž jsi nám dal člověčenství
Syna svého jediného,
Jezu Krysta, na spasení.

Z cyklu obecních písní vybral si Třanovský v Rozenplutově kancionálu „Píseň ranní“ (Rozenplut 614), psanou v tercích s rýmovacím schématem „a a“:

Povstaň, povstaň z prohrěšení,
dušičko, boží stvoření,
povstaň k svému vykoupení!

Rovněž zajímavě jest, že dvě vánoční písně staršího katolického kancionálu „*Písně nové*“, vydaného u Buriána Valdy v Praze 1588, převzal Třanovský rovněž prostřednictvím kancionálu Rozenplutova. Jest to především podnes zpívaná „Píseň o Vtělení Pána Krysta“ (Rozenplut 6):

Vesele zpívejme,
Boha Otce chvalme,
jenž nám Syna svého,
jednorozeného,
dal na vykoupení
národu lidskému.

Druhou je „Píseň o Narození Pána Krysta“ (Rozenplut 36) jejichž sedm strof sedmiveršových přejal Třanovský doslova. Je to svérázný text, počínající strofou:

Zvěstujem vám radost
převelmi velikou,
porodila Panna
čistotou panenskou,
Krále nebeského,
chvalmež s nebešťany
Pána angelského.

K jubilejním oslavám velkého literárního činu slovenských evangelíků připojujeme tu závčas upozornění na vliv katolických zpěvů staročeských, které jsou neklamným svědectvím prastaré kulturní jednoty Slováků a Čechů!

Jest katolický názor na vznik státu a státní moci slučitelný s demokracií?

Úvodní slova rakouské ústavy „Ve jménu všemohoucího Boha, z něhož vychází všechno právo...“ dala podnět našemu socialistickému tisku k úvahám o neslučitelnosti katolického názoru světového na původ státu a státní moci s názory moderního, demokratického člověka. Katolické hledisko, že veškerá moc pochází od Boha, bylo znovu odbyto jako dávno překonaný přežitek minulosti, kdy monarchové se psávali „Z milosti boží“. Jest zapotřebí, abychom se občas, když jde o podobné zásadní otázky, vrátili k jejich podrobnějšímu výkladu, aby neinformovaný nebyl zbytečně demagogickým tvrzením uveden v omyl.

K odlišnému názoru na vznik státní moci od scholastického výkladu došli někteří filosofové odklonem od názoru Aristotela, že člověk jest tvor od přirozenosti společenský. První to byl anglický filosof z první poloviny XVII. století Tomáš Hobbes z Malmesbury, jenž tvrdil, že přirozený stav lidí byl naprostý stav válečný. Byla to neustálá válka všech proti všem. Aby byl učiněn konec tomuto stavu, člověk z pudu sebezáchovy zakládá stát smlouvou s vládařem. Tato smlouva mezi vládařem a lidem jest svobodný čin z lidské vůle vyšší. Jiný anglický filosof, žák Hobbesův, známý John Locke, věřil, že původní stav člověka byl stavem naprosté svobody, že každý mohl dělat, co uznal za nejlepší a že se nemusil ohlížet na to, zda prospívá nebo škodí druhým. Lidé učinili konec tomuto stavu dokonalé svobody založením státu v zájmu ochrany a bezpečnosti majetku. Podobně jako Lockeovi i francouzskému filosofu J. J. Rousseauovi, jehož „Smlouva společenská“ byla ideovou předehrou velké revoluce francouzské, se jeví příčina založení státu ve snaze utvořit takové sdružení, aby osoba i majetek každého byly pokud možno nejlépe chráněny. U všech těchto filosofů setkáváme se na konec se stejným názorem, že *státní moc vznikla v důsledku svobodné smlouvy lidí. Jestliže stát vznikl svobodnou smlouvou lidí, pak logickým jeho důsledkem jest, že i veškerá autorita a státní moc pochází z lidu.* Tento názor přešel skoro do všech ústav novodobých států z „Deklarace práv lidských a občanských“, slavnostně vyhlášené r. 1789 revolučním národním shromážděním francouzským, kde čteme: „Základ vši svrchovanosti tkví podstatně v národě. Žádný sbor, žádný jednotlivec nemohou vykonávat moc, která zjevně nevychází z něho.“

Tento názor jest docela odlišný od názoru scholastického, jenž, jak již uvedeno, vycházel z Aristotela učení, že člověk jest od přirozenosti tvor společenský, poněvadž každý jednotlivec celým svým usilováním o dosažení prospěchů jak hmotných, tak pokroků na poli výbojů duchovních jest odkázán na pomoc a spolupráci ostatních lidí, společnosti. Jest tedy stát zřízením, k jehož založení člověk jest veden svojí přirozeností. Poněvadž Bůh jest bezprostřední

stvořitel lidské přirozenosti, jest Bůh i tvůrcem státu. Stát jest tedy zřízení Bohem chtěné. Žádný stát jako společnost nemůže existovat bez státní moci, autority. Každý jednotlivý člen společnosti má svoji svobodnou vůli, proto jest tu nezbytně zapotřebí vůle vyšší, autority, jež sjednotí všechny v úsilí o dosažení společného cíle. Teprve společná vůle a autorita a společenství cíle činí společnost tím, čím má být, jednotou. Společnost bez autority jest naprosto nemyslitelná. Právě tak jako nemůže existovat tělo bez duše, nemůže existovat společnost bez autority. Toto spojení jednotlivců a autority v společnost jest organické, tvoří životní jednotu. Jsou-li státy z vůle Boží. Sám Kristus zdůraznil nutnost poslušnosti státní autoritě, neboť bez ní nemůže existovat žádný stát. Slova sv. Pavla v epištole k Římanům, že není žádná moc mimo od Boha (13, 1), jsou plně platná. Každá státní moc jest jediné a výhradně od Boha, jenž jest jejím tvůrcem a propůjčovatelem. Katolík proto se poslušně podřizuje státní autoritě, poněvadž jest to vůle Boží. Sám Kristus zdůraznil nutnost poslušnosti státní autoritě, když praví: „Dávejte tedy, co jest císařovo, císaři a co jest Božího, Bohu“ (Matouš 22, 21).

Původcem veškeré státní moci jest Bůh a z Boží milosti jest každá státní autorita, ať jest již státní forma jakákoliv. V monarchiích byl nositelem státní autority a moci pouze jednotlivec, panovník. Nositelem autority však nemusí být pouze jednotlivec, autorita může příslušet i více osobám najednou. Tak v konkrétním případě může celý národ svobodnou volbou určit si nositele státní autority, ať již jednotlivce, nebo nějaký sbor; v demokraciích lid označuje za nositele nejvyšší moci a autority sebe. Pak autoritu tvoří všechny osoby jako celek. Celý národ vykonává nejvyšší moc jakožto její svrchovaný držitel. Forma státního zřízení, určení nositele státní moci a autority jest věcí svobodného rozhodnutí lidu, závisí jediné od jeho vůle. Žádný stát nemá předurčeno, že musí být monarchií nebo republikou, v jaké míře má národ brát podíl na vládě, že tato má být tak či onak rozdělena, že zastoupení lidu se má dít tím nebo oním způsobem, nebo jak mají být zastupitelské sbory sestaveny. To vše záleží jediné a výhradně od historického vývoje a od svobodného rozhodnutí lidu. Tedy nejenom monarchie, ale i republiky jsou z milosti boží a Bůh propůjčuje moc každému, ať již lid k tomu buď přímou nebo nepřímou volbou určí kohokoliv.

Katolické učení o původu státní moci a autority tedy neokleštuje a nezužuje ani v nejmenším práva a svobody demokratického člověka. Myslím, že by to bylo naopak jenom k prospěchu mnohým demokraciím, kdyby jejich vlády, vědomí si toho, že moc jim byla od Boha propůjčena, že před Bohem nesou za všechno své počínání přísnou odpovědnost, vykonávaly ji v duchu božích přikázání.

Dr. Khunt:

Ještě sdružení katolických lékařů.

V posledních číslech tohoto časopisu byla Dr. R. Hynkem a Dr. A. M. veřejně ventilována otázka činnosti katolických lékařů. Oba dva pisatelé se shodli na tom, že Klub lékařů lidové strany, který je zatím u nás reprezentantem hnutí katolických lékařů, — v této věci naprosto nevyhovuje. *Audiat et altera pars.*

Oba páni pisatelé souhlasně tvrdí, žežto Klub nepodnikl při boji o § 144 a o euthanasii žádné veliké akce, že nic nedělá. Pře-

devším je nutno konstatovat, že při boji o § 144 byl péčí Klubu uveřejněn v „Lidových Listech“ článek zesnulého již prof. Rubesky, doc. Kulhavého, Dr. Kettnera a oficiální prohlášení Klubu a jiných členů Klubu. Jsme si vědomi, že to na veřejnost nepůsobilo dojmem mohutné akce, ale to je osud všech akcí, vedlých jen několika lidmi v demokratické době, kdy rozhoduje číslo a kdy hlavní slovo vede žurnalistika a politika. Dále pak ne-

máme dosud mezi sebou bohužel takových odborníků, jejichž slovo by v této věci bylo autoritativní a směřodonné.

Ostatně jestliže v této věci jsme podle úsudku jiných neobstáli, neznamená to ještě, že Klub nic nedělá. Jsme totiž toho mínění, že práce a zejména práce lékařů nespočívá v křiku a v širokých gestech, nýbrž v množství drobných, pro neinformovaného snad i nepostřehnutelných pohybů a akcí. Členům Klubu se podařilo vychováti si v Praze značnou řadu samaritánů a samaritánek z řad orelských, s pomocí jichž je možno při všech větších katolických podnicích v Praze organizovati řádnou zdravotní službu, jak se již několikrát s úspěchem stalo. Tři členové Klubu pracují v Prázdninovém odboru Sdružení katolické mládeže, který pečuje o vysílání chudých pražských dětí do prázdninových osad SKM. Jeden pracuje v Katolickém skautingu. Někteří členové Klubu byli velmi silně angažováni při boji o novelisaci zákona o zubních lékařích a zubních technikách. Jeden člen Klubu pracuje ve Svazu katolické charity, kde v poslední době pracuje zejména o zlepšení osudu encefalitiků. Členové Klubu občas také pořádají populární lékařské přednášky. Klub se chystá vydati v dohledné době populární brožurku pro mladé matky o ošetřování novorozenců a kojenců.

Jsme si ovšem velmi dobře vědomi, že není všechno, jak bychom si to představovali, že je velmi mnoho důležitých a aktuálních úkolů, které čekají na vyplnění. Přiznáváme, že na lecčems nese vinu náš malý počet a snad i malá naše průbojnost. Ale snad ještě důležitější příčinou je nedostatek pracovníků. V Praze i na venkově je dosti katolických lékařů, z nichž někteří se spokojí lacinou kritikou naší „nečinnosti“ a většina nejví vřabec zájmu. Víme, že všichni lékaři jsou velmi zaměstnáni svým povoláním, ale ono nestačí jen si stěžovat a kritizovat, nýbrž místo toho přiložit ruku k práci.

Jsme vděční p. Dr. A. M., že ukázal, jak pracují francouzští lékaři. Mnohé z těch věcí se i u nás dají dělat a též i dělat! Nezavíráme se žádným rozumným a dobrým návrhem, naopak je velmi vítáme. Srdečně zveme mezi sebe každého, kdo má vhodný nápad, dobrou vůli a chuť k práci. Jsme ochotni „ustoupit s úzké teritoriální, národní a politické základny“, neboť nejedná se nám o formu, nýbrž o práci pro katolicismus. Zakladatelé Klubu lékařů čsl. strany lidové se domnívali, že bude účelno pracovati tímto způsobem. Bude-li možno získati více agilních pracovníků pro Sdružení katolických lékařů, bude-li se lépe a účinněji takto pracovati, jsme ochotni ustoupiti a přizpůsobiti se. Ve vhodné chvíli a bude-li zájem, můžeme uspořádat i exercicie nebo duchovní přednášky pro lékaře. Zveme všechny katolické lékaře mezi sebe, ujišťujeme každého, že bude jeho hlasu pokud možno vždy dbáno, že najde u nás každý široké pole působnosti. Je třeba jen, aby každý katolický lékař projevil dosti dobré vůle a ochoty k práci a oběti. Pak i práce bude radostnější a korunována na lepšími výsledky.

Karel Vlček:

Úroda s Láskou na polích zraje.

**Těžká a zadumaná do ruda vstávají rána
truchlivě večery stahují těžkou oponu dní
za rosy pláče
starost když na poli zasetá
rukou jež od něho vděčnost čeká a musí žít s ní
vtělená do útroh hroud z nichž chleba klíčí
prorostlá do půdy ve které život a úroda vzniká
neskládá naději na lepší dny
a na úsměv nasycených dětí
Pole, největší přítel a živitelka lidí
jak cítí sucho a mrazem spálené své děti
zamkle sklopuje oči
ševelem ječe a vonícími květy
rolníka těší**

**Věrné jsem bylo vždy a vděčné
a dalo jsem ti víc než dals ty mně
Pán Bůh mi žehná
a ve své lásce nekonečné
vše správně řídí tak jak má svůj plán
Kdykoliv na mne pohlédneš
vždy spatříš Jeho lásku
Láska se v hroudách mých rodí
dozrává a vydává plody
A láska živí lásku**

**Když dám ti někdy méně než bys chtěl
pak pros a volej k nebi
— je vlídné a v noci se přibližuje k lidem a líbá zem —
a neviditelná ruka vládnoucí vesmírem
tvé snahy požehná
a úrodu tvou zmnoží
jak ruka kdysi svatá na poušti
zázračně rozmnožila chleby**

Diskuse o mimopražském katolickém tisku.

Otiskujeme dnes další příspěvek k diskusi o tiskových problémech v katolickém hnutí u nás. Je to výňatek dopisu z Česko-budějovicka o „Hlasu Lidu“. Pokud bylo možno, neměnili jsme určité příkras v názorech. Jen z prvního dopisu vynechali jsme část, kterou považujeme za přílišné lamenty. Nesmíme lámat na de vším hůl, nic bychom nepostavili. Autoři dopisů prominou, přičesá-li někdy redakce jejich příspěvek tak, aby se nevyvila voda z břehů. Redakční tajemství samozřejmě zachováme.

Z dopisu o tiskových poměrech na Česko-budějovicku:
„Mívali jsme v Budějovicích „Hlas Lidu“ docela rádi. Chodil dvakrát týdně a byl dělán dosti pečlivě, i když se těžko přeorientoval ze starého způsobu úpravy na nový, lépe vyhovující list. Pak si někdo vzpomněl, že by z „Hlasu Lidu“ bylo možno udělat deník. Ani obchod nelze zvěšit bez větších investic a do obchodu mohou mluvit jen lidé, kteří tomu rozumějí. Já myslím, že myšlenka vybudovat v Budějovicích deník byla dobrá, ale způsob, jakým se to provedlo, velmi nešťastný. Myslím, že vydavatelstvo bude asi velmi zakrváceno, protože už list nevychází v tomto měsíci (dopis přišel v prvních dnech květnových, pozn. red.) jako deník, nýbrž třikrát týdně. Předně osoba redaktora, po odstranění Vedrales, pro osobní neshody s některými pány z vydavatelstva, vyžaduje větší péče, než aby se dal do novin inserát a vzal ten, kdo se přihlásí, třebaž v životě dosud nenapsal řádku. To je jeden příklad diletantství, na který „Hlas Lidu“ doplatil. Druhá věc je technická a zpravodajské vybavení listu. Zpravodaje v Praze nemá a nemá-li redaktor politicky versirovaný, nemá list žádnou politickou linii. Těch několik článků, které jsem četl se jmény pisatelů z pražských sekretariátů, bylo tak na vyplnění místa, protože máme o novinové kultuře určité vyšší ponětí, než jsou výklady po schůzích. Ve vydavatelstvu „Hlasu Lidu“ je několik lidí, kteří tisku rozumí, ale jinak je to výbor a ne vydavatelstvo. Jen tak se může stát, že jeden člen vydavatelstva „Hlasu Lidu“ je zároveň členem pražského vydavatelstva „Lidu“, který statečně se snaží utlouci „Hlas Lidu“ a má k tomu všechny předpoklady: dobrou redakci, technické vymoženosti, je v sídle politického ústředí a pak má u nás svého zvláštního zpravodaje, který dává do Prahy o jihočeských věcech zprávy písemně nebo snad i telefonem.

Autor článku o mimopražském katolickém tisku uhodil na hřebík, ale ne rovně na hlavičku. Je jisté, že by v takových Buděj-

jovicích mohl existovat deník, ale to by to musilo stát peněz! Předně by se musilo zaručit, že list nebude orgánem nějaké strany, nýbrž najíti nadstranické vydavatelstvo, aby byla zaručena podpora širších kruhů. Redakce by musila býti aspoň dvoučlenná a k tomu ještě stálý kroužek spolupracovníků, dopisovatelů.“

Kněz a politika.

„Ať toho kněz pečlivě dbá, by se přespříliš nevěnoval záležitostem občanským nebo politickým; a ať si často vzpomíná na slovo apoštola Pavla: „Nikdo, kdo slouží ve vojsku Božím, nezaplétá se do věcí pozemských, aby se tomu líbil, do jehož služeb se dal.“ Jistě podle rady sv. Řehoře Velikého je správné, když se při péči o záležitosti vnitřní neopomijí péče o věci zevnější; a zvláště běží-li o hájení církve nebo o povznesení obecného blaha, nesmí se skutečně ignorovati ty prostředky a pomůcky, které s sebou nese doba nebo místo. Je však při tom potřeba nejvyšší opatrnosti a bdělosti, by se mužové posvátného kněžství neprovinili proti vážnosti a nepřekročili hranic a aby nepůsobili dojem, že se méně starají o věci nebeské než o lidské.“

Lev XIII. v enc. Constanti Hungarorum.

Změny adres

**oznamte ihned
administraci „Života“**

Tradice cyrilometodějská. Někomu by se zdálo, že usilování o náboženského sjednocení neskýtá dosti záruk a reální kulturní a politické spolupráci. Není to snad cesta jediná, ale touto cestou lze neúčinněji proniknout k srdci národa. Nám katolíkům jde především o jednotu u víře. Tradice cyrilometodějská jest tradicí slovanské budoucnosti. Jest to tradice kladu a svorné spolupráce. Jest to tradice slovanská. Nesmíme ztrácet naději a nechati se odradit počátečním neúspěchem. — Dr. O. Tauber: Otázky cyrilometodějské.

Život. „Život (podle víry) velmi se podobá povídce, vycházející po částkách v časopise. Život končí se příslibem (nebo pohružkou) „příště dále“. Také s ušlechtilou vulgárností život napodobí dílo sešitové a přestává vzrušujícím momentem. Neboť smrt jest pochopitelně vzrušujícím momentem. — G. K. Chesterton: Ortodoxie.

Všední tvář katolické pravdy. „Kdyby katolická pravda měla vzhled neobyčejný, nechybělo by jí horlivých následovníků, kteří by se dali pro ni rozsekati, ale lidé si tolik zvykli na její tvárnost, že se již o ni nezajímají a že se shánějí po věcech novějších a zajímavějších. A přece je mnohem podivnější a neobyčejnější než všechny bludy, na nichž se pasou filosofové. Jestliže katolicismus vámi nepohybá, nelekáte-li se toho, co praví, a nezastrašuje-li vás svrchovanost, s níž hlásá své učení, pak máte dobrý žaludek, ale chaotnou obraznost a srdce shnilé.“ — Th. Delaporte: Katolíci moroví.

Pravá láska mládeže k vlasti. „Ne blouznivé horování jen, nýbrž účinná, svědomitá práce pro vlast. Celých mužů potřebuje vlast v této kritické době. Připravte se proto na to, abyste svůj úkol mohli jednou splnit pravým vzděláním a ctností. Potřebuje práce obětavé. Učte se už nyní ovládati své egoistické zájmy, touhu po cti, po majetku, jichž tu očekávat nemůžete. Je k tomu třeba i úcty k práci již vykonané, vybudované na položených už základech. Odložte mladistvou náklonnost k negativnímu, destruktivnímu kritikářství i povýšené pohrdání vším, co jiní vykonali!“ — Dr. Jan Sedláček katolickým akademikům.

Potřeba svornosti v katolickém hnutí. „Při sporném nazírání a při protichůdných cílech a akcích chraňte se toho, abyste nepřekročili hranic, které předepisují zákony spravedlnosti a lásky; a abyste lehkomyšlně neobviňovali a nepodezřívali mužů jinak církevnímu učení oddaných, zvláště však těch, kteří v Církvi zaujímají důstojnost a postavení vynikající.“ — Lev XIII. Ličeti multa.

Češi a Jihoslované. Zatím ale utužíme se my dva bratřští kmenové Slované, Jihoslované a Čechoslované, jejichžto přátelství nezištné nepodají se ani peklu pokaliti, kteří vždy jako dvě hvězdy posestřice stejnou cestou kráčet budou na obloze slovanské. — Karel Havlíček v Nár. Novinách 11. února 1849.

Obecné vzdělání. „Kdo nevidí rád kolem sebe jen hnus, prostřednost, lež, zhlouplost a nízkost, jistě sám od sebe bude na díla, jež podáváme, upozorňovati přátele studia. Studia, jak mu dlužno rozuměti a jak se mu i rozumělo, dokud nebylo „veřejného školství“, dokud bلبství nebylo systemisováno na hodnoty profesorů a ministerstev a státem placeno.“ — A. L. Stříž: Z úvodu k I. svazku Nova et vetera. 1912.

Co je brannost? „Děkné slovo, které hřmotí, ale nemá ceny fajfky tabáku. Přednášky, tábory, průvody, muzika, to všechno není brannost. Brannost není paráda. To je kus odpovědné práce. Je snadné pochodovat vedle hudby a řvát slávu armádě, méně snadné je žít životem poctivého chlapa, který koná svou povinnost, ať již má flintu v ruce nebo prodává jízdenky v podzemní dráze. Ne nadšení, ale mlčky táhnout, i když nohy jsou samá krev, nepoddat se, když mučí žízeň a hlad, bdít v dešti a sněhu, když střezíš kamarády za sebou, padnout jako chlap a nevzdát se — tomu se říká brannost. K brannosti je dlouhá cesta. Brannost se nezíská přes noc. S tou je třeba začít od kolébky. Když nepřítel stojí před branami, je pozdě volat lermo.“ — Riel Niestebode: Trampoty kapitána Van der Elbe.

Katolická akce a církevně-politický problém. „Církev musí se uplatnit ne jako politická moc, také ne v prvé řadě jako kulturní moc, nýbrž jako náboženská moc. Církev musí proniknouti státní život náboženskostí a křesťanským duchem. To je pro ni nejvyšším příkazem a existenčním důvodem. Nikdo nemůže a nesmí býti v tom na pochybách. Veřejný život však, proniknutí státního života křesťanským a katolickým duchem, to je cílem Katolické akce.“ — P. Josef Will S. J.: Handbuch der K. A.

Potřeba pokání. „Pán volá k lidem skrze mne. Kajte se! Napravte se! Pán již dlouho hleděl na mravní zkázu lidstva a byl by všechno pokolení lidské vyhladil; leč vida, že zkáza ta jen z velikých a bohatých vyšla, kdežto lid obecný že v jádru přece zůstal dobrým, shovívá. Bude navštěvovati a soužití lidstvo nezhoditelnými nemocemi, válkou, hladem, kobyilkami a všemi ranami a z polovice je vyhubí. Chudí zbohatnou a bohatí zchudnou a potom bude blahá svornost. Lidé uvěří v pravého Boha a budou šťastni.“ — Z proroctví br. Františkána z r. 1840.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Sjednocení církevního zpěvu na Slovensku. Po 14leté přípravě vyjde v nejbližší době ve Spolku sv. Vojtecha v Trnavě jednotný Církevní zpěvník, který bude dílem historické, umělecké, národní a náboženské hodnoty. Děci o uskutečnění tohoto sjednocovacího zpěvníku mají v prvé řadě slovenští biskupové. Zpěvník vynikl na základě důkladné sbírky, pořízené z archivů, muzeí, archivů farních úřadů, od varhaníků a učitelů. Budou v něm pravé poklady lidového umění. Zpracování, prozkoumání a přepracování materiálu obstaral obětavý Msgr. Ján Pöstényi s kruhem slovenských spisovatelů, jazykozpytců. Jako umělecko-hudební odborník fungoval známý skladatel mistr Mikuláš Schneider-Trnavský. Ve sbírce bude pamatováno i na významné české písně, jako „Svatý Václave“, „Ejhle, oltář“ a některé české mariánské. Budou moci zpěvníku na Slovensku užívat Slováci i Češi.

Reorganizace Katolické akce v Anglii. Angličtí biskupové uveřejnili zajímavý pastýřský list o Katolické akci. Zdůrazňuje se její přísná politická neutralita a čistě církevní charakter, z čehož vyplývá bezpodmínečně řízení církevní autoritou. Katolická akce koření ve vnitřním posvěcení každého křesťana, které se však musí navenek zvláště v dnešní době projevit bojem pro příslušné uspořádání všech životních úseků podle křesťanských zásad. Při tom upozorňují biskupové na určité zvláštní cíle: Mají býti na pravou míru uvedena bludná vyličování katolické nauky a praxe v tisku a rozhlasu, musí býti hájeny zájmy katolického školství, zásady katolické morálky proti novopohanské propagandě. Mimo to je třeba vyvinouti péči, aby se dostalo přiměřeného a účinného zastoupení katolíků ve všech veřejných korporacích. Protože je laický apoštolát v Anglii odedávna organizován ve více pracujících spolicích, nemají býti v Katolické akci zakládány nové spolky, nýbrž práce již existujících má se jednotně sdružit a společným vedením učiniti úspěšnější. Proto byl zřízen národní výbor Katolické akce a složen z anglických biskupů, v čele s kardinálem-arcibiskupem westminsterským Bournem, a také ve

všech diecích dostala práce katolických organizací jednotné vedení.

Činnost německého svazu Charitý v r. 1933. Říšský svaz Charitý (německý) spojuje charitativní svazy z 6 diecí v historických českých zemích. Do konce r. 1933 spravoval 44 ošetřoven (během letošního ledna přibýlo dalších 6), v nichž pracovalo 55 sester. Tyto ošetřovny jsou větším dílem ve venkovských okresích; zvláště v průmyslových městech a okresech. Opatroven bylo 143 a v nich pečovalo 468 řádných sil o 7.255 dětí. Pro výchovu pěstounek uspořádal svaz vzdělávací kursy od 2. února do 26. června 1933. V péči o chudé v zimních měsících podařilo se svazu získati 282.528 kg potravin, t. j. 28 vagonů; Ministerstvo soc. péče poskytl na charitativní účely svazu celkem 167.580 Kč. Ministerstvo zdravotnictví 46.500 Kč. Celkem vydaly všechny diecéšní charitativní svazy v r. 1933 3.713.016 Kč. Ošetřeno bylo 15.169 pacientů v 158.257 návštěvách, 23.044 celodenních a 15.540 nočních ošetřováních. U bran klášterů rozdáno 852.672 obědů, což znamená, že bylo nasyceno průměrně 2.336 lidí.

Katolická osidlovací akce na anglickém venkově. V Anglii, kde během posledního století zemědělství téměř upadlo, a proto dnes Anglie je závislá na dovozu plodin odjinud, dějí se pokusy od ustavení Macdonaldovy národní vlády r. 1931, aby se znovu oživilo zemědělství a tuzemská produkce. V Anglii se vytvořila katolická zemědělská družina, která chce myšlenku návratu k půdě mezi katolíky šířiti, chce vzdělati mladé katolíky, zvláště městské nezaměstnané, pro zemědělství a vytvořiti uzavřené katolické zemědělské osady. Očekává se finanční příspěvní vlády, která vítá a podporuje soukromou iniciativu při reagrarisčních plánech. Vůdcové katolického osidlovacího hnutí vydali soubor svých plánů a názorů ve sborníku „Zpět k půdě“ („Flee to the Fields“), k němuž napsal úvod spisovatel Hilaire Belloc.

Ziskávejte i o prázdninách nové odběratele!

Pocta svatého Otce H. Bellocovi a G. K. Chestertonovi. Svatý Otec jmenoval oba vynikající žijící katolické anglické spisovatele Hilaire Belloc a G. K. Chestertona komandéry řádu sv. Řehoře Velikého na znamení uznání služeb, které oba svými spisy Církvi prokázali. Ohlas této pocty byl veliký i v liberálním tisku anglickém.

Ze slovanského katolického literárního světa. Polská katolická revue „Przegląd Powszechny“, vycházející letos již v 51. ročníku, je tlumočnickem názorů polské hierarchie, jejíž důvěře se

plně těší. Vychází v Krakově, ul. Kopernika 126. — Pětasedmdesátý rok vychází ilustrovaný týdeník „Tygodnik Illustrowany“. Mezi jeho spolupracovníky byli Sienkiewicz, Reymont, Żeromski, B. Prus a j. — „Mohorjeva družba“, katolické slovinské nakladatelství na způsob našich „dědičtví“, vydala IV. svazek vybraných spisů zakladatele slovinského křesťanského družstevnictví, sociálního spisovatele a politického vůdce v posledních letech Rakousko-Uherska, dra Janeza E. Kreka. V tomto svazku jsou články a listy z prvních let jeho působení ve vídeňském parlamentě (1897—1900).

D o m á c í

Volby na podzim? Stále častěji mluví se o možnosti vypsání voleb sněmovních i samosprávných sborů o letošním podzimu. Také tentokrát se snaží se republikánská strana vynutit si volební termín sobě nejvhodnější. Některé její počiny, o nichž se veřejnost poměrně málo dovídá, nasvědčují tomu, že agrární strany zmocnila se volební horečka již nyní. Při politických jednáních počíná si agrární strana tak, jako by již volební vítězství měla v kapsce. Stále důrazněji naléhá na státní pomoc, kterou však není už dávat z čeho. Ostatní strany vládní koalice, téměř již všechny, jsou agrární neústupností sice znechuceny, ale zároveň i jaksi přestraseny a ochotně ustupují vůli po moci agrární strany. Často to vypadá tak, jako by už i u nás bylo nějaké usměrnění, zelený gleichschaltung. Volby na podzim mohou být za takovýchto okolností velmi zajímavé.

Rozšíření vládních plných mocí. Vládě dostalo se znovu od parlamentu rozsáhlé a na celý rok rozšířené plné moci k vydávání nařízení s platností zákona. Parlament bez nějakých obtíží a zvláštních výhrad přenesl na vládu své nejvyšší právo — vydávání zákony. Sice jsou věci speciálně politické vyňaty z této plné moci, ale bude-li vláda chtít některou i politickou věc pokládati za hospodářskou či administrativní, kdo bude mít odvahu i moc dokázat opak? Parlament tedy opět dobrovolně vydává se veřejné kritice a dokazuje sám, že není nezbytně nutným při vydávání zákonů a že dobrovolně sám sebe staví do funkce jen jakési státní rady. Parlament nemaje moci vládní — výkonné, nemaje moci soudcovské a zřeknuv se výsostného svého práva — podle nauky klasické státovědy — zákonodárného, stal se pouhou reprezentací, bez přímého vlivu. Připojíme-li k tomu ještě vláduždaný radikální prostředek na umlčení veřejného mínění — zosřtení tiskových předpisů, máme dokonalý obrázek naší demokracie. Těch obran, hradeb a zajištění demokracie jest tolik, že demokracii samu není za nimi téměř vidět.

Uznání sovětů. Uplýnulo již několik týdnů od našeho uznání sovětů de jure a nic se nestalo. Otázka přestala být heslem dne a veřejnost přijala ji s klidem. Ani vášnivá slova odsouzení a klatby pronesené Dr. Kramářem veřejnost zvláště nevzrušila. Mnozí sice si ještě postýskali, že přece jen jsme neměli ty bolševiky uznávat, ale jest to takové resignované, jako by se říkalo, ono se nic jiného nedalo dělati, když celý ostatní svět se se sověty již dohodl. Mravní stránka věci zcela upadla již v zapomnění. Skutečnost ta znovu ukazuje, jak krátkého života jsou všechna politická hesla i kdyby byla sebe opravdovější a upřímnější.

Jak je nutné zřízení katolické školské centrály s oddělením studijním, organizačním a právním, ukázalo se názorně nedávno, když kdosi jistě z dobré vůle v seznamu poplatků za úřední výkony v oboru ministerstva školství objevil položku Kč 50.— požadovanou za osvobození od vyučování některému předmětu povinnému; pln horlivosti napsal do deníku lidové strany, o kolik peněz přichází republika, když se uděluje osvobození od náboženství zdarma. Ku podivu našla se instituce, která chce být brána vážně a má v čele znalce práva, jež potom k obraně proti odhlásování dětí z náboženství využila i toho argumentu, že taková odhláška na dobu jednoho roku stojí Kč 50.—. Zbytečně se tím katolíci blamují a dávají se usvědčiti odpůrci z velmi chatrných znalostí školských zákonů. *Osvobození dítěte od náboženství vyučování nepodléhá totiž níjakým poplatkům*, ani kolovnému, ani dávce za úřední výkony, protože státní předpisy vidí v tom pouhé oznámení, jimž uplatňují se nároky a oznamuje se, že existují okolnosti, pro něž zákon připouští určité výjimky. Tak je výslovně prohlášeno v paragrafu 8, odst. 1. vlád. nař. ze 4. dubna 1925 č. 64 Sb. z. a n. a ve sdělení ministerstva školství otištěném ve Věstníku MŠano 1931, str. 244. Zato však nebývá z naší strany dosti zdůrazňováno, že odhláška z náboženství má se dít „zpravidla“ po vzájemné dohodě obou rodičů, jinak žádost o osvobození dítěte od vyučování náboženství nemá nárok na

Obilní monopol přece bude? Vyhledky na úrodu se dlouhostrvající suchem zhoršily, ale jak znějí zprávy z různých krajů, nebude neúroda nějak katastrofální, aby bylo nutno již dnes dělati paniku na bursách a hnát ceny některých obilnin, jako ovsa, do nesmyslných výšin. Stejně tak ukvapeným jeví se úsilí republikánské strany o zavedení obilního monopolu. Věc jest prý již hotova a monopol má vstoupiti v účinnost ještě přede žněmi. I na tom jest vidět, jak lechce a bez skrupulí dělají se u nás věci tak dalekosáhlého hospodářského významu, jako jest zavedení obilního monopolu. Marně jest poukazovati na smutné zkušenosti ciziny s tímto experimentem, marně jsou protesty odborníků národohospodářských, zbytečno jest poukazovati na to, že zavádění monopolu jest přibližování se státnímu socialismu, který jest přece v odporu s programem takové občanské strany, jakou dosud byla strana republikánská. Marně všechno. Někteří páni ve straně si to umínili, a tak se to musí provést. Ze zavedení monopolu bude stát spousta peněz, jeho udržování že bude rovněž drahé, že zvýšené pevné ceny obilí budou pohlceny nákladnou režii a administrativou monopolu — pamatujeme to ještě dobře z války a z prvních let poválečných a byla to právě strana agrární, která brojila proti tomuto vázanému hospodářství, to vše nic neplatí, před pevnou vůlí agrární strany. Pokud víme, ze všech pokusů pomoci zemědělcům osvědčil se letošní způsob intervence pomocí družstev a obilních zástavních listů poměrně nejlépe ze všech dosavadních, leckdy i experimentů. Režie není při tom téměř žádná a zemědělcům se efektivně pomohlo. Ale proč bychom se drželi něčeho osvědčeného, když můžeme zkusit něco nového?

Konec radikálního slovenského autonomismu. Orgán nejmladší autonomistické slovenské generace „Nástup“ byl úřady zastaven na půl roku. Není to žádný akt msty nebo násilí, nýbrž prostý důsledek dosavadní působnosti tohoto časopisu. Nám nelze vytýkat, že bychom nebyli dosti objektivní a spravedliví k oprávněným slovenským požadavkům, ale to, co prováděl „Nástup“, to i slovenské věci více škodilo, než prospívalo. Sami Slovinci dosvědčovali nám, že silné výrazy „Nástupu“ nelze brát vážně a že za časopisem nestojí žádná větší skupina opravdu slovenské mladé generace. Co však platno toto ujišťování, když v čele časopisu stál syn předního politika lidové strany Dr. J. Durčanský a když lidová strana nenašla dosti odvahy, aby se těchto radikálů zlekla. Mohla se na ně i občas vymluvit při vyjednávaních třeba s katolickým blokem. Zastavením listu slovenských mladých radikálních autonomistů slovenská otázka ještě vyřešena ovšem není. „Nástup“ jest zastaven, ale jest třeba také zastaviti vlnu nespokojenosti, jež zasahuje dnes na Slovensku i stoupence těch nejstáto-
tvornějších stran.

splnění. Kdyby podobné rady a názory, dříve než se dostanou do denního tisku a natropí zbytečný zmatek, který katolíkům nebývá ke cti, prošly censurou odborného právního oddělení katolické školské centrály, nedocházelo by k takovému blamážím. Kdy se vzhopíme k založení takové školské centrály?

Reban.

Slovenská Liga má již přes 16.000 členů. Nepochitická organizace vlastenecky uvědomělá na Slovensku je Slovenská Liga, založená mladým americkým Slovákem Ignácem Gessayem, který by se v červnu t. r. býval dožil padesátých. Hnutí má velice slibné úspěchy. O jeho nejbližším programu byla již v našem listě řeč. Podle jednatele zprávy na nedávno konaném X. kongresu Slovenské Ligy konstatováno, že organizace má 336 místních skupin o 36 více oproti minulému roku. Členstva přibýlo za tutéž dobu o 2.432, takže dnes má hnutí přes 16.000 členů.

Konverse redaktora Josefa Kotky před smrtí. Vylíčení konverse redaktora Josefa Kotky, zastřeleného v Mor. Ostravě 23. prosince 1914, jak je přinášíme v článku v dnešním čísle, je potvrzeno i doplněno zprávou v „Ostravském Kraji“ z 20. června 1934. Otiskujeme odtud dokumentární věty: „Redaktor Kotek vrátil se po přečtení rozsudku smrti ve vězeňské cele do lůna církve

**Továrna
"SANA"**
akc. spol.
Praha

vyrábí tyto známé tuky:

SANA
čajový margarín

AXA
stolní margarín

POLARIN
100% pokrmový tuk a jemné šmolce

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

katolické a byl ve vězeňské cele po sv. zpovědi řádně oddán katolickým knězem Felixem Hoblíkem, rodákem z Mikolajic u Opavy, který byl u generála Matuschky prositi o milost pro Kotka, ale marně. Generál Matuschka se odvolával na to, že rozsudek je už podepsán, zákony že platí pro všechny a že Kotek prý nemá žádné morálky (důvodu neuvedl) a proto aby kněz šel a konal svou povinnost. Paní Kotkovou, kterou kněz ohlásil, vůbec nepřijal. Red. Kotek je rodák z Plzně. Civilně byl oddán v Plzni dne 11. ledna 1911 s touž Marií Průšovou z Jičína, se kterou byl pak církevně oddán 23. prosince 1914 v Mor. Ostravě, těsně před zastřelením. Církevní snátek je řádně poznamenán v rodné matrice v Plzni a v Jičíně. — Před 20 lety vypravoval P. Hoblík o celém průběhu popravy svým spolubratrům na faře v M. Horách. Podle jeho slov byl red. Kotek člověkem velmi důsledným a hluboce myslícím. Kotkovou jedinou největší útěchou před smrtí byla pevná víra ve spravedlnost Boží. Zastřelen byl, když máje oči zavázány, vyslovoval svatá jména."

Největší procento vojáků tvoří řemeslníci. Dalo by se očekávat, že na vojně bude nejvíce synků z venkova, ze zemědělství. Vždyť tři čtvrtiny obyvatelstva republiky žijí ve zemědělství. Skutečnost však postavila na prvé místo u všech kategorií — řemeslníky. Čsl. vědecký ústav vojenský zpracovává ve statistickém oddělení m. j. také nováčky podle zaměstnání. V r. 1930 nastoupilo u pěchoty 41 proc. řemeslníků, 18 proc. zemědělců, 5 proc. příslušníků obchodu, 19 proc. nováčků s vyšším vzděláním, 6 proc. továrních dělníků a 3 proc. nádeníků. U dělostřelectva bylo 46 proc. řemeslníků, 20 proc. zemědělců, 4 proc. obchodníků, 13 proc. inteligence, 6 proc. továrních dělníků a 10 proc. nekvalifikovaných. K letectvu nastoupilo 73 proc. řemeslníků, 3 proc. zemědělců, 4 proc. obchodníků, 9 proc. nováčků s vyšším školním vzděláním, 6 proc. továrních dělníků a 5 proc. bez zvláštní specialisace. U jezdeckva bylo 44 proc. řemeslníků, 33 proc. zemědělců, 3 proc. obchodníků, 4 proc. studovaných nováčků, 3 proc. továrních děl-

níků a 12 proc. nádeníků. Podobné výsledky byly zjištěny i u technických a dopravních zbraní a u služeb, tam je ještě vyšší procento řemeslníků. V celé armádě se pak jeví tyto výsledky: 44 proc. řemeslníků a živnostníků, 19 proc. zemědělců, 5 proc. obchodníků, 14 proc. studovaných, 7 proc. továrních dělníků a 11 proc. dělníků bez odborného vyučení. To těch synků ze strany p. ministra národní obrany moc vlasti se zbraní neslouží.

Střípky. Jistý zákonodárce napadl svého kolegu na veřejné schůzi, kde o něm veřejně řekl, že je křivopřísežník. Podivíte se, jak si týž pán otaxoval svůj výrok, když dal do novin protivníka odvolání. Vyslovil politování, že užil „neparlamentárního výroku“. Jak vidět, je urážka na cti asi jen u obyčejných smrtelníků a v politice je to neparlamentární vyjádření. — Komunisté se polepšili. Dříve v novinách psali jen samé „prýč“ jako prýč s válkou, zbrojením, diktaturou atd. V posledním fermanu komunistického ústředí vedle obvyklého „prýč se . . .“ čteme v družné souhře „sem se zlepšením nemocenského pojištění“. Je to politika prýč-sem. — „Sámpan“ říká se lidově některým veličinám. To proto, že se v tisku o jejich podnikcích nebo projevech hemží takového perličky: „... děkovný proslov pronesl sám pan starosta . . . potěskem přijat byl projev samotného pana ministra (bodejť s napovědou) . . . probral úsilí samotné vlády . . .“ a tak dále. — V našich střípky vyprávěný případ, kdy dvoutuctový spolek vydával manifesty podepsané „úřadujícím místopředsedou“, našel lepší protějšek. Potulkami v denním tisku našli jsme jiný spolek, který vydal prohlášení podepsané „úřadujícím předsedou“. Možná, že jen proto, že místopředsedu nemá. — V Lidových Novinách napsal moloděc Val. S. Vilinský, že mezi předsedou strany a obyčejným poslancem má být minimální vzdálenost tři čtvrti metru. Bude-li tato míra vzata za základ v úpravě málo vykrystalizovaného ceremonielu v politických stranách, doufáme, že zmizí leckde kompromitující třeť a třeť mezi vůdci, podvůdci a různými kategoriemi spolupracovníků a náhončích.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Dr. F. M. Hník, Duchovní ideály československé církve. Praha 1934. Z té knihy se dovidíme: že církev československá **nevěří v nejsvětější Trojici**. „Československá církev nepřijala učení o Trojici ve smyslu pravověrné dogmatiky historických církví křesťanských. Prohlásila víru v Trojici ve významu tří samostatně bytujících božských

osob za skryté trojbožství“ (162). Československá církev **nevěří v božství Ježíše Krista**, „V nauce československé církve setkáváme se s radikálním škrtem dogmatu o božství Ježíšově, v důsledku čehož jest vyloučena též božská pcta Ježíši Kristu a modlitba k němu“ (108 n.). Církev československá **nevěří v božství Ducha svatého**,

což následuje již z jejího učení o nejsv. Trojici. Církev československá **nevěří v Písmo svaté jakožto nadpřirozený pramen zjevení Božího**. „Bible je knihou náboženských zkušeností, jejichž závažnost musí být měřena náboženskou zkušeností nejvyšší, to jest zjevením Božím v Ježíši Kristu“ (163). Ale Ježíš Kristus je té církvi pouhým člověkem

a v nadpřirozená zjevení vůbec nevěří, jak hned uslyšíme. „Evangelium obsahuje určité pravdy o Bohu, o světě, o duši lidské a o jejím učení ve věčnosti... Logická jejich (těch pravd) správnost a etická platnost jest odvozena z jejich metafysické prapodstaty: jsou odrazem Boží moudrosti a dokonalosti“ (118). Československá církev **nevěří v nadpřirozené zjevení vůbec**. „Myslím, že by znamenalo počátek koncu náboženské tvořivosti, kdyby se naše církev spojila se slepým přijetím učení náboženství křesťanského... Zbývá nám v československé církvi provést spravedlivé zhodnocení nábožensky tvořivých složek křesťanské zbožnosti a myšlenkové struktury... přes scholastiku, renesanci, protireformaci až k modernismu“ (163). Československá církev **nevěří ve vykupitelské dílo Krista Ježíše**. Srdce a podstata vykupitelského díla Kristova a víry v ně je víra v božství Ježíše Krista. Jak z mnohých míst knihy Hníkovy vysvítá, nevěří jeho církve v Boha-člověka Krista, nevěří v jeho zázračné narození z Marie Panny ani v jeho zázračné zmrtvýchvstání a nanebevstoupení. Církev československá **nevěří vůbec v zázraky**. Vždyť církev československá je „církev moderní“ (147), „chce vyhovět představám novodobého, pokrokového člověka československého“ (57 pozn.), který „novodobý člověk reviduje podstatné složky náboženského názoru“ (94) a „snaží se jej uvést v soulad s učením Ježíšovým, jak mu je v Novém zákoně, kriticky přijímané, podáváno“ (96 pozn.). Po těchto kusých ukázkách mi odpustíte další otázky o **svátostech, o mši svaté, o pevných dogmatech, o opravdové autoritě** v té církvi — pokud ovšem jste věřící křesťané a odpověď dle víry křesťanské správnou očekáváte. — Co tedy po tom všem opravdu zbývá v té církvi československé? Cistě lidské rozumářství, kde člověk soudí nad věcmi božskými, kde Kristus Pán je na roven postaven různým „prorokům“, i pohanským, starého a nového věku, kde se o věčnosti mluví a rozumí se časnost, o duchovnosti se hlásá a rozumí se hmota, kde poslední slovo má **moderní věda, „kritisující“, „revidující“, „vysvětlující“** samého Boha, ta věda ve svých posledních koncích mechanická, z živého člověka činící ztracený a zmařený stroj... A ještě něco má ta církev podle dra Hníka: **frázi**, bujnou, všeovládající frázi! Když všeho se vzdala, o kdy křesťanu ve víře bylo drahého, vlastně jiného jí ani nezbylo. A tož tak tomu musíte rozumět, když v knize se mluví o „Ježíšově vůdcovství“, o „jeho spasitelském a vykupitelském díle“ (109), o „soulasu s Ježíšovou zvěstí evangelia“ (102), o „budování na Ježíši Kristu jako na úhelném kameni křesťanského života“ (107), jinde se Kristus Pán nazývá „básnickým visionářem“ (30), a jinde ještě „nazaretským Židem“ (101), Frázi, a nic než frázi jest, když v knize je řeč o „Duchu pravdy“ (104), o „charismatických darech Ducha svatého“ (116), o „hříchu proti Duchu svatému“ (129), o „posvěcující působnosti Ducha Božího ve světě“ (125). Frázi jest a zůstává, jestli se evangelium nazývá „souborem pravd o mravních výšinách vzájemných souvztáhností mezi Bohem a lidmi a lidmi mezi sebou, které platí nad církví s absolutní závazností“ (118), když se mluví o „kulťovém zpřítomnění posledního večere Páně“ (165), tu mané připadá na mysl sta-

lý trik té církve: „Ú nás je všechno jako u katolíků, jenže je to české,“ (p. p.) atd. atd. A to umění obratem ruky udělati z něčeho, co je černé jak peklo, něco bílé jak sníh, eskamotérsky věci nejsvětější na jedné stránce stáhnouti do prachu věštnosti a hned na stránce druhé je vydávati za božstvo. Opravdu „církev zbudovaná na frázích“ (dr. Fr. Cinek), tak prázdná vši hlubší opravdovosti, až člověku je z toho úzko. Vráťme se ještě k té knize jině delším pojednáním.

Dr. F. X. Novák.

Vilém Bitnar: O českém baroku slovesném. Svými studii dějin kultu svatojanského přiveden byl Vilém Bitnar k neznámým dosud krásám barokní literatury. Do nedávna převládá názor o naprosté úpadkovosti literatury období barokního, ale novější studie literární dokazují právě opak. I tato doba, tak charakteristická svou renesancí katolickou, má své vynikající literární zjevy. Byly však zapomenuty nebo zamlčovány. Jest velikou zásluhou Bitnarovou a jeho kruhu, stejně tak jako mladších ostatních literárních historiků, že baroko obhájeno a vlastně znovu objeveno. Přitomná Bitnarova studie odkrývá nové krásy barokního slovesného umění, ukazuje jeho souvislost s ostatními druhy umění výtvarných. Autor nezakrývá své nadšení, ale dovede být objektivní. Nejkrásnější věci dovedl pisatel znést i oslavě kultu svatojanského a ukázal, jak silnou byla inspirace prýstící z kultu tohoto světce. Musíme být Bitnarovi vděční za jeho práci, která jest novou obhajobou a oslavením doby t. zv. „temna“. Knihu vydala Lidová Akademie v Plzni.

L'Illustrazione Vaticana vychází každých 14 dní v Římě s bohatým obsahem literárním i obrázkovým. Obrázky jsou reprodukovány na křídovém papíře dokonalou technikou, takže několik čísel revue jest již malou obrazárnou. L'Illustrazione Vaticana vychází v řečech: francouzské, německé, holandské, španělské a italské. Roční předplatné činí 125 lir. Zprostředkujeme našim čtenářům výhodný odběr přímo z Říma.

Oliver Lodge: Člověk a vesmír, přeložil J. A. Theurer. Vydal Jan Laichter 1934. Stran 331. Cena Kč 35.—. Mnozí to nazývají „slabostí“, pro mě však je to přímým důsledkem opravdového studia, že přírodopisec na sklonku života stává se filosofem. Člověk, který obsáhl v určitém oboru nejvyšší lidské vědění, rád si tvoří syntesu svých vědomostí — filosofuje. Někdy je to filosofie dobrá, jindy horší, zpravidla však svěrážná. Také Oliver Lodge, Angličan, je přírodopisec — znamenitým fysikem. Když mu bylo 60 let, počal psát věci filosofické, z nichž „Člověk a vesmír“ je třetí dílo vyšlé v českém rouše. Je příznačné pro tyto přírodopisce-filosofy, jak často se hlásí k panteismu a spiritismu. Touž cestou jde i Lodge. Nejprve je to zpravidla panteismus. S tohoto hlediska je psána kniha, o níž referujeme, jež náleží mezi Lodgeovy filosofické prvotiny (orig. 1908); ale už tu jsou spiritistické náznaky (str. 138). Vysloveně okultního rázu jsou pak už poslední jeho práce (Posmrtný život, Raymond). Týmž cestami šel také vývoj filosofie našeho Veleňovského. Kniha L. se rozpadá ve dvě části. V prvních dvou dílech (Věda a víra, Nesmrtelnost duše) píše povšechné úvahy. V díle III. a IV. (Věda a křesťanství, Společné uctívání a pobožnost) obírá se křes-

ťanskou naukou a snahami reformačními. Osnova první části je zkrátka asi následující: Mezi vědou a vírou jsou jisté nesrovnalosti. Pokusme se je urovnati. Stane se to tak, vzdá-li se víra všeho, co se nazývá zjevením a dále toho, co náš mozek nechápe jako zázraku, Božství Kristova, jeho zmrtvýchvstání atd. Pak nebude nic překážeti, aby se věda s vírou nesešly na panteistickém chápání kosmu. Bůh je immanentní v celém Vesmíru, „hmota je živým rouchem božím“, „my všichni jsme zlomkovými, spolupomáhajícími částmi“ tohoto boha. Závazně budíž proto pro nás jen to, co nám zjevuje náš rozum. Při tom ovšem najdeme v knize i pěkné kapitoly, s nimiž možno souhlasiti. Najdeme tam na př. krásné výroky o duši. „... zdravý rozum se vzpírá, že by to nebylo nic“ a také žádná pravá věda se neodvážá prohlásiti to za čistě pomyslné“. Ovšem na konec vždycky vyčítáš panteistické pozadí těchto myšlenek. Jindy zase narazíš na kapitoly ku podivu naivní. Takovou je na př. kapitola o vzkříšení (227) nebo jeho fantastické klasifikace křesťanů (247), nebo konečně jeho mělký výklad o vzniku „legendy“ o nadpřirozeném zrození a zmrtvýchvstání Kristově. To už naprosto nesluší duchu, který se v jiných částech knihy jeví tak exaktní a příznemý i důmyslný. V posledních dvou dílech o křesťanství se několikrát projevuje jeho nepřítel ke katolicismu. Zato je patrné, že mu leží na srdci osud církve jeho vlasti, již chce reformovati a v zreformované vidí nástroj pokroku. To vše je ovšem pochopitelné u člověka, který chce reformovati v duchu výše naznačeném, že nepochodí u Církve, ale může reformovati církev. Jak naznačeno, s katolického stanoviska obsahuje kniha řadu bludů proti víře.

Dr. J. O. Martinovský.

Postavy svatých. V Poznání nákladem knihtiskárny sv. Vojtěcha vydávají sympatické knižky průměrně třicetistránkové s barevnou obálkou, věnované svatým. V první skupině vyšlo dosud pětadvacet čísel. Ze zaslaných ukázek jeden sešitek obsahuje život sv. Stanislava, druhý se seznamuje se svatou Helenou. Je to opravdu dobrá myšlenka, šíří-li se známost svatých, takovýmto způsobem pronikne i do nejširších vrstev lidových, které by si jinak sotva koupily velké folianty svatých, jak obyčejně vycházejí, zejména by to těžko šlo v nynějších smutných dobách. Ve sbírci už jsou i svatí nejnovější, sv. Jan Vianney, sv. Terézička Ježíšova a jiní. drb.

Školská literatura: Brouci a motýlové. Soustavný popis brouků a motýlů v republice Čsl. F. Dlouhý a K. Exler. Sešit 16. 10 sešitů za 25 Kč. Vydává Kober v Praze. Sbírání a preparace přírodnin. Sešit 13. Obsahuje návod k úpravě sbírek vajec a sbírek rostlin. 10 sešitů za 25 Kč. U Kobra. Štorch a Condí: Pracovní učebnice dějepisu pro I. tř. měšť. škol. Státní nakladatelství v Praze. Nevhodná učebnice, zesměšňující biblí, obřady, modlitby (str. 62, 140 a j.). Sloh vhodný pro socialistické brožurky, ale ne pro školní učebnici. Paur: Cesta. Učebnice dějepisu pro školy měšť., díl I. Státní nakladatelství. Proti předešlé stručnější a ve výrazech opatrnější. Doplňkem k ní je Pracovní sešit pro dějepis. J. Zlámal: Počítačovo dílo. II. Státní nakladatelství. Dostatek příkladů, které škole dodává moderní život. KBH.

Vaše peníze jsou dobře uloženy v Ústřední lidové záložně, Praha II., Spálená 15

Toto číslo jest o 12. stranách. — Příští číslo vyjde 15. července.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akc. tiskárna v Praze II., Karlovo n. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Jacques Maritain, Bořivoj Benetka, Dr. J. Krlín, Dr. J. O. Martinovský, P. Stankovský, Vilém Bitnar, Dr. Plocek. — Zrcadlo. — Život náboženský, kulturní, politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. července 1934. Ročník XVI. Číslo

11

Jacques Maritain:

Praktické úvahy.

I. Z těchto úvah* vyplývají jisté praktické důsledky týkající se našeho zřízení. Kultura nebo civilizace je zakořeněna v zemi přirozeného života, zatím co Církev má své kořeny v nebi nadpřirozeného života. Avšak civilizace křesťanská, nadpřirozeně vztyčená v svém řádu ctnostmi křesťanskými a k poslednímu cíli nadpřirozenému svou podřazeností, ponechává některé věci časné, podstatou svou pozemské, a tedy tím vzdorující, nepřetržitě náležet do přírodní oblasti. Máme se tudíž nejen vystříhat, abychom nesměšovali Církev s jakoukoli civilizací, nýbrž i jest třeba se vystříhat, budiž to v čemkoliv, abychom nesměšovali s křesťanskou civilizací nebo s křesťanským světem Církev a se světem katolickým katolicismus. Církev, katolicismus jsou podstatně nadpřirozené, nadkulturní, jejichž cílem je život věčný. Civilizace křesťanská, kulturní svět katolický tvoří civilizaci, svět, jehož cíl zvláštní, právě tak zřízený k životu věčnému, je v témže řádu časném.

Církev, mystické tělo Kristovo, nadpřirozená společnost má pouto, nadpřirozeného ducha společného, kterým je Duch Svatý. Přirozeným úkonem, až příliš přirozeným, se přihází, že právě návrat přirozeného sociálního ducha, který, chceme-li, nazveme při vzpomínce na Durkheima návrat živelného sociologismu, že právě tento návrat může cizopasit na našem záměru, který zamýšlíme jak v katolickém společenství, tak ve společenství přirozeném nebo časném, s nimiž by ztotožnil tento návrat „naši záležitost“ a nás se zájmy lidské skupiny katolického pojmenování i zájmy samého katolicismu a věc Otce nebeského. Právě tímto se prakticky dopouští, že naše náboženství sestupuje v naturalismus, ježto Svatý Duch není duchem kmene ani strany. A my se odvažujeme právě tak uzavírat duším brány království Božího a způsobujeme svou pýchou a vlastními bědami, že je uráženo jméno pravého Boha mezi národy. Ihned shlédneme, jak tato chyba, která spočívá v tom, že se katolicismus úplně má za *pozemskou obec* nebo za *pozemskou civilizaci* a že se vymáhá pro něj a pro Boží pravdu tytéž triumfy jako pro každou obec nebo civilizaci zde na zemi; ihned uvidíme, jak tato chyba, která je jakýmsi imperialismem *in spiritualibus*, je spřízněná s chybou, o níž byla výše řeč, a jež je jakýmsi nacionalismem *in spiritualibus*. Tyto dvě chyby jsou téhož původu, jsem donucen věřit, že velice těžkým břemenem zatížily historii křesťanského lidu a

že je velmi naléhavé, aby jedna i druhá chyba byla udána. Je to totéž zaslepení za Nového Zákona jako pozemské zaslepení u židů za Starého Zákona. A taková zaslepení se draze odpykávají.

Katolíci nejsou katolicismus. Omyly, nemotornosti, nedostatky a ospalost katolíků nezavazuje vůbec katolicismus. Není na katolicismu, aby opatroval odůvodnění pro nedostatky katolíků. Nejlepší apologetika neslouží k tomu, aby ospravedlňovala katolíky nebo je obžalovávala, když jsou pošetilí, nýbrž naopak, aby poukazovala na tyto pošetilosti a ukázala, že se nedotýkají podstaty katolicismu, ba že tím více osvětlují sílu náboženství živého i v souvislosti s tímto. Církev jest tajemství, má svou hlavu skrytou v nebi, její viditelnost ji neprojevuje rovnocenně; hledáte-li, co ji beze zrady představuje, pozorujte papeže a biskupy, vyučující víře a mravům, a pozorujte svaté v nebi i na zemi, nevěšmejte si nás ostatních hříšníků. Nebo raději pozorujte, jak Církev ošetřuje naše rány a jak nás kulhavé vede k věčnému životu. Leibnitz se podjal oslavovat Boha tím, že ukázal, jak bylo dílo vyšlé z ruky tohoto dokonalého dělníka skvělé o sobě, tedy že ve skutečnosti všechna rozhodná nedokonalost stvoření nejlépe dosvědčuje slávu Nestvořeného. Největší slávou Církve je, že je svatá i s hříšnými údy.

II. Není třeba znát, kolik péče a pozornosti se věnuje prakticky těmto pravdám, aby jim byla vrácena úcta. Abych mluvil jen obvyklým slovníkem, jest tolik obdivu pro „dobrý tisk“, pro „dobrý film“ a pro „dobré romány“, které se věrně přičiňují a s jistou dobrou vůlí snaží, aby byly ustaveným svodičem dobra. Nebere-li na sebe každá katolická revue, je-li to časopis mladých, že *bude orgánem katolické obnovy*, nebo je-li to časopis vědecký a informační, že bude podávat úplný obraz katolického smýšlení o katolické činnosti z naší doby? Což se uvidí na konci světa a odběratelé se vydávají sázce, že budou trochu překvapeni.

Rovněž tolik obdivujeme katolické spisovatele, kteří se přesvědčují, že jejich díla tvoří literaturu katolickou, nedím-li literaturu o Bohu. Vzdání myšlenky tvrdit, že věci milosti by nedovedli přetvářet v náměty fikce nebo románu, jsou-li hlubší oblastí života lidského nežli je sám život, jak jich použije romanopisec při abstrakci? Ale je nezbytné, aby jejich díla je nezmenšovala a měla účtu k jejich transcendentci, k tomuto hlubokému tajemství, které je známou tajemství Božích. Nám se nesluší měřit cesty

* Z úvah o náboženství a kultuře (překl.).

Boží našimi měřítky, i když by se to stalo, aby byla podána pravda, jak tomu je u Leibnitze, Malebrauche a u přátel Jobových. Vždyť některá díla se zdají obhajovat věc Boží, jako by měla zapotřebí, aby dosáhla rozřešení, zatím co jeho díla podávají sama sebou důkaz, *justifycate in semet ipsa*. Román, který složil od počátku světa, je děsně prostý všeho apologetického opatření a vši předpojatosti duchovní politiky. Napsal Biblii jak vládné okrsku zemskému a v těchto dvou dílech nám podává svrchovaný příklad veškeré vnuknuté tvorby.

Po pravdě je pro katolického spisovatele velkým trápením a bázní myšlenka, že snad katolicismus bude souzen podle jeho vlastních nedostatků. Byl by raději považován za mohamedána, aby vrátil takto pravdě a Církvi pocitu, která by nebyla v sázce, že ji uvede do nesnáze. (Na štěstí jeho bratři bdí a usilují dosáhnout skoro rovnocenný výsledek v tom, co se jich týká.)

Ale mluvmě o hlubších předmětech. Tento způsob zpozemštění náboženství, na které jsem nyní upozornil, má za výsledek, že přetvořuje živé v myslích, které zasahuje, katolicismus v stranu a katolíky v straníky. Taková přeměna se objevuje s velice jasným znamením za hnutí antisemitského, kdy se hlásá evangelium k vůli pogromům, a u osob, které vykládají každé osobní ztroskotání ustavičným světským spiknutím špatných proti dobrým. Nacházíme zde ještě jiné znaky u těch, kteří mají především obrácení duší za strategické zesílení, seslané armáde nebo za řadu úspěchů, kterých třeba zapsat do seznamu vítězství. Obzvláště obrácení není dílo politické ani vojenské. Taková díla, ztrácejí-li půdu dříve získanou, jsou nezdařilá. Avšak duše, která se vrací k Bohu, i když se pak přihází, že viditelně nevytrvá, způsobuje událost napsanou v nebi, svědectví samo o sobě, slib, jehož konečné naplnění uniká našim očím.

Katolicismus není náboženská strana, je to náboženství jediné a pravdivé, které se raduje bez zášti z každého dobra, vzniklého i za jeho hranicemi, ježto toto dobro je jen zdánlivě za hranicemi katolicismu. *Nezáleží-li ve skutečnosti všechno na nás, kteří jsme Kristovi*. Rozšíření království Božího nemá žádné společné měřítko s pozemským výbojem nebo s časným vítězstvím. Jestliže dragouni Ludvíka XIV. obtěžovali a trápili hugenoty, nebylo v tom nijakého zisku pro království Boží. Jestliže někde schismatikové utlačovali katolíky, kteří se tím stali mnohem silnější a olupují pak schismatiky, jako títo olupovali katolíky, není v tom nijakého zisku pro království Boží. Jestliže vědecká dokonalost nebo síla stmelují pýchu některého směru nebo třídy, jestliže některá dobročinnost má za cíl najímat stoupence, spíše než sloužit chudobě, není v tom nijakého zisku pro království Boží.

Protože nám bylo předepsáno jednat jinak, tak jak jedná sama Církev. Jediný postoj, který třeba zachovat k duším, jest sloužit jim. Příklad byl dán jednou pro vždy. Jemný úkol se klade zde pro ty mezi námi, kteří studují vše, co se týká kultur a civilisací křesťanských. Velice často se tu naskytá pokušení zlehčovat je; nebo mít pro ně pouhou zálibu, zatím co je nutná pro ně pravda s láskou a pochopením, aby jim vrátila život. Naším přáním má být nikoliv zničení, nýbrž služba s věrností těmto kulturám, chci říci, aby se jim pomáhalo, by znovu našly, co je v nich opravdu ctihodného, moudrého a pravdivého, by se očistily od svých skvrn a navršily kameny očekávání, po kterých sestupují nejvyšší pravdy. Jedině tímto způsobem se budou připravovat na hodinu naznačenou pro přijetí návštěvy Syna člověka. Dílo čisté katolické má roznécovat pouze pravdu.

III. Rozprava, která nás zde zajímá, týká se toho, co Péguy nazýval mystikou a politikou, a což řečeno slovy přesnějšími je rozprava o moci duchovní a pozemské nebo časné. Přemýšlejme okamžik na osud

Základ křesťanské vlády v České zemi - Bořivoj.

Úsvit dějin české vlasti jest spojen také s počátkem křesťanské éry. Neboť to, co dochováno z doby předchozí, to jsou spíše staré zkazky, než zprávy ověřené zpravodaji. Vždyť i pokřtění oněch čtrnácti knížat (r. 845) jest pouhou zmínkou v cizím zpravodajství. Skutečným křesťanským knížetem jest Bořivoj. O něm o prvním máme již zřetelné zprávy co do péče o šíření víry Kristovy, jemu se tradicí přičítá založení prvního křesťanského chrámu na půdě české vlasti, na Levém Hradci.

Postava tohoto českého, křesťanského knížete, který vykonal pro svoji zemi dva důležité činy: uvedl křesťanství a sjednotil pod žezlem pražského knížete moc vládní v celé zemi, postava prvního křesťanského knížete zasluhuje i dnes osvětlení z té stránky, která nám nejvíce leží na srdci. Moudrost českého knížete, který položil základ k pozdějšímu rozmachu české říše.

Kdesi ve středu Čech tvoří se, teprve v počátcích, český stát. Leží ve sféře dvou vlivů: říše Franské a říše Velkomoravské. Oba tyto územní celky také samy teprve se krystalisují. Záleží na státnické moudrosti toho kterého vládce, aby soustředil pod svým žezlem, nebo aspoň sjednotil kolem sebe takový státní útvar, který by mohl v nových poměrech střední Evropy politicky i kulturně hrát vůdcovskou úlohu.

Tehdejší stav říše východofranské nebyl takový, aby mohla brániti Svatoplukovi rozšířit svoji moc i na Čechy. Uchovala-li nám domácí tradice zprávu o smírném sblížení s Čechy, pak třeba hledati příčiny toho. A tu mezi jinými okolnostmi, které rozváděly Čechy s říší franskou, ale sblížovaly s Moravany — na prvním místě je víra Kristova.

Nesporně i na území českém objevili se už dávno předtím misionáři ze sousední říše franské. Proto tím spíše kníže Bořivoj nebyla nauka Kristova neznáma. Jeho styky se Svatoplukem mu jistě také umožnily na jeho dvoře seznámiti se s podrobnostmi nového náboženství. Svatý Method zajiště i jemu předložil nový obraz, který skýtá duši nauka křesťanská. Světec promlouval ke knížeti jazykem mu srozumitelným. A kníže zase nebyl tak nevnímavý, aby neviděl rozdíl mezi pohanským a křesťanským knížetem. To, co tak drasticky líčí legenda, že musel odděleně jisti od stolu křesťanského Svatopluka, to snad jest spíše náznakem rozdílu mezi duchovní předností křesťana před pohanem, než skutečné gesto velkomoravského knížete. Naznačuje nám pocit v duši Bořivojově, když uvažuje o všech rozdílech, které jsou mezi ním a hostilem.

Proto prosí svatého apoštola, aby také on mohl požívatí těch všech milostí, kterými jest obdařen každý, kdo obmyje svoji duši vodou křestní a vstoupí tak do družiny Kristovy. Snad v jeho duši zakmitne se také přání, aby spolu se křtem mohl přijmouti nádeje ve světskou moc, jaká tehdy byla soustředěna v ruce Svatoplukových. Snad i tento státnický sen vzkličil mu v hlavě, když na ni lil svatý Methoděj vodu křestní. Snad v této chvíli po prvé vzkličila v duši českého knížete touha spojití v jedno všechny kmeny v Čechách v jednotě státu i v jednotě víry.

Kníže Bořivoj měl i k tomuto cíli už položeny základy sňatkem s Ludmilou, dcerou knížete Pšovany. Tato dvě knížetství souvísela spolu jako srdce knížecích manželů. V srdci Čech, na soutoku dvou hlavních řek slavili asi svůj sňatek. A při tom kladli záklá-

nepřemožitelné Armády, abychom si tak ujasnili celou rozpravu. Král velice katolický, celé Španělsko na modlitbách, aby byla ve světě obhájena a povýšena věc Boží, nejsou-li pak ujištěni, že se zrodí druhý Lepantos? Malý závan větru nad vodou a celá flotila je na dně. Jelikož Bůh sám bere odpovědnost ze svého. Věříme-li, jak máme, ve vládu Boží, jest třeba vyvoditi, že Bůh, který v řízení historie především má na zřeteli své království a svaté, oddělil zde způsobem skvělým zájmy své slávy a korouhve těch, kteří se domnívali, že mu slouží. Bez pochyby zásluhy mučedníků Tyburnských — a ani zdání nemáme o jejich budoucích účincích — jsou většího významu pro úmysl Boží, než triumf katolického krále. Strojená, škrobená protiva sv. Ludvíka, Filip II., se zjevuje jako jeden z těch obrovských ještěrů, kteří vyhybnuli v době palaeozoické. Celé jeho dílo má význam dobře vyznačený. Představuje nám, spočinitý v příkrosti, v nezměřitelnosti a v krajnosti, v které ctnost se stává neřestí, jak středověk, ať jakékoli mohly být jeho výstřelky, nevytvořil nikdy systém, středověkou koncepci pro pozemský nástroj duše — vždyť tu srostla s nástrojem ruka, která přestala být svobodná, proč nás to pak udivuje, že se ocitla v nebezpečí.

Nejvěrnější obraz opravdového a živoucího středověku poskytuje nám postava sv. Ludvíka. U něho

dy české říši, která i po tisíci letech může s hrdostí vzpomínat na své zakladatele.

Územní sjednocení ovšem utvrzeno sjednocením ve víře. I Ludmila slává se křesťankou. Ona prožívá tuto radostnou Zvěst srdcem. Pro ni otevírá se nový, širý svět dosud nepoznaných krás. Zatím co její muž stojí v čele mužů, ona jako matka volá k sobě matky a děti, aby i jim poskytla vody živé.

Rozumíme-li dobře dochovaným zprávám, bylo i Bořivojovi okusiti hořkosti, jakou dovedli mu připravití uražení cítele staré víry. On, který už roku 872 stojí v čele pěti domácích knížat, on musí opustiti zemi, aby se uchránil pomsty starověrců. I on pozná, že nová víra neskýtá jenom moc a panovnickou slávu. Že to nové učení není jenom posilou pro upevnění moci, ale také posilou, utužením oddanosti ke Kristu v dobách zlých a těžkých. Měl u sebe však svoji choť, které jistě její srdce povědělo, jak má utěšovat, posilovat a při tom láskou povzbuzovat knížete, který místo povznesení najednou ztrácí i vlastní území...

Takovou tedy zkoušku podstoupil první křesťanský kníže český. Ale i to bylo jen k dobru české země. Neboť u dvora Svatopluka mohl se tím více posílit i víře, tím spíše mohl získati pro sebe dobré misionáře, kteří jazykem lidu srozumitelným by hlásali evangelium Lásky. S nimi jako s předním vojem vrací se domů, jim otevírá dveře, aby mohli vstoupiti do přibytků, aby mohli pod jeho záštitou rozsévatí sémé víry. A že to bylo semeno dobré, ukázala bohatá žně na knížecím poli.

Ocenili a pochopili význam křesťanského knížete v té době, to snad i dnes není bez ceny. Dáti zemi základ k jednotě státu, otevřítí Čechům prameny víry a založení kulturní jeho život, což to není trojice takových činů, za něž národ musí býti vděčným i dnes? Což právě v té době nebyly dány prvé povely ke zničení mocných kmenů Polabanů? Ne. Ten kníže, choť svatě Ludmily, viděl a věděl více, než snad chceme věřiti. A kde čerpal tu všechnu odvahu, tu sílu a chuť? Jsi-li křesťanem, víš to dobře. A nejsi-li jím, proč aspoň nechceš jím být, abys to pochopil?

Zařadili-li si Čechové do kalendáře i jméno svého prvního křesťanského knížete, Bořivoje, vzpomínají-li jeho památky 30. července, neučinili tak jenom náhodně. Po tisíc let byl vzorem knížete a vzorem skutečného otce svých poddaných. On jest měřítkem pro dobrého vládce. S ním porovnávali své panovníky, aby měli měřítko, které nebude jednou kratší a po druhé delší, podle nahodilých okolností.

V obnoveném českém státě, který také převzal na sebe závazky někdejší říše velkomoravské, v tomto státě také český křesťanský kníže má svoje místo. I dnes může a má býti měřítkem dobrých a méně dobrých vládců. I dnes mohou mnozí a mnozí přiložiti měřítko jeho zásluh k zásluhám svým. A bude-li se tato stará česká míra shodovati s mírou jejich zásluh, potom mohou býti pyšní a hrdí, neboť dosáhli dobré staré míry. A což když tento dobrý český loket bude daleko převyšovali ten nový, ještě nevyzkoušený?

A tak i po tisíci letech možno se vraceti z doby přítomné do dávnověkosti národa, aby odtud se čerpalo poučení, povzbuzení a hlavně víra. Neboť víra to byla jako jediná posila, která silila a utvrzovala prvního křesťanského vládce u nás. A bude-li i dnes zase nastolena na prvé místo mezi rádcí, bude-li i dnes zase prvá brána na potaz, zajisté moc i sláva tohoto knížete budou dobrou mírou i přítomným jeho následovníkům. Neboť mění se jenom systémy vládní, ale národ a povinnosti k němu ani za tisíc let nejsou jiné. Bořivoj Benetka.

je opravdu pozemské — se vši hodnotí a pokorou, jež přináší takový název, — povolné, svobodné, skutečně zřízené a podřízené — prostředek vtělení duše. Toto je tedy problém království křesťanského, který se vztahuje před námi se všemi svými rozměry, ve spravedlivých dílech, a jednotlivě pojatý problém křesťanského království je nejvynikající a nejryzejší obecný úkol *pozemské činnosti křesťanské*, jaký se ukládá pro každého z nás a kterému se vynasnažme být věrni v zesvětštilém světě. Jestliže zaujme stanovisko úspěchů světských, bude nejspíš taková práce nevďěčná. Ovce se snaží vnutit vlkům svůj způsob vidění. Nezapomínejme, že sv. Ludvík nebyl velkým vítězem, jeho křížácké výpravy se ztroskotaly, býval poražen. Avšak zcela jinak než Filip II. Jeho pohromy, jako jeho vítězství způsobily jen, že rozšířil svou sílu a vřhlas. Protože síla duševní energie přecházela skutečně v nástroj, kterým vládl tento král. Pozemské se sdílí tedy nějakým způsobem se zákonem ducha, vstupuje v jednání této božské aritmetiky, v které se děje vše obráceně k obecnému smyslu, kde první jsou posledními a kde dělníci, kteří nedělali nic po dvanáct hodin, za dvě hodiny obdrží tutéž mzdu jako ti, co pracovali celý den.

Zde jest užitečné umístiti scholastické rozlišení. V každém nástroji lze pozorovat dvě funkce, příčinnost vlastní a příčinnost případkovou. Co se týče pozemského, vkládá vztah velice jemný mezi těmito dvěma funkcemi rozličné měřítko podle ustavičného střídání úspěchů a porážek. Ve vlastním řádu časném, v takovém, v němž pozemské usiluje samo o sobě, jež je zcela podřízeno vyšším cílům, v takovém řádu, v němž má chrániti vlastní dobro, působí svou vlastní silou a směřovat k rozhodným výsledkům, tam je třeba ztratit anebo získat. Zde máme — aniž ho klademe nad zákon Boží — úsilovně chtít vítězství, neboť má význam biologický, minouti se vítězstvím zde znamená zemřít. Pokud pozemské jedná přesně jako nástroj duše, a slouží-li jejímu vlastnímu řádu a směřuje-li k rozhodným výsledkům, to nezávisí na úspěchu bitvy, nýbrž na způsobu, kterým je vedena, a na zbraních, kterých používá. Zbraně světla! Pravdy, věrnosti, spravedlnosti, nevinnosti, ať jsou naše zbraně čisté! Budeme poraženi, ať se to i stane, historikové a politikové mají pravdu, upozorňují-li nás na to. Je nemožné, abychom byli poraženi; pro sázku ne již biologickou avšak více duchovní ztratit nebo získat s čistými zbraněmi znamená vždy získat. (Pokračování.)

Dr. F. X. Novák.

(K 50. výročí kněžství.)

75 let života a z nich 50 let kněžských, toť řada, před níž musí-me stanout s úctou. A běží-li o dra F. X. Nováka, bude ta úcta ještě vystupňována. Je to kněz, na kterém není hany a jako je bílá jeho krásná hlava, tak je bílý jeho kněžský charakter. A jako je nadšené jeho srdce, tak je nadšené jeho dílo. Oheň, kterým jest ustavičně rozpalováno jeho nitro, přenáší se do jeho díla, a i na ty, kdož přijdou ve styk jak s osobností, tak s dílem samým. A když dnes uveřejňujeme článek, který má zhodnotit vykonané dílo a vypovědět sílu jeho života, činíme tak zvláště rádi v době, která není plně hluboká a nesdělitelně krásy kněžského povolání a nesmírného dobrodiní, jímž je kněz rázu Novákova pro národ.

Dr. F. X. Novák jest dítětem Ostravska, které se ovšem mnoho změnilo od dob, kdy jako synek chudých rodičů pásal kravky na lučinách, dnes již posázených domy a podemlých dolů. Je dítětem ctných rodičů, vyvolil si chudobu vstupem do kongregace svatého Alfonsa, a jest dodnes chud a zemře v chudobě. V tom jest ostatně osud každého katolického spisovatele, nepíše-li kýčů a lechtavých povídek. Ale dra Nováka nekarakterisuje jen chudoba, radostně snášená, nýbrž i veselost. Je to čistá radost mládí, posvěcovaná ustavičně oltářem a pronikána paprsky světla ctnosti. Celá jeho postava jakoby byla jím nadnášena, zvětčována a zároveň přibližována. Člověk není ani překvapen přemírou dobroty, lásky, čistoty, tak se mu zdají přirozené. Ale když znají těžký růst člověka vůbec, se zamyslíme nad obtížemi, těžkostmi, s jakými se děje, pochopíme velikost toho, kdo se jimi honosí. Život lidský může býti srovnán s horou, ne takovou, jež rázem

vyvěla, nýbrž která byla pomalu tvořena nánosy. V našem případě byly to oběti, poznávání sebe a jiné prostředky askese, které budovaly tuto horu.

Dítě bylo veselé a bylo i zbožné. Bylo vzpurné, ale vždy když byl uražen jeho český původ. Jak se dostal vlastně na studie ten ostravský chudý synek? Nedal se a nebál se. Rval se bez bázně s dětmi odrodilců, které Čechy jen pohrdaly a smály se jim. Kdysi jeden kluk začal nadávat Novákovi „slovanů a čechounů“, strhla se rvačka, při které vrazil do třídy katecheta. Ušlechtilý a český kněz, ale přísný, jal se vyšetřovati příčiny rvačky, při níž i šaty pocítily hrůzu dětské nevráživosti. Když zvěděl příčinu zápasu, zavolal si Nováka, který byl vítězem a otázel se ho — byl to chlapec nadaný — chtěl-li by studovat. Jak by nechtěl, vždyť častokrát si přál, kdyby byl knězem! Ale rodiče byli chudí a na studia nebylo ani pomyslení. Když katecheta přislíbil pomoc a dohodovil se s rodiči, bylo vyhráno. Novák odešel na městské gymnasium v Hranicích, které bylo tehdy založeno. Hranice jako mnoho tehdejších měst se začínaly národnostně probouzet a vlastenecky smýšlející hoch se ocitl tedy ve svém žilvu. Pobyl v onom městě čtyři roky a pak přešel do arcibiskupského gymnasia v Kroměříži. Studium na vyšším gymnasiu bylo mu zvláště radostným a ještě dnes, když líčí svůj pobyt v tom krásném městě, se mu chvěje hlas. Představení byli řádní a inteligentní kněží, svědomitého studenta měli rádi, chápali i jeho touhu po vzdělání a dovedli ji ukojiti tím, že mu dávali díla opravdu hodnotná. Zvláště se těšil na duchovní cvičení, při nichž jeho životní ideál se stále jistěji vyhraňoval. Dostudovav,

byl na rozpácích o volbě povolání a podal hned žádost do oloouckého kněžského semináře. Jeho matka mu ráda dala své po-
hnaní a pomalu mu chystala výbavu. Tato prostá, ale věřící
na neměla na různých ustlání a často nastavovala noci, aby
bře opatřila své čtyři děti, dva chlapce a dvě dcery. Těšila se,
si poněkud oddechne, až její drahé dítě bude knězem. Fran-
šek, který celým srdcem lnul ke starostlivé mamince, si ji
už vzít později k sobě a netajil se jí s tím.

Prozřetelnost však určila mladému bohoslovcovi jiný směr cesty.
ím rychleji se přibližoval k oltaři, tím větší měl bázeň z kněžství.
řičinou té bázně nebyla snaha po světském životě, nebo skrytá
uha po útěku, nikoliv, důvody byly jiné. Kněžské povolání se
u jevílo stále krásnějším a vznešenějším, poslání kněze zodpo-
dnějším v době, ve které byl veden již proti Církvi ostrý boj
několika stran. Bude moci, tázal se častokrát sebe sama, vyko-
řát řádně všechny povinnosti svého stavu? Neutone v přílivu
n světa? Jak těžce by se provinil, kdyby zakolísal a pak strhl
o propasti duše nesmrtelné! Zkušený spirituál byl by mohl
latat tyto námitky, ale ono jich zatím jen přibývalo. Novák jimi
liče trpěl. Chvillemi pomýšlel na to, že bude studovat profe-
ru, avšak láska ke kněžskému ideálu byla tak mocná a důvěra
Boha tak silná, že zase zůstal a čekal. Nečekal marně, při exer-
cích byl osvěcen: Jeho pravým povoláním je život v řeholní
ongregaci. Svědomitě se zkoumal a po několika týdnech ozná-
il představeným, že vystoupí ze semináře a o velikonočních
rátech — byl ve třetím ročníku — oznamoval toto rozhodnutí
atce a sourozencům. To již byl přijat k redemptoristům, čehož
všem své matce nesdělil, ponechávaje jí ještě naději, že bude
dnou žítí se svým synem — knězem. Teprve poslední den před
djezdem ji vyjevil pravdu, sám máje slzy v očích. Ale teprve
e chvíli rozloučení pocítil celou tíhu budoucího svého života,
plného odloučení od svých drahých, že bude musít kráčet bez
ich. Domlouvali mu, ale nepřemluvili ho. Druhého dne již od-
házela do noviciátu v Eggenburgu, po noviciátě dostudoval boho-
loví a r. 1884 byl v Českých Budějovicích vysvěcen biskupem
chónbornem na kněze. Tehdy byl provinciálem kongregace Nej-
větějšího Spasitele P. Hammerle, prozíravý a zkušený řeholník,
terý brzy rozpoznal nadání a sklonky mladého českého řeholníka
určil ho za profesora řádového kněžského dorostu. Novák byl
oslán do Mauternu ve Štýrsku, kde dokončil ještě studia a zá-
oveň se připravoval na doktorát z bohosloví. Ve studiích po-
račoval ve Vídni, kam byl po roce poslán a kde bohatá univer-
itní knihovna skýtala žiznivému knězi tolik možností k zdokona-
ení se ve svaté vědě. Bydlel v klášteře Panny Marie Na nábreží,
aje i povinnost česky kázat a zpovídat české katolíky.

Několik let ve Vídni prožitých mu přineslo mnoho radosti, ale
yly i začátkem pozdějšího utrpení. Byl knězem bez smlouvání,
eholníkem, jenž se vážně díval na pravidla řehole, kterou měl
pravdu rád. Vídeň byla velkoměsto, které jako nenávisťná oblu-
la pohlcovala a zabíjela mnoho českých lidí, kteří přicházeli
Cech, Moravy i Slovenska, aby v ní hledali zaměstnání. Za-
íjela je hlavně duchovně a duševně. Je známo, že Češi musili
louho zápolit, než jim bylo uvolněno několik chrámů, v nichž by
e mohli modlit ve své rodné řeči. Konečně jim to bylo povoleno,
e co bylo několik českých pobožností na měsíc pro takové množ-
tví ve velikém cizím městě? Novák cítil hlad duši a jejich po-
řeby více než kdo jiný. Jeho postoj k lidem, hlavně k chudým
nejchudším byl vždycky důvěrný, každý hned poznal jeho do-
otu a ušlechtilost a lásku, a není tudíž divu, že zpovědnice, v níž
ysedával každý den ráno a večer, v neděli někdy celé dopoledne
odpoledne, byla ustavičně naplněna kajícíky. Jeho pověst jako

zpovědníka se šířila a brzy do zpovědnice přicházeli i četní Němci
hlavně z vyšších kruhů, jež poutala jeho inteligence. Tedy kaza-
telna, zpovědnice, práce mezi rodáky zaměstnávaly úplně zani-
ceného kněze a mimo to pilně studoval. Theologický doktorát na
videňské universitě nebyl lehkou věcí a pochopíme snadno in-
tensitu jeho studia, když za dva roky po svém vysvěcení mohl
odevzdat rigorosní práci a ještě téhož roku, 1886 složil první
rigorosum. Zdraví začalo vypovídat službu a snad proto ho po-
slali představení na Svatou Horu v Čechách, domnívajice se, že
mu venkovský vzduch lépe poslouží, a že ohrožené zdraví se
zlepší.

Na Svaté Hoře pobyl tři léta, ale nebyla to léta klidu a zotavení
tělesného. O velikých korunovačních slavnostech, které se konaly
před třemi lety, děl mi jeden redemptorista, že Svatá Hora je
po výtoce místem kajících. V letech devadesátých minulého
století bylo toto její poslání ještě silnější a ročně se vystřídalo
ve svatohorských zpovědnících na 20.000 kajících. Redemptoristé
zpovědi neodbývají a Novák byl v tom ohledu věrným synem sv.
Alfonsa. Na Svaté Hoře kněží působí v letních měsících a v ostat-
ních měsících se rozjíždějí na misie. Totéž dělal i Novák, kázal,
zpovídal a téměř každá zpověď byla generální. A ve volných chví-
lích — jak je musil přímo chytat! — se připravoval na druhé ri-
gorosum, které složil ve druhém roce svého pobytu na Svaté Hoře.
Z Vídne se hned vrátil na Svatou Horu — bylo to o Svatém
týdnu — a opět zpovídal muže, kteří odbývali duchovní cvičení,
a na velikonoční pondělí dával již exercicie ve Slezsku. Byly to
pro misionáře pravé hody, ale jak vyčerpávají, může říci zase
jen misionář. Hlava přímo páčila, ve zpovědnici si ji musil usta-
vičně potírat studenou vodou, tělo bylo propocené a průvan
nebyl jistě prospěšný. Do misiích ve Slezsku konal misie v jiho-
západních Čechách a po nich začínaly pouti na Svaté Hoře. Tam
mu ke všem starostem přibýla ještě nová: Měl dokončovat stu-
dia s kněžími, kteří přijeli z Mauternu a měli ještě skládat zkouš-
ky z některých předmětů. Bylo toho moc a zdraví vypovědělo
službu. Jednoho dne po vyčerpávající práci se mu zatočila hlava;
měl dojem, jakoby ho ranila mrtvice. Toť začátek hrozných bo-
lestí hlavy, které byly někdy tak těžké, že se bál, aby se nezbláz-
nil. Kázání i zpovědi mu způsobily nesnesitelné obtíže, často vy-
seděl dlouhé hodiny nad knihou, aniž vnímal jednu větu. Při tom
vypadal zdravě, a jak se již někdy v komunitách stává, domnívali
se někteří spolubratři, že jen nemoc předstírá, aby se vyhnul na-
máhavé práci. Tušil z nárázek jejich mínění a ještě více trpěl.
V tomto stavu prožil na Svaté Hoře třetí rok a pak byl opět po-
volán do Vídne, aby dokončil doktorát. Ale nebyl by to Dr. F. X.
Novák, kdyby nepomohl tam, kde ho duše potřebují. Studoval cír-
kevní právo u známého profesora a nadšeného národovce, dra
Laurina, a poněvadž bolesti hlavy poněkud ochably, rychle po-
kračoval. Ovšem netrvalo to dlouho. Na Komenského škole po-
třebovali katechetu, Novák měl děti rád, a proto ho nemusil pře-
lat Laurin dlouho přemlouvat, aby to místo přijal. Několik měsíců
vyučoval a r. 1890 byl povolán za rektora do Mauternu. Těchto osm
let vytrvale práce, přednášek, starostí jistě nepřispělo k uklid-
nění. Snad, pravil sám, nebylo minuty, aby mne nebolela hlava,
celé noci jsem probděl, byla to pravá muka. Ale nicméně do-
studoval, byl promován doktorem theologie a pracoval na vě-
deckém díle z církevního práva. Současně se věnoval českým
bohoslovcům. Nebyla to lehká práce. Vyrůstali většinou v ně-
meckém prostředí, a ovládali písmem špatně svoji mateřštinu.
Rád je učil a nejeden mu později vřele poděkoval za hodiny věno-
vané v Mauternu studiu mateřštiny. (Pokračování.)

Dr. Králín.

Dr. J. O. Martinovský,

Co je to rasa?

„In der modernen Anthropologie wird der Mensch leider zu
viel als Leibwesen und zu wenig als Geistorganismus gewertet.“
A. Wagner.

Pojem rasy vytvořili biologové pro určité skupení
jedinců rostlinných, živočišných nebo lidských, při-
hlížejíce k jejich příbuzenským vztahům vyjádřených
především v tvaru těla, respektive v tvaru jednotli-
vých orgánů. První dokonalejší rozřídění přírodnin
provedl Švéd K. Linné. Základní jednotkou jeho i ny-
nějších systémů biologických jest *druh* (species). Ta-
kovým druhem jsou na př. všechny sýkorky koňadry
nebo violky vonné atd. Některé druhy jsou si více
méně podobné — příbuzné. Tak na př. se sýkorkami
koňadrami mají mnohé společné znaky modřinky,
uhelníčkové, mlynařici, s violkou vonnou macešky,
violky psí a j. Z takových příbuzných druhů vytvořil
Linné vyšší jednotku — *rod* (genus). Tak rod sýkora
(Parus) obsahuje druhy: sýkoru koňadru (Parus
maior), modřinku (Parus caeruleus), uhelníčka (Pa-
rus ater), mlynařika (Parus candatus), rod violka
(Viola) druhy: violka vonná (Viola odorata), maceš-

ka (Viola tricolor), violka psí (Viola canina) a j. Ta-
ké mezi rody shledány byly příbuzenské vztahy. Pří-
buzné rody zahrnují se pak v *čeledi* (familie), příbuz-
né čeledi v řády (ordo) atd. Už však Linné pozorov-
al, že i jeho nejnižší jednotka *druh*, obsahuje menší
skupinky, které on nazýval varietami. Nepřikládal
jim však valného významu, považuje je spíše za na-
hodilé hříčky přírody, vznikající vnějšími vlivy.
Avšak právě tyto variety staly se důležitým činitelem
v teorii vývojové, která Linnéovým kategoriím více
méně uměle zkonstruovaným, dala zcela jinou náplň.
Na povrch zůstalo zdánlivě vše při starém, názvy
kategorií ani jednotlivých biologických druhů se ne-
změnily, zdůraznilo se však, že druh není něčím stá-
lým, strnulým, jak mnil Linné, nýbrž že je to vlast-
ně jen pomocný pojem klasifikační, který si vytvořil
člověk, aby si onu bohatou tvarovou rozmanitost or-
ganických bytostí nějak utřídlil. To, co my dnes nazý-
váme *druhem*, to po čase už druhem nebude. Vlivem
vnitřní síly, kterou nazýváme variabilitou — dnešní
druh se v budoucnosti ve svém potomstvu rozroste

— vyvine v nové druhy od sebe se lišící. Linnéovy variety uvnitř druhů, to jsou právě už jakési základy pro nové budoucí druhy. Tyto variety se stále totiž budou vzdalovati od společného druhového typu až nastane doba, kdy systematikové je uznají za nový samostatný druh. Už nyní jedni systematikové popisují některé variety za druhy samostatné, zatím co jiní je ještě pokládají za variety, z čehož nejlépe plyne, jak relativní pojem je biologický druh.

Zvlášť nápadné je rozpadávání druhů ve variety u domácích zvířat, či jak se jim zpravidla zde říká — plemena či rasy — kde vrozené variabilitě pomáhá důmysl lidský, který si vybíral k dalšímu pěstování typy zvlášť odchylné. Tak na př. z původního *druhu holuba skalního*, který dosud žije divoce na skalách pobřeží Středozemního moře, bylo vypěstováno velké množství plemen, jimiž jsou na př.: holubi poštovní, pavíci, slepičáci, staváci atd., celá ta nepřehledná řada dnešních kulturních ras.

Veliký, ba rozhodující vliv při vzniku ras je připisován prostředí. Tak vznik tolika ras holuba skalního vysvětluje se tím, že původní volný způsob života byl zaměněn zajetím. Nové podmínky životní, jež holubu skalnímu vnutil člověk, na př. nový způsob života, změněná jakost potravy, omezování pohybu atd., to vše má za následek změnu tvaru i barvy. *Dle toho lze rasou či plemenem nazvat takovou skupinu zvířat, která vznikla z určitého druhu, t. j. vlivem prostředí získala nové znaky, které se v potomstvu dále dědičně uchovávají, pokud se ovšem nemění vnější podmínky.**

Pokud se týče člověka po stránce tělesné, tvoří biologický druh, který Linné označil termínem „*Homo sapiens*“. Vnější podmínky životní člověka jsou ovšem velmi pestré, neboť žije ve všech pásmech klimatických, jakost jeho potravy a způsob života jsou rovněž velmi rozmanité. Rozličný způsob života činí také na duševní vlastnosti nejrozmanitější nároky. Nedivno tedy, že i lidstvo se během věků rozrostlo v rozmanitá plemena.

Krev a duch.

Dlužno však na tomto místě zdůraznit, že se vlivnějších životních podmínek na vznik rasy přeceňuje. Nedá se ovšem popřít jejich vliv, který na př. u zvířat domácích a rostlin kulturních je naprosto zřejmý. Jde však ještě o to, kdo je při tom hlavním a prvotním činitelem. Je prostředí tak silné, že může vnutit zvířeti jaksi samo o sobě nový tvar, zbarvení a pod., či je tato změna tvarová reakcí vnitřního nějakého činitele na nové prostředí. Jinými slovy: je tělo organických bytostí utvářeno mechanickými a chemickými vlivy prostředí, či vlastním umělcem je tu vnitřní síla? To je staré jádro sporu mezi biologi-vitalisty a materialisty.

Kdežto první míní, že primérním činitelem je tu jen vnitřní nehmotný vitální princip, jehož výtvorem je tělo po stránce tvarové i se svými ději fyziologickými, třebas všechny vývojové i fyziologické procesy jsou kauzálně spjaty, probíhající dle zákonů fyzikálních a chemických, druzí existenci vitální síly popírají, dovozující, že prvotním je tělo a to, co nazýváme vlastnostmi duševními, jsou jen speciálními vlastnostmi tělesné hmoty, především soustavy nervové. Mezi rasovými badateli jeť materialismus velmi rozšířen. Rasa je stanovena a odhadována především dle vlastností tělesných a vlastností duševní jsou považovány za následné vlastnosti tělesné konstitute. Jmenovitě německým národně-socialistickým teoretikům je materialismus dogmatem, na němž budují svůj kult rasy a krve. Už v minulém článku jsem ukázal, že to je dědictví z materialistické éry biologie z druhé poloviny minulého století. Křížení tohoto materialismu, ať už v jakékoliv podobě, je v dnešní biologii anachronismem. Vědeckého podkladu ani německý rasový materialismus nemá. Je to pouhé agitační heslo, sloužící politické ideologii právě tak, jako materialistický názor na život v bolševickém Rusku.

Pokud se dnešní vědecké biologie týče, mohutní v ní sice vitalistický směr a slabnou materialistické tendence, nicméně nelze je prohlásit ještě za vitalistickou, jak se někdy ukvapeně děje. Většina biologů stojí na neutrálním stanovisku, tvrdíc, že naše dnešní pozitivní biologické vědomosti nejsou dosud tak silné, abychom se mohli pro ten či onen směr rozhodnouti. Zdůrazňuje se význam drobné intenzivní práce experimentální, při tom však ani tito neutrálové nemohou popřít, že teoretické úvahy na základě pozitivních biologických fakt jsou velmi příznivé vitalismu, který řada biologů po vzoru Drieschově dokazuje také přímo experimentálně.

Vitalistické stanovisko v rasovém badání lze formulovat asi následovně. Duše lidská, jakožto životní princip, přizpůsobuje, či řídí tvarovou změnu těla tak, aby za změněných okolností životních nejlépe prospívalo, a sice jakožto její nástroj, čili hmotný podklad jejích projevů, a dále bylo schopno novým nepříznivým vlivům co nejlépe vzdorovati a příznivých vlivů nového prostředí co nejlépe využít. Tím ovšem nemá být nic řečeno o způsobu, jakým duše s hmotou pracuje a do jaké míry ji skutečně ovládá, o čemž biologie ví skutečně velmi málo. Chtít proto biologický důkaz vitalismu, je požadavek zatím velmi těžký, pokud se nedostává dostatečných experimentů. Daleko snazší je podati důkazy nepřímé, totiž dokázati, že s materialistickým názorem na život naprosto nevystačíme. To však již do této kapitoly nenáleží.

Vývoj slovenského autonomizmu.

(Dokončení.)

Pre spoločné veci celej Republiky bola by vláda spoločná, složená tak, že by jedna tretina ministrov bola vybraná z príslušníkov Slovenska. Vedľa toho bola by zvláštna krajiná vláda slovenská, v čele s ministerským predsedom. Slovenská krajiná vláda prevádzala by na Slovensku nielen zákony, vynešené slovenským krajiným snemom, ale aj zákony, vynešené Národným zhromaždením.

Úradnou rečou na Slovensku bola by slovenčina, v spoločných ústredných úradoch, v Národnom zhromaždení a v zastupiteľských úradoch v zahraničí češ-

tina i slovenčina. Pri spoločných úradoch a v pražských centrálnych úradoch má byť jedna tretina Slovákov.

Vojsko má byť podľa tohoto návrhu spoločné. Ale počas pokoja slovenské pluky (so slovenskou veliacou rečou) majú byť na Slovensku, české pluky len v ostatných zemiach.

Finančné otázky mali by byť upravené tak, že „útraty samosprávy znáša Slovensko zo svojich príjmov, pochodiacich z krajinských majetkov a podnikov ležiacich na Slovensku, ďalej z daní, poplatkov a cla na Slovensku, slovenským krajiným, podľa spoločným snemom vyrubených. Naproti tomu „útraty spoločné kryly by sa z príjmov, pochádzajúcich zo štátnych podnikov, ďalej z percentuálnej štátnej prírážky, spoločným snemom na územie celej Československej republiky vyrubenej“. Labajov

¹ Výraz „rasa“ dlužno odvozovati od novolatinského slova „haracium“, značícího stádo koní. Ze slova haracium vzniklo nejprve francouzské „haras“ a z toho „race“, italské „rasza“, německé „Rasse“. Český název pro tento pojem je plémě, plemeno.

návrh obsahuje aj ustanovenia ohľadne autonómie Podkarpatskej Rusi.

Tento návrh bol prikázaný iniciatívne výboru, ktorý po desiatich mesiacoch postúpil výboru ústavnoprávnemu. Ďalej sa snemovňa ním nezaoberala.

Parlamentní zástupcovia Slovenskej ľudovej strany s časom na čas urgovali prejednanie tohoto návrhu v Národnom zhromaždení, ale bez výsledku. Slovenská ľudová strana zmenila časom svoje stanovisko k nemu a dňa 8. mája 1930, teda po ôsmich rokoch od podania návrhu Labajovho, podal Andrej *Hlinka* novší návrh na autonómiu Slovenska.* *Tento návrh sa tiež vzťahuje na zmenu — respektive doplnenie — ústavnej listiny.*

Hlinkov návrh je najstručnejší. Má len tri krátke paragrafy, a keďže tento posledný návrh je, ako sa bol v svojej prednáške v pražskom klube „Přítomnost“ vyslovil generálny sekretár Slovenskej ľudovej strany, dr. Martin Sokol, dnes *maximom politického programu slovenských autonomistov*, ku ktorým sa medzitým pridružila aj Slovenská národná strana, skladajúca sa väčšinou zo slovenského autonomistického smýšľajúceho evanjelictva, a reprezentovaná v Národnom zhromaždení poslancom Martinom Rázusom, hospitantom slovenského ľudového poslaneckého klubu, prinášame znenie spomenutých troch paragrafov doslovne:

„[§ 1.] § 3. ústavnej listiny dopĺňa sa týmto 10. odstavcom:

(¹⁰) Účinnosť tohoto §u, rozšírená i na pravosúdie, ďalej účinnosť článku II. zákona zo dňa 29. februára 1920 čis. 121 a §§ 1. a 21. zákona zo dňa 9. marca 1920, čis. 162 prenesie sa s osobitnou platnosťou aj na Slovensko.

[§ 2.] Týmto ústavným zákonom dopĺňa sa ústavná listina v smysle odst. 2., čl. I. zákona zo dňa 29. februára 1920, č. 121.

[§ 3.] Tento zákon nadobúda platnosť dňom vyhlásenia. Prevedenie ukladá sa vláde.“

Čo vlastne chce tento lakonický, úplne podľa „osvedčenej“ šablony všetkých československých zákonných noviel koncipovaný návrh?

Paragraf 3. ústavnej listiny obsahuje ustanovenia o autonómii Podkarpatskej Rusi. Navrhovaný odstavec (¹⁰) žiada preniesť účinnosť tohoto §-u, rozšírenú i na pravosúdie (*dr. M. Sokol hovorí, že by toto rozšírenie podľa jeho názoru nebolo účelné*) a ďalších paragrafov a zákonov, vzťahujúcich sa na autonómiu Podkarpatskej Rusi, s osobitnou platnosťou aj na Slovensko. Rámec organizácie autonómneho Slovenska vyzeral by podľa tohoto návrhu takto:

Na čele Slovenska stál by guvernér, menovaný prezidentom Československej republiky na návrh vlády a zodpovedný aj Slovenskému snemu. Slovensko by malo svoj vlastný zákonodarný snem, ktorý by vynášal zákony vo veciach jazykových, vyučovacích, náboženských, miestnej správy, (súdnicťva), ako aj vo veciach, ktoré by naň preniesly zákony Národného zhromaždenia. Prezident Republiky mal by proti zákonným usneseniam slovenského snemu právo absolútneho veta. Slovensko bolo by v Národnom zhromaždení zastúpené primeraným počtom poslancov a senátorov. Funkcionári Slovenska boli by podľa možnosti vyberaní z jeho obyvateľstva. Hraničie Slovenska voči ostatným zemiám československým boli by upravené zvláštnym zákonom, ktorý by tvoril súčasť ústavnej listiny. Do ústavného súdu Republiky vysielať by aj slovenský snem jedného člena, ktorého by z navrhnutého terňa vyberal prezident Republiky.

Okrem dvoch slovenských autonomistických frakcií — Slovenskej strany ľudovej a Slovenskej strany národnej — sú na Slovensku aj iné politické strany,

* V predošlom článku bolo nedopatrením uvedené nesprávne poradie i nesprávny výpočet autorov autonomistických návrhov. Terajší článok mýlne dáta opravuje.

ktoré tvrdia o sebe, že stoja na základe autonómistickom, a to menovite „Krajinská kresťansko-sociálna strana“ (Országos keresztény-szocialista párt) a Maďarská národná strana (Magyar nemzeti párt). Úsilie týchto dvoch maďarských strán však nepriechodí pri riešení slovenského autonomistického problému so stanoviska slovenského v úvahu, lebo tieto strany dosiaľ a) nehľadali možnosť aktívnej spolupráce so slovenskými autonomistickými složkami, ba sú v určitých smeroch priamo proti ich snaženiam, b) nikdy nepodali nijakého konkrétneho návrhu autonómie, ani sa k žiadnemu z podaných návrhov nepripojili, a c) ich „autonomizmus“ má celkom iné tendencie, než autonomizmus hlinkovcov a rázuscov. Tieto strany zariadili sa, ako sa zdá, na večné opozičníctvo, vyplývajúce z ich negatívneho postoja k československému štátu. V dohľadnej dobe ani nemožno očakávať zmenu v mentalite týchto strán (známe sú citové i iné vzťahy ich vodcov k Maďarsku), a preto ani slovenské autonomistické strany nehľadajú kooperáciu s nimi, hoci by to nesporne znamenalo kvantitatívne posilnenie autonomistického tábora.

Tak zvané československé politické strany stavajú sa dosiaľ odmietave k problému autonómie Slovenska. Zo *slovenských* predstaviteľov československých politických strán snáď jedine dr. Hodža má k slovenskému autonomizmu kladnejší pomer. Nie, že by akceptoval stanovisko Hlinkovo alebo Rázusovo v tejto otázke, ale on jediný neobviňuje slovenských autonomistov paušálne z maďaronstva alebo hungarizmu, a keď sa aj stavia proti politickému autonomizmu, uznáva potrebu riešiť slovenský problém, akceptuje myšlienku zvláštného etnického slovenského národa (má pri tom svoju vlastnú koncepciu jednotného politického národa československého) a ním vyvolané *regionalistické hnutie slovenské* žiada ďalekosiahlu decentralizáciu správy Slovenska, čiže — môžeme užiť toho slova — administratívnu autonómiu. Z *českých* politikov zas hádam len Jiří *Štříbrný* uznáva oprávnenosť slovenských autonomistických požiadaviek (o fašistoch a o t. zv. národnej fronte, ktorá nemá nijakej politickej váhy, nehovoríme), ale mnohí Slováci hľadajú skepticky na jeho „autonomizmus“ vzhľadom na jeho niekdajšie účinkovanie vo vláde a vysvetľujú si ho straníckym utilitarizmom. Českí politickí katolíci (Čsl. strana ľudová) a ich priatelia na Slovensku (dr. Mičura) autonomizmus Slovenskej ľudovej (i národnej) strany zavrhnú, ale vzhľadom na to, že chcú so slovenskými ľuďmi vytvoriť — teraz už až po voľbách do parlamentu — spoločnú kooperačnú bázu, budú pravdepodobne nútení, ak chcú v svojom úsilí dosiahnuť nejakých výsledkov, svoje stanovisko v tejto veci revidovať a zaujať k nej, ak aj nie priam priateľský, ale aspoň tolerantný postoj. V parlamente by sa tento ich revizionizmus prejavil tým spôsobom, že by nehlasovali slepo proti všetkým, aj tým najoprávnejším slovenským požiadavkám, predneseným ľuďmi z autonomistického tábora, ako to robili dosiaľ.

Rozhodne aj ostatné strany budú musieť v krátkom čase znovu upraviť svoj pomer k slovenskému autonomizmu, lebo slovenský autonomizmus priamo kričí, že v republike existuje slovenský problém. A slovenský problém nesmie sa v našom štáte stať chronickou chorobou. Ministerskou demagogiou, akej sa rád dopúšťa najmä p. dr. Dérer, a ktorá ženie vodu na mlyn maďarských revizionistov, sa táto vec vyriešiť nedá.

P. Stankovský.

Cesta k popularite.

Na svete každý po sláve lační
(v tom není problém generační).
Prostředků mnoho a jeden za tři:
Proslav se rdousením vlastních bratří!

Jednota pro dostavění chrámu svatého Víta.

(K 90. výročí její činnosti.)

Až do šedesátých let minulého století objevoval se Pražanům obraz Hradčan se svatovítským chrámem jako slavná ruina. „Mohlutná věž jako samostatný chmurný týn, opodál chrám se zelenavou střechou, oživenou třemi lucernovitými vízkami, a mezi oběma velké, prázdné, hrotilé okno, jakoby obrovský zbytek nějaké zříceniny...“, popisuje ten pohled biskup Antonín Podlaha blahé paměti. „Zdálalo se mi, jako by záhadná ta budova byla obrazem dějin dražého mého národa, jehož vývoj rázem byl podřát, když nedaleko za tím polozbořeným oknem, na pláni bělohorské na dlouhou dobu osud jeho byl zpečetěn... A přece zase vzrostla ta budova, oživující tak malebně jednotvárnou linii opuštěného Hradu, zdála se mi býti nevýslovně velebnou ve svém majestátním smutku. Než přes to v oněch blahých dobách prvního mladistvého zápalu vlasteneckého jsem si přával, aby smutná ta silueta změnila se v útvar neobyčejné krásy. Vždyť jí měla být!“

Obraz metropolitního domu, jak nám jej zachovalo péro Podlahovo, byl odkazem druhé poloviny osmnáctého věku. Byl to syn starobylého rodu české šlechty, Antonín Petr Příchovský z Příchovic, pražský arcibiskup, který se v dobách vlády Marie Teresie ujal zubožené svatyně národní, a dědictvím jeho snah zůstala podnes slavná měděná helmice jižní věže z roku 1770, o níž Podlaha mluví ve své vzpomínce. Příchovskému nepodařilo se dostavěti slavnou svatyni, význam jeho práce tkví jinde. Jestliže jeho zásah v dobudování domu nelze zhodnotiti počtem nově vystavěných pilířů, třeba uznati, že poslední tři desetiletí osmnáctého věku, v nichž jako arcibiskup působil, znamenají v dějinách chrámu obrát k rozhodnutí o jeho konečné dobudování!

Byla to jistě doba klíčícího buditelství českých kněží, burcujičích lid k uvědomení národnímu. Nebylo opomenuto ničeho ze slavné minulosti... Historie politická i kulturní, stará literatura i kult slavných patronů národa musily pomáhati v slavném díle obrody. Jaký to skvělý námět objevili ti to ušlechtilí synové českých dědin a městeček v myšlence dostavby chrámu svatovítského! Kazatelny hořely nadšeným líčením horoucí víry starých předků, putujících k zázračným hrobům Svatého Václava i Svatého Jana Nepomuckého. Nedostavěný kostel i kaple Svatováclavská ožily zas a zase nočními průvody a tajuplným zpěvem prastarých písní. Obrozenští básníci zpívali vroucně o kostele Svatého Víta, a lid byl tím vším uchvacován proudy podivné, polo slastné, polo bolestné lásky k tragickému symbolu svého osudu. „Hle, zde ční a králí nad Prahou věkem, výší, krásou, cenou svou“, zpíval o chrámu v nesmírném dojetí obrozený premonstrát Boleslav Jablonský...

Slávy české vzácný pomníku,
jak tě pojmut slušno básníku?
Jako město Boží tuto čníš,
o svatých jen tajemnostech sníš.
Tys to velké, zbožné srdce Čech,
v němž se vlní city srdcí všech,
ve tvé hloubi tajemně tmavé
jak zní slavně: Svatý Václave!

Toto nadšení a probuzený smysl pro význam katedrály, to byl jistě vzácný odkaz osmnáctého věku novému století devatenáctému, v němž posléze počal uzrávat plod dlouho marně kve-

toucího stromu. V romantickém ovzduší první polovice devatenáctého věku, prosyceném neurčitými ještě touhami po dostavbě chrámu, z vůle Prozřetelnosti žil v Blučíně na Moravě skromný kaplan s hrdinskou duší v těle. Ten měl jedné noci v roce 1828 úžasný sen. Zdálalo se mu, že Svatý Václav podává mu ohromný obnos tři milionů zlatých, aby opravil jeho pražský chrám. Po čtyřech letech povolán byl moravský kaplánek neočekávaně do Prahy, kde se v roce 1832 stal metropolitním kanovníkem právě onoho kostela, který měl obnoviti! Poslušen zřejmě vůle Boží učinil dostavbu chrámu svým životním úkolem...

Byl to Václav Michael Pešina z Čechorodu, který na dlouhých cestách po cizině seznal z vlastního názoru restaurační hutě gotických chrámů, zejména německých, a své zkušenosti hodlal využítkovati doma. Po neúnavné a oddané agitaci uvedl konečně dne 27. července 1844 do života „Jednotu pro dostavění chrámu Svatého Víta“. Devadesát dlouhých let působí tedy toto bratrství, které za pomoci národa a za spolupráce nejlepších duchů katolických provedlo dílo, na něž čekaly věky. Zatím co Pešina sám již roku 1859 umíral, rodil se nový život v staré huti na Svatojirském náměstíčku hradčanském. Starobylá katedrála je zhruba opravena péčí Krannerovou a v říjnu r. 1873 klade již kardinál Švarcenberk základní kámen k novostavbě lodi... A romantické nadšení neutuchá ani v druhé polovici věku devatenáctého. Sbírky na dostavbu se mezi lidem množily a zatím co architekt Josef Mocker vytvářel umně „zkamenělou báseň“ domu, nejlepší pěvci národa prožehovali obecnou touhu mocnějším ještě nadšením.

Do výše vyrůstala kaple domu,
v barevných oknech slunce zlatem plálo,
bouř trásla klenbou jako jásoť hromů,
a množství, jež kol klečelo a stálo,
to zchvaceno se zdálo
nejvyšším plesem, závratí a blahem,
neb Aleluja, jež se z úst mu dralo,
to přehlušilo trouby, děla, zvony...

zpíval Jaroslav Vrchlický o příští dokončené katedrále a v grandiózní visi zřel klečeti celé české plémě od vrat domu dál až k horám České země... Víme, jak do této jediné doby růstu české duše vstoupil pak Antonín Podlaha, jaký byl podíl jeho přičinění v lůně „Jednoty“, až do blahoslavené chvíle svatováclavského milénia, kdy posléze dóm byl dostavěn, biskupem Janem Sedlákem vysvěcen a vzrušeným kázáním Podlahovým předán celému národu...

Než gotická katedrála je jako spanilé děcko, které musí býti neustále pozorováno, ošetřováno a pěstováno. Huť kamenická zůstává věčně přilepená ke kamenným zázrakům architektury, klepot kladiv nezmkne a drobná lešení sunou se zvolna kolem pilířů a fial domů... Tak je tomu i s katedrálou Svatojirskou „Jednota“, slavící v tomto červenci své devadesáté narozeniny, nemůže a nesmí složit ruce v klín. A stejně nesmí utuchnouti nadšení lidu k novým a novým obětem! Symbol národa bude jistě i v příštím tisíciletí obnovován novými a novými generacemi ušlechtilých pracovníků této tiché, ale houževnatě pracující „Jednoty“, které přejeme hojněho zdaru!

O malou novelu živnostenského řádu.

Jest tomu právě deset let, co ministerstvo obchodu zahájilo práce na reformě živnostenského řádu vydáním dotazníku, zasláního zájmovým korporacím a organizacím, jehož 21 otázek týkalo se jednak nejhlavnějších požadavků živnostenských a jednak sporných bodů, které praxe živ. úřadů shledala buď neúplnými nebo nejasnými či nepřiměřenými poměrům poválečným. Došlý materiál roztržěn a připraven byl sborem úředních zalců při min. obchodu a postoupen pak k projednání výboru pro reformu živ. řádu při Státní radě živnostenské k tomu účelu zvlášť ustanovenému.

Tímto způsobem projednáno bylo během desíti let postupně celkem 61 paragrafů v prvních čtyřech hlavách dosud platného živ. řádu. Zbývalo by tudíž k projednání ještě pět hlav s 90 paragrafy, aby zpracovaný materiál mohl býti postoupen příslušnému oddělení min. obchodu k vypracování referentského návrhu celkové novely živ. řádu. Při dosavadním tempu reformního výboru Státní rady živnostenské a při potížích, které se při pracích na celkové revizi živ. řádu vyskytují, mohla by se tedy novela živ. řádu, i když by pak příslušný referentský návrh min. obchodu byl vypracován s urychlením, dostati na pořad parlamentního jednání nejdříve tak v r. 1945, případně i později, kdyby v některém ministerstvu narazila na odpor a musela býti znovu přepracována.

Tato okolnost byla příčinou, že se v min. obchodu začalo uvažovat o tom, aby dříve než bude možno přistoupiti k celkové novele živ. řádu provedena byla dříve tak zv. malá živnostenská

novela, která by prozatím vyřešila aspoň ty nejnaléhavější požadavky živnostnictva, které byly již aspoň zhruba Státní radou živnostenskou projednány a pak takové, u nichž lze předpokládat, že nenarazí na zásadní odpor zejména vrstev dělnických, což by mohlo uskutečnění i malé novely značně ohroziti.

Proto vyšel na popud ministerstva obchodu z porad úředních zalců a příslušného reformního subkomitétu St. rady živ. návrh na tak zv. malou živnostenskou novelu, do které pojata bylo zejména nové rozdělení živností na: svobodné, řemeslné, obchodní a koncesované. Mimo to rozšířen byl též dosti značně počet živností řemeslných a koncesovaných o další obory živností, které dosud byly živnostmi svobodnými, zvýšena dále věková hranice pro nastupování živností z dosavadních 21 roků na 24 roky, stanoveny nové a podrobnější předpisy pro nastupování živností osobami právníckými, společnostmi, spolky, družstvy a svazky veřejnoprávními. Nově upraveny též důvody vylučovací, pro které není možno provozování některé živnosti opovřediti a pozměněna též ustanovení o současném provozování několika živností současně osobami právníckými, společnostmi a spolky. Hlavním bodem navržené malé živnostenské novely zůstává však návrh na zavedení průkazu způsobilosti pro provozování živností obchodních v drobném, který jest vlastně hlavním podnětem chystané novely. Vedle toho obsahuje návrh malé živ. novely též nová ustanovení o podmínkách pro nastupování živností koncesovaných. Návrh přináší též částečnou změnu v ustanoveních o vnějším o-

značování živnostenských podniků (o firmách), pozměňuje čas-
tečně též ustanovení o vdovském právu a zvyšuje peněžité pokuty
za přestupky živ. řádu v dolní hranici na pětinašobnou a v horní
arancii na desetinásobnou částku dosavadních sazeb.

O tomto návrhu jedná nyní reformní výbor Státní rady živno-
stenské, jehož konečný návrh má být použit pak za podklad re-
ferentského návrhu min. obchodu, aby nastoupil potom svoji
cestu do porad meziministerských a do jednání příslušných ko-
misí a výborů parlamentních. Čeká tedy malou novelu živ. řádu
zesta ještě hodně dlouhá a hodně trnitá a jsou tudíž zprávy,
jako by malá živ. novela byla ještě skoro již hotovou, velmi předs-
ásné.

Projednávání návrhu malé novely živ. řádu naráží totiž na
značné potíže i v samotném výboru reformním a není jednotného
nároku na malou živ. novelu ani v kruzích živnostenských samot-
ných. Některé politické skupiny živnostenské staví se zásadně
proti provedení malé novely a namítají, že provedením malé no-
vely odložena bude celková reforma živ. řádu do doby nedohled-
né. Některé kategorie živností staví se zase proti jednotlivým
navrhovaným změnám proto, že jim ubírají na jejich vydržených
právěch ve prospěch kategorie jiné a nechybí ani hlasů (viz
Baťa), které odmítají jakoukoli novelisaci živ. řádu vůbec, proto-
že jim nepřináší podstatného prospěchu.

Jest proto málo naděje, že by se připravovaná malá živ. novela
stala v brzké době skutkem, protože ostře se stýkající konkuren-
ní zájmy jednotlivých kategorií výrobních a obchodních brání
urychlenému projednání novely cestou vzájemné dohody a vydání
novelu živ. řádu cestou nařizovací nelze, protože struktura živ.
zákonodárství jest příliš citlivým a složitým ústrojím, než aby
nesla nějaký prudší zásah z venčí. Proto i malá živnostenská
novela bude velmi tvrdým oříškem pro min. obchodu a jest odů-
vodněná obava, aby se na konec nescvrkla na bezvýznamné ko-
rektury některých paragrafů dosavadního živ. řádu, jež by ne-

byla živnostnictvu ani průmyslu nic platná a která by byla vydána
jen proto, aby byla zachráněna reputace příslušných institucí.

Proto, by bylo jistě lepší odložit celou věc na dobu pozdější,
až bude sjednána pevná základna pro nový živnostenský řád vū-
bec, protože nějaká narychlo sdělená novela, vyšlá z dnešních roz-
háraných poměrů hospodářských, byla by spíše jen opatřením
nouzovým a přechodným a nikoli řádem, který má regulovati hos-
podářské podnikání výroby a obchodu na celá desetiletí. Mimo
toho skrývá se v malé novele živ. řádu skutečně nebezpečí, že
odsune celkovou novelu na dobu velmi dalekou, ne-li vůbec.

Bylo by proto nejlépe upravití prozatím vhodným zákonem
nebo nařízením ona opatření, kterých jest neodkladně třeba k o-
chráně živnostenského podnikání a připravit pak řádně celkovou
novelu živ. řádu tak, aby se aspoň do tří let mohla státí skutkem.
Tato cesta byla by nejen schůdnější, ale co hlavního i rychlejší
a účinnější. Šlo by hlavně o průkaz způsobilosti u živností ob-
chodních a pak o přesnější vymezení rozsahu a výkonu práv živ-
nostenských mezi živnostmi řemeslnými a podniky po továrníku
provozovanými. To jsou vlastně neaktuálnější a nejnáléhavější
požadavky živnostnictva, na jejich vyřešení čeká toto netrpělivě
již deset let. Všechno ostatní může ještě nějaký rok počkat až
bude připraveno důkladněji a v klidu.

V. Š.

Rozhodl se Demosthenes:

„Nač má můj lid mítí oddech?
Musím mluvit na všech hodech.
Politicky nebo nepoliticky?
Nezáleží. Hlavně — mluvit vždycky!“

Rozvoj a specialisace vědní na universitě Karlově.

(Dokončení.)

Již tento pohled do disciplin na universitě tradovaných kdysi
a nyní přesvědčuje o rozvoji a specialisaci vědních oborů na této
naši nejstarší universitě. Pro svoje pozorování najdeme však pře-
svědčivé potvrzení v rozvoji vědeckých ústavů, klinik a podob-
ných zařízení. Při fakultě právnické jsme podotkli, že jsme se
u ní setkali se zařízením na ní neobvyklým, s ústavem, a že
prvním takovým ústavem jest ústav kriminologický. Zajímavý jest
rozvoj ústavů fakulty lékařské. Tato fakulta začínala po svém
samostatnění v zimním běhu 1883/4 pouze s 2 ústavy (anatomic-
ká a experimentálně-pathologická), 5 klinikami (lékařskou, ran-
lékařskou, oční, porodnickou a kožní) a 1 polyklinikou lékařskou.
Nutno připomenouti, že na tomto malém počtu ústavů a klinik má
zásluhu samotný § 4 zákona č. 24/1882 ř. z., který vyslovil, že
vědecké ústavy, sbírky a zařízení na nerozdělené universitě po-
nechají se stolicím, při kterých jsou, vyjmajíc botanickou za-
hradu a kliniky, jejich universita německá nemá zapotřebí. Ještě
však o deset let později v zimním běhu r. 1893/4 má fakulta jen
9 ústavů, 11 klinik, 1 polykliniku a 1 ambulatorium, zatím co
v zimním běhu 1935/4 má fakulta 19 ústavů, 20 klinik a 1 poly-
kliniku se 7 odděleními. Rozvoj a rozsah prací dle se posouditi
také z rozmnožování vědeckého personálu na ústavech a klini-
kách: zatím co v zimním běhu 1883/4 mají vědecké ústavy a klini-
ky 11 asistentů (fakticky obsazená pouze 3 místa asistentů) a
dva demonstrátory (mista neobsazená), má v zimním běhu
1932/33 — 184 asistentů honorovaných i nehonovaných, 40 vě-
deckých pomocníků a 73 demonstrátorů. Zatím co vědecké ústavy
a kliniky po dlouhá léta se tísnily v najatých nevhodných míst-
nostech, díky úsporné praxi vídeňského ministerstva na českých
školách, zatím co do r. 1918/19 nejlépe vybaveným ústavem a
skoro ojediněle vybaveným byl pouze ústav Hlavův, má dnes
fakulta celou řadu ústavů, před nimiž kdysi ojedinělý ústav
Hlavův, zejména pokud vnitřního zařízení se týče, ustupuje do
pozadí. A rozvoj a specialisace vědy to jistě byla, která donutila
zákonodárné sbory vkládati do státního rozpočtu podle koefi-
centního ustanovení čl. XX. finančního zákona č. 187/1930 Sb. z. a n.
na stavby vysokých škol a jejich vnitřní zařízení na období 15 let
900 mil. Kč, ročně po 60 mil. Kč. Zde nutno poznamenati, že
některé dnešní univerzitní kliniky jsou vlastně velkými nemoc-
nicemi. To, co uvedeno o vědeckých ústavech fakulty lékařské,
platí i o vědeckých ústavech zbývajících světských fakult, filo-
sofické a přírodovědecké. Fakulta filosofická začínala v zim-
ním běhu 1882/3 se 6 semináři, po 10 letech v r. 1892/3 měla
jich 8, v předválečném roce 1913/14 měla 13 seminářů a prose-
minářů, 1 ústav (archeologický) a 2 kabinety (pomocných věd
historických a dějin umění), v prvním roce poválečném 1918/19
byl stav přibližně stejný, v zimním běhu 1932/33 má však již
30 seminářů a proseminářů s rozsáhlými odděleními (seminář
filologie slovenské na př. má 9 samostatných oddělení a je spíše
ústavem než seminářem), 3 vědecké ústavy, 3 kabinety, 1 labo-
rator (fonetický), vedle samostatných archivů a sbírek. Stejně
jako na fakultě lékařské vzrostl i zde velmi počet ostatního vě-
deckého personálu. Rozmnožení počtu lektorátů bylo již dotče-
no, fakulta má dnes ze 3 lektorů z r. 1882/3 lektorů 39. Ve stav-
bách obrazil se rozvoj fakulty velmi znatelně, fakulta z Kauli-
chova domu a z ostatních najatých místností přestěhovala se do

vlastních novostaveb. Na fakultě přírodovědecké můžeme sledo-
vati ohromný rozmach právě na nových ústavech. Přírodovědecký
obor fakulty filosofické měl v zimním běhu r. 1882/3 1 seminář,
4 ústavy a chemické laboratorium, v r. 1892/3 měl 8 ústavů, 2 se-
mináře a laborator pro chemii farmaceutickou, v předválečném ro-
ce 1913/14 měl 12 ústavů, 1 kabinet a 3 semináře, po odštěpení
od fakulty filosofické měla nová fakulta 13 ústavů, 1 kabinet,
5 seminářů a proseminářů a v zimním běhu 1932/33 má 24 velkých
ústavů, 8 seminářů a proseminářů. Zde dala by se sledovati ces-
ta, kudy se specialisace ubírala; že specialisace byla všestrán-
ná, možno souditi z toho, že z 2hod. kolegia o tělocviku, kona-
ného v zimním běhu 1883/4 na fakultě lékařské, vyrostl velký
ústav pro tělocvik a sport, který samojediný činí velké požadavky
na státní pokladnu. Vypočítávání zvýšeného počtu ostatního per-
sonálu vědeckého bylo by opakováním enormního vzrůstu, jaký
jsme viděli na fakultě lékařské. A v nákladech na novostavby fa-
kultní musel se rozpočet státní podříditi požadavkům rozvíje-
ných a specialisovaných oborů vědních, které si prostě náklad
rozpočtový vynutily. Sledovati rozmach vysokých škol po stránce
rozpočtové byla by zajímavá kapitola sama pro sebe. Pro tento
účel stačí, vyzvedneme-li rozpočtový náklad osobní a věcný před
válkou a týž náklad, jak jej uvádí rozpočet na rok 1932. V roce
1914 resort školský uvádí ve svém rozpočtu osobní zatížení na
universitě částkou 701.733 Kč, zatížení věcné částkou 359.824 Kč.
Stejná zatížení v rozpočtu na rok 1932 parádují částkami 19 mi-
lionů 239.781 Kč a 11.378.000 Kč, nepočítaje v to částku přípa-
dající na Karlovu universitu z úvěru prelimitovaného v důsledku
cít. čl. XX. fin. zák. z r. 1930 na vnitřní zařízení. Dlužno ovšem
připomenouti, že v částkách těchto stavební náklady nejsou.

Rozvoj a specialisace university Karlovy nezastavily se však
před branami university. Již výše bylo dotčeno, že universita
Karlova je universitou mateřskou, která uvedla v život dvě nové
universities československé, universitu Masarykovu v Brně a uni-
versitu Komenského v Bratislavě. V universitě Karlově má však
svůj základ a původ dlouhá řada vědeckých ústavů a institucí
dnes samostatných, u nichž na př. již obtížně sledujeme jejich
odštěpení. Vypočítávati celou řadu těchto vědeckých institucí
dobře nelze, příkladmo uvádíme státní ústav archeologický, ško-
la archivní, knihovnická, ústav slovenský, ústav orientální, státní
ústav zdravotní, zubolékařský, meteorologický, hvězdárna, obser-
vator, ústav radiologický, různé učené společnosti atd. Zatím co
účelům universitním dostačovala kdysi jediná knihovna univer-
sitní, mají dnes nejen fakulty, resp. odvětví vědní své knihov-
ny (knihovna lékařská), nýbrž dnes každý ústav, každý semi-
nář mají své vlastní knihovny. A počet svazků, které tyto jed-
notlivé knihovny vlastní, není u četných malých. Tak seminární
knihovny fakulty právnické měly podle statistiky před 5 lety
celkem 25.272 svazků, samotný seminář historický 15 tisíc svaz-
ků, seminář filologie slovenské 18 tisíc svazků, knihovna ústavu
zoologického 11 tisíc svazků, knihovna ústavu geografického 9 ti-
síc svazků; stejně tisícové jsou i knihovny klinik a ústavů fa-
kulty lékařské, ač tento vědní obor, jak již zmíněno, je repre-
sentován samostatnou velkou knihovnou lékařskou.

Přirozené, že jedním, a to velmi vážným faktorem v rozvoji a
specialisaci sledované na naší nejstarší universitě, jest její vě-
decký personál, předně ovšem její sbor učitelů. Učitelů sbor
universitě Karlově, zejména v době popřevratové, jde hájit naši

vědeckou vyspělost na forum světové a čestně reprezentuje, ale čestně umísťuje ji mezi university nejlepší. Umísťuje ovšem i sebe, jak o tom svědčí styky cizích universit s universitou naší, obelislání našich vědeckých kongresů, zvaní našich učitelů k přednáškám na cizích universitách, na cizích kongresech, propůjčování členství ve vědeckých institucích zahraničních členům našich profesorských sborů, zájem cizích knihkupeckých trhů o vydávání děl našich profesorů atd. U této kapitoly nelze se zastavovat déle, poněvadž její materie by se rozrostla v pojednání zvláštní.

Bylo naznačeno, že jedním z faktorů rozvoje a specialisace jest vyspělost vědních oborů na universitě Karlově tradovaných a osoby zvůcných jmen ve světě vědeckém. V této souvislosti nutno se pak zmínit o jednom zevně nejpatrnějším důsledku této naší vlastnosti: vzrůst počtu posluchačstva, zejména pak vzrůst posluchačstva cizího. Universita Karlova měla sice ve svých počátcích na 10 tisíc posluchačů, tedy skoro týž počet, jaký vykazuje dnes. Tehdejší nával na universitu Karlovu má však vysvětlení více v jejím tehdejší okruhu, z něhož své posluchače sbírala, v povaze tehdejšího studia a v jejím významu, který jí dodával náš tehdejší význam národní. Proto toto číslo ke srovnání vzestupu počtu posluchačstva se dobře nehodí. Sledujme však vzrůst v posledních 50 letech. V zimním semestru r. 1882/3 má celá universita 1055 posluchačů, z nich 21 cizinců, o 10 let později 2733 posluchačů, z nich 19 cizinců, v roce 1902/3 3550 posluchačů se 47 cizinci, v roce 1912/3 4428 posluchačů s 54 cizinci, v posledním roce před válkou 4740 posluchačů se 73 cizinci, v prvním roce poválečném 5852 posluchačů s 340 cizinci, v roce 1931/2 však již 11006 posluchačů s 1265 cizinci. Zde překvapuje právě vzrůst počtu cizinců, který v letech poválečných velmi stoupal. A bylo to jistě zvůcné jméno university Karlovy, které nám tak vysoký počet cizinců přivábilo. Tato skutečnost má

ovšem i svojí stínnou stránku, že klade zvýšené požadavky na učitelské sbory, a, což jest ještě nesnadnější překonatelné, zvýšené požadavky na pokladnu státní, zejména co do nákladů vědních. Jako důsledek rozvoje a specialisace vědních oborů nutno však zejména vzestup v posluchačích cizích zvlášť vytknouti.

Na počátku jsme řekli, že chceme přehlednou jen zevní znaky, které rozvoj a specialisaci provázejí. Sledovat ještě jiné momenty vycházelo by z rámce této úvahy a vyžadovalo by samostatného zhodnocení, čímž by se ovšem předsevzatý úkol rozrostl. Vždyť ani zevní znaky rozvoje nelze v pojednání tohoto druhu vyčerpat a v pojednání omezili jsme se na zjevy nejmarkantnější. To však, co bylo podáno, ucelený obraz rozvoje podává a je ctí naší almae matris, že mezi universitami světovými se tak čestně umístila, doma pak je zasáhla a zasahuje ve funkci vůdčí. Rozvoj a specialisace na ní sledovaná půjde v příštím padesátiletí ještě rychlejším tempem, než tomu bylo dosud a rozvoj tento nezastaví ani brzda, která se snad objeví ve formě nedostatku budov, místností a zařízení a v nedostatečcích dotacích, které státní pokladna bude moci poskytnouti.

Dr. Plocek,

Na konci života.

„Všecko prchá... na sklonku života jen láska zůstává... Je třeba konati všechno z lásky... je třeba na sebe neustále zapomínat: dobrý Bůh to má tak rád, když na sebe zapomínáme.“

Sestra Alžběta Catez od Nejsv. Trojice.

Z r c a d l o

Křesťanský život nerozvíjí se v lidskou mrtvolu. „Nebojme se vášni. Musí nám sloužit jako můstek, abychom se vrhli na výboj charakteru. Není pochyby, že jsou při tom podmínky, které budeme muset zkoumat; bude se muset celá taktika zachovávat. Abychom se však oddali této taktice, je třeba dobře vědět, že křesťanský život se nerozvíjí v lidskou mrtvolu, a že není nutné — právě naopak — abychom usmrtili v sobě člověka, máme-li mít právo na název křesťanů.“

Dr. M. S. Gillet O. P.: Výchova charakteru.

Výpomoc v duchovní správě a laický apoštolát. „Výpomoc v duchovní správě jest laický apoštolát, který je pod přísným vedením farního duchovenstva a slouží výhradně a přímo úkolům a cílům duchovní správy. Laický apoštolát vůbec nemusí vždy být pod

přímým vedením farního duchovenstva a věnuje se všem úkolům veřejného a soukromého života, jimiž se podporuje čest Boží; spása bližního a blaho Církve.“

W. Wiesen: Laický apoštol.

Základní pravidlo v četbě. „Základní pravidlo v četbě, ve výběru četby jest: nečísti to, co jest smrtí, co smrt přivolává, co škodí duši, co ji otravuje. Ti, kteří soustavně čtou knihy, jež otfášají věrou, které lehkomyslně mluví o otázkách nejsvětějších, si pomalu na tuto stravu tak navykají, že stále sahají po větších a větších dávkách, že jejich svědomí otupuje. Otrava špatné knihy nepůsobí někdy okamžitě, ale působí vždycky jistě.“

P. Dr. Silv. Braito O. P.: Život.

Ž i v o t n á b o m ž e n s k ý

Šedm nových světců na nové medaili pontifikátu Pia XI. K svátku apoštolů sv. Petra a Pavla předal kard. Pacelli Svatému Otci tradiční každoroční medaili, raženou v upomínku na trvání pontifikátu. Na jedné straně je poprsí papežovo s nápisem, na druhé straně uprostřed je šedm nových světců, povýšených na oltář od 12. února 1934, za nimi tyčí se kříž a kolem tvoří ze dvou třetin obrubu nápis „Anno sacro redemptionis feliciter absolutio“. Je to po prvé, že na výroční medaili je šedm světců. Za Pia VII. a Řehoře XVI. bylo na medaili po pěti světcích, za Pia VI., Lva XIII. a Benedikta XV. po třech světcích. Medaili vytvořil profesor Mistruzzi.

Konkordát s Jugoslavií. Jednání o uzavření konkordátu Sv. Stolic s Jugoslavií blíží se rychle ke šťastnému závěru. Podkladem jeho má být starý konkordát srbský, který bude modifikován vzhledem k novým hranicím diecézním. Církvi zaručuje se úplná autonomie, státní dotaci bude si spravovat a rozdělit biskupský sbor. Stát si vyhrazuje jen rezervace při jmenování nových církevních hodnostářů. Ze jednání o konkordát chýlí se ke konci, svědčí i ta okolnost, že v zápětí po biskupských konferencích byl přijat ve zvláštním slyšení Sv. Otcem sekretář bělehradské nunciatury Msgr. Paolo Bartoli. —ff.

Katolická mezinárodní fronta proti válce. Několik let je činna v Holandsku a Flandřích organizace Katolické Jongeren Bredes Actie (Mírová akce mladých katolíků). Mají týdeník „Christus Koning“, redigovaný kapucínem P. Henrikem, který pořádá stále přednášky o mírové akci a podařilo se ustaviti již 50 skupin. Při organizační práci bylo tobo nizozemské hnutí ve stálém kontaktu s mírovými katolickými hnutími v jiných zemích, takže se podařilo záhy vytvořiti katolickou mezinárodní frontu proti válce. Nedávno konal se v Amsterodamě první kongres. Fronta není pevným útvarem organizačním, nýbrž takovým pracovním souručenstvím, daným společnými názory. Až dosud je zastoupeno 14 zemí, a to jednak organizace, jednak osobnosti, episkopát i laici. Akce vychází ze správného předpokladu, že v úsilí o mír je nutno pracovat hlavně mezi mládeží, protože v jejich

rukách je celé budoucí snažení a z nedávných událostí víme, že nerozvážné horování mladých nacionalistů razí si cestu — k válce. Na ustavujícím sjezdě Katolické mezinárodní fronty proti válce v Amsterodamě mluvili zástupci 4 zemí, ze 14 zemí přišly pozdravné přípisu. Není bez zajímavosti všimnouti si autorů přípisů: švýcarští biskupové ze St. Gallen, Frýburku, Ženevy, Lausanne, Don Sturzo, dnes bojovník pro mír v exilu v Londýně, kdysi zakladatel a vůdce italské strany lidové, P. Fr. Stratmann O. Praed., kdysi vůdce mírového svazu katolíků v Německu, nyní po dlouhém vězení exulant v Římě, dále jesuita Petr O'Hea, ředitel katolické dělnické vysoké školy v Oxfordu, francouzský mírový apoštol P. Remilieux z Lyonu, vůdce hnutí „Druhý sv. František“, pak známý prof. dr. Ude ze Štýrského Hradce, Belgičan prof. Daels a j. Z Německa přišlo hodně dopisů, ale nelze jejich autory publikovati pro možné pronásledování. Na sjezdě mluvilo se o všech otázkách stoupajícího zbrojení. Ve veřejné schůzi promluvil posl. Josef de Lille, samostatný kandidát, zvolený do belgického parlamentu na křesťanský protimilitaristický program, dr. Pillecyn, který každoročně organisuje pout až 100.000 Flámů k válečným hrobům v Dixmuiden, gen. sekretář řím. katol. státní strany v Holandsku W. Wesseling a četní mluvčí z řad mládeže. Delegace položila při zahájení sjezdu v kostele kapucinském na oltář Královny míru kytky růží. Je to gigantická práce, která čeká mladé, aby zabránili válečné lítici. Je to také práce záslužná, ba heroická. D. P.

Nové kostely na polsko-sovětské hranici. V těchto dnech byly vysvěceny v Polsku v těsném sousedství sovětských hranic dva nové katolické kostely, a to ve Wiczowce u Piuska a v Rubrynu v okr. Stolin.

Mravní výchova katolických lékařů v Číně. Při opouštění katolické university v Šan-hai podepisují mladí lékaři toto prohlášení: „Zavazuji se, že zůstanu věren ve svém lékařském povolání vždycky mravním zákonům a své stavovské cti. Věnuji všem nemocným, ať jsou bohatí nebo chudí, svoji největší péči a s ohledem na to vynasním se podle svých sil, že budu své zna-

loští rozšiřovatí a stále se vzdělávatí v praksi lékařského umění. Považují za svou zvláštní povinnost dbátí o všechny nakažlivě choré a jim veškerou svou lékařskou péči věnovatí, bez ohledu na nebezpečí, kterému jsem při této práci osobně vystaven. Zavazují se, že zachovám o nejpřísnější mlčení o všech věcech, které se mi při lékařském povolání stanou zjevnými. Všecky síly nasadím k boji proti novomalthusiánským teoriím. Protože je život posvátný, vynasnažím se za všech okolností o jeho lidsky možné zachování. Tak budu zvláště bojovatí pro zachování života matky a dítěte. Považují za svou vážnou lékařskou povin-

nost zpravití v případě nebezpečí smrti nemocné nebo jejich příbuzné, aby chorý mohl splnití své náboženské povinnosti a své čistě hmotné závazky uspořádatí. Nebudu žádatí od nikoho vyšší honorář, než může býti s ohledem na sociální poměry zaplacen a budu si považovatí za čest, budu-li moci denně věnovatí určitou část své práce bezplatnému ošetření chudých. Nejvyšší čest budu vidětí v tom, nevezmu-li sumu, která není honorářem, stanoveným pro řádný lékařský výkon." — Rádi bychom viděli takový revers i od našich mladých českých katolických lékařů. Či nejsou?

Ž i v o t k u l t u r n í

II. Akademický týden v Praze koná se od 1. do 7. října 1934 ve Fürstenberském paláci, Praha III., Valdštýnská ul. č. 10. Program druhého Akademického týdne jest daleko bohatší i organičtěji uspořádán, než byl prvý týden, který teprve vlastně hledal vhodnou cestu. Program člení se na dva hlavní oddíly — čistě filosofický a státovědecký. K prvému dílu patří vlastně také cyklus přednášek o umění pod heslem „Intuice“. Ostatní hesla cyklů jsou: Přírozenost, Individualita, Obsah a forma, Autorita, Stát. Kazatelem Týdnu jest P. Dr. J. Urban. Na večery jsou připraveny přednášky spisovatelů: Jar. Durycha, F. X. Saldy, J. Maritaina, univ. prof. Przywary a Weingarta. Podmínkou účasti

je středoškolské vzdělání. Přednášky večerní jsou všestranně přístupné. Kolejně pro studenty 25 Kč, pro ostatní 50.— Kč. Přihlášky jen písemně řiďte na Sekret. Akad. týdne, Praha I., Husova 234.

Mezinárodní tomistický kongres v Poznani koná se pod protektorem J. Em. kardinála Hlonda a generála jesuitů Ledochowského ve dnech 28.—30. srpna 1934 v Poznani. Na kongresu budou vedle polských přednášetí i vynikající tomističtí filosofové ze zahraničí. Z našich filosofů přednáší na kongresu P. Dr. Metod Habán.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Ministr Dr. Beneš o zahraniční politice promluvil ve sněmovnách a přes to, že snažil se býti optimistou, nemohl utajiti, že Evropa prožívá jednu z nejvážnějších chvil od skončení světové války. Jeho výklad přijal parlament s úchvalou, jež patřila nejen jeho osobě, ale i celkové linii zahraniční politiky. Jen jedno scházelo — trochu vřelejší tón o Polsku. K sblížení musí přece jednou dojít a čím dříve, tím lépe. Iniciativu musíme dáti však my a ne čekati až nás Poláci přijdou prosití. V tom ovzduší naplněném přízraky válečného nebezpečí nesmíme se zříkatí nikoho a ničeho a musíme si i v zahraniční politice a právě v ní uvědomovatí stále, že nás jest jenom 15 milionů, kdežto Polsko jest dnes už velmocí a jako s takovým, že musíme s ním jednatí i my.

Politické prázdniny začnou 15. července, kdy už i vláda nastoupí svou dovolenou. Bilance letošní jarní politické kampaně jest proti jiným letům dosti bohatá; ale vzhledem k dnešním poměrům a potřebám také i dosti chudá. Něco se udělalo, ale ještě více toho zbylo na podzim. Odkládací taktika jest už tak vřita, že na politické prázdniny se u nás nikdy neodchází od čistého stolu. Tentokrát tam zůstaly ležetí důležité věci, ať už jmenujeme regres, sanace samosprávných financí, zákon o obchodních poměrech. Začínají prázdniny a s nimi obvyklé už kombinace se změnou vlády, jež ohlašuje se na podzim.

Potřeba nové obchodní politiky jeví se stále nutnější. Jediným naším sousedem, s nímž máme trochu živější a pravidelnější obchodní styky jest — Německo. S Rakouskem sice byla nedávno sjednána nová úprava obchodních vztahů, ale k těsnější spolupráci asi nedojde. Zato s Polskem jest náš obchod více než studený. V Jugoslávii a nyní i v Rumunsku stále více se množí stížností do naší obchodní politiky. S Maďarskem, s nímž kdysi měli jsme čilý obchod — ne ke svému neprospěchu — vedlí jsme 3 a půl roku hospodářskou válku. Škodu máme z ní více my, než Maďaři, o čemž mohl by mluvití hlavně průmysl textilní. Jedině s Francií jest čilejší oběh zboží, ale na to jen doplácíme. Jest jisto, že naše obchodní politika potřebuje radikální změnu. Ta splendid isolation, do níž jsme se dnes dostali, zničila by v brzku nejen náš průmysl a zahraniční obchod, ale těžce poškodila i celé hospodářství, nehledě ani ke stránce politické, neboť i politika prochází žaludkem a kapsou. Bude třeba především hledatí nová odbytiště doma, umožnití rychlejší a intensivnější oběh statků, — předpokládá snížení obchodních daní a revisi dopravních tarifů — a pak naléztí odbyť v nejbližším sousedství. Plán musí sice býti promyšlený, ale musí se uskutečňovatí rychle, aspoň rychleji než Exportní ústav, jehož realisace teprve v poslední době nabývá trochu konkrétnějších forem. Nejdůležitější však jest, aby plán byl sdělán výhradně s hlediska obchodně politického a ne aby se, — nač trpí ostatně celý náš život — uplatňovala jen a jen úzká hlediska stranicko-politická. ff.

Obilní monopol přece bude. Vláda se o něm dohodla a tak letošní sklizeň bude už obhospodařována — jaké krásné vzpomínky to slovo vyvolává — Čs. obilní společnosti. Obilí zkrátka to bude monopolem a všechny obchody s obilím musí jítí přes tuto společnost, která ovšem tuto službu bude dělatí téměř zadarmo — tak za pouhých nějakých 8—10 procent brutto ceny. V agrární straně jest uspokojení monopolem, ale venku ti, jimž vlastně má monopol pomoci, nijak nadšení nejsou. Stíny Válečného obilní-

ho ústavu ještě zcela nezmizely a proto veřejnost — ta opravdová ne pouze papírová ve vládních novinách — dívá se na monopol skepticky. My jsme jenom zvědaví, jak dlouho se monopol udrží při živote a co to nakonec bude stát státní pokladnu.

Z a h r a n i ě n í

Albanie odkloňuje se od Italie. Demontrace italského válečného loďstva před albánským přístavem v Drači, osvětlila trochu napětí mezi Albanií a Italií. Italie vyloučená z balkánského paktu pokoušela se zvýšití svůj politický a hospodářský vliv na Albanii. Účinek byl však opačný. Nespokojenost se stoupajícím vlivem italským projevila se nyní i oficiálně a albánská vláda, ač zatížená různými závazky k Italií, velmi důrazně upozornila na suverenitu albánského království. Důsledkem jest propouštění italských instruktorů a inspektorů z albánského vojska i administrativy. Italie zatím chová se sice rezervovaně, ale není pochyby, že znovu se pokusí snad přes Albanii, snad s jiné strany o uplatnění svého vlivu na Balkáně. A tak nebezpečí balkánské přestěhovalo se z jeho východní na západní hranici. ff.

Slovinci v Italii mají těžké postavení. Fašistický režim chce zhladití tuto slovanskou menšinu a počíná si při tom hůře, než císařové starého římského imperia, za jehož dědice se fašismus prohlašuje. Italský tisk o menšině té jinak nepíše, než jako o „slovanských barbarrech“, „divoších“, „primitivních lidech, které fašistická civilisace počene na pastvíska“ — tak doslova píše Corriere Istriano ze 16. června. Věru ušlechtilá řeč, důstojná režimu, ale nedůstojná minulostí římského imperia a sladké mluvy Vergíla, Tibula, Sv. Františka, Danteho, Manzoniho atd. Či opravdu řítí se celá Evropa zpět do dob barbarství? ff.

Bartolomějská noc v Německu. Totalita došla v Německu tak daleko, že Hitler ztotožnil svou osobu se státem a po vzoru starověkých panovníků osvojil si právo „ius vitae necisae — právo rozhodovati nad životem i smrtí“. Svou vůli, bez jakýchkoli soudů a procesů dal odpravití celé desítky svých nejvěrnějších. Mnohých po stránce relativní spravedlnosti netřeba litovatí, neboť jejich vina krve byla již dlouho a velmi zřejmá, třebaž Hitler dříve snažil se ji nevidětí, ale již dnes jest zřejmo, že mezi oběťmi 30. června 1934 jest mnoho nevinných. Proto také, jinak velmi mnohomluvný Goebbels i Hitler mlčí. Ten fanal z 30. června svítilí příliš rudou září a vyvolal zděšení v celém světě. Lidé byli odštěřelováni jako psi, bez milosti, bez výslechu, v postelích, za pracovními stoly, na ulicích, ve vězeňských dvorech. Střelení byli stejně tak nejvěrnější kamarádi Hitlerovi — Röhm, Ernst — jako jeho političtí odpůrci s pravice i s levice. Padla hlava gen. Schleichera, stejně tak jako Dra Klauzenera, předsedy Katolické akce. Podivnou shodou okolností zemřel „přírozenou smrtí“ i vůdce komunistů Torgler, jehož krátce předtím předešlo několik jiných komunistických předáků, odpravených popravčími S. S. (Sturm, Stapffel). Prý šlo o velezradu, o spiknutí proti státu a proti vůdci. Nepochopitelné však jest, kdo to byl ten fenomén, který dovedl spojit živly nejkrásnější pravice — neboť i Pápen v odměnu za své služby při sjednávání konkordátu, kterému Vatikán nechtěl rozumětí podle Hitlerova diktátu, jen o vlas ušel smrti a zachránila ho jen říšská obrana — i levice. Spíše šlo o to, zhostití se svědků minulosti, proto vraždění bylo inscenováno jako pověstný požár říšského sněmu loni v únoru. Brutalita a cynismus, s nímž popravy vykonány, v ničem si nezadají pověstným masakrům rudých bolševiků. Zdá se, že celý hitlerismus není nic jiného než hnědý bolševismus. A krev, kterou se po-

skvrnil 30. června Hitler, jej neočistila, ale bude ho pronásledovat a nemůže být odpuštěna, i kdyby byla vykoupována nejlepšími úmysly a největšími obětmi. Vraždami 30. června byla Evropa vržena ve svém mravním vývoji celá staletí zpět a zůstane ostudou celé Evropy, že strpěla tyto krvavé políčky do tváře práva

i spravedlnosti. Spravedlnost jednou porušená rozpadne se brzy zcela, ale v jejích ssutinách pohřbeni budou na konec nejen nevinné oběti, ale i všichni viníci, kdož spravedlnost porušovali i kdož k odbourávání tohoto hlavního nosného sloupu společnosti nečině přehlíželi. Iustitia fundamentum... ff.

C o ž i v o t d a l

Prázdninová kolonie S. K. M. V tichosti a bez oslavných řečí a fanfár odjely naše děti do prázdninových osad Sdružení katol. mládeže na zotavenou. Začalo se před několika lety a dnes už jest velký kus práce vykonán. Prázdninové osady ve Dvorku u Příbyslavi, ve Skalici, v Jílovicích a letos nově v Nasavrkách budou trvalým svědkem opravdovosti snah S. K. M. a pochopení sociálního poslání organizace katol. mládeže. Katolická veřejnost musí být vděčna za tento téměř ojedinělý sociální počin a iniciativu S. K. M., Družiny sv. Kláry a jejich obětavých pracovníků a příznivců.

Sociální škola lidová. Ústředí křesťanských odborových organizací v Čechách spolu s Říšskou odborovou radou uspořádalo počátkem července v Praze pětidenní vzdělávací kurs, na němž 58 účastníků kursu podány systematicky informace o všech dělnických otázkách. Přednášeno právo pracovní, sociálně-pojišťovací zákony, psychotechnika, sociální lékařství, sociální praxe, kapitoly z dějin sociálních, hospodářských, výchova mravní i tělesná, řečnictví, dělnické zpravodajství, výklad encykliky „Quadragesimo anno“ atd. Kurs navštívil také ministr Šrámek, který s uspokojením kvitoval touhu mladých odborářů po odborovém vzdělání. Kursy měly by být častěji a ještě více specialisovány.

Bohoslovci literární. Tento druh jest chovu moravského a nevyhynul a na Velehradě letos při bohosloveckém sjezdě manifestovali za to, že nechce vyhynouti. Hlavním programem letošního sjezdu jak se mi zdá, bylo velkorysé informování bohoslovců o literárním hnutí a proudění současném. Tak se mi zdá, že by zase měl přijít Pius X. a zase do seminářů zavolat, nač vlastně Pán a Církev bohoslovce do semináře volá. Co vlastně by tam bohoslovci měli hledat. Od modernistických dob nemožno potlačit tuto hlízu literatury v seminářích. Jediná naděje jest, že je dnes tolik kněžské práce, že na tyhle vedlejší skoky nezbude později času.

Rapax.

Smysl klášterních ústavů a škol. Svatá Angela Merici ujala se proto vychovávání dítek, protože chtěla, aby se tato křesťanská výchova dostala skrze ony dívky do nových jím založených rodin. To jest tedy smysl škol a ústavů katolických. Ne obchod, ne hromadění peněz. Protože ty konce bývají takové, že se dábel pod kůži smje, když vidí kolikrát zakládání katol. ústavů a škol. „Jen si je zakládejte, myslí si.“ Ovoce bude moje a ještě mi k tomu budou pomáhati „nevěsty Kristovy“ a služebníci Kristovi. Někdy to dochází pak tak daleko, že kdyby někdo měl opravdu upřímnou vůli odkřesťaniti školy, pak by mohl sáhnouti klidně po jednom prostředku; dáti nějaké řeholní družině monopol na vyučování. V daném případě, který mám na mysli, mohl bych mu garantovati na 98 procent, že do 20 let se to odkřesťanění provede skvěle a bezbolestně. Jest to kruté, co piší, ale...

Rapax.

Ethokracie. V Praze se ustavila nedávno společnost ušlechtilých vzdělanců se štítem, jehož heslo, název i podstatu vystihuje slovíčko Ethokracie. Prozatím vydávají prospekty a brožury, v kterých když listujete, divíte se, že na titulní stránce není uveden jako nakladatel některý podnik Adventistů, Methodistů nebo Kostnické jednoty. Usilují o vládu Dobra, aby pod jeho vlivem

napravili veřejné mínění, podepřeli demokracii, zvýšili blahobyt, a byli tak státotvornými. Tedy ušlechtilost s pseudoprorockou rozhorleností, neboť vysvětluje-li někdo, že bída se odstraní, bude-li svědomí sdruženo s rozumem, ptáte se nač má mít kapitalista rozum nebo svědomí, kdyžž není ničím jiným než mohutným jeřábem, který skládá rakve svých otroků do základů svého Babylonu. Ušlechtilí lidé byli vždy, byli však nadáni hlubším „praktičtější“ zaměřením duchem a měli vůli pracovat a dít se účinněji než v papíru a za stolem v kanceláři. A proto snad nebyli sentimentální ani nedávali recepty na lidská neštěstí a poblouzení. Avšak také nesnižovali svrchované a nejvyšší pravdy na ukojení vlastní ješitnosti a nebalamutili lid.

K. V.

4.544 sebevražd v minulém roce v celé republice. V r. 1933 bylo podle právě vydané statistiky 4.544 sebevražd, pokusů o sebevraždu bylo jednou tolik. Z toho počtu připadá na Čechy 2.875, jenom Praha sama 347, na Moravě a ve Slezsku 1.058, na Slovensku 525 a na Podk. Rusi 86. Samozřejmě, že nejvíce sebevražd připadá na větší a průmyslová města. V Čechách: Kladno 35, Liberec 74, Pardubice 43, Most 46, Plzeň 69, Poděbrady 27, Příbram 20, Přísečnice 25, Slaný 39, Stříbro 30, Trutnov 49, Tábor 28, Karlovy Vary 45, Teplice-Šanov 39, Ústí n. L. 58, Vrchlabí 39, z Moravy na př. Jihlava 26. Jedna z nejsmutnějších statistik.

Olympiada ukázala, že síla sociální demokracie, přes všechna opačná hesla dne o konci marxismu, jest přece jen ještě velmi mocná. Sociálním demokratům podařila se demonstrace a manifestace po stránce vnějšíkové a i snad po stránce vnitřní, že totiž posílila unavené řady svých stoupenců. Ale po stránce opravdu duchové, Olympiada nepřinesla nic nového a starý materialismus ztotožňující tak pregnančně v závěrečné sletové scéně dělníka se strojem, příkládající oběma stejnou „duši“, ukázal, že naši sociální demokraté se ze světových dějin ještě ničemu nenaučili. Jinak nutno vzdáti však čest vnějšímu arangementu Olympiady i velikému nadšení a obětavosti dělnických vrstev, které byt' tolikrát zklamány, zůstaly věrné. Dělnictvo jest vůbec i v politice živlem nejvěrnějším a nejobětavějším.

Střípky. Manifesty a apely se někde dělají místo nedělní přílohy. Je rozhodně zábavné, adresuje-li se apel na řešení otázky nezaměstnanosti inteligence mimo jiné rektoru university, který ještě nebyl vůbec instalován. Je to předtucha, že takové apely se ukládají ad Kalendas Graecas. — Naši studenti dělají honimířiny. Samé sjezdy, projevy a fotografování. Při ružomerském zájezdu položili v Černové věnec na rov padlým. Nápis na stuze je československý. Polovička slovenská a polovička česká: „Černovským martyrom katolické studentstvo české.“ Možná, že nikdo z celé delegace neuměl složit celý nápis slovensky. Mezi mluvčími byly totiž na předním místě lidé, kteří nemají o Slovensku ani zdání. — Aby se nezdálo, že český národ vlivem valdýšského jubilea zhrubl, a že ztrácí smysl pro krásu mateřštiny, zavádí se pro uhry či maďary označení újedy. Je to české slovo a lékařsky významné. V běžné řeči se totiž skoro nevyskytuje. — Oblíbená katolická spisovatelka Vlasta Javořícká otiskuje v jednom pokrokovém týdeníku román ze života moderních děvčat a nechává hrdinku se rozhorlovati nad způsobem, jakým vznikají a rodí se lidé. Má to ale katolická spisovatelka zvláštní známosti a pozorování.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Filosofická revue č. 3., roč. VI. přináší zajímavou studii P. Met. Habáně o životní a vypěstěné síle v lidském životě. Autor odusuzuje moderní etiku, jež jako hodnotu udává jen blaho a požitek osobní. „Manželství se považuje jen za privátní věc, bez ohledu na rodinu, dítě a společnost. Zatím co věc jest docela jiná. Osobní zájmy jsou velmi nesouhlasné, avšak lze je sjednotiti v soulad v dítěti. V tom je cílevědomost magnetické přitažlivosti lásky. Při tom ovšem se pěstuje i vzájemná náklonnost a životní přátelství. Bez tohoto cíle rodinného života ztrácí se hodnota manželství. Duchovní prvek musí mít převahu i ve vitálních projevech erotu a sexu.“ P. Gillet po-

kračuje v rozsáhlé studii o svědomí, Dr. Partos o pojmu života ve fyziologii, Boškovič o umění a morálce — velmi poučné pro katolické umělce a spisovatele.

Pax. Číslo 7. přináší zajímavé nové zprávy o kultu sv. Prokopa mezi horníky. Autorem studie jest mín. r. Kakš, známý citel sv. Prokopa. Pozoruhodná jest studie Dra Berana o historii svátku Navštívení P. Marie, Dom. Evž. Vandeura o Autoritě v rodině. Pax vychází v Emauzích (Praha II., 320). Roční předplatné 20 Kč.

Vítězové. Tato sbírka populárních životopisů svatých a pověstí svatosti požívajících

osob, vydávaná olomouckými dominikány velmi pěkně se uvedla a jak se ukazuje i dobře se udrží. Vyšlo již 6 čísel. Obsahem čísla šestého jest životopis sestry Alžběty od Nejsvětější Trojice z péra P. R. M. Dáčka, O. P. Životopis této blažené řeholnice, která žila ještě mezi námi — zemřela 9. listopadu 1906, — jest dokladem životnosti katolické víry a ověřením možnosti dosažení nejvyšších met dokonalosti života. — (Roční předplatné sbírky Vítězů činí 28 Kč.) —f.

Vychovatel č. 1., roč. 59. (v záhlaví jest ten ročník římskými číslicemi trochu popletený), přetiskuje instruktivní přednášku Dra

Získávejte

i o prázdninách

nové odběratele!

Jar. Beneše o Descartově metodě s hlediska křesť. filosofie. Znamenitou novinkou jsou dějiny pedagogiky, jejichž autorem jest prof. Josef Hronek. V první stati podány stručné dějiny pedagogiky v antice a starověku vůbec.

Revue - revu! "Argus", měsíčník přinášející zajímavé drobné zprávy ze světa technického, věd přírodních atd. Dobře se hodí k zpestření obsahu krajinářských listů. Administrace: Smíchov, Smetanova ul. č. 2.

Rozhledy po literatuře a umění všimají si nyní soustavně i slovenské literatury. V posledním čísle — 10. má studii D. Chromák o Gejzu Vámošovi. Fraenkl dokončil studii o matce v básnickém díle Jana Nerudy.

Životopis Andreje Hlinky k sedmdesátinám tohoto tribuna slovenského lidu vyjde v srpnu v Bratislavě. Bude to veliké dokumentární dílo o 554 stranách s 37 obrazy na křídlovém papíře. Budou to první dějiny slovenské politiky z let 1864—1926, sepsané Karlem Sidorem, nejvěrnějším žákem Andreje Hlinky. Naším čtenářům doporučujeme subskripci knihy. Přihlásiti se nutno do 1. srpna 1934. Subskribenti obdrží knihu za 45 Kč brožovanou a za 55 Kč vázanou. Po 1. srpnu bude kniha stát 48 Kč a 58 Kč. Přihlášky řiďte na knihtlačiareň sv. Andreja-Bratislava—Radlinského 51.

Na obranu J. E. Bora. Mezi mladými slovenskými kritiky má své místo spisovatel a kritik J. E. Bor (vl. jménem Arnošt Zatkot). Má však jednu chybu v očích většiny slovenských literátů: je přesvědčeným katolíkem. To je rozhodujícím při posuzování práce Borovy. Jako duchovní odchovanec F. X. Šaldy má Bor určitě vyšší aspirace a snaží se dívat se na literární dílo slovenského básníka pod zorným úhlem evropské nebo aspoň české a slovenské klasické poesie. To vyneslo Borovi prozatím soustavné utloukání literátskými pokrokovými kruhy. Nemohou-li jej úplně ignorovati, útočí na něho sprostými výrazy, kterých nemá pravé umění a literární tvorba ve svém slovníku. Katolické studentstvo slovenské protestovalo velmi důrazně proti takovým metodám na obranu kritika, který není malicherným hnidopichem, nýbrž nebojí se žádati od „básníka“, aby také něco uměl a něco znal, než si sedne ke psaní a než si začne dělati nárok na označení básník. V kritikách Borových, které vyšly knižně v edici Prameň u Urbánka v Trnavě, je tolik pravdivosti, že jen nadutci a laureáti z pod viechu mohou se odvážiti útočiti na jeho práci. Protože se tak stalo svého času i v českém tisku, považujeme za svou povinnost připo-

jíti se k protestu proti školáckému způsobu ostouzení a umlčování J. E. Bora. Ne silný výraz, ale hodnotná práce může přesvědčiti snad chybivší kritiku! Mäs—

Otčina. Měli jsme již v 8. č. „Života“ recenzi o dvou slovenských čítankách: Otčina IV. a V., vydaných Unii v Praze. K napsanému připojujeme několik dodatků: Bylo již podtrženo v recenzi, že v čítankách je plně respektováno náboženské přesvědčení slovenského lidu. Autoři Jozef Sivák, okresní školní inspektor a poslanec, a Peter Prídavok, spisovatel a žurnalista, vypracovali osnovu pro ľudové katolické školy. Školské úřady viděly však ve vypracovaném návrhu eminentně vhodnou čítanku i pro státní školy obecné na Slovensku. Z čítanky mluví skutečný duch Slovenska, nefalšovaný, nýbrž zvrucnělý. Oba autoři mají jemný cit pro potřeby ve výchově mládeže, kterou vedou k Bohu a vlasti. Mohli bychom býti v českých zemích víc než spokojeni, kdyby naše školní mládež měla čítanky, v nichž se dočte o světcích, o hlavních svátcích v roce, o svátostech, citáty z Tomáše Kempenského atd. „Otčina“ má velkou budoucnost a hodnotu, jaké u českých čítanek postrádáme. Kdo se zajímá o slovenčinu, udělá dobře, když si opatří pro začátek něco lehčího a zde na prvním místě připomínáme školní učebnice. Každý vázaný svazek „Otčiny“ s četnými ilustracemi je po 9 Kč. Těch několik korun se snadno pro tento účel najde. Čítanky vyšly již ve druhém, přepracovaném vydání. Mäs—

Nový Svet. Slovenský obrázkový týdeník, vychází v Praze XII., Slezská 2191. Ročně 60 Kč. Řídí redakční sbor: Kostantin Čulen, Tido J. Gašpar, Jano Hollý, inž. Otto Kapp, Hela Krčméry a dr. Josef Rudinský. — Represenční list velkého formátu, který po různých změnách vychází nyní již 9. rok. Každé číslo má osm stran obrázků, tištěných hlubotiskem a osm stran textu, beletrie, kritiky, romány, ženskou hlídkou. Výprava a obrázková část snese skutečně vyšší měřítko. Redakce má smysl pro aktualitu politickou a kulturní a pro své snímky slovenských krás přírodních je jistě hledaným listem i v českých kruzích. Politiky nepěstuje a v otázkách československého poměru stojí na stanovisku rozumné dohody a vzájemného poznávání. Současné otiskována je zajímavá anketa: „Slováci v Praze“. Všele doporučujeme. Mäs—

Několik cenných překladů katolických světových děl do slovenčiny. V druhé řadě sbírky „Dobrá četba“ (vydává SSV, v Trnavě), která obsahuje původní práce beletristické i poučné a významné práce cizí, vy-

šly překlady dobře volených děl katolických světových autorů. V první řadě upozorňujeme na známé „Večery nad Ženevským jazerom“ od P. M. Moravského, polského jesuity, který před více jak čtyřiceti lety otiskoval apologetické rozhovory ve formě diskusí za večerů a procházek u ženevského jezera v „Przegladu Powszechnom“ a kniha pak vyšla v několika vydáních. Do češtiny byla přeložena před válkou a vyšla ve Vzdělávací knihovně katolické. Je úplně rozebrána a proto slovenský překlad, který pořídil P. St. Weiss-Nägel S. J., přišel velice vhod české katolické inteligenci a zvláště bohoslovcům. — Z polských autorů je ještě zastoupena spisovatelka M. Rodziwiczowa sociálním románem o „slovenskej rodoláske“, „Dewajtis“, počteným cenou deníku „Kuriera Warszawskiego“. Přeložila z 6. vydání Paula Beckova. Posoudíme zvláště: — Známy katolický spisovatel francouzský Pierre l'Ermite zastoupen je překladem románu „Žena so zatvorenými očami“ (La femme aux yeux fermés), který nevyšel dosud česky a proto slovenský překlad Valentína Kalinaye najde jistě uznání i v naší veřejnosti. — Klasické dílo R. H. Bensona „Dán světa“, o posledních dnech a konci světa, přeložila z angličtiny výstižně Elena Brestenská-Gessayová. Český překlad svého času našel veliký ohlas i napodobení v črtách i samostatných pracích. Překlad tohoto díla je jistě cenným přínosem do slovenské literatury vůbec. — Ještě nutno upozorniti na novelky Paul Kellerovy „Tri prstene“ (vyšly před časem česky), zabývající se moderními manželstvími, které odmitají splnění své poslání, nechtějí mítí dětí. Z dob maďarského režimu zvláště ve slovenských smíšených městech nashromáždilo se dosti látek, které se staly živnou půdou pro pochybné zásady moderních manželství. Je proto v překladu Kellerovy knihy, pečlivě provedený V. Vnukem, nový dobrý bojovník pro čistotu stavu manželského. — Zmíněná edice je deseti svazková. Kromě uvedených překladů jsou tu dvě beletristické práce původní (Blaho, Slabí a mocní a Hronský, Tomčíkovci), o nichž píšeme jinde, pak Antologie mladé slovenské poesie, kterou uspořádal básník R. Dilong a dva vědecké spisy sborník Nitra a J. Fischera „Dějiny hudby“ (o všech těchto knihách přineseme zvláštní referáty). Všechny knihy jsou vázány v modrém plátně, s červeným a červeným tiskem a emblemem edice: žíznící jelen ozářený sluncem. Cena celé sbírky 300 Kč. Lze objednat i na deset měsíčních splátek po 32 Kč. Také jednotlivě obdržíte knihy po 30 Kč. Posílá Spolok sv. Vojtecha v Trnavě, Slovensko. Všele doporučujeme.

MÄS—

Pamatujte na horší časy

Spořte a ukládejte své úspory u

Ústřední záložny lidové

Praha II., Spálená ulice č. 15

Toto číslo jest o 12. stranách. — Příští číslo vyjde 1. srpna.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 43473. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akc. tiskárna v Praze II., Karlovo n. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla prispěli: Msgr Ján Pöstényi, Bořivoj Benetka, Jacques Maritain, Dr. J. Krlín, Karel Vlček, K. Vach, Dr. F. Formánek. — Poznámky. — Zrcadlo. — Život náboženský, kulturní, politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 1. srpna 1934. Ročník XVI. Číslo

12

Msgr Ján Pöstényi:

Význam Spolku Sv. Vojtecha v katolicizme na Slovensku.

Ktorí veríme v nesmrteľnosti ľudskej duše nie len z príčin rozumových, ale na základe Božieho zjavenia pozorujeme, že je určitý vývoj duševný, ktorý i po smrti jednotlivca má svoj dosah na celé generácie v hodnotách kulturných a civilizačných. Preto radi študujeme minulosť a v prvom rade nás zaujíma historia toho kruhu, v ktorom sme vyrástli a toho smeru, za ktorý bojujeme, aby sme takto poučení pokračovali v duševnom vývoji tých osvedčených ideí, ktoré nám vytýčili najslachetnejšie duše nášho národa. V tejto budovateľskej práci vždy dokonalejšieho života duševného má pokračovať každá generácia novými síce silami, ale za ten samý cieľ, aby duševný vývoj nášho národa zaistoval mu pokoja a blaženosti. Prišli sme na Velehrad, kde je večný základ jedine možného trvalého a zdravého vývoja našej národnej kultúry. Ideou svätých Cyrila a Metoda boli sme vradení do kultúry civilizácie, ňou stojí náš poctivý život jednotlivca, rodiny, spoločnosti národa a štátu. Preto v záujme tuzemského blahobytu a večnej spásy nášho národa musíme čo najväčšou duševnou energiou a pracovitosťou rozširovať a prehĺbovať túto ideu v celom národe a v celom štáte, lebo ňou a jedine ňou môžeme sa Česi a Slováci v duševnom živote utvrdzovať a spolupracovať na blaho vlasti.

Jednou z viacerých složiek propagovania idey Cyrilo-Metódskej medzi Slovákmi je Spolok Sv. Vojtecha. Tisícročná pamiatka príchodu Sv. Cyrila a Metoda dala mu život. Čo bol Morave Sušil, to bol Slovensku Dr. Radlinský. V ideách síce jední, alebo v spôsoboch čo intenzívity práce dosť rozhodný. My sme nemali inteligentných kruhov, preto bolo treba ísť priamo ku pospolitému ľudu, aby sa sám organizoval na obranu svojej viery prehľbovaním náboženskej nauky, svojej reči a národného vedomia. Radlinský vedel, že tento vznešený cieľ môže dosiahnuť iba modernými kazateľmi, modernými obráncami a vychovateľmi, ktorými sú tlačené knihy a noviny. Pre slabosť, alebo nedostatok živého kazateľa, alebo vychovateľa nesmie zaosť idea a jej reálny vývoj, ale treba prípadne slabého, ustatého a dočasného nahradiť silným, stálym a každému prístupným tlačným slovom.

Radlinský počítal s tým, že jak jednotlivec musí mať zaistené existenčné minimum, tak i tlačené slovo

ako misionár predpokladá nevyčerpatelný prameň finančný, na ktorom sa môže vyvinuť, alebo zlomiť. Na mecénstvo v reálnom ponímaní života nepočítal sa a v živote katolíckej tlače vôbec — bohužiaľ — týchto mecénov je veľmi málo, lebo vysokej intelektuálnej úrovni a sebažertvy je potrebnej ku tomu, aby niekto vedel obetovať na taký cieľ, ktorý nevidí stelený pred sebou, ako sochu, školu, kostol, ale ktorý ako slnko ďaleko široko roznieť svoju silu bez toho, žeby ho človek vedel dostatočne pochopiť, do tvári mu nazrieť a symbolizovať. Nuž a jednako chcel previesť svoj úmysel a dať mu trvalý základ. Preto založil vydavateľský spolok na altruistickom kolektívume, ako majú včielky svoj úl, do ktorého každá snáša med, nielen preto, aby mala potrebný pokrm pre seba, ale aby boli i rezervy na ten prípad, až by bola väčšia potreba. Takto na široko ďaleko rozložil Radlinský Spolok Sv. Vojtecha, aby tento mohol byť majetkom každého Slováka katolíka. Hovorí sa, že čo je každého, to býva obyčajne nikoho, ale milosť Božia priala Spolku Sv. Vojtecha, že i keď je národným majetkom, jednako sa cítime byť jeho majiteľom všetci, po svete žijúci slovenskí katolíci.

Pri neopísateľnom útlaku za bývalého Uhorska vydržal náš spolok 48 rokov a za raz navždy zaplatených 20. — K dával svojmu členovi až do jeho smrti slovenské katolícke knihy bez akejkoľvek ďalšej náhrady. Takto zasahoval do nášho katolíckeho života svojimi podielovými knihami, učebnicami a časopismi priamo, núkajúc temer zadarmo katolícku tlač. Vyvinula sa tu zvláštna organizácia tlačová, povedal by som — rodina Sv. Vojtešská, ktorá počítala v prievrate už 32.000 katolícko uvedomelých slovenských rodín a svojím duševným vlivom zasahovala už nielen do náboženského ale i národného, ba na slovo vzatého života československého, a to z hľadiska ideí Cyrilo-Metódskej. Náš spolok už pred prievratom bol tou zlatou reťazou československej vzájomnosti na Slovensku, ktorá reťaz má svoju kotvu na Velehrade. S údivom musíme hľadiť na silu ideí nášho spolku, ktorá vedela vzbudiť takú húževnatosť vo svojom rozširovaní ani v časoch prvých kresťanov, lebo jako vtedy otroci a katakomby rozširovali kresťanstvo — tak sa rozširoval náš spolok kostolnými žobrákmi a najchudobnejšou vrstvou národa, lebo učiteľ, úradník a inteligent temer vôbec, ba i v pre-

mnohých prípadoch sám kňaz, preto že bol spolok slovenský, nepriateľský ho poňímali.

Po prievrate nastal život nový, ktorému sa prispôbil spolok ľahko, lebo to, čeho sme dosiahli, v podstate vychovával i on. Otvorilo sa široké pole pôsobnosti pro náš spolok teraz už nielen v ľudových, ale i vo všetkých odvetviach nášho spoločenského života, ktorý žiada prehlbenie katolicizmu in capite et in membris. Už ze suchých číslíc, že náš spolok od roku 1921 do dneška vedel investovať do slovenských katolíckych kníh Kč 38,000.000.— a že od tej doby vydáva katolícku spisbu ročne priemerne 650.000 exemplárov nepočítajúc do toho časopisy — vidieť jeho veľký — v relácii slovenskej fláče jedinečný dosah na slovenský verejný život. Riadený novými stanovami podľa ktorých platí člen ročne Kč 5.— a pod dôzorom Biskupského Sboru spravovaný 70členovým výborom a 8členovou správou, dozorným poverením a rozličnými hospodárskymi i redakčnými komisiami každý rok má svoje riadne valné zhromaždenie, na ktorom účtuje zo svojej činnosti. Toho ročné valné zhromaždenie bude 15. augusta v Trnave a zpráva správy vykazuje počet žijúceho členstva 96.731 a že niet už na Slovensku dediny alebo väčšieho usadliska, keď by nemal spolok miestneho jednatelstva a v zahraničí, kde len žije Slovák vo viacerých rodinách, tvorí sa už všade miestne jednatelstvo nášho spolku. Valné zhromaždenie pri určení spolkového rozpočtu určuje ich pracovný program, lebo spolok okrem organizačnej činnosti a podielových kníh svojho členstva má i rozličné odbory, ako literárno-vedecký odbor pre katolícku inteligenciu, vydavateľstvo nepodielových kníh, 5 časopisov, svoju muzeálnu spoločnosť, archív a vedeckú knižnicu. Toho roku sa zapodieva zvlášť sbieraním materiálu o trnavskej katolíckej univerzite, ktorá bude mať už 300 rokov od svojho založenia. Katolícky a slovenský duch tejto univerzity i po jej odchode do Budína sdužoval slovenskú katolícku inteligenciu v slovenskom Učenom Tovaryšstve, ktoré bolo prvou učenou spoločnosťou literárnou slovenskou. Pre svoj archív zbiera náš spolok pamättnosti po našich katolíckych národných buditeľov. Pre knižnicu zadovážuje trnavskú univerzitu vydané a jej tlačiarňou tlačené knihy, z ktorých vyšlo asi 4.800 kusov.

V časopiseckom oddelení ukazuje sa značný rozvoj najmä pri novo založenom časopise „Plameň“, vydávanom pre mládež roľnícku a remeselnícku, ktorý za prvý polrok svojho jestvovania dosiahol 14.300 predplatiteľov. Mesačník pre pospolitý ľud „Dútnik“ chodí každému spolkovému jednatelovi a mimo týchto má do 10.000 predplatiteľov. Časopisy katolíckeho duchovenstva: „Duchovný pastier“ a „Katolícke kázne“ chodia temer na každú faru slovenskú.

Zvláštny zástoj má v našom spoločenskom živote literárno-vedecký odbor svojim časopisom „Kultúrou“ a podielovými knihami. Tento odbor sa reorganizuje práve teraz, keď prechádza do rúk mladšej katolíckej generácie, ktorá má vybudovať z neho skutočný odbor katolíckej literatúry a vedy vydávaním Sborníka, organizovaním krúžku katolíckych spisovateľov, vypisovaním literárnych súbehov a založením literárno-kritickej komisie.

Tomuto cieľu slúžia spolkové základiny vykazujúce dnes stav Kč 410.000.— a prichádzajúce porúčnosť. Tu pripomeniem, na honorovanie literárnej práce spisovateľov venoval náš spolok toho roku Kč 94.000.—. I z tohoto faktu vidieť, že sa náš spolok stará o literárnu prácu a dáva možnosti našim katolíckym spisovateľom, aby svoje talenty uplatňovali. Musíme však konštatovať, že i náš spolok pracuje s nedostatočným porozumením. Tieto nedostatky javia sa najmä na strane slovenského katolíckeho spisovateľstva a jeho dorastu. Spolok dáva veľké možnosti uplatniť sa každému spisovateľovi, ktorý nemusí mať starosti o to, ako knihu vydať, rozšíriť a

Otec a vychovateľ, Tomáš ze Stítného.

Před šestí sty lety vydala česká země muže, který svým životem a můžeme říci vědomým programem spojil v sobě to, oč dnes tolik mužů marně se pokouší: učenost a prostotu, vznešenost a zbožnost. Proto snad český národ v tom výročí neměl důvodu si ve svém horečném spěchu připomenouti dosti srozumitelně Tomáše ze Stítného. A přece, o kterém muži smíme říci oprávněněji, že on první se pokouší soustavně a zamyšleně zpřístupnit u nás křesťanské nauky a tím dosáti to hlavní: prohloubit celý život? On není ozářen falešnou aureolou reformátora, neboť dobře dovedl postřehnouti rozdíl mezi posláním kněze a laika. Vytýčil sobě za úkol proloupiť ty vědomosti, jichž získal na studiích, citěním lidovým. Dobře rozumí svému poslání. Ač sám náležel vrstvám vzdělaným, může býti docela dobře označen zástupcem lidového, laického žití v našem náboženském vývoji. Stavíme-li si právě dnes Stítného před sebe, chceme-li aspoň zběžně pohlédnouti mu do tváře a vyslechnouti několik jeho slov, máme k tomu velmi vážné důvody a příčiny. Neuvádíme jich, neboť vyplynou samy jasně a zřetelně. Uplatnění laického žití i dnes se posuzuje z rozmanitých stran. Je-li pak historia magistra vitae, tak právě na Stítném se to projevuje tak markantně, že netřeba přidávati jakékoliv vysvětlení.

Stítný byl: nejdříve synem, potom otcem a za třetí, což plyne z obého, vychovatelem. To jest obraz jeho života. Pohlédneme, jak v těchto mezích, vytýčených více než stručně, dovedl žiti tak, aby jeho život vyplnil je dobře a plně.

„Nuže, co píše sám: „Vzpomínaje, jak mi jest z mladu mílo bylo cos slyšati křesťanských věcí, od otce svého i matere, pro něž jsem pak i v písma přišel u nějakú známostí, vymyslí jsem knihy tyto, jakoby děti se tázaly otce a otec jim odpovídal.“ Hle, zde třeba hledati podněty k jeho práci; v rodině, kde vše prosyceno teplem lásky a křesťanské spokojenosti. Zde jinoch dostal směr svého života, impuls všeho, co nám odkázal ve svém díle.

Opustil na čas rodnou tvrz, aby na učení Pražském seznámil se se současnou vzdělaností. Vyznává, že „pilně z své mladosti rád četl o tom, rád mistry slyšel“, ale nepodlehł svodu zůstatí v Praze. A tak, „ačť sem byl i ztrávil v učení prvá léta své mladosti“, přece nebylo jeho cílem přinést si domů hodnosti mistrovské, ale spíše takový rozhled, aby celý jeho život byl studiem. Touha po vzdělání provází ho stále. I svá díla přepracovává a upravuje, takže každá úprava je zároveň svědectvím dalšího jeho studia, dalšího rozvoje vzdělání. Co platný by mu byl talár doktorský, co platno by bylo, že volali by jej mistrem, kdyby ustrnul, zůstal stát, jak často se stává lidem učeným, nebo aspoň za takové sami sebe majícím?

Praha byla Stítnému zbrojnicí, kde opasal se dobře vším, co mu učení mohlo nabídnouti. Potom však vrátil se na otecké zboží na své venkovské zátíši. Ovšem toto zátíši nebylo stvořeno k tomu, aby poskytovalo pohodlí a nečinnost duši a tělu. Spravování statku, starosti rodinné, to všechno vyžadovalo si (při povaze Stítného) celého člověka. I klidný a spokojený jeho život rodinný není bez mraků, bez těžkých chvil. Byl postaven do života a chtěl-li býti jeho sto, nemohl mu unikati do ústraní pro pochýbný klid.

A jak vypadal ten rodinný život učeného zemana? Nahlédneme zase do zápisů, aby nám to řekl sám. Jeho choť pravděpodobně brzy jej opustila. Tak zajisté šťastné manželství bylo rozděleno smrtí. Stítnému zůstává péče o děti. Jak krásně jim hovoří o matce: „Vidíte to a vidíte ste, jak máti vaše darmo vás milovala, a vy jí nic dobrého prvé byli nečinili... Protož vždy pomněte na svú matku.“ Hle, tak mluví otec dětem o matce, muž o své ženě. Rozumí své povinnosti nahraditi dětem matku. Snad to nebyl hlavní popud k spisovatelské činnosti, než přece zřetel na dívky jest vřdčím motivem každého jeho díla.

Péče o rodinné zboží, rozmanité spory a nedorozumění, to vyplňuje na venek jeho život. Byl by však malým a slabým, kdyby toto vše mu bránilo věnovati se vědecké práci. Sklonek života, tak posledních deset let, může pak zcela se oddati své oblíbené činnosti, takže smrt (asi 1401—2) mohla ho stihnouti uprostřed práce.

Nyní už máme před očima aspoň obrysy postavy Stítného. Muž vynikající nejen nad průměr v dějinách našeho vývoje, nýbrž i z nejvýznačnějších současné doby. Muž přísných zásad mravních, který má stejné měřítko pro sebe jako pro druhé. To však neznámená, že by byl mrzutým nenávisníkem života, jak se tak často kreslí postavy českých reformátorů. Dovede se, někdy ku škodě hmotné, pohroužení přespříliš (dle obecných mě-

odpredať. No jednako si robia naši najmä mladí spisovatelia svoje krúžky, vydavateľské spoločnosti, ktoré nemajú trvalého významu, lebo sa zlomia na nedostatočnej propagande a tak na finančných nedostatkoch. Študenti a tak i naši bohoslovci po seminároch usilovne píšu články a púšťajú sa i do hlbšieho štúdia niektorých otázok, takže sa osmelujú i na vydanie celých kníh, ale zasa skusujeme, že po doštudovaní vyhodí im život pero z ruky. Ako sa kvalitne vyvíjajú za študentstva, tak sú znechutení a odťahujú sa od práce pre verejnosť práve vtedy,

řitek) do svého poslání výchovatele, ale při tom nepřestává býti vzorným otcem a křesťanem. I k němu doléhají hlasy současného myšlení, ale jeho bystrozrak dovede rozlišovati dobré od zlého, falešnou minci od mince dobré. Jeť nejen teoretikem, ale hlavně a na prvním místě praktikem. Jemu litera není literou, zapuštěným kolem, kterým nesmí se hnouti, aby se stavba na něm zbudovaná nesesula. Dovede se ubrániti vlivům své doby. A to jej stavi hodně vysoko proti druhým, pozdějším následovníkům, kteří jsou spíše krokem vzad. A snad i v této nechtěné přednosti tkví jeho zapomenutí v době prázdných hesel a dutých frazí.

„Rozochvil mě jedno kázanie sv. Augustyna, ež budu udat-nětie psáti české knihy, ješto příslušeji k sv. Písmu,“ přiznává sám jako popud, proč v něm se utvrdilo starší odhodlání psáti české knihy vzdělávací. Dotkli jsme se pravé příčiny, která mu vložila pero do ruky: jeho dítky. Ovšem, měl-li na mysli své děti, nevylučoval ani jiné čtenáře, nebránil tomu, aby díla v opi-sech se dostaly do rukou širší veřejnosti.

Ba spíše naopak, přál si toho, aby to, co uznal za dobré před-ložití svým dětem, aby to se dostalo i jiným, kdož nemohli se tolik věnovati výchově svých dětí. Vždyť už v prvé redakci svého díla to říká srozumitelně: „prvním úmyslem pro své děti, a potom všem, kdož by kdy kterým se z nich slovem upamatovali k dobrému.“

Nejen pro dítky, ale přímo pro veřejnost jsou určeny Knihy naučení křesťanského. Ale tu najednou narazil na odpor. Učené společnosti tehdejší se nezdá, aby vladyka, muž bez mistrovského baretu psal o věcech náboženského obsahu a k tomu ještě v jazyku národním. To není snaha zabrániti nějakým bludným naukám. Ti učení mistři brání se proti porušení své výsady. Vždyť ne ze Štítného, ale z jich středu vycházejí kacíři a bludaři, opojení cizí učeností a svou vlastní povýšeností. Jak přímo a při tom srozumitelně jim odpovídá Štítný: „A nenie lépe česky čísti dobré na hradiech nebo kdežkolivěk a aspoň mieti k Bohu dobrú žádost, zapomenúc zlé milosti smilné, nebo klevet na be-sedě, nebo svárův?“ Ovšem jazyk mu není účelem, ale prostřed-kiem. Nechce se hádati s učenými, neboť píše pro lid. Jeho spisy mají účel vzdělávací. — Všude vyniká praktický smysl Štítného, ale tím není popřeno, že neplatí pro něho ten krásný název „praotec české filosofie“. Štítný nehlasá nějaké nové nauky. Jeho filosofie je filosofii scholastickou. Tím ovšem nikterak neubírá se mu to, co jest jeho zásluhou: jest prvním, který filo-sofii scholastickou učinil srozumitelnou.

Celou činnost Štítného charakterisují: praktický smysl, hlubo-ké založení filosofické a bystrá kritičnost. Cílem jeho jest obno-vení a povznesení křesťanského života prohloubením zásad ži-votních a znalostí povinností křesťanských. Tedy zbožnost, o-pravdová, vnitřní a skutečně hluboká, opravdu křesťanská.

Jeho bystrozrak dovede rozpoznati vady a kazy. Kárá-li je, není to bombastické jich vypichování, ale spíše otcovské na-pomínání a povzbuzování pro lepší život. I v tom se značně liší od jiných, kteří frazí předem zabíjejí každou dobrou myšlenku. Jeho zraku nejsou zakryty rozmanité nedostatky a vady života kněžského a mnišského. Dovede na ně upozorniti, ale při tom ty rozmanité vady nejsou mu zámkou k odsuzování všech: dobrých i zlých, vědomých i nevědomých. Jeho úcta k autoritě církve jest neotřesená. Vidí-li vadu, upozorní na ni, ale čeká, že bude mu z autoritativního místa (rozhodnutí kostela nebo ško-ly Pražské) podáno rozhodnutí, jemuž se podrobí.

Nechci a neumím podati takový obraz Tomáše ze Štítného, který by mluvil učeně a obšírně. I pro mne často jeho knížky byly takovou milou četbou, při níž člověk zapomíná na všechny strasti a útrapy. Dobrý hospodář promlouvá z nich tak upřímně, tak srdečně, že čtenář zapomíná rozdílu pultisíciletí, zapomíná, že kosti učitele a rádce dávno jsou prach a popel. Jakési smír-né světlo line se z těch řádek a v duši rozeznávají se struny, kte-ré dávno už pokrýl prach a napojila vlhkost. Nemohu se proto rozehráti v těch akordech, v jakých se ozývá duše Štítného. Jeho řeči jsou jenom rukou přítele, který přišel v dobách zlých, aby setřel chmury z čela a v duši zatlačil bolest do nejdlejšího koutka.

A totéž bych přál všem dobrým srdcím, která budou kdy čísti rozmluvy Tomy ze Štítného. Snad je dobře, že tato doba, plná hrubé síly a úzkého sobectví, nemůže nahlédnouti do tohoto dí-la. Tím spíše je uchováno těm, kdož touží po osvěžení duše a po-těše srdce. Snad jednou naše děti budou šťastnější. Snad jim se otevře zcela ten poklad. Nepovedeme-li je však k tomu, kdo je poučí? Příklad Štítného budiž i nám příkladem. Dnes zejména.

Bořivoj Benetka.

keď by mali svoje schopnosti najväčšími uplatňovať. Od prievratu minulo už 16 rokov, vyštudovalo už niekoľko tisíc inteligentov a i v kňazstve je ich hodný počet a hodne vyše 50 mladých kňazov je i takých, ktorí vyštudovali z univerzít tunajších i zahranič-ných. Nuž a nevidíme ich ani na poli literárnom, ani na inom význačnom mieste nášho verejného katolíckeho života, hoci čas je tu, aby nastúpili.

Nevidíme ani značnejšieho zásahu do spoločného katolíckeho kultúrneho života po stránke zjedno-tenia katolíkov českých a slovenských, nijakého jed-

notného programu a postupu v otázkach kultúrnych a sociálnych. Čokoľvek sa podnikne v tejto veci, ostáva pri začiatkoch, z čoho vidieť, že pri somknutí spo-ločných síl, nevyjasnili sa smery a spôsoby spoloč-ného nažívania. My slovenskí katolíci žalujeme sa už od časov Dra Radlinského a Sušila, že naše po-hyby nenašli toľkého porozumenia v Čechách a na Morave, koľkého sa dostalo ktorémukoľvek katolíckemu podnikaniu z českej stránky na Slovensku. — Z našich kníh a novín katolíckych sotva 1 % sa ujme vo forme vzájomného styku v Čechách a na Morave z tej českokatolíckej knižnej produktivity, ktorá sa rozšíri po Slovensku. Podkladom akéhokoľvek spo-ločného podnikania katolíckeho musí byť presved-čenia, že si musíme navzájom uznať, že sa nemieme ani na jednej ani na druhej strane podceňovať, ale že vedia vyniesť kultúrne hodnoty jak českí, tak i slovenskí katolíci a tieto nám majú byť rovnako mi-lé a cenné. Poznať sa a stykať sa ako rovný s rovným za tenže cieľ na dobro cirkevnej a štátnej veci pracu-júci je prvou podmienkou spoločného programu. — Daj, Bože, aby bol Velehrad tým kúzelným bodom, aby sme po príklade svornosti dvoch bratov našich svätých vierozvestov Cyrila a Metoda i my tak brat-sky nažívali.

Don Bosco novinár.

Katolícti novinári majú plné právo uctivať svätého Jana Bosca jako svého patrona vedle dosavadního patrona stavu spisovatelů a novinářů sv. Františka Sales. A není to jen proto, že Don Bosco tolik dobrého vykonal pro katolícký tisk, ale hlavně proto, že i sám byl opravdovým žurnalistou. Již dříve před dobou Dona Bosca bylo si stěžováno, že katolíci příliš dlouho zanedbávali jednu z nejdůležitějších zbraní ducha — tisk a přanechávali toto pole zcela nepřátelům. Francouzský abbé Verreyve vyjádřil to slovy: „Co byste řekli modernímu národu, který by odmítl užívatí dobrodružní parního stroje a parníku? Že jest to stejně nesmyslné, jako neodpovědné by bylo nechati nevyužít dar Prozřetelnosti — tisk.“ Totéž kázal Don Bosco a kázání svá také ihned uváděl ve skutek.

Stejně jako náš biskup Brynych měl i on heslo: „Proti tisku — tisk.“ Nejprve vydal několik letáků proti protestantské pro-pagandě. Roku 1853 přikročuje pak k vydání prvního — tehdy vů-beč v celé Evropě prvního — lidového časopisu s názvem „Kato-lické přednášky“. Byla to sbírka apologetických a polemických článků. Brzo náklad dosáhl čísla 14.000 odběratel, náklad to v tehdejší době neslýchaný.

Povzbuzen prvými úspěchy, vnesl dílo tiskového apoštolátu i do salesiánské kongregace jím založené. „Začnu nejprve s malou tiskárnou, pak bude větší a konečně jich poběží více,“ tak říkával Don Bosco. Dílo opravdu začalo v malém, ale brzy se rozrostlo. A již roku 1883 získává obdiv a spolupráci mladého kněze Rattího, dnešního papeže Pia, který tehdy Dona Bosca navštívil.

Sv. Don Bosco má mnoho podobného s Vincencem de Parl Bail-ly, zakladatelem největšího francouzského katolíckého listu La Croix. Oba i Don Bosco i otec Bailly měli stejnou objektivitu a schopnost užití své novinářské práce k výchově a službě lidu. Oba měli duchaplné pero, ale i ostré, bez jakékoliv však literární aspirace, dávající je jen v službu pravdě a apoštolské práci. A cíle, který si oba vytkli, také dosáhli.

Četní katolíctví novináři jsou hrdí na to, že dostalo se jim no-vinářské výchovy právě u synů svätého Bosca. Tak nedávno velmi známý katalánský spisovatel Ruiz y Manent v jednom článku na-psal, že nejlepší deník v Barceloně „El Matí“ má mnoho co dě-kovati za svoji organizaci a vnitřní výstavbu právě Salesiánům.

Novinářská činnost přinášela Donu Boscovi četná nebezpečení. Pro jeden jeho novinářský projev byl také na něho spáchan átentát, který však Boscovi neublížil, jen poškodil jeho poslední sutanu.

Jako většina katolíckých novinářů a spisovatelů byl i Don Bos-co — chudý. Chudý však v přirozeném řádu světském, nikoliv však v řádu Božím, jak svědčí jeho obrovské živé dílo a i jeho svatořečení. Co budiž i povzbuzením katolíckým spisovatelům a novinářům dneška, aby více než po světské slávě a bohatství snažili se o větší čest a slávu Boží a působení Boží milosti.

—Ur.

Opravené heslo.

O přípravách k válce mluví — nevojáci.
Před dvaceti lety dělali touž práci,
opravivše v teple heslo staré:
Dulce... pro patria — praedicare.

Praktické úvahy.

(Dokončení.)

Není dosti chápáno, že věci pozemské mají být, podle dvojitého názvu, který právě jmenujeme, prostředky nečasovými, — nejen tedy prostředek pozemský, který se vkládá k nečasovému, aby jej učinil úspěšným už zde na zemi v zákonu hmoty a zla, což je krvavá zpronevěra, — nýbrž prostředek pozemský, podrobený nejsvrchovanějšímu zákonu ducha. Jest třeba konečně pochopit, že jest řád a hierarchie těchto pozemských prostředků dobrých, zákonitých, obvyklých. Je to práce, kterou vykonává voják, rolník, politik, básník, filosof; jsou to díla nás ostatních křesťanů z davu, jsou to díla svatých, jimž byla uložena pozemská povinnost stavu jako sv. Ludvíku, nebo časné poslání jako Jeanne d'Arc a i díla světců svobodných s takovým závazkem.

Nuže, čím jsou hmotnější tyto práce a časné prostředky, čím více mají své vlastní požadavky a podmínky, tím jsou těžkopádnější. A tím více je také, podle zákona, který ihned naznačíme, vyžadována jimi pravidelně určitá míra úspěchů časných. Kdo ztrácí svou duši pro mne, nalezne ji, pravil Kristus. Neřekl: kdo ztratí své království, nalezne jej. Svatý Ludvík byl považován za dobrého správce svého království, zvětšil jeho sílu a blahobyť. Jelikož jeho ruka svírala pevně věčná rozhodnutí, měl za nezbytnost, aby římský voják podrobil svět jejich zbraněmi, čímž připravil, aniž to tušil, půdu, na níž sváděla Církev své první pútky. Posléze ještě hlouběji, jaká to závažnost slávy pro pozemskost je v historii patriarchů a dlouhé přípravy tělesného Vtělení. Dílo času věčné důležitosti, v níž byl Bůh osobně zaujat do posledního záhybu, vzor přirozené svatosti, možno-li říci, ze všech děl nejdokonalejší a nejzdařilejší.

Můžeme nazvat *pozemskými prostředky bohatými* ty, které zajaté v hustotě hmoty, vyžadují ze sebe hmatatelných úspěchů. Na tyto nedosahuje, leč nedokonale, zákon evangelia o zničení statků a o oběti, který jest největším zákonem duchovním; jsou tedy stínem Kříže, který je pomíjí. Tyto prostředky jsou vlastní světu, duch je tu pojímán jako únos, ani jemu nenáleží, a budiž podle pravdy řečeno, tvoří panství knížete tohoto světa od stvoření a pádu Adama. Naší povinností jest vyrvat mu je silou krve Kristovy. Bylo by nezapné, pohrdat jimi anebo je vyhánět, jsou nezbytné, tvoří díl přirozené jakosti lidského života. Náboženství má svolit, aby přijímalo jejich pomoc. Avšak sluší se pro zdraví světa, aby byla střežena hierarchie prostředků v jejich nejistých spravedlivých rozměrech. A v ní jsou zcela jiné prostředky pozemské, vlastní duchu, ke kterým právě teď přicházím. Jsou to *pozemské prostředky chudé*. Kříž jest mezi nimi. Jsou lehčí hmoty, zbaveny jí, sotva viditelné a účinnější, protože jsou čistými prostředky síly duševní. Jsou to vlastní prostředky moudrosti, protože moudrost není němá, křičí na místech veřejných, neboť křičet je právě vlastností moudrosti, tedy má zapotřebí prostředky, jimiž ji je slyšet. Omylem jest se domnívat, že jejími nejlepšími prostředky jsou ty, které jsou nejmocnější a nejobjemnější.

Čistota duchovní jest zcela vnitřní činnost, kontemplace, jejíž vlastní působivost zkoumatí srdce Boží nepřemísťuje ani atomu na zemi. Čím více se blížíme čistotě ducha, tím více se zmenšují pozemské prostředky, používané v její službě. A toto je podmínka její účinnosti. Pevně ovládané, aby nebyly pojímány jako překážka, dosahují až tam, kam nedosahuje nejmocnější výzbroj. *Propter suam munditiam*. Svou čistotou pronikají z jednoho konce světa na druhý. Nejsouce zřízeny, aby měly úspěch hmatatelný, ne-

mají v své podstatě vnitřní potřebu časných úspěchů, sdílí se jen, aby dosáhly účinky duchovní, o působivost ducha.

Když Rembrandt maloval, když Mozart a Satie komponovali svá díla, když sv. Tomáš psal Summu a Dante Božskou komedii, když autor *Následování* psal svou knihu, když sv. Pavel psal své epístoly; když Plato a Aristoteles rozmlouvali se svými žáky, když Homer zpíval, když David zpíval, když proroci prorokovali, to vše byli prostředky pozemské chudé.

Na rozhraní pozorujme jedinečného duchovního člověka. Jaké byly pozemské prostředky vtělené Moudrosti? Kázal po městech. Nespisoval knihy, což je prostředek obtížený příliš hmotou, nezakládal novin ani revue. Měl jedinou chudou zbraň kázání. Nepřipravoval rozpravy ani schůze, otevřel ústa a křik moudrosti, svěžest nebe vcházela do srdcí. Jaká svoboda! Kdyby byl chtěl obrátit svět velikými prostředky moci, prostředky pozemsky bohatými, americkým způsobem, nic nebylo snazší. Nepřinášel mu někdo veškerá království země? *Haec omnia tibi dabo*. Jaká příležitost k apoštolátu! Nenalezne se nikdy nic podobného. Odmítl ji.

Svět zchátrá těžkopádností. Omládne jedine chudobou ducha. Ilusí, která není vzácná, jest chtít zachránit statky ducha, jestliže se budeme snažit jim sloužit prostředky nejmocnějšími v řádu hmotném. Právě tak je možno upevňovat na jeřáb křídla holubí. Nakonec samotén tento veliký, moderní Minotaurus, tato složitá výstroj a strategie velkých finančních podniků, kterým se ukládá spasit duše, vystavuje na obdiv banky a trusty světské pro světovou obnovu Evangelia s účastí zakladatelů. Byla by to lícoměrnost popírat, že apoštolát a celé dílo duchovní nemá zapotřebí peněz jako člověk jídla. Jest třeba hodně peněz pro misie, školy a pro díla. Ale peněz možno užití způsobem pozemských prostředků chudých (vydají-li se, aby se opatřily věci), nebo způsobem pozemských prostředků bohatých (zakládají-li se jimi zřízení, aby bylo více peněz). S božskou neostýchavostí ze svatosti šťastný Kottolengo svědčí proti modernímu světu, z kterého hlediska peníze, i když se hrnou v přebytku, mohou zůstat prostředkem chudoby. Z moderního světa činí hrozného pokusitele to, že rozšiřuje a zpřístupňuje lidu natolik prostředky pozemské bohaté, těžké a rozdrucující, že jich používá s takovou okázalostí a mocí, takže v ně dává věřit jako v hlavní prostředky. Jsou hlavní pro hmotu, avšak nejsou hlavními pro ducha.

Když se rozhodl David čelit Goliáši, zkoušel nejdříve výzbroj krále Saula. Byla příliš těžká pro něho. Dal přednost zbraní chudé. David znamenal ducha. Ubohý Saul, žalostná postava pozemské moci královsky vypravené, aby sloužila řádu Božímu a potírala ďábla. A když se David stal králem, hřešil také. Ale litoval pak. A Ježíš „věda, že přicházejí, aby jej vyhledali a učinili králem, skryl se znovu, samotén, na horách.“*

Přeložil K. Vach.

* Jan 6, 15.

Rub a líc.

Rodný domek básníka J. Nohy
navštívil už turistů houf mnohý.
Knihovnu, stůl, péro okukuje,
zapiše se, lísky nakupuje.
V přístěnku však sekeru měl zřítí,
kterou básník dělal, by moh' žítí.

Dr. F. X. Novák.

(K 50. výročí kněžství.)

(Dokončení.)

Do osmi letech v Mautern zatoužil opět po Svaté Hoře, a to tentokrát tam pobyl jen kratší dobu. Vynesla mu totiž jeho přímot soudní přelíčení. Dr. Novák dodnes si neodvykl přímotosti, která jest u něho pověstná a znepřátelila mu mnohé lidi. Není zvyklý říci sto slovy o špatné věci, že je špatná, zhodnotí ji jedním přiléhavým slovem, a to se lidem nelíbí. R. 1899, kdy se zdržoval na Svaté Hoře, nepřítel Církve našli zvlášť veliké zalíbení v Husovi a využívali ho jako beránka, aby prorazili nerozbornou skálu Petrovu. Příbram též poznala jejich nenávisť a dr. Novák uznal za vhodné vypořádat se na kazatelně se všemi moderními světloňši. Přímot bez oklik pronesl svůj soud a přišel před světský soud. Bylo to v den, kdy bylo v Paříži zahajováno přelíčení s Dreyfusem. Dr. Novák hájil správně svoji věc, ale sobě neposloužil. Shroutil se po druhé a musil odejít opět do Eggenburgu. Bylo to v létě. Kázat nemohl, zpovídat nemohl. Budu psát, řekl si v té depresi, kdy jeho jméno bylo v Čechách tak rozkřičeno a tak nenáviděno. Pokrokáři ho však neboleli jako kněží, kteří koketovali s modernismem a nepřímo se stávali pomocníky nepřátel Kristových. Novák je znal a trpěl jimi. Byl misionářem lidí, nuže, bude i misionářem kněží. V Eggenburgu ho tato myšlenka přímo posedla. Tolikrát hovořil s biskupem Bauerem a jinými církevními hodnostáři o bědném stavu současného kléru, tolikrát dával duchovní cvičení bohoslovcům a kněžím. Tolik se napřemýšlel o vznešenosti kněžské. Když v krásných letních dnech se procházel po lávině v Eggenburgu, stále jasněji se formuloval příkaz: Jsi povinen napsat knihu pro kněze. A tak se zrodily jedinečné „Pohledy do života bohoslovců a kněží“, kniha, která by měla být vůdcem bohoslovců a kněží, dnes ještě více než na počátku století. Meditoval, shromažďoval zkušenosti, modlil se. Dílo, které se nerodí modlitbou, nemá ceny a neproměňuje lidí ve světce. Novák se mnoho modlil a „Pohledy“ jsou dítkem modlitby, lásky a proto jsou tak neskonale krásné. Počáteční kapitoly napsal v Eggenburgu, další ve Štýrsku. Ta slova, vrcholná v celém díle, zaléval bolestí, která se jen stupňovala. Život dra F. X. Nováka Apoštola, jest výhni bolesti; i jeho dílo. Jeho úžasný apoštolát byl bolestí posvěcován, a bylo jí posvěcováno i jeho dílo. Dr. Novák nepsal proto, aby psal, jako nežil proto, aby se mu dobře vedlo, nýbrž psal a žil proto, aby zapálil duše. V tom je největší jeho krása a nikdy jsem, a nejen já, nýbrž i jiní, necítil tolik její žár, jako když jsem prodléval dlouhé hodiny s tímto ušlechtilým knězem. Tak se mi zdálo, že pro Nováka má život jen cenu jako obět druhým.

Z Eggenburgu se vrátil za profesora do Mautern, ale zůstal tam pouze dvě léta, poněvadž tamní podnebí jeho zdraví nesvědčilo. A ještě z jiné příčiny musil odejít do Vídně. Bylo mu uloženo vypracovávat pro semináře kongregace knihu kanonického práva. S radostí tvořil toto své dílo a za rok měl hotové dvě třetiny. Dokončit je měl v Mnichově a v Římě. Do Mnichova ovšem nejel, neboť se opět ozvaly nervy a na cestu nebylo pomýšlení. Dr. Kraftling, známý specialista pro vnitřní choroby, dal tentokrátě přísný rozkaz. Hory, hory, samota, pohyb. Tak se dostal dr. Novák místo do Mnichova do Svatého Mikuláše, obce ležící v horách ve výši 1126 m, kde napsal „Alpského faráře“. Podnebí bylo drsné, obec chudá, práce mnoho, a na vědeckou činnost nebylo ani pomýšlení. Tělesné bolesti se sice zmenšovaly, ale přibývalo bolestí duševních. Dálek ve vlasti byl totiž poměry málo utěšen. Modernistický časopis „Bílý papr“ zle řádil a Dr. Novák domýšlel důsledků té akce i v horách. Byl sám s Bohem a měl dosti času na přemýšlení. Znal poměry v Čechách i na Moravě, cítil všechny starosti a dal je do knihy, kterou tehdy proti modernismu napsal. Poslal ji do Brna, kde prováděli její recenzi tři vzdělání kněží: Prelát Dospěl, Bula a Šťastný. Jejich úsudek vyzněl ve smyslu, že běží o knihu, která řeší šťastně důležité problémy, čelí dobře bludům v kleru a povznáší a pěstí vyšší idealism kněžský. Kniha se skládala ze tří oddílů, a některé maličkosti měl autor popravit. Jaké však bylo jeho zklamání, když dostal zprávu, že kniha neobdržela imprimatur. A nejen to, její autor byl obžalován v Římě. Tehdy byl biskupem brněnským dr. Huyn, jenž byl velice pohoršen kapitolami, které pojednávaly o hierarchii. Dr. Novák říkal pravdu nahoru i dolů a to se nesmí. Snad ani Dr. Huyn, který neuměl dobře česky, nerozuměl některým místům. V Římě dopadl pro dra Nováka soud přísný.

Snad měl na tom trochu viny i spisovatel, poněvadž odevzdal k imprimaturu svoji knihu bez poznámek a možná že i citace z modernistických časopisů byly uvedeny právě bez poznámek v textu, čímž mohla mít určitá místa zdání obojakoosti. Ovšem v tom případě bylo přece velice snadno uvést věc na pravou míru, což nedokázali ti, kteří beze všeho knihu odsoudili. Za několik málo let byl dr. Novák pochopen, ovšem bylo již pozdě. Kniha nevyšla, a v životě kněžském přibývalo trpkosti. Pochopí ji každý, kdo píše, a kdo bere své slovo a své spisovatelské poslání vážně, jako službu Bohu a nesmrtelným duším.

Tehdy však pochopil jeden prelát, jak se potřebuje dr. Novák utěšit a uklidnit a pozval ho k sobě. Byl to J. M. ndp, opat novoríšský, Drápalík. Pozval ho do Nové Říše na Moravě, kde prožil redemptorista nejen chvíle potřebného klidu, nýbrž i stupňované činnosti. Ve společnosti několika vzdělaných kněží a ve styku s dobrým lidem svědčilo i jeho tělu i duchu, zdraví se utužovalo,

a v několika měsících bylo připraveno k tisku druhé velké dílo pro kněze napsané: Kněžské problémy. Přijal do nich některé kapitoly z knihy, s níž měl tak veliké potíže, jiné prohloubil a doplnil a tak vznikla kniha, která proniká ještě do větších hloubek než „Pohledy“ a jest z dosavadní jeho tvorby nejlepší. Ve formě aforistické řeší autor nejožehavější problémy kněžské s naprostou jistotou, jež byla ovocem jak jeho vzdělání theologického a filosofického, tak jeho rozjímání a zkušeností. Nemohu zde rozbírat kapitoly tohoto díla, ale na jednu věc musím upomenout: Autor vysoko vyzdvihl nutnost theologického vzdělání kněžstva a v jeho nedostatku vidí jednu z hlavních příčin opadávání horlivosti a nejednoty i neúspěchů v pastoraci. Nesmíme zapomenouti, že tehdejší doba zdůrazňovala vědu tolik, že ji přímo zbožňovala, a že i dobří kněží viděli v ostrém světle nutnost sblížení vědy a víry. V tom smyslu byly i sepsány četné apologetické spisy koncem XIX. a začátkem XX. století. Vyzdvížení inteligence bylo žádoucí a dr. Novák to správně pochopil. Dovedl i spojit zvýšení theologického vzdělání s láskou k Církvi, se sentire cum Ecclesia. Mnozí z modernistů, nejen u nás, nýbrž i v cizině, začínající, měli na zřeteli slávu Církve a spásu duší, ale pokračovali již a končili v odpadu. „Kněžské problémy“ dovedly nádherně a přesvědčivě ukázat krásu Církve, vznešenost i těžkost kněžského povolání a dobrodiní poznání pro lásku k oběma. Kněz v osadě a ve společnosti je hradem pro věřící a běda, nejsou-li jeho základy dosti pevné.

Z Nové Říše odcestoval dr. Novák opět do hlavního města, kde mu na Rennwegu byla svěřena péče o katolické Čechy a Slováky. Jako dříve konal i nyní rád tuto službu, kázal několikrát za neděle a hodně zpovídal. Volné chvíle proseděl v univerzitní knihovně, pracuje dále na svém pojednání o církevním právu, ale dokončení mu bylo znemožněno tím, že byl za několik měsíců poslán z Vídně na venek, kde neměl vědeckých a theologických knih. Nervy se chvěly a ozývali se noví jeho nepřítelé. Život se stával nesnesitelným a konečně po duchovních cvičeních se rozhodl požádat generála kongregace, mohl-li by z ní vystoupiti. Po rozmluvě se staříčkým generálem, jenž tehdy přijel do Vídně na návštěvu, zůstal, ale ne na dlouho. Válka, která zasáhla do života nespočetných lidí, zasáhla i do jeho života. Vedení kongregace ve Vídni bylo německé a dr. Novák miloval upřímně svůj národ, ujímal se v nemocnicích Čechů a Poláků a asi tak nečinil s dosti velikou opatrností, takže vojenské i politické úřady si počaly jeho pastýřské činnosti důkladněji všimát a daly

Karel Vlček:

Viš,

co šeptá navečer lesní šum, potůček, který se maliním
klikatí,
chladnoucí vzduch, vlažnost večera, motýli křídly na slunci
ve dne vyhrátí?
Posloucháš přísliby větru, když po tváři tě hladí a vypráví
všem stejný v budoucnu nesplněný sen,
ticho, které ti slibuje víc než zběsilost ulic a vřava tancíren?
Vidíš tmu vtělenou ve vzduch a zem šetrně balsámem
všechno halící,
jasné oči na nebi ve hvězdy změněné, klidným a něžným
světlem v duši ti patřící?
Cítíš, jakou ti lázeň připravil vzduch objetím slunečným
hřátý a libaný,
jak všechno se chvěje tak něžně a mile, jak na osud klidný
a čekáný?
Chápeš, že silnice rozčísly krajiny, dráha je rozřízla na
kusy,
auta že po kraji letí, ve vzduchu letadla smrtelně rámusí
proto, aby ti slíbily vše, kam ani rozum tvůj nesahá, aby
ti slíbily víc, než si sám pomyslíš?
A ze slibů všech, spojených ve velký Slib nad tebou letící,
splněn že nebývá často ni jeden — víš?
Proto se ptáš,
kolik, kolik těch slibů šeptaly pro tebe věci kol tebe,
a kolika z těch slibovaných sám se dočekáš?
Nic z toho, co slibuje zem.
Sliby své plní jen nebe.

najevo představeným, aby byla dru Novakovi jeho práce zakázána. Tak bylo konečně splněno dřívější jeho přání a r. 1916 opouštěl znavený a upracovaný kněz Vídeň i kongregaci. V kufříku si vzal trochu prádla a na cestu do Orlických hor mu dali několik korun.

Rokem 1916 začíná nové období v jeho životě. Po 11 měsících v Orlických horách se odstěhoval do Skály, odtud do Dobrušky u Prahy, pak do Bílska a nyní sídlí ve Věži u N. Brodu, kde pro něho vystavěl statkář Stangler, věřící člověk, domek, do něhož snesl dr. Novák veliké bohatství svých knih a kde ustavičně žije mimo týdny strávené ve vídeňské univerzitní knihovně.

Po vnější stránce je to život vpravdě jednoduchý, řeholnický, po vnitřní stránce vpravdě hluboký a plodný. Dr. Novák se pro své tělo spokojí s mlékem a bramborem, ostatní příjem, který je ostatně pro kněze, který již je 50 let knězem, tak nízký, že by se s ním nespokojil ani kaplan po vysvěcení, věnuje na literaturu, již potřebuje ke svému dílu o rodnině, na kterém pracuje více než 10 let. Soudě podle vypracovaných kapitol, jež jsem měl číst, bude to vrcholné jeho dílo a opravdu nádherná koruna krásnému kněžskému a apoštolskému životu.

Ndp. arcibiskup dr. Kordač, sám kněz hluboce inteligentní, dovedl zvážit sílu Novákovy myšlenky a Novákova slova. Chtěl ho jmenovati spirituálem ve velkém semináři, ale pro jeho odpor musil od toho upustit. Dr. Novák by nesnesl velkoměsta a musil, ačkoli velice nerad, odmítnouti návrh svého arcipáteře. Svěřil mu tedy akademiky v České Lize Akademické. Již před válkou jim dával jako redemptorista duchovní sílu v exerciciích a dodnes si někteří z nich, skoro padesátníci, vzpomínají s hřejivým pocitem na ta duchovní cvičení, která byla rozhodujícími pro celý jejich život. Z nich vyšli četní pracovníci v nynějším veřejném katolickém i politickém životě, kteří jsou věrní Církvi a s radostí pracují pro čest a slávu Boží a spásu duší. Generace, která po světové válce přišla do Ligy, zakládala „Život“, bojovala proti rozkolníkům zakládajícím československou církev, byla vychovávána drem Novákem. Dva kněží tehdy se starali o mladé katolické akademiky a tvořili z nich apoštoly: Dr. F. X. Novák a

hloubětinsky tarář, P. Ioman. Dovedli nadšenému mládí dáti náplň, zvýšit jeho lásku a udržovat nadšení. P. Toman je již mrtev, dr. Novák žije a oslavuje padesáté výročí svého kněžství.

Rozkolem trpěl nevýslovně a mluvil o něm se slzami v očích a dodnes zesmutní, když přijde řeč na hrozné události náboženské v poválečných letech. Český lid, říkal, není založen nábožensky, nýbrž bludařsky, rozkladně, nejde mu o pravdu a nemá ani náboženské opravdovosti. A co dělá, není ani bludařská opravdovost. Jen velikými obětmi a neúnavnou prací se dá přetvořit. Sám chtěl k tomu přispět svými kapitolami, které sepsal proti československé církvi, jež mu vynesly mnoho útoků, ale málo porozumění u kněží, kteří je měli co nejvíce šířit. Záchrana se čekala od schůzí a nebyla nijak připravována.

Nemenší bolestí bylo naplněno srdce nadšeného vychovatele kněžstva událostmi, jejichž dějištěm byla Praha a nositelem Jednota duchovenstva. Dr. Novák se účastnil všech tehdejších schůzí, uspořádaných v Obecním domě v Praze a v Národním domě na Smíchově a měl vždy odvahu mluvit na obranu církve a svatého kněžského ideálu. Vidím ho dodnes, šedivého starce, stát na podiu a mluvit, zatím co ti, kdož měli promluvit proti připravovanému rozkolu, mlčeli. Pokřikovalo se na něho, po každé větě mu odnímalo předsednictvo slovo a Novák mluvil, jak slušelo na kněze a autora „Problémů“. Slzy mu tekly po tvářích, neboť dobře tušil konce a v tom se nezmýlil. Byly hrozné.

Život tohoto ušlechtilého kněze byl naplněn bolestí, prací, studiem. Je to vpravdě misionář, jakých není u nás mnoho. Kongregace sv. Alfonsa měla v něm obětavého řeholníka a po letech nový řádový generál uznal jeho práci a jeho beznáročnost. Dr. Novák se stále cítí synem sv. Alfonsa a bylo pro něho skutečně radostným okamžikem, když dostal od R. P. generála věrný dopis, oceňující jeho vyčerpávající práci pro slávu Církve a spásu duší. V tyto dny, v nichž bělovlasý kmet vzpomíná padesátého výročí svého kněžství, prosíme Boha, aby mu dopřál tolik zdraví, by mohl dokončit své vrcholné dílo, kterého právě nyní v době katastrofálního rozvratu rodiny je tolik třeba.

J. Krln.

Elisabeth Leseurová, vzor apoštolátu.

Toute âme qui s'élève élève le monde.
(Heslo, které dala E. Leseurová své sestře.)

Jen zlatem nebeské slávy, karmínem bolestného utrpení a zelenou barvou radosti duše na pozadí trudné šedi dal by se plně vyjádřit výsostný život této statečné ženy, která zemřela ve věku čtyřiceti osmi let, dne 3. května 1914 v pověsti svatosti. Byl to mocný křesťanský duch zaníceného apoštolátu intelektuálního, který ji pudil tak, že žádná evangelická rada, žádná obět a nijaké utrpení nebylo pro ni dost obsáhlé a těžké, aby je nepřetvořila v modlitbu, v život, a tak v dílo spásy, které se snažila uskutečnit. A zvláště po smrti započal její příklad a zúrodnující vliv přinášet plody jejího úsilí o spásu svých příbuzných a všech svých blízkých, kterážto dílo spásy jí tak leželo na srdci, že mu věnovala všechny své snahy a tužby celého svého srdce i ducha svého, ničeho si neponěkala, ba i svůj život položila na váhy věčné spravedlnosti jako obět, aby dosáhla vykoupení pro své drahé, pro přátele a pro celý křesťanský svět.

Život a dílo Elisabethy Leseurové jest pevně utkaný koberec, který její duše vynesla pod nohy Otce nebeského, aby po něm scházely věčné pravdy k duším zde na zemi. Jemná prádlena utkala jej z lásky, utrpení, odříkání a bolestného umrtvování v modlitbě a v radosti, s něhou na tváři. O tomto podivuhodném díle máme svědectví, její zápisník, který vydal její manžel po její smrti.

Je to dílo posledních jejích patnácti let. Vzniklo celé z vnitřní opravdové potřeby, když žila v úplné myšlenkové odloučenosti, z popudu úplné náboženské, aby světovala Bohu v skrytý myšlenky a touhy, které plnily její nitro, čili jak sama tvrdí, „aby sama pro sebe dala výraz skutkům zbožnosti, působení milosti, aby vyznávala svou víru, a pokud to je možné, aby sama sebe zpytovala, aby seznala, čím byl pro ni Bůh, co jí zbraňovalo učiniti za Jeho služby nejdříve její nevědomost a pak nesmírná slabost.“

Není to tedy vůbec deník a i nejpověstnější z tohoto druhu literatury. Intimní deník Amielův nelze ani zdaleka přirovnat ke křesťanské čistotě a svěžesti této studnice pravé vody živé, jež má nadpřirozenou moc očisty. Nemá vůbec nic společného s literaturou v obvyklém slova smyslu. E. Leseurova nebroušila věty ani neupravovala odstavce. Její zápisky, psané, když duše měla potřebu sdílnosti a přetékala láskou a poznáním světla, byly poslušny vyšších zákonů, nežli jsou ty, které tvoří písemnictví. Byl to zákon Víry, Naděje a Lásky, který poznala v Evangelii, ve Skutcích apoštolských a v Epištolách, a jehož poznání obracela v život. Pokud toho dosáhla a jak vystupovala po této úzké stezce, toho měřítkem měl jí právě být tento zápisník. A právě nejkrásnějším rysem tohoto měřítka je, že není úzkoprsé, odvozené, nýbrž životní a široké, citlivé ke každému záchrvěvu z vnějška, radostně ukazující jaká velikost jest dána lidské duši, sklóní-li svou vůli do vůle Otce nebeského a přijímá-li radostně veškerá utrpení, strasti a bolesti tělesné i duševní, jako předzvěsti a odpovědi milosti Boží.

Kardinál Gasparri takto hodnotí tuto knihu: „V těchto tak pohutých řádcích rozjímá duše jedinečné síly nadpřirozené. Blahodárným a silným působením milosti Boží, stále přesnějším

a hlubším poznáním pravdy věroučné, stejně i rostoucí šlechetností v obětování bolesti a strasti Ježíši Kristu, bylo jí dáno, aby ušla značně veliký díl cesty k Našemu Pánu, a že naráz uskutečňovala svou žhavou touhu po apoštolátu již tím, že vylévala kolem sebe zářící a povznášející vliv svého přitahujícího vzoru, svou láskou vždy bdělou, vírou účinnou a zářivou, neustávající modlitbou.“

Ve věku třiatřiceti let počíná psát toto své dílo, které zabírá úplně její myšlenkový svět. Rozhoduje se tehdy vésti hlubší a soustředěnější život po letech tuhých bojů, o kterých bude níže ještě řeč, soustavně dbát povinností a modliteb. Ač si E. Leseurová ani jeden den nemohla představit bez rozjímání křesťanských pravd a bez modliteb, nespouštěla přece nikdy se zřetele, i když neduhem trápená nemohla opustit své lože, své povinnosti k rodině, k přátelům a k chudým, kterým pomáhala modlitbou, radou, skutkem i penězi. Síla jejího ducha nedala jí klesnouti pod tíhou utrpení; i v největších bolestech, bývala skoro ustavičně týrána těžkými chorobami, ukázala se vždy jako paní svého chorého těla, laskavou a veselou, čilého ducha, jakou bývala, když vítala hosty v svém bohatém domě. Všechny tyto strasti, nejtěžší ztráty milovaných bytostí, naučila ji milost Boží přeměňovat v modlitbu a v dílo očisty za hříchy své, svých příbuzných a přátel. Modlitba byla jí nejsvrchovanější činností lidského ducha. Skrze ni jediné doufala nasýtit svou žhavou touhu, aby její muž ateista stal se věřícím. Proto její úsilí nemělo mezí, dychtila po probuzení pravého křesťanského ducha u lhostejných katolíků a ukázat Jedinou Věčnou Pravdu v plné Kráse a Slávě těm, kteří klopýtají v svém životě o hříbny, aniž je poznávají. A toto jest jedna z nejvyšších hodnot jejího vzestupu. Neboť i když kniha Leseurové jest psána vytríbeným a ryzím slohem, bylo přece více žen, které ovládaly stylistické umění, i když nepostrádá vášnivých výlevů srdce zkroušeného bolestí, zdeptaného neporozuměním a živého láskou k Věčnému Slovu, je přece vlastností žen silná citovost, ale v čem předstihuje je všechny a stává se jedinečnou, je hluboké a důkladné poznání Boží nauky, dosažené pilnou přípravou filosofickou. Credo ut intellegam bylo směrnicí také pro E. Leseurovou.

Z několika citovaných míst lze seznat správnost jejího úsudku, hlubokost citu, půvab jazyka. Duch v tomto díle čerpá z věčných pravd a srdce citů, v nichž energie bojovníka se snoubí s laskavostí lásky k bližnímu:

„Pamatujeme méně na lidství (humanitu) a více na lidi, nebo si raději připomeňme, že jen jednotliví lidé tvoří lidství, a že každý z nich má zapotřebí světla a síly, kterou dává Bůh.“

„Kdo hledá Pravdu, nachází Boha.“

„Jdeme-li kupředu, odvrhneme bez ohlížení vše, co nás združuje, ideje, slova i přání.“

„Je toho tolik vyhlaného v ideálu.“ „Mlčení bývá činem energie, úsměv rovněž.“

„Dýchá z utrpení! Nedůvěřovat si ani v tomto!“ Mnohdy se smích podobá vzlyku, mnohdy vzlyk se podobá písní díla milosti.“

Nebo jinde, kde se slyší hlas skličivosti, kterou kalí ve svých vlnách slastná náboženská odevzdanost. „Dva měsíce velice trapné pro ustavičnou tělesnou utrpení, která přivodila celkovou ochab-

lost a k tomu ještě úzkost o zdraví Juliina. Cít bolesti jako má nemoc potrvá po celý můj život a spoutá jej navždy. Přijímám jej úplně, bez jakékoliv radosti nebo vnitřní útěchy. Předsevzala jsem si, že ze svých zkoušek učiním nástroj pro dobro duší. Vyplním svůj život modlitbou, prací a láskou. Přese vše zachovat na venek radost a jas.

Jinde zas nalezneme prozíravou a jemnou výstrahu nevěřícím: „Velikými a silnými národy byli ti, kteří pojali Boha jako základ zřízení národního i sociálního. Nedáme-li lidu poznat Boha, těžce chybíme v nejvýznačnějším a v nejsoučasnejším úkolu.“ „Nesmyslný sen o zničení Cirkve! Možný jedině u těch, kteří nepoznali podivuhodný rozdíl mezi duší a tělem. Tělo může být zraněno, ochablé, ale žije potud, pokud jej duše oživuje a ta je nesmrtelná!“

Často se zastavuje její duše v bolestech a čerpá odvahu a utěchu v plnění vůle Otce na nebesích. Učí se skláněti pod svatou vůli Nejvyššího Otce a přinášet jí utrpení bez zoufalosti a bez hořkosti. Proto se najdou v tomto díle takové řádky: „Věřím, že utrpení dal Bůh člověku ve veliké myšlence lásky a milosrdenství.“ „Věřím, že Ježíš Kristus přetvořil, posvětil, ba učinil božským utrpení.“ „Věřím, že Bůh je láska a že v jeho rukou je utrpení prostředek, kterého používá jeho láska, aby nás přetvořila a spasila.“ Tyto ukázky dokazují, že jest to dílo zdravé, které podává čistý nápoj duším žijícím po dokonalosti křesťanské a po úplném odevzdání do vůle Boží. Každý těžší z těchto meditací, v nichž lítost, modlitba, prosba a poznání tvoří tak mohutný proud silného křesťanského života, jenž obsáhl nejvyšší ctnosti Evan-

gelia a jemuž láska k bližnímu byla nejvyšším příkazem. „Dobře jest myslet, lépe jest modlit se, milovat jest vše, říkávala E. Leseurová, která se vznesla na perutích lásky tak vysoko, že po její smrti zpovědník její prohlásil: „Byla to opravdová světoce.“

Nedopustil by se většího omylu čtenář, než když by se domníval, že E. Leseurová žila životem samotářským nebo řeholnickým.

Naopak, tato žena usměvavě tvář, oči naplněných jasmem a klidem, vykonávala všechny povinnosti manželky a paní domu. Ani domněnka, že se jí v mládí nebo v manželství dostalo zvláštního vedení, není na místě. Vyrůstala v prostředí blahobytného měšťanstva, jako dcera pařížského advokáta, a jest známo, třebaže „Vzpoury Adrienny Mesuratové“ na kolik jest podnětné pro duševní náboženský život takové okolí. Jest pravda, že se jí dostalo pečlivého vychování. E. Leseurová měla živý vztah ke všem uměním, ráda pobývala na venkově a hodně cestovala. Se svým mužem byla ve Španělsku, v Sev. Africe, na východě, v Řecku, v Itálii a i Německu. Znala anglicky, rusky, španělsky a italsky. Sama se naučila latíně, když jí bylo pětáctilet. Sňatkem se dostala do prostředí, úplně levě orientovaného. Nejprve ji chtěl muž přesvědčit o klamnosti učení křesťanského, ale pak se toho vzdal, protože dosáhl vlastně opaku.

Zajímavé je, že E. Leseurová chtěla před svou smrtí spálit svůj deník, o němž její muž neměl potuchy. Na přimluvy sestry toho neučinila, ba souhlasila s ní se slovy: „Máš pravdu, až bude toto čist můj drahý manžel po mé smrti, osvíti jej to v mnohém.“ Toto dílo jej osvítilo úplně, takže neviděl p. F. Leseur překážky, proč by se neměl stát katolíkem.

K. Vach.

O charakter katolického sjezdu 1935.

Příštím rokem má se konati všeobecný sjezd katolíků v Praze. Jeho ideový program byl sice již publikován, ale na všechny obavy pronesené z řad praktických organisací o jeho realizování a o realizování sjezdu vůbec odpovídá se mlčením. Nebyli jsme sami, kdož vyslovili tyto obavy, i v ostatním katolickém tisku otevřeně byla kritisována nedostatečnost organisáčních příprav sjezdových. Dovedeme si sice nedostatek ten vysvětliti velikou zaměstnaností proponovaných exponentů sjezdových na poli politické práce, politických manifestací, sjezdech, ale k omluvě nedostatečnosti příprav sjezdových to nestačí. Dnes pokládáme za nutné upozorniti ještě na některé věci základní i po stránce ideové. Především třeba velmi důtklivě varovati před zamýšleným promíšením věcí čistě náboženských s věcmi politickými, pokud se týče přípravy t. zv. katolických politických stran do aktivního arangementu sjezdového. Jde-li o sjezd katolický, musí všechny věci býti pořádány tak, aby katolíkům — příslušníkům jiných politických stran — nebyla dána ta nejmenší příčina k vzdalování se příprav a aktivní účasti na katolickém sjezdu. Jsou nám známi ministři — příslušníci stran, jež nemají konfesionelní charakter — kteří konají řádně své náboženské povinnosti, a ti to měli by býti z účasti na katolickém sjezdu vyloučeni? Což katolicita není universalita, vylučující jakýkoliv partikularismus, sektářství? Chceme zase i tímto sjezdem manifestovati naši českou malost, malichernost, duchovní inferiornost? Nepočuli jsme se dosud dosti z ciziny, když už ne doma? Katolický sjezd musí tedy býti sjezdem opravdu katolickým — přístupným všem katolíkům dobré vůle, i těm tedy, kteří ve veřejných otázkách mají odlišné názory než my, kteří chceme i ve veřejných otázkách býti důslednými katolíky. Jest třeba to dnes řici otevřeně a nikdo ze žádné strany katolické politické aktivity nesmí nám toto stanovisko zazlívati nebo dokonce, což právě v našich českých poměrech se dá nejspíše očekávati, vyčítati a podezřívati nás z anarchistických sklonů. Bude to první sjezd celostátní a v tom smyslu nutno, aby byl opravdu velkorysý. S tím však také souvisí i druhá věc. Proč tento první sjezd československých katolíků má býti mezinárodní? Proč nemá to býti sjezd československých, eventuálně českých a slovenských katolíků? Katolicita nikdy v celých dějinách Cirkve neznamenala popření nacio-

nalitý. Naopak, právě nejkatoličtější národy nejvíce mají vy-
pěstován zdravý a silný nacionalismus. Vzpomeňme jen katolické Poláky, Irů, Basků atd. A všude jinde na světě katolické sjezdy nejsou jen náboženskou manifestací, nýbrž právě manifestací toho, jak v tom kterém národě katolicismus jest živý a co nejlepšího ze sebe dovede dáti. Katolické sjezdy jsou vždy a všude národní. I ten poslední sjezd rakouských katolíků, přes to, že Rakusané snažili se mu dáti charakter mezinárodní, nesl titul „Sjezd německých katolíků ve Vídni“. Proč zase jenom my stydíme se za svůj národ, proč my sami netroufáme si na první národní sjezd katolíků československých? Proč? Což my čeští i slovenští katolíci jsme tak ubozí, že si nemůžeme troufnouti na náš vlastní sjezd? Dokonce první sjezd! To nebyla správná myšlenka, že první sjezd československých katolíků má míti charakter mezinárodní. Vymlouvati se na katolicitu nestačí. Katolicita právě umožňuje nejintenzivnější vžití každého národa po stránce národní. Pravda i ostatní národnosti republiky mají právo na své národní sjezdy, ale především má na něj právo národ státní, národ, který jest zakladatelem, tvůrcem a udržovatelem tohoto státu a jeho státní myšlenky. Právě proto měl první sjezd československých katolíků míti především vedle katolického charakteru národní. Ten měly i první sjezdy československých katolíků před válkou a v této tradici mělo býti pokračováno. Tak, jak sjezd na rok 1935. připravovaný byl koncipován, nebude ho žádná národnost a žádný národ této republiky pokládati za svůj a tím také ohrožen jest i jeho zdar.

Tímto nedostatkem vysvětlujeme si také i dosavadní nedostatečnost technických a organisáčních příprav sjezdových, nehledě ovšem ani k určitým osobním námítkám, jež byly vyneseny již při konstituování přípravného výboru. Třeba proto aspoň v hodině dvanácté na to vše upozorniti, třeba upozorniti proto také na to, že katolický sjezd, ať už národní či celostátní a quasi mezinárodní, jest dílo veliké, jež hodno jest toho, aby nadšenci vzali si je za dílo životní a jeho uskutečnění věnovali všechny a výlučně všechny své síly, nadšení i práci. Slova samotná, byť sebe krásnější, k uskutečnění myšlenky nestačí. Slovu musí předcházeti myšlenka a následovati čin, práce — a té dosud nevidím.

F. Formánek.

Třeba dobře rozlišovati.

Slyšíme v poslední době, jak politické strany se starají o svůj politický dorost, který si opatřují z generací, jež takřka opustily právě škampana povinné docházky školní. Mládež biologicky uzpůsobená k percipování neradikálnějších a nejpřírodnějších hesel snadno stává se hříčkou v rukou obratných demagogů. Jest do celá fyziologicky vysvětlitelná, proč vždy nejradiálnější směry nacházejí nejživější půdu mezi mládeží. Vskak také nejvíce politických deliktů připadá právě na věk 18—25 roků. Jestliže však strany materialistické, ať už socialisté či liberálové včetně fašistů, pokládají za dovolené — strhávati mládež na cesty bezmyšlenkovitého politikářství a neplodného radikálního, nesmí tuto morálku následovati katolické strany. Pro ně, odlišné právě ode všech ostatních stran, jest politika jen prostředkem k uskutečňování vyšších cílů a u nich politika nikdy nesmí se státi sama sobě účelem a konečným cílem. Proto také katolické strany politické nikde na světě neprovodují demagogii, neradikálnosti, nýbrž dělají konkrétní pozitivní politiku ve prospěch myšlenek, jež mají jako katolické ve štítu a ve prospěch těch skupin občanstva, jichž

zájmy veřejnou cestou hájí. Proto také nesmějí katolické strany ani s otázkou mládeže prováděti žádnou demagogii. Mládež než dozraje politicky, musí býti vychovávána — bylo ostatně těžkým omylem snižiti volební hranici na pouhých 21 let věku — nejen po stránce formální a věcné přípravy na život (škola, sebevzdělání, odborné školení, řemeslo), ale i po stránce mravní. A to, myslíme, že dostatečnou měrou — mluvíme pouze o poměrech v Čechách — konalo a koná Sdružení katolické mládeže. Práce byla obtížná, provázena často nepochopením a obětmi finančními, ale důsledně konána, přinesla již dobré ovoce. A kdyby nebylo právě této práce S. K. M., kolik by strana měla tajemníků, řečníků a těch neznámých drobných pracovníků? Nebylo by tedy správné — o vděčnosti se v politice ani mnoho mluvíti nedá — aby tato práce byla bořena, nebo přestavována, hozením celé organisace jenom a výlučně na politickou kolej. Katolická mládež musí zůstati mládeží katolickou a musí i nadále a právě dnes tím nesmlouvavěji držeti svoji katolickou, nepolitickou linii. Chce-li někdo mermomocí míti také mládež politickou, tož

ať si ji organizuje, ale nepřenáší metody odtud do skupin a na projevy Sdružení katol. mládeže. Ono vůbec v poslední době došlo k promíšení věcí čistě náboženských a politických. Konají se politické pouti a náboženské manifestace s politickými projevy nejen pro mládež, ale i pro ostatní lid. Nikdo dosud bohužel

nenášel odvahy na tento nešvar upozornit a proto také přes díleč pozoruhodné úspěchy katolické aktivity v celku vydržujeme jen staré posice a dopředu se nemůžeme dostat. „Qui bene distinguit, bene docet“, platí i ve veřejném působení a proto — třeba rozlišovat. F. Formánek.

O venkovské mládeži.

V jednom z minulých čísel „Života“ zabýval se kdosi pod značkou —Tis— stavem venkovské mládeže. Článek psaný s dobrým úmyslem o venkovské mládeži, jako osobě třetí volá po doplnění někým, kdo by psal o ní jako její součásti. Činím tak bez úmyslu polemiky v naději, že se najdou povolanější lidé, kteří o tomto věčném thema budou psát.

Skutečnost, že růst venkovského člověka jest položen do naprosto odlišného prostředí oproti obyvateli města, tvoří odlišné celé duševní rozpoložení venkovanovo. Vzpomeňme na okolnost, že na př. mezitím, co v normálních poměrech příslušník městských vrstev bere odměnu za svoji práci v obdobích týdenních aneb měsíčních, sklízí zemědělec ovoce svých námah v hlavním obsahu ročně, se zvýšeným nebezpečím zkázy. Nejen zápas o chléb, ale i úsilí o kulturní hodnoty jest spojeno pro venkovského člověka s většími obětmi, nehledě ani k tomu, že mnohemu, zvláště malému zemědělci jsou vyšší kulturní snahy téměř nedosažitelné a omezují se nejvýše, ne snad nedostatkem pochopení, ale peněžních prostředků, jen na nějaké to ochotnické představení nebo biograf. Mladý člověk venkovský také daleko později, než jeho souvrstevník městský dostává se k vlastním penězům, s nimiž by mohl volně disponovat.

Tyto psychologické momenty vytváří venkovského člověka trochu odlišného myšlení, s větším smyslem pro zodpovědnost a větší dávku opravdovosti než u mladých příslušníků města. Ve svém okolí pro toto tvrzení mám důkaz ve skutečnosti, že většina mladých hochů, kteří v době konjunktury hospodářské byla zaměstnána mimo domov v městě, dokázala si pro horší doby zaspóřit prostředky, o něž dnes mnohý opřel svoji existenci. Vím, že mezi druhými takové procento opačných bych nenašel. Není také náhodou, že naše hosp. instituce Svaz hospod. družstev a Ústřední lidová záložna opírají své akce o mladé odchovance z řad Zeměděl. odboru SKM., neboť mají naději, že v práci potřebné pro celý katol. tábor na těchto se nezklamou.

Ponechání sama sobě a nedostatek společenského styku dává venkovské mládeži rys jakési málomluvnosti a zamlklosti. Z toho vzniká klamná domněnka, že lidé venkovští jsou duševně méněcenní. Jest to názor ničím nedoložený, odporující skutečnosti. Že

venkovský hoch nemá dostatek slov, aneb i odvahy, aby svůj názor sdělil, mezitím co jiný, dík „společenskému bruslu“, činí tak hravě, není ještě důkazem. Pravdou je, že i v našem politickém táboře těžko se přichází venkovu „na chuť“. Pamatuji se na interview, ve kterém kdosi z význačných činitelů zdůraznil, že frekventanty jakéhosi kursu, jež v krátkém čase má mnoho naučit, bude možno s úspěchem použít k agitaci na venkově. Je to osudný omyl! Na venkově se málo mluví, ale více uvažuje, a úspěchy schůzový medává záruku úspěchu trvalého. Politické pronikání na venkov jest podmíněno jeho důkladným poznáním, a dokud tato práce nebude z větší části konána schopnými lidmi z téhož prostředí (viz Moravu), dotud v Čechách politické úspěchy na půdě venkova zůstanou zjevy ojedinělými.

Rovněž tady počíná být patrný vliv spolkového života, na venku hlavně SKM., neboť pozorujeme, že přibývá mladých pracovníků, schopných slovem i perem, a hlavně skutkem podepřít katol. věc ve venkovském prostředí. Vliv mladých na samosprávu a hospod. instituce je stále více patrný. Též život politický přijímá tyto mladé v podružných funkcích místních důvěrníků a pod., ale v těchto místech mladí odchovanci kulturních organizací těžko zvykají, neboť zásadovost politického zápasu často jimi mizí v kouři kadidla a v bouřích ovací a pochval, jež se udělují ještě před začátkem, aniž se ještě co udělalo. To právě venkovské mladé pracovníky, zvyklé tuhé drobné práci nejen doma na svých hospodářstvích, ale i ve svých místních spolcích, skupinách, utváří chladnějšími a kritičtějšími k výlučné činnosti politické.

Jasným místem ve výhledech do života venkovanů je nesporně náboženský život mladých. Na venkově, kde starší generace žila nábožensky z tradice, nastupuje rozlom. Radostný je pohled na život mládeže, již v našich vsích vychovává SKM., a též, řekněme otevřeně, vedou dobří a horliví duchovní. Tato žije cele v duchu Církve, používajíc v plné míře prostředků náboženského života. Z tohoto stanoviska je pohled do budoucnosti radostný, neboť v zápolení vynikne zdatnější, v zápolení pak duchovním budou mít převahu duchovně vyspělí a mravně silní jednotlivci.

A. S.

P o z n á m k y

Zemřela křesťanka.

„Zemřela křesťanka“ — tak divně zněla slova kněze nad otevřeným hrobem, do něhož na venkovském hřbitově byla ukládána mladá ještě žena, matka, manželka. „Zemřela křesťanka“, tak asi loučili se prvokřesťané se svou zemřelou sestrou, jež opustila toto slzavé údolí a zbavena všeho hmotného, očistěna bolestí, vstoupila do bran radosti věčné. Tak loučili se křesťané se svými nejdražšími, dávajíc jim na poslední cestě čestné označení, jméno, jež shrnovalo jejich nejdražší ideál — života dokonalého, opravdu křesťanského. V těch dvou prostých slovech — zemřela křesťanka — jest nejvyšší pocta a nejvyšší chvála, nejprostší slova a přece nejvznešenější a nejpůsobivější. Množství lidí, slavných i prostých, všemi moderními dopravními prostředky přišlo na pohřeb a zde místo obvyklých slov vychvalování a chvalořečení, slyšelo prostá slova spojující tak vznešeně časnost i věčnost, radost absolutní s dočasným bolem, *communio sanctorum*. Byla to slova zvláštní, jimiž kněz se loučil se zesnulou, zvláštní nám proto, že v ruchu a shonu moderního života zapomněli jsme se dívat do Věčnosti, ztratili jsme tu bezprostřednost víry — prvních křesťanů. Musíme ji znovu hledati a s ní také nalezneme i smysl života: býti křesťany a jako křesťané umíratí.

Ne scandalizetur.

Bedlivý pozorovatel života, zvláště veřejného, vidí zřetelně, že se všude uplatňují vlivy, které hřeší na heslo „ne scandalizetur“! Jejich jednání není fair,

ba mnohdy pohybuje se po hranici trestnosti, ale spoléhá se na to, že doví-li se o tom někdo, že je to straník, ideový koryfej, který — aby nebyl skandál — bude mlčet. Pokud jde o případy groteskní, je tolerance na místě. Takové bublinky prasknou samy. Horší je, jde-li o věci zásadní a dalekosáhlé působnosti. Každý z těch, kteří hřeší na zásadu „ne scandalizetur“ snaží se, aby dostal do své zájmové sféry tisk, noviny, nebo aspoň přátelským poutem zavazuje si redaktory, aby včas příhodný sloužili cílům osobním a málo celku na prospěch. Známe je případ z jednoho velkého okresního města, kde zastupoval na radnici jistou občanskou stranu vážený vyšší státní úředník. Všeobecně jeho vážnosti nebylo na újmu, že jeden štírek z místní organizace jeho strany otácel všelijak klepeto, aby štípl. Získal si však po čase jednoho místního redaktora a náhle vyšla v týdeníku zpráva, že p. X., dlouholetý a nezištný zástupce strany y. na radnici pro churavost resignoval na svou funkci. Nebyla to pravda, ale „ne scandalizetur“ napadený opravdu resignoval. Takových případů bylo by více. Tisku se všeobecně zneužívá k takovým tažnám. Není-li některý veřejný pracovník pohodlný pánům ve vavřínu, nařídí se redakci, aby ignorovala jeho činnost. Nahradí se to zveličováním práce těch, kteří se hřeší v přízni, nešetří se potlesky (spontánními, frenetickými atd.). Noviny okřádají veřejnost o objektivní pohled na celkovou činnost hnutí. Místní zprávy tendenčně umísťují se na první místo, práce na př. pro vzdělání dělnické mládeže uspořádáním celostátního kursu zastrčí se do zadu, program se vůbec neotiskne a malá zprávička vzadu, snad aby zapadla, odbude všechno. Zásada „ne

scandalizetur“ i zde kryje všechny zákulisní rejdy. Je na místě otázka, kde končí obava před skandálem a kde začíná povinnost i za cenu veřejného roztrhu rozdrtit hlavu lži a vynutit průchod pravdy a zbavit ji tendenčních ovinovaček. Zlo nutno potírat i rozhodně, než se rozleze. Proti falši stavět pravdu, pranýřovat lež a podvod, bojovat za království Kristovo i proti těm, kteří ostatní terorizují a svým loudavým krokem vpředu, kam se stále derou, chtějí zpomalit chod vznešených myšlenek, proti těm, kteří zneužívají výroků církevních autorit, ústních nekontrolovatelných a veřejných, písemných. Poslání „Života“ je velké, ale jde o dílo, jaké dělá militia Christi.

Mpa:

Upomínky křesťanského vítězství na Balkáně.

Celý vývoj balkánského poloostrova děl se vlastně ve znamení bojů, které vedlo slovanské obyvatelstvo s vládci, vyznavači to nauky Mohamedovy. Toto období jest všeobecně známé kulturnímu světu, ale již méně jsou známa některá fakta, menší okolnosti, vyvěrající z psychologické spíše stránky povahy národů utlačovaných kdys půlměsícem. Při studiu těchto momentů musí každý narazit na sílu vnitřního přesvědčení křesťanského života jedinců, kdy hrdinové vyrůstali, prostě v houfech a stavěli se pod prapor Kříže, aby bránili svoji víru a jazyk.

Nebylo by nikdy zůstalo kulturně samostatně se rozvíjejících středisk zde na Balkáně, kdyby právě to nebyla síla křesťanské morálky i učení, jež svým velkým a hlubokým vlivem dokázala učiniti to, co dnes se skoro již zapomíná, ale co hlavně přispělo k svobodě a neodvislému vývoji balkánských států.

Vliv všech teorií, které vyrůstaly dobou stálou, v zemích tak zvaně kultivovaných, otravující vzduch i nitro širokých mas, neměl zde vůbec kdy se uplatnit, poněvadž jediné, co mohlo dáti něčeho kladného porobenému lidu — bylo křesťanství. Nežůstalo ono pouze náboženskou silou, nýbrž za jeho vítězství dány i oběti mnoha a mnoha statisíců lidské krve.

Proč to? Nejednalo se o výboj, jednalo se o získání nových a nových území, nikoliv; tehdejší vládci a zástupci sultánovi mnoho a mnoho se snažili sliby i odměnami získati lid pro svoji víru, naprosto nešťastice životů „zatvrzelých“ nevěřících. Bylo tedy vel-

mi snadno zanechat víry otců a za jas zlatých pías-trů, jimiž jako odměnou vezírové sultána cařihradského neskrblili, prodati i zanechatí učení Kristova. A přece celý národ, celá ta masa lidí, dovedli se odkloniti od úplatného zakoupení a raději trpěli dlouho pod tvrdou nohou mstivosti utlačovatelů.

Vítězství křesťanství na Balkáně nebylo jen výslednicí bojů se zbraní fysickou, ono bylo též důkazem jasné a čisté síly svých článků. Křesťanství musilo projíti zde cestou velkého mučednictví, o kterém hovořily housle i zpěvy guslarů a dnes snad se jen přednáší v hodinách dějin mládeži školní.

Ale jediné toto učení, víme dobře, dokázalo stavěti v pustinách, zúrodnovati pouště lidské duše a oprostiti člověka od mnoha vrozených mu vášní, jichž rozvinutí znamená vždy úpadek a zkázu.

Balkán prožil celý tento přerod v krvi i pláči, nechal ale při tom vzácných příkazů Mistrových. Tak zachránil si svobodu, přerostl hrůzy násilí a konečně obrození i konsolidace politické dožil se, když nejvíce přilnul k učení Kristovu. Válka světová zase naučila balkánského člověka zpínati ruce k modlitbě a prositi o pomoc Toho, Jehož představa nebyla dána žádnou silou spojenecké armády s děly a smrtícími prostředky, nýbrž klidem a mírem lásky k člověčenstvu.

Zase přešlo několik let, kdy bouře války světové doburácela, zase sluneční paprsky míru zalily zemi, ale tentokrát přišli nepřátelé noví — s učením různých forem, bojující posměšným smíchem proti znamení Toho, který dovedl ovšem odpustiti. Čhtěli duši prostých rolníků, sahali po mozcích duševních vůdců národa, dělali vše možné, až konečně opět odcházeli bez výsledků pozitivních.

Všude na široším venkově balkánském zůstala pevná víra, v tvrdé práci, mnohdy za velmi špatných okolností hmotných a finančních, víra křesťanského lidu zůstala nedotčena.

Divili-li se učenci, neb někteří literáti západní Evropy této věrné oddanosti Kříži, v těch kučách, mnohdy velmi bédných, nemohou se zbaviti dojmu, přesvědčujícího dojmu, který vyjádřil pisatel těchto řádků nedávno jeden anglický lord, jenž projížděl hukotem svého přepychového auta kraj, ve kterém po staletí burácela ozvěna křesťanského — věřím v Boha; tento chladný a skeptický syn Albionu mi řekl: Neuvěřitelné, jak šťastní lidé zde žijí v tom ovzduší bídy a primitivity, myslím, že jest to všude tam, kde se lidé naučili věřit čistým srdcem v Ježíše!

Z r c a d l o

K uskutečnění plánu Božího v člověku a skrze člověka, jenž jest bytost obdařená rozumem a svobodnou vůlí, jest třeba dvou podmínek: svobodného a milostivého spolupůsobení vůle Boží a svobodného spolupůsobení vůle lidské. A v modlitbě a skrze modlitbu obojí tato vůle, obojí tato různá činnost jedna s druhou se stýká a obě slučuje k jednomu a témuž cíli. Všeliké pozdvižení duše k Bohu: víra, chvála, láska, díkůčinění, adorace, oběť, odprošení, nebo prosba, — vše to jest modlitbou. Pojímáme-li modlitbu ve významu prosby, jest účelem modlitby, obdržeti nějaké dobro nebo odvrátiti nějaké zlo. Toto obdržené dobro nebo odvrácené zlo může náležeti buď v obor duchovní nebo mravní, buď v obor fysický, časný, zavírající v sobě věci k životu potřebné nebo užitečné. Duilhé de Saint-Projet: *Apologie*.

Dobrota a slabost. „Jeden z nejhloupějších bludů světa spočívá ve víře, že dobrota je sousedkou slabosti. Každý člověk, jenž není nikdy přísný, jest dvakrát nespravedlivý, neboť ustupuje-li před špatnými, zklame dobré. Lidská pošetilost miluje velice toto rčení: „Je dobrým až ku slabosti; je tak dobrý, že je to až hloupé.“ Svět přiznává tím svou hlubokou nevědomost o podstatě dobroty. Dobrota jest věc ze světa, který žádá pro sebe sílu nejnepřekonatelnější a ráznost nejnezkrocenější.“

E. Hello: *Podobizny svatých*.

Mužnost. „Mužnost není, nechati se ovládati každým dojmem, nechati se ovládati jediné srdcem, obrazivostí, náladou, prchavými libůstkami, nedati srdci určitého stálého útvaru a rázu. Svět potřebuje mužů. Klínání o krásě, hezká slova citlivůstkářství a

písníkářství ho nespasí, ale práce, činy. Ne snílkováním a rozplýváním se v citech stali se svatí svatými, ale bojem, zápasy, utrpením a sebezapíráním.“

Adolf v. Doss S. J.: *Myšlenky*.

Nutnost mučednictví. „Veliké otřesy v národech, bědy, zpusťšení a krutosti nejdivočejší, mučení nejvybranější a mejdábelštější, jakož i nejhorší návraty k barbarství nejsou ničím novým, co by nás mělo překvapiti a naše smýšlení zmásti; není doby tak temné a země tak bezútěšné, aby vůbec neměla svého světlého paprsku, své tajemné zahrádky, plné svěžích stínů a živých vod. Tak to už v lidstvu chodí. Přes úsilovnou snahu bojovníků dobra zůstává zlo ještě nepřemožitelným. Odtud zákon obětí, občasná nutnost mučednictví, to znamená svědectví pro spravedlnost a pravdu.“

L. Bertrand: *Krev mučedníků*.

Dvě základní zásady manželství. „Při základech manželství musí státi tyto dvě zásady, neochvějně pevné: Manželství má vyšší cíle, nežli ukojení jednotlivce, v manželství žije člověk s člověkem, oba naprosto stejných lidských práv, oba povolání k rovnocenné spolupráci a k jednomu vysokému úkolu. Mají-li býti tyto dvě zásady zachovány, jest již předem vyloučena libovůle jednotlivcova. Manželství je svou podstatou úkol: vychovati nové lidi, vzájemná pomoc a ukojení sexu způsobem člověka důstojným.“

P. Em. Soukup O. Praed.: *Manželské kapitoly*.

„Slavné pohřby ne pro mrtvé, ale k oslavě živých se konají.“

Sv. Augustín.

400 let myšlenky Tovaryšstva Ježíšova. Jesuité slaví letos bez okázalosti veliké řádové výročí. Před 400 lety, dne 15. srpna 1534 o půl noci složili sv. Ignác z Loyoly a jeho šest druhů do rukou Královny nebes v chrámě na pařížském Montmartru slib ustavičné chudoby a čistoty, a slib, že budou putovati do Palestiny obracetí nevěřící. Ignácovými druhy byli: pozdější blah. Petr Faber, sv. František Xav., pozdější druhý generál řádu Laynez, pak Bobadilla, Rodríguez a Salmeron. Tehdy neviděl ještě sv. Ignác před sebou přesný obraz cíle. Ještě se rozplýval myšlenkou dobýti Jerusalemu a posvátných míst a zatím byl povolán, aby získával bojovníky pro nebeský Jerusalemu. Papežská bulla 350 let stará, z 25. května 1584, stanovila jasně cíl: „Hlavním účelem Tovaryšstva jest obrana a šíření víry katolické, podporování věřících v křesťanském životě a učení; ve shodě s tímto povoláním jest, různá místa dle ustanovení papeže nebo vrchního představeného tohoto Tovaryšstva navštěvovati a život v tom díle světa trávit, kde je větší naděje na záchranu duší ke slávě Boží.“ (Řehoř XIII. Bulla „Ascendite Domino“.)

Nedostatek kněžstva v Albanii. Msgr. Guidovec, biskup Skopljiský posvětil v těchto dnech nový kostel v Dušanoviku, poblíže hranice řecké. Svěcení kostela musil vykonat úplně sám, bez jakékoliv asistence. V promluvě k věřícím také oznámil, že jim sice kostel vysvětil, ale kněze prozatím dát nemůže. Biskup také

po obřadech zasedl do zpovědnice, slyšel kajícíky, podal jim pak Tělo Páně — z nichž mnozí již dlouhý čas neměli příležitosti k sv. přijímání, pokřtil pak několik dívek, požehnal dvěma snatkům a dvaceti dospělým udělil sv. biřmování.

Smrt Dr. Klausenera, předsedy Katolické akce v Berlíně, jež podle všech známek byla způsobena revolvery Göringovy státní policie, vyvolala živou účast katolíků nejen v Německu, ale i v celém světě. A nebylo mezi katolíky člověka, který by věřil pomluvě o sebevraždě. Lapidárně ji vyvrací projev berlínského biskupa Dr. Barese, který také na čelném místě uveřejňuje „L'Osservatore Romano“. Biskup Bares vzdává plnou čest zavražděnému katol. pracovníkovi, chvále jeho čistoty života a vzornou obětavost ve službě katolické věci, rodině i vlasti. Slova biskupova, který nazývá Klausenera „pravým žákem Ukřižovaného“ vylučují jasně možnost sebevraždy a potvrzují nepřímo, že Klausener stal se obětí nenávisti nepřátel Církve. I ve XX. století jsou mučedníci.

Padesát let latinsko-německého misálku Schottova. Před padesáti lety vyšel poprvé latinsko-německý kapesní misálek P. Anselma Schotta OSB. Za ta léta našel všeobecnou oblibu a je samozřejmostí v rukou nejen katolické inteligence, ale všech katolických kroužků německé mládeže. Herder vydal teď jubilejní vydání Schottova misálku, který dosáhl mnohohisitorických nákladů,

Pátý prázdninový kurs říšského Svazu katol. učitelstva. Místo jeho položeno opět do Čech a to do Náchoda. Kurs začíná 2. srpna a trvá do 15. srpna. Program jest letos zvláště specialisován ve čtyřech seminářích: psychologicko-pedagogický, literárně historický, historický a přírodovědecký. Vedle přednášek konají se exkurse do okolí, bohatého na historii i přírodní krásy. Při kursu uspořádána jest v Náchodě výstava dobré knihy. Také letos přihlásil se značný počet účastníků — 162 — což svědčí o tom, že kursy staly se důležitou kulturní složkou našeho života a že i v dobách těžkých dovedly své místo obhájit. Přejeme i tomuto kursu hojně zdaru.

Hilaire Belloc protestuje proti označení „římsko-katolický“. Známy anglický katolický spisovatel Hilaire Belloc v seriálu článku v londýnském „Universe“ odráží pokusy o falšování dějin, zvláště pokud se týkají katolické Církve. Při tom zabývá se také označením „římsko-katolický“, které je v mnohých zemích samozřejmostí, a ptá se, proč bylo toto označení vynalezeno. Mělo se podle jeho názoru tím říci, že katolík je příslušníkem náboženské sekty. Praví: „Označení vzbuzuje představu, že je velká křesťanská obec, která je celkem jednotná, ale uvnitř tohoto rámce, že je zvláštní, poměrně malá skupinka, která slepě lpí na zvláštním spojení se středem křesťanství. Všude jsou přirození katolíci, ale zvláštní skupina se nazývá „římská“, aby se od ostatních odlišila. Toto označení je absurdní, ale zdá se samozřejmostí. Boj o naprostou dějinnou pravdu musí být veden nejen proti negativnímu dějinnému falšování, nýbrž také proti takovým „oficiálním“ falšováním. Je to boj plný odpovědnosti. Je však nutný nejen z ohledu na naši vlastní církev, nýbrž především se zřetelem k stále rostoucímu počtu hledajících a tápajících duší v masách kolem nás.“ Belloc má pravdu, protože katolík zůstává katolíkem ať je „římským“, „řeckým“, atd. Toto označení mohlo by zůstat jen ve vnitřní klasifikaci v rámci Církve. H. Belloc v ražení této zásady má v prvé řadě na mysli anglické poměry, kde je katolík

stále „Římanem“ a „papežencem“ v ultraanglikánských kruzích a katolické náboženství pro označení „římsko-katolické“ je pomlouváno jako anglickému duchu nevyhovující, bigotní produkt jižních zemí.

Před 150 lety zemřel encyklopedista Diderot. 30. července 1784 zemřel v 71. roce Denis Diderot, jeden z nejútočnějších encyklopedistů, jejichž práce duševně připravila půdu pro francouzskou revoluci. Měl schopnost býti pojetkem mezi umělci, byl geniální improvizátor, ostrý kritik a člověk úžasné pily, uvážíme-li, že na encyklopedii pracoval plných 25 let. Když po devíti letech vycházela byla encyklopedie parlamentem zakázána a d'Alembert přestal z obavy na díle pracovat, dokončil práci Diderot a pracoval sám po 15 let až dílo dokončil. Rozmar osudu učinil d'Alemberta generálním tajemníkem Akademie, ale Diderot se do ní nikdy nedostal. Za encyklopedii dostal Diderot celkem 21.000 livrů a jeho nakladatel Le Breton na ní vydělal skoro 3 milióny. Diderot při tom napsal do encyklopedie přes tisíc článků filosoficky útočných proti víře. Filosoficky vyšel Diderot z theismu k pantheismu, hlásajícimu Boha jako přírodní zákon. V literatuře má své místo jako novelista, dramatik, kritik a filosofický essayista.

Vzpomínka na slovenského katolického spisovatele. Před sedmdesáti lety narodil se 15. srpna v Donovalech slovenský spisovatel Ján Donoval, pseudonymem Tichomír Milkin. Studoval gymnasium v B. Bystrici, Trnavě, Ostřihomě. Stal se knězem a kaplanem v Radošovicích, Gbelech a v Šaštíne, administroval v Brockem, v Dojči a Kovalově. 18 let byl farářem v Kovalově. Jako básník psal reflexivní, náboženské, formou i obsahem vykrystalisované verše do „Katolických Novin“, „Tovaryšstva“ a „Slov. Pohľadů“. Kritické úvahy psával do „Literárných Listů“ a do „Slov. Pohľadů“ o soudobé slovenské literatuře. Zemřel v Smolineku 4. listopadu 1920 Mäs—

D o m á c í

Politické prázdniny. Po členech zákonodárných sborů i členové vlády rozjeli se na prázdniny. Pracuje se jen na státním rozpočtu a Čsl. obilní společnost autonomně provádí zajištění obilní sklizně. Organizační práce postupují velmi rychle kupředu, o největší zásluhu mají družstevní organizace, které vlastně staly se hlavním základem celé organizace monopolu. — Také prezident republiky dluží na zotavení, již zvláště letos použije k rekonvalescenci po přestálé chorobě, již byl stížen bezprostředně po své volbě.

Komunistické námluvy u našich socialistických stran skončily neúspěchem. Obě naše socialistické strany na nabídku komunistů o vytvoření jednotné fronty odpověděly kategoricky zamítavě. Komunistům se zase jeden trik — třeba uznati, že dosti obratně zavěšený na normalisované diplomatických styků mezi naší republikou a sověty — nepovedl. Komunistická strana jest odsouzena k izolaci, kterou si v roce 1920 vyvolala a která se jí dnes stává nepohodlnou. Komunistům se i u nás vyšel a socialisté dob-

ře vědí, že kooperací s komunisty by sobě neposloužili a jen ještě více by zeslabili své posice. I naši socialisté se už leccedem naučili a jejich odvrat od demagogie dlužno i v zájmu státním jen vítati.

Z a h r a n i č n í

Rakouský kancléř Dr. Dollfuss mrtev. Poslední jakoby ještě výstřel světové války, vypuknutí právě před 20 lety v předvečer svátku sv. Anny, zničil ve Vídni život mladého státníka, říšského kancléře Dra Dollfusse. Stal se obětí hakenkrajcléřského puče a obětí své myšlenky jistě velkolepé, ale uskutečňované jen lidskými prostředky moci a vůle. V únoru začal přebudovávat Rakousko v nový stát a svůj vlastní život položil do jeho základů. I v tomto řádu, řádu světa přirozeného jest spravedlnost a každá tragédie jest vykupováním vyšších statků a hodnot. Snad ani Dollfusova oběť nebude marnou a bude vyvážena šťastnější budoucností jeho země a snad i celé střední Evropy. Neděje však Bůh, aby Dollfusova smrt, právě o 20. výročí vypuknutí světové války, nebyla signálem k nové válce, o níž se dnes stále tak mluví. Pán Bůh buď jemu i nám všem milostiv!

V Třetí říši klid. Krvavá lázeň z 30. června, jejíž počet obětí není dosud přesně znám, zastrčila všechny revoluční a extrémní živly, takže jest dnes v Německu klid. Není sice všechno dosud vyjasněno, záhadou zůstává nejen říšská obrana sama i se svým nejvyšším velitelem, ale i situace mistokancleře Pappena, který jediný z celého kabinetu měl odvahu aspoň pasivní absencí na oficiálních projevech demonstrovati proti krveprolití z 30. června, jež připravilo ho o nejvěrnější spolupracovníky i přátele. Jeho neúčast v politice jest tím nápadnější, čím veřejnější byla jeho osobní přítomnost na pohřbu zavražděných jeho spolupracovníků. Nevíme, co děje se pod klidnou maskou normálního všedního života v třetí říši, nevíme zda v podzemí sešli se zklamání bojovníci úderných oddílů s nezdotanými dosud zbytky komunistické a socialistické armády a zda teprve zde nevznikne opravdová druhá revoluce. Příznak její odstraněn není, neboť znovu se vracějící nezaměstnanost a stálé stoupání cen životních potřeb jest nejlepší živnou půdou pro revoluční myšlenky. A revoluce jest jako mnohohlavá saň, která znovu vstane i kdyby všechny hlavy měla již porubány. Proto také Hitler i jeho oba heroldi z propagandy a policie, jsou velmi opatrní na svou osobní bezpečnost a potlačili i svojí největší vášeň — mluvení. V tomto všeobecném strachu, který leží nad Německem, jediní katolíci mají ještě sebevědomí a neustoupili ani o krok od svých práv. Hájí je stejně energicky,

jako před 30. červnem. Ten den katolíky německé nezastrašil, ale ještě více srazil dohromady, spojil biskupy, kněžstvo i věřící v jedno tělo, v jednu vůli.

Holandsko, tato tradiční země klidu a občanského míru bylo v minulých dnech postiženo komunistickými nepokoji, které místy byly dosti vážné. Vládě však podařilo se brzy obnoviti pořádek. K jeho zajištění vyžádala si pak vláda od sněmovny zvláštní zákon „k ochraně veřejného pořádku“. Zákon byl přijat v těchto dnech v horní Komorě 24 proti 10 hlasům.

Rakousko nemůže se zbaviti stálých nepokojů, vyvolávaných hakenkrajclery. Boj vlády jest proti těmto rozvratníkům velmi obtížný, neboť i soudy jim nadřezují a sabotují vládní a policejní opatření. Věci došly již tak daleko, že i samotná „Reichspost“ musila se ozvati proti stranickosti soudů a nadřezování jich hakenkrajclerům. Důsledek objevil se 25. července, kdy hakenkrajcléři pokusili se o puč, obsadivše budovu rozhlasu a říšského kancelářství. Zde zajali ministry Dollfusse a Feye, držíce je jako rukojmí. Puč byl sice státní mocí likvidován během sedmi hodin, ale 9 lidských životů zmařeno. Oběti stal se i spolkový kancléř Dr. Dollfuss.

C o ž i v o t d a l

Obrácené nůžky. Zatím co ještě loňského roku stále se mluvilo o cenných nůžkách, přistřihujících zemědělskou výrobu a její produkty ve prospěch průmyslu, letos již poměr se obrátil a index zemědělských výrobků poprvé vystoupil nad ceny výrobků průmyslových. Nůžky se obrátily; nejen však v indexu cen, ale i v indexu zákonných opatření. Zatím co letos vydány byly teprve 4 zákony k ochraně zaměstnanců, na ochranu a zajištění zemědělství vydáno letos již 33 zákonů či nařízení s platností zákona.

Technika ve službách válečného vraždění. Novinami probíhají nejružnější zprávy o nových vynálezech, které v případě války mohou hubiti lidské životy v masách. Tak z laboratoře Davy-Faradyova ústavu přichází zpráva, že dvěma mladým chemikům podařilo se objeviti látku, jejíž paprsky mají ohromný účinek. Podařilo-li by se látkou tou plniti letecké bomby, byly by všechny i nejmodernější obranné prostředky bezúčelné. Neboť těmito paprsky dá se propáliti blok martínské ocele o šířce jednoho met-

ru během osmi vteřin, nejsilnější betonové bloky rozpadnou se účinkem paprsků v pouhý prach a popel. — Z Ameriky přichází jiná zpráva. Clevelandský fysik Longoaria vynalezl stroj na paprsky smrti. Neviditelné vlny, jež stroj tento vysílá, vyvolávají poruchy a rozklad krve, který nezadržitelně končí smrtí. Podstata vynálezu spočívá na jakýchsi ultrasluchových — jež lidskému uchu jsou nepostřizitelné — vln. Jak daleko ty vlny dosáhnou, teprve se zkouší; státní úřady však veřejné pokusy zakázaly, což zdálo by se nasvědčovati, že tento hrozný vynález nebude jen pouhou fantasií, jako byly před lety projekty ing. Grindell Matheroose. Zatím co na mezinárodních konferencích se mluví o věčném míru, uzavírají pakty o neútočení, západní a východní Locarna, odzbrojovací konference, celý svět zbrojí, jakoby nová válka stála přede dveřmi. O jejich hrůzách nedovedou si učiniti představu ani ti, kteří prožili nejhroznější bitvy světové války. To bylo jen pouhými manévry proti tomuto racionálnímu vraždění a ničení lidských životů v masách. Jak nazvatí příští válku, když už světovou označil Benedikt XV. „Sebevražda Evropy“? ff.

Národně-socialistická mládež. Rebelie v organizaci politické mládeže národně-socialistické byla již zcela likvidována a sice autoritativní cestou. Nespolehlivé funkcionářské sbory byly vedením strany suspendovány, největší buřiči ze strany vyloučeni, podezřelí vzdání od hnutí, — třeba až do Ruska — a tak v organizaci mládeže dosažen klid a pořádek. Zda jest také ve skutečnosti i uvnitř organizace samé, nedá se říci a lze spíše o tom pochybovat vzhledem k tradiční radikálnosti nár. socialistické mládeže. Také stále nové klatby vyhlašované vedením strany proti neposlušným a nedávné vyloučení Franty Klátla, svědčí o tom, že klidu dosud dosaženo nebylo. Statisticky vypadá organizace nár. soc. mládeže podle její oficiální zprávy takto: Ze 425 v roce 1924 stávajících organizací vzrostl Svaz na 938 organizací a počet 30 tisíc členů.

Štřípký. O Synu Božím užívá křesťanství k vyjádření jeho moci a poslání na zemi výrazů jako Spasitel, Vykupitel, Slovo a pod. Jen lidé, kteří jsou nábožensky indiferentní a podléhají různým frázím, dovolují si, bohužel, ve svých veřejných projevech užívatí plytkých a málo důstojných označení jako „Galilejský“ — „nazaretský sociolog“ atd. Co už přesahuje všechny meze, čteme v jedné slovenských novinách. Doporučuje tam nějaká „Karitativní kostelná družina v X.“ nějaký žaludečný lefkvar firmy, která jí slíbila, že po tři měsíce dostane z objednávek 30 procent a prohlašuje o sobě, že „kráča v šlapajoch veľkého Reformátora Nazaretského Ježiša Krista...“ Myslíme, že by příslušný ordinář měl ve šlépějích Spasitelových vzít karabáč a takové kupčení po zásluze ztrestat. — Jeden říšskoněmecký universitní profesor bohosloví tak dalece podlehl hitlerovskému moru, že poslal do Vatikánu dobrozdání, v němž vedle jiných bludů je tvrzení, že sterilizační zákon německý není v nesouhlase s encyklikou „Casti connubii“. Odpovědi přímo nedostal, jen „Osservatore Romano“, aby kryl hanbu toho konjunkturálního bohoslovce, píše, aniž by jej jmenoval, že byl zplnomocněn, aby jeho tvrzení prohlásil za naprosto bludné a neodůvodněné. — Chvályhodné je, že v některých denních listech v turistické hlídce jsou postupně otiskována oznámení, kdy jsou mše sv. v některých turistických místech. Protože se noviny neschowávají, bylo by dobré, kdyby aspoň jedno katolické nakladatelství — rostou jako houby po dešti — vydalo na př. pro Čechy nebo aspoň pro nejbližší okolí velkoměsta po-

drobný seznam všech farních kostelů s udáním, kdy je mše sv. Nestálo by to mnoho a dělalo by se aspoň něco pro větší čest a slávu Boží a zachránily by se mnohé duše. Pak by ovšem bylo nutno, aby se takový sešitek s boboslužbami octl ve všech knihkupectvích s turistickými potřebami, v nádražních kioscích a nechal se plesnivět za pulty t. zv. katolických knihkupectví. Nejsme katolíci ghettovi. — Münsterská Katholische-Korespondenz, která spolupracuje s římskou misijní centrálou Fides, byla bez udání důvodů Hitlerovskými úřady zastavena. Řídil ji známý jesuita Fr. Muckermann a jejím pražským spolupracovníkem je P. Mitnacht OSA, předseda zahraničních žurnalistů v Praze. — Charakteristický případ demoralisace americké společnosti udal se po zastřelení gangстера Dillingera. Do trateliště krve na ulici namáčeli čumilové honem kapesníky, noviny, aby měli něco po Dillingerovi. Takoví lovci upomínek a zvědavci svedli hotový zápas s policií o vstup do umrlčí komory. Policie je tam ale nepustila. Kdyby se postavil nemocný stařík doprostřed takového davu a ukazoval své rány a prosil o almužnu, tak by ladies and gentlemen utekli.

Život členářům.

**Jako pták bez vzduchu,
rybička na suchu,
každý bez toho, co jeho —
Život bez předplatného.**

**Psát zvykem pánů, dam:
„Život se líbí nám.“
Redakce dí však: „Co platné,
nepošlete-li předplatné!“**

**V městě i na venku
napište složenku.
Zaplaťte dluh a bez práce
budeme. — Administrace.**

Z k n i h a č a s o p i s ů

Dobrá cesta. Jest to výbor nejlepších přednášek ze IV. prázdninového kursu katol. učitelstva loňského roku v Báňské Bystřici konaného. Vybrané partie z paedagogiky formální i politické, studie psychologické a pěkná studie Dr. Neumanna o politice Vatikánu za světové války činí z knihy dobrou příručku katol. učitele a vychovatele. Všechny studie jsou vysoce hodnotné, což za-

ručují již i jména autorů, P. Dr. Braitto, Dr. Závadský, Vejvodová, Krejčíř. Kniha vyšla v Edici Krystal (Olomouc, Slovenská 14) a stojí při rozsahu 116 stran textu Kč 9.50 i s portem (pro studenty 7.50 včetně porta.) Doporučujeme.

Nový časopis katol. mládeže. V Praze počal vycházet list katol. skautů — BOJ.

Prvé číslo nového časopisu, který jest vydáván ve formě novin, vedle programové proklamace, v níž vyzývá se mládež k práci v katol. skautingu, přináší jen několik projevů katol. osobností a pak drobné zprávy organizační. Snad příští čísla budou již živější a více odpovídající myšlence účinné propagace skautské myšlenky.

Pamatujte na horší časy

Spořte a ukládejte své úspory u

Ústřední záložny lidové

Praha II., Spálená ulice čis. 15

Toto číslo jest o 12. stranách. — Příští číslo vyjde 15. srpna.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 43473. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povolány ředitelstvem pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akc. tiskárna v Praze II., Károlovo n. č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. Bedřich Vašek, Kleof. Pistorius, Bořivoj Benetka, Vilém Bitnar, Jožo Mäs—, Karel Vlček, Karel Horařík, Dr. J. O. Martinovský, Karel Vach. — Zrcadlo. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 15. srpna 1934. Ročník XVI. Číslo

13

Dr. Bedřich Vašek:

Tajemství úspěchu Katolické akce v Polsku.

Jsou státy, kde existuje Katolická akce, ale jen aby se vyhovělo liteře požadavků Vatikánu; skutečný vliv takové Katolické „akce“ bývá roven nule. Jsou státy jiné, v nichž přání Sv. Otce se provádí dle ducha; a tam se KA. stává živelnou silou, tam je její vliv v životě cítit, tam dělá dojem bujných sil mládí; sil, které dobývají.

Tak jest tomu v Polsku. Neznám národa — vyjímaje Italii — v němž by se byla vzala myšlenka KA. tak doopravdy a v němž by byli se dostali v této věci tak daleko jako katolíci v Polsku. Znal jsem KA. polskou již dříve z časopisů a knih a měl jsem k ní úctu; když však o letošních prázdninách navštívili jsme s bohoslovci olomouckými a brněnskými ohniska polské KA, a setkali se osobně s jejími vedoucími lidmi, má účta ještě stoupla.

Jak vysvětlí, že — kdežto v jiných státech KA. skoro jen živoří — v Polsku se má tak svěže k životu? Jak vysvětlí, že instituce této akce jsou takové, že si pozorovatel nutně musí říci: „Vám patří budoucnost!“ — kde je klíč k pochopení tohoto tajemství?

1. První příčina: Polský episkopát má neochvějnou vůli KA. ve smyslu Sv. Otce v Polsku provést. Kard. Hlond, kard. Kakowski a s nimi veškerý episkopát jsou přesvědčeni, že Katolická akce jest nezbytná, že vůle Sv. Otce, vzdor všem obtížím, provedena býti musí, a že to musí býti doopravdy *akce*, *velkorysá*, *katolická akce*. Budování a vedení této akce svěřili zvláštní komisi několika biskupů, a to biskupů, kteří jsou po celá desetiletí hybným pěrem náboženského a sociálního života polského, na př. katolický biskup dr. Adamski. A tak byl po delším hledání a zkoušení v r. 1930 vypracován „Statut konstytucyjny Akcji Katolickiej w Polsce i Regulaminy“, a každoročně bývá v mezích těchto stanov vypracován rámcový program pro celý příští rok.

2. Ale co by pomohlo, kdyby hlava vypracovala sebe dokonalejší program, není-li rukou a vůbec ostatního těla, aby myšlenky provedly? Co pomůže sebe geniálnější strategický plán, není-li důstojníků (a vyspělých důstojníků!), kteří by plán prováděli? Biskupové mohou vypracovati dokonale směrnice, ale musí zde býti orgány, živé a čilé orgány, které by nad prováděním tohoto programu bděly, po případě doplnily ještě jednotlivosti, jež zůstaly ještě nerozřešeny v povšechných směrnicích. A tu je druhý klíč k tajemství úspěchů KA. polské. Její vybudování a provádění nebylo svěřeno lidem, kteří jsou již jinak silně zaměstnání, kteří tedy mohou při nejlepší vůli dělati Katolickou akci jen nanejvýše kouskem levé ruky, nebo kteří jsou již v takovém věku, že sice dobře u nich funguje rozum obohacený hojnými zkušenostmi, ale kteří jsou již příliš staří na čilé „akce“. V Polsku uvolnil episkopát pro práci v Katolické akci řadu svěžích, mladých sil, dobře vědecky i spolkově kvalifikovaných, agilních, slušně honorovaných. Ty nedělají nic, než práce v KA. Ale k tomu ještě mají ve svých kancelářích potřebné síly jiné, takže takový ředitel ústřední nebo diecéšní Katolické akce není na všechno sám. A když jste mluvili na př. s ředitelem Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej v Polsce, ThDr. a I. C. Dr. Stanislavem Brossem nebo s ředitelem arcidiecez. Instytutu KA. ve Varszawě ThDr. a PhDr. Wlad. Lewandowiczem nebo s diec. ředitelem KA. v Poznani Ks. Fr. Marlewskim, pak cítíte, jací inteligentní, agilní, průbojní lidé v mladých nebo prostředních letech jsou vybráni, aby byli hybnou silou v Katolické akci.

3. Může však býti velmi dobré a velmi vybavené ústředí, není-li kvasem *pronikajícím masu*, co s ní? Je-li krev v organismu nahromaděna na jednom místě a neproniká-li všech údů a celého těla, jest přirozeným důsledkem, že organismus živoří. V Polsku o to pečují, aby ústředí KA. bylo v živém styku s celkem, aby myšlenky KA. nebyly majetkem a programem jen malé skupiny elitních lidí, nýbrž aby i celek vzal tyto ideje za své. Proto se stará ústředí o horlivou *vydavatelskou činnost*, a má na zřeteli trojí moment: předně, aby věci, které se vydávají, byly opravdu hodnotné; dále aby byly přizpůsobeny různé úrovni jednotlivých vrstev v Katolické akci: prostému členstvu; výborům a předsednictvu; kněžím pracujícím v KA. (chtěli napřed pracovati všeobecně, ale zkušenost jim ukázala, že diferenciacce je nutností); a moment třetí: přidržovati členstvo k tomu, aby skutečně hojně odebíralo a platilo tyto publikace.

Vedoucím orgánem je „Ruch katolicki“, vydávaný v Naczelny Instytut Akcji Katolickiej pod redakcí dr. Brosse. Ten informuje o aktualitách a přináší články zásadního obsahu, podává přednášky, jichž mohou pracovníci ve farních odborech Katolické akce použít. Ale v časopise je možno uveřejnit jen kratší

pojednání. Proto ukázalo se účelným zaříditi knihovnu, ve které by důkladněji, šířeji, na vědeckém podkladě byly základní ideje Katolické akce pěstěny. Vznikla Knižnica Akcji Katolickiej, dosud 21 svazek. Chtěl jsem se původně o této sbírce zmíniti jen povšechně, ale aby bylo možno vniknouti do situace lépe, uvádím nadpisy jednotlivých publikací. Dr. St. Bross: Akcja Katolicka a Polska; Akcja Katolicka według orzeczeń Stolicy Apostolskiej (2. sv.); Pius XI. o Akcji Katolickiej. Ks. S. Adamski, A. K. i Duchowieństwo. Ks. A. Szymański, A. K. a działalność gospodarczo-społeczna. F. Sawicki, Dusza nowoczesnego człowieka. F. Machay, Rozwiązanie sprawy społecznej w ramach A. K.; Zadania duszpasterskie świeckich. Wład. Deptuła, A. K. a organizacje kosciołne. M. Grodzicka, Jeneralowa Zamoyska. — Dále překlady: Encykliki Casti Connubii a Divini Illius Magistri. Adam, Istota Katolicyzmu. K. Sudbrack, Kuźnia Akcji K. A. Vermeersch, Katechizm małżeństwa chrześcijańskiego. L. Civardi, Podręcznik Akcji Katolickiej. P. Gasparri, Katechizm katolicki.

Stejný skoro cíl sleduje, upouštějíc však od vědeckého aparátu, sbírka jiná, taktéž ústředím KA. vydávaná: Biblioteczka Akcji Katolickiej. Dosud vyšlo v ní 6 publikací: F. Machay, Wyszkołenie duchowne apostołstwa świeckiego. Walka z pornografią. W. Reinhard, Katolik świecki w nadprzyrodzonym organizmie kościoła. J. Pizzardo, Dyrektywy dla Akcji Katolickiej. Mazurkiewicz, Czemu uczą kryzysy ubiegłych wieków? F. Machay, Dogmatyczne podstawy A. K.

Mnoho se pracuje, aby myšlenka *exercicii* pronikala. Mimo jiné za tím účelem zřídilo ústředí další sbírku „Biblioteka rekolekcyjna“. V ní vyšlo na př. C. Markiewicz, Zalety (t. j. ctnosti) dobrého rekolekcionisty. K. Pékala, Rekolekcje zamknięte — szkoła ducha apostołskiego. K. Kowalski, Nauky rekolekcyjne o Akcji Katolickiej.

Aby v členstvu byl pěstěn duch apoštolský, vydává se letáková „Szkoła czynu“, asi po 10 gr. asi našich 40 h. Sbírká je svižná: Sdružujme síly farnosti. Úkoly KA. ve farnosti. O katolickou ofensivu. Žena v KA. Apoštolat vnitřní i zevnější. Víra základem žití. Jest Bůh! Sektáři — apoštolé bludu. Do boje s novodobým pohanstvím! Co potřeba vědět o KA. Praktikující katolík. KA. a liturgický ruch.

Tak propaĝuje KA. své myšlenky tiskem. Propaĝuje je i *slovem*. I v Polsku bylo na počátku nebezpečí, že lidé nedají si dost práce, aby se obeznámili s pravým pojmem Katolické akce, nýbrž že každý bude za oficiální KA. vydávati to, co si sám diletantsky pod Katol. akcí představuje. Tento pohodlný diletantismus uškodil na př. u nás v ČSR. Katolické akci nesmírně. V Polsku tomu čelili tím, že hned na počátku uspořádali v centrále pro vedoucí pracovníky několikátýdenní kurs o podstatě a úkolech Katolické akce, a kursy podobné, arci v menším rozsahu, se opakovaly a opakují v jednotlivých diecésích i děkanstvích. Nyní ovšem na kursech, Katolickou akcí hojně pořádaných, se probírají již praktičtější a konkrétní otázky provádějí.

Dobře mají vybudovány *diecéšní* ústředny Katolické akce. Navštívili jsme jich několik; na př. Archidiecezjalny Instytut Akcji Katolickiej we Warszawie: ti lidé jsou opravdu *duši* katolické práce v biskupství, a mohou se věnovati jen této akci.

4. Jak je však možno vydržovati takovou celostátní ústřednu KA. *finančně*? Platí ji biskupové? Má fondy získané od dobrodinců? Ani to ani ono. Jest soběstačná. Vydrží se sama. Dr. Bross nám vykládal, že je nepřitelem principu, aby ten, kdo pracuje v nezbytné věci pro celek, byl živ z almužen. Ať je živ z věci samé. Vykládá dále, že pokládá za nemravné, aby jednotlivci, pro něž se pracuje, prostě řekli: Běžte, ať vás živí ten a ten. Proto to mají zaříděno v KA. tak, aby z čistého výnosu z publikací, jež KA. vydává, se mohli čestně užívati spolupracovníci v ústředí. Takový systém je nutí, aby vydávali jen solidní věci, protože by jinak nebyly kupovány — a oni sami by se ocitli na suchu; dále aby se sami starali, aby bylo odběratel co nejvíce, aby časopis neb kniha byly co nejaktivnější. A pravil, že tento způsob se jim tak osvědčil, že mohou reží v ústředí dobře uhraditi, ba že z čistého zisku mohou pomocně zasahovati i jinam, kde pomoci je třeba.

A tak finanční starosti, které ve mnohém stáťe hodně brzdi rozvoj KA., odpadají samy sebou.

5. O zdar KA. polské mají velikou zásluhu i *kněží a věřící* v Polsku. Princip KA. klade na věřící laiky

Kleof. Pistorius:

Artikulové obecní,

proti nezbedným a nepořádným skribentům na světlo vydání.

Urozeným pánuóm, urozeným a statečným pánuóm rytířuóm a vladýkám, vzácné poctivosti a opatrnosti pánuóm Pražanuóm a městuóm, všem třem stavuóm království Českého, pánuóm ujcúóm, švagraúóm, strejcuóm, bratraúóm a přáteluóm našim milým a příznivým pozdravení a službu přátelskú vzkazuje.

Svědomo jest všechněm, kterak Pán Buoh milý pro hrozně hříchy naše, pro rebelii proti Hospodinu, pro všeliká kacířstva, naše nemírání pití a obžerstva, neřádná posvěcení, hody, nestydaté tance, hry, hromování, láni, noční túlky, povyk, přástky, tyto časy těžké a nebezpečné války jest dopustiti ráčil a z toho vylepřující mordy, pálení, jímání a všeliké hyndrování osob dobrých i poddaných, vojenské durchcuky, lágrování a mustevanky i jiné outisky, kteréž drahně let pro viny naše snášeti musíme.

Protož my všichni tři stavové království Českého viduce, že dobrý řád a pořádek se k počepí chýlí, že mnohé sváry a potřízky v zemi netoliko skrze hříchy naše, vojnu s ouhlavním nepřitelem křesťanstva Turkem k zrostu přicházejí, alebrž obzvlášť od neřádných mistrúóm, fistrúóm, skripturuúóm, tova-

ryšuúóm písarských, kněhtlačiteluúóm aneb impressuruúóm a vuóbec vši čeládky, která brka písarského čili skriptorálku užívá, znamenité hadruňky, rozbroje, bitky, šarmicle na ryncích, v domech rathúzních, ano i v kostelích — nemluvě o šencích aneb piternách — se provozují, a to všecko skrze knihy potvorné, cedule lipané, všelike noviny, škartice, minucí, traktáty — snesli jsme se s vědomím a vuolí Jeho Milosti Císařské na tom, aby cech literatorský čili skribentský, pokudž nepodléhá pražské universi, na těchto artikulech dosti měl a jimi pod pokutami stanovenými se řídil.

Počínají se artikulové skribentští:

Primo:

O životě mistrúóm a tovaryšuúóm cechu literatorského.

Nařizujem: Předně, aby Pána Boha, jeho prikázání vezdy na paměti měli, jeho vuolí svatú křesťansky se řídili, víru podobojí neb pojednú dle zemských zákonuú zachovávali a do kacířstva luteriánského nosuúv všetečných nestrkajice.

Item — prikazujem, aby do slunce západu domuúv ženkovních prázdni bývali, v opilství, pitancie se nevydávali, bitek, svád, rvaček neprovozovali pod trestem kázně panské, neb známo jest obecně, že jest mezi skripty drahně korbelařúóm, hráčuúóm, kostkáčuúóm.

Item — ať dají pokoj svatý pohlaví ženskému, zajisté skribenti jsú vedle oficiaruúv školských prohnání šlojřníci, prstěnkáři, zástěrkáři, kteříž pohledným pannám sentencie líbezné, poemata krásná fortelně, obmyslně do štambuchú píší a rejsují, je slovy oulisnými svozují a do tenat svých zaplétají.

Item — ať se vyhýbají všelikému tělem nemírnému rejdování, jež tanec slove, vždyť mnohý zajisté skáče co kozel, jako by s ním čerti házeli, ousta nadýmá, škorněmi šustí, divně glídý kříví, usmrkuje, Doru nadnášeje.

Item — což se šatuúv tejká, ať se skriptori drží — jsú-li oudy universi pražské — poctivého oustrojí akademie, ti, kteří jsu roduúv měšťanských, strúie měšťanuúv ať si hledí skromně — neb klínoktv, řetězv zlaté, aksamitové kabátce, hedvábné krejzlíky, rejterské boty, zbraň bodnú, sečnú i palnú jim všem bez výjimkv zakazujeme, neboť mudřec praví: Superbia praecedit ruinam.

Secundo:

Jak a co mají skribenti psáti a se chovati.

Předně jim nařizujeme a gruntovně poručíme, aby vrchnosti své duchovní i světské v ouctě měli a k nim se chovali náležitě pokorně, jak ostatně zřízení zemské šířeji vypisuje. Anžto Jeho Milost král, item oudové pánuúv stavuúv nádoxy křehké, všelikým lehkostem a křehkostem od přirozenosti podání jsú, zakazujeme listy, noviny, traktáty a

daleko větší požadavky než princip pouhé pasivní poslušnosti: povaha musí být ukázněnější a oddanější zájmům Božím, rozum musí mít větší rozhled. Obojímu požadavku se katolíci polští přizpůsobují: v exerciciích, v této „kovárně apoštolského smýšlení laiků“, hledí v sobě zdokonalit ducha, na kursech a četbou se snaží opatřit si potřebné vědomosti. Zavedení KA. však nutně vyžaduje i přestavbu i ve spolkovém životě. Dosud na př. v řadě spolků předsedou *musil* být kněz; od 1. srpna t. r., kdy vstupuje v život povinnost spolky přebudovati ve smyslu Katolické akce, kněží *musejí* předsednictví složit, *laici* musejí předsednictví převzít. Zvláště živlům konservativním jsou tyto změny těžké.

Katolická akce znamená pro laiky zvýšené povinnosti, zvýšenou odpovědnost, kola zaběhlá dosud určitým směrem se musejí roztočit směrem jiným — *čest budiž polským laikům, a zvláště spolkovým funkcionářům, že v pevné důvěře ve svůj episkopát a v poslušnosti k němu přizpůsobují se ochotně.*

Jen ta armáda je vítězná, která odhodlaně a bezvýhradně jde za svými veliteli.

6. Ještě jeden zvláštní rys v práci Katolické akce polské. Veliký důraz klade na to, aby jednotlivé farnosti měly své vlastní *farní domy*. Jsou jako druh kostela. Tedy nikoliv jen kostel a fara, nýbrž vedle nich ještě třetí druh, farní dům (jako v Americe všude kladou důraz na to, aby při každém kostele byla farní dvorana). Viděli jsme těch domů několik. Některé jsou jen prostínké a zařízení v nich skromné, ale některé jsou vybaveny skvěle. Nikdy ve svém životě nezapomenu na př. na farní dům, jež nám při svém kostele ukázal p. probošt Fajecki. Musil na to obětovat kus farské zahrady. Měl tuto zahradu velmi rád, ale farního domu je třeba ještě víc než zahrady a proto přinesl oběť. Takový farní dům je zcela majetkem farní obce, ta jím disponuje. Hostinské účely s domem spojeny nejsou, protože hostinec může vzdělávací práci katolického spolku mařit. Některé domy mají místnosti pro příležitostný bufet při slavnosti. Ale prodej alkoholických nápojů je vyloučen.

Shrnuji: *Katolická akce v Polsku se daří, protože je postaráno o předpoklady zdatu.*

(Ještě v jednom článku napíši o K. A. v Polsku, a to v čem záleží její drobná konkrétní práce.)

10 milionů mrtvých, 19 milionů zraněných, 10 milionů mrzáků...

Dvacáté výročí vypuknutí světové války je podnětem dennímu tisku, aby přinášel podrobné zprávy z tehdejších událostí na bojišti. Nebudeme následovati jejich příkladu a statistikou se vyrovnáme s celou tou strašlivou bilancí. Mluva číslic je neúčinnější.

Ve světové válce bylo mobilisováno 74 mil. lidí, v důsledku války musilo ze svých domovů uprchnouti 10 milionů lidí. Zeň zbraň: 10 mil. mrtvých, 19 mil. raněných, 10 mil. zmrzačených, 7 mil. zajatců, 9 mil. sirotků, 5 mil. vdov.

Ztráty spojenců:

	mobilisováno	padlo
Francie	8,501.045	1,391.000
Anglie s koloniemi	9,270.000	869.000
Spojené státy	4,272.000	70.000
Itálie	5,704.000	750.000
Belgie	390.000	41.300
Srbsko	707.300	380.000
Rumunsko	1,000.000	250.000
Portugalsko	200.000	8.370

Ztráty ústředních mocností:

	mobilisováno	padlo
Německo	13,250.000	1,950.000
Rakousko-Uhersko	9,000.000	1,542.000
Turecko	1,860.000	350.000
Bulharsko	1,000.000	100.000

Celá válka stála dohromady válčící státy 10 bilionů francouzských fr. Francii samotnu 1,126.594 mil. fr. Za peníze, které stála válka, bylo by možno postavit a nábytkem opatřit rodinný domek se zahrádkou v ceně 100.000 fr. všem rodinám těchto států: Spojených států, Kanady, Anglie, Francie, Belgie, Německa a Ruska. Bylo by možno postavit ve všech městech těchto států, s větším počtem obyvatel jak 200.000, nemocnici za 125 mil. fr., knihovnu za 125 mil. fr. a universitu za 250 mil. fr.

Tuto bilanci by si měli současní státníci vložiti do svých zápisníků na první místo, aby viděli výsledky rozhodnutí ve chvíli, kdy zvířecí pudy v člověku ženou jej na výboj proti bratru.

jiná skripta o nich psáti a jejich poctivosti aneb stáři jakýmkoliv způsobem se dotekali.

Kdož po prvé takového ourazu Velebnosti královské neb osoby šlechtické by se dopustil, bude pětadvaceti slušnými ranami bejkovcem traktován, ač-li jeho skutek není crimen laesae Maiestatis neb hrubé porušení lantfridu.

Kdož se po druhé proviní, posedí den na oslu přede tvrzí, tři dny v kládě o vodě a chlebě a na vejhost dostane padesát ran palíci.

Kterýž by se po třetí zapomněl a proti Jeho Milosti králi, pánuom stavuom zjevně neb v narážkách psal a psané rozšiřoval, četl aneb čistil dával, posedí tejdén v kládě, čtrnácte dnuův o chlebě a vodě u věži, sto ran, a to padesát bejkovcem, padesát palíci jakožto laufgeld dostane, načež podle provinění vlastního a podle uvážení pána svého bude nějakú dobu rynek v Praze městí, načež do tří dnuův bude prázden království Českého.

Item — dovolujeme oněm skriptoruům svobodně a beze lsti psáti, malovati a rejsovat listy poselci, smlůvy trhovní, svatební, kšafty, registra, sirotčí i hospodářská, dětinská sylabikáře pro sylabikanty, traktáty, noviny o mordích, povodních, národu tureckém, zemích dalekých muřeninských, o všelikých oukazích nebeských, kteréž mor, hlad, vojny, smrt potentátuův předpovídají, dále písně pro potěšení lidu obecného sprostného, knihy historické, hvězdopravecké, nábožné i mudrcké, o umění vojenském, o div-

ných zemích, kde koření roste a jiné. Kterú knihu by však scriptor chtěl v impressii vytlačiti, dá ji napřed, než na světló vyjde, pánu svému prohlédnutí a není-li tento literního umění mocen, přečte ji za něho jeho ouředník, neobsahuje-li něco scestného, začez do pánova měšce zaplatí kopú grošuův českých dobrého rázu a dvě kopy do pokladnice královské za povolení Jeho Milosti královské.

Item — tlačení knih modlicích, Písem svatých, postil a jim podobných přísluší regálu královskému.

Item — knihy tlačiti svolujem jenom u impressoruům privilegovaných, kteří se listy královskými prokázati budú moci. Kněhtlačitelé ať platí literatoruům tolik, kolik jest k mírnému životu potřebí, ale ne tolik, aby se títo lehkomyslní lidé nad stavy tohoto království nevejšili a nepejchali.

Tertio:

Kdož muůže v cech literatorský vstúpiti.

Věztež, že osoby urozené pouze in politis hlas a plac svuój mají, pročez člověk dobrý, kterýž se škriptorálku chopí, aby skládání všeliká marná, traktáty, listy, kroniky psal, zchlapí, nad stavem svým se zapomene a urozenost rovněž jako by kupectví, řemeslo provozoval, ztráti. Zajisté známo, že stav panský jest k vládnutí, rytířský k vojné určen a oba spolu k tomu vyvoleny jsú, aby ostatní

stavy jim slúžily, nad ně se nevejšily a tedy zbytečně a pošetile by bylo od nich všeliké kunšty literní, učenosti pohanských libomudrecuův, latinu, muziku a jiné vejtopky dáblový v hlavě nositi — vždyť k řádnému regimentu potřebí v těchto dobách smutných hrdla mocného, ouduův aneb gliduův hřmotných a kordiska z ocele dobré damascenské.

Přihlédajež proto k tomu, aby v cech literatorský vstupovali měšťané, chámové neurození, a vuobec lidé sedlstí, poddaní, z poctivého lože zrození, nanejvejš jednoštitní novotní vladkové a to ještě osoby ouduův mdlých jako ševci, krejčí, písaři, služebníci od fraucimoru, perníkari, tkadlci a jim podobní. Zaťo řezníci, myslivci jelenuův a divokých vepřuův, kovári a jiné osoby statur hřmotných, kteříž by se řemesel strhnúti a brka chopiti v oumyslu měly, dajtez mezi lid vojenký, neb záslužnější je, aby takoví lidé u Nových Zámkuův šance kopali a rapírem proti pohanu Turku fechtovali a tak patrie své dráhe bránili, než aby planými tlachy a marnostmi světu hlavy pletly.

Dáno na Hradě Pražském v outerý po páté neděli po Sv. Duchu I. P. 1534.

Status et incltyi regni Bohemiae congregati.

L. S. L. S.

Petr z Rožmberka, Beneš z Černé Hory, nejvyšší purkrabí, nejvyšší hofmistr.

L. S.

Jaroslav Černej ze Šternberka, nejvyšší maršálek.

Brněnský ochránce P. Martin Středa T. J.

Dodnes ještě nejen mezi obecným lidem (členáři rozmanitých věčerníků), ale i v tak zvaných vzdělaných vrstvách se traduje podání, jako by Tovaryšstvo Ježíšovo, apoštolující v českých zemích před i po Bílé Hoře, tvořilo cizokrajnou společnost, která přišla vyhubiti český národ. Snad bývalo to dobrým soustem v dobách krvavých románů na stosešitová pokračování. Dnes už těžko předstoupiti s podobnými neomalenostmi, když jenom zběžně nahlédnutí do katalogu Otců české provincie z počátku 17. věku nám vyvrátí toto nedoložené tvrzení. Není to jeden, ale desítky synů českých rodičů, synů českého národa, kdož nejen vstoupili do šiků sv. Ignáce, ale skutečně se v tomto vojsku proslavili jako vojíní Kristovi. Ke sklonku srpna (26.) připomínají paměti řádové jednoho z těchto slavných členů: Martina Středu S. J. Není to prázdňné jméno. Ovšem, mezi námi i nejslavnější jména nic nejsou, dokud nejsou obestřena gloriolou efemerních tiskovin. Pochybyji však, že o tuto pochybnou pozornost kdy by stál tento Otec, bojující proti marnosti a povrchnosti, jichž jsou tací hlasatelé sluhy.

P. Martin Středa S. J. přišel k nám ze Slezska, neboť jeho kolébka stála v Hlavinici. Devět mil od jeho rodiště stojí hrad Matky Boží v Czechstochowě. Neudiví nás proto jeho úcta a láska ku přesvaté Panně. Byla také jeho ochránkyní a utěšitelkou po celý život. Byl dítětem Mariánským. U ní nacházel nejen ochrany, ale také osvěžení, odvahy a síly ve svém duchovním díle. Události z jeho života častokrát to vyzdvihují.

Z rodného města dostal se na studia do Prahy. Přichází sem roku 1605, tedy v době, kdy se všech stran se chystalo k bouři. Nekatolictví stavové nejen na svých statcích, ale i v politickém životě se těšili, že konečně úplně zmocní se politicky i nábožensky českého národa plně a dokonale. Právě ta tři léta pobytu Martinova ve Svatováclavském domě pro chudé studenty jsou naplněna nepokoji a zjevnými přípravami k poslednímu zápasu. Neklidný rok 1608 jest zároveň rokem, kdy Středa vstupuje do noviciátu Tovaryšstva v Brně. Zde vstupuje do řádu jako novic, zde také umírá jako rektor. A mezi tímto zrozením pro Tovaryšstvo a zrozením pro nebe bude probíhat život Středův. Prošel všemi hodnotami, pracoval ve všech oborech řádové činnosti, aby na konec zase tak prostý, pokorný a chudý vydechl ve své světničce brněnské koleje. Jak pestrý byl jeho život, kolik hodnot soustředil na sobě a přece to všechno nebylo mu ničím proti tomu, že mohl umírat jako statečný voják, před jehož očima se na obzoru zvedá prapor vítězství, k němuž přispěl svými rukama a svou krví! V plném významu těch slov.

Dvě léta noviciátu nebyla pro něho vykořeňováním toho, co na duši zůstalo z předchozího života. Jeho život potřeboval jen doplnění, prohloubení, utvrzení. Sam později v jednom svém spise (Acta et memores Hieronymi Haudmorati Clerici Regularis) naznačil v podrobném rozvrhu život pravého řeholníka. Tak zajisté i jeho život byl rozdělen mezi modlitbu a práci. Ani té nehrubší práci rukou se nevyhýbal. Středa ji vždy posvěcoval dobrým úmyslem. Životopisec P. Ondřej Schambogen krásně to říká: „Od prvního počátku života řeholního zářila v něm vždy počestnost panická, zralá malomluvnost, čirá láska k pravdě a právu, stálé obcování s Bohem, vzor svatého umrtvování těla, pravá horlivost následovati nejlepšího příkladu a tvář nikdy nezamračená.“ K této charakteristice těžko co přidati.

Složením jednoduchých slibů končí se noviciát a nastává studium ve Štyrském Hradci. V této katolické zemi měl poznati, co dobrého přináší vítězství katolické církve. Měl na vlastní oči spatřiti, že pravda vítězí, aby tím spíše byl ochoten bojovati za pravdu a právo. I zde Martin našel tolik příležitostí zdokonaliti se, že i jeho starší druhové vyhledávali s ním přátelství a když opouštěli Hradec, ještě na něho vzpomínali spíše jako na učitele než mladšího druhu. Neboť opravdovost jeho každého skutku, každé práce byla tak dokonalá, že budily pozornost a podiv. Takový byl po celý život. Nestrpěl, aby co bylo povrchního, zběžně a kvapně prováděno, ať to byly spisy, či řeči pro veřejnost. Rok 1615 zastihl už Středu v Praze jako učitele rhetoriky v koleji jezuitské. Přišel však do doby hodně neklidné. Sice 27. srpna 1616 Matyáš povýšil akademii na universitu, ale to byl zdánlivý krok kupředu. Ani ne za dvě léta o svatodušních svátcích 1618 stihl jesuity vypovídací dekret. Mandátem vyhnání jesuité i z Jindřichova Hradce, z Krumlova (rozchvácena drahocenná knihovna), z Chomutova a Kladska (kolej zpusťována a spalena, co zbylo z kostela, přeměněno ve stáj). Středa téměř před dosažením cíle — vysvěcením — opouštěl i s ostatními Prahu, aby se vrátil do Štyrského Hradce na další studia. Tam také přijal kněžské svěcení. Vrátil se po potlačeném povstání do Prahy, věnoval se dřívějšímu učení rhetoriky a později filosofie. V den sloučení Karlo-Ferdinandovy univerzity (14. listopadu 1622) byl P. Martin jako první prohlášen za doktora filosofie. Dosáhl i úřadu děkanského na fakultě, ale to mu nebránilo, aby nevěnoval se misii. Jakmile naskytlo se prázdno, ihned ubíral se na venkov, aby sám prakticky prováděl, čemu (jako učitel polemiky) theoreticky učil. Z Prahy odešel na čas do Nisy Kladské, odkud byl roku 1627 ustanoven rektorem brněnské koleje řádové. Pečoval horlivě o dílo misionářské, vyhledával dobré kazatele, vybíral je tak, aby pracovali v prostředí jim nejvhodnějším. Mezi misionáři čteme jména Jindřich Vodička, Jan Vydra, tedy jistě nikoliv cizokrajná. V Brně založil pro měšťany a řemeslníky družinu Očišťování Panny Marie (Mariánská družina), pořádal poutě do Křtin,

- zavedl rorátní pobožnost. Při tom pamatoval i na hmotné potřeby koleje, ačkoliv sám skoro nepochopitelně (pro oči zaslepené)
- úzkostlivě dbal chudoby. Srovnával lásku otcovskou s láskou k matce chudobě, k ní své syny naváděl, aby byli prosti všeho vlastnictví. Proto tak krásně řekl P. ministři, odůvodňuje zákaz každému členu koleje míti peníze: „Kterak bych se mohl obracet k Bohu v potřebách koleje, kdyby mi mohl říci: Synové tvoji mají peníze, od nich se pomoci dožaduj.“ To není prázdňné mluvení o chudobě, ale příklad, jak třeba žít, aby člověk měl nepřeborné bohatství ve své duši. Chudoba byla mu branou do nebes. Neboť jen člověk neobtěžovaný starostmi, co s sebou vezme, jen ten může se kdykoliv vydati na cestu, neboť je stále připraven.
- Na svůj svátek roku 1629 vrátil se do Prahy a byl prohlášen ve večeřadle koleje rektorem. Toto nové postavení přidalo nové a důležité starosti; neboť tu přibyla péče o universitu, rozmanité spory a při tom zvýšena činnost misionářská. Ta byla dokonce z rozkazu Ferdinandova (18. srpna 1630) rozšířena na židy. Ovšem to vyznělo na prázdno. Židé se bránili všelijak, nešťítili se všemožných úskoků a vpád saský učinil této misii konec. Za vpádu saského zažil rektor P. Martin vše zlé spolu s družinou. A přece vracel se ihned, jakmile mohl, zase tak rád, tak ochotně. Leč není zde místa k popisování všeho, čím se P. Středa zapsal do dějin

Zrození Tovaryšstva

K č t y ř s t é m u v ý r o č í

„Jezuitský řád je obklopen čímsi tajemným. Vymyšleno o něm bajek a pověstí, že již tvoří tlustou knihu. A přec není přáním řádu, aby zůstal nepoznán. Píše o svém zřízení a o svých dějinách. Jeho činnost je veřejná, neboť nemá příčiny skrývat se v temnu. Kdyby již byly napsány dějiny jeho působení v Čechách spravedlivě, viděl by český národ, že s ním jesuité opravdu smýšleli upřímně. Novou epochu značí zrození jezuitského řádu v církevních dějinách. Nová epocha našich dějin počíná jejich příchodem do Čech. Je módou nazývat ji „temnem“, ale jen na tak dlouho, pokud naše dějiny píší beletristé.“

Těmito slovy charakterisuje smysl řádových dějin jeden z nejvzdělanějších českých jesuitů, profesor „Orientálního ústavu“ v Římě, P. Bohumil Spáčil, ve své knize „Jesuité“ (Praha 1923). A není věru mnoho co připojit k této charakteristice, tak obsažné a tak stručné. Jisto je, že náš národ nemiluje tohoto řádu. Spojuje s jeho působením zdánlivě nejsmutnější periodu svých národních dějin, již neváhal pojmenovati „temnem“. Připisuje mu mnoho činů, bouřících city národní i obecně lidské. Svůj odpor vtěpil do označení „jezovita“, jehož neváhali použiti i učenci, holedbající se svou „objektivností“. Teprve přísné vědeckým badáním posledních desetiletí dospívá se nejen k pravdě, ale zmírňuje se i přezírání. Čím přesněji poznáváme náš barok, tím jistěji rehabilitujeme i činnost Tovaryšstva Ježíšova v očích naší vzdělané společnosti.

Není ovšem druhého řádu, který by do českých dějin duchovních po bouřích husitských zasáhl hlouběji a rozhodněji, nad Tovaryšstvo Ježíšovo. Jesuité přehodnotili hodnoty náboženské, přeformovali formy jejich vyjádření. Učinili to cílevědomě, důsledně a rázně. Chaotické české duši dali určitý tvar, vnutili jí drahocenný dar jednoty světového názoru, vtiskli jí řád ideové architektury. Jejich výchovné gesto bylo mnohdy kruté a velitelské. Takové, jakým uzdravuje lékař, zdánlivě bezcenný, rychle a jistě chorobu, ohrožující život člověka. Toto zdánlivé násilí cítil tehdejší český člověk intensivně a, myslím, že cosi z rmutu chvíle přerodu zůstalo mu v duši atavisticky podnes. Je to však příliš jemné, aby to mohli zhodnotiti suroví demagogové politické arény. Je třeba hluboce a oddaně studo-

české provincie, již provinciálem se stal 1638. Bylo tehdy v jeho provincii 600 členů. P. provinciál nejen visitoval, ale jako dobrý otec poučoval, radil, pomáhal. Radoval se z rozkvětu družiny, dovedl napomenouti tak, aby povzbudil. Jeho životopisci zaznamenávají tolik milých příkladů péče o kázeň, aniž by tím koho popudil, roztrpčil. Jeho domluvy přijímají se synovskou oddaností a láskou. Byl opravdu otcem. Přísným sice, ale milujícím. Lásky pak rodila zase lásku.

Na sklonku svého života vrací se P. Martin do Brna. Minul úřad provinciála a vrací se znovu jako rektor do Brna. Těch posledních pět let života pak bylo nejslavnější dobou jeho veřejného života. Kolem mívala kolem 100 členů a jich činnost zasahovala široký okruh. A rektor P. Martin zase byl tím podněcovatelem veškeré činnosti, aniž by sám skládal ruce v klín. Zveleboval, stavěl. V těžkých dobách, které švédskými vpády těžce doléhaly na zemi, osvědčil se jako předvídavý a opatrný hospodář. Obležení Brna roku 1643 Torstensonem bylo jen předejrou, průpravou, aby za dvě léta nato Brno se ukázalo jako statečné a hrdinné město proti přesile Švédků. Tenkrát ještě Torstenson proti dobře opatřenému městu nic vážnějšího nepodnikl, neboť zatím byl odvolán do severního Německa. Zanechal sice zpustošené okolí, ale na to už skoro lidé byli neustálým pleněním tak zvyklí, že to

Ježíšova.

v z n i k u j e s u i t s k é h o ř á d u

vati a chápati proudy religiosity onoho podceňovaného sedmnáctého věku. Je třeba objektivně poznati nebezpečí reformace, rozleptávající ideové i mravní hodnoty gotického katolicství. Je třeba vníknouti v psychologii velikých jezuitských chirurgů té doby, aby se našlo tajemství pradávného jejich záchranné akce, tajemství jejich metod i zázračné jich účinnosti, ono lapis lazuli, jímž vypálili záněcené rány duší...

Proto je nutno studovati nepředpojatě i dějiny vzniku tohoto výjimečného řádu, jíti po stopách jeho zrodu. Proto nesmí nám ujíti bez horkého vzrušení taková chvíle, jakou byla ona tichá Mše svatá v zapadlé kapli Svatého Diviše na svahu vrchu Montmartre v Paříži, již blahoslavený Petr Faber sloužil svým druhům. Bylo to o svátku Nanebevzetí Panny Marie, dne 15. srpna r. 1534. Podle daného slibu sešli se tu mladí muži, Ignác z Loyoly, Petr Faber, František Xaverský z Navarry, Diego Lainez z Almazana, Alfons Salmeron z Toleda, Mikuláš Alfons Bobadilla a Šimon Rodriguez, aby se zavázali a posilnili obřadným slibem před oltářem, že půjdou v ustanovený čas do Jerusalema a po návratu podřídí se rozkazům papežovým... Faber vzal svatou Hostii a obrátil se k товариšům. „Se srdcem v Bohu utkvělým klečeli na podlaze a skládali všichni, jeden po druhém, sliby zřetelným hlasem, aby se snadno slyšeli a pak přistoupili k svatému přijímání. Faber, navrátiv se k oltáři, složil též sliby pevným a zřetelným hlasem a potom požil svatou Hostii...“

To bylo mystické zrození onoho mocného hnutí obrodného, které přeformovalo duchovní mapu světa. U zřídla Eucharistie prožilo sedm jinochů nejsladší vzněty nesmírných nadějí, po nichž následovaly již jen boje a zápasy. Nemohouce zapomenouti na nesmírné vytržení této historické chvíle, vraceli se jinochové v příštích letech téhož dne do téže kaple Svatého Diviše na Montmartru... Pak přišel křest novorozeněte, dne 27. září 1540 v Římě, schválením řádu bulou papeže Pavla III. „Regimini militantis Ecclesiae“, pak počátek obrovité misie v celém okrsku země. Ale ona chvíle v kapli pařížské září podnes bělozhoucím světlem extase... Dne 15. srpna uplývají od ní právě čtyři staletí!

Vilém Bitnar.

téměř pokládali za samozřejmou věc. P. rektor využil klidnějších dob k tomu, aby křesťanskými cvičeními utvrzoval a upevňoval víru tak, aby nebyla mrtva. Bylo třeba příklady věsti, křesťanský žítí a tak posilovat náboženský život. P. Martin nic nedělal povrchně, polovičatě. Proto také v této činnosti chtěl plně dosáti. Vzorný život, všechno jeho jednání, vážné, důvěru vzbuzující, mocně působilo na každého. Země drancována, olupována. Píše svému bratru do Klatov (1614, 26. března): „Věci k obživě domu našeho jsou zničeny a schylují se k bídě a nuzotě. Vpravdě denně snášíme drsný útlak od vojáků a výběrčích. K tomu ještě zdá se, že z Uher nám hrozí největší zhoubu a ukrutnosti od jinovců. Mezi nadějí a bázní očekáváme spasení Boží a pevně se držíme těch slov modlitby Páně: Buď vůle Tvá.“ Sam cítí, jak sil ubývá, jak stará nemoc úporně doléhá na tělo. A v té době připravuje se pro P. Martina vyvrcholení jeho života. Má se ukázati celé vlasti jako muž statečný, který dovede bojovati nejen s kacíři, ale také se jim postaviti v odpor jako pravý vojin na ochranu svého města.

Bitva u Jankova roku 1645 otevřela vítěznému vojsku švédskému cestu. Torstenson v květnu přirazil znovu před Brno. Velitelem císařské posádky byl Francouz Ludvík Radvít de Souches, kalvin. Město mělo jen asi 1500 obhájců (studenty a měšťany, řemeslníky v to počítaje). Studenty gymnasia měl na starosti sám P. Středa. Velitelem jich byl Jan Staffius, důstojníkem Rudolf Říkovský. Na obléhání se P. rektor dobře připravil, zásobil kolej potraviny a stejně včas doporučoval městskému obyvatelstvu, aby následovalo jeho příkladu. Torstenson se chlubil, že do třech dnů Brno, do osmi Špilberk budou v jeho rukou. A zatím plných šestnáct neděl bránila se posádka brněnská útokům oblehatelů. P. Středa byl duší obhájce. V klidnějších chvílích snažil se udržeti obvyklý chod: ve chrámě obvyklý pořádek, v městě se obvykle pracovalo, ba ve školách se vyučovalo. Tím ovšem odvahy a síla obhájců byla utvrzována nejmocněji. Sam velitel posádky, hrabě Souches, ač protestant přicházel navečer k P. rektorovi si odpocínout. Odcházel od něho posílen, povzbuzen v naději, že šťastně nepříteli odolá. Dokud stačily bohaté zásoby koleje, netrpěli obhájci bídou. Ale i ty se vyčerpaly. Nebylo stravy pro koně, nebylo stravy pro obhájce, nebylo střeliva. Jen přimlouvám P. Středu se dařilo, že obhájci neklesli na mysl, když právě v den Nanebevzetí P. Marie dal Torstenson povel ke generálnímu útoku. Ve městě se také připravovali k zoufalému odporu. A v den P. Marie došlo k zápasu, v němž nezvítězila hrubá síla, převaha vojska a zbraní, ale zbožná odvaha ochránců, vedených takovým statečným knězem, jakým se P. Martin osvědčil. Právem se věřilo, že přesvatá Panna nemohla trpěti posměchu, vmeteného jí do tváře švédským vojevůdcem. Proto, když se nápor všech švédských sil zlomil o obranu, Radvít vybízel měšťany, aby poděkovali Bohu a knězi Martinovi. A od té doby se město zavázalo slaviti 15. srpna slavný průvod a služby Boží na poděkování přesvaté Panně. To ovšem bylo v dobách, kdy ještě věřilo se nejen v pomoc Boží, ale kdy také statečnost a odvaha byly ctěny a požívaly úcty a vážnosti. Dnes snad by to bylo trochu jiné...

Obránci Brna houževnatě tvrdili, že poslední dělová koule ze švédské strany padla k nohám P. Středy. Tím mělo býti symbolicky naznačeno, kdo ochránil město. Oddaný cítil P. Marie, který v každé chvíli svého života v Ní nacházel pomocníci a rádkyni, ani v této chvíli nezůstal neoslyšen.

Neuplynulo tolik let od Bílé Hory a katolické Brno dovede se ubrániti švédskému generálu. Patres Societatis stojí v čele obránců ne jako cizinci, ale jako stateční vlastenci. P. rektor, Čech ze slezské Hlívnice, jest skutečným velitelem obrany. Legie jeho studentů bojuje s nadšením a láskou.

Po této slavné době, kdy vyvrcholila činnost P. Středy, blížil se už konec jeho pozemského života. Obhájil Brno, zachránil čest Matky Boží. Ještě čtyři léta sloužil Bohu a národu. Nemoc hlodá na jeho těle. 26. srpna r. 1649 zvítězila smrt nad tímto statečným vojínem. Zemřel v Brně, tam, kde vstoupil do řádu. Zemřel v pověstí světce. Milován všemi, uctíván a vážen a přece tak prostý, chudý, pokorný jako před lety, když vstupoval sem jako žadatel.

P. Martin Středa není sám a opuštěn mezi českými členy Tovaryšstva Ježíšova, kteří v dobách pro národ nejrozhodnějších věnovali se mu s láskou cele a oddaně. Na jeho životě jenom jsme si naznačili obětavost, vytrvalost a statečnost těchto bojovníků svatého Ignáce. Není na nich nic odpuzujícího, hrozného. Nemučí, nevraždí, násilím nevnučují učení Kristovo. Mají na mysli nejdříve svůj příklad, nejdříve sami na sobě ukazují ty ctnosti, jimiž mají se ozdobiti praví křesťané. Proto současníci tak je ctíli, že už za života požívali pověstí světců. Nebyli to zmámení lidé. Doba plná válek, krveprolévání nevychovávala sentimentální lidi. Když pak vzor té otřlosti a otupělosti lidí ctí muže statečné a zbožné jako světce, jest to důkazem, že žili mezi nimi, aby svým životem byli příkladem, pobádáním, vzorem.

Doba protireformační nemá jen stíny, jaké nám kreslí nesvědomití světlonoši „osvěty“ a „pokroku“. Zdravé jádro českého národa zápasilo se dvěma směry. Jeden táhl jej do sféry německého vlivu, druhý přitahoval jej k Bohu. A jako kdysi ve starověké báji rozhodoval pozemšťan o krásě bohyní, tak v této chvíli český národ si volil cestu: do Němce nebo do Říma. Bůh zajisté na přimluvu národních světců a přesvaté Panny dal zvítěziti Římu. Dal mu zvítěziti pomoci takových vojinů, jakým byl P. Martin Středa a legie jeho druhů. Z nich vzešlo obrození, restauratio českého národa.

P. Martin odpočívá v hrobce svého řádu v Brně. I jeho čas přijde, neboť vojín neodpočívá jen tak bez důvodu. Přijde-li dnes či zítra, těžko říci. Ale přijde a zase zvítězí. A český národ s ním. Bořivoj Benetka.

Osud katolíků-politiků.

Nešťastný sklon rakouského kancléře Dollfusse ukázal znovu světu, s jakým nebezpečím se setkává politik, buduje-li své dílo jedinečně na podkladě myšlenky, jež má uvést stát na nové cesty, které vedou k rozkvětu a blahu národa. Svět, který se spravuje nejraději obvyklými prostředky nemorálními, nenávidí myšlenky a duši tak, že nic mu není špatné, co odkládá s pohledu národa duši statečnou, silnou a neoblomnou. Podobný osud stihl již před šedesáti lety i statečného presidenta z Equadoru, Garcia Morenu, jehož vstupní řeč jest dobrým příkladem, jak má mluvit katolík a politik:

„Přisahám při Bohu, našem Spasiteli a při svatých evangelistech, že budu věrně plnit úkol presidenta republiky, vyznávat náboženství katolické, apoštolské a římské, že budu zachovávat svrchovanost a nezávislost státu, stříci a dohlížet, aby byla zachována ústava a zákony. Ať je Bůh mou pomocí a ochranou, dodrží-li slovo, jestliže je poruším, ať Bůh a vlast jsou mými soudci.“

V rozpravě pak řekl Garcia Moreno ještě toto, co ani dnes by nemělo pozbyti účinnosti:

„Podroben vůli lidu zastupovaného národním shromážděním, které bez uvážení, že opět nabídku odmítnu, mi vtisklo do ruky moc, stále hrozící na pohled nepředvídaností, odpřisáhl jsem přísahu předepsanou ústavou u svatého oltáře. A nyní nepozoruji bez úzkosti svou odpovědnost, zvláště při myšlenkách na velké úkoly, jež jsou mi uloženy, a mé slabosti, která je má vyplnit. Vzpomínky na nezávislost, jejíž slavné výročí dnes slavíme, získaná zkušenost z vykonávání moci v době tak pohnuté, které jste mi připomněli, naděje země a vás, ctění zástupci, spočívající na mé volbě, ospravedlňují jen mé obavy a úzkosti.“

Má přísaha mne zavazuje, abych se obětoval náboženství a vlasti, aniž se budu bát smrti, aniž budu doufat na jinou odměnu, než je vyplnění úkolů. — A častokrát by podle mé síly ochablosti, častokrát přemožen bojácností bych ztratil naději, kdy-

by mé oči a srdce nebyly obráceny k nebi. Čím jsem v srovnání se zářícími zakladateli naší svobody politické, jichž vlastenectví, žhoucí často až do šílenství, nás učí obětovat se, jak to udělali sami pro nezávislost a svobodu naší krásné země? Naopak čtyři léta presidentství, za kterého jste se věrně sdíleli se mnou o práci, dala mi zakusiti, jak mnohem nesnadněji na našich horách se pracuje čestnému muži pro veřejné dobro, než špatnému, který je ničitel; takový najde vždy zaujaté spolupracovníky, kdežto potlačovatel zla musí ustavičně bojovat proti egoistické hostejnosti nebo zběhlé oposici. Jak tedy splnit naději národa a důvěru, s kterou jste mne vy a vaši ctění kolegové poctili? Jak zajistit trvání a svobodu republiky, jak uvést národ na cesty civilisace a pokroku u přítomnosti zastánců anarchie, kteří zdvíhají revoluce, aby se vyšvihli k moci jak voda, která na povrchu země se mění v bahno?

V své příliš laskavé řeči jste odpověděli na tyto otázky. Mravnost a síla lidu, jež občerství své zdraví na pramenech vždy oživujícího katolicismu, statečnost a věrnost armády, zbavené zrádců, kteří zneuctívali její řady, poslušnost zákonů, pevnost úřadů, které vaše vlastenectví, osvícené zkušenosti, dovedlo dáti vlasti a jež lid potvrdil s nesmírnou většinou hlasů; těsná jednota republiky se spojenci v Novém i Starém světě; dobrá víra a spravedlnost, od nynějška jediná vodítka politiky vždy důstojné, bezpečné a čestné a odtud pak důvěra v Boha, který nás nepouští ani za štěstí ani za neštěstí. Toto je jediná pomoc, na kterou spoléhám, že potlačím úzkosti a dodrží přísahu. Šťasten, dojde-li k tomu, že budu muset zpečetit krví mou obhajobu náboženství a vlasti.“

A po šesti letech Garcia Morena padl mrtev pod úkladnými ranami svobodných zednářů a anarchistů. Ale jest jeho dílem, že vyvedl Equador na čas z ustavičných revolucí a prolévání krve. Jeho dílo stejně jak v přítomnosti Dollfussovo ukazuje, jaké oběti svět žádá po katolících-politicích.

K. V.

Cestou k Slovenské katolické akademii.

V posledním čísle „Života“ rozhovořil se Msgr Ján Pöstényi, správca Spolku sv. Vojtecha v Trnave, o práci tohoto spolku na obrození katolicismu na Slovensku. Nemohl ze skromnosti uvést, že stojí-li dnes Spolok sv. Vojtecha na výši, jakou by mu mohlo v Čechách záviděti leckteré větší katolické nakladatelství a zároveň kulturně-vzdělávací instituce, je to v prvé řadě zásluhou Msgra Pöstényiho, který své nadání spisovatelské a organizační, prostě celou svou duší věnoval k zvelebení díla, které již bylo před zánikem. Dovedl soustředit pracovníky a mecenáše. Jeho zásluhou rozšiřován zájem o Spolok mezi Slováky, zvláště za mořem, takže soustavný styk s větví americkou pomáhá tuto udržeti, dobrými katolickými knihami ji vzdělávat a bránit slovenštinu před úplnou asimilací v americkém živlu.

Msgr Pöstényi ve svém článku zmínil se stručně o literárno-vedeckém odboru SSV. Chci zde podrobněji na tento významný odbor upozornit, protože jeho cíle jsou veliké a metody pracovní ukazují, že je otázkou času, kdy budou uskutečněny. Hlavním jeho cílem je vytvoření — *slovenské katolické akademie*.

Několik slov z historie literárno-vedeckého odboru SSV. Myšlenka začala býti programem SSV. od schůze 4. listopadu 1920 na podnět nynějšího nejdp. biskupa spišského Jána Vojtaššáka. Již na trenčínském sjezdě Spolku r. 1921 mluví se o nutnosti založení Katolickou akademií slovenskou a žádá se zahájení přípravných prací. Překážkou velmi citelnou,

která se postavila uskutečnění myšlenky v cestu, byl — nedostatek peněz. Jiná překážka byla v inteligenci katolické na Slovensku, která se, jak praví dr. Krčmery st. „v treťom roku jestvovania česko-slovenského štátu len tvorila, preorientovala. Nebol to div po takom urputnom flaku maďarizácie a slovenskému smýšľaniu neprajnej moci.“

Začalo se tedy zvolna, ale výtrvale. Správce SSV. Msgr Pöstényi staral se, aby Spolok se finančně zotavil, což se díky slovenskému kleru a americkým Slovákům podařilo. Současně věnována práce na soustředění slovenské katolické inteligence a za tím cílem založen počátkem r. 1926 měsíčník „Kultúra“. Je s krátkou přestávkou vydáván pravidelně a měli jsme již v našem časopise příležitost upozorniti na jeho přednosti. Práce se začala rozvíjet na slavné tradici, jakou představuje Bernolákem r. 1793 založené „Učené slovenské Tovaryšstvo“ a v Osvaldových pracích v „Literárnych Listoch“, jako příloze „Kazateľne“ a v jeho třísvazkovém díle „Tovaryšstvo“ na paměť Bernolákovy družiny vydané v letech 1893, 1895 a 1900.

Poválečná doba nesla v sobě příčiny, proč byl Literárno-vedecký odbor SSV. vyvolán v život. Byla to potřeba ochrany katolicismu mezi inteligencí a ochrana svébytnosti slovenského jazyka. SSV. byl postaven před namáhavý a odpovědný úkol: pečovat nejen o vzdělání obecného lidu, nýbrž obstarávat duševní potřeby slovenské inteligence. Proto byl za-

ložen „Literárny odbor“, který zahájil svou činnost soustředěním katolických spisovatelů v odbor, čímž byl učiněn první krok k dosažení hlavního cíle „Slovenské Katolické Akademie“. Další práce znamená ponořit se do minulosti a vytěžit pro národ a řeč vše, co se vytěžit dá. Literární historie slovenská má sice pěstitele v českých učencích, ale je to namnoze orientace podceňující práce katolických spisovatelů a zde je nutno nános zapomnění odhrabávat a zpřítomňovat nynější generaci všechno, co předcházelo a na jejím kulturním vývoji z katolického podílu se účastnilo. Studie v „Kultúre“ a pak samostatný sborník odboru, vydaný r. 1933, ukazují, že rozvrh práce byl dobře volen a že se v něm houževnatě pokračuje.

Jedna směrnice Literárno-vedeckého odboru vede ke studiu minulosti, druhá soustřeďuje katolickou inteligenci, chce ve všech odborech mít průkopníky, ve vědě, v literatuře, aby talenty nezakrněly, aby katoličtí slovenští spisovatelé měli stálý příliv mladých plodných sil. Obrana jazyková směřuje k očistě jazykové od cizích vlivů a žádá, aby spisovatelé slovenští psali co nejryzejším jazykem, aby inteligence i lid si jej osvojili.

Cílem Literárno-vedeckého odboru Spolku svätého Vojtecha je „uplatnenie záujmov katolicizmu v literatuře slovenskej a obrana nacionalizmu slovenského na podklade čistoty spisovnej reči, zakladajúcej se na rýdzosti strednej slovenčiny. Tento cieľ odbor chce dosiahnuť:

- a) vydávaním časopisu vedyckého rázu;
- b) vydávaním podielových kníh pre inteligenciu;
- c) kritikou rukopisných diel literárnych a vedyckých;
- d) umožňovaním študijných ciest tu- i v zahraničí;
- e) usporiadaním kurzov, sjazdov, prednášok;
- f) staraním sa o uctenie pamiatky zaslúžilých mužov, a to pamätnými tabuľami, pomníkmi, vydávaním literárnych diel, životopisov, zhodnocovaním ich zástoja vo verejnom živote, v literatuře, vede a umení po katolíckej stránke.

Po výčtu programu tohoto odboru několik slov o organizační výstavbě. Ve vzpomenuťm již sborníku odboru z r. 1933 ve studiu dra K. Krčméryho st. najdete podrobná data. Nám postačí pro informaci jen stručný výběr.

Již na začátku bylo uvedeno, že SSV. našel v nejdůst. p. spišském biskupu Jánú Vojtaššákovi plnou podporu pro položení základu, na kterém by pak nejbližší slovenské generace mohly postavit „Slovenskou Katolickou Akademii“. Hned na druhém místě nutno uvést americké Slováky, kteří vedení svými kněžími, žijí pro rozvoj svého národa a otcovské víry a všemožně podporují úspěštilá snažení ve staré vlasti, protože tím posilují kořeny i peň národa a okřívají mizou společné národní síly. Když se podařilo správci SSV. Msgr. Pöstényimu skupiti kolem trnavského domu Spolku všechny budovy a postavila se nová budova SSV., její západní křídlo zařízeno jako knihovna a museum. Tím začaly předběžné práce k uskutečňování plánu zříditi Slovenskou Katolickou Akademii (dále ve zkratce SKA.).

Začátky velkých věcí jsou vždy skrovné. Průkopníci myšlenky SKA. začali se soustředěním slovenských katolických spisovatelů do odboru při SSV. V krátkém čase shromážděno jich v odboru 136. Pak rozhodnuto, že jakmile dovolí poměry, že se zřídí Literárno-vedecký odbor SSV., k čemuž došlo na jubilejní valné hromadě SSV. 4. srpna 1930. Předsedou zvolen báňskobystřický nejdp. biskup Marian Blaha, místopředsedy dr. Buday a dr. Krčméry a 15členná komise k vypracování organizačního řádu a pracovního plánu. Stanoveno trojí členství: čestné, zakládající (jednou provždy 2.000 Kč) a řádné, které se dělí na literárno-vedecké a podporující. Platí stejný příspěvek a od členů „literárno-vedeckých“ se žádá, aby ročně dali odboru k dispozici aspoň jednu lite-

rární práci, ať už z krásné literatury, nebo vědeckou.

Po rozeslání 6.000 přípisů vrátilo se napoprvé jen 437 přihlášek. Bylo nutno užiti metody osobního styku. Vedení se obrátilo na významné a vlivné jednotlivce, zaslány jim seznamy těch, kteří se pro vstup nerozhodli, a přihlášky a práce byla korunována úspěchem. Ke konci roku 1930 blížil se počet členstva rapidně tisícovce, koncem února 1931 bylo už 1.223 členů, 18. dubna 1.503 a 23. srpna 1931 při valné hromadě konstatováno již 1.717 členů. Koncem roku 1931 bylo jich 1.831, z toho 858 duchovních (mezi nimi 148 bohoslovců) a 974 laiků. Menší byla horlivost v placení příspěvků, což je všeobecná bolest v našich spolcích. Výsledek upomínek a reorganizačních opatření byl, že koncem r. 1932 bylo členů „Literárno-vedeckého odboru“ 1.665.

„Literárny odbor“ měl první schůzi 24. listopadu 1930. Přijal pracovní řád, zvolena pětičlenná správa, která se pak kooptací rozšířila na 15 členů. Rozhodnuto opět vydávat „Kultúru“, nedávno zastavenou pro nedostatek porozumění v inteligenci, pod vedením dra Zlatoše, který ji s redakčním kruhem řídí až dosud. Nyní má výbor L. O. 100 členů. Z prací výboru L. O. uvádíme hlavně důkladné probrání otázky nových pravidel slovenského pravopisu. Správa odboru pověřena, aby připravila potřebný materiál pro vydání nových pravidel, které by pak Slovenská Matica v novém vydání uplatnila. Organisoáním této práce pověřen místopředseda dr. Karol Krčméry. Ustavila se zvláštní komise, jedna 5členná zabývala se teorií, druhá 23členná měla praktický program na vypracování slovníku. Tato práce byla později zastavena a čeká se na to, až dojde k dohodě se Slovenskou Maticí, pod jejímž protektorátem by mohla tato práce býti upravena a doplněna vyjítí. Teoretická práce na pravidlech slovenského pravopisu je skoro hotova. Elaborát byl postoupen Matici Slovenské, na jejíž loňské valné hromadě došlo proto ke srážce z politických příčin, t. zv. centralistů contra autonomistů.

O „Kultúre“ jsme v „Životě“ několikrát referovali. Má pevný plán a plní své poslání dobře. Mladí přicházejí zvolna, ale určitě k vedení v odboru i ve vedení listu a to je zárukou dobrého vývoje. Více je třeba poukázat na akci odboru soustřeďovati katolické spisovatele při soutěžích. Byla vypsána soutěž na témata: Katolická sociologie, nebo dějiny filoso-

Karel Vlček:

Léto

Do nocí tryskají nesplněné touhy dní
Naděje

Vise

Měsícem chycené paprsky sluneční

Léto je

Sikmá věž v Pise

Sklání se

Nepadá

Žije

Když na venek duše ne jistě v ní

Každý rok má svoje léto

Každý věk

A někdy člověk neubrání se

Nálada

Zmije

Je hřích

Plazí se po zemi skryt

Sám jedovatý jed pije

V létě má kalichy plné a stápi se v nich

! Lilií mít

Dokrvácely jahody na stránkách

fie. Odměna 5.000 Kč. Vedle toho tři literární témata z dějin katolického písemnictví na Slovensku. Za každou práci 10.000 Kč. Podílovými knihami je vždy sborník odboru a některá zábavná kniha, román a pod.

Pro doplnění přehledného obrázku literární a vědecké práce v lůně Spolku sv. Vojtěcha je třeba poukázat na čilé styky se slovanskými národy. „Spolek sv. Vojtěcha“ je ve styku s družstvem sv. Jeronýma

v Záhřebě, sv. Mohora v Lublani, sv. Vojtěcha v Poznani, se Svatováclavskou Ligou a se všemi redakcemi katolických listů. O spolupráci s „Životem“ netřeba zvláště se šířit. Náš slovenský program je vyhraněn a spočívá na soustavném glosování všeho katolického života na Slovensku. Neděláme to pro potlesk davu, nýbrž pro blaho společné, pro rozvoj katolicismu ve svobodném národě československém.

Jožo Mäs—

Válka a mír ve světle křesťanské mravouky.

Pojednáváme-li o míru mezi státy, musíme si uvědomit, že základem veškerého míru jest vnitřní mír člověka, o kterém sv. Tomáš Aquin. praví, že spočívá ve vnitřní harmonii prán člověka. Jestliže tento vnitřní mír panuje u jednoho, druhého, třetího atd., tu docházíme k obecnému míru ve státě, který spočívá v jednotné vůli všech, ve svornosti.

Ovšem na základě asociace protiv při pojmu mír vybavuje se nám hned opak jeho, válka.

Základem mravouky křesťanské jest učení Kristovo a apoštolů. Zde pak nemůžeme se dopátrat nejmenší zmínky o válce. Ale v evangeliích jest mnoho míst, zmiňujících se o míru. Nad Betlemem slyšíme gratulaci andělů lidstvu k narození Vykupitele: „Pokoj lidem dobré vůle“, t. j. mír lidem svorným. V horské řeči praví Kristus: „Blahoslavení pokojní, neboť oni zemí vládnouti budou!“, vlada na zemi bude svěřena lidem vyhledávajícím pokoj a mír. Po zmrtvýchvstání pozdravuje Spasitel své apoštoly božským pozdravem: „Pokoj vám!“ Praví: „Milujte své nepřátele, dobře činite těm, kteří vás nenávidí!“ Petrovi: „Schovej meč do pochvy!“ Učí nás modlitbě: „Odpušť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům!“ „Smiř se s bratrem svým a pak obětuj svůj dar.“ „Udeři-li tě někdo na levou tvář, nastav mu pravou.“ Na kříži se modlí za své nepřátele: „Odpušť jim, neboť nevědí, co činí.“ Jindy praví: „Neodpírejte zlému.“ Poslední výrok je velmi často mylně vykládán. To neznamena, že by člověk neměl hájit svého práva. Znamená to, že se nemá člověk mstít proti dřívějšímu: „Oko za oko, zub za zub.“ Miliony svatých mučedníků dokazují správné chápání této zásady.

U sv. Otců nevyskytuje se nějaká zvláštní doktrína o tomto problému. Sv. Otcové hlásali evangelium pokoje a lásky, je rozvíjeli a vykládali.

Ve středověku z osobních potyček šlechty vyvinuly se pravidelné boje mezi jednotlivými šlechtickými rody spojené s lupem, únosy žen, zákeřná přepadení a vraždy. Tu církev zavádí instituci zvanou treuga Dei, Boží mír. Byly to smlouvy, na základě jichž byly v určité dni v týdnu staveny rozbroje. Z nich se postupem času vyvinuly landfrídy mezi většími územními celky. Ochráncem míru, nejvyšším landfrídníkem byl panovník, kterého podporovala v mírové činnosti církev.

Ovšem církev, která hlásala treugam Dei, hlásá a organisuje křížové výpravy. Církev spěchá zabránit vraždění nevinného obyvatelstva, ničení kostelů a zneuctívání svatých míst, křesťanstvu nejposvátnějších, s nimiž byla spojena muslimská expanse na východě. Což to byla maličkost takovému francouzskému rytíři, opustit rodinu, vypravit se na dlouhou, strastiplnou cestu po souši nebo moři do neznámých končin, kde ho čekala smrt v boji, nakažlivou nemocí, vysílením? Byla zde idea spravedlnosti, náboženské zánění, které vedlo křížové výpravy, výkvět západního rytířstva do pekla orientu.

Stejně tak boje proti heretikům měly svůj základ v ideji bránit bezpráví, míru, neboť heretici šířili své podvrtné nauky ohněm a mečem. První obsáhlejší pojednání o válce nalézáme u sv. Tomáše Aqu. II. IIae. qu. 40, a. 1.

Zde andělský doktor praví, že válka jest nesvár se zbraní v ruce proti vnějším nepřátelům, masy proti mase. Aby válka mohla býti spravedlivě započata a vedena, vyžaduje se trojí: Autorita nejvyšší moci státní, spravedlivý důvod a pravý úmysl. K tomu klade katolická morálka příkaz zachovávat statuty mezinárodních konvencí o vedení války, o zbraních, bombardování zázemí, ochrana Červeného kříže atd.

Soukromá osoba nemůže totiž provádět mobilisaci nutnou k válce. Stejně tak jako správa státu jest svěřena vládčům, musí se vládově postarat i o bezpečnost státu uvnitř i na venek, třeba se zbraní v ruce.

Spravedlivý důvod není libovůle vládce, nýbrž nutnost, diktovaná ohledem na lidské životy, škody materiální a bezbranné trpící zázemí. Před započetím války nutno užít cesty smíru, arbitráže. Válka může mít spravedlivou příčinu v obraně. K tomu stačí, aby jeden stát navrhl satisfakci utrpěvšímu státu. Jestliže satisfakce nebyla přijata a nepřátelský stát si ji chce dobýt se zbraní v ruce, tu spravedlivě nutno sáhnout k obranné válce.

Válku útočnou katolická morálka zavrhuje, ať se jedná o imperialistický výboj o slávu, nebo mečem učiti někoho víře a civilisaci. Jedinou spravedlivou příčinou k útočné válce jest utrpění bezpráví. Španělský dominikán František de Victoria ze XVI. stol. demonstrativně uvádí spravedlivé příčiny k útočné válce, jako zpětné získání nespravedlivě zabraného území, odplata za těžkou urážku státu a jeho představitelů, porušení uzavřené smlouvy.

Spravedlivý úmysl války má být, aby se šířila oblast dobra, aby se předešlo většímu zlu a konečně spravedlnost vyžaduje odplatu. Sv. Augustin praví, že válka se vede proto, aby se dosáhlo míru. Válčíci má míti na zřeteli mír a válka má býti cestou k míru s poraženými.

To by byly ovšem v teorii požadavky katol. mravouky při rozhodování o válce vůbec. Ovšem v praxi nutno se utéci k mezinárodním institucím na vyřizování mezistátních sporů arbitráží.

O vedení války rozhoduje diplomacie. Voják nemusí rozvažovat ani vyšší, zda je válka spravedlivá, nebo nespravedlivá. Jest povinen bojovat; je-li povolán, může bojovat s klidným svědomím. Jest hříchem zrušit přísahu, utéci z boje, vzdáti se nepříteli a tím porušit přísahu státu. Při dobrovolné milici musí dobrovolník uvažovati o spravedlivosti války. Jeho účast je závislá na jeho vůli. Dále se zde jedná o škody, jež nespravedlivě mohou býti napáchány bližním a pak je to hazard s vlastním životem.

Církev zdůrazňuje lásku mezi křesťany, mezi národy, jak činil papež Lev XIII., Pius X., Benedikt XV. a nyní Sv. Otec zdůrazňováním hesla: Pax Christi in regno Christi.

Po válce byla z popudu presidenta Wilsona zřízena nadstátní organizace: Společnost národů, která by mezistátní spor vyřizovala cestou arbitráže. Vatikán byl mnohokrát zván do Společnosti národů, ale vždy odmítl, ježto nemůže plnění závazků z členství dodržet (na př. jako ozbrojenou mocí donutit útočníka k složení zbraně). Dále jsou zde hmotné povětšinou zájmy, jež sleduje Společnost národů. Církev

zastupuje zájmy duchové, zájmy všech lidí, všech národů. Jistě že ze svého učitelského úřadu zaujímá stanovisko k různým problémům hmotným, aby věřící měli direktivu. Je to stále nabádání k míru, noty o zbytečném zbrojení a znepokojování. Církev nemůže jinak působiti, leč morálním nátlakem.

A mezinárodní politika, kolik je to kompromisů se

spravedlností, poctivostí, s láskou, zkrátka politika je jednou z nejrelativnějších věcí na světě. Proto se nemůže církev oficiálně stavět za žádnou, jak by toho vyžadovaly mezinárodní instituce, neboť církev má postavení nadnárodní, má poslání ke všem národům a státům, a to poslání míru a lásky.

Karel Horalík.

Dr. J. O. Martinovský:

O prvních rasách evropských.

„Jest bohužel těžko domakati se pravdy za určitými sice, ale proti sobě ostře stojícími názory moderních anthropologů.“

(E. Rádl: „Dějiny výv. teorií.“)

Maličko o kolébce lidstva.

Kde dlužno hledati kolébku lidstva, t. j. místo, odkud se člověk šířil po zemi, o tom nevíme nic pozitivního. Domněnek ovšem je více než dosti, starších i nových, důmyslných i fantastických. Čtenář, probírající se těmito hypotézami, sotva se asi ubrání úsměvu a myšlence na klasický verš o původu Homerově. Jedni z anthropologů míní, že nejlepším prostředím, které prvotního hloupoučkého člověka náležitě „ostřílelo“, t. j. duševně i tělesně otužilo, je jediné prostředí chladné, jiní za ideální místo pro květ tvorstva považují tropy. Třetí zase zdůrazňují jiné momenty a tak vskutku laik, který se nevyzná v jemných nuancích vědeckých měr a vah, udělá nejlépe, bude-li svrchovaně kritickým a počká, až lepší nějaké poznání přinese čas.

Spícherky, Gronsko, Sibiř, Asie Střední, Přední i Jižní, Evropa střední i jižní, Afrika a konečně tajemná země Lemurie (toho času někde na dně Oceanu Indického) a Atlantis (v hlubinách Atlantiku), tyto všechny oblasti jsou podle různých autorů kolébkou lidstva. Schází nám tu tedy ještě Austrálie, Nový Svět a Antarktida, aby anthropologové prohlásili za kolébku člověka veškeré kontinenty naší země a přece se zdá, že ta oblast, z níž lidé vyšli, byla docela malá.

Říkají mnozí nadšenci: „Věda je věčná — časem zodpoví i otázky, jež se zdají nám dosud nezodpověditelnými.“ Zajisté, že věda dokázala už mnoho, zaslouhuje si patřičné úcty, o kolébce lidstva však nemůže nám říci dosud nic pozitivního, hlavně proto, že z té kolébky zbylo tak málo prvků — tělesných pozůstatků po pračlověku. Či snad zbyly a my jsme jich ještě nenašli? Kdož ví — budme trpěliví!

První rasy evropské, o nichž něco více víme.

Kdy první člověk vkročil na půdu evropskou a odkud přišel, to je zase hádanka. Anthropologové sbírající a pečlivě ohledávající každou starou lidskou kůstku, nám však bezpečně říkají, že lidé žili u nás v době ledové, někde na jejím konci. Celou severní Evropu pokrývala tehdy souvislá ledovcová pole, sahající až k našim severním hranicím českým. V té době žil v Evropě *Neandertalec*, člověk nízké, zavalité postavy, silných, krátkých, zakřivených údů, jeho lebka měla ploché, nízké, silně dozadu vtažené čelo, nad očima silné, vyniklé oblouky, vyniklé kosti lícní. Spodní čelist byla nápadně masivní, brada zato téměř žádná. Neandertalci — toť první lidská rasa v Evropě, o níž toho víme už poněkud více. — A bude vás zajisté zajímati, odkud? R. 1856 byla objevena v jeskyni neandertalského údolí u Düsseldorfu první lebka této rasy, která se odtud nazývá neandertalskou (*Homo neanderthalensis*, či *Homo primigenius*). Pokud byl nález ten ojedinělý, nepřikládali mu někteří anthropologové zvláštního významu; ba německý přírodopisec a lékař R. Virchow ji

prohlásil za lebku chorobně změněnou. Nálezů však přibývalo (Spy, La Chapelle, Krapina a j.), takže dnes nadevší pochybnost tento člověk v Evropě žil. Jiné nálezy pak ukazují, že dlouho před ním žily zde i jiné rasy. O nich však víme daleko méně a mnohé věci jsou sporné.

Druhá rasa, která nepochybně přišla mnohem později — je *rasa cromagnonská*. To už ledy ustoupily a valnou část Evropy pokrývaly stepi s charakteristickou zvířenou kopytníků, které *Cromagnonec*¹ lovil. Byl to dlouholebec, štíhlejší a rysů nepoměrně ušlechtlejších než Neandertalec. Byla to rasa duševně velmi vyspělá, o čemž svědčí podivuhodná skulpturní a malířská díla, jež zanechala po sobě hlavně v jeskyních pyrenejských. Odkud přišel tento umělec, zase bezpečně nevíme. Pravděnejpodobněji z Afriky. Pro to svědčí objevy německého badatele Frobeniusa, který na svých cestách Libyjskými pouštěmi minulého roku našel na skalách malby, které živě připomínají umění Cromagnonce v jeskyních pyrenejských. Francouzský anthropolog E. Piette upozorňuje dále na negroidní typ sošek žen, které Cromagnonec vyráběl a na přímo negroidní typ lebky z Grimaldi, což vše zajisté svědčí pro africký původ cromagnonské rasy. Po Cromagnoncích máme bezpečné doklady také na území naší vlasti, a sice na velkolepých nalezištích moravských u Předmostí a Vistonic. Předmostské naleziště je i tím památné, že na kostrách tam nalezených byly zjištěny znaky obou ras, což svědčí o tom, že se křížily, čili, že Cromagnonský umělec zastihl ještě v Evropě Neandertalce.

Zbývá ještě říci, na jaké kulturní výši byly tyto dvě prastaré rasy evropské. Máme tu dvě kriteria, a sice tělesné vlastnosti a obraz jeho činnosti duševní ve zbytcích nástrojů, ozdob atd.

Pokud se týče měření duševních vlastností člověka dle tvaru a velikosti lebky, o tom bylo psáno již v článku předešlém. Leč jelikož se oceňování kulturní výše stále a stále tímto způsobem provádí, je třeba i o něm se zmíniti. Ostatně, jak uvidíme, bude to velmi poučné.

Neandertalec je řadou anthropologů vynášen jako „parádní“ kousek z inventáře dokladů, že člověk má ve svých předcích opice. Dokonce se někdy tvrdí, že Neandertalec jeví nápadné vztahy ke gorile, Cromagnonec k orangutanu. U Neandertalce se jmenovitě zdůrazňují tyto znaky: bezbradost, vtažené čelo, vyniklé oblouky nadočnicové a vysedlé kosti lícní. To se ovšem popříti nedá. Tak Neandertalec vypadal. Ale stačí to už k tvrzení, že Neandertalec byl méně člověkem než my? Když už tedy tak lpíme na vlastnostech tělesných, jakožto měřítku duše, budme dů-

¹ Tato rasa bývá nazývána také aurignackou podle jihofrancouzské jeskyně u Aurignacu. Jindy je rasa aurignacká považována za rasu samostatnou a krom toho jsou rozenávány ještě rasy solutréská, předmostská, grenellská, grimaldská a j. Rasy jsou tu pojmenovány buď podle nalezišť koster (Grimaldi, Cro-Magnon, Grenelle, Předmostí), nebo podle kulturních stupňů, jež jsou těmto rasám přiřítány (kultura aurignacká). Pro jednoduchost budeme všechny tyto rasy zahrnovati pod souborný název rasy cromagnonské. Níjak tím nechybíme, neboť všechny tyto rasy vykazují nápadné shody i v produktech své duševní práce i ve znacích tělesných, takže se nepochybně jedná o jedno lidstvo — jednu rasu, jež se kulturně a tělesně rozrůstala a vyvíjela.

slední! Který ze znaků tělesných má být závažnějším měřítkem pro duši než mozek, vždyť materialisté dělají mezi něj a duši rovnítko. Nuže, tedy jeden z předních amerických antropologů, Osborn a jeho spolupracovníci, měřice kapacitu mozkovny, docházejí k následujícímu výsledku. Cromagnonec nosil ve své lebce 1.550 cm³ mozku, Neandertalec 1530 cm³ mozku, průměrný moderní Evropan však toliko 1450 cm³. Profesor Matiegka naměřil v kostnici mělnické pro lebky české kapacitu 1246—1868 cm³ pro muže, 1220—1678 cm³ pro ženy. Podle těchto a dále Schiffových a Mišičkových měření se počítá průměr 1415.7 pro muže, 1304.9 pro ženy. U domorodců australských činí průměrná kapacita mozkovny 1310 cm³, u Indiánů (kmen Veddah) 1250 cm³ a u Papuanů pouze 1236 cm³.

Tato čísla tu neuvádíme z nějaké škodolibosti, jelikož stejně jako tvar a výraz obličeje není naprosto ani kapacita mozkovny měřítkem duše.

Na tomto místě budtež uvedeny další zajímavé výsledky Osbornovy a jiných, povýtce amerických antropologů, které B. Brauner shrnul v zajímavém pojednání: „Jak povstal člověk?“ (Příroda, roč. XXIII., str. 175) v následujících šest bodů: 1. Některé rasy fosilního člověka v posledních 1,250.000 letech měly kubický obsah rovný anebo větší, nežli moderní člověk. 2. Silně přehlížený člověk jeskynní Palaeanthropus (Neandertalec, pozn. pisatelova) nebyl inferiorní vůči nám ani co do obsahu mozku, ani co do zručnosti, ač stál daleko pod námi co do civilisace. 3. Některí lidé jeskynní (Homo sapiens Cro-Magnon) vynikli nad nás co do průměrné kapacity mozkové i co do průměrné schopnosti umělecké. 4. Na konci třetihorní doby žila rasa s kapacitou mozkovou rovnou minimu toho, co ukazují dnešní Veddahové, Papuaní a domorodci australští. 5. Poměr váhy lidského moz-

ku k váze tělesné v době čtvrtohorní byl patrně ten-
týž, jakým je i dnes, to jest 1:50 (Weber 1896), v kontrastu k antropoidním opicím, u nichž poměr ten je u gibbona z Asie (130 g), 1:66 až 1:73; u šimpanze z Afriky (412 g) 1:51 až 1:61; u orangutana z Bornea (400 g) 1:183 až 1:194. Všichni tři jsou „stromoví“, kdežto „stromové“ — zemská gorila ze Západní Afriky (565 g) ukazuje poměr 1:150 až 1:200. 6. Pithecanthropus z Trinilové rasy z Jávky má mozek zakrnělý (940 cm³).“

K tomu bychom dodali ještě jen tolik. Pro nás duše Neandertalcova a Cromagnoncova (event. duše ještě starších lidských ras) je stejnocenná s duší člověka nynějšího. A tato lidská duše činí člověka člověkem, nikoliv brada ani lebeční indexy, neboť tvar těla je funkcí duše a nikoliv naopak. Že se člověk po stránce tělesné vyvíjel, nechceme popírat. A tento vývoj si představujeme takto: Z vůle Boží hmota byla oživena duší, hmotné spojeno s nehmotným. Tato duše u předků lidských, ať už byli zasazeni v kteroukoliv periodu vývoje země a organismů, byla nadána týmiž silami jako duše dnešních lidí a duše všech lidských tvorů, které z dnešních lidí se vyvinou v budoucnosti. Duše se nemění, nýbrž toliko tělo. Obrazně řečeno — duše si vytváří stále dokonalejší a dokonalejší nástroj pro své projevy. Duše, jakoby zápasila s hmotou, která ji v tom smyslu omezuje jako umělec špatný nástroj. Toto pojetí nejen že uznává vývoj, nýbrž ho přímo ve svém důsledku žádá. Ano, vývoj existuje. Vývoj je tak velkolepý děj a vpravdě úžasný děj, že je vskutku podivuhodnou omezeností, chtít jej připsati pouze hmotě. Rádi bychom ovšem, aby všichni badatelé o tomto vývoji uvažovali s takovou vážností a seriosností, jak si to tento předmět zasluhuje bez tendenčních postranních úmyslů, jež s pravou vědou nemají co činiti.

Německo viděné očima Němce z r. 1892.

Julius Langbehn ve své pověstné, anonymně vydané knize „Rembrandt jako vychovatel“ zapřisahal Němce před rostoucí barbarisací ve všech odvětvích života. Jeho hlas zůstal hlasem volajícího na poušti, neboť, jak nyní víme, Německo zvolilo právě tu cestu, s které je chtěl Rembrandtdeutsche, jak byl Langbehn nazýván, odvésti. Jak opravdově se snažil o nápravu, toho jest příkladem vlastní jeho život. Žil povětšinou odloučen od německé společnosti, hledaje zdravého duševního života u nižších vrstev, které nebyly ještě tak zproletarisované, jako jsou teď. Tohle hledání přivedlo jej, tvrdošíjného ateistu v mládí, k poznání svrchované pravdy katolické, takže v skrytu přestoupil a stal se jedním z nejvášnivějších spolupracovníků biskupa Keplera na obrodě katolictví v Německu. Život tohoto učence, který se ve mnohém podobá L. Bloyovi a A. Hellovi, jest dobrým ukazovatelem spásy Německa. Sentence, které uveřejňujeme, byly roku 1892 připojeny ke knize „Rembrandt als Erzieher“.

*

V dnešním Německu jsou slova stud a ctnost pro posměch. Jednou se může hořce vymstít tento výsměch.

*

Co nejdříve nezbytně zplesniví kultura, založená na vnitřní a vnější sprostotě. Jen na čistě skromnosti vnitřní a vnější je pravá kultura. Němcům opravdu sluší vystavět oltář hanbě.

*

Jsou tedy Němci Bohem tak opuštěni, že nepozorují, ani netuší, jak málo ideálů jim dnes ještě zůstalo? Jak je mnoho příčin pro to, aby zadrželi v čase ještě to, co z ideálů zde dosud je! Jak mají zapotřebí požadovati ty ideály, které ještě mohou zkvést.

*

Kdo chce vyřešit, pokud je to vůbec možné, dělnickou otázku, tomu jest třeba, aby ukázal dělníkům, že má pro ně srdce. Ostentativně na odiv stavěné křesťanské zásady pomáhají k tomu právě tak málo, jako junkérsky předhozené vysvětlení: „O vás bude

postaráno; ostatně, držte hubu, nebudete-li zticha, dostanete výprask.“ Což skutečně není čestný ani lidský způsob jednání s lidmi trpícími a bloudícími. A tím je méně politické takové hrubé zacházení, jež možno nazvat nejspíše bezhlavým. Jen srdci lze získati srdce.

*

Židé jsou pro Němce přechodné zlo. Vlastní německé zlo má své kořeny hlouběji. Jmenuje se: malichernost, závist, úzkoprsost, pedanterie, neskromnost, školmistrovství, vychloubačnost, bezhlavost a nedostatek půvabnosti, zkrátka měšťáctví a farizejství každým způsobem. Kdo v Německu je mlád a statečný, ať tasí meč proti tomuto.

*

Rembrandtdeutsche chválí ve své knize široké srdce katolíků. Což se i potvrdilo, když katolíci jeho knihu nejen přijali, ale i uznali, a nejen uznali, ale i pochopili. A toto má tím větší váhu, čím autorovo stanovisko jim bylo protivnější. Svědomí katolíků je tedy nad stranickým hlediskem. U kohopak tomu dnes je ještě tak?

*

Katolicismus nechce, aby byl studován s vysokého majáku vnitřní nebo vnější politiky. V kapličky u cesty, v srdci sedlákově, na starých zámcích šlechty, v domech bohatých obrazy a hudbou, v šedivých vlasech kněží naučíme se jej znáti. Tam nalézáme, že jeho moc není jen v charakteru, ale i ve vzdělání. Ze je v něm hodně národnosti a že nelze jej beztréstně nedbat.

*

Předhazujeme stále židům neskromnost, ale je dnešní průměrný Němec skromný? Ničeho není méně než tohoto. Právě základní chybou je jeho neskromnost. Roztahuje se v samé pyše ze vzdělání, ze stranic, z víry atd. K tomu se připojuje blbost vzdělání, stranic, společnosti a sektářství a právě tak lživost vzdělání, stranic, společnosti a bezbožectví, jež je už samo líž. Zajisté, tito lidé nemají práva vystupovat proti židům.

Přeložil Karel Vach.

Politické poutí. „V letní době pořádali lidovci poutí na jednotlivá místa mariánská v naší vlasti. Sjelo se vždy dosti lidí, někdy desetitisíce... Pout má mít jediný toliko cíl: přiblížit duši co nejtěsněji k Bohu. Odprositi Ho, potěšiti, usmířiti. A člověk, odcházející do svého domova se svatého místa, odchází s Bohem v srdci. Nebylo tomu vždy tak o poutích výše zmíněných. Zabránilo tomu přednášky politické, o poutích přednášené...“

Napsal „Život“ r. 1921 a platí to ještě dnes.

Úcta před osobností. „Úcta před lidskou osobností spočívá na víře, na přesvědčení, že každý člověk je mikrokosmem, který ztělesňuje díl Božské myšlenky. Osobnost je obklopena vlastní sférou práv a povinností k Bohu a bližním. Práva a povinnosti nejsou omezeny na občanskou a časnou společnost, zasahují daleko více výše. Řídíme se jen nutnou logikou, řekneme-li, že strana, která vládne v Německu, jde vstříc katastrofě, protože národní pozdvižení není uskutečnitelné, nespočívá-li na náboženské výchově.“

„Na zříceninách Sodomy nelze vybudovati Spartu“ bylo právem řečeno po smrti Roehmův.“

Illustrazione Vaticana.

Knihy. „Svět je dnes pln knih. A dnes je kniha člověku nutnou potřebou — jest denním pokrmem, nápojem, osvěžením, jest nerozlučným, nejdělnějším přítelem; kniha jest nám mnohdy studnicí, z níž čerpáme poznání pro cesty života. Jsou různé prameny, čisté, shnilé, ano i otrávené. — Kdo nám bude přítelem, pokrmem, osvěžením, vůdcem? Kam ty sáhneš? Neptám se, které osvěžení, nýbrž kterého vůdce, tv si zvolíš. Máš-li dojiti svého cíle, zvolíš si za přítele nepřítel Božího — budeš pít z pramene otráveného?“

Dr. Jan E. Urban OFM.: „Fons aquae vivae.“

Dobročinnost z krve chudých. „Každého roku propustí Carnegieho ocelárny tisíce mrzáků a sta mrtvol... Celý svět se dovidá, jaké miliony jsou věnovány na dobročinné účely, nedozví se však nikdy, jak jsou vydělávány.“

A. Heye: Cestou...

C o ž i v o t a l

Prelát rajhradský Petr Hlobil osmdesátníkem. V tichosti svého prací naplněného života dožívá se 26. srpna v Rajhradě u Brna osmdesátky J. M. prelát Petr Hlobil, opat tamějšího benediktinského kláštera. Narodil se v Kroměříži 26. srpna 1854, tam vystudoval piaristické gymnasium. Do kláštera vstoupil 7. září 1872, bohoslaví studoval 3 roky na řádovém učilišti v Solnohradě, čtvrtý rok v Brně. Slavné sliby složil 1. dubna 1877 a též rok 18. října byl vysvěcen na kněze. V duchovní správě působil v Rajhradě, tamtéž byl katechetou. Z prvních let jeho kněžského působení datuje se velká láska ke kostelní hudbě. Od r. 1879 do 1900 řídil kostelní kůr v rajhradském klášterním kostele. V r. 1893 stal se rajhradským farářem, kterým byl plných 20 let, spoluměškánem modřickým v letech 1904—1922, klášterním převorem se stal r. 1912. Opatem byl zvolen 8. února 1922. Vedle četných vyznamenání, kterých se mu za života dostalo, je jedno, které jej asi nejvíce těší. Je čestným členem Obecné Jednoty Cyrillské. Hudba a zpěv je mu nejkrásnější cestou k Bohu. V Rajhradě založil 28. listopadu 1885 Cyrillskou Jednotu, kterou řídí a vede jako předseda po více jak 50 let. Ad multos annos.

Dobrá návštěva pašijových her v Ober-Ammergau. Ačkoliv se zdálo, že události v Německu značně poškodí úspěch pašijových her oberammergauských, ježto mnoho návštěv z ciziny letos odpadlo, přece jen zaznamenávají hry velmi slušnou návštěvu. Dosud navštívilo hry na 120.000 diváků a pořadatelstvo pokládá číslo to vzhledem na všeobecnou krizi za pozoruhodné. Z ciziny jest nejvíce zastoupena Anglie, Holandsko a severské země.

Dr. Josef Ebrle — 50 let. Znamý rakouský katolický publicista, vydavatel „Schönere Zukunft“ Dr. Josef Ebrle slavil 7. srpna své padesátiny.

Přípravu pro světovou výstavu katolického tisku v r. 1936 v Castel Gandolfo zahájeny. Na jaře r. 1936 bude v papežské letní rezidenci v Castel Gandolfo u Říma u příležitosti 75. výročí založení papežského oficiálního deníku „Osservatore Romano“ světová výstava katolického tisku. Výstavní komitě má v čele šéfredaktora „O. R.“ hraběte dalla Torre a generálním tajemníkem je prof. Msgr. dr. Monti. Přípravné práce jsou již započaty a zřízena výstavní kancelář. Výstava má podati co nejúplnější obraz katolického tisku v celém světě. Zastoupeny budou katolické deníky a časopisy, statistický materiál o vývoji katolického tisku, obrázky, dokumentující technický pokrok ve všech ohledech novinářství, ať v redakci, administraci, v tiskárnách, propagaci a organizaci moderního katolického tisku. Zastoupeny budou katolické tiskové agentury, svazy katolických novinářů, žurnalistické školy, chystají se propagační a dokumentární filmy. Podle předběžných zpráv počítá se zatím s účastí Italie, Francie, Československa, Německa, Rakouska, Irska, Španělska, Belgie, Holandska, Švýcarska, Polska a Jugoslaviie, z Ameriky v první řadě Spojené státy, Kanada, Argentina a Brasilie. Kongregace Propagandy uspořádá samostatné misijní oddělení. Žurnalistická škola při katolické universitě v Lille rozřídí a sesbírá všechny časopisy, které slouží výhradně posláni Katolické akce, v holandském Utrechtu budou zase sbírány všechny ženské katolické časopisy. Všechna velká katolická nakladatelství uspořádají své knižní expozice. Ačkoliv bude výstava až za dva roky, už nyní jsou práce v plném proudu. Svatý Otec dal výstavě k dispozici celou rezidenci Castel Gandolfo. Toto krásné letní sídlo s vilami Barberini, Cybo, s letoviskem Kolegia Propaganda Fide a t. zv. kryptoportikus, krytá, 93 m dlouhá a 9 m široká a vysoká kolonáda z dob Domitiánových, budou v krásné zahradní zeleni velmi vhodným prostředím pro uspořádání výstavy. Technické věci výstavy studují techn. gen. ředitel z Vatikánského města, inž. Castetti, inž. hrabě Rattí, synovec papežův a dr. Bonomelli, správní ředitel papežského letoviska. Výstava slibuje býti zajímavou a dokumentární a přivábí velké proudy zájemců z celého světa, protože se skýtá možnost prohlídky papežského letního sídla a starých vykopávek, na př. Domitiánovy vily a pod.

Také v Rakousku klesá počet porodů. Pokles natality projevuje se rapidně i ve státech, jež jsou katol., příznak to tedy nejen nějaké závažné morální, ale i soc. Tak v Rakousku poklesl přebytek živě narozených v r. 1933 na pouhých 5.7 prom. proti 7.2 prom. v roce 1923. Pozoruhodné při tom jest, že Vídeň neodvratně vymírá, čítající na 15.7 prom. úmrtí jen 7.5 prom. porodů. Kdyby vývoj dále pokračoval, v nějakých 170 letech Vídeň by úplně vymřela. Katolické listy rakouské znovu poukazují na nebezpečí velkých měst, jež odssávají národu nejlepší síly a je nič.

Několik dat z nezaměstnanosti mládeže. Na mezinárodní konferenci práce v Ženevě v příštím roce bude jednáno o problému nezaměstnanosti mládeže. Sekretariát Mezinárodního úřadu práce sbírá statistický materiál o počtu mladých nezaměstnaných. Podle „Nové svobody“ je dosavadní výsledek neúplný a data jsou většinou starší. Většina zemí udala nezaměstnanost u mladých do 25 let, Dánsko, Finsko, Itálie a Švédsko do 26 let. Koncem roku 1933 bylo v Dánsku 28 proc., v Německu 26.1 proc., ve Finsku 33.3 proc., Norsku 27 proc., ve Švédsku 33 proc. a ve Švýcarsku 20 procent nezaměstnané mládeže z celkového počtu nezaměstnaných. Ve státech, které poslaly údaje za r. 1932: Itálie 41.5 proc., Československo 24.6 proc. nezaměstnané mládeže. Ještě starší data, a tím pro obraz dneška málo výhodná, zaslala Anglie, Maďarsko a Spojené státy, a to za r. 1930! V té době zjištěno v Anglii 31.4 proc., Maďarsku 42 proc. a ve Spojených státech severoamerických 28.5 proc. mladistvých nezaměstnaných z celkového počtu nezaměstnaných. Z této zatím kusé statistiky je vidět, že mládež na svizelích nezaměstnanosti participuje pravidelně třetinou. V některých státech až čtyři pětiny. Léky, které se chystají, jsou uváděny stejně jako u nezaměstnaných starších lidí: zkrácení pracovní doby, úprava mezd k zvýšení schopnosti konsumu. Oba však byly zaměstnavateli skoro v každém případě zamítnuty. Výsledek ženevských porad nebude valný, bude-li se na věc dívat svět tak, jako letos při jednání o zkrácení pracovní doby.

Velkovýroba zákonů. Shírka zákonů a nařízení mohla by letos vyházeti skoro už jako deník a snad i s dvojím vydáním denně. Skoro každého dne totiž vyhlášen jest nějaký nový zákon neb nařízení. Většina z nich jest na základě zmocňovacího zákona, kteréžto tedy vláda znamenitou měrou používá. Práce však samotná tak znamenitá není. Stačí jen přechystat si jednotlivá nařízení zákonná z poslední doby a uvidíme, iak kvapně a bez rozvahy některá jsou dělána. Takové nařízení o Exportním ústavu, instituci, na niž náš průmysl i obchod tak dlouho toužebně čekal, s dostatek osvědčuje, že generální plná moc sama o sobě nestačí, není-li odpovědných a svědomitých mandatarů. Tajemství úspěchu vlády nespočívá na množství zákonů, ale na jejich kvalitě a té u našich zákonů nikdy nebvlo nadbytek a za zmocňovacího režimu jest jí nedostatek. Že sami autoři zákonů jsou si nedostatků vědomi, ukazuje ta okolnost, že z nových zákonů téměř nikdy nevznikne občanů právní nárok, že má právo, nýbrž jeho právo jest závislé od dobrého uvážení úřadu, kterým může, ale nemusí občanů vyhovět. Čili vylučuje se možnost dovolací revise u správního soudu. Že tato praxe neprospívá právnímu řádu, jest samozřejmé. Ta velkovýroba zákonů není nijak zdravá a i zde by mělo platiti „práce kvapná, málo platná“.

Prázdninové politické kombinace jako každého roku vynořily se i letos. Novým jest tentokrát jen to, že hovoří se i o místě ve státech neivvším a v informovaných politických kruzích hledá se již nyní příští schonný kandidát. Není sice takti v lůžka nemocného domlouvati se o dědictví, ale v politice sentiment nemá mnoho místa. Doufejme, že zůstane i tentokrát opět jen při kombinacích, stejně jako iest ona o utužení přátelské a spojenecké smlouvy mezi stranou agrární a sociálními demokraty.

Třetí říše skutkem. Ztělesnění i symbol sjednoceného Německa císařského i republikánského sni svůj věčný sen v tannenberské mohyle, nad níž současně z mythu stává se skutečností — třetí

říše německá — jejíž pánem stává se Hitler. Sen romantiků XIX. století naplnil se tak rychle, že není v dějinách příkladu, aby kdokoliv soustředil ve svých rukou tak ohromnou moc. Během osmnácti měsíců stal se Hitler výlučným pánem Německa a lidové hlasování 19. srpna tuto skutečnost nepochybně jen ověřil. První období dějin Třetí říše začíná. Věřme, že bude naplněno jen radikálními slovy a hesly a nikoliv válečným halasem a krvavou záplavou nově světové války. Věřme, že Hitlerova pýcha není tak zaslepena, aby neviděla, že proti jediné vůli Hitlerově stojí sjednocená a jednotná vůle celého světa — zabránití nové válce v Evropě.

Rakousko uklidnilo se nyní poněkud, ale teprve nyní se zjišťuje, jak široce bylo rozvětveno spiknutí z 25. července a že oficiální kruhy Německa - vždyť dnes nár.-soc. strana a stát jedno jsou - nebyly daleko od těch věcí. Vláda zlikvidovala konečně dílčí revoluční pokusy a docela střizlivě účtuje nyní s povstalcí. Jest za jímavo, že nejdelší boj byl v Korutanech, kde zdá se, že nešlo ani tak o hakenkrajclerský puč, jako spíše o protest slovinské menšiny korutanské proti režimu. I ten nejlepší režim musí se opírat o souhlas veřejného mínění a jeho nedostatek byl právě v Rakousku příčinou všech těch těžkostí a revolučních pokusů.

Střípky. Chcete-li vědět, jak vypadá luxus, všimněte si, že v Londýně jsou obchody, kde dostanete na př. jednu broskev v dubnu za 38 Kč, jahodu zahradní v téže době kus za 6 Kč, hrušku za 29 Kč, melounek po 75 Kč, doutník za 92 Kč a jemný kapesník za 235 Kč. — Zvláštní typ tiskařského šotka našli v londýnské národní knihovně. V knížce o rozdělení mše sv. z r. 1561, čítající 170 stran, je zároveň ještě 15 stran tiskových omylů a chyb a autor-mnich k tomu připojuje výklad, že ďábel, aby zničil užitek spisu,

popletl nejprve rukopis pisatele a pak mátl sazeče, aby dělal chyby. — Sovětské úřady nařídily koncem července popům, aby se modlili s lidem za úrodu. To už Voltaire říkal, že jeho křeč musí mít víru, aby ho neokradl. — Politický tábor český se stále tříští. Není tomu dlouho, co fašisté a jiné stolní společnosti vytvořili národní frontu a teď se jim rozkládá. Jistá menší politická strana vydá album, aby „celá veřejnost znala naše předáky a pracovníky“. Půjde-li drobení politických skupin tak dál jako dosud, dočkáme se, že některá strana vydá kapesní album všech straníků a voličů — na věčnou paměť. — Z perliček politických pohlavárů: „Politik musí být jako papoušek. Vizte, jak se dříve nepustil drápem jednoho bidýlka, dokud se pevně nezachytí druhou nohou bidýlka jiného. Jistě za nejspíše nesmí politik vyměnit.“ K tomu výkladu, jenž se dál ve vzdušné místnosti, v níž byl nejméně sedmkrát týdně zachráněn stát vyráběním jepičích plánů, nutno připojit opravu. Papoušek, chce-li změnit místo, zachytí se nejprve zobákem na jiném bidýlku a pak teprve přendává jednu nohu. Tím je příklad výstižnější, protože zobák i v politice musí všechno vydržet. — Věřili byste, že je možné, aby napsal list mládeže koalici strany na adresu vlády, v níž sedí dva příslušníci téže strany a hlasují jako ostatní: „Nechtějte, abychom Vás nenáviděli! Nevěříme Vám ani slova. Hnusí se nám, když nám mluvíte o demokracii... Súčtujeme s Vámi!“ Nevěříte? Tak píše list, který soustavně štvě mladé na staré. A při tom zneužívá trpělivosti církevních úřadů, do jejichž kompetence spadá výchova mládeže. — Nedělní Lidové Listy zavádějí přehledy vražd, podvodů, sebevražd a katastrof z uplynulého týdne. Viz číslo z 5. srpna. — Trapné jest, když ani v katolických redakcích nevědí, že protestanté nemají mše a pustí se pak do světa nesmyslná zpráva, „že v Praze v evangelickém kostele byla za Hindenburga sloužena mše“. Nevědomost opravdu nadprůměrná.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Z řečí biskupa Dr. Antonína Podlahy. — Díl druhý. — Nákladem Družstva Vlast a redakcí Jana Lebedy vychází druhý díl Podlahových projevů a řečí. Teprve dnes vidíme, co jsme v biskupu Podlahovi ztratili. Ten nadšený herold sv. Ludmily, sv. Václava, sv. Vojtěcha, sv. Prokopa, sv. Jana Nep. a vůbec všech našich svatých národních patronů ztělesňoval katolickou tradici národa, jehož službě věnoval všechny své síly. Dnes, když čteme Podlahovy projevy plné nadšení a vroucnosti, uvědomujeme si znovu sílu jeho ducha a šlechetnost jeho srdce. Pro tuto svou opravdovost, buditelské nadšení a ohromnou horlitelskou práci památka Podlahova bude stále živá a jeho literární pozůstalost bude stálým pramenem povzbuzení a posily.

Jedno potřebné. — Modlitební příručka pro katolickou mládež. Naše mládež neměla dosud vhodnou modlitební knížku, která by jak

svým obsahem tak i formátem stala se denním průvodcem členů S. K. M. Dnes má mládež vedle skvělé Urbanovy knížky „K Bohu“ i svou vlastní modlitební knížku „Jedno potřebné“. Uspořádání její jest skoro stejné jako modliteb Urbanových. Vedle denních modliteb jsou zde liturgické modlitby pro celý církevní rok i modlitby pro zvláštní příležitosti a okolnosti. Nebylo snad nutno znovu překládat liturgické texty a bylo lépe použít již hotových dobrých překladů P. Schallera. Jest to opravdu knížka praktická a hlavně také přístupná všem. Cena Kč 6.— i s vazbou. Knížku nutno co nejlépe doporučit. Objednávky vyřídí Sdružení katol. mládeže, Praha II., Spálená 15.

Pozoruhodný úspěch liturgické příručky. Příručka pro ministranty od P. Metoda Klementa, o níž jsme již psali a kterou znovu doporučujeme jako nejlepší příručku pro sledování i pochopení mešní liturgie, má již

druhé vydání. Ačkoliv prvé vydání mělo několikatisícový — na naše poměry veliký — náklad, dnes jest nutno uspořádati již po několika měsících vydání druhé. Knížka si ho zaslouhuje. Radujeme se z tohoto úspěchu, neboť konečně i u nás liturgické hnutí stává se něčím živým a rozlévá se i do řad — těch nejmenších.

Hlídka č. 7. vedle pokračování studií Vrchoveckého a Kříže má několik aktuálních článků a glos. P. Vychodil vždy zachoval si neodvislost úsudku a spravedlivě hodnotí události. Dotýká se otázky Kuncičova nakladatelství píše: „Jest přímo trapné čísti v katolických listech to boucharství o sjezdech, ovacích, projevech a resolucích a srovnávat s tím ty ubohé výsledky.“ Totéž tedy, co říkáme i my, že k úspěchu nestačí jen silné slovo, velké gesto, ale že třeba vedle nadšení také i opravdové a často ani neuznané práce.

Pamatujte na horší časy

Spořte a ukládejte své úspory u

Ústřední záložny lidové

Praha II., Spálená ulice čis. 15

Toto číslo jest o 12 stranách. — Příští číslo vyjde 1. září.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: J. Jelínek, Dr. Viktor Šauer, Dr. J. O. Martinovský, Karel Doubravský, P. L. Czermin O. Praem., Bořivoj Benetka, Dr. Bedřich Vašek, Jiří Hlava, Ing. Dr. Belo Holý, Vilém Bitnar, Dr. Jan Zemánek. — Zrcadlo. — Život náboženský, kulturní, politický. — Co život dal.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 1. září 1934. Ročník XVI. Číslo **14**

J. Jelínek,

Čsl. střední škola.

Počet nespokojenců s reformou středoškolského studia stále vzrůstá. Množí se výtky, oprávněné i plané. Leckteré z nich nestojí za úvahu, ukazují-li na př., že maturant nezná to a ono. Nespokojenci namnoze zapomínají, že student není naučný slovník a nikdy člověk není vševěd; každý z nás musíme se vlastně učit po celý život.

Stesky na střední školu mají však i mnoho pravdy. K tomu stačilo by na př. jen vzpomenouti, že reforma střední školy byla dělána v době nejméně příznivé, ve chvíli horečného chvatu, za poměrů zcela mimořádných, když nedostatek inteligence nutil pány reformátory k tomu, aby stát i soukromé podniky dostaly rychle nový dorost do úřadů. Dítěm takového chvatu jest i kříženec, zvaný reformní reálné gymnasium. Reforma celá byla provedena podle statu quo a proto také hned se pracovalo na tom, aby byla latina odstraněna z prvních dvou tříd gymnasia a v ref. reál. gymnasiu byla posunuta až do V. třídy. Tím také snaha — vyhověti mnohotvárnosti života — způsobila, že do školních osnov zařazeny byly nové předměty a staré předměty byly omezeny pod minimum, aniž by se uvážilo, zda mladý člověk jest schopen zažítí celé quantum, které se mu předkládá. Teprve když se ukázalo, že student prostě nemůže danou mu úlohu zvládnouti, tu rozhodlo se, aby jednotlivé disciplíny vyučovací byly omezeny, tím způsobem, že se z nich udělá zhuštěný přehled. Ale tím přijdeme z bláta do louže! Student zhuštěnou látku teprve nezažije a bude stále povrchnějším, neboť škola ho k tomu sama donutí.

Prostě: reforma byla prováděna chvatně, bez zřetele k mladému člověku a bez zřetele ke státní budoucnosti.

Ohromný nával na střední školy, tisíce nezaměstnané inteligence mají dáti důraz, že úřady i podniky mohou se zásobiti lidmi nejlepšími. A tu jsme u základního omylu. Zeptejte se na př. průmyslníka, kolik lidí se mu přihlásí na inserát, a jak mizivé procento z nich dovede vyhověti položeným požadavkům. Příklady další uváděti znamená nositi dříví do lesa, věc dobře jest již známa.

Při řádné reformě musíme hleděti na vývoj mladého člověka, pozorovati jeho duševní vývoj a vynaložiti své úsilí, abychom vypěstovali jeho duševní schopnost až do nejvyšší míry. Tedy ne přecpávati ho množstvím vědomostí, které nezažíté rychle zapomene, ale dáti mu menší rozsah látky, aby si ji úplně osvojil.

Nikdo snad již dnes nebude tomu odporovati (mimo „pokrokařské“ fanoušky), že jedním z nejlepších duševních cvičení jest latina. Ta mnohotvárnost gramatiky, jemnost ve vyjadřování a pod., ta nepřipraví sice studenta, aby naráz uměl úřadovat, ale vycvičí jej, aby dovedl samostatně myslit, vniknouti do záhad, přizpůsobiti se danému úkolu. O to nám jde, aby střední škola dostala takový materiál, který by se dovedl vždy a všude uplatniti. Proto velikým proviněním na střední škole bylo, že latina byla posunuta až do tercie.

Hoch mezi 11. a 12. rokem učí se nazpaměť. Nedovede ještě tolik samostatně uvažovat. V době té právě se učí gramatická pravidla a tvary a s nimi se poznenáhlu učí uvažovati, osvojuje si rozdíly časové, význam konjunktivu atd. Ve 13 letech začal se hoch dříve učiti překládati první (ovšem lehké) autory a pronikati do vyšší gramatiky, to jest poznávati jednotlivé jemnosti a přesnosti její. Kdo vystudoval quartu, měl prodělaný již určitý výcvik mozku, aby v quintě mohl podniknouti další zápas s těžkou četbou. A to bylo správné: student má a musí čísti postupně těžké a těžší věci, aby se naučil myslět a uvažovat.

Zato dnešní režim je výchovou pro pensisty. Ve 13. a 14. roce, kdy hoch začíná již samostatně mysliti, učí se teprve začátkům gramatiky: carpo, carpere. Na reformním reál. gymnasiu jest tomu tak až ve třídě V. Na vyšším gymnasiu má hoch pak rychle vše najednou dohoniti. Klasickým příkladem jest tu opět ref. reál. gymnasium. Tam hoch se učí od primy češtinu a němčinu, od tercie francouzštinu a na jejím základě od quinty latinu, načež v septimě má ještě přidán jeden cizí moderní jazyk (italštinu, angličtinu, ruštinu). A po maturitě jest výsledek, že nejen nezná žádnou cizí řeč, ale ani čeština není u něho pevná!

Stát musí prováděti reformu se zřetelem na budoucnost. Bylo by neprozřetelným a nebezpečným zřizovati mnoho škol a úroveň studia valně snižovati. Zdánlivě jest sociálně velice spanilé heslo, že stát má každému umožniti studium co nejvíce, a mysliti při tom na cestu právě označenou. Naopak: takováto sociální vymoženost natropí mnoho zla: že vytvoří ještě více studentů-polointeligentů, pro něž nemá stát ani veřejnost místa, aby je zaopatřily. Co potom s hochy 20letými, kteří se naučili se studiem se tak trochu mazlit a jejichž úroveň je velice nízká? Má si je stát nasaditi do úřadů, aby svou neschopností stali se meflou obyvatel? Máme-li na zřeteli zájem státu, pak musíme si přát, aby nový úřednický dorost ze školy

vyšlý byl již studiem zvyklý tuhé práci, aby dovedl zase samostatně myslet, rozhodovat a nésti také plnou odpovědnost.

A konečně nevyřešenou zůstává ještě otázka velice bolavá: je to poměr střední školy ke školám vysokým. Profesori vysokých škol si šmahem stěžují na neschopnost a nepřipravenost dnešních maturantů při vstupu na vysokou školu. Jim potom nastává odpovědnost, buď nejméně polovici až tři čtvrtiny studentů nechati propadat, anebo se zavřeným okem je nechati projít a pověsit na krk veřejnosti. Ale co budeme dělat s neschopnými lékaři, inženýry atd.? Na vysokých školách jsou nuceni zavádět povinná colloquia pro nové studenty, aby si teprve doplnili, co mají znáti ze střední školy! Studium vysokoškolské se zbytečně zatěžuje a prodlužuje.

Neméně zajímavou byla by statistika, kolik ročně vydává se peněz na reformní pokusy, které podnikají na př. v VII. a VIII. tř. (t. zv. elevtní systém), o jejichž významu by se mohli vyjádřit profesori. To by byla opět kapitola sama pro sebe.

*

Uvažujme zase trochu o tom, jak bychom si sami střední školu představovali, aby byla všestranně prospěšnou: studentům i veřejnosti. Tu je zajímavé, že asi v r. 1922 svolal Historický klub v Praze anketu o reformě střední školy a vypracoval za součinnosti univ. a středoškól. profesorů návrh na reformu. Navrhovalo se tu, pokud pamatují, aby gymnasium bylo pouze šestitřídní a obnovena stará filosofie. Nepamatuji již přesně jednotlivé body, ale vidím, že skutečnost prokázala, že to byl návrh nejlepší a nejprospěšnější. Dovolím si jej tu uvést s vlastními doplňky k posouzení a námětům.

Provésti jednotnou střední školu sloučením dnešních gymnasií, reál. a refor. reál. gymnasií a reálék v jednu školu o šesti třídách, s latinou od primy (v rozsahu starého gymnasia). Na konci šesté třídy položit maturitu, aby žák (17letý), kdy zná již své nadání a přání, mohl se nyní rozhodnouti pro další studium na škole vysoké nebo odborné nebo jíti do praktického života.

Studentům chtějícím pokračovati na vysoké škole bylo by ještě studovati filosofii dva roky čili náhradu za dnešní VII. a VIII. třídu, aby se připravili k vysokoškolskému studiu. Filosofii jest nutno rozdělit ve dvě větve: a) pro studium na universitě, b) na technice.

Při studiu filosofie, která by byla přičleněna ve větších městech ke gymnasiím, určily by se předměty základní, pro všechny společné, jako čeština a česká literatura, čsl. dějiny, zeměpis a ústava ČSR., latina a filosofie. Odbornými čili speciálními předměty označují pak ty, které by každý přibral sám podle toho, čemu míní se na universitě věnovati, aby dosáhl potřebného úvodního studia pro budoucí svůj obor. Na př. kdo bude studovati lékařství, aby si přibral fysiku a chemii (čímž by pak odpadly na universitě kursy fysiky a chemie pro nastávající lékaře). Kandidát profesury studoval by ještě řečtinu a druhý jazyk, theolog by měl řečtinu a dějiny náboženství, právník ústavní otázky a národní hospodářství. To tedy znamená, že student by si z filosofie přinesl s sebou na universitu jednak vzdělání všeobecné, jednak základní přípravu pro své další studium.

Podobně i druhá větev filosofie, technická, měla by předměty společné (na př. matematiku, deskriptivní geometrii atd.) vedle speciálních předmětů, podle toho, který obor na technice by chtěl studovati.

Pokud se týče studií na školách odborných i tu byla by lehká organizace. Maturant se šesti třídami gymnasia věnoval by jeden nebo dva roky studiu na odborné škole. Sem dají se dobře přičleniti dvou nebo jednoleté kursy pro učitele, pro obchodní akademii a konečně se svým požadavkem se přihlásí také stát, který má v úmyslu zřizovati speciální kursy pro úředníky ke dráze, poště, finančním úřadům a pod.

Prakticky to tedy znamená, aby doba studia se zbytečně neprodloužila, ale studium všeobecné prohloubilo a stalo se podkladem studiu odbornému. Tím se také usměrní veliký počet středních škol, zvláště ve větších městech, kde jest zbytečně několik typů k malému prospěchu státu i studentů.

Dr. Viktor Šauer:

O dějinném vývoji.

Není třeba dokazovat, že svět nestojí. Naši pradědové zažili ještě správu vrchnostenskou čili feudalismus, za války a po ní střídaly se režimy monarchické s demokratickými, po případech ještě s bolševismem, a nyní v některých státech nabyt půdy fašismus. Takovéto politické změny dávaly už dávno podnět k úvahám, k jakému cíli směřuje dějinný vývoj. Hegel pod dojmem současných událostí se domníval, že ve světových dějinách se projevuje vývoj lidského ducha k svobodě. Historik Lamprecht stanovil stadia tohoto vývoje, počítaje mythologickým a konče pozitivistickým a v tomto pojetí jsou dějiny vykládány v našich dějepisných učebnicích. Marx pak zamítl názor, jako by vývoj končil takovýmto liberalistickým režimem a přesvědčoval, že posledním stupněm bude diktatura proletariátu. Proti tomuto druhu historiosofii ozývaly se však už před válkou hlasy, že běh světa není koloběhem.

Problém dějinného vývoje bude nejlépe řešitelný, zjistíme-li jeho hybné síly. Podle Marxe je to lakota, panovačnost a bída. Krátká úvaha však ukáže, že tato these není výstižná. Nelze pochybovat, že ony tři věci byly vždy a všude a přece v předrevoluční Číně

nebylo po dlouhá staletí vnitřního vývoje. Hybná síla je tedy jiná a určíme ji, analyzujeme-li dějinné proměny. Dospějeme pak k názoru, že onou hybnou silou jsou v prvé příčině vynálezy a toto zjištění si ověříme nejprve na záporném příkladě.

V době evropského starověku předstihli Číňané v mnohém západní národy. Prožívali i to, čemu se říká vnitřní dějiny, v tom i převraty, občanské války a rozvraty. Od dob Konfuciových zanevřeli však na novoty a k vynálezům jali se chovat s nedůvěrou, která byla oficiální. Uvádí se příklad, jak šťastný vynálezce si pospíšil k císaři, aby ho informoval o svém vynálezu. Císař se ptal, s kolika lidmi se svěříl a dostav zápornou odpověď, dal vynálezce popravit, aby vynález zemřel s ním. Na první pohled se to chápe jako doklad asijského despotismu, ale při bližším přihlídnutí uznáme, že onen císař jednal filosoficky. Znemožňováním převratů technických se znemožňovaly převraty sociální. Od dob Konfuciových záležely čínské dějiny jen v zahraničních válkách, nepřátelských vpádech, potírání banditů, neúrodách, hladomorech a časem v úřednické korupci, ale politických dějin vnitřních nebylo.

Vynálezy působí politický vývoj vlastně až tehdy, když se jich zmocní velkovýroba. První takový proces na půdě evropské můžeme sledovat v dějinách starověkých měst řeckých, zejména v dějinách Athén. Jako v obdobných případech byla i v Athénách za „primitivní“ výroby monarchie, kde král vládl, jsa omezován velkými statkáři. Oklešťováním panovníkových funkcí přeměnily se Athény na šlechtickou republiku a v tomto období vznikla v nich továrenská velkovýroba, podporovaná obchodní konjunkturou. Spolu s ní vzrostla ve městě populace a vytvořil se stav kapitalistů a průmyslových zaměstnanců. Kapitalisté se záhy vyrovnali zámožností pozemkové šlechty a nesli těžce nedostatek politických práv. Aby jich nabyli, spojili se s „drobnými lidmi“ a zahájili akci proti vládnoucí šlechtické třídě. Šlechta povolila a Solónova ústava znamená zrovnoprávnění její a kapitalistů. „Drobný člověk“, který vyšel z tohoto zápasu naprázdno, cítil se však ošizen a pokračoval v akci, nyní proti oběma vládnoucím stavům. Jeho „nespokojenosti“ využili tu i tam političtí spekulanti (Peisistratos), kteří, předstíraje zájem o „spravedlivé požadavky širokých vrstev lidových“, sledovali vpravdě prospěch svůj. Podařilo se jim místně zmocnit se v čele lidu státní moci, ale, když se tak stalo, nezahájili třídní vládu, nýbrž osobní diktaturu. Aby zklamání z jejich počínů bylo menší, pečovali za trvající konjunktury o blahobyt a diktaturu maskovali ponecháním konstitučních forem. V druhé generaci bývaly však tyto tyranidy odstraněny a následoval režim, kterému se říkalo demokracie. Takové tyranidy má asi na mysli Masaryk, když prohlašuje fašismus za efemérní zjev. Dají se však přirovnávat spíše k režimu Bonapartů. Vítězstvím demokracie ještě vývoj neskončil. Mužové, chtiví moci, předháněli se ve slibech, když se ucházeli o hlasy lidu, a tyto sliby se musely posléze plnit. Došlo v Athénách k velkorysému vyžírání, nejprve na útraty znevolených námořních spojenců, a když je válkou peloponéskou Athénané ztratili, vyžírali sami sebe, což byly poměry srovnatelné s radikálně-socialistickým režimem ve Francii. V souvislosti s tím se ztrácela schopnost rozeznávat mé a tvé a živila se představa o právu jednotlivce na cizí majetek. Na ostrovech Egejského moře už docházelo k majetkovým převratům, při čemž bezzemci vypuzovali vlastníky a usazovali se v jejich statcích, aniž se to zvalo socialisací. V tomto období byl vývoj násilně přerušen, poněvadž makedonská monarchie smetla řecké levé režimy. Lze ale mítí zato, že průbojnost už neměla, protože se více k životu nevzpchopily. Též jim bylo počítat ještě před makedonským zábořem s rostoucí opozicí pravice. K ní náležel i Sokrates, kterého levice odpravila pro toto stanovisko, třebaš pod lichým obviněním.

Toť je schema, které se s některými obměnami opakuje vždy, když vzniká a roste velkovýroba a pokud trvá hospodářská konjunktura. Ve starém Římě, který byl vedle Athén zaostalejší, začal ten vývojový okruh později a protože nebylo makedonského záboř, též později skončil, totiž založením monarchie od Octaviana Augusta. Rozklad římské demokracie počal vytvořením stranického záští mezi republikánskými optimáty a bolševisujícími populáry. Z toho následovaly těžké občanské války a během nich se ztrácel smysl pro vžití ústavní poměry a veřejnost přivýkala myšlence diktatury. Octavianus ponechal konstituční formy, ale pozdější císaři odstranili i ty a zavedli i podle jména absolutní monarchii. Starověký svět evropský neměl více vnitřních dějin a jeho poměry se silně přiblížily poměrům v předrevoluční Číně, až na to, že Čína nezná velkostatků. Ne-docházelo též už k vynálezům a výroba trvala na ustálených způsobech.

Stěhování národů na konci starověku zruinovalo Evropu. Velkovýroba byla zabita a peníze vymizely,

Proto nové státy germánské a po nich slovanské ne-zavedly správu úřednickou, nýbrž vrchnostenskou, při níž feudál, jakožto úředník a voják, nedostával platu od státu, nýbrž roboty a naturální dávky od lidu. Feudalismus je totiž způsobem správy ve velkostatě za poměrů hospodaření naturálního a vzniká vždy a všude, nastane-li takový hospodářský stav. Feudální epochu prožilo též Turecko a Japonsko. Jak se Evropa časově vzdalovala od stěhování národů, tak se hospodářské poměry lepšily. Obnovovalo se hospodaření peněžní a při uskutečňovaných vynálezech docházelo k zakládání a rozšiřování velkovýroby. Spolu s ní vznikala a rostla města a v nich stavy kapitalistů a zaměstnanců. Feudální šlechta se vzdávala robot a dávala přednost přijímání „úroků“ od sedláků. Jako před Solónem, i v době gotické se domáhali měšťtí kapitalisté politického zrovnoprávnění se šlechtou a téměř všude toho dosáhli. V království obojí Sicílie dokonce odstranili správu feudální a zavedli byrokratickou. Nechyběl ani bolševismus, jehož sekce se zvaly: mazdakismus, bogomilství, katarství, albigenství, valdenství, husitství a protestantství. Zatím co některé z nich byly totálním bolševictvím s vyvlastňováním, sexuální promiskuitou a značnou dávkou anarchismu, jiné prožily vývoj a byly usměrněny na úsilí o socialisaci církevního majetku. V Bosně zase šlechta použila bogomilství, upravit si je ve svůj prospěch, k tomu, aby zvrátila monarchii a zavedla aristokratickou republiku. Toto předčasné usměrnění a využití šlechtou středověkého bolševictví bylo též příčinou, že aristokracie přežila středověký vývojový okruh vnitřně politický a nerozplynula se mezi plebejci jako staroathénská šlechta nebo patricijské starořímské rody. Naopak zmohutněší finančně socialisaci církevního majetku k moci nebývalé, zahájila akci proti ostatním stavům. Vytlačila zase měšťtany ze sněmů a sedláky znevolnila. Vývoj ten byl pak utvrzen ruinováním Evropy a zničením či oslabením průmyslové výroby za válek třicetileté a nordické.

Třetí okruh byl zahájen opětým budováním velkovýroby, především ve Francii za Ludvíka XIV. Colbert se svou merkantilistickou politikou je tak první příčinou francouzské revoluce, která byla hnutím kapitalistů proti režimu privilegovaných, totiž za politická práva vlastnických tříd. Revoluce jakobínská r. 1792 byla povstáním „širokých vrstev lidových“ proti kapitalistům-velkoburžoasii. Napoleon I. jako by z oka vypadl Peisistratovi, který se též zmocnil vlády pučem, zaopatřiv se dříve osobní gardou, kterou si vymohl u dému pod záminkou, že jsou mu strojeny úklady. Poněvadž Karel X. se vracel k ancien régime, ustrojili kapitalisté červencovou revoluci r. 1830. Proti nim „široké vrstvy“ únorovou revoluci r. 1848, ale Napoleon III., obelstiv je, vrátil se zase ke spoluprádě s velkoburžoasií, až r. 1870 nastává ve Francii plný demokratický režim. Poněvadž výrobní poměry v ostatní Evropě byly odleskem poměrů francouzských, následovala Evropa Francii též v jejím politickém vývoji. Také za tohoto třetího okruhu došlo k hlásání hesel anarchických a komunistic-
kých. Poněvadž bolševismus je hnutím zprvu uvolňovacím, neměl morálně rovnocenných odpůrců v generaci, která se účastnila hnutí proti aristokracii, po př. velkoburžoasii. Takový starý národní demokrat se cítí vůči bolševikovi v rozpacích, protože i on byl stoupencem principu uvolňování.

Je-li článek podán skizzově, znamená to, že nemíní býti vyčerpávající studií, k níž by bylo potřeba publikace rozměrnější. Účelem jeho je znázornit, jak jsou nesprávné historiosofie Hegelova a Marxova. Běh světa je opravdu koloběhem, kde se střídají epochy uvolňovací a ukáznovací. K uvolňování dojde za hospodářské prosperity, k ukáznování za tísně. Předvidání pro politický zítřek musí vycházet z řešení otázek, zdali potrvá nynější hospodářská krise.

Dva názory o vzniku nynějších evropských ras.

Různý pojem „rasy“.

Čtenář se nepochybně pamatuje ještě ze školy na rozdělení lidstva na patero ras. Zpravidla se užívá dělení Blumenbachova na rasu 1. *indoeatlantskou*, rozpadající se zase na tři skupiny: a) arijskou či indoevropskou, b) semitskou a c) hamitskou. K prvé náleží Slované, Románi, Germáni a Keltové. Mezi Semity náleží Židé, Arabové, Nubijci a Habešaní. K Hamitům počítáme Berbery, Kopty a Somalce. Tato indoeatlantská rasa je nejpočetnější, majíc na 925 milionů příslušníků. Následující rasou co do početnosti (520 mil.) je rasa 2. *mongolská*, pak 3. *africká* („černá“) se 120 mil. příslušníky, 4. *malajská* („hnědá“) s 60 mil. přísl. a 5. *americká* („rudá“) se 40 mil. přísl.

Vedle tohoto nejširšího pojmu rasy jest rasa chápána mnohem úžeji. Tak na př. to, co bylo svrchu nazváno skupinou v rase indoeatlantské, je často nazýváno také rasou. Mluví se potom o *rase arijské* a *semitské*. Konečně rasa arijská je členěna opět na menší skupiny, pro něž se rovněž užívá termínu rasy. Jsou to na př. *rasa nordická*, *středomořská*, *východní* a j.

V následujícím pojednání je rasa pojímána v tomto posledním, nejúžším slova smyslu.

Odkud přišly a jak vznikly nejdůležitější evropské rasy?

Zase je o tom několik teorií! Některé se liší jen v detailech, jiné podstatně. Nelze všechny registrovat. Uvedeme si jen dvě. Jednu obecně uznávanou a jaksí oficiální, druhou „kacířskou“, která ještě do nedávna, jmenovitě v Německu, byla předmětem vášnivých bojů.

Teorie skoro oficiální.

Je to stará teorie, která za kolébku Evropanů považuje Střední Asii. Naším čtenářům ji podáme v podobě, jakou jí dal německý antropolog Freiherr von Eickstedt, profesor antropologie na universitě v Bratislavě.

Ze doby ledové byla valná část Evropy pokryta ledovci. Jižní její část byla sice obydlena, leč velmi řídko. Byli to nejprve Neandertalci (před nimi snad ještě jiné rasy, o nichž však nevíme skoro nic), pak Cromagnonci. Ti se patrně promísili a o jejich dalších osudech víme velmi málo. Snad krev Cromagnonců koluje i v našich žilách. O jedné z ras evropských se dokonce tvrdí, že je to jakýsi pozůstatek rasy cromagnonské, ale to jsou dohady. Lidstvo, které osídlilo po době ledové Evropu, přistěhovalo se z východu, ze Střední Asie. Asie je horopisně bohatě rozčleněna. Jsou tam tři územní oblasti od sebe přirozeně hradbami hor a plochami pouští oddělené. Tyto tři celky byly osídleny trojím lidem. První celek, Asie Střední, zaujímá hlavně jižní asijské Rusko. Na jihu a na východě je tato oblast lemována asijskými velehorami, které za doby ledové byly naprosto nepřekročitelné. Je to Hindukuš, Pamír, Tanšan, Tarbagataj, Altaj. Na obou stranách, zvláště pak na straně východní, jsou tato horstva lemována pouštěmi (pánev Tarimská, Gobi). Proti Evropě byla tato oblast chráněna na severu ledovcovými planinami, na jihu volnými stepmi. Tak vznikla pánev od ostatního světa naprosto odloučená a v ní se vyvíjel lid — t. zv. Europidi. Druhá — východní oblast — prostírala se podél pobřeží Pacifiku a v zádech měla zmíněná horstva a pouště, jež ji dělily od popsané oblasti střední a částečně i jižní. Obýval ji lid — Mongolidi. Třetí obydlený oblastní celek tvořily obě Indie. Obývali je Negridi.

Nás bude zajímat především osud Europidů, neboť oni jsou základem evropského lidstva.

Jakmile po době ledové ledy ustoupily k severu a uvolnily tak cestu na západ, počínají se Europidi touto cestou stěhovat do Evropy, a sice po skupinkách. Snad už ve středoasijské kolébce se rozpadli Europidi na menší skupinky, které se samostatně vyvíjely podle prostředí. Při tehdejších řídkém osídlení to bylo možné. Tyto skupiny, přišedše do Evropy, se dále vyvíjely v rasy. Působily tu rozsáhlé podmínky klimatické studeného severu a teplého jihu, odlišné podnebí přímořské a středomořské, způsob zaměstnání a výživy, jež vnucovaly podmínky přírodní atd. A tak vzniklo pět hlavních ras, jež jsou zúčastněny na skladbě evropského lidstva: *alpínská*, *dinarská*, *baltická*, *nordická* (se subnordickou) a *mediteránní*.

Teorie Wirthova.

Nazval jsem ji na počátku „kacířskou“. Nemyslel jsem při tom tak na vědu vůbec, jako spíše na vědu německou, proti níž vystupuje Herman Wirth — Němec — se svými „kacířskými“ názory. Byl to veliký rozruch, který vzbudilo obsáhlé dílo Wirthovo „Der Aufgang der Menschheit“, vydané r. 1928, tedy v době, kdy nacionální rasové teoretikové němečtí nejhorlivěji jako ideál zdravé tělesné i duševní síly stavěli staré Germány. Wirth tento „ideál“ ukázal v naprosto jiném světle, přiřknuv starým Germánům úpadkovou kulturu. R. 1932 vydal další dílo: „Die heilige Urschrift der Menschheit“, v němž se snaží na základě rozborů starých písemných památek, hlavně nápisů rumových, své teorie podepřít.

Wirth za kolébku arijských ras považuje Gronsko, které druhdy mělo mírné klima (Grünland = zelená země). Tam vykvetla v předhistorické době vysoká kultura, jejímž základem byl monotheismus. Při ochlazení Gronska ustupoval tento lid — „Amuri“ — k jihu na ostrov, jenž druhdy byl v oceánu Atlantickém — Atlantis. Odtud paprskovitě se rozcházeli příslušníci tohoto kmene do všech stran. Z jihu Atlantidy odešli na západ do Střední a Jižní Ameriky, kde jejich potomky byli Aztekové a Mayové. Na východ putovali přes nynější ostrovy Kanárské (tu jejich potomky jsou Guanšové), dále severní Afrikou (mauri = amuri), přes Egypt do Palestiny (starozákonní Amoriti), Mesopotámie (*S-umerové*), Persie, Indie, ba pronikli až do Číny a Japanu (*S-amurátové*), Austrálie a na Tichomoří (Maori). Pro vývoj evropských národů bylo konečně důležité stěhování tohoto lidského pramene ze severní části Atlantidy. Na rozdíl od jižních Amuriů nazývali se severní kmenové Tuatha (podle staroirských pověstí). Osídlili Irsko, Britské ostrovy, Skandinávii, Německo, podle Dunaje šli dále k jihu na Balkán, do Řecka, Malé Asie a pronikli až ke Kavkazu. Z tohoto jádra Tuatha vytvořily se další evropské rasy. Tuathové měli vyspělou kulturu. Uctívali jediného Boha, žena u nich byla vysoko postavena, etické zásady byly na vysokém stupni. Starí Germáni, tolik velebení Tacitem pro svou tělesnou sílu a mravní zásady, představují svým polyteismem a barbarstvím už úpadek oproti staré kultuře Tuathů.

Vedlo by nás daleko, kdybychom chtěli podrobněji rozbrát Wirthovy názory tuto letmo načrtnuté. Je v nich zajisté mnoho fantastického, i když geniálně fantastického. Nicméně nesmíme se domnívat, že snad by neměl Wirth pro svůj názor žádných dokladů. Starogermánské runy jsou podle něho prvotně jakýmsi náboženskými symboly, vztahujícími se na slunce a roční období a z nich teprve později se vyvinulo písmo. Jsou tedy podle něho původními, vytvořeny byly v severské oblasti. Dovojuje dále, že podobné symboly lze nalézt u starých národů amerických, afrických a asijských, což vše poukazuje na jedinou kolébku těchto kmenů. Tento hlavní doklad

své teorie rozvádí zejména v citované druhé své knize.

V Německu se rozpoutal kolem Wirthových názorů ostrý boj. Jmenovitě národně-socialističtí teoretikové zle se do něho pustili, jako by poskvřnil čest starých Germánů, v kterých oni vidí zcela moderní ideál. V tomto boji proti Wirthovi ostře vystupoval také známý Alfred Rosenberg. Ovšem Wirth našel též přívržence, a tak ještě před národně-socialistick-

kým vítězstvím vycházely brožurky jednotlivců i celých skupin pro Wirtha i proti. Přirozeně, že po Hitlerově vítězství byl boj ztlumen resignací Wirthovy skupiny. Proti Wirthově ženě-kněžce u praarijců byl postaven Rosenbergův ideál bojovného muže u starých Germánů. Ten ovšem zvítězil v německé politice, snad i v německé vědě, ale skutečná věda o původu slavené germánské rasy daleko ještě nevyřkla slova posledního.

Dr. J. O. Martinovský.

Čí je člověk.

Tato otázka zajímá nás stejně, ať čteme historické reminiscence o Spartanech a podivujeme se umění, se kterým 10.000 osob dovedlo ovládati 30.000 perioiků a 200.000 heilotů zcela bezprávných, nebo ať listujeme denním tiskem a sledujeme zejména události německé, postavení německých katolíků ve Třetí říši a touhu Hitlerovu poslati je všechny jako nejmilovanější a nejspolehlivější živel za hranice, jakož učinil nositeli jména, ke kterému se pojí zřejmé rozpaky: Papenovi.

Otázka: Čí je člověk? nás zajímá, když se zamyslíme nad dovedností jiného diktátora, který lehce usměrnil všechny politické organizace a nepolitické včlenil do služby svého režimu, zajímá nás, když čteme Knickerbockerovu knížku „Rudý obchod hrozí“. Vezmeme tužku do ruky a počítáme, kolik lidí mají současné a dočasné diktatury evropské: 65 milionů plus 147 mil. Součet 254 miliony.

Čtvrt miliardy lidstva na nekulturnější výspě světové pevniny patří v určitém okamžiku — i desetiletí jsou v dějinách pouhé okamžiky — třem mužům: Stalinovi, Hitlerovi a Musolinimu.

Je tedy člověk diktátorův? Je tvárnou masou, které teprve heslo diktátorovo dává formu? Je pouhé nic, kterému teprve smrt za diktátora propůjčuje odlesk ze slova něco?

Diktátoři se o to snaží, aby člověk byl jejich, tedy člověkův. Diktátoři chtějí býti svrchovanými pány a nesnesou jiné svrchovanosti. Náboženství snášejí jen potud, pokud se omezuje na tiché schvalování všech diktátorských počinů. Snaží-li se mluvit k lidem, jsou diktátoři neúnavní ve vymýšlení prostředků, jak náboženství umlčet. Někdy se jim zdá býti k tomu vhodné násilí a Sibiř, jindy konkordát, t. j. zdánlivý soulad s Církví, uvolnění ruky, která tím větší chuť má rdousit.

Základ moci diktátorské je strach. Čtvrt miliardy lidí se bojí. Čtvrt miliardy a více lidí bylo zbaveno lidské důstojnosti.

Nezapomínejme však, že dříve nežli byl člověk diktátorův, patřil jiným pánům. Někde to byl liberalismus, jinde materialismus, vždycky to byl směr, který odpoutával člověka od Nejvyšší Bytosti, od Boha. Všichni ti dřívější páni ztotožněného lidstva malovali Boha jako strašáka, karikovali náboženství a hrozili sčítováním Římu. A hle, z nich vyšli lidé, kteří spleťli důtky na své rodiče. Či nevyrostli diktátoři z liberalismu a marxismu?

Proto ten chaos, proto ty rozpaky socialismu, který neví, kam se zařadí a kam zařadí člověka. Pod čí vládu ho světit.

Není nezajímavé, že otázku, „Čí je člověk?“, zodpověděl nejkrásněji a pro všechny věky nejuspokojivěji muž, označovaný za předchůdce M. Jana Husa, ve skutečnosti však vrchol českého domácího opravného snažení: Tomáš Štítý ze Štítého.

Není-li u nás Štítý znám, nesmí nás to překvapovat. Hus je stejně neznám, myslíme-li na obsah knih a nauky. Pouze jméno Husovo je rozkřičeno bez nejmenšího vztahu k jeho dílu, tudíž bez nejmenší opravdovosti. Zcela proti ideologii Havlíčkově a Masarykově, kteří neuznávali potřebu trpět tam, kde se dá bojovat.

Dnes zbývají z celého husitství u nás rok od roku upadající nechutné oslavy, provozované lidmi, před kterými by si Hus zakryl svou tvář. I husiáda ustoupí pravdě a pak budeme více hrdi na našeho českého myslitele ze Štítého, jehož pravou velikost vidíme v tom, že nechtěl být moudřejší než celá Evropa a Církve kolem něho. Štítý rozluštil u nás otázku, čí je člověk: „Člověk je Boží a ne pánův.“

Chceme-li se čím pochlubiti před světem, ukažme na Štítého. Takhle osvícený Čech — katolík, zcela ve shodě s učením Církve již ve 14. století odsoudil všechny budoucí diktatury a pokusy učiniti z člověka nevolníka jiného člověka.

Člověk není pánův, člověk je Boží.

U nás ani nemůžeme pochopiti, co vysvobození přináší tato věta, ale vzpomeňme na všechny, kdož trpí násilím. Žádné heslo Velké francouzské revoluce by jim nemohlo přinést větší úlevu než vědomí: Jsem Boží. Tedy ne Hitlerův, Stalinův nebo Musolinioho. Nejsem robot člověka, kterého vlna přes noc vynesla na povrch, jsem Boží. Mým pánem jest Ten, který jest pánem všech diktátorův, byť Ho nechtěli uznati, jen Bůh, Spravedlnost sama, má výhradní právo disponovati mnou jakkoliv, kdežto disposiční právo lidí je pouze částečné a vždycky odvozené.

Snad pro to velké slovo Štítého zůstane naše vlast ušetřena tíhy nevolnictví a obyvatelé její vždy raději budou Boží než pánův.

Karel Doubravský.

Základ obnovy

(Slovo kněžím i laikům.)

Bylo to v kteréš farnosti v Čechách. Ndp. arcibiskup pražský byl tam na visitaci. Místní farář je hodný, velmi hodný starý pán, muž svatého kněžského života. A když se jej ndp. arcibiskup ptal, jak v jeho farnosti se to má s Katolickou akcí, tu odvětil ta přeusmtná slova: „Excelence, za mnou nejde ani kostelník, neku-li někdo jiný z farnosti!“

Odpověď onoho důstojného pana faráře vystihla sice plně nynější stav farnosti, v níž majetnější lidé jsou vyznačeni „evangelia pudy“ a chudina se hlásí

k učení Marxovu nebo Leninovu. A přece jenom — nynější stav nesmí zůstat stavem trvalým. Čím déle kněz bude bez opory z řad farníků, čím déle bude vůdcem jen na papíře a ne ve skutečnosti, tím větší, nedozírnější budou škody v budoucnosti, tím větší oběti kdysi bude zapotřebí, aby Kristus se stal střediskem, stal duší nejen oné farnosti, ale celé, veliké řady farností jiných, podobných této jako vejce vejci.

Je to zvláštní, ale pro věřícího katolíka plně po-

chopitelné, jak sama prozřetelnost napomáhá, aby i tam, kde náboženské poměry jsou nejtěžší, dána byla základna pro vnitřní obrát. V prostředí, kde nejméně by se dalo čekat, vyrůstají duše kolikrát tak křesťalové a vzácné... Ve farnosti nábožensky lhostejné objeví se znenadání a vyrůstá pomalu první vlastovka, z rodiny obyčejně socialistické — u agrárníků hmotářství bývá pravidelně silnější — vykristalisuje se mladík, studentík nebo dělník, který se na otázky náboženské dívá zcela jinými očima než celá rodina doma, celé prostředí, v němž žije, nebo bývá to mladá dívka, v jejímž srdci doutná jiskřerka jiných tužeb, než tomu je u ostatních dívek. Kdyby v té chvíli kněz měl otevřené oči a kdyby jeho síly nepodlamovalo tolik bolestných zklamání, jichž se dožil ve své farnosti, pak by mu neušlo, že ono mladé srdce je prvním kamenem pro budování příští lepší, obnovené farnosti. Ovšem, toto mladé srdce potřebuje mnoho, nesmírně mnoho lásky, opatrování, pochopení i vedení. Vždyť i na ně doráželo tolik vln protikatolické zaujatosti, ne-li nenávisť, vždyť i jemu bylo vyslechnouti tolik lží a pomluv o Církvi, její minulosti a jejích služebnících, vždyť i ono žije v prostředí mravně tolik ohroženém, ne-li zkaženém. A tu bude nutno dlouho se věnovati individuální výchově této jediné duše, než bude dosti vyzbrojená a silná k tomu, aby byla krystalizačním bodem, aby byla po knězi prvním misionářem odcizené nebo ohrožené farnosti.

Dvě ctnosti musí kněz vypěstovati v „laickém noviciátu“ onoho mladého člověka: Víra jeho musí býti zdravá. Nic nasládlého, nic řekli bych „těstového“ aby na ní nebylo. Toť první úkol. A druhý — vychovati onoho mladého člověka ke sdíllosti. K tomu, aby dovedl jiné lidi nábožensky ovlivňovati. V knězi samotném musí býti zdravý optimismus, pevná víra v pravdivost Spasitelových slov, že brány pekelné Církve nikdy nepřemohou a že nadejde doba, kdy bude jeden ovčinec a jeden pastýř. Zmalátní-li kněz, je-li on znechucen neúspěchy a nedoufá-li on sám, že poměry se změní a musí změnit, pak nedovede tufo naději dáti ani tomu nebo těm, z kterých by se dali vychovati apoštolové. Apoštol bez vítězného, nebojácného, obětí schopného optimismu, bez toho vědomí, že čím více je obětí a čím dražší jsou, tím větší že dřív nebo později budou úspěchy, není vůbec apoštolem. On rozvíří snad hladinu života farnosti, ale to rozvíření není blahodárné a nepřinese trvalých úspěchů. Ba naopak, trochu roztrpčenosti zůstane v duších těch, kteří byli vyrušeni z vnitřního spánku a když se pak probrali, seznali, že to všechno za to procitnutí nestálo. A tu kněz ohněm svého srdce musí zapáliti srdce jiná a u stupňů oltáře ve stálých modlitbách musí vyprositi pro onu mladou duši všechny dary nebes, které potřebuje k tomu, aby byla zdravou buňkou. Veliký význam pro onu mladou duši měla by jistě účast na exerciciích, ale při tom bude nutno pamatovati na to, aby exercitátor byl takový, aby dovedl zapáliti mladé duše stejně pro

missi fuissent habere sicut antea liberam facultatem Archiepiscopum ut ille eligendi et recipiendi, nunquam tot mala in regno Bohemiae evenissent, quae ex dicti Conradi intrusis negligentia et ut jam patet, ex ipsius conniventia evenerunt (Phosphorus septicornis). Tehdy po první kral ze své moci dosadil strážce stolce sv. Vojtěcha a výsledek se ukázal...

Ale ani tato prosba, ani řada jiných, přímo zoufalých petic nedocílily toho, aby pražský stolec byl obsazen. Plných 140 let trvalo interregnum a následky jistě nemohly býti církvi katolické k užítu ani k prospěchu. Nelze nám tu vzpomínati dějin církve během té doby. Stačí, shrneme-li si vše v jediné větě: Administrátoři nebyli nadání takovou mocí, aby zdolali všechny těžkosti; kněží nebylo a kde byli, tam kollatoři (patroni beneficii) se už přičinili, aby katolickému farářovi „osládili“ pobyt co nejkrásněji. Neboť ani v tomto bodě se česká povaha za půl tisíce let nezměnila.

Přesně za sto čtyřicet let oznámil Ferdinand (5. října 1561) u přítomnosti stavů, obojích administrátorů a konsistoři a kanovníků hradských, že na stolec arcibiskupský v Praze dosadil velmistra křižovníků s červenou hvězdou a vídeňského biskupa Antonína Brusa z Mohelnice. Při tom přislíbil kral, že se vynasnaží pro něho vymoci dovolení světlí kněze i utrakvistické konsistoře. Zapomněl však, že dávno už starověrci zde ztratili většinu a duch německých reformátorů opanoval duše někdejších husitů.

Brus byl opravdu v oněch těžkých dobách nejpovolanejším, aby dosedl na stolec sv. Vojtěcha. Byl nejen vysoce vzdělaný, ale při tom (či právě proto) trpělivý, mímý i k utrakvistům, o jichž získání církvi katolické usiloval po celou dobu svého úřadu arcipastýřského. Jeho nastolení spadá v jedno s obnovením po dvakrát už odročeného sněmu Tridentského. Arcibiskup pražský, jako orator císaře a krále českého, zaujal pevné místo mezi vyslanci. Dovedl se uplatnit zejména v jednáních sněmovních, háje obzvláště svobodu Otci sněmovních a při tom také naléhal, aby provedla se řádně kážeň kněží i laiků. Z popudu Ferdinandova předložil sněmu žádost o povolení kalicha. Sněm po dlouhém uvažování odkázal rozhodnutí v té věci papeži. Proto Ferdinand obrátil se na Pia IV. a ještě se dočkal odpovědi (breve ze dne 17. dubna 1564), v níž se v celé české provincii, v Rakousích, v Solnohradech a v některých částech Německa povoluje podávání pod oboji způsobou. Arcibiskup v metropolitním chrámu (nedávno po pohromách obnoveném) sám breve oznámil. Také konsistoři utrakvistické zaslal akta sněmovní a připojil prohlášení de concessione calicis. Ale tam balíček ani neotevřeli a zapečetěný vrátili zpět. Neboť bez přivolení siavů nemohla konsistoř nic podniknouti. Tak už dospěla moc laického živilu, že duchovní byli jen pouhými vykonavateli panské vůle. A ti (siavové) dávno už vpluli do vod německé reformace a každá dohoda s církvi katolickou byla tím už předem vyloučena. Ty pokusy, jež podnikal arcibiskup Antonín Brus, byly jen dozíváním jeho dobré vůle.

Brus byl opravdu v podobném postavení jako kdysi sv. Vojtěch. Bylo mu bojovati na několika frontách. Třeba trochu znáti a rozuměti poměrům za vlády Maxmiliánovy. České království bylo opravdu rozděleno a těžko bylo vyhověti všem, když arcibiskupovi ležel na srdci zájem církve i prospěch národa. Provinciální sněm církve, na němž měl býti ohlášen plán arcibiskupova díla, na nátlak luteránských stavů nemohl býti svolán, neboť Maxmilián podlehl doléhání a přísnými slovy synod zakázal.

Ale to utrakvistickým stavům nebránilo všemožné usilovat, aby arcibiskup jim světlí kněze. Ovšem bylo těžko katolickému biskupovi světlí kněze, kteří (jak Hrejsa správně podotýká) „s ohledem na lid“ nemohli se podrobili zkoušce před arcibiskupem, ani složit mu požadovaný slib jako svému biskupovi. Teprve když přislíbena poslušnost, vysvěceno dvanáct kandidátů (v lednu r. 1565) na kněze. Když o velikonočních těchto léta (1565) žádáno o udělení nižších svěcení pro čekateli utrakvistické, zdráhal se arcibiskup této prosbě vyhověti, právem poukazuje, že podobojí nejen přisluhují kalichem, ale přidružují se i jiných novot (uvádí příkladem zlehčování sv. zpovědi a přisluhování sv. přijímání malým dětem). Teprve když dostal prohlášení, že ve všem budou se srovnávati (až na podávání kalicha) s arcibiskupem a církvi katolickou, tehdy na naléhání Maxmiliánovo v srpnu roku 1566 vysvětlil dalších 30 kněží utrakvistických. Tehdy ještě správa dolní konsistoře byla v rukou staroutrakvistů, kterým záleželo aspoň na vnější formě, třeba i tam už dávno Luther byl téměř neobmezeným pánem. Jádro už dávno bylo luteránské, zatím co slupka ještě měla ornáty, mše, pleše. Proto rozumíme rozhodnutí Pia V., že nelze připustiti dalšího svěcení utrakvistického dorostu. Usiloval-li přece i potom arcibiskup Antonín o toto povolení, vedla jej k tomu ta myšlenka, že jakmile se odpoutají utrakvisté úplně od arcibiskupa, budou tím navždy dáni na pospas německému vlivu. V této myšlence byl podporován i Maxmiliánem, který ve své duši byl rozpolcen a svoji přízeň k reformaci stěží potlačoval.

Přisluhování kalichem mělo však ještě jeden účel: zachytiti ty, kdož by se dali zlákatí formou k odpadu. Proto nařizeno (i jesuitům, kteří proti této novotě měli nejvíce námitek), aby byl kalich podáván v každém kostele, kde věřící o to požádají. Pokud věroučné stránky se týče, bylo povinností kněze upozorniti, že i Tělo i Krev jsou stejné i v Hostii i v Kalichu. Smíme věřiti slovům arcibiskupovým, přišle-li kardinálu Paleotovi, že povolení kalicha nejen přispělo k upevnění svornosti mezi stranami, ale také zachránilo mnohé, dříve klonící se ke kacířství, víře

Obnovitel stolce sv. Vojtěcha, Antonín Brus z Mohelnice.

Bořivoj Benetka.

Když 21. dubna r. 1421 pražský arcibiskup Konrád z Vechty odpadl ke straně „husitské“, zdálo se, že tím také celý národ opustil viru katolickou. Ale jako o pět set let později odpad českého kněžstva nestrhl s sebou národ, tak také tehdy v českém království nedošlo k takovému přeskupení, jaké si nepřátelé katolické církve už představovali.

Arcibiskup Konrád svým přiznáním ke kališníkům hleděl prospěti nejdříve sobě: statky arcibiskupské dílem zastavil, dílem prodal a peníze poslal svým přátelům do Westfálska. To byl jeho největší čin v novém úřadě! Pochopíme proto výčitky svatovítské kapituly v listu papeži Martinu V., kde jednak se oznamuje odpad arcibiskupův, jednak vznáší se prosba za nového pastýře. Kapitula při té příležitosti dotýká se otázky nastolování arcibiskupa. Kdyby ona mohla voliti, jistě by český národ byl uchráněn těch velikých pohrom: Nam si prelati et canonici per-

katolické. Ba, na co klade důraz, mnozí z duchovního i panského stavu do církve se navrátili (non paucos ad Ecclesiam integre recepimus tam ecclesiasticos quam saeculares). Zde pak třeba hledati pravý účel tak velkého úsilí arcibiskupova pro koncesi Kalicha.

Byla-li katolická církev v Čechách téměř půl druhého sta let bez arcibiskupa, jevil se tento vážný nedostatek na všech stranách. Hájil-li proto Brus v Tridentě s takovým úsilím nápravu kázně u kněží i laiků, byly by všechny dekry jen na papíře, kdyby on sám nestál v čele duchovenstva bezúhonným životem. To mělo býti pro lidské oči prvním rozlišením kněží katolických od duchovních a kazatelů nově vznikajících sekt. Tehdy byl nedostatek i katolických kněží, kteří k tomu ještě většinou vyšli z utrakvistické university. Proto snažil se všemožně získati dorost kněžský a podle daných možností uděloval svěcení (nižší) jinochům, které k němu posílali arcijáhni a děkani s prosbou, aby jim vysvětil pomocníky. V těch dobách, kdy potřeboval každé pomoci, nenalezl ji tam, kde nejvíce dala se očekávati: u kapituly. Bezvládní navyklo příliš kanovníky vládě v církvi české, než aby nyní podřídili se arcibiskupovi. Snad se cítili uraženi porušením práva volby biskupské. Leč tato doba vyžadovala takového biskupa, jakým se osvědčil Brus z Mohelnice a odpor kapituly ji samu vyřadil z církevního života. Podávalo se totiž restauračnímu úsilí arcibiskupovu získati pro sebe venkovské kněžstvo. Rozdělení na archidiakonáty (správce nazývá arcibiskup „arcipřísty krajské“) a dekanáty usnadnilo nejen duchovní správu, ale také umožněna spolupráce mezi kněžstvem a arcipastýřem. Aby tato spolupráce přinesla opravdu dobrý užitek kněžstvu, svolával okrskové synody, konvokace (synody partikulares), konané jednak v arcipřístvích, jednak v dekanátech. Hlavním účelem těchto konvokací byla náprava kněžského života a bedlivé zachovávání církevních zákonů a předpisů, týkajících se zejména obřadů a duchovní správy. Arcibiskup velmi často sám se synod zúčastnil, „neohlédajíc se na žádné deště nebo rozvodnění“. Ty kněze, kteří se na synodu nedostavili, povolal k sobě do Prahy, aby se odpovídali. Použil pak příležitosti a s účastí na synodě spojil i visitaci obvodu. I zde byla vhodná příležitost seznámiti se s místními poměry a usilovati o nápravu u kleru i u věřících.

Tato snaha arcibiskupova co nejtěsněji spolupracovati s kněžstvem a tak obnoviti starý řád a pořádek nemohla ovšem býti utajena těm, kdož v každém úsilí arcibiskupovu o reorganizaci katolické církve viděli nebezpečí pro svoji reformační práci. Maxmilián snadno podlehl upozornění těchto horlivců, že visitace je jen skrytou inkvisicí a proto vyzval arcibiskupa, aby pokud vše nevyšvětlil, chystanou visitaci v postě r. 1568 nekonal. Odpověď Antoninova je naplněna bolestným rozhořčením. Neboť ačkoli nemocen (da ich dan in Gottes Gewalt nun länger denn ein halbes Jahr gar darnieder gelegen und keinem Menschen einig Leid oder Unbilligkeit... nie zugefügt), snažil se plniti co nejvěrněji svůj arcipastýřský úřad, nepřítel se snažil ho všemožnými nepravdami očerniti. Ovšem strach měl velké oči a čísi svědomí právem se obávalo, aby arcibiskup nepoužil své moci. A proto, třeba jest velký rozdíl mezi konvokací a inkvisicí, nevědomost a strach vidí v tomto horlivčeském dile biskupském něco, čím není. Ani toto vysvětlení neuspokojilo Maxmiliána (či spíše jeho okolí) a proto vzkázal mu prostřednictvím nejvyššího kancléře pána z Pernštejna, aby visitaci odložil na čas příhodnější, až — král se navrátil do Prahy!

Aby všechno úsilí, které arcibiskup věnoval svému kněžstvu, mohlo se opravdu uplatniti, vydal pro ně už r. 1564 „reformační artikule“. Tento řád potom při každé příležitosti připomínal a jeho plnění s celou vahou svého úřadu a moci biskupské se dožadoval a vymáhal. A bylo těch zlořádů hojně, které arcibiskup musel vykořeniti, nemělo-li katolické náboženství v české zemi vzítii za své. Byly tu zlé příklady na dosah ruky a cizí zásah už dovedl využití slabé stránky kněze ve svůj sobecký zájem. Historie, která se nazývá často učitelkou života, mohla by se často také nazvati obnovitelkou starých obrazů. Neboť po půl tisíciletí znovu nepřítel člověka strojí knězi stejná osidla jako tehdy: ženy, často špatné pověsti, vládly na faře, ba nutily kněze, aby se s nimi dali sezdáti. Nemalé pohoršení dávali někteří kněží svým pijáctvím a jinými výstřednostmi. A právě na oněch krajských synodách byla nejlepší příležitost nejen na vady a poklesky upozorniti, ale je podle daných možností odstraniti. Nestranný pozorovatel může se přesvědčiti, že i zde se osvědčil biskup, povoláný v pravý, svrchovaný čas. Otcovská přísnost mnoho zla napravila. Dobrý příklad vykonal také mnoho.

Úsilí Antonína Mohelnického uspořádati poměry v církvi bylo tím horlivější, ježto jeho pozornosti neušly přípravy k úplné roztržce mezi církvi a utrakvisty. Doba deseti let (1564 — 1574) jest vyplněna boji proti bludům a novotám. Rok 1575 konečně přinesl rozřešení poměru arcibiskupa k jinověrcům. Upozornil na to ve svém dopise rektoru ingolstadtské university, dru Eisen-grenovi, když píše: „O hromnicích očekáváme J. M. C. na sněm zemský a při tom velké boje a truchlohy ve věcech víry. Předložili totiž stavové císaři postulát, aby dříve, než bude jednáno o předlohách sněmovních, byly vyřízeny jejich žádosti stran náboženství.“ Výsledek stavovského dohodování byla „česká konfese“, směs luteranismu a nejasněných nauk bratrských. Maxmilián ústně schválil tento elaborát a tím vlastně dal placet úplné roztržce mezi utrakvisty. Arcibiskup neměl moci, aby této roztržce zabránil. Události samy si vynutily toto řešení. Bránila-li se ještě dolení konsistoř této reformaci, bylo to už na konec jen

práci na vlastním nitru jako pro největší činnost vnější.

Vypravoval mi kněz, který se stal farářem v „ne-možné“ farnosti, jak v ní získal první mladou duši tak cele pro sebe a Církev, studentka, syna exponovaného socialistického železničáře. Mezi těmi několika lidmi, kteří aspoň v neděli takřka pravidelně chodívali na mši sv., byl onen studentík — jediný snad z celé jejich rodiny. Občas vyměnil s ním několik slov, a pak jej v pravém slova smyslu — překvapil. Bylo to na začátku prázdnin, a farář zapůjčil jemu Schallerův Český misál. Tím vzrostl nesmírně zájem onoho mladíka na mši sváté, denně přede mší svatou býval v sakristii, aby si podle direktáře vyhledal formulář mše sváté, slovo při té příležitosti dalo slovo, z občasného návštěvníka kostela stal se pravidelný, knihy z farářovy knihovny šířily jeho obzor a daly vláhu mladé světi. Za nějaký týden nadhodil farář, že by přece bylo dobře, když s ním celou mši svatou se modlí a obětuje, aby při ní i přijímal aspoň v neděli a ve svátky. S počátku bylo plno obav, co by tomu řekli lidé, že bez toho o něm již nyní vykládají, že je „svatý“, ale i tyto obavy pomíny — a jediné prázdniny, kdy farář cele se věnoval oné mladé duši, stačily k tomu, aby hluboká víra i apoštolická horlivost v ní trvale byly domovem a dnes je onen bývalý studentík, syn nevěřícího železničáře, knězem, a to knězem z nejhorlivějších... A nejen to, k nepoznání se změnila jeho rodina a stejně se to má i s celou, kdysi „nemožnou“ farností. Jediná duše byla klíčem k tolika srdcím a zůstala jim v kněžském povolání.

Ne vždycky setkává se snažení kněžské s takovým úspěchem, jako tomu bylo v tomto případě. Ale pro království Boží, pro jeho slávu a vzrůst nepracuje nikdo nadarmo, a nejsou-li úspěchy ihned patrné, pak dostaví se jistě později. „Ne nám, ale Jménu Tvému budiž sláva,“ kdo touto zásadou se řídí, ten dočká se a musí se dočkatí pastoračních úspěchů, i kdyby sebe odcizenější byla farnost, do které jej k práci povolala Prozřetelnost Boží.

Od srdce jednotlivce k vícero srdcím — to musí býti pastorační zásada kněze ve farnosti, v níž kostel pro většinu lidí je zbytečnou budovou. A je-li získáno více duší, pak velikou vzpruhou a pravou lázní milostí jsou byt by i jen jednodenní exercicie pořádané v místním kostele. Pravda, to všechno je spojeno s prací, s obětmi, se značnými snad i výdaji, ale čím více se obětuje, tím větší bývá i odměna. A jsou-li namnoze, díky činnosti učitelů, obecní knihovny pravými studnicemi jedu pro celou obec, pak knihovna kněze, neležící ladem, ale povoláná k výchově a zocelení jednotlivců, dovede více vybudovati, než by se komu předem zdálo. Osobní styk, láskyplná péče a stále modlitby musí doplňovati celou činnost, aby nebylo u nás farností, v nichž nikdo, vůbec nikdo nejde za knězem, povoláním k tomu, aby byl vůdcem všech...

P. Ludolf Czermin O. Praem.

- smutné De profundis, jež český husita lkal na troskách, z nichž vítězně vyšel cizí duch a cizí, německá víra.
- Nelze ani stručně vyličiti devatenáct let arcibiskupského úřadu Antonína Brusa z Mohelnice. Bylo by třeba líčiti celou tu dobu v bojích a zápasech, aby mohlo vyniknouti dílo tohoto kněze, kterého si vyprosil sv. Vojtěch v nejtěžší chvíli pro svůj biskupský stolec. Budiž nám aspoň útechou, že všichni, kdož o něm hovoří, neskrblí chválou a uznáním. Když 2. září r. 1580 byl uložěn ve chrám sv. Víta a zapadl nad jeho rakvi mramorový kámen s jeho postavou a věnovacím nápisem jeho krajana a nástupce Martina Medka, nezapadl tím kámen nad jeho dílem.
- Byl on obnovitelem katolického ducha v českém království a proto povždy bude zasluhovati naší vděčné lásky.
- Proč neukončí slovy, jimiž protestantský pastor dr. Hrejsa: Česká konfese, mu vzdává upřímné uznání: Tak stanul v čele české církve katolické muž vynikající, který české poměry dobře znal a dovedl se nejen společensky uplatniti ve prospěch církve, ale také horlivě se staral o její zájmy. Jakkak my máme milovati tohoto kněze? Srdcem naplněným vděčností.

Konkretní práce Katolické akce v Polsku.

V předešlém článku jsem ukázal, že KA. v Polsku je dobře vybudována a ukázal jsem i příčiny, proč bylo možno ji tak vybudovati. Ale je ještě jiná otázka: Jak se osvědčuje v praxi? V čem záleží a jaké hodnoty je její konkrétní práce? Nestačí, aby byl vybudován imponující parní mlýn. Když tato nádherná budova a její moderně vypravené stroje by stály v nečinnosti, nač je všecek náklad s budováním podniku spojený? Chci viděti tento moderní mlýn v provozu, chci viděti, jak hladce tyto stroje melou, jaká jest výrobní kapacita závodu, jaká je kvalita namleté mouky, jak draze přijde semletí metrického centu. Nestačí mi, když vidím imponantní budovu a imponantní strojovou výpravu; chci viděti výsledky. Nemůže mi stačiti, když aparát Katolické akce se mi jeví bezvadným; musím viděti činnost a výsledky.

I po té stránce je možno mnohemu se učiti od KA. v Polsku.

Hlavním úkolem KA. všude musí býti výchova katolického smýšlení. Patří k abecedě Katolické akce: Katolickou práci hlubokou můžeš dělat jen s katolickými lidmi. Proto nescíslnými cestami usiluje KA. v Polsku o to, aby si vychovávala katolické lidi.

Troji pracovní ohnisko v tom ohledu má KA. společné pro celé Polsko: katolickou universitu v Lublíně, sociální školu — szkola społeczna — v Poznani, katolickou tiskovou agencii — KAP. — ve Varšavě. Všechny tyto prostředky — zvláště prvý — nejsou laciné, ale jsou nutné.

Ačkoli je na universitách státních v Polsku aspoň polovina profesorů katolického smýšlení, přece si katolíci s těžkými finančními obětmi vydrží svou vlastní katolickou universitu v Lublíně, aby aspoň nějaká část inteligence vyrůstala ve stoprocentně katolickém ovzduší a nebyla vystavena náboženskému riziku studiem na universitě státní. — V naší době na sociální vzdělání se klade veliký důraz; a sociální pracovníci v nejrozmanitějších institucích a v nejrozmanitějších prostředcích mohou vykonávati nesmírný vliv na své prostředí. Bylo by osudným, kdyby tyto pracovníci byli odchováni v ovzduší názorů socialistických nebo liberalistických. Proto vybudovali si katolíci polští zvláštní školu pro výchovu sociálních pracovníků (podmínka přijetí: středoškolské vzdělání) a vybavili ji dobrým profesorským sborem s výtečným drem Kozłowskim v čele. — A aby katolický tisk nemusil přinášeti zpráv náboženských a církevních od liberálních tiskových kancelářů a zbarvených barvou skla hranolu těchto kancelářů, vybudovali si svou tiskovou kancelář ve Varšavě; pracovní štáb, jež zde ředitel této kanceláře, prelát dr. Kaczyński, řídí, pozůstává asi z 16 odborníků, z nichž někteří ovládají až sedm řečí! Z této tiskové agentie dodávají se denně zprávy do redakcí nejen v Polsku, nýbrž i do celého křesťanského světa.

Jakou péči věnuje KA. v Polsku šíření dobré literatury, řekl jsem v posledním článku. Doplnuji údaje o tisku. Dobrý nepolitický týdeník *Przewodnik Katolicki* se rozchází týdně v nákladu 240.000. Ten je ovšem pro celé Polsko. Ale i provinční listy vykazují účtyhodné číslice; tak *Gość niedzielný* v Katovicích se tiskne ve 30.000 výtiscích. Veliký důraz se klade na to, aby byly rodiny zásobeny dobrými kalendáři; a podivil jsem se, jaké vyspělé síly bývají určeny pro vydání kalendářů, aby jen byla zaručena jejich žádoucí úroveň.

KA. pracuje i o to, aby katolicismus byl důstojně zastoupen v rozhlasu. Mezi jiným dojednáno, že katolíkům byla přenechána pravidelná „čtvrthodinka katolické myšlenky (kwadrans myśli katolickiej).“

Veliká péče se věnuje školení jak kněží, tak i laiků pro úkoly KA. „Nemáme lidí, kteří by KA. mohli

vésti v diecésích a ve farnostech,“ to byl postřeh na počátku. Je až překvapující, kolik kursů bylo uspořádáno, celostátních, diecésálních, dekanátních i farních. Nevedou těchto kursů jen kněží. Na př. ve Vilně byl uspořádán pro laiky kurs vedený téměř výhradně laiky — profesory tamní university. Sociální kurs v Lodži v r. 1933 byl navštíven 700 účastníky. Různé úrovně posluchačstva bývají přizpůsobeny různým kursům. Různý bývá i jejich obsah. Některé pojednávají organizaci a úkoly KA., jiné slouží vnitřní misii, prohloubení náboženského života. Některé kursy probírají látku theologicko-filosofickou. Jinde jsou liturgické. Jinde, kde sektářství nebezpečně zasahuje, jest uspořádán kurs o sektách. V některých seminářích uspořádány třídní kursy Katolické akce, aby bohoslovci již za studií vnikli do KA. Zvláštní pozornost se věnuje školení katolické inteligence, protože se vidí, že na př. nestačí kněží na to, aby sami přednášeli ve spolkové práci, a že je nutno, aby pro řádné vedení funkcí v KA. bylo dost vzdělaných laiků. Ve 237 výběrech farních Katolických akcí v diecési poznaňské v r. 1932 byli předsedy: 89 lékařů, soudců, advokátů, zemanů (Polák říká: inteligentů), 41 učitel, 32 kupci a úředníci, 58 hospodářů, 17 řemeslníků a dělníků.

Jedním z hlavních programových bodů jsou exercicie. Propaganda exercicií je velmi rozvětvená a usilovně se pracuje o to, aby byl vychován štáb dobrých exercitátorů. Zvláštní a časté porady zájemců-kněží se konají po celém Polsku, aby se kola roztočila ještě více, než se otočí dosud. V r. 1932 vykonalo exercicie na 17 tisíc osob světských, z toho 1 třetina — 5060 osob — ve stálých domech exercičních, ostatní v klášterech, dvorcích, ústavách vychovávacích, lidových domech a pod. Největší porozumění je v diecési katovické — 3097 exercitantů, pak přemyslovské — 2322, krakovské — 1959, hnězdensko-poznaňské 700. Stálých domů exercičních je 7 (2 u jesuitů, jen pro muže, v Dedicích a ve Lvově, 2 u salvatoriánů, v Trzebnici a Kokoszycach, pak exerciční domy v Czenstochowě, Brezinách a v Puszcikowě u Poznane).

Ze všeobecných akcí význačně vystupují: péče o misie vnitřní i zámořské; ochrana mravnosti, organizování po celém Polsku katolického dne proti pornografii a vůbec proti nemravnosti v rodinném a veřejném životě, proti nemravnosti ve všech jejích projevech; organizování akcí na obranu katolického rázu manželství; charitativní péče ve svých rozmanitých odvětvích; péče, zvláště náboženská, o vystěhovalce; propaganda dobrého katolického tisku.

Zkrátka: KA. v Polsku blíží se víc a více vlastnímu cíli Katolické akce: *mobilisování všech katolických sil.*

Nesmíme s mladistvou nerozumností býti toho názoru, že v cizině je všechno lepší a u nás že je vše špatné. I u nás máme dobré věci, a máme jich hodně. Ale co se týká Katolické akce, není pro nás nectí, když si přiznáme, že v té věci můžeme se od bratří Poláků mnohemu přiučiti.

Homo homini lupus.

K praotcům návrat hlásají v Říši,
čistota rasy zachová výši.
Nepřevzat z medvědí kůže šat hebký,
také prý nepiji z lidské už lebky.
Přírodní zákon však zachován jeden:
žer, vraždi druhé, než budeš sněden!

Všeobecný život politických běženců.

mpa. Důvod, proč lidé opouštějí své domoviny, aby se navždy neb na čas rozloučili se zemí, kde se zrodili, jsou prarůzné. Mezi důvody v posledních letech nejčastější patří skupina vystěhovalců politických čili běženců. Začalo to ruskou revolucí, kdy celý ohromný obr — Rusko — zachvělo se v šilené bolesti bratrovražedného boje a každým rokem měnilo místo, aby rozmnožily se řady běženců. O problému ruských běženců bylo již velmi mnoho psáno. Jsou to různě odstupňované názory na bílou emigraci, smíšené v posledním čase s vlivy rázu politického a ohledy na zahraniční směrnice vnější politiky toho kterého státu. Pozoruje se všude na celém světě do jisté míry rozvolnění poměrů hospodářských, ale též morálky, působící tak dobu marných pokusů o opravdové sjednocení a mír na zemi.

V tomto ovzduší krisí, jak jsme se všichni naučili říkati, plove vlastní „ostrov běženců“ všech možných typů, ras i národností.

Druhá nejpočetnější emigrace, vedle již na mnohých místech zdomácnělé a přizpůsobené ruské, jest emigrace německá. Ta již byla vyhnána z kolejí svého normálního života za všeobecných okolností poněkud jiných, a též dostalo se jí přijetí značně lepšího, díky hmotnému postavení přátelských kruhů v zemích, kam se uchýlila.

Německá emigrace dnes, tedy po více než jednoroční praxi, žije v nových poměrech finančně zajištěna a plně „přizpůsobena“. Obchodní duch rasy, hlavní kádr této emigrace tvořící, čiperně se vžil do nových poměrů, díky ovšem značné pomoci soukmenovců, milionářů. Ve Francii se zařídili zcela pohodlně tak, jak prostě volný duch galský to dovoluje a hned dali se tito dřívější přívrženci politiky císaře Němců do francouzských služeb a obchodování. V Anglii, kde komitét pomoci těmto lidem byl nejsilnější v Evropě, po americkém broadway pomohl již toliko těmto, že dnes hrdě představují anglické firmy v zahraničních střediscích obchodních.

Ale vedle těchto velikých držav, víme dobře, že rozlétlí se běženci z říše hnědého vůdce i po menších státech, kde boj proti hospodářské bídě jest nejprudší.

Čak v Československu bylo lze též pozorovati jich návštěvu a v Jugoslavii smějí se (poněkud kysele sice) jich práci. Jeden list bělehradský, „Štampa“, přinesl nedávno vtip, který jasně dosvědčuje „populárnost“ emigrace Čteti říše. Před jednou z největších kaváren bělehradských, kterou mají v nájmě němečtí emigranti (dříve zde většina nájemců ztrachovala), „Ruským carem“, stojí typický sedlák ze Šumadije s chlapcem v kroji. Na velikých okenních tabulích hledí na nápisy: On parle français, English spoken, Man spricht deutsch a uprostřed malými písmeny napsáno: Hier spricht man auch jugoslawiesch.

Nedávne bouře rakouských dobrodruhů opět vynesly na povrch novou četú běženeckou. Jsou to přívrženci režimu v německé říši, kteří však z ohledu na mezinárodní taktiku, čili diplomacii, nemohli býti přijati v zemi, za kterou, lépe řečeno dle vzorů kteréž, „odstranili“ vedoucího politika státu, zůstávajíce svou obětí na pospas pozvolnému umírání vykrvácením. Přesli hranice slovanského státu, kde dle mezinárodních formulí právních nejprve byli odzbrojeni (to konečně učinili ihned, poněvadž dobře si zapamatovali pověsti otců o srbském vojáku) a později vpuštění do tábora, jehož organizaci si upravili dle předpisů pro úderné oddíly, založené vládou presidenta Hitlera. Ve velkém Bečkereku žijí rakouskí hitlerovci v ohradě se stráží před vraty, porvoly „Achtung“ (říšskoněmecký povel na místo rakouského „Habt Acht“ a ostříhanými lebkami à la garda zesnulého kancléře von Bismarcka. Stráž mu-

si mít před vraty snad z toho důvodu, aby úderné oddíly zionistického pracovníka pana Žabotinského si snad na ně nedošly a dle vzorů a příkladu Bar Kochby se s nimi neutkaly v pútce, k radosti ovšem domácího lidu...

Španělská emigrace se v moři dvou předcházejících ztrácí a jen řídce se sejdete s emigrantem, který odešel se svým králem, v jídelním voze mezinárodních expresů, či v halle nejmodernějších hotelů.

Zajímavá jest emigrace sovětská, čítající několik velmi bystrých hlav, bývalých vyšších činníků, hlavně zastup. úřadů SSSR. Jsou to jmenovitě pánové Besedovskij, Dimitrijevskej, Pavlovskij, Gurgin a Larijev, kteréhožto rozchod se zemí rodnou byl poněkud romantičtější, neboť se děl v bedně se sušenou juchtovinou do Ameriky.

Čak a nejinak jeví se obecný život i osud emigrací, který se pranic neliší od osudu jich předchůců před sty a sty lety.

Na konec se smísí s obyvatelstvem kraje, kam přišli a po letech o otcově neb dědově příslušnosti buď mluví jen příjmení. Oni z říše hnědého vůdce, kteří prchli před žlutými kolečky hany, se určitě „zařídí“ v kruzích těžké buržoasie, sympatisující nadále se systémem, který k této vrstvě lidí hovoří jen šibenici a „stěnkou“. Jinak se ovšem stanou dobrými a pilnými občany...

Jiří Hlava:

Ze zápisníku reportéra.

Když jsem verše první do redakcí nosil (kolik skončilo jich v redakčním as koši, nevím, psal jsem všechno, o čem píši hoši), ve vrzání schodů snad mě osud posíl:

„Zahod' péro! Z psaní nikdy nic víc není, než žebrotá, bída, jakés poznal dosti. Najíš-li se při tom, zřídka do sytosti. Zanech poesie. Hleď si chlebaření!“

Kdo sám rostl vždycky, má svou vlastní pýchu. „Neruda, Čech, Hálek... Každý začal nouzí. Kdo by mluvil proti, ať mě nepopouzí! Vyšlapu si cestu, zoram vlastní lichu!“

V zakouřené jizbě obeitkané šerem v kritikách čas trávím, referáty píši. Dávno opustil jsem poesie říši, když jsem pro kus chleba stal se reportérem.

Jíst se musí. Škoda. Zavřem do kufríku, co kdys rukou duše do papíru vnesla. Za svět vidím mám teď náhradou svět hesla. Sloužím, píši všechno, bez reptání, křiku.

„Sebevrahů konce řeky zná tok tichý... Rozběsněná auta... Krádež šperků v baru... Padesátky dožil... Dostal dobrou faru... Zhasl genij...“ Čtenář vzdychá, puká smíchy.

Občan má svou kávu, chleba s máslem, housky. Pošta donese mu žurnál jeho milý. Kde jen já mám načerpat síly, abych pro něj sehnal kratochvilné kousky?

Život novinářský přitahuje. Lákal jako proudy řeky, když jsou letní parna. Skočíš jednou do ní. Vylézt? Snaha marná! Vylezeš jen proto, abys znovu skákal.

Stále proud mě žene špinou konkurentů. Oslavuji, těším, rozesmávám jiné. Po celý den v sířehu, sotvaže noc mine. Za to beru bídnou od řádků jen rentu.

Žaludek má slovo. Rebelant to známý. Disciplíny nezná, neustále kručí. Zálohu si vezmu, ať pokladník bručí, jen když aspoň dvacet, třicet korun dá mi.

Jedna věc se maně dere mi do péra, když se po papíře žene v prudkém cvalu: Napsat několik slov také o skandálu, který zve se jinak — život reportéra.

Polská odvěta.

Polské oficiální kruhy odmítly vykonávat Francii vasalské služby. Když ve Francii uzavřela levicová vláda pakt čtyř velmocí na úkor polské a československé republiky, nastalo překvapení. Prudký odpor v Polsku a kompromisní řešení, jakým se uspokojila naše vláda, když dostala francouzské ujištění, že Francie nedovolí jednání o revisi v rámci paktu čtyř, byly počátkem zjevného rozchodu s Polskem. Min. roku bylo publikováno sice, že česká vláda má v plánu dohodnouti se s Polskem o směrnicí trvalého přátelství, ale o nabídce a jednání kolují protichůdné verze. Polsko v době jednání o pakt čtyř nabídlo vojenskou a politickou dohodu, Československo nechťelo vedle úmluvy politické (jak tvrdí „Kurier Codzienny“) přistoupit na dohodu vojenskou. Polský list tvrdí, že se Československo nechťelo angažovat, obávajíc se polsko-německého konfliktu.

Pakt věčného přátelství, který by znamenal demilitarizaci hranic polsko-československých, se do dnešního dne neuskutečnil, na hranicích je neklid a bylo již dříve referováno, že nejednou byl vyvolán dojem, jako by Polsku bylo milé, kdyby docílilo společných hranic s Maďarskem. Poláci se nechťejí ve střední Evropě vázat ani ve věci habsburské restaurace, ani ve věci maďarského revisionismu, ani ve věci anšlusu. Nechťejí ani převzít závazky vůči nám (snad pro nedorozumění, které vzniklo při jednání o paktu čtyř), polské kruhy jsou informovány, že v Československu se nevěří, že by bylo lze trvale udržet gdánský koridor, a že by pro jeho obranu vznikly vojenské zápletky. Polská zahraniční politika na to připravila překvapení. Sjednáním smlouvy polsko-německé dala odpověď Francii na pakt čtyř a Československu vyhýbavě stanovisko o smlouvě vojenské. Odchází polský konsul Ripa z Mor. Ostravy, přichází Malhomme, polský odpor se na Těšínsku zvedá a spolupráce čsl.-polských klubů znemožňuje. Jaké ovzduší vyvolala na Těšínsku polská aktivita, o tom se v informovaných kruzích dobře ví.

Vedoucí politikové polští, pravičáci, usilovali již před desíti

lety o uskutečnění protiněmecké dohody s Československem, protože tak jako známý zahraniční činitel sovětský Karel Radek, který obhájí východní pakt proti polským námitkám — věděli, že zájmy Československa a Polska jsou shodné. Snaží-li se polská politika obrátiti expansi Německa směrem jihozápadním, na Rakousko a Tyroly (tím nepřímě i na Československo), zdlouhání Československa bylo by pak na konec obklíčeno samo Polsko, a to by se hospodářské a vojenské převaze Německa sotva ubránilo.

Polsko bylo příliš podceňováno a vedoucí kruhy nevěřily v rychlou konsolidaci Polska. Dnes Poláci vystupují aktivně a příliš jasně řekli, že v životě středoevropských národů nebudou hrátí úlohu pátého kola u vozu.

Polsko si zabezpečilo svoje hranice smluvně i politicky, když bylo v rozhodující chvíli opuštěno, a nejen že protestovalo, ale i jednalo a šlo svojí vlastní cestou. K vůli tomu bylo vyvoláno mnoho nedorozumění, protože Poláci dovedli překvapovat zrovna tak jako Italové a Francouzi.

Rusko a Japonsko se snaží pro případ hrozícího a snad neodvratného vojenského konfliktu připravit příznivou situaci politickou. Ze Rusko brání východní pakt a že Polsko se staví k východnímu paktu rezervovaně, lze pochopit. Polsko novou smlouvou nic nového nezíská a má již smlouvu s Německem, s Ruskem i Rumunskem. Východním paktem o vzájemné vojenské pomoci — pro případ německého útoku šlo by ruské vojsko pomáhati přes polské území. Pro případ sovětského útoku šlo by německé vojsko na pomoc přes polské území. Polsko by se nerado stalo válečným územím.

Poláci zásadně neodmítají východní pakt, ale praví, že pakt nemusí býti přijat v té formě, jak si to přeje Francie a že chťejí jednat jako rovnocenný s rovnocenným. Je to politika odvěty a prohrála-li Francie svoji politiku v Polsku, není to bez její viny.

A. P.

Prehľad vývoja v rybárstve na Slovensku.

Slovensko, krajina oplývajúca úchvatnou krásou prírody, honosiaca sa množstvom svetochýrnych kúpeľov, i po stránke rybárstva je v našej vlasti nesporne patrí medzi zeme, kde pre rybárstvo sú tie najideálnejšie podmienky. Jeho vodstvo, ktoré pretkáva nádherné doliny Vysokých a Nízkych Tatier, Veľkej a Malej Fatry, bohaté Slovenské Kráľovstvo, romantické údolia Babej Hory a Východných Beskyd, je oživované kráľom bystrín — pstruhom obyčajným — v tichších vodách ušľachtilým lipňom. Vo veľkých dolinách Považia, Pohronia, klamnej Oravienky a so slovenským životom pletne spiateho Turca panuje hlavátka — ryba doteraz po stránke hospodárskej nedocenená.

Rybárstvo slovenské v súčasnej dobe môžeme rozdeliť na dve samostatné odvetvia — na rybárstvo riečne a potočné a na rybárstvo v stojatých vodách, čiže rybníčne a jazerné. Prvé z oboch je zastúpené vo väčšej miere. Tvorí základ nášho rybného hospodárstva. V budúcnosti však hlavný zreteľ musí sa obrátiť na budovanie rybníkárov, pre ktoré u nás sú veľmi dobré podmienky.

V rybárstve riečnom a potočnom, čo sa týka chovu rýb, rozoznávame dva smery. Prvý je t. zv. chov prirodzený, druhý chov umelý. Do 90 rokov minulého storočia chov prirodzený bol v úplnej prevahe, hoci základ umelého chovu bol položený postavením prvej pstruhárne na umelú liahňuťu ikier Salmonidov už dávno predtým v Barine (r. 1867), neďaleko Smoleníc pri Trnave. Počiatky väčšieho rozvoja umelého chovu spadajú do doby neskoršej, kedy za štátnej podpory v rokoch 1890—1900 sa postavili viaceré pstruhárne v Liptove, na Spiši, v Orave, v Turci, na Trenčiansku, v Šariši a inde. Súčasne so zakladaním rybárskych spoločností začína vystupovať do popredia jeho význam a nastáva zjavnejšie zveľádanie umelého chovu najmä pstruhovitých rýb.

A tu treba osobitne zdôrazniť, že i po stránke rybárskej zdravá iniciatíva zavedenia umelého a tým racionálneho a intenzívneho chovu rýb zrodila sa v bývalom Uhorsku práve na území Slovenska. Tu boli pozakladané i prvé rybárske organizácie na tekúcich vodách — „Hornouhorská rybárska spoločnosť“, zpočiatku so sídlom v Ružomberku, neskôr v Zlatých Moravciach, založená roku 1880, druhá „Rybárska spoločnosť doliny Popradu“ so sídlom v Kežmarku, založená roku 1885, ktoré nie malou mierou prispeli k tomu, že roku 1885 bol vydaný vodný zákon z čl. XXIII 1885 a hneď o 3 roky na to rybársky zákon z čl. XIX/1888. Ale i keby sa upierala ich bezprostredná súčinnosť pri sestavovaní a osnovení vodného a rybárskeho zákona, nemôže sa uprieť ich zásluha o znenie ustanovení §§ 24 a 26 vodného zákona, ktorými prerazilo do budúcnosti je chránená čistota verejných vôd a rybárstvo, jednak pred zanečisťovaním vody škodlivými látkami, jednak pred znemožňovaním sťahovania sa rýb vinou stavieb v koryte tokov. Rybárske organizácie, založené na území Slovenska, neskôr stali sa základom celoštátnej rybárskej organizácie v bývalom Uhorsku.

Po výjení rybárskeho zákona, jeho priaznivý vplyv na zveľádanie rybárstva, zase v prvom rade na Slovensku našiel ozvenu. Do konca minulého storočia bolo so štátnou podporou vybudované viac ako 25 pstruhární a založené 16 ďalších rybárskych organizácií so sídlami v Piešťanoch, v Žiline, v Trenčíne, v Lipt.

Svätom Mikuláši, v Lučenci, v Komárne, v Bratislave, v Žarnovici atď., rozprestretých takmer po celej Slovenskej krajine. Úkolom všetkých organizácií bolo prevádzať racionálny chov rýb na základe býv. ministerstvom orby im schválených provizoriálnych plánov, na vodnej ploche viac ako 13.000 ha tekúcich vôd.

Odklon od prirodzeného chovu rýb tým viac badať na začiatku tohto storočia. Roku 1910 na území Slovenska nachádzame už 81 pstruhární, v ktorých sa umeľe liahly ikry a dochovávala mlad pstruhová. Ich ročná kapacita činila priemerne 12.000.000 ikier pstruha obyčajného a dúhového. Okrem toho bolo založené viac ako 10 pstruhových rybníkárov, kde sa prevádzal chov porcioňových, poľahke generálnych rýb a chov mlade.

Usmernený a cieľavedomý vývoj v rybnom hospodárstve Slovenska bol prerušený svetovou vojnou. Podpory pre rybárstvo sa ďalej neposkytovaly v takej miere, ako predtým. Organizácie sa rozpadávaly. Všeobecná hospodárska stagnácia nastala i v rybnom hospodárstve.

Slovenské rybárstvo však sa nevzkriesilo ani prevratom. Rybársky inšpektorát, ktorý roku 1884 bol vybudovaný pri ministerstve orby v Pešti, nadobudnutím našej slobody a pričlenením Slovenska do rámca našej vlasti, nemal viac vplyvu na ďalší vývoj nášho rybného hospodárstva. Slovensko zaň nedostalo nijakej náhrady, práve tak ako nedostalo náhradu za rybársko-biologickú výskumnú stanicu, ktorá sa zapodievala otázkou prečisťovania odpadných vôd priemyslu a iných a ktorá bola vybudovaná (r. 1906) tiež v Pešti pre územie býv. Uhorska. Hospodárenie rybárskych spoločností, ktoré sa zachovali i po vojne, a po prevrate založených rybárskych spolkov, ostalo takto bez úradného dozoru. Kontrola nad vykonávaním povinností čistenia odpadkových vôd voda značujúcej priemyslových podnikov sa viac nevykonávala. Ale ani politické vrchnosti, hoci v smysle vodného a rybárskeho zákona boli povinné starať sa o tieto otázky, v rušných poprevratových časoch im nevenovali skoro nijakej pozornosti. V dôsledku toho stav rybárstva na Slovensku v dnešnom čase je veľmi zanedbaný, väčšia časť hlavných tokov stala sa odpadkovými kanálmi priemyslových podnikov. Bude treba preto hodne systematickej a dobre premyslenej práce, pokiaľ sa dostane na tú postać v národnom hospodárstve, na ktorej rybárstvo sa nachádzalo v rokoch predvojnových.

Význam rybárstva na Slovensku práve dnes — v dobe veľkej nezamestnanosti — vystupuje do popredia a nadobúda plnú svoju váhu. Stačí spomenúť, že v mnohých obciach, kde je veľká bieda, práve rybárstvo ich občanom skýta takmer jediný zdroj obživy a príjmu.

Podľa starej štatistiky (r. 1910) na Slovensku máme asi 12.000 ha rybníkov, jazier a močarísk. Z tejto rozlohy na rybníky dnes obrábané však možno počítať okružie len 250 ha. Ostatnú plochu zaujímajú zväčša neúrodné močiare. Jazerá majú rozlohu asi 100 ha, z ktorých väčšina leží v okolí Banskej Štiavnice a v horstve Vysokých Tatier. Potokov a riek je asi 6.000 dĺžkových km. S bystrinami a vrchovými potokmi spolu približne 8.000 km. Naša krajina má teda málo rybníkov, hoci prirodzené podmienky te-

rénne, hydrologické a klimatické by umožňovaly zväčšenie ich počtu a rozlohy.

Keď počítame priemernú produkciu rybníkov na 1 ha 100 kg rýb za rok a nadŕžkový km tekúcich vôd priemernú ročnú produkciu 60 kg rybníka, na Slovensku dnes by sa produkovalo asi 515.000 kg rýb. Naproti tomu spotreba rybníka, počítajúc ročne na 1 osobu len 0,2–0,5 kg rýb, by činila 600.000–1.500.000 kg. Tento nedostatok zväčša sa kryje dovozom z Maďarska a Južoslávie. Rybníkárstva historických zemí svojimi kvalitnými pro-

duktami doteraz na slovenský trh neprenikly, hoci zpeňazovacie podmienky sú na Slovensku výhodné.

Organizácia rybárstva na Slovensku v dnešnom čase je prevedená rybárskymi spolkami a družstvami, ktoré z časti sú združené v krajinskej organizácii — vo Sväze rybárskych spolkov a družstiev na Slovensku. Z vedeckých ústavov roku 1932 bola otvorená štátna výskumná stanica rybárska a hydrobiologická v Lipt. Hrádku s pôsobnosťou pre Slovensko a Podkarpatskú Rus.

Ing. Dr. Belo Holý.

Je zanedbávaná výchova k apoštolátu obetí.

Bylo už připomínáno, že obranná struktura katolicismu na konci minulého století a počátkem nynějšího podobá se ghettu. Všechny útvary, které vytvořil liberalismus a socialismus a ukázaly se schopné přizpůsobení světovému názoru křesťanskému, byly napodobeny. Tak vznikaly organizace, spolky, družstva, jejichž funkce dá se srovnat s lesními školami nebo skleníky. Pěstovalo se, při zamezení nepříznivých podmínek se strany synů tohoto světa, prostředí pro silné pokolení, které by práci apoštolickou konalo s větším úspěchem. Katolicismus však není myšlenkou, která má být dávana pod sklo, která by měla žít oddělena zdi od ostatního světa. Z počátečního ghetta musí katolicismus ven, je univerzální, tedy do celého světa. Promítneme-li tuto zásadu na naše poměry, vidíme, že jsme se dosud v značné míře nevychovali z ghettové etapy. Vezměme případ katolického školství, zvláště katolických učitelských ústavů. Pěkná řada absolventů už vyšla od převratu do povolání a na prstech spočítáme, jak působí ve veřejnosti v duchu zásad, které jim byly naočkovány, nebo v nich posilováno to, co přišlo s nadějí na rozkvet v rodinné výchově. Většina utonula. V čem je chyba? Nebylo lidí, kteří by pocítili, jak je nutno připravit mladého člověka pro jeho apoštolické poslání v odpovědném povolání. Jsou doklady, že absolventky katolických škol dříve podlehlý duchu světa a učitelky zpokrokařily, protože byly jen ve skleníku, ale nedostalo se jim včasného upozornění na podnebí, v němž musí žít, až opustí mazlivé prostředí.

Je nutno přeorientovat katolickou inteligenci, odstranit stínící závěsy z přípravky pro život. Nejde to najednou, ale nesmí se čekat. Podle toho se pozná síla organizace, jak vychovávala své členy a příslušníky k iniciativě, k zachování zásad, i když léta nepřichází jednotlivci do styku s jinými, aby byl utvrzován. Výchova k vůdcovství katolického lidu (ne ovšem za vršení fanfár a provolávání bombastických hesel s tribuny, která tak katolickému duchu jsou protivná), to je nutná další etapa ve vývoji katolického hnutí. Je zanedbávána výchova k apoštolátu, k oběti. Jde se po laciných úspěších a bohužel zde jdou mnozí, kteří z dopuštění Božího dostali se na vyšší bidýlko politického žebříku, špatným příkla-

dem napřed. Apoštolát oběti, to není setrvávání v ghettovém uzavírání. To je energický postoj, ale pokorný, svízelný pochod světem, kázání příkladem a shromažďování Božích bojovníků. To je funkce kvasu: zpracovat a změnit mouku, aby byl z ní chléb. Tedy nehromadit kvas tak, aby nepřišel s moukou ve styk. To je ghetto. Ale skleník má připravit pro život.

Je potěšitelné, že ze všech katolických organizací, které shromažďují inteligenci, projevují chválnou činnost a úspěšnou metodu — katoličtí učitelé. Jejich prázdninové pracovní sjezdy jsou takovou dílnou s výhni Boží, kde se spájejí uvolněné nýty celoročního apoštolátu mezi nejmladšími i nejstaršími, protože učitel je ve styku se všemi. Nestačí ovšem, aby se po dobu školní docházky vychované duše pustily pak do světa bez opory. Zde musí přispěchat katolická akce a zachycovat mládež do naprosto nepolitických, mentálně dnešní doby přizpůsobených organizačních útvarů. Takové spolky mládeže nejsou a nebudou ghettom pro zimomřivé a ustrašené. Zde je duševní palestra, s níž vyjdou zocelení, k oběti a námaze ochotní mladí lidé, kteří nepodlehnou nejhoršímu nepříteli, jakým je frázovitost a hrrkatolicismus. Nebudou na papíře balamutit veřejnost, že „jako když blesk udeří, překvapí naši veřejnost, že pedagogičtí činitelé půjdou s námi“, protože katolická výchova není výchova pro houfové pokřikování, ale vzdělávání individuálního charakteru. Nezáleží, zda a kdo „půjde s námi“, nebudou-li mladí dosti vychovaní, aby šli sami, ukázněně s křesťanskou pokorou a statečností. Napíše-li list, který šve mladé na staré, že naše pedagogické organizace jsou sterilní, v dopisech, které asi vyrábějí málo zaměstnané redakce, neobjeví se na ploše, kterou znamená úhor, čekající na trpělivé vzdělávání, ani čárka. Trampové rozvalení na mezi a pokřikující na sedláka, který shrben nad pluhem kypří půdu a připravuje vše, aby křiklouni neumřeli hladem, to není ideál katolické mládeže. Katolicismus není ghettový, ale také nepatří na galerie životního cirku, aby křikem chtěl dělat to, k čemu třeba usilovné práce a oběti. Zde je zanedbáváno mnoho a kdo za to odpovídá, bere na sebe těžkou vinu.

J. H.

Ladislav Zamykal padesátníkem.

Šéfredaktor olomouckého „Našince“ a předseda „Svazu katolických novinářů“ Ladislav Zamykal je Hanák z Prostějova, kde se narodil dne 31. srpna 1884 a kde také vychodil obecnou školu. Pak vstoupil do chlapeckého semináře v Kroměříži a vystudoval tam německé gymnasium, na němž 1903 maturoval. Na podzim vstoupil do arcibiskupského semináře v Olomouci, studoval na bohosvědné fakultě a byl dne 5. července 1907 vysvěcen na kněze. Protože uměl dobře německy, musil stejně jako jeho důvěrný přítel, básník Rudolf Linhart, zahájit duchovní službu v kraji úplně německém. Téměř dva roky kaplanoval v Německých Libinách a teprve 12. října 1908 stěhoval se na českou kaplanku v Postrelmově, odkudž pak odešel dne 31. prosince 1909 do Olomouce, aby se stal vydatným spolupracovníkem šéfredaktora Františka Světlíka v „Našinci“...

Moje přátelské styky se Zamykalem datují se již z období v Německých Libinách, první jeho dopis je ze dne 19. října 1907, pouhé tři měsíce po vysvěcení. Jako v kaleidoskopu mihají se mi v té hojné korespondenci obrázky ze života mladičkého kněze, odtrženého od české společnosti, utahaného přemírou školních hodin, službou u matrik, pišícího německé koncepty kázání... Ale z té šedi blýská to neustále jásavými výkřiky radosti z přívalu práce,

jež se rodí v nočních hodinách, aby se ráno rozlévala do českých redakcí listů moravských i časopisů v království, doprovázena jsouc dopisy vroucího nadšení i nelíbeného přátelství. Zlatá doba německých kaplánek, vytrhávajících nám nejlepší naše české pracovníky!

Pravý žurnalistický křest obdržel Zamykal, jako tak mnohý z dnešních předáků katolického hnutí, v pražském týdeníku „Nový Věk“, do jehož rubrik psal hned od čtvrtého čísla roku 1907. Přivítal jej v německé své štaci jako posla radostného jara. Četl, psal a v jeho hlavě rojilo se to plány. Již koncem října 1907 ujal se energicky realizace myšlenky časopisu studentského, psal výzvu do „Nového Věku“ a podepřel ji současně statí v „Našinci“, v níž řekl do slova: „Ale, když už se nemůžeme smotat na samotný časopis studentský, tož přicházím s návrhem, snadněji proveditelným. Naš pražský nový časopis „Nový Věk“, který se dosavadními čtyřmi čísly tak důstojně reprezentoval svojí bohatostí, objektivností a všestranností, upřímně řečeno, takového časopisu jsme ještě neměli, nechť zavede novou rubriku, která by sloužila výhradně zájmům dorostu katolické inteligence, redakci pak „Nového Věku“ snažně prosím, aby se návrhu ujala a jej realizovala...“ Když jsem hned nato, po dohodě s Františkem

Drobným a Josefem Kratochvílem, rubriku v listě otevřel, napsal do ní Zamykal úvodní slovo a pomáhal i dále těm třiceti katolickým akademikům, kteří mi do rubriky věrně psali. Z rubriky vyrostla přirozeným rozvojem pozdější „Studentská Hlídka“, matka dnešního „Života“.

Publicistický náběh Zamykalův byl tak prudký, že se mu záhy otevřely stránky Světlikova „Našince“ v Olomouci, kroměřížského týdeníku „Dobrotatel“, brněnského týdeníku „Náš Věk“, všiml si jej i v pražském „Čechu“, žádající o příspěvky. Okolnost, že vedle otázek literárních dovedl psát i o věcech sociologických, rozhodla o jeho budoucnosti. Bylo mu nabídnuto redaktorství kroměřížského „Dobrotatele“, které však po delším duševním boji odmítl. Ale jakmile se ocitl v Postřelmově, musil projít výhni redaktorských počátků v týdeníku „Severní Morava“, již řídil od 1. dubna 1909 až do svého odchodu, do konce roku 1910, kdy již působil v Olomouci jako redaktor „Našince“.

Ale ještě ve své spolupracovnícké kampani v „Novém Věku“ přišel s druhým plodným návrhem, stylizovaným přesně v dopise ze dne 28. ledna 1908. „Až zesílá „Nový Věk“, mohl byste založit měsíční přílohu, věnovanou výhradně literatuře, beletrii, poesii a literární historii. Síly by se našly, už jsem je tak v duchu počítal a jsou to samí mladí zajíci. Chybí jim však centrum. Bývalý redaktor „Musea“, Emanuel Masák, kaplan v Benešově u Brna, bohoslovec Rainoch v římském Germaniku, filosof Jaroslav Hruban, několik mých kolegů, starší to nepočítáje. Šlo by to, co? Ale počkáme ještě trochu, vše musí uzrát!“

To se v Zamykalovi ozval několikaletý již spisovatel, debutující v brněnském časopise bohosloveckém „Museum“. Pracoval ve všech čtyřech ročních bohoslavi velmi čile s Rudolfem Linhartem, studovali českou literaturu sušilovskou, četli „Nový Život“ Lutínovův a uvědoměle navazovali oba na tradici starou již tři čtvrti století. Proto Zamykal zpracovával právě takové náměty, jež jej vedly do končin sušilovských, ať uvedu jeho statí o Ignátu Wurmovi a Sušilovi (Museum 1904 a 1905), nebo o spoluzakladateli „Nového Života“, básníku Františku Skalíkovi (Museum 1905). Svou myšlenku o literární příloze v novinách realisoval později sám jako redaktor „Našince“, kde od roku 1912 vedl šťastně po dlouhou řadu let známou svou a hledanou rubriku „Literatura, věda a umění“, v níž se vystřídala dlouhá řada jmen již známých vedle adepty nově objevovaných. A Zamykal uměl připoutat k této rubrice i Karla Dostálu Lutínova, který ve svých „Literárních nedělích“ řešil týdně svým duchaplným způsobem časové kulturní, náboženské i literární otázky. Po něm jsem psal Zamykalovi v letech 1919 až 1921 také já týdenní feuilletony „Literární ovzduší“, posléze dlouhá léta obstarával mu kritický poděrník Bedřich Konařík Jelínek a Oldra Svozil.

Toto vše mohl Zamykal realizovat i organizovat jako řádný redaktor velkého deníku, povoláný na žádost Světlikovu do Olomouce Mořicem Hrubanem. Dnes, téměř po čtvrtstoletí, je vidět, že jejich volba byla šťastná. Zamykal byl nejen žurnalistou hbitého pera, ale uměl i organizovat rubriky a získávat spolupůdlníky. Dnešní poměrný úpadek „Našince“ není ani tak vinou jeho, jako ochromujících hospodářských poměrů. Přátelé listu těžce nesou ztrátu kulturních poděrníků stejně jako bohatých příloh a původních kulturních zpráv.

Zamykal osvědčil se záhy i jako praktik v organizování velkých podniků a spolkových korporací. Osvědčil se již při spolupráci roku 1911 na „Šestém všeobecném sjezdu katolíků československých“, jehož jednání sledoval tak pozorně, že mohl sestavit znamenitou „Zpravu sjezdovou“ (Olomouc 1913). S básníkem Rudolfem Linhartem organizoval první „Literární expositci“ katolických spisovatelů moravských při „Hanácké a valašské výstavě v Holešově“ roku 1914. Ale realizovat dovedl i novou svou utkvělou ideu o spolku katolických spisovatelů. Psal o ní již roku 1910 v „Našinci“, koncem roku 1910 převzal od Lutínova i revui

„Eva“, z níž doufal učinit do budoucna operační bási pro kolektivní podnik nakladatelský, obdobný onomu Herderovu v Německu.

O myšlence spolku konferoval s Baarem, Bouškou, Vévodou, Dohnalem, Hrachovským i Hrubým Bukovcem, vynutil si ankety v různých listech a posléze stylisoval definitivně svou myšlenku v statí „Spolek katolických spisovatelů“ (Nový Obzor 3, 1913, 189). Brzo nato založena byla v Olomouci dne 29. října 1913 „Družina literární a umělecká“, jež za své orgány přijala revui „Archa“, ženskou revui „Eva“ a lidový měsíčník „Náš Domov“. Korporace za předsednictví Masáka a hospodaření Zamykalova pracuje podnes cílevědomě. Udržuje zajiště v dnešních zbědovaných hospodářských poměrech aspoň čtvrtletník „Archa“ a velmi záslužné serie „Podílových knih Družiny“.

Naposledním v řadě Zamykalových počínů praktických byla i koncentrace tisková, jež se jeho vedením krystalisovala v útvar „Lidových závodů tiskářských a nakladatelských“ v Olomouci. Stal se v něm 1919 jednatelem. I tady tanul mu na mysli ideál katolického nakladatelství typu herderovského. Když rozvoj podniku nestačil jeho agilitosti, přijal úřad jednatele v stejné významné nakladatelské společnosti pražské, v „Rozmachu“ roku 1924. Ale ani tady nedočkal se vysněného cíle, i zde působily nepříznivé poměry kulturní k zhroucení, a zdá se, že ani soustředění nakladatelského ruchu pod střechou „Svatováclavské Ligy“ nemůže dozrát i očekávané ovoce. Než Zamykal vidí teprve Abrahama, a Bůh dá, že se poměry přece jen změní k lepšímu. Těmito nakladatelskými starostmi není ovšem vyčerpána jeho činnost organisátorská, projevující se ostatně i v řadě funkcí rázu národohospodářského a komunálního.

Zamykal nevyrostl sám v básníka, zato však uměl se postarat i o vhodné rámce pro tvůrčí produkci českých katolíků. Stal se mnohonásobným redaktorem časopisů a knižnic. Redigoval ženský měsíčník „Eva“ (1911 až 1925), revui „Archa“ (1918 až 1922), almanach „Čtvrtého unionistického kongresu na posvátném Velehradě“ (Olomouc 1924), informační sborník „Velký Olomouc“ (Olomouc 1924), časopis „Marta“ (Olomouc od 1925), „Ročenku Našince 1927“ a její pokračování (Olomouc od 1927). Redigoval také „Apologetické letáky“, kalendáře „Matice Cyrilo-metodějské“, knižnici „Návštěvy“ a „Knihovnu Družiny literární“.

Z díla Zamykalova hlásí se k nám také literární historik. Jednotlivé svazky zmíněné „Knihovny Družiny literární“ doprovázel cennými životopisnými profily našich spisovatelů, poděpřenými vyžádaným autobiografickým materiálem. Jsou vhodným doplněkem statí „Našeho Domova“ a vítanou oporou slovesných dějepisců. Jeho péče o vydávání a výklad literárního díla zesnulého Lutínova patří sem rovněž. V této oblasti vznikly i různé statí o poměru Lutínova k vynikajícím současníkům, kteří vydatně z korespondence Lutínovovy, již má Zamykal k dispozici. Sem náleží i jeho zájem o vydávání Bitnarova „Archivu literárního“, kterému věnoval Zamykal přílohu „Archy“, a jenž se stal vedle Vychodilovy přílohy „Hlídky“ dosud jediným pokusem o vědecky usměrněné soustřeďování materiálu české literatury katolické.

Katoličtí žurnalisté respektují v Zamykalovi starého novináře, pracujícího od r. 1919 v „Syndikátu československých novinářů“, který jej učinil postupem času předsedou své odbočky v Olomouci, členem ústředního výboru v Praze, členem výboru „Malé tiskové dohody“, vyslal jej do Haagu a posléze jej jmenoval zástupcem syndika. Vedle toho je jednatelem „Spolku katolických žurnalistů“ v Olomouci a předsedou „Svazu katolických novinářů a zpravodajů“ v Praze. Jemu v první řadě náležela zásluha o zdar prvního sjezdu katolických novinářů a spisovatelů v Olomouci roku 1932. Čekáme jenom ještě toužebně na vydání slíbeného jím „Sborníku sjezdu“, který by budoucnosti zachoval památku na tento zdařilý čin, dokázavši názorně možnost, že se mohou sejít i společné práci generace všech období vývojevých. — Ad multos annos!

Vilém Bitnar.

O jednotnou frontu katolické mládeže.

S blížícím se sjezdem katolíků v r. 1935 ozývá se u nás čím dále tím hlasitěji volání po koncentraci katolických sil v republice. A je to zejména mládež, jejíž touha po jednotě a spolupráci je největší, která v poslední době si velmi důrazně žádá, aby tento problém byl v poslední době uspokojivě rozřešen, aby se stávající organizace mladých katolíků (Orel, Sdružení katol. omladiny na Moravě, Sdružení katol. mládeže v Čechách, Ústředí katol. studentstva čsl., Liga katol. skautů) semkly v nějaký útvar, který by byl reprezentantem hnutí mladých katolíků v celém státě. Jsou to zejména tři největší organizace (Orel, SKO, SKM), jež k tomuto dílu přistupují, každá ovšem svým způsobem.

Orel si celou věc velmi zjednodušil: My, ČSO, jsme celostátní spolek, čítající 120.000 příslušníků, to ostatní jsou všechno „malé společky“, které, chtějí-li jednotu, udělali nejlépe, když vstoupí do Orla jejich členstvo i vůdcové. A tyto námluvy jsou provázeny chvalozpěvem na Orla, jaký jsme zvyklí čísti jen zřídka. Neboť Orel, toť vrchol všeho: „Čs. Orel byl vždy v první řadě těch, kteří byli ochotni přinést... oběti nejtežší; stál vždy v první řadě bojovníků, byl nejvíce zasypáván zlobou potupy, špinou urážek, bombou surovosti nepřátel a ledem zneuznání od těch, pro něž v boji umdlával... Orel v dnešní době rozvíjí největší aktivitu... a snaží se jíti nezadržitelně kupředu. Orelský

program je tak všestranný, tak organizačně dokonalý, že jen on jediný může v našem národě dojíti vytčeného cíle. Prodělal skvělé zkoušky... s úspěchem nejskvělejším. Dostalo se mu jména avantgardy katolického lidu, Orlové zvání „defensores fidei“, k nim upíraly se oči všech, ostatní spolky samy, dobrovolně vzdávaly se své existence. (Fr. Novotný v „Orlu“ 1394, č. 9—10.) Vedle celostátního Orla existují spolky katol. mládeže, četné studentské spolky, různé katolické spolky. A přece jediný význam a nepochybnou cenu pro církev a vlast má z nich celostátní Orel. Orelští legionáři bojovali za naši svobodu, orelské oddíly krvácely na Slovensku za vlast, orelské čety se zbrání v ruce obhájily po převratě naše kostely. Ne před mariánskou družinou, ne před SKM, ne před náboženskými svazy, ale před orelskými šiky couvli loupežící nevěrci. (Vl. Romžál, „Orel“ 1934, č. 11.) V 9.—10. čísle „Orla“ se v replice s Lid. novinami Orel brání zgleichšaltování se Sokolem, ale v téže čísle bez uzardění žádá zgleichšaltování ostatních spolků katol. mládeže s Orlem. V 11. čísle „Orla“ si s gústem citují článek Dra Dostála v americkém „Hlasu“, kde se brání tvrzení „Mladého světa“, jako by národní život český v Americe udržoval jen a jen Sokol, když přeci také katolíci mají o to veliké a nesporné zásluhy. A hned na další straně se dovídáme od p. Romžála, že jen Orel bojoval za naši svobodu, Orel krvácel na Slovensku, Orel hájil kostely, před Orlem couvli lou-

pečící nevěřci. Orel, Orel, Orel, nic než Orel. Velmi správně na to odpovídá Dr. Hořina („Dorost“ 1934, č. 13–14.): „K samozřejmostem katolika patří, že katolicita nesnese malost a řekněme přímo omezenost. A je nutno nazvat omezeností, jestliže si jedinec, společek nebo i velkospolek osobují monopol katolický a dokonce zásluhu o udržení Církve. K fundamentálním znalostem katolika náleží totiž vědět, že Církev byla založena, je řízena a bude i zachována samotným Bohem. Neboť Církev není zachraňována lidmi, nýbrž lidé jsou zachraňováni Církví.“ A dále „Katolická akce, jejímž otcem je nynější slavně vládnoucí sv. Otec, nefavorisuje žádný organizační útvar a nepříkazuje likvidaci sebeeměššího „společku“, pokud přispívá v rámci svých možností k vyvýšení svatě matky Církve.“

Je jisto, že takovýmto sebevědomým způsobem není možno dosáhnouti ani toho nejmenšího úspěchu na tomto úseku práce. Ale ani co se počtu týče, nemá být nač sebevědomý. Nesmí se zapomenout, že se jedná o sjednocení mládeže a nikoli všech katolíků. Mám v ruce 9.—10. číslo „Orla“, kde je Orel srovnáván se Sokolem a DTJ a kde stojí, že dorostu je v Orlu 13.216. Připustíme-li, že mladého členstva do 30 let je asi také tolik, docházíme k číslu asi 26.000 mladých, a připustíme, že je jich 30.000. V Čechách je 297 jednot, t. j. jedna třetina z těch asi 900, jež má vůbec Orel, takže na Čechy připadá asi 10.000 mladých lidí, organizovaných v Orlu v Čechách, zatím co v SKM je 12.500 členů organizovaných v 475 skupinách, tedy více než má Orel. Na Moravě budou poměry mezi SKO a Orlm asi obdobné. Při tom „společek“ SKM má vepnout do velespolku Orla.

A co si máme myslet o větě: „Orlu se bude těžko jednat s SKM o spolupráci, dokud toto bude v místech, kde žijí dobře prosperující orelské jednoty, zakládati své skupiny a tak rušivě zasahovat do našich organizačních plánů,“ které ani sám p. Novotný nevěří, poněvadž pravý opak je pravdou. Z poslední doby je nám znám jen jeden případ, kde SKM vzniklo na přání duchovní správy na troskách orelské jednoty, ale máme dosti případů, kde čile skupiny SKM jsou rušeny ve své práci Orlm nebo proměňovány v Orla (Rokycany, Bakov n. Jiz., Hostomice, Zbýšov, Bystřice, Lysá, Děčín atd.). SKM ovšem v přetahování členstva Orla následovat nebude, neboť v tom nevidí žádného prospěchu pro katolickou věc. Prospěšným činem je jediné založit katolický spolek tam, kde nic není. Jan Janoušek, tajemník SKM uveřejnil v „Životě“ č. 8 návrh na „modus vivendi“ mezi SKM a Orlm. Kdo však se ho nechopil, byl „od SKM utiskovaný“ Orel.

Orel sice v lednu 1932 svolal do Brna schůzi, na níž se jednalo o spolupráci, a ač tam bylo usneseno svolati další schůze a jednání o konkrétních návrzích, dodnes Orel novou schůzi nesvolal, přes nespočetné urgencye a návrhy ze strany SKM. A není fair, jestliže orelské vedení ve svém časopise skrze Fr. Novotného hlásá, že se bude těžko Orlu jednat s SKM, poněvadž zakládá své skupiny, kde je již Orel, když ví, že to pravda není, právě naopak a každý návrh na spolupráci prostě ignoruje.

Sdružení katol. omladiny čsl. na Moravě (SKO) bylo s SKM první, které začalo usilovat o spolupráci. V roce 1929 byl utvořen společný svaz, který však nevstoupil v činnost, poněvadž zatím si SKO upravovalo svoje vnitřní poměry. V roce 1931 byla schůze v Č. Třebové, kde se utvořil Svaz katol. mládeže a stanoven jeho program. V lednu 1932 svolal však schůzi Orel do Brna a od té doby se SKO počalo chovat velmi rezervovaně. V červenci 1932 byla svolána schůze Svazu do Přibyslavě, na níž bylo též ústředí katol. studentstva a kde se jednalo o sjezdu katol. mládeže 1933 v Praze. Studentstvo a SKM na návrh přistoupilo, SKO však odmítlo. Sjezd se však konal a při něm byla opět schůze Svazu, na níž bylo stanoveno, že po prázdninách předseda Svazu a SKO Skalka, svolá pracovní schůzi. Po dlouhém vyjednávání a naléhání se strany SKM byla konečně v únoru 1934 svolána schůze ne Svazu (do něhož zatím přistoupilo studentstvo a Skauti), nýbrž jen SKO a SKM. A na této schůzi se objevilo, že 1. SKO touží velice a vroucně po spolupráci, že však P. Nesrovnal nesmí šířit na Moravě „Dorost“, neboť to je pro SKO „věc zásadní“; 2. že SKO nepřistoupí k žádnému svazu, kde by nebyl zastoupen Orel (jak navrhovalo SKM v předpokladu, že Orel bude spíše chtít jednat s celostátním útvarem katol. mládeže, než s jednotlivými jeho složkami), ježto prý by to bylo vpadnutí Orlu vzad; 3. že bude nejlépe, když se napřed sjednotí mládež v jednotlivých zemích a teprve tyto sjednocené korporace zemské utvoří celostátní svaz. Na konec bylo usneseno, že bude svolána schůze všech organizací i Orla, na níž každá organizace podá své návrhy. Jelikož tu schůzi měl svolat Orel, tedy k ní dosud nedošlo. Zato red. Naší Omladiny A. Uher v č. 12. utrousil několik poznámek o tom, jak časopis „Dorost“, „píše způsobem tak neodpovědným, až to zaráží“, bez nejmenšího dokladu ovšem. Prý „nemůže v zájmu katolické věci na ledacos odpovídat. Ovšem, události a zkušenosti se zafajovat nedají. Dnes na př. moravské katol. studentstvo se chytá za hlavu, kde mohlo být bez pražského komanda, jemuž kdysi na pěkná slova vydalo svou samosprávu (vždyť již léta mají svoji moravskoslezskou sekci, jež ovšem nic nedělá a katol. studentstva na Moravě ubývá, zatím co v Čechách přibývá, jak ukazuje poslední výroční zpráva Ústř. katol. studentstva 1934). Chťi dobromyslní „Moravani“ z Omladiny tak bez rozmyslu projít touze zkušeností“. Nejsem pesimista, ale pro spolupráci s člověkem, který takto píše, příliš nadšen nejsem. Na štěstí takto smýšlí jen několik vedoucích Omladiny; mládež moravská ve svém celku smýšlí docela jinak.

A tak se 10. června objevila t. zv. „Brněnská resoluce“ ústř. výboru SKO. V předmluvě se praví, že „problém se nevyřeší organizační centralizací, nýbrž soustředěním práce, a její distribucí, opřenou o vědecký základ a čerpající ze zkušeností i šetřící

zvláštností sociálně-psychických, jak je vytvořily historické celky zeměpisné. Společná vrcholná organizace bude pak jen... pouhou nadstavbou díla vybudovaného na solidních základech.“

A pak se navrhuje, aby v rámci jednotlivých zemí bylo zřízeno 10 komisí: 1. kulturní, 2. pro tělovýchovu, brannost a skauting, 3. zemědělská, 4. pro sociální život vesnice, 5. pro sociál. život města, 6. pro občanskou výchovu, 7. tisková a propagační, 8. organizační, 9. pro divčí výchovu a 10. pro péči o školní mládež. A „je-li takto soustředěna pracovní energie... budiž přikročeno k vytvoření ústředního pracovního sboru katol. mládeže v ČR“. Ve sboru pak má mít každá organizace na dokonání 5.000 členů jednoho zástupce. Sbor má sídlo v Brně a předsedou je starosta Čsl. Orla.

První dojem, který na člověka tato resoluce udělá, je: proč bychom to dělali jednoduše, když se to může dělat komplikovaně. Marně člověk pátrá po vědeckém základu, na němž má být resoluce vybudována, spíše se zdá býti neologismem. Neboť vůdce mládeže necítí potřebu nějakých komisí a mládež po nich také nevolá. Cítí se však potřeba jednoty v důležitých chvílích, kdy se v národě rozhoduje o mládeži, kdy se má reprezentovat katolická mládež, kdy se má semknout k většímu dílu a činu, na něž jednotlivé korporace nestačí. A k tomu není třeba 10 komisí, nýbrž jednoho výboru, který by mohl autoritativně mluvit a jednati jménem všech. Když by se pak během času činnost tohoto výboru rozrostla, že by na všechno sám nestačil, mohl by se jmenovat jednotlivé komise, jak by se ukázala potřeba. Kromě toho mi není jasno, jakou činnost by měly komise pro sociální život venkova, města pro občanskou výchovu organizační. Dovedu si zato velmi dobře představit, jak by vypadala činnost v komisích tělovýchovné. Na první schůzi by Orel prohlásil: to, co vy děláte v tělovýchově, to je zbabření, vstupte do Orla a basta; a bylo by po komisích. Stejně by to asi dopadlo s komisí kulturní a pro školní mládež. V návrhu na ústřední sbor je neslýchaný požadavek jednoho zástupce na 5.000 členů, neboť tím je z něho vylučováno studentstvo, skauti a absol. hosp. škol. A celý návrh i kdyby byl uskutečnitelný, by vyžadoval velmi dlouhé doby, kdežto jsou věci, které je třeba řešit nebo připravovat hned (katolický sjezd). Jeden starý kněz po přečtení resoluce pravil, že byla napsána proto, aby se zdálo, že se pro sjednocení velmi mnoho dělá, ale při tom se ve skutečnosti neudělalo nic, ba, aby se spíše znemožnilo.

Pak je tedy Sdružení katolické mládeže v Čechách, které první počalo s návrhy i s uskutečňováním spolupráce, které nejvíce se snaží o realizaci, které nejhrošlivěji hledá cesty k spolupráci a které je za to nejvíce — bito a podezříváno od Orla i Omladiny. A snad tato horlivost působí, že SKO je velmi zdrženlivé, v oba- vě, aby nebylo s české strany nějak zaskočeno a poškozeno, příliš málo spoléhajíc na životnost a průbojnost svého organismu. SKM má však na této cestě také některé úspěchy. S katol. studentstvem a skauty a za spolupůsobení pražské orelské župy a mariánských družin podařilo se roku 1933 připravit znamenitý sjezd katol. mládeže a studentstva, společně v Praze i na venkově konaji velké manifestační projevy o různých aktuálních otázkách, navazuje čilé styky se Svazem absol. hospod. škol.

A tak tu máme na jedné straně studentstvo, skauty, absolventy hospod. škol a SKM, jež spolu již spolupracují a jsou ochotny k vytvoření nějaké ústřední organizace, a na druhé straně Orla a SKO (jejichž ústředí jsou v Brně), jež se proti tomu nejrůznějšími výmluvami a odklady brání. SKM původně navrhovalo, aby takový ústřední svaz byl utvořen na zásadě parity, aby všechny organizace v něm měly stejný počet zástupců. Když se to zdálo SKO nespravedlivé a Orel odmítal, bylo navrženo utvořit svaz neorelské mládeže na zásadě parity a pak teprve jednat s Orlm, ale i proti tomu se staví SKO. Proto byl v poslední době vypracován v SKM návrh na ústřední pracovní sbory katol. mládeže, kde se Orlu přiznává 10 zástupců, ostatním organizacím pak poměrně podle jejich síly a významu dohromady také 10 (SKO 4, SKM 3, studenti, skauti a absol. hosp. škol po 1). Předsedou budiž střídavě zástupce Orla a neorelské mládeže. Čestným předsedou ústř. sboru budiž zástupce episkopátu, jehož rozhodnutí ve sporných věcech je konečné. Myslím, že tento návrh, který je výsledkem tolika kompromisů a ústupků, je přijatelný i na straně moravské, neboť je zřejmo, že v tomto sboru bude mít moravská mládež většinu, SKM pak bude mizivou menšinou, takže není nebezpečí nějakého zaskočení nebo postranních úmyslů. Je ovšem jasno, že má-li tento ústř. pracovní sbor býti skutečně pracovní, že je k tomu třeba především na všech stranách dobré vůle, přátelského pochopení a křesťanské lásky, jinak celé dílo bude bezúčelné, bezvýznamné, vnitřně nepravdivé.

Jednotná fronta katolické mládeže je věc tak velká a významná, že není možno, aby jí bylo dosaženo naráž a bez obětí.

Úsilí o dosažení tohoto cíle se přirozeně potkává s překážkami a obtížemi. Bude třeba ještě mnoho trpělivosti, pokory, sebezapření, lásky a shovívavosti, než budou prolomeny hráze vzájemné nedůvěry, než budou odstraněny všechny osobní spory. Na jednu věc se však zapomnělo, vlastně nezapomnělo, ale její připomínka proběhla bez povšimnutí. Z okres. valné hromady SKM v Milevsku došel dopis, v němž se ústředí SKM žádá, aby usilovalo o sjednocení všeskeré mládeže „a Skupiny budtež vyzvány, aby na ten úmysl konaly své modlitby“. V tom, myslím, je kořen všeho, neboť „bez Božího požehnání marné naše namáhání“. Zapomnělo se, že třebas je jednotná fronta katol. mládeže dílo lidské, má-li býti vykonáno zdárně a přinésti prospěch katolické věci, může býti vykonáno jen s pomocí Boží. A o tu je třeba prosit, prosit na kolenou, prosit zbožně, vytrvale, vroucně.

Dr. Jan Zemánek.

Na okraj litomyšlského sjezdu.

O slavných dnech křesťanského dělnictva v Litomyšli ve dnech 8. a 9. září 1894 bylo toho napsáno dosti z per povolanych i nepovolanych, avšak na jednu okolnost bylo přec snad zapomenuto. Dovolím si to trochu doplnit.

Jaké byly předcházející spolky, z nichž se hnutí vyvinulo a jaký byl jich program a cíl?

V době sjezdu bylo v historických zemích asi 150 spolků, eminentně katolických — vzdělávacích, z nichž převládaly Jednoty katolických tovaryšů (příp. Spolky katol. tovaryšů) a Jednoty katolických jinochů a mužů v celkovém počtu asi 85. Většina z nich dodnes (částečně jen na papíře) existuje.

A z těchto vyšlo hnutí, jemuž v čelo postavili se redaktor Tomáš Josef Jiroušek (dosud žijící v Praze II., Žitná 26) a vldp. Dr. Rudolf Horský (zesnulý již), kaplan, z Čech a Jan Skalla, Brno a vldp. Prokop Šup O. S. B., Brno, Moravané, oba již zesnuli.

Zastavíme se trochu podrobněji u cíle, který si vytklý výše zmíněné spolky za svůj program.

Hlavními body programu výchovy při železném pravidelnosti týdenních schůzí, trvajících zpravidla 1—1½ hodiny, byly tři věci, k nimž se všechna výchovná činnost nesla. Byly to:

1. Řádný katolík.

Všechny přednášky měly tendenci náboženského uvědomení, doplnění znalostí Písma svatého, krásy liturgie i učení Církve svaté a prakticky vychovávaná láska k bližnímu a jiné ctnosti křesťanské. Vzhledem k tomu, že členy spolků byli jinochi, nikdy ne mladší 17 let, padaly všechny výklady a doklady přednášejících do myslí rozumně vyspělých a vytrval-li člen ve spolku na přednášky docházející i 10 let, vědomí naprosté superiority katolicismu mu nikdo v životě více ze srdce nevyrvál. — To byl pak kámen úhelný.

2. Zdatný pracovník.

Nestačilo (ani nesmělo stačit) nikdy členu Jednoty katolických tovaryšů (jímž byl zpravidla vyučený řemeslník, ač nescházely ani jiné stavy), že byl vyučen a pracoval za mzdu. Vždy musel se snažit a také se snažil o další teoretické i praktické vzdělání další. V době, kdy ku př. nebyly v Praze ještě pokračovací školy živnostenské, byl zapražen tovaryš ve spolku v Praze do učení jako školák téměř každodenně večer. Vyučovalo v Jednotě na náklad spolku asi 16 profesorů z veřejných učilišť (gymnasií, reálků a j.) a to, čeho nemohlo býti hocho dáno v letech školy a učení, dohánělo se pečlivě a velmi svědomitě dodatečně.

Tento plán byl (dle možností) prováděn ve větších aspoň spolcích důsledně a není divu pak, že z lidí, prošlých ohněm zkoušek a plných užitečných vědomostí, odrážela se takřka na potkání jistota počínání a jednání. „Národní Politika“ napsala dokonce, že v Jednotě (pražské) vyrůstá straně mladočeské nebezpečný konkurent. O tovaryších se říkalo, že mezi sty jiných dělníků se poznají dle své inteligence. Takový byl druhý cíl a byly doby, kdy byl splněn ve většině případů do poslední téměř písmenky. Každý řemeslník byl teoreticky i prakticky skutečný odborník (melhubové neexistovali a protékce byla neznámou pevninou).

3. Pečlivý manžel a vzorný otec rodiny.

Neméně svědomitě byla probírána otázka rodinná. Vzhledem k posluchačům, vesměs dospělým jinochům, bylo možno a také bylo promlouváno o povinnostech otce v rodině se všech hledisek. Hlavní pak váha kladena byla na dokonalou kázeň v duchu katolickém. Výchova ctností a charakteru dětí na základě zásad Církve, byla podmínkou úspěchu i radosti.

A taková lidé (snad z 90 %) tvořili kádr litomyšlského sjezdu. Na každého se mohl spolehnouti, neboť „Víru v srdci, sílu a um v paži a ctnost v těle“ měl každý — byly to charaktery — kameny úhelné. Při tom sluší podotknouti, že byli všichni křesťansky skromní, což dnes, bohužel, namnoze chybí.

Všem, kolik jich v Litomyšli bylo, patří paměť nehynoucí. Dnes živým mělo se dostat pocit, které jim právem náležejí, ač jistě na nic, než na odplatu nehynoucí od Pána ve své skromnosti nečekají. Těm pak, kteří se znamením Nejsvětější Trojice odešli, v slávu věčnou rač je uvést, ó Bóže!

*

P. S. Aby někdo nebyl uveden v omyl, že v tovaryšských spolcích bylo jen a jen učení a dřina, musím poznamenati, že i na slušnou zábavu bylo času dost. Pěstoval se pilně zpěv (národní i kostelní písně), vyučovalo se hudbě, cvičily se divadelní hry, pořádaly se výlety, zahradní zábavy, věnečky a j. — ale vše s mírou a bez úhony mravů. V Jednotě katolických tovaryšů v Praze vznikl také prvý katolický tělocvičný odbor (v r. 1895) s vlastním řádem a cvičebním krojem. Tovaři byli nejen „kovani“ v Písmě, řemesle a vědomostech, ale i v ušlechtilých zábavách. Bohužel, že byli... Dnešní doba je dobou „moderní“ — prázdných a hloupých mluků — částečně i směšných štváčů — o odbornictví je nejlépe pomlčet...

Z r c a d l o

Práva katolíků. ... Myšlenka, jež ovládá křesťanskou teorii v této otázce, je Správcovství, to je myšlenka, že nic — ani tělo ani duše, tím spíše tedy ani rodina a statky nejsou majetkem člověkovým, že všechno to náleží Bohu a pro Boha, jemuž bude nutno skládat přesné účty... Ale právě proto, že nic není jeho, křesťan nesmí ustoupit od svých práv, není-li tu přesvědčivých důvodů a jakéhosi dovolení, jestliže nesložil obecně a předběžně svůj úřad do rukou Stvořitelových a nebyl propuštěn. Proto právě přes všechny socialistické teorie je křesťan tak připoután ke všem předmětům svých občanských práv, k svým statkům, k svým dětem, k své vlasti... Dlužno porovnat podlou servilitu církví schismatických a protestantských ke všem jejím tyranům (servilitu, jež má obdobu jen žalostnou příkrčenost, s jakou přijímají nejvystřednější teorie od Darwina až Freuda, poněvadž mají záruku poslední módy) s neohrožeností velkých papežů a pochopí se, jaké může být citění lidí, kteří od dětství měli takové příklady, kteří byli vychováni v této škole křesťanské svobody. Ostatek je Tolstoj. Paul Claudel v Řádu 1932.

Vláda není násilí. „Pravda je ta, že pomocí janičárů vládnout nelze. Talleyrand říkal Napoleonovi: „S bajonetů, Sire, lze dělat všechno, krom jediného: posadit se na ně.“ A vládnout neznamená urvat moc, ale klidně ji vykonávat. Zkrátka, k vládě je nejlépe se posadit. Trůn, kurulské křeslo, modrá židle, křeslo ministrovo. Ač nevinná feuilletonová optika soudí opačně, vláda není ani tak věcí pěstí, jako klidu. Stát je konec konců stav mínění: tedy situace rovnováhy a statistiky.“ José Ortega Y Gasset: Vzpoua davů.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Infulovaný převor Josef Hamršíd dožije se dne 8. září svých 75. narozenin. Tichý a nevtravý vědecký pracovník český, vynikající kněz a mecenáš, dívá se na dlouhý svůj život jistě s pocitem spokojenosti z dobrého díla, vykonaného často za překážek vysilujících energií pracovní. Je z mála oněch vysokých církevních hodnostářů, kteří si získali lásku všech vrstev společnosti. Nejen chrám Matky Boží pod řetězem plní se při mších diplomatických misií, ale také ostatní kostely pražské sotva pojmu zástupy věřících, celebruje-li v nich pontifikální služby Boží vznešený převor maltánský. Kéž nám jej Bůh ještě dlouho zachová zdravého a čilého jako dosud. Btr.

Pláč protestantů nad německým protestantismem. V německém evangelictví jsou tak zmateny všechny pojmy, že bohoslovci a faráři, kteří dosud hájí duchovní svobody církevní, jsou obviňováni z politikaření, zatím co protagonisté znacionalisovaného a politicky porobeného náboženství si osobují svrchovaná práva na vedení církve. V církevních dějinách najdeme jen málo příkladů tak trapné a cynické zmatenosti, tak bolestného ponížení církve Kristovy. Kdo se dívá na události ve světle víry, neubrání se dojmu, že tu pracují peklenné síly, které vnikly do svatyně a ovládly oltář. — Dr. Hromádka v Lid. novinách 26. VIII. 1934, č. 427.

Evropa ztrácí vládu světa. „Za našich poválečných dnů se počíná říkat, že Evropa už v světě nevládne. Jste si vědomi vši vážnosti těchto slov? Vyjadřuje se jimi přechod moci do jiných rukou. Do čí rukou? Kdo se uváže po Evropě ve vládu na světě? Ale je jisto, že se v ní vůbec kdo po Evropě uváže? A kdyby nikdo, co by se stalo?“ José Ortega Y Gasset: Vzpoua davů.

Katolicismus strážcem lidských práv. „Žijeme ve dvacátém století, ale je ohrožena i většina oněch lidských práv, která už ve století devatenáctém byla pokládána za normální stav lidstva. Naše situace je taková, že musíme těžce zápolit o udržení těch svobod, jež nikdo neupíral našim otcům. Věřím, že katolicismus může býtí udělán spojencem aspoň v tomto boji o svobody století devatenáctého. Až ten bude vybojován, můžeme se starat o to, jak rozšířiti svobodu ve století dvacátém.“ (Ferd. Peroutka v Přítomnosti v č. 35. roku 1934.)

Správcem pražské nunciatury po odchodu Msgra Panica jmenován byl nový auditor pražské nunciatury Msgr Al. Punzolo, který přijel již do Prahy. O jmenování nového nuncia pro Prahu nebylo dosud rozhodnuto.

7 katolíků obětí 30. června. Teprve nyní zjišťuje se, kolik vlastně bylo obětí krvavého 30. června. Vedle několika serií hakenkrajc-lérských předáků stali se obětí 30. června i četní vynikající katolíci pracovníci. Seznam jejich není ovšem ještě úplný. Bezpečně však dnes jest zjištěno, že sedm známých katolických předáků německých ztratilo život při krveprolití 30. června. Jsou to: Dr.

**Továrna
"SANA"**
akc. spol.
Praha

vyrábí tyto známé tuky:

SANA
čajový margarín

A X A
stolní margarín

POLARIN
100% pokrmový tuk a jemné šmolce

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

SANA

Clausener, předseda Katol. akce, Probst, předseda katol. mládeže, Dr. Müller, mnichovský farář, známý hudební kritik Willy Schmidt, novinář konvertita Dr. Gerlich, Dr. Fritz Beck, nadšený pracovník mezi katol. akademickou mládeží a Dr. Heim, zakladatel lidové strany bavorské. Dr. Gerlich byl od roku 1933 ve vězení, takže není myslitelné, aby byl účasten nějakého puče proti Hitlerovi a sotva lze ospravedlnit zavraždění Dr. Heima, 80letého starce a — slepce.

Generální sekretář mezinárodních týdnů náboženské ethnologie šedesátíkem. Dne 1. září dožívá se šedesátky jezuita Henry Pinard de la Boullaye, profesor bohosloví v belgickém Enghieniu a od r. 1924 na Gregorianu v Římě profesor dějin náboženství. Je generálním sekretářem Semaine internationale d'ethnologie reli-

gieuse. Od r. 1929 je konferenciérem v pařížském dómu Notre Dame. Vydal více svazků náboženských děl a spolupracuje v četných odborných revues.

Řády v Německu. V Německu podle poslední církevní statistiky připadá jeden světský kněz na 1.000 katolíků, ale řádový teprve na 1.912 věřících. Celkem jest v Německu 35 kněžských řádů a 10 řádů laických. Největším řádem v Německu jsou Benediktini s 2.054 členy, pak Františkáni s 1.765 a Kapucíni s 869 členy.

Spolek sv. Lukáše — sdružení všech katol. francouzských lékařů — slavil 50. výročí svého trvání. Spolek vykonal za dobu svého trvání veliké dílo, z něhož sluší jmenovat aspoň zřízení ústavu pro francouzské kněze nemocné plicními chorobami.

Ž i v o t k u l t u r n í

Profesor Josef Vašica padesátíkem. Dne 30. srpna dožije se v Olomouci svých padesátých narozenin známý agilní kulturní pracovník, universitní profesor PhDr. Josef Vašica. Narodil se 1884 v Stitíně u Opavy, studoval slovanskou filologii, byl učitelem na gymnasiu v Kroměříži a odtud povolán za profesora slavistiky a staroslověnské literatury na Cyrilometodějskou fakultu olomouckou. Pracuje vědecky v oblasti náboženských dějin ruských a v záslužném odvětví staročeského překladu biblického. Známým se stal horlitéstvem pro rehabilitaci českého baroku slovesného, zejména pak básnického díla jezuita Bedřicha Bridela. Ve všech oborech publikoval díla pozoruhodná, vedle otisku rukopisu Olomoucké bible jsou to zejména bibliofilské edice starých barokových památek literárních, jež doprovází učenými komentáři. Přilnul k družině staroříšského Dobrého Díla, vydal v něm i některé překlady z Baumanna a Kuzmina. Unionistickou akci arcibiskupa Prečana podporuje jako jednatel Akademie Velehradské. K dalšímu dílu přejeme mu srdečně všeho zdaru.

Bitnar.

Úspěch mladých v literárno-vedeckém odboru Spolku sv. Vojtěcha. Na valné hromadě SSV dne 15. srpna v Trnavě konané byla

založena Muzeální společnost SSV. Na valné hromadě Literárno-vedeckého odboru SSV byla do nového výboru zvolena i část mladých intelektuálů. Je to dobrý zjev. Ovšem méně lze se spokojit s podivnou linií některých jazykozpytců z SSV, kteří se snaží dokázat, že slovenština potřebuje k svému vývoji — na prostou separaci od češtiny. Je to základní blud, který se pak projevuje vtahováním polských a ruských slov a jich přízpůsobováním slovenskému pravopisu. Čeština a slovenština žily vždy spolu. Spisovně býval to jeden jazyk. Po oddělení obou řečí a tvoření samostatného spisovného jazyka slovenského třeba však mít na paměti nejužší souvislost obou řečí a z toho vyplývá: pokračovati ve spolupráci. Čeština může mnohé slovo slovenské vřadit do svého slovníku místo výrazu méně přiléhavého. Na druhé straně nutno, aby slovenština šla ve šlépějích své tradice. Žila svorně s češtinou a může jít vedle ní. Není třeba, aby z politických nedomyšlených důvodů obrazy se diletantské snahy v mrzačení řeči roubováním výrazů vzdálenějších slovanských řečí. Zde je tedy kaz, který potřebuje odstranění. Je matiční pravopis a pak si dělá ještě mimo to každý spisovatel a každá organizace svůj. Až se sjednotí, pak bude možno mluvit o slovesné vyspělosti.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Po prázdninách. Letošní politické prázdniny nebyly přerušeny žádnou zvláštní příhodou. Únava z předchozí politické kampaně byla taková, že ani události v Rakousku a na hranici rakousko-italské, ani znovu se vynořivší otázka habsburské restaurace nesvolaly ministry nebo aspoň politický jejich výbor ke kabinetní

radě. Zato tím větší kus práce čeká parlament i vládu v nadcházející politické sezoně. Vládní porady započnou sice již počátkem září, ale parlament bude svolán pravděpodobně až v říjnu, kdy bude mu předložen státní rozpočet. Ten jest v podstatě již hotov; jest třeba jen provést další některé škrtky, neboť státní správa chce i nadále zachovávat politiku největší úspornosti ve vydajích.

Stříbrné lilie. Jsou lilie bílé a zlaté, ale červený tisk objevil nyní i stříbrné. Ze suchého úředního dokladu o zastavení trestního řízení proti poslanci Stříbrnému dokazuje, že Stříbrný jest zcela nevinen a že nepříznivé mínění parlamentu o Stříbrném bylo slavnostně odsouzeno rozhodnutím soudu, že trestní řízení se zastavuje. Jest to plení pojmu a eskamotáž, neboť oba výroky se vzájemně nepopírají, nýbrž spíše podpirají. Parlament neodsoudil přece Stříbrného pro konkrétní nějaké činy, nýbrž vyslovil jen nepříznivé své mínění o politických jeho metodách a metodách obchodu členů jeho rodiny. Trestní soud pak má zkoumati konkrétní obvinění, nemohl vysloviti konečný soud jednak pro nedostatek důkazu, jednak pro nedostatek jeho návrhu se strany veřejné obžaloby. Ta naopak navrhla, aby řízení bylo zastaveno. Tím věc měla být skončena a státní zastupitelství nemělo se dáti nižádným způsobem vyprovokovati k veřejné polemice. To byla chyba, jako ostatně se jich udělovalo za celé té kampaně se Stříbrným až dostatek. Státní zastupitelství svým nerozvázným zasažením do politických polemik znovu provedlo po pana Stříbrného důkazy, že při celém procesu nešlo ani tak o zjištění viny trestní, jako spíše o politiku. A Stříbrný má tak o jednu agitační zbraň více. Lilii bílou ještě není, ale jemu stačí dokázati, že může býti i lilie stříbrná, a lidé i tomu budou věřiti.

Z a h r a n i ě n í

Sušnikova cesta do Florence utvrdila rakouské spojení s Itálií a obnovila úmluvy, jež zesnulý kancléř Dr. Dollfuss dojednal s Mussolinim. Itálie znovu utvrdila italské záruky rakouské neovislosti. Florentské rozhovory probudily však zájem ostatních velmocí, které dosti nerady vidí italské aspirace ve střední Evropě. Bude asi příležitost uplatnit tento zájem ostatních velmocí při jednání o novou mezinárodní půjčku, o níž Rakousko chce znovu žádati.

Pronunciamento 19. srpna. Lidové hlasování v Německu z 19. srpna, jímž národ měl rozhodnouti o Hitlerově arogaci práv prezidentských pro svoji osobu, dopadlo, jak se dalo očekávat. Německý národ schválil přenesení veškerých výsostných práv hlavy státu na říšského kancléře, který přijal titul — říšský vůdce. Hitler dostal opět obrovskou většinu hlasů, ale pozoruhodně vzrostl také počet hlasů proti. Nejvíce odvahy projevil opětně katolíci, jak se ukázalo ve volebních výsledcích v Porýní. Ve volebním okrese Koblenz—Trevír vzrostl počet opozičních hlasů pět a půl násobně, čili na každých 6 hlasů „ja“ — připadá 1 hlas — „nein“.

C o ž i v o t a

Církev a převraty. Výsostné postavení Církve je tak vzdálené myšlenkovému světu průměrného současníka, že jedině tomu, kdo zná svou duši a žije v její svobodě a pod její svrchovanou nadvládou, je jasno, jaký postoj jest jediný správný k ztělesněné hlavě křesťanství. A nemůže-li svět pochopit, co jest to duše a myšlenka, nelze tedy na něm žádati nijaké genialnosti, ale nemožno rovněž dopustit, aby si kdejaký redaktor večerníku dovolil spílat a hanět církev, která zachovává klid, i když kolem je moře rozvichřené. Každý příslušník socialistické strany by si přál, aby Svatá Stolica zatratila Hitlera, odsoudila vládu Dollfussovu a hlásala proti těmto křížové výpravy. Neděje-li se tak, odnáší to „politika Vatikánu“, encykliky a nunciové, bájí se o tom, co v které encyklice „by mělo ještě být“ a co je „už zastaralé“, a podobné osloviny se berou za berné mince. Jest prvním a nejvyšším důležitým úkolem katolíků zjednat Svaté Stolicí a jejím věcem více úcty, než doposud má. Jediná cesta k ní jest vlastní uvědomění velikosti Církve. K. V.

Ubozí katolíci intelektuálové. Národní listy přinesly 9. t. m. článek dra K. Domina, v němž tento profesor přírodovědecké fakulty řeší otázku, proč se nesrovnává se ctí pražské české university, aby nesla název Karlo-Ferdinandova. Kdyby tam nebylo takových universitních profesorů nedůstojných slov o „jezovitech“, docela bychom takovou pochoutku ponechali čtenářům onoho listu, proslaveného kdysi Grégrem etc. Neboť jiní profesoři universitní, zajisté aspoň stejně kvalifikovaní jako na př. prof. Pekař, mluví o této otázce zcela jinak. Ale o tom dnes není času ani místa mluvit. Nás při čtení těchto řádků napadlo něco jiného. Ale i o tom dnes jen stručně. Kdo se utěšoval (a byli to lidé jindy dosti opatrní), že nastanou doby, kdy i katolíci bude ekvivalentní kterémukoliv fluchubovi, který nalezl ve své kolébce liberární legitimaci, dostal zase „derbe Lektion“. Plným právem. Neboť nikdy nikde nikdo nedosáhl uznání, pokud se křčil, mlčel a pro klid a pokoj se nechal všelijak bagatelisovat. Přijdou snad ještě jinší poklony a ještě to bude nesrozumitelné. Už tomu bude deset let, kdy v úzkém kruhu se mluvilo o tom, aby se obnovila olomoucká universita jako vědecká instituce katolická. Neobešlo se to bez varování. Byly podniknuty pokusy a nezdálo se, že by katolická většina národa neměla lidí, kteří by na tomto vysokém učení nemohli se uplatnit. Mohl bych vypočísti ta jména. Ale jsou tak obecně známa, že netřeba jich vyčítat. Byly veliké naděje. Ti však, v jejich rukou ležely možnosti aspoň k částečnému provedení této myšlenky, ti věnovali svoji přízeň jiným podnikům, při nichž se přišlo o peníze i o reputaci. Snad ten článek v Národních listech trochu poučí. Nebo jest to ještě slabý tabák? —Bka.—

O příští orelský slet. V ústředním listě Čsl. Orla rozvíjí se diskuse, kdy a kde se má konati příští orelský slet. Jako datum navrhuje se rok 1936. Orelstvo by tím zavedlo stupnici sedmiletých intervalů mezi jednotlivými slety: 1922 Brno—1929 Praha. Z řad slovenských Orlů vychází podnět, aby v r. 1936 konal se orelský slet v Bratislavě a orelský činovník Jan Válek se přimlouvá v „L. Politice“ pro toto uspořádání poukazem na výhodné spojení s nejsilnější částí Orelstva, které je na Moravě. Do Bratislavy mohlo by Orelstvo slovenské z hmotných i jiných důvodů snadněji obeslati svůj slet. České Orelstvo přišlo by poznati Sloven-

sko osobně a za ty dva roky, které nás dělí od sletu, dá se nejen mnoho technicky dokázati, nýbrž možno našetřiti potřebné peníze na zájezd. Myšlenka pořádati příští orelský slet na Slovensku je šťastná. Doufáme také, že politicko-osobní vlivy, které se projevovaly a někdy ještě projevují v slovenském Orlu, do té doby ustoupí orelské myšlence.

Střípky. Krajinský tisk kterékoliv strany je nepřehledným pokladem střípků a humorných polemik. V zápolení o obilní monopol zaznamenává jeden moravský týdeník projev vůdce místních agrárníků: „Letos může dělat obilní monopol každý..., ale počkejte, ten krach!“ Aby odpůrce věděl, jaké slovo nahrazeno třemi tečkami, je u toho hned douška: „uprostřed je kroužkované ů, pane N.“ — Národní fronta se rozpadla. Vystoupili fašisti a ostatní členstvo stačí tak na tři party mariáše. U fašistů mají domácí vojnu, už asi pětistou od vzniku, protože bývalý soudce Vážený vystoupil ze strany a potýká se mocně s Gajdou. Občanské strany si mnou ruce, protože čekají návrat a nový příliv bývalých fašistů. Tučná a teplá místa jsou pro ně přichystána, hudeba objednána, skopek na oslavu návratu ztracených synů zabít... Jen aby při tom nebyly rozleptány a zabity zásady a strany. — Duchodkový kontrolní úřad ve Slaném musil býti velmi fešácký ouřad. Po náhlé revisi byl poslán přednost úřadu na dovolenou a všichni ostatní úředníci okamžitě přeloženi. To se stalo ostatně nedávno i na jednom našem vyslanectví. — K naší bilanci světové války v minulém čísle dodáváme: Světová válka trvala celkem 1550 dní. Na každý den připadá průměrně 7742 mrtvých, čili každou hodinu umíralo na frontách 323 lidí. Denně zraněno 13.095 lidí, čili 545 za každou hodinu. — Veselejší bilance: Za světové války seznámili se američtí vojáci ve Francii s čipernými spojenkyňmi a po válce následovalo 27.000 francouzských žen své manžely do Ameriky. Anketa pařížského „Journalu“ zjistila, že jen mizivé procento těchto sňatků bylo rozvedeno. Většina manželství je šťastná. — Pro katolický tisk platí závazné zásady motu propria Pia X. z 18. XII. 1903. V něm se nařizuje katolickým pracovníkům, aby vynaložili „veškeré úsilí a přinesli všemožné oběti, by panovala mezi nimi láska a svornost a vystříhali se bezpráví a hany“. V případě sporu nevynášej se navenek, nýbrž předkládá k rozhodnutí církevní autoritě. Svatý Otec v závěru připomíná, že katolické listy musí zachovávat tyto směrnice a „nenapravit-li se po upozornění, budou zakázány církevní autoritou“. Některé také katolické kruhy obcházejí tento příkaz hlavy křesťanstva tím, že zakládají listy s neutrálním názvem. Pak nechávají lidmi, kteří jsou obyčejně sbíráni po ulicích, psáti způsobem, jaký církevní autorita nikým neovlivňována zakazuje pod výše zmíněným trestem. Upozorňujeme čtenáře „Života“, aby s tohoto hlediska posuzovali naše ignorování útoků politických pračat.

Smrt všechno srovná.

Kolo osudu se divně vrtí:
dneska vynese Tě, zítra zdrtí.
Za trošku slávy či přízně davu,
zlaťáků hrst dáš a někdy — hlavu.
Nulou vše před majestátem smrti.

Toto číslo jest o 16 stranách. — Příští číslo vyjde 15. září.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480—Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546—VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Karel Reban, B. Benetka, Karel Doubravský, M. J. Slavský, Dr. J. O. Martinovský, P. Ludolf Czermin O. Praem., MUDr. Jiří Krátký. — Zrcadlo. — Život náboženský a politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 20. září 1934. Ročník XVI. Číslo

15

Karel Reban:

Mravní cíle výchovy osobnosti mužské a ženské.

Není předmětem úvahy podrobný a všestranný popis osobnosti mužské a ženské, nýbrž otázka *zúžená*. Které jsou *mravní cíle výchovy osobnosti mužské a ženské*.

Ponecháváme stranou na příklad cíle biologické, sociální, psychologické, k nimž směřuje individualita muže a ženy. Nás zajímá sveráz i vzájemný vztah obou pohlaví po stránce *eticko-výchovné*.

Již tím, že mluvíme o mravní a výchovné stránce mužské a ženské osobnosti, zaujímáme vědomě jiné stanovisko, než jaké má materialismus, naturalismus a laický pozitivismus, které buď prostě popírají a ignorují jakoukoliv mravní účelnost, slibující lidské přirozenosti co nejvyšší míru požitků, volnosti a rozvoje, nebo připouštějí sice jakési mravní meze a cíle, ale pouze *relativní a autonomní*, t. j. plynoucí ze člověka samotného, po případě z jeho prostředí a vlastností a z jiných poměrů, vylučující tedy nadpřirozeného Zákonodárce a Jeho vůli absolutní — Boha a věčný mravní řád. Všechny tyto základní otázky, známé z etiky a pedagogiky, velká ona alternativa: pouze přirozeno či také nadpřirozeno?, přicházejí k slovu, chceme-li stanovit mravní cíle výchovy k dosažení právě osobnosti muže a ženy. Rozdíl názorů světových, náboženských, filosofických a mravních rozdílně také odpovídá ku předložené otázce.

Stojíme pevně na tradičních pojmech mravního zákona a výchovy, jak je ustálila tisíciletá křesťanská *philosophia perennis* a stanovisko naše je synthesi přirozena i nadpřirozena, dávajíc oběma oblastem, co jim náleží.

Vycházíme tedy z víry a z přesvědčení, že život sám sobě není účelem, že nemáme práva žítí bez ohledu na nějaké vyšší pravdy a řády, že nesmíme býti relativisty a skeptiky, jimž všechno se mění, vyvíjí a přetvořuje, kteří proto lehce se přenášejí přes zákony mravní, jsouce hotovi viděti v útočném rázu zásad a činů, kolidujících s platnými názory mravními, živel osvobozující, směřující ku pokroku ducha i praxe. Víme a věříme, že život jest podroben zákonům přirozeným i nadpřirozeným, které mu vtiskují ráz mravní, uvádějí jej ve vztah s nejvyšší normou a sankcí spravedlnosti a dobroty; v tom právě záleží zákon mravní: hodnotiti mravní otázky a skutky tak, aby souhlasily s požadavky spravedlnosti a lásky. Život musí býti životem mravním a výchova musí mezi svými cíli nejvyššími vytyčiti sobě mravní cíl a musí uschnouti nás k věrnému jeho sledování.

Zdůrazňujeme při tom hledisko *křesťanské*. Trpí totiž nejvíce naše myšlení i jednání tím, že si nevšímáme nadpřirozených skutečností. Více méně ignorujeme vůli Boží, vyslovenou zákony mravními, opomíjíme nadpřirozené síly a prostředky, jež dává Bůh zvláště prostřednictvím své Církve k obohacení a posvěcení našeho života. Chceme se zahleděti na muže a ženu, i na jejich vzájemný vztah po stránce mravní tak, jak muž a žena ve své individualitě a ve své vzájemnosti stojí před Bohem, jak jejich osobnost i poměr myšleny jsou Bohem. Se stanoviska svého náboženského Kreda, své víry v Boha, pohledem Božím chceme je viděti, chceme viděti *účel Bohem jim daný*, z něhož potom plynou důsledky etické.

V životě muže a ženy osobním i společným musí býti činné křesťanství, ovšem ne jako pouhá doktrína nebo jakési zabarvení názorů a citů, nýbrž *milost Boží*, tedy život a síly Boha samého. Křesťanská dogma a etos vnášejí do bytosti lidské nadpřirozené cíle, zákony, prostředky, děje a úkony, a tak je život náš velkým tajemstvím v Bohu, v Kristu a v Církvi, jest, abychom tak řekli, svátostí v širším slova smyslu, totiž něčím, co na venek má vzezření čehosi zcela přirozeného, co však jest obdařeno nadpřirozeným obsahem, co je schránkou a nástrojem milosti Boží, božského života v nás. A tak také osobnost muže a ženy v jich vlastních úkolech i ve společném cíli, žijí-li své křesťanství, jsou bytostí zakořeněné v řádu přirozeném, ale zároveň pozdvižené do řádu nadpřirozeného. Stojí to jistě za zájem a námahu, abychom spatřili muže a ženu s hlediska Boha Tvůrce jakožto dítky Boží, s hlediska Krista, Obnovitele a Vykupitele, jakožto údy tajemného jeho těla a následovníky jeho, s hlediska Ducha svatého, Posvětitel, jak milostí jeho rozvíjejí se v širí i hloub, do nitra i na venek v jejich životě.

Prostě řečeno, jsou cílem mravní výchovy mužské i ženské osobnosti *ctnosti*, pro muže a ženu charakteristické, požadované jejich životním posláním vlastním a společným, a to ctnosti *křesťanské, nadpřirozené*. Vědomě a důrazně hlásáme ctnost jako cíl mravní výchovy, totiž trvalou způsobilost s plnou odpovědností, zcela vědomě a dobrovolně mysliti, chtíti a činiti to, co se kryje s nadpřirozeným mravním zákonem. Klade-me největší důraz na jasné poznání a plné, nerušené svobodné a intenzivní chťení, jakožto vniterný úkon mravní, jehož plodem jest skutek vnější. Tím bychom rádi vyloučili ze života *pudovost, vášnivost, citovost*

a jiné dispozice, které zmenšují mravní přičetnost, ovšem také lidskou důstojnost. Je naším zatížením osudným, že nedovedeme snad již ani jednati mravně. Ať činíme dobro či zlo, jednáme nejčastěji *impulsivně*, bez předchozí úvahy rozumu, soudu svědomí, bez plné intenzity svobodné vůle. Jistě život náš bývá shlukem a proudem skoro nahodilých událostí. Příliš snadno reagujeme na svá vnitřní vznícení i na popudy vnější. Je to povrchnost, jestliže tak rychle přeběhneme dráhu mezi popudem a skutkem a je-li nám při tom vodítkem jenom jakási emoce, pohnutí citové, tedy něco iracionálního, co se nerado podrobuje měřítkům rozumu a svědomí. Při tom třídíme všechno zase povrchně podle dojmů libosti nebo nelibosti, obtíže či snadnosti. Tak se stávají naše mravní katastrofy následkem toho, že vězíme v zajetí hmoty, sobectví, dobra zdánlivého. Muž i žena jsou dnes bytostmi příliš vznětlivými, příliš podléhajícími náladám, záchvatům citovým a vášnivým, jimž se nedovedou ubrániti. Jsou nedostatečně mravně vytrénovaní, nedovedou okamžitě zaujmouti pravou situaci, jsou daleko odvrženi s kolejí mravního zákona a odtrženi od ústředí mravní síly. To je jistě veliký kus mravní výchovy u muže a ženy: překonání temné pudovosti a vítězství jednání mravního. Již přirozený mravní výcvik jest většinou žalostně zanedbán. Co bychom mohli vykonati v mravním životě, kdybychom na zdravých základech přirozené etiky stavěli výše, kdybychom vytěžili zcela nadpřirozené motivy, síly a cíle, jež do našeho života vnáší Kristus a Církev... Nadpřirozené ctnosti, vlité přímo působením milosti a získané soustavným a věrným cvikem mravním — toť tedy především obecný cíl mravní výchovy osobnosti mužské i ženské.

Zakládáme své mravní názory na skutečnostech v Bohu. Od Boha pochází *jedna přirozenost a jedna hodnota* muže i ženy, *jeden cíl konečný*, oběma stejný, *jeden zákon, jedna povinnost, jedna morálka* pro muže i ženu, tedy potud je *parita* muže a ženy, která zvláště pro ženu znamená záruku její důstojnosti a jejího práva. Věci jsou jasné a nepotřebují podrobnějšího rozvedení.

V Bohu je jednota muže i ženy, ale zároveň existuje v Bohu záměr *rozruznění* jejich. A účel různosti? Z Boží moudrosti a lásky má se životu lidskému dostati větší svěžesti, bohatosti, dramatickosti, které jsou výsledkem napětí, diferenciací a polarisací. Reflexem Boží vnitřní lásky a blaženosti, jež jest domovem v lůně Trojice, má býti rozruznění lidstva podle pohlaví. Neběží Bohu pouze o fyziologickou funkci muže a ženy v zájmu zachování lidstva a tvoření nového života. Toho mohlo býti dosaženo jinak. Ale láska Boží chtěla nás obdařiti štědrěji jednak námahami, povinnostmi, obětmi, jednak radostmi, jež jsou ovocem jejich. Tak Bůh zúrodnil život utrpením a blahem, jež jsou spolu vázány a jež souvisí s růzností muže a ženy. Proto muž a žena jsou Tvůrcem vybaveni rozmanitými, zcela svými zvláštními vlastnostmi a úkoly. Na rozvoji těchto svérázných duševních a mravních stránek a na naplnění těchto úkolů záleží potom větší či menší míra životního štěstí.

Jsou to *protiklady*, jež charakterisují pravého muže a pravou ženu a dávají jim výrazné individuality. Založeny jsou na vlastnostech fyzických, avšak překonávají, přetvořují je a vyúsťují v životě duševním a mravním.

Na první zběžný pohled by se zdálo, že muže charakterisuje síla, ženu slabost. Bylo by však omylem domnívati se, že duševní a mravní charakteristika muže a ženy leží prostě v pokračování těchto fyzických znaků ve světě duševním a mravním. Spíše je pravdou, že jest mravním úkolem muže i ženy překonati, co jim příroda dává, přímým opakem a tak zjednatí rovnováhu, docelení, soulad.

Muž si přivlastňuje *sílu*. Nesmí však tomu rozuměti tak, že by byl oprávněn užívati násilí, býti tyranem. Naopak síla mužova nikdy nezazří skvěleji, než dovede-li býti *šetřným*, dovede-li se *mirnití* ve svých projevech, žádostech a snahách, dovede-li *sebe sama ukázniti*. Kolik to vše předpokládá pevné vůle, cviku, vytrvalosti, podrobování sebe zákonům mravním na životní pouti, za mravními ideály — ovšem že také kolik milosti Boží...! V této vytrvalé snaze, v ustavičném sebezpřemáhání slaví mužova síla svá největší vítězství. To by mělo býti nejvlastnějším oborem mužů — sebekázeň. Jí by umravnili všechno prostředí. Není hanou pro muže, přizná-li si, že sám nestačí na vše silou rozumu, vůle, technikou, úsilím, že potřebuje doplnění, zharmonisování jiným prvkem. Je-li muž přístupný pravému, silnému, ušlechtilému citu, zachoval-li sobě při své duševní síle rys dětství, rozhoduje-li ne vždy podle diktátu chladného rozumu a strohé spravedlnosti, dovede-li býti se slabými slab, vžítí se v cizí utrpení — potom je vpravdě silný.

O ženě se tvrdí, že vzhledem k fyzické a rozumové síle mužově je slabou. Jsou ženy, jež jsou netoliko slabé, nýbrž přímo slaboženské. Je neštěstím dneška, že je mnoho žen bez pevného mravního jádra — slabé třtiny. Ale podle úmyslů Tvůrcových má žena dospěti nejvyšší síly *v lásce, v oběti a trpělivosti*. K nim má žena již přirozené, mimořádné schopnosti a jimi duševně a mravně roste, síla její se mnohonásobuje, předpokládáme-li, že její láska, která ji učí trpěti a obětovati se, je láska správně spořádaná, v souzvuku znějící se zákonem mravním a životním. V mateřství tyto schopnosti ženě vlastní vyvrcholují.

Tak se vzájemně ovlivňuje diferenciací mužské a ženské osobnosti. Obojí dozrává v bojích a v úsilí mravním. Obojí přináší životu jeho nejkrásnější součásti.

Bylo by vděčným putování ješkerým mravním řádem, při němž bychom sledovali zvláštní vztah muže i ženy ke všem jednotlivým hodnotám životním, myšlenkovým, etickým, sociálním a jakýmkoli jiným. To by znamenalo vyšetřovati podrobně poměr muže a ženy k jednotlivým dobrům duchovním a hmotným a ukázku, jak veliká jest účast a jak cenná spolupráce muže a ženy na všech polích života. Byla by to dlouhá řada témat, byla by to vlastně podrobná etika a pedagogika muže a ženy, kdybychom vyšetřovali jejich žádoucí vztah k náboženství, etice, právu, kultuře, societě, k estetice a duševnu vůbec; kdybychom měli pojednati o tom, jak muž a žena mají pěstiti své mohutnosti, rozum, vůli, cit, fantasi; kdybychom lícili dále mravní jejich povinnosti k životu, sexu, tělu, smyslům, k majetku, cti, pravdě; kdybychom krok za krokem sledovali okruhy povinností individuálních, rodinných, bliženeckých. Kolik je těchto povinností, tolik také možností mravně růsti a dobro vytvářeti po svém, sobě Bohem daném způsobu mužském či ženském. Nemůžeme zde podati celý tento soubor mravně výchovný — nemůžeme se ovšem vyhnouti mravním a výchovným zásadám vzájemného vztahu muže a ženy.

Jak nazírá muž na ženu, žena na muže? Je tu jenom a jenom sexualita? Je nebezpečí, že utoneme pouze ve smyslové a tělesné stránce pohlaví, že rozhodné slovo budou pronášeti fyziologie a zmaterialisovaná psychologie, pudů a afekty. Nechme stranou rozlišení mezi sexualitou a erotikou, to samo by věci valně neprospělo. Není láskou, co si její jméno přivlastňuje. Nežijeme pro t. zv. běžnou lásku. Jsou důležitější, vyšší zájmy než pohlaví: jsou to *povinnosti mravní*, náš *životní cíl*, totiž zdokonalení vlastní a apoštolát pravdy a lásky. Muži a ženy, pomáhejte sobě k mravnímu růstu, ke *ctnosti*. Nestrhujte se vzájemně, nebudte si kamenem úrazu, osídlem, nýbrž vlastní radostnou ctností chraňte a podporujte čistotu cizí!

Toto ideální nazírání a život v tomto světle předpokládají ovšem mnohé *podmínky a prostředky*, bez nichž nejsou možny.

Především rázu negativního, to, co nemá a nesmí být: je nutná *odluka* od falešných teorií, jichž prameny jsou pavěda, móda ve smyslu běžného mínění, celý ten styl života, tak jej davy čerpají z literatury, dramatu, filmu, žurnalistiky a ostatních prostředků, jež dnes duševně a mravně deformují bezmála všechno lidstvo. Kolik katolické samostatnosti vůči těmto kalným zřidlům dovedeme si zachovat, čím my vytváříme své názory?

Musíme se každý odloučit od nesprávné *praxe*, a tou jest hřích, pohrávání si se hříchem, kompromisy s ním uzavírané na úkor ctnosti. To vše zase předpokládá ještě další odluku od nejvnitřnějších nebezpečí a sklonů, totiž od vlastní neukázněnosti myšlenek, fantazie, citů, žádostivosti, od neblahé pudovosti a nedostatečné duchovosti, jejíž nedostatek mstí se na nás právě strašným materialismem a hrubou, předrážděnou smyslností.

Proti této pudovosti, výbuchům vášně a citovým návalům musíme postavit promyšlenost, jasnost poznání a nerušené, plně svobodné chtění poznaného ideálu: vím, co chci a proč to chci. Ku psychologii pokusem a bojové taktice na cestě za ideálem čistoty nám prospěje, vycvičíme-li si pevnou vůli, opřenou o působivé motivy. Zpřítomňujme si v pokušení život Boží, který snad již v nás existuje a který je schopen ustavičného stupňování. Mějme v duši přítomné důvody, proč budu šlechetný, a proč budu šlechetně jednat. Zachováme-li klid a zachráníme-li činnost rozumu, vůle a zdravého citu před ochromením — jsme tím sami zachráněni před porážkou. Nezapomínejme, že hřích nečistý je vždy pravým opakem lásky a velice často krutým porušením spravedlnosti. Těžko by se k němu odhodlával, kdo si je toho vědom a střizlivě, věcně uvažuje.

Positivní část sebevýchovy k čistotě lze vyjádřit jako *vžití se v Boha*. Děje se tak živou věrou, nazíráním na vše s hlediska Božího, věčného a nejvyššího. Pokračujeme pevnou křesťanskou *nadějí*, která dává život orientaci, vedoucí vzhůru, směr k věčnosti. Doprňuje se to sjednocením s Bohem nadpřirozenou *láskou*, již žijeme již v Bohu. Jejimi zdroji nejvydatnějšími je mše svatá, chápána ve své podstatě, svaté svátosti, celý organismus a život svaté Církve a život náš v živém sepětí s Církví, neboli liturgické posvěcení života, tento neobyčejně působivý prostředek výchovy, zduchovnění a sebekázně.

A což ti, kdož dobrovolně nebo z nutnosti jdou životem sami, muži a ženy osamocení, bez rodiny, v celibátu žijící? Musíme jich snad litovat, že při hodech života se na ně nedostalo? Nikoliv: mohou být i takto nesmírně šťastní a dovedou-li samotu svou nésti ideálně, jsou požehnáním pro lidstvo. Slyšíme-li, co praví Kristus o panictví a vzdání se rodiny, pochopíme, že takoví mohou se stát, chtějí-li, dušemi vyvolenými a že jejich celibát je výzvou k mravnímu hrdinství, k něčemu nadprůměrnému. Není pravda, že takoví pouze trpí nedostatkem a hladem lásky, že neznají ničeho kromě tohoto trapného pocitu. Nesmějí ovšem zůstat při prázdné negaci, musí něčím velkým pozitivně vyplnit, obohatit a požehnat život svůj i bližních. Jasný a klidný životní názor, schopnost k nadosobním, vysokým cílům, tvořivost dobra, hluboký, opravdový a vřelý náboženský život, jmenovitě život čerpaný z Eucharistie, jsou již zde na světě stonásobnou náhradou za to, čeho se vzdali. Ovšem, právě takoví musí se mít na pozoru před zrůdami povahovými, jaké se objevují u mělkých duší, počínajíc směšnými libůstkami, zvláštnostmi, malichernostmi a končící tvrdým sobectvím.

Oba typy, muž i žena, jsou schopny samostatnosti a soběstačnosti fyzické, duševní a sociální. Výchova musí tuto soběstačnost zdůraznit a připravit na tuto eventualitu. Muž i žena musí být s to vésti vlastní, úplný a ucelený život po stránce tělesné, duševní, existenční a činnosti. Potom nebude bytostí kusých, nespokojených.

Co z Boha vyšlo jedno a spolu rozrůzněno, totiž muž a žena, má se opět v Bohu seřkat. Cesty splývají ve společném nejvyšším mravním cíli.

Z Boha také, jak jsme viděli, plyne *mravní síla* k tomuto ideálnímu nazírání na individualitu mužovu a ženinu a k životu ve světle těchto *pravd*. Právě po té stránce, která totiž činí křesťanství k zidealisování představ, snah a skutků v životě muže a ženy a v jejich vzájemném vztahu, prokazuje křesťanství neobyčejnou měrou krásu svého názoru a sílu svých mravních prostředků. Na nás záleží, abychom tyto ideje a síly uvedli v život a jimi jej přetvořili, zidealisovali, pokřesťanili.

Uvedme tyto myšlenky a směrnice mravně výchovné v úzký styk se životem. Snad se nemýlíme, domníváme-li se, že právě současně tvoří a připravuje se nová *katolická reformace*. Z propasti hmotných, duševních a mravních krisí můžeme se zachránit jenom plným a nekompromisním prožíváním křesťanství. Běží o nového člověka, obrozeného a vykoupeného v Kristu a Církvi. Takoví noví lidé mají tvořit novou dobu, nové poměry a řády, novou kulturu a společnost. Kéž obrozený vztah muže a ženy i jejich samostatné individuality, proniknuté životem Božím, jsou prvními základními kameny obrozené, nové společnosti!

François Mauriac: Radost křesťanova.

„Je větší rozkoše než znechucení každé rozkoše?“ Tato slova Tertullianova vykládá Pascal v dopise z prosince 1656, aby připomněl Mlle de Roannez, že život křesťanův není smutným životem, praví: „Opouštíme rozkoše jen pro ostatní, mnohem větší.“ Tento jansenista nechce, aby zbožnost byla pro nás hořkostí bez útěchy.

Rovněž tak jansenista by neschvaloval poznámek, dotýkajících se Bossueta, které jsem vydal pod názvem *Utrpení křesťanova*. Příliš uchvacovaly srdce a měly naráz hodnotu příliš velké výmluvnosti a příliš mnoha výčitek, ježto jsem nepociťoval utrpení vztahující se k námětu. Jak ti, kteří schvalovali, tak i ti, kteří haněli, shodovali se v tom, že poznávali bolestný přízvuk, který nelže. Stále věříme, že bolest je upřímná. Ale jistě že bolest může lhát. Člověk v sobě samém rozpolcený a snažící se žít v této roz-

polcenosti potřebuje důvody, které ospravedlní podobné pošetilosti jeho vlastním očím. Maurice de Guérin srovnává své myšlení s nebeským ohněm, který hoří na obzoru mezi dvěma světy. Vypsal jsem si tento obraz do neviditelných znaků, který si každý z nás pro sebe skládá. V něm jsem se odbojově dokonalému výrazu svého osudu, a s takovým neklidem jsem platil tuto předpojatost z váhání, což odvrátilo ode mne hněv Toho, jehož jsem položil do rovnováhy se světem.

Druhou omluvou, kterou se hojím, je mé dílo, výraz této rozervanosti. Zvláštní je osud slov: ono o poselství, kterého tak ráda užívá naše generace, mne utvrzuje v předpojatosti, že nebylo vyvoleno. Přináším světu poselství o mladém, bohatém muži, který Ježíše miloval na první pohled, „ale který se vzdálil smuten, protože měl hojnost statků“.

Český mystik a asketa XIV. věku – Jan Milíč z Kroměříže.

Ačkoliv nedávno (20. srpna) uplynulo 560 let od smrti Jana Milíče z Kroměříže, marně bychom hledali vzpomínky, která by nyní českému národu připomněla tohoto svatého kněze. Víme sice, že herese nedůstojná jména křesťanského zmocnila se jeho památky, aby ozdobila (opravdu nemajíc ve svém inventáři jiných vlastních ozdob) svůj spolkový dům, ale to přece nemůže být oslavou kněze katolické církve, zbožného kněze a poslušného syna Církve. Neboť nestačí, aby jeho obvinění u papežského Stolece přivedlo ho pod jednu střechu s odsouzenými kacíři. Vždyť blouznění, v němž předpovídá konec světa a označování své doby za dobu vlády Antikristovy nalézáme také ve spisech dominikána Savonaroly, jehož řád nevzdal se myšlenky, že nejen bude Savonarola rehabilitován, ale dokonce snad i povýšen na oltáře. A přece cesta Milíčova nekončila na hranici, ale v papežském paláci v Avignoně, kam se pokorně odebral vydati počet ze svého díla.

Moravan rodem, syn prostých rodičů z Kroměříže, objevuje se nám nejprve v letech 1358–1362 jako člen královské kanceláře. Jeho pěkná latina, jeho velké vzdělání a jeho rychlý postup v hodnostech, přízeň arcibiskupa Jana ze Středy, to vše ukazuje, jaké obzory se otvíraly Milíčovi. Arcibiskup vymohl mu provisi Innocence VI. na duchovní beneficium, na jehož podkladě stal se později kanovníkem a sakristianem pražským. Milíčovi nestačily důchody a tituly, nýbrž stav se 1362 kanovníkem, opustil kancelář královskou a přijal svěcení, aby mohl řádně plnit také povinnosti svého benefícia. Jako zástupce arcijáhna věnoval se horlivě této činnosti, která vlastně připravila jeho další život. Měl na svých visitacích častokrát příležitost poznati hříchy lidu a tehdejšího duchovního života. Počal v žánrě košili činiti pokání a zároveň přemýšleti o spáse podřízených. V duši ozvala se mu slova Kristova: „Kdo neodřekne se všeho, co má, nemůže se státi žákem mým“; složil z vlastní vůle koncem roku 1363 svou hodnost. Nepomohl prosby kanovníků, přání arcibiskupovo, jenž by byl rád nadšeného horlitele zachoval důležitým úřadům. Po půlletní přípravě v Horšově Týně objevuje se znovu v Praze, aby se věnoval kázání slova Božího. Nejdříve na Malé straně u sv. Mikuláše, potom chtěje větší lov zahrnouti, začal, jak líčí jeho životopisec, rozstírat síť slova Božího v kostele sv. Jiljí, tenkrát kapitulní. Ale síť jeho, vedená tehdy ještě rukou nezkušenou, nedovedla zahrnouti značnější kořisti, takže i nejtěžší ryby proklouzly. Vadila mu i jeho výslovnost hanácká, což mnohým zdálo se směšným, vadila i nezvyklost, v níž zapomínal připojovati úřední vyhlášky. Sami přátelé ho zrazovali pokračovati, nepředvídaíce mu úspěchů. Leč vytrvalostí přemohl překážky. Vnitřní opravdovost byla příliš mocná, aby se minula účinkem. Aske-

- tické prvky jeho zbožnosti, mysticky zladené působením nezdočné kázně, rozvíjely se do krajnosti spolu s obětavou činností zasvěcenou spasení lidu. Jeho opravdová láska k chudobě, odvrácení se od světa a mučení a bičování vlastního těla, jeho pohroužení v modlitby a žalmy, to vše spojovalo jeho duši v sladké společenství s Bohem. Ale Milíč nežil toliko Bohu. Tato touha byla překonána péčí o spasení bližních. „Bylť prudký zápas touhy o dokonalé pokory v srdci jeho: jednou, zavrhuje sebe, uznával se nehodným, aby skrze něho nějaký prospěch vzešel, po druhé, zapomenuv na sebe, nepřidší hořel láskou, že se zdálo, že nijaké útěchy nenachází, leda ve spasení mnohých“ (Vita vener. presbiteri Milicii FRB. I. p. 417). Snad zachvěl se někdy, aby nehlásal pouze ústy, zatím co život jeho by mluvil docela o jiném. Na ulici, nechtěje, upozorňoval na sebe, když krácel s hlavou sklopenou, úplně jsa pohroužen ve své myšlenky. Spěchal od kazatelny ke zpovědnici, ze zpovědnice na kazatelnu nebo k oltáři. Každá volná chvíle mezi jídlem vyplněna modlitbou, ani v noci nedopřál si klidu, oddávaje se znovu modlitbám, studiu a nejpřísnější askesí. Na jeho jídelním lístku často chudobný pokrm střídal se s tuhým postem. Tón odříkání a askese byl doplněn druhým základním tónem jeho zbožnosti: činným a radostným tónem obětavosti se jiným. Rozdělil svůj život mezi dva základní principy křesťanského života: lásku k Bohu a lásku k bližnímu.

- Prameny – životopisy a vlastní spisy – dávají nám nahlédnouti do hlubin této duše, která vyšla do světa naplniti vroucí láskou ke Kristu a jeho kříži nejen vlastní srdce, ale i srdce všech, kdož podlehlí mystické síle vnitřního života zaníceného kazatele. Ten vnitřní život naplněn askesí a neustálou kontemplací Boha uchvacoval a budil obdiv a úžas. Proto kázal slovy i životem. Smysl života záleží podle Milíče v následování života Kristova a pomocí toho v dosažení blaženosti věčné. „Nebudeš-li mít lásky a prostoty ke všem, celá spravedlnost tvá je pokrytecky předstírána. Bud' prostý srdcem, miluj nepřátele své i karatele a žij v jednotě církve svaté. To jest láska Duchu svatého“ (Milicii Postilla „Gratie Dei“). Ohněm lásky vtěluje se člověk v Boha tak jako obět zápalná, kterou oheň celou sobě vtěluje, takže člověk jest jeden s Bohem a ničeho nemiluje mimo Boha, v němž na konec celý přechází. Ale tato láska není prázdným citem, nýbrž plenitudo legis est dilectio, que includit omnia mandata, ut serventur, et excludit omnia vicia, ut vitentur (Abortivus). Láska, toť vita bona et irreprehensibilis sive caritas, život dosažený pomocí Duchu svatého, jenž vycházejí od Pravdy, působí, že člověk poznává a miluje Pravdu a z lásky k Pravdě dává zapomenouti vlastní vůli i světské lásce a poslouchá vůle boží, que omnes virtutes et mandata conservat. Podmínkou vtělení lidské duše v Boha, jehož nejbezpečněji nabýváme častým svatým přijímáním, jsou: srdečná láska, vroucí touha a živá víra. Neboť „jako krůpěje dešťové, stékající v pramen nebo řeku, vtěluji se v ni a stávají se jedním pramenem, tak hodní přijímatelé, vtěluje se v Krista, účastní jsou jeho božství, ač

Není nic nesmyslného, co nám je jedinečné, takto smýšlíme dnes. Naším smyslem bytí je naše jedinečnost. Více než vše ostatní udržujeme naše postavení, je-li jedinečné – budí-li neobhajitelné. Pro mne zvýšil jsem zaslepenost tak, až jsem byl napálen obrazem: „Nebeský oheň, který hoří na okovu mezi dvěma světy...“ Není ohně, který hoří na stejnou vzdálenost od Boha a od světa: Nevoliti v nadpřirozeném plánu znamená být vyvolen. Pociťoval jsem to tak živě, že mi bylo třeba hájiti to stůj co stůj před Bohem, před světem i před sebou samým.

Určitý přízvuk úzkosti se zdá upřímným v *Utrpení křesťanově*. Avšak neřekl-li jsem, že bolest může lhát; a dobře, že to nebylo u mne řeči uváženou, skrytý jansenismus těchto stránek mne zásoboval zámkami, abych si hrál s nebeskými ohni, přiváběnými najednou výsostí i hloubkou, stravující pozemský chléb, avšak směřující k nadpřirozenému. Zneužití lidské logiky ve věcech božích, takový je jansenismus ve velkém. Tuto přísnost, kterou nám ukládá, nadýmající se postoj nesmiřitelných, klade do plného světla na vrcholu katolickém strný sráz. Každá stezka, vyznačená láskyplnou Milostí a svatě útočiště pro potravu a klid duše odůvodňují můj zájem na zhuštění temnot. Nezapírám pravdu, ale popírám, že by byla snadno přístupná. A na příklad *Utrpení křesťanovo* svědčí o mé zuřivosti nad přípravou ducha proti tělu, dvou to nepřátel, mohl-li tak říci, z nichž jediný jen může žít, vyhubí-li druhého.

Ohavné nezřízené chování člověka, který zkoumá slova života věčného a který je upravuje podle své vášně, místo aby ve shodu uvedl svůj jepicovitý život s nimi.

Člověk obžalovává Tvůrce života, že se nesdílí rovněž s tělem; a Tvůrce života se mstí tím, že vnese tuto duši a tělo do své lásky, i tomu, kdo vyznává: zákon ducha je týž zákon těla.

Když Kristus ujišťuje, že jest potravou a že jest životem, jest tím doslovně pro tvé tělo.

Rozkoš se opičí po smrti: tyto falešné agonie, onen falešný poslední chrapot, pohaslá těla, nehnutá a jakoby uchvácená libostí. Pak tento padělek nás klame. Rozkoš stává se potom pátráním po bezodkladném přístání Nicoty. Jde o to, přiblížit se jí co nejvíce možno, aniž se umírá: brak.

Tělo lidské, chrám ducha, který vstane z mrtvých v poslední den. Katedrála těla, v níž odpočívá Tělo Páně. A jakmile zmizí posvátná přítomnost, srdce tělesné, živoucí voskovice, stopa na stráží; vyskytuje se hmotný stav Milosti.

Vystříhejme se směřovat se zkouškami duše, zaměřené k Bohu, tyto ubohé úzkosti, které prozrazuje *Utrpení křesťanovo* a které znají odpor, ale i volbu. Pascal přirovnává takovou duši k dítěti, které jest odnímáno zloději z náručí své matky: „Nelze ji obviňovati z prudkosti, kterou trpí matka, jež dítě láskyplně drží u sebe, ale jeho nespravedlivé uchvatitele.“

Tento přírůbek nám vrací citelně dvě síly všemocné, které tím, že usiluje každá z nich pro sebe o duši, ji rozbíjejí. Pro některé, oddané vítěznému nátlaku těla, křesťanství ještě žije, avšak je bezvládné: domnívají se, že je nezbytným nástrojem pro některé povahy, pro jiné že je neužitečným, ale vždy jen takovým nástrojem, jehož se dobře užívá podle potřeb,

dobrá substance jejich stále v nich zůstává." (Gratie Dei.) Myšlenka častějším svátostným spojením s Kristem duši nadpřirozeně živit a pro boj mravní posilovat, toť krásný projev mysticky zancicené duše Milíčovy.

Milič byl netoliko veliký asketa a vroucí mystik, nýbrž i kazatel „mocný v skutcích i slovech, jehož slovo jako pochodeň plálo“. Ke kazatelství přivedla Milíče sebeobětavá láska a péče o spasení duší. Jako kazatel byl neúnávný; často kázal třikrát, čtyřikrát denně a skoro vždy dvě, tři hodiny. „Ohňová slova“, biblicky vznícená a životem vlastním zdůrazněná, nemohla padnouti na skálu jak u jednotlivců, tak i celých davů. Životopisci vypravují, že posluchači Milíčovi, zvláště ženy, netoliko zanechávali zjevných i tajných hříchů, nýbrž mnozí z nich pro Krista opouštěli svět a ubírali se na samotu, aby tam obtížný poustevnický život vedouce, z hříchů svých se káli (Fontes I. 406).

R. 1372 na dvě stě nevěstek pražských vlivem kázání Milíčových odětko se nemravného života a odhodlalo se sloužiti Bohu. Milíčovi tak přibyla nová starost: pečovat o ty, které se chtěly navrátiti do života. Pod jeho dozorem vznikl nejen jakýsi zaopatřovací ústav, ale zároveň ústav pro zprostředkování práce těm, které se vracely do řádného života: domů, do služeb i do manželství. Karel IV. daroval Milíčovi pověstný kdysi dům Benátek, kde Milíč, získav koupí i domy sousední, zbudoval kapli sv. hříšnic Magdaleny, Marie Egyptské a Afry, vystavěl domy pro chovanky i pro svou družinu kněžskou. Nový ústav nazýván Jerusalemem a měl se státi samostatnou farní osadou, vykoupenou z povinností k okolním farám, kde také pod patronátem Milíčovým měly se patronátní poměry upravit v zorně. Život v Jerusalemě i bez úmyslu Milíčova a proti jeho přání nesl na sobě jakýsi ráz klášterního života, třebaž Milíč nedal žádné řehole členům své osady a také dání nechtěl. V tehdejší společnosti snadno našli se mnozí, kteří neštíteli se pomluv a hanlivých slov. Vržena po něm hanlivá výtka, že je beghard, v celém potupném a mravní nevázanost zahrnujícím významu toho slova, že jest sodomník, ano proskočí i označení „chudý“, zajisté proto vržené, aby se tím mohlo rozuměti „chudý Lyonský“, tedy Valdenský, kacíř.

Život Milíčův náleží době, kdy říše Římská byla slabá, před rozpadem, církev upadající, lidstvo stíhané metlami živelními i sociálními pohromami; dusivý tlak zatěžoval celé ovzduší a u duší opravdovějších a citlivějších vznikala pessimistická nálada, když přemýšlely o budoucnosti církve. Tato nálada, nalézající výraz v idej Antikrista ve světě přítomného a blížícího se konce a soudu světa, zasáhla i Milíče. Pociťuje ve své opravdovosti tíseň doby více než kdo jiný Milíč přirozeně nemohl býti ušetřen této apokalyptické nálady. Jeho zbožnost časem nabývala pochmurného zabarvení o ohavnosti spuštení v církvi a o příchodu Antikristově. Časté posty a tuhá askese zvyšovaly přirozené podmínky apokalyptické nálady. Milíč často ocítil se v extasi a maje duši naplněnou slovy a obrazy Písma sv. a tělo zmořené dlouhými a stálými posty, poznával Antikrista ve světě.

● Při kterémžli slavnostním kázání — bylo to roku 1366 — ukázal prstem na přítomného Karla, to že je ten veliký Antikrist, o němž mluví Písmo. Byl uvězněn arcibiskupem Janem Očkem, ale těžko bylo naléztli potřebné opory k soudnému procesu. A když k němu dostala se zpráva, že papež Urban V., muž svatého života, míní se navrátiti do Říma, odhodlal se Milíč vypravit se (1367) do Říma, aby u papeže hledal poučení. Když ohlásil v den Nanebevstoupení Páně kázání na téma, že Antikrist už přišel, byl dán do kláštera na Ara Coeli a postaven před inkvisiční soud. Inkvisitor žádal, aby napsal to, co chtěl kázati. Zdá se, že výsledkem toho je Sermo de die novissimo. Ač bez pomůcek, přece naplnil toto kázání citáty z bible a Otců církevních. Příchod papeže otevřel závory jeho vězení a kardinál Anglicus Grimaud, bratr papežův, sjednal Milíčovi ospravedlnění. Ale brzo pomínila tato nálada. Jeho oddaná víra v církev a v papeže byla dosti silná, aby mu přinesla klid do jeho obav. A co počala víra, to dokončil život. Vrátil se z Říma, věnoval se činnosti kazatelské, již po smrti Waldhauserově ještě vystupňoval. Tato činnost přinesla jeho duši klid a úplně potlačila eschatologické myšlenky a úzkosti. Kázal v Týně, kázal po dvě léta pro studenty u sv. Mikuláše na Starém městě. Z těch kázání vznikla jeho postilla Abortivus. Shromáždil kolem sebe mladé kněze, odhodlané působiti v jeho duchu, pečoval o ně a dával jim návod k činnosti kazatelské. Pro ně sepsal sbírku Gratie Dei. V téže době vznikl také výklad Morallie Rehořových Angelus. Do téže doby možno klásti také jeho české, dnes ztracené, a německé, částečně dochované, modlitby.

● Na sklonku života znova mu bylo předstoupiti před katedru Petrovu, aby se očistil z nařčení vznesených proti němu u papeže Rehoře XI., že káže „bludy netoliko výtržné a nesprávné, nýbrž přímo kacířské a rozkolnické a tudíž pohoršlivé a nebezpečné.“ Milíč rozhodl se dostaviti se ke kurii osobně. A jako kdysi, tak i nyní protivníci jeho vykřikovali, že bude pro kacířství upálen.

● Byl však čestně přijat a jeho protivník, Jan Klenkok, jenž byl předložil kurii žalobní artikuly, těžko sháněl doklady k obžalobě. Milíčovi naskytla se ještě jednou příležitost osvědčiti svou lásku křesťanskou: Klenkok onemocněl a Milíč úzkostlivě sledoval průběh nemoci, modlil se s průvodci za něho a když Klenkok zemřel, listem plným zbožnosti podal o tom zprávu císaři i arcibiskupu.

● Svým vystoupením, zbožným chováním pohnul i sborem svých soudců. Milíč směl i před kardinály kázati, ale konec svého procesu se nedočkal. Zemřel v Avignonu asi 20. srpna 1374. Jeho smrt otevřela mu bránu milosrdenství Božího. Tento horlil mravní a náboženský, hlasatel častého přijímání svátosti oltářní v leččems sice budil obavy, nicméně dovedl se udržeti na půdě církevní a neodchýlil se v ničem od víry katolické. Proto třeba důrazně odmítnouti všechny ty odvážné pokusy, jimiž lidé bez Boha a víry by chtěli strhnouti k sobě jméno tohoto velkého přítele Kristova. Byl a zůstal jeho učedníkem, jeho synem plno-

B. Benetka.

že je drahocenným bázlivcům, kolísajícím a nerozhodným. Než ty, kteří se nemohou bez něho obejít, nelze bráti v úvahu. Proto André Gide v dopisu René Schwobovi nazývá toto *nepociťovat potřebu takového prostředku*. A právě takový požadavek přísluší člověku, jako mu přísluší vášně. Domněnka nebyla vůbec pozorována z pravdy rovněž vyžadované, svrchované, láskyplně vyžadované.

Vpravdě uvažujeme-li jen o obsahu dopisu Schwobovi, je *nepociťovat potřebu takového prostředku* ve skutečnosti jen *nemít ho více zapotřebí*, když Gide píše: „Když jsem krutě tím trpěl (tímto rozporem) v sobě samém v dlouhém období mé mladosti (a i s několika návraty i později), je jisté, že jsem si pak vše dobře uspořádal.“

Vše dobře uspořádal... Ano, bezpochyby bylo dáno člověku právo k odporu, které mu náleží.

Bůh zmizel s hladem, který jste měl po Ném, vy to tvrdíte. Ale rovněž říkáte, že jste potřeboval dlouhé doby, než jste jej přivedl k mlčení.

Když dnešní lidé mluví o „odpadu“, jde vždy o nejnížší pudy. Bývají to vždy nejmutnější náklonnosti, které odpadají. Ale rovněž také Bůh může býti předmětem trpícího odpadu. Nepřihází se jen vícekrát, že jej lze zapudit dosti daleko: paprsek se line ještě pod veřejemi, osvěcuje stránky, na nichž se stravuje popření a jeho celé dílo v něm přebývá navzdor tomu pestré zbarvené.

Kladeťe Krista mezi myty. Vizte léta, která jsem zasvětil ztraceným okamžikům básně: Slzy Átysovy — liknavý pastýř, s nímž si hraje můj duch. Jak je počůná! Všechny význam, který jsem mu přiřkl, odívá. Jaký jest onen druhý „mythus“, který odporuje, sta-

ví se stranou, říká ne, vzdaluje se, vrací se, vybízí a trpí?

„Můžeme milovat jen to, co tvoříme.“ Důmyslná věta Valéryho. Pro uchvacující přízvuk a pro určitou svižnost příle k ní duch čtenářův bez obezřetlosti (není-li z těch, kteří obracejí takovou frázi ve výkřik radosti: Můžeme milovat jen Toho, který nás stvořil, jsme milováni jen Tím, který nás stvořil... Quia fecisti nos ad te inquietum est cor nostrum donec requiescat in te).

Je opacně k tomu, co plodíme a co je mrtvé, to, co tvoříme. Druzí pro nás se často ujímají těchto mrtvol, oživují je. Málo záleží: je jisté, že s liknavostí pracují. Tento „mythus“, na který myslím (a co vy nazýváte „mythem“), je opakem bezvládní a liknavosti. Přirovnání, která používal, když se objevil, aby ho pochopili, sémě hořčičné, kvas, vyjadřují, že nepřestal trvati od počátku, vyjadřují činný princip, který zpracovává lidské těsto.

Mythus? Ale stvořený včera. Jak svět má již přes dvacet tisíc let a my jsme první křesťané: „Patnáctého roku císaře Tiberia, když Pontský Pilát spravoval Judeu, Herodes, tetrarcha v Galilei, jeho bratr Filip, tetrarcha v Iturei a v krajině Trachonidské, a Lysanias, tetrarcha Alilenský...“

Krátce se objevil v určitém období na přesném místě a nikdy svět neopustil tento Člověk, ale svět s ním nemohl se bavit ve volných chvílích: hned s počátku staví se stranou, odporuje, rozděluje. Nikoliv, nelze se s ním bavit, nelze se bavit o něm. Od začátku vše bylo řečeno, vše je obsaženo v slovech, jimiž chtěl, aby svět je poznal, a v pohybech, po kterých chtěl, aby je svět podržel.

Vyjma období, výlučné víry, veškeré úsilí lidské inteligence se vynakládalo nikoliv na rozhojnění této idálosti a tohoto poselství, ale na potlačení a zmenšení. Zde to není legenda, kterou básníci od pokolení do pokolení obohacují a dovršují. Je to stručné slovo, krátká událost, která od počátku se obhazuje sama proti výzdobám, která vyloučila nejlepší z Apocryphů. A zůstává mu perla velké ceny, tvrdý kámen základní, proti kterému zuří svět. Každé slovíčko, každý úryvek slova je zkoumán, rozebírán, je kořistí domněnek odborníků. Zatím, co se títo hádají,

tato slova, „dotazníky“ projevují stále tutéž moc, jim vlastní, po devatenáct století, jsou mocností. Jakou mocností? Vzkříšení každé duše zvlášť, znovuzrození v lásce z onoho odsouzeného na smrt, z tohoto člověka popraveného. Je to živoucí slovo, „dýchající doklad“, jak praví Claudel. „Rozněcuje více než z lásky z oploďňujících ctností v lásce.“ Kam až dosahuje toto slovo Lacordairovo! Jiní získali stoupence, žádná síla nezabránila tomuto, o němž mluvím, aby nestvořil z mrtvých povstale, znovuzrozené.

Přel. K. V.

Karel Doubravský.

Příměstí života.

Jsou lidé, kteří z nedostatku jiného vhodného zaměstnání si nesmírně zakládají na své domnělé příměstí. A poněvadž kdysi četli v některé příručce pedagogiky, že příměstí jest vlastnost požadovaná od charakteru, zaměstnávají se títo lidé tím, že vyrábějí charakter a necharaktery. Pokud jsou to lidé bezvýznamní, třeba zastávali tucet funkcí všelijakých spolků, zůstává jejich práce v rozmezí maloměstských klepů a klipků, které sice dovedou hodně znepríjemnit vespolečný život, ale přece jen za čas usazenina odplave a povrch života je opět klidný. Konaží-li však tuto práci lidé, kteří se dovedli postavit na místa jim nepatřící, kteří umějí vytvářeti tak zvané veřejné mínění, pak jejich puncování bližních na charakterní a bezcharakterní zasahuje často pronikavě do života spolkového, politického i uměleckého.

Jejich práce jde v kontaktu s pohodlností druhých, kteří si zvykli přijímati zprávy od svých náhončích a úsudky o lidech si tvoří buď doma u pracovního stolku nebo v kavárně při teplé vodě.

Kolik zla títo „příměstí“ lidé napáchali, ví jen Bůh. Kolik skromných pracovníků bylo jimi degradováno, kolik talentů bylo jimi suspendováno, byť na čas, neboť věčně lhát nelze, kolik lidí, kteří měli stát v čele, zastřeno bylo do škatulek bezvýznamnosti nebo zahánáno za ohradu tak zvané korektnosti, jen aby „příměstí“ se mohli patlat v mlátě házeném jim za odměnu.

Hrdinové příměstí! Rvou se o bublinky, které lze klidně a beztravně nechat splasknouti, zatím co velké věci jim unikají pod rukama. Reformují všechno na světě, kromě toho, co jest nejbližší, ale co od sebe vzdálili na hony, co prostě od sebe oddělili, a to jest jejich nitro. Je-li Brežněv šum jarních vod melancholický doprovod písni noci, pak těmto hrdinům příměstí je kontrapunktem rámus. Jejich vyzývavě já je nepřehlásitelný piskot sebevědomého klarinetisty, který se domnívá, že kapela je on a jen on.

Kdyby příměstí života byla odvislá od věci tohoto světa, pak by byla provedena aspoň na dvou polích lidského snažení: buď technikou neb uměním. Buď inženýři nebo umělci by nám sestrojili nějaký vzoreček k dosažení životní příměstí.

Technika přece dokázala pěkné věci. Dovede zhotovovati pevné silnice, dovede vyrovnat jejich nepravdělnosti, přílišné záhyby a vyvýšeniny, nezastavuje se před žádným problémem. Rozbít prvky? Let do vesmíru? Uzpůsobit stratosféru pro aviatiku? Co vše jest technice dílem několika vteřin budoucnosti.

Ale lidské cesty inženýři nevyrovnaří. Praví-li Balzac, že srdci ženskému rozumí jen Bůh a dábel, není mužské srdce z jiného kovu, z poddanějšího materiálu pro techniku. Zatmění slunce lze na sta let kupředu předpovědět, vzniky a zániky světů lze ohlašovati, ale v lidském životě nelze ani sobě samému na zítřek předpovídati. Plánujeme, musíme plánovati pro svou práci, ale řekněme si upřímně, kolika nepředvídanostmi nás raní každý všední den. Přiznejme si, kolik šlápot jsme udělali jinam, než kam jsme chtěli. Kdyby naše myšlenky, řeči a skutky mohly zanechávat aspoň tak zřetelnou stopu jako podrážka naší obuvi, užasli bychom nad nerovností svého života. Poznali bychom, že je život a vedle něho, docela vedle že jsou ti, kdož vyrábějí schemata pro příměstí života.

Ti lidé nejsou v životě, nebo aspoň v tu chvíli, kdy tato schemata zhotovují, v něm nejsou. Rozum lidský lze vypnouti k rekordní činnosti v mezích daných mu Stvořitelem, lidskou rukou lze zhotoviti díla nehybnoucí geniality, ale mnohotvárnost lidského života nelze přelíti ve spislost nebo vodorovnost přímky.

Život jest něco jiného než obrazce geometrie, než vzorečky techniky. Pokoušíme-li se někoho charakterisovati, namáháme se sestrojiti alespoň výslednici každodenních oblouků jeho života. Ale ani ta neodpovídá skutečnosti. Co jest jen mrtvá konstrukce, mrtvé nic, narozené na cestě za něčím.

B. Markalous potřeboval znáti názor presidenta Masaryka na účast zraku čili uvědomělého nazírání v jeho působení. Odpovědi docela jinak dopadly, než asi B. Markalous předpokládal. Vznikla z toho pěkná knížka „Eidický princip u Č. G. Masaryka“, kde se autor přiznává: „Označujeme-li v tomto doslovu presidenta osobnost jako syntézu dvou krajních polů, typu smyslového a kontemplativního, jest to asi tak, jako kdyby nám někdo zavázal oči a nechal nás kráčet po široké cestě. Naše dráha bude tápavá, křivá, v obloucích, půjde od jedné strany k druhé...“

A podobnost větší nebo menší je v životě každého člověka. Těžko lze typisovat. Těžko lze hledat životní přímku. B. Markalous pokračuje: „Život nezná přímky. V intenzitě smyslové účasti na jevech zevního světa, jako zase v autonomní činnosti vnitřní, duševní, jest příliv a odliv a stále vzájemné vyrovnávání. Jsou v životě každého člověka doby, kdy jde více do sebe, kdy se odvrací od věcí zevních, hledaje opory ve svém vlastním smýšlení a citění a jsou zase doby převážné práce zraku a ostatních smyslů, někdy i bouřný, překotný příboj popudů ze světa vnějšího, snimíž se člověk vyrovná hned, někdy také po letech a mnohdy vůbec ne.“

Není-li tedy technika a věda schopna předepsati vzoreček na příměstí života, snad by to dokázali umělci, zejména básníci, títo pěvci nikdy nedosažených jar lidského života?

Vzpomínám jen krátké novinářské zprávy o přednáškách Durycha a Demla v Praze. Proč Deml vysvětloval jistou maličkost tak široce a dlouze ve své řeči?

Proč Durych se potřeboval čtenářům vyzpovídati ze své umělecké cesty ve „Váhách života a umění“?

Z příměstí životní se nezpovídáme.

Proč vynikající kazatelé a právě jen oni užívají často ostrých invektiv? S kým se to vyrovnávají? Proč?

*Hledat přímku v životě umělců znamená drobit plnost jejich života na beztvorou drť nechutné a vypět-
ralé hmoty, okrajovat s nich to, co má nejvíce vitamínů, urychlovat jejich duchovní smrt.*

*A takové pocity nemají snad jen geniové. Ti si jich ovšem více uvědomují než prostí lidé, intelektuálové
ohledávají své myšlenky a činy, analysují své pocity, kdežto prostý člověk se s nimi vypořádává obyčejně
zapomenutím v jiné práci.*

*Ale všichni svorně cítíme, co vyznal Hello: „Dovaha člověka, toť nestálost a slabost v životě.“ Nezdá
se vám, že někde v básni těchto slov je ukryto, co napsal sv. Pavel: „Mám-li se čím chlubit, bolestmi svý-
mi se budu chlubit?“*

*Život jest neustálá oscilace radosti a bolu, úspěchu a neúspěchu, spokojenosti a nespokojenosti. Již ta
okolnost, že život lidský je cesta od kolébky k rakvi, je důkazem pro cestu nerovnou.*

*Nepotřebujeme pseudopřímosti opěvované jen pro reklamu, přímosti, jejíž těžiště je na jazyku. Potře-
bujeme přímost nitra zaměřeného k poslednímu cíli, neboť „je nutné, aby vše, co člověk žádá, žádal pro po-
slední cíl“, jak napsal sv. Augustín.*

*Není potřeby při každém kroku na cíl myslet, volat to do světa. Musí nám však zůstat síla prvního ú-
myslu.*

Zase nezdár?

Kdo zpovzdálí a jen z novin posuzuje, co se sběh-
lo na jubilejním litomyšlském sjezdu ve dnech 8. a 9.
září, ten si řekne, že katolická věc v republice utrpěla
velikou pohromu. Chystané politické sbratření ka-
tolicích Čechů a Slováků, které mělo být manifestováno v Litomyšli, končí odcizením ještě větším
než bylo dříve.

Co se stalo? Jubileum čtyřicetiletí sjezdu kato-
lického dělnictva v Litomyšli mělo být slavnostně
oslaveno. Ale jak? Poslanci, ministři... to už vše
v Litomyšli bylo častokrát. Není nadbytek hesel, kte-
rá by dnes mohla přitáhnout do Litomyšle tisícové
zástupy. A jde především o vnější úspěch. Tu vznik-
la myšlenka dostat do Litomyšle Andreje Hlinku,
vůdce slovenského lidu, který tolik trpěl pod maďar-
ským režimem a byl internován i v republice. A sou-
časná myšlenka, vycházející ze zanícené myslí lehce
se přenášejí přes šedivou skutečnost a obtížnost
problému, vyvstala: Což aby se tu setkali Šrámek a
Hlinka a uzavřeli konečně spojení, čímž by se
katolický tábor stal u nás snad nejsilnější politickou
skupinou. To by byl úspěch. Horlivostí zanícená du-
še nechápe, že rozpory mezi Hlinkou a Šrámkem
(čímž rozumíme slovenskou stranu lidovou a čl.
stranu lidovou) nedají se odstranit nějakým vnějším
aktem sbratření před jásajícím lidem, nýbrž pevným
ujasněním toho, co který tábor v republice chce. A
takového ujasnění se nedocílí na táboru, kde se mluví
pro poflesk.

Na sjezdu v Litomyšli nedošlo k ostudám. Šrámek
nemohl přijet, poněvadž byl zadán na velkých mani-
festacích ve Vyškově a na Velehradě, a i jinak asi
těžko by mohl přijet za okolností, jak byla v Lito-
myšli manifestace aranžována. Aby mohlo k takové-
mu veřejnému setkání dojít, tu už dříve by muselo
být vše dohodnuto. Mluvil Hlinka, mluvil šéfredak-
tor Slováka Sidor a mluvil zástupce Šrámkův, přise-
dící zemského výboru moravského, prof. Drobný,
který se vyslovil pro jednotný politický tábor od Šu-
mavy k Tatráům, ovládaný jedním programem a jed-
ním vedením.

A hle, právě tento program sjezdu, který jedině
může z katolického tábora učinit silnou politickou
moc v republice, vzbudil odmítnutí u Hlinky. Sou-
kromě to mluvil v Litomyšli a napsal to do Slová-
ka. Hlinka nevstoupí do žádného jednotného politic-
kého tábora katolického. Chce autonomii Slovenska
a katoličtí Čechové jsou k tomu, aby Hlinkovi k ní
dopomohli. To je to sbratření. Autonomii nezadá
Hlinka za žádnou cenu. A zůstane-li lidová strana
(Mičurova) na Slovensku, bude Hlinka kandidovat
i v Čechách a na Moravě. Že touto vyhrůžkou poťrá
Hlinka i svou „slovenskost“, to nepostřehl v zápalu
boje.

A ve Slováku redaktor Sidor přirostřuje rozpory,
jak jen může. V referátech vynechal to, co Hlinka

mluvil o sbratření, aby to nečetli na Slovensku a vy-
píchl, co mluvil o autonomii. I té netaktnosti se do-
pustil, že zaznamenal i nesouhlas, který prý se ozval
při řeči prof. Drobného. Jiný si toho nevšiml. Vůbec
psaní Slováka jest takové, aby k sblíživání mezi ka-
tolicími Čechy a Slováky nedošlo. Píše o autonomii
Slovenska ve smyslu dualismu, v zamotaných člán-
cích staví vedle sebe na jednu platformu Čechy, Slo-
váky a Poláky, jako by bylo jedno, uzavrou-li Slováci
spojenství s Čechy nebo Poláky. Celé desítky pro-
cesů podle zákona na ochranu republiky hrozí Slo-
váku, a jen to, že Hlinka převzal odpovědnost za
články na sebe, způsobuje, že procesy nejsou konány.
To všechno ovšem valná část katolických Čechů ne-
ví a proto ony romantické názory o možnosti spo-
jení v jeden katolický blok a silnou stranu.

Bude-li se jednou jednat o katolický blok česko-
slovenský, pak bude nutno, aby luďáci jasně řekli,
co rozumí tou autonomií. Vždyť Tuka chtěl také au-
tonomii. A v programu lidové strany jest princip au-
tonomie jasně stanoven. Daleko ještě nemají Slováci
takovou autonomii, jaká je v historických zemích a
jaká nadto byla dříve. Je tedy třeba jasně mluvit.

Ale asi k tomu nedojde za vedení Hlinkova. Hlinka
jest romantik, entusiast, měnící názory podle poča-
sání a nálady. Jest u něj typický sklon k trpělivosti.
Trpěti za svůj lid stalo se mu nejvyšším cílem. Ni-
koliv klidně a houževnatě pracovat.

Katoličtí Slováci, ač jsou nejsilnější stranou na
Slovensku, nemají řádné hospodářské organizace.
Oni manifestují, ale zatím argaláš pracují. Hodža
za státní a polostátní peníze buduje pro agrární str-
nu na Slovensku družstva, každá záložna dostala do
vínku od státu 200.000 Kč, rostou skladiště na obilí,
mlékárny atd. A luďáci jen manifestují a protestují
proti Čechům. Jak dlouho to potrvá? Tlak agrárně-
socialistický na Slovensku vzrůstá.

A také to, co se nazývá slovenská strana lidová,
není katolická strana podle našeho vzoru. Je to au-
tonomistická strana křesťanská, asi jako byla staro-
česká u nás. Jest držena dohromady osobou Hlinko-
vou. Kdyby tohoto pouta nebylo, nastal by velký roz-
vrat. Proto také nepůjde to spojení katolických stran
tak hladce. To ovšem nevěděli ti, kteří litomyšlské
slavnosti aranžovali.

Dělník vykonal svou práci.

Po čtyřiceti letech v Litomyšli,
odkud tehdy pracovníci vyšli
budit národ sociálně...
po letech tolika dělník se ztrácí.
Může jít! Vykonal přece svou práci!

Sľubný rozvoj spolkov katol. mládeže, najmä SKM, na Slovensku.

Organizovaný boj o mládež stáva sa rozhodujúcim bojom o budúcnosť, ktorá právom patrí ľudom budúcnosti — mládeži. Preto tiaz zodpovednosti za výchovu mládeže je vložená na plecía tých, ktorým leží na srdci dobrá a istá budúcnosť, ktorej majú prenechať najcennejší poklad — dedičstvo otcov — čistý katolicizmus a zdravý nacionalizmus.

Avšak dnešná mládež, zarvaná krútnavou doby svėjajúcej sa pod šľahami nemilosrdnej krízy duševnej i telesnej, potrebuje pevnej ruky, ktorá by ju vyviedla z labyrintu neistých systémov a pochybovačností. Vydatnú pomoc skytá jej Cirkev tým, že jej zraku, sbystrenému d'alekohľadom viery, ukazuje nielen lúč svetla, ale svetlo samotné, celé — plnosť a zdroj pravdy — Boha, že oslabení vôľu lieči zázračne uzdravujúcim liekom milosti a vedie takto ju bezpečne po kofajniciach príkazov ku splneniu životných túžab — ku Bohu. Cirkev toto svoje vznešené blahodarné poslanie môže v terajšej dobe uskutočniť plne a nerušene len tam, kde život katolíkov je chránený železným plotom dobrých spolkov katol. mládeže od škodcov.

Túto pozoruhodnú skutočnosť potvrdzuje u nás na Slovensku zkusenosť, že tam, kde sa rozprúdil čulý spolkový život a s ním i uvedenie náboženské, katolicizmus sa víťazne prebija a kráča v ústrety istej budúcnosti.

Potreba spolkov katol. mládeže na Slovensku sa ukázala citeľnejšie hneď po prevrate, keď začaly rásť nekatol. spolky sťa huby po daždi s náterom humánnym. Vtedy dľa zásady: proti nekatol. spolku — spolok katol. bol zakladaný Orol s úkolom neutralizovať činnosť telovýchovných spolkov nekatolíckych, ba výslovne profikatolíckych. Dnes už Orol, ktorý zapustil mocné korene po celom Slovensku, hrá dôležitú rolu v náboženskom i národnom živote.

Proti skautingu, ktorý v bezuzdnej láske ku prírode odrádzal svojich prívržencov od náboženských povinností, vyrástol katolícky skauting, dnes veľmi rozšírený hlavne medzi mestskou mládežou.

Ústredie slov. katol. študentstva, ktoré tohto roku v júli veľkolepe oslávilo svoje 10ročné trvanie v bydlisku svojho zakladateľa a vodcu Msgra Andreja Hlinku, postaviac sa na stanovisko čisto katolícke a slovenské, ohrieva pri vatre veľkých každoročných sjazdoch tisíce srdcia stredoškólkov i vysokoškólkov láskou k Bohu a národu.

Všetky tieto spolky katol. mládeže i s Vencom katol. jednoty žien sdružujúcim i dievčatá, s Marianskými kongrégáciami ukázaly sa slabými, aby odolaly náporu šíriacej sa nevery a nemravnosti a vyrázily zpomedi katolíkov klín ľahostajnosti, roztrieštenosti. Ved' samotné jadro národa — vidiecka dedinská mládež — bolo s nepatrnými výnimkami mimo dosah blahodarného vlivu katol. spolkov. Nik nerátal, že takej veľkej úlohy sa ujme slov. „Omladina“, založená podľa moravskej „Omladiny“ najdp. biskupom Búbničom, vtedy ešte dekan-farárom v Maďuniciach, 28. septembra 1919.

Cieľ bol vytýčený — cesta nástúpená! Ale nevyšliapaná, ba bodľiacim nevšimavostí a neporozumenia zarastnutá cestička ro-

bila veľké ťažkosti mladému chodcovi — spolku. Preto prvé „Omladiny“ sa zachytily len tam, kde našly pôdu pripravenú, preoranú tvrdou prácou národu uvedomelých kňazov a učiteľov, ako v okolí Bratislavy vo Vajnorch, v Piešťanoch a v okolí, najmä pri Trnave. Sotva sa spolok prebrodil prez prvé ťažké začiatky, odchodom najdp. biskupa Búbniča do Rožnavy r. 1925 ztratil veľa, bo ztratil svojho hlavného organizátora. Niet divu, že „Omladina“ sa nešírila a nenapredovala tak, ako to vyžadovala potreba doby a záujem Cirkvi. Sľubné hnutie na šťastie našlo v správ. učiteľovi Horákovi na niekoľko rokov svojho vodcu a zastancu.

Až r. 1932 starosť o mládež, ktorá má byť predvojom Cirkvi, pohla najdp. biskupa Búbniča ako predsedu katolíckej akcie na Slovensku k tomu, že svolal do Piešťan schôdzu známych pracovníkov mládeže. Tu sa rokovalo o zreorganizovaní „Omladiny“ v duchu katol. akcie, ktorú sv. Otec Benedikt XV. nazval „vychovateľkou svedomia a tvorkyňou mravných hodnôt“. V Nitre vloni malo padnúť rozhodujúce slovo o d'alsom osude čulého hnutia. K samostatnému organizovaniu „Omladiny“ už ako Skupiny katol. mládeže na Slovensku (SKM na Slov.) sa však prišlo až toho roku v Zlatých Moravciach. Nemalou vzpruhou k tomu bol v Prahe konaný veľký manifestačný sjazd českej katol. mládeže, jubilujúcej nad bohatou 15ročnou životnou prácou v SKM.

Skupiny, odbočky, ktoré agilnosťou sa vyšvihly niekde do popredia v nábož.-kultúrnej práci (Piešťany, Lučenec a i.), prekročily tohto roku počet sto. Veľkým podporovateľom snáh SKM. na Slovensku je časopis „Plameň“ s viac než 15 tisícovým počtom odberateľov, vydaný Spolkom sv. Vojtecha.

Dnes už SKM na Slovensku chce plánovite zapojiť do svojej národnej centrálnej obrodného rekatolizačného hnutia všetkú mládež, roztrúsenú po nejdľahlejších kútoch vlasti a selektrizovať ju nadšením a smelosťou ku spravodlivej borbe za katol. práva. Svojho cieľa chce dosiahnuť šírením eucharistického, exercičného hnutia, šírením dobrej katol. tlače, kriesením národných krojov, obyčajov, poriadanim sjazdov, slávností akademií a pod. Duchovným vodcovstvom sú poverení krajinští, diecezanni, okresní a miestni (duchovní vodcovia) moderátori.

Teraz zraky tohto celonárodného hnutia sa obracajú na východ, kde z príležitosti valného shromaždenia iste rozvíri hladinu kľudného žitia. Je pravda, že tu na mnohých miestech niet spolkovej tradície ani zkusených vodcov z radov staršej generácie. Ale mocná túžba mladých srdc po družnosti, dobrá vôľa a hlavne pomoc Božia iste prekliesni cestu ku svojškému spôsobu života v SKM na Slovensku.

Slovenská katolícka mládež i dedinská až všetká bude získaná spolkovému životu, iste vyvinie nečakanú činnosť v prospech Cirkvi a národa, lebo ešte vyrastá zo zdravej nábož. tradície, ničím nenakazenej.

Katolicizmus, skutý z pevných ohnív dobrých spolkov katol. mládeže, bude zárukou lepšej budúcnosti Cirkvi i národa!

M. J. Slavský.

O jedné stránce školských reforem.

Jest jí reforma výchovy učitelského dorostu.

O té jsme dosud skoro neslyšeli, ačkoliv dosti často slycháme o reformě učitelského vzdělání. A v poslední době se i na ni poněkud zapomínalo pro přílišný spěch na jiném konci reformního lánu. Jen Národní osvobození nezapomnělo čas od času se jí dotknout a pokrokové učitelské organizace neopomínají ve svých výročních shromážděních odpovídat známou sloku o pedagogických akademích, v nichž — opojeny líbivým názvem — vidí, dost naivně, splněny všechny ideály učitelského vzdělání.

Otázka schopného učitelstva je opravdu nejvážnější otázkou národní školy. Ani nejlepší organizace a nejschopnější administrativní nemůže pozvednouti školství bez dobrého učitelstva a ani nejspatnější plány, vymyšlené u zeleného stolu, nemohou zadržeti rozvoj školství, jestli pro něj pracuje schopné učitelstvo a mohou jej v tomto případě nanejvýše jen brzdit. Takže kdybychom měli raditi reformistům, jak by měli své plány reformní uskutečňovati, pak bychom jim museli říci, že cestou jediné správnou, nenásilnou a úspěšnou by byla reforma výchovy učitelstva. Všechno to, co zatím dělají s velikým úsilím a ještě větším humbukem, je zvířování prachu na silnicích, nikoliv orba.

Ovšem křivdili bychom jim, kdybychom jim upírali jakoukoliv snahu o reformu učitelského vzdělání. Ale zdá se nám, že ani snahy tyto nenesou se náležitým směrem.

Směr ten by mohla vytyčiti odpověď na otázku: Jaký je úkol učitelův? Spočívá jen ve výchově svěšené mládeže školní, či také ve výchově toho prostředí, ve kterém žije? Odpověď na tuto otázku není jednotná, ač přece se zdá býti samozřejmé, že hlavní úkol učitelův musí býti především v plnění povinností školních. Výnosy Habermannovy, dotazníky a pak poznámky v kvalifikačních tabulkách o lidovýchovné činnosti svádějí na soestí a komplikují i problém učitelského vzdělání, které by musilo býti vševedné, mělo-li by učitele náležitě připravit pro lidovýchovnou činnost, jak bývá někdy chápána po vydání těchto výnosů.

Odtud také vyplynulo nejvíce stížností na nedostatečné vzdělání učitelské a na nedostatečnost učitelských ústavů. A přece se nedá zapřít, že ty proskribované ústavy po celou řadu let odchovávaly učitelstvo, které dovedlo velmi dobře plnit úkoly, před které je stavěla doba ve škole i ve veřejné činnosti, která mu nebyla ukládána zvláštními nařízeními a z níž nemusilo skládati zvláštních účtů, ba spíše mu-

silo se báti za ni nebezpečných poznámek v kvalifikačních popisech.

Tak tedy volání po vyšším vzdělání nevzbudila ani tak školní praxe, jako spíše ta veřejná mimoškolní činnost. Proč tomu tak bylo, lze snadno pochopit. Není pochyby, že ústavy pro činnost školní připravovaly dobře, neboť náplň učitelských ústavů se vhodně přizpůsobovala potřebám doby. Bylo by jistě nesprávné domnívat se, že do tohoto druhu školství nezavánul duch moderní vědy. Či snad jsou profesori těchto ústavů nesmrtelní? Neobnovují se jejich sbory ustavičně novými silami — silami, jež vycházejí z universit, a nejsou doplňovány nejlepšími z praktiků? Jak podivně se vyjímá argument, jímž se proti těmto ústavům operuje, tvrdí-li se, že jsou již přes 60 let staré. Kolik let mají university, gymnasia, reálky? Či jsou snad statuty ústavů nezměnitelné a nepřizpůsobitelné požadavkům nové doby? To, myslím, také by se neodvážil nikdo tvrdit. Volá se po pedagogických akademiích. S počátku prý by mohly být jednoleté, později dvouleté.

Zdá se nám zásadní chybou, odhaduje-li se výše vzdělání akademickým stupněm. To je posuzování vnějšku místo vnitřku. Vzdělání samo je úkol nekonečný, poněvadž vědění naše nemůže být nikdy úplné. Škola, ať se jmenuje jakkoliv, může k němu klásti pouze základy. Jde o to, aby tyto základy byly dostatečně nosné. Pedagogická akademie tak, jak jest proponována, předpokládá střední školu. Zapomíná se tu, že cílem střední školy není poskytnouti uceleného všeobecného vzdělání, nýbrž položit základy pro vzdělání odborné na universitách a technikách. A přece k vykonávání úřadu učitelského je potřebí nejen základů vzdělání všeobecného, ale také jakéhosi přehledu po těch oborech vědění, jimž má učitel své svěřence učit a z jejichž nepřehledných studnic má načerpat toho, čeho mohou žáci jeho jednou v životě potřebovat.

Správnější by tedy bylo volání po lepším vzdělání než po vyšším. Lepším myslíme takové, které je vhodnější pro povolání učitelské, a to chápané především se stanoviska školy národní, nikoliv veřejného života, jehož potřeby jsou tak rozmanité, že by jich nemohl ukojit ani člověk, který by po střední škole měl ještě desítkouletou akademii. Jde tedy o vzdělání speciální v pedagogice a didaktice.

A takového lepšího vzdělání pro učitelství nebudou moci takové akademie, po kterých se volá, nikdy poskytnouti a zvláště ne tehdy, kdyby se splnilo přání některých reformistů, kteří by chtěli v celém státě zřídit jen tři takové akademie, připojené ke třem našim universitám. Kolik by bylo na každé z nich kandidátů? Kolik by tu musilo být škol, aby se jim mohl dát aspoň ucházející výcvik v praxi? Jak tam shromáždit tolik dobrých praktiků školních pro poučení tak četného dorostu učitelského?

Ostatně ti, kteří naši universitní praxi poněkud znají, prohlásí bez dlouhého uvažování, že ovzduší a práce dnešních universit, jejichž součástí by měly pedagogické akademie být, nemohou národní škole dodati toho, čeho ona potřebuje: vhodných učitelů, neboť dnešní university vychovávají odborníky, nikoliv učitele — ani ne středoškolské. Kdo to zná, nedělá si zbytečných ilusí, poněvadž ví, že dnešní university daleko jsou od toho, co nazýváme vyučovatelským uměním.

Zvláštní a podiv vzbuzující je důvod, k němuž se v poslední době uchylují někteří propagátoři pedagogických akademií, když tvrdí, že se zřízením těchto institucí ušetří hrůzy peněz. Škoda, že o tom nevěděli dříve! Na tuto labilní hypotézu reagovali vhodně profesori učitelských ústavů.

Na jednu však věc se úplně zapomíná při tom ru-

cnu reformatorem, a tou je otázka výberu a vycnovy učitelského dorostu.

Je přece nutno dbáti, aby pro vyučovatelské a vychovatelské povolání v národě byly zachyceny síly nejschopnější. Lze mluvit o takovém výběru na pedagogických akademiích, kamž se uchylují posluchači nejčastěji z důvodů existenčních? Neodcizuje je duševnímu životu lidu ten pobyt ve velkoměstech? Necítí se pak otráveni v malých poměrech venkovských a netouží do měst? Pokud se týká toho výběru, učitelské ústavy také plně neuspokojují. Vadou je tu numerus clausus v prvním ročníku. Proč by nemohly být 2 i 3 pobočky při tomto ročníku, aby výběr mohl být přísnější? Nebylo by to jistě velikým neštěstím ani morálním, ani materiálním, kdyby takový adept učitelství se vrátil po zkušebním roku domů a věnoval se povolání, které mu lépe padne. Nebylo by to humánnější, než nechat vystudovat takového kandidáta 8 tříd střední školy a pak mu říci, že se pro to povolání nehodí? A pak, jak by mohl takový chudobný abiturient střední školy odněkud z Valašska na takovou akademii v Brně? Jak rád zůstává mezi svým lidem, vystudoval-li takový učitelský ústav někde v Příboře a jak dobře plní svůj úkol vychovatelský a vyučovatelský, poněvadž duše toho prostředí je mu tak blízká a známá.

Další věc, a to velmi důležitá, je otázka výchovy učitelské osobnosti. V tom věku, kdy abiturient vstupuje na pedagogickou akademii, a za těch několik měsíců je možnost výchovy učitelské osobnosti více než problematická. A o osobnosti učitelské musí jít především. To je otázka reformy důležitější než otázka vzdělání. A přece jsme o ní s povoláním míst dosud neslyšeli. Kdyby tam o ní více přemýšleli a na ni myslili, pak by asi dali za pravdu těm, kteří volají po reformě učitelských ústavů, které tu výchovu učitelského dorostu zabezpečují po této stránce lépe než navrhované učitelské akademie. A o tu musí jít především. V poslední době padlo heslo, že je dnes potřebí víc výchovy a lepší.

Není sporu, že jí lze na učitelských ústavech dosíci dříve než na pedagogických akademiích tak projektovaných, jak se o nich dělají resoluce, neboť materiál učitelských ústavů je výchovně ještě velmi tvárný.

Kdyby se tomu chtělo rozumět, daleko ochotněji by měli ti, kteří si přejí opravdových reforem, sáhnouti po tom, co se nabízí: po pětiletých učitelských ústavech, jejichž vnitřní uspořádání by mohlo být tak upraveno, aby zajišťovalo vedle lepšího vzdělání i náležitou výchovu učitelského dorostu. Změna názvu takto reformovaných učitelských ústavů by byla ovšem zcela vhodná, poněvadž už dnes poskytuje učitelský ústav té výše vzdělání jako rozmanité akademie a potom by je rozhodně převyšoval.

Tato reforma by nebyla nemožná a byla by ku prospěchu národní školy a zároveň v duchu klidného vývoje nebo, chcete-li, reformy výchovy učitelského dorostu. A záleželo by jen na učitelských silách těchto akademií, aby se staly ukazateli dobrých cest k solidní vnitřní reformě našeho národního školství.

Při tom nezapomínáme toho, že jako vždycky, tak i po této reformě zůstane každému učiteli, který bude chtít dobře plnit svůj úkol, široce otevřená brána k sebevzdělání a sebevýchově na poli vlastní duše a že k práci této, které by ho ani celá universita nemohla zbavit, přinese si z ústavu či, chcete-li, z pedagogické akademie vhodné nástroje a dostatečný návod.

Jsme přesvědčeni, že nová generace učitelská vyztrojená na tak zreformovaných ústavech lepšími a vhodnějšími nástroji dovede svůj úkol splnit stejně věrně jako generace současná i generace dřívější.

Ákr

Evropské rasy arijské.

„Za největší štěstí považuji, že náš národ vedle rasy nordické, jistě vysoce nadané, chová ještě jiné rasy, jichž splynutím v národ teprve povstala německá kultura a německý duchovní život, bylo by nesmyslné při rozmanitosti nadání ceniti některou komponentu níže než jinou.“ — (Eugen Fischer.)

Jak stanoví antropologové rasu?

Antropologové, snažíce se stanovití původní rasy, jichž splynutím ten či onen národ vznikl, jsou postaveni před velmi těžký úkol. Jde o to, stanovití tyto původní rasy nyní, kdy vlastně už neexistují a zjistit, do jaké míry ta která rasa se účastní na dědičném základě národa, skupiny národů spřízněné jazykem, či lidstva obývajících určitou zeměpisnou oblast. Národ a rasa, jazyk a rasa, kulturní stupeň a rasa, toť vesměs pojmy velmi rozdílné. Není žádné rasy francouzské a německé, slovanské a germánské, evropské či asijské. Národ, skupina jazyková, kulturní okruh, toť celky, v nichž vystupují nejrozličnější rasy v pestrém míšení. A přece jen, chce-li antropolog se něco o původních rasách dovědět, musí těmito celky zachítí. Přes veškerou míšení uchovaly si tyto celky určité charakteristické znaky, jimiž se vzájemně liší. Jak vznikly tyto znaky? Můžeme se zajisté důvodně domnívat, že jsou to jakési více méně zřetelně pronikající prvky rasy, která je v těchto jednotlivých národních, jazykových, oblastních a kulturních skupinách nejvíce zastoupena. Abychom věc ujasnili: příslušníci určitého národa vynikají zvláštním tvarem lebky, barvou vlasů, výškou těla, určitým na-

dáním a pod. Z těchto znaků se tedy vysoudí, jak asi vypadala původní rasa, tvořící jádro dotyčného národa a jak jsou v něm zastoupeny rasy druhé.

Je zřejmo, že je to práce velmi těžká. Antropolog musí být archeologem, neboť tělesné pozůstatky i zbytky kulturní činnosti jmenovitě prehistorického člověka jsou velmi cennou pomůckou ve stanovení ras. Musí býti dále trpělivým statistikem a konečně, či vlastně především vědcem nadaným přirozeným jakýmsi taktem vědeckým, aby uměl správně oceňovati a hodnotiti. Velice se na př. hřešilo přeceňováním toho či onoho znaku; jiné byly zase přehlíženy. Dnes se všeobecně uznává, že antropolog musí budovati na základě co nejširším, přihlížeje pečlivě ke všem znakům.

Následující rozdělení na pět ras, jež vytvořily evropské lidstvo, je, zdá se, v hrubých rysech hotovo. V aplikaci se pak dosti dobře osvědčuje. Pro přehlednost sestavil jsem znaky jednotlivých ras v tabelární přehled.

Nečistější jsou jednotlivé rasy zastoupeny v krajích civilisačního stínu, tedy tam, kde přicházely málo ve styk s rasami jinými a nebylo tudíž příležitosti k míšení. Takovými kraji jsou zpravidla oblasti horské. Tak na př. dinarská rasa u Srbů a vůbec Jihoslovánů je velmi čistá. Jsou to ty známé vysoké, kostnaté, „šlachovité“ postavy Srbů s výrazně tvrdě řezaným obličejem a se smělým, pronikavým pohledem.

Méně už chránily Alpy, které pro svůj západový-

Rasa (rozšíření)	Tělesné proporce	Průměr. výška v m	Tvar obličeje	čelo (č) nos (n) brada (b)	Lebka :	Vlasy (v) oči (o)	Pigment kožní	Povahové vlastnosti (člověk)
<i>Alpinská</i> (Alpy, Čechy, Sasko, H. Slezsko, Maďarsko)	Nižší vzrůst, krátké okončetiny.	1'63 ⁴ / ₅	Kulatý, široký, s tendencí k tloustnutí.	č: kulaté, strmé. n: krátký, tupý, široký. b: široká, oblá.	brachycephální	v: tvrdé, rovné, hnědé. o: hnědé až šedé.	slabě hnědý až žlutý	Pilný, spornivý, klidný až pasivní, nenáročný, nevojnový až poddajný, snadno podléhá cizímu vlivu.
<i>Dinarská</i> (Jihových. Alpy, poloostrov Balkánský až na Řecko, Karpaty)	Vzrůst vysoký, štíhlý, kostnatý.	1'73	Podlouhlý u starších lidí výrazně vrásčitý.	č: široké, vysoké, ploché. n: velký, vysoký, často orlí. b: mohutná.	brachycephální	v: bohaté, tmavé o: temně hnědé	silně hnědý	Dravý, odvážný, bojovný, vznětlivý, sebevědomý, často hudebně nadaný.
<i>Baltická</i> (Polsko, Finsko, Rusko)	Vzrůst nižší, zavalitý.	1'66	Plochý, široký, lícovní kosti a dol. čelisti vyniklé.	č: vmáknuté, nízký. n: široký u kořene, často prolomený. b: tupá.	brachycephální až mesocephální	v: světlé, šedivě ztmavené, tvrdé. o: od sebe vzdálené, širší než výška, šedé až šedomodré	slabý, žlutavý	Nevyrovnaný, kontrastní až vrtkavý, pověřlivý, pokojný, skromný, odevzdáný.
<i>Nordická a subnordická</i> (Anglie, Belgie, Švédsko, Norsko, Dánsko, sev. a střed. Německo)	Vysoký, štíhlý vzrůst.	1'74 až 1'80	Podlouhlý, úzký.	č: vysoké, strmé. n: dlouhý, úzký. b: ostrá.	dolichocephální	v: jemné s ryšavým nádechem o: modré, výrazné, víčka ze široka otevřená.	nápadný nedostatek pigmentu	Vytrvalý, odvážný, sebevědomý až pánovitý, vojnový, chladnokrevný, rozhodný.
<i>Mediterránní</i> (Pobřeží Středoz. moře, valná část Francie, poloostrov Apeninský a Pyrenejský)	Vzrůst podprůměrný, štíhlý, útlý.	1'60	Podlouhlý, jemný, výrazný.	č: mírně sražené. n: úzký. b: jemně zaoblená.	mesocephální až dolichocephální	v: bohatý, poddajný, vlnovitý, černý. o: tmavé, řasy dlouhé.	hojný, temný	Čilý, ohnivý, veselý, slabě vůle, nestálý až povrchní, společenský, umělecky nadaný.

chodní směr byly průchodištěm. Proto také někteří rasu alpskou nepovažují za původní, nýbrž za rasu vzniklou smíšením. Jsou to jmenovitě někteří nacionalističtí říšští Němci, hrdí na svou nordickou krev, kteří na Rakušany hledí s patra jako na národ vzniklý pokřížením Keltů (pův. obyvatelů), Slovanů, Germánů, Maďarů, Italů a Valonů, nazývajíce je „so-genannte Deutsche“. Přirozeně, že se Rakušané brání, připomínajíce jim, kolik v jejich nordické rase koluje slovanské krve starých Prusů. Je však patrné, že i přes tuto rasovou „méněcennost“ Rakušanů dovedli

se rasově „vysoce hodnotní“ Němci přenést a nerozpakovali by se přijmouti je — cizí krev — do svého lůna. Jistě názorná ukázka, jak „opravdově“ to myslí Němci se svou rasovou politikou. Ovšem na druhé straně něco na tom rasovém promíšení Rakušanů pravdy je. Ovšem ani u Němců z říše není čisté rasy, jako vůbec národ a rasa nejsou totožnými jednotkami. Národ mohl zůstat, zatím co rasa se mísila a mísila. Povšechně možno říci, že pospolitosť národní byla vždy výraznější a uvědomělejší než pospolitosť rasová.

O vůdce.

Kdo miluje katolické hnutí, komu záleží na jeho rozvoji ve formě jakékoliv a kdo žije touze, aby jim získány byly nové a nové duše a podmaněny nové a nové kraje, ten nese těžce nynější stav, kdy na všech stranách se jeví jakási ochablost. Kdy jen poměrně málo je míst, kde organizační náš ruch je na výši doby a kde stále dobýváme. A kdo prožil popřevratovou dobu u nás v šiku našich pracovníků, ten vzpomíná radostně, jak těžce se sice tehdy pracovalo, ale jak obětavě, radostně i úspěšně!

Znechucenost, která se u nás jeví ve všem, nevynechala ani naše řady, ani naše stoupence. A v tom je velká chyba, neboť nyní, právě nyní více než kdy jindy měly by katolické organizace jakékoliv formy, ať politické nebo nepolitické, býti světlem a magnetem. A že nejsou, na tom nemalou vinu nesou naši lidé...

Není té důslednosti, není té zásadovosti, jakou vyžaduje naše hnutí. Nepíší o případech ojedinělých, výjimečných, ale žel Bohu až příliš častých. Předsedou a vůdcem našeho hnutí v tom i onom místě je člověk, který neplní náboženské svoje povinnosti. „Hle, jsem tady již osm let,“ řekl mi nedávno poctivý, vysoce inteligentní našinec z venkovského města našeho, „ale u svatě zpovědi, u svatého přijímání jsem za celou tu dobu neviděl jediného z těch pánů, kteří stojí v popředí našeho hnutí!“ — A „nestranný“ člověk, smýšlením a hlavně životem svým nám velmi blízký, řekl mi na mou otázku, proč že on při významných svých kvalitách svoje stranou a nezúčastňuje se našeho hnutí: „Já nechci býti otráven a znechucen. Neboť ti lidé, kteří celé hnutí u nás vedou, jsou snad dobrými agitátory, ale nejsou dobrými křesťany. Pro ně neplatí přikázání o přijímání svatých svátostí, pro ně neplatí páteční půst a jejich chování v kostele každého, kdo trochu dovede čísti v lidské duši, musí přesvědčiti o tom, že o nich by v plném dosahu mohlo a muselo platiti podobenství Kristovo o farizeji a publikánovi a o chování obou v chrámě.“ Velmi, velmi dobří naši lidé, kněží i laici, lidé, kteří by nesmírně mnoho mohli vykonati, strani se veřejné práce, poněvadž není křesťanství, není křesťanského ducha a křesťanského života na mnohých místech, v mnohých městech a obcích, na těch místech, kde podle programu by jich mělo býti nejvíce. A kdo tím trpí, kdo tím je ochuzován a zadržován ve svém vzrůstu do hloubky i do šířky, to je celé naše hnutí, to hnutí, které na druhé straně je tisíce a tisíce prostítky, nejušlechtilějšími lidmi milováno dětinnou přímo láskou, lidmi, kteří nešetří obětí i sebe větších, když jde o jeho rozvoj.

Ale i tyto prosté, zlaté lidi to bolí a velmi bolí, když vidí, jak na odpovědných místech nejsou lidé cele naši. Jeden z nejhorlivějších pracovníků pro lidové hnutí, tiskový apoštol, jakých naše hnutí má, žel Bohu, dosud stále ještě málo, prostítky dělník, poslal mi dopis plný zoufalství přímo: „Kdejaký brak kupují ti naši páni, a když v neděli jim nabízím, ba strkám přímo Lidové listy, tu mne obdivují velkopanský: „Už to máme doma,“ a já vím, černé na bílém jsem se o tom přesvědčil, že našeho doma nic nemají, ale že tam u nich je Národní politika nebo Národní listy. Dokonce v některých případech i „České slovo“! A to mne vždycky tak strašně zabolí, že tak málo pochopení mají a tak špatným příkladem předcházejí ti, kteří by měli býti našimi vůdci a kteří za naši stranu zasedají v nejrůznějších korporacích!“

Ničeho nejsem tak vzdálen jako paušalování, zevšeobecňování některých chyb. Ale na druhé straně je v zájmu rozvoje a prohloubení našeho hnutí, aby byl by i sebe bolestnější operací byla vedoucí místa všude a ve všem očištěna od lidí, kteří prostě křesťany býti nechťejí. Jak to každému, kdo věrně je náš, musí imponovati a naplní jej radostí, slyší-li o křesťanské hrdoosti jinde. Vyprávěl mi přítel, který se vrátil z náhodné cesty Německem, že si zašel na oběd do katolického hotelu v Kolíně nad Rýnem. A sotva že zasedl za stůl v plně restauraci, zazněly zvony z blízkého chrámu — Anděl Páně. Kdekdó rázem vstal, ticho bylo, že slyšeti byl bzukot much, a všichni přítomní se modlili... Bylo by tohle u nás možné?

Trpěti lidí, kteří to s křesťanstvím nemíní vážně, kteří neplní nejzásadnější náboženské povinnosti, na vedoucích místech, byt by jen v místních organizacích, bylo by a je ochromením našeho hnutí. Kdo sám nehoří, nezapálí jiného, čeho někdo sám nemá, nedovede dáti jinému. Vzpomínám chování jistého čelného kdysi funkcionáře našeho hnutí, když býval na exerciciích, schválně pro onu kategorii, k níž náležel, požádaných. Vždy, než se exercicie, kterým se vyhnouti nemohl, končily, vždy, než nastala svatá zpověď, byl onen pán z ticha exercičního odvolán nutným telegra-

mem. Aspoň té svatě zpovědi, která je základem vnitřního obrácení, se vyhnul... Dnes onen pán není již v našich řadách, a odchod jeho od nás patřil k nejnechutnějším věcem, na které se pamatují. Ale že odešel, že celému hnutí vpadl do zad, že podlehl lesku zlata a hodnotě, nabízených mu odjinud, jsem považoval za věc tak naprosto samozřejmou po jeho útěku před zpovědníci... A vzácný, horlivý kněz, bedlivý strážce velkého úseku našeho hnutí, mi se zápalem pak řekl: Dřív neb později on se snad zase bude tlačiti zpět do našich řad, ale pak nesmí býti přijat, i kdyby tisíce jich měl převésti k nám — zaplať Bůh, že jsme se zbavili toho křesťana bez křesťanství! Nemá víry, tak co s ním u nás?

Tato zásada — nemá víry, tak co s ním u nás, musí platiti pro celý náš organizační život. Naši lidé bývají dobráci: Pan X. chce přestoupiti k nám — takový pán — a on má tolik známých a příbuzných, co se tím k nám přiblíží — tomu musíme dáti nějakou funkci! Taková je logika těch našich dobráků. Vidí jeho společenské postavení, jeho vliv, početnost jeho rodiny i příbuzenstva, ale o to, chodí-li do kostela, plní-li náboženské svoje povinnosti i pokud jde o přijímání svatých svátostí, o to se již nestarají. Dobře, ať se stane členem a stoupencem, — ale nikdy, nikdy ne funkcionářem, který dnes se zmocnil malíčku, zítra celé ruky a za rok již chce diktovati všem a ve všem a místo aby budoval, boří, poněvadž buduje bez Hospodina. Jak bolestně to muselo býti zklamání, které vynutilo jednomu z největších katolických církevních hodnostářů německé národnosti svého času slova: Je mi až líto, že musím jako katolík voliti katolickou stranu při volbách, která na čelném místě kandiduje člověka, který katolicky necítí a katolicky nežije a který si místo svoje na kandidátce vynutil hrozbou, že když mu to místo nedají, on stranu rozbije! To je, prosím, faktický výrok muže hluboké víry a nesmírné lásky ke všemu katolickému!

Tolik je v posledních letech sporů o vůdcovství. Jednotlivec nebo celý sbor, celý sbor jmenovaný nebo volený, diktatura nebo demokracie, všechny tyto otázky byly tolikrát probírány a budou ještě. I o reformě volebního řádu diskutují mnozí, i o tom, komu vůdce by měl býti odpovědný za svoje činy. Já myslím, že je to konečně více méně hostejné, kolik lidí nese odpovědnost, já za rozhodující považuji jinou otázku, a sice: Komu sloužíš na vůdcovském svém místě? Komu, dle svého vlastního, nejnějnějšího přesvědčení, jsi a budeš nucen se odpovídati za vše, co činiš? — A tu nesmí odpověď býti jiná než tato: Za jistě jsem odpovědný za svoje činy těm, kteří mne k vůdcovství pozvedli, ale v prvé řadě Bohu! Jeho řízením i to se stalo! Já bych neměl té moci, kdyby mi nebyla dána Jím! A pod tímto zorným úhlem dívám se já na vůdcovství a celé poslání s ním spojené!

Věta naší ústavy, že veškerá moc pochází z lidu, je předmětem bohaté kritiky. A nedivím se — je to zásada, s kterou se člověk daleko nedostane. Odpovědnost vůdce musí míti vyšší, nadpřirozené, nadsmyslné pohnutky. Musí míti základ náboženský. Zní to snad pro moderní uši poněkud starosvětsky, ale je to hluboká pravda. Pravda, která stejně platí pro vůdce, pro muže na neodpovědnějších místech celého hnutí jako pro každého, kdo v posledním Západlově nebo ve venkovském městě vede a reprezentuje naše šiky. A kdyby tou pravdou a zásadou prodchnuti byli ti, kteří na odpovědná místa někoho staví, i ti, kteří tam jsou vysláni, pak by se celé naše hnutí dočkalo nového, svěžího rozmachu, ne chvilkového, ale trvalého, a pak by se k radostné spolupráci přihlásili všichni, jež nekřesťanství v křesťanských řadách vypudilo s pracovního místa ve veřejném životě nebo kteří stojí stranou, poněvadž se bojí nekřesťanských metod těch, kteří se moci a vůdcovských míst zmocnili, je uchvátili, ale kteří srdcem i duší jsou vzdáleni, nesmírně vzdáleni všeho křesťanského!

P. Ludolf Czermpin O. Praem.

Nerozvírujte skandály!

O všelijakém lumpu
dočteš se na prvním místě
v leckterém denním listě!
Přikryjte konečně žumpu!

Brannost národa.

Mám před sebou nedávno vyšlou knihu „Brannost národa k silnému státu. Příručka výchovy k národní brannosti v Čsl. Orlu.“ Nemohu však říci, že bych byl nadšen. Nehledím k tomu, že kniha je dělana narychlo, ve spěchu, jednotlivé části, zejména ideové, nejsou dosti propracovány, část ideová je neúměrně malá (77 stran) proti části technické (310 stran). Zajímá mne však zejména část technická po stránce obsahové: armáda a její organizace, branná povinnost v ČSR, cvičení pořadová v terénu, nauka o mapách, základy bojového výcviku, spojení atd., tedy všechny věci, o nichž se může každý daleko lépe a důkladněji poučiti v příslušných vojenských příručkách.

V orelských jednotkách se podle toho také všude jedná: zakládají se branné odbory, provádí se vojenský výcvik. Soumar, vedoucí bran. odb. Orla v Prachaticích, na př. píše: „Pro informaci uvádím, že cvičení se koná vždy jednou týdně za účasti velitele posádky a voj. instruktorů. Dosud probrán pořadový výcvik, poplach let. a plyn. Nyní se přikročí ke střelbě. Jest ještě možno a žádoucí, aby výšníci mladí z okolí se přihlásili a alespoň jeden z každé vesnice tuto brannost (co si ten chlapec představuje pod pojmem brannost) prodělal, dokavad nepřikročí ke střelecké průpravě.“ Uvažujme, kdo se tohoto výcviku k brannosti zúčastní. Ti, kdož byli na vojně, ne, poněvadž to znají, ženy rovněž ne, a tak hlavními účastníky jsou mladí hoši, na něž vojenská služba teprve čeká. A až takovýto chlapec, který prodělal tuto „brannost“, přijde na vojnu s vědomím, že již všechno zná a že tam bude jenom komandovat, bude velmi překvapen a zklamán, když mu dají najevo, že to nic neplatí, že musí začít zase znova jako ostatní. Pak se pro něho celá doba voj. služby změni v nejhorší nudu a otravu a všechnen jeho zápal a nadšení bude hned na počátku ubito. Každý, kdo byl na vojně, ví, že vojna baví jen potud, pokud se tam voják učí a dovídá něco nového. Jakmile se program výcvikový vyčerpá, vojna pozbuje proň půvabu, začne počítat dny a zpívat: „Za pár...“ Konal jsem lékařskou službu u odloučeného oddílu, kde skoro jedinou povinností vojáků bylo hlídat rozsáhlé vojenské objekty. Služba byla lehká, ale velmi jednotvárná, stále stejná, jenom chodit kolem skladiště. A vím, jak vítali každou změnu, jak rádi se zúčastnili

každého polního cvičení, jak záviděli těm, kteří byli vybráni do pátračského kursu a měli jít na manévry — a jak všichni toužili po „civilu“, dřív a silněji než ostatní vojáci, právě pro tu jednotvárnost jejich služby.

Byl jsem kdysi na přednášce generála Klecandy, který na otázku, co soudí o předvojenské výchově, odpověděl asi v tomto smyslu: „Podle mého názoru nepotřebujeme předvojenskou výchovu tak, jak se na ni všeobecně myslí: aby muž, když přijde na vojnu, už uměl „kvergrify“ a měl v sobě trochu vojenského drilu. Instituce, které budou provádět předvojenskou výchovu, by měly hledět, aby nám poslaly na vojnu muže zdravé, silné, otužilé, bystré a vzdělané, kteří mají v srdci trochu lásky k vlasti, mají v sobě trochu nadšení, kteří vědí, proč jdou na vojnu a jsou odhodláni přinášet i oběti. Technický výcvik vojenský si za těch 18 měsíců velmi lehce obstaráme sami.“ Z vlastních zkušeností mohu tato slova našeho vynikajícího vojáka jen potvrdit.

Jestliže se u nás poukazuje na to, že se to v sousedním státě dělá také tak, nutno poznamenat, že u nás jsou poměry poněkud jiné. Tam nemají všeobecnou brannou povinnost, takže tam jen nepatrná část občanů prodělá vojenský výcvik u stálého vojska, a tu si tento nedostatek nahrazují výchovou v tělocvičných organizacích. U nás však, kde skoro každý zdravý mladý muž prodělá vojenský výcvik, nepotřebujeme ještě nějaké náhražky nebo technické průpravy.

Kromě toho nesmíme zapomínat, že „hraním na vojáky“ pěstujeme touhu po válce, zatím co my potřebujeme u našich občanů dosáhnout odhodlanost k obraně v případě útoku; to je věc podstatně jiná, té se dá dosáhnout výchovou mravní a ideovou a nikoliv zdůrazňováním fyzické a technické převahy.

Hlavním úkolem „výchovy k brannosti“ u nás není vycvičit občany technicky, nýbrž snaha odstranit z našich budoucích vojáků švejkovské nazírání na vojenskou službu, touhu po „ulití“ a vypěstít v nich smysl pro povinnost k vlasti, odhodláni bránit stát včas potřeby. V druhé řadě vzbudit u občanstva smysl pro potřebu armády, vypracovat plán spolupráce občanstva s armádou za války a konečně po technické stránce vycvičit občany pro případ nepřátelských náletů do zázemí. MUDr. Jiří Krátký.

Poválečné konkordáty o vojenské duchovní správě.

Univ. prof. ThDr. Josef Šíma vydal vlastním nákladem cennou monografii o právu konkordátním a poválečných konkordátech. Práce vychází také na pokračování v CKD. Vedle jiných dokumentárních věcí věnuje autor v díle pozornost instituci vojenské duchovní správy. O Polsku se zmiňuje, že podle čl. 7 konkordátu z 2. června 1925 náleží k polským ordinariům vojenský biskup. Armáda má všechny exempce, které bývají poskytovány vojskům podle práva kanonického. Vojenští duchovní vykonávají vůči vojákům a jejich rodinám práva farní, jsouce podřízeni vojenskému biskupu, který armádní kněze ustanovuje. Podobná ustanovení má litevský konkordát v 7. čl. s rozdílem, že vojenští duchovní na Litvě jsou podřízeni arcibiskupu v Kaunasu, který se stal ordinariem litevské armády. V italském konkordátě v čl. XIV. je ustanovení, že italská branná moc letecká, pozemní i námořní požívá v ohledu náboženských povinností výsad a úlev stanovených kanonickým právem. Vláda italská předloží Svaté Stoliči podrobný seznam duchovních, přidělených branné moci a státu. Svatá Stoliče učiní italské vládě důvěrnou cestou návrh, kteří z duchovních mají býti pověřeni vyšší hodností ve vojenské duchovní službě (vojenský biskup, vikář, inspektoři atd.). Vojenský ordinarius má hodnost arcibiskupa, je proboštem kapituly při chrámu Sta Maria Rotonda (Panthéon) v Římě. Vojenský ordinarius má svého vikáře a inspektory, kteří tvoří jeho kurii, má pravomoc nad řeholním personálem mužským i ženským, přiděleným vojenským nemocnicím. Vojenští kaplani vykonávají ve vojsku duchovní správu s pravomocí kaplanů. Rodiny vojáků však vojenské duchovní správě nepodléhají (opak v Polsku!). Vojenské kaplany jmenuje příslušný státní úřad po návrhu armádního biskupa. V německém konkordátě dosud neratifikovaném je věnován úprava vojenské duchovní správy čl. 27. Podle něho bude povolena exempční správa duchovní pro důstojníky, úředníky, vojiny katolické, náležející říšskému vojsku. Vztahuje se i na rodiny ci-

tovaných. Řízení vojenské duchovní správy přísluší vojenskému biskupu, který je jmenován Svatou Stolicí po předchozí dohodě s říšskou vládou. Jmenování vojenských farářů a ostatních vojenských duchovních provede armádní biskup po předchozím slyšení příslušného říšského úřadu. Armádní biskup může jmenovat jen ty duchovní, kteří od svého ordinaria dostali svolení ke vstupu do vojenské duchovní správy a vysvědčení, že jsou k této službě způsobilí. Vojenští duchovní vykonávají farní pravomoc nad vojenskými osobami a jejich rodinami. Postavení vojenských kaplanů jako státních úředníků bude upraveno říšskou vládou. Důstojníci, vojenští úředníci a vojáci nenáleží k místním církevním obcím a nepřispívají na jejich účely. Vojenská duchovní správa bude upravena zvláštním apoštolským breve. Dosud stál v čele vojenské duchovní správy polní probošt. K doplnění celkového obrazu připojuji z rakouského konkordátu, který v knize dra Šímy není již zachycen, ustanovení o vojenské duchovní správě. V konkordátě, ratifikovaném 1. května 1934, praví se v článku VIII. v paragrafech 1—4, že církevní jmenování vojenského vikáře děje se skrze Svatou Stolicí potom, jakmile si tato důvěrně zjišťila u spolkové vlády, že proti vyhlášenému kandidátu není politických námitek. Vojenský vikář má míti hodnost biskupa. V dodatkovém protokolu se dále praví, že Svatá Stoliče svoluje, aby vláda v případě uprázdnění místa vikáře ji nezávazně sdělila diplomatickou cestou, která osobnost by se jí zdála vhodnější. Církevní dosazení vojenských kaplanů provádí vojenský vikář po předchozí dohodě s ministrem vojenství. Pak následuje jmenování funkcionářů duchovní správy vojenské se strany státu. Vojenští kaplani vykonávají v armádě farářský úřad pod jurisdikcí vojenského vikáře, jehož pravomoc se vztahuje také na světský personál mužský i ženský ve vojenských nemocnicích v případě, že k zřízení takových nemocnic dojde. RŘ.

Z r c a d l o

Samota. „Jsme sami, protože neumíme milovat. Milujeme v druhých svoje zalíbení, svůj prospěch, svoji touhu. Méně sprostí milují formu, krásu, jakési znamení síly a svrchovanosti. Kdo ale miluje jiné pro lásku, bez vypočítavosti o vlastní dobro, bez naděje na vrácení a bez odporu k bídě, neladu a nízkosti? Kdo miluje s veškerou krví svého srdce, s veškerým odevzdáním duše, zapomínaje na sebe až k zapření sebe?“ G. Papini v Hlubině č. 7, str. 414.

Masaryk o nesmrtnosti duše a božím řádu na světě. „Když myslím na nesmrtnost, nemyslím tak na smrt a co bude po ní,

jako spíš na život a jeho obsah. Mně nesmrtnost plyne z bohatosti a hodnoty lidského života, lidské duše. Člověk sám sobě, člověk člověku je hodnotnější jako bytost duchovní. A nesmrtnost duše plyne i z uznání Boha, z víry ve světový řád a spravedlnost. Nebylo by spravedlnosti, nebylo by dokonalé rovnosti bez věčnosti duší. Jen jako duše mezi věčnými dušemi žijeme život plně a doopravdy. Existence duší je pravým základem demokracie; věčně věčnému nemůže být lhostejno, nesmrtný je nesmrtnému roven. Odtud láska k bližnímu dostává svůj zvláštní, metafyzický smysl. — Láska k bližnímu je v plánu světa, lidská

společnost stojí na lásce; ale láska se musí ztělesnit v práci, v součinnosti, v tvoření a tím i ve zdokonalování světa nám daného. Jsme dělníci na vinici boží.“ — Z hovorů K. Čapka s T. G. Masarykem — Lidové noviny 8. IX. 1934 č. 451, str. 1.

Organický svazek Čechů a Slováků. „Dokud Slováci nebyli násilně maďarění a od svého přirozeného jazykového a kulturního zdroje, t. j. od Čech odváděni, potud byl čechoslovakismus základem jejich národně uvědomělého vzdělanectva. Upadek nastal úderem maďarisace. Jakmile v devadesátých letech XIX. století mladí Slováci se zase vzchopili a svou minulost a svůj jazyk a kulturu studovali, přesvědčili se o organickém svazu Slováků a Čechů a vrátili se k československé orientaci, již spisovná slovenština nijak nevadila. Tento návrat byl slovenským štěstím, protože netuše připravil předpoklady slovenského osvobození po boku s Čechy a slovenské vyvázání z Uher.“ Dr. A. Pražák: Češi a Slováci.

Katolická akce a politická strana. Je možno ztotožňovati Katolickou akci s politickou stranou, stojící na principech vyslovené a nekompromisně křesťanských? Smí být Katolická akce takřka pohlcena onou politickou stranou — nebo naopak? Katolická akce má za účel přivést k vítězství plán Boží, má tedy cíl náboženský. Naopak politická strana je jen nástrojem, jímž se pracuje ve státě, a jako stát, tak i politická strana se obírá především zájmy pozemskými... mohou být dobří katolíci, kteří při naprosté věrnosti k víře jsou v otázkách politiky hospodářské, kulturní, zahraniční jiného názoru než politická strana. Strana politická v sobě ztělesňuje dvojí věc: předně program náboženský, a v tom ohledu by s ní šli. Ale má i svůj program hospodářský,

kulturní, národnostní atd., a proti tomu se na základě svého dobrého přesvědčení stavějí. Jest možno je již proto pokládati za katolíky méněcenné?... A nepykala za to na konec Církev vždy velmi těžce, kdykoliv se v jejích dějinách začaly ztotožňovati Církev a stát, náboženství a politika? Církev se musí v prvé řadě uplatnit jako moc náboženská, ne jako moc politická a ani ne jako moc kulturní.“ Dr. B. Vašek: Katolická akce.

Chybí nám jednota. „Pro naši rozbitnost a nečinnost nezdar za nezdarem padá na Církev, a otevřeně vyznávám, že jsme si zasloužili, abychom byli pronásledováni, nemůžeme-li při takovém množství prostředků, které nám ještě zbyly, se sjednotit, abychom vytvořili cos dobrého. Chybí nám jednota.“ Pius X. jako mantovský biskup r. 1890.

Katolický tisk denní jako apoštolát. „Není dnes možno mysliti si dobrý náboženský život katolíka uvědomělého, stojícího jako výspa uprostřed dravých vln života, bez dobrých katolických novin. Noviny předně podávají čtenáři denní aktualitu. Ale je v tom velký rozdíl, jak se obrází předmět v zrcadle s výplní rovinnou nebo s výplní prohloubenou nebo vypouklou; a je v tom veliký rozdíl, jak se jeví táž věc v novinách, vedených v duchu katolickém, v novinách bezbarvých a v novinách vyložené protináboženských. Dobře řekl Pius XI.: „Noviny nesmějí být jen reportáží nebo pobavením více nebo méně dobrým; tím méně smějí být stálým nebezpečím, stálým vstříkáváním injekcí lehkovážnosti, povrchnosti, nedůstojného nakládání s pravdou. Noviny musejí být rozsáhlým a plodným apoštolátem.“ Dr. B. Vašek: Katolická akce.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

P. Habeš S. J. mrtev. V mužném věku zemřel v Benešově u Prahy vynikající člen jezuitského řádu a proponovaný rektor jezuitského bobosloveckého učiliště v Benešově P. Josef Habeš. R. i. p.

Nový rektor kněžského semináře v Č. Budějovicích. Rektorem kněžského semináře v Č. Budějovicích po resignovavším Msgru Melkovi jmenován byl dosavadní spirituál téhož semináře P. Karel Reban.

Svaz katol. žen a dívek na Moravě konal na Velehradě ve dnech 8. a 9. září oslavy svého desetiletého trvání. Svaz podle podané zprávy organizační čítá dnes 279.756 organizovaných žen.

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Nemoc presidenta Masaryka sledována jest celou veřejností s nejživějším zájmem. Vždyť i lékařská zpráva o zdravotním stavu pana presidenta naznačuje, že stav jeho je vážný. Podzimní počasí s velkými tepelnými rozdíly neprospívá pak mnoho rychlejšímu pokroku ozdravení, ba naopak, jsou obavy před novým zhoršením. Myslíme, že veřejnost měla být častěji informována o zdravotním stavu hlavy státu, aby zabráněno bylo různým pověstem, které nemají jiného účelu, než znepokojovati veřejnost. V souvislosti s chorobou pana presidenta hovořilo se také o ústavních opatřeních pro případ, kdyby president nemohl pro chorobu trvale svůj úřad vykonávati. V tom případě vykonávala by funkce hlavy státu vláda, jak stanoví ústavní listina, takže nebylo by ani třeba konati volbu náměstka. Bylo-li by však přece rozhodnuto pro druhou eventualitu, uplatňuje na tuto státní funkci nárok strana agrární, jako největší strana, ačkoliv není vyloučena i jiná kandidatura. V každém případě nastaly by svízelné komplikace, jichž potřebovala by právě dnes republika být ušetřena. Proto jest přáním všech, aby pan president republiky T. G. Masaryk brzo se uzdravil.

Sedmdesátiny Andreje Hlinky. 27. září dožívá se zakladatel a předseda slovenské strany lidové sedmdesát let. Jest dnes ještě obtížno kresliti portret tohoto tribuna slovenského lidu se všemi dobrými jeho vlastnostmi, ale i stíny. Vášnivý řečník, nesený již od své mladosti touhou po nějakém hrdinství, dovedl strhávati masy prostého lidu, jemuž dával také první organizační základnu. Byla však jen čistě politická a nešla do hloubky, ustrnuvši jen na místních organisacích, jichž ústředí a tisku. Činnost odborová, sociální i hospodářská byla omezena a tak často se opakovala historie, že ohromné masy jeho voličů, jak rychle byly získány, tak snadno odpadaly, podlehnouše teroru či agitaci jiných stran. Veliká stavba jeho stran nemá onoho pevného jádra, který býval a je vždy předností katolických stran. Překážkou toho jest právě přílišná političnost Andreje Hlinky, čemuž neodporuje ani ta skutečnost, že Hlinka jest dnes předsedou největší slovenské katolické kulturní instituce — Spolku sv. Vojtěcha. Nelze se totiž zbaviti toho dojmu, že opět bylo to jen motivy politické, které vedly Hlinku k tomu, aby se zajímal o téměř stotisícovou členskou obec Svatovojtěžského spolku. Stejněho charakteru jest i veliká publicistická činnost Hlinkova. Dovede psáti pohotově, temperamentně, ale zůstává rovněž jen u povrchu, nevychováva cílevědomě ke konstruktivní politické práci, nýbrž dává se unášeti hesly dne, které sám dovede znamenitě raziti. Proto také

Protikatolický režim v Německu sice poněkud v poslední době ustal, nepochybně proto, aby nebyli znepokojováni sárští katolíci, jejichž hlasy rozhodnou v sárském plebiscitu o opětném připojení této krajiny k Německu. Administrativa však pokračuje dále v drobných provokacích. Tak bavorský správní dvůr rozhodl, že na konfesijních, tedy i katolických hřbitovech musí náboženské obce povolovati pohřbívání i jinovců a případně i uřen s popelem těchto jinovců. — Vládní orgány v Dolním Bavorsku, Horních a Středních Francích prodloužily opět zákaz z 25. května 1934 o nošení stejnokrojů a odznaků členům Svazu katol. mládeže.

v Hlinkových projevech ať ústních, či publicistických jest tolik protikladů a nedůsledností. Totéž lze říci i o konkrétní Hlinkově politice, která se jenom jednou, a to na krátkou dobu, brzy po převratu dala ukázniti a usměrniti pro společnou práci služby katolicismu, národu a státu. Dnes Andrej Hlinka v předvečer svých sedmdesátin stojí na vrcholu své politické slávy, stal se osobností, jejíž budí veřejný zájem. Ale zase znovu probudil se jeho vášnivý temperament, který zklamal všechny ty, kdož se chtěli letos 8. září v Litomyšli stěhovati do vzdušného zámku katolického bloku. Hlinka znovu ukázal, že jeho chápání katolicismu se diametrálně liší od našeho pojetí a že Hlinka jest především tribunem slovenského národa. Dovedl zajisté vynajít účinná agitací hesla nacionální, ale nedovedl jim dávati pozitivní náplň a činiti z nich jen prostředky politické akce. Jest druhý muž ještě na Slovensku, snad méně populární než Hlinka, ale muž reální politiky — Milan Hodža, a dovolujeme si vysloviti vážné obavy, že veškeré ovoce Hlinkovy politické práce bude sklízeti právě pan Hodža — palatín Slovenské krajiny. Není divno proto, že mezi uvědomělým katolickým kněžstvem slovenským vyskytují se již nyní kritičtější názory a že kněžstvo začíná více zajímati se o kulturní a Katolické akci odpovídající uvědomovací drobnou práci. A té jest opravdu i na Slovensku mnoho třeba, byť pan Sidor tvrdil, že slovenský katolicismus jest životnější a opravdovější než v zemích „za Moravou“. Hlinka vykonal veliký kus práce pro politické a národní uvědomění slovenského národa, získal si svou neohrožeností zájem i sympatie v celé republice, ale jest povinen jako katolík a kněz dílo své podložiti trvalými hodnotami náboženskými i kulturními. Mesianismus a emfaticky poblázněná touha po mučednictví (pro věc národní) samy o sobě nestačí. Budíž nám prominuto, že právě k jubileu Hlinkově píšeme tyto kritické řádky, ale jsou psány upřímně a v zájmu společné katolické věci.

Podzimní sněmovní kampaň bude zahájena pravděpodobně až státním rozpočtem na rok 1935. Ten jest v celku již hotov a směrnice jeho byly schváleny také ministerskou radou. Úsporná a parlamentní komise zahájila svou činnost a přezkoumává, jak provedeny byly její návrhy úspor.

Na odchodu Kahánkově z redakce „Poledního listu“ do agrárního „Venkova“ znovu se ukázalo, jak málo u nás jest opravdovosti a důslednosti v politice. Muž, který byl nesmířitelným odpůrcem vlády, přechází s klidným svědomím do vládního tábora a bude pravděpodobně opět vychvalovati tutéž vládu, které dříve nemohl přijíti na jméno.

PRO KNĚZE I LAIKY

potřebná jest nejnovější kniha Dr. B. Vaška

KATOLICKÁ AKCE VÝZVA BOŽÍ K LAIKŮM

Stran 168. — Cena Kč 12.—

VYDALO LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ V OLOMOUCI

Z a h r a n i č n í

Polsko spoléhajíc příliš na německou loyálnost hraje vysokou hru a snaží se provozovat samostatnou velmocenskou politiku zcela nezávislou na Francii. Tím ovšem také podstatně se oslabuje i možnost těsnější spolupráce mezi naší republikou a Polskem.

Sárský plebiscit, který se má konat v lednu příštího roku, zajímá dnes nejen Německo, ale i jeho sousedy. Bude to totiž zkouška přitažlivosti hitlerismu, zda totiž sárští Němci dají přednost demokratickým svobodám před totálním nacionalismem. Plebiscit rozhodnou vlastně katolíci, jak doznávají dnes i naši socialisté. Ze 700.000 obyvatel plebiscitního území jest totiž 558.857 katolíků, pevně organizovaných a uvědomělých.

C o ž i v o t d a l

Radikálové. Naše veřejnost je velmi pobouřena tím, že mezi studentstvem je mnoho komunistů, fašistů a radikálů vůbec. Každý student, pokud studuje, chtěl by vše reformovat a velmi radikálně. Mladí patří radikalismus. Ponechme mu jej. Když takový nadšený komunista přijde do života a začne vydělávat, ochladne v reformách, přestane křičet o dělení. Stejně tak, když zapadne hotový akademik do svého stavu, přestane stavovsky reformovat společnost. A což, když vejde do stavu manželského. Pokud by radikalismus přišel do styku se zákony, tu školské úřady jej dovedou usměrnit. Vykládal kdysi senátor V. Klofáč, že koncem minulého století Dr. Hajn byl přímo zuřivým marxistou. A dnes? Tis.

Chystá se prodloužení vojenské presenční služby na dva roky? V denních listech se objevily zprávy o chystaném prodloužení vojenské presenční služby na dva roky. Nevidíme v tomto opatření žádné zvláštní výhody, protože chybí-li něco naší armádě, je to v první řadě nedostatečné zaměstnání mužstva po celou presenční dobu. Jak praxe dopadá, končí vojna v pravém slova smyslu vlastně o manévrech na konci jedenáctého až dvanáctého měsíce presenční služby. Pak přijdou nováčci, před jejichž příchodem se zaměstnává staré mužstvo cpaním slamníků a počítáním příkrývek ve skladištích a jinými pracemi, které by se hodily snad v posledních dnech vojny, ale ne v době, které ještě následuje šest měsíců další služby. Ten zbývajících půl roku se velmi často — sít venia verbo — profiláká. Jestliže se vojenská správa naučí šetřit časem a vyplní dobře program výcvikový, na němž zainteresuje nejen aspiranty, výkonného rotmistra a poddůstojníky z povolání, nýbrž také plně subalterní důstojníky, postačí úplně 18 měsíců vojenské služby. Naše vojna není drill, ani dressura parádních maršů, tím lépe lze rozvinouti individualitu vojáka pro kolektivní souhru. Konstatujeme, že je zbytečné prodloužování vojenské presenční služby na dva roky. Asp.

Nepolitické studentstvo. V „Národním Osvobození“ denuncuje anonym členy Ústředí katolického studentstva a SSS., že nošením odznaků porušují školní předpisy a svolává na středoškoláky kázeňské tresty. Jde prý o „lidovecké studentstvo“. Tuto hrubou demokracii nutno co nejrozhodněji odmítnouti. Proti eventuálním výstřelkům kantorů, kteří se živi výhradně stravou jako „N. O.“, dovede se nepolitické studentské ústředí ubránit. Je však na místě upozornit, že nepolitčnost našeho studentského hnutí je brána v pochybnost odpůrci kruhy proto, že pro reprezentaci zvláště v cizině povolávají naši studenti na vůdčí místa lidi, kteří v hnutí studentském nikdy nepracovali a při tom jsou velmi angažováni v politické straně. To kompromituje studentské hnutí jako jiné nepolitické podniky. Neumíme stále rozlišovat, co je politické a co nepolitické.

Národní hymnus sv. Václava — oratorium K. Moora ve třech obzorech provedeno bude pěčí Svatováclavské Ligy v pátek 28. září

o 20. hod. ve Smetanově síni Obecního domu v Praze. Jako sólisté účinkují pí Ludmila Hynková a p. Lev Uhlíř. Prvé provedení Moorova oratoria bude kulturní událostí prvního řádu. Záznamy lístků u Svatováclavské Ligy, Praha-IV., Hradčanské nám. 8. Telefon 617.70.

Film „Smrtónosný robot“, předváděný v těchto dnech v pražském biografu „Avion“, jest důkazem, že lze dělati dobrý a napínavý film i bez erotických motivů. Film jest více poučný než zábavný, ale zoufalý boj posádky anglické ponorky o život v hlubinách mořských napíná pozornost diváka až do anglického „happy end“. Celá totiž posádka utonulé ponorky se po dlouhých hodinách čekání přece jen zachránil pomocí nového vynálezu Dawiso-va přístroje. Jen některé partie filmu líčícího život na ponorce na povrchu i pod hladinou mořskou jsou trochu rozvláčné a oslabují dynamiku ústředního děje filmu. — Krásné jsou doplňovací filmy „Země mých otců“ a „Symfonie moře“, první líčící krásy Walesu a druhá rušný a nebezpečí plný život rybářů. Jedinečné jsou některé detaily života na lodi, námořníci pohybující se jako akrobaté v ráhnech a na stěžních, stejně tak jako realistické obrázky z lovu a první úpravy kořisti moře.

Také v Itálii zvláštní úřad propagandy. Po Německu, kde zřídili zvláštní ministerstvo propagandy, dochází nyní i v Itálii ke zřízení zvláštního úřadu pro tento moderní prostředek vlády. Královským dekretem zřízen byl v minulých dnech v Itálii státní podsekretariát — podřízený přímo pravomocí šéfa vlády — pro tisk a propagandu. Přednostou nového úřadu jmenován byl hrabě Galeazzo Ciano. Diktátorské režimy plně pochopily důležitost usměrnění komunikace zpráv, aby pomáhaly tak tvořit sobě příznivé veřejné mínění. V mnohých demokraciích, ač jeví se to absurdním právě u demokracie, se veřejné mínění přezírá, čehož důsledkem jest pak často víra širokých vrstev obyvatelstva i v nejnesmyslnější povídky a nedůvěra k oficiálním projevům. Není třeba státní propagandu dělati právě příliš reklamně a s humbukem, ale každá dobrá věc i myšlenka, aby byla známa, musí být především zveřejněna. Slouží-li propaganda tak často zlu a negaci, proč by nemohla sloužit i dobré věci?

Homosexualita — smilstvo proti přírodě — demokratickým a lidským ideálem... S našimi soc. demokraty v otázkách kulturních není se možno dohovoreti. Jejich listy jsou na př. nezuřivějšími: obhájí práva na potrat. Nedávno oněť Večerník Práva Lidu (6 srpna) rozčiloval se proto, že v trestním řádu je ještě § 129, lit. b který trestá žalářem smilstvo proti přírodě. Tento paragraf je prý „nelidským a protikladem demokratických a lidských ideálů“. Co všechno je demokratickým a lidským ideálem! Je se třeba zamyslet nad degenerací této složky národa.

Kolik jest Indiánů ve Spojených státech? Původní obyvatelé a majitelé veškeré půdy ve Spojených státech jsou dnes opravdu

ž na vymření. Vláda sice snaží se zachránit poslední trosky původních obyvatelů Ameriky, ale práce ta bude asi marná. Nejnověji pojat byl nový plán zachrany — vrátit totiž Indiánům zcela jejich svěbytnost, kulturní i národní a pokud bude lze, vrátit i starým indiánským zachovalým rodinám aspoň část jejich původního majetku, který povětšinou jest dnes základem pohádkového jmění amerických milionářů. Indiánům má se zkrátka pomoci k obnovení jejich vlastní kultury a tradice a má se přestat i politikou, jež chtěla z Indiánů udělati bělochy s rudou tváří. Podle posledního sčítání lidu ve Spojených státech v roce 1930 bylo napočítáno na celém území Spoj. států 332.397 Indiánů. Z nich žilo v Oklahomě 92.725, v Arizoně 47.726 (mezi nimi i potomci proslavených Apačů), 28.941 v Novém Mexiku, 21.833 v Jižní Dakotě, 19.212 v Kalifornii. Po 10.000 jich žilo ve státech Minnesota, Montana, Washington a Wisconsin. A tak před našima čtenářskými očima odehrává se proces odumírání slavného kdysi národa, jakých již tolika byla historie lidstva svědkem.

Štřípky. Na výstavě v Torontu vystavil waleský malíř Evan Waller obraz, který má představovat Zvěstování P. Marie. Otevřenými dveřmi, za nimiž je vidět moderní aeroplán, přichází anděl-pilot oblečený ve zlatém overallu, s leteckou přilbou, kolem níž je svatozář. Dívčí postava, která má představovat P. Marii, sedí ve světlemodrých šatech v moderní ložnici. Ten kumštýř se strašně diví, že všechny církevní úřady postavily se proti takovému „uměleckému pojetí“. — Na trhu hadry je haussa! Piše o tom vídeňský tisk: „Zvláštním následkem nedostatku surovin v Německu je neslýchaná haussa na trhu hadry v celé Evropě. Hady jsou jedinou textilní surovinou, kterou si může Německo nyní

dovoliti. Dříve Německo hadry vyváželo, nyní se křečovitě shání po tomto materiálu.“ U nás se to ještě nepozoruje. — Perlička: „Se zákony je to jako s dětmi. Chceme je mít, je naši potřebou je mít, ale nemáme jistoty ani záruky, že budeme mít děti ve všech směrech dokonalé.“ Proto ta flikovka a každoroční novelisování. Způsobuje prý to „nejtěžší krize a nervosita, v níž žijeme.“ Řekli bychom polovzdělanost. — Ženské hlídky v časopisech jsou zdroj zajímavých poznatků. Najdete v nich na př., že choť lidového redaktora pořádá anketu, je-li lépe pro manžele, aby jeli na dovolenou spolu nebo každý zvlášť. Ukázku nepřineseme. Je to příliš laskavá. Jiná vtipná anketa v brněnských krejcarových novinách: „Proč miluji svého muže a proč ho nenávidím.“ Většina příspěvků je od hysterických ženšin, které patří na léčení a ne do rodin. Jeden příklad za všechny: „Dala jsem se se svým mužem rozvést. To znamená, že jej pouze nenávidím. Proč? Byla jsem bohatá, podle úsudku jiných krásná. Byla jsem estétkou! Považte! Nosil stále dlouhé podvlekačky a nechtěl je odložit, nechtěl nosit krátké, moderní spodní kalhoty. Musela jsem ho proto nenávidět a moje nenávisť se stupňovala do té míry, že jsem nebyla déle schopna společného s ním života. Není to, prosím, dostatečný důvod, abych ho nenáviděla? Proč urážel můj krasocit?“ A tento škvár otiskuje nejozrávenější moravský tisk! Špatné vysvědčení pro katolickou Moravu! — Všechno jsme slyšeli na Litomyšlském sjezdu. Ode všeho tu bylo dost, ale neslyšeli jsme mluvit v celé řadě řečníků ani jednoho dělníka. Či mrzí někoho, že před čtyřiceti lety zakládali naše hnutí dělníci a proto se jejich následovníkům nedá ani slovo?

Z k n i h a č a s o p i s ů

Dr. Bedřich Vašek: Katolická akce. — Výzva Boží k laikům. — Nakladem Lidového knižkupectví v Olomouci. — Stran 168, cena Kč 12.—. Naši čtenáři se pamatují na články prof. Dr. Bedřicha Vaška o Katolické akci otištěné v letošním ročníku našeho časopisu. Již z nich dalo se tušit, že připravovaná kniha Dr. Vaška bude opravdu něco výjimečného. Očekávání to se splnilo a listujeme-li v knize Vaškově o Katolické akci, otvírají se nám nové obzory a čteme-li jednotlivé kapitoly, uvědomujeme si se studem i bolestí, co všechno jsme zameškali. Nelze říkat jen všeobecně — bylo zameškáno, nýbrž všichni my katolíci a každý jednotlivě, každý sám musí doznati svou vlastní a osobní vinu. Mluvíme o Katolické akci, píšeme o ní, s nadšením i se nedočkavostí, aby se již něco dělalo a zapomináme, že musíme začít každý sám u sebe. Katolická akce jest Apoštolát a ten musí začínati každý sám nejprve v sobě samém. Abych mohl dávat, musím sám napřed mít. A v tom jest veliká výchovná cena Vaškovy knihy, že nejen s nadšením a slovy důtklivými, až vášnivými volá všechny do práce v Katolické akci, ale ukazuje zároveň její podstatu a konečně i konkrétní cesty k jejímu realizování. K práci přikročil autor po podrobném studiu téměř snad veškeré dosud vyšlé literatury o Katolické akci, po studiu doplněném i exaktním poučením o organizaci Katolické akce polské, jež patří k jednomu z nejlépe vybudovaných. Rozsáhla citace papežských projevů, projevů biskupů, theologů i organizátorů ukazuje nám podstatu laického apoštolátu a kapitoly o jednotlivých úsecích činnosti Katol. akce — rodina, škola, politika, činnost hospodářská a sociální, tisk, charita, mládež — opět cestu k jeho uskutečňování. Autor mluví velmi konkrétně a naznačuje, jak některé dnešní naše katolické instituce snadno mohly by se včlenit ve skutečnou Katolickou akci. Pozoruhodnou jest kapitola o Katolické akci a politice, jež třeba přísně rozlišovati a oddělovati. Kniha Vaškova měla by býti rozšířena v desetitisícovém nákladu po celé naší vlasti, aby zburcovala ze sladké nečinnosti k akci nejen však formální, ale k akci opravdové v duchu Kristově, aby výzva Boží k laikům i u nás konečně byla slyšena. ff.

P. Fr. Zák T. J.: Duše Kristova. — Známý náš spisovatel v nové knizece rozebírá podrobně invokace známé modlitby sv. Ignáce po sv. přijímání. Původní práce spisovatelova vypravená ve vkusné knizečce formátu malých modlitebních knížek, čítající 96 stránek, vyšla nakladem Cyrilometodějské

knihtiskárny V. Kotrby. Knížečku lze vřele doporučit mládeži a vůbec všem, kdož častěji přistupují ke Stolu Páně. Najdou zde mnoho nových námětů k meditacím a eucharistickým pobožnostem.

Karol Sidor: Andrej Hlinka (1864—1926). Zák Hlinkův a nyní dlouholetý jeho politický spolupracovník Karel Sidor napsal k 70. narozeninám Hlinkovým jeho životopis — jen však do r. 1926; do poslední cesty Hlinkovy do Ameriky. Autor svědomitě snesl veliký materiál, zvláště novinářský o životě a činnosti Hlinkově. Zpracování materiálu jest však příliš tendenční, takže těžko hodnotiti jeho historickou autentičnost a dokumentarnost. Hlinka jest zidealizován a všechna jeho rozhodnutí a počiny jsou pokládány za jediné správné a nedotknutelné. Autor zřejmě chce kolem osoby Hlinkovy vytvářeti jakýsi nymb národního heroa, stále se obětujícího a obětovaného. „Vůdce“ (to Sidor užívá velké písmeny u slova vůdce) a jakýsi osvoboditel slovenského lidu, neústupný obránce práv slovenského národa proti Maďarům i — Čechům, toť portrét Hlinkův nakreslený Sidorem. Nevěcně píše Sidor o spolupráci Hlinkovy frakce v jednotné straně — československé lidové — v době 1920—1921, snaže se dokázati, že spolupráce s českou stranou lidovou jen oslabovala Hlinkovu stranu a žádného prospěchu katolicismu i Slovensku nepřinesla. Tato část Sidorových pamětí jest právě dnes, kdy se mluví znovu o kooperaci, velmi poučná. Totéž platí o stálém združňování intimních přátelských vztahů k Polákům, o kterých Hlinka píše 22. ledna 1922 že jsou nemenší pobratimci jako Češi. „Nám jsou Poláci sousedi a bratři, a když je doma zle, nejbližší bratr-soused nám musí pomáhati.“ Tyto věci, stejně jako líčení, jak se zachoval Hlinka k Dr. Kolískovi, dávaje přednost Tukovi, Jurigovi a Tománkovi, stojí i v Čechách za přečtením a právě dnes. — Kniha jest jinak psána velmi světlým stylem, místy příliš lyricky a čítá plných 565 stran, 9 obsahu a 35 fotografických reprodukcí. Cena Kč 48.—.

Frant. Bednář: Církev a stát. — Nakladat. Melantrich, Praha. Stran 273, cena Kč 33. — Bednářova kniha jest dokladem, jak i naši protestanté poučili se z příkladu německého, kde církev nejen katolická, ale ještě více protestantské církve trpí pod útlakem státní moci. Tím také dána jest základní směrnice obsáhlé studie Bednářovy o poměru církve a státu. Dlužno loyálně konstatovati, že Bednář, ač protestantský theolog, snaží se býti nestranným a jeho

pojetí otázky poměru církve a státu jest daleko objektivnější, než byly na příklad plytké názory Holzovy. Ovšem ani Bednář nedovede se zcela osvoboditi od protestantských názorů, tak v partiích o občanských právech, nebo když referuje o poměru církve v naší ústavě a zákonech, snaží se dokázati, že katolická církev těší se mnohým privilegiím, jichž nemají jiné náboženské společnosti. Velmi zajímavá jest kapitola o poměru církve a státu v Německu za Hitlerova režimu. Dnešní situaci křesťanství v Německu nazývá Bednář „tragickou“ a přirovnává ji k situaci církve křesťanské v prvních dobách křesťanských ve starém Římě. Jenže dnes — se steskem konstatuje autor — není už té ochoty k mučednictví. Kniha jest rozdělena ve tři základní části, a to: historickou retrospektivu, dnešní stav a naznačení budoucího vývoje. V první části autor sleduje poměr církve a státu od prvních dob křesťanských, přes reformaci až do doby dnešní. Jeho stanovisko k jednotlivým etapám jest silně ovlivňováno protestantskými thesemi. Druhá část, v níž líčí přítomné formy poměru církve a státu — státní církev, odluka, konkordáty atd. — podává dobrý a dosti objektivní přehled komplikované otázky. I z Bednářova podání složité látky o poměru církve a státu vyplývá, že církve nejsou žádným přezítkem a že mají i v přirozeném řádu — mluveno oportunisticky — svoji důležitou sociální funkci. Předpovídá do budoucna, zvláště dnes, jest velmi obtížno, ale jedno autorovi přiznáváme, že nejlepším prostředím pro zdravý vývoj poměru církve a státu a k jich obou prospěchu jest — demokracie. ff.

Literatura jednoho roku na Ostravsku. Ve zvláštním otisku z Ročenky kulturní rady pro širší Ostravsko podává Zdeněk Bár přehled a zhodnocení literatury ostravského kraje v období 1933/34. Literární historik věnuje především pozornost nejnovější tvorbě Bezručově, s uznáním píše o básních Františka Lazeckého, který svou náboženskou inspiraci vytvořil druhou knihu svých básní „Kříže“, registrována jest i sbírka „Poesie“, „Církevní Cherubin“ Bohumíra Hynka Bílovského a četné jiné publikace katol. okruhu, jež mají čestné místo v literární tvorbě ostravského kraje. Jest to jistě také zásluhou Strakošovou, který právě svým literárním časopisem „Poesii“ snaží se o povznesení katolické slovesnosti.

Časopis katolických studentů „Jitro“ vychází letos rozšířen o organizační přílohu Raport, která informuje o prázdninové činnosti, zvláště zájezdu českých studentů na

ružomberské oslavy. První číslo časopisu Jitro předčí minulý ročník jak po stránce obsahové tak úpravou technickou. Předplatné zůstává nezměněno, pro studenty ročně Kč 12.— Jitro je jediným časopisem českých katolických studentů a možno je objednat u administrace Jitra, Praha II., Spálená 15.

Dorost, nejlepší dnes časopis katolické mládeže, sleduje pevně linii Katolické akce a vede mládež k opravdovému životu náboženskému. Dává poučení i zábavu, organizační pokyny i velké směřnice životní. V posledním čísle (18.) vedle pěkného obsahu v jednotlivých rubrikách pozoruhodný jest článek K. B. Hrocha v rubrice „Veřejný život“. Autor v článku „Jde o základ práce“ upozorňuje na nutnost opravdovosti katolických zásad v celém katolickém životě, tedy i v politice. Autor úvahu uzavírá: „Každá otázka, kterou politická strana řeší ať na schůzích nebo v parlamentě, je v poslední příčině otázkou mravní a tudíž náboženskou. Proto se snažíme předně mladému človičku rozplést to, co má spleteno, vycvičit ho v náboženství, zasnout ho ne snad jen pravdami, ale vychovávat také jeho vůli, a pak teprve jdi do politického života. Takovou školou prošla nejlepší generace našich pracovníků. Kde se však pustí k politické práci člověk nábožensky neucelený nebo mrtvý, byť byl sebe chytřejší, na politickou práci ve straně lidové je to rozhodně málo. U nás nejde o to, jak přelstíme odporce, jak ho lapíme. U nás ani metoda politické práce nesmí být jiná než čestná, protože jsme katolíci.“

„Orel“, ústřední list Čsl. Orelstva vzpomíná v č. 16—17 jubilea prvního orelského zemského sletu ve Vyškově. Jest to již čtvrt století, co orelské šiky po prvé ve větším útvaru vystoupily na veřejnost, jež uvítala však orelské vystoupení nejen chladem, i nenávistí a hrubostmi. A přes všechnu nepřítel i nepochopení Orel sílil a mohutněl tak, že dnes patří mezi největší tělocvičné organizace v republice. Orelský historik F. M. Žampach na základě soudobých pramenů i svých vlastních pamětí podává plastický obraz prvních počátků orelského hnutí i celého prostředí, v němž toto vznikalo a rostlo.

Ve službách královny — věstník Mariánských družin č. 9. v článku P. Pelikána obhazuje Mariánské družiny, jež vychovávají nejen charakter, ale i sebevědomé a nebojácné katolíky. Jest to polemika s emfatickým tvrzením časopisu „Orel“, že „nikoliv před Mariánskou družinou, ne před SKM., ne před náboženskými svazy, ale před orelskými šiky couvli loupežníci nevěrci.“ Křesťanství opravdu nikdy nesluší přílišné zdůrazňování fyzické síly a to bohužel v poslední době stává se leckde programem. V těch polemikách zapomíná se,

že k plnosti dobrého skutku jest třeba — pokory.

Pax v č. 9. uveřejňuje podrobný program II. liturgického týdne, který se bude konati v Emauzích od 20.—23. listopadu 1934. Jest věnován svátostem a hlavně svátosti křtu. Příhlášky: Emauzské opatství, Praha II., 320.

Vychovatelské listy č. 7. Časopis všimá si moderních proudů v pedagogice a zaujímá k nim v několika článcích naše katolické stanovisko. Z hojných posudků literatury a učebnic zasluhuje pozornosti kritická studie Dr. Šauera o Susta-Bidlo Dějinách středního věku.

Hlídky v č. 8. vedle pokračování Křížový studie „Aristotelův Bůh“ přináší zajímavou stať Dr. Aug. Neumanna „Z osudů universitního archivu olomouckého“. V rubrice rozhledu náboženského jest zajímavý přehled organizace Katolické akce ve Španělsku.

Přehled, obrázkový čtrnáctideník Svatováclavské ligy. Z obsahu 13. čísla uvádíme zvláště hlubokou, až k podstatě jdoucí studii P. Jana Urbana O. F. M. o duchovních základech Katolické akce. Autor ukazuje, že při Katolické akci jde o podstatu křesťanství — společenství všech křesťanů v Ježíši Kristu. I vnější momenty nutkají ke Katolické akci, ale základní movens jest — Kristus a uvědomení si toho, že On jest stále mezi námi a že všichni jsme částí jeho těla — Církve. Toto živé a reálné křesťanské vědomí jest předpokladem a základem Katolické akce. — Pěkná studie, doprovázená neznámými dosud obrázky, jest věnována v Pánu zesnulé malířce Zdeňce Brunerové. Přehled misí a drobné zprávy z celého katolického světa zpestřují obsah časopisu.

Akord. Když Kuncíř přestal vydávat Akord, zdálo se, že revue tato, jež v posledních letech většinou omezovala se jen na překlady, zcela zanikne. Listu však ujali se moravští v čele s Chudobou, Pavelkou, Peckou, Strakošem a Lífkou a Akord začal vycházeti opět pravidelně a v dosud vyšších 7 číslech vytvořil si již novou linii a základnu časopisu. Z Akordu stal se časopis opravdu snázející se o vědeckou úroveň, což velmi často zatíží list tak, že jeho 16 stránek sotva vystačí na jednu studii. Časopis zvláště se zajímá také o umění a literaturu. Akord nesporně jest ke cti svému vydavateli Spolku katol. akad. „Moravan“, který ukazuje, že i dnešní studentská generace má pochopení pro duchovní hodnoty a nesází vše na jedinou kartu politickou.

Trnavské časopisy. Zmínili jsme se již několikrát na těchto místech o záslužné práci Spolku sv. Vojtěcha v Trnavě. Jeho kniž-

ní ediční činnost jak literatury zábavné, tak školních učebnic i literatury vědecké zasluhuje veškeré úcty. Dnes zaznamenáváme ještě činnost Spolku v oboru periodik. Nákladem Spolku sv. Vojtěcha vychází dnes 4 časopisy. Jest to především letos nově založený společensko-rodinný časopis „Plameň“, švihně redigovaný a technickou úpravou i bohatým obsahem předčí i leckteré t. zv. neutrální obrázkové časopisy. Jako příloha vychází současně v listě román „Horská hvězda“, „Pravidla slušnosti“ a slovníček cizích slov. Náklad časopisu dosáhl již letos — vyšlo dosud 13 čísel — 15.000 exemplářů. Druhý list — nákladem 10.000 exemplářů tištěný — jest „Důlník“, ofíc. orgán Katol. akce diecése košické a trnavské. List věnován jest aktuálním otázkám apologetickým, ač i na pobavení jest pamatováno. XV. ročník časopisu katol. duchovenstva slovenského „Duchovný pastier“, vycházejícího počtem 1.800 výtisků, jest stejně tak hodnotný jako předešlé. Mezi spolupracovníky časopisu čteme jména: Dr. Funczik, T. Körper, Matejov, P. Stork S. J. — Konečně pro duchovenstvo vychází příručka kazatelská „Katolické kázne“. Vedle běžných promluv církevního roku jest pamatováno i na zvláštní příležitosti a že list jest veden opravdu v duchu moderní pastorace, svědčí to, že soustavně pamatuje na mládež. V posledním čísle jsou dokonce dvě promluvy k příležitosti svěcení skautské vlajky. Měsíčník tento má náklad 1.100 výtisků, což ve srovnání s českými poměry jest číslo jistě vysoké. Naše mládež i duchovenstvo měli by si více všimati i prakticky slovenských publikací, aby poznali opravdové Slovensko. U nás, jako ostatně o každé otázce, více se o všem mluví a nadšeně debatuje, ale podstata otázky zůstává neznáma. Znovu opakujeme: Poznejme Slovensko! ff.

Dobrodružná literatura pro mládež. Nakladatel Toužimský má zásluhu, že naší mládež vrátí opět spisy Mayovy, kdysi tak odsuzované. Srovnáváme-li moderní četbu mládeže, uznáme, že Mayovy věci stojí i dnes stále ještě hodně vysoko a že jen málo novějších prací je dostihuje. A přece mládež potřebuje také trochu vzrušující četby, potřebuje prožívat neskutečnou dobrodružství, v nichž mladí hrdinové právě svým mládím stávají se pány situace. V tomto umění upoutati chlapeckou mládež jest Svensson se svými povídkami z islandského prostředí pravým mistrem. Nakladatel Toužimský svou knižnicí „S puškou a lasem“ snaží se dáti mládeži dobrou, vzrušující četbu. Poslední svazek Hilda Hawthorna „Tajemství navajského kaňonu“ líčí příhody dvou odvážných hochů, kteří o prázdninách pátrají po tajemství staré indiánské osady, v níž otec jednoho z hochů koná archeologické výzkumy. Současně začíná vycházeti u téhož nakladatele v sešitovém vydání L. Bousсенarda dobrodružný román „Burští hrdinové“.

Objednávky, reklamace a čísla na ukázkou zašle

ČASOPIS „ŽIVOT“ Praha II., Spálená 15

Toto číslo jest o 16 stranách. — Bylo vydáno 20. září 1934. — Příští číslo vyjde 1. října.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 483.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Jiří Hlava, Dr. J. Trnjegorski, Dr. J. O. Martinovský, Frant. Maria Horák. — Zrcadlo. — Život náboženský, kulturní a politický. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 5. října 1934. Ročník XVI. Číslo **16**

Jiří Hlava:

Vytvořte z akademických spolků kvas celého katolického života.

(Několik slov katolickým akademikům, zvláště abiturientům.)

Universitní města naší republiky, jako sta jiných v cizině, začínají se hemžit vysokoškoláky a z jejich tisícové armády valná část přichází do nového prostředí — po prvé. Není už středověkých komunit, kolejí se společným ubytováním a společným studiem. Jsme ve století individualismu, který teprve v posledních letech začíná se drolit pod mocnými údery étatismu jakéhokoliv zabarvení a okošlatění. U nás bohudík nemáme povinné pracovní oddíly vysokoškoláků, ani speciální jejich vojenský výcvik. Nemáme sešněrovanou akademickou mládež v povinné organizační útvary s kázní vojenskou, odznaky, čepicemi. Máme akademické spolky, které se prací od jiných spolků skoro neliší. Cesty, jimiž se bral a bere u nás život vysokoškoláků, liší se mnohdy i od dobrých vzorů v cizině. Nebudeme se zabývat katolicky indiferentním studentstvem. Obrácíme se na naše katolické akademiky s troškou pokynů a rad. Doufejme, že budou tak přijaty, jak jsou myšleny.

Pýchou a reprezentací katolických akademických spolků, jmenovitě České Ligy Akademické, jest — *tradiční*. Liga za víc jak čtvrtstoletí trvání neuchýlila se od tradičního postoje ke všem kulturním a náboženským otázkám, nedala se uchvátit nezdravými proudy, ani politickou stranou k vytvoření klaky. Podařilo se odštěpiti jednotlivce, ale Liga zůstala Ligou. Vezmeme-li do rukou kterýkoliv ročník „Života“ z éry Sráčkovy, Krlínovy a následovníků, vidíme pevný názor na poslání katolického akademického spolku: býti důstojným údem Katolické akce pro vysokoškolské studentstvo. Liga rozřešila si daleko rychleji a správně mnohý problém, kterým se zabývali veřejní činitelé a pracovníci z katolického veřejného života léta a ještě by jej oni mnohdy nevyřešili, kdyby nebylo zásahů a výroků apoštolského stolce. Historie Ligy je historií žitého plodného katolicismu a k této tradici se naši akademici opravdu vždy hlásí.

Těch několik slov úvodem má svůj užší význam. Podtrhujeme výchovnou činnost akademických spolků, třeba uznáváme, že do nich přicházejí lidé většinou již utváření. Dnešní studentstvo žije rychleji než předchozí generace. Mnohý problém, který se luštil v čtenářských studentských besedách pražských vysokoškoláků, má dnes vyřešen kvintán. Ovšem otázkou je, jak? Zde je pole působnosti SSS a jiných kroužků. Nám jde o zachycení akademiků, kteří přijdou do Prahy. Máme koleje pro katolické studenty. Není samozřejmostí, že se do nich dostanou vždycky jen vyhranění studenti katoličtí. To už je běžný zjev, nad kterým se nikdo nepozastaví. Akademické spolky musí i tyto lidi získat. Jak? Jeden z mála účinných prostředků je pozvání indiferentní katolické akademiky prostě do schůzí. Přijdou, poslechnou, nikdo si jich valně nevšimne, odejdou a po první, druhé, snad až třetí přednášce už je neuvidíte. Neřeknou vám snad ani přímo, co se jim nelíbilo. Vymluví se třeba na studium, kondice. To je proto, že naše akademické spolky nedovedly ještě plně vytvořiti teplé prostředí hlavně pro přichozí a nastávající vysokoškoláky. Přijde třeba takový synek po maturitě do Prahy. Doma pracoval v SSS, hlásí se tedy do Ligy. Má tu starší krajany. Zná-li je již osobně, je na čas o společnost postaráno. Jinak obyčejně pohoří. Kdo to neprožil, nevěří, jak potřebuje takový „beán“ společnost. Z uzavřeného středoškolského prostředí do akademické svobody je skok, při němž se často mnohému zatočí hlava. Mnoho dojmů stěhuje se denně do hlavy a ty je nutno sdělovati. Stejně starým kolegům. Chápu vše přibližně podobně. Jde o to, sdělit se staršímu kolegovi, zeptat se ho na tisíc věcí bez bázně, že se vysměje, s pevnou důvěrou, že dobře poradí, že pomůže vybrati z přemíry dojmů to, co student může strávit, aby nezanikl jeho životní cíl. Kdo jste to prožil, jistě souhlasíte. U nás není v tomto směru vybudován žádný systém péče o mladší kolegy.

K tomuto účelu mají jinonárodní akademické spolky svůj tradiční výchovný systém. Má své extrémy, ale v podstatě se osvědčuje. Nemyslím takové „vychovávání“, kde fuchsmajor jako novicmistr vodí fuchse z 1. roku po knejpách bumlovat, zpívat a hlavně pít. A neřekli byste, že i zde jsou výsledky, že lidé, kteří tohle provádějí, vybíjejí tak poslední zbytek či residuum klackovských let, pak pilně studují a jsou z nich radové, že by jim mohli párové závidět! — A v těchto formách a metodách leží hlavní síla a míza německé organizace, a to nejen akademických spolků. Zde navázaná přátelství starších s mladšími, kteří mají vždy některého staršího přítele k dispozici, jak žádá spolková kázeň, řád a tradice, prokládají celý život celého

národa nitkami spolupráce a neustálého styku. „Staří páni“ do pozdních let žijí v soudržnosti s pozdějšími druhy. Starají se o ně, opatřují jim místa, doporučují je, jsou ochotni k obětím a z tohoto kamarádství někdy vyrůstají politické „kliky“, jejichž zásah do veřejného života bývá tím mohutnější, čím je nečekanější. Nemusíme chodit daleko. Henleinova sudetoněmecká fronta je dílem kroužku „Kameradschaft“. Má lidi všude v německém táboře. Nechal zráti situaci a zásah jednoho z kroužků do veřejného života vyvolal v německých stranách skoro paniku a státní úřady nevědí, jak se na tento nový útvar dívají. Bude-li Henleino-va strana kandidovat, bude nejsilnější německou stranou.

Není ideálem akademického spolku vytvářeti nějakou maffii. Česká povaha nesnáší takové podniky a pokusy o ně vždycky ztroskotaly. Katoličtí akademikové nedali se nikdy zneužít k politickým akcím, zejména už ne přeměnit v stranické lokaje. Je možno však užít některých způsobů života v akademických jiných spolcích, aby se jejich dobré stránky uplatnily i u nás. Roubování a štěpení prospívá. Němečtí katoličtí akademici mají několik velmi dobrých organizací. Na př. Staffelsein tvoří úplný kruh, v němž se uzavře všechno, co jeho útvary prošlo. Středoškolační prošeď Staffelseinem přicházejí do jeho vysokoškolského kroužku, vstoupí dříve do života, sejdou se s kolegy, kteří po vysoké škole nastupují životní dráhu, v seniorské organizaci „Elternschaft“. Vzájemná bratrská pomoc, ochota vytvářet prostředí, z něhož se šíří obrodné myšlenky katolicismu do zvětralých ostatních katolických organizací, a to přece vždy byl ideál Ligy. *Je nutno vytvořit z Ligy takové jádro, které by se stalo zdrojem silného růstu našeho katolicismu a při tom zachycovalo všechny, kteří z našeho studentského života vyšli.* Pak se nebude moci stát, aby se začal třeba ve veřejném životě uplatňovat někdo, kdo nikdy nepracoval v katolickém organizačním životě a přišel k hotové věci, aby silnými lokty odstrčil ty, kteří snášeli břímě dne a horka.

Milí mladí kolegové! Vytvořte útulné prostředí ze svých akademických spolků. Když přijdou mladší kolegové, všimněte si jich a bez jakýchkoliv ceremonií rozeberte si je pod svůj nenápadný dohled. Bude to pro vás nový apoštolát, ale ovoce budete sklízeti hojně. Při dávce trpělivosti a vůdčí schopnosti můžete po roce, dvou, přenechat vašim bývalým chráněncům už jejich chráněnce. Přesto se často scházejte, ne jako vážní členové Akademie, buďte veselí v bázi Boží a pomozte vytvořit takovou tradici, která by znemožnila, aby se ztratil z katolického úhru třebas snad jen jeden jediný dělník, váš druh, spolužák nebo chráněnc. My starší kolegové v proudu života již plující nemůžeme vám dodat nějaký přesný recept na to, co máte dělat. Uvažujte o těchto několika řádcích a pokuste se vytvořit něco podobného, jako jsou „kamarádství“, ale kamarádství pro celý život s jediným zřetelem: *Omnia ad maiorem Dei gloriam.* Je to požadavek katolického života u nás zvláště v dnešní době, kdy náboženské principy jsou ve veřejném životě pokrývány skoro všude patinou oportunitů. Liga znamená boj proti peklu a elitní sbor Božích bojovníků. Němečtí vaši kolegové mají patronem sv. Michaela archanděla, kterého krásným hymnem vzývají. Náš svatý Václav, jehož koruna je odznakem a symbolem naší ligistické práce a tradice, povede vás, budete-li chtít, k lepší budoucnosti. — Tolik k zahájení vysokoškolského roku. „Život“, jako vždy, bude vám k dispozici. Je váš, jako vy jste jeho. Zde máte prvního, lety osvědčeného, kamaráda. Ty ostatní s pomocí Boží najdete. Bůh provázej vaše kroky svým požehnáním!

Dr. J. Črnjegerski:

Utrpení slovanské katolické menšiny v Itálii.

Do třech let interregna na stolci gorického arcibiskupství přišel do Gorice 22. září 1934 nový arcibiskup Karel Margotti. Události kolem arcibiskupského stolce gorického dávají nám dostatečně nahlédnouti do církevní politiky vůči národní menšině v Itálii a jasně charakterisují také skutečné vztahy mezi Vatikánem a fašistickou Itálií.

Několik týdnů před smrtí gorického arcibiskupa Dra Františka Sedeje byl jmenován za správce arcibiskupství Mgr. Sirotti, ředitel biskupského konviktu v Kopru, kterýž spadá pod pravomoc terstského biskupa. V březnu r. 1931 slavil arcibiskup Sedej 25. výročí svého svěcení biskupského a byl ještě tak svěží, že by dobře ještě mnoho let mohl spravovat svou diecesi. Jubilantu blahopřál sám svatý Otec Pius XI. vlastnoručním listem, plným srdečnosti. Píše v něm, že on „zcela splnil úkol dobrého pastýře a to nejen v tom, že posílil kázeň ve svém duchovenstvu, ale i prohloubil křesťanský život svých věřících, ale především v tom, že svými ctnostmi dával dobrý příklad“.

Ani však po tomto uznání s nejvyššího místa katolické církve nepřestala hanebná štvanice proti arcibiskupovi, kterou vedli tajemníci fašistické strany Avenanti a prefekt Tiengo, ačkoli byli to nedávno představitelé téhož státu, kteří uzavírali konkordát s Vatikánem. Fašistickým úředníkům nešlo jen o to, aby dosáhli od arcibiskupa stanovené koncese ve prospěch italského jazyka na slovinských farchách, ale chtěli hlavně na každý způsob odstranit osobu arcibiskupovu. Proto jej osobně šikanovali, aby jej jako starého člověka utýrali a zničili. Vyvrcholení této štvanice bylo dosaženo, když fašisté mezi slovinským kázáním v bývalém jezuitském koste-

le do června zbarvili svěcenou vodu, jindy pak znenadání zhasli všechna světla v kostele, aby mezi ohromnou masou slovinských věřících vyvolali zmatek a snad demonstrace.

Osobnost arcibiskupa Sedeje byla tak vznešená — arcibiskup měl titul knížete — také mezi italským duchovenstvem pro přísnou objektivnost a také vůči italským věřícím vystupoval arcibiskup s laskavostí, že fašističtí úředníci věděli, že jejich akce za poitalštění církve nebude mít úspěchu, dokud na stolci gorického arcibiskupství bude sedět muž takové autority.

Pro neustálé spory mezi církevními a světskými úřady, které brzo po uzavření konkordátu s Itálií (v únoru 1929) znovu vzplanuly ve vší síle, poslala Svatá Stolica ke konci roku 1930 v Julskou Krajinu visitátora v osobě kapucinského biskupa Luky Pasetta, který již se osvědčil ve sporu mezi církevními a politickými úřady pro maďarskou, pokud se týče německou menšinu v Rumunsku. Tento v rozhovoru s různými osobami — v době mého pobytu v Julské Krajině — vyslovil mínění, že arcibiskup Sedej ve svých vztazích k politické vrchnosti jest přemálo elastický a naopak tvrdošíjný. Přesvědčil se, že by na stolci gorického arcibiskupství bylo třeba jiné osobnosti a sice pružnější, to by byl pravý biskup, který by byl vůči fašistické vrchnosti koncilantnější.

Skutečností je, že při pozdějších návštěvách učinil arcibiskupovi návrh, aby si vybral koadjutora. Arcibiskup návrh ten odmítl, řka, že chce sám arcibiskupství vésti, že sám je za ně odpovědný. Nato visitátor radil arcibiskupovi, aby odstoupil. Arcibiskup, který mezitím, podrobiv se operaci, značně zeslábl, návrh ten přijal, avšak *pod podmínkou, že za jeho ná-*

městka bude jmenován kněz, u něhož jsou dány záruky, že bude bránit práv slovinského lidu v církvi. Tato záruka mu také byla dána. Tím větší bylo všeobecné rozčarování, když byl za správce arcibiskupství jmenován Sirotti, kněz z jiného biskupství, který se již proslavil jako italský nacionalista. Visitátor jej blíže poznal, když visitoval biskupský konvikt v Kopru. Proti Sirottimu si slovinské kněžstvo musilo vícekrát stěžovati, že nedává jako ředitel konviktu slovinským žákům práv, která jim patří, že vychovává italské žáky v duchu národnostní nesnášlivosti. V Gorici jest sídlo arcibiskupství, jehož jurisdikce až do uzavření konkordátu s Itálií podléhali sufragáni v Lublani, v Terstu, v Poreči, a na Krku. Rapalskou smlouvou byla Lublaň a Krk politicky přivtěleny k Jugoslavii. Gorice je také sídlem semináře se slavnou tradicí, ve kterém studují také bohoslovci terského a porečského biskupství. Ze všech těchto příčin jmenování obyčejného kněze z druhého biskupství za arcibiskupského administrátora tím spíše překvapilo všechny, slovinské i italské duchovenstvo gorické arcidiecése. Arcibiskupem Sedejem, který se po operaci zcela ještě nepozdravil, události, jež se sběhly kolem jeho osoby, tak otrásl, že po onom jmenování zemřel.

Jednou z hlavních příčin mnohých nesprávností, které se staly v církevní politice v Julské Krajině, byla právě ta, že za visitátora byl poslán právě biskup Luka Paseto. Ten již během své visitace se přiznal, že jest stoupencem postupné asimilace 650.000 Jihoslovanů v Itálii. Nesplnila se touha slovanského duchovenstva, aby o církevních poměrech v Julské Krajině přišel se přesvědčiti neutrální církevní hodnostář, jako na př. byl svého času řešen spor mezi Stricklandovou vládou a italským duchovenstvem na ostrově Maltě. Kněžstvo románských národů jest již tak vychováno, že identifikuje stát s národem a nemá také proto pochopení pro národní menšiny; jejich heslem jest pouze: jeden stát — jeden národ. Ostatně jest románské duchovenstvo i daleko lépe vychováno nacionálně. To jsou tedy příčiny, proč jihoslovanská národní menšina v Itálii nenalézá dostatek pochopení pro svá práva v církevních kruzích.

V době, kdy dr. František Sedej byl arcibiskupem, bylo gorické arcibiskupství hlavní obrannou tvrzí náboženských práv jihoslovanské menšiny. (Pravíme menšiny, ale jen v tom celostátním smyslu — poměru počtu jihoslovanského obyvatelstva k ostatnímu obyvatelstvu v Itálii, ježto ve skutečnosti jsou Jihoslova-

né v Julské Krajině sami ve většině ve všech diecích tohoto území, kromě videmské diecése (Udine). Z autority arcibiskupské, již byli podrobeni ostatní biskupové Julské Krajiny kromě biskupů rjeckého a videmského, z autority své energické osobnosti mohl arcibiskup nepřímou i v ostatních diecích hájiti práv Církve. A ostatní biskupství také vydatně čerpala z tohoto pramene lidské energie naději v Boží spravedlnost, pramenící z přesvědčení, že boj za spravedlnost pro jihoslovanskou národní menšinu jest spravedlivý a svatý.

Ve třech letech správy gorického arcibiskupství administrátorem Sirottim se však vše zcela obrátilo. Žádná diecése v Julské Krajině není tak slovanská jako právě arcidiecése gorická, v žádné jiné diecési nejsou Slované tak kompaktně usedlí, jako zde. Italové přebývají pouze v pásu západně od Soče a od Gorice k Jaderskému moři, avšak v žádné jiné diecési nepostupovala italianisace Církve tak silně, jako právě v gorické. Tento převrat mohl se dokonati v tak krátkém čase jen přímou spoluúčastí administrátora Sirottiho, který veřejně spolupracoval s fašistickými úřady. V žádné jiné diecési nebyla se strany politických úřadů vydána formální záповeď, platná pro celé území gorické, zakazující zpívati při procesích slovinské písně a zakazující slovinské nápisy na církevních praporech; nařízení to vydal v červenci letošního roku kvestor (policejní úředník) v Gorici. V úředním listě gorického arcibiskupství — Folium archidioecesis goritiensis — nařídil administrátor Sirotti duchovenstvu toto nařízení politických úřadů provést.

Do konfinace na pět let byli odsouzeni: profesori bohosloví Dr. Musizza (Ital!), Antonín Rutar a faráři Filip Kavčič a Ivan Rejec ml. Výměr o konfinaci Ivana Rejce vydán byl již po jmenování nového arcibiskupa Margottího a několik dní před jeho nastoupením na stolec biskupský. Z ostatních diecí není dnes konfinován ani jeden kněz. Ale nejen konfinace i policejní dozor jest zřízen nad kněžími trochu jen podezřelými ze spravedlnosti k jiným národům. Tak jest pod policejním dozorem ředitel gorického semináře Dr. Brumat (Ital!), profesori bohosloví Dr. Tul a Dr. Pavlica, faráři Pišot a Gregorec. Policejní dozor znamená, že podezřelý nesmí opustiti bez svolení policejního úřadu obvod své farnosti a od slunce západu do slunce východu musí se zdržovati ve svém bytě. (Pokračování.)

Vzpomínka na poslední sjezd Katolických Jednot před 80 lety.

V letech padesátých minulého století rozkvétaly v našich zemích jako uvědomovací a vzdělávací hnutí Katolické Jednoty. V letech 1851 až 1854 konaly se sjezdy těchto jednot v Brně a na nich brali účast významní mužové katolického moravského hnutí, a v četném počtu přicházeli také hosté z Čech i ze Slovenska, takže možno označiti sjezdy Katolických Jednot za předchůdce katolických sjezdů u nás vůbec. Poslední z těchto velikých sjezdů konal se před osmdesáti lety ve dnech 16. až 18. října 1854.

Svolán byl do redutního sálu na Zelném trhu v Brně. Obeslalo jej 45 Katolických Jednot z Moravy, přišli zástupcové z Prahy v čele s prof. Václavem Stulcem, spisovatelem, pozdějším proboštem vyšehradským, který byl zvolen předsedou sjezdu, jímž byl již na III. sjezdě. Přišli též zástupci z československé diecése. Všechny účastníků sjezdu bylo na 2.000. Sjezd zahájil hr. Sylva-Tarouca, předseda Katolické Jednoty v Brně. O poslání Katolické Jednoty mluvil újezdský děkan Tidl, o dívčích jednotách kaplan tišnovský Lacina, o národních příslovích, písních a pověstech kamenický kaplan Orel. Dražovský administrátor Obdržálek podával výběr národních písní a pověstí k použití na zábavách katolických spolků. O svatých patronech umělců, řemeslníků a živnostníků promluvil kunštátský kaplan Sankof, který chystal knihu o dějinách řemesel s hlediska náboženského, k jejímuž sepsání nedošlo. Velký význam a úspěch měla řeč faráře Šuberta z Lulče, který mluvil o víře a nevěře a brojil proti zakořeněným pověrám. Náboženská část programu sjezdového slo-

žena z přednášek: O svědomí (dr. Škorpík, duch. správce z Bohdalic), O prvním sv. přijímání dětí (P. Procházka Tomáš, duch. správce z Ivančic), O zahraničních misiích (dr. Jan Bílý), Papežové největší dobrodinci člověčenstva (P. Matěj Procházka, prof. náb.) a Řím od Ignáta Wurma. Slavný skladatel P. Křížkovský zpestřil sjezdový program sborem kněží, kteří zapěli Křížkovského kantátu „Hvězdy dvě z východu“ (slova od Sušila) a Jablonského „Zalm“, zhudebněný Chmelíčkem. V rámci sjezdu byla také umělecká výstava, velmi cenná obrazy Hellichovými, Manesovými, Führichovými a pod. P. Fr. Pojmon, tehdy redaktor brněnského „Hlasu“, lidový spisovatel mravoučný i zábavný, měl přednášku o křesťanském umění. Zajímavé je, že z nekněží, z prostého lidu ujímá se na tomto sjezdě slova sedlák Mikuláš Černý z Holubic. Upozorňoval na důležitost voleb v obcích a nabádal, aby představenými, starosty, byli voleni jen mužové schopní a dobré vůle. Proti alkoholismu horlil farář Stuchlý z Mašůvek. Sjezdu došly písemné pozdravy od československého biskupa J. V. Jirsíka, banskobystrického biskupa Št. Moyzesa a kanovníka vyšehradského Václava Pešiny.

Tento sjezd byl v řadě každoročních sjezdů poslední a teprve r. 1894 podařilo se moravským katolíkům navázati tuto tradici. (Práci Katolických Jednot na Moravě zachytil a zpracoval Dr. Josef Jančík. Vyšlo v brněnské „Hlídce“ r. 1932 a jako separát nákladem autorovým.)

Rasová příslušnost Němců a Čechoslováků.

Čisté rasy ani u Němců, ani u Čechoslováků není. Ani o jednotlivcích, v nichž jsou spatřovány vzory pro tu či onu rasu, nelze naprosto bezpečně říci, představují-li zcela čistokrevný typ, ač ovšem, jako na př. u nás na Slovensku, to není vyloučeno. U obou národů je značná rasová pestrost, třebaže lze zjistiti, že ta či ona rasa ve znacích tělesných nebo povahových převládá.

Němci.

Němci se cítí potomky rasy nordické a nelze poříti, že jmenovitě na severu znaky této rasy jsou u nich nejvýraznější. Na této rasové příslušnosti si Němci nemálo zakládají a odhadují si, že v dědičném základu (Erbmasse) jejich národa je obsažena celá polovina této rasy. Předpokládá se, že staří Germáni byli čistokrevnými představiteli nordické rasy; je to tedy jakási původní rasa germánská, jež během doby porušena míšením s rasami jinými. Bude zajisté zajímaví, jak si Němci sami tuto rasu líčí. Je především ideálem mužnosti. Dr. Venzmer píše: „Aber alles das ändert nichts daran, dass der nordische Mensch an schöpferischer Kraft, an Tatwillen, Unternehmungsfreude und Entschluss-Kraft mit an erster Stelle unter den Rassen Europas steht, und dementsprechend ist das nordische Blut gerade in der führen den Schicht besonders stark vertreten.“ A dále je ideálem krásy. Týž autor píše: „Tatsächlich muss seine reine Ausprägung dem europäischen Schönheitsideal am nächsten kommen, denn die Reklamezeichner fast aller Länder verwenden dann, wenn sie eine besonders ästhetische Wirkung erzielen wollen, nordische Gestalten. Auch im übrigen hat der blonde, schlanke nordische Mensch das beherrschende Modeideal in den verschiedensten Zeiten der Menschheitsgeschichte richtunggebend beeinflusst: blond und schlank zu sein, ist nicht nur bei unseren heutigen Damen „modern“; es war genau so schon bei den Römerinnen der Kaiserzeit.“

Od nordické rasy se liší některými znaky rasa subnordická; lze ji však považovati jen za zvláštní skupinu rasy nordické. Také tato rasa je vysoce ceněna. K ní náležel Bismarck a její krev kolovala prý i v žilách Hindenburgových.

Druhou nejsilněji zastoupenou rasou v německé krvi je rasa alpská. Na dědičném základu německého národa prý se účastní celou $\frac{1}{5}$. Poměrně ještě značné procento — $\frac{1}{7}$ — tvoří rasa dinarská, kdežto baltická rasa už jen $\frac{1}{13}$ a mediterranní pouze $\frac{1}{50}$.

Čechoslováci.

My Čechoslováci nemáme dosud svou krev tak „přesně“ na procenta rozměřenou.

Následující data jsou vzata hlavně z „Československé vlastivědy“ z pojednání prof. Matiegky „Fysická anthropologie obyvatelstva v Československu“. Dle studie, kterou vykonal Balabas na 50 lebkách z kostnice mělnické, vychází následující procentuelní poměr. Rase alpské náleželo 36,2 %, nordické a subnordické 38,13, dinarské 17,0, baltické 8,5. Vysoké procento nordických a subnordických lebek se vysvětluje tím, že zkoumaný materiál pochází z českoněmeckého rozmezí. Tím ovšem a také proto, že materiál je příliš omezený, nelze jej převzít ani jako přibližný průměr pro Čechy, tím méně pro republiku.

Více už praví statistika Matiegkova, provedená na posluchačích Karlovy university. Matiegka praví: „... Takto jsem odhadl podle typů posluchačů Karlovy university, kteří se rekrutují ze všech zemí československých, že povšechně v našem obyvatelstvu jsou typy alpské zastoupeny téměř v polovici pří-

padů (v čistém stupni asi v 33 %); na druhém místě (přes 20 %) jsou zástupci dinarského a subdinarského typu; asi dalších 20 % připadá na baltickou rasu, méně (5—10 %) na nordickou a subnordickou, nejméně na mediterranní (sotva 1 %). Právil jsem, že se místně jeví velké rozdíly v plemenném složení lidu. Tak jest v Čechách nordický a subnordický typ značně silněji zastoupen než na Slovensku, zde pak naopak baltický; v středních Čechách, v jižní Moravě a místy na Slovensku jsou lidé dinarského typu velmi četní; přimíšení mediterranní rasy jest značnější na Podkarpatské Rusi, kde se jeví románské vlivy z Rumunska atd.“

Podobnou statistiku provedl Matiegka na zemřelých členech České Akademie. Mezi 100 členy nalezl 11 typů subnordických, 54 alpských, 12 baltických, 24 dinarských. V procentech vyjádřeno činí to okrouhle 50 % rasy alpské, 20 dinarské, 5—10 baltické, 5—10 nordické.

Srovnáme-li obě statistiky, souhlasí v hlavních rysech v tom, že nejvíce, asi $\frac{1}{2}$, koluje v žilách Čechoslováků krev rasy alpské; pak následuje rasa dinarská (asi $\frac{1}{5}$), baltická a nordická.

Zajímavé je Matiegkovo určení rasové příslušnosti některých členů České Akademie. Převážně alpského typu byli přírodopisci: Lad. Čelakovský (botanik), Raymann, Augustin, právníci Bráf a Boh. Rieger, skladatel Ant. Dvořák, výtvarníci Aleš, J. Maudr, spisovatelé J. Arbes a Prim. Sobotka. K dinarskému typu náleželi přírodopisci a lékaři Ant. Frič, K. Choudounský, právníci A. Randa, E. Tilsch, skladatel K. Bendl, výtvarníci J. Schikaneder, V. Hynais, spisovatelé A. Mrštík, K. Klostermann. K subnordické a nordické zcela či částečně náleželi právníci F. Štorch, J. Prušák, slavista K. Jireček, skladatel K. Kovařovič, spisovatelé Fr. Kvapil, J. Lier, Jar. Vrchlický, A. Heyduk. K baltické rase konečně patřili botanik Holuby, právník Gruber, historik Tomek, filologové Lepař a Hattala, výtvarný umělec J. Kotěra, básník P. Országh Hviezdoslav.

Původní rasa německá a československá.

Uvedená data ukazují, že jak Němci, tak Čechoslováci představují skupiny rasové velmi promíšené. Jde o to, kterou rasu dlužno bráti za základ, čili která rasa byla původní, k níž se ostatní přičlenily. Je-li velmi pravděpodobno, že původní rasou germánskou (ač zase nikoliv výhradně germánskou!) je rasa nordická, která je u nynějších Němců nejsilněji zastoupena, nelze naprosto z téhož důvodu usouditi, že původní rasou našeho národa je rasa alpská, natož že je to dokonce původní rasa slovanská. Nehledě k tomu, že zvláště na východě ve slovenské větvi je silně zastoupen prvek dinarský, zdá se, že původním typem starých Slovanů byla rasa nordická stejně jako u Germánů. Proti staršímu názoru Píčovu, dle něhož staří Slované byli krátkolebci, tmavovlasí a kůže silně pigmentované, jmenovitě Niederle zastává názor, že to byli dlouholebci, jak ukazují lebky ve staroslovanských hrobech u nás i jinde; také staří spisovatelé líčí naše slovanské předky jako Germány. Matiegka pak ukazuje, jak krátkolebkost v našich krajích postupem doby přibývá. Index lebeční obnáší v nejstarších slovanských hrobech 74,66 — (dlouholebci či dolichocephalové mají index až do 74,9), později index stoupá na 76,19 (středolebci či mesocephalové od 75—79,9), ke konci pozdní doby slovanské pak stoupá až na 78,26. Jsou to tedy ještě mesocephalové (krátkolebci — brachycephalové počínají až nad 80). Při tom se zdá, že u našich slovan-

ských předků vývoj od dlouholebosti ke krátkolebosti je přirozeným, nikoliv tedy uměle vyvolaným, na př. křížením s plemeny krátkolebců. Matiegka dokládá: „Zdá se mi však více pravděpodobno, že kmeny arijské, které později značně vzrostly a nabyly v dějinách významu jako Keltové, Germáni a Slované, vznikly sice z několika kořenů, avšak že ve svém složení po dobu neolitickou (mladší kamennou) tedy před 4000 lety, tělesně se valně nelišily a že teprve později při posunování národů před a po narození Krista následkem různých styků a vlivů, následkem

rozdílného pomísení a křížení se počaly lišiti tím, že v nich jednotlivé typy v různém procentu byly zastoupeny. Při tom ovšem se tvary a ostatní znaky lebeční zjemnily a zušlechtily“ (Rukověť české archeologie).

Je zajímavé, že téhož mínění byl již starý Virchow, který tvrdil, že jak staří Germáni, tak Slované byli světlé pleti i vlasů a byli dolichocephální. Češi dle něho vznikli smíšením dolichocephálních Slovanů s brachiocephálními a tmavě pigmentovanými Kelty — což je ovšem už tvrzení více než fantastické.

Básník Reinhard Johannes Sorge.

Německé písemnictví nemělo v letech předválečných mezi mladou básnickou generací druhé osobnosti, která by se mohla měřit s básníkem R. J. Sorgem v poctivém boji, v němž Sorge překonával dědictví Nietzscheovy filosofie a romantismu. Ze tento boj, aby potřel v sobě romantismus, vedl ke katolictví, svědčí o vážném úsilí a čistotě básníkova ducha. Avšak tento obrát a smrt Sorgeho na bojišti r. 1916 byly příčinou, aby se jeho dílo přešlo většinou mlčením, ač, jak správně se podotýká v závěru Muthovy studie o Sorgem, není proč nestavět Sorgeho po bok slavným Francouzům Peguyho a Psichariho.

Dílo Sorgeho počtem nerozsáhlé zabírá šest let tvůrčí práce, z níž po mladistvých pokusech zmínky zasluhují: *Gericht über Zarathustra*, *Metanoëite*, *Mutter der Himmel*, *Mystische Zwiesprache*, *Der Bettler*, *König David*, *Der Sieg des Christos*, *Preis der Unbefleckten*.

„Soud nad Zarathustrou“ bylo rozloučení a účtování s filosofií Nietzscheovou a s romantismem, které učarovaly básníkovo mládí. Nutno připomenout, že Sorge vyrůstal v prostředí protestantském, a toto dílo bylo psáno v letech 1910—1911. Dílo nevzniklo z nějakého zlomu nebo odvratu od svých učitelů, nýbrž jako jejich doplnění. Čeho nemohl najít v Nietzscheově filosofii, dostalo se mu v katolictví. Proto je toto dílo rozhodující pro rozvoj básnickovy osobnosti. V jednotlivých „viděních“ volným rytmem dithyrambického charakteru dává poznati znamení zázraku, který se na něm udál.

Světlo již dávno svět pohltilo.
Dotklo se hlavy
slepého chlapce, jenž tím byl zraněn.
Od počátku vstoupil do rány ten,
jenž ránu zasadil.

Tu obrátilo se jinochovo srdce,
sám sebe potřel,
zapomněl těla i jeho útěch
pro ducha z rány.
Jeho oči hluboce požehnány
od vysoké rány.

Tu prošlo chvění celým světem,
zhasilo slunce, hvězdy,
tak jasno bylo od rány.
Tu vzkřikl k duchu,
a prosil a toužil po meči
z hloubi vši duše.

Z jediné hluboké potřeby své bytosti stal se Sorge katolíkem — z lásky k jednotě. Nijaké vnější důvody ani estetické nebo kulturně-politické nelze nalézt v tomto kroku. Jak bylo upřímné toto poznání, svědčí to, že Sorge uvedl v nejtěsnější souhlas svůj život a své dílo s poznanou pravdou. Ani se neuchýlil k Církvi jako chorá duše do klína matčina. V mnohém se podobá, jsa vzpřímen, silný, v tvrdé kázni vůle, onomu čeledínu z legendy, který chtěl jen nejsilnějšímu sloužit, a proto měnil pány, ježto nalézal

vždy silnější, až smrt nejmocnějšího krále mu dala poznat Boha jako Pána všeho života i smrti, jemuž jedině plně a navždy zasvětil své síly. Reinhard Johannes Sorge nebyl zženštilý nadšenec a snílek, ani před světem prchající mnich, nýbrž jen vášnivě zaujatý až k oběti člověk s nejčistšími cíly. Svému umění sloužil věrně jen v řádu uměleckém. I po jeho vstupu do Církve nic nebylo mu vzdálenější, nežli aby podložil své tvorbě zájmy neumělecké.

Výlučně prvním plodem tohoto nového ducha v něm byly tři mystérie „Metanoëite“. Sotva jest tu k nalezení to, co nazýváme dějem. Především v prvním mystériu má hlavní účín meditace. Maria a Alžběta rozmlouvají o velikém Příští. Jejich duše přetékají očekáváním, radostí, úžasem a nadějí. Jedině výraz uchvácenosti jest zde podán a nic více. V závěru odchází Marie do země judské podle svého určení a mystérium se končí monologem Alžbětiným, jenž naznačuje tajuplně Janovo: „Čiňte pokání.“ Druhé mystérium, Svatí Tři králové, se skládá ze třech obrazů: Setkání na pouti, nalezení zaslíbeného dítěte a návrat domů, při němž zaznívá mystické volání Janovo. Tichá, krásná a klidná skutečnost osvětlena nadzemským světlem. Nesmírné očekávání spočívá na všem dění. Tak spřízněny jsou dálky, a mají jiné barvy než ve všední den. Zdá se, že celá zem vydechuje očekáváním. Nic není zvláštního, a i nejzvláštnější je přirozené a kde není divů, není ani více podivujících se. Mlčky, v láskyplném pochopení se setkávají mudrci, kteří se dívají očima moudrosti na Zaslíbeného jako na samozřejmost. Příhody z pouti zanikají v mystickém rozhovoru, duše se sdílejí o vzněty, láska sjednocuje krále i služebníky. Když spatří dítě, Kašpar oslepne, ale má jedinou touhu, aby Jej znovu spatřil a ještě více oslepl. Služebník Hassan zemře přemírou radostí. Všichni přeplnění radostí se vracejí. Na návratu daleko v judejské poušti jest králům jen shlédnout velikou postavu, která na vyvolání moudrých — odpovídá hlasem lidstva volání po pokání a tak končí i třetí mystérium.

V následujícím díle, *Král David*, R. J. Sorge postoupil ještě o krok dále. Všude se těsně opírá o biblické slovo, kde tomu básníkovo slovo dovoluje. Proto přesně přebásní Žalmy Davidovy a dává hrdinům promlouvat slovy proroků na všech místech, kde podle vnějších i vnitřních okolností jest to možné. Na tomto díle pracoval Sorge už na frontě. Nejdůležitější se mu zdálo v této básni, prokázat, jak postava Spasitelova se rýsuje v náznacích v Starém zákoně, což se mu i zdařilo, že těžko plastičností a konkrétností dramatu postavít něco podobného vedle.

20. července 1916 byl R. J. Sorge zraněn granátem u Ablaincourtu a brzy potom zemřel. V jeho kapse se našel tento deníkový útržek:

„Ach, jak krásné a nade vše cennější je své srdce a tělo zbožně zasvětit nejvyššímu Králi! Rci, která ochrana je pečlivější, než ochrana Stvořitele světa. Přemýšlej, který život je blaženější, než právě život tohoto vše ovládajícího Ducha! A tvým je toto žití, jestliže se Mu daruješ, naplní tě, vy-

prázdníš-li od své každé vůle. Ó nejsvětější Pane, Tvůj být, Tebou být, s Tebou být, skrze Tebe jen být!

Dej mi, Otče milosti, cokoliv chceš, a buď přede mnou pochválen za veškeré uspořádání. Dej mi milost, v čistém úmyslu se modlím, čistým smyslem

přijímat, v čistém smyslu rozdílet. Chceš-li, stane se můj život skrytým žitím spravedlivého muže, chceš-li jinak, tak můžeš (nikdy však já sám, Pane) učinit ze mne světce. Jen o jedinou milost prosím: Raději zemřít, než zhřešit! Zde jsem, Pane!

R. V.

Od slavnosti k opravdové práci pro brannost národa.

1. Října oddechli si vojáci. Mužstvo i důstojníci. Ne snad jen pro to, že už je po manévrech, které letos byly zvláště významné. Také ne jen proto, že staré mazáky vystřídají nováčkové. Hlavně si oddychli vojáci od nejvyšších představitelů armády do posledního vojína asi proto, že je pro letošek konec dnů brannosti. Poučení, které získáno z této propagace brannosti, je velice cenné a sebrané poznatky daly by pěknou knihu, která by mohla nést třeba titul: Příspěvek k české povrchnosti. Předem prohlašuje pisatel těchto řádek, že je bývalý voják, který netrval měsíc přesení služby se zavřenými očima a který plně chápal a chápe poslání armády. Je to nutno zdůraznit na úvodním místě, aby se nenašli lidé, kteří by kritické poznámky řadili do prostředí, které zavání pseudopacifismem.

Označili jsme poznatky z dnů brannosti jako doklad české povrchnosti. Není to upřílišené a neodůvodněné. Je to všeobecný soud, který nalezl konečně již důrazný ventil i v projevech denního a periodického tisku, a to i tam, kde dosud nadšení pro tento způsob propagandy brannosti bylo bezmezné. Poukázalo se na to, že podnět k uspořádání dnů brannosti netkvěl často v důvodech nezištných. Lapidárně bylo to řečeno v kterémsi listě takto: V obci se rozhodne korporace, která pořádá dožínky nebo posvícení, že věnuje na prapor místního nebo nejbližšího vojenského útvaru stuhu. Při tom se ohlásí účel slavnosti: propagace brannosti. Pijde vojsko, které je vytrženo ze svého normálního výcviku, protože se musí chystat na zvláštní vystoupení, a s ním i vojenská kutálka. Ta potom hraje zadarmo, za večere a nějaké to pivo na tancovačkách, na kterou by si býval musil spolek opatřit hudbu za obvyklý honorář. Těch pár korun za stuhu je daleko vyváženo výnosem, jaký znamená tancovačka za vojenské hudby. Nevěříte? Stalo se.

Takových a jiných příkladů bylo by dosti. Kolikrát letos se české spolky nebo tělocvičné organizace mezi sebou nedohodly o slavnosti samé! Byly z toho mrzutosti, škorpení, novinářské i osobní útoky! Armáda při tom je v trapné situaci, aby nespadla do politické omáčky. Pokud ve dnech brannosti mrzačen byl účel těchto slavností, padá odpovědnost plnou vahou na nevychovanost našeho občanstva, které se uvnitř nepřeměnilo ve svém názoru na armádu, nepochopilo úkoly branné výchovy, a které se dívá na armádu stále ještě jako na nutnou zlo, i když už to tak nahlas neříká. U mnohých lhostejnost k vojsku změnila se v opíči lásku, která pak rodí takový nonsens, jako cvičení žactva tělocvičných organizací s puštičkami a pochodováním dorostenek za standartou s nápisem: „My chceme za muže jen vojáky!“ Jistý důstojník charakterizoval některé ty pochody o dnech brannosti pro neuspořádanost jako „hladové pochody“.

Nebudeme pitvati stíny dnů brannosti do detailů. Mohlo by se zdát, že nechceme uznat jejich pozitivní stránku. Je tu, jako v každém ořechu je, jádro. A většina ořechů mívá zdravé jádro. Vojsko přišlo při dnech brannosti ve větší bezprostřední styk s občanstvem. Vojsko se reprezentovalo dobře. To je velice plus, jaké musí uznat každý. Těšíme se z něho. K občanstvu mluvili o dnech brannosti vojáci, vyšší důstojníci, generalita, ministr. Mluvily samozřejmě i civilní veličiny. Kdyby se mohla provést statistika obsáznosti a úspěšnosti řeči, vyhráli by to jistě vojáci. Jejich projevy, pokud byly tiskem reprodukovány, měly plnou kostru a netopily se ve slovech. Poznámé časem, kolik z jejich dobrých slov padlo na úrodnou půdu.

Dni brannosti minuly by se výsledkem, kdyby se ustrnulo na této formě propagandy brannosti. Samozřejmě odmítáme zavádění militaristického vlastnění do mládeže, tvoření quasivojenských formací, snahu cvičit mládež ve střelbě a jiné pošetilosti, kterým se každý rozumný člověk i voják usměje. Nejde o puškohmaty. Jde o přípravu ducha, o vypěstění branného ducha v naší mládeži, která v prvé řadě je výchovou k brannosti tangoována, ale také smyslu pro potřebu armády u dospělých. Jsme evropskou kuriozitou, protože všechny národy ostatní dávno mají svůj poměr k vlastní armádě vyřešen, kladně a správně. My to doháníme. Ale nejdem do hloubky, jdeme po povrchu, po radostných pocitech, jaké vzbuzuje pochodování v zákrytech, stejnoměrné klapnutí podpatků, pošlesk rukou při puškohmatech a hlavně si libujeme v muzice jako příslovečný muzikantský národ. A zatím uplakané obličje maminek při rukování nováčků a rady některých tatínek: „Nikam se necpí. Dělej jen, co musíš. Taký tě mohli u odvodu pustit. Co se dá dělat? Nějak to vydrž!“ atd. (školské exempláře smýšlení téhož občana, který třeba před měsícem mával fáborem a kroutil spokojeně vous, když slyšel a viděl, „jak to ti vojáci masí!“) — to všechno mluví o tom, že nejde brannost národa tak rychle pod pokožku, do srdce a do mozku. Staré tak snadno nepředěláme. Musíme obrátit zřetel tam, kde jsou možné úspěšné výsledky — k mládeži.

Výchova mládeže k brannosti neznamená vojákování. To zdůrazňujeme. Je možno vychováti už i školní mládež k brannosti, aniž by hoši zavádili o pušku nebo jiné střelné zbraně. Technickou dovednost u vojáka lze vycvičit za krátký čas, vůle k obraně musí být vychovávána od mládí. Kázeň a vojenské ctnosti vyžadují takové dispoziční u vojáka, že stačí chvilka k přeorientování kázně občanské v kázeň vojenskou. Při tom „ctnosti vojenské“ nejsou žádným specifickým (sui generis), je to jen aplikovaný řád přirozeně učené společnosti na vojenské poměry, nebo vtěsnaný do kadrlubu vojenské uniformity. Voják musí mít určitý tvar, rozbředlé těsto své formy nezachová. Musí se na jeho formování účastnit všichni, čím prochází po léta, než oblékne vojenský kabát, tedy již rodina, škola, společnost a konečně vojna sama dokončí výstavbu vojáka. Záleží na něm, na jeho charakteru, jak jej vojna zformuje. Vojna nekazí silných. Ta je zocelí.

Předloni vyšla ve Svazu čsl. důstojníků kniha dra F. A. Soukupa „Školní výchovou k brannosti národa“. Úvod napsal generál inž. Bláha z vojenské kanceláře prezidenta republiky. Ten vidí charakteristiku zásad této knihy v tom, že autor „do občanského výchovného rámce nehodlá vsunouti technickou část vojenského výcviku ve vojenských útvech a se zbraněmi, což ponechává výlučně vlastní vojenské přesení službě“ a vyslovuje uznání jako aktivní voják svému záložnímu druhu „za jeho opravdové proniknutí problémem přípravy vojáka na nejširší základně“. To jsou jen dvě věty z pětištránkového posudku. Jak vidět, je náš názor na brannou výchovu mládeže týž. Považuji za svou povinnost seznámit čtenáře jen třeba s několika myšlenkami autora knihy, jak si představuje vytváření a živění ducha brannosti u mládeže ve školách, rozumí se, že přiměřeného věku.

Moderní doba snaží se prozkoumatí intelektuální schopnosti vojáka. Pomůckou k tomu jsou t. zv. testy, které jsme převzali z americké armády. Pomáhají vystihnouti, do jaké míry má voják postřeh smyslový, paměť pro čísla, schopnost kombinací, odhad čísel, výcvik úsudku, porozumění krátkému rozkazu a zapamatování si jeho a pod. V některých školách už testů užívají. Ze školních předmětů lze užít skoro každého k výchově k brannosti. Na př. jazyk vyučovací. Je třeba už u probouzejících se dětek čistí autory, kteří dovedou vznítit hrdinnost mládeže a přispěti k tomu, aby láska k vlasti našla pevnou půdu. Nejde o to, aby v čítankách byly články velebicí vojensví a chválicí války. V zmíněné knize se poukazuje na smutnou skutečnost, že v dnešních 47 českých a slovenských čítankách není ani slovo o branné povinnosti. Tu a tam článek o legiích, ale o poslání dnešní branné moci, o vztahu k vlastní armádě ani zmínky. V hodině vyučovacího jazyka může být u žáků pěstěna schopnost vidění a čtené stručně a dobře popsat. O nutnosti znáti cizí řeči, zvláště jazyky našich sousedů, netřeba se zvláště šířiti.

Kolik dobrého pro přípravu k brannosti mohou vykonati dějepisci a zeměpis! Dějepis učí mládež lásce k vlasti. Poučí a nadchne. Zeměpis jest jedním z nejdůležitějších předmětů, jimiž se docílí zvýšení brannosti národa. Mládež musí dobře znát svoji vlast. Zeměpisu nutno vyučovati názorně. Cvičte mládež odhadovati dálky, úhly, výšky, orientovati se v terénu s mapou, bez ní, s kompasem, pomocí přírodních zjevů, naučte ji čísti v mapách, plánech, kresliti náčrtky... Znáš z vypravování jednoho učitele, jak užil pokynu, aby s dětmi vykonali několikakilometrový pochod. Jako starý voják osvěžil dětem pochodování tím, že vybral dva nejzdatnější chlapce, poslal je do oddělené lesní parcely s příkazem, aby se schovali, jak nejlépe dovedou. Ostatní děti utvořily řadu, rozešly se na několik kroků od sebe a procházely lesem jako v rojnici. „Nepřátele“ nenašly, protože oba kluci využili místy větší vzdálenosti dětí a tak se vhodně schovali, že je celá „rojnice“ bez zpozorování minula. Dětem se výlet líbil. Slo to bez šavliček.

Z jiných školních předmětů: Občanská nauka a výchova objasní význam armády. Z hodin přírodovědeckých odnesou si budoucí vojáci ze školy vědomosti o telegrafii, signalisaci, naučí se znáti tvary terénu, znáti přírodu a její zákony. O významu tělocviku není sporu. Tyto snahy předpokládají také přeorientování učitelstva.

Bude-li tímto způsobem chápána výchova mládeže k brannosti, nebude vojákování, zato však ovoce píše se dostaví. Pakliže mládež uplatní své schopnosti ve sportu, tělovýchovných spolcích a ne na posledním místě ve skautu, budeme mít zdravé pokolení. Nesmí být však zanedbávána mravní výchova. O té jindy. Bylo by jen na prospěch věci, kdyby se příštím rokem přešlo od parád a slavných dnů brannosti k opravdové drobné práci pro brannost národa.

Jiří Hlava.

Z čeho vyplývá nenávist mezi národy.

V dějinách velmi zhusta pozorovati možno spory vrcholící v krvavé válce, které vzniknou z příčin prapernatých. Jiný názor na věc politického významu častokrát přivádí v řez národy, jinak bratrské a přibuzné. Tak tomu bylo mezi Srby a Bulhary a i dnes vlivem neshod politických, mohlo by se klidně říci, dochází k nedorozumění naprosto zbytečným (případ polsko-československý). Národy si blízké nemohou v některých případech pochopiti nejjednodušší otázky k sblížení potřebné. V první řadě jest to sobectví, které v ozvěně jedince stává se kletbou i kolektiva. Altruismus naproti tomu projevovaný u každého občana mohl a dovedl by docíliti dohody člověčenstva vůbec.

Cyto zásady nejkrásněji a nejpřesněji tlumočí člověku nauka Kristova. Učení, které přetrvalo dvě tisíciletí, jest stále živé, dnešní a jeho zásady, kdyby je dovedli lidé plně pochopiti, byly by silou a základem tvořivosti, nikoliv ničení, předpokládající na příklad nauky lidí, nauky směrů lidského revolucionismu.

Křesťanství jest altruismem, tvořivým lékem bolesti každého člověka; nauka lásky, jako důkazu; jest velikou mocí přetvořující thesi starořímského „člověk člověku vlkem“ na bratrství hlubokých kořenů a solidnosti trvání. Bohužel, nikoliv všem jest toto jasné a proto právě často ti, kteří v první řadě by měli pochopiti význam Evangelia, mocní tohoto světa, odvracejí svoji tvář od pevných pravidel křesťanských, aby naslouchali lživému šepotání světa, který víří v klamu a prachu nenávisti.

Vztah člověka k člověku, který byl před lety určen pojmem „lidské lidskosti“, dal výsledky v chladné, skoro opovrhlivé póze šťastných k ubohým a mizným. Vůně salonů, ve kterých se při čišších znameních druhů vín hovořívá o pomoci poníženým a nešťastným, není vůni květů zdraví, nýbrž semenem, z něhož vyklíčila častokrát nenávist a odpor k těm, kdož sami sebe dali chváliti za milosrdenství k chudým a nešťastným.

Projížděje světem, dobře si ovšem všimá života kol, každý se může přesvědčiti, že pravá láska k bližnímu, pomoc skutečně splňující svůj význam, září jedině ze středisek, jichž program jest programem psaným plamennými slovy Evangelia. Nenávist, vlastnost oslepující a olupující člověka o velmi cenný dar sebeposouzení, dovede krajně se rozkvésti jedině v buňce hrdoého rozumu, který byl postaven nade vše, jako srchovaný vladař i pán.

Národy sblížující se měly by vždy vzíti za příklad všem paktům, dohodám i vztahům slova Evangelia. Moderní člověk tím více měl by se sblížit s naukou Kristovou, poněvadž velikost této právě dokázala doba rozvíti techniky a symfonie strojů. Hruzy okamžiků, kdy kolečko stroje se porouchá a člověk v malátní slabosti se potácí na pokraji fyzického života, dokazují přesně existenci duše a potřeby duševního života — víry. Americké listy přinášející podrobnosti katastrofy parniku „Morocastle“ stále opakují ve svých referátech běsu a hrůzy noci neštěstí, jak ubozí lidé přinuceni okolnostmi, když vůkol nich procházela smrt — spínali ruce k modlitbě a jejich nářek byl burácející prosbou k Bohu, když pomoc lidská byla hluchá a bezmocná.

Jest však nedůstojno volati o pomoc jediné tehdy, když blízkost ledového dechu sestříčky smrti stala se bezprostřední — důsledný člověk dovede tuto opětvati i tehdy, když hřeje na něho slunce štěstí, slávy a spokojenosti, poněvadž si dobře uvědomuje, že toto vše jest chvilkovým odrazem pomíjející ceny. Tvořivá prosba, láska nitra i čistota duše jsou oněmi pilíři stavějícími krásné postavy dějin člověčenstva a rozdávajícími. Liturgie katolická hovoří o světicích, mladé dívce, která sype růže, prosté růže, zatím co mnohdy ti, kteří sypali zlato, zůstávají v zapomenutí! ...

mpa,

Světloňoš Temna P. A. Koniáš T. J.

Osvětlovaly-li dobu Jiráskova Temna hranice, na nichž misionáři z Tovaryšstva Ježíšova pálili dědictví reformace, potom byl plamen, který z nich šlehal k nebesům, ohněm životodárným pro český národ. Neboť Temno, které tyto snažili se vyjasniti svým plamenným slovem a příkladným životem, zrodilo se za německou hranici jako morová hliza importovaná německými predikanty, aby zmocnila se české duše pro říši Lutherovu. Proto hranice, na níž vzal za své cizí duch, ty hranice byly červenáky nové doby českého národa, z nichž vzešlo světlo pravé osvěty a pravé svobody.

Hranice kostnická rozžehla po vlasti české tolik ohňů, jež pohltily na věky památky kultury národa z jeho největšího rozmachu, že ani nejdůležitější znatel nemohou oceniti ty ztráty hmotné a duchovní ceny. Zatím co ohně pohltivší ve svém očištěném plameni nechutné traktáty náboženské přispěly k novému, šťastnému obrození národa. A tak ten, kdo nerozumí povaze a náladám českého národa, stěží pochopí, proč tolik kalu a špíny dovedli fanatičtí nedoukové naházeti na památku těch synů českého národa, kteří obětovali všechny své síly duševní a tělesné, jen aby svůj národ zachránili z objeti rozpínavého německova. My však, jimž tanou na mysli slova Křišťanova (z předmluvy legendy o sv. Václavu a sv. Ludmille) o nedbalosti, s jakou zacházíme s těmi, kteří kdysi byli v končinách Lotharoviců nebo Karlovcův a jiných národů křesťanských, dávno by písmem zlatým byli zapísáni v srdci národa, my víme, že ještě dlouho bude český národ klaněti se cizím modlám, jim se klaněti, je opěvati a pomníky stavěti, dokud nepřijde den, v němž bude dobro a zlo odděleno a řádně označeno. Tehdy také praví přátelé Boží budou uznáni za přátele národa. Mezi nimi na předním místě dostane se uznání i Otci Antonínu Koniášovi z Tovaryšstva Ježíšova. Neboť bude-li proti té hoře urážek nakupen vrch vděčné úcty a lásky, bude to znamením, že národ pochopil své poslání tvrze křesťanské kultury proti prusáckému pohanství.

Jak podati obraz života a díla Koniášova, když tak nesnadno současněmu čtenáři si představiti horlitele pro statky nehmatatelné, jako jsou láska k Bohu a láska k národu? Jak přesvědčiti, že 37 let možno dnem i nocí pracovati všemi silami ducha i těla k tomu, aby národ byl převeden z bludné cesty, která končila kdesi v pruském otroctví, na stezku pravé víry a pravé lásky k vlasti? Jak možno dnes mluvit o takové odvaze a síle, když je to tak směšné chlíti od člověka nadšení pro službu lidem! Služba lidem prostým, neučeným, kteří mají v duši lásku k Bohu, ale ztratili k Němu cestu, zasypanou knížkami, které děkovaly za svůj původ cizí víře a německému duchu? Jak vzítli těm horlivým čtenářům knihy, aby nepozbyli lásku k české knize? Jak zachrániti jejich srdce Bohu a přece neoloupiti je o poklad, který měli v Písmu sv.?

Hle, to jsou otázky, na něž dovedl P. Antonín odpovídati tak, že jeho 37 let misionářského díla mu vydalo na vysvědčení samá eminenční. Ne, to není plané vynášení a neodůvodněná chvála. On nevěřil si na svůj zisk ni zisk, ni slávu. On chtěl zisk co největší a slávu tu nejvelebnější. Ale ne pro sebe: zisk pro duše českého člověka a slávu Boží. Proto jeho dílo bylo tak požehnané, jeho činnost přes všechny ty nejasné lži o něm zůstane trvale zapísána právě v době, kdy jeho služby národ nejvíce potřeboval!

Rodák pražský (13. února 1691) před dvěma sty a desíti roky, 1. srpna, kdy složil slavnou profesi, nastoupil svou pout misionářskou. A jaká byla ta misionářská činnost? To nebylo všude slavné vítání, radostné fanfáry. To opravdu přicházel jako misionář, který nevěděl, jak bude přijat. Cizí predikanti, lidé z popudu pruského krále přecházeli hranice, aby popuzovali lid proti misionářům, znali už ty horlivé hlasatele Kristova učení; proto předeem je vykreslili tak, jak ještě dnes je líčí rozkřísané péroleckterého „spisovatele“, za něž by se hanbily ty nejhnusnější pověry pohané o prvokřesťanech.

Jakými zbraněmi bojoval misionář proti těm všem nástrahám? Oplácel zlo zlem, pomluvu pomluvou, posměšky, týrání, ba i kamenování stejnou měrou? Ovšem i on potřeboval zbraně na obranu i výboj. Ale jeho zbrojnice stála ve slínu kříže a proto tento arsenál plně odpovídal znaku, který nosil v srdci.

Především měl pevnou víru v pomoc Boží, vroucí modlitbu, kající skutky, jimiž na místě si podroboval zatvřelé hříšníky. Říci, že jeho život byl svatý život, není nic jiného, než říci pravdu. Byl skromný, nesnesl, aby kdo o něm marnou slávu hlásal; s pokorou spojoval asketický život a tělo, pracemi i nemocemi zlomené, ještě dobrovolnými testy káral. A hle: ačkoliv byl stále více nemocen než zdrav, přece ovládl své tělo tak, že nezřídka za jediný den pětikrát vystoupil na kazatelnu a ještě sedm i osm hodin i za mrazu přinášel útěchu duším ve svátosti pokání. Tato vytrvalost že by neprýštila z pravé lásky? Kdybychom mohli sledovati P. Antonína po celou dobu jeho pouti českou vlastí, kdybychom zde mohli si aspoň stručně přiblížiti jeho dílo zachycené v jeho vlastních knihách, snad teprve tehdy bychom uvěřili, že vykonati to vše možno jen za přímého spolupůsobení Ducha svatého. Nečastěji prodléval v kraji královéhradeckém. Neboť zde právě ukazovala se žeň nejkrásnější, třebaž rosevat velmi těžko se dostával hlozím a kamením k úrodné prsti. První velkou misií konal v Hradci r. 1735 na náměstí se třemi spolubratry. Abychom pak měli aspoň trochu představu, jak misie vypadala, nahlédněme do pamětní knihy kasejovické: „Léta Páně 1745 v neděli

na den sv. Krescencie (t. j. 25. června) okolo 8. hodiny zrána začaly se duchovní kající kázání od vel. pánů paterů Jesuitů z tovaryšstva P. J., totiž od dvojčtíh. p. P. Antonína Koniáše, P. Maouše Sekšetra, P. Frant. Xav. Gliše a P. Josefa Skrochovského / městyse Kasejovicích následujícím způsobem. Dvojčtíh. a vysoce učený veleb. p. Adam Kohout, farář, vyšel s průvodem před krchov, kde patres missionarií v poutnickém oděvu klečíce naň čekali. Po uvítání a poděkování P. J. Skrochovským procesí ubíralo se k lešení, kde po krátké promluvě P. Antonína Koniáše (zatím sloužena litch mše sv.) o užítku těch kajících kázání následovalo hlavní kázání P. M. Sekšetra, nato figurální mše sv. následovala, po níž se začalo zpovídati až do 12 hodin. Od první hodiny až do 2 hodin zpovídáno, potom následovalo kázání, po něm zpívané lauretánské litanie s požehnáním velebnou svátostí, pak zpovídali do 7 hodin večer. A tak ta kající pobožnost pořád 8 dní trvala, kterou s chvalozpěvem Ambrožovským a s papežským požehnáním dokonali." (Obšírněji „Blahověst“, 1892, str. 200.) Roku 1846 byl v Košumberce jako „catecheta in pagis vicinis“, v letech 1747–1751 působil v Králověhradecku a od roku 1751–53 byl superior missionis. V letech 1754–58 měl svůj hlavní stan u sv. Mikuláše na Malé straně. Rok 1759 zastihl jej zase v Košumberce, odkudž zajižděl i na Moravu.

Misionář, který by jen a jen kázal, docílil by zajisté znamenitého výsledku. A přece ještě něco by tu chybělo. Duše zachycené pro Krista v síti pravého náboženství bylo třeba utvrditi, posílit. I na to horlivý apoštol nezapomínal. Jakmile kdo vysloví jeho jméno, ihned před jeho zrakem objeví se postava vyschlého mnicha s řetězy na těle an s planoucími zraky se pase na planoucí hranici, na níž bežou za své poklady českého ducha. Tak dalece už je to vnuceno v české představě, že i my musíme se s tím obrazem spokojiti. Aspoň prozařím, než kus po kus je očistíme. Nejdříve ty knihy. Horlivý oslavovatel P. A. Koniáše z Tovařystva, který sepsal posmrtné panegyriky, v nadšení mluví o 30.000 knihách, které tento hubitel českých knih zničil na hranicích. Ale už před sedmdesáti lety bibliotekář J. J. Hanuš, muž zajisté nestranný, provedl revisi tohoto nadšeného výkřiku, který ještě Pekl zdvojnásobil. Hanuš dokazuje přehnanost takových čísel rozumnými důvody (Č.C.M. 1863, 77.). Nám postačí jeho ujištění, že Koniáš v jeho očích není tím zarputilým nenávisníkem české knihy. Naopak obdivuje se, jak pečlivě každou knihu pročítá a tam, kde ji možno vylepšiti, uvádí místa závadná spolu s návodem, jak je napravit. Spisy Veleoslaviny, Hájkovy, Paprockého, Lupáčovy, Kocínovy, Lomnického, Harrantovy atd. buď jsou podrobeny opravě, buď shledány nezávadnými. Sám Vlček ve svých Dějinách literatury se diví, že „právě při knihách od první do poslední stránky s protireformací naprosto neslučitelných, jako je na př. Komenského Labyrint nebo Chelčického Postilla a Sít víry, uvádí se několik málo míst závadných...“ Můžeme tvrditi, že vnitřní hodnota spisů Koniášem vržených na oheň byla nicotná a proto také jich zničením nemohla literatura česká utrpěti nenahraditelných škod. Když na příklad na indexu shledáme se s kronikou Dalimilovou ve vydání Ješínově, jest tam poznamenáno jen několik míst k vylepšení, hlavně pro tehdy politicky závadnou předmluvu, a přece vydání to stalo se vzácnější než rukopisy, nikoliv však vinou Koniášovou. Nahlédnutí do kteréhokoli vydání Klíče nás přesvědčí o pečlivosti, s jakou bylo při oddělování knih postupováno. A když vyskytla se některá vzácnější kniha, která jinak měla býti zničena, Koniáš ji odnáší do nejbližšího útulku řádového, kde zřizováno zvláštní oddělení pro tyto knihy. Když by někdo namítl, že ne kvalita, ale kvantita zničených knih mluví proti misionářům, potom právem můžeme poukázat na to množství knih, které Jesuité náhradou rozdali za ty, které odebrali. Vyskytla-li by se námitka, že tyto nové co do rylosti jazykové daleko pokulhávají za těmi starými, možno poukázat na široký okruh, kam se dostaly knihy vydávané Dědictvím svatováclavským, založeným také Otcem z Tovařystva Matějem Václavem Šteyerem. Neboť to nebylo jen území českého jazyka, ale i Uhry (Slov.), Dalmacie, Slavonie, Bosna, Srbsko, ba i katoličtí Bulhaři chovali jako vzácné poklady knihy vydané péčí Dědictví sv. Václava. Nestačí tato námitka vyvrátiti všechny pochybnosti o dobrém jazyku a vhodnosti knih pro široké kruhy? Kdyby byly psány tak zkaženou češtinou, stěží by je mohli čísti jiní Slované. Proti tomu vzpomeňme si na stesk vynikajícího polského jazykozpytce Alex. Brücknera, výborného znalce slovanských jazyků, který prohlásil, že je třeba Polákovi, aby si dnešní češtinu novinářskou přeložil napřed do němčiny, chce-li rozuměti, oč vlastně jde (Dzieje jez. polsk. 1907, str. 161). Nuže, postačí to k obhajobě díla?

Tento stručný pohled do misionářského díla ukázal, že třeba velmi pečlivě postupovati, než se vyřknou odsuzující slova. Hesla, která se stále opakují, snad se vžijí, ale to neznamená, že tím mají oprávněnost.

P. Antonín Koniáš svým dílem ukázal, že služba Bohu může se spojit se službou národu. A tak když dne 27. října r. 1760 v pondělí byl nalezen ve svém pokojíku mrtev, bylo jeho dílo sice skončeno, ale zásluhy marně čekají na upřímné uznání. Ovšem: kněz, jakým byl P. Antonín, netoužil nikdy po zásluhách a uznáních. Ale přece národ nesmí ve spouště všelijakých pochybných oslavenců zapomenouti na ty, kdož jej zachránili nejen pro Boha, ale také jako národ český. A to je zásluha Koniášova a řady jeho spolupratřů. Bylo toho třeba tím spíše, že osvícený josefinism pokusil se pohltnouti národ. Zrušil sice Tovařystvo, ale nezničil národ. Či zásluhou?

Frant. Maria Horák.

Z mého deníku.

Náhodou dostal se mi do rukou dopis venkovského faráře, takové tiché, svaté a obětavé duše, vyššímu církevnímu hodnostáři, muži převzácných kvalit a předobrého srdce. K dopisu přiložen byl výtisk „Farního věstníku“, který onen farář vydává, a dále citují dopis:

„Čis knu si jej doma na cyklostilu ručním — dá to práci, ale čislo stojí sotva 8 haléřů a pro zvláštní formát tiskový hned upoutá a lidé jej čtou. I když jej tisknu, při práci, modlím se za Boží požehnání a při tomto čisle jsem prosil Vašeho svatého patrona, aby mu vyprosil požehnání.

Á Pán požehnal. Měli jsme krásné procesí do D.!

Na sto dětí a 150 dospělých — mezi nimi šlo nejméně třicet mužů — ač farnost moje má něco přes 800 katolíků! Zaplať Bůh, i zde, v našem zamořeném kraji, se to hýbe! Loni — v roce 1933 — měli jsme v naší malé farnosti přes 2.500 svatých přijímání. (Kraj, v němž ona farnost leží, je proslavený svým pohanstvím, pozn. pis.)

Á ještě jednu prosbu mám k Vám: Odjíždíte do Říma! Denně budu Vás cestou provázeti mementem při mši svaté, aby Vás na příkaz Páně Váš anděl strážný opatroval a šťastně jste se nám vrátil. Á jistě asi u sv. Petra navštívíte hrob eucharistického pápeže Pia X.

Prosím, pomodlete se u jeho hrobu k Němu za mne, mé farníky, zejména pak mou mládež, abychom všichni toužili a žili z tohoto Chleba živého, bychom nežili my, ale živ byl v nás Kristus.

Já sám jsem u onoho hrobu loni v slzách proklečel drahnou chvíli.“

Tolik onen dopis. Kněz z nábožensky „nemožného“ kraje — jak on miluje Krista, jak on miluje farníky své, jak modlitba s prací se druží, aby změněny byly duše, obrozeny, očistěny, Kristu zachovány nebo vráceny... Nezhyne víra ve farnosti, která má takového kněze, nezhyne ani v kraji. Á není to nic divného, hýbe-li se to i tam...

*

Á jsou u nás vůbec nábožensky „nemožné“ kraje? Pochybuji...

Byl jsem v „nemožném“ kraji na pouti. Když bylo po všem a já byl zproštěn všech funkcí, stoupl jsem si před faru a prodával jsem, co jsem měl s sebou: časopisy a 250 hlúčinských brožur „Životem“. Varovali mne před tím, že socialisté mi natlučou, a zatím i socialisté kupovali. Byly obavy, že se to prý pro kněze nesluší, ale já tyto obavy nesdílel. Á dopadlo to tak, že, když příštího roku bych se tam zase podíval, musím si vzít s sebou několikrát více výtisků, abych mohl uspokojiti všechny, kteří v „nemožném“ kraji dychtí po slovech pravdy, po katolické četbě

Věřte, není u nás nábožensky „nemožných“ krajů. Jen chtějí, jen pracovat, jen získati požehnání nebes. Á tvárnost země se dá změnit i za našich dnů, i v naší době.

Pro slávu Boží jsme na zemi. „Nejsme na zemi proto, abychom hledali prázdné útěchy a budoucích pomníků, jako herci hrající každý svou roli smutnou nebo veselou, ale pro slávu Boží jsme a pro práci prostou a čistou, abychom osvobodili ducha svého a splnili, co mu uloženo...“ — Jul. Slowacki v dopise matce.

Staletá stavba víry. „Věřte, že není dogmatu, třebaš bylo sebe vzdálenější vašemu způsobu myšlení a snad nejnověji teprv církví prohlášeno, že není ani nejmenšího zvláštního kultu, které by neměly dostatečného důvodu zaznamenaného v původním zákoně, a které by se nedaly z něho odvodit. A jako víra staletí od staletí přistavuje ke katedrále, tak staletí od staletí přistavuje i k náboženství, neměnic však ani v nejmenším dané nauky. Církev je pro svaté, pro živé i pro mrtvé.“ — H. Ghéon: Člověk narozený z války.

Poutí. „Ten, kdo se vydává na pout, dobře učiní, půjde-li sám a nepřipojí se k jiným poutníkům, byť to bylo mimo obvyklou dobu. Ale jde-li tam mnoho lidstva, neradil bych mu, aby se tam bral; vrátí se obyčejně roztržitější, než tam šel, a mnoho jich koná tyto poutí spíše na zotavenou, než ze zbožnosti.“ — Svatý Jan z Kříže.

Cena mše svaté. „Všecky dobré skutky úhrnkem neplatí tolik co Mše. Ach, kterak kněz jest něčím velikým! Kdyby sebe pochopil, uměl by... Zážrak Proměnění jestli větší zážrak než vzkříšení mrtvého. Jazyk kněze z kousku chleba činí Boha; což jest více než stvořití svět... Ó člověče, jak jsi veliký, jsa živěn a napájen Tělem a Krví Boha.“ — Svatý Jan Vianney, farář z Ars.

Katolicita Církve. „Království Boží jest uskutečňováno podle tvárnosti země. V tom jest právě katolicita naší Církve, že se hodí pro všechny národy a pro všechny doby, že všechny zachytí nebo může zachytit. Všem se přizpůsobí ve svých metodách, všechny doveče zaujmou a získají. A musí dověsti získat i musí dobýt srdcí všech a všech národů.“ — Dr. Silv. M. Brait O. P.: Život.

Křesťanství a umění. „Křesťanství neusnadňuje umění. Odmíná mnoho snadných prostředků, zahrazuje jeho tok na mnoha místech, ale to jen proto, aby zvýšilo jeho hladinu. Přinášeje mu tyto blahodárné obtíže, povznáší je zároveň vnitřně, dává mu

poznati skrytou krásu, která je slastnější než světlo, dává mu to, čeho má umělec nejvíce zapotřebí: prostotu, mír z bázně a z lásky, nevinnost, jež činí látku člověku poddajnou a bratrskou.“ — J. Maritain: Umění a scholastika.

Brynychova politika. „Zachovati drahému lidu mému Boha a Krista, to jest má politika.“ — Cituje Novotný: Biskup Brynych 323.

Církev, Katolická akce a politické strany. „Jako Církev, tak i Katolická akce nezůstává nad politickými stranami a mimo ně, majíc cílem nikoli chránit partikularistické zájmy skupin, nýbrž pečovat o opravdové dobro duší, šíříc jak jen to možno království Pána našeho Ježíše Krista v jednotlivcích, v rodinách a ve společnosti, a sjednocujíc pod svými mírumilovnými prapory v dokonalé a ukázněné svornosti všechny ty věřící, kteří chtějí spolupracovat v tak svatém a tak rozsáhlém díle apoštolátu.“ — Pius XI. 10. listopadu 1933.

Kapitál a podnikatel. „Dobrý podnikatel je jako kvas, jenž hýbá organický národem a jeho statky, jest vůdce, jenž masám dobré vůle vykazuje směr a organizuje je k jednotné akci; myslí za jiné, zaměstnává jiné.“ — Dr. Bedřich Vašek: Křesťanská sociologie.

Křesťanský personalismus. Politicky a sociálně chápán, nemůže svět býti nikterak dělen na individualistický a protiindividualistický. Tertium datur: Je ještě také personalistický svět. Křesťanský personalismus tvrdí, že je určitá sféra osobních práv, rodinných a sociálních práv, která existovala již před státem. Hitlerismus je protiindividualistický, ale také protipersonalistický, nebo více personalistický v tom smyslu, že se snaží u jednotlivých z občanů vyzvednouti jejich osobnosti, aby je soustředil v jediné osobě monokratického „Staatsführera“.

„Illustrazione Vaticana.“

Česká sláva vojenská. „Oh, česká slávo vojenská — rudý květe! Kdyby na každém rovu padlého „bratra“ z té hrozné doby (husitské) vypučel trs krvavých květků, zdaž by se celá střední Evropa neproměnila v jediné purpurové moře?“ — A. Koleček: O klíče marškrabství.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Katolický sjezd r. 1935. Říjnová biskupská konference rozhodne definitivně o programu katolického sjezdu a stanoví hlavní řečníky sjezdové, jakož i jmenuje členy přípravných výborů a komisi. Bylo několikrát zdůrazněno, že konání sjezdu jest rozhodnuto episkopátem a že tudíž nelze již o věci diskutovati. Podrobujeme se zcela autoritě církve, ale považujeme přece jen za nutno v zájmu věci i na obranu našeho stanoviska znovu konstatovati tato fakta: Chystaného sjezdu, který má charakter nadnárodní, ač všude jinde katolické sjezdy mají vyhraněný charakter národní a měl jej i poslední vídeňský Katholikentag, nazývaný mezinárodní, ale nesoucí již ve svém označení národní „Der deutsche Katholikentag“, má se zúčastniti 6 národností, mezi nimiž jako zvláštní národnost jest i národnost — slovenská, v stejném stupni a významu jako národnost německá, maďarská, ruská a polská. Každá tato národnost bude mít svůj zvláštní výbor a vedle toho bude mít zastoupení v říšském výboru. Bude-li tento zároveň výborem české sekce, nebude ovšem moci řádně se o české věci starati. Také, jak bylo již oznámeno, jest generálním sekretářem přípravného výboru p. řed. Žák ze skupiny německé. Toto konstatování nemá nijak za účel vysloviti pochybnost o schopnostech a zásluhách p. ředitele Žáka, který v libereckém Volksbundu ukázal svou organizační vyspělost, ale znovu nám vnučuje obavu, že český živel nebude ve výkonných pracích dostatečně zastoupen a že právě otevřená sjezdová kancelář jest vlastně kanceláří německé sekce, která také vykonala již velký kus přípravné práce. Budiž nám proto prominuto, když znovu opakujeme své obavy, že při katolickém sjezdu nebudou dostatek vyjádřeny národní tužby českého, pokud se týče — československého národa a že tento národní, československý charakter nebude na sjezdu nijak projeven. Nejsme osamoceni v těchto obavách. Již 4. ledna 1935 vyslovila je třebešská „Stráž“, která vyslovila svůj nesouhlas s mezinárodním charakterem katolického sjezdu r. 1935 a dožadovala se „československého sjezdu katolického“. Brněnský „Den“ ze 30. srpna 1934 rovněž pokládá za chybu, „že nezůstalo při formě národních katolických sjezdů československých, jak se u nás utvořila právě před 40 roky prvním sjezdem v Brně“. Druhá věc, o níž se vedla rozprava, jest poměr politiky ke katolickému sjezdu. Pan ředitel Žák ve svém článku „O charakter prvního celostátního sjezdu československých katolíků“ (Lid. Listy č. 185, str. 3), prohlásil, „žádná politická strana jako celek nebyla ani nebude k arangementu sjezdovému zvána“. Proti tomu bohužel musíme konstatovati, že byl to právě „Stálý výbor pro sjezdy katolíků Československé republiky“, který na své schůzi 16. března 1935 v Olomouci konaně rozhodl, aby v přípravném výboru vedle opravdu nepoliti-

kých institucí byly zastoupeny také Čsl. strana lidová, slovenská strana lidová, něm. křesť. soc. strana a j., „aby nikdo nebyl vynechán a opominut“. Přímá účast zástupců některých politických stran tedy byla zamýšlena, ale bylo snad od úmyslu toho upuštěno, zajisté jen ku prospěchu věci, neboť jsou i v jiných politických stranách katolíci a nikdo nemá práva upírati jim jejich opravdovost náboženskou a zájem o společnou věc katolickou. Toto správné rozhodnutí o naprostém odpolitování katolického sjezdu nutno ovšem doplniti ještě i důslednými opatřeními osobními, aby totiž za předsedu sjezdu, či za hlavního řečníka sjezdového nebyl brán nikdo, kdo jest politicky exponován, ať už v té či oné straně. Nepolitičnost sjezdu musí býti přísně zachována. Události, jež v posledních letech sběhly se kolem nás doma i v zahraničí, musí býti poučením i pro nás. Končíme těmito poznámkami diskusí o charakteru katolického sjezdu 1935 a přejeme si jen jeho plného zdu, o který se musíme všichni přičiniti.

ff.

V Československu je 11,416.737 katolíků. V těchto dnech dokončena byla definitivní náboženská statistika obyvatelstva Československé republiky podle sčítání z r. 1930. Definitivní obraz náboženského rozvrstvení je takový: římských katolíků 10,831.696, řeckých katolíků 584.999, arménských katolíků 42, tedy katolíci dohromady 11,416.737. Z ostatních vyznání je nejvíce evangelíků, kteří jsou roztrženi na 5 skupin: československá evangelická církev 297.977, německá evangelická (v českých zemích) 132.333, augšpurská evangelická ve Slezsku 46.884, evangelická augšp. vyznání na Slovensku 407.558 a reformovaná 219.108. Menší skupiny tvoří Jednoty bratrské 5.682, starokatolíci 22.712, baptisté 4.445, unitáři 1.054. Čechoslováků je 793.385, pravoslavných 145 tisíc 598, židů 356.830, bez vyznání 854.638. Náboženské vyznání na sčítacích arších neudalo 1.628 lidí a 2.969 lidí udalo jiné náboženství, než výše uvedeno. Jsou to mimo jiné také mohamedáni.

Cura animarum. Moderní pastorační nespokojuje se čekáním na věřící, až stěsrou prach beznáboženského prostředí, v němž žijí a přijdou do farního kostela na mši sv. Duchovní správce, kteří si uvědomili potřebu doby, slouží brzy ráno v neděli mši sv., aby lidem jdoucím na výlet za město umožnili „celou mši sv. pobozně slyšeti“. V některých městech, zvláště v cizině, jsou dokonce kaple v nádražních budovách. Některé listy, i u nás, přinášejí v turistických hlídkách pohotově oznámení, kdy se v tom kterém místě konají služby Boží. Vzorný případ: Farní úřad v Rosicích u Brna dal do denního tisku zprávu, kde a v kolik hodin poblíž Masarykova okruhu v obvodu působnosti farního úřadu budou slouženy mše sv., aby katolíci, kteří tihnou ke sportu,

měli lepší příležitost splnit svou náboženskou povinnost. Vivant sequentes! Při té příležitosti chceme upozornit na účelnost označování služeb Božích na tabulích upevněných na vnějších zdech chrámových, zvláště v turistických místech. Často se stává, že turista dorazí do místa večer a nemůže se přesně dovědět, kdy je v neděli mše sv., protože na nádražích, v ubikacích turistických nebo v hostincích obvykle nic přesného nevědí. Není to jen pro lidi, je to pro Pána Boha, je to součást moderní pastorače.

Slovenské sdružení katolíckej mládeže nastupuje propagační akci. Ve „Slováku“ (proč jen ve Slovaku?) otiskuje 25. září provolání rožňavský biskup Michal Bubnič, jako protektor Slovenského sdružení katolíckej mládeže, kterým dává na vědomí všem stávajícím skupinám SSKM a jejím vůdcům a příznivcům, že stanoví a potřebné tiskopisy k založení skupin má k dispozici biskupský ordinariát v Rožňavě. Stanovy jsou přizpůsobené Katolické akci na Slovensku a proto se musí znovu předkládati krajinskému úřadu ke schválení, proto i už existující skupiny musí provést ustavení podle nových stanov a zadat i jejich schválení. Práví: „Uplatnění je štatut Katolíckej akcie, prijatý a publikovaný celoslovenským najd. episkopátom Čsl. republiky. Dľa toho naše spolky majú krajinské sriadenia a ako také majú sa uplatniť v celoslovenskom ústredí. To je zásada, od ktorej naše spolky odhliadnuť nemajú.“ Dále se praví v provolání, že se v organizaci uplatňuje zásada výchovy obou pohlaví odděleně a že „ženská mládež má tie isté rámcové stanovky, ale bude mať svoj výbor a vlastné vedenie. Nech teda nečaká, ale nech si založí samostatná svoje sdružení.“ Ve stylu německých praesesů zavádějí se krajinský, diecéšní, okresní moderátoři, kněží-duchovní rádcové, kteří mají v rukou dozor i iniciativu a jsou stálými členy výboru. Chystá se přebudování SSKM přes zimu, a to nejen mládež zemědělská, nýbrž i dělnická bude zachycena a tak se má připravit mládež na sjezd katolíků do Prahy. Biskup Bubnič ohlašuje, že prozatím povede celou agendu sám a až práce postoupí, vybuduje ústřední jednatelstvo v Bratislavě. Církevním předsedou SSKM je Vincent Boček, farář v Nemčianoch, světským předsedou učitel V. Horák z Vajnora, který opatruje spolkový prapor. Krajinským moderátorem je Msgr. dr. Ján Ferencík. Kromě toho má každá diecése svého moderátora.

Matka následovala svých sedm dětí v službě Boží. Paní Marie A. Fey z Uticy ve státu New York, vdova, matka 11 dětí, z nichž 5 dcer jsou řeholnice a dva synové kněžími, rozhodla se obléci řádové roucho Dcer Lásky sv. Vincence, v kterémž řádě jsou také její dcery. Sestra Ludvika, jak jest nyní řádově jméno pí Fey, přidělena byla vojenské nemocnici, jež jest pod správou sester sv. Vincence.

Smír mezi Vatikánem a královským rodem italským utvrzen byl znovu u příležitosti narození korunní princezny Marie Piý. Svátý Otec ihned na zprávu o radostné události v rodině italského korunního prince poslal rodičům blahopřání a apoštolské požehnání, načež princ Umberto ihned odeslal Sv. Otci děkovný telegram a ujištění svou oddaností. Zdá se, že tyto vzájemné pozornosti zcela již odstranily staré trpkosti a že poměr mezi Vatikánem a královským rodem italským jest dnes již opravdově přátelský.

„Scriptores catholici“ jest název nově vytvořeného spolku katol. spisovatelů belgických, a to nejen francouzských, ale i flámských. Minulý měsíc konal spolek první valné shromáždění, na němž zvolen byl předsedou Firmin van den Bosch. Politika jest z činnosti spolku vyloučena.

Kolik je katolických kněží na světě? Podle nejnovějších dat je na celém světě přibližně 321.000 katol. kněží, z toho 257.000 světských a 64.000 řeholních. Spočítáme-li všechny katolíky světa, dojdeme přibližně k cifře 350 milionů. Jeden kněz připadá přibližně na 6.000 věřících, v Evropě na 2.000 věřících.

Nedostatek kněží v Rakousku. Podle úředního sčítání lidu mělo Rakousko v polovici r. 1930 6,712.794 obyvatel, a z toho 6,400.397 katolíků. Koncem roku spravovalo těchto 6,4 mil. katolíků celkem 7434 kněží, z toho 4879 světských (z nich v duchovní správě pouze 4.016) a 2.555 řeholních kněží. Jeden kněz připadá na 900 věřících. To platí jako celostátní průměr, protože na př. ve vídeňské arcidiecési připadá kněz na 1700, v sekauské diecési na 1000, v burgenlandské administratuře na 1600 věřících. Nejlepe je na tom salcburská arcidiecése, kde připadá kněz na 350 věřících.

Ž i v o t k u l t u r n í

Bohemia v homiletických a katechetských pomůckách v Rakousku. V hornorakouském Innkreisu vyšla právě velmi pěkná sbírka příkladů ze života pro školu, rodinu, kazatelnu a zpovědnici „Der Katechet erzählt“. Kromě četných pramenů použito již nového rakouského katechismu. Práce je velmi cennou pomůckou. Autorem je P. Josef Fattinger. Cena asi 50 Kč, vázané. — Zajímalo mě, zda přihlíží praktický katecheta v Rakousku k námětům z českého náboženského života. A našel jsem několik věcí. Pod nadpisem „Kráľ s klasy a hrozny“ je velmi prociťně zachycen vzor sv. Václava, jeho služba oltáři. Boleslav vyličen je tu jako pohan, který nenávidí zbožnost bratra. Na jiném místě je zaznamenána obšírná legenda o obrazu pekla, jaký namaloval sv. Cyril bulharskému králi Bogorisovi, který nechtěl přiklonit sluch a srdce křesťanskému učení a pak byl zrcen nástinem pekelných hrůz. Kapitalka je výstižně označena: „A byl to jenom obraz!“ Z naší historie jsou tu pak jen husité, dvakrát: obléhání Naumburku Prokopem Holým a pak v připomínce, že přívrženci kultu nahoty byli vždy sektáři a kacíři, uvedeni také Adamiti, které dal Žižka na Nežárce ohněm vyhladiti; nejsme na to zrovna pyšní.

Úsilí o katolickou universitu v Salcpurku. Salcpurský arcibiskup dr. Rieder vydal jako „primas Německa“ pastýřský list, ve kterém se obrací na všechny německé katolíky, aby se přičinili o uskutečnění katolické university v Salcpurku. Při srpnovém valném shromáždění Katolického universitního spolku, jehož je arcibis-

kup předsedou, ohlásil prezident republiky Miklas, že je vláda zásadně rozhodnuta zákonem ustavit filosofickou fakultu vedle stávající již bohoslovecké fakulty v Salcpurku. Z tohoto základu postupně má vyrůst celá universita. Filosofická fakulta měla vstoupiti letošním podzimem v život.

Šedesátka Jozefa Gregora-Tajovského. V Bratislavě dožívá se 18. října šedesátky významný slovenský spisovatel Jozef Gregor-Tajovský. Rodák z Tajova ve zvolenské župě, stal se učitelem a po pěti letech, po konfliktu se školskými maďarskými úřady odešel do Prahy, vystudoval obchodní akademii a po návratu na Slovensko v 28 letech stal se bankovním úředníkem v různých městech, naposledy v Turč. sv. Martině. Za války vstoupil, přeběhnuv k Rusům, do čsl. legii, pracoval v Odbočce Národní rady, v legionářských časopisech a vrátil se do vlasti jako kapitán. Nyní je podplukovníkem v pensí. Jako spisovatel líčí realisticky život na slovenských dědinách a přechází až do naturalistické drsnosti. Má své místo vedle Martina Kukučina. Jeho sebrané spisy, vyšlé v r. 1920 až 1928, tvoří 13 svazků a obsahují práce z let 1900 až do prvních let republiky. Pozdější práce vyšly zatím jen jednotlivě. Jako dramatik má Tajovský své jméno. Pražské Národní divadlo hrálo s úspěchem jeho „Úsvit nad Slovenskem“. Letos dostal Štefánikovu cenu za drama „Blůznivci“. Orientace je pokroková.

Más—

Ž i v o t p o l i t i c k ý

D o m á c í

Prezident Masaryk pozdravuje se již ze své choroby, která se vlekla vlastně již od jarních měsíců. Poslední lékařská zpráva mluví již o rekonvalescenci a o častějších vyjížděcích páně prezidentových do přírody. Tím učiněn také konec poplašným pověstem, jež v posledních týdnech se rozšířily.

Parlament sejde se až v druhé polovici října k plenárním schůzím. Zatím zahájily již práce některé výbory sněmovní. Parlamentní úsporná a kontrolní komise konala již několik schůzí, na nichž projednávány návrhy úspor ve státní správě a zkoumáno, jak dalece byly realizovány dřívější úsporné návrhy komise. Otázka letošních adaptací ve sněmovní budově zůstává otevřena, ježto se dosud nepodařilo zjistiti, kdo dal příkaz k těmto nákladným úpravám, na něž není rozpočtové úhrady.

Dr. Karel Svoboda, náměstek pražského primátora †. V úterý ráno zemřel po krátké chorobě profesor Dr. Karel Svoboda, ná-

městek pražského primátora a významný komunální pracovník lidové strany. R. i. p.

Boj o tovární správkárny. Mluví o zrušení či dalším ponechání továrních správkáren patřilo by spíše do rubriky hospodářské, ale bohužel i z této otázky stalo se politicum. Na jedné straně zdvihla se dvoufrontová kampaň proti Baťovi, na druhé vyrazil zase Baťa se svým propagačním a prodejním aparátem a zainteresoval do boje téměř polovinu obyvatel naší republiky. Myslíme, že celá kampaň byla zbytečná. Osnova měla se připravit v klidu a tichosti, jako se připravují všechny zákonné osnovy a pak hotová, po řádném připomínkovém řízení — bez pokřiku vyhlásiti. Jest sice pravda, že živnostnictvu jest třeba pomoci a že stát jest povinen i živnostníku jako sociálně slabšímu tuto pomoc zjednat, ale nikdy se nesmí toto opatření státí předmětem politické lictace a agitace. Divně ostatně na příslušníky jiných stran musí působiti kampaň proti Baťovi vedená z oné strany, jejíhož klubu v zemském zastupitelstvu jest Baťa členem.

vyrábí tyto známé tuky:

SANA
žajový margarin
A X A
stolní margarin
POLARIN

100% pokrmový tuk a jemné šmolce

SANA
SANA
SANA
SANA
SANA
SANA
SANA

Z a h r a n i ě n í

Nová diktatura v Evropě. Estonský prezident Päts suspendoval estonský parlament a pokud se dostaly zprávy do ciziny, má být i v této republice nastolen autoritativní režim. Stále jsou nám předváděny příklady těžkých následků chyb demokracií, neboť i Estonsko učí, že nikde nemohla vzniknouti diktatura, kde demokracie byla spořádaná a její všichni představitelé vědomi si své odpovědnosti.

Španělsko po velkém výkyvu doleva vrací se k vládě středu a pravice. Leroux znovu povolán za ministerského předsedu, utvořil vládu, v níž důležitým činitelem jest skupina poslanců lidové akce katolické, jejíž představitel Robles má hlavní zásluhu o vytvoření nové vlády.

Bulharsko a Jugoslavie jsou opět bratrskými národy a státy. Návštěva krále Alexandra v Sofii utužila svazky nového přátelství a stala se opravdu historickým okamžikem v dějinách Balkánu a snah o zajištění míru na tomto poloostrově, pokládaném do nedávna za sopku Evropy.

C o ž i v o t d a

J sme čtvrtým státem na světě s nejvyšším počtem sebevražd. V new-yorském „The Spectator“ byla uveřejněna šetření o úmrtnosti v letech 1924 až 1932 z různých států světa. Statistika sebevražd vypadá takto: Nejvíce sebevražd bylo v Rakousku. Na 100.000 obyvatel 34.5. Následují v témže poměru Maďarsko 29.8, Řecko 27.2, Československo 27, Švýcarsko 25.1 atd. Střední skupinu z celého smutného žebříčku tvoří Spojené státy severoamerické s 13.9, Austrálie 12.8 a Anglie s 12.6 případy na 100.000 obyvatel. Méně než 10 mají Španělsko, Itálie, Irsko, Norsko, Holandsko, Litva a Kanada. Nejmenší počet sebevražd má Chile, stát zasvěcený Božskému Srdci Páně. Jen 3.5 ze 100.000.

Našel se člověk... Je už odřený způsob časopisů a žurnálů, že otiskují redakci došlé pochvalné dopisy. Nedělali jsme to a neděláme. Dopisy potěšily nás, ale na naše čtenáře neumi působiti názor a pochvala jiného. Chceme, aby „Život“ mluvil ke každému bezprostředně, aby vyvolal v něm ohlas, aby jej sílil a utvrzoval. Všem, kteří nás po tři čtvrti letošního roku provázeli slovem u-

znání i písemnou pobídkou — zaplať Pán Bůh. Že nelze vyhovět všem, zvláště ne konjunkturálním katolíkům, kteří vidí v katolicismu jen námět k politickému programu, aby se hnuli lišili od ostatního, když už se neliší ž i v o t jeho představitelů... to nás nepřekvapilo. Proto se nás nedotkne, jestliže se najde člověk, někdo, kdo do nedávna byl v katolickém hnutí neznám a dnes tlačí se a ukojuje za každou cenu své aspirace, když řekne o našem časopise, že je „na štvání a rozkládání katolického života“. My máme šestnáct tuhých let práce za sebou, bez odměny, vyznamenání a řádů... Našel se člověk, který nemá za sebou nic, co by se nedalo koupit...

Kuriosity z přípravného výboru katolického sjezdu v Praze. Národnostně smíšený sjezd katoliků v Praze v r. 1935 má zajímavě složený přípravný výbor. Je to malý Babylon jmen. Jeden český zástupce jmenuje se Rückl, německý Zák, Slováci zastupují Pöstényi, Körper, Filkorn, Němce ze Slovenska Fejgyveres a Maďary Hladík.

Přišla jeseň a s ní fronty.

Pro trošku lidí z města a z lontu
po jarním debaklu novou zas frontu.
Po letech dlouhých my, moudré hlavy,
vzkřísíme konečně jednou ty stavy.

Je jeseň chladná, padá listí.
Pijte jalovcovou, ta krev čistí.
Rozhodně lepší než stavět a batit.
Přibývá účtů. Kdo bude je platit?

Střípky. V posledním čísle Života byl Hodža doprovoben epithe-tem „palatín země slovenské“. Máme pro to nový doklad. Nechávil si podle agrárních listů holdovat. Svědčí o tom referát z Venkově „Hold turčianského rolnictva a študentstva ministru dr. Hodžovi“. O ceremonii nebylo v článku nic, snad zůstal ještě z maďarských dob. — Paní H., choť legionářského generála a bývalá ministryně má podle denního tisku místo dětí dva psy, kteří mají zvláštní pokoj se speciálními postýlkami (každá prý za 5.000 Kč), v nichž hajinkují, obsluhováni jsou zvláštní služebnou, papají totiž co milostpaní. Psům se denně čistí zuby kartáčkem. Psův pokoj se každoročně maluje v době, kdy pejsánkové jsou na letním bytě atd. Hodláme poslati milostpani adresu Vincentina Budě to asi bezvysledné. — Venkov má bídu o články. Nepíše-li Mareček nebo Halík, musí psát Vraný a protože Kahánek musí

zachovati karenční lhůtu, než z něho vyprchá opošílní pach, objevují se v listě články ruralistického spisovatele posl. Marchy. Voní z nich zahradnicko-brodština a pach předválečných sklizní. Najdete tu fráze, jako „byl jsem vždycky vřelým českým člověkem.“ — Pro změnu objevil se tentokrát v listech pro ty nejmladší politické janičáry dopis redakci od „národního demokrata“, samozřejmě nepodepsaného. Je tak naivní, že prozrazuje redakční původ. Psal ho asi velký znatel Slovenska, protože píše: „Pamatuji si dobře doby, kdy byl Hlinka v Černo-
vicih pronásledován, souzen a žalářován Maďary.“ Hlinka jakživ v

Černo-
vicih nebyl, pronásledován byl v Černové, souzen v Bratislavě a žalářován v Segedině. Co se dá dělat, když někdo zná Slovensko jen z pohádek Boženy Němcové! — V Bratislavě konaly se velmi úspěšné české misie. Pořadatelstvo dalo redakci „Slováka“ plakátek s prosbou, aby list upozornil na české misie. Šéfredaktor K. Sidor vidí v českém jazyce v slovenských listech „trojského koně“. Nejen, že zprávu česky neotiskl, ačkoliv u nás v českých listech slovenské zprávy přinášíme, ale Slovák dokonce v krátkém oznámení misií napsal, že se konají na přání „slovenského l'udu“. S lidmi bez dobré vůle se špatně jedná.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Legio Angelica, časopis našich ministrantů, zahajuje již V. ročník za osvědčené redakce P. Metoda Klementa z Emauz. Novinkou letos jest vkusná obálka, montovaná z letošního skautského tábora hochů ministrantů. Obsah prvního čísla jest převážně věnován opět výchově liturgické. Dva články jsou věnovány skautské otázce, jež jest stále důležitým výchovným činitelem, bohužel u nás dosud plně nepochopeným. Jinak pěkné obrázky z prvního letošního skautského tábora v Beluši jsou trochu pokaženy reprodukcí.

Srdiečko. První katolický slovenský časopis dětský, založený a vedený prof. Kleinem, nesoucí něžné jméno „Srdiečko“ vchází do III. ročníku. Obsah jeho jest velmi pestrý a uspořádání i výběr látky svědčí o ruce zkušeného pedagoga. Vděčně kvitujeme pěkný článek o svatém Václavu, který jest i slovenským dětem za patrona a vzor. Časopis vychází měsíčně v Bratislavě a jednotlivé číslo o 16 stranách stojí jen 20 hal. Tato nízká cena umožnila také v poměrně krátké době docílit nákladu 12.500 exemplářů.

Otázky dneška. Přerovský kulturní měsíčník „Otázky dneška“ za redakce Dr. Jana Drábka a vydavatelství J. Hrbáčka vstoupil do III. ročníku. Prvé číslo nového ročníku opět vyniká dobrými postřehy v poznámkách „Doba a my.“ Jsou tu kritické glosy politické i kulturní, věcná polemika s některými nesprávnými názory, bohužel, často i v katolických listech se vyskytující. Kritika někdy snad i velmi přísná jest však vždy vedena věcnými hledisky a snahou — prospěti katolické věci.

Die Sudetendeutsche Arbeit. 10. roč. č. 2. Retrospektivní článek „1914—1934“ od Ph. Dr. Fr. Lorenze, o německé hospodářské struktuře a naději německé mládeže v různých povoláních od dra W. Simona (velmi cenná studie, statistický materiál!), o obilním monopolu, dobrovolné pracovní službě v Chebu, výklad vládních nařízení, rozhlady po vnitřní a zahraniční politice.

Rozvoj, časopis katolického studentstva slovenského, zahájil 15. ročník redakci K. Čulena. Hojné drobných příspěvků, většinou úvah, beletrie. Pro středoškolské spolupracovníky vypsána soutěž na téma: Student a jeho vztah k národní kultuře, jak má student trávit volný čas, význam sportu a podobné články o všech aktuálních věcech. Ceny 300, 150, 100 Kč. Podobně jako loni Jitro, otiskuje „Rozvoj“ film karikatur latinských klasiků. Začal Ovidiem. Zábavně pro mladší čtenáře.

Poezia povojnového Slovenska. V našem časopise jsme se na tomto místě nedávno postavili na obranu mladého katolického kritika slovenského J. E. Bora, vlastním jménem Arnošt Zátka. Tehdy jsme se dotkli stručně jeho některých sbírek kritik a jmenovitě upozorňujeme na dílo „Poezia povojnového Slovenska“, kterou vydal jako 5. svazek Edicie Prameň Urbánek a spol. v Trnavě. Cena brož. Kč 25.—. Jsou zde zachyceny poválečné umělecké proudy v mladé slovenské literární obci, ostře se bojuje proti taképisovatelům a také poetům, kteří se jen vyrojili, že prostřednictvím chtěli povýšit v slovenském literárním prostředí nad opravdové umění. Sloh, někdy

ciceronský, zachycuje jemné odstíny uměleckých tónů, dovede pohlédit, dovede šlehnout a právě Borovy šlehy mu získaly tolik nepřátel. Kdo chce mítí barvitý obraz dnešního básnického světa slovenského, sahni po této knize. Pak ale nezapomeň také sáhnouti po knihách těch, které Bor ve svém souhrnu kritik, které připomínají elán Šaldův, posoudil. Slovenská kniha čeká...

Más—

Kultúra. Roč. VI. č. 6, 7—8, 9. — Z 6. čísla upozorňujeme zvláště na původní slovenský příspěvek o spolku sv. Mohorje, pokračování lingvistické studie o češtině na Slovensku. — Z prázdninového dvojčísla: několik původních a přeložených statí o vědě, víře, umění. — 9. č. přináší zprávu o reorganizaci Literárno-vedeckého odboru SSV. Mladým se dostalo zastoupení, takže budou moci od nářku a kritik přistoupiti k práci. Zajímavá práce Těnovského o vlivu stavovských poměrů v XVI. století na literaturu. Ve všech sešitech dobré beletristické a poetické úkázky mladých katolických Slováků. Más—

O německých požadavcích po samosprávě. Pražské katolické knihkupectví A. O. Czer-ny, Praha I., Masná ul. 5, vydalo nedávno knihu dra Waltra Simona: „Die Sudetendeutsche Selbstverwaltung“. Stran 148 s tabulkami a mapkou. Cena Kč 24.—. Autor je mladý katolický sociolog z Ústí n. L. a pokusil se s pravou německou důkladností osvětliti postavení Němců u nás a načrtnouti jakousi touženou formu samosprávy pro německou menšinu v naší republice. Hodně statistického materiálu. Četba předpokládá u Čecha dobrou znalost hospodářských a státoobčanských věcí. Sloh přístupný.

P R O K N Ě Z E I L A I K Y

potřebná jest nejnovější kniha Dr. B. Vaška

KATOLICKÁ AKCE VÝZVA BOŽÍ K LAIKŮM

Stran 168. — Cena Kč 12.—

VYDALO LIDOVÉ KNIHKUPECTVÍ V OLOMOUCI

Toto číslo jest o 12 stranách. — Bylo vydáno 5. října 1934. — Příští číslo vyjde 15. října.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. Jaroslav Beneš, Ant. Košek, Dr. Jos. Novák, Dr. Viktor Šauer, P. Dr. Silvestr Braito O. P., Bořivoj Benetka, Dr. J. Trnjegorski, Frant. Maria Horák, Karel Vach, Vilém Bitnar, Miloš Krejza. — Zrcadlo. — Život náboženský, kulturní a politický. — Co život dal.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 16. října 1934. Ročník XVI. Číslo **17**

Dr. Jaroslav Beneš.

Autonomie a svoboda lidské vůle.

Majíce mluvit o autonomii a svobodě lidské vůle, především se ptáme, zdali člověk vůbec má vůli. Otázka ta se zdá býti zbytečnou, ba podivnou; vždyť přesvědčení lidstva všech dob je, že člověk rozumem a svobodnou vůlí vyniká nad všechny ostatní živočichy, že rozum a svobodná vůle to je, jež člověka v celé viditelné přírodě rozlišuje a jej činí králem přírody. A přece byli a jsou někteří moderní filosofové a psychologové, kteří popírají vůli jakožto zvláštní snahovou mohutnost rozumovou. Domnívají se, že celý duševní život lidský je možno vysvětliti bez úkonů, jež by bylo nutno přičítati zvláštní mohutnosti, zvané vůli. Proti nim ukazujeme na souhlas lidstva, jenž je neklamným svědectvím, že člověk je si úkonů vůle bezprostředně vědom, a proto o existenci jejich nelze pochybovati. Ostatně i mnozí moderní experimentální psychologové svými pokusy potvrdili toto všeobecné přesvědčení lidstva.

Existenci vůle můžeme si objasniti touto kratičkou úvahou: Předně: Co rozumíme vůlí? Vůli rozumíme onu mohutnost snahovou, která směřuje k dobru, jež bylo poznáno a jí předloženo rozumem. Nuže, všichni jsme si jasně vědomi toho, že vskutku často svou snahou směřujeme k dobru, čili chceme dobro, jež jakožto dobro poznáváme rozumem. Na př. často člověk usiluje o dobra nehmotná, na př. o slávu, čest, vědu, ctnost. Tato všechna dobra poznává člověk jenom rozumem, nikoliv pouhou činností smyslovou. Proto ta mohutnost, jíž o tato dobra usilujeme, předpokládá jako svůj kořen rozum, nikoliv pouhý smysl. Jako však rozum je mohutnost, která podstatně převyšuje mohutnosti smyslové, tak i mohutnost, jež předpokládá rozum jako svůj kořen, podstatně převyšuje mohutnosti pouze smyslové, neboť mohutnost nadsmyslová, totiž rozum, nemůže býti kořenem mohutnosti pouze smyslové. A tak ze svědectví našeho vlastního sebevědomí je zřejmé, že máme snahovou mohutnost, jež podstatně převyšuje mohutnosti smyslové, jíž chceme dobra poznávaná rozumem, a již nazýváme vůlí.

Proto také jedině člověk na rozdíl od zvířete může usilovati i o dobra nehmotná, ba může těmto dobům dáti přednost i před nejlákavějšími dobry hmotnými, jak nám to nezvratně dosvědčují dějiny i každodenní zkušenost.

Jaký je předmět vůle, co vlastně můžeme chtítí svou vůlí? Vůli můžeme chtítí vždycky jen to, co poznáváme rozumem jako dobro. Rozum může poznávati a vůli předkládati různá dobra, na př. rozkoš, zdraví, čest, ctnost atd. To všechno vůle může chtítí. Neříkáme, že vůle musí chtítí každé dobro, nýbrž toliko, že předmětem vůle může býti jediné dobro. Tedy zlo jakožto zlo vůle nemůže chtítí. To neznamena, že by vůle nemohla chtítí to, co je zlem. Jestliže však vůle chce zlo, chce je vždycky jen proto, že rozum jí je předkládá s nějakého hlediska jakožto dobro. Jestliže na př. sebevrah chce zničení sebe, pak je chce proto, že v něm vidí nějaké dobro, na př. uniknutí nějaké bolesti nebo vyhnutí jinému, domněle většímu zlu. Tedy předmětem vůle je vždycky dobro. Zlo může člověk chtítí jen potud, pokud v něm hledá nějaké dobro. Že tomu tak jest, toho svědectví nám podává naše vlastní vnitřní zkušenost.

Nyní však přikročíme k důležité otázce: Jak je to se svobodou vůle? Je vůle vždycky svobodná, když usiluje o nějaké dobro? Chceme-li odpověděti na tuto otázku, musíme přesně rozlišovati: Jde-li o dobro všeobecné, to jest jde-li o to, zdali chci míti to, co plně nasycuje veškeré touhy mé vůle, pak vůle nutně spěje k takovému dobru. „*Felices esse volumus, et infelices esse velle non possumus.*“ Chceme býti šťastní a nemůžeme chtítí býti nešťastní. I zoufalec, jenž se dobrovolně vrhá vstříc do náručí smrti, činí tak jen proto, že ve smrti hledá své štěstí. Tedy jde-li o chtění štěstí vůbec, pak vůle není svobodna, nýbrž nezbytně tíhne k tomu, co plně sytí každou její tužbu. O tom nás přesvědčuje naše vlastní zkušenost: Chceme-li něco, chceme tak jen proto, že v tom hledáme svoje štěstí. Asi jako hladový člověk, když něco pojídá, činí tak proto, aby ukojil svůj hlad, tak i my kdykoliv něco chceme, chceme tak jediné proto, abychom ukojili svůj hlad, to jest svou touhu po štěstí. Tedy člověk nemůže voliti mezi tím, zda chce býti šťasten či nešťasten, nýbrž nutně tíhne k štěstí. K štěstí tíhne ten, jenž hledá svoje štěstí v hříšné rozkoši, jako ten, jenž hrdinně z lásky k Bohu a bližnímu přináší nejtěžší oběti. Ovšem to, že jeden hledá svoje štěstí v nenávisti k druhému a druhý v obětování sebe pro druhého, to závisí na svobodném rozhodnutí vůle.

Tedy vůle lidská je svobodna tam, kde jde o určení, v čem chce hledati svoje štěstí, nebo kde jde o volbu jakéhokoliv jednotlivého dobra.

Tvrdíme-li, že lidská vůle je svobodna, stavíme se proti nauce, která svobodu lidskou popírá. Nauka ta nazývá se determinismus, poněvadž hlásá, že člověk ve svém jednání je determinován, čili určen tak, že nutně chce to, co chce, a nemůže chtítí jinak, čili že svoboda vůle je nemožná. Deterministé nazývají nauku hlásající svobodu vůle indeterminismus. Avšak slovo indeterminismus je příliš nepřesné. Můžeme

totiž rozeznávatí indeterminismus absolutní a indeterminismus umírněný. Indeterminismus absolutní přičítá vůli naprostou nezávislost na pohnutkách, sklonech, okolnostech atd., kdežto indeterminismus umírněný uznává, že na vůli mají veliký vliv pohnutky a sklony, avšak popírá, že by tyto vlivy působily na vůli tak, aby byla fyzicky nucena k určitému úkonu; tedy vůle může voliti i proti silnějším sklonům a pohnutkám. Ti, kteří popírají svobodu vůle a činí proti ní námitky, obyčejně mluví jen o onom indeterminismu absolutním, a jejich námitky mají váhu jen proti oné nauce. Naproti tomu my se sv. Tomášem a jinými velikými křesťanskými filosofy hájíme indeterminismus umírněný.

Všimněme si nyní, jakých podmínek je třeba k tomu, aby svobodný úkon vůle byl možný. K tomu, aby člověk byl schopen něco vůbec chtítí, musí to především poznati jako dobro, poněvadž, jak jsme viděli, předmětem vůle je dobro a jen potud může vůle něco chtítí, pokud je jí to rozumem jakožto dobro předloženo. K tomu však, aby vůle *svobodně* něco chtěla, musí předmět býti poznán také ještě s jiného hlediska, s něhož se jeví také jako zlo. Neboť jen potud vůle může něco odmítnouti, pokud je to poznáváno jako zlo. Kdyby člověk poznával něco jen jako dobro, pak by vůle nutně k tomuto předmětu spěla. Z toho je zřejmé, že svobodnému úkonu vůle musí předcházeti rozumová rozvaha, v níž předmět je pozorován jak s hlediska dobra, tak s hlediska zla. Kde tato rozvaha schází, tam není možný svobodný úkon vůle. Kdyby na př. vášeň zaslepila člověka tak, že by nebyl schopen rozumové rozvahy, nebyl by schopen ani svobodného úkonu vůle. A naopak, čím větší rozvaha, čím jasnější poznání předmětu s různých hledisek, tím svobodnější úkon vůle.

Z čeho poznáváme, že naše vůle je svobodná? Je to především nezvratné svědectví našeho vlastního sebevědomí. Jsme si vědomi jasně toho, že jsou-li splněny nutné podmínky, je-li tu především jasná rozvaha, pak úkon naší vůle je svobodný. Kolikrát na př., když se mám rozhodnouti, zdali budu psáti nebo čísti nebo něco jiného dělati, je mi naprosto zřejmé, že za týchž okolností pro kterýkoliv z těch úkonů se mohu rozhodnouti. A i při samotném rozhodování, jestliže na př. zavrhuji něco špatného, ačkoliv to s nějakého hlediska poznávám jako užitečné, je mi z vlastního sebevědomí zřejmé, že můj úkon vůle je svobodný, že bych mohl voliti opak; jestliže na př. zamítám dopustiti se nějaké nepoctivosti, i když vidím, že by ta nepoctivost mi přinesla hmotný užitek, jsem si vědom, že ten nepoctivý čin zamítám svobodně. I když nemohu zkoumati všechny okolnosti a vůbec vše, co má na moje rozhodnutí vliv, přece mi jest jasné, že za týchž okolností a za týchž vlivů to, co chci, chci svobodně a mohl bych chtítí jinak; tento úkon vůle tak, jak konkrétně je, tedy jako svobodný, je bezprostředním předmětem mého vědomí. Rovněž po dokonání rozhodnutí a po vykonání činu zůstává mi zřejmé — alespoň často, — zdali mé rozhodnutí bylo svobodné čili nic; neboť velmi dobře rozeznávám úkony, v nichž nebyla možná rozvaha, a jež byly proto nesvobodné, od úkonů svobodných.

To, co nám dosvědčuje vlastní sebevědomí, je potvrzeno souhlasem všeho lidstva. U všech národů a ve všech dobách je pevně přesvědčení, že člověk mnohé úkony dělá svobodně. Neboť všude některé úkony jsou přičítány k chvále a jiné k vině. Avšak to by nemělo smyslu, kdyby to nebyly úkony svobodně vykonané. Podobně všude na celém světě užívají lidé rady, napomínání, hrozeb a proseb, aby pohnuli jiné k tomu, aby něco svobodně vykonali. Kdyby nebylo svobodného rozhodování, nemělo by smyslu někomu něco raditi, jej napomínati nebo prositi, poněvadž by byl stejně nucen dělati to, co dělá, a nemohl by jinak. Tedy všichni lidé všech dob jsou si jasně vědomi toho, že člověk je schopen úkonů svobodných. (Pokračování.)

Smutné jubileum.

27. září 1934 uplynulo 150 let od
zrušení kláštera velehradského.

K velmi bolestným faktům historie českého katolicismu patří zrušení cisterciáckého opatství na Velehradě dne 27. září 1784. Význam tohoto duchovního ústavu přesahoval daleko meze obyčejného opatství. Nešetřná ruka císaře Josefa a jeho rádců zasáhla na tomto velepamátném místě srdce křesťanství našeho národa a Slovanstva, sídlo prastaré národní tradice, úctyhodnou kolébku, z níž tolika národům zavlít jas učení Kristova. Tenhle primát duchovní i světský byl po staletí uznáván jak v církvi, tak ve starém českém státě. Velehradské opatství patřilo k nejslavnějším církevním institucím na území České koruny. Důstojná památka zbožné mysli rodu Přemyslova — monastýr velehradský — byl podřízen přímo Apoštolské Stolicí, obdařen mnohými duchovními privilegii. Opat měl právo kanonické visitace, užíval infule a mitry jako biskup, po olomouckém biskupovi byl prvním prelátem moravským, trojnásobným opatem: na Velehradě, v Piliszu a Pastochově v Uhrách. A přece byl to panovník katolický, který se odvážil svatokrádečně zrušit místo všemu Slovanstvu tak památné a drahé. Věru těžko hledáme v historii něco podobného. Vždyť ruští carové brali Polákům vše, co se kulturně národu vzít dá, ale na paládium Polsky — Čenstochovu se přece neodvážili. Po téhle stránce zůstane barbarský primát navždy císaři-kaťolíku.

Všeobecné příčiny zrušení Velehradu byly asi tytéž jako u ostatních klášterů. Byly to známé iluminátské názory císařovy a jeho rádců, v neposlední řadě germanizační snahy, zbyrokratizovat, pocísařštit církev, z kněží učinit jakési státní duchovní úředníky, závislé na vídeňské vládě. Císař byl si jist při provádění novot, že narazí na odpor u mocných exemptních opatství, jejichžto řeholníci vymykali se přirozeně vlivu císařské byrokracie v míře daleko větší, než klerus světský. Neposlední příčinou rušení našich klášterů byl i jejich český ráz. Stačí srovnat konfiskační praxi josefinskou, jak se prováděla v zemích českých a zemích alpských, tedy německých. Dvojí loket vynikne nad slunce jasněji. Vybral jsem nejbohatší řády — cisterciáky, premonstráty, benediktiny a kanovníky lateránské.

Cisterciáci.

Ze 14 opatství a klášterů cisterciáckých v alpských zemích zrušeno 7, z toho 2 na území slovinském. R. 1790 obnoven Lilienfeld,

takže zůstalo 8 klášterů, na území německém dvě třetiny původního počtu.

V českých zemích ze 14 klášterů zrušeno 12, t. j. 86 %, a zůstala 2 německá opatství v Oseku a Vyšším Brodě. Neobnoven žádný.

Premonstráti.

Z 5 opatství v alpských zemích zrušena 2, z toho 1 na území slovinském, takže na území čistě německém zůstaly tři čtvrtiny původního počtu. Opatství Wiltén, zrušené 1806 bavorskou vládou, obnoveno rak. vládou r. 1816.

V českých zemích z 11 klášterů zrušeno 7, zůstaly 4, tedy třetina. Neobnoven žádný.

Benediktini.

Ze 24 klášterů v zemích alpských zrušeno 12, z toho 3 na území slovinském. Začátkem 19. století obnovena 4 opatství na území německém, takže definitivně zůstalo 16 klášterů na území německém, skoro tři čtvrtiny opatství německých. Slovinské kláštery neobnoveny.

V českých zemích z 11 klášterů zrušeno 7, zůstaly 4, tedy dobrá třetina. Neobnoven žádný.

Kanovníci lateránská.

Z 22 klášterů v alpských zemích zrušeno 16, z toho 2 na území slovinském, zůstalo 6, na území německém třetina původního počtu.

V českých zemích zrušeno všech šest kanonií.

Celkem z 65 jmenovaných řádů zrušeno v alpských zemích 34 klášterů, z toho na území německém 27, z nich obnoveno 5, takže ztráta se zmenšuje na 22, tedy na třetinu původního počtu. Na území slovinském zrušeno 5 klášterů, neobnoven žádný, takže tady je ztráta 100procentní.

Na území českém z 42 domů těchže řádů zrušeno 32, t. j. tři čtvrtiny, neobnoven ani jeden. Zůstalo 10 klášterů.

Kdybych tohle srovnání provedl podle rozsahu, lidnatosti a bohatství obou skupin zemí, dopadlo by to pro nás daleko hůře. Jak správně oceňovali uherští stavové — i protestanté — veliký význam starých opatství, vyplývá z toho, že po smrti císaře Josefa prosadili úplnou restituci cisterciáků, benediktinů a premonstrátů na území uherském. Člověku napadá: Kde byla, co dělala naše šlechta?

Stav velehradského kláštera byl v 18. století po každé stránce dobrý. Staré spory se sousedy skončeny vesměs pro opatství příznivě. Finanční stav byl znamenitý, třebaž se v 18. století hodně stavělo. Konvent měl r. 1784 63 členů, z nich v klášteře žilo 28 kněží, 4 jáhni, 2 bratři laici, venku bylo 29 mnichů, a to na četných řádových farách a v Jageru v Uhrách na řádovém gymnasiu, jež opatství vydržovalo snad z výnosu nějakých statků inkorporovaných opatství Piliszu a Pastochova. Celkem mělo opatství 51 kněží, 9 diakonů a 3 bratry laiky. Dle národnosti bylo, soudíme-li dle míst narození a jmen, 35 Čechů, 9 Slováků a 19 Němců. Z Moravy pocházelo 39 mnichů, z Čech 10, ze Slezska 1, z Uher 9, z Rakous 4 řeholníci — mezi nimi opat, rodák z Vidně. Nejstarší měl 69 let, nejmladší 25. Opatem, padesátým druhým od založení kláštera a posledním, byl Filip Zury. Narodil se r. 1716 ve Vidni, studoval v Kroměříži a r. 1735 jako 19letý jinouch chtěl vstoupiti do kláštera velehradského. Tehdejší opat Josef Malý ho však nepřijal, protože neuměl česky, a řekl mu přímo, že bez znalosti jazyka českého nemůže nikoho do kláštera přijmouti. Zury vrátil se do Kroměříže, celý rok se pilně učil česky a když 22. srpna 1736 znovu se hlásil do kláštera, projevil takové znalosti češtiny, že byl bez obtíží přijat. R. 1763, když resignoval opat Hauk, zvolili si řeholníci opatem Zuryho. Byla to volba velmi šťastná. Zury byl zbožný, hluboce vzdělaný kněz, o jeho duchu nejlépe mluví jeho korespondence a seznam knih jeho soukromé bibliotéky. Všecky jeho snahy směřovaly k tomu, aby vzelehl svůj klášter. R. 1769 postavil nynější prelaturu, do té doby stála tam středověká hradba a pevnostní příkop, napájený vodou ze Salašského potoka. Nové stavení opravdu důstojně reprezentovalo prvního prelata markrabství. Mělo 34 světnic, domácní kapli, zasněženou Nejsv. Trojici, všechny místnosti byly umělecky vymalovány, opatřeny nábytkem, čalouny, vzácnými obrazy od znamenitých mistrů starší i novější doby. V klášteře mělo obživu 85 služebníků, řemeslníků a úředníků. Deputátníků bylo 60, z nich 40 ženatých, bez deputátů 25, z nich 14 ženatých, z milosti žilo 9 osob, často bývali to příbuzní řeholníků. Opat měl k dispozici kuchaře, dva sluhy, topiče pro vytápění pokojů a 2 kočí; pro potřebu konventu byli: kuchař, jídlonoš, dva topiči, 3 kuchyňští sluhové, 2 konventní sluhové, herbarius a jiní. Mezi úřednictvem byl nejvyšší capitaneus oeconomiae, který spravoval všechna klášterní panství, pak následovali: purkrabí, důchodní, lesní, lékárník, dva písaři, učitel, chirurgus kancelářský sluha. Klášter hlídalo 8 klášterních vojáků v červených uniformách, v čele jim stál kaprál.

Na Velehradě bývalo živo. V průjezdu prelatury občas zastavil kočár s urozeným pánem v paruce a vyšivaném fráčku, jindy zas kotčí vůz nějakého opata či kanovníka, někdy tam stanul kočár domácího opata, do něhož bylo zapraženo šest krásných běloušů, to tehdy, když prelát jel na zemský sněm, nebo jinde, kde bylo nutné podle mravů tehdejší doby, aby se náležitě reprezentoval. Přijeli i vzácní hosté z Vidně ode dvora, obyčejně pro peníze. Marie Terezie byla věčně bez peněz, tedy si vypůjčovala značné částky i na Velehradě. Věděla dobře, že opat jí při novoroční gratulaci dluhopisy vrátí. Vůbec, kdo přišel do kláštera za jakoukoliv záležitostí, byl pohoštěn, chudí i jiné dny dostávali po pecnu chleba a zbytky jídel po obědě, jichž bývalo tolik, že z nich klášterní řemeslníci živili nejen své rodiny, ale i četné tvariše.

A najednou... Pozdě večer 26. září r. 1784 přijela z Hradiště na Velehrad zrušovací komise: krajský komisař baron Schwanenberg, chromý šlechtic, zkroutčeného, zdegenerovaného těla, s ním Stürzenhofer a pověstná stvůra — Kaschnitz. Komise vjela do klášterního nádvoří a vidouc lidí, že cosi nakládají na vůz, volala na ně: „Lidé, nechejte toho a běžte domů. Již vám nemají kněží co poroučet.“ Z uvedeného výroku a okolností, že přijeli na noc, vidíme, jak měli páni na pilno, takže zapomněli i na elementární pravidla slušnosti.

Baron Schwanenberg přál si ihned mluvit s opatem, ale komorník ho upozornil, že pan prelát už spí a vykázal komisi pokoje, kde by mohla přenocovat. Dánům se však spát nechťelo. Ještě v noci odebrali klíče od zásob a druhého dne, čeho bylo potřeba k výživě, vydávali sami. Člověk věru těžko hledá slušnější termín, jímž by označil pochybení bon-ton císařských úředníků.

Ráno památného dne 27. září 1784 vykázal se Schwanenberg opatovi plnou mocí, mnichové svolání a přechten zrušovací dekret. Nato začala zrušovací komise řádit asi podobně jako husité r. 1421. Brala zlaté, stříbrné monsternice, ciboria, kalichy, relikviáře a házela všechno bez ladu a skladu, bez ohledu na uměleckou cenu do bedny a když byla plná, vyskočil sluha komise na kupu vzácných věcí a botami je sešlapal. Stalo se tak na rozkaz komise. Na oltářním obraze Panny Marie byla zavěšena šňůra perel — i tu vzali. Zanedlouho uviděly hradištské měšťanky perly na bále, paní Stürzenhoferová je měla pověšeny na hrdle. Zlatá soška sv. Jana, kterou měl opat na svém klekátku, zalíbila se opět panu baronovi, aspoň komorník opatův viděl světlocu zář vykukovat z kapsy urozeného zloděje. Zkrátka: kradlo se, kradlo. V klášteře hospodařili židé, kterým prodán za babku nábytek, umělecké obrazy, v opatských světnicích strhali i čalouny z damašku, vzácná knihovna div že neroztroušena úplně, část dostala se k františkánům do Uh. Hradiště, část do olomoucké knihovny, hodně knih bylo rozneseno po okolí. Kostelní klenoty koupila brněnská židovka Šendel Dobruška.

Odhadní komise posílaly odhadní protokoly přímo židovce do Brna, ta si odebrala skvosty a ihned je posílala do Berlína, kde beze všeho taveny. Podobný osud měly i klenoty velehradské. Opat Filip Zury odevzdal komisaři Schwanenbergovi peněz ve stříbře 3.128 zl., ve zlatě 17.835 zl., v bankovkách 28.750 zl., v ak-

KATECHETA.

*K sedmdesátinám J. Exc. biskupa budějovického
ThDra Šimona Barty.*

J. Exc. budějovický biskup Šimon Bárta slaví tyto dny sedmdesátiny svého požehnaného života, prožitého cele ve službě Boží. Budou jistě jiní, kteří po pravdě ocení význam jeho kněžského a biskupského působení — já vděčný žák, který jsem měl štěstí mít Šimona Bártu po osm let katechetou na gymnasiu v Pelhřimově v letech 1900—1908, mohu přijíti jen se vzpomínkou z této doby.

Někteří katecheté si velice stěžují na otřesené postavení své autority, jaké mají nyní po převratu na školách. Jistě se v tomto směru mnoho zhoršilo oproti dobám předválečným, zvláště pak tam, kde ředitel ústavu nechránil autoritu katechetovu a kde jednotliví členové učitelských sborů vzbuzují u žáků názor, že učitel či profesor náboženství na školách není téže vědecké úrovně jako učitelé ostatní. I před válkou to bylo, byť ve zmenšené míře, ale vlastní autorita a význam jednotlivých katechetů na školách jako dříve tak i dnes jest založena na osobních kvalitách jednotlivců. Dříve mohly se ovšem tyto kvality lépe uplatnit než nyní.

Katecheta pelhřimovského gymnasia Šimon Bárta byl autoritou skutečnou, nikoli jen formální z postavení, nejen u sboru profesorského, nýbrž i, což jest snad ještě důležitější — při funkci svěřené — u žáků. Již i to je charakteristické, že studenti v Pelhřimově neodvázili se dáti tehdy svému katechetovi přezdítku nějakou, jak je to obvyklé pro profesory a katechety vůbec, Šimon Bárta byl pro studenty jen „Šimonem“, jméno jeho bylo vyslovováno vždy vážně a oddaně.

Katecheta Šimon Bárta žákům imponoval. Imponoval svými vědomostmi a imponoval svým charakterem. Nikdy si u žáků nezádal, nikdy ho žáci nepřistihli při nějaké slabosti, neupřímnosti a hlavně při nějaké osobní nespravedlnosti. Jestli v koho byla důvěra, že při nějaké studentské alotrii — v celku neškodné — se studentů v konferenci zastane a což hlavního, s úspěchem zastane, byl to katecheta Šimon Bárta. Tu se dovedl postavit i v obhajobě nejen proti jednotlivým profesorům, nýbrž, což imponovalo nejvíce, i proti řediteli ústavu a věc žáků vyhrál. K této přednostem charakteru Šimona Barty družily se hodně jeho hluboké vědomosti — nejen theologické — a věcný, jasný způsob přednášek. V programu gymnasiijním uveřejnil vědecké pojednání o jednom z nejtěžších problémů filosofických: „Problém noetický u Kantu“, kterážto úvaha byla v dlouhé řadě úvah v této publikaci uveřejňovaných snad jedinou opravdu vědeckou prací.

Hodiny náboženství za Šimona Barty na pelhřimovském gymnasiu byly dobou vážného školení vědomostního i charakterového. Katecheta Šimon Bárta neutápěl se v jednotlivostech, jasně vložil podstatu té které nauky a vždy ji aplikoval na život. Vzpomínám živě na způsob, jakým rozebral u studentů nebezpečnou otázku Husa. Po výkladu jeho snad už těžko bylo možno utkvěti na frázovitosti tehdejšího liberálního chápání Husa a doby husitské.

Takovým byl nynější biskup budějovický Šimon Bárta, když jako katecheta učil na pelhřimovském gymnasiu.

A já osobně mám vždy hřejivý pocit, jak uklidňujícím a laskavým způsobem mně bezdůvodně znervosnělému při maturitní zkoušce vrátil klid a vědomí, že maturita dopadne dobře.

Kž Bůh uchová ještě dlouho v plném zdraví J. Exc. Dra Šimona Barty ku prospěchu věci Boží, již tento služebník Boží tak poctivě a věrně slouží.
Dr. Josef Novák.

ivních dlužích 49.713 zl., u stavů 15.287 zl., u soukromých osob 8.500 zl., z vinných peněz 3.828 zl. K tomu 12.800 věder vína, ne-
řítaje peníze, jež byly na statcích v důchodních pokladnách. Ke
klášteru patřila panství: velehradské, wiesenberské, nenovické a
polatické. Veškerý majetek zrušeného opatství odhadnut na dva
miliony zl. Byl to nejbohatší klášter nejen v českých zemích, ale
celém území tehdejších dědičných zemí domu Habsburského.
Mniši dání do výslužby nebo šli do duchovní správy. Opat Zury
zemřel ve Vyškově r. 1800 ve věku 84 let, převor Bilímek teprve
roku 1830.

O zrušení kláštera velehradského píše Dr. Prášek ve své kni-
ze „Panování císaře Josefa II.“ na str. 343: „S hlediska národního
kulturního litovati jest zkáza velehradského opatství i všech
říd duchovenství premonstrátských.“ A na jiném místě píše:
„Hledí-li se ke škodě, již utrpěl inventář uměleckých památek
českých, což nezástává deváté desítky minulého století ani za
válkami husitskými ani za švédskou periodou.“

Avšak noví majitelé velehradského panství neužívali šťastně
alopeneho majetku. Jest zvláštní, že na všech bývalých církevních
panstvích jako by spočívala kletba. Nebyly požehnány...
kletba fundátorů spočívala na světských majitelích. Historie sko-

ro každého zrušeného kláštera vám to dokáže. Tak i rodiny ko-
misařů, kteří prováděli kasaci Velehradu a obohatili se, zemřely
ve veliké bídě.

Tak smutně zašel přeslavný klášter velehradský. Rozptýlení
řeholníci pevně doufali, že bude obnoven. Na začátku 19. století
se skutečně o obnovu vážně jednalo, bývalý převor Bilímek byl
duší těchto snah, k jejich uskutečnění bohužel nedošlo.

R. 1780 tvořily Českomoravskou řeholní provincii řádu cister-
ciáckého tyto kláštery: opatství v Sedlci, proboštsví ve Skalici,
opatství v Plasích, opatství ve Zlaté Koruně, opatství na Zbra-
slavi, opatství ve Vyšším Brodě, opatství v Oseku; v Čechách cel-
kem 7 klášterů mužských. Kromě nich bylo ženské opatství v Po-
hledu. Na Moravě měl řád mužská opatství ve Zdaři a na Vele-
hradě, ženská opatství v Tišnově a na Starém Brně. Měli tedy
cisterciáci u nás 11 klášterů. Českomoravské provincii náležely
kláštery v Lužici, a to mužský Altlitz a ženské Mariastern a
Mariatal. K vůli úplnosti připomínám, že v Pruském Slezsku
existovalo do r. 1810 6 opatství, a to: v Kamenci, Gemelnici,
Grüssau, Henrykově, Rudě, Lubě.

Oživnou někdy opuštěné kurní lavice našich starých opatství
cisterciáckých? Dejž to, Bože!
Ant. Koleč.

Zůstatkové režimy.

Pojem zůstatkový, reliktní, беру z geomorfologie,
kde se toho slova užívá na označení původu některých
jezer. Reliktní jezera jsou taková, která vznikla
v prohloubeninách terénu, z něhož ustoupilo moře
a mají tedy ještě slanou mořskou vodu, dokud je pří-
toky nevysadí a posléze nezanesou.

Přeneseno do historie lze pojem zůstatkový užívat
pro režimy, které se vlivem okolností ještě drží, za-
tím co v okolí jsou už vystřídány režimy novějšími.
Zůstatkovým režimem byla v Rusku do r. 1905 dě-
dičná absolutní monarchie, zatím co jinde byla už ve-
směs nahrazena monarchií konstituční či dokonce de-
mokratickou republikou. Protože svět nestojí, začí-
nají být dnes zůstatkovými zase režimy jiné. Vzniká
nyní otázka, zdali není opravdu záchrany pro takový
zůstatkový režim, či může-li se držet, vzdoruje běhu
světa. Abychom to zjistili, pohlédneme do historie a
ta poučí, že zůstatkový režim má vsutku jakési šance.

Procházejíce dějinami zastavíme se nejprve u ob-
čanských sporů, které propukaly v italských městech
ve 13. století. Jsme v době gotické, kdy hospo-
dářská prosperita prospívala městům a sváděla do
nich mnoho venkovského obyvatelstva. Tato nová
vrstva živila se po svém přistěhování řemesly, ale
nebyla připouštěna do městských rad, které ovládali
zámožnější starousedlíci, bohatnoucí obchodem a zís-
kávající šlechtické tituly. Řemeslnické vrstvě šlo zá-
hy o to, aby si vymohla přístup na radnice, a protože
starousedlíci — patriciát — odpírali, docházelo na
konec k revoltám. Takováto hnutí se během doby
rozšířila i na města zaalpská, ale se zpožděním až sto-
padesátiletým, protože ostatní Evropa byla v civili-
saci proti Italii zaostalá. Faktum je však, že sporem
řemeslnictvo versus patriciát bylo otřásáno množství
měst od Španělska až po Veliký Novgorod.

Výsledek zápasu byl v různých končinách rozličný.
V oblastech na sever od Alp vkládal se do sporů stát,
v Italii však, která postrádala ústřední moci, byly
strany ponechány sobě a svým silám. Boje zde do-
padly tak, že vláda patriciátu byla všude svržena,
až na jediné město — Benátky. V nich došlo sice též
k hnutí řemeslnictva, ale patriciát se tu udržel bez-
ohledným terorem a jeho režim přečkal další staletí
až do Napoleona. Výjimečnost výsledku benátského
byla však podmíněna zvláštními okolnostmi. Na roz-
díl od jiných městských republik italských byla po-
sice benátského patriciátu posilována trvajícím mo-
cenským rozmachem státu, který už ovládal většinu
břehů jaderských a měl državy i ve východním Stře-
domoří. Moc benátská byla stále na postupu, čímž
sebevědomí patriciátu bylo zvyšováno. A o to silně
sebevědomí se roztržily snahy řemeslnictva.

Jiný zůstatkový režim představuje Rzecz pospo-
lita, Polsko stol. 17. a 18. se svým králem figurantem
třídně-šlechtickou vládou, zatím co v Evropě téměř

všude trvaly už absolutní monarchie. V gotické době
byla panovnická moc všude omezena sněmem šlech-
ticů a měšťanů. Šlechta byla třídou vojáků a na její
loyálnosti závisel i zdar panovníkův, jak se ukázalo
na př. v osudu Přemysla Otakara II., pročez ne-
bývala drážděna. Poměr sil se však změnil, když byla
vynalezena a zaváděna střelná zbraň. Vítězství Svý-
carů, husitů a Turků dokázala, že rytířské jízdní vojs-
ko není s to čelit vojskům střeleckým. U vojska ry-
tířského záleželo na statečnosti, u střeleckého na ře-
meslné rutině. Nový způsob válčení se zdál šlech-
tě sprostým, pročez se nepřizpůsobila. Panovníci,
chtějící obstát proti mocnostem střeleckým, najímali
mezinárodní žoldnéře, nejprve jen na čas války, po-
zději si pak pořizovali vojska stálá. Náklad se hradil
daněmi, vybíranými od měšťanů a sedláků. Šlechta
zdanění nepodléhala, neboť její povinnosti vůči státu
byla právě vojenská a správní služba a na to privile-
gium jí zatím panovníci nesáhli. Jinak se ale stali na
šlechtě méně závislými a střeleckého vojska mohli
užít i proti ní, což se stalo na př. na Bílé hoře. Jako
u nás, i ve Francii byl vnitřní válkou zaveden panov-
nický absolutismus, v některých jiných státech se
šlechta podřídila bez boje.

Polsko se v době gotické rozrostlo daleko za hra-
nice své jazykové oblasti a spolu s tím i statky šlech-
ty, která od toho času se pokládala v tomto směru za
saturevanou a neměla už valného zájmu na dalších
výbojích. Vymírání dynastií využili šlechtici k vy-
máhání kapitulací od kandidátů na trůn, což zna-
menalo stále oklešťování královské moci a posilování
posice šlechty. Chtěl-li král takto oslabený přimět
šlechtu k vojenské výpravě, musel jí za to zaplatit,
a to tak, že rozmnožil její výsady na účet měšťanů a
sedláků. Výsady se týkaly i obchodování, čímž han-
dikovaná města upadala a příjem královské ko-
mory z nich byl tenký. Takto byli polští králové v
nevýhodě proti ostatním panovníkům v době, kdy byl
zaváděn absolutismus, neboť nebylo dosti prostřed-
ků na zřízení stálého střeleckého vojska. A když se
o to někteří králové přece pokoušeli, dovedli šlech-
tici mařit takové úsilí včasnými konfederacemi nebo
i vzpourami a dokonce se neštíteli obracet se o in-
tervence k ruským carům. Tak vnitřní i zahraniční
příčiny způsobily, že Polsko zůstalo bez stálého vojs-
ka, jeho král byl figurantem a stát doménou třídní-
ho šlechtického režimu. Beati possidentes neměli
pak jiného zájmu, nežli udržet svou posici, frontu
obraceli nikoliv proti zahraničí, nýbrž proti králi
(t. j. ústřední moci) a proti poddaným třídám, a ná-
sledky jsou známy.

K zůstatkovým režimům dlužno čítat i režim an-
glický ze 17. a 18. stol. Tamní šlechta rovněž po-
střežla nebezpečí, které jí hrozilo ze zavedení stálého
vojska, a využívajíc protestantství, totiž usměrněně

ho středověkého bolševismu, dovedla tomu zabránit dvěma úspěšnými revolucemi, kterými byla likvidována dynastie Stuartů. Tak stejně jako v Polsku udržel se v Anglii přes epochu absolutismu režim šlechtický. Následky však nebyly tak neblahé. Šlechticů rozrodem přibývalo, britské ostrovy růst nechtěly, a tož přelidňování země hnalo Angličany za moře a udržovalo v nich výbojnost. Jak to v historii bývá, nejprve jako loupežníci. Sem náležejí Šustou opěvaní Drake a Raleigh, kteří provozovali pirátství

v oblasti španělských držav a loyálně se dělili o výtežek s královnou Alžbětou, což jednoho z nich nezachránilo na konec před Towerem. Po období pirátském následovalo zakládání kolonií a v tom se jeví rozdíl proti poměrům v Polsku. Tak anglické dějiny této doby jsou jediným příkladem, kdy zůstatkový režim nebyl státu na škodu.

Z ukázek je ale též patrné, že existence zůstatkového režimu je závislá též na podmínkách lokálních.

Dr. Viktor Šauer.

P. Dr. Silv. Brait O. P.

Náboženství a stát.

Náboženství není věcí soukromou, protože ti, kteří je vyznávají, jsou prostě členy státu, a jestliže jest stát k tomu založen, aby podporoval společné dobro svých občanů, má přísnou povinnost i vůči náboženství, aby mohli občané skutečně klidně nábožensky žít.

Stát přejímá, abych tak řekl, určitou stránku a část Božího řízení, jest nástrojem Boží Prozřetelnosti a proto také obdrží část moci, která patří této Prozřetelnosti, neboť úcta ke státu a povinnosti naše k němu jsou právě z tohoto božského zdroje. Proto tato autorita, kterou dává náboženství státu, jest neporovnatelně vyšší než všechny ostatní opory státní autority.

Náboženství koná nejprve korektivu státní moci. Náboženství staví se proti všemohoucnosti státu, když totiž jej vrací do jeho pravých kolejí, když mu ukazuje, že jeho nejvyšším zákonem jest blaho poddaných, že jeho bezprostřední snahou a starostí jest pozemské, časné blaho, že stát má zajistiti tak pozemský blahobyt, aby se lidé mohli klidněji věnovati svým otázkám kulturním, duchovním, náboženským. Náboženská etika mu dává základ, totiž jeho spravedlnost, náboženská etika mu dává ale také podklad pro jeho rozvinutí a pro vykonávání úřadu, když totiž učí lidi omezovati svoje sobectví, když učí je mysliti a jednati také s ohledem na druhé, protože právě stát potřebuje, aby si lidé uvědomili, že tu nejsou sami na světě, protože specifikum státního starání jest blaho všech, ne jednotlivcovo... To jest velká služba, kterou koná náboženství pro stát, že mu ukazuje také hranice jeho moci, že nevěří ve všemohoucnost státu, protože tato všemohoucnost státu vede buď ke zlostejnění občanů, že za ně stát všechno učiní, anebo vede k tajnému proudění nespokojenosti, které vždycky dosud v dějinách podlomilo dříve, nebo později, vaz všem, kteří autokraticky vládli, bez ohledu na dobro společné. Při tom nezáleží na tom, zda toto zbožštění státu se Bohem ohání anebo ho popírá.

Náboženství dává druhou službu státu tím, že mu dává podklad jeho existence, totiž svou naukou o vzájemném spojení všech v jednom těle, kde údy i hlava musejí býti vzájemně spojeny, nejenom, aby vedle sebe žily, nýbrž aby se vzájemně skutečně doplňovaly, vyrovnávaly, svoje úkoly plnily a tak se doplňovaly a umožňovaly jeden život, který by všem sloužil, všechny podporoval, všem jejich plné rozvinutí umožňoval.

Náboženství chápe nejenom člověka, nýbrž i celou lidskou společnost, a především náboženství křesťanské chápe celou lidskou společnost organicky.

Nemůže býti většího zajištění státu, než touto naukou. Všechny moderní státy, i když si toho neuvědomují, i když náboženství, dnes, když jim velké služby prokázalo, zavrhuje, žijí z tohoto podkladu, jež jim náboženství připravilo.

Jenom tato nauka o organismu překáží absolutismu, který by chtěl svobodné občany zotročovati. Ne-

boť není strašlivějšího snížení náboženství, než kdyby si stát chtěl z náboženství učiniti lacinou nebo veleúčinnou policii, ve smyslu Voltairově, že nemusí věřiti on, ale že je dobré, aby věřil jeho holič, ve smyslu, že je dobré, dokud lid ještě není vzdělán a připraven k tomu, aby si sám vládl, držeti ho pouty náboženskými, aby se nebouřil, aby platil daně, aby nevráždil a neloupil... Takto chápou náboženství i mnozí křesťané, jako by vrcholem náboženství bylo učiti lidi, aby nevráždili, když toto je přece již dávno přirozeným zákonem a když náboženství má jiné cíle a jiné touhy. Když chápeme náboženství v jeho absolutní plnosti, jako totiž uspořádání celého života podle nejvyšší normy, jakožto přibližování se a intimní styk s Bohem, pak nevím, jak by mohlo náboženství v čemkoli ohrožovati stát.

Stát může znepokojevati jenom to, že by někdo pod pláštěm péče o náboženství chtěl si zjednávatí časné výhody.

Ale pak se vždycky našli lidé, kteří tyhlety zakřikali, a jest jenom věcí státu, aby se postavil upřímně a poctivě k náboženství, jakožto k věci duchovní, a pak tím již znemožní veškeré rejdy „klerikální“. Tohle jest nejjistější zbraň, kterou může v tomto ohledu uplatňovati a nepotřebuje se proto náboženství, respektive jeho zneužívání báti. Jestliže postaví se nepřátelsky vůči náboženství, tím se vydává v nebezpečí, že se najdou jeho obhájci, kteří to snad ze začátku myslí upřímně, kteří naleznou pro sebe a pro svoje zápolení určité sympatie, které ale pak obratně převedou na pole časné, a potom již budou dlouho a do všeho mluviti jménem ohrožovaného náboženství, že se člověk prostomyslný musí podiviti, co všechno může náboženství ohroziti, ale co je také všechno může ochrániti.

Stát se nepotřebuje báti náboženství, jestliže chápe správně svůj cíl a smysl svého poslání. Náboženství nemůže vůbec státi v cestě státu, protože jeho poslání jest zvednouti a zvedati jej k věčným, nekonečným nadzemským cílům, přenášeti toto věčné, nadsmyslné do běžného světa. Naopak náboženství učí chápati svoji povinnost ve státě v tom smyslu, že jest třeba učiniti vůči tomuto státu celou svou povinnost, aby zase on mohl tuto povinnost učiniti vůči ostatním, aby mohl tak všechno pozemské roztríditi, rozdělit, zorganizovati, aby všechno v životě lidském sloužilo k dosažení cíle věčného, nadpřirozeného.

Stát se nemůže ve vlastním svém zájmu stavěti proti náboženství, neboť všechny státy žijí z ohromné práce umravňující a osvětľující, již všechna náboženství ve všech dobách vykonala. Poukazovati na lidské omyly těch, kteří různá náboženství představovali, znamená tvrditi, že je třeba i stát potírati, protože za všech dob bývalo a zase bude nejhanebnějším způsobem zneužíváno i státní moci. Ale stát nemá ani příležitosti a možnosti stavěti se proti náboženství, protože v ničem neohrožuje správný běh a chod státu, protože neohrožuje žádné z hodnot, které má stát ochraňovati.

Žádáme tedy, aby stát si kladně všímal nábožen-

Království Kristovo.

Když jsem před lety klečel u hrobu eucharistického papeže svatě paměti Pia X., v hlavě mi pobíhaly obrazy všech sv. Otců, kteří na trůně Petrově ozdobili se jménem Pius. A druhého dne jsem libal rybářský prsten Pia, který proti všem heslům současného efemérního dění vyzvedl program vlády, království, připraveného od založení světa. Pius XI. vydal heslo svého panování: Pax Christi in Regno Christi. K podepření a utvrzení svého programu určil svátek Krista Krále, slavený ve vigilii slavnosti Všech svatých. Věříme, že ustanovení poslední neděle říjnové pro zvláštní uctění Krále králů bylo přípravou pro dnešek, naplněný boulemi nespokojených davů. Neboť vzato panování od mnohých, kteří zpronevěřili svěřenou hřívnou. Do této rozvrácené doby tím silněji zaznívá hymnus ke cti Krále, který přichází, aby nastolil své království v srdcích. Proti pozlátku talmovného zlata, dědictví to pohanského kralování, stojí velebnost Syna Božího, který ujímá se vlády, před nímž ustoupí sluhové temnoty a zaslíbeného pohanství.

Neboť třeba si říci jasně a srozumitelně: současný stav světa jest jenom důsledkem toho dvoustoletého boje mezi křesťanstvím na jedné a pohanstvím na druhé, zahájeného v plném lesku r. 1789. Nebojme se užiti pro nevěru slova pohanství, neboť i to jméno je příliš čestné pro nevěru a pohané nejhornejších ritu právem by se mohli horšiti, že je stavíme na roveň. Nevěra je totiž to nejhlubší místo v srdci lidském, odkud se vystupovalo po žebříku Kristovy nauky ke Světlu světa. V pravý čas vztyčeny korouhve, aby popěrači křesťanství mohli se vzpamatovati a opustiti tábor, nad nímž vznáší se ohnivý meč archandělův.

Stojí totiž v odbojně frontě tři falangy rozdílného jména, ale — co je důležité — stejného cíle: deismus, osvícenství a pacifismus. Tito představitelé spojeného útoku na křesťanství vynaložili a budou vynakládati tolik sil, aby porazili svého nepřítele. Nemají odvahy vstoupiti na bojiště, raději kdesi partisansky úskokem snaží se uchvátiti nějakou posici. A na praporec svého odboje si napsali rozmanitá hesla moderní filosofie a na prestol svého uctívání povýšili člověka, tělem tvora dosti slabého, nestálého, který ke všemu podle jejich nauky smrti úplně mizí jako květina uvadnuvší na zahrádce. Aby pak přece něco „božského“ mu poskytli, dávají mu po smrti vyletěti komínem a zde na zemi zůstane jenom smrad. Proti tomu křesťan má celý život na paměti cosi méně hmotného, ale tím trvalejšího: křesťanskou duši. Jak jinak to zní, bez frází, ale zcela konkrétně. V tom je ztajena forma duchovní svobody. Odlesk duše v životě, toť charakteristikou křesťanství. Zatemnění rozumu prvotního hříchu a oslabení vůle jsou zřejmým důsledkem odklonu od nadpřirozena, odpadem od Krista. Tak asi se liší obě strany.

Obnova království Judova byla nadějí Židů, naslouchajících s rozšířenými zraky Jeho kázáním, když v srdci se těšili na na-

stolení Jeho království. Jak asi otřásl se základy jejich snů, když ze ritu Syna Davidova zaznělo: Mé království není z tohoto světa! A dnes tomu podobně. Zatemnění lidí, slyšící slova o královské proklamaci sv. Otce, stejně jako náčelníci Židů dovedou si představit jenom hmotné symboly vlády, jenom to lidské a podrobené zákonům změny a zániku. V jejich představách je pojem vlády nerozlučně spjat s rozmachem nebo s úpadkem národa či státu. Ze svých pojmů vypustili to, co není podrobeno fyzickým zákonům jejich nazírání. Zapomněli, že tu je duše lidská, nadpřirozeně bohatství člověkovu, řídící se docela jinými zákony než tělo dnes živé a činné, zítřka nehybná hmota v rozkladu. A tak panování Kristovo má svoji říši pevnou a věčnou. Pro ni není hranic, dnešek, zítřek. Nad všemi stojí moc odvěká a její panování trvá nad všemi autoritami, ovládá je v přísném řádu, jako stát složený z menších a podřízených jednotek. Nad veškerou vůli lidskou stojí vůle Boží, nad všemi plány lidskými pne se plán Boží Prozřetelnosti. Nepomohou směšné vytáčky a rozpačité úsměvy. Čím dříve si lidstvo ujasní vládu království Kristova, tím dříve zhroutl se trůn rozumářství, stojící na hliněných nohou židovsko-pohanského náporu na státi, na společnost, ovládanou jen a jen hmotou.

Proto jediným východiskem z těchto poměrů současné společnosti jest uposlechnouti výzvy svatého Otce a pracovati na znovuzrození křesťanských zásad. Podívejme se na poměry domácí i v sousedství, aby tím spíše nám vynikla nutnost obnovy křesťanského království Kristova. Stojíme zde uprostřed Evropy v prostředí politicky i národně nám úplně cizím, uprostřed sousedů chladně při nejmenším desintegrovaných na vývoji a zdaru našeho státu. Pojem vlády stojí zcela na zá-
sá-
dách židovsko-pohanských. Neznáme nic jiného než hranice vytýčené milníky, obarvenými podle barev hraničících států. Za nimi je pro nás už jiný svět, poněvadž tam jiní lidé stojí pod jinými zákony. Hle, stará představa židovská o státě. Dále nedovedeme mysliti. Do nedávna opíjeli jsme se hesly otravného pacifismu, dokud soused nás nepoučil o nutnosti zřici se tohoto dědictví omšelé humanity Českých bratří.

Kdybychom však cenili národ jako kulturní jednotu, vysvitne nám jasněji pojem Kristova království, než když obraz národa stavíme do nepravdivého rámce etnografického. Duchovní statky národa jsou dokladem skutečné existence kmenové. A toto bohatství národní dovoluje, ba příkazuje, aby národy se spojily ke společnému duchovnímu rozmachu. Ovšem naskytá se otázka, jak tuto spolupráci upravit. Bylo by bezvýsledným tápáním hledati základ někde mimo křesťanství. Pro skutečnou spolupráci národa známe jediné východisko: světové poslání křesťanství. Tato jednotící myšlenka je mostem mezi národy, mostem stavěným z duchovních předpokladů, tedy pevných a trvalých.

Doposud opíjeli jsme se fantastickými představami, budovanými na nesmyslných konferencích politiků a národohospodá-

ství? Tato otázka jest spojena s jinou otázkou, totiž poměru církve a státu, protože všechna náboženství jsou přelita do církevních útvarů a proto postavení státu k náboženství se konkrétně jeví jakožto postavení církve a státu.

Zde povstává již žárliivost a nedůvěra. Stát se obává o svoji supremacii, jako by mu unikalo něco z moci, jestliže jest tu náboženství organisováno. Protože ale církev se stará o svoje věci duchovní, protože jejím cílem jest zajistiti správný život a rozvoj náboženství, proto se nemohou střetnouti ony dva světy, z nichž jeden se stará především o to, aby se všem dostalo pravdy náboženské a aby se všem dostalo prostředků k uskutečňování oněch náboženských pravd. Konflikty povstávají, jakmile by chtěla státní moc zasahovati do toho pořádání hlásání pravdy a rozdávání oněch náboženských prostředků. Namítá ovšem státní moc, že se toto děje na veřejných místech, že se to děje osobami, které jsou zároveň také občany, ale stát musí prostě, chce-li opravdu zaručovati svůj smysl a svůj cíl, bráti člověka tak, jak jest, ve všech jeho kladných stránkách. Potírat, kontrolovati by měl jenom zlé, ale ne to, co tvoří podstatnou část jeho občanů, kteří jsou v něm nejenom se svými časnými potřebami, nýbrž i se svými potřebami nadpřirozenými. A jako každé společenství nějaké pravdy musí se seskupiti ve společnost, nemají-li býti tyto vnitřní formy ohroženy rozplynutím, stát musí počítati s touto potřebou vnější struktury onoho společenství náboženského. Jeho právem bude jediné hleděti na to, aby pod rouškou náboženství a organisace náboženské nepodnikalo se nic proti státní svrchovanosti nebo bezpečnosti.

Proto jest rozlučka teoreticky naprostým nerozumem, protože se nedá odloučiti ani v jedinci, natož v celku, jeho vnitřní a jeho vnější stránka. Za určitých okolností jest ovšem kolikrát rozlučka ze dvou zel menším zlem, když se totiž rozumí prvním a větším zlem pokus o zotročování církve jenom na policejní aparát a podobně. Neboť nikdy neprospívá náboženství zase až příliš velká pozornost a péče státní, protože stát v prvé řadě vždycky sleduje časné a pozemské cíle. Vidíme to u diktatur, které zaujímají, jak říkají, kladné stanovisko k náboženství. Jaké jsou jejich důvody? Obyčejně to, že náboženství jest základem státu, nebo že to a ono náboženství bylo státu prospěšné. Samo o sobě to nejsou důvody nemravné. Pro státníka jest to přece vlastně jediné rozhodující. Ale v tom právě tkví nebezpečí, že kdyby se státníkům dalo více moci nad náboženstvím, že budou všechno v něm nejenom k tomu cíli stáčet, aby sloužilo státní moci, po případě jenom i určitému režimu, což pak dělá náboženství svrchovaně odí-
osní, při neosvědčení se toho či onoho vládního systému, anebo při jeho zneužívání, protože pak se v něm zneužívá i náboženství a v tomto ohledu jsou lidé nesmírně, a to právem, citliví. Toto nebezpečí vrcholí v tom, že nejenom stát, nýbrž i lidé si pak navyknou jen takto hleděti na náboženství. A v tom pak jest nebezpečí kapitální, protože pak se hodnotí náboženství jako klerikalismus a zapomíná se na jeho vnitřní obrodnou přetvářející sílu, na jeho mravnost, na jeho zvedání člověka k ustavičné snaze o svoje osobní a mravní zdokonalení.

Jak se staví náboženství ke státu? Staví se k němu podle sv. Pavla a prvých apoštolů a podle konstant-

řů. Dnes vidíme krach těchto plánů, neboť tam, kde místo ducha postavena vláda hmoty, hrubého to pojmu proti vznešenému ideálu křesťanské duše, tam také nemožno čekat nic jiného, než hmotářský zápas bez vnitřní náplně.

Jak možno mluvit o království Kristově a hlásat myšlenku míru a pokoje, když duchovní hodnoty národů jsou postaveny do služeb pohanského uctívání člověka? Tomu porozumíme tím lépe, čím jasněji nám vysvětlíme základní myšlenka Adama Sivořítele bratří Čapků. Tam jsou v podivuhodné úplnosti ukryty všechny pasivní hodnoty hmotářského dneška. Pessimismus pohanského názoru na život i společnost, to jsou ty pylony naší společnosti, předpoklady pro dokonalé zpohansnění. Chápete proto nyní v plné kráse, co rozmnoží prapory lomeného kříže, neboť pod nimi se soustředila vzkrísená myšlenka pohanského ideálu státu? Veliký národ vyřadil se z Kristova království, neboť kdosi, jenž obchází tento svět, vydal německému národu pyšné heslo: Bohové jste. V této formě nejsrozumitelněji vynikl odboj proti království Kristovu, títo ctitelé lomeného kříže vymkli se ze jha kříže. Je-li pak toto království temnot rozděleno, nesmí nás to svěst k falešným nadějím. Neboť každá armáda potřebuje záloh. Ty pak mají v pravý čas vpadnouti do zad.

Křesťanství bylo a jest právě v této chvíli jedinou záchranou lidstva před katastrofou kulturní i myšlenkovou. Svými názory povznese křesťanství člověka k nebi, které je sídlem Ducha. Proto prolínání života ideou křesťanskou znamenáme jako největší rozmach kulturního života. Jsou sice popěrači této skutečnosti, jasné každému nepředpojatci, ale těm schází k pořízení jakýkoliv důvod, přijatelný zdravým rozumem.

Království Kristovo bylo již na zemi, ustaveno jsouc v neviditelné formě v srdci každého křesťana v onom velikém hesle o lásce bliženecké. Ovšem to není fráze, ale příkazem samého Boha, tedy něco, co nemožno hodit pod stůl, když se to nehodí do krámu. A tak vidíme kolem sebe to tápání, hledání, čím by svět vyléčil své rozervané poměry. Není v tom zřetelně jasné a nezměnitelné oslepení duše, která pozbyví Boha, nemá jiné cesty pro svůj rozvoj. Ještě nedávno viděli jsme, jak slabí a bezmocní křičeli pod okny mocných proselitů Boje, že jedině mír, mír lidskýma rukama zrobený, zachrání národy. Dnes jako na obrátku největší žvanilové pacifismu oblékají se v lesklou zbroj a směšnými postoji chtějí namluviti svoji nebojácnost. Jako hloupě si vedli, roznášejíce od domu k domu humanitářská hesla pacifická, tak dnes jsou směšní ve své kohoutí bojovnosti. To vše se však děje pod tímž sluncem, pod sluncem Satanovým. Jak daleko byli od míru Kristova, tak dnes jsou vzdáleni všech milostí, jimiž on obdařil statečnou srdce svých bojovníků.

Katolická církev modlí se při mši sv.: „Pane Ježíši Kriste, který jsi řekl apoštolům svým: „Pokoj svůj zanechávám vám, pokoj svůj dávám vám...“, rač církev svou zachovati v pokoji a jednotě...“ Ovšem tento mír není mírem nečinnosti a lehosti, kdy všechny zbraně vypadnou z ruky, nýbrž něco zcela

jiného, neboť týž Kristus řekl, že přinesl na svět meč. Jak to srovnati s tím heslem, jež sv. Otec vepsal do znaku království Kristova? Království Kristova nemožno dosíci nečinností a lelkováním, při čemž se jenom mluví a řečňuje. Bez boje žádný mír dosud nebyl získán. Proto Kristus přinesl meč na svět. Bojujice pro království Kristovo, bojujeme boj nejkrásnější, neboť pracujeme pro mír. Zde poznáváme pravou cenu míru, stavějícího na základech nejpevnějších: na víře katolické, která je skalou nedobytnou, věčnou. Jedině ten mír je mírem pevným, stojí-li na půdě této církve. Ukázala se vratkost, ubohost a bezmocnost světového míru, pravé semeniště svárů, upevňovaného předem ztracenými konferencemi. Jak proti této zmiňující nesourodé hmotě vznešené stojí království Boží nad národy a státy, hledící k věčným statkům člověka, toho ubohého tvora o něhož se každý stará, jen proto, aby ho mohl ukováti do svých služeb. Jak je to směšné, když Kristovo Božské právo kralovati popírají lidé, kteří dovedou trošce kostí a masa — dávají tomu pyšné jméno Člověk — stavět nádherné památníky za to, že jim dali panem et circenses...

Království Kristovo, ustavené v srdcích křesťanů, to je jediná záruka pravého pokoje. Neboť jenom tehdy, až lidé stanou se veřejnými poddanými Krista, svého krále, může se mluvit o říši pokoje a míru. Až kříž umučení bude vryt do čela každého křesťana, pak jako ohnivý znamení bude mluvit za tisíce slov. Toto vojsko křesťanské, opášené modlitbou a oděné helmicí víry, bude státi u bran měst a pomezích stanic, aby sloužilo míru.

Po patnácti letech od té chvíle, kdy politikové světa prohlásili věčný mír a pokoj, ořásá se svět znovu hrozivými přípravami, aby místo slov diplomatů promluvil meč. Kdo ještě včera mluvil o míru, ten má plná ústa bojových hesel. Jen na jediném místě světa stojí trůn vládce, který vydal heslo pokoje. Neboť jen on dovedl to říci těm bývalým už dnes pacifistům, že jenom duchovní království Kristovo, stojící nad všemi národy, může býti zárukou míru, neboť v něm nebude nepřítel. Proto ne falešní hlasatelé pacifismu, ani ohniví budovatelé silných armád, ale jediné vojsko Kristovo může býti zárukou míru, který právě dnes je tak potřebný a žádoucí. Proto i my, chceme-li sloužiti svému národu a jeho říši, vstupme statečně do služeb Krista, jediného mocnáře, který nezkłame, neboť nebudeme sloužiti jepicovitým zájmům, ale budeme pracovati pro věčnost bez začátku a konce. A v této bezmezné říši že by nebylo míru?

Svět ořásá se však docela jinými hesly, neboť to má býti útok na Kristovo království, v němž d'ábel vidí bořitele své pozemské moci. Proti říši krvavých konfliktů stojí říše míru. Proti kříži stojí v čele odboje kříž lomený, znamení pohanské obrody. Svět řadí se na dva tábory. My, kteří víme, na čí straně je záruka vítězství, klidně se stavíme pod prapory Krista Krále. Neboť jedině pod nimi můžeme zvítěziti, jedině nad nimi jako duha míru se vznáší heslo vznešeného velekněze: Pax Christi in regno Christi. Bořivoj Benetka.

ního učení církve kladně. Nechce ale náboženství, jmenovitě církev uplatňovati svoji supremacii nad státem? Dnes jsou otázky již vyjasněny. Jde zde o dvojitý zájem, časný a věčný a v časném má stát naprostou svobodu, jen když se neporušuje spravedlnost a láska a když se neznemožňuje poddaným dosažení jejich náboženského cíle. V ničem pak jiném není stát podroben náboženství, než v tom, aby při správě se řídil nejvyššími, nejsvětějšími principy. To ale neznamená zotročení státu, nýbrž naopak jeho zvednutí. V otázkách čistě odborných zasahuje nábo-

ženství jen nepřímě, někdy velmi nepřímě, totiž požadavkem, aby i v nich se hledělo spravedlnosti a lásky, aby pro jedno nebylo zapomínáno na druhé. Tedy jde zde o koordinaci jenom ve vrcholných otázkách posledního smyslu státu a jeho moci nastává subordinační cíle přirozeného, jenž jest bezprostředním cílem státu pod myšlenkou náboženskou.

A i tato subordinační jest vlastně obohacením, protože znamená prostě spojení s vyšším, tedy ne ponížením, nýbrž pozvednutím k cíli, jež by si stát sám nedal.

Dr. J. Črnjagorski:

Utrpení slovanské menšiny v Italii.

Článek 19. konkordátu italského stanoví, že biskupy volí Sv. Stolica.

„Před jmenováním sdělí zvolené osoby italské vládě, aby se zjistilo, zda vláda nemá vážných politických námitek proti jmenování. Dotyčné řízení provede se co nejrychleji.“

Pro poměry mezi Vatikánem a fašistickou Itálií a tudíž i pro politiku Vatikánu proti jihoslovanské menšině jest charakteristická skutečnost, že od smrti arcibiskupa Dr. Sedje uplynula 3 léta, než byl jmenován nový arcibiskup a že fašistická vláda zamítla z politických důvodů celou serii kandidátů, jež na to místo navrhovala Sv. Stolica. Pro poměry v Go-

rici jest charakteristické, že plné tři roky mohl Msgr. Sirotti zcela nerušeně hospodařiti v gorické arcidiecézi, ačkoliv konkordát výslovně praví, že řízení ohledně jmenování biskupů má se provésti co nejrychleji. V tomto období dosadil administrátor na čisté slovinské fary 7 kněží pocházejících ze staré Itálie, ačkoli nebyl žádný nedostatek slovinského domácího duchovenstva, pomáhal poitalšňovati slovinský konvikt „Aloizijevišre“ a dávati pod policejní kontrolu, či přímo do konfinace skoro všechny profesory bohosloví. A když kterýsi oficiální římský list ve své neprozřetelnosti přinesl zprávu, že biskupský administrátor Sirotti vypovídal před konfinační komisí proti obviněným profesorům, místo aby jich bránil, tu začala veřejnost ukazovati na Sirottiho i jako na in-

spirátora novinářské kampaně proti terstskému biskupovi Dr. Fogarovi, s nímž Sirotti měl spor již jako ředitel biskupského konviktu v Kopru, tu teprve řízení o jmenování nového arcibiskupa se urychlilo. Italianisace církve v době, kdy Sirotti byl administrátorem gorické arcidiecése, pokročila již tak, že nový arcibiskup, o kterém jde hlas, že jest zdržlivý, těžko napraví křivdy, jež se staly v Církvi Slovincům, i kdyby měl nejlepší vůli.

Také terstsko-koprské diecési hrozí nebezpečí, že ztratí svého nynějšího biskupa Dr. Al. Fogara. Štvánice, kterou proti němu zahájil již v dubnu fašistický tisk, neměla sice dosud přímých důsledků — biskup jest vsutku na svém místě, — ale jest otázka, zda zde definitivně zůstane. Biskup Fogar jest národností Ital. Své italské národnosti nikdy neskrýval, ani za Rakouska jako katecheta v Gorici, ani v Itálii, kde stal se profesorem bohosloví. Za války se vši rozhodností bránil své krajany před rakouskými úřady.

Podle církevní statistiky žije v diecési terstsko-koprské 242.713 Jihoslovánů (Slovinců a Chorvatů). Od té doby, co letošního roku ve smyslu konkordátu přivtělen byl k terstskému biskupství děkanát Postojná, tvoří Slované v terstské diecési silnou většinu proti Italům. V istrijské části diecése byla pod nátlakem teroristických akcí — útoky na duchovenstvo, kostely i slovanské věřící — a později i na nátlak odpovědných fašistických úředníků zavedena skoro ve všech slovanských farnostech italština, v mnohých kostelích italští kněží všeobecně opustili slovinstinu či chorvatštinu, ačkoliv jsou to farnosti ryze slovanské. (V Šmarjích u Kopru na př. četníci zatklí členy mariánské družiny, kteří při procesi zpívali slovinské písně mariánské; udání stalo se na přímé udání italského kněze.) V této istrijské části italianisace Církve velmi pokračuje, ale fašistickým úředníkům zdá se to ještě příliš zdlouhavé.

Poněvadž terstský biskup hájil všeobecný zájem Církve, jež musí býti spravedlivá také vůči slovanským věřícím, začala v dubnu roku 1934 proti němu kampaň ve veškerém italském tisku, kampaň, jaké Itálie nezažila ani za dob liberálních vlád, kdy nebylo ještě konkordátu. Třeba ještě připomenouti, že italští nacionalisté v Itálii i v emigraci vícekrát napadli terstského biskupa z důvodů, že nechrání dosti práv jihoslovanské menšiny a že jest proti fašistickým úřadům příliš povolný. Popudem ke kampani bylo biskupovo rozhodnutí, kterým odmítl církevní oslavu památky strážce atentátu Viléma Oberdanka a jeho matky. (Oberdank byl nemanželským synem slovinské matky a německého otce, který však byl zcela italsky vychován a chtěl provést atentát na císaře Františka Josefa za jeho pobytu v Terstu. Rakouská policie však jej zatkla a dala oběsiti. Ober-

dank před smrtí odmítl přijati sv. svátosti. Proto také biskup nemohl dáti souhlas k nějaké církevní oslavě.) O těžké situaci biskupově věděli věřící, kteří při oslavě Dona Bosca uspořádali v kostele sv. Antonína demonstraci pro biskupa a chrámem ozývalo se nadšené volání: „Živio náš škof!“ (Ať žije náš biskup.) Policie dala hned nato hlídati zvláštní hlídkou biskupský palác a každý, kdo k biskupovi šel, byl zadržen, zjištěn a zapsán. Fašistický tisk vyčítal dále biskupovi, že za svojí návštěvy vyzýval své bohoslovce v gorickém semináři, aby byli vůči svým soudruhům slovanské národnosti více snášliví a aby se snažili rozuměti tužbám slovanské národní menšiny, že se jim bude snaže pak pracovati jako kněžím. Vyšetřování brzy nato zavedené ukázalo, že gorická policie měla mezi bohoslovci vlastního konfidenta. Biskup, zjistiv to za spolupůsobení zvláštní vyšetřovací komise, v níž zasedali také profesor Dr. Musizza a prof. Rutar, onoho bohoslovce vyloučil ze semináře. Důsledek rozhodnutí však byl ten, že oba profesori byli konfinováni na 5 let a vyloučený bohoslovec byl Sirottim přijat do jeho paláce. A tak před celou veřejností byl terstský biskup desauován a Sirotti znovu ukázal se bezohledným straníkem fašistických úřadů a odpůrcem slovanského i objektivního italského duchovenstva.

Po audienci u sv. Otce útoky proti biskupu Fogarovi sice ustaly, ale to neznamená, že by spor mezi Vatikánem a italskou vládou, který fašisté úmyslně vyvolali, byl definitivně skončen. Nijak není vyloučeno, že Vatikán, který si nepřeje sporů s italskou vládou, obětoval by terstského biskupa a jen z prestižních důvodů čeká na vhodnou příležitost a na okamžik k ústupu.

Jižní část Istrie spadá pod pravomoc porečského biskupství, jež spravuje starý a nemocný biskup Pederzoli. Proti požadavkům fašistických úřadů neprojevili žádného odporu. Také i v této diecési jsou Slované (Chorvati) ve většině proti Italům, a to poměrem: 88.002 proti 57.852. Před italskou okupací bylo v porečské diecési 59 kostelů, v kterých kněží hlásali slovo Boží v chorvatském jazyku. Působili zde 52 slovanští kněží. Fran Barbalič píše ve své knize „Náboženská svoboda Chorvatů a Slovinců v Itálii“, že 1. ledna 1931 bylo již v celé diecési porečské jen 11 (jedenáct) kněží slovanské národnosti. První čin italského duchovního, který přijde na slovanskou faru, je ten, že z kostela odstraní chorvatský nebo slovinský jazyk. Poitalšňování všech chorvatských farností v této diecési je skoro již skončeno. Chorvatští věřící se vyhýbají kostelům a ještě dnes chodí po vsích mnoho dětí, i patnáct let starých, které ještě nepřijaly svatých svátostí.

(Pokračování.)

Praha a Berlín.

Před nedávnem řekl mi vždy humorný dr. F. X. Novák o jistém činiteli z našeho tábora: „O něm platí zásada: Chceš-li poznati ženu, její povahu, celé vnitřní její založení, pak musíš se s ní oženiti. A teprv bezprostředním stykem utvoří si člověk správný úsudek.“ To platilo o onom muži. Teprve zblízka že je patrné, jaký je.

A totéž platí i o Praze, i o pražském katolicismu. Je pravda, v Praze je mnoho, nesmírně mnoho potěšitelného. Je to hluboká pravda, že katolicismus v Praze je na potěšitelném postupu. Ale stejně je také pravda, že u nás je stínů, nesmírně mnoho stínů, a že pražský katolicismus ani zdaleka není na takovém stupni vnější i vnitřní zocelenosti, na jakém by měl býti, aby konečně mohl začít radikálnější a úspěšnější výboj o duše, které se nám odcizily odpadem, nebo které zvlažněle zůstaly dále v katolické Církvi. Jste-li na kázání ve farním kostele, k němuž přináležejí celé desetitísíce katolíků, pak uslyšíte slova největší spokojenosti, sešlo-li se do svatyně několik málo set lidí, tvořících mizivý zlomek všech farníků. Jsme spokojeni, přikleká-li ke zpovědnici a ke stolu Páně víc a více farníků, ale zapomínáme uvážiti tu okolnost, kolik jich tak nečiní, a byl by to počet, nad nímž bychom trnuli hrůzou. Kde cílevědomě a stále se pracuje, tam, pravda, jsou poměry lepší. Ale ani tam není všechno zlato, co se leskne, i tam je

okruh těch, kteří pevně s Kristem a jeho oltářem jsou spjati, nepoměrně malý. A toho pravého pochopení mezi katolíky je tak málo. Tolik se u nás volá po katolické škole. A výsledek, nebo lépe řečeno, pravý stav? Klášterní škola, rodičové děti, které tam chodí, nepatří — aspoň ne vesměs — mezi chudé. Všecko však můžete po nich chtít, jen to ne, aby svým dětem koupili katolickou učebnici náboženství. Mizivě procento tak učiní, ač jde o knihu, kterou děti potřebují několik let. — A ještě jiný obrázek. V kostele k biřmování a k visitaci sejdou se děti i rodiče. Ndp. arcibiskup obětuje mši svatou. Je pozdvihování. Velká většina rodičů, kmotrů a kmoter — nekleká. Dokazujte pak dětem, že je jejich povinností pokleknouti při nejsvětějších chvílích mše svaté, když doma schází příklad, když toho nevidí u rodičů. Vyjdou ze školy, a kdyby katecheta po všechna léta se rozkrájel, mnoho, velmi mnoho z jeho nejpoctivějšího, nejpříjemnějšího snažení přijde nazmar jen a jediné proto, poněvadž doma, i v „katolických“ rodinách, není dobrého příkladu. A že i společná modlitba je raritou v „našich“ rodinách, o tom se přesvědčí katecheta až příliš záhy. Příliš mnoho je toho povrchního, pozlátkového. A proto nemůžeme s výbojem stále a stále s místa.

Rýmuje se to tak divně — volati po katolické škole a dítě posílati do Sokola. Volati po náboženské výchově a nedbat na ne-

dělní docházku do kostela. Ale až se to obojí vůbec nerýmuje, je to věc u nás tak častá.

Chceš-li poznati ženu, pak se s ní musíš oženit. Chceš-li poznati pražský katolicismus, pak jej nejlépe poznáš nejbližším stykem s lidmi, s dospělými i dětmi a seznáš tak, jaké nejen úžasné mezery, ale přímo propasti u nás jsou.

A katolicismus jinde? Mnohému a přemnohému mohli bychom se přiučiti, kdybychom častěji se podívali, jak jinde se uplatňuje katolicismus, jaké tam dělá pokroky a co bylo předpokladem a podmínkou těchto pokroků. A statistiky, které občas se před námi vynoří, mluví přesvědčivěji než co jiného o tom, jak jinde se pracuje. A s úctou a úžasem jsem sledoval statistiku vývoje katolického Berlína za minulý rok, který byl pro katolíky rokem velmi těžkých zkoušek.

Je to obdivuhodné, jak všemi silami se katolíci v Berlíně v prvé řadě snaží, aby doplnili síť domů Božích, katolických chrámů. Počet kostelů vzrostl od roku 1920 do konce minulého roku z 42 na 65, tedy o víc než padesát procent. A to v době krise, v době, kdy nezaměstnanost v hlavním městě nad Správou je procentuálně mnohem větší než u nás v Praze a kdy počet katolíků ve Velké Praze převyšuje počet katolíků ve Velkém Berlíně. Poslední katalog pražské arcidiecése vykazuje pro tři vikariáty Velké Prahy úhrnný počet katolíků 490.806, zatím co ve Velkém Berlíně koncem minulého roku jich bylo 475.092. V Berlíně, kde do všech důsledků se praktikuje zásada, aby žádná farnost neměla více než 10.000 katolíků, přibýlo od roku 1920 23 kostelů a počet kaplí vzrostl z 59 na 89, u nás ve Velké Praze přibýly jen čtyři nové kostely — Vinohrady, Vrsovice, Vysočany a Dejvice a několik málo kaplí na periferii — k nim počítám i strašnickou svatyni a kapli v arcibiskupském gymnasiu v Bubenči. Je to přímo do očí bijící nepoměr, uvážíme-li dále, že kostel v Dejvicích nepostavili věřící, stejně jako kapli v Bubenči, ale ndp. arcibiskup dr. Kordecký a že u všech ostatních chrámových staveb jistě také notně přispěli naši arcipastýři. V Berlíně toho není, tam nemá biskup z čeho podporovati novostavby chrámů.

Pro nás dosti značným zatížením, jakého v takové míře v Berlíně nebylo, byly opravy kostelů, ale tu obnosy dosti velikými přispěl stát nebo země a město, kdežto v Berlíně této podpory nebylo nebo takřka nebylo.

V roce 1920 bylo v Berlíně 118 kněží působících v duchovní správě, loni jich bylo již 173. U nás není možno přirovnati tyto dva roky, poněvadž rok 1920 a doba těsně následující byla nejobtísnější na bloudění v řadách kněžských. A ani o loňském roku není možno podati přesný obraz — pojem „kněží působících v duchovní správě“ je příliš široký a velmi často, listujete-li v pražském katalogu duchovenstva, se zastavíte a zamyslíte: Mohu onoho důstojného pána počítati mezi kněze působící v duchovní správě nebo ne? Berlínská statistika vypravuje, že v roce 1920 připadalo na jednoho kněze v Berlíně 3639 věřících, v roce loňském již jen 2746, a že i tento počet dozná radikálního snížení tím, že 27 kněží katolických působí v různých církevních ústavech. Ale i přes to je počet katolíků připadajících na jednoho kněze v Berlíně nebezpečně veliký. Je to velkoměsto, diaspora, s nebezpečnostmi k nespočítání četnými, a katolické Holandsko nebo Belgie jsou tak šťastné, že jeden kněz nepřipadá ani ne na tisíc duší. Právem se domnívám, že po této stránce bilance u nás v Praze bude lepší. Ovšem, záleží u každého jednotlivce na zájmu, na agilitosti, na obětavosti. A neméně na tom, proč to dělá. Zda ke cti a slávě své osoby nebo jména Božího. K tomu, aby se mohlo mluvit o ideálu, má po této stránce Berlín velmi, velmi daleko. A jistě by nás žení tamní duchovní správa mnohem více překvapovala, kdyby bylo více kněží.

Když katolíci v Berlíně budovali nové chrámy, a jde většinou o mohutné svatyně, nebudovali uprostřed nejživějšího velkoměsta nebo na periferii jen chrámy, ale budovali současně i fary, i spolkové místnosti, bez nichž je nemyslitelná moderní pastorační práce. Tím větší bylo pak finanční zatížení pro katolíky berlínské.

A ještě jedna věc, která u berlínských katolíků tolik mluvovala a imponuje: Katolický tisk berlínský má dostatek — inzerátů. A u nás? Jak na tom my jsme uboze... Bolestná stránka všeho katolického tisku u nás — výnos z inserce je minimální. Několik málo inserátů nám vypravuje v našich listech o tom, že by jako některý výrobce nebo obchodník měl zájem na nás. Chápu to: Německo mělo svého skvělého Kolpinga, pochopilo jej a v jeho duchu vychovalo dorost. My jsme to — nebo otčové a dědečkové naši — zaspali. A dnes církevní dignitář, chce-li se dáti fotografovat, stěží najde mezi fotografy praktického katolíka. A to jsem si vybral jen jeden jediný obor z té úžasné pestrosti řemesel a živností, s nimiž žijeme a jež podporujeme.

To však všechno bylo jen vnější. I když po stránce vnější berlínská diaspora je přímo skvělým vzorem nám všem. Ale i po stránce vnitřní je jím.

Barometrem každé farnosti je počet svatých přijímání. A platí-li to o každé farnosti, pak tím více to platí o farnostech ohrožených a velkoměstských, nebo v diapoře se nalézajících.

U nás o svatých přijímáních nebyla, pokud jsem měl příležitost sledovati, dosud vydána žádná statistika. Úřední statistika berlínská však zato hlásí, že v roce 1920, kdy ve Velkém Berlíně bylo 429.383 katolíků, bylo svatých přijímání 2.355.308, v roce 1933 pak, kdy, jak již uvedeno, v Berlíně bylo 475.092 katolíků, činil počet svatých přijímání 3.913.653. Roční průměr svatých přijímání, který v roce 1920 činil 5,5 pro hlavu, vzrostl během třinácti let na 8,2. Je to nesmírné, ba nejkrásnější „plus“, kterým berlínská pastorační se vůbec může vykáhati. A není to však jediné velké „plus“ — měl jsem svého času již příležitost

poukázati v našem tisku na to, jak skvěle a cílevědomě pracuje Charita v sousední říši, zatím co u nás stále je nesmírné pole, které leží ladem. K té věci vrátím se až jindy.

Konečně i po stránce svatých přijímání Praha se hýbe. Mám po ruce statistiku jen jediné, poměrně z nejmenších pražských farností, a ta mi praví, že tam bylo v roce 1926 podáno 5790 svatých přijímání, 1930 již — ač farnost početně mizivě vzrostla — 11.800, loni pak 17.155 a letos k 1. říjnu farnost tato může vykázati již 17.850 a na milosti tak bohatá doba vánoční dopomůže k tomu, aby komunikantů bylo daleko přes dvacet tisíc. Ale to je Praha stará, kde kostel sousedí takřka s kostelem a farnost s farností, ale což nová Praha? Jeďte elektrikou ven za Prahu. Směrem ke Krči: míjete Slupi, zdraví vás ještě Karlov i Vyšehrad, a pak fronta domů za frontou, malíčká kaple nuselská pro desetitisícovou farnost, a zase dlouhé fronty domů — nepočítám jinému účelu určený Pankrác — a ve velké, opravdu velké Krči jediný sálek v domě přerovských sestřiček, a zaplat Bůh, že jej máme... A tak se to má, ať se dáte na Smíchov nebo Břevnov, Hloubětín nebo Karlín, Kobylisy nebo Vysočany, Bubeneč nebo Dejvice. O nás neplatí jen bolestný výkřik Kristův, že žen by byla hojná, ale že málo je dělníků, ale o nás platí i to — že málo je stodol, chrámů Páně. A že dosud nikdo u nás se nenašel, který by dovedl tak účelně, ať se to komu líbí nebo ne, uspořádati akci budování chrámů, jak tomu je v Paříži, Berlíně, ba i v té v pravém slova smyslu žebrácké Vidni. Ba, u nás nebylo pohnuto ani se starou bolestí — upravit hranice farností ve Velké Praze i jinde, s věcí tak akutní. Strahovští, když se z klášterní brány dívají směrem na západ, pak už se dívají do — cizí farnosti..., do Břevnova a Střešovic.

Konečně namítne někdo, že počet svatých přijímání není ještě spolehlivou statistikou. A měl by — pravdu. Znáám kraje, v nichž farnosti se 700 nebo 800 farníky se mohou pochlubiti počtem ročních svatých přijímání daleko přes dvacet tisíc. Svědomitě vypracovaná berlínská statistika vypravuje, že v roce 1920 splnilo velikoční svoji povinnost 28,9 procent všech katolíků, počítaje i nemluvnata, o 13 let později 31,1 procento. Přimysleme si, jak veliké procento tvoří děti. Snad, ale jen snad polovice katolíků berlínských vyhověla povinnosti, ke které je vázána pod těžkým hříchem. Ale i přes to — zamysleme se, jak to chodí u nás. Zamysleme se nad Prahou, nad venkovskými městy našimi,.... I nad vískami. A nevím, kde všude by bilance byla tak nadějná jako ona, která nám vypravuje o tom, jak žije a zkvěta a také trpí katolicismus v třetí říši, v hlavním městě Hitlerově, kde se rodí nové pohanství. Kde nad uvědomělými katolíky stále visí Damoklov meč.

Není bez zajímavosti berlínská statistika, kterou, k vůli přehledu, doplňuji tuto stať:

Rok	Katolíků	Kostelů	Kaplí	Počet sv. přijímání	Velikonoč. zpověď	Kněží v duchovní správě	Kněží v ústavech	Křtů sv.
1920	429.383	42	59	2.355.308	124.001	118	24	6.587
1925	441.715	44	68	2.619.563	119.445	141	30	6.464
1930	464.614	58	87	3.200.468	134.632	164	31	4.584
1931	471.453	61	89	3.117.467	137.763	158	34	4.500
1932	477.357	61	89	3.500.395	130.864	177	25	3.962
1933	475.092	65	89	3.913.653	147.898	173	27	4.583

Úbytek katolíků v posledním roce je vysvětlitelný odlivem sociálně slabých katolíků na venek v důsledku krise.

Nápadný je však úbytek křtů svatých.

Než přes to platí:

Praha a Berlín. Tak jsem nadepsal tuto stať. Je nutno, abychom „poznali“ Prahu nejen z toho vnějšího, ale důkladně abychom se řídili slovy dra F. X. Nováka. A seznáme-li — a to je jisté, že tomu tak bude, — že máme u nás Achillovu patu nejen na patě, ale na celém těle, pak musí to býti pro nás pobídka k tomu, abychom na prahu jubilejního roku světce — papeže Pia X. tak cele se vmyslili a vžili do jeho hesla — vše obnoviti v Kristu. Hesla, které stejně platí kněžím i laikům. A abychom se pak pustili do radostné práce a požehnaného zápolení. Abychom vychovali lid náš k veliké obětavosti pro stánky Boží a slovem, příkladem, láskou, tiskem, prostě vším, co máme a čím vládeme, abychom pracovali na obrodě jeho duše. A dál, abychom se modlili, aby Bůh světlem svým osvětlil rozumy těch, kteří vedou, aby našli vždy správné a také i nové cesty, aby osvětlil i nás, kteří sloužíme a jsme prostými bojovníky v armádě Kristově, abychom nezbloudili, nikým a ničím se nedali znechutiti a stále vytrvali!

Frant. Maria Horák.

Nekrolog.

Práce patnáct let! To zasluhuje klid.

Skončil putování kdysi slavný „Lid“.

Roku tři čtvrti když měl po práci steré
dýmat kadidlem a psát jen pro některé,
nesnes to, jak praví bojovníci.

V vzpomínce mu rozžehněte svíci.

François Mauriac: Plnost životní.

Kdo se uchyluje do ohně, není zbabělý. Neboť je to naše síla, která změřila dříve naši slabost. Ale kolik síly vyžaduje poznání této slabosti! Nic nepomůže úhlavní postoj. Nezakryje mi rány, která hnisá, na nejtajnějších místech z vás.

Hřích, který zabíjí duši, znovu uhněte tělo k svému hnusnému odlesku.

Ti, kdož si vybrali činiti zlo, nemají více ničeho, co se mohou naučiti od nás.

Nežádej po lidech útěch, ale jejich tajemství v pokroku k Bohu.

„Uprostřed vás je někdo, jehož neznáte...“ Tato slova Jana Křtitele k farizeům opakuje dnes křesťan svým bratrům s radostí často nepokrytou. Jest třeba mnohé prominout obráceným; jest třeba pochopit jejich úžas z toho, že skoro nikdo netuší kolem nich nic o existenci pokladu, který odkryli.

„Uprostřed vás je někdo, jehož neznáte...“ Slova stejně přítomná dnes, jako když Jan Křtitel křtil, protože v měřítku, v kterém se svět obrací k pohanství, křesťanství rovněž se přiklání k svému zřídлу.

V tomto věku, kdy končí smrt zdrženlivosti, syna to Kristova, kde těla obnažená zbožňují slunce a vyhlédávají se na březích; kdy Virgil se nerdí více a otevřeně opěvuje lásky, které nedávno by byly nazvány hanebnými, — malý zástup těch, kteří setrvali ve víře, kteří vytrvávají pospolu, aby brali účast na lámání chleba, se těsněji stahuje kolem stolu a světla.

Odliv Ducha, v sebe se uzavírajícího, zanechává obnažené systémy přematuralisované, kde se inteligence obrací na prázdno. Malý zástup těch, kteří setrvali, nalézá radost prvních žáků: úzkostlivá radost, že drží tajemství.

Tento zbytek záblesku posléze se rozptýluje a vlivem zařízení a mravů bledne a zhasíná! A všude nic nemá převahu nad pramenem světla. Ó nedotčená sílo! Odevšad srážená, soustřeďuje se v duších, uděluje jim moc, činí jim násilí. Svět je pln návratu těchto plamenů, jichž nikdo nezná. Není nijakého velkého tisku pro události duchovního řádu. Skutečná historie se nevypravuje.

Nevadí nic, že dnešní křesťan má úzkost ze své samoty. I za dob víry byly tyto slzy svatých, že Láska nebyla milována.

Svatostánek bývá opuštěn ode všech křížovatek světa. Nepředstavitelné opuštění Boha.

Stůj co stůj jest třeba mluvit, přemoci svou bázlivost, svou touhu. Jest třeba vrátit lidem chuť Blaha. Obludný křik Oscara Wilde: „Žádné štěstí, radost!“ prýští z útrobního nejmutnějšího lidstva. Je to skutečně křik opakovaný tisíci hlídkami. Slyšíme, jak se zvedá za noci, zcela blízko nás. Ale skutečné jméno blaha je Mír, který vyžaduje mlčení. Jakmile bývá člověk zbaven tajemství své radosti, jest zavalen zmatkem. To bylo v úterý velikonoční. Každodenní officium skrývá výstrahu pro každého věřícího zvlášť. Tak onoho úterý člověk zpečetil tato slova, jež byla pro něho samého: „Dicant nunc qui redempti sunt a Domino.“

Co dnes řeknou ti, kteří jsou znovu vykoupení Spasitelem.

Nejlhostejnější člověk, jakmile žije podle Krista, neustává smýšlet na bližní, je posedlý bližními. Připomínám si dopis jedné čtenářky „*Utrpení křesťanova*“, pobouřené slovem, které jsem tam uvedl, ostatně nepřesně, od svaté Terezie: „Učte se pozorovat věci, jako by byly jen Boží a vaší duší ve světě.“ Toto se dá pochopit jediné obcováním svatých, jednotou v mystickém těle Kristově, že samota s Bohem není hlubokou jednotou s dušemi. Pro tuto čtenářku zvlášť vynímám těchto několik řádek z obdivuhodné knihy abatýše od svaté Cecilie ze Solesmes, *Život duchovní a modlitba*.

Ve své palčivé touze přitáhnout plně k sobě duše až k jednotě, Pán používá ještě jiné válečné lsti: podněcuje stále ty, kdož došli božské jednoty, aby naléhali na ostatní s touze horoucností. Čím více jsou duše u Boha, tím více jsou pro ostatní silou přitahlivosti, tím více také se vyznačují horlivostí, s kterou činí násilí nebi. Takto se již dá získat neviditelný svět, který se později ukáže našim očím uchváceným, a v jehož lůně rozjímáme mystický čin souvislosti nadpřirozené, nejen ve smyslu, jak jest obecně pojímán, ale ve smyslu mnohem hlubším, v němž lze říci, že svatí se rodí ze svatých podle nevyjadřitelného rodu ex Deo.

Na tuto duchovní lásku jest třeba klásti přízvuk. Kristus nás nejprve léčí z naší lhostejnosti. Posedlost spásou bližních může se i stát často překážkou v rozvoji věrného, který, jakmile byl u sv. přijímání, se stará o to, aby mluvil k Bohu o těch, které miluje, na místo aby přebýval v mlčení zbožnosti.

Člověk nově zrozený k Milosti nemůže se spokojit tím, že nesdílí svou radost. Kolik je mu třeba času, aby si uvědomil, že, jestliže zmůže hodně pro bližní, je to jen v měřítku, v jakém jim zůstane neznámým! Není žádné síly ve volbě Boha: „Non vos me elegistis sed ego elegi vos.“ Zůstává na něm, aby činil násilí? Snad... Ale svatí nás učí, co je to činit násilí Bohu a co jich to stojí: nejmenší vikář z okresu dává, *on rovněž*, svůj život za hříšníky. Propátrejme přece cit naší úplné bídě.

Člověk se pozdvihuje, bývá přítomen mši svaté, přijímá. Následující všechny hodiny jsou spoutány Bohem. Ať pracuje, ať rozjímá, ať rozmlouvá, posvěcující Milost prosahuje jeho celý den, tam, kde byl vždy nakloněn k omrzelosti a k děsu ze samoty, vidíme jej navždy vyléčeného. Být sám bývá vždy nezůstávat sám, tento absurdní požadavek bývá podivuhodně upokojuván.

Kdo z nás by se odvážil popírat, že jej nemučí náraz děs ze světa a bezmocnost přebývat samotén v svém pokoji? Stůj co stůj jest třeba vyjít, uniknout těmto čtyřem stěnám, stolu, křeslu a inkoustu, této postavě vyhublé, která se odráží naproti nám v okně. Ale jsme náhle mezi lidmi, a stáváme se jedním z nich, mnohem výsměvačnějším, mnohem hořčím, tvrdším, nežli ti, kterým se vysmíváme. Tedy se rozpomeneme na opuštěný pokojík, čtyři stěny, knihy, mlčení. Abychom tam našli štěstí, stačí, sníme, jediné duše, stačilo by, kdyby tam bylo jediné duše milované blízko nás: ale krátké chvíle času, které nám může dát, čím jsou, než ztraceny v ustavičné tvrdosti, kterou pro milující srdce není nic jiného, než nekonečná nepřítomnost? Přijde a už víme, že se chystá odejít; sedne si na chvíli, křídla již rozevřená. Sní o tom, co právě bude dělat za hodinu, večer, s neznámými. Její život kříží náš život v tomto nevnímátném bodě, který není štěstím, — stěží přerušným utrpením.

V lidské lásce je jako krátká výjimka připuštění štěstí; a každý z nás si připomene několik hodin klidné radosti, den, rychlou cestu, malý ostrov, na němž nabral dechu, okamžik, láska vysílená — jako stěhovaví ptáci padají na loď nad plným oceánem, když jsou u konce se silou. Ale kolik milenců se po dejme zaříditi svůj vztah úplně s hlediska této nevyslovitelné jednoty, jejich štěstí padá samotnou toužto jednotou: to je trest dvojic, který studují s takovou zálibou romanopisci tohoto věku.

Ze vši naší literatury vyplývá toto tvrzení, že lidská láska se horší, že se ničí a že zmírá, jakmile milenci mají v úmyslu zřici se trýzně a být samotní.

Mezi smrtelnými úzkostmi z nepřítomnosti a toužto ustavičnou přítomností, které neodporuje žádná láska, co zvolí? ! Přel. Karel Vach.

Estetika jesuitského řádu.

Na okraj Vašicových edicí.

Vydáním barokového cyklu „Písní o čtyřech posledních věcech člověka“¹ dovršil olomoucký univerzitní profesor PhDr. Josef Vašica první část svého edičního plánu, pojetého velkoryse za účelem rehabilitace poesie českého baroku. Řadu dosavadních svých publikací vytěžil vesměs z produkce českých Jesuitů a projektovaným výběrem jesuitské lyriky protireformační dovrší jednou poznání této oblasti uměleckého tvoření.² Svým edičním úsilím umožnil nám Josef Vašica studium památek, zapomenutých v prachu starobylých knihoven. Dnes, kdy zejména výše uvedený cyklus eschatologických písní a Bridelova báseň „Co Bůh, člověk?“³, jsou v ruce širších kruhů české inteligence, lze se snad konečně odvážit pokusu o syntetičtější

estetické zhodnocení textů,

pokládáných do nedávna za nedochůdčata starší lyrické literatury české. Soudím, že takový pokus bude všeobecně vítán dnes, kdy se jeví tolik zájmu také o barok literární. Družina těch, kdož se odhodlaně prosekávají houštinami zanedbaných porostů barokové slovesnosti, roste. Na Parnas českého baroku útočí se již s mnoha stran, nejhouževnatěji právě Josefem Vašicou, Zdeněkem Kalistou,⁴ Jaroslavem Durychem⁵ a jinými.⁶ Dozrává tedy již chvíle, kdy lze zahájit diskusi o umělecké stránce poesie barokové. Tyto marginálie chtějí k ní být skromným podnětem. Básnické a prozaické plody, které Josef Vašica až dosud z barokové literatury vybral a vydal, uzrály vesměs na slunci

estetiky jesuitské,

vyrůstající z podnětů Ignáce z Loyoly. Tento termín jsme během posledních let slyšeli a četli častěji, aniž by nám byl jeho obsah vyložen přesněji vědeckými definicemi. Estetika jesuitská, tím méně pak užší poetika jesuitská, nebyly vlastně nikdy napsány. Ani členové samotného Tovaryšstva Ježíšova se o to nepokoušeli. Ve světové literatuře nestává díla, z něhož by mohl dnešní literární badatel pohodlně poznati

kánón jesuitské krasovědy,

kterékoliv oblasti uměleckého tvoření. Ani literatura německá, tak hojně a všestranně se zabývající o problémy svého baroku,⁷ nevytvořila dosud zevrubného díla, spokojující se monografiemi, převážně tkvícími v revuích a sbornících.⁸ Jsme dostatečně poučení o historické stránce věci, o některých slovesných útvech baroku německého, o určitých problémech stylistiky,⁹ máme po ruce i pokusy o výběry lyrického baroku německého, katolického i protestantského,¹⁰ zejména pak pečlivé edice jednotlivých básníků.¹¹ Čekáme však dosud na řádně vědecky vybavenou, soustavnou estetiku a poetiku. Stejně francouzské badání Brémondovo utkvělo převážně na živlech nábožensky kulturních a historických, všímajíc si jen mimochodem i stránek estetických.¹²

¹ Písně o čtyřech posledních věcech člověka. Vydal a kritickým doslovem opatřil Josef Vašica. Vyšly jako šestý svazek „Pourovny Edice“, již vede a vydává Václav Pour. Upravil Albert Vyskočil. Vytiskl Jan Mucha ve Velkém Meziříčí. Praha 1934. Edice obsahuje: Píseň o smrti 11 až 26. Rozjímání o soudu 27 až 44. Rozjímání o pekle 45 až 62. Rozjímání o nebeské slávě 63 až 80. Poznámka literárně historická 81 až 93.

² Dosavadní ediční činnost Josefa Vašici vykazuje tisky: Bedřich Bridel, Rozjímání o nebi v noci na jitřní Božího narození (Olomouc 1931). Petr Kanýzius, Katechismus katolické (Olomouc 1931). Bedřich Bridel, Píseň o Svatého Prokopa kněžství (Olomouc 1932). Jan Tanner, Život Albrechta Chanovského (Praha 1932). Bohumír Hynek Bílovský, Vín ze svadby v Káni (Stará Říše 1933). Bohumír Hynek Bílovský, Církevní Cherubín (Olomouc 1933). Bedřich Bridel, Co Bůh? Člověk? (Přerov 1934). Písně o čtyřech posledních věcech člověka (Praha 1934). Srovnej: Vilém Bitnar, Na okraj díla Josefa Vašici, Lidové Listy 13, 1934, 198.

³ Bedřich Bridel, Co Bůh? Člověk? Do tisku připravil Josef Vašica. Podle osnovy Antonína Lískovce vytiskly Lidové závody tiskařské v Olomouci. Vydal Bohuslav Durych v Přerově 1934 jako jedenáctý svazek edice Delfín. Edice obsahuje báseň 9 až 46, studii literárně historickou 49 až 65.

⁴ Docent Karlovy university PhDr. Zdeněk Kalista vydal knižně monografii o zrození barokního kavalíra „Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic“ (Praha 1932), studii a výběr „Z legend českého baroka“ (Olomouc 1934), „Úvod do politické ideologie českého baroka“ (Brno 1934).

⁵ Jaroslav Durych vydal překlad barokních „Výkřiků Svaté Terezie de Jesús“ (Praha 1909), výsledky svých studií o českém baroku básnický zhodnotil v románě „Bloudění“ (Praha 1929).

⁶ Práce jiných autorů, pokud se dotýkají našeho tématu, uvádím na příslušných místech.

⁷ Našeho tématu dotýká se zejména spis Wernera Weisbacha, Der Barock als Kunst der Gegenreformation (Berlín 1921). Protestantsky orientován je spis Viléma Hausensteina, Vom Geist des Barock (Mnichov 1921). Českou kulturu barokovou zpracoval Bedřich Benedikt, Franz Anton Graf von Sporck (Viedeň 1923).

⁸ Nejsoustavněji o poesii německého baroku pojednal dosud

Literatuře anglické teprve letos dostalo se o baroku díla soustavnějšího.¹³ Tím méně lze doufat, že by takové soustavné dílo mohlo být vytvořeno v dohledné době u nás, kde jsme teprve na počátku cílevědomějšího badání. Všude jinde vychází badání z literárně historických seminářů universit, u nás jsme však po této stránce bez opory. Máme sice na našich třech universitách několik vědecky pracujících seminářů, ale pro většinu z nich studium barokové poesie dosud neexistuje. Představitel literární vědy stojí na stanovisku Jaroslava Vlčka, přes to, že je dnes již překonané. Ani velké dílo Jakubovo nepřineslo pokroku.¹⁴ Až posud byly to jen iniciativy brněnského profesora Stanislava Součka, které nám darovaly bohaté monografie o latinském dramatickém baroku jesuity Karla Kolčavy¹⁵ a o české jesuitské hře vánoční.¹⁶ Jinak badání spočívá až dosud pouze na bedrech jednotlivců, stojících stranou oficiálních dílen literární dějepisných, mezi sebou pak nesdružených. Pokusy o takové badatelské tovaryšstvo ztroskotaly.¹⁷ Nezbyvá tedy, než aby také v oboru krasovědném započalo badání jen soukromě. Pokus, který dnes zahajují, v pohostinném „Živoť“, nemůže být definitivní. Víme dnes již bezpečně, že

český barok literární

liši se značně od útvarů, jež se vyvinuly v jiných národních kulturách barokových. Výsledky cizího badání nelze proto jen tak zhlou aplikovat na naše poměry. Náš barok náleží především do skupiny těch forem, které krystalisovaly pod tlakem zápasů s nekatolíky a jsou proto označovány výstižným termínem

baroku protireformačního,

na rozdíl od pouhého procesu obrozování katolicismu již existujícího. Tím se již povahově odlišuje od oněch barokových zjevů, jež u jiných národů západní a jižní Evropy měly hned z zárodků spíše charakter umělecký, estetický, nikoliv tak výhradně náboženský, etický, jako u nás. Tím obtížnější je pak ovšem badatelské úsilí o zjištění umělecké povahy tohoto českého baroku literárního. Výklad nelze tu započít jinak, než od samotných základů politicky a kulturně historických. Také nedostatek monografií donutí badatele dosadit prozatím hypotézu tam, kde není absolutní jistoty dokladové. Protože se nám jedná o zjištění prvků estetiky jesuitské, musíme si hned na počátku uvědomiti i odlišný ráz

české mise jesuitské

v našich dějinách. Kdežto jinde snažili se Jesuité spíše o prohloubení a zvnitřnění náboženského života samotných katolíků, renesanční kulturou pouze zvlažňovali, nikoliv od říma odpadlých, český Jesuita vedle takového úlohy musil řešiti problém mnohem ožehavější, vynucovati rekatoлизaci živlů nekatolických, stojících u nás většinou příkře proti římské církvi. Tím je nám dán i ráz i postup vyšetřování zrodu a vývoje jesuitské poetiky našeho literárního baroku.

Herbert Cysarz, Deutsche Barockdichtung (Lipsko 1924). Drobných studií časopiseckých je množství, badatel je najde bibliograficky zachyceny v berlínské revui „Das litterarische Echo“, nověji „Die Literatur“.

⁹ Také českému badateli poskytnou poučení spisy, jež vydal Karel Viětor, Geschichte der deutschen Ode (Mnichov 1923), Günther Müller, Geschichte des deutschen Liedes (Mnichov 1925), Karel Viětor, Probleme der deutschen Barockliteratur (Lipsko 1928). Z časopiseckých statí vyniká Hübscherova, Barock als Gestaltung antithetischen Lebensgefühls (Euphorion 1922) a Strichova; Der lyrische Stil des 17. Jahrhunderts (Mnichov 1916). Jinou literaturu uvádí: ještě Zdeněk Kalista, Co jest barok?, Filosofická Revue 6, 1934, 71, 118.

¹⁰ Upozorňuji aspoň na méně známé publikace Rudolfa von Delius, Die deutsche Barocklyrik (Stuttgart 1921), Hanuš Schauer, Dichtungen des deutschen Barock (Lipsko 1926) a téhož Literarische Zeugnisse zur Poetik und Kulturgeschichte des deutschen Barock (Lipsko 1926).

¹¹ Pro naše badání důležité je zejména pečlivé vydání Angela Silesia, které pořídil ve třech svazcích Hans Ludwig Held, Sämtliche poetische Werke (Mnichov 1924). Do češtiny bylo z německého baroku hojně překládáno již v XVII. a XVIII. věku, zejména znám je básnický překlad jesuity Felixe Kadlinského, Zdoroslaviček (Praha 1665), uvádějící k nám dílo německého jesuity Bedřicha von Spee (Trutznachtigall, Kolín 1649). Teprve v našem věku věnoval zájem Angelu Silesiovi Alois Lang (Cherubinský poutník 1909 a 1922), Abrahamu a Santa Clara Václav Stoklas (Pamatuj Vidni! 1912) a Karel Dvořák (Svatý Václav 1934), Kryštofu Grimmelshausenovi Jaroslav Zorálek (Dobrodružný Simplicius Simplicissimus 1929).

¹² Epochálním dílem pro poznání francouzského baroku je několik svazků „Histoire littéraire du Sentiment religieux en France“, jež od roku 1919 vydával jesuita Henri Brémont v Paříži. Pro naše téma důležitá je monografie, již vydal Charles Dejob, De l'influence du Concile de Trente sur la Littérature et les Beaux Arts chez les peuples catholiques (Paříž 1884).

¹³ Vydal je německy Paul Meissner, Die geistesgeschichtlichen Grundlagen des englischen Literaturbarocks (Mnichov 1934). Naše české zmínky o baroku shakespearovském a drydenovským jsou dosud nepatrné.

¹⁴ Jan J a k u b e c v dvanácté hlavě svých „Dějín literatury české“ I, 1929, 872 až 886, nadepsané „Česká literatura v době protireformační“, vypsal přehledně obsah básnické produkce českého baroku, použiv nového materiálu, zejména biskupem Podlahou sneseného. Celkem však ani on, ani Jaroslav V l č e k v druhém vydání čtyřsvazkových „Dějín české literatury“ (Praha 1931) nepokročili od vyličení Josefa J i r e č k a z let sedmdesátých a osmdesátých, které misty až doslovně přepisují.

¹⁵ Bohumil R y b a, Literární činnost Karla Kolčavy, Časopis Matice Moravské 50, 1926, 434.

¹⁶ Stanislav S o u č e k, Rakovnická vánoční hra. Spisy Filozofické fakulty 29, Brno 1929.

¹⁷ Pražská „Lidová Akademie“ započala dne 11. ledna 1933 konference za účelem ustavení „K r u h u p ř á t e l b a r o k u“, ale činnost její uvázla již koncem dubna 1934.

Vilém Bitnar.

Jacques Maritain: Poesie.

Špatně se hájí umění před nečistým andělem, který jej křiví a který chce vše *užít* pro svou samolásku, jak obět sebe sama, již činí srdce ze sebe, tak i svou slabost, ba i Boha samého. Velice dobře toto známe, můj drahý Jene, všude vidíme tuto komedii, které dodává nového lesku a čerstvý pokrm náboženské pocitnutí ve světě písemnictví, ježto prohnání domýšlivci těží ze všeho.

Ale rovněž víme, že hodně publikánů a nevěstek předejde do království nebeského spoustu spravedlivých, spokojených se sebou. Je zde svědectví Našeho Pána. Nalézá tam více nevinnosti v srdci než u chrámových kasuistů.

Jediné pýcha ducha přerušuje čistou láskou nestvořenou. Jakkoliv bývá vidoucí, umělcova bláhosť zůstává zpravidla dětinská, nedosahuje této vysokosti hříchu. Není si jist svou spásou, ví, že špatně platí desátek z máty a kmínu a že není lepší ani než poslední z lidí: je hračkou milosrdenství.

V umělci je díl literáta: dvojí srdce, herec, který chce napálit Boha.

Je rovněž tvůrcem, často básníkem: žák Stvořitele.

Bůh se nedá napálit, nenávidí literaturu. Miloval modré oko Satieho.

Mluvílo se dosti o mystifikacích Satieových? Byly v okruhu hudby těžce hodnoty jako mystifikace svatého Filipa Neri na poli milosti. Hle, živé středisko umění symbolisováno milostí. Mezi světem poesie a světem svatosti je vztah analogie, chápu toto slovo v plné síle, jakou mu dávali metafysikové, se vším tím, co znamená pro ně jak v přibuzenství, tak ve vzdálenosti. Odtud pocházejí všechny omyly, že nedovedeme vidět tuto analogii, jedni zesilují podobnost, spalují poesii i mystiku, druzí ji vysilují, činí z poesie povolání, umění mechanické.

Avšak poesie jest vyšší, nikoliv jako milost, která jest podstatně nadpřirozená a činí nás účastnými toho, co je vlastní Bohu samotnému, nýbrž jako nejvyšší přirozený odlesk činnosti Boží. Naše umění, pravil Dante, je vnukem Božím. A odvozuje nejen jako ze svého čistého pravzoru umění, které stvořilo svět, ale protože má některé ideje vznešenosti, jest třeba vyvolávat tajemství původu Slova: ježto inteligence jako taková je plodná, a tam, kde nemůže vydat druhotné sebe samou jako v Bohu, chce aspoň zplodit dílo, stvořené k našemu obrazu a v němž přežije naše srdce.

Jest inspirace řádu nadpřirozeného, v které davy Ducha Svatého nás činí vnímavými, a která předpokládá lásku, povznáší svaté duše nadlidským způsobem k jednání, které činí život mystický. Ale i v řádu přirozeném je zvláštní inspirace, která je rovněž nad rozumovým rozvažováním a pochází, jak to poznamenává Aristoteles, z přítomného Boha v nás. Taková je inspirace básnickova. Proto je zcela dobře člověkem Božím. Jak svatý? Nikoliv. Jako hrdina: *διος Έκτωρ*.

Slova, rytmy jsou pro něho jen hmota. S nimi tvoří předmět, který obsáhne radost ducha, kde hoří několik odlesků veliké hvězdnaté noci jsoucna. Rovněž proniká do věcí a vydává znamení duchovosti i nejspodnější, kterou obsahují, jeho pohled jako slepčův se setkává v lůně stvořené s pohledem Božím. Theologové praví, že svaté knihy mají vícero smyslů literárních; stejně je tomu tak ve smyslu literárním s věcmi, kterým Bůh dal nekonečnost. Jako světec

dokončuje v sobě dílo Utrpení, básník dokončuje dílo Stvoření, spolupracuje na rovnováze boží, přesazuje tajemství, činí je spolupřirozenými se skrytými mocnostmi, které si hrají ve vesmíru.

Poesie v své čisté podstatě duchovní převyšuje rovněž vše technické, převyšuje i samotné umění, lze být básníkem a nevydat konečně ani jediného díla, jako pokřtěné dítě má milost posvěcující, aniž jedná ještě morálně. Metafysický výměr: poesie se má k umění jako milost k životu morálnímu.

Je přece obrazem milosti Boží. A poesie samotná, protože odhaluje vztahy rozšířené v přírodě a protože příroda jest předzvěstí království Božího, poesie nám dává, aniž to víme, předtuchu, tajnou touhu po životě nadpřirozeném. Připomínám slova Baudelaireova: „Stává se to najednou pomocí poesie a přes poesii, hudbou a přes hudbu, že duše spatřuje nádhery položené za náhrobek.“ A připojil: „Když výjimečná báseň přivede na kraj očí slzy, tyto slzy nejsou důkazem nadbytku požitku, jsou mnohem spíše svědectvím rozčilené melancholie, požadavků nervů, přirozenosti zůstavené v nedokonalosti, a která se chce přímo na zemi již zmocnit odhaleného ráje.

Tato tajemství znáte mnohem jasněji než já.

Kdo pochopil lépe než vy všechno to, co hraje odleskem evangelické moudrosti v duši zaujaté poesí? Ona rovněž ukládá cestu těsnou, předpokládá určitou posvátnou slabost — krása, pravíte, kulhá, a Jakub kulhal po svém boji s andělem a rozjímající kulhá na jednu nohu, praví svatý Tomáš, protože, když poznal líbeznost Boží, zůstává slabý tam, kde se opírá o svět. V určitém smyslu poesie není ze světa, jest po svém způsobu znamením odporu. Rovněž její království je uprostřed nás, mezi námi. Je také ničím, zcela malou věcí, světlel jitrním, které roste až do plnosti dne, poesie vyžaduje v svém vlastním řádu opravdového ducha chudoby. Dává vše pro svou svrchovanost. Získává tísní svobodu. Dbá, aby básník byl poddajný a aby byl heroicky vnímavý, ale aby jeho odevzdanost se družila s inteligencí a vůlí, přirovnatelné nikoli k automatismu pošetilých, nebo k zuřivosti posedlých, ale k bdělé trpnosti a ke svobodě duší jednajících pomocí Ducha Božího.

Zvláště toto vše v službách dobra, které není Dobro. Ze všech arciděl pohromadě nemohli bychom vytěžit jediné hnutí lásky. Obětujeme, Jene, všechny básně a všechny systémy za malý oddech lásky, i neviditelnému přirozenému pohledu andělů, sjednocenému srdci s Bohem.

Protože umění se drží stupně, který není stupněm lidského dobra. Odtud jeho síla. Je svobodné ode všeho lidského, není podrobno jako opatrnost, aby se řídilo vztahem k předem určenému cíli, v motaně nahodilosti, v neodhodlanosti svobodné vůle; nemá za cíl než předmět, který si vybralo, despoticky ovládá svou hmotu. Ale odtud i jeho slabost. Jestliže je vše pro umělce organismem, duchových ctností, jsou to ctnosti secundum quid, pod určitým vztahem, všude skutečným, který napodobují, aniž dosahují duchovosti vlastní a ctností svatých. Vpravdě tragická podmínka. Zná tvrdost duševního života, neochutnává jeho skrytý mír, který nemůže poskytnout žádné stvoření. Jeho vůle a všechny síly touhy musí býti usměrněny a vzprímeny bez milosrdenství, avšak pro cíl, který není jeho cílem. Skrze něho, nezávisle na motivech,

kterých používá člověk v díle, čistota umělce, tak drahá pro něho, neslouží mu nijak, aby spasila jeho duši. Hle, to je vše z téže původní čistoty, placené břemenem bolesti stvořeného ducha a který představuje jinou čistotu a jenž, ježto ji představuje, připravuje ji. Stačí klouzání po plánech nachýlených k nebi, tlak milosti a spáče se obrací na stranu a probouzí se u Boha. Bůh zná lidské dílo, proti jeho úsilí klade často léčky své přítomné milosti, Bůh vidí nejmenší kout nevinnosti srdce. Umělec má soucít Boží.

Rozumějte mi dobře. Jako metafysika snižuje poesii jen před Bohem. Neponižujeme poesii, snižujeme ji před Bohem. Ukazují její velikost, nikdo se neblíží tolik neviditelnému světu, jako moudrý a básník, pakli také ne svatý, který je jen samotný duch s Bohem, a přece nekonečně blíže něho než ostatní. Ukazují rovněž na dobrodiní, které lidé mají od umění. Neužitečné samy o sobě pro život věčný, poesie a umění jsou mnohem nezbytnější lidskému pokolení než chléb. Připravují je k životu duševnímu.

Přel. Karel Vach.

Co s literární kritikou?

V konfliktu umění a opatrnosti je ten základní osten celého zápasu literární a vůbec celé umělecké kritiky o svobodnou existenci. Boj, který se rozpoutal v dnešní době mezi uměleckými řadovými vojáky a avantgardisty měrou nejvyšší, je v principu svého zapříčinění osvětlen výrokem J. Maritaina o posvátném dobru člověka a o posvátném dobru krásy. Říká: „Když zkoumá umělecké dílo, má Opatrný, opřen o svou morální sílu, bezpečně právo, hájí-li proti umělci posvátného dobra, dobra člověka a dívá se na umělce jako na dítě nebo jako na nerozum. Opíraje se o svůj intelektuální habitus, je si umělec jist svým právem, hájí-li dobro neméně posvátné, dobro krásy.“

Ten „Opatrný“, toť v našem pojetí umělecký kritik. A celá ta krise literární kritiky spočívá právě v tom neujasněném, ve světovém názoru chaotickém definování práv a možností soudu a vyznačení cest a pěšinek, na nichž umělec putuje jako žiznivý poutník za krásou.

Co je tedy literární kritika? Je to bezpečně stanovený poměr básníka k jeho dílu, díla básníka ke krásě, krásy k lidské společnosti a k věčným zákonům pravdy. Kritika, která by nedbala posvátného dobra pravdy a krásy, která by nehájila bezpečnost a bezúhonnost pravé, nepokřivené přirozenosti lidské, ta kritika by byla a je špatná. Odtud ten dnešní zlý kulturní stav společnosti, která si neuvědomuje, že může být jen pravda jedna, nikoliv pravdy dvě, která ctí přesvědčení druhého, ukazuje na pravdu svou a pravdu oponenta. Býtí dnes literárním kritikem je úkol těžký, nesnadný, vyžadující si rovného, nebojácného charakteru. Dobrý kritik se snaží vniknout do nitra básníka, shledává všechny jeho tajné zámysly, odstraňuje od posvátného řemeslné, líbivé a přehnané, brání zlé závisti okolního světa a zmírňuje nahodilé rány nepochopení. Ta tíha literárního kritika spočívá v tom, že musí nutně soudit podle toho, čemu se naučil od samého umělce. Kritik dobrý opírá se jen o morální sílu svých znalostí a z toho jediné dedukuje právo hájiti dobro člověka. Ale kritik dnes v našem literárním světě bojující o vlastní existenci je kritik, který za každou cenu chce vzbuzovati tento dobrý a principiální předpoklad kritika dobrého, vše znalého, obrátce lidské čistoty, ale pravá kritičnost je jiná, neboť ukazuje prázdnotu, která chce přesvědčovat tak, že nepřesvědčuje vůbec.

Všimněme si literární kritiky před nedlouhým časem. Byl to veliký, všemocný usurpátor veškerých sil poznávacích a neodpovědný soudce činů umělcových. Byl to moderní tyran, který vychutnával rozkoš mocenského postavení, dogmaticky soudil a roztrídil. A v tomto mocenském nímbo, zahalen atmosférou neopstradatelnosti, kritik musel znáti vše, nebo alespoň buditi zdání, že zná vše. Kritik dogmatický, zachovává stroze formulaci své usurpované funkce, soudil, třídil, bez odvolání vysvětloval. Ale členitost habitu umělce žádala od literárního kritika znalost takorčka všeho, žádala hloubku pravdy a důkaznost pro literární soud. Tento požadavek se stal, ve smyslu této kritiky, prakticky nesplnitelný a proto řád pravdivosti a hloubky morálního oprávnění byl nahrazen záračnou stylisací moderního prázdňového slova, důkaz vyměněn za pózu a rozkoš vychutnávání uměleckého díla za trpkou příchut knižní plísně. Z kritika se stal sverepý povýšenec, který neopatrně odhalil trosky své mravní bezzákladnosti a zvyky hrabivého kupčíka. Tak kritik předstírající, kritik velkášský, kupčící s posvátným dobrem člověka, byl napaden umělcem. Odtud boj kritiky o svou existenci.

Ptejme se, proč bylo možno umělci tak dlouho trpěti touto neodpovědnou tyranii?

Tento problém tkví v uměleckém tvoření samém. Umělecké dílo je tak subtilně individuální, že jediným kritériem zůstane nejvyšší krása, která vyjádří duši i fyzickou nutnost člověka nezávisle na dílech, jež snad substanciálně byla před ním a jež jsou spojena jen svým zřejmým pojmem. Oblast uměleckého tvoření i díla samého snad může být přiblížena k časovému a generačním zjevům a problémům, ale vždy musí zůstat nezávislá a samostatná. Žádá-li se dílo, jež by uchvacovalo dav, jež by bylo okamžitým odleskem vření lidského kolektiva — a to dílo bylo nazváno krásným. To byl úkol kritiky — zjistit tuto nutně přítomnou, vyrůstající krásu a dogmaticky ji zařadit. Ale var doby je nevypotřebovaná a nová idea spaluje lidstvo a krásu se musí změnit. A nyní se ptejme, je to ta umělecká, posvátná kráska,

která zachází s davem? Nikoliv, kráska je jedna a je věčná, třebaš její forma, stejně jako umění, se mění časem a generacemi.

Kritik mohl sejít s cesty této věčné krásy, protože v oceňování uměleckého díla není žádného literárního zákoníka, který by přesně stanovil a rozlišoval. Neboť zákony, pravidla a teorie je možno vytvořiti jen pro věci a jevy, které jsou pravidelné svým opakováním a jsou přesně určeny svou spojitostí a vzájemnou závislostí. Zákony stanoví rozum lidský, ale umělecké dílo je oceňováno ne tak rozumem, ale citem. Vnější osud díla je podroben vkusu generací, je vydán na milost a nemilost časům a čtenářů. V davovém souzení není však soud krásy a hodnoty, jak jsme dokázali výše. Ale přece jen, není-li možno stanovití zákonně poměr kritika k umělci a jeho dílu, přece jen je potřebí vyjádřiti nějak onen vztah mezi subjektivním nazíráním a snahou objektivního posouzení. A tu vidíme, že přece jen bylo vytvořeno literární právníctví. Je potřebí nějakých norem, neboť ty jsou projevem lidské činnosti, touhy po spořádaném životě v ukázněném kolektivu a v náležitém poměru světa duchovního ke světu hmoty. Je zde literární empirie, která byla vytvořena jako neochvějná norma a jež je základnou přítomným generacím pro nové zdravé nazírání a souzení. A v této bezzákladnosti, když byla zavržena empirie revolučními uměleckými hesly, tkví ten spor a počátek zlých časů kritika a umělce.

Jest zde jakási individuální nazírání krásy a uměleckého díla — jakýsi citový stav — které se vyvinulo z davu pro dav — pouhý vkus. Jest i v tomto způsobu kritiky jistá právnost v principu, ale v detailu je rozhodně jen tímto novým soudem. Neříkejme a neodsuzujme hned tento způsob kritiky, neboť i vkus je součástí estetického života a nemusí býti hříčkou jen jednotlivce, ale zkušeností celé společnosti té které doby či lépe generace. A nemusí býti vkus okamžitý, nahodilý, ale může býti platnou součástí ústřední pulsace v historii nazírání a projevoování se krásy. Různost dnešních literárních estetik spočívá v tomto, ale tendenčně pojímaném vkusu. Ale přece jen je toto hodnocení krásy vkusu nedostačující, neboť nevyčerpává plně a v celé šíři funkci literární a vůbec umělecké kritiky. Rozeznáváme v podstatě dva druhy literárního zkoumání a hodnocení: kritiku dogmatickou a kritiku impresionistickou. A můžeme říci, že oba druhy této kritiky se staly více méně kritikou vkusu. Kritika dogmatická, poznavší, roztrídívší a vysvětlivší, přísně stanoví fakta a možnosti a suše spoutá volný rozlet básnického ducha. Kritika impresionistická zas pomine výsledky tyto formality, ale zářivě se vrhne na podstatu díla, na myšlenkový kvas doby, na efektní utišení díla a zazářit množstvím toulavých jisker nebo jiskřiček. A východisko? Je-li národ ve svém kulturním životě dokonale vyvážen, je-li jednotný, nemůže se topiti v chaotickém proudění různosměrných vkusů — kritik. — Bohatá a dobrá literatura toho kterého národa má vyhraněný poměr mezi kritikou dogmatickou a impresionistickou. Neutápí se v mračnu kritiky impresionistické, ani nezkošťatí pod vládou kritiky dogmatické. Vždy musí býti uveden jeden nebo dva nebo několik typů, v jejichž soutěži literatura roste, přimykajíc se k věčné krásě.

A literatura naše a její kritika? — Jsme právě v tom nešťastném stadiu chaotického boje a neujasněnosti pravého smyslu všech literárních disciplín a z nich dedukující kritiky. Jednostrannost a přílišná individuální vkusařství zavedly umělce v horéčné hledání. Kořeny veškeré té nesnáze tkví u nás již v době těsně popřevratové. Kritika té doby byla napájena hesly a poesii nového řádu proletářů, byla tendenčně, vypjatě impresionistická. Literární okolí české bylo ve znamení kvapného tvoření v záři rudé pětipé hvězdy a byla nadšená kamarila umělců se svými soudci. Pak nastává rozchod několika jedinců a okamžitá reakce v kritickém nazírání. Na prestol kritiky se dostalo několik málo jedinců, kteří snadno v rozpoutaném chaosu kritiky impresionistické domohli se moci a suchým slovem a strohým dogmatem chladí jí vášnivé hlavy. Tato samozvaná kritika dogmatická počala v pravém opaku své předchůdkyně pěstovati kult několika mála vyvolených a ušklíbavou pózou zavrhovala všechny ostatní. A pak začalo to nemorální kupčení s dobrem člověka a s dobrem krásy. Ostrý protest proti této kritice vyvolal krizi dnešní literární kritiky. Střílí se z obou táborů, ztráty jsou zde i onde, ale neblíží se vyjasnění, spíše ještě chaos stoupá. Dnešní kritika je kritika bezradná a tudíž — málo prospěšná.

Miloš Krejza.

Německo v letectví.

Mírovou smlouvou bylo Německu zakázáno budovat vojenské letectví. Jak mistrně dovedlo tuto smlouvu obejít, vidíme při leteckých produkcích světových. Kdo drží I. cenu v akrobacii — Německo. Kdo má nejlepší leteckou dopravu — Německo. Kdo ovládl přelety oceánu — Německo. Není závodu leteckého, kde by jeho letectvo nehrálo důležitou roli a proč? Co nelze provádět výcvikem vojenským, dohání se pod rouškou sportovního letectva a letectva dopravního. Nepočítám pravidelnou dopravu Zepeliny přes oceán.

Malá ukázka, jak se pracuje v letectví v Německu, je 300 civilních škol pilotních. V plachtění jsou na prvním místě s rekordem 36 hod. ve vzduchu na plachtáku (větroni). Plachtění je výbornou pomůckou pro zkoušku adeptů leteckých, usnadní učitelé poznání vloh žáků a ti nejlepší jdou do pilotních škol. Výcvik v pilotní škole trvá 2 roky, a to půl roku od podzimu do jara mechanický kurs. Přes léto elementární výcvik, druhou zimu kurs orientace, radio-telegrafie a fotografie letecké. Příští rok pokračovací škola. Nejlepší prodělají pak kurs pro létání v mlze podle přístrojů a pak školu akrobatů. Tím jest za dvě léta z žáka výborný pilot stíhací. Střelba se provádí nevinnou zábavou chytáním balonků do sítě mezi vzpěrami letounu a honění padáčku při leteckých produkcích.

Život ve škole internáty přetvoří ve vojenský drill a není třeba vojenského letectva, účel jest dosažen.

Přes 3000 takto vyškoleného personálu na lehkých sportovních strojích „Klemm“, „Messerschmidt“ a „Vecke Wulf“ je značnou armádou leteckou pro případ nejhorší.

Nezapomíná se ani na udržování ve výcviku. Dobře vyškolení mají možnost kdykoliv po ohlášení na domácích linkách doplnit své schopnosti letecké. Strídání létajícího personálu na tratích do ciziny umož-

ňuje poznání náletové cesty do sousedních států pod vedením zkušených letců válečných. Nebudme naivní a nemysleme, že náklady učiněné formou subvencí pro letecké společnosti jsou vyhozené peníze. Účel jejich je předem zajištěn, což jest vidět z toho, že taková „Lufthansa“ má sama řádně zaměstnaných 2000 pilotů, jistě je všechny pro provoz nepotřebuje. Naše aerolinie disponují 10 až 15 piloty a létají skoro celou střední Evropou. Musí vystačit, poněvadž kádr nelze zvětšit pro finanční náklad. Jenže Německo musí za každou cenu udržet krok s okolím po stránce letecké, neboť ví, že vzduch je jediný prostor, který nebude nepřítelem nikdy dost opevněn a ani dobyt. Proto ta pozornost letectví. Nebudu vypisovat, kolik strojů má Německo a jakých. Stačí jen poukázat na výborné závody Junkersovy a Zepelinovy a tím máme dostatečný obraz o německém letectví.

Každé větší město má letiště anebo plochu pro nouzové přistání. Síť radiostanic geniometrických doplňuje létání podle přístrojů za každého počasí. Noční linky letecké jsou výbornou pomůckou pro výcvik v létání za noci. Majáky jsou umístěny tak vhodně, že je vždy možno u něj přistát nouzově, světla v zemi umístěná umožní správný směr přistání.

Velká pozornost je věnována vybudování letišť, podzemní hangáry, na pohled nevinná louka, nejsou žádnou novinkou. Tajemství ta jsou výborně střežena a jejich existence je dnes kryta pod názvy vinných sklepů a podzemních cisteren pro pohonné látky (benzin olej a pod.). Bylo kdysi psáno o 60.000 vy-cvičených záložních pilotech. Číslo jistě přehnané, ale stačí, aby jich byla jedna šestina a jsme u čísla, které se stroji o velké rychlosti a malé spotřebě může jednou nepříjemně překvapit.

Budme proto připraveni a hledme toto číslo co nejdříve dohonit.

U. R.

Z r c a d l o

Dnešní poslání katolického školství v ČSR. „Situace na poli školském je dnes taková, že protikatolický boj byl ztlumen nikoli zastaven. Vždyť přes 50 procent učitelů je bez vyznání a od těchto vychovatelů nemožno očekávat nezaujatost a náboženskou snášlivost, třebaže zákony školské ji striktně přikazují. Mnoho je zaviněno liknavostí nebo blízkostí rodičů, kteří se bojí ozvat, aby se učitelé dětem nemstili. Volat za takové situace po katolické státní škole není rozumné, poněvadž škola je v republice politicum a většina vládních stran je liberálních. Politická váha katolických stran nestačí, aby si vynutila zřízení státní školy a je proto nutno spokojiti se zatím držením posic, odvracením stále se opakujících útoků protináboženských živlů na zbytky náboženské výuky na školách státních a s celou vehemencí se věnovat vybudování soukromých škol katolických.“ — Prof. A. Novák v Katolickém almanachu.

Musí padnout modla fašismu. „Padnout musí i modla fašismu, která padl heslem „Silný státi!“ chce strhnouti na sebe kdejakou funkci... ideálem musí být, aby si státní moc vyhradila jen věci opravdu ústřední, ale jinak přesunula úkoly, pokud na ně stačí

nižší organizace na tyto a přenechala je těmto organizacím; sama ať si vynahradí jen výsostnou kontrolu. Za demokracie byla odpovědnost příliš roztržena, rozdrobena, rozemleta; a to bylo zlem, to nebyla v praxi kolikrát odpovědnost žádná; ve fašismu je odpovědnost navalena v přílišné míře na osobu jedinou a to je pro národ osudné... — Dr. Bedřich Vašek.

Klíč k rozmachu liturgického hnutí u nás. Hnutí liturgické je hlavně v rukou kněží. Doufáme pevně, že kněží jakožto praktičtí každodenní liturgové pochopí jistě tento nevyčerpatelný pramen vlastního posvěcování a že z něj budou i prakticky čerpat k poučení lidu, v liturgickém apoštolátě... P. M. Klement O. S. B.

Modlitba v říjnu. Více než kdy jindy vznášejí se z našich kostelů společné modlitby růžencové. Modlitba křesťanská. Vydechování duše, obcování duše s Bohem. Hovoření dítěte s Otcem. Ale nechť není jenom škemráním o věci pozemské, ať jest skutečným spojením duše a jejích zájmů a tužeb s Bohem, jenž a jehož dosažení mají být cílem našich proseb — modliteb. — Dr. Sil. M. Brait v Katolickém almanachu.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý a k u l t u r n í

Sedm křížků jihočeského pastýře. 27. října dožívá se českobudějovický nejd. biskup Šimon Bárta sedmdesátí let. Bude to svátek celé diecése, ale také všech československých katolíků. Jubilant narodil se 27. října 1864 v Žimuticích u Týna nad Vltavou. Bohosloví studoval v Římě v letech 1884 až 1889, kdy byl v lateránské basilice posvěcen na kněze. Pouze dvě léta byl ponechán v duchovní správě jako kaplan v Sedlici u Blatné. Pak stal se prefektem ve studentském konviktu v Čes. Budějovicích, učil jako profesor náboženství tamtéž, pak plných patnáct let, od r. 1893 do r. 1908, ztrávil jako profesor náboženství na gymnasiu v Pelhřimově. Nato přešel na české gymnasium v Budějovicích r. 1908. Pro své vynikající schopnosti byl církevní vrchností záhy vyznamenán, stav se r. 1911 biskupským notářem, r. 1917 čestným konsistoriálním radou. Biskupem českobudějovickým byl jmenován svatým Otcem Benediktem XI. 16. prosince 1920. Toto obzazení stolic, někdy Jirsíkova, bylo uvítáno celou katolickou veřejností s radostí a láskou. Za těch čtrnáct let pastýřské činnosti v jižních Čechách ukázal jubilant plnost svých vůdčích a otcov-

ských schopností. Diecése, které hrozilo úplné vymření kněžského dorostu, se utěšeně zotavuje a katolický život rozkvétá. Zvláště katolická mládež a studentstvo má v jubilantu dobrého přítele a ochránce. Pro veliké zásluhy o katolickou církev byl jubilant vyznamenán r. 1928 doktorátem bohosloví h. c. Přejeme nejd. biskupovi hojnost Božího požehnání a sílu k dalšímu apoštoláskému působení. Ad multos annos.

II. Akademický týden v Praze těšil se letos ještě většímu zájmu než loňský. Myšlenka se již vžila a jistě ji posloužilo i to, že celý letošní program až na přednášku Przywarovu, vyplnili čeští referenti. Úroveň většiny přednášek byla velmi vysoká, stejně debata, v níž zasáhli až na výjimky jen mladí lidé. A bylo by jistě dobré, kdyby této debatě uzavřené však v menších kroužcích — seminářích — věnováno bylo ještě více času, aby totiž z Akademického týdnu vzrostly první základy, na nichž by se mohlo budovat i větší dílo a snad jednou i — katolická universita. Pak by Akademické týdny přinesly nejkrásnější ovoce.

D o m á c í

O ústřední vedení strany lidové. Poslední zasedání říšského výkonného výboru čsl. strany lidové věnováno bylo hlavně otázce jednotného politického postupu i vystupování na veřejnost. Ukázalo se totiž, že zemská autonomie strany jest někde vykládána tak, že jest zcela možné odchýlné stanovisko politické na Moravě a jině v Čechách. V poslední době byly to zvláště dva případy, jež nijak neposloužily prestiži strany. Jednak bylo to stanovisko k otázce možnosti spojení či sblížení lidové strany s Hlinkou a jeho stranou, a jednak otázka správkáren a útoku, vedenému z Čech proti moravskému Baťovi. Rozhodnutím říšského výboru byly tyto věci vyjasněny a napříště má jim být zabráněno tím, že o všech politických otázkách bude rozhodovati předsednictvo říšského výkonného výboru. Doufejme tedy, že tímto opatřením bude dosaženo potřebné jednoty v nazírání na politické otázky a že znovu pozdvihne se význam lidové strany, v které, jedině z vládních stran, projevují se i na veřejnost dosti vážné rozpory. Svoboda projevu a možnost samostatného, vlastního nazírání na konkrétní politické či hospodářské problémy jest jednou z hlavních výsad demokracie, ale svoboda tato nesmí jíti až na hranice anarchie. Zatím co všichni ostatní sjednocení v celostátní pevné organizace utužují svůj vliv na věci státní a na příští jich vývoj, lidová strana rozdrobena na tři, pokud se týče 4 zemské, autonomní celky, o nichž někdy lze říci, že je spolu váže jen společné jméno. Dnes sice jest zřízeno ústřední říšské vedení strany, ale hned na druhé straně dlužno konstatovat, že skoro v týž okamžik strana ztratila ústřední svůj list, takže jest vlastně dnes ve skutečnosti bez mluvčího, který by veřejnosti tlumočil mínění celé strany. Tisk býval vždy slabou stránkou strany a nechápe-li se ještě ani dnes důležitost tohoto nenahraditelného prostředku propagačního, jest to tím vážnější, oč lépe mají svůj tisk vybudovaný, sjednocený, ukázněný, nechceme-li říci usměrněný, ostatní politické strany.

Poválečné politické atentáty. Hrozný čin protijugoslávských spiklenců v Marseille je známkou v krvavém růženci politické zvláštnosti poválečné doby. Je pravda, že násilně vyřizované „diference politického přesvědčení“ útoky na život panovníků, ústavních činitelů, vyslanců, socialistických protivníků a pod. vyskytují se ve všech etapách lidských dějin, ale takové množství politických atentátů a vražd, jakým se hemží poválečných 16 let, to je ve století lidské, domněle nejvyšší kultivovanosti průvodní zjev nezkracenosti násilnických pudů v poválečné politice. Denní tisk uvedl na třicet velkých politických atentátů. Doplňme-li je našimi — díky Bohu, že tří v Praze jen jeden zasáhl smrtelně našeho člověka, dra Rašina, dr. Kramář vyvázl a Cena Beg, albánský vyslanec, byl na místě mrtev v kavárně Passage — dostáváme se k tomuto výčtu: 1. listopadu 1918 maďarský ministerský předseda Tisza zastřelen, 8. ledna 1919 odrazila se kulka mladého zločince od náprsní tobolky tehdejšího předsedy čsl. vlády dra Kramáře, téhož roku těžce postřelen Lenin, zabítí bavorský ministerský předseda Kurf Eisner hrabětem Arco-Valleyem, komunističtí němečtí předáci Karel Liebknecht a Rosa Luxemburgová dvěma důstojníky, 19. února 1919 lehce zraněn francouzský ministerský předseda Clemenceau, 14. května 1920 zavražděn mexický prezident Caranza, 8. března 1921 zastřelen španělský premiér Dato, 26. srpna 1921 zavražděn německý katolický poslanec Erzberger, protože jako státní sekretář podepsal

versailský mír, 24. června 1922 zavražděn německý zahraniční ministr Rathenau, 16. prosince 1922 zastřelen polský prezident Narutowicz, 5. ledna postřelen a 18. února 1923 dotrhl ministr dr. Rašín, v červenci toho roku zabít bulharský předseda vlády Stamboliskij, 1. června toho roku postřelen rakouský spolkový kancléř Msgr Seipel, 14. dubna 1925 pumový atentát na bulharského krále Borise, který vyvázl bez zranění, dva dni nato atentát pekelným strojem na katedrálu v Sofii, když v ní byl král, 150 mrtvých, král nezraněn, 7. dubna 1926 lehce zraněn Mussolini, 11. září téhož roku opět lehce zraněn Mussolini, 14. října 1927 zabít v Praze albánský vyslanec Cena Beg, 12. dubna 1928 podniknut pumový atentát na italského krále, zabito 23 lidí, král nezraněn, 20. června 1928 smrtelně postřelen Štěpán Radič, 20. února 1931 nezdařený atentát na albánského krále Achmeda Zogu, 7. května 1932 zastřelil Gorgulov presidenta francouzské republiky Doumera, 15. února 1933 zastřelen starosta Chicaga Čermák a střelám unikl americký prezident Roosevelt, 6. června 1933 unikl atentátu řecký premiér Venizelos, 3. října lehce zraněn kancléř Dollfuss, 29. prosince 1933 zabít rumunský předseda vlády Duca, 25. června 1934 zastřelen Dollfuss, 30. června t. r. hromadné povraždění nepohodlných hakenkrajčerských, katolických a j. politiků v Německu a 9. října zahynuli v Marseille rukou teroristy jugoslávský král Alexandr, francouzský ministr zahraničí Barthou a několik účastníků.

Z a h r a n i č n í

Ztratili jsme dva přátele... Krátce po své návštěvě v Sofii vydal se jihoslovanský král Alexandr na cestu do Francie. Ačkoliv téměř každoročně navštěvoval Alexandr Francii, vždy byla to jen cesta neoficiální. A při prvé oficiální návštěvě stihla jihoslovanského krále smrt. Umírá rukou macedonského teroristy a za několik okamžiků po králi Alexandrovi umírá ministr Francie — Barthou. Ztratili jsme dva velké přátele, jichž ztráta jest nenahraditelná. Obětí krve společně prolité bude snad vykoupena myšlenka míru, již oba velcí synové spojeneckých národů tak oddané sloužili. Králi Alexandrovi dal vděčný národ přídomek — král Sjednotitel. Zavražděný král opravdu sjednotil Jugoslavií samu, ale sblížil ji i s druhým slovanským národem na Balkáně — s Bulharskem. Sjednotitelské dílo bylo obtížné a mnohdy se zdálo, že nebude trvalé. Obětí krve však bylo vykoupeno a utvrzeno. Ti, kdož osnovali zločin marseilský, jistě nepomyslili, že jejich zločinné dílo obrátí se proti nim.

Poincaré mrtev. Francii stihá letos jedna těžká rána za druhou. Ještě neoschla prst na hrobě Barthouově a již chystá Francie nový národní pohřeb. Raimond Poincaré, jeden z mužů, který zachránil Francii její čest i majetek, zemřel. Zase máme o jednoho upřímného přítele méně, přítele, jemuž vděčíme také za kus své samostatnosti. Neboť Poincaré jako prezident Francouzské republiky za války to byl, který uznal naši zahraniční revoluční akci a položil prvé základy naší československé armády. Zachováme památku jeho vděčnou vzpomínku.

Při okresních volbách ve Francii znovu se zlepšily posice stran středu a státotvorné pravice. Pozoruhodný úspěch zaznamenávají lidová demokracie (obdobná strana naší straně lidové), kteří z 25 mandátů v okresních radách stoupali na 36 mandátů.

C o ž i v o t p o l i t i c k ý

Orel dosáhl 140.563 organizovaných příslušníků. Na VI. valném sjezdu Čsl. Orla v Brně bylo ve zprávě organizační konstatováno, že do letošního října dosáhl Orel v důsledku reorganizace a agitace do „Národní fronty orelské“ celkového počtu 140.563. Je tedy opět druhou tělovýchovnou organizací v republice, předstihnuv značně DTJ. Největší přírůstek je u mládeže. 47.43 procent všech Orlů je mládež do 17 let. Vývojová křivka hnutí prochází těmito body: 1. ledna 1932 121.589, 1. ledna 1934 126.295, a za deset měsíců letošního roku přibýlo přes 14.000 nových příslušníků. Z kulturní a vzdělávací činnosti zasluhuje zvláště pozornosti 156 čítáren s 1478 časopisy, 580 knihoven se 164.817 knihami, div. kroužky s 9.159 členy, hudební orelské sbory mají 1295 členů, pěvecké odbory 3.414. Pro mládež uspořádáno v posledním třiletí 9.795 besídek. Strádatelské kroužky mají 2.042 kroužků s více jak 500.000 Kč úspor. Orel vytvořil také orelské branné oddíly, vedené záložními důstojníky-Orly. Mají 10.000 členů.

Příští slet Orla v Praze r. 1937. Valný sjezd Čsl. Orla v Brně rozhodl definitivně, aby příští slet Orelstva konán byl v Praze v r. 1937. Plaidovali jsme v Živote pro to, aby se vzal v úvahu návrh slovenského orelského pracovníka Jána Válka, který se domáhal uskutečnění všeorelského sletu v Bratislavě. Usnesení sjezdu Orla bylo jednomyslné, protože slovenští Orlí uznali organizační a technické obtíže sletu, které by bylo těžko v Bratislavě překonat. Bude proto třetí celostátní orelský slet tentokrát bez účasti jugoslávských Orlů, režimem zrušených, konán opět v Praze. Početná pražská Pospíšilova župa bude mít příležitost stejně významně jako minule připravit vše ke zduaru podniku.

Každým rokem stoupá počet mladistvých provinilců o tisíce. Podle posledních statistik tvoří mladiství provinilci v českých zemích plných 20 procent všech odsouzených. V letech 1923 do 1927 bylo v českých zemích odsouzeno celkem 14.936 mladistvých, z toho pro zločiny 1.738, pro přečiny 94 a 13.104 pro přestupky. Srovnáváme-li data z jednotlivých let, vidíme, že přibývá mladistvých zločinců ročně asi o 1.000.

Poradní sbor Lidových záložen. Podzimní zasedání tohoto sboru, konané první nedělí říjnovou, věnováno bylo další výchově záloženských funkcionářů. Přednášel jednou disponent Reeskontního ústavu p. Sosna o regulaci kursů státních papírů a o technice pražské peněžní bursy vůbec, jednak poslanec JUDr. Frant. Nosek o činnosti úsporné parlamentní komise při úpravě státního rozpočtu.

Dvacátá patá valná hromada Svazu hospodářských družstev čsl. v Praze konala se v neděli dne 7. října t. r. Účast delegátů všech kategorií našeho družstevního života kampeliček, Lidových záložen, hospodářských i konsumních družstev byla značně vyšší, než kdykoliv dříve. Z celého průběhu valné hromady bylo zřejmo, že lidová družstevní obec pracuje stále se stoupající intenzitou. Ze zprávy situační, podané starostou Svazu, posl. Dr. Jos. Novákem, bylo vidět, že naše družstevnictví jde vpřed jak peněžně, tak i obchodně. Na příklad v Reeskontním ústavě, kam ukládají povinně všechny peněžní ústavy 1 desetinu všech nových vkladů, uložily peněžní ústavy, Svazu našemu revisně přičleněné, 7 procent všech vkladů peněžních ústavů (spořitelén,

obč. záložen atd.), ač co do síly dosavad představujeme pouze necelé 1 proc. Mladý hospodářský organismus však sílí i v době krise. — V oboru hospodářských družstev dohání se rychle to, co bylo zameškáno dříve, v prvním desetiletí od převratu. Překážek je mnoho, konkurence silná, namnoze i neporozumění ve vlastním táboře, ale vše překonává věrná služba družstevní myšlenke.

Pro uvolnění peněžního trhu. V těchto dnech uskutečňuje se guvernérem Národní banky Drem Englišem již dříve ohlášený bursovňí lombard státních papírů. Vedoucí činitelé Národní banky, ministerstva financí i Reeskontního a lombardního ústavu snaží se odpomoci trvalému nedostatku krátkodobých peněz a zlepšiti také bursovňí posici státních papírů tím, že jednak zabezpečili možnost odprodeje (intervenční konsorcium), zajistili stálý kurs (záznam čl. státních půjček v posledním týdnu stoupá, tendence v ukládacích pevná) a nyní zřízením instituce bursovňího lombardu umožňují držitelům větších položek státních papírů, aby si na krátkou dobu (14 dní, 1 měsíc, 3 měsíce) mohli opatřiti potřebné hotové peníze bez odprodeje svých papírů. Úrokové podmínky jsou stanoveny velice mírně, a sice podle doby trvání úvěru, $4\frac{3}{4}$ — $5\frac{1}{2}$ proc. Zajímavá jsou jednak velice přísná pravidla: Zápůjčka musí býti bezpodmínečně vyrovnána v den splatnosti, jinak následuje ihned exekuční prodej zastavených papírů; úvěr povoluje se do 70 proc. kursovní hodnoty atd. — Z bursovňího lombardu vyřazení budou všichni soukromí bankéři, připuštěny jsou pouze banky jako ústředí peněžních ústavů. Nejmenší položka, kterou možno si vypůjčiti, stanovena na Kč 200.000.

Děkujeme za takové rozšíření našeho jména. Vrah marseillský a jeho druhové měli padělané československé pasy na fingoaná česká jména. Kterýsi lístek tomu udělal pohoťově výklad, že v mezinárodních padělatelských pasových ústřednách platí se československé pasy nejvíce, protože jsme ostrov pořádku a policie v jiných státech není tak bedlivá při prohlížení našich pasů a nesleduje jejich majitele, jako dělá u jugoslávských, rumunských, bulharských a pod. Je to sice hezké, že si nás ve světě váží jako státu, kde je pořádek, ale přicházíme nyní do velmi nepěkné situace. Dosud až ojedinelé objevovaly se ve francouzských novinách zprávy ve spojitosti s vraždami, že pachatel je československý příslušník. Pak se obyčejně zjistilo, že jde o jiného příslušníka, ale francouzské policii se tak zalíbilo to „Tchécoslovaque“, že ho užívá, když je v koncích. Za to pěkně děkujeme. Dosud v kriminálních a dobrodružných filmech byly vybírány zločinecké typy ze „žlutého nebezpečí“, nebo z jihoevropských typů a půjde-li takováto nežádoucí reklama našeho jména tímto způsobem dále, dočkáme se, že v Hollywoodu natočí film třeba

„Nebezpečná flupa teroristů“, v níž budou figurovati jména Beneš, Dvořák, Sedláček, Žáček atd. a vyzvědačka se bude třeba jmenovati Pepina Rejholcová. Proti padělání razítek a manipulaci s fotografiemi těžko se brániti, ale materiál, z něhož jsou stránky cestovního pasu, mohl by býti tak vypraven, aby se znemožnilo falšování knížek. Razítka by měla periodicky měniti tvar.

Strípky. Kterýsi dobrý znalec života prohlásil, že pohřební slavnosti jsou oslavou živých. Našli jsme pro to v poslední době opět jeden doklad. Zemřel v Praze čelný pracovník lidového hnutí a zasloužil si jistě, aby jej bylo plně vzpomínáno. Tvořili však redakční referát z poloviny seznam účastníků, přesně řečeno 56 jmen, jsme u jádra pudla. Nezáleží podle nových proudů na tom, kdo umře, ale nesmírně záleží na tom, aby byli v referátě o pohřbu uvedeni i ti, kteří piší třeba v politických sekretariátech adresy. Extra rem politicam non est vita. — Pražský zglajchšaltovaný tisk zavedl pro katolické čtenáře rubriku koňských dostihů. Nevíme sice, kdo z významných osobností sází na koníčky, ale čekáme, že v dalších referátech se na příklad dočteme typ: jako první doběhne Šemík Vyšehradský... — Jak zvlčilý je pražský společenský tisk lze mimo jiné konstatovati z toho, že všechny ženské žurnály přinesly fotografie jednoho pražského advokáta k jeho šedesátce s podtitulem „X. Y., advokát a rozvodový specialista“. To doplňuje jiný pól rozvráceného moderního manželství: inserce časopisů se hemží anoncemi anděličkářů a anděličkářek. — Jak se zvrhlo křesťanství ve Spojených státech, netřeba podrobně vyličovati. Stačí exemplárně upozorniti na to, že ve státě Massachussets tančí při „bohoslužbách“ v modlitebně v městě Waltham tanečnice Erika Thimay. Hudební doprovod obstarává sbor chrámových zpěváků. Na obřázku, který reprodukovaly některé naše listy, máte dojem Butterfly po harakiri. — Na nedostatky našeho protestantismu stýská si evang. prof. dr. J. L. Hromádka v Kalendáři českobratrské církve. Pravi m. j.: „Neumíme se na sebe podívat se střízlivým zrakem víry, který vidí nahou, prostou skutečnost, který uchvacuje život v jeho pravdivosti a kazatelnicově se nenadýmá. Nemáme umělce, který by vystihl skutečnou a živou podobu českého evangelíka bez dějepisných nářků „bělohorských“, ale také bez naučeného přikrašlování. Nedostatek nového uměleckého tvoření pramení v tom, že se nám celá zbožnost proměnila v historická, protikatolická a církevně-vlastenecká sebespokojená hesla.“ — Stala se hrozná věc. V Julianově u Brna utvořil se jednotný akční výbor „bezvěrců a volnomyšlenkářů k boji proti církvím, reakci, fašismu a válce“. Těch lidiček je 12. Bezvěrecký orgán jáás. Tak už jen dvanáct lidí našli na takové hlouposti? Pak se nedivte, že také napíší, jen u nás „škola, film a rozhlas jsou škrceny stále více černou rukou jesuitů“.

Hospodářská síla zvyšuje náš vliv ve státě i společnosti!

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu

Ústřední záložna lidová Praha II., Spálená č. 15

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice četně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují od 31. prosince 1933 již 150 mil. Kč vkladů.

Toto číslo jest o 16 stranách. - Bylo vydáno 16. října 1934. - Příští číslo vyjde 1. listopadu.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Dr. Jaroslav Beneš, Dr. Karel Závadský S. J., Karel E. Vlček, Bedřich Smékal, Bořivoj Benetka, Dr. J. Trnjegorski, František Formánek.
— Zrcadlo. — Život náboženský a kulturní. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 5. listopadu 1934. Ročník XVI. Číslo **18**

Dr. Jaroslav Beneš,

Autonomie a svoboda lidské vůle.

(Dokončení.)

A k tomu je nutno uvážit, že tu jde o nezvratné a stálé přesvědčení veškerého lidstva, jež se týká faktu nesmírné důležitosti pro celý život lidský. Lidstvo se mohlo myliti, když na př. se domnívali, že se točí slunce kolem země. Neboť to, že se země točí kolem slunce, to není samo sebou bezprostředně zřejmé, nýbrž to je výsledkem dlouhých a těžkých výpočtů. Tam tedy je lehko možný omyl. Avšak v přesvědčení o svobodě vůle jde o fakt našeho vlastního sebevědomí, o něco, co je nám tak blízké, jak jen může být blízký nějaký předmět našeho poznání. A že všichni lidé jsou si vědomi svobodných úkonů své vůle, je zřejmé i z toho, že i ti, kteří theoreticky svobodu vůle popírají, přece v praktickém životě ve svých řečech a počínání ustavičně sami své nauce odporují, a tím prozrazují, že fakt svobody je i jim zřejmý, i když ústy to popírají. Kdyby na př. determinista někoho u soudu obžaloval pro loupežné přepadení, jistě by nepřipustil, aby soud omluvil útočníka tím, že nemaje svobodné vůle, nemohl jednat jinak.

Svoboda vůle je zřejmá z celého mravního řádu. Není nyní příležitost k tomu — a také toho není třeba, — abychom dokazovali, že mravní řád není pouhá iluze. Existence mravního řádu je zřejmá všemu lidstvu všech dob. Nuže, celý mravní řád by se zhroutil, neměl by smyslu, kdyby nebylo svobody vůle. Základní pojmy celého mravního řádu, pojem mravního dobra i zla, pojem viny, přičetnosti, zásluhy, trestu, závaznosti, zákona, tyto všechny pojmy mají jen tehdy smysl, je-li lidská vůle svobodná. Bez svobody vůle můžeme mluvit o fysickém zlu nebo dobru, jako je na př. nemoc nebo zdraví, ale nikdy ne o mravním dobru nebo zlu, poněvadž mravně dobré nebo zlé může být něco jen potud, pokud to závisí na svobodném rozhodnutí vůle. Činy, jež člověk nevykoná ze svobodné vůle, nýbrž z duševní choroby, nemohou mu být přičítány za vinu, nýbrž za projev choroby; může být hlídán a léčen, ale ne trestán. Že svoboda vůle nezbytně plyne z mravního řádu, o tom byl pevně přesvědčen i Kant; je ovšem pravda, že s hlediska své nauky nechtěl připustit theoretického důkazu svobody vůle, avšak byl pevně přesvědčen o svobodě vůle jakožto o postulátu praktického rozumu, bez něhož mravní řád není možný.

Tedy svobodu vůle nám dokazuje jasně naše sebevědomí. Snažme se však nyní si vysvětlit, proč je možný svobodný úkon vůle, a tím vnikneme v samotný kořen svobody lidské vůle. Řekli jsme již, že vůle chce to, co rozum poznává a jí předkládá jakožto dobro. Viděli jsme již, že k tomu, aby vůle mohla něco svobodně chtít, je nutné, aby předmět byl poznán nejen jako dobro, nýbrž také s nějakého hlediska jako zlo, takže pak vůle buď může předmět chtít jakožto dobro, nebo jej zamítnouti jakožto zlo. Nuže, každé dobro, které náš rozum v tomto životě poznává, může s nějakého hlediska být pozorováno jako zlo. Neboť cokoliv poznáváme v tomto životě, je omezené a nedokonalé, anebo aspoň je omezené a nedokonale poznáváno. Nic kromě Boha nemůže být dokonalé a nekonečné. Ale i Bůh sám, třebaže je sám o sobě nekonečně dokonalý, přece od nás v tomto životě není poznáván v celé své dokonalosti a nekonečnosti, neboť my svým omezeným rozumem nemůžeme pouhými přirozenými silami chápati Boha v celé jeho nekonečnosti. Tedy každé dobro, jež náš rozum v tomto životě poznává, je omezené nebo omezeně poznávané. Avšak každé dobro omezené, pokud je omezené, má nedostatek toho, co dobro činí dobrem. Pokud však má nedostatek dobra, je zlem. A tak každé dobro omezené může být rozumem chápáno jako zlo, pokud je pozorováno s toho hlediska, s něhož se mu nedostává dobra. Proto na př. i úkon ctnosti může být chápán jako zlo, pokud odporuje smyslové žádostivosti, čili pokud se mu nedostává onoho dobra, jež záleží v nasycení smyslové žádostivosti. A i Bůh, třebaže sám o sobě je dobrem nekonečným, protože je chápán od nás nedokonale a omezeně, může být chápán jako zlo, na př. jakožto zakazující hříšnou rozkoš. Poněvadž tedy každé dobro, jež lidský rozum v tomto životě poznává a vůli předkládá, může být pozorováno jakožto zlo, proto lidská vůle vůči každému dobru zůstává svobodná, mohouc je volit nebo zamítnouti.

Pro hlubší pochopení kořenu svobody lidské vůle můžeme se ještě ptát: Proč vlastně může rozum na každém dobru poznati nějaký nedostatek? Důvod toho je tento: Lidský rozum poznává nejen jednotlivá částečná dobra, nýbrž tvoří si pojem dobra vůbec. pojem dobra všeobecného, pojem samotné blaženosti. Takový pojem nemůže si tvořit pouhý smysl, nýbrž jen rozum, neboť jedině rozum poznává pojmy vpravdě všeobecné. Tím však, že rozum chápe dobro všeobecné, může zároveň toto dobro všeobecné srovnávat s každým jednotlivým dobrem, o jehož volbu jde, a tu shledává, že každé jednotlivé dobro má v sobě něco dobra, avšak v žádném není realizováno všechno to, co je obsaženo v dobru všeobecném. Proto rozum každé jednotlivé dobro může s nějakého hlediska pozorovati jako zlo.

Když jsme pochopili plně svobodu vůle, objasníme si nyní, co rozumíme *autonomií* vůle. Slovo autonomie vůle rozšířilo se od dob Kantových. Byl to totiž Kant, jenž učil autonomii vůle.

Podle nauky Kantovy člověk má v sobě vědomí mravní závaznosti, jež je vyjádřena kategorickým imperativem. Posledním zdrojem této mravní závaznosti je lidská vůle sama. Tedy lidská vůle je autonomní, neboť ona sama si ukládá mravní zákon. Určování vůle pohnutkami, jichž zdrojem není lidská vůle sama, je nutno zamítnouti jakožto heteronomii, to jest jakožto zákonitost cizí. Proto pohnutkami mravního jednání člověka nesmí být ani zákon Boží ani blaženost ani obecné blaho, nýbrž vůle sama. Zachovávatí zákona cizího, to jest zákona, jehož zdrojem není vůle sama, je jen tehdy mravně dobré, jestliže vůle sama ten zákon přijímá jakožto rozumný.

Co říci o této autonomii vůle? Především se snažme poznati, v jakém smyslu můžeme právem mluvit o autonomii lidské vůle. Viděli jsme již, že lidská vůle je svobodná, a její svoboda má svůj kořen v rozumovém poznání. Tak jako rozum přesahuje pouhé mohutnosti smyslové, jako rozumovým poznáním přemáháme pouta hmoty tím, že tvoříme pojmy všeobecné a abstraktní a poznáváme věci nehmotné, tak podobně vůle není poutána těmi zákony, jež poutají snaživost smyslovou. Jako člověk svým rozumem stává se rozumově jakoby pánem sebe tím, že je si vědom sebe sama, tak i vůle je schopna po rozumové rozvaze sama svobodně rozhodovati o svých vlastních úkonech. V tomto smyslu je člověk vpravdě svou vůlí pánem sebe a svého jednání. Proto také jedině ten úkon lidský je mravně dobrý, který je vykonán z vnitřního přesvědčení a vlastního svobodného rozhodnutí. Úkon, který by byl vykonán pouze na venek bez vnitřního souhlasu vlastní vůle, byl by službou otrockou bez mravní ceny. V tomto smyslu závisí mravnost jednání na svobodné vůli, bez níž žádný zákon nemůže způsobiti, aby lidský čin byl mravně dobrý.

Jiná je však otázka, zdali lidská vůle sama je posledním zdrojem mravnosti a nejvyšším pravidlem mravního jednání. Abychom to mohli správně posouditi, uvažme především, že lidská vůle jakožto mohutnost vyplývá z lidské podstaty. Jen tehdy by lidská vůle byla sama posledním zdrojem a nejvyšším pravidlem vši mravnosti a právem by zamítala jakýkoliv jiný zákon jako něco cizího, kdyby byla sama naprosto nezávislá. Avšak jen tehdy by byla lidská vůle naprosto nezávislá, kdyby sama lidská podstata byla ve svém bytí a snažení plně nezávislá. Nuže, my víme z toho, co nám praví křesťanská filosofie o Bohu a bytostech konečných, že všechno kromě Boha je stvořeno a na Bohu ve svém bytí i snažení závislé. Proto i člověk, třebaže svou svobodnou vůlí vyniká daleko nad všechny tvory nerozumné, třebaže svou vůlí je pánem svého jednání, přece i ve své svobodné vůli je podroben Bohu. Je mu podroben nejen proto, že i sama svoboda vůle je od Boha, nýbrž i proto, že Bůh sám je nejvyšším pravidlem mravnosti lidských činů.

Abychom to jasně pochopili, srovnáme vůli s lidským rozumem. Rozum lidský poznává pravdu. To však neznamena, že by sám tvořil pravdu a byl nejvyšším zdrojem pravdy. Naopak, lidský rozum se musí podrobiti pravdě, jejímž zdrojem je sám Bůh, rozum božský. Jestliže poznávám na př. tuto pravdu: „ 2×2 jsou 4“, pak nejsem to já, na jehož rozumu závisí pravdivost tohoto soudu. Můj rozum nachází tuto pravdu jako něco, co je na lidském rozumu nezávislé, jako něco nezměnitelného, čemu lidský stvořený rozum se musí podrobiti, co musí uznati jako samo sebou zřejmé. Posledním zdrojem této pravdy není tedy rozum lidský, nýbrž rozum božský. Proto je to pravda, poněvadž Bůh to tak poznává, ne proto, že já to tak poznávám, a Bůh to tak poznává proto, že poznává sebe sama, svou vlastní bytnost, poznává tím také tuto pravdu — a vůbec všechny věčné pravdy — jako odlesk své vlastní bytnosti. Proto základem a zdrojem vši pravdy je Bůh sám. Ale ovšem člověk svým rozumem je schopen tuto pravdu poznati a dospěti i k poznání jejího zdroje. Boha.

Podobně vůle lidská, třebaže je svobodná, přece je postavena před věčný zákon, jehož nemůže změnití, iemuz se může toliko svobodně podrobiti nebo vzepřítí. Jako svým rozumem poznáváme zásady theoretické, to jest zásady, jež nám neukládají žádné závaznosti, jako je na př. zásada: „Totéž nemůže s téhož hlediska zároveň býti a nebýti,“ tak také poznáváme zásady mravní, jež nám ukládají mravní závaznost. Takovou první zásadou mravní, jež v sobě obsahuje všechny ostatní mravní příkazy, je: „Dobro jest činiti, zla jest se varovati.“ A jako ony zásady theoretické poznáváme jako něco, co je na nás nezávislé, čeho netvoříme my svým rozumem, nýbrž co prostě musíme uznati a rozumem svým tomu se podrobiti, tak i jasně vidíme, že zásady mravní jsou na nás nezávislé, že my jich nemůžeme změnití, že můžeme svou vůlí se jimi neříditi, ale nemůžeme jich zvrátiti. A jako nejvyšším zdrojem věčných pravd je sám Bůh, tak je i sám Bůh nejvyšším zdrojem a nejvyšším pravidlem mravnosti. Bůh je nejvyšším pravidlem vši mravnosti proto, že každý čin je mravný jen tehdy, jestliže spěje k poslednímu cíli, a posledním cílem lidského jednání je Bůh sám. Proto není to lidská vůle, jež stanoví nejvyšší zákon mravnosti, nýbrž Bůh, pokud svým božským rozumem spolu s božskou vůlí řídí všechny věci k poslednímu cíli.

Jestliže tedy Kant přičítal lidské vůli autonomii, jako by vůle lidská byla sama sobě nejvyšším zákonem, pak přičítal vůli lidské vlastnosti Boží, neboť jedině Boží vůle je sama sobě zákonem.

Tedy lidská vůle je podrobena zákonu, který není stanoven od ní samotné nýbrž od Boha. A jen tehdy úkon lidské vůle je mravně dobrý, jestliže se vůle svobodně tímto zákonem od Boha stanoveným řídí. Kant řekl, že určování vůle iakýmikoliv pohnutkami, které by nevycházely ze samotné vůle, je heteronomie, zákonitost cizí. Tedy podle Kanta podřízení lidské vůle zákonu Božímu je heteronomií. Co na to říci? Heteronomií by bylo, kdyby státní autorita jednoho státu chtěla vnucovati své zákony občanům státu druhého, který se státem prvním nemá nic společného. Heteronomií by bylo, kdyby tvor jeden chtěl vnucovati jakožto nejvyšší zákon svou vůli tvorovi druhému, ačkoliv oba jsou navzájem na sobě nezávislí. Může se však nazvati heteronomií, jestliže člověku je stanoven mravní zákon samotným Bohem? Je v tom cizí zákonitost? Nikoli. Bůh vůči člověku není cizí. Celou svou bytostí, každým svým hnutím, celým svým trváním v řádě existence závisíme zcela na Bohu. Nic nám není tak blízké jako naše vlastní bytí. Ale nejvyšším důvodem našeho bytí je Bůh sám, jenž nám bytí dal a je zachovává. Je to Boží činnost, již trvá naše bytí. Avšak kde je Boží činnost, tam je Bůh. A proto nám nic není tak blízké jako Bůh sám, a nic nám není více vlastní než naše závislost na Bohu. Jestliže tedy jsme podřízeni zákonu Božímu, nejsme podřízeni zákonu nám cizímu. Naopak. Podrobení zákonu Božímu je něčím, co vyplývá ze samé přirozenosti člověka, který je bytostí rozumnou a svobodnou, ale při tom v celém svém bytí a jednání závisí na bytosti nejvyšší, na Bohu. Proto ono rozlišování autonomie a heteronomie může býti nouze tam, kde je vzájemný poměr *tvorů*, to jest bytostí konečných. Tam, kde jde o poměr tvora k svému Tvůrci, nemůžeme mluvit ani o autonomii, ani o heteronomii ve vyloženém významu slov. Poměr tvora k svému Tvůrci naprosto přesahuje toto rozlišování, jež platí pouze pro bytosti konečné.

Tím jsme si vyložili, jak nutno chápati svobodu a autonomii lidské vůle. Kéž to, co tu bylo řečeno, nějak přispěje k pochopení přednášek následujících, v nichž bude řeč o autoritě, jež zavazuje lidskou vůli, vůli bytostí rozumné, vůli svobodnou, ale závislou na nekonečném Bohu, který jako je nejvyšším zdrojem lidského bytí, tak je i nejvyšším pravidlem mravnosti lidského jednání.

Sinanthropus pekinensis (Čínský člověk pekinský).

Ve všech koutech světa pátrá se usilovně po kostrových zbytcích praotce dnešního člověka. Podle vědeckých, často neodůvodněných domněnek musí tento předpotopní pračlověk jinak vypadat než dnešní. Tak to žádá nauka o vývojové teorii, která prý nemůže činit výjimky ani u člověka. Ta jinačí tvář pračlověka netýká se jenom nějakého odstínu, nějaké odrůdy dnešního člověka, nýbrž předpokládá pronikavý rozdíl, předpokládá podobnost spíše opičí než lidskou.

Anthropologie zná v tomto oboru celou řadu lidopů (anthropoidních opic), rekonstruovaných a vystavovaných ve výkladních skříních, ale časem se mnohé výstavní kusy musí vyndat a schovat, poněvadž neobstály před kritikou jiných badatelů.

Vizme tuto řadu latinských pojmenování: *Pithekanthropus erectus*, *Ameranthropoides Loysi*, *Australopithecus africanus*, *Sinanthropus pekinesis*, *Eoanthropus dawsoni*, *homo neandertalensis*, *homo heidelbergensis*, — *homo recens-sapiens*.

Po stručné charakteristice jednotlivých představitelů, právě uvedených, všimneme si podrobně pouze čínského člověka.

Pithekanthropus erectus — opičí člověk zpříměný, t. zv. trinilský člověk — rekonstruovaný z několika kostí, nalezených r. 1891 u Trinilu na Jávě, se po bedlivém studiu rozpadl na opici a člověka, t. j. svršek lebky náležel opici, stehno a jiné kosti byly lidské. Tehdy žili opice a člověk vedle sebe samostatně, nikoli v jediné bytosti pohromadě.

Ameranthropoides Loysi — americký antropoid (opice zlidštěná) — jest americká opice, nic víc. *Australopithecus africanus* jest opice jižní Afriky.

Eoanthropus dawsoni (1913), nalezený v Piltdownu v Anglii, byl zase rozpučen: Friedrichsova rekonstrukce lebečních zbytků ukázala typ moderního člověka s vysokým čelem, kdežto čelist spodní je nesporně opičí severního druhu (*Boreopithecus dawsoni*). Toť práce university ve Frankfurtě n. M.

Homo neandertalensis — člověk nalezený v údolí Neandertalu na Mohanu — je člověk s nízkým čelem a nadočnicovými oblouky, ale jinak je to člověk, jehož typ ještě dnes žije. *Homo heidelbergensis* od Heidelbergu v Německu nemá brady.

Zmínky zasluhuje podvod, prováděný již od dob středověku na Sumatře, kde domorodci opičí kůže, velmi zdařile oholené a preparované, prodávali za kůže lesního malého člověka (*Orang pendek*). Na tento podvod upozornil již *Marco Polo* na sklonku XIII. století. V odstupu 600 let se učený a přečtený svět vývojezpětců dal znovu oklamat.

Sinanthropus pekinensis — čínský člověk pekinský — stal se v posledních pěti letech meteorem antropologů. Dvě lebky, nalezené u čínského městečka Chou-Kou-Tien, asi 50 km jihozáp. od Pekingu (v r. 1929 a 1930), měly prý býti lebky embryonální formy člověka, čili náležely člověku nižšímu než byl člověk neandertalský.

Historie tohoto památného nálezu je zajímavá. Pekinští lékárníci prodávali odedávna kosti fosilních zvířat jako všehoživý lék pod značkou „dračí zuby“ a „dračí kosti“. V okolí zmíněného městečka bylo ohromné přirozené skladiště kostí ze starší doby diluviální ve vápencových jeskyních. R. 1927 byla na místo to vypravěna vědecká výprava, bohatě dotovaná Rockefellerovou nadací. Američan *Davidson Black*, profesor pekinské Union Medical College, stal se jejím vůdcem.

Již r. 1927 popsal *Black* podrobně jeden ze dvou zubů nalezených před tímto rokem, dolní, „hominidní“ stoličku a stanovil pro tuto stoličku jako nositele nové hominidní genus *Sinanthropus pekinensis*. Po-

zději nalezené zbytky lidských kostí potvrdily jeho domněnku, že tu jde o zvláštní typ lidský.

Nejdůležitější byly dvě lebky úplně (ovšem bez části obličejové), nedeformované, lebka muže dospělého a lebka mladíka (nikoli ženy, jak se *Black* původně domníval). Obě lebky mají kapacitu asi 1000 ccm. Tento krychlový obsah jest značně menší než obsah mozkový dnešního člověka, u něhož se udává pro muže 1450, pro ženu kolem 1300 ccm. Nízké čelo a nadočnicové vysedlé oblouky obou lebek připomínají typ neandertalský.

Mezi ostatními zbytky (zlomek kosti klíční, čtyři články nožních prstů, kost měsíčitá) nenalezla se žádná kost dlouhá. Zato nalezeny byly nástroje, hrubší a jemnější, škrabadla jednostranná i dvoustranná, konkavní a konvexní, hroty a přihrocené nástroje, jichž tvary a retuše svědčí o inteligenci výrobitelů a uživatelů. Hrubší nástroje jsou z vápence, jemnější z křemene. Doba, ve které čínský člověk pravěký žil, patří době kamenné, starému paleolitu. Žil tudíž také v Asii, současně s neandertalským člověkem v Evropě a s člověkem trinilským na Jávě, člověk stejné kulturní výše somatologické i duševní. Tak soudí náš americký krajan a známý antropolog *Áleš Hrdlička*, tak také vůdce vědecké výpravy pekinské *Davidson Black*. *Hrdlička* soudí, že *Sinanthropus* stojí diluviálnímu člověku blíže než *Pithekanthropus*. Není tu však řečeno, který *Pithekanthropus*, pravá opice nebo pravý člověk. Ani *Black* nerozlišuje, když soudí, že *Sinanthropus* je téhož stáří jako *Pithekanthropus*, ale též jako *Eoanthropus* a *homo heidelbergensis*. Z toho usuzuje *Black* dále, že je pravděpodobná teorie o středoasijském původu člověka.

Tento *Sinanthropus* způsobil v táboře německých katolíků ostrou kontroverzi mezi *P. Rüschkampem* a *drem Wetzlem*, mluvčím v „*Natur und Kultur*“. *P. Rüschkamp* S. J. se osmělil podle svého spolubratra *P. Teilharda* de Chardin psáti o tomto čínském člověku jako o embryonální formě člověka, neboť *Sinanthropus* jest *Teilhardovi* ještě opice pekinská. *Rüschkamp* bere za svůj výrok *Teilhardův*: „*Der Sinanthropus hilft uns in glücklichster Weise zu verstehen, aus welchen successiven Erscheinungen der Typus Mensch im Schosse des übrigen Lebens sich bilden konnte*“ (německé znění vzato z „*Natur und Kultur*“, 1931, str. 196). V pozdější odpovědi své *Rüschkamp* znovu zdůrazňuje stanovisko vývojové: „... dann ergibt sich als logische Folgerung die wissenschaftliche Wahrscheinlichkeit, dass der Leib des ersten Menschen im Schosse des übrigen Lebens vorgebildet wurde“ (*Natur u. Kultur*, 1931, str. 461). Podobně píše *P. R.* ve *Stimmen der Zeit*, 1932.

Oba jesuité dali se prvními zprávami o nálezu člověka pekinského oslniti, a řadili tohoto člověka před neandertalského, na stupeň bližší opicím. Nejenom pravověrní katolíci v „*Natur u. Kultur*“, nýbrž i jinak smýšlející profesori opravili předčasnou radost krajních vývojezpětců. *Weidenreich* tak učinil v *Naturwissenschaften* (seš. 40, r. 1931).

O další ostré kontroverzi obou německých táborů lze se dočísti v „*Natur u. Kultur*“, ročník 29 (1932), kde je řeč o styčných bodech teorie vývojové a katolické věrouky. Kdo by si přál poznati stanovisko *P. Rüschkampa* podrobněji, musí si přečísti jeho článek o *Sinanthropu* ve *Stimmen der Zeit*, 1932, odkud vyjímáme alespoň tuto větu: „*Neu und interessant ist nur die Tatsache, dass wir durch die Entdeckung des Sinanthropus eine dritte Phase der Menschheitsentwicklung kennen lernten, die über die Neandertaler zu diesen Praeneandertalern herabführt.*“ — Bohudík známe jiné zbytky stejného stáří, které svědčí o dokonalém člověku dnešního typu.

Poznámka: Dr. Viktor Lebzelter, kustos a ředitel anthropologického oddělení přírodopisného musea ve Vídni, uveřejnil v září 1933 článek velmi pozoruhodný. (Reichspost 24. IX. 1933.) Referuje o nález profesora Leakey z university cambridgské při hledání člověka v Africe východní, kde byl nalezen člověk nejspodnějšího diluvia úplně shodný s člověkem dnešním. Tyto nálezy v Kanamu a Kanjeře jsou ještě starší než člověk neandertalský, ba jsou snad starší než člověk pekínský a trinitský.

Při této příležitosti zmiňuje se Lebzelter o praktikách, jichž se dopouštějí badatelé anthropologové. Jsou to těžká obvinění z nepoctivosti. Uvádí tato fakta: 1. Lebka nalezená r. 1888

v Anglii u Galley Hill — z doby diluviální chelléenské — byla pochybováním diskreditována proto, že se shodovala úplně s člověkem dnešním. — 2. Spodní čelist s dobře vyvinutou bradou z doby starodiluviální, nalezená 1863 u Foxhallu ve vých. Anglii, zmizela, poněvadž se nehodila do předpokládaného rodokmenu lidského. Člověk heidelberský totiž nemá brady. — 3. Podobná čelist s bradou, nalezená r. 1863 v Moulin Quignon ve Francii, zase ze staré doby kamenné, byla celá desítky let u mlčována.

Tyto nálezy, mnohému anthropologovi nepohodlné, byly na světlo boží vyneseny teprve v poslední době Keithem a Osbornem, hrají dnes již významnou roli.

Lidská vznešenost a ubohost u Pascala.

Pascal je člověkem, učencem, křesťanem. Nepřestával býti *učencem*, když jednal, myslel, mluvil jako křesťan; a neztratil půdy *člověka* pod nohama, když se ponořoval v učenosti své vždy víc a více do hloubky věd. Všechny tři stupně vývoje jsou u něho organicky pevně spjaty.

Ptáme se, který z těchto stupňů je pro Pascala nejvyšším?

Odpověď na tuto otázku nám dává Pascal sám svou teorií o trojím řádu, totiž o řádu hmoty, ducha a lásky.

V řádu hmoty vidí velikost a nepatrnost fysickou; obojí může růsti do nekonečna, fysická velikost přibýváním, fysická nepatrnost ubýváním.

V řádu ducha a v řádu lásky Pascal též nalézá velikost a nepatrnost, a sice duchovní a mravní.

Jako v řádu fysickém Pascal zjistil rovnováhu v řiši tekutin, tak chtěl najít bod, v němž zakotví rovnováha mravní, potřebná pro život každého člověka, ať filosofa nebo ne, na tom nezáleží.

A kde našel Pascal tento bod opěrný?

V Ježíši Kristu...

Poznává v člověku, v přirozenosti lidské, praotce Adama s jeho ubohostí a tělesností, ale vidí též v člověku nádobu pro Ježíše Krista, vlévajícího do duše lidské milost Boží.

„Adam, Ježíš Kristus.“ To je jedna z oněch tajemných myšlenek Pascalových, jež nám po něm zůstaly napsány na kouscích papíru, v poznámkách atd.

Podle Pascala poznává člověk svou velikost právě v tom, že poznává svou ubohost. Strom nepoznává svou ubohost, svou nicotu, praví Pascal. A tím se liší člověk od hmoty, neboť jen člověk poznává svou nicotu. Štika a žába jsou ve svém životě vždy stejné; nemají duše schopné pokroku čili poznávání.

Stroj sčítací počítá sice zrovna jako člověk, ale bez myšlenky a bez vůle. Ani stroj, ani zvířata nemají myšlenek. Jen člověk ví o sobě, čili poznává sebe sama. V tom tkví právě celá hodnota člověka, že *myslí*.

„Člověk je jenom třtinou, tou nejslabší z celé přírody, ale tato třtina *myslí*... Kdyby svět celý se řítíl na člověka, byl by člověk vždy ještě vznešenější než svět na něho padající, neboť člověk ví, že umírá, ve smíru o tom však neví nic...

Hleďte tedy jen dobře myslet: to je nejprvnější zásada morálky.“

Aby člověk dobře a správně myslel, tu je třeba, aby správně rozčlenil a rozlišoval velikost od velikosti. — Jsou na světě velikosti hmotné a duchovní.

Jaká je jejich cena a vzájemný poměr? Všechna tělesa, nebesa, hvězdy, země a všechna království nemají dohromady takovou cenu jako nejmenší z duchů, jež někde na světě existuje; duch sám sebe poznává, myslí o sobě, těleso však nikoli.

Všechna tělesa celého vesmíru a všichni duchové dohromady se všemi svými výtvary nemají nijaké ceny u porovnání s nejmenším záchrvěvem lásky, neboť to je už jiný řád, a sice řád nekonečně vyšší.

Je nejmenší myšlenky nemůžeme sestrojiti ze všech těles světa; to je nemožná věc a je to jiný řád světa. Ale také nedostaneme ze všech těles a ze všech hodnot rozumových nejmenšího hnutí lásky, neboť to už

je rovněž jiný řád. Tečku mám před sebou. Chci rozmnožiti její počet? Pak to mohu udělati zase jenom tečkou, nikoli však čárkou; přímkou mohu zvětšiti jenom přímkou, nikoli tečkou; totéž je v řádu hmoty, rozumu, vůle, mravnosti.

Zmenšení a zvětšení je možné jenom stejnorodým prvkem. V člověku je prvek dvojitý, prvek velikosti a malosti. Kde je však jejich princip? Kdo nám dá dostatečné vysvětlení pro pýchu člověka a jeho žádostivost? Kdo osvětlí pravdivě lidskou velikost a vznešenost? — Nikdo jiný, leda Ježíš Kristus svou vznešenou naukou, jež nás zdvíhá z prachu synů Adamových k slávě synů Božích.

Pro Pascala je příznačné, že hledal vždy jednoduchost ve všech oborech vědy. Čím jednodušší je nějaká poučka, tím je pravdě bližší. A pravda musí mít značku všeobecnosti, to je, že musí platiti vždy a všude po celém světě. Pascalovi nevadilo ovzduší, v němž vyrostl, aby nehledal pravdy tam, kde je. Strásl se své duše některé běžné názory filosofické, jež před ním šířil filosof Montaigne. U tohoto vidíme první vývojovou linii, jak zabojuje do skepticismu; z toho se jakž takž vymaňuje a utěšuje se a nutí do stoicismu; a na konec vyznává učení Epiktetovo. Montaigne rozjímal a psal o látce, jež se netýká jeho „já“. Pak píše o svém „já“ zvláště; konečně hledá „já“ všelidské. S Pascalem se Montaigne shoduje v tom, že Pascal rovněž napřed se zabývá studiem jevů fysických, pak se obrací k svému nitru a odsud pak se zdvíhá až do sféry nadzemské lásky, která je všeobecným zákonem lidstva.

Montaigne nebyl s to, aby si vysvětlil a srovnal všechny prvotiny v člověku; viděl na člověku jen jeho ubohost. Montaigne ví o Bohu-člověku, ale není to u něho most, jež spojuje nebe a zem a jež velikosti a malosti člověka dává pravý a jediný možný výklad.

Epiktet ve starověku nepřipouštěl pád člověka a zkázu lidského pokolení; proto u něho přirozenost lidská byla dobrá a nebylo jí třeba nápravy Vykupitelem. Montaigne však myslí, že lidská přirozenost je úplně zvrácena a že je tedy naprosto vyloučeno, aby člověk dosáhl pravdy a dobra; následek tohoto bludného názoru Montaignova byl, že propadl úplně laxismu. Pascal mu to vyčítá, když praví o Montaignovi, že se vysmívá z rozumu, zbaveného světla zjevení, a že snižuje při tom člověka až k úrovni zvířat. Montaigne strhl takřka člověku jeho korunu tvorstva s čela a vrhá je s výšin panství nad přírodou do stejné roviny s živočichy bez duše nesmrtelné. Víra Montaignova nezačíná tak, jak u každého katolíka začínat má, totiž v rozumu; rozum nemůže souditi — podle Montaigne — správně ani v oboru vědy ani v oboru víry. Je to jakýsi kyselý, roztrpčený skepticismus, jemuž Montaigne holdoval a který ho v praksi přivedl na koleje vypočítavé požívačnosti, jakéhosi mírného bonvivantství.

„Nejsme ani nad zvířaty, ani pod nimi; vše, co je pod nebem, řídí se podle slov mudrcových stejným zákonem a stejným štěstím.“ (Ess. II, 174.) Montaigne sice přiznává, že máme schopnost rozumovou, úsudku a že máme svobodnou vůli. Ale jak by se zalekl, že toho ubohému člověku přiznal nad míru hodně, u-

pozorňuje hned, že přece jen člověk zůstane člověkem a že svým nedostatkům neuteče; bylo by tedy bláznovství, tak tvrdí tvrdošíjný skeptik Montaigne, chtít člověka přetvořit na anděla; kdo to činí, klesne jistě až pod němou tvář. Údělem člověka prý není nic stálého, ale vše je jako dým a vítr. Máme-li nějaké dobro, je to spíše jen naše domněnka. Všechna naše dobra jsou prý jenom prchavým snem. Nestydatost je to od člověka, když se něčím chlubí. Je třeba člověku ukázat celou jeho nahotu a naučit ho ponížovat se mezi tvory němé tváře, ale nepovyšovat se až k podobnosti s Bohem. Tak Montaigne.

Nedivme se, že Montaigne měl ve svém erbě váhy a nápis „Que sais-je?“ (= Co vím?). Jeho rozum byl skutečně ustavičně na váhách a kolísal. Upřel rozumu schopnost poznání aspoň některé pravdy jasně a zřetelně; zapomněl, že v tom je právě rozdíl mezi zvířetem a člověkem, že lidské vědomosti rostou denně, kdežto pud zvířat zůstává vždy týž. Pascal potírá pyšný a pohrdavý skepticismus Montaignův velmi řízně, když poukazuje na včely. Jejich úly jsou dnes zrovna tak dobře rozměřeny jako před tisíci lety a dnes včely staví své šestiúhelníky zrovna tak jako kdysi.

Něco jiného je s člověkem, který je stvořen pro nekonečno. (Pascal, *Traité du vide*.)

Montaigne v praktickém životě se skepticizmu nedržel, nýbrž více se držel hedonismu, totiž dobrého bydla. Theorie tedy odporovala praksi. O životě věčném rovněž neměl správného úsudku. Přál si ho. Proto zůstal věren víře otců. Hájl ji. Ale napřed sám nešikovně uřezal větve, na které seděl, neboť ztupil a zhanobil svůj a lidský rozum svým vlastním rozumem a tím vlastně popřel, že naše víra je „rationale obsequium“, t. j. rozumný pohyb k Bohu a poslušnost vůči Němu.

Pascal věděl o slabinách Montaignových a poukázal na ně hned svým vrstevníkům. Je třeba jenom správně myslet, praví Pascal. K správnému myšlení však patří nejen vědění o hmotě a o duši člověka; vždyť na př. geometrie, matematika se vztahují a obírají hmotou, ale jsou prací rozumu, ducha; a přece konec konců nejsou ničím jiným podle Pascala, leda řemeslem, neboť nedávají konečného vysvětlení vesmíru a poslání člověka ve vesmíru.

Za pravou moudrost má Pascal nevědomost, která ví, že nic neví. Obyčejný lid jde životem jistějším krokem než polovzdělanci, neboť lid má rozum čistý a nepomařený spoustou falešných úsudků; obyčejnému lidu jsou nejbližší opravdoví učenci, neboť prošli všemi obory lidského vědění, až konečně upřímně přiznávají, že nevědí rovněž nic. Nebezpečnými jsou pro svět polovzdělanci, kteří dělají, jako by všemu rozuměli, ač soudí zle a nesprávně o všem.

Obyčejný lid a opravdoví vědci jsou jádrem světa, polovzdělanci vůbec žádné ceny nemají.

Kdyby pouhá věda byla nejvyšším dobrem člověka, pak by bylo tolik dober, kolik je sekt vědců. Jestliže Varro napočítal 288 sekt, pak by bylo 288 případů nejvyššího dobra. To je však nemožné.

Je třeba mít takovou nauku, která nám vysvětlí dokonale celou přirozenost lidskou. Vědění věci zevnějších mne nepotěší ve chvíli strastí a bolestí, nebudu-li mít zásobu vědění hodnot mravních; ale vědění mravních hodnot mne vždy potěší a udrží na povrchu, i když budu nevědomcem v oborech věcí zevnějších.

Nejvyšší geometrií Pascalovou tedy je znáti a vědět i poučce pro všechny lidi platné, totiž o cíli člověka — *nadpřirozeném!*

Jistotu, *matematickou* jistotu chce mít člověk vždy a všude. A tu dostává jediné v pokorném sklonění před Bohem—člověkem! V Něm chápeme své nejvyšší poslání, své vykoupení z hříchů, své vlastnosti zlé i dobré.

Pascal se cítil šťastným až tehdy, když se vyšinul po stupních svého rozumu a po pokorném sklonění

šíje své, vůle své před božstvím a člověčenstvím Kristovým.

Odrékl se svého chvilkového poblouzení v temných a ponurých chodbách jansenismu.

Často sám posílal lidi od dveří kostela jansenistů do kostela katolického.

Největším štěstím pro Pascala bylo, že mohl být blízko Bohu tajemnému a že Ho mohl přijati pod způsobou chleba.

Velký matematik a fysik Pascal! I jemu byl život snem. I jemu se zdálo, že sní a že život je snem nestálým a prchavým. — Ale život náš má ústí do přístavu nejvyššího dobra, v němž se střetnou a utiší všechny naše tužby. Láska je silou, jež nás spojuje s dobrem žádaným, pokoj nastává pak po utišení všech našich tužeb.

Podle básníka Silvia Pellica, který byl vězněn v 19. stol. v Brně rakouským režimem, je slovo *láska* slovem nádherným. Představitelem lásky je nám podle téhož básníka v našem náboženství Kristus.

„Kristus je jediným filosofem, na němž není ani té nejmenší skvrny; je zjevením samého Boha v bytosti lidské: je Člověkem-Bohem.“ (Silvio Pellico: *Dei doveri*, p. 288.) — Není zajímavé, že dva veleduchové, Blaise Pascal a Silvio Pellico, jsou stejného názoru?

Pascal hledal a našel rytmus života v adoraci Krista, skrytého ve Svátosti Oltářní!

Svatý Augustín krásně praví o Eucharistii:

O sacramentum pietatis,
o signum unitatis,
o vinculum caritatis.

(Sct. Aug. in Joannem.)

Sv. přijímání, signum pietatis, t. j. znamení zbožnosti, zbožného učence Pascala spojovalo s církví. Signum unitatis! Znak jednoty! A též znamení lásky, čili Signum caritatis. Byl přiveden do náručí Krista, cum signo unitatis et caritatis, timens separationem (Sct. Aug. in Joannem) se znamením jednoty, lásky, boje se odloučení od nejvyššího opěrného bodu, od Ježíše Krista, on, učený syn Francie a celého světa, křehký potomek Adamův. Hf.

Karel E. Viček:

Tvůj čerstvý rov...

Pohřební příkrovy napadly na hrud' a do srdce
Začalo zpívat písně jak do noci kdy hvězdy za mraky jsou jenom
tušené

s nápěvem jakým zvučí sloupy a dráty po krajích silnice
větvemi stromů do C dur zdušené

Že včera zasypané rovy jsou otevřené dosud zdá se mi
a budu je tak vidět dokud hlínu nescelí
dech kadidla a myrty v rakvi v hrobě na dně pod zemí
a tiché modlitby s bílými anděly

Chodím k tvému hrobu nějak smutně rád
Hlína je dosud měkká
A kolem cítit dech jak zrání ze zahrady
Do hlíny měkce se jak do trávy kleká

Žítí a mrtev být
bych chtěl
A mrtev žít
Tak bych tě jednou zas uviděl

Bolestně krásné je umírat v máji
když kvetou akáty
Hroby se v poledne se stíny křížů objímají
A neklidněji na podzim se umírá
Na podzim všechno se sblíží a zná
naposled srdce otvírá
co v sebe uzavře do jara nevydá
Bolestně krásné je umírat v máji
když kvetou akáty
Závidím těm kdo na podzim umírají
To klidný smutek je když s tebou pláče příroda
Já tak bych zemřít chtěl jak ty

A doposud tvůj zasypaný rov se otevřeným zdá

10. X. 1934.

Kultura desátého století.

Představa člověka dvacátého století o době před tisícem roků může být málo povzbuzující. Desáté století u nás a kultura? Dřevěné sruby z hrubých klád, lid divokého vzhledu, oděný nejspíš zvířecími kožemi. Kultura? Snad kovová přilba a meč, trochu nejasného křesťanství, okrouhlý románský kostelík zcela miniaturní a při něm kněz, sotva se lišící od nevázaných současníků. Jistě, to je povrch desátého století. Ale svítání vždy začíná na vrcholcích. Ty představují tehdy dva nejpřednější rody v zemi. Přemyslovci a Slavníkovci. Urozenost fysická pojí se u nich s urozeností ducha. Není mezi nimi jen soupeřství politické, to je podloženo soupeřstvím kulturním. Je zajímavé, že oba nejstarší kostely, jak na hradě pražském, tak na hradě libickém, nesou stejná jména: Panny Marie a sv. Jiří. Přemyslovci dali nám sv. Václava, ze Slavníkovců pochází sv. Vojtěch. Ti dva ztělesňují v sobě vrcholy duševního, t. j. duchovního snažení desátého století. (Mezi slova duševní a duchovní můžeme v té době plným právem položit rovnítko.)

Odkud čerpaly Čechy té doby své kulturní podněty? Předně jistě z oblasti vzdělanosti západní. Tehdy začala se právě probíratí západní Evropa z chaosu doby pokarlovské a nejbližší soused Čech, Německo, shledávalo zbytky kulturního dědictví Karla Velikého. Nejprve Bavorsy Arnulfovců a pak Sasko za Ottovců pokoušely se získat legitimaci k vládě nad Germanií, neboť bez vyššího oprávnění moc pouhého meče neměla smyslu. Na periferii evropské kultury, v lesích a vřesovištích Sasko se navazovaly nitky vedoucí přes Karla Velikého k římským císařům. Představa světového imperia, stále živá, měla se stát skutečností, když na hlavě Oty I. spočinula koruna císařská 962. Ale groteskní byl pohled na saské bojovníky, podobné svou výstrojí, kde kus železa byl vzácností, spíše pravěkým Germánům, než římským legionářům.

Přijímali-li Čechové kulturní vymoženosti jen z tohoto Sasko, musely by se Čechy jevit ještě ubožejšími než ono. Bylo by tomu tak, kdybychom je posuzovali jen se stanoviska západního. V Čechách však působil také jiný kulturní proud, vycházející z protilehlého středska, z Nového Říma, Konstantinopole. Čechy byly takřka v průsečíku dvou kulturních okruhů, západního a východního. Východní ovšem byl na ústupu, jeho kultura takřka tu doznívala v osamocení. V místech, kde se setkávají dvě kultury, dochází nejen k vzájemným třenicím, nýbrž i k úsilí spojit oba prvky ve vyšší jednotu, v synthesisu. Různost kultur bývá pobídkou k většímu rozmachu. V takové situaci byly Čechy desátého století.

Když v říši Velkomoravské zvítězil směr orientovaný západnický (po smrti sv. Metoděje 885), nastala velká emigrace slovanských vzdělanců, kterou můžeme směle přirovnat k podobným emigracím moderním. Dá se s třemi směry: do Bulharska, do Chorvatska a do Čech. Tento třetí směr, český, nelze podceňovat. Je nápadné — a sotva to lze vysvětlit pouhou náhodou, — že s nejzřetelnějšími stopami vzdělanosti církevně-slovanské se setkáváme v krajině podél staré cesty z Moravy Polabím ku Praze. Tam je Libice i Chotouň.

Z dob prvních křesťanských knížat českých od Bořivoje až k sv. Václavu jsou dosti hojné doklady o vzdělanosti východní, jak se projevovala hlavně liturgickým jazykem slovanským. Vzpomeňme třeba prvního kostela zasvěceného sv. Klimentu na Levém Hradci. I sám tvar Kliment ukazuje na byzantský původ, neboť původní *e* v lat. Clemens dalo v pozdější řečtině *i*, a proto jen z řečtiny mohlo vzniknouti

české Kliment. Mnohem později vyskytuje se vlivem latiny i v češtině tvar Klement.

Sv. Václav, který se přimyká úzce ke křesťanskému západu a stavěl v Praze chrám pro ostatky saského světce Víta, přece na druhé straně svou znalostí slovanského písma představuje smíšený kulturní typ intenzity vskutku neobyčejné, jaký se mohl vyvinouti v tehdejších Čechách.

První legenda o mučednické smrti Václavově je slovanská. Není to vlastně legenda v tom pejorativním slova smyslu, nýbrž zprávy nejspíše očitého svědka. Drahomíra je tam zachycena jako křesťanka, třeba nepříliš horlivá, a Boleslav jako svedená oběť protiváclavské strany. Spisovatel legendy je první Čech, jenž vstupuje do literatury, třeba jména jeho neznáme. Teprve později vznikají legendy latinské, jak v nejbližším okolí Čech, tak i v zemích vzdálených. Až do Itálie zašlehla sláva našeho světce Václava, legendu o něm píše Vavřinec, mnich montecassinský i Gumpold mantovský. Ale tu už se hlásí nové pojetí vraždy boleslavské, způsobené velkou

Zapomenutý buditel z řádu kazatelského.

Když v Klatovech byla roku 1783 zřízena hlavní škola, povolán za ředitele dominikán P. Aleš Pařízek. Již v té době měl pověst dobrého pedagoga a působení v Klatovech ukázalo, že volba opravdu padla na povolání, takže hlavní škola klatovská stala se vzornou školou celého klatovského kraje.

Aleš Pařízek narodil se 10. listopadu 1748 jako syn měšťana a mistra krejčovského na Starém městě pražském a už od útlého mládí měl v oblíbené asketické díla, jež nalezl v knihovně svého otce. Navštěvoval studia humanitní a logiky u jezuitů a maje šestnáct let, vstoupil do řádu kazatelského. Následujícího roku složil v Litoměřicích, v tehdejší dominikánské škole sv. Michaela, řeholní sliby. Na Nový rok 1771 byl v Praze vysvěcen na kněze, neboť zde nejen studoval teologii, ale také složil předepsané doktorské zkoušky s výborným prospěchem.

Rádovcem představeným poslán do Jablonného, kde svěřen mu úřad zpovědníka a bibliotekáře. Rozsáhlou knihovnu nejen uvedl do vzorného pořádku, ale použil jejího bohatství k vlastnímu vzdělání. Volný čas věnoval doplnění jazykových znalostí (italštiny a franštiny), aby si mohl otevřít poklady i cizích literatur. Po třech a půl rocích provinciál volal jej zpět k sv. Jiljí a svěřil mu úřad českého kazatele. Dvě léta český kázal, o české osadníky pečoval, když Marii Terezií provedená školská reforma otevřela mu cestu k plnému uplatnění vloh a nadání. Byl totiž povolán na vzorný ústav, na němž měli se vychovávat katechetové a učitelové pro městské školy.

Roku 1778 byl jmenován katechetou na t. zv. betlemské škole u sv. Jiljí na Starém městě. Ta dvě léta, jež trávil jako katecheta na této škole, nejlépe ukázala, že volba, kterou byl na toto místo a vůbec k úřadu učitelskému povolán, opravdu byla co nejlepší. Pravda, byl za tuto poměrně krátkou dobu na konec stížen chrlením krve, že byl nucen vzdáti se tohoto úřadu. Ale přece neušly jeho schopnosti pozornosti školských představených. Už tehdy slyšel lichotivé uznání své péle a znamenité vyučovací metody.

Proto také při vyhledávání vhodného organizátora pro klatovskou hlavní školu obrácena k němu pozornost. Tehdy byl ještě v Klatovech konvent dominikánský, který v P. Alešovi dostal opravdu ozdobu. Snad i to mělo svůj význam, neboť když josefinské reformy v Klatovech zrušily „zbytečný“ konvent, zůstala městu dobrá památka právě v řediteli hlavní školy. Ten dal se sice r. 1786 saekularisovat, ale srdcem i celým svým životem zůstal synem sv. Dominika, což také ještě na sklonku svých dnů krásně řekl: „Nikdo nesmí se domnívat, že bych já tím, že jsem vystoupil ze řádu, stal se nevěrným sv. Otci Dominikovi. Můj testament, odevzdaný převoru u sv. Jiljí, v němž vše, co jsem na světě měl, klášteru zanechávám, mezi jiným dosvědčí, že jako dominikán jsem žil a také zemřel.“

Šedem let řídil hlavní školu v Klatovech a ta léta stačila, aby se stal známým nejen doma, ale i daleko v cizině. Dopisovali a stýkali se s ním přední pedagogové, jako August Herrmann Niemayer, konsist. rada a ředitel pedagogia v Halle, nebo Josef Röckl, ředitel pedagogia v Dilingen, který jej r. 1808 v Praze

vzdáleností od Čech a nepřesnými zprávami. Draho-
míra je vyličena jako pohanka a všechna vina vraždy
je svalena na Boleslava.

Nesouhlas tohoto pojetí s domácí tradicí o smrti
Václavově vedl ke vzniku díla, které mělo věrně vy-
líčiti tento děj. Tak povstalo skvělé latinské dílo
mnicha Kristiána „Vita et passio sancti Venceslai et
sanctae Ludmilae, aviae ejus.“ Moderního čtenáře
překvapí tato malá knížka svým vysokým hledis-
kem a lahodným slohem, takže bezděky ji srovnává
s pozdějším dílem známého kronikáře Kosmy, hr-
bým a plným kluzkých anekdot.

Snad právě neobyčejná výše literárního umění
Kristiánova byla příčinou, že legenda byla považo-
vána za falsum a kladena až do 12. stol. Měla prý pů-
sobiti na šíření úcty k sv. Ludmile a tím k zvýšení
příjmů jeptišek svatojirských, kde sv. Ludmila byla
pohřbena. Těmito zištnými motivy vysvětloval vznik
legendy prof. V. Novotný, ale k odůvodnění svých
názorů se nikdy nedostal. Dílo Jos. Pekaře o této
otázce „Wenzels- u. Ludmilegeuden u. die Echtheit
Christians“ zůstalo tedy v platnosti.

Správné ocenění úlohy vzdělanosti slovanské v
Čechách umožňuje pak představu, jak dílo Kristiáno-
vo rostlo docela organicky z půdy již kulturně při-
pravené, proscené kulturou církevně-slovanskou.

navštívil a ve svých vzpomínkách zahrnuje jej nadšením a chvá-
lou. Těžko tvrditi, že slova uznání těchto své doby slavných pe-
dagogů byla jen lichotivými frázemi bez věcného podkladu, když
i doma byli si vědomi jeho znamenitých vlastností. Vyšehradský
probošt F. Kindermann jmenován jsa 1790 litoměřickým bisku-
pem, vzal s sebou jako vrchního školdozorce Václava Leuharda,
ředitele pražské normální školy. Na jeho místo doporučil při
osobní rozmluvě císaři Josefovi Pařízka. Právě učil ve čtvrté tří-
dě, když dostal poštou jmenovací listinu. Byl překvapen tak, že
dekret vypadl mu z ruky. Byl překvapen, neboť nečekal odměny
za to, co pokládal za svou povinnost: věnovali všechny své síly
vzdělání a výchovu mládeže. Ovšem povolání na ředitelské
místo normální školy, kde 1. května 1790 nastoupil, umožnilo mu
uplatnit se i ve výchově učitelstva. Tehdy hlásí se už choroba,
ale pevná vůle nedovolila, aby tím utrpěla jeho škola. Jako od-
borník byl povolán státním ministrem a předsedou dvorní komise
pro školské reformy Rottenkanem do Vídně, aby spolupracoval
na reformě učebnic a čítanek. Pokud uplatnil své schopnosti a
zkušenosti, nemůžeme prokazovati, neboť taková práce je ukryta
za anonymitu komise. Při jeho upřímné vůli přispěti k zlepšení
výchovy mládeže i učitelstva však věříme, že neopomenul se
své strany upozorniti na nic, co by dle jeho soudu mohlo zlepšiti
školství.

Škole sloužil 42 let téměř do poslední chvíle svého života. Sice
v posledních letech slabě povážlivě jeho síly tělesné, ale duch
byl stále čilý a činný. Přísná láska k pořádku, poctivé dodržení
slova, prospěšná činnost a při tom mladická veselost doprová-
zely P. Aleše až na sklonek života. Ještě na smrtelném lůžku dal
si k sobě zavolat učitele i žáky hlavní vzorné školy, kladl jim na
srdce, že nutno jíti vzorem nejen slovem, ale i skutkem, a pou-
kázal na to, že on mohl se dodělati zdárných výsledků u takové
řady svých žáků jen podobným způsobem.

Smrt přišla k jeho lůžku jako dobrá přítelkyně, aby převedla
jej s tohoto světa na onen, který zasloužil si svým vzorným živo-
tem kněze, jehož byl zrcadlem a ozdobou. Přátelské pouto s die-
césí litoměřickou bylo upevněno už 1798 jmenováním čestným
kanovníkem a biskup Josef František Hurdálek propůjčil mu titul
konsistoriálního rady a dovolil mu v celé diecési pontifikovati.

Když 18. dubna 1822 vyšel od sv. Jiljí jeho pohřební průvod,
šli za rakví kněží i učitelé, kteří byli částečně jeho žáky, částeč-
ně přáteli. Tato jednota, kterou P. Aleš snažil se prováděti
z upřímné lásky k oběma stavům, ta jednota jest i odkazem, kte-
rý právě dnes by měl se znovu vynést na světlo ze zapomnutí.
Za těch více jak sto let od jeho smrti tak častokrát se ukázalo, že
ono staré latinské heslo: Concordia parvae res crescunt právě
při výchově mládeže jest nezbytným požadavkem, má-li se učitel
i kněz shledati s dobrým výsledkem svého snažení. Josefínism
napáchal svými „reformami“ mnoho zla. Ale i v něm pozorné
oko nalezne dobré zrnko. A tímto zrnkem, které i dnes by mohlo
přinést užitek stonásobný, je dílo a život P. Aleše Pařízka. Jen
třeba vyhledati je v prachu, jež na ně naneslo století zapomnění,
očistiti a zasaditi do připravené, dobře vzdělané země. Dostane-
li je do rukou dobrý hospodář, a my už dnes takové máme i u je-
ho spolubratrů i mezi novou generací učitelskou, potom zase
sláva a dobré jméno české školy znovu nabude takového lesku,
jakým se pyšnila před sto lety, když její šíření bylo v rukou kně-
ze-pedagoga.

Bořivoj Benetka.

Nedalo by se úplně vysvětliti ani jeho klášterním
vzděláním a pobytem v Řezně, třebaže je pravda, že
kláštery byly světem pro sebe a tvořily často kulturní
oasy v okolí hodně zaostalém. Ale je otázka, byla-
li vyspělost německých klášterů již tenkrát tak vy-
soká.

Dílo Kristiánovo je připsáno velikému rodáku li-
bickému sv. Vojtěchovi. Tento společník císařského
snílka Oty III. v jeho závratných plánech byl jistě
orientace západnické, typický to latiník. Ale jeho po-
měr k druhému kulturnímu proudu byl tolerantní,
ne-li přátelský. Zase představitel české kulturní syn-
thesy. Klamně býval prohlašován za nepřitele slo-
vanské liturgie. Horlil sice proti zlořádům v zánov-
ním českém křesťanství, které se jeho hlubokému du-
chu jevilo jako příliš hmotářské a povrchní, nemohl
však vystupovati proti slovanské liturgii. To byla věc
v Čechách vžitá a ostatně papežem schválená. Jeho
rod (Slavníkovci) původně stál za slovanskou litur-
gií stejně jako Přemyslovci. Na někdejším území
slavnickovském se vyskytují hojně místní názvy Cirk-
vice a Cerekvice, upomínající na církevně-slovanské
pojmenování kostela. Sv. Vojtěch je jediný latiník
mezi světci uctívanými v klášteře emauzském a pra-
voslavná církev zařadila ho do počtu svých svatých.
Kosmas, který byl nepřitelem slovanské liturgie, fal-
šoval t. zv. zakládací listinu pražského biskupství,
kde se tvrdí, že slovanská bohoslužba byla od počát-
ku v pražské diecési zakázána.

Ta však měla život tužší, než by se mohlo předpo-
kládati. Ještě roku 1032 sv. Prokop, narozený v Cho-
touni na bývalém území slavnickovském, shromáždil
tolik soudruhů, že jimi mohl naplniti celý slovanský
klášter sázavský. I jméno samo (Prokop — Proko-
pios) je čistě byzantské, před tím v oblasti vzdě-
lanosti západní nikdy neslýchané.

V klášteře sázavském (do trvalého vypuzení mni-
chů slovanských 1096) vzniklo několik prací, psá-
ných církevní slovanštinou, ale s příměsí bohemismů.
Pak se vyskytují osamělá česká slova jako přípisky
v cizojazyčném textu (glosy), a to nejen v textech
latinských, nýbrž i v církevně-slovanských. Že se u
nás začíná užívatí národního jazyka v literatuře mno-
hem dříve než u kteréhokoliv národa jiného, za to
máme asi co děkovat církevně-slovanskému kultur-
nímu podkladu. První básnické veledílo jazykově
české, píseň „Hospodine, pomiluj ny“ je podle staré
tradice dílem sv. Vojtěcha. Novější badání přikládá
této tradici opět více víry, ježto se ukázalo, že tato
píseň podle svého jazyka náleží vznikem mezi dru-
hou polovici 10. stol. a konec století 11.

Celkem ukazuje se nám desáté století jako doba,
kdy mladý národ v svěžím rozkvětu svých sil se po
prvé pokusil postaviti jako rovný k rovným vedle o-
statních národů a zúčastniti se společně s nimi tvor-
by evropské vzdělanosti. Po druhé se k podobnému
činu odvážil až za Karla IV. Jak žhavá byla česká
touha po uplatnění, to zachytil Kristián ve svých slo-
vech o sv. Václavu. Svatý ten kníže povolával do
Čech kněží, ježto chtěl, aby se u nás konaly služby
boží nepřetržitě jako u velkých národů. Národ vy-
stupuje tu ze své malosti a chce se vyrovnati vel-
kým sousedům ne planým opíčením, nýbrž intenzi-
tou svého křesťanství. Čechy desátého století ne-
byly malé, měly-li tak velké cíle.

(Význam vzdělanosti církevně-slovanské zhodnotil prof. dr.
Miloš Weingart v přednášce „Nejstarší vrstva české kultury“ na
II. akademickém týdnu v Praze. Poměrem sv. Vojtěcha k slovan-
ské liturgii se zabýval prof. dr. Václav Chaloupecký v časopise „Bra-
tislava“ 1934, č. 1.—2.)

Kulturní potřeby Husova národa.

Kulturní luh musí býti zorán.
Vydán Konfuc, Lao-tse i korán.
Husův odkaz knižní — kdo se diví? —
s Komenským po sklepích doplesniví.

Utrpení slovanské menšiny v Italii.

(Dokončení.)

Rjecké biskupství bylo zřízeno již v roce 1925 a sice z části děkanátu kastavského (z terstské diecése), z děkanátu trnovského a města Rjeki (z diecése senjské). Žije v něm na 65.000 Jihoslovánů. Biskupství spravoval až do své smrti benediktin Sain, dnes jest v rukou mladého biskupa Msgr. Santinaiho. Prvý byl již svou povahou příliš sláb, aby mohl odporovati fašistickým úřadům a pak jako řeholník, neměl ani dostatečných životních zkušeností, aby s úspěchem mohl čeliti fašistickým úřadům. Nynější biskup jest již ze studentských let znám jako italský nacionalista. Ve Rjece jest ještě dnes čtvrtina všeho obyvatelstva slovanské národnosti, ale v městě není jediného chorvatského kázání a ani jediného chorvatského kněze. Studenti v internátu biskupského gymnasia nesmějí svým domácím kněžím dopisovati v mateřské řeči. Na studium bohosloví jsou posíláni až do Benátek a nikoliv do bližší Gorice, aby byl zcela vyloučen jakýkoliv vliv slovanského okolí. Ani v Opatii ani ve Volosce ani v Lovranu není již slovanských kázání, ačkoliv v posledních dvou místech většina obyvatel jest chorvatská. Také do této diecése přicházejí kněží ze staré Italie, a to i na ony fary, kde jsou již kněží slovanské národnosti.

Nejbolestnější jest situace 39.724 Slovinců, kteří žijí ve videmské (Udine) diecési. To jsou t. zv. benátská Slovinci, kteří připadli již v roce 1866 Italii, a dále oni Slovinci, kteří bydleli v děkanátu Trbiž (Tarvisio) a smlouvou saint-germainskou byli odtrženi od Rakouska. Benátská Slovinci neměli za předválečné italské vlády žádných slovinských škol. Slovinská řeč zachovala se jen v kostele. Letošního roku videmský prefekt zapověděl jednoduchým dekretem užívání slovinské řeči v kostelích celé videmské provincie. Policie pak zabavila všechny slovinské katechismy a modlitební knihy. Arcibiskup Nogara se tomuto nařízení neopřel, ačkoliv znamená i formální překročení konkordátu. Naopak vyzval duchovenstvo, aby dekret provedlo. Vatikán, který byl pod dojmem silného rozčilení, jež vyvolal v Jugoslávii onen dekret a chování se videmského arcibiskupa, konečně zprostředkovával, úspěchu však nedosáhl. Dekret prefektův byl proveden a kde slovinskí věřící se bránili, zasáho čtenictvo.

Boj za italianisaci církve začal ihned po italské okupaci (již však za ní daly vojenské úřady internovati 34 slovanských kněží, mezi nimi biskupa Mahniče). Na začátku byl prováděn tak zvanými neodpovědnými činiteli — italskými nacionalisty, „squadristy“ (fašistické úderné čety), a to zcela veřejným terorem. Nejostřejší byl boj v Istrii, kde v roce 1922 převzali vládu fašisti a zápas převzali státní úředníci. Třetí fáze boje začala po podepsání lateránských úmluv, upravujících poměr mezi církví a státem.

Fašisti, od nejnižšího četníka až po prefekta provincie, považovali lateránské úmluvy, které řeší „římskou otázku“ i konkordát za svoje vítězství. Oslava lateránských úmluv byla oběma stranami — církví i státem — po celé Italii pořádána s takovou slávou, aby bylo zřejmo, že v poměru mezi církví a státem nastala opravdu nová, zlatá doba. Fašisti byli přesvědčeni, že dostali církev zcela do svých rukou a že bude jim znamenitým nástrojem pro všechny jejich politické úmysly; uvnitř, že dobře využijí církve v boji proti vnitřním nepřátelům režimu a na venek že církev podepře expansi italského národa. Na druhé straně církev počítala se spoluprací veřejných úřadů při potírání svých vlastních nepřátel, laicismu, komunistického bezbožectva atd. Každá ze smluvních stran viděla v konkordátě svůj úspěch, který, ne-li hned, uskuteční se v pozdější době.

Dějiny krátké doby po konkordátu daly za pravdu skeptikům, kteří již tehdy prorokovali, že lateránské úmluvy nepřinesou církvi žádoucího míru a svobody a že církev bude ještě více odvislá od dobré či špatné vůle římského diktátora. Celý vývoj poměru mezi církví a státem v Julské Krajině — aniž bychom se zmiňovali o častých sporech pro Katolickou akci a výchovu mládeže, v nichž sám svatý Otec znovu několikrát protestoval — z plna dokázal, že úplnou pravdu měli oni skeptici. Fašistům se zdálo samozřejmým, že z církve v Julské Krajině si vytvoří odnárodňovací nástroj. Ustanovení konkordátu nejsou dosti jasná, aby stačila tyto domněnky rozptýlit.

Jest pozoruhodné, že boj za poitalštění v gorické arcidiecési začal právě po podepsání konkordátu; do té doby měla církev zde nerušený klid.

Článek 21. konkordátu stanoví, že faráře jmenuje církevní vrchnost, ale italská vláda snadno jmenování překazí, „když se tomu staví v cestu vážné důvody“. V případě sporu předloží italská vláda celou záležitost Sv. Stolicí. Zůstává skutečností, že po uzavření konkordátu (v únoru 1929) nebyl jmenován ani jediný slovanský kněz za faráře. Biskupové pomáhají si tím způsobem, že místo farářů jmenují administrátory a tak dělají se samá provisoria. Když biskup nevyhoví žádosti fašistických úřadů, aby některý slovanský duchovní byl odstraněn, úřady jednoduše zastaví knězi plat. Kdo zná, v jaké bídě žije slovinský a chorvatský lid pod italskou okupací, ten pochopí, že ze svých vlastních prostředků si lid kněze vydržovati nemůže. Ať již pro tento či jiný šikan musilo opustiti Julskou Krajinu 112 slovanských kněží. Italská řeholníci obsadili 15 klášterů, v kterých bylo 180 slovanských řeholníků, kteří všichni musili opustiti Italii.

V konkordátu jest jeden zcela všeobecný odstavec, který zaručuje Jihoslovánům a Němcům právo vlastního mateřského jazyka v kostele. Článek 22. konkordátu prohlašuje však: Církevní beneficium nemůže býti uděleno žádnému knězi, který není italským státním občanem. Biskupové a faráři musí vedle toho ovládati také italský jazyk. Je-li třeba, dá se jim koadjutor, který vedle italského rozumí a hovoří jazykem, kterýž jest v onom kraji v užívání, aby snáze mohli vykonávati pastorační v jazyku věřících podle předpisů Církve katolické. Konkordát nijak nepožaduje od italského faráře, který by byl jmenován na slovanskou faru, aby znal slovinský, pokud se týká chorvatský jazyk; uspokojuje se tím, že má koadjutora, který ten jazyk zná.

Ani však toto ustanovení konkordátu se neprovádí a na slovanské fary ustanovují se kněží, kteří neznají jazyka domácího lidu. Již sama stylisace konkordátu činí slovinský a chorvatský jazyk jakož i kněze méněschopnými než italské. Gentile-ho školská reforma již r. 1922 odstranila užívání slovanského a chorvatského jazyka ze všech škol. Tím byl také odstraněn mateřský jazyk z náboženské výuky. Slovanskí a němečtí kněží začali konečně vyučovati náboženství v kostele. Učitelstvo, které je dnes pouze

Karel Vlček:

Večer

když do ulic hvězdy napadají
nikdy se necítím sám
Miluji světla jež elektřina žhaví
šílenost aut lidí hřmot přitažlivost kaváren
reklamy jež svítí nad námi
miluji tmu mezi lampami
Chodím a poslouchám
Město si večerní šlágr svůj zpívá

italské, jakož i úřady, je do krajní míry však sužováno. Kněží nesmějí mimo školu míti absolutně žádného styku s dětmi. Nejen biskupský administrátor, ale také vyšší církevní hodnostáři již vícekrát domlouvali slovanskému kněžstvu, aby vyučovalo náboženství ve škole, ovšem v jazyku italském.

Konkordát zakazuje biskupům vydávání pastýřských listů a ostatních publikací v jazyku národních menšin. Originál musí býti vždy v jazyce italském, jest však dovolen překlad do menšinového jazyka. Faráři pak vůbec nesmějí vydávati žádných tiskovin v menšinové řeči. Úřady zabavují i zpovědní listky s citáty sv. Písma ve slovinském jazyce.

Od ledna 1931 nevychází pro 650.000 Jihoslovánů v Itálii ani jediný časopis, ani čistě náboženský. Od března 1934 jest zakázáno i dovážení náboženských časopisů z Jugoslaviie. Všechny žádosti slovanského kněžstva o povolení náboženského listu italská vláda zamítla.

Zejména bolestná jest otázka kněžského dorostu. V Istrii jest na 100 farností bez domácího duchovenstva anebo vůbec bez kněze. Kněží spravují fary, jež jsou až dvě hodiny vzdálené. Lid jest zcela chudý, takže nemůže pečovati o vlastní kněžský dorost, a

jen italským žákům na biskupských gymnasiích dává stát podporu. Duch biskupských ústavů jest již italský. Za administratury Msgra Širottiho úřady zcela poitalštily slovinský konvikt „Alojzijišče“ v Gorici. Gorický seminář byl jeden z prvních, který byl postaven pod policejní dozor.

Italský fašismus jest tedy třeba souditi dle jeho skutků a nikoliv dle tištěné reklamy, za kterou se vydávají ohromné částky. Fašism zavedl Církev v Jultské krajině v takovou situaci, že ohrožuje i zájmy katolicismu v Jugoslaviie. Čím více roste národní uvědomení mladé Jugoslaviie, tím větší jest její starost o bratry v cizině. Pro katolickou Církev jest Jultská Krajina velmi choulostivým bodem, poněvadž její nepřátelé v Jugoslaviie obratně využívají i každé malé chyby, jež se stane v Jultské Krajině, aby tím snáze bránili jejímu pronikání v Jugoslaviie. S tohoto hlediska jest třeba posuzovati slavnostní protest jihoslovanského episkopátu proti pronásledování katolické Církvie a jejího kněžstva v Jultské Krajině, který byl vydán na svátek sv. Josefa roku 1931 a který také znepokojil vatikánské kruhy.

Přeložil F. Formánek.

F. Formánek.

Přisedící František Drobný - padesátníkem.

Na 4. listopad připadá životní jubileum čelného představitele katolického života na Moravě, přisedícího zemského výboru moravskoslezského Františka Drobného — jeho padesátka. Jest to jen malé jubileum, ale bohaté práci a zásluhami. František Drobný žil v katolickém hnutí již od svých mladých let. Stál u kolébky prvního spolku českých katolických akademiků, České Ligy Akademické, jejímž stal se druhým předsedou.

Jeho zájem o spolkovou práci vzbudil v něm brzo i živý interes o věci veřejné. Po krátké zastávce v Zábřehu přichází do Brna jako profesor a plně již věnuje všecken svůj volný čas katolickému hnutí. Nejen ve vlastním oboru — jest profesorem dějepisu — ale i ve všech ostatních pracích chce býti opravdovým a solidním pracovníkem. Proniká brzy do všech otázek katolického snažení, všimá si dělnictva, zaměstnanectva, otázek zemědělských i živnostenských, otázek kulturních i otázky přímé účasti katolické na řešení politických problémů. Zde začíná také jeho první zájem o otázky samosprávné, v nichž brzy pak stává se jedinečným odborníkem. Krátce před válkou měl profesor Drobný již takové jméno, že v roce 1912 při reorganizaci strany křest. sociální jest zvolen do výkonného výboru strany.

Válka přerušuje intensivnější politickou činnost, ale hned brzy po převratu profesor Drobný znovu začíná politicky pracovati, když uskutečnilo se spojení všech katolických stran v jednotnou československou stranu lidovou. V r. 1919 přichází do městského zastupitelstva brněnského a v r. 1921 do zemského výboru, v němž nastupuje funkci přisedícího a brzy poté i funkci náměstka zemského hejtmana moravského.

Vrozená svědomitost — vskutku profesorská — nutí přisedícího Drobného, aby seznamoval se se všemi obory zemské samosprávy, znal nejen theoreticky její problémy, ale poznával i jich praktické řešení. Zemské věci staly se mu přímo vášní a životní nezbytností. Celé dny vysedává na Zemském domě ve své úřadovně, v níž vyřizuje nesčetné intervence a prosby, ale i opravdu úřaduje. A je-li rozpočet země Moravskoslezské ve vzorné rovnováze, jest to především zásluha zemského finančního referenta — Drobného.

Četó práci dal sebe sama, celého a úplně, s bezvýhradní obětavostí, že častokráte jeho přátelé se obávají o jeho zdraví.

Přisedící Drobný zůstává však věrným svému programu — býti všude a vždy opravdovým a dokonalým člověkem. V tom jest jeho filosofie od dob studentských až do politické zralosti. Chceme-li my katolíci ostatnímu národu imponovati, musíme především býti opravdovými a důslednými. Nesmíme se nechávati strhnouti efemerními hesly dne, nesmíme vážnou práci nahrazovati prázdnyimi frázemi, nýbrž musíme pomalu, ale vytrvale pracovati, klásti kámen ke kameni. Tak jak naučil se v akademickém spolku, ve své činnosti profesorské a v práci samosprávné, tak solidně a rozvážně pracoval Drobný i na všech ostatních úsecích, kam byl povolán. A bylo jich mnoho. Vzpomeneme jen ještě některých.

Především byl to tisk, pro který měl přisedící Drobný vždy pochopení, ale kterému dovedl vždy dávat i směrnice. Sám obratný žurnalista, chápařící práci tu zcela neosobně a jen jako službu myšlence, píše denně do brněnského listu „Dne“ i do jiných listů, takže by již tato činnost obsáhla velkou knihu, jest však i organizátorem tisku, rozhláve jeho potřebám. Jeho dílem z valné části jest i moderní naše tiskárna v Brně.

Jest zkrátka všude, kde jest třeba práce. Při tom však zůstává sám více v pozadí, s příslovečnou svou skromností, dávaje znovu a znovu všechnu svou sílu do služeb katolické myšlenky. Jest dobrosrdečný a mírumilovný, ale přísný a neúprosný, když jedná se o zásady. Nechybí mu opatrnosti a rozvážnosti politické, ale dovede říci, když jest třeba, i otevřeně a přímo pravdu a ji hájiti. Byla mu nedávno z některých kruhů českých zazlívána jeho otevřená řeč v Litomyšli, kde Drobný mluvil pro nutnost jednotného lidového tábora československého; ale historie následujících dnů ukázala, že i tentokráte pravdu měl Drobný.

Vzpomínáme s radostí i úctou jubilea přisedícího Drobného a přejeme tomuto věrnému bojovníku za práva katolického lidu a za slávu katolické věci v naší vlasti hojnost Božího požehnání k další práci.

Mravní ideál člověka. „Životní úlohu vyplní člověk, když bude osobností mravní. Mravní osobnost, mravní charakter jest nejvyšším cílem výchovy a jemu mají ostatní býti podřízeny a jen v jeho rámci mají platnost. Hlavní princip, t. j. touha po pravdě a vnitřní jednotě, jest hluboko vryt do lidské duše. Cítíme, že jsme si jej nedali, že není všeobecným zákonem původu lidského, že má zdroj a základ v životě ideí, v transcendentnu.“

Dr. J. Novák: Nauka o výchově.

První ženy v Katolické akci. „Převezměte, mějte touhu převzítí slavné dědictví po oněch velikých ženách, které byly spolupracovnicemi apoštolů, po ženách, které první se uplatnily v Katolické akci a pracovaly pro vítězství evangelia. Buďte jejich nástupkyněmi. Myslete na tyto rekyně; rozvažujte si, v jakých stopách kráčíte a v práci jakých žen jste pokračovatelkami, zasloužily si, aby apoštolové zapsali jejich jméno a nám zachovali.“

Pius XI. italským katolickým ženám.

Čas volá po charitativní práci. „Čas volá po splnění charitativní povinnosti. Její splnění zdá se mi úměrně Prozřetelnosti. Před pohany velkoměsta je Apologie Slova neplodná. Přednášky z dějin jsou jako čínská činohra. Papír! Tím se nezhojí žádná horečka. Jen jedno působí na lidi, kteří křesťanství neznají již z vypravování otců, také ne z růženců svých matek, také ne z vyučování náboženství z vlastních školních dob. Jedno pochopí: Na vlastním těle, na vlastní duši, na vlastní bídě prožité dobro tohoto náboženství! Ze křesťan, katolík, kněz stará se o „pohany“, že děti umývá, že ošetřuje pijáka, že ztraceným řekne dobré slovo, to pochopí. Věrnost k víře katolické obce, která má v té čtvrti kostel, faru, školu, spolkový dům, charitativní kancelář, nepostačí! Musí k nim někdo z tohoto světa přijít. Postavit se do jejich

služeb. Bez úředních hodin. Bez ohraničení resortu. Bez konfesijní kartotéky. Taková charita, která se považuje za samozřejmé křesťanství, nebude nikdy nepochopena.“

Dr. K. Sonnenschein na dortmundském katol. dni r. 1927.

Sociální úkol Katolické akce. „Kdo by si myslil, že Katolická akce se omezuje v své působnosti na úkol čistě náboženský, ten by pobloudil. Katolické akci je přikázáno papeži také uskutečnění sociálního úkolu nejdůležitějšího, totiž vychovávatí myslí a svědomí, aby pochopily a zamilovaly si sociální nauky církve... Úkolem Katolické akce je vychovávatí myslí pro skutečnou realističtější třídního míru.“

L. Colombo: La Democrazia cristiana.

Průkopnické poslání „Života“.

„Život“ mnohým dovedl upravit cestu ke světlu. Není málo těch, jimž „Život“ pomáhal tvořit definici života a nebyla to lehká práce... Není na naší zemi člověka, jenž by si mohl mysliti, že už nemusí čísti „Život“. Byla by to podezřelá odříkavost... Není prostě možno mluvit o našich nejmladších, dosud nedohnětených řadách a mlčeti o „Životě“. Ti, kteří z nich se stanou vůdci, za velmi mnoho budou mu vděční.“

Jan Scheinost v „Lidových Listech“ 3. září 1922.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Vaškova Katolická akce v druhém vydání. Vaškova „Katolická akce“ vyšla právě ve druhém vydání. Byla přijata velmi radostně v celé katolické veřejnosti, a to i mimo české kruhy. Papežský list „Osservatore Romano“ přinesl velmi vřelý rozbor knihy, stejně reprezentativní list německých katolíků u nás „Deutsche Presse“. Je to zasloužený úspěch.

50 let české koleje v Římě. 4. listopadu oslavuje česká kolej v Římě, nyní Nepomucenum, padesát let svého založení. Slavnosti na paměť tohoto významného jubilea zúčastní se také pražský arcibiskup dr. K. Kašpar.

Rozmach katolického školství v Anglii. Do nedávna uveřejňovaly jen katolické listy statistiky z katolického života, aby potěšily a pobídly k větší činnosti. Nyní uveřejňují na př. anglikánské listy katolické statistiky, aby pobídly své věřící k vítěznému soupeření. Nedávno bylo na anglikánské diecéšní konferenci v Liverpoolu konstatováno: „Římskokatolická církev neztratila ani jediné školy v Liverpoolu, naopak postavila další. Za posledních 24 let rozmnožila se počet katolického žactva o 16.000. Státní anglikánská církev ztratila 3.000. 9 anglikánských škol bylo nutno zavřít a 20 jiných očekává zavření pro nedostatek žactva. Anglikánský list „The Church Times“ sděluje, že v Anglii a Walesu bylo r. 1902 1043 katolických škol, r. 1932 bylo jich 1200. V téže době poklesl počet škol: anglikánských s 11.714 na 9.501, u jiných protestantů s 1519 na 376. Anglikánský list vysvětluje tento zjev tím, že praktičtí katolíci posílají své děti do konfesijní školy, kdežto protestanti většinou do státních, neutrálních. Také katolická školská organizace je v Anglii daleko vyspělejší než anglikánská. Tento soud anglikánského listu je pozoruhodný a cenný.“

Povinný církevní sňatek v Jugoslavii. V chystaném novém občanském zákoníku v Jugoslavii řešena je v manželském právu otázka sňatku tak, že snoubenci, příslušní k některé konfesi,

musí uzavřít povinně církevní sňatek. Pak mohou uzavřít i na úřadě sňatek. Jinak je civilní sňatek pouze pro lidi bez vyznání.

Dvě léta vystěhovaleckého semináře v Polsku. Před dvěma lety založil polský primas kardinál Hlond seminář ke vzdělání kněží, kteří jsou speciálně určeni k pastorační práci mezi emigrujícími Poláky. Seminář byl svěřen utvořivší se Společnosti Kristové pro emigranty, kteréžto označení dal sám Svatý Otec. Po dvouletém trvání dosáhl seminář velkých výsledků. Pracují v něm 3 kněží, 85 bratří a 80 seminaristů. Letos hlásilo se do semináře 80 kandidátů. Bylo nutno pro nedostatek místa odmítnouti jich 35. Mezi seminaristy jsou i bývalí lékaři, právníci a dokonce jeden dělostřelecký důstojník.

Před pěti sty lety byl založen řád sv. Mořice. Savojský vévoda Amadeus VIII. stal se po otci vládcem v 8 letech svého věku. Bylo to v době velkého schismatu papežského. Vévoda přidržel se vzdoropapeže avignonského, později pisánských papežů. Rány osudu dolehly na vévodu, který předčasně ztratil choť a všechny děti. Projevila se v něm touha po pokání a proto opustil stolec, hrad a vstoupil do kláštera, který kdysi založil u Ripaille na březích Ženevského jezera. Zde založil 7. listopadu 1434 řád sv. Mořice. Byl to jakýsi miniaturní řád. Skládal se pouze ze sedmi rytířů, kteří žili jako poustevníci v šedých kutnách, na prsou nosíce zlatý kříž. Tito rytířští poustevníci neopouštěli svou poustevnu a jen podřízení šlechtici obstarávali spojení se světem. Amadeus podle svědectví pozdějšího papeže Pia II. vedl život odříkavý a řeholnický. Ovšem že tento stav nevydržel a šlechtické radovánky vloudily se do života této komunity. Vévoda byl dokonce zvolen r. 1439 v Basileji koncilem vzdoropapežem jako Felix V. proti řádnému papeži Evženu IV. Jeho posice byla však velice obtížná. Po Evženu IV., který zemřel r. 1447, byl Felix V. ještě dvě léta ve funkci posledního vzdoropapeže. Resignoval a podrobil se r. 1449, stal se kardinálem a stálým legátem v kraji své bývalé obedience. Zemřel 1451 a pochován v Ripaille.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

Výročí Svatojanského životopisce Jana Tomáše Berghauera. Ačkoliv 8. října t. r. uplynulo 250 let od narození Jana Tomáše Berghauera z Tovaryšstva Ježíšova, marně jsme hledali sebe nepatrnější zmínku v katolickém denním i revuovém tisku. A přece tento historioграф nebyl a není dosud osobou bezvýznamnou a zapomenutí zasluhující. Neboť on napsal ono rozsáhlé dílo Protomartyr paenitentiae - divus Joannes Nepomucensis ve dvou svazcích, doprovázené rozsáhlým materiálem pro studium života světcova neobyčejně důležitým. Byl rodák z Chebu (8. X. 1684) a když přišel do Prahy, zastíhl právě Florianu Hammerschmida jako rektora semináře. Pod jeho vedením pilně studoval a dosáhl hodnosti doktora teologie Karlovy university. Neustal však ve studiu a tak už r. 1714 (5. července) byl promovován na doktora obojího práva. Byl tři léta ceremoniářem hradeckého biskupa Ja-

na Adama Wratislava z Mitrovic, ale když mu byla u příležitosti jeho návštěvy v Praze (u hrobu sv. Jana Nep.) nabídnuta fara na panství Nostitz-Rinekové v Rechlavicích, v litoměřickém kraji, neodmítl a působil tam až do sklonku roku 1749, kdy byl na místě zemřelého vyšehradského děkana Václava Dietricha zvolen děkanem sám, neboť už od roku 1728 byl kanovníkem (nesídelním). Třiatřicet let farářského úřadu věnoval nejen péči o osadníky, ale obíral se studiem dějin českých, neboť chtěl sepsati obsáhlé dílo o Janu Nepomuckém. Nejdříve připravil první díl (1723), v němž zpracoval a osvětlil vlastně velký úsek domácích dějin středověkých. Ovšem to byla jen příprava, neboť teprve svrchu zmíněné obsáhlé dílo ukázalo, do jakých rukou se dostalo sbírání a připravování svatojanské biografie (vydána r. 1736 a 1761). V Dilligen vydaná Apologia oder Schutzschrift für den h. Johann

von Nepomuk wider die Lutherische Heiligsprechung der ermordeten dresdischen Prädikanten Hermann Hahn nebyla pouhým odražením útoku tehdejšího superintendenta drážďanského, dotýkajícího se osoby sv. Jana, nýbrž důkazem, že polemické dílo, má-li vskutku splnit požadavky na kladené, musí opravdu také pracovat s vědeckou erudicí. Ale i deset let na Vyšehradě neuplynulo bez práce, které uvykl a si oblíbil. Neboť jeho znalosti staré historie české i vědomosti právnické přispěly k utvrzení a obhájení práv kapituly u sv. Petra a Pavla, v jejímž chrámu byl 22. března 1760 pohřben. Tak upadají v zapomenutí ti, kdož celý život pracovali v české historii a pro blaho kapituly vyšehradské. Běh současných dění příliš rychle zanášá rmutem a kamením takové osobnosti. Přítomnost má jiné a „lepší“, jimž syne kadidla plně hrstí! —Bka.—

Před 20 lety zemřel slovenský katolický spisovatel. 17. listopadu 1914 umírá ve štyrskohradecké nemocnici, daleko od vlasti, slovenský katolický spisovatel P. Franko Vítazoslav Sasínek. Narodil se 11. prosince 1830 ve Skalici. Studoval v Solnoku a Bratislavě, kde vstoupil ke kapucínům a po bohovědných studiích za hranicemi tehdejších Uher byl vysvěcen a jako kapucín působil v Tatch, Bratislavě, Pezinku, Budíně, Móru a na konec v Bratislavě, kde se jej ujal zakladatel SSV. dr. A. Radlinský, jenž mu vymohl propuštění z řehole a vstup do báňsko-bystřické diecése jako světskému knězi. R. 1864 stal se Sasínek profesorem na gymnasiu a v učitelské přípravce. Pokusil se dvakrát o poslaneckou kandidaturu na okrese Nové Město n. V., ale bezvýsledně. R. 1869 stal se tajemníkem Matice Slovenské, po jejímž zrušení žil od r. 1876 do r. 1882 ve Skalici. Toho roku odešel do Prahy, kde byl pak 10 let spoluredaktorem „Čechů“ a konfesarium a kazatelem u Mil. sester. Snad zde působila na něj služba trpícím, již se na sklonku svého života oddal. R. 1892 stěhuje se z Prahy do Radošovic, pak do Kút, všude pronásledován pro svou národní uvědomělost, opouští Uhersko r. 1896, odehrává se do Maria Zell r. 1896. Ve Štyrsku již zůstal. R. 1901 vstupuje k Milosrdným bratřím v Algersdorfě a po letech trpělivé služby lidskému utrpení umírá 17. listopadu 1914 ve štyrskohradecké nemocnici. Jeho literární dílo je velmi cenné. Psal za svého působení na Slovensku do „Priatelů školy a literatury“, „Slovesností“ a

v „Slovenskom Letopise“, který vydával v letech 1876 až 1882 v Skalici. Psal básně, články, divadla, pověsti. Cenné jsou jeho historické práce „Dejiny drevných národov na území terajšieho Uhorska“ (1867), „Dejiny počiatkov terajšieho Uhorska“ (1868), „Dejiny kráľovstva Uhorského“ (1869, 1871), „Dejepis Slovákov“ (1895) a pod. Sasínek redigoval učebnice vydávané Spolkem Svätého Vojtecha v Trnavě pro ľudové školy, v jehož prvním výboře zasedal r. 1870. Pro chystané vydání slovenského překladu Písma sv. přeložil Sasínek Starý zákon. Podle úsudku odborníků překlad dobrý, jenže málo vysvětlivek. Překlad celý vytištěn nebyl v důsledku osobních bojů mezi Kubinou a Osvaldem v SSV., které znemožnily vydání díla. Vytištěno bylo již 40 archů, ale dílo nevydáno. Nový zákon tehdy překládal A. Kubina. R. 1930 byly tělesné pozůstatky Sasínkovy převezeny z Algersdorfu do rodné Skalice, při čemž byla mu odhalena pamětní deska na rodném domě. Mäs—

Padesátka francouzského katolického učenice. V Montpellieru dožívá se 19. listopadu padesátky H. Fliche, doktor filosofie, čestný doktor lovaňské university a profesor na filosofické fakultě montpelliérské university. Je historik a archeolog, znalec středověku, zvláště církevních dějin století X. až XII. Je několikanásobným funkcionářem vědeckých společností. Vydal 12 velkých děl a do tisku připravuje 3 velká historická díla. Je spolupracovníkem asi 8 revuí vědeckých a katolických. Řk.

Státní ceny r. 1934. 28. října byli vyhlášeni letošní laureáti státní ceny: Josef Gregor-Tajovský za drama „Blůznivci“ a celoživotní dílo, K. Čapek (již po třetí) za román „Povětrň“ a Vítězslav Nezval za sbírku básní „S Bohem a šátečkem“. Za dramatické umění E. Konrád za hru „Edison“ a Em. Zitek za „Don Juana“. Z Němců vyznamenaný spisovatel L. Winder za román „Familie Dörre überwindet die Krise“ a celoživotní dílo. Nezval si udělal gesto a věnoval cenu — emigrantům. Možná, že byl v rozpacích, proč ji dostal.

30 let katolické revue „Hochland“. V říjnu 1903 vyšel první sešit německé katolické revue „Hochland“, založené literátem Karlem Muthem. Za 30 let trvání promlouvala v této revui ke katolické inteligenci německé nesčetná řada vynikajících osobností.

C o ž i v o t a l

Přes 19 milionů Kč vydaly české svazy charity v Čechách za rok 1933. Dvojčíslo 2.—3. „Věstník Svazů katolické charity“ publikuje podrobný přehled ústavů a osad katolické charity v Čechách a finanční náklad v r. 1933. Celkové vydání činilo 19,035.455 Kč.

Spisovatel R. Vrba pětasedmdesátníkem. Pětasedmdesátých narozenin dožil se 6. října Rudolf Vrba, kněz na pensi, spisovatel a novinář. Úděl jeho jest stejný jako osud všech ostatních katolických vysloužilých novinářů.

Jak se také „vydává“. Některým pražským knihkupcům vedlo se zle. Prodávají knihy za babku buď speciálním antikvariátům nebo, jak právě zjišťujeme — zavedeným a finančně silným nakladatelstvím. A teď se děje toto: Knihy, dávno vyšlé, zbaví se titulního listu (i obálky), místo něhož se vlepiť teď nový, nesoucí označení nového „vydavatele“, knize se dá lepší obálka a už vandruje „jako nová“ na knihkupecký trh. Takový vývoj „vydavatelství“ u nás snad nikdo neočekával. Tak se ověďte s knihami naklad. Toužimského a Moravce, v nichž je ovečka Družstva přátel studia a Melantrich „vydává“ knihy Odeonu.

Neposlechli Havlíčka.

Nekřesali do troudu, křesali do kaše,
místo velikánů mají teď jen velikáše.

Český národ — národ zdravý —
všecko přec na světě stráví,
jen ne faše.

Štřípky. 28. října otvírány v Brně-Bohunicích velké městské sociální ústavy. Po úvodní krátké slavnosti konala se „lidová slavnost spojená s republikánskými hody“. Na plakátech bylo vytištěno, že „výskající“ průvod odchází s hudbou do sokolovny, kde zpěvem radostným a tancem křepkým oslava se ukončí“. Podle pravdy nutno doložit ještě „krokem vratkým“. — Chcete-li si učiniti představu o výchově žen k brannosti, přečtěte si Mor. Noviny z 13. října. Píše tam jedna ženská: „Brannost žen počíná již od

kolébky, kdy promyšlenou životosprávou až po dny dospělosti buduje se státní a silné tělo.“ — V „Panoramě“ stýská si pokrokový kritik, že „už plných 28 let nemáme nového úplného vydání Havlíčkova básnického díla.“ Máme skromný dotaz na týž list, zda už tehdejší vydání je rozebráno, nebo zda jako sebrané Husovy spisy leží v prachu na půdě po prodání několika exemplářů. — Politické živnostníci považují gremia a živnostenská sdružení za součást své strany. Neomaleně zavedli si v ústředním listě rubriku: „Ze strany, gremií a sdruženstev“. — O světlém zjevu vyšehradské kapituly, probošta Václava Štulcovi, Havlíčkovo spolupracovníku, napsaly L. L. k odhalení desky v Kladně, že pro vlast pracoval, „přednášel, psal a nadával“. Nevěříme, i když podobné zjevy se již vyskytly. Jde asi o tiskovou chybu: vydával. — Zahálka je počátek hříchu, řekli si i v Americe a proto nedávno před 1.700 trestanci se hráli jejich kolegové ze Sing-Singu proti kolegům z Williamsburghu rugbyový zápas s výsledkem 24 : 0. Rev trestanců a surovosti zápasících byly zvukově filmovány. — Někteří filutové si stěžovali, že dosud nebylo vynalezeno věno bez nevěsty. Náběh k tomu jsme se dočetli v N. P., kde se octl inserát: „Páni, žeňte se, život prodlí! 40 r. maj. lékárny a mil. Kč, 43 r. par. pila, 21 r. strojirna, 22 r. 350 měř., 50 r. hotel, bar, 39 r. statek 200 kor. čistý, 34 r. panství, zámek, 28 r. 2 mil. ...“. Tak se páni žeňte s 43letou parní pilou, 34letým zámek atd. Prodlouží to život. — Jeden spisovatel dokončil konečně knihu a vedl se svými známými dlouhý rozhovor, co napsat na zadní stránku obálky. Konečně se ustálil na titulku: „Co autor chystá“. V zápětí bylo toto označení zamítnuto, protože jeden přítomný odborník prohodil: „Dva větší a několik menších flámů“. Tak se čtenáři o budoucí tvorbě svého autora nedovědí nic. — „Čech“ píše 28. října: „Lidové Listy daly svou hlavičku Pražskému Večerníku a Pražský Večerník dal svou technickou úpravu i se svým rozsahem a obsahem Lid. Listům. Podstatnou změnu ve vydávání obou listů, ohlašovanou s velkou reklamou, vystihl jsme tím, myslíme, dobře.“ — V roence pražských magistrálních úředníků na r. 1935 je otištěn pokus o naučný slovník v kostce. Dělal jej asi nějaký bývalý zupák, protože slovníček se hemží nesmysly a nese název „Slovníček cizích slov“. Jsou tu na příklad takové perly: „etapová humanita — lidskost po částech, neúplná, kusá“. Nevíme, na které části těla autora měla by se vykonat „brutalita totální“. Ještě lepší je heslo: „Krakonoš, Janošik, Babinský — podle pohádek a pověstí brali bohatým a dávali chudým. Vyrovnávali.“ Těch „cizích“ jmen a té vzdělanosti! Chybí tu jen heslo, v němž by bylo několik českých jmen současných s vysvětlením „brali i chudým a dávali sobě“.

Vaše peníze jsou dobře uloženy v Ústřední lidové záložně, Praha II., Spálená 15

Dr. Josef Matzke: Manželství v pravěku. Přírozené právo manželské podle svědectví etnologie. V Olomouci 1934. Nákladem vlastním. Vytiskly Lidové závody tiskařské a nakladatelské. Stran 127. Kč 20.—. — Po velmi záslužných studiích prof. dr. Vaška (Rodina dvacátého století 1924, Život sociální 1933) a po hluboce vědecké monografii prof. Dr. Martinů (Manželské právo, 1928, 1930), žel, dosud nedokončené, překvapuje nás cyrilomethodějská theologická fakulta novým spisem, který se čestně řadí k jmenovaným vědeckým spisům z oboru práva manželského. Dr. Matzke vytkl si za úkol dokázat, že zřízení manželské, jak je pojímáme s hlediska křesťanství, není právním útvarem, který se až v novějších etapách vývojových utvořil, nýbrž původní. Tvůrcem samým založenou institucí, se všemi jejími vlastnostmi, zvláště jednotou a nerozlučností. Spis sleduje účel a nese ráz práce polemicko-apologetické. M. vzal si na mušku názory zásadních odpůrců zjevení náboženství ze školy evolucionistů. Předvádí nám jejich nauku jednotlivě (Bachofen † 1887, Morgan † 1881, MacLennan † 1881, Lubbock † 1913, Howitt † 1906, Freud a j.). Jejich společnou utkvělou ideou je, že původní člověk byl ve stavu divokém, plachém, společností se štítícím. Teprve po dlouhém vývoji dodělal se člověk vyššího stupně vzdělanosti. Stejným krokem vyvíjelo se i manželství, od divoké promiskuity, přes lup neb koupi žen a matriarchát k monogamnímu svazku. M. odkryvá slabinu této „vědy“. Neodpuštělnou vadou evolucionistů je jejich drzý apriorismus, že bez jakýchkoli historických důkazů si vybíráli svoji teorii o divokém stavu pračlověka. Jejich tajnou úlohou je popřít zjevení a odvislost člověka od Boha. Teorie vývojové chopila se „věda“ socialistická a převedla bájku o divokosti pračlověka do praktického života ve formě „volné lásky“ (Bebel † 1913, „Žena a socialismus“ a j.). Zvláštní zásluhy si získává Dr. Matzke tím, že podrobně oceňuje a břitce odmítá bludné these Dr. Josefa Vacka, profesora universy brněnské († 1930), který ve spise „Pravěk a manželství“ (1912, 1913) a v jiných pracích reprodukoval systém evolucionistů, s hrubými výpady proti církvi katolické, v nichž její zvláštní zálibu. Také prof. Krejčího († 1934) si M. po zásluze všimá. Smělé úsudky evolucionistů poráží spisovatel vědeckými výsledky etnologů, badatelů mezi nejstaršími kmeny všech dílů světa, na př. etnologa Schebesty. Po důkladném rozboru bohaté látky dochází M. těchto výsledků: Dnes evolucionismu nikdo již nevěří. To, co vývojová teorie vydávala za životní pravidlo pranarodů, byly mimořádné zjevy pozdějších dob, svědčící o úpadku mravnosti, který šel ruku v ruce s úpadkem náboženství zjevného. Promiskuity u národů starých nikdy nebylo. Manželství pranarodů bylo monogamní, nerozlučné, svobodné, považované za náboženskou záležitost. Spisovatel mohl všim právem zakončit svoji pékou monografií slovy: „**Poměry manželské u národů prakulturních jsou zřejmým potvrzením nauky katolické o přirozeném právu manželském.**“ J. Pejška CSSR.

Nový patron právníků. Věřící právníci mají dosud jako své nebeské patrony sv. Ivo, Bretonce, a sv. Alfonse Liguori, jenž se věnoval právnictví v mladých letech. Avšak

oba tyto ochránce byli kněžskými a tak právníci neměli ochránce ze stavu docela rovného, laického. Bude jim však nyní vše nahrazeno: univ. profesor práv Kontardo Ferrini (zemřel r. 1905), veliký učenec a právníký badatel, byl zároveň velikým světcem a jeho beatifikační proces je v Římě na nejlepší cestě. Jeho životopis vychází po prvé v obšírném českém zpracování v měsíčníku „Vítězové“ (adm. Olomouc, Slovenská č. 14, roč. předpl. 28 Kč, jednotlivá čísla 3 Kč). Životopis zpracovaný prof. Dr. J. Hodonským, je skvělou obranou proti předsudku o rozporu víry s vědou a zároveň velikou školou křesťanského úsilí o dokonalý život. Doporučujeme zvláštní pozornosti katol. integenci a především všem právníkům, jejichž stav je oslaven světovou pověstí služby Božího Kontarda Ferrini. Další svazky měsíčníku „Vítězové“ jsou věnovány sv. Dominiku, sv. Hildegardě a j. Přihlaste se za odběratele, objednejte si některé číslo na ukázkou, ochotně vám poslouží administrace měsíčníku „Vítězové“, Olomouc, Slovenská č. 14.

Dr. E. Beneš: Zahraniční politika v letech 1923—1933. (Vydal Orbis, Praha, Fochova.) Do jedné knihy byla shrnuta všechna exposé, která měl zahraniční ministr v plenu o bou sněmoven. Po úhrnném přehledu prvního pětiletí naší zahraniční politiky, kdy bylo jediným cílem udržet náš stát na základech mírových smluv a vybudovat jeho existenci v zahraničí, přicházejí podrobné problémy a bťže, které je nutno zdotat. Jest všeobecně znám směr i ráz tohoto díla Dr. E. Beneše, takže by bylo jen opakovaním vyličení naší účasti na Společnosti národů a postup při jednotlivých řešeních otázek s cizinou. Tato kniha má však druhou přednost podružnou, a to v tom směru, jak je věrným zrcadlem vývoje událostí v Evropě za posledního desetiletí, které nebylo právě z nejmenších. Jako předmluva jest předdeslána podrobná studie min. Krofity o osobnosti a činnosti Dr. E. Beneše.

K. V.

Katolický almanach 1935. Nákladem „Universum“ (dříve nakladatelství ČAT.) v Praze II., Václavská ul. 12, vyšel Katolický almanach na r. 1935. Je to něco, co mají už všechny katolické kulturně vyspělé národy. Redaktor dr. Fr. Formánek soustředil k vytvoření prvního almanachu všechny pohotové síly. Dr. Brait doprovedl kalendárium náboženskými vteřinami, úsečnými vřdčmi větami ze života katolíka. Spolupracovali dále P. Alois Stork S. J. (Milostivé léto), dr. F. X. Novák (Církev a stát v žaru moderních problémů), prof. dr. Bedřich Vašek (Nový společenský a hospodářský řád), dr. A. Fuchs (Československo a Vatikán), P. Czermin (Světce Eucharistie), P. M. Klement O. S. B. (O liturgickém hnutí v našich vlastech), dr. Habán O. P. (O kulturním životě filosofickém v ČSR), prof. A. Novák (O katolickém školství v ČSR, velmi důležitá s adresářem), dr. J. Procházka O. F. M. (O katolických misích a Čechách), spis. Lud. Tichá (O katolických ženách), obšírnou studii o vlivu církve na českou kulturu napsal dr. V. Hrudka. Informativní články o katolických organizacích, o charitě, o tisku, náboženská statistika podle sčítání r. 1921 a 1930, památné dni r. 1935 od V. Břnara, seznam papežů, Církevních otců, orga-

nisace Církve ve světě a u nás — to vše zachycuje jen několika slovy nepřehlednou studnici materiálu a myšlenek uložených v almanachu. Četné obrázky a dobrá technická úprava vyzdvihují úspěch knihy. Cena vázaného Kč 9.—. Řk.

Časopis katolického duchovenstva, r. 75. (100.), sešit 8. — Výstižné ocenění díla českobudějovického biskupa Š. Bárty. Pokračování článků z minulého čísla. Zajímavý je článek dra Bezdička o elektrickém světle v katolickém kostele. Učený slovenský fran-tiškan P. dr. Letus Danišovič, t. č. profesor v Římě, rozebírá poměry pojosefinské doby v provincii salvatoriánské. Dobré poznámky, recenze, rozhodnutí úřadů.

Říjnové číslo Kultúry přináší několik pozoruhodných prací historických a slovesných. Otištěna tu také řeč dra Krčmého na valné schůzi Lit. red. odboru SSV, v níž se řečník v potu tváří snažil specificky dokázat naprostou odlišnost češtiny a slovenštiny. Oleum et operam perdidisti. Velmi obsažná a věcná je recenze Vaškovy „Katolické akce“.

Do školních knihoven:

Krejčí-Štrnad-Zinsmeister: „Pracovní sešit kreslení pro 5. post. ročník.“ Za Kč 2.60. **Štrnad-Zinsmeister: „Kreslení na vyšším stupni obecné školy.“** Za Kč 12.—. Sekce pro výzkum kreslení: „Postup kreslení žákovských prací pro 3. post. roč.“ Za Kč 16. **Šestáková-Štvánová-Šturm: „Kreslení pro obecné školy (střední stupeň).“** Vychází měsíčně v sešitech. Všechny tyto příručky usnadní práci učitelů kreslení. Jsou velmi pečlivě vypraveny Grafickou Unií a sestaveny zcela v duchu požadavků nových osnov. Poslední dvě jsou výhradně ukázky žákovských prací. — **Šustal-Uher: „Pozorování žáků na škole národní.“** Za Kč 11.20. V době, kdy se nepříznivě kritizuje hromadné testování, ukazuje tato příručka cestu k individuálnímu pozorování žáků a podává návod k praktickému vedení příslušných archů. — **K. Buzek: „Měřičtí a rýsování pro měšť. školy, díl III.“** Za Kč 4.50. — **Klotz-Subert: „Odborné vzdělávání čtení pro živnostenské pokračovací školy. I.“** Za Kč 4.—. Soubor odborných článků stavějících na vědomostech měšť. školy. I tyto knihy vydala Grafická Unie v Praze. — **Dr. Holub: „Rukověť dějin české literatury, část III.“** Váz. za Kč 10.—. Podává přehled literatury od r. 1848 do doby nejnovější. Z mladé generace katolických či lépe (podle dra Brait) řečeno: dobrých básníků je uveden pouze J. Durych. Rukověť je pracována se zřetelem k čítankám pro učitelské ústavy, což vysvětluje mnohé omezení látky. Dílo je ilustrováno. Vydalo Státní nakladatelství v Praze. — **St. Štuna: „Testy z dějin české literatury pro školy II. stupně.“** 13. testů, které se hodí pro měšťanky a nižší střední školy k procvičování i zkoušení. Nové učebnice pro 1. post. ročník: „Pramen“, čítanka pro 1. post. roč. od V. Komárka, „Mladý počtář“, počtenice pro 1. post. ročník. Vydalo vesměs Státní nakladatelství. Časopisy pro vlastivědu a obč. nauku začalo vydávat nakladatelství Unie. Počátek je slibný a přejeme podniknu mnoho zdaru. Cvič. uč. K. Hroch.

Vyrovnejte laskavě nedoplatky předplatného.

Toto číslo jest o 12 stranách. - Bylo vydáno 5. listopadu. - Příští číslo vyjde 15. listopadu.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěrka 10. a 25. každého měsíce.

Do tohoto čísla prispěli: Dr. Funczik, J. Krln, JUDr. František Nosek, Frant. Maria Horák, Dr. J. O. Martinovský, A.-D. Sertilanges O. P., Karel Vlček, Vilém Bitnar, Bořivoj Benetka, Dr. Frant. — Zrcadlo. — Život náboženský. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 20. listopadu 1934. Ročník XVI. Číslo

19

Dr. Funczik:

Jubileum kanonického a rímskeho práva.

V dňoch 12.—16. novembra tohoto roku zasedá v Ríme medzinárodný katolícky právnický kongres z príležitosti 700ročného jubilea vyhlásenia dekretálov pápeža Rehora IX. a z príležitosti 1400ročného jubilea vydania kódexu cisára Justiniana. Na kongres sa sídu kanonisti a právnici z celého sveta. Cieľom kongresu je osláviť vzácné jubileá dekretálov Rehora IX. a kódexu Justiniana, pri tom ale súčasne poukázať aj na veľký význam kanonického práva vo všeobecnosti a na význam toho rímskeho práva, ktoré je nazývané *ratio scripta* preto, lebo jeho podkladom je Bohom dané prirodzené právo, ktoré človek svojím rozumom poznáva.

Pápež Rehor IX. (1227—1241) prevzal správu Cirkve po ťažkých bojoch, ktoré jeho predchodcovia, na pr. Rehor VII., Alexander III., Innocent III., veľkým heroizmom museli prebojovať a v ktorých bojoch Cirkev bola vystavená mnohým nebezpečenstvám. Aj v dobe Rehora IX. nebolo pokoja. Na Cirkev sa útočilo z vonka i z vnútra. Panovníci si chceli Cirkev vo svojich štátoch podmaniť; násilní velmožovia, zemepáni uzurpovali alebo zneužívali patronátske práva, aby sa zmocnili cirkevného majetku a aby si zotročili klerus a veriaci ľud. V bojoch o slobodu Cirkve nastal mravný úpadok kléru a ľudu, uvoľnila sa disciplína a zavládli rôzne zlorády tak u kléru či vyššieho či nižšieho ako aj u veriacich. Preto bolo potrebné, aby v nových pomeroch Cirkve mala k týmto novým pomerom prispôsobený presne ustálený poriadok, aby v Cirkvi všade, tak u kléru ako aj u veriacich, zas zavládla pevná disciplína a následkom tohoto aby Cirkev zas bola tá *acies bene ordinata*, ktorú ani vnútorné ani vonkajšie nebezpečenstvá ohroziť nemôžu. Slovom potrebné bolo v Cirkvi zas upevniť právny poriadok tak u kléru, ako aj u veriacich a toho sa mohlo docieľiť tým, že sa sossbieraly platné cirkevné predpisy, opravily, doplnily sa a žiadalo sa ich zachovávanie.

Už v polovici 12. stoločia, teda asi 70—80 rokmi pred Rehorom IX., stal sa pokus sossbierať a usporiadať platné cirkevné právo. V Bologni učený mních Gratian dá svojim poslucháčom do ruky svoje prednášky „*Concordia discordantium canonum*“ a tieto prednášky, neskoršie zvané „*Decretum Gratiani*“, staly sa prvou časťou veľkolepého diela stredovekého cirkevného práva, ktoré dielo asi od doby pápeža Rehora XIII. (1572—1585) menuje sa „*Corpus iuris canonici*“. Najvýznamnejšou časťou tohoto „*Corpus iuris canonici*“ je sbierka Rehora IX. „*Decretales Gregorii IX.*“, vyhlásená 5. septb. 1234 bullou „*Rex pacificus*“. Nástupcovia pápeža Rehora IX. túto sbierku dopĺňovali ďalšími svojimi dekretálnymi sbierkami a preto stredoveké kanonické právo menuje sa tiež aj dekretálnym právom. Rehor IX. teda oprávnené je považovaný a uznávaný za jedného z najväčších zákonodarných pápežov stredoveku a on je vlastne otcom a pôvodcom sossbieraného a systematizovaného dekretálneho práva.

Veľký význam dekretálnej sbierky pápeža Rehora IX. javí sa v prvom rade v tom, že neprehľadnosť a neurčitosť cirkevného práva, ktoré vady sa pokúsil odstrániť tiež aj Gratian, na budúce znemožňujú sa tým, že presne sa určí platné právo, ktoré dľa potreby sa opravuje a doplňuje. Išlo tu teda hlavne o kodifikovanie kanonického práva, ale s týmto kodifikovaním bola spojená súčasne aj zákonodarná práca nového práva. Pápež Rehor IX. poveril svojho pomocníka, dominikánskeho mnicha sv. Raymunda de Pennaforte z Barcelony, aby zo sossbieraných cirkevnoprávnych predpisov vynechal všetko to, čo je už zastaré, a aby navrhol nové predpisy o takých veciach, pre ktoré platné právo nemalo formy. Týmto perskúmaním starého práva a doplnením ho novými potrebnými predpismi docieľil pápež Rehor IX. to, že svoju sbierku mohol vyhlásiť za výlučnú od doby vydania Dekretu Gratiana, že totižto všetky tie sbierky, ktoré vznikli v dobe od vydania Dekretu Gratiana až po vydanie svojej vlastnej sbierky, mohol zrušiť a mohol nariadiť, aby v školách a v praktickom živote všade sa uživalo a zachovávalo výlučne len to právo, ktoré bolo sossbierané v jeho sbierke. Následkom tejto kodifikačnej a zákonodarnej práce pápeža Rehora IX. predošlé neprehľadné a neurčité cirkevné právo stalo sa určitým, istým a pevným, pochybnosti o platnosti alebo neplatnosti volateľného predpisu ďalej už neboly možné a tak na miesto predošlej právnej neistoty nastúpil jasný a presný právny rád, ktorý v prípade zachovávaní zabezpečoval celej Cirkvi a jednotlivým jej častkam poriadok, pokoj a silu.

Okrem zistenia a určenia presných právnych noriem sbierka pápeža Rehora IX. dala Cirkvi aj novú formu celého právneho rádu, ktorá forma cez stoločia v ďalších sbierkách *Corpus iuris canonici* bola zachovávaná a v ktorej forme akoby v rámci kanonického práva sa vyvíjalo a rozvíjalo až do najnov-

šej doby, až do vydania Kódexu práva kanonického. Totižto v dobe pred Gratianom kánony cirkevných snemov a dekretály pápežov kde tu sa sossbieraly a uverejňovali zväčša len v časovom poradí alebo i bez tohoto; sám Gratian tiež najviac len dľa látky vo všeobecnosti rozdelil svoje dielo a len jeho žiaci a nástupcovia dali jeho dielu presnejšie usporiadanie, konečne Bernardus Papiensis vo svojom, okolo r. 1190 vydanom diele *Breviarium extravagantium* (*Compilatio prima*) zavedie systematické rozdelenie (*iudex, iudicium clerus, connubia, crimen*), v ktorom je zahrnutá všetká látka celého kanonického práva. Rehor IX. pri spracovaní svojej zbierky neupotrebil system rímskeho práva (*personae, res, actiones*), lež osvojil si rozdelenie Bernarda z Pávie a učinil ho úradným systemom Cirkve.

Dalším veľkým významom zbierky pápeža Rehora IX. je to, že touto zbierkou všeobecné cirkevné právo nadobudlo veľkej váhy a týmto ohrozená jednota Cirkve (zvlášťne rozkolom na Východe) znovu bola prizvukovaná a upevnená. Stred a základ Cirkve, pápežská moc, javí sa nám v zbierke Rehora IX. jako skutočná zákonodarná moc celej Cirkve, ktorá moc upravuje pomery všetkých vyšších a nižších klerikov a tiež aj všetkých veriacich v celom kresťanskom svete, pri čom právomoc biskupov a zákonné miestne práva ostávajú neporušené. Toto sossilnené všeobecné cirkevné právo, ktoré v stredoveku pápežovia Rehori VII., Alexander III., Innocent III. vybojovali a na ktorom Rehor IX. a jeho nástupcovia ďalej budovali a ho kodifikovali, jednotu Cirkve natolko zabezpečilo, že ona bola dobre pripravená pre novšie boje, ktoré začiatkom 16. storočia ju ohrožovali. Priznačné je, že protestantizmus a anglikanizmus okrem napádania pápežstva zvlášťne vehementne útočil na právny rád Cirkve (Luther spolu s exkomunikačnou bullou verejne spálil aj *Corpus iuris canonici*) a vyvrátením tohoto právneho rádu chcel ju zničiť. Na sneme trientskom ale Cirkve vedľa Svätého Pisma položila svoj *Corpus iuris canonici*, doplnila ho novými normami a spravovala sa nim ešte cez ďalšie storočia až do našej doby. Ba aj v našej dobe tento starý zákoník Cirkve žije ďalej a je platný, len jeho meno a vonkajšia forma boli zmenené, ale jeho normy prešli do nového zákonníka Cirkve, do Kódexu práva kanonického.

Jubileum 700ročného dekretálneho práva je teda sviatkom nielen kanonistov, ktorí s cirkevným právom theoreticky alebo prakticky sa zaoberajú, ale je ono sviatkom aj celej Cirkve, celého kléru a všetkých veriacich, lebo toto právo slúžilo a slúži celej Cirkvi, chránilo jej jednotu, zabezpečovalo poriadok a pokoj, umožnilo jej účinkovanie a plnenie tej úlohy, ktorú na ňu jej božský Zakladateľ sveril. Medzinárodný katolícky právnický kongres v Ríme oslávi jubileum dekretálneho práva za protektorátu samého Sv. Otca a za vedenia Sv. Kongregácie seminárov a univerzít. Aj tieto vyznačenia tohoto kongresu a jubilea vyjadrujú jeho veľký význam a dokazujú, že sám Sv. Otec chce týmto prizvukovať, že tu neide len o nejakú príležitostnú schôdzu niekoľko učencov, lež že táto oslava je sviatkom celej Cirkve.

Súčasnne s dekretálnym právom oslávi medzinárodný katolícky právnický kongres aj 1400ročné jubileum vydania kódexu cisára Justiniana a teda táto druhá čiastka oslavy bude sa týkať rímskeho práva. Cirkve vždy veľmi vysoko si vážila toto právo, v ktorého sfére sa ona zrodila, v ktorom práve krvou svojich najoddanejších a umom svojich najvýtečnejších synov prežila storočia mučeníctva a vydobyla si víťazstva. Neopustila ho ani po páde Ríma a nepostavila sa proti nemu ani vtedy, keď ono v Carihrade bolo zneužitú k absolutistickému caesaropapizmu a k zotročeniu slobody náboženstva a slobody cirkevného života. Padol aj Carihrad, ale rímske právo žilo ďalej a na ňom sa vzdelávaly a dľa neho si zakladali nové národy a nové štáty svoj spoločenský poriadok. Na univerzitách a právnických vysokých školách všade sa prednášalo a doteraz se prednáša rímske právo a jeho zásady vychovávaly štátnikov, zákonodarcov, politikov a taktiež aj sudcov, administratívnych úradníkov a vôbec všetkých právnikov. Nie je prehnané tvrdenie, že základy modernej právnej vedy a moderných právnych rádov spočívajú na rímskom práve.

Čo, že rímske právo po páde Ríma ešte cez tisíc rokov vedelo udržať byzantskú ríšu a že ono aj po páde Carihradu doteraz je veľkého významu v moderných štátoch, nemožno vysvetľovať len z toho, že Byzanc sa preto spravoval nim, lebo bol kresťanský a že v moderných štátoch sa ono preto ešte uplatňuje, lebo moderná spoločnosť preca je ešte kresťanská. Slovom uplatnenie sa rímskeho práva nemožno vysvetliť tým, že ho drží doteraz kresťanstvo, zvlášťne katolícka cirkev. Sila tohoto práva je v ňom samom, lebo ono je, jako býva nazývané, *ratio scripta*. Neide tu teda vlastne o to právo, ktoré je pomenované rímskym, lež ide tu o právo, ktoré vzniklo rozumovou prácou, skusenosťou mnohých generácií, ktoré mnohými ťažkosťami a bojami pomaly dopracovali sa toho, že viac-menej dokonale poznali ten poriadok, ktorý pre spoločnosť ľudí je určený v samej prírode, do ktorej ho vložil jej Stvoriteľ. Praktickí Rimania v dobe svojich kráľov, potom za republiky a za cisárov čiastočne sami si utvárali z prirodzeného poriadku svoje právo, čiastočne prevzali ho od iných národov, zvlášťne od Grékov; vnútorné ich boje medzi patricijmi a plebejcami, potom domáhanie sa práv u podmanených národov a celý složitý život veľkého imperia nútili ich štátnikov a právnikov, aby zo všeobecných právnych zásad poznaného prirodzeného poriadku vyvodzovali ďalšie, praktické normy, ktorými sa musel celý spoločenský život spravovať. Čak sa dopracovali Rimania svojho právneho rádu, ktorý ale vo svojich základoch nie je ani rímsky ani grécky, lež prirodzený a teda na vôľu Božej spočívajúci. Následkom tohoto rímske právo ani nemohlo byť ateistické a v pohanskom rímskom práve omyl bol len v tom, že namiesto jedného pravého Boha uznávali a ctili množstvo falošných bohov. Cirkve po svojom víťazstve v rímskom imperiume tento omyl pomaly opravila a preto v kresťanskom rímskom práve základom a prameňom všetkého práva je už vôľa jedného pravého Boha. Veľká zásluha Rimania na poli práva je teda v tom, že vyskúmali, poznali a potom formulovali prirodzené Božie právo spoločnosti ľudskej a tomuto právu, ktoré je ináč všeobecné, všade a vždy platné, dali svoje meno. Hrdé pomenovanie, *ratio scripta*, ktorým pozdejšia doba rímske právo počtala, je nielen uznaním veľkého právnického diela Rimania, lež je to pomenovanie súčasne aj upozornením, že to právo nebolo a nemohlo byť výlučným vlastníctvom len samých Rimania, že ono nebolo a nemohlo byť platné len u nich, lež že tu ide o všeobecné, v celej spoločnosti vždy a všade platné právo, ktoré Rimania svojim praktickým umom nielen dobre porozumeli a poznali, lež ho aj presne formulovali, posbierali a zostavili a ktoré právo prenechali ďalším národom a štátom.

Veľký obnoviteľ rímskeho imperia na Východe, cisár Justinian (527—565) hneď na začiatku svojho panovania odhodlú sa zostaviť veľkolepú zbierku toho práva, ktoré nedávno zaniklé západné rímske imperium cez tisíc rokov vypracovalo. Úmyslom Justiniana nebolo len zachovať toto rímske právo, lež on ho jako hotové prevzal pre svoju ríšu a tým jej chcel dať pevný vnútorný základ a chcel ju učiniť schopnou vzdorovať nebezpečenstvám z vonka. Takto prišlo pomalým postupom k vytvoreniu veľkého diela, ktoré pozdejšia doba pomenovala *Corpus iuris Romani civilis*. V r. 529 vydal Justinian svoj Codex (neskoršie zvaný *vetus*), potom nasledovali *Institutiones*, ďalej *Pandektae* ači *Digestae* a konečne 16. novembra 529 slávnostne vyhlásil svoj nový Codex, ktorým Codex *vetus* bol zrušený a ktorý neskoršie sa meno-

val Codex novus Justiniani. V nasledujúcich rokoch svojho panovania Justinian pridal k týmto zbierkam ešte svoje novely potažne tieto iní sossbierali a tak vznikla celá veľká zbierka zvaná Corpus iuris civilis.

V pápežskom Ríme okrem kanonického práva vždy vo veľkej úcte bolo aj rímske civilné právo. Posledne pápež Pius IX. (1846—1878) v r. 1853 sriadil pri rímskej pápežskej univerzite (Pontificium Aetheneum Romanum) osve fakultu pre kanonické právo a osve inú fakultu pre rímske právo. Tieto dve fakulty teraz sú vyňaté z rímskej pápežskej univerzity a tvoria samostatnú právnickú vysokú školu zvanú Pontificium Institutum utriusque iuris, ktorá vysoká škola má teraz celý rad vynikajúcich profesorov a značný počet poslucháčov. Ďalšie jubilejné oslavy tak kanonického ako aj rímskeho civilného práva a s týmito slávnosťami spojený medzinárodný katolícky právnický kongres usporadúje toto Pontificium Institutum utriusque iuris.

J. Krlin:

Padesát let České koleje v Římě.

Osmdesátá léta minulého století byla v celé Evropě ve znamení naprostého odklonu od katolické církve. Racionalistický scientismus, materialismus, liberalismus i marxistický socialismus shodovaly se v názírání na svět a na život, v němž neměl místa Bůh, a které mělo ukázat nesmyslnost různých pojmů, jako je: nadpřirozeno, nesmrtelnost, věčnost a j. A tehdy Prozřetelnost povolala k řízení Církve Kristovy kardinála Joachima Pecciho, který po konklaave si dal jméno Lev XIII. Velký kněz, hluboký učenec a básník, změřil hned propasti bludu a poznal jediný vhodný lék na nemoc doby a duší. Encyklikou „Aeterni Patris“ vysoko vyzdvihl thomistickou nauku, která se měla stát záchranou společnosti.

Lev XIII. nebyl z pastýřů, kteří mají jen zdravé nápady, nýbrž vždycky přihlížel k jejich uplatnění v životě. K tomu bylo třeba dvou věcí: jednak vybudovat ve věčném městě, srdci všeho křesťanstva, základnu, pevný stan, jakýsi štáb, a pak vybrat schopné lidi, kteří by jej tvořili. Již Lev XIII. přišel s myšlenkou, která je tak drahá Piu XI., aby totiž v Římě bylo stvořeno i kulturní a vědecké středisko pro celý katolický svět, z něhož by se do všech zemí a států rozlévala jediné správná a zdravá nauka věčné spásy, a aby se tak dělo, bylo třeba v Římě shromáždit kolem rozvíjejících se vysokých katolických ústavů nejlepší syny Církve z různých zemí a tam je vychovat. A není divu, že Velekněz, který je právem pro svou lásku zván Papežem Slovanů, nezapomněl na slovanské národy, a ani na Čechy. Toto vtažení Čechů do velkého plánu nesmrtelného Lva XIII. je více než gestem, je činem, jehož dosahu si nejsme ani dosti vědomi.

Rakouská monarchie všude vystupovala jako jednolitý celek, ač jí nebyla. A všude hlásala jak inferioritu českého národa, tak jeho naprostou poddanost trůnu. Uvážíme-li tuto její snahu, vyvstane před námi v jasném světle odvaha papeže Lva XIII., který v městě, ve kterém se stýká všechna kultura a sbíhají nitky nejvyšší politiky a diplomacie, buduje Českou kolej pro bohoslovce České koruny, ač tím zle popudil vídeňskou vládu. Tak se mi zdá, že Lev XIII. si přál, aby Češi měli své zastoupení ve věčném městě, u trůnu křesťanstva, a aby svět zvěděl, že Češi jsou Slovany, národem schopným obírat se nejhlubšími a nejzávažnějšími problémy, a aby na světovém fóru měli svoji reprezentaci jako soběstačný národ. Založení České koleje bylo jakýmsi uznáním historické samostatnosti Čech, a to bylo velice důležité v osmdesátých letech a v celé předválečné době.

Tato důležitost se ještě zvyšovala úrovní České koleje. Když česká inteligence a s ní buržoazie se odklonovala od Církve, venkovský lid ještě věřil a prostý věřící lid posílal své syny do velkých seminářů. Jako tolikrát v naší historii i tentokrát se venkov stal zachránce. Nejlepší z těchto mladých bohoslovců posílali naši biskupové na studia do Říma. Mezi prvními byl nynější biskup českobudějovický, J. E. dr. Šimon Bárta, syn malého sedláka ze Žimutic v jižních Čechách. Tito hoši nebyli doma vychováni

v rozmařilosti, poznali tíhu života, musili studovat a ne se bavit a chtěli být a byli prvními, nebo aspoň mezi prvními. Zůstali jimi i v Římě a národ si tam nemohl přát důstojnějších a lepších zástupců svého jména. Měl jsem v ruce několik ročenek z Propagandy, kde čeští bohoslovci studovali i filosofii i teologii. Bylo jich tak kolem 30, zatím co jiné koleje, třeba americká měla na 150 alumnů, irská kolem 100 atd., tedy Češi byli nepatrnou skupinkou v množství bohoslovců z různých zemí, ale téměř každého roku dosáhli prvních cen, někdy i v několika oborech svaté vědy, což znamená, že byli nejlepšími, a několik druhých cen. Byla to u ostatních národů pěkná reprezentace Čechů, ne Rakušanů, a tím si Češi ve Vatikánu nejlépe posloužili. Rektorem — říkal si s chlubou do své smrti, že je proforem České koleje — byl thomista světového jména, profesor Propagandy Lorenzelli, pozdější kardinál, který byl osobností ve Vatikánu velice vlivnou, byl hrd na své svěření a dovedl je učiniti všude známými, což bylo jistě celému národu ke cti. Nedávno zesnulý učenec světového jména, jesuita P. Gianfranceschi, profesor matematiky a fyziky na universitě Gregoriánské v Římě, učenec, který nehýřil chvalami, dával r. 1913 českým bohoslovcům duchovní cvičení a uváděl se těmito slovy: „Každý národ se v Římě snaží, aby si dobyl českého jména. Vy je již máte, ale musíte si je udržet.“ A profesori na Propagandě nejednou dávali české bohoslovce za vzor všem ostatním.

Řekl jsem, že Lev XIII. byl Veleknězem nejen zdravých plánů, nýbrž že je dovedl i realizovati. Vybral si lidi schopné uskutečnit v životě určitou myšlenku. Hlavně čtyři lidé se stali pomocníky šíření věčné nauky: bratr papežův, jesuita Jan Pecci, profesor Laurenti, pozdější kardinál, profesor Talamo a profesor Lorenzelli, rektor České koleje a pozdější kardinál. Lorenzelli přednášel thomistickou filosofii, Laurenti, jeho přítel, byl v České koleji repetitorem filosofie. Lorenzelli přednášel s lístků, které obsahovaly jeho studia děl Aristotelových a Tomášových a z nichž vznikala první učebnice thomistická pro bohoslovce moderní doby: „Philosophiae Theoreticae Institutiones secundum doctrinas Aristotelis et Sti Thomae Aquinatio.“ Toto dílo rostlo v České koleji, v níž u Lorenzelliho byly kladeny i základy k obrodě thomistické filosofie. Tam přicházeli Pecci, Laurenti, Talamo, a ve dlouhých rozhovorech připravovali veliké dílo, jemuž lidstvo vděčí za tolik dobra. Tam docházival i benediktnin Gređt, dnes nestor thomistické filosofie, který podle svého vlastního doznání jest zavázán Lorenzellimu za to, že se dal na cestu správného thomismu. Požehnání této práce cítila i Česká kolej, a to tím spíše, že Lorenzelli chtěl mít z jejích bohoslovců nejlepší žáky na Propagandě. Jest málo známá věc, která nám činí tohoto vzácného učenice zvlášť blízkým. V letních měsících žili čeští bohoslovci v Umbrii, ve vile v Trevi. Tam přijížděl i kardinál Lorenzelli a ve volných chvílích si bral bohoslovce a učil je filosofii. A do poslední chvíle svého života se modlil tento náš velký přítel modlitbu,

kteřou recitují každodenně bohoslovci: „Svatý Jene Nepomucký a svatý Václave, orodujte za nás i za naši vlast!“ Kněz, který měl takovou lásku k našemu národu, dovedl jistě i na vlivných místech ji uplatnit v jeho prospěch. A k tomu dávala podnět Česká kolej. A myslím, že nepřeháním, když napíši, že v době hrozného a bolestného odpadu části kleru po skončení světové války bohoslovci České koleje udržovali v Římě dobrou pověst českých kněží i národa. Mohlo se říci, že národ, který má tolik pracovitých a vzorných mladých kněží, jakými byli alumni České koleje, nemůže být tak špatný, aby byl zatracen a nebyl mu odpuštěn časný pád. A možno i říci, že Česká kolej má nemalou zásluhu o to, že Vatikán uznal mezi prvými český samostatný stát. To je pro nás opravdu důvodem, abychom vděčně vzpomínali při letošním padesátém výročí České koleje nesmrtelného Lva XIII., kardinálů Lorenzelliho i Laurentiho a těch, kteří v těžkých dobách se snažili, aby byla kolej vybudována, aby se udržela a prospívala. Mezi prvními třeba jmenovati nynějšího probošta vyšehradského, J. M. biskupa dra Zapletala, který svou prací pro kolej a svými obětmi vykonal tolik dobrého pro náš český národ i stát.

Jestě o jednom dobrodiní České koleje se musím

zmínit, které není snad nějak nepatrné, jak hned poznáme. Do Říma byli posíláni nejen bohoslovci čeští, nýbrž i němečtí. Není třeba dlouho poukazovat na vzájemnou nevraživost mezi českými a německými studujícími v Čechách před válkou, je dosti známá. V České koleji žili všichni pohromadě, tři dny se mluvilo jen česky, i němečtí bohoslovci byli nuceni spolu hovořit tímto jazykem, tři dny německy, a tak se mohlo říci, že když se chtěl německý bohoslovec naučit česky, musil jít studovat do Říma. Že byly tak i ulamovány ostny nepřátelství, je zřejmé.

Bylo by možné napsati mnoho a mnoho jiných věcí o důležitém postavení České koleje v Římě. Mnozí a mnozí Češi, přijíždějící do Říma, šli do ní jako domů. Byla takovým teplým místem daleko od vlasti. A jím zůstala. Pravda, dnes jsou již naši bohoslovci umístěni v jiné budově, ale vzpomínka na Via Sistina nikdy neopadne. Místo České koleje máme Nepomucenum — je mi líto ztráty toho prvního názvu — a dej Bůh, aby bohoslovci z Nepomucena byli důstojnými následovníky alumnů z Collegio Boemo. Zápas národů je bojován a bude dobojován na poli vědy, kultury a náboženství a Řím se stává ve všech těchto směrech hlavou.

JUDr. F. Nosek:

Regulace hospodářská zdůvodněna historií.

Je zajímavé, jak minulá století, dejme tomu v době fysiokratů, řídila se známým heslem, že máme nechat svět běžet a že on sám se bude docela dobře řídit. Vycházelo se tenkrát z toho názoru, že člověk je pouhou součástí přírody jako všechno ostatní a poněvadž příroda má své zákony, má je také člověk, a nejlepší, co se může udělati, je, když ho necháme být. Kam se s tím přišlo, to nám ukazují sociální dějiny se všemi těmi proudy sociálních zápasů, jimiž je vyplněno století devatenácté a počátky století dvacátého. Nyní zde je také další otázka s tím související, zda ty různé snahy po takovém omezování individuální svobody jsou vždycky cestami správnými a zda to usměrnění, které se v tom nebo onom směru vykonává, nebo reglementuje, nezachází někdy příliš daleko, aby po určitých trpkých zkušenostech nemusilo se zase vrátit k poměrům jednodušším. Já bych si dovolil jen malinko historicky ukázat na velké faktum, že doba středověku a raného novověku, která prostě přijímala církevní nauku o povaze člověka za pravdivou, vycházela také ve svém státním hospodářském a sociálním hospodářství prostě z toho poznání, že člověk je spíše nakloněn ke zlému nežli k dobremu a v hospodářských stycích že již jest jenom krátce takový, že spíše dbá svého vlastního prospěchu než prospěchu svého bližního. A odtud to systematické omezování lidské libovůle v podnikání hospodářském. Když takové statuty cechovní předepisovaly, jakým způsobem jest nutno zpracováti zboží, které soukenický cech, na př. jihlavský, dával na trh, že takový cech měl odvalu cechovního mistra, který do toho namíchal kozí chlupy, chytiti a v doprovodu kata a pacholků dovésti k pranýři, tam tu látku z kozích chlupů před pranýřem spáliti a pak toho občana vystaviti veřejnému posměchu na pospas na tom pranýři, je viděti, že zde byla myšlenka; nesmíme nechat beze všeho rozbujeti lidské sklony, nýbrž musíme pomáhat státní moci. Tehdy to ovšem byla jakási stavovská policie, cechovní soudce, aby bližní nepoškozoval bližního, aby většími nebo menšími podvůdky zmáhalo se poškozování, potlačování druhého, aby poctivý člověk se dostával pod kola a začaly zde narůstat velké podniky, se kterými nemůže jiný jen tak snadno konkurovat. Ta konkurence není dána vždy jen větší zdatností toho, kdo se dostává

do popředí, nýbrž často jinou kvalifikací, která nemá být v zájmu veřejném trpěna. Myšlenkou středověku bylo také, že musí být člověk chráněn před vlastním svým nebezpečím v tom směru, že nemůže chápati vždy svůj vlastní prospěch a ukazují tu na protiklad na příklad agrárního práva Franků, kde při vši recepci římského práva a individualistického pojmání vlastnictví uzpůsobil si své normy tak, že omezovali svobodu disposiční starogermánského, jinak svobodného sedláka, poněvadž potřebovali, aby držitel takového statku znamenal jízdní jednotku v armádě a proto museli držet selské nedíly nerušené. A poněvadž záleželo na tom, aby při exekucích prodejích se nemohlo nic odprodat, musili prohlásiti, že je to nezatižitelné a že se to nemůže zcizit. Proti jeho vlastním zlým sklonům, lehkomyslnosti, proti jeho různým nápadům, které mohly vésti k tomu, že by chtěl nějakým způsobem zúžití svoji hospodářskou základnu, chránilo toto zákonodárství člověka v jeho vlastním zájmu i v zájmu celé státní společnosti.

To jsou myšlenky, ze kterých tehdejší zákonodárství vycházelo, omezujíc člověka v jeho volných dispozicích, v jeho prospěch a ve prospěch celku. Co to znamenalo tenkrát pro zachování středního stavu, jak se tím bránilo narůstání latifundií a jak všechny tyto výhody náboženské úpravy začínaly se ztráceti, když zapomenutím starého křesťanského zákonodárství vnáš se do praxe a do zákonodárství světského liberální názor, že to všechno není pravda o zlých sklonech, které člověka ovládají, že nejsou správné ty staré nauky o prvotním hříchu, že člověk prý je svojí povahou dokonalý a potřebuje, aby sám byl ponechán působení přírodních sil, kterými jest ovládán jako všechno ostatní. Viděli jsme důsledky toho a dnes po všelikých oklikách nejen u nás, také jinde vracíme se v nových formách k základní myšlence omezení absolutní volnosti disposiční na poli hospodářském. Je snad zbytečno uváděti, že nová doba nesnese, aby se obnovily staré normy z těch časů, kdy jednotlivá italská nebo také česká města byla uzavřenými hospodářskými celky, které s okolím 10, 15, 20 km tvořily uzavřená městská hospodářství, kde města znamenala obchod a kde venkov byl odkázán všecken v tom úzkém kruhu na směnný obchod. To

ne. V dnešní době je pochopitelné, že toto omezení, toto reglementování se strany státní moci bude mít a musí mít rozhodně moderní formu. To je jasné a zřetelné. Jen záleží na tom, aby se dodržovaly správné směrnice, a tu se mi zdá, že pokud jde o úpravu monopolní v našem státě, která není docela originální, jsou tu určitá přechodná nebezpečí, jak se v praxi ukazují, snahy reagovat proti tomu a dosíci ozdravení tak, aby, co jest v tom zdravější a praxi prospěšnější, zůstalo a aby podřadný balast z toho odpadl. Základní chybou při tom konání bylo, že se volila forma monopolu. Víme, že všechno monopolní hospodářství je povahou svou něco mimořádného. Můžeme mít monopol solní, můžeme mít monopol tabákový, ale chtít zmonopolisovat v tom technickém slova smyslu celou výrobu zemědělskou, to je věc ožehavá. Sledujme, jaké to mělo důsledky. Jakmile se někdo postaví na stanovisko monopolu výhradního disposičního práva nad tou produkcí obilní, zemědělskou, ať stát přímo nebo prostřednictvím společnosti obilní, to je per saldo všechno stejné, to znamená, že musí chtít zásadně hlídati každý q obilí a je

také známo, že není dovoleno, aby někdo mimo obilní společnost, resp. jinému orgánu své zboží obilní odprodával. Jakmile je zde takové hlídání každého q, pak vyplývá z přirozené povahy věci, že při tom musí být ohromný aparát, ten aparát znamená režii, která je nepříjemná a musí se přirozeným způsobem dojíti ke snaze, aby počet těch, kdož nějak asistují při tomto monopolu, byl redukován na počet co nejmenší. To je pochopitelné tak, jako vidíme, že nákup při tabáku děje se jen omezeným způsobem, že výroba tabákových produktů je koncentrována v několika velkých podnicích. Ovšem zde prováděti to důsledně také při tomto velikém odvětví výrobním není tak snadno možno, jak ukázaly důsledky na poli soukromého podnikání.

Proč my, kteří jsme se určitou dobu zabývali jako živnostníci obchodem obilním, máme z toho být nyní vyloučeni? Snad jenom proto, že jsme měli svého času podniky menší. Ano, ty menší podniky je nepohodlné hlídati, proto to budou smět být jenom podniky větší.

Frant. Maria Horák:

Z M Ě H O D E N Í K U.

Přišel jsem do cizí farnosti vypomáhati při zpovídání. Nedaleko kostela je shluk děvčátek.

„Co tu máte?“

„Prosím, ona chce k svatě zpovědi a k svatému přijímání, ba dokonce k svatému biřmování a, prosím, ona nechodí do kostela! Ona si tam zajde jen na chvilku a bývá tak povsednu při tom oblečena!“ zvěstuje mi nejvýmluvnější.

Plně bázně plály při těch slovech oči malé domnělé hřišnice. Vzal jsem ji za ruku a odešel s ní od shluku dětí. „Tak co je s tebou?“

„Velebný pane, tatínek mne vždycky zbije, když zví, že jsem byla na mši spatě. Čak to dělám tak. Vždycky v neděli ráno mne posílá tatínek pro noviny. A to vyčkám chvíle, až v kostele bude pozdvihování a utíkám. V kostele jsem na pozdvihování, jen tu chvilku, a tatínek nic nepozná. A přinesu mu po tom noviny.“

„A chodíš do náboženství?“

„Chodím, ale tatínek o tom neví!“

A náhle se ke mně přimkló tělo desetiletého děvčátka a s očima plnými slz i bezmezná naděje i strašné nejistoty derou se slova z dětských úst:

„Velebný pane, a nezlobí se na mne Ježíšek, že jen tu chvilku jsem v kostele?“

*K zalknutí mi bylo v té chvíli. A před mým zrakem se vynořil obraz ze života Kristova: Před ním, který v prvé řadě chtěl spasiti národ svůj, stojí pohan-
ský setník. „Pane, nejsem hoden“ — ta slova po prvé zněla tehdy. A Kristus řekl pak slova plná bolu a plná pravdy:*

„Viru takovou nenašel jsem v Izraeli!“

Nikdy jsem tak nepochopil onen výkřik Kristův jako v oné chvíli, když v mém náručí bylo drobné tělko dětské a dvě oči plné slz na mne hleděly.

Ruku v ruce jsme šli pak do kostela a co jen v té chvíli srdce a ústa věděly krásného o Ježíškovi, to jsem jí řekl.

A pak pokleklo u mé zpovědnice.

A druhého dne, v neděli, když ke „svým“ dětem

jsem mluvil po svatém evangeliu, tu jsem jim řekl, že takovou viru jsem nenašel v Izraeli.

Ba, děti z katolických rodin musí se učit od onoho dítěte.

A nejen to: Neodsuzovati! Čak mnohé, mnohé srdce krvácí a dvojnásob je zabolí, když u nás, mezi katolíky, kteří nikdy nemáme souditi, abychom nebyli souzeni, dojde odsouzení.

* * *

Z Nového Světa (Neugebäu) v budějovické diecézi odešel vldp. farář na jiné působiště. Čech „jak poleno“ z německé farnosti. A rozloučení měl přímo královské. Při poslední mši svatě byl kostel plničký, celý učitelský sbor tam byl (u nás podle zásady Hulvátova nebo Kocourkova by se to nedalo srovnati s morálkou pokrokovou), a odpoledne, když p. farář odjížděl, doprovodilo ho celé obecní zastupitelstvo, které z padesáti procent je rudé. Byla to událost, kterou farnost ještě neviděla, půl hodiny šlapali farníci za svým duchovním otcem, který odcházel navždy.

Český kněz v německé farnosti — věc, která dosud a možná ani v budoucnosti nebude oceněna. A jistě nebude — vždyť jde o kněze. Bodejť by jeho práci někdo uznal!

Ale to nemění nic, pranic na faktu, že nebyti českého kněze v tolikých německých farnostech, že by poměry politické byly k nepřitovnění víc komplikované. Já kdysi v našem listu ocenil, nebo, lépe řečeno, snažil se oceniti moment, kdy na hřbitově v českém městě, kde bůhví kdy se naposledy německy mluvilo, nad rakví faráře, kterého pochovávali v rodném městě, mluvil německy německý starosta z jeho působiště a německý řídící učitel.

V českém knězi, v jeho životě a obětech naučili se na nesčetných místech Němci v Československu vážit českou práci, českého člověka vůbec.

A to je práce pro stát, kterou málokdo chápe.

Snaha Němců o „čistou“ rasu.

Motto: „V nejbližším století miliony lidí budou mezi sebou zápoliti o jeden či dva stupně svého lebečního indexu.“

(Vacker de Laponge 1887.)

Nordická rasa, jak bylo v předešlém článku zdůrazněno, je německým národním socialistům ideálem. Ve svých žilách cítí kolovat krev statného, bojovného starogermánského bojovníka-podmanitele, ne však čistou. Je tam ještě přimísená krev ras méně cenných, čímž byla podstatně snížena, pokazena kvalita této nordické, starogermánské krve. Rasové míšení bylo a jest pro německý národ neštěstím, úpadkem tělesných i duševních vlastností. „S cizí krví přijímáme i cizí kulturu!“ A tím ovšem je velmi dotčeno jedno z nejcitlivějších míst nejen Němců, nýbrž germánských kmenů vůbec — sebevědomí. Ostatně přirozený odpor k míšení je také germánským národům (jmenovitě Anglosasům!) vlastní.

Odtud tedy pramení snaha Němců po „čisté rase“. Že vedle toho jsou při tom ještě momenty jiné, nebiologické, jest jisto.

Abychom si učinili o této snaze jasný obrázek, je třeba především si uvědomiti, je-li volání po čisté rase biologicky zdůvodněné a pak kriticky uvážiti, je-li za nynějších rasových poměrů v Německu proveditelné.

Biologie čisté rasy.

Dle našeho pojetí rasy je to reakce lidské duše na vnější podmínky. Duše uzpůsobuje tělo tak, aby nepříznivým podmínkám dovedlo co nejlépe čeliti, příznivých co nejlépe využiti.

Z toho ovšem plyne důležitý poznatek, že mezi rasou a prostředím je velmi těsný vztah; každá rasa se nehodí pro každé prostředí. To potvrzuje dobře i zkušenost. Domorodcům ze zemí tropických se nedaří v jiných klimatických pásmech a naopak. K témuž poznatku došli i chovatelé domácích zvířat. V jednotlivých oblastech, které tvoří jakési přirozené, pro sebe více méně uzavřené celky, byly vypěstovány t. zv. *krajové rasy*, které dobře vyhovovaly místním poměrům klimatickým, jakosti místní potravy a pod. S rozvojem zemědělství však dostavila se tendence zvyšovati rentabilitu chovu domácích zvířat, což bylo praktikováno tak, že výnosné rasy byly přemísťovány do oblastí, kde dosud byly rozšířeny méně výnosné rasy krajové. A tu se dostavilo zklamání. Rasy, jinak výnosné, v novém prostředí degenerovaly, užitek byl nepoměrně nižší a také tělesnými vlastnostmi se neosvědčily, snadno podléhajíce nepříznivému klimatu. A tak pronikají nyní zase v chovu domácích zvířat právě opačné tendence, totiž snaha po zachování krajových ras a s těmito rasami pracovati na zvýšení rentability.

Také lidské rasy jsou nepochybně jakýmsi krajovými celky, to jest skupinami dobře vybavenými pro určité prostředí. Je dostatečně známo, jak mnohem snáze snášejí životní podmínky nějakého kraje domorodec než cizinec. Už pouhá teoretická úvaha vede k tomu, že ve středu budou státi míšenci domorodce a cizince. Budou lépe snášeti životní podmínky než cizinec, ale ne tak dobře jako domorodec. Celkem se

toto pravidlo osvědčuje. Nicméně při křížení rozhoduje ještě celá řada jiných okolností, především pak příbuznost křížených individuí.

Míšenec dědí vlastnosti obou rodičů. Některé se projeví ihned na něm (znaky dominantní), jiné až v jeho potomstvu (znaky recesivní, „je po dědovi“). Také znaky rasové se tímto způsobem dědí. I zdálo by se na první pohled, že míšení je samosebou výhodným procesem — míšenec získává vlastnosti vhodné pro dvě prostředí. Je a není tomu tak. Křížením získávají se jistě výhody, leč i nevýhody. A tu lze všeobecně říci tolik: Poměr mezi výhodami a nevýhodami je tím příznivější pro první, čím jsou si rasy blíže příbuzny a naopak zase nevýhody převládají tam, kde se kříží rasy vzdálené. Křížení samo je také tím snazší, čím jsou si rasy příbuznější. Tam, kde rasa už přechází v druh, se křížení už buď vůbec nezdaří, nebo kříženci jsou neplodní. Vývojem jakoby se rasy odcizovaly. Příroda tu ukazuje sama cestu. Křížení příbuzensky vzdálených ras je tedy nevýhodné. Leč i na druhé straně jsou určité meze. Nelze totiž křížiti individua téže rasy pokrevně blíže příbuzná, nemá-li dojít k degeneraci. Potomci pokrevně příbuzných rodičů bývají nezdraví tělesně a snad ještě častěji duševně.

Vyžádalo by si příliš místa, kdybych chtěl podrobněji vyloučiti zákony dědičnosti, jimiž se křížení řídí, ač by se to na tomto místě slušelo. Prosím tudíž laskavého čtenáře, aby se spokojil dvěma základními biologickými fakty svrchu naznačenými, totiž, že křížení je tím nevýhodnější, čím křížené rasy jsou příbuzensky vzdálenější; stejně je nevýhodné křížení příslušníků téže rasy pokrevně příbuzných. Obě vede k degeneraci.

Německá teorie.

Poukazujice na první případ, Němci zavrhují křížení rasové vůbec, horujíce pro čistou rasu. Extrémisté mezi nimi volají po křížení příslušníků jen „germánské“ rasy, čímž myslí brzy rasu nordickou, brzy příslušníky německého národa. V novém pojetí je to snaha biologicky nezdůvodnitelná, jak v závěrečném článku ukáži. Je to spíše politicky-agitační heslo německých národních socialistů.

Umírněnější rasoví badatelé němečtí přijímají thesi druhou, doporučujice míšení příslušníků německého národa. Obojí se však shodují v tom, že je nutno zabrániti přimíšení rasové cizí krve do krve německé, čímž je míněno křížení příbuzensky vzdálených ras. K tomuto názoru se hlásí také dva nejlepší němečtí antropologové a eugenikové Eugen Fischer a Hermann Muckermann. Jejich názor vyjadřuje jakýsi kompromis a lze jej stručně vyjádřiti následovně. Německý národ vznikl smíšením příbuzných ras. Získal tím vzácných vlastností a jest naší národní povinností tento dědičný základ si uchovati tím, že zamězíme cizorodému míšení.

Nelze ovšem zamlčeti i závažnou obtíž tohoto názoru. Je totiž velmi obtížné zodpovědět, které rasy dlužno považovati za cizí, mezi nimiž křížení je nevýhodné a které rasy jsou příbuzné, u nichž křížení je přípustné. (K dalšímu výkladu nechť si laskavý čtenář prohlédne naši poznámku.¹⁾)

¹⁾ Stručný přehled rozdělení lidstva:

Lidstvo	I. Rasa indoatlantská („bílá“)	a) Arijci či Indoevropani (Románi, Slované, Germáni)	rasa alpská rasa dinarská rasa baltská rasa nordická rasa mediterranní
		b) Semiti (Arabové, Židé, Habešané, Nubové)	
		c) Hamiti (Berbeři, Koptové, Somalci)	
	II. Rasa mongolská („žlutá“)		
	III. Rasa malajská („hnědá“)		
	IV. Rasa africká („černá“)		
	V. Rasa americká („rudá“).		

Zdá se to býti na první pohled jednoduchým, poněvadž příbuzenské vztahy dosti dobře známe, avšak jde o to, kde véstí hranici mezi rasami příbuznými a méně příbuznými, neboť pojem rasové příbuznosti je značně relativní. Tak na př. příbuzné jsou rasy alpská, dinarská, baltická, nordická a mediterrán-

ní, poněvadž jsou všechny arijské. Tyto arijské rasy jsou však zase příbuzné s rasou semitskou, poněvadž vzešly ze společného kořene — rasy indoeurópské. Většina německých rasových badatelů, i vážných, táhne tuto hranici mezi rasami arijskými a nearijskými, prakticky mezi ariji a židy.

Á.-D. Sertillanges O. P., Membre de l'Institut:

Styl sv. Tomáše Aquinského.

Nelze nám se nezastavit u otázky spisovatele Svatého Tomáše; znamenalo by to zradit onu obdivuhodnou stručnost, která je vlastní známkou jeho stylu. Nezná onen způsob psaní, který je bez závěru, v němž si libují mnozí z našich myslitelů. Ve velmi krátkých člancích a v ještě sevřenějších odpovědích devede podat vše, co míní; ostatek je mlčení, ale v tomto vrozeném mlčení se tají vznešenost.

Erasmus obdivoval latinu Summy*) nikoliv, bez pochyby, pro její čistotu, klasičnost, než pro její vysoké vnitřní hodnoty, mezi nimiž se jevila jistě jeho očím hutná stručnost (tylus brevis, grata facundia), která byla liturgií objevena. Jest třeba být velmi velkým, aby bylo možno takto sevřít mluvu slov a přesně odměřená mlčení, aby bylo možno se podejmout této lásky plně střídmosti, která představuje mysl jen vše podstatné, odkládajíc veškerou mnohomluvnost.

Svatý Tomáš je vždy jasný pro ty, kteří jsou na úrovni problémů, které klade, a právě již proto je možno na základě toho odkládati druhotné ve prospěch původního uspořádání. Řadí jej zatemňují jeho dobří vykladači, zcela nás unášející do svého světla. Pravím-li do světla, což není světlo u mistra a nikoliv u těch, kteří ho našli. Šťasten, kdo jest temn, aby je osvětil! Vrátit se k jeho textu je jemným odpočinkem po těchto výpravách v hustém křoví. Novalis má pravdu: „Nejvyšší, nejčistší je rovněž nejobecnější, nejpochopitelnější. Čím se některá nauka stává nesnadnější a zamotanější, tím více je pokřivenější, nečistější a pomíchanější.

Tak se blížíme novému znaku, zjevnému přímo napoprvé, pakli ne dokonce totožnému: prostota. Prostý je ten, kdo se nepřetěžuje, kdo se nečiní složitým a kdo nepředstírá, smím-li použít takového výrazu. Zajisté prostota Svatého Tomáše v jeho stylu je stejně dokonalá jako jeho oddálení se ode všeho, co činí složitým a co rozrušuje. Ukazuje vždy jen sílu své inteligence, nikdy však ji neoznamuje. Je to Herkules, jehož hlava ani kyj není vidět. Nic nezná z našich puntičkářských složitostí, z našich záhadných postojů, nezná náš prach v očích. Jeho skladba je prostě rozvinutí jeho duše. Všimněte si jeho vět, nenaleznete u ní jiného účinku, nežli toho, který vyrůstá z řádu, z železné kázně, z téže souvislosti ideí. Žádné okrasy: vyznačí jen obnažené myšlení. Žádné řečnické, ale, jak praví Claudel, výraz jakési mluvnické skutečnosti. Styl budovatele, styl inženýra, který používá jen prvopočátečních prvků a tvarů totožnosti.

A toto jest výsledkem objektivnosti. Jako jeho myšlení i styl Svatého Tomáše Aquinského je objektivní, přesně obkreslený podle věci. Věc slovem, pravdu větou, souhrn učený článkem, svět pojednáním. Vždy zevnitř je pojat pořad výkladu, a proto stačí věnovat pozornost na rozvrh látky, abychom mohli nalézt úplný systém v plánu Summy. Vracejce se, nabízí se nám totiž pozorování u každého prvku tohoto technického souboru, u každého výměru.

Zde jde myšlenka zcela přímo z mysli do pera, aniž se obrací k literárnímu skladišti, který jest autorovi po ruce. V tomto není ani autora ani člověka, pravda jediná zprostředkuje přímé spojení s inteligencí. O Tomášovi lze říci jako o Danteovi: Jeho plastický a vážný styl s pomocí nejprostších slov je z přímého vidění a ze souhrnu všech duševních realit, které objímá.

Jest třeba vyznačit tajné pouto mezi tímto stylem a samotnou filosofií, kterou musí vyjádřit. Zcela jiným způsobem píše Svatý Bonaventura, přesně současník, ale filosof augustinánský a myslitel, a stejně tak Svatý Anselm nebo Svatý Bernard. Rovněž s jedné strany Carpaccio, Paolo Uccello, Michel-Ángelo a s druhé strany Tizián, Veronese, nebo Rubens a Delacroix mají způsob podání, který odpovídá jejich rozličným viděním světa. Zde i tam je krása: ale krása Tomáše Aquinského jest druhu svědomitého a vážného. Konečná povaha jeho výrazů, jejich hutnost jsou u něho stejnou ozdobou jako svaly antických soch v jejich olympské nahotě. Je nemožné něco upravovat, něco vyloučit nebo připojit, aniž se ukřivdí samotnému ideologickému systému. Jest to vzor výkladu a vědecké výmluvnosti, stěžejí dosažený Aristotelem v nejlepších stránkách nebo z našich dnů Goethem nebo Claude Bernardem.

Je možno mluvit o jednotvárnosti? Tato otázka se neklade. Od okamžiku, kdy vládne jediná myšlenka, jest v ní jednotvárnost ve smyslu vlastním, ve smyslu etymologickém, jestliže ladění

*) Summa Svatého Tomáše Aquinského vychází ve velmi pečlivém překladu u olomouckých dominikánů. Jest na české veřejnosti, aby tento kulturní čin prvního řádu nezástal svědeckým její lhostejnosti k věcem ducha a kultury, neboť málo evropských jazyků se může honosit přeloženým dílem Svatého Tomáše. K. V.

myšlenek je totožné, vyskytuje se rozličnost, jakmile se mění. Povrch a nejsilnější pokožka, šat přírody, se mění se vším živoucím, s vývojem živoucího, což je jediná rozličnost vyhovující. Stejně Svatý Tomáš se neobává opakovat, je-li toho zapotřebí, známenatí opakování týmiž výrazy návrat těchže myšlenek, ježto vede takto mysl a pomáhá jí, aby se vyznala na nesnadných cestách, tam, kde by špatnými podobnostmi nebo umělými záměnami přišla na scestí.

S hodnotou, s kterou jsme viděli povahu genia Svatého Tomáše, se nesetkáváme méně v jeho literární formě jako v jeho nauce. Nikdy nic nenadýmá, nepřekrucuje nikdy posudky, nesnaží se zabýsknout žádným postřehem ani nedává vyniknout předmětu, protože je v sázce pokřivení nebo porušení v rovnováze. A toto se vztahuje také na jeho hlavní filosofii. Neboť převládá v jeho zřetelosti nikoliv jednotlivý předmět, který studuje, ale jeho řád a vzájemná jeho závislost. Věda jest poznání „příčinami“, tedy lze říci, že je záležitostí vztahů a přesné rovnováhy v rozdělených řadách a mimo to podstata veškerého stvoření, první tvůrčí příčinnosti, což není ani takové zvláštní stvoření ani nic jiného, nýbrž jest jím kosmos.

Konečně, neosobní, jak jsme již tolikrát řekli v hledání pravdy, Svatý Tomáš jest jím rovněž ve výrazu. Byl-li by objektivní bez tohoto? Ale rovněž byl by až k tomu bodu, až k tomuto způsobu dosahovati k inteligencím slovem, byl by doctor communis? Takto jest neosobnost povahou pravdy, že její věrný přítel, jakmile se jí zmocňuje, stává se člověkem všeho. Kdo se drží blízko pravdy a daleko od sebe, jest pro tento čin ve vztahu se všemi duchy. Šťastný filosof! Jeho dílo budí pozornost, samotný jest neviditelný jako anděl!

A zvláště jest znáti zde jasnou mocnost, jako když v nitru k vám mluví anděl strážný. A sladká záře se prýští z tohoto textu nepříteli všeho falešného hlasu. Tón, onen z ocele, kalené na moutných strojích, vychází z tohoto mlčení budovatele zcela vtěleného ve své dílo. Věta jest silná a plynná, s úderem bez skřipotu a zadrhování, určitého učlenění. Ještě jednou, umění stavitelovo, umění, které dosahuje k Platonovu úsměvu jasnost vážnou a bedlivost Spinozovu nebo Aristotelovu; umění očištěné, aby se lépe cele poddalo hlubokým zákonům. Konečně po všem, neuskuteční se přenos geometrická vždy lépe jen ve svobodném letu?

I tato četba vnáší mír v inteligenci. Poddává se jí s důvěrou a s radostí, protože se seznává, že vše, podstatu, tvar, tam předchází láska k pravdě, a z podrobenosti této lásky k věčnému řádu.

Proto se mluví na plano o thomistické „vyprahlosti“. Otažte se

Karel E. Vlček:

Alej

Stromy si nad hlavou mou podaly ruce

Zůstaly spjaty až k bráně hřbitovní

Zarostla mech a netřeskem

Obnažené cihly rozležly šedavou červeň a hledí

zamžené z ní

**Ten malý čtverec se zarostlými hroby je tak tak
sladce tichý**

Jen lehnout si do uličky mezi nimi

mezi dva nejdražší

políbit hlínu a obejmout trávu

na zem si položit hlavu

**a nechat čas letět přes všechno i s jeho stálostí
i s jeho změnami**

Neměl jsem oči červené od pláče a naplněné slzami

když jsem šel chodbou živoucích stromů

Ruce však nade mnou na mne a kolem mne házely krev

Voněla podzimem a cítil jsem její tlení

Přece však nikdy si nemohu představit

že život je a že je Mření

umělců, co rozumějí pod vyprahlostí egyptskou, pod vyprahlostí Venušina trůnu v muzeu v Thermech. Jest suchost, která se ukládá tomu, kdo chce být veliký, a kdo chce říci mnoho v málo slovech a nic nechce vkládat mezi tvůrčí ideu a ducha, do něhož se vstupuje.

Jestliže přece — a je to pravda — tato suchost má závady s hlediská dokonalého využitkování a úplně lidského vědění, jest po ruce lék v bratrské spolupráci myslitelů a spisovatelů rozličných řádů. Doctor nebyl řečníkem, ale očekává přece spolupráci. Po-

řadatel ideí není jejich rozšiřovatelem, a tím méně jejich hlasatelem. Ale Svatý Tomáš, který zjistil jejich pravidla, věděl velmi dobře, že co se týče nauky myšlenky a dogmatických výměrů, jest to podoba a náruživost duše, jimiž se končí a díky které vítězí ve ještě myšlenky.

Stavitelé Memphidy nevytvářeli v lomu kyklopské balvany určené na chrámy. Přeměřili hmotu a zjistili rozměry. Přišli ostatní, kteří na tyto ohromné kameny vypsalí královské bitvy, hony a obraz bohů.

Přeložil Karel Vach.

Estetika jesuitského baroku.

Druhá kapitola.

Zřídlem, z něhož vyvěraly vody, zavlažující projevující se již počátky nebezpečného suchopáru národního života evropských lidí, byl

tridentský koncil,

zasedající v polovině šestnáctého věku. Když se dne 12. prosince 1563 zavíraly dveře chrámu, v němž slavnou mši svatou skončilo se poslední zasedání Tridentina, nastával, obrazně řečeno, soumrak renesance a vycházela jitřenka baroku. Jako každé velké dějinné hnutí přinesla i

renesance

ve svých počátcích svěží a plodné vzněty, ideje, mravní zásady a formy nového kulturního života, které mladistvou jarostí přehodnotily stárnoucí již a senilní svět gotiky. Ani renesance nešla však osudu předchozích epoch a vyžila se rovněž, stárnouc v průběhu šestnáctého stol. Její senilnost přinášela však s sebou všechny průvodní zjevy chátrání. Veliké čtnosti renesanční společnosti, přirozeným vývojem každého organismu, zvrhly se a počaly působiti destruktivně. Náboženský život zhostejněl a ustupoval hmotnému požitkářství. Idea aristokracismu, tolik prospěšný vývoji rozumových i citových sil člověka, zašla v zámezi politického velikášství. To bylo příčinou nekonečných zápasů dynastií, a tento duch renesanční ovládl posléze i samotný

papežský dvůr.

Papežové nejen že závodili s panovnickými dvory úspěšně v uměleckém mecenášství, ale počali se cítiti spíše suverény, než prvními knězi církve. Ponořili se sami do politických bojů, přilís pozemských a hmotných, než aby konečně neohrožily transcendentní život náboženský. A když pak k rozvratu politickému a společenskému přistoupil akcí Lutetovou ještě nebezpečný

rozvrat náboženský,

nastalo konečně vystřízlivění v hlavách představitelů světské i duchovní moci evropské a hledány formy obrození pořádku i autority. Úžasná laxnost v pojímání věroučných i mravních zásad křesťanských donutila posléze papežskou stolicí, aby od zřetelů časných obrátila se k vyléčení duší, propadajících se v nevyhnutelnou zkázu nejistoty. Papež Pavel III. svolal konečně dlouho zelený

všeobecný sněm církevní,

který se po prvé sešel dne 13. prosince 1545 v Tridentě. Jeho úkolem bylo rozmnožiti a vyvýšiti víru křesťanskou, opravit život kněžstva i lidu, zjednotiti pokoj a jednotu církve, vymýtit bludy a získati rozkolníky opět starému duchovnímu imperiu římskému. Proto také koncil pozval zástupce protestantských vyznání k společnému jednání a dohodnutí. Teprve když

nekatolíci odmítli účast

na sněmovním jednání, jali se katolíci sami přesně a jasně formulovati věrouku, stylisovati zásady církevní disciplíny a reformovati vše, co bylo nedůsledné či dvojznačné ve všech oblastech duchovní organizace. Zejména krystalisace dogmat upevnila pozici katolickou svou absolutností. Koncil formuloval starou nauku katolickou ve sporných věcech v dogmata tak přesně a určitě že se to stalo současně i nepřekonatelnou překážkou jakéhokoliv kompromisu a smíru s rozkolníky a počátkem nevyhnutelného

zápasu o rekatolisaci,

zejména v krajích německých a v zemích koruny svatováclavské. Mělo to ovšem své hluboké příčiny. To, co v dějinách zoveme Tridentinem, neuskutečnilo se pouhým rozkazem papeže a přípravnými výnosy kurie. Koncil byl naopak pouhým a nutným vyvrcholením dlouho trávajícího reformního hnutí, jevícího se v nejrozmanitějších formách ve všech katolických zemích evropských. Od počátku šestnáctého století volali nejlepší lidé po opravách v hlavě i v údech, ale teprve

Lutetova reformace

byla kapkou, kterou pohár přetekl. Po jeho vystoupení a po účinných jeho akce počali volati nejen přátelé, ale i rozumnější pro-

tivníci církve po koncilu, který by zažehnal katastrofu naprostého rozvratu. Vedení reformního hnutí katolického ujal se především řeholní řády. Starobylé bratřiny benediktínů, premonstrátů, cisterciáků, dominikánů i františkánů, prožívši staletí gotiky, musily se ještě v šestnáctém věku brániti vlivům renesance, která podlomila zejména u nás, v důsledcích husitské reformace, jejich energii a výbojnost. Jejich přínos k zrestaurování církve, ač vydatný a obětavý, nebyl by rozhodl o výsledcích hnutí tak brzo a pronikavě, kdyby se věci neujaly

Anglický mučedník nadšeným ctitelém svatého Václava.

Bořivoj Benetka.

V červnu 1573 přišel v průvodu rakouského provinciála Tovaryšstva Vavřince Magia do Prahy Edmund Kampian a vstoupil do řádového noviciátu. Netušil zajisté tehdy nikdo, že to jeho rodina země anglická posílá k nám svého syna, aby zde v tom bouřlivém prostředí, vychoval se statečný bojovník víry Kristovy. Novic, narozený r. 1540 v Londýně, studoval v Oxfordu, kde získal titul mistra svobodných umění. Vykonal při tom přísahu o církevní svrchovanosti králově, neboť spor mezi královnou Alžbětou a Sv. Stolicí pokládal za věc podřadnou, o níž mu není se starati. Požívaje přízně královniny, dal se unést ohnivou láskou k vlastní a puzen ještě tíživostí, uměle vyvolanou nadějími do něho kladenými, po třiletém duševním boji přijal z rukou Richarda Chegneye, královnou dosazeného biskupa gloucesterského, svěcení na jáhna. A tak vše nasvědčovalo, že nastoupí skvělou dráhu protežovaného duchovního anglikánského. Tu však přišel dopis přítelův, který učinil škrt na tomto vábívném plánu. Zapisahal jej totiž dr. Řehoř Martin, aby se včas vzpamatoval, neboť nachází se na cestě bludu, dav se zaslepití tíživostí. Edmundovi otevřela se před očima propast, do níž by klesl, domnívaje se, že přistoupil k žebříku vysokých důstojenství. Proto vyhledal katolického kněze a před dvěma svědky učinil vyznání víry katolické s předsevzetím, že chce celým svým životem činiti pokání za svůj poklesek, do něhož jej vehnala falešná tíživost. Ačkoliv jeho přednášky na vysokých školách plnily se posluchači nadšenými znamenitým řečníkem, opustil toto protestantské prostředí a uchýlil se do Dublina r. 1569, kde v době krátkého oddechu napsal anglicky Dějiny království irského. Latinsky sepsaný Akademik měl představit studentu vzor jinocha, připravujícího se ke stavu kněžskému. V Dublině strnil se společnosti a vedle studia a práce znal jenom modlitbu v kostele i doma. Pro velkou lásku k čistotě byl nazýván andělem. Ovšem i když vyhýbal se veřejnosti, neunikl pozornosti protestantů, kteří chystali se vsaditi ho do vazby. Po těžkých svízlech unikl konečně r. 1571 přispěním přátel do Belgie, kde ve městě Douai (nyní francouzském) pečl anglického katolika Viléma Allena zřízena kolej pro katolickou mládež anglickou. Zde Kampian věnoval se studiu bohosloví, dosáhnuv bakalátu a svěcení na podjáhna. Leč srdce, stále ještě nepokojné, toužilo po úplném uklidnění a vnitřní hlase, že Řím to bude, kde konečně kajcník najde mír a pokoj. Pěšky došel tento poutník do Města a zaklepal u forny kláštera Tovaryšstva Ježíšova, jehož velmistrem byl Belgičan Merkurian.

Z Říma přišel tedy do Prahy a odtud odebral se do Brna do noviciátu. Ani plně neuplynula stanovená dvě léta, když povolán zpět do Prahy za učitele rhetoriky v koleji u sv. Klimenta. Srovnává poměry české s těmi ve své vlasti, neopomenul žádné příležitosti, aby své žáky nepovzbuzoval u víře a k statečnosti proti všem jejím nepřítelům. Na počátku školního roku 1576 před svými žáky, jich rodiči i četnými akademiky přednesl krásné panegyrykon na sv. Václava. Těžko chápou naše srdce, že by cizinec, nedávno přišedší, mohl takto vlévati do srdcí lásku k dědici české země a svatým jejím patronům, kdybychom nemohli si sami přičísti ono nabadání a při tom téměř prorocké příslibení lepších časů! „Tušíme a doufáme,“ tak ohnivě promlouvá k duším svých českých posluchačů Angličan, „pro toto království požehnané doby lepší. Zejména na přímluvu svatého krajana Václava, otce, knížete a mučedníka, pro mocnou jeho přímluvu u Boha, ... uštědřeno bude požehnání, za něž od té doby, co je na nebi, ještě horlivěji prosí, než pokud byl na zemi.“ Tak mluvil cizinec o víře svatováclavské. Tak mluvil světec, který tehdy netušil, že i on přijme korunu mučednickou ve své vlasti.

Byl už od roku 1575 představeným studentského konviktu u sv.

nové řády řeholní,

k nimž dlužno počítati pronikavými reformami omlazený řád španělských Karmelitánů, nový františkánský útvar Kapucínů a do celá nový, mladistvě svěží i bojovný řád Tovaryšstva Ježíšova. Z nich

řád karmelitický,

mužský i ženský, vykonal pro zvrucnění náboženského života dílo pronikavé. Jeho činnost byla převahou kontemplativní, živel mystický pracoval tu o náboženské prohloubení víry katolíků samotných. V klášterech karmelitických rozpučely znovu zase prapty gotické zbožnosti, útek před světem, umrtvování těla, ponořování se do mystické kontemplace s horoucí žádostí, býti již zde na zemi spojení s Bohem v ekstatikém vytržení. Rekatolizační poslání Karmelu zasahovalo tedy nejčastěji duchy výjimečnějšího založení náboženského, spíše elitu společnosti křesťanské, jejíž hlas byl slyšen celou Evropou. Dva velcí španělští duchové stáli v čele tohoto obrodného hnutí, Svatá Terezie Avilská a Svatý Jan z Kříže¹⁾. Představme si ideologii a morálku současné renesanční společnosti vedle této duchovní roztouženosti po dokonalosti duše a po spasení. Jest přirozeno, že toto hnutí, převalující se

¹⁾ Vilém Bít nar, O českém baroku slovesném. Stati informační. Praha 1932, 139 až 141.

Bartoloměje. Mezi jeho žáky, u nichž těšil se stejné lásce a oblibě jako druhdy v Oxfordě, byli i synové rodičů nekatolických. Z katolíků pak už tehdy vynikal Jan Lohelius, potomní pražský arcibiskup. Otcové Václav Sturm a Baltazar Hostounský na čas pobývali s ním pod jednou střechou a spojili se s ním upřímným přátelstvím. Na kněze byl vysvěcen Antonínem Brusem z Mohelnice 1578. Světitel pak zvláště novokněze oslovil asi v ten smysl, že jako Angličan Viklef způsobil České zemi všechno zlo, tak Bůh posílá jiného Angličana, aby zacerl rány oním prvním zasazené. Svrchu již jsme slyšeli, jak Kampian dobře rozuměl svému poslání a že měl pevnou vůli je plniti opravdu apoštolsky. Už r. 1575 shromáždil kolem sebe první českou Družinu mariánskou o třech sborech, k nimž přibyl čtvrtý, skládající se z měšťanů. Z tohoto hořčičného seménka potom vyrostlo ono velké společenství statečných katolíků v celé koruně svatováclavské, jež vychovávala muže opravdu katolické, obránce víry. Co dobrého a statečného vydala česká vlast koncem věku šestnáctého a počátkem století sedmnáctého, to vše jest zavázáno díkem Kampianovi, zakladateli Družin u nás!

A tomu se Praha stala druhou vlastí, kterou si nejen zamíloval už při svém příchodu, srovnáváje osudy obou zemí, ale naučil se i jazyku českému, aby tím spíše mohl sloužiti své adoptivní matce. Ale tu ozvala se ta, jež jej zrodila, o své právo naň. Rozhodl se totiž sv. Otec Řehoř XIII. poslati do Anglie misionáře a ze dvou jesuitů jedním byl Edmund Kampian. Ten obdržev od generála řádu o tom zpravu, čelil list kleče, pln odevzdavanosti a poslušné ochoty. Těžce loučil se s Prahou a ta, pokud byla katolická nebo aspoň vděčná za výchovu svých i nekatolických synů, rozloučila se s ním dojemně, jako by všichni tušili, že nápis, objevivší se noc před odjezdem na dveřích jeho cely (P. E. K. mučedník), opravdu se stane skutkem.

Anglická vláda tušíc, že Kampian bude nebezpečným svou horlivou a statečnou virou, vydala rozkaz, aby byl při vstupu do vlasti zatčen. Leč unikl bedlivému oku stráží a dostal se do Londýna, aby mohl věrným katolíkům sloužiti vyučováním, kázáním a přísluhováním svátostmi. Jelikož v okolí hlavního města mu hrozilo nebezpečí, povolal jej jeho druh Peterson do vzdáleného hrabství Lancashirského, kde z jara 1581 napsal knížku: Desatero důvodů zápasu, jež Edmund Kampian T. J. nabízí anglickým doktorům v příčině víry" (česky přeložil P. Ondřej Modestín T. J. a vydal 1601 v Praze, 1602 v Olomouci. Z konce minulého století máme překlad P. A. Rejzka T. J.). Kniha sepsaná bez potřebné literatury tím spíše vzbudila mocný dojem svou důkladností i u Angličanů, kteří ovšem nyní tím horlivěji slídili po spisovateli tak nebezpečném. Zmocnili se jej konečně zradou odpadlíka 17. července 1581 a dopravili ho do Londýna, kde vsazen do vězení v Toweru.

Po čtyřech dnech byl předveden před svou bývalou příznivkyni, královnu Alžbětu. Ta snažila se slibováním svobody a nejvyšších důstojenství církevních získati si tohoto horlivého apoštola, žádajíc za to vše jen — aby ji uznal za hlavu státní církve. Dostavši zámítavou odpověď, poslala vězně znovu do žaláře, kde mučeníci snažili se získati zprávy o katolících a vynutiti přiznání se k velezradě, neboť rozhlašováno, že strojí úklady královniněmu životu. Když se zdálo, že zmučené tělo má stejné zmlátnělosti i duši, vyvedli jej do vězeňské kaple k veřejné hádce o víru. Ale to zmučené tělo mělo srdce hrdiny a duši svěťce. Proto i nyní zmučený a spoutaný zvířel, zahanbiv naduté odpůrce poukazy na jich pošetilý vývod. Aby pak nezemřel jako obět nenávisli protestantů, byl odsouzen pro — velezradu k smrti. Zemřel 1. prosince na šibenici jako velezradce, neboť katolík a velezradce bylo v Anglii totéž. Smrtí svou však přinesl požehnání pravé víry mnohým, jimž právě ono statečné a hrdinné počínání otevřelo srdce.

I v české zemi ohlas mučednické smrti byl mocný a jeho cela stala se cílem mnoha a mnoha zbožných návštěv. Zemřel sice na otecké půdě, ale svým působením a vzorným příkladem náležel i nám, jichž vlast byla i jeho druhou a milou vlastí.

záhy do Francie i do Itálie, musilo vzbuditi pozornost římských prelátů. Tím spíše, že nebylo osamoceno, že je doprovázely prosebné kárající i prorocké výkřiky ze všech zemí staré románské katolicity. Konečným výsledkem byl tedy koncil tridentský s jeho usilovnou prací a s jeho dekrety. Než všechny tyto skvělé listiny byly by zůstaly pouhým pergamenem, kdyby nebylo rukou, které je vzaly za své, aby jejich obsah realizovaly. Tento obtížný, vysilující, ale rozhodující úkol vzal na se nedávno předtím teprve založený

řád jesuitský,

výslovně odhodlaný k obraně a k rozšiřování víry katolické, zejména v krajích, jež byly působením Reformace věčnému Římu ztraceny. Byla to zajiště chvíle dějinná, kdy v zapadlé kapli Svatého Diviše na svahu Montmartru v Paříži sešli se dle daného slibu mladí mužové, aby se o svátku Nanebevzetí Dámy Marie, dne 15. srpna 1534 před oltářem zavázali, že se podřídí, rovně družině rytířských vojinů, ve všem rozkazům římských papežů. Stál jim v čele iniciátor a hlava hnutí, Ignác z Loyoly, a byli mezi nimi muži takového významu, jako Petr Faber, František Xaver z Navarry, Diego Lainez z Almazany, Alfons Salmeron z Toleda, Mikuláš Alfons Bobadilla a Šimon Rodriguez.²⁾ O šest let později, dne 27. září 1540, byl

schválen řád Tovaryšstva Ježíšova

v Římě bulou papeže Pavla III. „Regimini militantis Ecclesiae“. A pak počala jeho obrovitá mise v celém okřsku země. Bylo to vojsko, které se dalo do služeb papežových, věrně, fanaticky a nezištně sloužící. A přišlo opravdu včas. Členové nového řádu mohli se už zúčastniti jednání na koncilu tridentském, mohli spolupůsobiti na stylosaci dekretů, hlavně pak ujmouti se hned po ukončení sněmu jejich realizace. S řádem karmelitickým představují Jesuité dva hlavní a souběžné proudy rekatolizační. Byla-li akce karmelitická povahy pasivní, pravým opakem její se nám horlivá a bojovná

jesuitská aktivita,

směřující přímo k vyhlazení bludařství. Stejně jako Karmelitáni, musilo i Tovaryšstvo paralyzovati především živly renesanční kultury humanistické, působící začasté diametrálně k živlům rekatolizačním. Ale na rozdíl od asketického opovržení Karmelu jak obratně uměli Jesuité využiti ovoce této pseudopohanské tvořivosti, proti níž vyšli do boje. Vládli je vtipně do služeb katolické myšlenky, činíce je přijatelným prostým

přehodnocením hodnot,

christianisací živlů renesančních. Neboť právě činnost řádu v oblasti umění výtvarných, v poesii, zejména pak jeho obrovská propaganda divadlem, vše jdoucí ve stopách humanismu, staly se při rekatolizování krajů protestantských stejně významnými jako jejich činnost v latinských školách. Na rozdíl od Karmelitánů šlo Jesuitům méně o meditování v klášterech, naopak, oni svou činnost přenesli do světské společnosti. Jejich misionářství, spojené se zpovědnictvím a kazatelstvím, jejich obrovsky rozvětvená síť všelijakých spolků, jejich učitelství a spisovatelství, jejich iniciativa v umění výtvarném i hudebním byly ohromující. Zařizovali nesčíslné školy střední i vysoké a vynikli učitelstvím tak, že jim i u nás byla svěčována mládež luterská, děti českobratrské i kalvínské šlechty, dorost utrakvistického měšťanstva. Svým způsobem i Tovaryšstvo bylo s počátku misionářem po výtce vyšších a vzdělanějších stavů. Ale když tyto byly již zajištěny, a když, zejména po Bílé hoře, bylo nutno přenést z venkovských kolejí misijní činnost mezi prostý lid selský a městský, přizpůsobili Otcové činnost svou misijním metodám druhého nového řádu protireformačního, a odtud lze u nás mluviti o

kapucínské orientaci jesuitské,

vykonávající pravé divy rekatolizace. Představují-li Karmel a Jesuitstvo krajní křídla obrovitého hnutí, tvořili Kapucíni jeho střed. Jejich činnost již od počátku obracela se především k širokým vrstvám lidovým. Sdílejíce s Jesuity praktické metody akce restaurační, oddávali se s Karmelitány zbožnému rozjímání, otevírajícímu duše lidské přílivu božské milosti. Jakousi syntésou obou stránek bylo pak ono horoucí oddání se službě v oné oblasti náboženské, kterou Jesuité od nich obratně přejali a virtuózně zdokonalili v

systém devotionality,

hraničící místy až s pobožnostkářstvím. Vycházeli mistrně vstříct tajemným tužbám lidské duše po důvěrnějším styku s nadpozemským, pěstovali kult svatých ostatků, zaváděli pouť k záračným obrazům, tiskli a rozšiřovali nespočetné množství modliteb a písní k novým kultům mariánským, christologickým a světeckým, ozdobující je působivými rytinkami. Vedli tak duše z mrazivého žaru mystických ekstází do teplejších pásem duchovních. Všechny tyto prostředky pobožnosti zesilovaly účinky jesuitských misí. Vlažnost a lhostejnost církevního života, umožňující vlivem renesance rozšiřování protestantismu, počala mizeti. Jesuité poznali záhy a dobře

²⁾ P a m ě t i Svatého Ignáce z Loyoly. Přeložil, úvodem a poznámkami opatřil Jaroslav O v e č k a. Praha 1929, 271 až 273.

a dovedli ji použití k trvalému úspěchu své misijní akce. Jako prudké lijavce snášela se na obce jejich patetická kázání, vyzývající k pokání, a jako řehavé uhlí působila s nimi spojená kající cvičení náboženská. Avšak rozecvhění duší, byť sebe mocnější, mizelo by záhy po odchodu misionářů, kdyby ti to neuměli zabezpečiti trvaleji své počáteční úspěchy. Proto snažili se Jesuité všude po misiích zajistiti si výsledky zakládáním rozmanitých forem spolků, dle povahy místa a lidí. Tak vznikly spolky měšťan-

ské i selské, družiny studentské a kroužky žákovské, jednoty lidí starých i mladých, mládevců i panen, legie vzdělanců a družé prostých věřících, zejména však ony veleúčinné

kongregace mariánské,

jejichž členové byli dokonale a trvale oddělováni od nekatolických spoluobčanů téhož společenského stavu. A tak v stále rostoucí míře proměňoval se církevní obraz krajů, Jesuité zpracovávaných, ve prospěch katolicismu. Vilém Bitnar.

Jan Řehoř Mendel - mikroskopista.

Řehoř Mendel, augustiniánský mnich, byl přírodovědcem velikého rozhledu, o čemž svědčí i jeho práce mikroskopické, které nedávno byly objeveny a zapůjčeny na výstavku, uspořádanou Biologickou společností v Praze ve fysiologickém ústavě prof. Dra B. Němce.

Mendel pracoval se třemi mikroskopy různých značek; preparáty mikroskopické ukazují, že jak podložní, tak i krycí sklíčka Mendel hotovil si sám ručně. Celkem nalezeno 179 preparátů, z nichž 9 preparátů mineralogických a petrografických (výbrusy hornin), 30 preparátů zoologických, obsahujících šupiny křídel motýlích, nožičky, sosáky, tykadla různého hmyzu, 140 preparátů botanických, týkajících se různých řas, mechů, pupenů, plátků hrachu, dále řezy dřevem stromů jehličnatých (10 kusů) a listnatých (85 kusů). Preparáty Mendelem zhotovené jsou jím číslovány; tím liší se od několika preparátů zakoupených v Paříži.

O seriosnosti mikroskopických prací Mendelových a o zachovalosti jeho preparátů svědčí některé mikrofotografie pořízené ve fysiologickém ústavě. O jeho zájmu o mikroskopování svědčí i knihy o mikro-

skopování z let 1867—1879, jež jsou v jeho knihovně.

Mimo uvedené mikroskopické preparáty jsou vystaveny některé fotografie Mendelovy, knihy o Mendelovi, jako zakladateli nauky o dědičnosti, nazvané na počest geniálního objevitele mendelismem, dále pozvánka na slavnost odhalení desky a dopis dru Liznarovi, profesoru meteorologie ve Vídni, psaný několik dní před smrtí. (Mendel zemřel dne 6. ledna 1884.)

Výstavka tato přináší nové světlo do geniálních prací Mendelových, které zprvu byly přehlíženy, ale o nichž Mendel byl přesvědčen, že jedenkrát dojdou uznání, jak sám říkával: „Meine Zeit wird noch kommen.“

* * *

„...Melde, dass ich seit Mai vom Herzschlag gerührt ohne fremde Beihilfe nicht mehr im Stande bin die meteorologische Instrumente abzulesen.

Da wir uns auf diesem Gebiete nicht mehr begegnen dürften, erlaube ich mir, Ihnen das herzlichste Lebewohl zuzurufen und den Segen aller meteorologischen Gottheiten auf ihr Haupt herabzuleiten.“ (Psáno 20./12. 1883, † 6./1. 1884.)

Dr. Franěk.

Z r c a d l o

Zkoumat ideu doby znamená analysovat činy a myšlení té neb oné skupiny generací s jejího vlastního stanoviska. Jak těžko si však člověk přetváří způsob uvažování, poznáme bez přibírání historických zkušeností i v svém vlastním okolí. Jsou myšlenkové vrstvy dobové a jsou i různé úrovně současné. — B. Chudoba: Počátky barokní myšlenky.

Kde člověk dýchá volně, tam je místo pro kříž. „Když cestující spatříme horstvo stupňovitě se zvedající, velmi silný pud žene člověka, aby hledal poslední náhoří a slibuje mu, že jeho vystupování bude odměněno tam nahoře obzorem, který odhalí. Pocestný vystupuje a když jest na vrcholu, v jistých zemích se setkává s křížem! Lidé umístili kříž tam nahoře, protože hora byla vysoká a poněvadž pohled byl krásný. Výška a krása vyvolaly kříž na výšinu. Jsme uvědomeni, že tam, kde člověk dýchá volně a vidí s výše, jest místo pro kříž.“ E. Hello.

Čekáme na rašení kultury z ducha katolického. „Myšlení našich

lidí před vážnou prací je pomalé, těžkopádné, vůle nerozhodná, zkušenosti nepatrné, morálka pochybná. Učení o milosti, které je skoro stoprocentním obsahem katolické víry, není pojímáno, jest cizí, a místo něho řídí se většina mluvčích zmaterializovanými názory utilitářskými. Na klíčení a rašení kultury z ducha katolického bude třeba ještě dlouho čekat, zvláště když zájem katolíků je mnohokrát prohlášen za protichůdný národním zájmům.“ J. Durych: Naděje katolictví.

Kvas, jenž dává světu jinou tvářnost. „Kdo vrhá ideje do světa, ten často vrhá kvas, jenž dá snad světu jinou tvářnost. O knize Silvia Pellio „Mé vězení“ bylo řečeno, že udělala pro nezávislost Itálie více, než několik pluků vojska. Podobný vliv měly i jiné životné myšlenky... Katolická akce musí býti rozsevačem účinných křesťanských ideí. Cílem musí býti: vytvořiti ryzí katolické prostředí kulturní, aby ideje z něho jiskřící probouzely skryté dřímající dobré síly v duších.“ — B. Vašek: Katolická akce.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

60 let blahorečení Anežky Přemyslovny. Úcta k velké dceři sv. Františka, Anežce Přemyslovně, rostla v českém národě po všechen čas, a bylo jedno přání, aby byla povznesena na oltář. Kardinál Bedřich Schwarzenberg obrátil se r. 1872 do Říma ke kongregaci ritů se žádostí, aby Anežka byla prohlášena blahoslavenou. Předchozí vyšetřování pro beatifikační proces vedl biskup Průcha. V řádném sezení kongregace ritů byla pak 3. prosince 1874, před šedesátí lety, Anežka Přemyslovna prohlášena blahoslavenou, stanovena mše sv. na její počest, a aby církevní hodinky k její oslavě byly konány vždy 2. března, v den, ve který již od počátku 14. století byla oslavována křížovnickým řádem, jí založeným. Kéž bychom se brzy dočkali svatořečení této veliké, pokorné služebnice Boží z krve našeho jediného českého panovnického rodu!

Čtyřicet let buly „Orientalium“ o důstojnosti východních církví. Na den 27. listopadu připadá čtyřicáté výročí vydání buly „Orientalium“ papežem Lvem XIII. Tomuto aktu předcházela konference zástupců všech sjednocených východních církví v Římě ve dnech 24. října až 28. listopadu 1894 s výjimkou arménského patriarchy, jemuž turecká vláda nedala povolení k účasti. V bule mluví se o důstojnosti východních církví, v nichž „apoštolát,

martyrium, učení a svatost po prvé vykvetly“. Líčí se administrativní důvody soustředění Církve sv. Petrem nejprve v Antiochii a pak v Římě, jako v politickém centru tehdejší římské veleříše. Bula praví výslovně, že tak se stalo na Boží nařízení. Odůvodňuje se primát Petrův a jeho nástupců. Uvádí se neustálý zájem papežů o církev východní, zvláště za Lvova předchůdce Pia IX., jeho konstituce „In suprema“, „Romani pontifices“ mluví se o zřízení zvláštního oddělení pro východní církev při kongregaci propagandy, o péči zlepšiti liturgické knihy různých východních ritů, o pozvání nesjednocených východních biskupů k vatikánskému koncilu. Lev XIII. prohlašuje, že nejdůležitější věcí je zachování ryzosti a neporušenosti orientálních ritů, a to proti latinisujícím snahám a proti změnám v schismatickém aneb heretickém smyslu. Bula doplňuje konstituci Benedikta XIV. „Demantam“ a přináší ustanovení o poměru mezi latinským a východním ritem a které mají zameziti, aby východní ritus nebyl latinisován a neupřel újmy přílišnou horlivostí latinských misionářů.

Stometrová socha sv. Terezie od Ježíška. Peruánští katolíci se rozhodli postavit 100 m vysokou sochu sv. Terezií od Ježíška. Soutěže se mohou zúčastniti umělci z celého světa.

Hradčanská Loreta potřebuje nutné opravy, aby zůstaly zachovány výtvoři krásných umění, i také proto, aby Pražané oddělili svoji nevědomost k tomuto překrásnému koutku Prahy. Matice lořetánská ujala se sbírkové akce a chce brzy již podniknouti aspoň nejnutnější úpravy. Dárky přijímá pro tento účel Živnostenská záložna v Břevnově, čís. pošt. spořitelny 250.316.

Síla německé katolické mládeže. Organizační zdánlivá roztržičnost německé katolické mládeže tkví v zálibách Němců v barvách a speciálních cílech, které však dohromady dávají silnou harmonii. V reprezentaci knize o dnešním stavu katolických Němců v ČSR, sestavené redakci kanovníka dra Donata z Litoměřic, uvedena jsou data o všech svazech mládeže a studentstva katolického tábora. Akademici v Kartelverbandu čítají 350 členů (nepočítají „starší páni“ a čestní členové), jiné dvě skupiny 30. Staffelsein ve skupině vysokoškoláků má 96 členů a 92 bohoslovců. Celkem 568. Reichsbund der kath. deutschen Jugend čítá 8.000 členů, die Kreuzfuhrer 2.000 hochů, Die St.-Georgs-Pfadfinder 1500 hochů, tovaryšské spolky s 1260 aktivními členy, Quickborn 400 hochů, 300 dívek, středoškoláci ve Staffelseinu 1100 hochů, 450 dívek, 253 hochů a děvčat v povolání nestudentském. Dva svazy dívčí mládeže sv. Anežky a sv. Gertrudy, čítající celkem asi 12.500 dívek a katolické skautky mají asi 200 děvčat. Do tohoto přehledu nejsou pojatí příslušníci křesť. soc. turnérů, protože u nich jsou i dospělí. Sečteme-li uvedené počty členstva v různých spolcích mládeže, dostáváme cifru 28.500 mladých organizovaných německých katolíků v nepolitických spolcích mládeže.

Rk.

Sdružení německých katolických posluchačů rozhlasu. Naši českoslovenští katolíci začali před časem organizovati se v kroužek katolických posluchačů rozhlasu. Tehdy akce vycházela z redakce někdejšího deníku „Lid“. Konkretního výsledku nebylo prozatím dosaženo. Jiné aktuální záležitosti zatlačily tuto akci do pozadí. Dále pokročili němečtí katolíci u nás. V rámci osvětové činnosti svitavské odborové centrály bylo vytvořeno pracovní sdružení odborářů-posluchačů rozhlasu „Arbeitsgemeinschaft der Rundfunkhörer in der christlichen Gewerkschaften mit dem Sitze in Zwittau, Melzgass 17“. Sdružení chce uplatnit kulturní a sociální zájmy křesťanského lidstva v rozhlase, žádá zastoupení v dělnickém rozhlase a v tomto smyslu bude v součinnosti s čl. rozhlase. Členům bude všestranně poskytnuta informace

o radiových záležitostech. Sdružení ohlašuje vůli spolupracovati se všemi podobnými organizacemi v sociálních, kulturních a národních záležitostech. Brzy po založení sdružení přihlásilo se 2000 členů. Protože německé odborové křesťanské hnutí čítá na 40.000 členů, bude v nejbližší době vytvořena velmi silná zájmová organizace posluchačů rozhlasu z řad německých křesťanských odborářů, která nebude moci být přehlížena. Sdružení vybudovává systém místních důvěrníků.

Konverze ve Vidni. V 6 letech 447 israelitů-katolíků. Vídeňské deníky v těchto dnech zaznamenaly závažnost mnoha obrácení na katolictví, jak byla úředně zaznamenána v posledních letech v hlavním rakouském městě. Zde několik určitějších bodů k vysvětlení: od 1. února 1928 do 1. července 1934 počet konverzí (obrácení) dosáhl asi 1000 osob, a sice: 447 obrácení israelitů, 336 protestantů, ostatní obrácení jsou z řad anglikánů, rozkolné církve východní a pohani. Počet těchto konverzí stoupá od roku 1930, jak o tom svědčí číslice charakterisující roky 1930 až 1934: 73, 102, 123, 160. Během prvního půlletí roku 1934 počet konverzí se zvýšil na 230, z nichž je 150 israelitů. Předvídá se zde ještě asi 100 obrácení israelitů na konci roku, stejně jako obrácení několika desítek protestantů. Mnoho z těchto konvertitů, obzvláště israelitů, touží přijati křest svatý v kapli kláštera Matky Boží Sionské (VII. městský okres). Pravděpodobně je v tato místa vábí krásná vzpomínka na zázračné obrácení dvou bratří Ratisbonnů, dvou to židů, kteří obrátivše se k církvi pravé, založili kongregaci sester Matky Boží Sionské; sestry této kongregace se věnují hlavně získávání nových synů Israele pro Církev svatou. Vedle náboženské výuky, jež je poskytována v jednočlenných farnostech, bylo třeba ve Vidni otevřít více zvláštních náboženských kursů pro neofyty, jejichž obrácení na katolictví se mimo to obklopuje ještě všemi druhy opatrností a zvláštní přísností. V denním tisku byl již často zaznamenán rostoucí počet návratů k praktickému životu náboženskému, jak je pozorovatelný hlavně u vrstvy dělnické po socialistické revoluci v únoru 1934. Toť jsou zprávy nejvyšší potěšující, neboť nám náležitě potvrzují u rakouských katolíků vůli chrániti svou vlast jako neodvislý celek proti hegemonii sousední země, která se nešťastně snažila zlomit rostoucí život církve a která toužila podkopati základy víry, té víry, k níž velká většina rakouského národa zůstává věrně připoutána.

C o ž i v o t a l

Katolická péče o krajany v cizině. Spolek sv. Rafaela vydal výroční zprávu za rok 1933, v níž uvádí m. j., že během roku zaslal krajanům v 10 různých státech evropských i zámořských 468 balíčků, 23 velkých balíků a 3 bedny knih, časopisů a novin. Mezi odcházející vystěhovalce rozdalo 1663 časopisů a knih. Spolek má k 1. lednu 1934 celkem 2397 členů přispívajících (přibýlo 472) a 29 zakládajících (přibýli 2). Povinnosti jsou u prvních nejméně 10 Kč ročně, u druhých jednou pro vždy 200 Kč. Na členských příspěvcích přijal spolek za rok 1933 13.305,60 Kč, na darech a sbírkách 20.098,75 Kč. Některé ordinariáty zaslaly větší dary. Celkový příjem činil 59.326,15 Kč, vydání 52.451,90 Kč. Spolek prosí ve jménu 2 milionů krajanů v zahraničí o rozšíření členstva a všemožnou podporu dary peněžními, knižními, časopisů, novin a pod. Adresa Spolku sv. Rafaela: Praha-Nové Vysočany, vystěhovalecká stanice.

Metody odporující dobrým mravům. Nově založené katol. nakladatelství „Vyšehrad“ vydalo provolání a prospekty, v nichž uvádí svůj vydavatelský plán. Ohlásilo také novou knižnici lidových románů „Vyšehrad“, jež prý má nahraditi zaniklé Kotrbovy edice „Ludmily“ a „Zábav večerních“. Edice ty nezanimly, vycházejí dále a tvrdí-li někdo opak, pak to jest nekřesťanské a i v obchodní morálce něco, co odporuje dobrým mravům. V soutěži nesmíme ani odpůrce ničiti a nejméně pak — nepravdami. Fk.

Slovenská autonomie. V rozpočtové debatě dotkl se této otázky poslanec Dr. Nosek a prohlásil, že všichni lidé dobré vůle jsou ochotni dáti Slovákům administrativní autonomii v nejširším rozsahu, pokud bude odpovídati ústavě, kterou si dal národ československý, tedy i slovenští luďáci. Dr. Nosek pak pravil: „S tohoto hlediska nutno prohlásiti: Nejenom my, nýbrž všichni ostatní činitelé v tomto státě jistě uvítají každý pokrok na poli administrativní autonomie, poněvadž to odpovídá přání celé veřejnosti a bude-li se tato věc rozumně dělat, nenarazí na žádný odpor. Ovšem nějaká samostatnost legislativní setkala by se jistě s odporem, neboť není možno chovati reálné naděje, že by odpovědní činitelé tohoto státu dali ústavní souhlas k nějaké úpravě samostatné legislativní autonomie kterékoli části tohoto státu, protože by to znamenalo zárodek smrti v základech života našeho státu.“ — Jest zajímavé, že „Slovák“ tentokrát polemisoval velmi mírně, a co nejpozoruhodnějšího — popřel existenci nějakých nových návrhů autonomie.

Proti teroru. Některé kruhy naší politické pravice příliš brzy zapomněly na hrůzy bolševického teroru v prvních letech republiky. Zapomněly na to i mnozí z katolického tábora, kteří ne-

vědí dnes už nic o vyhazování křížů ze škol, bolševickém zabírání katol. kostelů, vyhazování katol. dělníků z práce, o pronásledování katolického studentstva. Ty doby levého teroru jsou bohudíky pryč, ale zdá se, že přichází období jiného teroru. Výtržností v „Osvobozeném divadle“ jsou toho dokladem. Nejen že teror jest sám v sobě nesprávná věc, ale ten, který se v poslední době pěstuje v extrémní politické pravici, má ještě jeden ošklivý příznak, — že jest objednaná a že ti, kdož se ho dopouštějí, nejsou fanatiky nějaké myšlenky, nýbrž jde jim jen o hec, neboť jinak by ony demonstrace nezůstaly osamoceny a opravdoví odpůrci by si vynutili respekt svému přesvědčení. Zde nejde o stranění levici či pravici, ale o právo na svobodnou kritiku, o právo svobody vůbec a otázku dovolenosti teroru. Špatně by to s naší demokracií dopadlo, kdyby o těchto principiálních věcech se musilo diskutovati.

Osud slovanské menšiny v Itálii. — K pěknému článku v Životu chtěl bych poznamenati přece cosi, co jsem svého času zvěděl od jistého Slovincce, s nímž mne náhoda svedla. Tento mladý muž, statečný a upřímný Slovinec, řekl mi s trpkostí: O nás katolíky, ať už Slovincce či Chorvaty, srbská vláda nestálá. Pokusili jsme se aspoň my od pohraničí dosíci hromadného přesídlení. Ale byli jsme odmítnuti. Porovnejte rozdíl mezi tím, jak vláda snažila se posílit na Balkáně s tím, jak to šlo právě zde v katolických krajích! A bylo mi vyslechnouti mnoho trpkých slov, která, jak jsem se jinde přesvědčil, byla oprávněna. Nehájím italského režimu, který nejen u Slovanů, ale i u Němců nezná „domácí dialekt“. Mám však doloženo prostými lidmi, že i když se pokusili o emigraci na jugoslávskou půdu, vraceli se do italského — svého rodného — kraje a už potom klidně své děti posílali do italské školy. Nemohu uváděti přesné případy, abych těm nešťastným vlastencům neuškodil. Porovnejme však věc také s naší náboženskou emigrací. Tam v cizině je přijímali spíše jako výhodné kolonisty, než spoluvěřící. Ale zde srbský režim neměl zájem o katolické Jihoslavy z obav, aby nerozmnožil si katolický živel. Zajedte si někdy na ony umělé hranice oběma státy, abyste to pochopili. Víím, že nikdo z politických činitelů jugoslávských nezakročil u Vatikánu pro zachování náboženských práv Slovanů v Itálii. To jsem slyšel od kněze, který trpce žaloval. A s tím také setkáme se v propagandě protikaradorděvičské na katol. území Jugoslaviie. Nutno proto přes všechny ohledy a sympatie říci pravdu; neboť jedině tak se dá možná zachrániti to, co ještě není ztraceno. Ačkoliv mládež i z čistě slovanských osad už jenom ve vzpomínkách svých rodičů slyší o tom, že bývali jiným než italským národem. -Bka.-

Vyrovnejte laskavě nedoplatky předplatného.

Střípky. Každý obecní radní se chce zasloužit o lidstvo a tak chodí, jak jeden soc. dem. konšel v Nuslích, s takovými návrhy, jak překlenouti velkou klenbou pražských potok Botič, do něhož se vleávají splašky, aby se tak získal protiplynový úkryt pro obyvatelstvo! Nehledě k tomu, že každý frajtr ví, že takový úkryt nesmí být v dolíku, je známo, že z Botiče jde takový zápach, že je sám o sobě trvalým nebezpečím plynové otravy. — Ještě jeden případ z civilní obrany. Město Klatovy podniká akci na pasivní obranu proti leteckému útoku. Sbírá na to dary a dostalo zatím sirénu, která má s t. zv. černé věže upozorňovat občany na nebezpečí. Darovanému koni nehleď na zuby a proto se nesmí nikdo divit, že s věže sirény není dole ve větším okruhu vůbec slyšet. — Skandál, který ukazuje mizerii t. zv. „lepšího“ katolicismu, jak si navykli u nás nekritičtí lidé říkat o všem, co je na Slovensku, odehrál se 6. t. m. v bratislavském zemském zastupitelstvu. L'udový zástupce, kanovník dr. K., v polemice se soc. demokratem mluvil proti kněžskému celibátu tak, že z toho bude církevní zakročení. Nejlepší, že „Slovák“, který nedávno vytýkal, že prý Češi nezajíjí papežskou hymnu (která de facto neexistuje a je pouze tak nazvána česká kostelní píseň), nezná ani základní směřnice katolického života, že poklesek církevního hod-

Konec korunuje dílo.

Adresy, věnce, štafety, barety...
Pak přijdou gatě a lampasy.
Vždycky jen hračka. Domečky z karet.
Tohle náš lid přece nespasí.

nostáře proti kázni označil jako „pádnu odpověď“ sociálnímu demokratu. Příští den však musil „Slovák“ otisknouti oficiální prohlášení klubu zemských zástupců l'udové strany, že „převážně kanonika dra K. sa nesrovnává s učením katolickým a disciplínou cirkve katolíckej“. Při tom veřejně předseda jejich klubu, dp. Buček, projev svého kolegy veřejně v zastupitelstvu odsoudil. Jsou v tom „Slováku“ ale „lepší“ katolíci! — V informovaných kruzích ujal se nový název pro několik křiklounů, kteří rámsí, že se vše musí řídit nedočkavou generací. Pro finesy jejich výrazů slovních a ze zhledu povšechného říká se jim — trvale naondulovaná generace.

Z k n i h a č a s o p i s ů

O dobrou lidovou četbu.

Pavla Dvořáková: „Marie a Marta.“ Není sporu o vysokém a důležitém poslání dobré knihy v životě národa. Byla to právě dobrá kniha, která obrodila a vzkrásila náš národ. Po obrození národním připadla další funkce dobré katolické knize, aby zušlechťovala lid a v tomto smyslu patří jedinečná zásluha všem těm, někdy i málo známým, spisovatelům, kteří, sami prodchnuti duchem národním a křesťanským, psali drobné i větší práce, jimiž byl lid vzděláván, udržován v křesťanském duchu tradice svatováclavské. Vzpomeňte si na práce Pravdovy, na veliké buditelské dílo Kosmákovy, na práce Ehrenbergovy, Kopalovy a jiných, a ne v poslední řadě připomeňte si vysokou úroveň předválečných ročníků Kotrbových „Ludmil“, „Zábav večerních“, v jejichž tradici se ještě pokračuje. Historik katolického hnutí bude musit jednou všimnouti si i prvků lidové katolické četby, bude-li chtít objektivně posoudit všechny hodnoty, které pomáhaly udržovati ducha v rodinách v lásce k dobru, řádnému rodinnému životu, lásce k bližnímu, pomáhání trpícím, zkrátka život podle křesťanských zásad. Naši zahraniční krajané, za mořem a zvláště ve Vidni, udržovali si národní i katolické vědomí a citění pomocí těch drobných, úhledných knížek, které ještě dnes putují v četných zásilkách Spolku sv. Rafaela do krajských rodin a spolků v cizině. Lidová četba má několik základních požadavků. Musí být zpracováním ušlechtilých obrazů ze života, musí řešit životní problémy nenásilně, bez rozmazávání zla, v němž život často plyne, přístupným slohem, bez zbytečného zatěžování morálními. Křesťanské výchovné prvky musí však najít ohlas, aby nebyl knihou docílen opak, aby nebyla čtena pro naturalistické zbarvení životních osudů. Katolická lidová četba musí být prodchnuta duchem křesťanského idealismu. Pro sloh a snadnou přístupnost duševnímu obzoru i nejprostšího čtenáře říká se této lidové četbě také lehká četba, ale pod tím pojmem nesmí nikdo inkasovati právo vydávati věci, které jsou vpravdě „lehké“ a jejich odstranění ukázkou je právě vyšlý „Román o dobré ženě — Maria Marta“, vydaný jako první svazek „Edice Vyšehrad“ stejnojmenným nakladatelstvím. Není to četba pro katolický lid, je to jakýsi druh módní licho- nády, ale s příměskem triviálnosti, zachá-

zející za meze, kam se nesmí žádné katolické dílo odvažiti. Co je možné ve Hvězdě, Pražance, Červené knihovně a u braku, určeného pro nádražní knihkupectví jako tabák, nesmí si dovoliti nakladatelství, jehož vstup do života byl v novinovém oznámení doprovázen doporučujícími podpisy vynikajících osobností katolického života duchovního a kulturního. Ediční první ukáзка „Vyšehradu“ přinesla zklamání. Místo katolické dobré knihy ocitá se na knihkupeckém trhu něco, co triviálně líčí ssedlinu společenského života pražského, ulici, lidské příběhy nabitě vášněmi, zvrácenostmi a lehtá nejnížší pudy. Hlavní hrdinka má sice svatbu v kostele a také asi dvakrát v celém ději si do kostela zaskočí, ale to je katolisující kolorit obrázku, v němž se střídají momentky z pražského Edenu, rozvrat rodinného života vlastních rodičů, resp. matky, příběhy z námořnických krčem, barů, ze života v cizinecké legii i všední život pražského měšťáka. Děj jest sice hodně pestrý, ale nemá žádnou osnovu, jest to všechno přeházené, takový nějaký salát a zároveň limonáda. Ne, tak si lidovou četbu pro katolický lid nepředstavujeme. Není sice třeba, aby na každé stránce byla morální sentence, naopak morální tendence musí zůstati skryta, a v tom spočívá umění spisovatele, ale morální i taková lidová četba musí býti vždy. To nelze říci o knize Pavly Dvořákové, která jest typickou ukázkou knihy amorální. Hrdinka románu zůstává sice čistou, ale je to takové nějaké studené, jako vůbec všechny ostatní — a není jich mnoho — dobré skutky i jiných postav děje. A lze-li o uměleckých hodnotách mluvit i v této práci, pak možno srovnati dílo to jen se známou úrovní českých filmů. Od nového nakladatelství, s takovou reklamou zakládaného a s osobností Kuncířovou v čele, dalo se rozhodně čekat více, než takovýto brak. Kdyby se pak mělo bráti přísně katolické měřítko, pak by tato kniha do katolických rodin, pro něž vlastně jest určena, vůbec nepatřila.

J. Hf.
Baroko. Dět statí o baroku, přednesených na cyklu přednášek v brněnském Moravanu B. Chudobou, J. Vašíčkou, Z. Kalistou, Al. Kutalem a J. Rackem. IV. svazek Edice Jitra. Cena 17.— Kč. — Radujeme-li se z rozmachu Jitra a jeho edice, činíme tak z opravdového přesvědčení, že dnešní naše studentstvo začíná kulturně žít na výši, která je odlišuje od ostatních. Byla to vel-

mi šťastná myšlenka postavit mladému rodícímu se intelektuálu hodnotu baroka před oči způsobem, jakým zhostili se tematů citovaní referenti. Jako jiná čísla edice, jistě i tato stane se majetkem katolického studentstva i celé veřejnosti. Upozorníme na svazek příležitostně citáty v našem zrcadle.

Psychoanalýza a křesťanstvo je název informativního spisu profesora košického bohosloveckého učiliště dr. Alex. Spesza, která vyšla v těchto dnech v Rožňavě. Cena 20.— Kč. — Autor v úvodu poznamenává právem, že psychoanalýsou zaplavuje se svět a na tomto poli se škodí nejvíce neinformovaností o poměru křesťanské nauky k psychoanalytickým metodám. Proto je na místě, aby i ve slovenské literatuře byl tu spis, který by osvětlil jádro věci a v konkrétních otázkách zaujal stanovisko, které svou pevností může a musí býti oporou. Použito je hodně materiálu, odkazy uvedeny pod čarou na 436 místech! Drameny jsou většinou německé, autor sám napsal některé věci v této řeči. Použita je též kniha prof. dra Beneše o psychoanalýsě, vydaná u Kotrb. Slovenští bohoslovci a inteligence dostávají Speszovou knihou přehled o materii, vyčerpávající současné prameny a pevné vodítko. Doporučujeme. Mäs-

Filosofická revue, ročník VI., č. 4. — Podzímním kvartálním číslem dokončuje Filosofická revue svůj šestý běh. Dr. Habáň má zde hodnotnou studii o životních a vypěstěných hodnotách v sexuálním životě. Dr. A. Pavelka rozvrhl úvahu o základech kvantové teorie, P. Jolivet pokračuje o křesťanské filosofii a soudobém myšlení, stať to, která by si zasloužila větší publicity, stejně je tu pokračování překladu P. Gilleta „Svědění“. Inž. Pujman snaží se analyzovati poměr to- mismu k dnešnímu umění. Přetřesena tu studie R. Ingardena o logistickém pokusu o přetvoření filosofie. Ve variích jsou hispanika a ocenění dra Birnbauma. U recensí spoléhá redakce na své spolupracovníky; jen tak lze si vysvětlit, že kritika Sidorova Hlinky je jen polemikou se Životem (třeba není jmenován) a nekritické lyrické chápání toho, co patří pod lup reality. Místo recense filosofování. Poznámky mají několik velmi dobrých postřehů, zvláště registrace maďarských věcí u nás dosud chyběla. Čtenáři revue zůstanou i v příštích ročních listu věrni.

Toto číslo jest o 12 stranách. - Bylo vydáno 20. listopadu. - Příští číslo vyjde 1. prosince.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelství pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční zá- věrka 10. a 25. každého měsíce.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Bořivoj Benetka, Dr. Ján Sauter, Bedřich Smékal, Vilém Bitnar, Karel E. Vlček, Jan Filip, Miloš Krejza, Frant. Maria Horák, Karel Metyš, V. Schiller. — Poznámky. — Zrcadlo. — Život náboženský a kulturní. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 5. prosince 1934. Ročník XVI. Číslo

20

P. STANISLAV VYDRA.

Bořivoj Benetka.

K výročí jeho smrti 2. XII. 1804.

Umřel, ale pamět jeho kvete
Po veškeren časů běh,
Bylť jest dobrý, jakž jich málo v světě,
Člověk, pěstoun, kněz a Čech.
(Josef Jungmann.)

Těmito verši uzavírá J. Jungmann svoji Elegii na smrt Stanislava Vydry. V obsáhlé té básni líčí se celý život Vydrův, neboť jeho smrt před sto třiceti lety opravdu se dotkla srdce všech, kdož v té době opravdu byli Čechy. Dnes, kdy znovu se hledají programy pro lásku k vlasti, dnes, kdy tato láska se tak snadno ověšuje cetkami a nicotnými hesly, snad právě ono výročí smrti Vydrovy nás nutí, abychom, používše charakteristiky Jungmannovy, ukázali si, jak tento pěstoun, kněz a Čech dovedl sloučiti to vše v jedinou představu, jediný pojem: Dobrý člověk.

Obraz Vydrův jest v našich představách trochu jednostranný. Neboť byl zasazen do společného rámce nazývaného národní obrození, při čemž nejen jemu, ale i mnoha jiným bylo strpěti jisté přizpůsobování podle přání a představ těch, jimž svěreno ono dílo. Proto také podobizna, jakou nám vykreslil Jirásek, ozdobuje ji své líčení Prahy a české země XVIII. století, proto i tento portrét není tím, čím má být obraz, vyšlý s palety umělce. Umělec není sice vázán zachytiti na plátno každé mateřské znaménko, ale dobré portrétní dílo nesmí postrádati nic, čím by se duše osoby zobrazované nemohla obházení v její tváři. A tuto duši, duši kněze a vděčného syna sv. Ignáce, tu duši nemohlo zachytiti pero, které v zájmu svého dobrého jména nemohlo se obíratí takovými malichernostmi. Má-li tato skromná studie aspoň něčím přispěti k dokreslení postavy P. Stanislava Vydry, nesmí ovšem pominouti věnování péče tomu, co tak šťastně Jungmann naznačil: knězi a Čechu. Na vlastence onoho t. zv. národního obrození díváme se často falešnými okuliary mámení. Odložíme-li je, mnohé stane se pochopitelnější a to, co bylo záhadami obestřeno, ukáže se ve své prosté kráse!

Stanislav Vydra byl rodákem královéhradeckým, narodiv se 13. listopadu 1741. Péči svých rodičů seznámil se už jako dítě s českými knihami, čímž dán základ k lásce, jakou vždy osvědčoval vůči své řeči mateřské. Kdybychom byli mohli nahlédnouti do jeho police na knihy, shledali bychom se se Šteyrovým Žáčkem (Výborný dobrý prostředek, jak se má dobře po česku psáti), Brusem jazyka českého od jesuity Jiřího Konstance (Lima linguae bohemicae z r. 1667), J. Fera Schola civilitatis či s Draxlerovou Brusírnou lidského jazyka a mnoha jinými, také náboženskými i zábavnými knížkami. Soukromý učitel věnoval se výchově svého svěřence s takovou pílí, že tento už v osmi letech mohl vstoupiti do gymnasia, spravovaného s obezřetnou péčí Otci Tovarýšstva. Opakovali bychom jenom vděčná slova Vydrova, nazvali-li bychom jeho učitele lidumilnými, nábožnými, klasicky vzdělanými, výmluvnými a slova Božího v jazyku českém výtečnými hlasateli. U nich nalezl student vzor svého životního poslání. Proto zajisté ani P. rektor Mladota, ani druzí jeho učitelé nerozpakovali se vynaložiti vše, aby mohli Vydru získati pro svůj řád, tušíce dobře, že by mohl se důstojně přiřaditi k těm, kteří sloužíce Bohu, sloužili také české zemi stejně nadšeně a s opravdovou láskou.

Proto už jako šestnáctiletý jinoch odjíždí za doprovodu matčina do noviciátu, který měli jesuité v Brně. Přísná péče řádová, aby členové opravdu mohli pracovati ozbrojeni jsouce důkladně potřebnými vědomostmi, ta úzkostlivá starost o vzdělání čekatelů posílá Vydru z Brna do Klatov. Zde

ELEGIE.

(Na smrt Stanislava Vydry.)

Co tak smutně, jako hrana, zvučí
Přes ty zimní roviny?
Proč ten vítr úpěnlivý hučí
Tam od Pražské doliny?

Zvuk to smrti! Vydry více není!
Zarmoucená vlast to lká,
Vydry není! Ach, to oboletění
Opětuje duše má.

Těžce, žalostivě stará vzdychá
Mátě Akademie;
Zhaslať její slávy část nelichá:
Vydra její nežije.

Otec žákům, dobrý pastýř stádu,
Vlasti žil, ne sobě sám;
Odpusť, hano, žil i svému řádu,
Bohu žil i Uměním.

Bez lichvy všem světlo učenosti
Jako slunce vzněcoval;
A kdy statkem přispět nemohl dosti,
Srdce s chudým zděloval.

Dlouho střídmost muže ocelila,
Neznal literátů mdlob;
Až předc starost sílu olomila,
Bylť mu, ach! též cílem hrob.

Neuzří víc lahodného kvítí,
Ani krásnou dennici:
Jen to vnitřní světlo jemu svítí,
V nesměšené temnici.

Již v něm jen ten božský plamen hoří,
Jímž se dějem člověky,
Ach, i ten již ukrutná smrt moří,
Ten i zhasnul na věky.

Umřel, ale pamět jeho kvete
Po veškeren časů běh,
Bylť jest dobrý, jakž jich málo v světě,
Člověk, pěstoun, kněz a Čech.

Hlasatel 1808.

Josef Jungmann.

otevřít se před ním brána vědění, do níž s dychtivostí vstoupil, touže sloužiti vlasti v paláci vědy, kde teprve české vědě chystány prvé školní lavice. Kolej klatovská řízená P. Matějem Sechtstaedterem za dvě léta skutečně poskytla mu nejen doplnění v latině, řečtině, dějepise a zeměpise, archeologii a jiných naukách, i seznámil se tam i s několika mladšími vzdělanými spolužáky (jmenujme aspoň Václava Hagge, druhem i na studiu pražském). Toto „repetitio humaniorum“ bylo i ve stáří Vydrovi nejpříjemnější vzpomínkou. Naučil se tam důkladně latině i řečtině, zdokonaluje na četbě klasiků ono vzdělání, které dovede, aniž toho tušíme, zušlechťiti duši vnímavou, jakou zajisté u Vydry v nejlepší míře můžeme předpokládati.

Studium v koleji klementinské, jemuž z Klatov sem přijel se věnovati, doplnilo jeho dosavadní vědomosti a odkrylo zálibu, které zůstal věren: bylo to studium matematiky, neboť „matematika (jak sám říká) rozum každému rozvazujíc, jej k pochopení všeho jiného učení nad míru schopného působí“. Z povinnosti obíral se i němčinou. Nelze však ničím doložiti, že by sám od sebe, či z příkazu představených (jichž býval vždy ochotně poslušen) tomuto jazyku věnoval nadobytčejnou péči. Tím ovšem nenabyl takové znalosti a obratnosti, aby mohl němčiny užívati stejně ochotně jako latiny či jazyka českého, jehož už z domova byl upřímným milovníkem. Jak už svrchu jsme slyšeli, našel doma i u přátel řadu starších i novějších knih, jimiž tehdy česky cítící a žijící Hradec Králové byl hojně zásoben. V těch knihách otevřel se před očima gymnasistovými krásný obraz české země a pokladnice jazyka českého ukázala se jako bohatá studnice, z níž mohl čerpati, aniž hrozila obava, že dosáhne dna. Učitelé jeho, vyučující latině a řečtině na základě jazyka mateřského, snadno mohli ukázati, že i jazyk český stejně je pružný a ohebný jako jazyky klasické. Při podrobnějším studiu dokonce mohl s radostí seznati, že i tyto jazyky musí ustoupiti jazyku českému v nejednom způsobu. Tato láska k rodnému jazyku, podporovaná četbou kroniky Hájkovy či Beckovského Poselkyň a zvláště pak historickými díly krajana a spolutovaryše (jak nazývá spolubratry z Tovaryšstva) P. B. Balbína, mohla proto tím mocněji zaujmouti duši i srdce Vydrovo. Takto jednou zanícený oheň vlastenecké lásky, živěný nadšením oddaného milovníka mateřského jazyka, nemohla ovšem udupati a rozmetati ani ona vichřice, rozpoutaná josefinskými pokusy, podřídití všemocné vládě srdce a duše národů německých, aby matka Germanie mohla se pyšniti tímto svým synem. Na štěstí v kolejích a školách Tovaryšstva byli připraveni i na tyto bouře, a tak stejně jako Vydrovi, tak i oné velké řadě jeho spolubratří se podařilo včas postaviťi mocnou hráz nejen proti útoku na Církev, ale při tom i zachrániti jazyk český.

Dokončiv r. 1764 studia filosofická, věnoval celý následující rok svému oblíbenému vědnímu oboru, v němž už tehdy získal si pozornosti všech profesorů. Poslán do Jičína vyučovati gramaticy, vrátil se po roce s mnoha kresbami, v nichž snažil se zachytiti krásu a kouzlo tohoto kraje Valdštejnova, které zejména cizího příchozího dovede zaujmouti čímsi nepopsatelným. Neboť i Prachovské skály, jež Vydrovi učarovaly, jsou spíše vzpomínkou zamlklé krásy dávné minulosti, než kouzelným sadem skrytých tajemství.

Leč věda zvítězila nad umělcem. Proto s radostí přijímá vyzvání, aby spolupracoval s P. Josefem Steplingem při jeho pracích hvězdářských. Vydra záhy dovedl si získati tohoto vědce vystupování zdánlivě přísného a nevlídného tak, že se stali tiito nadšení muži vědy nejmilejšími přáteli. Při tom však nejen obíral se svými oblíbenými vědami (poslouchaje ještě matematiku u Jana Tesínka), ale poslouchal i bohosloví, takže r. 1769 mohl už slaviti primici v rodišti svém v kruhu přátel a u přítomnosti svého staříckého otce.

Rok příští zastihl jej znovu v Jičíně, aby tam odbyl terciát, ačkoliv jeho učitel a přítel všemožně se bránil, aby mu byl Vydra, tehdy už nejmilejší spolupracovník, odebrán. Ovšem kázeň řádová vyžadovala, aby tento rok náležel vyšším studiím a cvičením řádovým, a tu nebylo výjimky. Tehdy v Jičíně měli představeným P. Karla Přikryla, muže učeného a zkušeného, misionáře ve Východní Indii, který, navrátiv se po strastiplném životě (byl po celých šest let ve vězení v Lisabonu) do vlasti, zemřel jako poslední rektor koleje hradecké (r. 1785). Zatím onemocněl farář Vilímovský a na jeho místo povolán do Golčova Jeníkova P. Vydra. V tamní residenci řádové odpočívalo po těžké misionářské práci v zámoří několik starších Otců, u nichž P. Vydra získal mnoho nových zpráv o krajinách světejších jim k šíření víry. Rád naslouchal vypravování těchto mnoho zakusivších a poznavších kněží, ale osada vyžadovala si jeho pomoci a, jak poznamenává, „nebyla to ovšem tenkrát v čase onom lehká práce osadníky všemi svátostmi zaopatřiti a slovem Božím s kazatelnou každý sváteční den těšiti“. Ve své prostotě nepoznamenal, že osadníci nazývali ho svým otcem, dobrodincem, ba i andělem strážcem. Opravdu, za ta celá dvě léta zůstal zdrav a svěží a proto děkuje Bohu za prokázané mu tím milosti, odnáší si opravdové pochopení pro kněze, působící ve venkovské duchovní správě.

Opustil totiž na sklonku roku 1772 Jeníkov, neboť dosadila ho královna Marie Terezie za „professora matematyckého umění“ v Praze. Dosavadní profesor P. V. Zeno vzdal se úřadu učitelského a Steplink, pohřešuje spolupráce Vydrovy, ihned předložil dvorské komisi studijní návrh na obsazení uprázdněné stolice. Kandidát byl schválen a Vydra už počátkem nového školního roku mohl přednáseti. O prázdninách příštího roku došlo k rozpuštění řádu jezuitského a při tom ještě ustanoveno, že všechna místa učitelská jimi zastávaná měla přejíti do rukou jiných, duchovních i světských učitelů. Tím ovšem ohrožena i vědecká práce Vydrova. Mocní a oddaní přátelé však dosáhli toho, že Vydra na universitě ponechán. „Až do léta 1782 jediné v latinském jazyku jednak matematiku, jednak náboženství katolické každý týden určitě, ano každý den vezma sobě zámyslu mezi vyučováním světským, mládeži mně svěřené jsem zvěstoval.“ Toho roku totiž objevuje se jako český kazatel. Píše pak: „Celých deset let žádné příležitosti mně se nedostalo v češtině řečnovati; až můj bývalý milý žák, velebný Pán Emanuel Štěpánovský, farář u sv. Havla na Starém městě Pražském, tuto dotknutého léta 1782 první mně obětoval, bych na vejroční památku toho mučedníka Božího lidu svaté evangelium zvěstoval, jehožto žádosti já volným se prokázav, kázání české sem držel.“ A vezmete-li do rukou ono kázání, neuvěříte, že vás dělí sto padesát let od jeho uveřejnění. Sloh i jazyk jsou opravdu tak příjemny, že teprve pohledem na vtištěné datum se přesvědčíme o tom, že opravdu o slavnosti farní osady haštalské r. 1782 se neslo pod klenbou tohoto chrámu. A odměna? Jakou by dostal dnes muž vědy a při tom muž víry? Nuže, stejně se dalo tehdy. Povstalo tehdy „tovaryšstvo kazatelotepců“, které zbičovalo jediné pro Boha předsevzatou práci v tištěných německých listech, neboť dalo svému vypracování tento nápis: Geissel der Prediger — Bič kazatelův. A s jemnou ironií poznamenává Vydra: „Z jaké příčiny ode mne začítí a mne (ačkoliv jakž takž mírně) tejrati mně (sic), sám rozšafný toho kázání čtenář sezná.“

Od té doby zase na deset let se v kostele odmlčel, „jediné ve školách dle nařízení císaře Josefa II. větším dílem německy o mém umění a latinsky o náboženství katolickém svým žákům mluvě“. Tímto germanisačním pokusem Josefa II. odstraněna latina a na její místo nastolena němčina. Vydra a zajisté i mnozí jiní učitelé byli přivedeni do nešťazí, neboť dosud neměli možnosti se vycvičiti i v německém jazyku pro vyjadřování se v oborech vědních, neboť studia vedena latinsky. Třeba proto porozuměti onomu zmatku, jaký nastal při ohlášení těchto „reform“. Jen láska k vědě a milým žákům tehdy zabránila, aby Vydra neopustil své učitelské místo. Proto pozorujeme, že, jakmile se mu po druhé podařilo vystoupiti na kazatelnu, nyní s větší ještě horlivostí chápe se dané příležitosti. Zdá se nám, že přímo prahne oddechnouti si v českém kázání od té tísně, jež na něm ležela v učebně, měl-li promluvovati k svým posluchačům jazykem cizím sobě i jim.

„Svatý Haštal vnově roku 1792 jazyk český mně rozvázal,“ neboť vyhověl prosbě tehdejšího faráře Václava Štastného a o pouti se „slyšeti nechal“. Nebyla to zajisté jenom jeho pověst učence, která přivádí ho znovu na kazatelnu. Marně bychom hledali učených obrátů a vybraných obrazů. Spíše dýše z oněch vět upřímná prostota. Dovede to říci srozumitelně rozmanitým rozumářům o víře: „Zaslepení lidé, kam vás vaše pýcha nepřivádí. Vy chcete svého uživati rozumu, dle něho vše, co věřiti máte, měřiti, nevíte však, co rozum, a jak ouzkou mezi obklíčen jest. Ach, zapřete se raději, kořte se mocné ruce Boží, a Bohu jediné celým se odevzdejte srdcem!“ Jediný výňatek z tohoto kázání (str. 32) nás přesvědčí, že nikdy učenost nebrání mluvit prostě, když český jazyk poskytuje tak bohatý slovník krásných slov i vět.

Nepochybně stal se oblíbeným kazatelem a „jedva sobě od té, a každodenní školní práce oddechna, podobnou službu dle žádosti jemnost pána faráře Vojtěšského Matěje Krojillo na den svatého Vojtěcha přijal. Tohoto třetího v městech Pražských držaného kázání mnohá jiná následovala.“ Mezitím ovšem stále pilně přednášel německy matematické umění a latinsky náboženství. Aby svým posluchačům pomohl vžítí se do nového jazyka vyučovacího, vydal svoje přednášky německy. Dvoje obtíže bylo mu při tom překonati. Vlastní i žákův nedostatečně předběžné znalosti němčiny a při tom i nedostatky jazyka samotného, neboť bylo třeba vlastně tvořiti nové obraty a výrazy, dosud v němčině neznámé vzhledem k této nové vědě. Universita projevila mu svoje uznání tím, že během deseti let (1789 až 1799) svěřila mu úřad děkana filosofické fakulty, korunovavši své pocty jednomyslným zvolením za rektora university Pražské. Také církev chtěla mu osvědčiti svoji vděčnost a uznání za jeho činnost kněžskou, které nezanedbával, třebaš byl zavalen pracemi i rozmanitými jinými povinnostmi svého úřadu učitelského. Byl v prosinci (8.) roku 1799 uveden ke Všem svatým na Hradě pražském v hodnosti čestného kanovníka.

Téhož roku 1792, v němž kázal ještě u sv. Petra na Poříčí na prosbu tamějšího faráře Kazimíra Pazourka, „přijda v konec školní práce dle svého obyčeje do Králové Hradce, mé vlasti, bych u svého srdečně milovaného bratra v zaslouženém pokoji vagační čas ztrávil, k nové práci od jemnost pána Mauryce Kliera,* městského děkana, pokynutí jsem dostal, bych následující svátek nejsladšího Jména Marie Panny, na kterém bratrstvo lásky bližního svou slavnost drží, lid místo něho k lásce bližnímu s kazatelny zbudil“. Snad zarazí čtenáře ono nezvyklé uspořádání věty, vlastně souvětí, ale to stejně nalezneme u spisovatelů doby mnohem pozdější. Jinak i zde projevuje se Vydra jako obratný řečník a při tom, jak sám na jiném místě osvědčuje, nepoužil „mimo Pisma a Svatých Otcův, obzvláště nejvyššího učitele církevního Jeronyma, žádné kazatelské knihy. Více srdcem než perem sepsáno jest, jak jsem mluvil, tak myslím, tak z milosti Boží také živ jsem.“ Z tohoto skromného prohlášení vane však ona hrdost, již bývají naplnění muži prosti srdcem, ale při tom plně vědomi své skutečné hodnoty. Není to pouhé chlubení se čtenáři, ale příspěvek k náčrtu osobnosti Vydrovy. (Pokračování.)

* P. Mořic Klier, nar. 9. srpna 1734, byl spolutovaryšem Vydrovým a po zřízení řádu povolal ho královéhradecký biskup Kayser z Prahy do Hradce Králové za ředitele biskupské kanceláře. Po smrti královéhradeckého děkana, rytíře Václava Bauera, povolán Marií Terezií na jeho místo a zemřel 1. května r. 1796, nedlouho předtím jsa zvolen děkanem kapitulním.

Dr. Ján Sauter (Viedeň):

Presun silového vzťahu v boji medzi vierou a neverou.

Svetová vojna je práve tak strašným ako aj dôsledným spádcom dejinnej epochy, ktorá sa vyznačuje vylúčením každého kultúrneho oboru z pôvodného sväzku s náboženstvom. Táto zosvetáčená kultúra koncom 19. storočia vyhlásila sa za posvätnú a nastúpila na miesto náboženstva. Čítelia tejto kultúry chlúbia sa pokrokom, medzitým čo privrženci starého duchovného náboženstva sú považovaní za spiatocníkov. V dejinách ľudstva po prvý raz zjavuje sa vysoká kultúra bez vrcholnej kultúrnej ceny, totiž bez náboženstva. Zaisť každý sa pýta: „Jako sa to mohlo stať?“ Odpoveď na to nie je tak ťažká. Náboženstvo totiž má v moci tvorivý impulz len ako princíp solidarity. Táto solidarita v novej dobe dospela k zániku. Kresťanstvo západných zemí rozpadlo sa na rôzne, od seba nezávislé náboženské spoločnosti. Toto štiepenie sa na najvyššom mieste ľudského záujmu malo veľmi nepriaznivý vliv na celistvosť kultúry. Čo teda robia ľudia spojení navzájom životom a dejinami, keď sa v tom, čo im je najvyššie — vo viere nemôžu sjednotiť? Jaký bude toho následok? Nateraz ich možné sjednotenie bude zo stupňa na stupeň hatené, až konečne sa obmedzí na čiste technické a obchodné záujmy, ako jediné možné podklady pre jednotu. Takto ubieha tento rozkladný proces z najvyššej sféry na nižšie až sa konečne zastaví na poslednom stupni. A taký bol skutočný stav vecí pred svetovou vojnou. V najvyššom bode sme ešte ničomu nerozumeli: v nižšej sfére, v technickej energetike boli však uvoľnené všetky sily, aby sa násilne predrely cez tento vnútorný spor a cez nedostatok kultúrnych duševných hodnôt. Preto mali sme pred vojnou skvelú organizáciu v každom obore techniky, nesmierny pokrok v materialnom bohatstve, ale úžasnú chudobu duševných hodnôt. Ľudstvo nič nemôže sniesť menej než ľahkomyselné riešenie hlavných otázok jeho šťastia a bytia.

Ako sme spomali, kultúrne pole v novej dobe sa odlúčilo od náboženstva a ten fakt sa považuje za najpatrnejší pokrok oproti stredoveku. Jako svedčia dejiny, nielen v stredoveku, ale u všetkých národov zvlášťnejšie kultúrne hodnoty, ako veda, právo, politika, umenie, hospodárstvo a technika, boli v rámci náboženstvom a práve týmto úzkym, sakralným vzťahom dosiahly nebývalej výšky. Naproti tomu v novej dobe celá kultúra smelým rezom sa oddelila od náboženstva a povedala: „V svojom privátnom živote každý môže byť pokojne kresťanom, ale vo verejnom živote sa musí riadiť dľa zásad politických, hospodárskych a obchodných. A jaké sú tie zásady? Hľa: politika nemá dbať na zásadu práva a spravodlivosti, ale jej jedinou smernicou je rozvinutie svojej moci: hospodárstvo, ktoré dľa prvého poňatia chcelo namiesto duchovných kultúrnych hodnôt vytvoriť materialne

silný systém, teraz stojí v službe vlastného zisku a bez obavy usiluje se o hromadenie bohatstva i keď je to spojené s bezohľadným vykorisťovaním bližného. Podobne veda, filozofia a umenie byly vyprostené zo sväzku s večnými ideálmi.

Z druhej strany tiež náboženstvo a mravnosť oddelily od ostatných kultúrnych oborov a snažia sa ich odôvodniť a vysvetliť prirodzeným pudom: mravnosť totiž vysvetľujú „morálnym smyslom“ a náboženstvo „náboženským smyslom“ a tie dva smysly sa môžu rozvinuť len medzi dvoma kultúrnymi kruhmi. Novodobá kultúra nemohla byť jednotným výtvorom bez účasti náboženstva, lebo akonáhle sa táto kultúra oddelila od náboženstva, odlúčily sa aj jednotlivé kultúrne obory od seba a každý sa postavil na vlastnú postáť: toto úplne popletenie na konci storočia spôsobilo v kultúrnom svete opravdivý chaos. Tiež veda na každom kultúrnom poli určila si „svojské“ zákony a pokúsila sa aj postupovať dľa metódy, že každá kultúrna složka má vytvoriť prísne odlúčený kozmos. A keby aspoň už bolo tak zostalo! Ale nie! Tak izolovaný kultúrny obor znovu postrádal onej jednoty a rozštiepil sa na úplne vedľajšie vedy. Výsledok toho bol ten, že každá zvláštna disciplína chcela vysvetliť celistvosť sveta dľa svojho ohraničeného vedeckého oboru tak, že na konci storočia sme mali toľko „svetových názorov“, koľko bolo jednotlivých vied — „svetový názor“ prírodopýtcov, technikov, chemikov, lekárov, historikov, národohospodárov a paleontológov. Táto v rad svetský uvedená a rozkuskovaná kultúra podáva nám v dejinách kultúry ojedinelý úkaz, že národ i keď sa nazýva kresťanským, i keď jeho jednotliví členovia sú nábožensky založení a v jeho náboženských spolkoch vládne veľký a pravý náboženský duch — vo verejnom, politickom a hospodárskom živote nemá ani stopy náboženského života. Nech nikto nenamieta, že zásady morálky sa prekročovali v každom čase, lebo je to vec praktickej morálky. Tu v 19. storočí sme mali skutočnosť, že celý verejný život sa vonkoncom dišpenzoval od každej morálky a že je založený na celkom inej etike. Je veľkou nedôslednosťou, keď sa cez vojnu i po nej hovorilo o „bankrote náboženstva“. Jako môže náboženstvo urobiť bankrot, keď predtým bolo úmyselne vylúčené z verejného života? Jako ho môžeme potom brať na zodpovednosť za niečo, pri čom predtým vôbec bol vylúčený jeho vliv? Jako by boli vysmiali toho, kto by sa bol odvážil pred vojnou pripomenúť hospodárstvu a politike len tak poticky niečo podobného ako morálku! A teraz prichádza niekto s heslom, že náboženstvo urobilo bankrot! — Naozaj — urobilo čosi opravdu bankrot vo svetovej vojne, a to najväčší bankrot, aký kedy videly dejiny, ale to nebolo náboženstvo, ale beznáboženská, liberálna kultúra.

Ona zavinila chaos v ľudstve západných zemí, i keď mu prislúbila všetko krásne a dobré. My sme nezabudli na to, čo nám všetko sľuboval liberalizmus, totiž: neobmedzený pokrok, všeobecné blahobytie a sociálnu harmoniu. Ako to vyzerá v skutočnosti? Namiesto neobmedzeného pokroku všade pôle biedy; namiesto všeobecného blahobytu — všeobecná bieda a namiesto sociálnej harmonie zostalo celé ľudské pokolenie stať v zúfalstve na ceste. A tak končí nevýslovnou tragikou netoľko zveľbovaná moderná doba. Pamätame sa, že za desaťročia pred svetovou vojnou kultúra a pokrok celkom vážne boli považované za náhradu náboženstva: a keď moderné ľudstvo sa oddalo tomuto novému kultu s formálnym zápalom, tu — padli na ľudí noví bohovia a znivočili ich. Práve tak ako sa človek zriekol služieb večnosti, tak sa oslobodila aj kultúra od ľudskej služby. Svetová vojna je najstrašnejším odhalením a vytriezvením, aké si možno predstaviť: je to tiež, keď to smiem ešte raz zdôrazniť, dôsledným i keď strašným spádom liberárnej kultúrnej epochy. V istom ohľade znovu sa musíme pýtať, či to bolo skutočne nutné, aby západo-europejské ľudstvo muselo prejsť túto strašnú cestu vytriezvenia až do konca, keď už v druhej polovici 19. storočia celá nevôľa ľudskej duše a stupňujúca sa úzkosť pred bezmyšlienkovitosťou hlasily sa k oným dvom najmocnejším duchovným prúdom druhej polovice storočia: totiž k pesimizmu Schopenhauerovmu a k übermenschovej filozofii Nietzcheovej. Vieme, že Schopenhauer vo svojom pesimizme predstavuje myslov zbavený, pochmúrny a kliatbou postihnutý svet. Svoj systém už postavil okolo roku 1819, ale vtedy západo-europejské ľudstvo ešte sa opieralo o zbytky náboženského života a preto jeho filozofia zostala nepovšimnutá. V 60, 70, 80 rokoch ona zásoba bola úplne vyčerpaná a človek rúti sa vo svojej duševnej prázdnote do zúfalstva a vrhá sa strhľav do pesimizmu — práve v dobe prekvitajúcich búr a parlamentou kolonialnej politiky a svetového obchodu, v dobe triumfů pary, elektriny a techniky, v dobe, kedy bolo možno uzatvárať, že svet je zaistený pred každým zlom. Tu vynorí sa nám otázka: „Ku čomu ten pesimizmus? A Nietzsche? U neho otázka smyslu života sa stala vlastnou osobou. A jakou? On sam sa pomenoval: Ecce homo? V horúčkovej úzkosti vrhá sa do steny zbožňovaného sveta, tak ako blázon, ktorý v návale šialenstva bije hlavou o gumovú stenu svojej izby. Prerušenie kontaktu s náboženstvom nikomu nezapríčinilo toľko bólu ako jemu. Pri všetkom boji oproti Schopenhauerovmu pesimizmu zostáva prahnúca bolesť z opustenosti v tomto studenom svete základným odtienkom každého jeho filozofovania. Počujme o tom jeho sa-

mého hovoriť: „Vrany kvakajú a ťiahnú v krdle ku mestu: skoro bude sňažiť: beda tomu, kto nemá domoviny! Stojíš strnule — pozeraš naspäť, ach, jako už dlho! Čo si ty blázne — pred zimou chceš utiecť do sveta? Svet — to brána ku tisícerym hluchým a studeným púšťam. Kdo to stratil, čo si ty stratil — nikde nemá pokoja.“

Namiesto toho aby 19. storočie vstúpilo do seba, zahájilo zhubný boj proti náboženstvu. S vynaložením všetkej materialistickej vedy vyhlásilo tri základné pravdy náboženstva, totiž: Boha, nesmrteľnosť ľudskej duše a večný mravný poriadok za neplatné. Boha vraj už nepotrebujeme, lebo veď všetky prírodné zjavy ako život a ľudského ducha možno vysvetliť materialnými príčinami. Svet sa vraj vyvinul pozvoľna z pramľhoviny, ľudský duch je vraj len výron mozgu, mravnosť je len výsledok vzťahov v spoločenskom živote a náboženstvo je vraj len prejav strachu ľudského ducha pred nevysvetliteľnými zjavmi, alebo podvodom kňazov. Toto nazvali „novodobým názorom na svet na prirodovedeckom podklade“; rozniesli ho s heslom vedeckej exaktnosti medzi široký ľud, bombardovali čitateľa s latinskými odbornými výrazmi, takže laik musel mať dojem, že záhada sveta bola konečne materialistickou vedou pravoplatne rozriešená a tým že prestaly platiť staré ideály. Ku tomu pristúpil ešte marxizmus, ktorý tieto nevedecké, proti náboženstvu bojujúce spisy rozšíril medzi široké masy ako vzdelávacie knihy, medzitým čo komunizmus a protináboženské spolky pokusily sa po vojne zožať oné otravné siatiny.

Zatým svetová vojna premenila od základov duchovný svet. Tak dlho podceňované a napádané náboženstvo vyrazilo pôvodnou silou z hĺbky ľudskej duše, skrachovanie modernej kultúry, ktorá bola zveľbovaná ako „náhrada“ náboženstva, otvorilo západo-europejskému ľudstvu oči a ono poznalo, že opravdivá kultúra je možná len dľa večného poriadku hodnôt. Najvyššie stoja náboženské a mravné hodnoty, zatým čo hospodárske a technické hodnoty, ktoré doteraz boli najvyššími, majú na podriadenom stupni. Medzi ľudskými schopnosťami nie rozum, ale duša zaujíma najvyššie miesto. Vyššie než výhradná starosť o rozum stojí prirodzený obdiv a úcta pred tým, čo je nad ľudským rozumom. Duchovné sily, ktoré dosiaľ celkom jednostranne boli spiaté s technicko-civilizujúcou podnikavosťou, musia sa opäť uvoľniť pre službu duše. Keďže pred vojnou ľudstvo vyrukovalo s dôrazným „pokrokom“, my musíme dnes hovoriť „zpäť“ — ku onej križovatke, kde sme odbočili z pravej cesty. Táto križovatka západo-europejskej kultúry leží tam, kde sme sa prestali starať o najvyššie kultúrne hodnoty.

Preložil E. Stach.

Bedřich Směkal:

Sv. Vojtěch a „Hospodine, pomiluj ny“.

Jako osvícenské dedičtvi zůstala dlouho v metodách dějepisné práce notná dávka hyperkriticismu, projevujícího se hlavně nedůvěrou v tradici. Staré památky, vážené a ctěné mnoha pokoleními, se měnily v cáry pod pitevním nožkem kritiky. Když však se tato činnost rozmohla tak, že neposkytovala původu jedinečnosti a originality, když sláva takových kritických činů zevšedněla, nastal obrát dosti nápadný. Poslední dobou se věrohodnost národního podání posuzuje docela jinak. Historický pramen, který by byl dějepisec předcházející generace zavrhl bez milosti, je ceněn a údaje jeho, aspoň v jádře, se přijímají bez námitek.

Za takových okolností není divu, že nabývá víry i tradice připisující autorství slavné písně „Hospodine, pomiluj ny“ svatému Vojtěchovi. Téměř současně se děje něco podobného v Polsku. Proslulá píseň „Bogarodzica“, která měla pro Poláky v kostele i v životě veřejném stejný význam jako pro Čechy „Hospodine, pomiluj ny“, znova se spojuje s jménem Vojtěchovým, jak tomu chce národní podání.

Nejstarší text písně „Hospodine, pomiluj ny“ je z roku 1397 v rukopise universitní knihovny pražské. Zapsal jej břevnovský benediktin, odpůrce Husův v tehdejších sporech, Jan z Holešova.

K textu písně připojuje svůj dosti obšírný komentář o jejím vzniku. Když prý byl velký hlad a vzniklo válčení v zemi české, zvláště proti sv. Vojtěchu a přibuzenstvu jeho, svatý Vojtěch shromáždil věřící křesťany na oteckém statku Libici, složil zde tuto píseň a naučil jí lid a s lidem ji zpíval k Pánu Bohu, aby hlad a válku odvrátil a potřebu i pokoj v zemi dal. Odkud Jan z Holešova čerpal tuto zprávu, uvádí hned na počátku svého výkladu: „Jak jsem slyšel od starých lidí, jichž došla také stálým podáním před-

ků.“ Naskytá se otázka, zda se v břevnovském klášteře, kdysi od sv. Vojtěcha založeném, neuchovala v jádře správná tradice o vzniku zmíněné písně?

Jazykově ukazuje píseň „Hospodine, pomiluj ny“ zřejmě svůj ráz církevně-slovanský. Jestliže se nyní nejstarší fáze vývoje českého jazyka spisovného hledí spojití přímo s církevní slovanštinou, shledávají se důkazy k tomu právě z linguistického rozboru této písně. Sv. Vojtěch byl sice pokládán za naprostého latiníka, ba odpůrce slovanské liturgie (ruský chronograf z 1494 připisuje mu dokonce vykořenění slovanské liturgie v Čechách), ale nejnověji se ukazuje, že slovanské bohoslužby u nás byly obřadu římského. T. zv. slovanská liturgie nebyla vlastně ničím více, než slovanským bohoslužebným jazykem. I píseň „Hospodine, pomiluj ny“ svým složením tomu odpovídá. Trojnásobného Kyrie eleison (Krleš) nezná řecká církev, ani verše Christe eleison (Jezu Kriste, pomiluj ny). Okolnost, že sv. Vojtěch byl v jádře latiník, nebyla by tedy překážkou, že by byl mohl složit kostelní píseň, hlásící se celým svým rázem v okruh slovanský.

Zajímavý je konečně i poměr českých benediktinů, rádu to sv. Vojtěchem do Čech uvedeného, k slovanské liturgii. V té věci je dosud mnoho nejasného, ale víme na př., že mniši sázavští byli vlastně benediktini se slovanskou řečí bohoslužebnou a po svém vypuzení uchýlili se někteří z nich do benediktinského kláštera na Ostrově u Davle, odkud pocházejí českoslovanské glosy, psané latinkou. Církevně-slovanské glosy jsou známy také z moravského benediktinského Rajhradu.

Záznam Jana z Holešova je z konce 14. stol., ale zmínky o písni „Hospodine, pomiluj ny“ jsou starší. Tak pokračovatel Kosmův píše v líčení bitvy u Kres-

enbrunnu roku 1260: „Čechové před bitvou proti uverskému králi Belovi veliký hlas k nebi pozdvihše, zpívali píseň od sv. Vojtěcha vydanou (hymnum a sancto Adalberto editum), kterou lid zpívá každou neděli a o jiných svátcích v procesích, že koně protivníků proti vůli jezdců na útěk se dávali.“

Také ve veršované žalobě na husity asi z r. 1417 se čte: Čechové mír, pokoj měli, dokudž jeho (t. j. sv. Vojtěcha) píseň pěli: Hospodine, pomiluj ny.“

Doba pobělohorská hledala souvislost se starými katolickými časy u nás a obnovovala staré katolické radice. I podání o sv. Vojtěchu dostalo svého oživitele. Byl to kněz Matěj Benedikt Bolelucky (* po roce 1630 v Kroměříži, † 17. V. 1690 v Praze). Působil nejdříve v duchovní správě ve venkovských městech (St. Boleslavi, Strakonících a j.), od r. 1663 až do své smrti byl farářem u sv. Vojtěcha v Praze II. Byl to pilný sběratel historických zpráv, pracovník typu balbínovského, ale z jeho prací vyšla tiskem jen kniha, oslavující sv. Vojtěcha: „Rosa Boēmica sive vita sancti Woytiechi“ r. 1668. I. díl je životopisný, díl II. je věnován výkladu o písni „Hospodine, pomiluj ny“. Jsou tam sebrány zprávy o autorství Vojtěchově, vedle cenných i mnohé nehodnověrné, a vůbec celému podání je dán definitivní ráz. Poněvadž moderního dějepisce přirozeně Bolelucky neuspokojí, bývalo jeho dílo šmahem zavržováno a s ním i celé svatovojtěšské podání o písni „Hospodine, pomiluj ny“. Je to něco podobného jako v případě Balbínově, který byl neprávem označen za původce podání o zázračném zachránění Moravanů před Tatary na Sv. Hostýně.

Nynější stav badání o písni „Hospodine, pomiluj ny“ je ten, že z důvodů jazykových nemohla vzniknouti ve 12. stol., ale že pochází z doby od druhé polovice 10. stol. do konce 11. stol. Není tedy vyloučena doba Vojtěchova a není vyloučeno ani autorství sv. Vojtěcha samého. Kdyby někdo chtěl postavit tuto hypotézu, bylo by ji těžko vyvracet, ale stejně těžké bylo by ji hájit. Jde o to, kolik pravdy je obsaženo v zápise Jana z Holešova a ve zprávách jiných pramenů.

Stejněho osudu se dočkala i polská „Bogarodzica“. V zářijovém čísle 1934 Przeglądu Powszechného dokazuje dr. Jos. Birkenmajer, že autorem jejím je náš sv. Vojtěch. Nejstarší text této písně je v jagellonské knihovně krakovské z r. 1407 a je psán rukou Matěje z Grochowa. Birkenmajer klade značnou váhu na slavnostní ujištění polského primasa Jana Łaskiho, který v předmluvě svého díla Statuta regni Poloniae (Krakov 1505) praví: „Bogarodzica manibus et oraculo s. Adalberti scripta“ a klade ji na důkaz vážnosti a starobylosti na první místo ve svém díle. Zato známý kronikář Długosz ji nazývá prostě vlastenec-kou básní (patrium carmen) a sv. Vojtěcha autorem nejmenuje.

Hlavní věcí není konečně, můžeme-li sv. Vojtěchovi připisovati ty dvě písně, naši „Hospodine, pomiluj ny“ a polskou „Bogarodzica“ — veškerá námaha na to vynaložená je hlavně a především důkazem, jak národy začínají oceňovati odkaz minulosti, cítíce instinktivně, že je kusem jejich národního vědomí a oporou pro přítomnost.

Griolamo Savonarola: O úniku ze světa.*)

Nuže, má duše, nač se zamýšlíš a proč váháním prodlužuješ neužitečné útrapy? Viz hrubé a nevzdělané muže, ženy ubohé, jak se zvedají a uchvacují nebe. A my se všemi vědami sestupujeme do pekel, honosíme se moudrostí a do počestilosti jsme upadli. Pohled, jak od nynějška vesničané a prosté ženy nás učí lépe příkladem než slovem pohrdat světem a sjednoceně se přivinout ke Kristu. A my, nesmyslní, kteří pronásledujeme nízká a pozemská dobra, vyzýváme ostatní, aby jim unikala, prohlašujeme, že ctnost je věčná, a nevyhledáváme leč pomíječnosti. Děti, mladíci přesvědčení o vratkosti všeho pozemského dobra unikají světu a vášni. A zatím my po nich bažíme s takovou horoucností, že, kdo nás vidí, může říci, že jsme epikurejci a vepři. Rozmlouváme před lidmi o ctnostech, než v hloubi srdce souhlasíme s cyniky, že rozkoš těla je nejvyšší dobro.

Co učiním, jsem-li tak nešťasten? Proč váhám a meškám ještě? Nevidíš, jak svět je pln nečistoty, bezbožnosti a bezpráví všeho druhu? Nevidíš, že národové jsou zaslepeni a lid zkažen? Nevidíš, že města a vesnice jsou vydána lupičům? Nač se tedy rozmyšlíš, má duše? Zvedni se a nediv se již, že se vzděláváš ve škole žen a dětí a že jdeš v jejich šlépějích! Zvedni se, pravím, a unikni s nimi. Ach! Unikni z těchto krajín barbarských! Unikni tomuto nehostinnému pobřeží! Unikni ze země Sodomy a Gomorrhy, unikni z Egypta a před faraonem. Unikni lakotnému mládí, stáří hýřivému a ctižádostivé chudobě. Zde každý vyzývá neřest a hraje si s ctností. Prý jen snílek se zabývá uměním a filosofií, prý jen hloupý žije skromně a čistě, zbožného mají za nemoudrého, spravedlivého za krutého, věří-li někdo na velikost Boží a má-li víru, jednají s ním jako s hloupým. Doufá-li v Krista,

vysmívají se mu, je-li laskavý, mají jej za zženštilého. Naopak chytrý je olupovač chudých, vdov a sirotek, moudrý, kdo sní, jak nahromadit poklady, uctívají toho, kdo dovede nejzručněji loupit. Jsi člověkem jedině pod podmínkou, že dovedeš vyrazet z hlubin prokleté hrudi ohavná, děsná a uděsující rouhání, že vraždíš bližního, nebo aspoň zaséváš rozkol a povstání. Chudí a utlačovaní vyrazejí křik, přerušovaný pláčem a sténáním. Ale, běda, těchto se neposlouchá. Vdovy a sirotci křičí, títo rovněž, ale těmto se nevěnuje pozornost. Se všech stran je zavaluje bída a srdce se nepohnou zbožností. Sní jen, jak oloupit majetek bližního, starají se jen o získání bohatství, jako by se nevědělo, že jednoho dne třeba vše opustit. Všude lze jen zřít bezbožnost, bezpráví a loupení, prudká rouhání a nečistotu, závist a zabíjení, pýchu a ctižádost, přetvářku a lež, odevšad se šíří hřích a nespravedlnost. Zde zkrátka ctnosti se staly nešťastí a neřestí ctností.

Co tedy řeknu konečně? Není nikoho, kdo by znal dobro, ani jediného. Hrozné povodně, zemětřesení, zimy a bouře je vyzývají k pokoře, než odmítají je vyslechnout. Záplavy, náказы, zlé horečky a hlad navštěvují je za sebou, než nevyslechnou je. Svato-krádežné vpády vzpurných Turků zvedají svůj hrozný křik, ale zůstávají němí. K jejich uším doléhá sladký hlas kazatelů a služebníků Božích, než neotevrou je. Konečně hlas přírody mluví k jejím srdcím, která se cítí stísněná ostnem výčitek svědomí.

O zaslepení, sami posleze rcete svou myšlenku a suďte, zda nyní nenadešel konec časů? Proč tedy, má duše, ještě váháš? Zdvihni se a ujmí se svého losu! Unikni z Egypta a před faraonem, ježto jeho srdce se zatvrdilo proti Hospodinu. Oslav Boha ve zpěvu s Izraelem: Sláva Bohu, jenž do moře svrhl koně i jezdce! atd. (Exod. XV. 1—14.) Lid hřmotící zlobou chtěl odporovat našemu průchodu, ale poděsil jej trest jeho kníza. Jak byli poděšeni, když spatřili moc tvé paže! Jak tkvěli nepohnutě jako skála, dokud lid vyvolený se nedotkl břehu! Tys jej vedl, Pane, a po-

* Nepřinášíme vzletnou a energickou úvahu Savonarolovu jen pro její historickou cenu (byla napsána latinsky asi dne 20. dubna 1475 G. Savonarolou po odchodu z medicínské fakulty, aby ozřejmila rodičům jeho pohnutky ke vstupu do řádu), nýbrž pro její pravdivost, která se dá snad dříve než jindy seznati dnes, kdy obraz doby, Savonarolou podaný, se nezměnil, leč na síle a hloubce.

stavils na pohoří svého dědictví v domě, který jsi vztyčil na neochvějných základech, ve svatyni, zbudované svými vlastníma rukama. A odtud povládně navždy Pán...

Právě tak, Pane, dovolíš nyní svému služebníku

odejít v pokoji podle Tvých slibů. Ježto mé oči viděly spásu, připravovanou přede všemi národy, světlo, které má osvětit národy a rozšířit slávu Izraele. Sláva Otci, Synu i Duchu Svatému, z něhož vyplývají veškeré milosti. Amen!

Cestou za českou dogmatikou.

K 70. narozeninám Richarda Špačka.

Česká literatura dogmatická, podobně jako jiné obory katolického badání vědeckého, trpěla dlouho nedostatkem exaktně vypracované věrouky. O rukopisy, knihy i časopisecké studie dogmatické nebylo ovšem ani u nás nikdy nouze. Stačí jen prolístovat bohatý soupis věroučné literatury, který sestavil František Hrachovský (1919), abychom se přesvědčili, kterak již od století dvanáctého dbali naši předkové pilně poučení o ryším učení víry. Stačí k tomu nahlédnouti ještě do obrovské Podlahovy bibliografie „Obrany víry a věrouky“ (1912), aby se nám to v očích zarojilo dlouhou řadou jmen českých bohoslovců, vydávajících již od doby obrozené knížky i studie o různých námětech věroučných.

Avšak tato literatura byla v starších staletích psána pro potřeby samotných bohoslovců, byla příliš odborně vypracována, než aby se hodila pro poučení inteligence laické. Pisemnictví novější podávalo zase po výtečném práci buď rázu apologetického nebo dogmatiky populární poučující širší vrstvy lidové. Vzpomeňme jen díla Jirsíkova, Heybalova a jezuity Žáka. Po zřízení českých středních škol vyskytovaly se ovšem i učebnice věrouky, často vysoké úrovně, ale ty byly zase příliš stručné, nebo rychle zastarávaly. Od té doby, kdy český jezuita P. Matouš Linek vydal v Praze v letech 1763 až 1770 svá četná latinská díla, jež vytvořila celou systematickou dogmatiku, lze sledovati občasně snahy katolických kněží o napsání přesnějších a dokonalejších příruček dogmatiky pro vyšší školy střední i pro vzdělance. Známá jsou starší díla Řezáčova, Procházkovy a Bartákovy, novější spisy Xavera Dvořáka, Lhotského a Pokojovy. Laikům stalo se drahým dílo Josefa Kašpara, v němž tato snaha svého času vyvrcholila (1915).

Přes tuto účtyhodnou snahu zela stále ještě v této oblasti mezero nevyplněná a uvědoměli katolíci z české inteligence laické toužili po obsáhlé a vědecké dogmatice zejména v letech, kdy u nás bylo zvykem označovat každého čilejšího pracovníka názvem „modernistů“. Naděje, kdysi kladené do vysoce vzdělaného universitního profesora Josefa Pachtu, zklamaly. Nenapsal díla, které bylo od něho očekáváno, pražská vědecká družina dala se v tomto oboru předstihnouti pracovníky moravskými, okruhu brněnského i olomouckého. V letech dvacátých dostalo se nám totiž současně dvou monumentálních děl o věrouce, jednoho z pera brněnského preláta Josefa Pospíšila, druhého od olomouckého universitního profesora Richarda Špačka.

Richard Špaček rozhodl se napsati katolickou věrouku na vybídnutí pražského preláta Josefa Tumpacha pro „Dědictví svatého Prokopa“. Po delší usilovné práci odevzdal již v červnu 1916 rukopisy knihy „O milosti“, knihy „O svátostech“ a „O dokonání“. Tíseň válečné doby a smrt Tumpachova oddálily vydání těchto knih až do let 1920 a 1922, kdy vyšly péčí biskupa Antonína Podlahy. Tumpachova volba spisovatele české vědecké dogmatiky byla šťastná. Špaček byl člověk bystrý, veliké erudice bohovědné i filosofické, jakož i známý již spisovatel věroučný, činný ostatně od roku 1903 jako profesor dogmatiky na bohovědné fakultě olomoucké. Již od dob katechetických pracoval literárně, a je přiznáno, že se nerozptyloval prací v několika oborech, jako většina kněžských horlivců, ale že hned z počátku věnoval se cílevědomě věrouce.

Špaček již od roku 1902 zpracovával pravidelně náměty eucharistické, z nichž knižně publikoval „O skutečné přítomnosti Ježíše Krista ve svátosti oltářní“ (1903), a vyvrcholil badání tohoto vznešeného námětu v skvělé monografii „O Eucharistii“ v šesté knize své „Katolické věrouky“ (1922). Záhy dotkl se ve svých statích i námětu mariologického, zejména na dogmatu o Neposkvrněném Početí Panny Marie, a je zajímavé i literárně historicky, že zjistil i dogmaticky nepřipustné výrazy o Panně Marii v Zeyerově „Zahradě Mariánské“. Avšak lvi podíl v badání Špačkově měly náměty a motivy christologické, jimiž se obíral od roku 1905. Výsledky svých prací shrnul do knihy úvah „Božství Ježíše Krista“ (1906), zejména však do vzácného spisu „Ježíš Kristus jako božský Mesiáš a pravý Syn Boží dle synoptikův“ (1913). Je přirozeno, že ryzi dogmatiku musil časem doplniti i úvahami apologetickými, že psal dlouhou řadu recensí o dílech literatury věroučné všech jazyků, že i „Český slovník bohovědný“ obohatil mnohými drobnými monografiemi věroučnými, že byl slovem učencem včelí píle a světového rozhledu.

Stěžejním dílem jeho vědeckých snah je ovšem objemná „Katolická věrouka“. Máje na zřeteli i praktickou potřebu, začal psátí nejdříve knihu „O svátostech“, zasahujících tak hluboko do života náboženského. Protože je však v nauce o svátostech téměř na každé stránce řeč o milosti, musil současně napsati i knihu „O milosti“. A tak se stalo, že první svazek „Katolické věrouky“ obsahuje vlastně počátek třetího dílu celého spi-

su, totiž knihu pátou (1920). Partie o dokonání, o posledních věcech člověka, zaujímají sedmou knihu celého díla (1922), jež bylo dotištěno nákladem „Dědictví Svatoprokopského“ v Praze 1930.

Dokončení tisku svého monumentálního díla se Špaček již nedožkal. My se k němu však vracíme a budeme stále vraceti pro jeho vlastnosti díla výtouženého. Špaček měl právě na zřeteli potřeby inteligence kněžské i laické, lidí praktického života i studujících bohoslovců a filosofů. Jím všem mělo poskytnouti vědeckou příručku, aby bez velikých potíží jazykových mohli studium věrouky pěstovati s úspěchem i ve své mateřštině. Metoda, které Špaček při sepisování díla užil, je přísně vědecká. Jednotlivá dogmata definuje stručně ve větách, s označením stupně věroučné jistoty, vykládá je přesným výměrem a historickým vývojem, uvedením všech bludů proti nim a stanoviska učitelského úřadu církevního. V důkaze z Písma Svatého vybírá místa přílehavá, užívaje nejnovějších překladů Sýkorova a Hejčlova. Při důkazech ze Svatých Otců zjišťuje jejich jednomyslný souhlas, uvádí stávající odchylky, snaží se vůbec ozřejmiti, kterak již Otcové a scholastikové, se Svatým Tomášem Akvinským v čele, dokazovali pravdivost té které poučky dogmatické. Špaček obohatil své dílo i uvedením námitek protestantských a vývodů racionalistické vědy nábožensky srovnávací, jež ihned kriticky zhodnotil. Rovněž v nesnadné stránce českého názvosloví dogmatického zachoval pravou míru, podržev obvyklé již názvy starší a vytvořiv z ducha češtiny názvy nové, kde jich ještě nebylo. Posléze nutno oceniti pečlivé seznamy vybrané literatury odborné, čerpané hned z několika literatur osvětových, již uvedl v čele jednotlivých hlav obsahových. Posléze i požadavek vědeckého díla po přesném rejstříku jmenném i věcném nebyl zanedbán Špačkem, jenž byl duchem jasným a pečlivým.

Před sedmdesátí roky narodil se Špaček v Laškově, gymnasium vystudoval v Olomouci, kde byl 1887 vysvěcen. Zemřel v září 1925 uprostřed čilé práce, již podnikal v zájmu nového díla. Byl to vynikající syn českého národa, jemuž bude jistě vždy zachována paměť nehynoucí!

Vilém Bitnar.

Karel E. Vlček:

KLID

! Do vidin nejkrásnějších
do hudeb duše a do tepů krve
nasypat sníh
a pod ním nulu zmrazit ohně žádostivé
zkamenět smích

! Nahoto stromů se studem spadalým do bláta
A přece dovedeš žít
Z jara zas budou tvou nevinnou krásou květů oči a
srdce dojata

Nic nebudem vědět o tom co bylo
? Či tolik dovedem odpustit

Ve tmavých oblacích jimiž se okna tmí
šiji ti šat jiskřící krásný a bílý
zdobený měsícem sluncem a hvězdami
přes jaro zneuctěná přes léto poskrvněná a plodná
teď pustá a nahá

Země

Oblec se do něho Je pod ním klid a hřejivá vůně
blaha
Zakrývá nahotu Umývá viny I ty jichž jsme se s tebou
my dopustili

Země

Po nebi honí se vítr a mraky světlo a slín
Poslední důkaz toho co bylo a krvavý
zkřehlými ptáky trhaný na kusy
na stromech s výčitkou visí v ohnivých trsech jeřabin

Mezislovanský jazyk.

Náš národ československý jest členem veliké rodiny národů slovanských. Slované tvoří v Evropě pět samostatných států. Více jak dvě stě milionů duší čítá rodina Slovanstva. Jest to tedy úctyhodně velká společnost, která reprezentuje takovou moc a důležitost, že musí být respektována celou společností lidskou.

Jednoho jest ovšem třeba, aby život všeho Slovanstva utěšeně vzkvítal — a toto „jedno potřebné“ jest — svornost. Historie jest učitelkou života — a dějiny nás učí, že kdykoliv nesvornost zakalila vzájemné vztahy národů slovanských, bylo to jejich neštěstí. Tragický stín zlomených prutů Svatoplukových, který se kladl již na lože velkého zakladatele říše Velkomoravské, umírajícího v obavách o svoje dílo, vždy znovu a znovu zatemňuje jako hrozné mračno oblohu slovanského světa. Kde není svornosti, tam není lásky. Ale kde je láska, tam je svornost, tam národové za vzájemné pomoci vzrůstají a vzkvétají. Jest proto naší svatou povinností ze všech sil se vynasnažiti, aby se národy slovanské co nejúžeji přimkli k sobě, chráníce a podporující se navzájem. Jsou tu prostředky nadpřirozené — jednota víry v Církvě sv. — a prostředky přirozené. Z těchto druhých má zejména velikou úlohu jazyk. Je-li možné dokonale srozumění, je z velké části odstraněno nebezpečí vzájemných neshod. Toto srozumění nestačí však jen mezi několika význačnějšími jednotlivci, nýbrž mezi nejširšími vrstvami lidu, který právě tvoří vlastně národ.

Jazyky slovanské, pocházejíce z původní řeči staroslověnské, jsou si ovšem velice příbuzny a proto v mnohem ohledu podobny. Etymologická gramatika může téměř všechny slavné kmeny jazyků slovanských dovésti až ke společnému základu. Za světové války zejména naši vojáci měli příležitost poznati prakticky podobnost jazyků slovanských. Rovněž takové zkušenosti nabylí cestovatelé, kteří navštívili bratrské Slované v jejich zemích. Ale zároveň se tu ukázala věc důležitého významu: Mnohá slova totiž stejně znějící dostala během času různý význam. Srbochorvatská „godina“ podobá se naší „hodině“, ale znamená „rok“. Pamatuji se dobře, jak na ostrově Visu kterýsi Čech, pán snažící se mluvit srbochorvatsky, nemohl přemluvit vinárníka, aby počkal „godinu“ na zaplacení, až si přinese drobné peníze. Čech myslil hodinu a vinárník rozuměl rok. Tak dlouho ovšem čekat nechťel.

Všeobecně se cítí potřeba jednoho jazyka v mezislovanském dorozumění. Ideální by ovšem bylo naučit se všem jazykům slovanským nebo aspoň jednomu mimo jazyk mateřský. Avšak řeč je řeč a ne nějaká hračka. Málokomu je dopřáno uskutečnit tento ideál. Jako každý jiný jazyk, i řeči slovanské, tak bohaté a krásné znějící, při své rozmanitosti a neobyčejné výrazové schopnosti vyžadují přece jen mnoho času, píle a nadání, aby je člověk zvládl. Odezíráme-li od některých vyvolených jedinců, jest tato možnost nejširším vrstvám lidovým téměř všeobecně odepřena. Jsou tu ovšem i jiné obtíže, které by se snad časem daly odstranit, ale tato právě uvedená jest jednou z nejdůležitějších. Jest tedy otázka, jak tyto obtíže odstranit.

Když se konal r. 1929, památným stým výročí smrti velikého Slovana Dobrovského, „otce slavistiky“, v Praze sjezd slovanských filologů, byl pronesen mezi jinými i návrh na sestavení umělého jazyka mezislovanského, jakéhosi „slovanského esperanta“, jak tuto řeč pojmenoval sám navrhovatel. Návrh ovšem zatím nedosáhl uskutečnění zejména pro praktické obtíže, o nichž se ještě zmíním. Travně však působila na mne i na mnohé jiné hosty a účastníky sjezdu okolnost, že při tomto sjezdu dorozumivací řeči slovanských filologů byla franština, tedy nikoliv jazyk slovanský, nýbrž románský. Nedůstojně snižování slovanských

jazyků se však neděje jen při takovýchto slavnostních příležitostech, nýbrž i v denní praxi.

Slzy mi téměř vhrkly do očí, když jsem slyšel v Záhřebě, jak se dorozumíval Čech s Chorvatem v hotelu. Čech začal česky, Chorvat odpovídal chorvatsky, ale Čech asi dost nerozuměl a proto začal mluvit — německy. A Chorvat ihned plynouou němečinou odpovídal a rozmluva se rozepřela. Ano, není tajemstvím, že Slované se Slovanem se dorozumívá — německy. Proto také často neslovanská cizina, nemající hlubších znalostí zeměpisných, pokládá zejména nás Čechy za Němce. V jednom velkém žurnále belgickém na př. byla otištěna fotografie čl. exkurse v malebných krajích národních a pod ní nápis: „Krásné kroje tyrolské.“

Jest nutno konečně odstranit tento nedůstojný zvyk, který nám rozhodně není ke cti v očích ciziny.

Návrh mezislovanského jazyka neřešil by uspokojivě tuto palčivou otázku. Obtíž učení by zůstala, takže by se nedosáhlo ani v tomto případě toho, aby tento jazyk pronikl do vrstev slovanského lidu. Při tom by ve styku s ostatní cizinou neslovanskou bylo nutno stejně se naučit ještě jazykům jiným.

V r. 1931 se konalo v Praze jamboré slovanských skautů. Tam bylo oddělení skautů, ozdobených zelenou pěticípou hvězdou. Dorozumívali se jazykem příjemně znějícím — pomocnou řečí esperantem. Zdá se mi, že toto je nejlepší řešení mezislovanského jazyka. Mezinárodní jazyk esperanto má všechny vlastnosti, které je třeba jazyku, jenž by se mohl stát dorozumivací řečí Slovanů.

Jsou ovšem i námitky proti tomu. Předně esperanto čerpá poklad slovní téměř z 80 % z kmenů románských a germánských. Všimněme si toho blíže. Esperanto má sice kmeny slov hlavně z jazyků románských (zvláště z latiny). Jest to však proto, že tyto kmeny přijali z velké části za své téměř všichni kulturní národové evropských. Ani slovanští národové se jim neubránili. Kdo zná rústinu a polštinu, ví, co cizích slov přijaly tyto řeči. Mluvnice esperanta je utvořena v duchu jazyků germánských. To jest dáno jednoduchostí gramatiky těchto řečí. Tedy tyto dva elementy z jazyků románských a germánských, ač ani živel slovanský v nich neschází, jsou jen k výhodě a snadnosti pomocného jazyka a nemohou nám vadit. Avšak něco jest v esperantu úplně slovanské — a to je vazba, styl — zkrátka duch jazyka. Řeči slovanské mají vzácnou vlastnost — volnost. A tuto výlučně slovanskou vlastnost přijalo esperanto, které má tudíž duch jazyka slovanského.

A ještě jednu velikou výhodu má esperanto pro nás Slované. Otevírá nám bránu srozumění se všemi národy světa. V zemích mimoevropských, zejména v Číně, jest od nedávna hnutí usilující o zavedení esperanta ve všech stycích s cizinou. A totéž bylo by nesmírně výhodné i pro národy slovanské. Používáním esperanta se nesnižuje význam jazyků národních, nýbrž odstraňuje se naopak křivda, páchaná na jazycích národů menších vůči jazykům národů velmocenských.

Jest v zájmu všech národů slovanských, aby esperanta se používalo ve stycích mezislovanských. Kdo může, nechť se učí jazykům slovanským. Avšak při tom pokud možná všichni se učme esperantu, abychom se mohli bez obtíží dohovířiti se všemi svými slovanskými bratry i s ostatním světem.

Porozumění vede ke vzájemné lásce a láska k míru. A po míru touží každý z nás a celý svět.

Kéž dá Bůh, abychom tak přispěli ke vzájemné lásce. Ovšem přední a podstatnou podmínkou jest — základna náboženská a ozdravění duše lidstva. Avšak právě k tomu i vzájemné dorozumění může nesmírně přispěti.

Jan Filip.

Národ a umění.

Nestavme hned na počátku konečných thesů. Nevrhme se hned nerozvážně in medias res, abychom nepadli za obětí obecně horečce šovinistických a upříšněných teorií.

Národ a umění — tyto dva pojmy, reprezentující nesmírné hloubky a výše lidského rozumu a citu, vstřebati jako něco jednotné překvapujícího a krásného — stalo se v poslední době na jedné straně vyznáním, na druhé straně směšným měšťáctvím. Bouře nadšení a odporu se sdružují v nerozumném koncertu i v hlavách těch nejvzdálenějších a nepovolanejších. A ten chaos vznikl tím, že se postavila hned na počátku these konečná, čili protivníci se setkali v boji ve vzduchu, ztratili zemi a pak konečně i vzduch, a ocitli se jako v bezvětrí marně lapající prázdnotu svého boje.

Nezabývejme se ani tolik vysvětlením pojmu, co je národ, ale spíše zpřístupněním pojmu umění podstatě národa a jeho historickému životu.

Ríká se dnes mnoho o národě v různých definicích, jež jsou blízké pravdě více méně, ale spíše diktátu určité tendence. Se vši rozhodností však musíme zamítnouti, že by národ byl dán jen společenstvím jazyka a rasy. Národ je více než rasa a jazyk, je podmíněn společenstvím vyšším, je vědomím společných dějinných zážitků — historického vývoje, uznáním společných ideí a představ; je to jednotka navzájem spjatá láskou, ale znající milovati i národy ostatní. Národ musí představovati lásku vzájemnou, osvobozenou od násilí jakýchkoliv podmínek. Musí to býti vědomí společného života.

A spráda jice v jednu krásnou tkáň drahou přízi národa a třpyti-

vou přízi umění, dostáváme se k uzákonění toho iracionálního pojmu umění. Zákon ten je: umění jako takové je supra tempus a supra locum.¹ Měřítkem umění je jen nekonečný rozsah věčné krásy. Umění není spoutáno ani hranicemi, ani rasou, ani jazykem, ani kulturou. Svou povahou a svým zaměřením je universální.

Zdálo by se po těchto slovech výše uvedených, že je paradoxem, řekne-li básník: „Umění je věda stavší se tělem.“² Namítne se, že — je-li umění supra tempus a supra locum, že je i supra corpus etc. Ano, ale my odpovíme, abychom potvrdili slova básníkovy, že umění má za své království duši, která je substantiální formou živého těla, a že tomuto tělu dává tvar tvora přirozeně společenského. Je potom tedy umění zářením duše, jenž jeho paprsky procházejí prismaťem těla a inteligence člověka a berou na sebe všechny ty rysy, jež člověku a jeho inteligenci vtiskla rasa, prostředí, jazyk i duchovně-historická tradice.

A co člověku nejvíce vtisklo jeho denní tvar a formu jeho kultury a uzákonilo příslušenství k mravním zákonům? — Bylo to vědomí národního společenství, kteréžto společenství u člověka jako tvora rozumného je formou tou nejpřirozenější, neboť ho vedlo k vědomí lásky a povinnosti k svým nejbližším; chtěl-li člověk prakticky pochopiti člověka, musel se obrátiti k němu a jíti s ním. Pojem národa není iracionální, je projevem vědomí lásky člověka k člověku. Jsou proto ona díla nejuniversálnější a nejlidštější, která nesou neupřímnější známku své vlasti.³

¹ J. Maritain: Umění a scholastika.

² Jean Cocteau: Le Secret Professionel.

³ J. Maritain: Umění a scholastika.

André Gide říká: Právě tím, že se znárodní, zaujme literatura místo v lidstvu a význam v celém tom koncertu... Co špatnějšího nad Cervantesa, angličtějšího nad Shakespeara, italského nad Danta, francouzštějšího nad Voltaira nebo Montaigne, Descartesa nebo Pascala, co ruštějšího nad Dostojevského; a co při tom všeobecnějšího nad ně? — Ano, to jsou slova, jež jsou prodchnuta tím měřítkem věčné krásy, která nachází nejkrásnějšího projevu právě v duši národní. Mohli bychom kriticky a přísně kriticky vzít tato slova a přece, kdybychom i v naší literární staré i nové historii hledali, potkali bychom jména, která by měla být v naší historii zlatými písmeny zaznamenána a ne pošpiněna úsměškem některých dnešních světoobčanský opeřených povýšenců. Není umění prodchnuté krví národa věci museální, stařečkovskou nebo vodou sterilizovanou, nýbrž je pramenem napojeným ještě syrovou zemí, do níž svými kořeny ústí požár slunce, nesmírná pláň oblohy, člověk svým životem i smrtí, do níž prolíná vesmír a velikost boží.

Slova Gideova jsou zcela oprávněna. Obecně krásy září z malé jednotky společenské tak ostrou upřímností, že žár krásy musí opojit lidstvo celé.

Je zcela na místě mluvit o umění ve vztahu k problému národnímu. Je to také nejvíce žádoucí. A je to také nejlépe dokazatelné, ukážeme-li na chaotické struktury v umělecké tvorbě umělců, vyznávajících internacionalismus z povolání a zamítajících národní tradici jako vyruďlou veteš a obtížné zatěžkávání volného rozletu ducha. Pamatujme, že staré víno je víno nejlepší.

Umělec internacionálního vyznání tvorby zavrhl vše, aby postavil sobě a světu novou modlu, nechtěje uznávat starého dobrého boha. Zapomněl však odstranit trosky z pokácených staveb, nedovedl se vypořádat s uměním dobovou formou uhasinajícím. Zapomněl, že, káčeje staré chrámy umění, zkazil si cestu, jež byla světlem k pravdivým a neklamajícím zdrojům krásna. Zamítaje národ, vraždil otce, zašlapáváje minulost, umíral ve svém zrození. Zavrhnul národ, zbavil umění jeho přirozeného strážce a ochránce; povrhnul rodnou zemi, vzal vilám, krásnu a lásce jejich lučiny, háje, řeky a jezera. Uvedl umění v nebezpečí smrti, zmrzačiv jeho srdce.

Umělec internacionálního vyznání, špatný syn svého národa, napojil se teoriemi racionalistické civilizace a technickými prostředky toužil si usměrnit život a dobýt kosmu. Místo ke konstruktivní lásce veškerenstva, místo k záření harmonie citů bliženeckých dostává se tento básník k hroznému zdívočení lidských pudů a k vybičování nesvobodného násilí. Destruktivní hesla mají být pulsující linkou nového řádu básnického i všelidského. Věčná krásna má být nahrazena tušením úkoje a využitím okamžité potřeby. Paprsky duševního záření mají mít co nejvíce podobu uměle zkultivovaného těla a mají projít mnoha bizarními, pokusnými prostředními třídními záměry. Črčící kadence lidských srdcí má být zaměněna řezavě bolícím poutem normálu a nutně přizpůsobeného středu. Z uměleckého díla působením těchto nových apoštolsky zpodobněných myšlenek vymizely velké typy a charaktery; skutečnost, jež byla zbídačena důsledky nových učení, zmrzačena požadavky nahé utilisace, ztratila záměrný cíl a ohnisek ideálu a byla nahrazena obrazovou eskamotáží a barevným snem. Z žijících postav vytvoření démoni a kouzelníci nebo lidé slabí, šlapaní, bez vlastních cílů a osobní vůle, lidé ztracené fatalističtí. Racionálnost života racio-

nálními teoriemi byla ziracionalisována. Národ prohlášen za neskutečnost a obtíž. A přece svět nebyl ovládnut.

Tímto srovnáním prvků a dnešní umělecké skutečnosti jasně vysvitne důležitá úloha národa v umění.

Nezacházejme daleko do historie uměleckého tvoření. Všimněme si na příklad jen literární tvorby u nás v poslední době. — Doba válečná zanesla k nám ohlasy také nové fronty umělecké. Rozražením hranic státních padaly i hranice stanovičí poměr duše a těla v jejich projevech uměleckých. Umělecké snažení bylo doslovně zapraženo do požadavku — umění internacionálního. Umělec, jenž se tehdy vzepřel, byl bez milosti odstaven na vedlejší kolej. A nebylo ani třeba hlásit se k národu přímo, stačilo již jen pouhé menší uctívání nové modly uměleckého bolševismu. Avšak svět ve viru nových poměrů oscilloval a nebylo možno zachytit lidská srdce trvale. Ukázalo se, že podstata lidského sdružování je poněkud jiná, než jak hlásala nová ideologie; ukázalo se, že ta nejslibovanější všesvětová svoboda lidské vůle je tím nejnepravděpodobnějším násilím, vykořisťujícím krásu do krve. Byl hlásán požadavek socialistického realismu, který zásadně odmítal veškeré transcendentno, veškerou mystiku a který vylučoval jakýkoliv prvek božství jako projev idealismu. Umělec-básník si vzal za úkol popis socialistické výstavby, boje proletariátu a zabýval se problémem nového socialistického řádu a jeho člověka. Tento historicky-revoluční proces měl být základní problematikou uměleckého tvoření. Byla odmítnuta osobnost a počato tažení proti-individualistické. Zatím ale, než došlo k uskutečnění tohoto plánu v naší vlasti, hrdinové a hlasatelé zmizeli s pole umění vůbec, nebo svým uměleckým tvořením zamíli sami sebe.

Všimněme si tedy naší literatury, alespoň zhruba: Doba poválečná kolik přinesla bouřliváků a kolik jich zbylo pro dnešek! Dísne revoluce byly dozpívány a ulice potichly. Vezměme si jako příklad takového Seiferta, Horu, Pišu, Hořejšího. Všichni jako zvěstovatelé nové socialistické přítomnosti mocnými akordy sáhli do hlubin svých upřímných duší a domnívali se, že stojí za to obětovat národ světové revoluci a světovému socialistickému řádu. Ukázalo se však, že nejpevnější jednotkou lidské společnosti je národ se svými přirozenými zákony a socialistický světový řád se rozplynul do vzduchu. Zklamání proletariátu se vrátili do hlubin svých písní a dnes promlouvá z nich již jen hořký altruismus a humanitářství, mezi nimiž blesknou první záchvěvy domácí citovosti. Básníci ustoupili v úzký kruh doznívání. Dnes Hora se vrací zpět ke svému lidskému prožití lásky ve svém kraji, vrací se k tiché melodii vnitřního obdivu. Stejně Piša a Hořejší. Seifert jde nejdále: od revolučního hluku, od kácení veškerých opěrných sloupů lidské bytosti přichyluje se k věčné pravdě, mazlí se se zátisím své rodiny a své vlasti, hlas zástupů na ulici zní k němu již jen jako tesklivá vzpomínka. A přece žádný z nich nezradil. Jejich umění tímto návratem k domácí umělecké tvorbě nabývá té hutnosti, jaké neprokazuje žádná jejich práce z doby tvoření proletářského. Nová skupina Halas, Závada, Zahradníček, Holan — znamená návrat k citové kadenci — návrat k tomu citu a idealismu, jež byly základními hříchy proti poesii socialistické. Touha po něčem sladším, přítulnějším a měkčím se vkrádá čím dál tím více do nových písní. A není to krok zpět, nýbrž znamená to nabývání životní jistoty a cíle. Složka náboženská začíná být jednou ze základních stránek uměleckého návratu. Poesie intelektualistická nabývá zřejmých tvarů a modeluje jistě svou budouc-

Frant. Maria Horák:

Z MÉHO DENÍKU.

Nenašel jsem jiných slov, než ona „naše vina, naše největší vina,“ když mi byl ndp. opatem strahovským odevzdán dopis redaktora dra Hynka Dostála ze St. Louis ve Spojených státech severoamerických o tamních poměrech tiskových. Cituji dopis doslovně:

„Poměry pak zde ve Spojených státech jsou stále velice kritické a těžké, jimiž velice i my zde trpíme. Propouštím dělníky z práce — neboť není pro ně zaměstnání. Lidé neplatí za naše časopisy, inserátů je málo a tak existujeme zde zázrakem. Račte uvážiti, že zde ve St. Louisu zbankrotovalo 14 velkých tiskáren ve dvou letech! Němci ztratili své čtyři časopisy (mezi nimi německý katolický deník „Amerika“). Katoličtí Irčané ztratili dva anglické listy. Arcidiecéšní časopis „Church Progress“ padl k hanbě těch, kdož se o něj měli starati, atd.

Jediný katolický deník anglickým jazykem vydávaný „Catholic Daily Tribune“ ve Spojených státech pro dvacet milionů anglických katolíků — umírá! Co je ostuda! Mají jen šest tisíc odběratelů, ač ve Spojených státech je 27.000 katolických kněží! Co přece naši katolíci v Čsl. re-

publice, při všech těch bolestech, jsou daleko před katolíky americkými! Ono není vše zlato, co se třpytí.“

Tolik onen dopis, který je hroznou přímo obžalobou amerických katolíků i jejich duchovenstva, strašným dokladem jejich liknavosti a nevšímavosti vůči nejučinnější zbrani, vůči tisku. A jako doklad toho, jak „Catholic Daily Tribune“ na tom je, přiložil dr. Hynek Dostál výtisk zmíněného listu. Z celého po stránce redakční vzorně vypraveného čísla ozývá se volání „SOS“. Hned na první stránce čísla je veliké upozornění, aby čtenáři věnovali pozornost páté straně. Na čtvrté straně působivě upravený inserát s umrlčí hlavou vypravuje, že katolickému tisku americkému hrozí smrt, a celá pátá stránka je ohnivou výzvou ke všem lidem dobré vůle. — „Co tomu říkáte, má náš list žítí nebo umřítí?“ Po čtrnáct let byla Catholic Daily Tribune denním listem a pojitkem anglických katolíků ve Spojených státech, ale kdo ji po všechna ta léta držel, to byl jen a jediné drobný lid. Dosud udržoval bankovní úvěr list nad vodou, nyní toho není a nebude, a tu prosí čtenáře, aby přispěli při zachraňovacích pracích. Prosí o poskytnutí šestiměsíčního úvěru, a to drobných půjček, prosí o dárky, byť by také sebe menší, prosí o zaslání předplatného a získání nových odběratelů, a výzva se končí opět slovy: „Co tomu říkáte, má náš list žítí nebo umřítí?“

nost, zatím co odzdivající poesie neintelektualistická se stává amorfni, hoví pudům a uniká paradoxně skutečnosti. Dnešní básnická přítomnost je pak bojem o skutečnost duchovní. To jsou výsledky rozletu umění internacionálního. Hlásaný internacionalismus byl nepřímou příčinou přirozeného návratu k národní tvorbě. I u těch básníků, kteří ještě dnes se snaží uniknouti své zemi, cítíme, že jejich nejkrásnější city dají zazníti tehdy, když veršem prosákne rodný kraj a vzpomínka na nezkalené dětské dni.

V tvorbě prosajské jsou poměry nejiné. Sám F. X. Šalda, zhodnotiv souborně českou poezii a prosu poválečnou, vyzvedá dva typy nového tvoření: Durycha a Čepa; Durycha, o němž hovoří jako o básnickém tvaru barokové epiky, o náboženském asketovi, o básníku chudoby a lyricky horoucí cudnosti. Čep je Šaldovi prostým, přímým vypravěčem, který přilnul k svému kraji a tak dosáhl výše svého kresebného umění. Je opuštěna tvorba románu

socialisticko-racionálního, vyživen románem psychologizující a hledá se zas cesta nová a — bude to zas jen pole národní, na němž se najdou zlatá zrna tvoření.

Z těchto mála slov (a dalo by se toho mnoho říci, mnoho kriticky srovnati) vidíme, jak na všech stranách podstata lidské společnosti si žádá své právo. Dítě zrozené ze žhavé lásky k národu je písní tou nejkrásnější a nejuniversálnější. Zdaž uvidíme, jak ve všech zemích umělci jsou horlivými vyznavači své národní historie a tradice a jak touží připravit národu slávu v koncertu světového míru lásky? Zdaž i dogmatik ruské poesie Bucharin neopustil these o socialistickém internacionalismu, vyhlásiv požadavek ideálu, osobnosti a hrdiny, a žádaje sen pro svou budoucnost, zdaž nepřiblížil ruskou poezii ruskému národu?

Nyní můžeme na konec položit onu thesi, že umění budoucích časů je umění pramenící z rodné země a vyúsťující do širého světa.

Miloš Krejza.

Bahrovo „Nanebevstoupení“.

(Několik poznámek.)

Zesnulý rakouský autor si zaslouží našeho zájmu nejen pro svůj poměr k české věci za války. Jeho kniha „Nanebevstoupení“*) může být i. j. předmětem užitečné pozornosti nejen proto, že se v ní mluví o Češích jako o „bodrém, pevném, věrném lidu“, nýbrž i z toho důvodu, že vykazuje rysy, které jsou namnoze typické pro duchovní situaci předválečnou i poválečnou.

Jednoduchý symbol jedoucích vlaků představuje čtenáři titulní postavu, hraběte Františka Flayna, na úniku ze skutečnosti, která neuspokojuje. Hrabě Flayn je poznamenán desilusi romantické přičuti. Neuspokojila ho věda. „Tak prohledal vědy, napřed botaniku u Wiesnera, pak chemii u Ostwalda, ve Schmollerově semináři, na Richterově klinice, u Freuda ve Vídni a hned nato u theosofů v Londýně (str. 15).“ Tento nový Faust nechce poznání pro poznání. Chce jen tolik vědět, kolik potřebuje, by mohl správně jednat. Od vědy žádá jistotu pro jednání, pro správné jednání. Je přesvědčen, že „všechna věda byla by marná, kdyby nás neměla naučiti, jak ovládnouti a řídit život, jak obroditi náš rod a vytvořiti na zemi život ohnivější, dobrovitější a vyšší“ (O. Březina. Jediné Dílo).

František se vrací na svůj zámek, kde jeho bratr Antonín má pivovar „U nebe“. Antonín a jeho žena Gábi žijí v prosté jistotě životní, ve víře, která neuvádí dogma ve zmatek. S jejich názorovou jednoduchostí ostře kontrastuje postava, v níž (vedle epizody o infantovi) splácí Bahr daň romantické tradici, postava malíře Höflinda, nezakotveného bohéma. Höflind je exponován ne zcela ekonomicky na začátku knihy a jeho samomluva navazuje duchovní proměnu Františkovu, pokud nebyla již hotova předem.

Höflindovy vývody odkrývají kořeny moderní myšlenkové i ci-

*) Výtečně přeložená p. E. Soukupem. Podle tohoto překladu cituji.

Tak to tedy chodí v té tolik vychvalované Americe! Měl jsem hned po válce a ve větším měřítku pak v jubilejním roce svatováclavském příležitost promluvit si s mnohými Čechy americkými. Od nich jsem tehdy slyšel jen stále jednu a tutéž písničku, a to onu o naší zaostalosti a nepraktičnosti a o šikovnosti a důmyslu těch, kteří jsou za oceánem. Faktický vývoj ukazuje, že tomu tak není. To, co se děje ve Spojených státech, kde desítky milionů katolíků a desítky tisíců kněží nedovedou udržeti svůj hlavní list, to u nás by bylo nemožné!

Není tedy všechno, co se třpytí, zlato, a nelze věřit všem, kteří se chlubí. Žel Bohu, že tento tak smutný fakt platí o amerických katolících.

Ale ani my nemáme nějakého zvláštního důvodu k tomu, abychom si pochvalovali situaci katolického tisku. Byla u nás provedena tisková „reformá“ a odstoupeny to „Lidové listy“. Ovšem hladkou, zákulisní operaci. Nikdo nevolal a nežebtal o pomoc, o bytí listu, po jehož vycházení se kdysi s tak velikou touhou volalo, rozhodovala společnost vícero-měněro stolová. Jaképak vymlouvání a vykrucování — ztratili jsme a ztratili mnoho onou „reformou“, šli jsme od desíti k jedné v době, kdy více než kdy jindy potřebujeme list, jehož sloupce by byly dostatečné k tomu, aby pojal propagování našich zásad k víc a více se rozrůstajícím problémům a úkolům doby.

*

tové krise, proticírkevního boje a načrtávají s ostroší skoro jasnovidnou duchovní situací novodobou. Náboženstvím „κατ' εἰς ὅχλῳ“ je Höflindovi katolicismus, právě jako Strindbergovi „víra otců“, od níž odpadl protestantismus. Když myslí na náboženství, myslí ipso facto na katolické náboženství. Ibsenovu výzvu k objektivismu nalézá splněnou právě v katolictví. „... Nemůže mi pomoci Bůh, kterého najdu v sobě, ježto mne jen ještě hlouběji zaplete do mne samého, do mne, jemuž právě chci uniknout. Venku musí být, který mne má zachránit“ (118). Tak zní jeho vyrovnání se subjektivismem. „Rozumové náboženství je rozpor již ve slově: kdo vystačí s rozumem, nepotřebuje náboženství, a kdo potřebuje náboženství, vyznává, že rozum nedal mu, čeho potřebuje“ (122). Někdy se jeho argumentace zdá pragmatickou: „Zda Bůh žije nebo ne, je mi úplně jedno, nemohu-li ho dosáhnouti, užiti ho“ (122). Ale Höflind zná ještě jiný pohled na věc: „Jestliže já a tisíce nejlepších nejsme s to vejít do církve, je to neštěstí nebo, kdož ví, snad také štěstí pro nás, jí však rozhodně naprosto lhostejné, ona musí tu být, jako slunce musí svítiti, a vítr vanouti a hořeti, aby na světě bylo světlo a vání a oheň, ne však aby nám bylo teplo, nebo abychom měli vítr do svých plachet, nebo si mohli zapáliti doutníky“ (124). Čeho se Höflindovi a v něm lidstvu podle jeho názoru nedostává, je asi milost. „Rozum přivede nás jen k dveřím církve, ne však dovnitř“ (123). „Myslí se vždy, že cit je to, na který katolická církev nyní zase tak silně působí. Ne, rozum je to, jenž mně a tisícům jiných praví, že jen ona může nám pomoci. Ale dále nejedeme“ (123). „Chceme rozkaz, ale napřed bychom chtěli dotaz, zda souhlasíme!“ (124). Tento střízlivý divák se ovšem dovede postaviti k církvi i jako kritik a vyrovnat se s její empirickou realitou hlouběji než třeba Cleirissac (v. Tajemství církve, str. 34). Pasáž, která sem hledí, obsahuje několik bystrých postřehů: „To právě jest ono trapné na katolicismu, že tato největší moc duchovní zároveň je politickou, nebo pojí se s politickou, či vlastně nepojí, nýbrž jedna vsunuta jest nad druhou a také zase pod druhou, do druhé — jsou slou-

Jsou u nás kraje radostného, živého křesťanství. Nebo konkrétněji řečeno — farnosti, kde dobrý pastýř s nasazením všech sil pracuje, jen aby zapudil nepřitele — dravce duši, jen aby ani jediná ovečka nezbloudila.

Dopis od dp. faráře takové sedm set duši čítající farnosti:

„Je po svátku Všechny svatých, v kostele bylo hodně práce vděčné a radostné pro duše i pro dušičky. Ve svátek sám jsem měl 378 lidí u stolu Páně (800 čítá celá farnost!, pozn. pis.), na Dušičky jich sotva bylo méně, muži měli své generální svaté přijímání na Krista Krále a přišli v slušné počtu 184, na Vše svatých jich bylo kolem sta, potom horlivě říkali odpustky za dušičky až do pozdní, deváté hodiny večerní. Ministrant Krupa „obříkal“ celkem osmkrát, když jsem se ho pak ptal, koho tím podělil, tak mi řekl: Stařečka, stařenku, vojáky padlé, duše, na které nikdo nepamatuje, sestru, bratříčka, který umřel, ja star jeden den, no Pán Bůh to už někomu přídělil. Pak dostal za horlivost kousek čokolády a Dětský kalendář, ale tuto pozemskou odměnu nepředvídal.“

Nedivte se poměrům v oné farnosti. U dp. faráře tamního je sdružena pokora a vroucnost Jana Vianneye s horlivostí a obětavostí dra Ant. Cyrila Stojana. Chudý farář chudých farníků.

čeny nebo jen smíchány? to nikdy nevíme, proto také vlastně nikdy nevíme, před kterou stojíme. Svým citem pro pravý smysl zjevů již Bismark poznal, že nepřemožitelná je moc, která necítí rány, protože z ducha hned jí naroste nové tělo. Jako politický zjev je církev tak silná, že také bez ducha někdy s bídou protlačí se stoletím, a zase jako duchovní zjev je tak nevyčerpatelná, že jí nikterak neuškodí ani politická smrt. Proti útokům ducha postaví svou hmotnou moc, a všechny zbraně světa netknou se jejího ducha. V ní Boží pravda tak jest proložena lidskou lstivostí, že pro všechny případy cítí se bezpečnou, ale také pro všechny případy na žádnou otázku nedá odpovědi: tážeme se světce a najdeme diplomata, chceme s ní jednat diplomaticky a ona ponoří se v modlitbu!“ (126). Paradox katolicismu, božského a lidského živlu v církvi, je zde viděn velmi bezpečně. Po tomto projevu mizí Höflind, tento samozvaný řečník a příležitostný kritik, úplně se scény a ustupuje osobě kanovníka Zingerle, jenž náleží k nejzajímavějším kněžským postavám německé i světové literatury. Není sporu o tom, že představuje typ mezní, postavu svým způsobem tak dokonanou, že v tom směru nelze jíti dále. Kanovník Zingerle váží sebe i svět na ostří nože a v perspektivě víry. Jeho myšlenky, zpola ironické, zpola pragmatické posunují duchovní předrod Františkův k definitivnímu rozhodnutí a nezůstávají pochyb, že jsou vyváženy z nejzazších možností argumentace. Když tento duchovní vůdce vystřídá Höflinda a ujme se vedení Františkovy duše, jež mu mimovolně připadá, ustálí se jeho diagnosa v tom, že nemocný nepotřebuje spánku, nýbrž probuzení.

Kompoziční plán Bahrův vyměřuje kanovníkovi tři rozhovory s Františkem, čím dále tím více odvrácené od vnějškové dějovosti a zahleděné do ideje. V nich rozvíjí Bahr umění jemného dialogu, plného fines a point. Leckdy je tomuto sklonu obětován nejen jeden živel umělecky tvárný a duchaplný glosátor převažuje nad tvůrčím umělcem. Zatím probíhá Františkova konverse bez efektů a dekorací téměř neslyšně. Poslední její tajemství není v knize vysloveno. Můžeme je tušit za symbolickým titulem. Zážitek erotický (Klára) zůstává epizodou a nezasahuje hluboko do Františkovy cesty k Bohu.

Výklad kanovníkův se opírá o přesvědčení, že člověk nenáboženský nežije plně. Teprve v Bohu přijde podle něho člověk

k sobě, teprve náboženství mu ukáže svět v plném denním světle a naučí ho vidět věci tak, jak jsou. Nenáboženský člověk tedy nepotřebuje usnutí, náboženského opia, nýbrž v duchu epistolý k Římanům právě naopak potřebuje probuzení, aby ze sna povstal k životu. „Opětne tě varuji, neužívej náboženství jako omamného přípravku. Předně jím vůbec není, a za druhé nepotřebuje usnutí, nýbrž probuzení. Lidé naší doby myslí vesměs, že touží po klidu. To však je nedorozumění. Jsou unaveni, ale nikoli nějakou činností, nýbrž vlastní prázdnotou. Je to únava rozspalých. Zkus jednou bdít!“ (255). Kanovník ostře odmítá pseudonáboženské sklony, za nimiž se táji vlastně egocentrismus. „Když nejednou jsi dostal chuť dát se na jeden semestr zapsat do katolicismu, abys uviděl, zdali snad není v církvi ještě nějaká sensace pro tebe, žasneš, že hned nevyzváníme všemi zvony a hned nepředkládáme ti všechny milosti a zázraky, aby sis vybral, co se ti hodí. Věda a umění tě zklamaly, ale řeknu ti proč: protože chceš pouze jimi si posloužit, kdežto máš jim sloužit. Všude hledáš jenom sebe, proto také najdeš jen sebe, a to je příliš skrovné i pro největší uskrovněnost. Nyní došlo na kouzlo církve! To však jest opět omyl. Ona neprovádí kouzla. Nemá elixírů ani narkotik, není na požitek, ona toliko má pravdu. A s tou ty nic nesvedeš. Jsi slabý člověk, který se chce dnes vyburcovat, zítra uspat, vše jenom proto, aby ti konečně jednou bylo dobře. Ona však jest pro lidi, kteří mají dosti síly, aby snesli, že zde nikdy nám není dobře“ (168 n.).

Kanovníkova zbožnost znamená stálý aktivismus, jenž je podložen meditativně. Je to zbožnost sekulární (v tom i onom smyslu), lišící se od religiozity infantovy, flagelantské až k sebeznice. Poslední direktiva kanovníkova je nesená moudrostí žalmu: *Intellectus bonus omnibus facientibus eum*. „Bůh se přiblížil k tobě, stojí před tebou, pouze ještě na krok od tebe vzdálen, ale tento krok musíš teď učinit ty sám, ten poslední krok, ten krok jemu vstříc, který rozhoduje o životě a smrti. Ten nemůže nikdo jiný učinit za tebe...“ (361). František Flayn ten krok učiní.

Bahrovo „Nanebevstoupení“ má myšlenkový obzor bohatý, třebas ve všem ne nový. Cenu dokumentu a myšlenkovou závažnost zachovává, i když uměleckým tvarem nepřesahuje meze duchovní kroniky.

Karel Metýš.

V. Schiller:

Práce.

Slovo, které dnes vzývá spousta lidí s pathosem božství, pro svou nepřístupnost. Slovo pronesené k lidem jako ztělesnění časného prokletí. Od mnohých nenáviděné a mnohé deptající svou tvrdou nohou slovo práce má v nové době zvláštní postavení, jehož vnějším vyjádřením je svátek jednoho dne v roce. Tvrdívalo se, že „v práci a ve vědění je naše spasení“ a za silného halasu těchto slov stal se z člověka ubohý nezaměstnaný, ani chudý, ani bohatý, příživník vegetativního života, bez vznětu a síly jdoucí, kam zavane vítr. Není truchlivější podívané na poblouznění myslí, než když se upře pohled na postoj lidí k práci za posledních let. Jediný, kdo zůstal částečně ušetřen těchto pohrom, je rolník. Jsa silně spjat s přírodou, odolává velmi tvrdě většině dobových zjevů a jediné na trhu teprve poznává tíhu tohoto zmatku.

Více než v jiné době nesou synové odpovědnost za své otce. A ježto synové nyní cítí na vlastní kůži omyly svých otců, jest na nich, aby odčinili, co se odčinit dá. Socialismus a liberalismus zbožštil práci. Kdo nepracuje, ať nejí, hlásalo kterési heslo. Pomocí práce bylo vše člověku otevřeno. Doba zrušila všechna šlechtictví, vyjma šlechtictví práce. Což nebylo o sobě ani tak zlé, jako ty následky...

Práce, která se stala bohem. Modlitbou k ní byla dřina nesčetných hřbetů, zapražených osm hodin denně a překotný var v hlavě vynálezců, a ploidem této modlitby pohanské je kletba lidí bez práce. Pýcha, tento morový kořen v člověku, vydala i zde svůj květ a hořký plod. Člověk popřel, že práce byla člověku dána jako odčinění hříchu, zavrhl pokoru a postavil si, pýchou nadutý, na oltář své síly práci. A tato pohanská modla se prokázala, že je hodna svého postavení. Ze svých ctitelů učinila si své oběti a jejich hymnus je nezaměstnanost.

V prvních dobách našeho věku přinášely k nám

civilisaci mnišské řády, které měly heslo: Modli se a pracuj. Protože jedinou svrchovanou, nejdůstojnější prací a také neplodnější pro člověka je *modlitba*. Ale nelze nechat stranou, že kolik komu chybí na modlitbě, tolik jest třeba, ba i více vynaložit na práci. Proto nemožno pohrdat prací, ale není dovoleno ji povyšovat na to nejvyšší, co jest u člověka. Vždyť člověku byl dán život, aby zajistil sobě a svým bližním pro svou duši přibýtek nebeský, aby usnadnil co nejvíce k němu cestu svým bratřím a *jedním prostředkem* k tomuto cíli je práce. Práce jest čestným přiznáním lidské nedokonalosti, lidské potřeby svatosti, bez které není pravého dobrého života na zemi.

Bude tedy vždy nezbytným doplňkem k lidskému životu, ale nebude nikdy ničím více. Je jisté, že zůstane-li jeho cílem, vymkne se úplně z moci lidské a nastane doba barbarství a otroctví.

Nezáleží na tom, aby katolíci si spalovali, jak si toho mnozí pokrokaři přejí, prsty tím, že by vytahovali kaštany z ohně, kterého druzí rozdělali, ale jest třeba, aby bděli a nedali se zahřívati týmtéž ohněm, který hoří na všech stranách. Nebude však nikdy na škodu, přesvědčí-li protivníka, že to byli oni, kteří nepodlehli poblouznění myslí, které zavinilo tolik hladu a bídy. Prokáží-li, že jejich cesta vedla k zajištění a k povznesení života, jak je jisté. Neboť více než jasně je už teď, že žádný nový řád nepomůže, že jest třeba počítat s nápravou někde jinde. A tu nastává úkol uvědomení. Poznání, že nejprve nezbytna jest člověku nejvyšší činnost, a to modlitba. A pak teprve práce, která právě proto bude radostí a zpěvem díky, že bude konána s vědomím, že byla dána člověku, aby odčinil křivdy a připravil duši vítězný zítřek. Jedině takto práce bude pro člověka nésť plody zdravé a životné, nebude pouhým obstaráváním denních potřeb a zálib.

Vyrovnejte laskavě nedoplatky předplatného.

Nedostatek náboženské výchovy v dnešní mládeži.

Časopis „Světobzor“ přetiskl anketu jednoho Pařížana o tom, jak se pařížské děti dívají na svět. List k tomu připojil obdobnou anketu mezi pražskými dětmi. Každé dítě dostalo 15 otázek, některé úplně totožné u obou skupin dětí. Ptát se 10 až 15letých dětí na SSSR, světovou válku, Společnost národů a pod. nezadá se býti na místě. Zde jsou odpovědi většinou strojené. Jinak se to má s otázkami, které se týkají rodinného života, manželství a hlavně náboženství. Nebudeme se podrobně zabývat francouzskými dětmi. Stačí celkem říci, že jsou v názorech velmi blízké pražským. V otázce, co ví o Bohu, zda v něj věří a jak si jej představují, jsou odpovědi malých Pražanů negativní i pozitivní, často projevují nejistotu. Zlomyslnost vidět jen asi ve dvou případech, kdy si tropí posměch z Boha, jeho existence ne to dítě, ale ten, kdo je zkazil. (Jeden pražský list, při glosování této ankety, popletl si některé francouzské děti s pražskými, z nichž žádné nedovedlo by jistě říci, jako třináctiletý syn pensionovaného franc. generála, toužící státi se admirálem, jemuž jsou mladá děvčata moc pěkná, že Bůh je „děda s dlouhými vousy. Nemám o něj zájem.“) Naproti tomu jak je hřejivá výpověď dvanáctileté dcerky advokáta z Paříže, že má nejkrásnější vzpomínku na první sv. přijímání a na poslední prázdninovou cestu. Také české děti odpovídají o Bohu tak, jak jsou doma vychovávány. Čtrnáctiletý syn obecního zaměstnance chce být důstojníkem, má zdravý názor na manželství, ale o Bohu praví, že myslí, že „nemusí to být pravda, někdy v něj věřím, ale ne úplně.“ Dělnická třináctiletá dcerka chce být kadeřnicí, ale v Boha nevěří, „žádný není“. Co z ní mluví rodiče, čehož potvrzení najdete v odpovědi o rodině: „Rodina je dobrá, když je nějaký majetek. Pak mohou rodiče odkázat dětem dědictví. (!) Chtěla bych mít dvě děti.“ Z té divčí dušinky mluví blín, jakým je opojena z domu. Jak jsou roztroušené poměry ve výchově naší mládeže, vidíte u čtrnáctiletého synka železničáře. Chce být mechanikem u aut nebo letadel. Bůh? „Věřím v něj. Představuji si ho jako bytost nadpřirozenou, která myslí všechno dobře a dělá všechno správně.“ Tento malý knihomil však soudí o manželství, že „je to sice dobrá věc, ale považují rodinu za omezení svobody“. Kdepak ty názory sebral? Doma nebo z četby? Spíš to druhé, protože kdyby neměl matku zbožnou, byla by věc Boží ztracena. Tak bychom mohli pokračovat. Co se díváte na to, co leze z kadlubu, jak jej vytvořila rodina, škola, četba a kamarádství. Vidíte bídu dětí, rostoucí z bídý rodičů. Věříte v pravdivost odpovědi dívenky, která za největší radost svého života označuje: „Kdyby tatínek dostal práci.“ Jsou ty děti jako haluze velkého stromu. Některé smrtelně nalomeny, některé jen rozechvívány nepříznivým větrem a pevně přisedlé k mateřskému kmeni, jinde vidíte, že jsou špatně naroubovány a hynou. Je nutno paralyzovat škodlivé vlivy ve výchově dětí. Čáková anketa ponouká k větší péči ve vlastních rodinách, k apoštolátu mezi nejmladšími údy společnosti, rozvinutí sil katolických patronáží — dětských besídek a jiných výchovných kroužků. Kdyby anketa v uvedeném listě byla řečem situací dnešní mládeže, musili bychom se my katolíci obávat, že úmrtím starších ročníků katolické národní rodiny u nás vymře její hlavní kádř. Toho, co jsme zachytili ve spolicích, není mnoho. Pro dnešek je to postačující. Pro zítřek je to hrozně málo. Musíme včas vybudovat pevnou síť Katolické akce, vdechnouti jí život, dokud je čas. Zijeme příliš dlouho z tradice. Máme odpovědnost

před budoucností. Obávám se, že tato často se hrozí nečinnosti naší generace, která propadla spánku z domnělých 75 procent katolíků. V katolickém životě jsme teprve v etapě buditelské. Každý musíme vykonati svou povinnost. Hned začneme! Jiří Gerson.

Smrt? - Shledání přátel, setkání duší.

V antikvariátě dostal jsem do ruky knížku, která zanechá v každém čtenáři silnou stopu. Jsou to pozitivě zápisky člověka, jenž se chystá umřít, „Mortiturus“. Napsal je mladý kněz František Skalík, který podlehl souchotinám v 37 letech. Rodák z Uh. Ostrohu, básník, jehož od nejútlejšího věku provázelo vznícení duše s chrlením krve. Čistí záznamy jeho umírání je účinným šlehem při retrospektivě vlastního života. Je to pocit hrůzy, s nímž přijímáš jeho tvrdý posudek rodu, který jím a jeho bratrem, také knězem, vymírá, rod který otrávil alkohol, tehdejší vrah mnohých sil na Moravském Slovácku. Se slzou v oku sleduješ zápas těla, jehož duše chce k výšinám a je srážena balastem zkázy, tu radost, že také bratr se stává knězem, ten toporný nápor smrti, již cestu připravuje tuberkulóza. I v těch zápiscích z vešelejších pocitů životních je cítit její pošklebek. „Nový život“ vydal tyto zápisky v Prostějově v r. 1905. Vrstevníci zvěčnělého ji jistě mají ve svých knihovnách. Chtěl jsem jen upozornit, že 10. prosince je tomu třicet let, co dobojoval. Sáhnete k té knizečce, končící faksimilem slov, vložených do titulu, fotografiemi a šesti řádky o životních osudech. Nač také více, vždyť celá knížka je jako alej jeho života, kterou na podzim zavane vítr listím, aby na tuto měkkou podložku ulehli zimní bělostný posel. Tím přikrovem míru pokryjme památku tolik vytrpěvšího kněze a věnujme mu memento. Zaslouží si to dnes — po třiceti letech. Str.

Tisk reportážní a ideový.

Obíráme-li se československým tiskem, vidíme, že vedle větších i menších stranických listů vyrostl typ t. zv. reportážní. Část jeho bývá označována jako bulvární pro svou morální i politickou šmokovinu. Reportážní tisk je celkem ve znamení vzestupu. Jeho vliv je značný, ale byl by na omylu každý, kdo by se domníval, že také politická váha takového typu žurnálu je úměrna rozšířenosti tohoto tisku. Máme pro to několik dokladů. „Večerní České Slovo“ dosáhlo nákladu několika statisíců. Je to šestáková záplava listu, který se nápadně odvrátil od své, kdysi tak nízké, morální úrovně a stává se slušnějším měšťáckým listem. Při jeho finanční dotaci je možné, aby měl takovou rozmanitost a vybavenost zpravodajskou. Jeho politický vliv? Snad je trochu v Praze, ale na venkově se čte jako laciný list a na veřejné mínění politické skoro nepůsobí. Všude, kde byly v poslední době obecní volby, čte se tento večerník v počtu

Citát.

Kdo zakládá noviny,
jen ať není nevinný!
Vraz spíš něco do tlamy
americké reklamy,
než by ses dílel s programy.

skoro vyšším, než bylo odevzdáno hlasů straně, v její sféře vychází. Vyhovuje totiž vkusu průměrného indiferentního člověka, který je politicky unaven. Z toho plyne jedna velmi cenná poučka. Katolické hnutí nemůže mít listy, které by „večerníkovsky“ zpracovávaly události, protože nemohou „držet krok“ s možnostmi nekatolických listů a zachovávat neutrální náter. Napodobují-li však přes to tyto neosvědčivší se vzory tím, že zneklidňují zorničky svých čtenářů přehnanými typy písem, pak je to velmi odvážný pokus, v jehož výsledek nelze doufat. Poslání kato-

lického listu je: obranné, výchovné a informativní. Kde jinde má nalézt katolická kultura svůj odlesk, než v katolických listech? Kolik místa se jí věnuje? Chybí nám dnes dobrý katolický list, který by měl pevnou linii, něco, čím byly první ročníky „Lidových Listů“, dokud vycházely z pevného tvůrčího vedení Fr. Světlíka a zachovávaly jeho tradici. Dnes s dokonalostí technickou nastalo vnitřní umírání. Katolický tisk musí zachováti určitá minima, musí zachovávat svůj vlastní *raison d'être*, jinak se stane nejen bezvlivným, ale i zbytečným. J. M.

Z r c a d l o

P. Vydra o moderních Husitech. Zdaž, nábožní křesťané, již nyního času toto vznešené místo nepřátel a protivníků jest zbaveno? Není-li víc na světě takových lidí, kteří by jako tenkrát řeholníkům a mnichům holencův, zakuklených modráčkův, pletichářův církve a ďáblův nábožných nadávali? Kterí by rádi chtěli kláštery vykořeniti, vyplemeniti, ohněm a sírou s nebe zkaziti? Bohužel! rovně tak smýšlejí, mluvějí a činí netoliko nekatolíci, ale i povrchní katolíci křesťané. Vesměs jim duchovní stav, obzvláště pak mnišský se zošklivil. Již záhy křehcí jonáckové takovému zdání, nechci říci od koho a z jakých knih, se učí Medle, co jest toho příčina? Závist, neznalost řádu řeholního, pak zlost: Ó, pěkné příčiny pro křesťana! (Sbírka 110—11.)

Radikální hnutí a jeho představitelé. „Ke třem skupinám radikálních hnutí: trosečníkům života, idealistům a mládeži, druzí se pak masa běženců, která se rekrutuje ze všech zatrpklých nespo-kojenců, kteří chtějí dáti svému vnitřnímu smýšlení nejostřejší výraz tím, že se připojují k radikálním stranám a vykonávají bezohlednou kritiku skutečných nebo domnělých nepřítelů. Stává se mnohdy, že i docela starší lidé, kterým už zvolna život pod rukama prchá, upoutávají se ještě posledním nadšením svého srdce k naději, že vítězství radikalismu přinese i jim ztracené štěstí a po případě jmění, kterého pozbyli. Ke všem uvedeným skupinám přicházejí na konec ještě také četní lidé, kteří mají povahu a smýšlení asi takové, jaké mívají někdejší lancknechtí, kteří se nabídnou každému, od něhož očekávají nějaký prospěch a kteří také často přecházejí z jednoho extrémního tábora do druhého.“ P. Max Pribilla S. J.: Psychologie radikalismu.

Podstata barokní myšlenky. „Baroko byla dobová vlna menší síly než středověk, to nám musí postačit. Ale byl to čas stejné skladebně naladěný. Netrpěl lenivostí a roztržitostí v životě. Budoval podle řádu a práva, budoval vzhůru k abstraktní myšlence nejen v umění, nýbrž i v sociálním životě, od nové byrokracie až po „svaté extravaganty“, abychom mluvili slovy Ribadaneirovými; všichni jeho občané žili ze stejné společenské myšlenky, která sub specie aeternitatis tvořila hodnoty pozemské.“

B. Chudoba: Počátky barokní myšlenky.

Český intelekt. „Český intelekt není jen eklektickým dílem a mechanickým výsledkem všeobecné světové revoluce. Je v něm něco specificky českého; něco, co dává naději na intelektuální hegemonii českou, ne-li v celém světě, tož aspoň v Evropě. V jeho řádu a bezpečnosti by se nechalo objevit risiko určité hrdinské tragiky; je v něm určitý prastarý základ hazardní energie a svěžestí, která přetrvává katastrofy a v dobách největší tísně chrání ho lehkou večerní pouliční mentalitou, která snáší vše ochotně a poddajně, chápajíc, že nutno je žít i že úzkost je chorobným zbytkem přestálých otrav. Na tomto základě je vybudována mo-

hutná česká dějinná synagoga, na jejímž vrcholu stojí člověk, kdysi poražený tvůrce věže babylonské, nyní její dovršitel, osvo-bozený a vítězný.“ Jaroslav Durych: Česká intelektualita.

Nevědomost o katolické víře je do nebe volající. „Mnoho vzdělaných lidí jeví velký zájem o náboženské zvyky a obyčeje ostrovanů Fidžijských a Tibeťanů, o katolické církvi však je i u mužů vážnějších nevědomost přímo do nebe volající. A neběží tu přece o zřízení, které trvá ode dneška neb od včerejška a které je udržováno nějakou sektou neb několika bláznů a pedanty. Nikoliv! Zřízení to je matkou naší kultury, po mnoho století naplňovalo nadšením největší vele duchy a dodnes řadí k upřímným vyznavačům čestné, vážné a zkušené muže i ženy ze všech národů. Svými duchovními řády koná dosud doma i v cizině divy sebeobětavosti, které jí veřejně i potají závidí všichni, kdož jsou mimo ni.“

Prof. dr. Fr. W. Foerster.

Manželství a náboženství. „Manželství jest u pranarodů v nejužším spojení s náboženstvím. Celá řada pranarodů připisuje zavedení manželství, nebo aspoň zákony a předpisy práva manželského přímo největší bytosti. Náboženství jest nejsilnějším strážcem manželské mravnosti. U národů, které si zachovaly živé a čisté náboženství, jsou i manželské poměry na podivuhodné úrovni. Kde náboženství upadá, upadá i mravnost a s ní i poměry manželské. Úzké spojení manželství s náboženstvím na stupni praukultury opravňuje k závěru, že manželství je i podle práva přirozeného věcí posvátnou.“

Dr. Josef Matzke: „Manželství v pravěku.“

Nic není veliké, co není mravné. „Kritiku musí pronikati vědomí, že esthetika bez morálky aspoň filosofické, přirozené, je kusá. Je tedy zloha nesprávně říkati: báseň taťo jest básnickým vele-dílem, ale jest nemravná. Nic, v žádném oboru, není prostě veliké, co jest nemravné. A když ostatně jest báseň nezávadná, platí úsudek: cenná báseň tam a tam je špatná. Ona obojetná metoda právě zavinila, že i rozumové posuzování „malé zloděje větší, velké propouští“, t. j., že kritika se pozastavuje nad všemi, které daleko nejsou tak zhoubné jako soustavné znemravňování skrze umění.“

Dr. P. Vychodil: Básnictví a mravouka.

Apoštol bez vnitřního života. „Jediné slovo jej charakterisuje: Jestliže snad ještě vlažným není, tak se jím neodvratně stane. Býti vlažným, a to ne v pocitu ani ze slabosti, nýbrž vůli, znamená spolčiti se s roztržitostí a nedbalostí, k nimž ze zvyku svolujeme nebo jichž nepřemáháme, spolčiti se dobrovolným všedním hříchem znamená zároveň vzíti duši jistotu věčné spásy, připravovati, ano přivéstí dokonce i k těžkému hříchu.“

J. B. Chautard OCR.: Duše veškerého apoštolátu.

Ž i v o t n á b o ž e n s k ý

II. liturgický týden konal se v Praze v Emauzích ve dnech 20.—23. listopadu. Thematem přednášek byly svátosti a promluvilí tito řečníci: J. M. opat Vykoukal, Dr. Foltynovský, P. Dittl, Dr. Burýšek, Dr. Toman, P. Klement, P. Stříž, Dr. Beran, Dr. Večeřa, Dr. Fuchs, Dr. Schubert, Dr. Perlík a prof. Zástěra. Přednášky byly velmi hodnotné, bohužel jest pro liturgické hnutí stále ještě málo pochopení. Účast zvláště z řad studentských mohla býti větší. Snad mnohé odradilo poměrně vysoké vstupné na jednotlivé přednášky, ale mohla-li býti slušná účast na večerních přednáškách, mohla býti také aspoň na odpoledních.

Přednostou odboru vojenské duchovní správy jmenován byl podplukovník duchovní P. Metoděj Kubán, který v těchto dnech byl přeložen z dosavadního svého působení z Josefova do Prahy a pověřen vedením agendy generálního superiorátu. Touto změnou nastanou snad i skutečné změny v poměru mezi duchovní správou vojenskou a jejím ordinářem.

Náboženská statistika Německa. Podle nedávno uveřejněné úřední statistiky jest v německé říši 65,218,461 obyvatel. Z toho připadá na protestanty 40,865,151, na katolíky 21,172,087 a na židy

499,682. 2,437,053 obyvatelé nehlásí se k žádnému náboženství. V procentech připadá z celkového počtu obyvatel: na protestanty 62,7 procent, na katolíky 32,5 procent a na židy 0,8 procent. Města, kde jest největší počet židů, jsou Berlín s 3,8 procent a Frankfurt n. Moh. s 4,7 procent židů.

Za obrácení Izraele. Pronásledování Židů v Německu potvrdilo velikou tragedii národa izraelského a nám ukázalo, že kletba s národa vyvoleného nebyla ještě sňata. Znovu bloudí Ahasverové světem, aby se naplnilo Dismo. I mnozí dobří katolíci radují se z tohoto pronásledování židovského, připomínajíce, že i tento národ byl zahrnut v Oběti Vykoupení a že skrze něho přišla Spása světa. Křesťanům patří odpouštění a je-li kdo v utrpení — pomáhati mu. Pomáhejme i trpícímu Izraeli modlitbou za jeho obrácení. Staňte se členy „Arcibratrstva modlitby za obrácení Izraele“, o němž informace podá a přihlášky do něho přijímá Dr. Frant. Výborný, kaplan u P. Marie před Týnem, Praha I., Staroměstské nám.

Ofensiva socialistických bezvěreckých učitelů v Mexiku proti Církvi. Na nedávném desátém kongrese rudého proletářského

svazu v Mexiku bylo předneseno stanovisko 1200 socialistických bezvěreckých učitelů ke školní vyučovací metodě. V těchto čtrnácti bodech se praví: „Dosud bylo dítě obětí svých starších představených: kleru, rodičů a učitelů. Rudý odborový svaz kreslí ohnivou stopou širokou cestu budoucnosti. Poslechněte jej a následujte. Socialism neprovádí násilí, zastupuje svobodu a chce, aby byl milován. Státní učitelé mají se přidružit k hrdinům polí a továren, abv úplně vymýtili příživnické třídy: klerus, buržoasii, inteligenci. Protože však toto učitelstvo není dosud osvícené a z části propadlo omylům, budou dělníci na zvědách, zda dbají na provedení socialistických nauk. Protože vedle toho je ještě jiný výchovný útvar: klerus a rodina, které pracují proti dílu novosocialismu, přejde dítě v pěti letech do majetku obce. Všichni žáci budou jeden den v týdnu internováni v továrnách, jiný den budou poslání na venkov, aby poznali svůj budoucí způsob života. Aby se u dětí vymýtil rodinný duch, musí jim být dáno zřetelně na vědomí, že nejsou povinni láskou a úctou těm, kteří se domnívají, že přinesli oběť, darující jim život. To nebyla oběť, to byl jen požitek. Všechna zla, která lidstvo postihují, přicházejí od kleru, který pracuje na vykořisťování dělníků a sedláků, protože jim ve všem hrozí ztrátou věčnosti. Papež a biskupové jsou nebezpeční plazové, kteří musí zmizet. Bůh neexistuje, náboženství je mytys, bible lež. Pryč s bludnými naukami, buržoa a lži-universitami! pryč s idoly, t. j. s rodiči a jinými „úctyhodnými“ osobami. Pryč s Bohem a učiteli.“ — Mexiko je označováno za reakcionářskou zemi. Přechtete-li si toto svolání, tak to lze potvrdit. A to zásluhou socialismu. Ti učitelští señores se sombros zaspali několik desetiletí! Duševní zaostalost mexického pokroku je více než kožená.

Výročí Abrahama od sv. Kláry. 1. prosince je tomu 225 let od úmrtí slavného vídeňského kazatele Abrahama a Sancta Clara (vl. Johann Ulrich Megerle). Narodil se roku 1649, jako osmé dítě svobodníka a hostinského v Kreenheinstetten, v dnešním Bádenskú. Školní vzdělání nabyl u jesuitů v Ingolštátě a u benedikťinů v Solnohradě. R. 1662 stal se bosým Augustiniánem v Maria-Brunn u Vídně. Pro hrozící válečné nebezpečí od Turků studoval bohosloví a filosofii v Praze, pak v Italii, r. 1665 vrátil se do Vídně, kde byl o tři léta později vysvěcen na kněze, r. 1670 byl poutním kazatelem v Taxu u Aušpurku, dva roky nato nedělním kazatelem ve Vídni, r. 1677 podpřevorem a císařským kazatelem. Jako duchovní spisovatel začal svou dráhu r. 1679, kdy napsal pod dojmem hrozného moru „Merks, Wien!“ (Pamatuj, Vídní!). Pak

byl 3 roky převorem ve Vídni. Pak přišel do Štýrského Hradce, kde plamenně kázal proti Turkům. V r. 1686 dostal se po prvé do Říma úředně, pak se stal hned převorem v Štýrském Hradci, za tři léta byl po druhé v Římě, kde byl pověřen vedením česko-německé řádové provincie. V řádových funkcích se pak střídá až do své smrti. Jeho kázání, koncipovaná s velkou erudicí a obrazovností, s nevšedními šlehy sarkasmu a humorem, dočkala se několika vydání. Jsou psána německy nebo latinsky. Loni vydala revue „Na Hlubinu“ český překlad jeho kázání o sv. Václavu, „slavném a statečném hrdinovi, jehož památku každoročně slaví vzácný český národ“. Starší kazatelé užívali hojně materiálu nashromážděného tímto apoštolem Vídně.

Jesuita Max Pribilla dožil se 60 let. Známý spisovatel a spolupracovník revue „Stimmen der Zeit“ P. Max Pribilla S. J. dožil se 22. listopadu šedesátky. Do války byl profesorem etiky na velkém řádovém učilišti pro Německo ve Valkenburgu, za války byl vojenským duchovním na západní frontě. Po válce přišel do Mnichova, kde žije jako stálý spolupracovník „Stimmen der Zeit“ a osvědčený spisovatel. Měli jsme v „Životě“ 15. října r. 1932 překlad jeho studie „Psychologie radikalismu“. V Zrcadle otiskujeme z ní jeden výstižný citát. Pribilla narodil se v Kolíně nad Rýnem a po 3letém studiu práv vstoupil k jesuitům na podzim 1897. Má jako spisovatel mezinárodní pověst.

1300. výročí smrti sv. Modesta. 16. prosince svěť Církev svátek jerusalemského patriarchy Modesta, opata od sv. Teodora, který v r. 634 zemřel v Jerusalemě, zasloužil se o posvátná místa. Po zpusošení svatého hrobu, Sionu i staveb chrámových na hoře Olivetské Peršany, restauroval sv. Modest, jako zástupce a pak nástupce v exilu žijícího patriarchy jerusalemského Zachariáše, všechny stavby a zachoval nám přesnou polohu posvátných míst. Zachovalo se také několik světcových kázání.

Exercicie ve Stojanově v zimním období 1934—1935: Prosinec: 6.—10. pracovnice v ženských spolcích, 10.—14. jinoši — pracovníci ve spolcích, 17.—21. jinoši. (Upozorňujeme jinochy, aby neodkládali exercicie na jaro, jelikož jaro jest zadáno jiným stavům!) Ledén: 2.—6. dělnice, 8.—12. dělníci z Hodonínska, 15. až 19. muži, 22.—26. muži. Únor: 4.—8. dívky, jež konají exercicie po prvé, 11.—15. dívky, 18.—22. absolventi hospodářských škol. Poplatek Kč 60.—. Přihlášky zasílejte aspoň 3 dny před začátkem Papežské koleji T. J. na Velehradě.

Ž i v o t k u l t u r n í

Slovenský spisovatel Janko Jesenský šedesátníkem. Slovenský zemský vicepresident Ján Jesenský dožívá se 30. prosince šedesátky. Narodil se v Turčianském sv. Martině, po středoškolských studiích věnoval se právům a stal se advokátem v Bánovcích, jímž byl až do světové války. Byl v Rusku zajat, stal se legionářem, pracoval ve Svazu čsl. spolků v Rusku a byl konečně druhým místopředsedou Odbočky Národní rady na Rusi. Po převratě byl dvakrát županem, zůstal v administrativě a je nyní zemským místopředsedou v Bratislavě. Je v prvé řadě básníkem a méně prozaistou. Jesenský, rodově zemanský šlechtic, je básník jemně, salonní společností, básník milostný, lehký melancholik a ironik. Tak jej charakterizuje v antologii Frýdecký, podotýkáje, že se hlásí okázale ke staré tradici puškinské. To lze říci o prvé sbírce Verše (1905), v dalších pracích se ozývají již národní a sociální motivy. Jeho poesie za války nesla útočný a národně ryzí charakter. Měla pro posilu a sebevědomí legionářů velký význam. Malá ukázka:

„Prašť tou čiapkou, sobleč háby.
Také háby nosia rabi.
Keď ten bil'ag o zem hodíš,
z väzenia sa vyslobodíš,
budeš vol'ný, jak vták v stráni
a nie baran čislovaný,
So stužtičkou zapletenou,
bielo, modro a červenou,
zapletenou na furažke
vypomstíme viny ťažké!“

Verše, které z Jesenského udělaly pěvce národního odboje, vyšly po prvé v Petrohradě r. 1917 ve sbírce „Zo zajetia“, pak 1918 v USA. a r. 1919 v Turč. sv. Martině. Poslední sbírka z r. 1932 „Po búrkach“ projevuje uklidnění po válečných útrapách. Sem a tam zabloudila do veršů ironie. Předválečná jeho poesie vyšla soubořně ve dvou svazcích. Próza Jesenského je reprezentována společenskými novelami. Mäs—

Hrst francouzských katolických literárních výročí. Abbé Louis Venard, prof. na škole sv. Mořice ve Vienne, dožívá se 13. prosince šedesátky. Je spolupracovníkem Revue apologétique a slovníku bohovědného a biblického. — Řadu padesátníků rozmnožil profesor Gregoriana jesuita P. Charles Boyer, narozený 4. pro-

since 1884 v Pradelles. Knězem se stal až ve 32 letech v r. 1916. Je doktorem filosofie a členem římské Akademie sv. Tomáše. Před svým vysvěcením byl profesorem filosofie v Sarlat a pak na semináři misijním ve Valsu. Nyní přednáší theologické disciplíny na Gregorianu v Římě. Hlavní jeho práce jsou z křesťanské filosofie a morálky. — Jiný jesuita, kolega předešlého v profesorském úřadě na Gregorianu, P. René Arnou, dožívá se padesátky 17. prosince. Je rodilý Pařížan, profesorem bohosloví a doktorem filosofie. — Týž den slaví Abrahama profesor dějin a exegese Nového zákona na bohoslovecké fakultě v Paříži, abbé Alphonse Tricot. Má válečný kříž. Vydal velké dílo o sv. Pavlu a o Ježíši Kristu (jako spolupracovník). Chystá studii o latinsko-řeckém světě v době narození Páně. L. N.

Vliv tomismu na soudobé umění ve Francii. V Praze vystavuje pařížský český malíř Otakar Kubín (Coubine) a při té příležitosti byla na něho vznesena otázka: „Cizina nebo lépe: my jsme zvyklí vidět ve francouzském umění hybnou páku uměleckého vývoje vůbec a ve Francii onu zemi, z níž vždycky vycházely výtvarnické avantgardy a revoluce.“ Kubín na to odpověděl zástupci Světloru: „To však neznám, že by tyto avantgardy a revoluce nemohly být způsobeny pouhým novým naplňováním zásady vyrovnanosti a úměrnosti. Máte-li na mysli Picassa nebo Chagalla, jsou to oba cizinci a o Francouzi Bracqovi se v jeho vlasti říká, že je malířským výkladem ke Kantově filosofii. Je tím míněno asi tolik, že není umělcem pravého francouzského ducha a že Kantova filosofie je považována za základ všeho výstředního a všeho uměleckého zmatku. Proti Kantovi se klade sv. Tomáš, jeho učení o úměrnosti a aristotelické vyrovnanosti a jím se řídí nejen umění, ale celá dnešní francouzská kultura.“

Změny adres

oznamte ihned

administraci „Života“.

P. Antonín Koniáš v očích Vydrových. Nemohuť dosti nad tím obdiviti, kterak mnozí učení a rozsaňní spisovatelé českých příběhů neustále na onoho nábožného a učeného muže Koniáše sočítí mohou? Že by českou řeč pobráním a spálením mnohých kněh byl zlehčil, odkud Čechové málo mají, z čeho by se ušlechtilé češtině učiti mohli. Ach, kýžby ani na okamžení takovým jedovatým písmům byl neodpustil, z kterých pokradených tolik duší bylo zavedeno. (Připomíná příběh z hradecké koleje, kde topič ukradl knihy do pece určené, dal svým příbuzným a ti při prohlášení tolerance s odvoláním na to vystoupili z Církve.) Ne on, ne ostatní Tovaryšové P. Ježíše k snížení a opovržení jazyk český přivedli, ale sami svěští nesmyslní Čechové, ani Boha se spustivše cizího náboženství svých vyobcovaných od Ferdynanda II. císaře a krále předkův se přidržíce z českých kněh nevíru, a jini za svou mateřskou řeč se stydíce, z německých a francouzských nemravností a bezbožností se učiti osmělili. Dejme však tomu, že mnoho ozdobnou češtinou sepsaných kněh, kacířstvím zapáchajících, od Koniáše a jiných jeho spolutovaryšů (jak pravda jest) zhubeno bylo; zdaliž ale jiných nábožných a výborně česky složených jim nevyhradili? (Svazek kázání Svátečních 1799. — XIV. str.)

Smetáček Ferdinanda Peroutky. V časopise prorokujícím přítomnost zase jednou promluvil Pythie. Nevšimli bychom si povídání onoho muže z doby kamenné, ani nechceme volati k pořádku jeho pana šéfa. Chtěli bychom však zaklepati na vrata Černinského paláce a upozorniti příslušného šéfa tiskové služby na nebezpečí, které by vzniklo, kdyby se kdesi zneužilo blábolení tohoto nemluvněte. V zájmu české říše právě nyní zajisté není, aby nějaký školáček vykřikoval otrěpaná hesla proti Církvi, chce-li snad přijíti ke svému žoldu politického toreadora. Ty tam jsou doby, kdy přátelé „pokroku“ v širokých kloboucích a se šedivými bradami až po pás aspoň někde něco platili. Dnes snad ještě v cowboyském Mexiku sněmovna nadchne se hulvátstvím světloňošů „pokroku“ a schvaluje věšení svých občanů proto, že jsou katolíckými kněžími. Ani Alžběta Anglická nepopravovala katolíky, ale — velezrádce. Proto rozumíme, že žádný slušný novinář neschválil (pokud víme) tyto „mravy“ zlodějí stád a podobných veličin. Sní-li snad smetáček z peroutky o nějakém takovém žertíku, tož ať si laskavě uvědomí (může-li si uvědomiti), že každá hůl má dva konce. Nadto ať se uctivě zeptá pana šéfa, co se dělá se smetáčkem, když jsme jím vysmějili všechny kouty. Ať pak nebledne a netřesou se mu hrdinná lýtka ze strachu, že známe své Papežheimské, jež v zájmu naší vlasti třeba učiniti neškodnými. Neboť ani plnokrevný Indián nepotyká se se ženou, natož s neutrem. Dictum. — Tím nikterak nebojujeme v cizích službách, ponechávajíc věci cizí zcela stranou. Bka.

Střípky. O tom novém československém romantismu píše výstižně v „L. N.“ prof. B. Haluzický: „... přijde na Slovensko některý z těch českých nových romantiků, a protože jeho snahou i cílem je získati si sympatie nacionalistického Slovenska, přestřeluje v těch sympatiích tak, že konec konců nevěří ani ti, jimž jeho slova lásky a obdivu platila, protože se ukázala plytkost jeho vědomostí o Slovensku.“ — Cena lidské práce stále klesá. Vidíte to ve všedních případech, ale nejmarkantnější v této tabulce: V Hollywoodě je zvláštní tarif pro vystoupení zvířat za jeden filmovací den. Majitel žirafy dostane 500 dolarů, nosorožce 350, slona 275, gorily 200, lva 100, hada 75 a klokana 25 dolarů. Lidský statista může zvětšit závidět. Dostane za den jen 10 dolarů. — V době, kdy Jugoslavie pochovávala svého velkého krále, narodila se jednomu učitelu v Hlučínku dvojčata, kluci. Rodiče, místo aby poděkovali Pánu Bohu, že mají zdravé děti, chtějí dát děti pokřtít jmény Alexander a Petr a požádali jugoslávského krále-hocha Petra II. o křtmořství. Sensace i za cenu banálnosti. Samozřejmě dali se s děcký fotografovat, dostali se skoro do všech novin jako doklad naprostého nevkusy. To už kdysi si dal Vrba záležet na reklamě a své dva kluky pojmenoval Jan Hus a Tomáš Masaryk a dostal od presidenta křmořský dárek na požádání — zlaté hodinky. — Orgán trvale naondulované generace odmítá podezření, že v něm piší staří političtí makléři a otiskuje na první straně insertik, že v listě „mluví mladí k mladým“. Obrátíte-li list, najdete na třetí straně dlouhý článek bývalého tajemníka strany v p e n s i o jakési vědecké metodě. Při bližším prohlédnutí máte dojem, že je to odněkud opsané. Aspoň existuje kniha, ve které je o tomto námětu psáno — doslova. — V „Zisku“ čteme sdělení v poradně: „Za pokus to stojí. Ještě nikomu vlasy po Sorele neslezly, a pak, když žádné nemáte — nemůžete stejně nic ztratit.“ Nebo: „Proč nekoupila jste si uhlí v L. J.? Tam mají výhrevné uhlí, ale dávají peníze za takový šmejd, jak píšete, a ještě nekatolícké firmě, to je opravdu hřích.“ Doporučujeme tento list, má velmi humorné poradny o lákání švábů pod hadr a jiné svitořiny. Hodí se číst v zimě při černé hodince. — Příští rok ochabnou asi branné slavnosti, aspoň tam, kde chci zneužívali k lacinému opatření vojenské hudby na tancovačkách. MNO. vydalo nařízení, že vojenská hudba může jen v ojedinělých případech hrát zdarma. Jinak platí pro ni všechny podmínky dle ceníku civilních hudeb. — Pokrokoví kantoři se nezměnili. Udávali a denuncují. Dva jimi obsluhované žurnály vrhly se na odborného učitele A. Krejčíře ze Slavkova, dobrého katolíka, známého odborníka a osobně velmi sympatického vychovatele, proto, že je v ternu na školního inspektora na Slovákku. Denuncují, že psal několik článků, kritizujících mnohé úřední školské předpisy a zaobaleně naznačují, že by mu asi nesouhlas dělál obtíže ve funkci a aby mu bylo ulehčeno ve svědomí — nejmenovanými. To zasluhuje pranýřovati veřejně. V denním tisku na to zapomněli, děláme to aspoň zde.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Don A. Cojazzi: „Pier Giorgio Frassati“ (Život vítězného mládí). Olomoucká edice „Krystal“ vydala v překladu kan. Dr. Kuláče skvělou knihu Cojazziho o životě Petra Jiřího Frassatiho, jež současně také vyšla v slovenském překladě. Italský originál knihy vyšel již v několika vydáních a překlady jeho jsou již téměř ve všech světových řečech. Lze s povděkem kvitovati, že kniha byla učiněna přístupnou i nám, naší mládeži a studentům. Ti právě měli by knihu Cojazziho učiniti svou denní četbou a učebnicí života. Vždyť jest to životopis jednoho z nich, mladého studenta italského, který po plném životě mládí umírá předčasně ve svých 24 letech, krátce před dokončením svých studií. Kniha však jest poučením i pro všechny ostatní intelektuály, kteří naučí se z tohoto životopisu hledati jen pravdu a plnost života, pro katolícké rodiče, kteří najdou zde mnoho poučného pro výchovu svých dětí. Nemohla býti šťastnější vyjádřena charakteristika knihy, než oním podtitulem — Život vítězného mládí. Vždyť Pier Giorgio Frassati žil jako jeden z nás, jeho mládí — sice bezstarostné, jako dítěte bohatých rodičů, ale plné těch dětských roztomilostí i nevinných uličnictví, plný ruchu a touhy po změně, byl celý prodchnut již od útlého mládí opravdovým uvědoměním náboženským a důvěrným vztahem k Bohu. A sledujete-li jeho studentský život, tak pestrý a rozmanitý, neustále narážíte na silnou a účinnou víru, jež doprovází všechny skutky mladého studenta. Při tom není zde žádného afektu, žádné pózy, vše jest tak přirozené a samozřejmé, že při čte-

ní životopisu se každou chvíli zamýšlíte, že i vy jste se jednou či vícekrát s ním setkali. Konání skutků křesťanského milosrdenství, stejně jako vzorné plnění náboženských povinností a stejně jako jeho boje za práva katolícké mládeže italské, když ještě v roce 1921 při svém sjezdu v Římě i jinde musila v pravém slova smyslu i na ulicích bojovati se svými nepřáteli socialistickými i fašistickými, to vše jest tak přirozené a při tom strhující, že tyto drobné příhody i všedního života vyrůstají v opravdový román. A čtete dále knihu, v níž střídají se kapitoly, líčící plnost duchovního života Frassatiho, s kapitolami, v nichž popisovány jsou jeho studentské záliby k cestování, sportu a prožívající se ním příhody a nebezpečí horolezeckých tur, spjete s ním k výšinám. — Kniha zasloužila by si co největšího rozšíření, což bude nejlepším uznaním všem, kdož se o její české vydání zasloužili. —ff

Moderní věda a náboženství.

Dr. Josef Vrchovecký: Věda a víra podle vynikajících přírodopysců. Nákl. Matice cyrilomet. v Olomouci. Cena Kč 6.50. Moderní lidstvo ovládá a zároveň otravuje trojí velmoc: moderní stát, moderní kapitalism a moderní věda. Téměř v jednu hodinu dějinnou povstaly, úzce jsou na sebe odkázány a — co jedna raní, dobíje, druhá a třetí... Moderní věda pak (abychom se na ni obmezili) je v podstatě věda přírodní, při čemž ovšem třeba činiti rozdíly mezi státem a státníky, mezi kapitálem

jako systémem a kapitalisty, a konečně i — mezi vědou a vědatory. Co těch posledních se týče, je známo, že až snad po Darwinu právě ti nejvýznačnější mezi nimi, ti zakladatelé věd přírodních byli lidé pozitivně a křesťanský věřící, kdežto věda, ta moderní věda přírodní od svého prvního počátku byla (jako moderní stát a jemu korelativní moderní kapitál) odvrácena od Boha, obrácena k hmotě, materialistická až (v době naší) mechanistická. Bylo třeba toto podotknouti, když kniha Dr. Vrchoveckého má nápis „věda a víra“, avšak stále mluví o vědci ch a víře. Byl jsem tedy velmi zvědav na tu knihu, neposledně i proto, že mi jeho práce dřívější (pokud se na ně pamatuji) imponovaly znalostí filosofie křesťanské a i u nás ne právě obyčejnou obeznaností s otázkami moderními. Nuž, jak se splnily mé naděje? Kniha jistě zaslouhá a pro kněze v duchovní správě velmi dobře upotřebitelná. Nemůže žádný kněz těch šest, sedm korunek lépe vynaložiti, než za takovou knihu. A přece něco jí schází, přece jsem jí odložil ne zcela spokojen. Kniha dovolávající se pramenů z počátku tohoto století a z počátku let dvacátých je přece kniha — zastaralá! Právě ve vědách přírodních prožíváme chvíli nejvyšší dějinnou, jaké nebylo od dob Koperníkových, Galileových, Newtonových. Základy hvězdnatého nebe to byly, které ohromily člověka kdysi, že zapomněl na Boha a viděl jen hmotu. Základy téměř nedostupných tajemství atomů to jsou, které učinily v době nejnovější, že věda přírodní přímo zamítá hmotu a přiznává se k světovému organismu,

vyrábí tyto známé tuky:
SANA
 čajový margarín
A X A
 stolní margarín
POLARIN
 100% pokrmový tuk a jemné šmolce

SANA
 SANA
 SANA
 SANA
 SANA
 SANA
 SANA

k životu, nepřímě — k zákonodárci Bohu. „The resultat is to reduce modern physics to a sort of mystic chant — výsledek (moderního badání přírodního) jest, že znovu nás vede k vyšší mystice (over an unintelligible univers)... A právě tento mystický výsledek pozorování, teorie i praxe, je nejnovější posice vědy v životě moderním i ve filosofii převážně vědecké... Filosofie obrací se k zázraku — philosophy begins in wonder.“ Tak jeden z nejpřednějších hlasů ve vědě moderní a přírodní, A. N. Whitehead (Nature and Life, Cambridge 1934). Co včera ještě bylo ve vědách (i v ostatním životě) pokrokem, je dnes už zastaralostí, a co včera bylo tmařstvím, je dnes (aspoň na nejvyšších vrcholcích vědy) pokrokem (Berdajev, Das neue Mittelalter, Darmstadt 1927). A toto, ten principiální obrát ve vědách moderních, jest, na co autor neměl zapomínati, když už jednou si obral téma tolik záslužné: věda a víra. Na jeho domluvu dodávám, že ovšem i téma nesmírně těžké. Aby byl odborníkem ve filosofii (i té moderní) i ve vědách přírodních, kdo se té práce podjímá. A takoví budou vždycky a všude rari nantes in gurgite vasto. Naše katolické ústavy (Bubeneč, Kroměříž, s těmi výtečně vzdělanými kněžskými nadšenci), by nám jich snad mohly poskytnouti.

Dr. F. X. Novák.

Pro školní knihovny:

Postupy kreslení pro 4. a 5. školní rok podle metody Strnad-Zinsmeisterovy v souboru žákovských prací vybraných sekcí pro výzkum kreslení, podle nových osnov vydala Grafická Unie. Cena svazku se 40 výkresů 16.— Kč. — V tomtéž nakladatelství vyšel druhý a třetí sešit díla Šestákové a spoluautorů: Kreslení pro obecné školy (střední stupeň). V každém sešitě je 20 výkresů normalizovaného formátu a dvoulíst s vysvětlujícím textem. Cena sešitu 15.— Kč. Výbornou příručkou je Rýsování od Brychty-Schmidta a Šturma pro 1. až 4. třídu

měšť. škol, obsahující 50 rysů v plošném zmenšení na polovinu a radící k výcviku v řešení technických úkolů zobrazovacích. — K pracovní učebnici „Uč se sám!“ od Oldřicha Horáka vyšly právě Testy, obsahující 20 listů určených výslovně ke zjišťování vědomostí (ne ke klasifikaci). Vydala Unie v Praze. — V „Dědictví Komenského“ vyšly tři dobré knížky pro mládež: Výrováci od Robla, Příhody školáčka Vojtíka od Klábana a Junáckou stezkou od E. Štorcha. Námetky jsou vesměs z dětského života současného nebo minulého. — Dokonalou pomůckou, nezbytnou v každé škole i místní školní radě, v osvětových spolicích a pod. je Příručka školské a osvětové správy, vydaná Státním nakladatelstvím v Praze a pořízená za redakce dr. Plachty a dr. Havelky. Cena 330.— Kč za nevazbaný výt. — Tamtéž vyšla ilustrovaná brožura Štechova: Procházkou Moderní galerií. — Vlastivědné časopisy pro národní školy (U nás, Náš domov, Naše vlast) zůstávají v dějepisných článkách na úrovni neschválených příruček a podávají obrázky z našich dějin v obvyklém předpekařovském pojetí. Vydává Grafická Unie stejně jako Občanskou nauku a výchovu v sešitech (pro střední a vyšší stupeň) a časopis Po práci pro učňovský dorost. — Pro střední školy vydala Grafická Unie cvičebnici zpěvu Smetanův odkaz s intonací podle tonální metody od V. Vasyky a Fraseologii nepravdivých francouzských sloves od V. Štveráka. — Red. dr. Novák napsal pro vyšší třídy reálek Všeobecný dějepis, obsahující starý a střední věk do konce třináctého století. Látka je shrnována v pěkné a přehledné celky a doprovázena obrázků. Váz. za 23,40 Kč. Nákladem Graf. Unie. — Prof. R. Šmika vydal II. díl Přírodopisného praktika, obsahující pojednání o mikroskopické technice a pak vlastní praktikum botanické i zoologické. Cena vzorně vypravené knihy váz. 24.— Kč. — Pro obchodní akademie vydal ing. J. Fuksa knihu Technika zahraničního obchodu. Obsahuje 55 obrázků, 177 formulářů v textu a 11 příloh o 8 listech. Ná-

kladem Unie za 24.— Kč neváz. Všechny uvedené příručky doporučujeme.

Cvič. uč. K. Hroch.

Svoradov. Pospolitého života katolické slovenské akademické mládeže v Bratislavě, jaký je soustředěn v krásné, reprezentativní koleji „Svoradov“, dovede vtisknouti aspoň části studentstva ráz uvědomělého, silného katolického života, jakým mají býti prodchnuty katolické vysokoškolské komunity. Odleskem tohoto ducha je revue „Svoradov“, která vstoupila již do 4. ročníku a těší se, díky své vysoké úrovni, velké oblibě. Vnější stránka časopisu je velmi dobře vybavena. Velký formát, dobrý papír, působivá obálka s Děvinem, jako centrem cyrilometodějské myšlenky, a chrámovým oknem s obrazy sv. věrozvěstů. Z obsahu 1. čísla: Prof. dr. Ďurček: Životné hodnoty katolicizmu, prof. dr. Faith: Večný radikalizmus, prof. Škyček: Moderný človek a tomizmus, prof. dr. Špez: Kresťan a príroda, prof. dr. Contardo Ferrini: Hľad po Neko-nečnom (překl.), Erček: Otazník (beletrie), poznámky. Na výsost cenné, že ke každému číslu přikládán je arch „Dějiny Církve“ od dra Filkorna, který dostávají odběratelé zdarma. Je to podíl „Spolku kolégia sv. Svorada v Bratislavě“, roční příspěvek Kč 20.—. Za to dostávají členové časopis (osmkrát ročně), zmíněný podíl, celkem 256 stran (I. díl Dějin) a za sníženou cenu překlad Cojazziho „Hrdina všedního dne“ (za Kč 6.—), který již vyšel v dobré jazykové i technické úpravě, o něco zkrácenější než originál nebo český úplný překlad. Jisté své hluboké poslání splní. Členové dostanou také za Kč 20.— „Malý slovenský misál“ s modlitbami na všechny neděle a svátky. Naši čtenářskou obec, zvláště na Slovensku, upozorňujeme na práci Spolku kolégia sv. Svorada a doporučujeme jeho podporu co nejvřeleji. Mäs—

Nový Meško v češtině. Společenská knihtiskárna v Přerově vydala A. Horsákův překlad Ksavera Meška: Kam plujeme.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Bořivoj Benetka, Dr. Ján Sauter, Bedřich Smékal, Vilém Bitnar, Karel E. Vlček, Jan Filip, Miloš Krejza, Frant. Maria Horák, Karel Metýš, V. Schiller. — Poznámky. — Zrcadlo. — Život náboženský a kulturní. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 5. prosince 1934. Ročník XVI. Číslo

20

P. STANISLAV VYDRA.

Bořivoj Benetka.

K výročí jeho smrti 2. XII. 1804.

Umřel, ale pamět jeho kvete
Po veškeren časů běh,
Bylť jest dobrý, jakž jich málo v světě,
Člověk, pěstoun, kněz a Čech.
(Josef Jungmann.)

Těmito verši uzavírá J. Jungmann svoji Elegii na smrt Stanislava Vydry. V obsáhlé té básni líčí se celý život Vydrův, neboť jeho smrt před sto třiceti lety opravdu se dotkla srdce všech, kdož v té době opravdu byli Čechy. Dnes, kdy znovu se hledají programy pro lásku k vlasti, dnes, kdy tato láska se tak snadno ověšuje cetkami a nicotnými hesly, snad právě ono výročí smrti Vydrovy nás nutí, abychom, používše charakteristiky Jungmannovy, ukázali si, jak tento pěstoun, kněz a Čech dovedl sloučiti to vše v jedinou představu, jediný pojem: Dobrý člověk.

Obraz Vydrův jest v našich představách trochu jednostranný. Neboť byl zasazen do společného rámce nazývaného národní obrození, při čemž nejen jemu, ale i mnoha jiným bylo strpěti jisté přizpůsobování podle přání a představ těch, jimž svěreno ono dílo. Proto také podobizna, jakou nám vykreslil Jirásek, ozdobuje jí své líčení Prahy a české země XVIII. století, proto i tento portrét není tím, čím má býti obraz, vyšlý s palety umělce. Umělec není sice vázán zachytiti na plátno každé mateřské znaménko, ale dobré portrétní dílo nesmí postrádati nic, čím by se duše osoby zobrazované nemohla obzřeti v její tváři. A tuto duši, duši kněze a vděčného syna sv. Ignáce, tu duši nemohlo zachytiti pero, které v zájmu svého dobrého jména nemohlo se obíratí takovými malichernostmi. Má-li tato skromná studie aspoň něčím přispěti k dokreslení postavy P. Stanislava Vydry, nesmí ovšem pominouti věnování péče tomu, co tak šťastně Jungmann naznačil: knězi a Čechu. Na vlastence onoho t. zv. národního obrození díváme se často falešnými okuláry mámení. Odložíme-li je, mnohé stane se pochopitelnější a to, co bylo záhadami obestřeno, ukáže se ve své prosté kráse!

Stanislav Vydra byl rodákem královéhradeckým, narodiv se 13. listopadu 1741. Péči svých rodičů seznámil se už jako dítě s českými knihami, čímž dán základ k lásce, jakou vždy osvědčoval vůči své řeči mateřské. Kdybychom byli mohli nahlédnouti do jeho police na knihy, shledali bychom se se Šteyrovým Žáčkem (Výborný dobrý prostředek, jak se má dobře po česku psáti), Brusem jazyka českého od jesuity Jiřího Konstance (Lima linguae bohemicae z r. 1667), J. Fera Schola civilitatis či s Draxlerovou Brusírnou lidského jazyka a mnoha jinými, také náboženskými i zábavnými knížkami. Soukromý učitel věnoval se výchově svého svěřence s takovou pílí, že tento už v osmi letech mohl vstoupiti do gymnasia, spravovaného s obezřetnou péčí Otci Tovaryšstva. Opakovali bychom jenom vděčná slova Vydrova, nazvali-li bychom jeho učitele lidumilnými, nábožnými, klasičsky vzdělanými, výmluvnými a slova Božího v jazyku českém výtečnými hlasateli. U nich nalezl student vzor svého životního poslání. Proto zajisté ani P. rektor Mladota, ani druzí jeho učitelé nerozpakovali se vynaložiti vše, aby mohli Vydru získati pro svůj řád, tušíce dobře, že by mohl se důstojně přiřaditi k těm, kteří sloužice Bohu, sloužili také české zemi stejně nadšeně a s opravdovou láskou.

Proto už jako šestnáctiletý jinoch odjíždí za doprovodu matčina do noviciátu, který měli jesuité v Brně. Přísná péče řádová, aby členové opravdu mohli pracovati ozbrojeni jsouce důkladně potřebnými vědomostmi, ta úzkostlivá starost o vzdělání čekatelů posílá Vydru z Brna do Klatov. Zde

ELEGIE.

(Na smrt Stanislava Vydry.)

Co tak smutně, jako hrana, zvučí
Přes ty zimní roviny?
Proč ten vítr úpěnlivý hučí
Tam od Pražské doliny?

Zvuk to smrti! Vydry více není!
Zarmoucená vlast to lká,
Vydry není! Ach, to oboletění
Opětuje duše má.

Těžce, žalostivě stará vzdychá
Mátě Akademie;
Zhaslať její slávy část nelichá:
Vydra její nežije.

Otec žákům, dobrý pastýř stádu,
Vlasti žil, ne sobě sám;
Odpusť, hano, žil i svému řádu,
Bohu žil i Uměním.

Bez lichvy všem světlo učnosti
Jako slunce vzněcoval;
A kdy statkem přispět nemohl dosti,
Srdce s chudým zděloval.

Dlouho střídmost muže ocelila,
Neznal literátů mdlob;
Až předc starost sílu olomila,
Bylť mu, ach! též cílem hrob.

Neuzří víc lahodného kvítí,
Ani krásnou dennici:
Jen to vnitřní světlo jemu svítí,
V nesměšené temnici.

Již v něm jen ten božský plamen hoří,
Jímž se dějem člověky,
Ach, i ten již ukrutná smrt moří,
Ten i zhasnul na věky.

Umřel, ale pamět jeho kvete
Po veškeren časů běh,
Bylť jest dobrý, jakž jich málo v světě,
Člověk, pěstoun, kněz a Čech.

Hlasatel 1808.

Josef Jungmann.

ŽIVOT

O B S A H

Do tohoto čísla přispěli: Bedřich Směkal, Bořivoj Benetka, Dr. Lud. Franěk, Academicus, Vilém Bitnar, P. Dr. Jan Ev. Urban. — Co život dal. — Z knih a časopisů.

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

V Praze dne 5. ledna 1935. Ročník XVI. Číslo **21**

Bedřich Směkal:

Velkomoravská říše a Byzanc.

Když velkomoravský kníže Rastislav vyslal poselstvo do Cařihradu k císaři Michalu III., aby mu poslal muže, kteří by Moravanům hlásali víru křesťanskou jazykem slovanským, musel vědět, že se tam může s takovou žádostí obrátiti. Věc tedy předpokládá dřívější styky mezi Moravou a Byzancí, jistou znalost byzantské kultury a tamějších poměrů. Otázku tu se pokusil řešiti dr. F. Dvorník tak, že zprávy pramenů písemných kombinoval s výsledky badání archeologického.

Styky mezi východním Římem a Podunajím byly vždy čilé — ať jde o dobu nadvlády avarské nad Slovany nebo později. Po zániku Avarů stali se prostředníky Bulhaři, jejichž kağanové (chánové) měli značný zájem o obchod, když podmínky obchodního rázu vkládali i do mírových ujednání s Byzancí (r. 812). Rozlehlá říše bulharská se dotýkala říše velkomoravské v 1. pol. 9. století někde při řece Tise. Byly mezi nimi jistě styky mírumilovné, o nepřátelství vzájemném tehdy ještě neslyšíme. Ohlasem obchodních styků je pozdější zpráva Fuldských análů, že německý panovník Arnulf žádal r. 892 od Bulharů, aby přestali Moravanům prodávat sůl. Obchod s tímto artiklem můžeme předpokládati pro dobu dřívější.

Obchodní styky byzantsko-moravské přes Bulharsko nebo přímo od jihu z Benátek, které tehdy patřily k byzantské říši, potvrzují výzkumy archeologické. Kromě starších nálezů byzantských předmětů u Rybešovic (u Rajhradu) a u Předmostí (blízko Přerova) jsou nejdůležitějším svědkem vykopávky ve Starém Městě u Uh. Hradiště. To je největší byzantský archeologický nález mimo území vlastní říše byzantské. (Popsal jej Lub. Niederle a A. Zelnitius ve Zprávách stát. ústavu archeolog. I, 1929, a A. Zelnitius ve Sborníku velehradském, nová řada II, 1931, III, 1932.) Bylo vykopáno na 318 hrobů a v nich nalezeny přepychové předměty byzantského rázu: náušnice, zlaté knoflíky, náhrdelníky, přívěsky atd. Pocházejí z 9. a 10. stol., ale některé věci, na př. obroučka z hrobu č. 121, mohou být starší, z 8. nebo z 1. pol. 9. století. Náboženské předměty jsou tu řídké, našly se jen dva kříže byzantské. To by svědčilo o tom, že nález pochází z dob počátků křesťanství. Pro rozmnožení dokladů rázu archeologického by bylo třeba revidovati předměty z dřívějších nálezů, zda mezi nimi není něco byzantského, ale špatně určeného.

I když úsudky na základě materiálu archeologického, u něhož časové určení vždy hodně kolísá, jsou někdy problematické, přece může se přiznati, že

Rastislav měl jisté vědomosti o Byzanci. Cíl jeho poselstva vykládá však dr. Dvorník z okamžité politické situace, což se zdá býti poněkud úzkým vysvětlením.

Bulhaři a Frankové se vzájemně škorpili o srbské kmeny Timočany a Braničevce při Dunaji. Po několikaletém míru učinili r. 853 Bulhaři náhle nový výpad proti Frankům, přibравše si na pomoc Slovany („socitatis sibi Sclavis“ — což se vykládá někdy na Moravany, ale V. Novotný to odmítl). Výprava bulharská se nezdařila, ale Ludvík Němec byl ve zlé situaci — vzbouřil se proti němu syn Karlman a spojil se s Rastislavem. Ludvík tedy na obrátku změnil politiku a již roku 863 společně hrozila vojska německá a bulharská Moravanům. Karlman se musel otci podvoliti.

Rastislav tušil ten obrat bulharské politiky a hleděl se zbaviti Bulharů. Těch ho mohla zprostiti jen Byzanc. Do roku 862 třeba asi klásti poselstvo do Byzance. Dr. Dvorník píše doslovně: „Je absolutně logické, že Rastislav, maje podrobné zprávy o Byzanci a o politických záměrech císařství proti bulharům, když ze sousedů se stali nepřátelé, využil své znalosti a žádal z Cařihradu o podporu, které potřeboval.“ Namítá-li se, že Rastislav byl přece reálný politik, svědčí tento čin jen o jeho realnosti, neboť z toho měl mít užitek on i císař byzantský.

Účinek spojenectví byzantsko-moravského se dostavil ihned roku následujícího. Boris měl tenkrát přijíti do Tullnu utvrditi spojenectví s Franky, obojí pak měli asi napadnout Moravany. Ale Boris — nepřišel. Z byzantských pramenů víme, že Boris napadl tehdy byzantské území. Stával se zkrátka drzejším, doufaje v pomoc Franků. Ti však mu pomoci nemohli, jsouce zaměstnáni Rastislavem. Dosud byl vpád Borisův vysvětlován tak, že si chtěl nabratí potraviny, neboť v Bulharsku tehdy řádil hlad. Roku 864 učinili však Byzanté náhlý vpád do Bulharska, zatím co byzantské loďstvo demonstrovalo na bulharském pobřeží. A tu nastalo úplné zhroucení Bulharska, Boris kapituloval, vzdal se vojenských záměrů a slíbil, že se dá pokřtiti. Snad prý bulharské vojsko bylo na cestě na pomoc Frankům, proto to náhle zhroucení a vzdání na milost a nemilost.

Vysvětlení moravského poselstva tímto způsobem, jak bylo uvedeno, vedlo by k důsledku, že naši věrozvěstové Konstantin a Metoděj byli emisáři politického vlivu byzantského (což by bylo příliš smělé) a u polobarbarského knížete Rastislava by předpokládalo takovou míru diplomatické obratnosti, jakou se

mohli tenkrát honositi jen státníci byzantští. Dr. Dvorník sám připouští, že údaje byzantských spisovatelů o těchto událostech jsou konfusní (proto prý jim dosud historikové nepřikládali důležitosti). Nejzáhadnější z nich je zpráva o bulharském vpádu na území byzantské, kterou uvádí t. zv. pokračovatel Jiřího Mnicha. Ostatně mohl mít Rastislav tak podrobné zprávy o záměrech byzantských proti Bul-

harům, mohl být zasvěcen do spletité hry, jak získat Bulhary vlivu a církvi byzantské, aby dovedl těchto okolností využít a na ně navázati svou myšlenku o spolku s Byzancí?

Literatura. Dr. Fr. Dvorník: *Les légendes de Constantin et de Méthode vues de Byzance, Byzantinoslavica supplementa I., Prague 1933. Kapitoly VI. a VII.* této práce byly přeloženy také do slovenštiny a vyšly ve sborníku vědeckých prací Říša Vel'komoravská.

Bořivoj Benetka:

P. STANISLAV VYDRA.

K výročí jeho smrti 2. XII. 1804.

(Dokončení.)

Dotkneme se stručně kázání v Břevnově u sv. Markety, v němž chtěl při oslavách osmistého výročí založení vyvednouti nejen význam kláštera pro kulturu národní, ale oslaviti při tom i život klášterní a řeholní. V té době, kdy josefinismus rozhodl tolik zlých pomluv o mněšském životě a sám provedl ono nesmyslné vyhánění řeholníků, v té době obzvlášť působila ohňová slova nadšeného kazatele. Že opravdu toto kázání zapalovalo srdce, dokladem jest žádost preláta Jakuba Ehmla, rodiče královéhradeckého, aby mu kázání svěřil k uveřejnění tiskem. I my v poznámkách přinášíme ukázky, které ovšem nemohou podati plný obraz. Kázal ještě u sv. Štěpána (26. prosince 1795), předtím (29. června) u sv. Petra a příštího roku ještě jednou v témže chrámu Páně. Po desáté kázal 3. července r. 1796 u sv. Apolináře, při němž Tovaryšstvo péčí jesuity Heyslera zřídilo dům pro nábožné Pražany, „aniž by zde po několik dní skrze duchovní cvičení v svaté samotě s Bohem se spojití oumysl mívali. Nyní dům ten ale docela v jinou potřebu obrácen.“

Několik dní nato, 31. července, kázal Vydra, dožádán farářem od sv. Štěpána Václavem Strnadem, aby uctil svého svatého Otce Ignáce kázáním u sv. Ignáce na Dobytčím trhu (Karlovo nám.), kterýžto kostel byl po zrušení Tovaryšstva svěřen farářům svatoštěpánskému. Kázání samo vzbudilo velký zájem, mnohde i pobouření. Bylo také ihned tiskem uveřejněno. V této oslavné řeči ukázal Vydra, že vzpomínky na Tovaryšstvo, na jeho slávu a význam nic nemohlo potlačit. „Šestnáct let v tom svatém Tovaryšstvu jsem ztrávil, vždy zcela spokojen, ke všemu dobrému veden, k literárnímu umění ustavičně přidržán, a do toho veřejného ouřadu na zdejších vysokých školách, v kterém již skrz čtyř mecitma let s Boží pomocí trvám, postaven.“ Opravdu jen vděčný syn dovede promluvit s takovým nadšením a s opravdovou, vřelou láskou. A nejen sv. Ignác, celé Tovaryšstvo, zejména pak čeští jesuité jsou zahrnuti v tomto panegyru. Pravidla řádová „jsou tak laskavá, tak k vyplnění snadná, tak křehkosti lidské přiměřená, tak užitečná, tak dokonalá, že nic dokonalejšího býti nemůže,“ tak říká svým posluchačům, kteří byli přesvědčováni rozmanitými lidmi, nejhnutnějšími řečmi a spisy o docela jiném obraze Tovaryšstva. V něm žili, těmi pravidly se řídili nespočetní Otcové, kteří nejen jako misionáři sloužili šíření a upevňování víry doma i v zámoří, ale není „žádného na světě umění“, v kterém by Tovaryši Ježíšovi obzvlášť zběhlí, ano někteří v tom neb onom nejpřednější nebyli. Pakli kdo o účelnosti toho Tovaryšstva pochybuje, sebe býti neumělým dokazuje; neb učeného jen učený znáti může!“ Rmoutí se nad zrušením Tovaryšstva, ale utěšuje se, že nepřátelé řádu dosáhli rozpuštěním pravého opaku, neboť roztroušení jesuité mohou býti mnohem nebezpečnější jich rejdům, než když každý už podle odění je poznal. Dnes už je znáti, čeho se pozbylo zrušením řádu, jaké mezery tu jsou, jež stěží kdo bude umět zaplniti. Na konec v závěrečné prosbě k Otci Ignáci dovolává se přímluvy i milosti pro své milé žáky, aby „prospívali moudrosti a věkem a milostí u Boha i u lidí. Aby se od nynějších vetešníků zavést nenechajíce, k potěšení svým rodičům, a mně, k dobrému jak Církve svaté, tak též naší milé vlasti rostli.“ I z tohoto zběžného náčrtku pochopíme, že nemohlo kázání zapadnouti bez ohlasu. Nebylo jen oslavou sv. Ignáce, bylo obranou Tovaryšstva, bylo však také v plné slavnostní formě Vydrovým prohlášením vděčného a oddaného syna svého řádu. V té řeči promluveno zřetelně a srozumitelně do duší a smíme věřiti, že opravdu také kázání splnilo svůj úkol: odradit útok a ukázati na pravé příčiny zrušení řádu: strach a zloba nepřátel Církve!

Zdrževše se poněkud u tohoto kázání, zaznamenejme aspoň kázání na Sázavě r. 1797 na prosbu svého bývalého spoludruha, tamějšího faráře Jana Chmela, jemuž „takovému apoštolskému muži, bývalému kajícímu vyslanci (t. j. misionáři), té žádosti odepřiti nemohl“. Mezi poutníky u sv. Prokopa byl i Franěk Vavák, soused milčický, jak Vydra zvlášť si poznamenal.* Zaznamenejme-li si z celého kázání aspoň několik vět, nechť slouží nám k doplnění povahopisu Vydrova spíše, než ku podání obsahu řeči: „Zdalší nižší, než my jsme, náležitě sobě všlímáme! U příkladu rodičů svých dítek, hospodář své čeledi, mohoucí nužných? Obvyčejný otec a matka děti proklínají, žádají mravného a křesťanského vychování jim nedávající. Hospodář od čeledína svého práce sice žádá, však jemu slušné mzdy bud'to nedává, bud'to zadržuje, ne s dobrotou, jen s křikem a klením s ním jednati obyčej maje.“ Hle, to není kazatel dneška, ale doby před téměř půldruha stoletím, který mluví „sociálněji“, neboť mluví katolicky, než oni samozvanci, kteří jinak mluví a jinak jednají.

O ostatních kázáních zmíníme se jen stručně, neboť článek nemůže překročiti předem určený rozsah. P. Vydra kázal v srpnu „ke cti Rodičky Boží nanebevzaté v nejpřednějších pražském farním chrámě Páně Tejnském.“ Brzo nato v Černíkovcích v královéhradeckém kraji blíž Rychnova, byv laskavě dožádán od jejich milosti Pána Františka hraběte Libštajnského Kolovrata, Pána mu obzvláštně příznivého. Jemu též k vůli v neděli sedmnáctou po sv. Duchu, prvního října v Borohrádku týž ouřad zastal. Navrátil se do Prahy, by školní rok na novo otevřel, z Střebetova, místa patřícího panství Zbraslavskému, od faráře Karla Mayera, bývalého člena T. J., byl pozván kázati na svatého Martina. I v tomto kázání dotýká se současných poměrů: odvádění selských synů na vojnu, upozorňuje na boje sv. Martina s kacéři (Ariány) a nebojí se říci: „Ty si se osmělil k světským vladařům jíti, jich napomínati, kterak by svých poddaných katolických křesťanů se ujímali měli.“ Posledním kázáním končí tam, kde začal prvním, u sv. Haštala, 26. března 1798. Tak uzavírá se soubor kázání, z nichž četná ihned byla zvlášť vydána. Roku 1799 pak vydal soubor všech nákladem knihkupce Jana Herrla.

Věnovali jsme jim větší pozornost, abychom z vlastních slov Vydrových se s ním nejlépe seznámili. Chce vydáním

* Dne 4. Juli, na den a svátek sv. Prokopa, vlastence a divotvorce našeho, byl jsem já v klášteře sázavském, již nyní od r. 1785 zrušeném, tam kázání měl velebný Otec P. Stanislav Vydra, filosofie doktor a profesor matemat. v Praze, které bylo staré a římské. Ó, by tak nynější nováčkové (t. j. odchovanci seminářů josefinských, pozn. P. Skopce) kázati chtěli! Učinil jsem mu tam tuto chronografickou památku, což on i s sebou domů vzal: IV. JULI W SÁZAVĚ, hLAS WIDRl MlLE sLlssán Bll. (Paměti, kniha 3, část II, str. 82 nsl.)

kázání přispěti známé dychtivosti Čechů po duchovní četbě (poněvadž Čechové velmi málo vlastních, nýbrž na větším díle přeložených kázání mají). Ano, bylo třeba ukázat těm přeuereným, kteří nad jiné rozumem se vypínají, jimžto víra katolická proto se znechutila, že by rozumu velmi obmezovala, že vlastně jsou rozumu zcela zbaveni. Neboť mají-li chut brousiti svůj rozum, nechť si jej brousí ne na víře katolické, ale na umění matematickém. Či snad zde jejich odvaha přestává ze strachu, že tolik by v něm pořídili jako Gec u Jankova?

Zmíníme se ještě o sklonku života Vydrova. Už od roku 1799 počal mu slábnouti zrak, ale tím se ještě nevzdal svého úřadu učitelského. Sice dal se na čas (1801) zastupovati, ale už školní rok 1802/3 zase jej zastihl za katedrou. Až 22. ledna 1803 přišel už do školy se slabým zrakem, a choroba se během přednášky tak zhoršila, že dal se žáky dovésti domů, aby už více do síně nevstročil. To byla ta nejtěžší rána, jež jej mohla stihnouti. Rázem byl zbaven svých prací. Ale přece se vzpamatoval. Přál si využití této doby (utěšoval se stále, že znovu nabude zraku!) sepsáním učebnice matematiky v jazyku českém, neboť už dříve si vše připravil, aby českým studentům dal českou učebnici. Diktoval proto část po části svých počátků aritmetiky svým žákům. Měl u sebe dva studenty (J. L. Zieglera a Inocence Dostála), kteří byli jeho denními společníky a největším dílem při sepisování byli mu nápomocni. Sepsav první díl, požádal svého žáka a potom zástupce Lad. Janderu, aby spis přehlédl a k tisku připravil. Netečnost Janderovu vydání oddalováno, až konečně usilování přátel Vydrových se r. 1806 podařilo spis vytisknouti.¹ Vedle toho třeba vzpomenouti sbírky latinských epigramů, věnované jeho žákům a vydané 1804. Na sklonku tohoto roku (2.—3. prosince) starý už valně zesláblý rozloučil se se světem tiše, jak tiše žil.

Psátí o osobnosti Vydrově bylo by opakovati všechny známé i méně známé věty, jimiž se zdobí hroby slavných učenců a skromných dobrodinců. Řídil se, jak sám poznamenal, při svém životě a díle jediným cílem: životem věčným. Ten měl stále na mysli a pod tímto zorným úhlem třeba ceniti a rozuměti všemu, co vykonal, ať jako učenec, ať jako dobrodinec či jako kněz. Jak nazýval své přátele? „Můj nejmilejší přítel Josef Stepling, Jan Tesánek, můj ostrovtipný mistr etc.“ Byl chloubou a ozdobou university, ale nikdy nikomu nedal v nejmenším znáti, že si je vědom práva takové úcty požívat. O jeho činnosti jako kněze už jsme se svrchu zmínili. Treba znovu dotknouti se jeho lásky k Tovaryšstvu, ač také už byla o tom zmínka. Zrušení řádu jej valice rmoutilo a nikde neopomenul využití příležitosti, aby se té bolestné události dotkl,² utěšuje se, že vlastně řád nebyl zrušen, neboť v Rusku řád trval dál. Opravdu také tamní poslední generální vikář byl prvním generálem obnoveného řádu. Vydra právem tvrdil, že zrušení řádu mělo býti znamením k soustředěnému útoku proti církvi. Odtud jeho posměch rozumářství, které za každou cenu chtělo se povýšiti na náboženství svého věku.

Rozuměje svému poslání na universitě tak, že třeba vychovávat, pečoval o to, aby všichni jeho žáci řádně a důkladně se v matematice vzdělávali. Proto sice nezanechal po sobě obsáhlých vědeckých děl, ale zato řada jeho žáků po celé vlasti české i moravské s vděčností a láskou vzpomínala, s jakou pečlivou pozorností vštěpoval jim základy svého oblíbeného umění. Nebyl však jednostranným vychovatelem, neboť při vhodné příležitosti povzbuzoval své žáky (nazýval je *gaudium animae*, *gaudium et corona vitae*) k lásce k národu a vlasti. Jsa muž pevné víry, věřil pevně v nový rozmach českého národa a přímo s nelibostí nesl na př. skepticisma Dobrovského. Odvolával se v pevné víře, „že ani sami svatí dědicové čeští toho nedopustí, aby jazyk tak starožitný, vzácný a bohatý, aby jazyk náš svatováclavský měl zaniknouti a jazykem cizím vytištěn býti, anobř, že se obnoví, ožije a rozšíří, jak to bývalo za Otce vlasti české, za císaře Karla IV. slavné paměti a za Rudolfa II., kde jazyk náš slavil věk svůj zlatý.“ Proto potíraje skeptici náboženskou, bojoval i proti oné nebezpečné myšlence, že už vše je marno, že národ nikdo nevzkřísí. Když nenalézal pochopení v přítomnosti, vyhledával v dějinách národa statečné muže vlastence a na nich svým žákům ukazoval, že býti upřímným vlastencem není nic nesmyslného, nemožného, ba že to jest přímo povinností. Proto s takovou láskou vyslovoval jméno svého krajana Bohuslava Balbína, jež pokládal za nejslavnějšího svého spolubratra, ale i za nejslavnějšího Čecha. Proto s takovým nadšením uspořádal slavnost, při níž vzpomínaje stého výročí Balbínovy smrti, obšírně rozvinul svůj obdiv a úctu k oslavenci, aby tím spíše posluchače nadchl vstoupiti do šlépějí Balbínových ve službě národu.³

Ačkoliv toto pojednání vzrostlo nad rozměry časopiseckého článku, přece zůstává hodně neúplné. Jsou to vlastně jen pohledy do života a díla Vydrova. Účelem jich pak jest připomenouti dnes jeho životní zásady. Mají platnost jako tehdy. Společnost lidská i život národa jenom zdánlivě se změnily. Přítomnost namnoze drží se podobných zásad. Národ sám pak stojí stejně na rozcestí jako tehdy. Tím spíše třeba pozorně naslouchati tomu, co vlastenecký kněz učenec celým svým životem kázal: žítí tak, jak mluviti. Neboť i dnes nejlepším přáním každého z nás má býti, abychom oprávněně mohli se jako on podpisovati: **spravedlivý a jak řeči, tak i víry svatováclavské se pevně držíci Čech.**

¹ Počátkové aritmetiky od Stan. Vdry etc. Vydání od Lad. Janderu. V Praze 1806.

² Pošli tedy ze škol toho zdviženého řádu nábožní duchovní, kteří bližnímu k spasení a svým příbuzným a rodičům k potěšení a k pomoci sloužili. Nyní málokdo k duchovnímu stavu chuť má. Větším dílem vystudovaní mládenci ve světě zůstati chtějí, žádajíce rozkoši světských zažívatí a zatím mohou s tíží k suchému chlebu přijíti. (Sbírka, 237.)

³ Vydal také tiskem *Leben Bohuslaw Aloys Balbins de Gesellschaft Jesu von Königgrätz aus Böhmen* Prag 1788.

Pozn.: Časopisecký článek těžko podříditi všem požadavkům řádné studie. Tím buďtež omluveny i příp. nedopatření. Neboť zajisté výročí přinese mnohem obšírnější a důkladnější studie povolanějších odborníků.

Quaere super nos! - Hledej nad námi!

(In margine knihy Dra Vrchovického: *Věda a víra*, Olomouc 1934.)

Bylo a jest mnoho těch, kteří ve jménu pokroku a vědy hlásali a ještě dnes hlásají světu, že není shody mezi vědou a vírou, že není Boha, že „nelze pomýšletí na nějaké sblížení mezi muži, jichž mysl naplněna jest fakty, jimž učí pozorování přírody, kteří sledují neustálý vývoj těles nebeských, a mezi lidmi, kteří si představují nebe jako krajinu, „kde vše jest modré“ a která zalidněna je bytostmi, jež vytvořila jejich obraznost“ (Wirchow na kongresu přírodovědců a lékařů 1872.) Tito hlasatelé vědy, kteří své vědecké vyučování opírají o rozum, který plodí vědění, kdežto vyučování církve, opírající se o víru, vede neodvratně k fanatismu a slabosti, ti, vychovávají mládež vysokéškolskou, středéškolskou a i nižších škol, sytí ji vědou bezbožeckou, majíce jakousi útrpnost s těmi učiteli, kteří, přidržující se nějakého náboženského vyznání, srovnáváním údajů biblických s vědeckými výzkumy se zdržují a zůstávají za pokrokem vědy.

Nečtější uznati nad sebou Něco vyššího, co by řídilo veškerenstvo, jim nejvyšším pojetím jest hmota, jim vše je projevem hmotného složení a pohybu, pro ně není osobního Boha, není nesmr-

tebné duše a církev prohlašují za nepřítelkyni vědy a vědeckého badání.

Církev naopak, jak praví se na sněmu Vatikánském, neprotiví se pěstování lidských umění věd, nýbrž pěstování jich všemožným způsobem podporuje. Církev zná a nepodceňuje užitek z nich pro život lidský, ale bdí, aby vědy nepřijímaly bludů odporujících nauce božské a neuváděly ve zmatek věci víry.

Všemožně se pracuje na podkopávání víry, víra nedá se srovnávat s vědou, a výsledků vědeckého badání, zejména přírodovědeckého, zneužívá se proti víře v Boha, proti náboženství. „Není lepšího prostředku a vítěznější zbraně, než vědy přírodní,“ píše Seidlitz, mině vědami přírodními vědy přírodní ve smyslu Darwinově, jako by Darwin svými naukami dokazoval, že není Boha. Dovolávati se Darwina jako zastávce ateismu, toť ignorantství; dovolávati se ho jako učence, který dokázal, že není Boha, toť vyložené bláznovství. (Dr. Vrchovický.)

Ateismus — úplné popření Boha nemůže býti výsledkem vážné vědecké práce, neboť „povrchní zaměstnávání se vědou může

svěsti k nevěře, hlubší však studium přivádí k Bohu a náboženství," praví Bacon Verulamský a Vilém II. Totéž praví o vědách technických, „jako každá věda, také technika přivádí k prvnímu počátku všech věcí, k všemohoucímu Tvůrci, a v pokorném díky musíme se sklánět před ním. Jen na této půdě mohou naše vědy být provázeny trvalým výsledkem.“

Přírodovědecké badání nemůže svými výsledky sloužit ateismu, neboť „příroda nás vede k poznání všemohoucnosti a dokonale bytosti, nevyzpytatelné a nekonečné vzneseň," (Liebig), znalost přírody jest příčkou žebříku poznání Boha, nebo, země, moře jsou velebným písmem božím a vesmír je dle sv. Augustina básní, vypravující o velikosti a kráse Stvořitelově.

Mezi vědou a vírou nemůže být žádného rozporu, neb obě základy mají v Bohu; věda v rozumu daném Bohem, víra pak ve zjevení daném Bohem. Zjevení jako fakt historický dokazuje se jako jiný fakt historický, nemůže být dokázán metodou experimentální, nýbrž svědectvími historickými. Tajemství víry jsou a zůstanou rozumu lidskému nepochopitelnými podobně jako tajemství vědy a věda uznáním zjevení křesťanského neztrácí nic ve své vážnosti řídící se zákony metod sobě vlastních, nýbrž nalézá v autoritě zjevení křesťanského oporu a prostředek k dalšímu svému rozvoji, stává se úplnější a pomocí víry může zaplnit ony mezery, jež vědě zůstanou, ustrne-li na metodách sobě vlastních. „Kdybychom byli zbaveni těch pojmů (jež nám podává theologický názor světový), pozbyly by pozitivní vědy oně zkušenosti, které jim propůjčují ukryté vztahy jejich k pravdám neskončeným... a já se tážím," dí Pasteur, „ve jménu kterého objevu vědeckého může kdo brát duši lidské tyto vzneseň pomysly?“

Věda může a má plnou svobodu pozorovati fakta v příslušném oboru, kontrolovati je pokusy, stanoviti skutečný řád zjevů a jejich zákony. Zde církev nebrání věd, ale zasahuje-li do otázek theologických, podléhá kontrole theologie, kde jedině církev má právo zakročit, neboť církev jest kompetentní vynášeti soud nad výsledky badání theologického, nezasahuje však svými soudy výsledky věd přesně přírodních, jak praví sv. Tomáš Akvinský (S. Th., I. P., Q. Ia., art. 6): „Non pertinet ad sacram doctrinam probare principia aliarum scientiarum, sed solum iudicare de eis.“

Uznáním všemohoucnosti Boží, Boha-Otce všech živých bytostí, vyhnulo by se nedůslednému a bezcharakternímu znásilňování

přírodních zákonů — omne vivum ex vivo. Závěr filosofie křesťanské vyhovuje všem zákonům přírodním i logickým, neboť Bůh — tvůrce hmoty neživé i živé, má moc oživit hmotu v různém stupni. Z rozkazu Božího plodí země a vody rostlinstvo a živočišstvo podle pokolení a tvárnosti.

Stvoření člověka líčí bible ve slovech: „Učinme člověka k obrazu a podobnosti svému" jako přímý zásah Boha samého, neuvádí jej v souvislost se stvořením ostatního ústrojenstva. Nabádá tudíž bible k opatrnému šetření původu člověka a věda chce dokázat souvislost člověka se živočichy, což dosud prokázáno nebylo a což jest i těžko prokazatelné.

Podřízením se zásadám křesťanské filosofie v pravém poznávání přírody dospěje se k poznání Boha, neboť „čím dokonaleji poznáváme dílo boží, tím zbožněji Boha uctíváme", praví Kepler a Pasteur přiznává se: „Právě proto, že důkladně jsem studoval, raduji se, že mám víru bretoňského sedláka, a kdybych mohl ještě více studovati, dospěl bych k víře bretoňské selky.“

Poznání přírody vede k poznání Boha, vede k zbožnému uctění Jeho, k díkům hlubokým a chvalám za milosti, které nám daroval, k díkům ve vroucích modlitbách, pronášených ústy nejen prostých lidí, ale i učenců, dokazující, že modlitba není vzdělanec nedůstojná. „Bůh," praví Leonhard Euler, matematik, „na začátku, kdy stanovil zákony světového vývoje, bral ohled na všechny okolnosti, zvláště na modlitby svých rozumných bytostí a uvedl soulad mezi nimi. Když tedy člověk koná k Bohu vroucí modlitbu, byl by to nerozum, domnívati se, že Bůh teprve nyní se dovídá o tom. Naopak věděl o tom již od věčnosti a vsunul běh přírody do kolejí, že výsledek modlitby se jeví jako výsledek přirozeného příčinného vývoje.“

„Quaere super nos!" — „Hledej nad námi!" ozývá se v odpověď zvolání Augustinovu, „vraťte mi pokoj, po němž touží duše má!", když srdce jeho nemělo pokoje, pravého blaha duševního. I dnes srdce mnohých nemají pokoje. Proč? Nemají Boha! — „Quaere super nos!" Poznáním díla Stvořitelova dospějí srdce zneklidněná svého pokoje a klidu, jako srdce těch mnohých přírodopýtců, o nichž zmiňuje se výše zmíněná kniha, poznáním díla božího Boha poznali, jemu díky vzdávali vroucími modlitbami a svým životem.

Dr. Lud. Franěk.

Autonomie českých zemí a autonomie Slovenska.

Motto: Známkou každého hrdiny všech věků, všech míst a za všech okolností jest, že proniká ke skutečnosti a opírá se o věci a ne o zdání věcí.

Carlyle: Hrdinové.

Zpráva ústavního výboru revolučního Národního shromáždění k osnově o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé má pěkný historický přehled o vývoji a různých formách autonomního principu jak v zemi České tak i Moravskoslezské. Vedlo by nás příliš daleko, kdybychom zde chtěli uváděti všechny ty speciální věci, jimiž se zpráva obírá. Stačí podotknout, že monarchický princip ve státě obyčejně usiloval o byrokratické řízení státu a že ti, kdož v určitém stadiu historického vývoje reprezentovali politický národ, usilovali obyčejně zase o omezení monarchické moci i moci výkonných orgánů panovníkových, snažíce se strhnouti na sebe co nejvíce, bez ohledu na to, zda ve smyslu feudálního zřízení byli tímto politickým národem jenom jednotlivé stavy s vyloučením venkovského lidu poddaného anebo zda to v pozdější době byl už národ celý v modernějším slova smyslu.

Je a zůstane historickým faktem, že v zemi České a Moravskoslezské od let šedesátých devatenáctého věku měl princip autonomní značný podíl při řízení veřejných záležitostí, pojímáme-li princip autonomní jako faktum, že záležitosti veřejné nespravovali jenom občané, kterým úřed. funkce je životním povoláním, nýbrž že řada záležitostí veřej. byla spravována občany jakéhokoliv životního zaměstnání, kteří zůstávajíce v tomto svém životním povolání, byli buď volbou nebo někdy i jmenováním se strany zeměpanských orgánů povolání k tomu, aby své zkušenosti a svou práci dali k dispozici ve prospěch řízení určitých úseků veřejné správy. Po řadu desetiletí byla v našich zemích dána našim občanům samotným zákonem možnost, aby se zapracovali a odborně zacvičili ve správě věcí, mnohdy velmi dalekosáhlých, a dlouholetá tradice, která tím způsobem u nás byla

vypěstována, umožnila to, že republikánská forma státní správy nalezla široké vrstvy obyvatelstva v celku dobře připraveny a předvychovány k účasti na správě veřejných záležitostí. Při tom se ovšem nesmí přezírat, že předpřevratová autonomie v našich zemích nebyla tu snad jen dočasně, jenom do odvolání, anebo jenom jaksi z milosti centrální moci státní. Její pravomoc nebyla snad jenom odvozenou z pravomoci byrokratických orgánů státní moci, jak nejlépe svědčí ta právní okolnost, že instance autonomní měly své vlastní pořadí, které od obce přes okresní zastupitelstvo šlo k zemskému výboru, jehož rozhodnutí nepodléhala však nějakému přezkoumání se strany nejvyšších státních orgánů — tedy ministerstev — jako rozhodnutí nejvyšší instance sui generis byla podrobena jenom přezkoumání se strany nejvyššího správního soudu, tedy zrovna tak jako rozhodnutí ministerstev.

Když přišel převrat, začala naše revoluce a mladá republika centralisovat jako každá revoluce. Je to pochopitelné. Okresního hejtmana v Teplicích-Šanově měla státní česká moc v rukou stejně jako okresního hejtmana v Čáslavi. O okresních starostech obou jmenovaných okresů nedalo by se to tak už jednoduše říci. Zatím co se dalo očekávat, že český okresní starosta českého okresu čáslavského uvítá nový režim a s celým autonomním aparátem dá se do služeb české státní moci, nedalo se to tak beze všeho, už prostě psychologicky, očekávat od okresních starostů autonomních okresních zastupitelstev německých. Když se v historii podařilo francouzským králům odstranění — tak či onak — nějakého vévodu v Bretani, v Pikardii nebo v Normandii, kteří nebyli povolnými nástroji centrální královské moci pařížské, odvozuje moc svou od svých předků bez závislosti na králích francouzských, je přirozeno, že královská vláda pařížská neobsadila takové osiřelé vévodství některým místním rodovým šlechticem, nýbrž poslala tam úředníka z centrálních úřadů královských v Paříži. Velká revoluce francouzská na-

Památce českého šlechtice.

Obnovení ústavního života v Rakousku r. 1860 přivedlo do politického života monarchie sice hodně občanského živlu, ale ani tehdy vliv rodové šlechty nepozbyl své váhy. Zejména u Poláků a Maďarů šlechta stála v čele politických akcí, které právě jejím přičiněním končily s opravdovými úspěchy. Tato spolupráce rodové šlechty, opravdu národně-vlastenecké, přetrvala i rozpad monarchie a ještě dnes členové polské a maďarské šlechty stojí v čele všech podniků (zejména v cizině) politické i národně-propagační akce.

V zemích koruny české šlechta dělila se na dva politické tábory: ústavácká hájila otevřeně a rozhodně centralistickou ústavu a v ohledu národnostním stála uvědoměle po boku Němců. Druhou skupinu tvořila t. zv. historická šlechta. Politicky hájila státoprávní stanovisko politických představitelů českého národa, ale v ohledu národnostním z velké části spíše cítili se příslušníky země (ein Böhme) než českého jazyka.

Ovšem i mezi nimi vyskytli se významní jednotlivci, kteří přilnuli k českému národu a získali si trvalých zásluh o jeho kulturní i hospodářský rozmach. Jím v čele stál Jan hrabě Harrach.

Narozen 2. listopadu 1828, už velmi brzo projevuje svou lásku k českému jazyku, všípenou do jeho srdce vlasteneckými vychovateli (J. E. Vocel, dr. V. Grünwald a Vrtátka). Spolu s otcem účastní se Slovanského sjezdu v Praze (r. 1848). Povstání Maďarů přivedlo jej do armády, kterou však už r. 1856 opouští, aby se věnoval správě svých statků. I zde uplatňuje své české smýšlení a jazyk český prvý z domácích šlechtý zavádí do správy svých panství; netoliko v Čechách, nýbrž i v Dol. Rakousích a Uhrách (na území nynějšího Burgenlandu). Opravdové, čínorodé vlastenectví hr. Harracha jako Čecha nejlepe se jeví v jeho zásluhách o českou menšinu ve Vídni a v Dol. Rakousích vůbec. Jako pečlivý otec a bdělý strážce konečně přece docílil toho, že jeho ochrana a podpora dodaly české menšině životní síly a mohla se uplatnit také v životě veřejném. Slovanská beseda, česká škola Komenského, české bohoslužby a j. jsou ještě dnes světlými připomínkami jeho blahodárné a neúnavné činnosti. Postřehl, že český živel ve Vídni především hyne odnárodňováním a tím i znemravňováním české mládeže. Jako by před jeho zrakem se promítaly ty krvavé zločiny Jawurka, Dertilla i Planetty, pod jejichž rukama zahynuli přední poliitičtí činitelé nového Rakouska.

To byly konce oněch odnárodňovacích (a tím znemravňujících) metod, před nimiž tak vášnivě varoval! Hrabě Harrach r. 1870 dal podnět ke sbírkám na české menšinové školství ve Vídni a o dva roky později zde založen spolek Komenský. Ale teprve r. 1882 bylo možno zřídit prvou českou školu ve Favoritech. Když dvě léta předtím na říšské radě interpeloval vládu ve příčině zanedbávání školní výchovy českých dětí ve Vídni (18. III. 1880), popudil na sebe tento „rytíř českých učedníků“ (to mělo být nadávkou Němců) Němce, ale dovedl se jím postaviti statečně. 25. března jako generální řečník postavil se za oprávněné a spravedlivé požadavky Slovinců a Chorvatů i českého obyvatelstva na Moravě a zdůraznil, že jenom s p r a v e d l i v é rozřešení národnostní otázky může přinést vnitřní mír v monarchii. Dotkl se i nedostatečné péče o potřeby náboženské pro českou menšinu a jindy (ve studii „Čechoslované ve Vídni“) žádal, aby v okresech Čechy obývaných byli také čeští kněží, pečující kázáním i přísluhováním sv. svátostmi o duchovní posílení vídeňské větve českého národa. Proto pečoval o české bohoslužby ve Vídni; ale i zde setkal se s odporem hierarchie rakouské. Řekl to zřetelně kardinálu Gruschovi, když tento vytáčil se deputaci vídeňských Čechů hr. Harrachem samým vedené: Těžkého hříchu se dopouštějí ti, kdož zanedbávají své povinnosti tak, že ani na smrtelném loži vídeňský Čech nemůže česky se vyzpovídati

i v materském jazyku dosíci posily pro smrtelný zápas. To bylo 1891 a teprve r. 1909 dočkal se, že generál rytířského řádu křižovníků s červenou hvězdou Marat vysvětil ve Vídni kostel Nejvyššího Vykupitele pro českou bohoslužbu.

Harrach byl také opravdovým přítelem vzájemnosti slovanské. Podnikal zájezdy do slovanských zemí, aby se seznámil s tamními poměry. Už r. 1859 byl na Rusi, kam se r. 1867 vrací na národopisnou výstavu v Moskvě. R. 1871 jel přes Bělehrad do Cařihradu, odkud oklikou přes Oděsu, Moskvu a Petrohrad se vrací do vlasti. Účelem této cesty bylo navázání obchodních styků Čechů s těmi zeměmi. R. 1887 podnikl cestu do Lublaně a po známé velikononoční katastrofě stojí v čele sbírek pro postižené. Když r. 1893 v průvodu hr. Hohenwarta, Palfyho, Di Paulia a jiných navštívil zemskou výstavu ve Lvově, využil příležitosti k navázání styků s polskou šlechtou. Toužil ji přesvědčiti o prospěchu a nutnosti vzájemnosti česko-polské. Aby nemohl pomáhati Slovákům, byl zbaven Maďary členství ve sněmovně magnátů. R. 1880 vystoupil v Turč. sv. Martině a r. 1892 podnikl velkou akci na pomoc Slovákům, kteří tehdy propadli nouzi a bídě. Ale navštívil i Dalmácii, Černou Horu, Bosnu (1894) a jeho přičiněním zbudován výbor, který měl pečovati o rozkvět jihoslovanských zemí.

Své názory o slovanské otázce podal v obsáhlé studii „Spása Rakouska“. Dnes čtena, ukazuje, že hr. Harrach znal svůj řeč důkladně. Rakousko nemohlo zapomenouti na svůj sen o vřídčím postavení v Říši, ačkoliv Hradec Králové definitivně tomu udělal konec. Vladaření od r. 1850 jest cestou k jisté záhubě. Zapomnělo se na Slovany, politika monarchie vůči Rusku dala se na cestu hnusného nevďěku. A to strašidlo panslavismu nezažene se tím, že slovanští národové zůstávají v duševním otroctví. Maďaři a Němci a proti Slovanům i Vlaši jsou protežováni. Rakousko zahubí Němci, kteří od r. 1848 hlásají splynutí Rakouska s Německem. Všeněmci veřejně nyní (t. j. tehdy při psaní knihy) naléhají a podporují přivtělení Rakouska k Německu, ale tím by se mocnářství rozpadlo. Pokud Slované budou méněcennou složkou říše, potom i ona bude stát na vratkých nohou. Bezpráví se svým časem samo mstí. Národnost a náboženství jsou mravní základy státní budovy. V druhé části knihy pojednává o zahraniční politice Rakouska; vytýká jí (právem!) nedostatky prozíravosti a je srostlá s centralizační politikou vnitřní. Dosaďadní politika centralistů a dualistů, sledující k zachování nadvlády Němců a Maďarů, nepovede nikdy ke smíření. Důrazně připomíná smutný, ponižující stav Slováků v Uhrách, kteří nezaslужují, aby jako Heloti byli vylučováni ze vzdělání.

Jsem přesvědčen (píše), že dosaďadní politika Rakouska a jeho dynastie uvede ve zkázu, neboť ono podezřívání Slovanů z velezrady je úkazem slabosti a proto obavy o existenci mocnářství jsou plně oprávněny.

Třeba jen stručně načrtnouti, přece tyto názory hr. Harracha, zejména pro onu dobu, ukazují, že když 12. prosince 1909 zemřel ve věku 82 let, plným právem mohlo se říci, že zemřel český šlechtic: slovy i skutky. Návist Němců šla až za hrob. Prelát od Skotů nedovolil pív. spolku Lumír, aby nad rakví jeho zapěl český chorál.

Pominuty jsou zde zásluhy, kterých si získal jako poslanec a podporovatel kulturních a hospodářských podniků českého národa. Chtěli jsme spíše ukázati na to, že jeho prozíravost a jeho láska k českému národu i dnes stojí za povšimnutí. Doma i v cizině musíme se jím pyšnit jako Čechem a vlastencem. Nenašel-li ve svých kruzích následovníků, jak to snad očekával, potom to bylo důkazem, že on byl prozíravý, títo pak služiče v cizích službách, na konec stáli nad hrobem monarchie, její sami pomohli zahrabávat a kterou už nikdo nevzkřísí. Proroctví hr. Harracha se splnilo a úloha Slovanů v Evropě bude prvořadá. Benetka.

šla už tento historický vývoj skoncovaný, dosadila místo centrální moci královské centrální moc republikánskou, jinak však nebylo potřeba ničeho měniti na principech veřejné správy mimoparťžské, která už byla úplně zcentralisována až na to, že se jednoduše smazaly někdejší historické správní celky a zcela bez ohledu na jejich historické hranice zavedeno nové rozdělení na departementy. U nás našla revoluce ještě nepřijemné autonomní činitele. A odtud základní myšlenka župního zřízení, které bylo uváděno anebo doprovázáno nevládnou a ne vždy zcela upřímnou poznámkou o „dvojí koleji“ veřejné správy, jako by jedny a tytéž záležitosti byly spravovány jednou orgány státními, jednou zase orgány autonomními, jako by zde nebylo vymezené kompetence obou těchto orgánů veřejné správy a jako by z toho ho vznikal jenom zmatek.

Tenkrát se stalo okřídleným heslem, že prý nyní po převratu je okresní hejtman právě tak náš, jako byl a je okresní starosta náš a že tedy není správné, aby zbytečně byly zde oba tyto orgány vedle sebe. Přihlédneme-li jen poněkud blíže k této thesi, vidí-

me, že se svým povrchním zdáním pravdivosti lehce přenesla přes princip autonomie, jsouc odhodlána složit všechny záležitosti veřejné správy do rukou úředníků z povolání a stlačujíc volené orgány okresních a zemských zastupitelstev po stránce právní na pouhé poradní sbory okresních náčelníků, pokud se týče zemského presidenta. Vždyť podle župního zřízení v případě rozporu mezi okresním zastupitelstvem a okresním hejtmanem rozhodovala na konec vůle okresního hejtmana, byť by proti ní stálo třeba i jednomyslné usnesení celého okresního zastupitelstva. Je zajímavé přihlédnout k tomu, že naznačená úprava účasti volených orgánů ve správě župní, která byla hlubokým úpadkem oproti zásadám naší předpřevratové autonomie, znamenala pro Slovensko veliký pokrok, protože umožňovala, aby tam volené orgány mohly se státními úředníky projednávat veřejné záležitosti, aby hlas jejich byl slyšen v okresním zastupitelstvu, pokud se týče v okresním výboru, čehož ovšem v dřívějších dobách na Slovensku nikdy nebylo.

Odpor proti principům župního zřízení byl v čes-

kých zemích malý a na Slovensku vůbec žádný. A od tud také lze pochopit, že v župním zřízení měly zmizet, a to naprosto, historické zemské hranice Čech a Moravy a že župní obvody na území poblíže někdejších zemských hranic zasahovaly úplně bez ohledu na staré historické útvary současně do Čech a Moravy, právě tak jako současně zabíraly kraje po obou stranách někdejších historické hranice moravsko-slovenské.

Je to groteskní, když nynější slovenští autonomisté v různých variantách tvrdí, že největším odpůrcem slovenské autonomie je min. Šrámek. Proti této pověře stojí historické faktum, že v roce 1919 a 1920 byl zrovna Šrámek z vedoucích politiků československých jedním, který novou víru v župní zřízení nepřijímal tak bezvýhradně, ukazuje zejména na to, že tyto župní celky těžko budou hospodářsky provádět některé velké úkoly, zejména vzhledem k tomu, že daňová jejich základna byla velmi rozličná. Tak ku příkladu Bratislava měla 16 milionů přírážkový základ, kdežto zvolenská jen 4 miliony. Župní rozpočet na 4 miliony Kč by podle toho v župě zvolenské znamenal 100procentní župní přírážku a stejně vysoký rozpočet v župě bratislavské znamenal by jenom 25procentní župní přírážku. Toto věcné stanovisko ministra Šrámkova přivedlo i jiné vedoucí politiky k tomu přesvědčení, že vzájemná kooperace jednotlivých žup je naprosto věcnou nezbytností. A proto do zákonného textu o župním zřízení dostalo se také ustanovení, že jednotlivé župy mohou se k provádění jednotlivých úkolů spojovat ve vyšší svazky, a to v mezích někdejších historických hranic zemských. To mělo zase za následek, že historické administrativní celky byly aspoň potud zachovány, že jednotlivé župy nesměly přesahovat starých zemských hranic.

Jakmile však naznačeným postupem zachována byla v novém župním zřízení vzpomínka na starou zemskou autonomii, pak bylo pochopitelné, že se vzpomínalo také na věcnou náplň této autonomie. A proto se dostala do župního zřízení některá ustanovení, která pro jejich důležitost citujeme zde doslova:

„Zákon ze dne 29. února 1920 o zřízení župních a okresních úřadů republiky Československé, č. 126 Sb. z. a n. Hlava IV. Působnost župního zastupitelstva:

1. působnost hospodářská a správní,
2. působnost normotvorná.

§ 56.

Župní zastupitelstvo může pro svůj obvod:

a) vydáváti podrobnější předpisy k zákonům, Národním shromážděním republiky Československé usneseným, pokud vláda podle zákona k tomu župní zastupitelstvo zmocní;

b) vydáváti v mezích zákonů a nařízení statuty na úpravu záležitostí ústavů a zařízení, jež ve své působnosti zřídilo nebo spravuje;

c) stanoviti v mezích zákonů a nařízení podrobnější předpisy o správě jmění obcí, okresů a žup, jejich podniků a ústavů, a o provádění dozoru nad správou tou.

§ 57.

Předpisy a statuty podle § 56 župními zastupitelstvy usnesené vyžadují ke své platnosti potvrzení ministerstva vnitra v dohodě s příslušnými ministerstvy. Předpisy i statuty pokládají se za potvrzené, jestliže ministerstvo vnitra do tří měsíců po tom, co mu byly předloženy, o nich se neprohlásilo.

Potvrzené předpisy a statuty vyhlášují se v župním úředním listu a nabývají působnosti, nebylo-li nic jiného v nich určeno, 15. dne po vyhlášení.

K tomuto textu zákona připojujeme z materiálů zákona samého ještě toto:

„Zasedání Národního shromáždění českosloven-

ského roku 1920, tisk číslo 2422: Zpráva výboru ústavního o návrhu zákona o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé, usneseného ústavním výborem ve smyslu § 14 a 17 jednacího řádu. Strana 5. B. Část zvláštní. IV.:

O působnosti župního zastupitelstva.

2. Působnost normotvornou v župních zastupitelstvech jasně vymezuje § 56 a v odstavcích b) a c) ponechává široké pole činnosti. Požadované potvrzení ministerstva vnitra (§ 57) má zabezpečiti při tom jednotnost vůdčích zásad u všech župních zastupitelstev.

IV. Rozbor osnovy odst. 4, strana 36. „Župní zastupitelstva nad to mají omezenou kompetenci právo tvornou, ježto mohou vydávati prováděcí předpisy k zákonům Národním shromážděním usneseným. Ovšem normotvorné právo župních zastupitelstev je nutně omezené, jelikož se může uplatňovati pouze potud, pokud vláda jako primární nositel moci nařizovací župním zastupitelstvům na základě zmocnění zákonného výslovně přízná právo vydávati prováděcí nařízení.“

Potud doslovný text. A v dalším mluví se s náležitým pochopením pro decentralizační potřeby jednotlivých správních celků o agendách „jichž jednotná a podrobná úprava říšským zákonem by ani chráněným zájmům samým nevyhovovala“.

Bylo možno za vyličené situace dosíci na záchranu autonomního principu ve veřejné správě víc, než kolik skutečně podle citovaných textů zachrániti se podařilo? Kdo jen poněkud je zasvěcen do běhů veřejných záležitostí, pozastaví se jistě nad tím faktem, že zákon o župním zřízení, usnesený 29. února 1920, zůstal v zemi České a Moravskoslezské neproveden až do novely z roku 1927. Už toto faktum samo svědčí o tom, že zde byly vážné věcné obtíže, které se původní administrativní teorii župního zákona kladly v cestu. A když delší odstup od vzduchů vln doby bezprostředně popřevratové usnadnil klidnější a věcnější posuzování celého problému, došlo zákonem ze dne 14. července 1927 o organizaci politické správy č. 125 Sb. z. a n. k odstranění žup jako správních celků i na Slovensku a veřejná správa republiky Československé vybudována na základě politických okresů a zemských správních celků, při čemž úvodní ustanovení zákona právě citovaného přenáší určité vyšší pravomoci dřívějších žup na zemská zastupitelstva těmito slovy: „Pokud z tohoto zákona se jinak nepodává, nastupují tam, kde župní zákon anebo jiné zákony mluví o župě, županovi, župních úřadech, župních zastupitelstvech, župních výborech a senátech, zřízených podle župního zákona, na jejich místo země, zemský prezident, zemské úřady, zemská zastupitelstva, zemské výbory a senáty; kde se mluví o zvláštních výborech (komisích) podle § 28 župního zákona, nastupují na jejich místo zemské komise. Kde jiné zákony mluví o zemských župních svazech anebo jejich orgánech, nastupují na jejich místo země nebo příslušné zemské orgány.“

Autonomní možnosti ve veřejné správě nejsou tedy ani za platnosti dnešních zákonů nikterak malé nebo úzké. Je to také viděti na autonomních agendách jak v Čechách, tak na Moravě. A je nesporno, že intencím zákona nikterak neodporuje, když kvalifikovaní reprezentanti autonomie vznášejí co nejvíce ze svých zkušeností do veřejné správy. A je také samozřejmo, že vůbec žádný okresní hejtmán, ani zemský prezident nebude se stavěti proti věcným počínům svých autonomních spolupracovníků, jakmile u nich postřehne věcnou snahu a věcnou kvalifikaci. Jako všude, tak i zde je to duch, který oživuje a je tedy zřejmo, že autonomní princip ve veřejné administrativě bude se tím více uplatňovati, čím více volené autonomní orgány budou se tímto způsobem stavěti do služeb státu. O to právě jde, že ta autonomie musí státi cele a bezvýhradně ve službách státu, že musí dbát správného vyřešení krajových a místních po-

ŽIVOT

časopis pro veřejné otázky současnosti, náboženství, kulturu a politiku

Řídil Dr. František Formánek • Ročník šestnáctý • V Praze L. P. 1934

1934

O B S A H

Básně:

Vilému Bitnarovi k šedesátce. Str. 51.
Jiří Hlava: Ze zápisníku reportéra. Str. 217.
Josef Jungmann: Elegie. Str. 293.
Karel E. Vlček: Alej. Str. 287. - Klid. Str. 298. - Krystaly darů z lásky práce a bolů. Str. 33. - Léto. Str. 203. - Tvůj čerstvý rov... Str. 273. - Úroda s Láskou na polích zraje. Str. 168. - Večer. Str. 276. - Viš. Str. 189.
Epigramy. Str. 48, 77, 88, 92, 96, 105, 110, 111, 122, 144, 156, 165, 178, 180, 187, 188, 195, 224, 231, 235, 251, 261, 275, 279, 303.

Články:

Dr. Jan Bartoš: Jsou i nové knihy hezké? Str. 139, 152.
Dr. Jaroslav Beneš: Autonomie a svoboda lidské vůle. Str. 253, 269.
Boř. Benefka: Anglický mučedník nadšeným ctitelem svatého Václava. Str. 288. - Brněnský ochránce P. Martin Středa T. J. Str. 200. - Český mystik a asketa XIV. věku — Jan Milič z Kroměříže. Str. 228. - Jazyk sv. Jana Nepomuckého; živý jazyk národa českého. Str. 117. - Náš poměr k Polsku. Str. 85. - Obnovitel stolce sv. Vojtěcha, Antonín Brus z Mohelnice. Str. 214. - Království Kristovo. Str. 258. - Otec a vychovatel, Tomáš ze Štítného. Str. 136. - P. Stan. Vydra. Str. 293, 310. - Památce českého šlechtice. Str. 313. - Poselkyně Boží lásky z České země v dánské luhy, bl. Dagmar. Str. 151. - Světlo a temno P. A. Koniáš T. J. Str. 247. - Uskutečňte myšlenku sv. Prokopa, stavte most dle je-

ho plánů. Str. 161. - V čem nám dnes sv. Vojtěch může pomoci. Str. 87. - Základ křesťanské vlády v České zemi — Bořivoj. Str. 174. - Zapomenutý buditel z řádu kazatelského. Str. 274.

Vilém Bitnar: Cesta za českou dogmatikou. Str. 298. - Duben svatě Mechtildy. Str. 89. - Estetika jezuitského baroku. Str. 288. - Estetika jezuitského řádu. Str. 263. - Filosofický essayista katolický. Str. 154. - Jednota pro dostavění chrámu sv. Víta. Str. 178. - Katolicita české kultury. Str. 42, 67. - Ladislav Zamykal padesátníkem. Str. 219. - Prelát Vančec a kardinál Manning. Str. 317. - Tranovský a Rozenplut. Str. 166. - Výsada měsíce dubna. Str. 61. - Zrození Tovaryšstva Ježíšova. Str. 201.

P. Dr. Silvestr Braito O. P.: Církev a proletariát. Str. 97. - Individualism. Str. 3. - Náboženství a stát. Str. 257. - Z psychologie ženy. Str. 22, 40, 64.

P. Ludolf Fr. Czermin O. Praem.: Bez lásky. Str. 26. - Jubileum sv. Norberta. Str. 39. - O vůdce. Str. 235. - Příklad ciziny. Str. 5. - Světec Norbert. Str. 133. - Základ obnovy. Str. 213.

Přeložil Ant. Číhal: Pastýřský list nizozemského episkopátu. Str. 51, 81.

Dr. Josef Doležal: O novou organizaci národních politických sil. Str. 53.

P. Tomáš Dittl O. P.: Sedmisté výročí kanonizace sv. Dominika. Str. 147.

Dr. Gilbert Doubrava: Církev a trest smrti. Str. 131.

Karel Doubravský: Či je člověk. Str. 213. - „Ich dien.“ Str. 133. - Podivná děla prá-

ce. Str. 84. - Příměst života. Str. 230. - „Toto všechno tobě dám...“ Str. 146.

Episkopátu holandského pastýřské listy. Str. 51, 81.

Jan Filip: Mezislovanský jazyk. Str. 299.

F. Formánek: O charakter katolického sjezdu 1935. Str. 191. - Přisedící František Drobný — padesátníkem. Str. 277. - Třeba dobře rozlišovati. Str. 191.

Anna Formánková: Kvítí ukázalo se v zemi naší. Str. 29.

Dr. Franěk: Jan Rehoř Mendel — mikroskopista. Str. 290. - Quaere super nos! - Hledej nad námi! Str. 311.

Dr. Funczik: Jubileum kanonického a rímského práva. Str. 281.

František Hanzelka: Předpoklady československo-polského sblížení. Str. 49.

Jiří Hlava: Od slavností k opravdové práci pro brannost národa. Str. 246. - Vytvořte z akademických spolků kvas celého katolického života. Str. 241.

Ing. Dr. Belo Holý: Prehl'ad vývoja v rybárstve na Slovensku. Str. 218.

Frant. Maria Horák: Praha a Berlín. Str. 260. - Z mého deníku. Str. 248, 285, 300.

Karel Horalík: Názor sv. Tomáše Akvinského na úrok z půjčky. Str. 6. - Válka a mír ve světle křesťanské mravouky. Str. 204.
Karel B. Hroch: Abychom nebloudili. Str. 34.

Dr. R. W. Hynek: Gilda sv. Lukáše. Str. 26.

Jos. Chudáček: Sdružení katolických rodičů. Str. 136.

Josef Chybík: Blíží se chvíle reorganizace zemědělských rad. Str. 139.

Jan Janoušek, tajemník SKM: SKM a Orel. Str. 135.

- J. Jelínek: Čsl. střední škola. Str. 209.
Dr. Fr. Joklík: K zamýšlené reformě nejvyššího správního soudu. Str. 318.
Dr. Khunt: Ještě sdružení katolických lékařů. Str. 167.
P. Method Klement O. S. B.: Kde je kořen? Str. 27.
Ant. Kolek: Smutné jubileum. Str. 254.
Karel Komínek, přednosta Zem. ústřed. úřadu práce v Praze: Poznámky k osnově zákona o zprostředkování práce. Str. 41.
JUSt. Vojt. Kott: Na nové cesty. Str. 72.
Vojtěch Kott: O studentských organizacích. Str. 105.
MUDr. Jiří Krátký: Brannost národa. Str. 236.
Miloš Krejza: Co je s literární kritikou? Str. 265. - Národ a umění. Str. 299. - Svědectví spříseženců. Str. 45.
Dr. Josef Krlín: Dr. F. X. Novák. Str. 175, 189. - Fysiognomie blahoslaveného Jana Bosca. Str. 25. - Nynější stav katolické Církve v Německu. Str. 4. - Padesát let České koleje v Římě. Str. 283. - Vývoj náboženských poměrů v Německu. Str. 88.
Z pozůstalosti ř. štkp. leteckva Fr. Malko- ského: Létání v mlze a za úplně temných nocí. Str. 49.
Jacques Maritain: Poesie. Str. 264. - Praktické úvahy. Str. 173, 188.
Dr. J. O. Martinovský: Astrologie a jiné moderní bludy proti vědě. Str. 99. - Co je to rasa? Str. 176. - Dva názory o vzniku nynějších evropských ras. Str. 212. - Evropské rasy arijské. Str. 234. - O prvních rasách evropských. Str. 205. - Rasová příslušnost Němců a Čechoslováků. Str. 244. - Snaha Němců o „čistou“ rasu. Str. 286. - Z historie rasového badání. Str. 162.
François Mauriac: Plnost životní. Str. 262. - Radost křesťanova. Str. 227.
Karel Netyš: Bahrovo „Nanebevstoupení“. Str. 301.
Josef Nepřaš: Některé naléhavé sociální otázky. Str. 90.
JUDr. Frant. Nosek: Československý resekonní a lombardní ústav. Str. 62. - Regulace hospodářská zdůvodněna historií. Str. 284. - Stručný přehled dějin naší měny. Str. 18.
A. Novák: K 500. výročí bitvy u Lipan. Str. 116. - Zločin, který by měl být stíhán. Str. 122.
PhDr. Josef Novák: Dokončení výstavby lidového hnutí. Str. 17.
Dr. Josef Novák: Katecheta. Str. 255. - Stavovský řád a třídní boj. Str. 59.
Posl. Dr. Josef Novák: Změna finanční a hospodářské politiky státu. Str. 1.
Kleofáš Pistorius: Artikulové obecní. Str. 198. - Novinky z země České. Str. 49.
Dr. Plocek: Rozvoj a specialisace vědní na univerzitě Karlově. Str. 150, 180.
Mgřr. Ján Pöstenyi: Význam Spolku sv. Vojtěcha v katolicizme na Slovensku. Str. 185.
P. Karel Reban: Charakteristické znaky současného života katolického. Str. 100, 118. - Mravní cíle výchovy osobností mužské a ženské. Str. 225. - Myšlenková a pracovní orientace v současných otázkách. Str. 9.
J. Rezníček: Vývoj české rady katolíků před válkou a úsilí o organizaci všeobecných katolických sjezdů. Str. 7.
Dr. Ján Sauter (Viedeň): Presun silového vztahu v boji mezi vírou a neverou. Str. 295.
Giulio Savonarola: O úniku ze světa. Str. 297.
A.-D. Tertillanges O. P., Membre de l'Institut: Styl sv. Tomáše Akvinského. Str. 287.
V. Schiller: Práce. Str. 302.
F. Skácelík: Karel Purkyně. Str. 60.
Bedřich Slavík: Vilém Bitnar jako redaktor Studentské hlídky. Str. 71.
M. J. Slavský: Slubný rozvoj spolků katol. mládeže, najmä SKM, na Slovensku. Str. 232.
Dr. Em. Soukup O. P.: Neschopná demokracie? Str. 113.
Bedřich Smékal: Kultura desátého století. Str. 274. - Sv. Vojtěch a „Hospodine, pomiluj mne“. Str. 296. - Velkomoravská říše a Byzanc. Str. 309.
P. Stankovský: Vývoj slovenského autonomizmu. Str. 129, 163, 177.
J. Svítal-Karník: Mariana Zdzieckowského rozchod s Čechy. Str. 102, 120.
Ludvík Šafránek: Pomohl kontingent českému filmu? Str. 92.
Dr. Viktor Šauer: Geologické převraty v budoucnosti. Str. 148. - O dějinném vývoji. Str. 210. - Vývoj názorů o konci světa. Str. 119. - Zůstatkové režimy. Str. 256.
Dr. J. Trnježorski: Utrpení slovanské katolické menšiny v Itálii. Str. 242, 259, 276.
Dr. Š. Trachta: Don Bosco vychovatel. Str. 86. - Styky sv. Jana Bosca s vynikajícími lidmi své doby. Str. 149.
Dr. Jan Urban O. F. M.: Katolická akce ve farnostech. Str. 318. - Pravá totalita. Str. 147.
K. Vach: Elisabeth Leseurová, vzor apoštolátu. Str. 190.
Přeložil Karel Vach: Německo viděné očima Němce z r. 1892. Str. 206.
F. B. Vaněk: Sjezd litomyšlský před 40 lety. Str. 150.
Dr. Bedřich Vašek: Konkretní práce Katolické akce v Polsku. Str. 216. - Mužové v Katolické akci. Str. 145. - Tajemství úspěchu Katolické akce v Polsku. Str. 197.
Dr. Marko Weirich: Thomas More vyznavačem římské jednoty. Str. 165.
Dr. Emil Zavadil: Studium katolického právníka. Str. 136.
Dr. Karel Zavadský S. J.: Sinanthropus pekinensis (Čínský člověk pekingský). Str. 271.
F. Zelenka: Zanikání samosprávy. Str. 33.
Dr. Jan Zemánek: O jednotnou frontu katolické mládeže. Str. 220.
B. Zub: O Václava Beneše Třebízského. Str. 166.
- Různé:**
- Af.:** Lidská vznešenost a ubohost u Pascala. Str. 272.
Academicus: Ne řeči, ale skutky. Str. 315.
Akr.: Boj o metodu. Str. 137. - O jedné stránce školských reforem. Str. 233.
An.: K událostem v Rakousku. Str. 2. - Po odchodu Déerových. Str. 21.
A. P.: Polská odvěta. Str. 218.
A. S.: O venkovské mládeži. Str. 192.
Bka.: Zpolitizovaný nacionalismus. Str. 105.
C. Ar.: Akce amerických katolíků na očistu filmu. Str. 70.
Dr. F.: K dvacátému výročí smrti Josefa Kotka. Str. 315.
dm.: O t. zv. přírodovědeckém názoru světovém. Str. 34.
Dr. Sa.: O středoškolských profesorech. Str. 134.
Dr. V.: „Duch vane, kde chce...“ Str. 163.
E. St.: Eutanazie. Str. 316.
Ing. C.: Československý rozhlas po stránce národní a hospodářské. Str. 8.
J. B. Dk.: České osady na Volyni v Polsku. Str. 155.
J. H.: Je zanedbána výchova k apoštolátu obětí. Str. 219.
J. Z.: Útek od mučednictví. Str. 138.
Jožo Mäs.: Cestou k Slovenské katolické akademii. Str. 202.
K. V.: Osud katolíků-politiků. Str. 202. - Básník Reinhard Johannes Sorge. Str. 245.
mpa.: Komunismus na hlavu poražený. Str. 140. - Všeobecný život politických běženců. Str. 217. - Z čeho vyplývá nenávisť mezi národy. Str. 247.
MUDr. A. M.: Sdružení katol. lékařů u nás je třeba. Str. 73.
P. S.: Provedte kolonizaci nezaměstnaných na státních statcích. Str. 84.
R. P.: Boj proti úroku z půjčky. Str. 68.
Řk.: Poválečné konkordáty o vojenské duchovní správě. Str. 256.
—Tis.: My mladí. Str. 20. - O mládeži dělnické. Str. 91. - Venkovská mládež. Str. 122.
—Ur.: Don Bosco novinář. Str. 187.
Ur.: Vzdušný boj. Str. 27. - Několik slov o letecké plynové válce a obraně proti ní. Str. 103.
U. R.: Německo v letectví. Str. 266.
- V. Kf.:** Kolem chebské tragedie. Str. 35.
V. Š.: O malou novelu živnostenského řádu. Str. 179.
- *
- Autonomie českých zemí a autonomie Slovenska.** Str. 312.
Č. L. A. Str. 72.
10 milionů mrtvých, 19 milionů zraněných, 10 milionů mrzáků... Str. 199.
Dobudujeme lidovou stranu? Str. 105.
Hmota a duch v sovětském státě. Str. 89.
Jak Rusko dnes vypadá. Str. 36, 65.
K diskusi o mimopražském tisku katolickém. Str. 154, 168.
Kněz a politika. Str. 168.
Na okraj litomyšlského sjezdu. Str. 222.
Na konci života. Str. 181.
Národní hospodářská konference. Str. 93.
Nařízení o t. zv. umělých tucích. Str. 90.
Naučení mladému politickému zákopníkovi. Str. 101.
O mimopražském katolickém českém tisku. Str. 104.
Organisace německých katolických učitelů v Československu. Str. 154.
VIII. přikázání. Str. 156.
Průkopnické poslání „Života“. Str. 278.
„Quadragesimo anno.“ Str. 28, 44.
Sjezdy katolíků republiky Československé. Str. 123.
Snadno a rychle. Str. 93.
Vzpomínka na poslední sjezd Katolických Jednot před 80 lety. Str. 243.
Z dějin českého salesiánského díla. Str. 57.
Z Matutina Hodu Božího velikonočního: Pán vpravdě vstal. Aleluja! Str. 58.
Za prvním arcibiskupem republiky. Str. 115.
Zase nezdár? Str. 251.
- Poznámky:**
- Pastorace u mužů.** Str. 10.
Fr. Hanzelka: Co bylo na počátku? Str. 10.
Stavský a monsieur Durand. Str. 11.
Výchova mladých k politice. Str. 11.
Návrat k otrockému státu? Str. 12.
Ztráta demokracie znamená ztrátu duše. Str. 28.
Fr. Hanzelka: Tragická hvězda. Str. 28.
Politika a politikářství. Str. 29.
Zemřel král-otec. Str. 29.
K ukončení Milostivého léta. Str. 73.
František Maria Horák: Láska je vynalézavá. Str. 74.
Krise. Str. 106.
Legio Angelica. Str. 106.
Hůř než ve Francii. Str. 106.
Benetka: Pozdní pokání Mělnických. Str. 107.
Věčné prvky katolické politiky. Str. 107.
Sjezd SKM v Litomyšli. Str. 123.
Jehličkův boj proti maďarofilům. Str. 124.
Svátek matek. Str. 124.
Hanzelka: Balada o české demokracii. Str. 141.
Spravedlnost základem veškeré moci. Str. 141.
Zemřela křesťanka. Str. 192.
Ne scandalisetur. Str. 192.
Upomínky křesťanského vítězství na Balkáně. Str. 193.
Jiří Gerson: Nedostatek náboženské výchovy u dnešní mládeže. Str. 303.
Smrt? — Shledání přátel, setkání duší. Str. 303.
Tisk reportážní a ideový. Str. 303.
- Přehledy:**
- Život náboženský.** Str. 12, 29, 44, 75, 94, 108, 124, 142, 157, 169, 181, 194, 222, 237, 249, 266, 278, 290, 304.
Život kulturní. Str. 13, 30, 45, 75, 94, 109, 125, 142, 158, 182, 194, 223, 260, 266, 278, 305.
Život politický. Str. 14, 30, 46, 76, 94, 110, 126, 142, 158, 170, 182, 194, 223, 237, 250, 267.
Zrcadlo. Str. 47, 74, 107, 141, 156, 169, 181, 193, 222, 236, 249, 266, 278, 290, 304.
Co život dal. Str. 31, 47, 77, 95, 126, 170, 183, 195, 207, 224, 238, 251, 267, 279, 291, 319.
Z knih a časopisů. Str. 18, 32, 48, 78, 96, 111, 127, 144, 159, 171, 183, 195, 208, 239, 252, 280, 292, 306, 320.

třeb vždycky v celostátním rámci a varovati se všeho, co by jakýmkoliv způsobem mohlo oslabovat nezbytně nutnou centrální autoritu.

Doba je principu autonomnímu přízniva potud, že rozhodující činitelé těch politických směrů, které v době bezprostředně popřevratové zachovávaly k otázce autonomie stanovisko buď velmi zdrženlivé, aneb aspoň vyčkávací, dospěly dnes obecně k přesvědčení, že účast širokých vrstev národa na spolurřízení a spolurozhodování o záležitostech veřejných je věcí nanejvýš žádoucí, už proto, že se občané seznamují se všemi obtížemi jednotlivých problémů a majíce potom sami trpké zkušenosti z vlastní praxe, nepodléhají tak snadno famosnímu receptu všech demagogů, kteří na všechno mají jednoduchou zařikávací formuli: „snadno a rychle“.

Ovšem: Habent sua fata termini. Příznivé stanovisko k principu autonomie možno ve smyslu výše

označeném očekávat od směrodatných činitelů jenom tenkrát, nakolik se do tohoto výrazu bude vkládat náplň zhruba asi tak ve smyslu celé této stati. Stejně kategorické „ne“ ozvalo by se však odevšad, jakmile by někdo pod výrazem autonomie chtěl vyrozumívati nějakou úpravu, která by jednotlivé části našeho státu měla vybaviti samostatnou legislativní mocí a jakmile by se mělo při tom jakýmkoliv způsobem sáhnouti na celistvost a nedělitelnost jednotlivých atributů a projevů ústřední státní moci. Ať na poli armádním nebo v oboru diplomatických úřadů zastupitelských, nebo jakkoliv jinak. Je ovšem objektivní pravdou, že nebývají tyto věci mezi všemi zúčastněnými úplně jasny a proto nejsprávnějším bývá v podobných případech praktický postup ten, při kterém zúčastnění činitelé opustí jednostranné teoretisování a sesednou se k věcnému rozboru a řešení docela konkrétních otázek. Je to jediná cesta, jak dospět k objektivnímu věcnému řešení.

K dvacátému výročí smrti Josefa Kotka.

V předvečer vánočních svátků před dvaceti lety položil život za myšlenku národní Josef Kotek, odsouzený rakouskou vojenskou justicí na smrt.

Kotek zemřel jako jeden z největších hrdinů české revoluce, ale zemřel také jako katolík, smířen s Bohem a odevzdán do jeho vůle. Přinesli jsme již v letošním ročníku několik dat o této konverzi, jež jest tak mnohými činiteli utajována a zmínili jsme se i o sanaci Kolkova sňatku, respektive uzavření katolického sňatku těsně před exekucí. O této skutečnosti byly vysloveny pochybnosti a proto pátrali jsme po autentických pramenech a záznamech a zjistili toto:

Církevní věci vojenské oblasti krakovské obstarával polní superiorát v Krakově, který byl ubytován v Mor. Ostravě v německém gymnasiu na Přívozké ulici. Superiorem byl Polák, rytíř Jan Krasowski. Podáním ze dne 30. prosince 1914, pod číslem 6109, žádal polní superiorát u arcibiskupské konsistoře v Olomouci o dodatečnou dispens od tří ohlášek pro Josefa Kotka a Marii rozenou Průšovou. Žádost byla odůvodněna tím, že sňatek byl uzavřen těsně před zastřelením. Arcibiskupská konsistoř v Olomouci udělila dispens od tří ohlášek výnosem 770 ze dne 18. ledna 1915.

O politickou dispens žádal superiorát pod č. 16. z 5. ledna 1915 u okresního hejtmanství v Mor. Ostravě, s tímže odůvodněním jako u žádosti na konsistoř. Vyřízení této žádosti došlo 13. února 1915 a znělo takto:

C. k. Okresní hejtmanství v Mor. Ostravě.

Číslo 246. dne 3. února 1915.

Paní Marii Kotkové

v Prostějově,
Mlýnská ulice 36.

Na Vaši žádost ze dne 5. ledna 1915 zd. c. a k. pol. superiorátu uděluje se Vám ve smyslu ustanovení § 85 obč. zák. resp. § 1 zák. ze dne 4. července 1872 ř. z. čís. 111 po vzetí v přísahu dispens od všech tří ohlášek za účelem uzavření sňatku manželského s Josefem Kolkem dodatečně z vážných důvodů ve Vaší žádosti uvedených.

C. k. okresní hejtmán

L. S.

Podpis nečitelný.

O politickou dispens bylo žádáno také v Prostějově u okresního hejtmanství, kde ženich měl až do svého zatčení řádné bydliště. Žádost byla podána superiorátem krakovským 15. ledna 1915 pod č. j. 218, ale vyřízena vůbec nebyla. Prostějovské okresní hejtmanství ani neodpovědělo.

K tomu dlužno podotknouti, že se o politickou dispens ani žádati nemusilo, protože Kotek byl už dříve sezdán civilně u okresního hejtmanství v Plzni, kteráž okolnost asi nebyla známa polnímu superiorátu, neboť jinak by jistě žádost o politickou dispens nepodával.

Ačkoli uplynulo jen dvacet roků od tragické smrti Kolkovy, již velmi obtížně se shledávají svědkové a dokumenty o okolnostech jeho smrti. Považovali jsme za nutné upozorniti na křesťanskou smrt Kolkovu právě proto, že byla pokrokovými činiteli zatajována, aby tak národ byl dále držen ve falešném domnění, že katolická církev a její představitelé stáli vždy proti národu. Případ Kolkův dosvědčuje opak. Vzdávajíc čest jeho památce, dáváme zároveň i průchod pravdě, aby tato byla zaznamenána v historii.

Dr. F.

Ne řeči, ale skutky.

Události, jichž bezprostřední příčinou byly demonstrace studentů ve věci odznaků hodnostářů Karlovy university, vyvolaly také projevy „levých“ i „pravých“ spisovatelů. Nemám, žel, legítimace toho ani onoho slavného sboru a chtěl-li bych přece o té věci aspoň několik slov napsati, nebudiž mi to vykládáno ve zlém.

Vím, že Karel Čapek jest spisovatelem, který už dávno a dávno přerostl malost a ubohost české literární obce. On není však jenom spisovatelem. Jeho činnost výchovná daleko přesahuje rámec Lidových novin a Přítomnosti. Už kolikrát jeho slovo včas pronesené vrhlo světlo na věci ponořené v neosvětlitel-

nou tmou. Karel Čapek proto právem i v této věci vystoupil, aby promluvil do duše studentům. Snad mnozí mu neporozuměli a projev „levých“ spisovatelů mnoho těch dobrých slov uvedl ve zmatek. Štěstí ještě, že F. S. Procházka neumí napsati několik vět, které by zapalovaly. Proto a právě tím pozorněji třeba se vrátiti k projevu Karla Čapka.

Dovolíme-li si vysloviti malou poznámku, budiž to omluveno tím, že neumíme tak bystře chápati a vyložit si vše, jak tento mluvčí české kultury očekává od svých posluchačů. Napadla nás totiž (a četba starých ročníků Života nás o tom přesvědčila) taková hloupá myšlenka, že opravdu stydíme se světit ji

papíru. Spoléháme sa však na blahovúli a prece ji — třebaš plni rozpakú — zde vyslovíme. Hľadali jsme totiž marně někde sebestmenší zprávu, že by, když už by se to nehodilo pro Karla Čapka, aspoň někdo z oněch 65 spisovatelů promluvil ke studentstvu tehdy, kdy vyvádělo alotria mnohem nedůstojnější akademických občanů. Snad se pamatujeme na to, jak se chovali studenti vůči svému rektoru Magnificu proto, že byl — knězem! Vyhledali jsme si v knihovnách všechny noviny z té doby a marně bychom při sebe větší pozornosti se dočetli otcovského napomenutí k nerozumnému mládí. A tehdy také se na nás dívala cizina. Ba tím pozorněji sledovala první kroky onoho nerozumného děčka. Snad ten rektor Magnificus měl tu chybu, že byl knězem. A proto (jsemť Já s vámi po všechny dny) byl-li s ním Bůh, nemohli s ním býti ti, kdož Boha pochovali, aby byli bohové... A tak studenti plni varu a kvasu mládí ještě po druhé zvedli svého hlasu. Nepřipomínám tu událost rád, ale je toho třeba. Tehdy přijel do naší říše vrchní velitel spojeneckých vojsk, generalissimus Foch. Nebyl jenom hostem vlády. Byl také hostem národa. Tento voják Francie jistě nepřišel u nás po prvé do salonů. A přece prohřešil se proti naší společenské etiketě. Zabloudil do katedrály a tu — hrůza! — poklekl a krátce se pomodlil u hrobu sv. Jana Nepomuckého. Potom zase všechno klapalo podle sjednaného programu. Ve své neznalosti poměrů chtěl vzdáti počtu památce slavných Čechů a „zakopli“ o sv. Jana! Nechci zde líčiti, co pražská ulice tehdy dovedla. Řekne se ulice a pokrčí se rameny. Ale to nebyl jen plebs, to byli i nobiles: vysokoškolské studentstvo, dr. Rádl etc. Shodou okolností také tehdy nikdo nelil studenou sprchu na rozpálená čela. A když se pozorněji podíváme na oba případy, rádi přiznáme, že tehdy nebyl národ levý a pravý. Svorně se bušilo do kněze, rektora Karlovy university, svol-

ně (ač mnohem obaleněji s ohledem na poslání Fochovo) čteny levitý i maršálu Francie.

A nyní k těm manifestům. Už jsme řekli, že docela nic v nich není a divím se, že Karel Čapek dal se mystifikovati levicí. Proč jenom dovolil, aby se naháněla voda na ono nové složení? Kdybychom neznali prozíravost Čapkovu, řekli bychom, že dal se strhnouti účastí katolického studentstva a vzpomněl si, že je ho škoda vydat na pospas ulici. Nevěří přece, že by se našel obezřetný muž z lidové strany, který by se přihlásil do služeb v tom novém mlýně národního sjednocení. Pochybujeme totiž, že by pp. Hodač nebo Stříbrný potřebovali dvorního kaplana. To ostatně má zajisté vyhrazeno p. biskup Gorazd-Pavlik v zájmu národní myšlenky.

Spisovatelé dnes v národě neplatí. Ani staré železo nekleslo tak v ceně, jako jejich výrobky (s výjimkou nepatrné menšiny opravdových magnátů literátů). Proto také my nemůžeme se nadíti, že šarvátky levých a pravých spisovatelů budou mítí zamýšlený účel. Nám spíše by se líbilo, kdyby intelektuálové kolem Lidových novin laskavě vzali za svůj náš návrh, kterým by rázem vzali všechn vítr s plachet každé demagogii:

Katolická fakulta theologická jest plnoprávným členem Karlovy university. Nuže, ať tato jednota se projeví tím, že akademický senát zvolí pro příští rok rektorem člena kolegia profesorského této fakulty, která plných 15 let byla pomijena. Dnes studentstvo zajisté už se stejným jásotem bude holdovati rektoru-kněži!

Ukažme doma i cizině onu jednotu Karlova učení. Ukažme, že v tomto bodě láska k slavné máti University opravdu spojuje celou akademickou obec!

A za přímluvu k této jednotě prosíme všechny dobré vůle.

Academicus.

Eutanazia.

Slovo má vyjadrovať ideál bezboľastnej smrti. Problém, ako odstrániť hrozny smrti alebo aspoň ako zmieniť bol'asti umierania, vlečie sa dejinami a je starý tak ako samé ľudské pokolenie. Otázka táto je základnou pozemského šťastia a preto nie div, že vždy budila záujem všetkých vekov a národov. Rimanovia celkom hravo rozriešili otázku bezboľastnej smrti. V teplej kúpeli rozrezali umierajúcemu žily a ten pozvoľna, bez bólu strátil vedomie a zomrel, keď úplne vykvrácal.

Nedávno objavila sa medzi nami kniha R. H. Bensona: „Pán sveta“. Autor posunuje v nej dejiny sveta do ďalekej budúcnosti nakoľko s nimi je už bezprostredne spojený koniec sveta. U Bensona pojem bezboľastnej smrti má už dokonalú formu. „Hrozná smrť“ je náhradená sladkou „eutanaziou“. Domy pokoja zariadené so všetkým pohodlím prijímajú tých, ktorým sa zuvoľna život a ticho ich odpratajú zo sveta. Ich princípom je umrtnenie nervovej sústavy a následok toho umrtnenia je úplna bezcitnosť a bezboľastná smrť.

Naša doba tiež sa zaoberá tým problémom a snaží sa mu získať mocný šik priaznivcov. Chce dokázať, že táto otázka nielen že nevyplúča mravnú zodpovednosť, ale práve je podopretá čistou humanitou a láskou ku bližnému. Bezboľastná smrť našej doby sa špecializuje na užší okruh. Nejde tu o všeobecnú eutanaziu, t. j. bezboľastnú smrť každého, komu sa zuvoľna život, ale len o smrť tých, ktorí sú tak chorí, že nemajú nádeje na vyliečenie.

V tých dňoch vyšla vo Freiburgu knižočka „Allerseelen“ a v nej arcibiskup Dr. Conrad Gröber odpovedá na téma „Eutanazia“ nasledovne: Človek z prirodzeného i kresťanského stanoviska nesmie si sám odobrať život. To isté platí tiež o eutanazii, ktorá sa snaží vedome a účelne urychliť smrť takového chorého, ktorý už nemá nádeje na vyliečenie. Pripúšťame, že tento spôsob pomoci môžu omlúvať pohnutky zdánlivej lásky ku bližnému, vyplývajúcej z citu a rozumu. Keď taký človek trpí nevysslovne celú dni a týždne a lekári nemajú už žiadnej nádeje v jeho uzdravenie a keď už žiadne injekcie mu nemôžu zmierniť boľasti, prečo by sme nemali pomôcť takému ubožiakovi tým, že mu urychlíme bezboľastnú smrť, zvlášť keď to dovoľia a výslovne si prajú jeho príbuzní z úprimnej sústrasťi s nemocným? A jednako je to nepravá humanita a zjavný hriech, lebo veď ani nemocný nemá práva na svoj život, ani jeho rodina, ani ošetrojúci lekár, len sám Boh, ktorý nám dáva život a opäť ho berie, kedy sa mu zapáči. Tiež právomoc štátu alebo ľudu môže vyniesť rozsudok smrti nad tými, ktorí sa ťažko prevínili proti mravnému poriadku.

Zkrátíť život chorému, hoci trpí úžasné boľasti, značí toľko ako vyhlásiť usúdok lekárov za neomylný, i keď vieme z viace-

rých prípadov, ktoré sa staly i v našej dobe, že nemocní, ktorí už — už mali zomrieť, akoby zázrakom znovu otvorili oči a zjavili sa v nich nová životná sila, alebo aspoň znovu nadobudli vedomie, aby si ešte usporiadali časné a večné záležitosti. Nech sa to neodsudzuje ako kresťanské citové snenie, keď označujeme súhlas príbuzných, aby ich pacienti predčasne zomreli, za nezodpovedný a neprirodzený, bo veď práve láska sa snaží udržať život tomu, koho milujeme čo možno najdlhšie a keď ináč nie tak aspoň umelými prostriedkami a násilný zásah považuje za ukrutnosť a hriech. Samozrejme nič nenamietame proti tomu, ba považujeme to za svätú povinnosť, aby sme zmiernili čo možno najviac bóle umierajúcemu a aby sme použili k tomu účelu takých receptov, ktoré nepriamo urychľujú koniec. Ale nie je dovolené, ba je to hriechom, keď niečo podáme, alebo vedome dovoľíme, čo smrť nielen že urychľuje, ale priamo ju privádza.

Čo sa týka prania príbuzných, treba uvážiť, že sa tu žiaľbohu ľahko môže vkradnúť pohnutky, ktoré majú veľmi málo do činenia s láskou ku chorému a ktoré viac poukávajú na samolásku. Nech sa nenamieta, že tak dlhé a boľastné umieranie zbytočne obťažuje rodinu a nemocnice a tiež hospodársky zaťažuje nielen obce, ale i štát a nadarmo plýtvu silami ošetrojúceho personálu, pretože taký názor by musel viesť vo všeobecnosti ku najsmutnejšiemu následkom. A keď ešte uvážime, že zomierajúci človek je niečím posvätným, tu už hospodárske ohľady nemôžu rozhodovať. I keď to slovo „eutanazia“ znejie veľmi učene a moderne, jednako nie je ničím iným než žalostným úpadkom, aký sa vždy javil v dobách, ktoré boli chudobné na kultúrne hodnoty.“

Katolícka morálka eutanaziu odmieta tým, že sa drží principu ktorý je aj prirodzeným zákonom: Nikto nemá právo na svoj život a tým menej smie ho brať druhému. Zdánliva humanita, ktorú zdôrazňujú zbožnovatelia eutanazie, je v skutočnosti len hrubý egoizmus a jemným závojom ich skutočného smýšľania: nemocný je im nepohodlný a preto snažia sa ho zbaviť. Boja sa však verejnej mienky a preto ozdobia svoj násilný čin nevinými priveskami: humanitou, ziskom energie, hospodárskymi úsporami atď. I keď by sa eutanazia dovoľila v niektorom prípade, hrozí nebezpečenie jej zneužitia. Ochozel by boháč s veľkým bohatstvom: či dedičia by ho hneď neodpratali zo sveta „sladkou eutanaziou“ i keď jeho nemoc by nebola smrteľná a pritom by sa ešte chlúbili že sú hamanitní?

Eutanazia v istom ohľade uráža aj estetický cit. Skonavajúce zviera le se zalezie do húštiny a tam ticho dokoná. Vták sa uchýli do dutiny stromu a zamkne. Či len ľudia sú takí bezcitní, aby násilným zásahom zneuctili umierajúcemu posledné chvíľe života?

E. St

Prelát Vaněček a kardinál Manning.

K 75. narozeninám katolického publicisty.

Když dvacetiletý maturant českobudějovického gymnasia František Xaver Vaněček v říjnu 1879 vstupoval do arcibiskupského semináře v pražském Klementinu, ovanul jej zcela nový duch uvědoměle českého života. Přicházel z jihočeského města, zamořeného uměle vzdouvaným němečtstvím, kde žák českého gymnasia, chráněného vlivnou péčí Jirsíkovou, nemohl vdechnouti z plných plic, jak to žádalo jeho zdravé mládí. Přišel, aby studoval na staroslavné Karlově universitě bohosloví a stal se českým knězem. Ale v těch letech nebylo v Praze již lze vyhnouti se lákavým svodům literárního tvoření, tím spíše, že Vaněček byl členem generace, vynikající jinochy opravdového nadání a velké agilitnosti. Nesmíme pak ani zapomenouti, že tehdy uplynuly sotva dva měsíce od vydání slavné encykliky *Aeterni patris*, kterou papež Lev XIII. dne 4. srpna 1879 vyzval celý vzdělaný svět. Následkem této papežské výzvy k studiu scholastické filosofie projevil se záhy zvýšenou činností kulturní i v českém kněžstvu a v českých bohosloveckých seminářích. Odloučení od světa, počali mladí muži studovati nejen bohosloví, ale k předepsanému studiu přibírali soukromě i moderní vědy, filosofii a umění. „Chutnali učení Svatých Otců, poutal je Tomáš Akvinský a veškerá filosofie scholastická, opájeli se poesii a učením středověkých mystiků. A na druhé straně studovali moderní filosofy od otců jejich Descartesa a Spinozy přes Kanta až do Nietzsche a anglické i francouzské pozitivisty. Studovaly se cizí řeči a poznávaly literatury od zářivé provençalské a katalonské až do chmurné norské. Moderní umění, ať ve Francii, ať v Německu, Anglii a Rusku, mělo tu své čtenáře a přívržence. Ovšem jedno měli bohoslovci k lepšímu než studenti laičtí, totiž: hotový názor, pevné stanovisko, s něhož hleděli na vše, co studovali. To způsobilo, že nedali se uchvátiti žádným ze směrů, jež poznávali, a tím ušetřeni byli nejistého tápání a kolísání.“

V družině pražských bohoslovců, kterou Vaněček při svém vstoupení do semináře zastihl, bylo mnoho nadějných začátečníků. V starších ročnících studovali Klement Kuffner, František Vacek, Xaver Dvořák, Jaroslav Sedláček. Ve vlastním ročníku byli jeho soudruhy Alois Dostál, Josef Hamršíd, František Kyselý Sauer. Ale také později, v ročnících mladších, studovali s ním dnešní biskup a probošt František Zapletal, Emanuel Stránský Trojanus, Emanuel žák, Alois Soldát, Eduard Sittler, Metod Vojáček a August Jan Kubes. Kolik jmen, tolik určitě vyhraňující se práce a budoucích dobrých výbojů.

V tomto ovzduší jal se tedy pracovati i nadaný Vaněček a je zajímavé, že o jeho údělu v celkové kulturní práci katolické rozhodl článek, který právě v té době otiskl profesor fundamentálního bohosloví Klement Borový, pod názvem „Konvertité v Anglicku“ (Casopis katol. duchovenstva, 1879). Vaněčkovi se při četbě této stati otevřel zcela nový svět, v českém prostředí skoro neznámý, od našich poměrů odlišný a přece právě pro nás tak příkladný a nabádavý. Rekalitisační hnutí v protestantské Anglii, jaké to nové zjevení tajných úradků Božích! Vaněček ovšem seznal, že toto hnutí musí býti studováno z původních pramenů, a počal se tudíž učiti angličtině, odbíral anglické noviny i revues, studoval díla velkých anglických konvertitů ke katolicismu.

A tak poznal Vaněček i obrovitou postavu anglického kardinála Manninga, arcibiskupa westminsterského, který se mu stal vzorem a ideálem pro celoživotní práci na českém katolickém úhuru. Hnutí, z něhož Manning v Anglii vycházel, sahalo svým vznikem do třicátých let devatenáctého století. Po pádu Napoleonově a po založení Svaté Alliance počala růsti v celé Evropě reakce proti ideám překonané revoluční epochy. Horovalo se pro legitimitu a absolutismus knížat znova rozkvetl k prospěchu klidu a míru. Jako to učinili Chateaubriand, Lamennais, Joseph de Maistre a jiní ve Francii, Schlegel a jiní v Německu, tak také v Anglii odkrylo mnoho romanticky citících lidí autoritu, historické právo a krásu středověku. Vnitřně s tímto hnutím literárním a společenským souviselo na evropském kontinentě a také v Anglii vznikle nové náboženské hnutí, které vystoupilo proti vládnoucímu racionalismu. Žádala se autorita církevní, výrazný kultus a prohloubená duchovní cvičení, aby se tím vším vyhovělo hlubším potřebám srdcí i mysli.

Idealistické hnutí vyšlo z university v Oxfordě, kde se sešlo několik duševně spřízněných mužů, odhodlaných hájiti autoritu své anglikánské církve proti liberalismu. S počátku vedl je nábožný a vážený profesor hebrejštiny na oxfordské universitě, Edward Bouverie Pusey, podle něhož také hnutí přezýváno *puseyismem*, jinak ovšem také všeobecně známo hnutí *oxfordským*. Ale skutečným vůdcem stal se záhy profesor na oxfordské Oriel College John Henry Newman, muž velkého vzdělání a energie. Dne 14. července 1833 promluvil básník John Keble v Oxfordě slavné své kázání na téma „National Apostasy“ proti pokusům liberální vlády, zaváděti libivé úpravy v církví anglikánské. Ti všichni, kdož shromáždění obcovali, ad Pusey, Newman, Keble a ostatní, byli vesměs vyznání anglikánské. Ale toho dne přiblížili se milovými kroky ke katolicismu. V Keblevě kázání, nespokojeném s vládnoucími směry anglického puritanismu, vysloveny byly zásady samostatnosti církve proti státní moci, požadavky horlivějšího přijímání svátostí, zvýšeného lesku a nádhery liturgie mešní, provádění křesťanské charity, obnovení patristického studia, vše to, co po názoru puseyovců mohlo vdechnouti nový život do ztrnulosti anglikánské církve.

Také Henry Edward Manning zúčastnil se shromáždění, ale ačkoliv chápal oprávněnost požadavku reformy života náboženského, přece jen zůstal státi stranou a přijav téhož roku 1833 anglikánské svěcení na kněze, stal se farářem v Lavingtonu. Zatím spor stoupenců Oxfordského hnutí s anglikánskou hierarchií stával se rozhodnějším, zvláště když okruh puseyovců počal vydávati roku 1841 své brožury o časových otázkách, „Tracts for the Times“, podle nichž nová fáze hnutí přijala název *traktaristi*. Toho roku lze již také u Manninga, tehdy arciděkana v Chchesteru, vycítiti sblížení s puseisty, dokumentované jeho spisem „The Unity of the Church“ (1842). Po odchodu Newmanově z Oxfordu povolán byl za universitního kazatele oxfordského Manninga, a řeči, jež tam promluvil, obsahují nejskvělejší myšlenky o poměru vědy k náboženství. Když byly brzo nato vydány tiskem, jako „Sermons“ (Londýn 1844), počal se o Manninga zajímati sám Pius IX. Pak přišel onen prudký úder do tváře anglikánské společnosti, konverse Newmanova v Littlemore 1845, která rozkolísala i Manninga, jenž se pak 1850 postavil listem biskupu chichesterskému proti zásahům vlády v božský úřad církve. Vzdav se v důsledku toho svého kněžského úřadu, žil v Londýně v ústraní modlitbě, chtěje získati milosti konverse. A dne 6. dubna 1851, o Božím Hodě velikonočním, byl jesuitou Brownbillem v Londýně přijat i on do církve katolické. „Jedno vím, že nyní vidím, kdežto dříve jsem byl slepým“, psal o tom svému příteli. Odtud počíná závratný růst Manningův jako apoštola katolictví.

Westminsterský arcibiskup, kardinál Nicolas Wiseman jmenoval Manninga 1857 dómským proboštem, 1860 stal se domácním prelátem papeže Pia IX., a když v únoru 1865 zemřel kardinál Wiseman, ustanovil papež svého oblíbence jeho nástupcem. Dne 8. června 1865 přijal Manning konsekraci z rukou biskupa birminghamského, stává se tak primasem katolické církve v Anglii. Roku 1870 účastnil se Manning horlivě sezení a jednání na Vatikánském koncilu, jsa jedním z nejrozhodnějších zastánců dogmatu o neomylnosti papežské, načež dne 15. března 1875 jmenován byl Piem IX. kardinálem. V této hodnosti účastnil se i volby papeže Lva XIII. dne 20. února 1878.

Když byl tedy Vaněček dne 8. července 1883 v Praze vysvěcen na kněze, jeho slavný vzor Manning dostoupil již nejvyšších hodností církevních. Ale nebylo to vysoké úřady, jež Vaněčka oslňovaly u apoštola církve anglické. Manningovo působení náboženské, školské, charitativní a sociální, projevované skutky i bohatou činností literární, to byly myti, k nimž po něm hleděl spěti i mladičský český kněz. Působil zajisté horlivě v duchovní správě jako katecheta i kaplan a farář, ale když jej představení postavili v čelo redakce politického listu, neváhal a zasedl k redakčnímu stolků, jsa právě studiem Manningových spisů připraven všestranně. Stejně jako Manning vynikl Vaněček svou hezištností, vysokou mravní vážností a zbožností. Byl kazatelem, v němž Manningova jasnost a vznešenost myšlenek, ryzí bohověda i mistrovské zření k časovým potřebám společnosti slučovaly se ve výkony hluboce jímající posluchače. Vaněček dovedl se rovněž jako Manning starati o školy katolické, o sirotky, o lidi ubohé a potřebné, dovedl říditi stejně spolek katolických tovaryšů, jako asyl drobných ubožácků. Když nápor liberálních duchů stával se v českých zemích nesnesitelným, Vaněček počal psáti stati apologetické a sociologické, založiv při měsíčníku „Vlast“ celou obrannou Tiskovou Ligu katolickou, v níž na sto kněží i laiků odráželo útoky proti katolíkům. Co vykonal jako šéfredaktor „Katolických Listů“, jako spolupracovník „Čecha“ a redaktor „Rádce Duchovního“, bude se musiti vypsati v speciálních kapitolech.

Právě roku 1883, kdy Vaněček opouštěl seminář jako novosvěcenec, Manning vydal v Londýně svůj slavný spis „The Eternal Priesthood“ (1883). Spis „o věčném kněžství“ strhl Vaněčka na dráhu spisovatelskou. Bezpočet je jeho statí novinářských o všelichých námětech náboženských, sociálních a společenských. Právě v roce, kdy Manning dne 14. ledna 1892 v Londýně zemřel, propouštěl Vaněček do světa první svou velkou knihu, své doby jedinečnou, literárně statistické črty „Z duševního bojiště“ (1892). Byla to práce prosycená duchem manningovským a Vaněček se pak dlouho věnoval kultu svého vzoru, napsav krásné stati „Kardinál Manning jako kněz“ (1892), „Manning o sociálních otázkách“ (1892), „Jak se stal Manning z anglikána katolíkem“ (1894), „Manning a Bílý Prapor“ (1906), „Postní kázání Manningova“ (1913). Vyvrcholením této činnosti byl ovšem jeho spis „Kardinál Edward Manning a jeho devatero závad pokroku katolické církve v Anglii“ (Praha 1901), v němž se rozepsal o svém vzoru a v němž přeložil i jedno jeho vynikající apoštolské dílo.

Kdo by chtěl poznati jádro životní práce Vaněčkovy, musil by poznati tyto jeho dvě velké knižní publikace pozorným studováním. Ve spise „Z duševního bojiště“ (1892) obírá se statistikou evropského časopisectví. Hledí v něm ukázati vliv tisku na mysl a přesvědčení čtenářstva a tedy i na jeho život. Tane mu na mysli duševní boj světla a tmy, hledí přesnou cifrou zachytiti poměr bojovníků různých táborů nepřátelských k vojínům katolickým. Vaněček umí si při té příležitosti povšimnouti celého vývoje časo-

pisectva od dob křížových válek až do konce devatenáctého věku, udání statistiku moderního světového časopisectva dle odborů, vyložiti politické i kulturní proudy, které je ovládají. Umí vytknouti význačné bojovníky jednotlivých stran, ukázati situaci katolické věci ve volebním boji roku 1866 a 1891. A na účasti tehdejší žurnalistiky odhalí nemorálnost a zaprodanost tisku protikřesťanského. Vysvětlí vám i poměr tisku ke kapitálu, dokáže, že tisk je dílnou veřejného mínění, ocení význam inserce a úplatků, odhalí okolnosti, přispívající k rozšíření časopisů. Posléze umí Vaněček shrnouti výsledky svého vyšetřování v syntetické kapitole o „duševním bojišti světa“. Pak lze mu již jen aplikovati vše na naše české poměry, srovnati je se speciálním případem anglické „The Catholic Truth Society“, a čtenář má všestranný, obdivuhodně přesný i jasný obraz celého kulturního boje do devadesátých let, jak se jeví zachycen v světové žurnalistice.

Spis o kardinálu Manningovi podobnou metodou odhaluje stav katolické věci v Anglii jen proto, aby obraz mohl být poučením i výstrahou českému národu. Vyličení osobnosti Manningovy i

poměrů, jež jej obklopovaly, výsledků jeho akce apoštolské i literární činnosti bylo tak mohutné, že vliv toho spisu na naše kulturní i politické hnutí v prvním desetiletí dvacátého věku byl strhující. Pamatuji se živě, když jsme na jedné schůzi hledali vhodné jméno pro tiskové družstvo katolické, mající vydávati týdeník „Nový Věk“, orgán prvních sedmi říšských poslanců katolických, kterak JUDr. Josef Myslivec navrhol jméno „Družstvo Manning“. Po Vaněčkovi psalo se u nás o Manningovi všeobecně, psal o něm s obzvláštní chutí i Václav Myslivec. Manin-govy významné spisy „Věčné kněžství“ překládal dominikán Filip Jan Konečný, „Základy víry“ Tomáš Mlčoch a „Lásku Ježíšovu ke kajícím“ František Mlčoch s Koudelkou Vetti...

Prelát a kapitulní děkan vysehradský, Msgr. František Xaver Vaněček, vyoral v dějinách naší katolické akce brázdou věru příliš hluboko, než aby se o něm při jeho 75. narozeninách mělo mlčet. Dej mu Bůh mnoho zdraví, aby nás ještě dlouhá léta těšil svou dobrosrdečnou laskavostí a skutečnou noblesou svého chování.

Vilém Bitnar.

K zamýšlené reformě nejvyššího správního soudu.

Podle novinářských zpráv chystá ministerstvo vnitra reformu zákona o nejvyšším správním soudu tak, že by byla limitována příslušnost této instituce dle peněžní hodnoty případů; byly by dovoleny stížnosti pouze v takových případech, kde peněžní hodnota je větší než 1000, případně 2000 Kč, ba někde dokonce až 10.000 Kč. To jest: drobnějším občanům bude cesta k nejvyššímu správnímu soudu zatarasena.

Budiž jen na jednom příkladě ukázáno, k jakým důsledkům by vedlo uzákonění takových návrhů. Policejně trestním soudnictvím by totiž občané byli zloha vydáni na pospas libovůli úřadů, jestliže by trestní nález zněl nanejvýš na 1.000 Kč, ač jinak by byl třeba porušen zákon na př. překročením nejvyšší sazby trestní, což se také někdy stává. A právě v tomto soudnictví se vyskytují často případy nejvíce roztrpčující občany. Podobně v případech finančních (daňových).

Kdo bedlivě pročítá sbírku nálezů nejv. správ. soudu, sezná, že nezřídka v případech o důležitosti vlezasádní jde pouze o několik korun, kdežto případy milionové jsou zloha tuctové.

Nedávno prohlásil min. předseda Malypetr v poslanecké sněmovně: „Pro příznivý vývoj peněžního trhu a pro hospodářský život má velký význam soustavná péče o právní a finanční jistotu. V tomto směru nutno úzkostlivě dbáti toho, aby nebyla právní jistota porušována nikým.“ Ale právní jistota může být otřásána zrovna tak v zákonech, jako v úředních výkonech, a zrovna to by se mohlo státi uzákoněním chystaného projektu.

Snad k tomu záměru dala podnět úsporná komise, jejíž dílo jistě zaslouží účty všech řádných občanů republiky, než zákon o nejv. správním soudu může být v leččems znovelisován, ale nikoliv tak, jak to chystá ministerstvo vnitra. Konečně i s limitem se můžeme spřátelit, ač se vyskytne dosti případů, kde se limit vůbec nedá určit, jako na př. ve sporech jazykových. Ale i tam, kde limit připouštíme, musí být značně snížen, a to asi na Kč 100.— v případech trestně policejních, na Kč 300.— v případech daňových a na 1000 Kč ve všech případech ostatních.

Zejména však nutno trvat na tom, aby nejv. správ. soud dle vlastního uvážení vzal na přetřes také případy, kde limit nebyl dosažen, totiž:

1. Shledá-li, že případ má důležitost rázu zásadního,
2. shledá-li, že se vyskytly hrubé závady v řízení a
3. vyhověl-li podobné stížnosti již praejudikátem.

Úspory by mohly být zjednány jiným způsobem, na př. v případech, o jakých již nejv. správ. soud rozhodl praejudikátem, mohl by soud odkázat stěžovatele na praejudikát a pak by se řízení konalo jenom, kdyby stěžovatel na tom trval, v kterémžto případě by však musel hradit náklady řízení. Podobně by nejv. správ. soud postupoval také, jestliže praejudikátem bylo stížnosti vyhověno a řízení by se konalo jen tehdy, kdyby úřad na tom trval, což by se stávalo dojísta velmi zřídka. Dr. Frant. Joklík.

Katolická akce ve farnosti.

Přednáška o 4 dílech se světelnými obrazy, diagramy a životními ilustracemi se schválením nejv. Ordinariátu v Praze.

Autorecense: „Po tříleté přípravě, studiu a technických pracích, v nichž jsem se dlouhé hodiny radil s odborníky i zkušenými znalci, na př. s P. Gemellim, diac. assist. v Miláně, P. Škarlem, Storkem, Čihákem, Stanovským, po shlednutí Katolické akce v Miláně, jež platí v Itálii za vzornou pod péčí kard. Schustra, po praktických pokusech ve farnostech, po řadě přednášek a článků předkládám katolickému hnutí konkrétní náčrt, jak by mohla vzniknouti, růsti a dozrati **Katolická akce ve farnosti**. Film technicky provedl radiomechanik terc. Antonín Doseděl po přesných poradách, korekturách a zdokonalování.

Účelem jest v zajímavé, ale teoreticky přesné podobě podati plasticky genesi **Katolické akce** i její cíle tak, aby svou konkrétností byla přístupna každému prostředí a aby působila jak na poučení rozumové, tak i na mohutnosti snahové.

Zásadou a vůdčím pravidlem bylo zachovati ducha a základní linii podle vůle sv. Otce, tedy ve formě hlavních sekcí (odboček) mužů, žen etc., při tom však stále přihlížeti ke skutečným, od italských naprosto odlišným poměrům u nás a spojití obě v **jednoduchý a snadný**, jakož i vyhovující soulad.

Užití: Ježto cyklus jest rozvržen na 4 díly a celý průběh přednášek jest silně zhuštěn, bude nutno pro provoz zdůrazniti, že nestačí pouhé zběžné přednášení a promítnutí, nýbrž, že nutno pomalu a důrazně, ano s opakováním označených pasů, přednášku přečísti, ne-li v nejlepším případě po přednesu nadiktovati neb rozmnoženou rozdati. Jest to studijní práce pro kroužky různých náboženských sdružení. Každá přednáška trvá asi hodinu v předpokladu, že se čte pomalu a pozorně.

Poslání: Jsem přesvědčen, že Skupiny mládeže, SSS, katol. spolky, Mariánské družiny, odborové organizace úřednic a pod., orelské jednoty, odbočky Svazu žen, farní odbory Svazu Charity a jiná sdružení by výborně poučila své členy pořádáním tohoto kursu. Považme, že sv. Otec dí o **Katolické akci**: „Úkolem **Katolické akce** jest vychovávat armádu zdatných lidí, mužů a žen i mládeže obojího pohlaví, jimž není nic dražším a kteří nemají horoucnějšího přání, než mítí účast na svatém poslání Církve, aby pod jejím vedením horlivě šířili království Ježíše Krista v osobním styku i ve veřejném životě.“

Film o 4 dílech, t. j. 227 obrazech s přednáškou stojí Kč 120.—, dodá i na splátky: Laický Apoštolát Třetího řádu sv. Františka v Praze II.-753. P. Dr. Jan Ev. Urban.

Objednávky, reklamace a čísla na ukázkou zašle
ČASOPIS „ŽIVOT“ Praha II., Spálená 15.

Mariánský sloup bude zase vztyčen. Pod tímto atrakčním nápisem uveřejněna byla v denním tisku zpráva o projednávání otázky, kde má být trvale zřízen hrob neznámého vojína. Pro informaci svých čtenářů uvádíme v této věci toto: Mariánský sloup na Staroměstském náměstí byl, jak známo, zřízen r. 1650 podle podoby podobného sloupu v Mnichově na poděkování za záchranu Prahy při švédském obležení r. 1648 a stržen byl pražskou luzou 3. listopadu 1918. Jest zcela přirozeno, že se vynořila otázka rekonstrukce tohoto mariánského sloupu, pro jejíž vyřešení byl při Lidové akademii zřízen zvláštní odbor. Předsedou jeho byl zemřelý pan biskup Dr. Podlaha, tedy činitel nad jiné povolaný, který výsledek studií v této věci konaných shrnul ve stručnosti v tomto posudek: Se stanoviska uměleckého není možno na rekonstrukci Mariánského sloupu pomýšlet prostě proto, že dnešní době jest tvorba z polovice 17. století cizí, takže by ani nebylo možno očekávat, že by Mariánský sloup ve své skutečné původní podobě vůbec mohl být rekonstruován. Kdyby pak na místě někdejšího Mariánského sloupu byl zřízen nyní Mariánský sloup ve stylu současné doby, nebyla by to zas už žádná rekonstrukce zničeného Mariánského sloupu. Stanovisko to bylo celým odborem Lidové akademie pro otázku rekonstrukce Mariánského sloupu uznáno správným a arcibiskupská konsistoř v Praze učinila rozhodnutí, že místo zničeného Mariánského sloupu na Staroměstském náměstí jako náhrada nebo smírné dílo má se vybudovat někde na periferii pražské nový kostel, zasvěcený ke cti Neposkvrněného Početí Panny Marie, tedy stejně jako byl dedikován skácený Mariánský sloup. Otázka periferního kostela konkrétně se později na výstavbu kostela Neposkvrněného Početí Panny Marie ve Strašnicích, kde, jak známo, zřízena prozatímní kaple. Přeměna této kaple na kostel, resp. zřízení kostela úplně nového čeká ještě svého vyřešení. A tu jsme zase u jedné otázky, která se řešívá velmi lehkým způsobem. Jest docela dobře možno, že se katolíky lid dosud nevzdal naděje, že si vybuduje na Staroměstském náměstí zničený Mariánský sloup. Jest však otázkou, kolik prostředků na provedení této věci už také skutečně se sešlo. Jest obecně známo, že u srovnání s podobnými akcemi mezi katolíky v jiných národech bývá to u nás velmi žalostné, a to proto, že se nestalo ještě nikterak zvykem širokých vrstev pamatovati na podobné účely ať dary mezi živými nebo odkazy na případ smrti. Pokud po té stránce nepronikne mezi námi lepší poznání, zůstanou takové naděje na rekonstrukci Mariánského sloupu anebo na vybudování náhradního kostela na periferii právě jenom nadějemi. A to jest trochu málo.

Ad vocem R. Medek. Francouzský „Journal officille“ uveřejňuje generální rozkaz ministra vojenství, kterým se důstojníkům v paměť uvádí, že jest jim zákonem zakázáno dopisovati do veřejných listů nebo uveřejňovati brožury bez vyššího k tomu svolení. Úřední list prohlašuje, že příště každý voják, který by proti tomuto zákonu jednal, trestán bude vězením, při druhém pak dosáhnouti vyloučením ze svazku francouzské armády.

Světlozor 1871 9. XI.

Maďari připravují velké oslavy sv. Štěpána. Na rok 1938 připadá 900. výročí smrti sv. Štěpána uherského, ke kterémuž jubileu připravují Maďari velké národní i církevní oslavy. Zajisté, že neopomenou této příležitosti využití k propagandě, zatím co my svatováclavské milénium, které dokumentovalo náš vstup do evropské kultury o 100 let dříve, než národa maďarského, nedovedli jsme s dostatek oceniti.

O řádnou regulaci mezd. Vládní nařízení o zákazu zastavování podniků a ochraně platnosti kolektivních smluv se neosvědčilo. Proto připraven byl v ministerstvu sociální péče jiný návrh, jehož podstatnou částí vedle ochrany kolektivních smluv mělo být zavedení 40hodinového pracovního týdne. Pro odpor některých socialistických skupin však asi v dohledné době k uskutečnění tohoto návrhu nedojde. Nebylo by lépe zřídit předem obligatorní rozhodčí instituce mzdové k ochraně mezd a kolektivních smluv, jak navrhuje Říšská odborová rada křesťanských organizací? Má-li vláda v plánu regulaci hospodářství, jak ohlášeno bylo na podzim ve vládním prohlášení, nemůže přejít ani otázku regulace práce a mezd. Socialisté musí ovšem mít více pochopení pro řešení otázky, než jaké dosud projevovali.

Počet obyvatelstva v Itálii překročil koncem roku 1934 43 miliony duší.

Non olet. Listy pana Stříbrného věrně podle liberalistické ideologie nalézají na družstevnictví jen samé špatnosti a neopomenou příležitosti, aby se po družstevnictví nesvezly. Stejným způsobem

zkritisovaly tyto listy protestní projev konsumních družstev, konaný minulého měsíce v Praze na Slovanském ostrově. V témže čísle však (z 18. prosince 1934), kde vysmívají se družstevnictví, přinesly význačně upravenou noticku tohoto znění: „Družstevnictví oslavuje 90 let ročdalských zásad. Spotřebitel má se cestou organizace osvobodit a zbudovat na své kupní síle nový hospodářský a společenský řád.“ — Byl to asi inserát, ale pro zásadovost toho tisku velmi charakteristický.

Prohlášení. K noticce „Bohoslovci literární“ otištěné v č. 11. našeho časopisu a podepsané značkou „Rapax“ prohlašujeme, že domněnky v ní vyslovené byly mylné, pořad sjezdu a některé přednášky byly úplně jiné, než ve článku uvedeno a proto byly dedukce nesprávné a pokud by se jimi mohli cítiti dotčení jak bohoslovci, tak kněží, prohlašujeme, že jsme nemínili nikoho se dotknouti. Naopak jsme naplnění úctou k veliké práci bohoslovců a zvláště profesorů olomoucké theologické fakulty, takže jich nejméně se mohla ona noticka týkat. Uveřejněna byla nedopatřením vzniklým změnami prázdničovými. — Redakce.

Novoroční dar L'Illustrazione Vaticana. Ti, kteří poukáží předplatné na celý rok 1935 nejdéle do 15. ledna 1935, dostanou darem 8 dosud nikdy nevydaných třibarevných a 13 jednobarevných reprodukcí Raffaellových stancí na luxusním papíře, velkého formátu (3×36) s článkem o mistrovi a s výkladem každého obrazu. Francouzské a německé vydání vychází měsíčně (Kč 170) a italské vydání jako čtrnáctideník (ročně Kč 250.—). Italské vydání bude mít přílohu nového Bellocova díla „Cestou do Říma“. Ukázková čísla zdarma na požádání. Objednávky přijímá Generální zastoupení L'Illustrazione Vaticana v Praze II., Voršílská 3.

Střípky. Kolik má rok měsíců, ví každé dítě. To ovšem neznamená, že to také vědí redaktori sociálně demokratických novin. V Právu Lidu měli sociální úvahu o nešlechtném zaměstnavateli, který neplatil zaměstnanci mzdu a pak mu ji dával po korunách. „Od podzimu 1930 do podzimu 1934 splatil celých 180 Kč! Jak by ne, když splácel také po jedné koruně měsíčně.“ Od podzimu 1930 do podzimu 1934 může být maximálně 48 měsíců. Platil-li zaměstnavatel po koruně, mohl zaplatit jen 48 Kč, zaplatil-li však 180 Kč a to 1 Kč za měsíc, mají soudruzi rok o 45 měsících. — U Dominikánů v Olomouci mají v krásně vyzdobeném kostele také sošku sv. Antonína s klekátkem. Nedávno se objevil na podstavci sochy klučkovskou rukou tužkou načrtnutý tento nápis: „Sv. A., oroduj za mě, aby mi dopadla dobře konference!“ Jistě bymluvný doklad síly studentské důvěry k divotvorci. — Prostějovský „Hlas Lidu“, dřevní obdeník sociálních demokratů na střední Moravě, chtěl oslavit 20. výročí cesty pana presidenta za hranice. Začátek však napsali nešťastně: „Dne 17. prosince 1914 odjel profesor Masaryk z Prahy. Den památný pro potomstvo! Dnem útěku Mohamedova z Mekky do Mediny moslemové založili svůj letopočet.“ A my se divíme, proč ještě sociální demokracie nepodalí ve sněmovně návrh, abychom začali od 17. prosince 1914 nový letopočet. Začíná předvolební horečka. Národní listy verbují pro shlednutí volebních seznamů pod názvem: „Na jaře budou volby.“ Proroci se někdy nevyplácejí. — Sjednocení pravcovi opozičníci a páni z leva jsou si tak ve vlasech, že to ani Sorela nespraví. V Stříbrného listě čteme z toho partajního zápolení tuto perličku: „Páni si spletli patrně Homéra s nějakým marxistickým svatým. Homér žil ve starém Řecku a s pány (rozuměj socialisty) by ani nekararádil, protože v Iliadě čteme, že voly obětoval bohům, nikoli, že s nimi udržoval přátelství.“ To je oklik a formalit, když stačí jediné slovo! — Komerční zásadou je slušnost. Může to třeba vypadat takto: „Výkvět jihočeských kraviček posílá denně do Prahy prostřednictvím T. mlékárny své zdravé plnotučné mléko.“ Za tento insertní vzkaz budou asi konsumenti vděční. Škoda, že nemohou těm kravičkám odpovědět: „Výkvět pražské společnosti pije zdravé plnotučné mléko výkvětu jihočeských kraviček.“ — Lidičky, není bída. Čtu v jedné novinách inserát: „Prodám více párů krásných pávů nebo vyměním za labuť...“ Kdyby měla většina lidí dnes na inseráty, zněly by asi uměrně těžkému hájení živobytí takto: „Prodám nebo vyměním kabát za trochu brambor.“ Ale kdepak ta labuť a pávi! — Olomoucký „Našinec“ charakterisoval t. zv. národní sjednocení takto: „Lidé, kteří říkali do nedávna JJJ, t. j. já, jen já, říkají dnes NNN, t. j. nic než národ. V podstatě je to stejné. Vždycky jde o vlastní kapsu.“

Změny adres

oznamte ihned

administraci „Života“.

Hospodářská síla

**zvyšuje náš vliv ve
státě i společnosti!**

Pomáhejme proto budovati

Lidové záložny

po celých Čechách.

Úspory ukládejte jen do Lidových záložen, a kde tyto nejsou neb z určitých důvodů nechcete všechno ukládati doma, dopište si ihned na adresu

Ústřední záložna lidová Praha II., Spálená č. 15

Zvláštní účelné zařízení pro soukromé vkladatele z venkova. Nenápadný způsob korespondence pro duchovenstvo, které z celých Čech, i z Moravy, velice četně u Ústřední záložny lidové přímo ukládá.

Lidové záložny spravují od 31. prosince 1933 již **150 mil. Kč** vkladů.

Z k n i h a č a s o p i s ů

Pro školní knihovny:

Basl-Anděl: Republika Československá, díl I. a II. Obsahují velmi pečlivě zpracované kapitoly národohospodářské a podrobnou toboografii Čech. Hojně statistiky, nebojácné, objektivní. Vydal I. L. Kober v Praze.

Dědictví Komenského vydalo pro děti: **Frank Wenig: Huňáč a Bacula**, příhody medvídkovy z Karpat a **Náš svět** od Marčanové a Toyena, obrazy a básně o předmětech zájmu moderních dětí (auta, aera a p.). Pro větší děti.

Státní nakladatelství vydalo: **Pozor na každý krok!** Obrázky a vysvětlení, jak se chrániti nebezpečí, které hrozí na každém kroku ve městě i na venkově. Za Kč 11.—. — **Antonín Jenne: Muzikanti.** Za Kč 4.—. — **Ed. Štorch: Volání rodu.** Příběh z doby bronzové. Za Kč 7.—. Zvláštního doporučení zasluhují lyricky měkké knížky **Prchalovy** v knižnici „Sad“: **Chocholka a tulák**

Stop. Ilustroval R. Mates. Velmi vhodný dárek pro děti. **J. Honner: Kubíček, kluk ze samoty a Kubíček studuje a vojančí.** Zajíímavé příběhy z tvrdého života. Druhá knížka pro větší děti.

Vilémkovo nakladatelství začalo vydávati v sešitech překlad **Cromptonova díla: Jirka, postrach rodiny.** Cena sešitu 1.50 Kč. Dopřejte dětem radostný smích! Tak nejlépe je uchráníte před smíchem cyniků.

Mapu přírodních rezervací vydalo Státní nakladatelství. Pěkná informační mapka pro milovníky přírody a dobrý názor pro školy. Cena nepatrná: 2.30 Kč.

Knihy Cojazziho: Pier Giorgio Frassati byla již velmi vřele v „Životě“ doporučena. Zmiňujeme se ještě o ní pro její velkou výchovnou důležitost. Učitelé by měli z této knihy učiniti breviř dospívajících hochů. Kupte pro školní knihovny i obecní. **Sborník kontroverzí díl II.** je nutnou příručkou

každého katolického učitele, zejména mladého. Milovníkům velkých vzorů doporučujeme **Cinkovo dílo Arcibiskup Stojan.** Vydalo Lidové knihkupectví v Olomouci.

Cvič. uč. K. Hroch.

* *

Karla Maye ročenka 1932. Vydal univ. prof. Dr. K. Guenter a Dr. E. A. Schmid v naklad. Karla Maye v Radebeulu u Drážďan. V prodeji knihkup. a naklad. Toužimského & Moravce, Praha XIII. Cena 4 ř. m. (brož.). V této německé ročence pojednává větší počet přátel a ctitelů Mayových o významu i u nás, a to zejména dospělejší mládeží, hodně čteného spisovatele dobrodružných románů a setkáváme se v ní v něm, překlada s příznivými posudky i českých spisovatelů a kritiků prací Mayových. Není pochyby, že pro bohatý a život i význam Mayův zdařile vystihující obsah nalezne hojněho odbytu a přízně, zejména u mládeže znalé němčiny.

Čtenářům a odběratelům.

Končice tento ročník „Života“ děkujeme všem, kdož pomáhali časopis udržeti, čtenářům, odběratelům i přispívatelům, a prosíme všechny, aby i v příštím ročníku přízeň svou nám zachovali. Chceme i nadále všimati si všech současných otázek života a sloužiti těm ideálům, které byly směrnicí „Života“ od jeho založení.

Redakce a vydavatelstvo „Života“.

Toto číslo o 16 str. bylo vydáno 5. ledna. — Prvé číslo nového roč. vyjde v polovině měsíce ledna.

Jednotlivá čísla 1.50 Kč.

Běžný účet u Ústřední lidové záložny v Praze, č. šekového účtu Pošt. spořitelny 83.480-Praha. Redakce a administrace, Praha II., Spálená ul. 15. (III. posch.) Telefon 46700. Řídí a za redakci odpovídá F. Formánek. Vychází 1. a 15. každého měsíce. Vydává spolek Život, Praha II., Spálená ul. 15. Novinové známky povoleny ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze dne 5. dubna 1927 č. 64.546-VII-27. Podací úřad Praha 25. Tiskne Československá akciová tiskárna v Praze II., Karlovo náměstí č. 5. Roční předplatné činí Kč 30.—, do ciziny Kč 45.—. Redakční závěra 10. a 25. každého měsíce.